

ॐ

పురాణములు

విచారణ

శివ పురాణం

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కుంక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాశిష్ఠి మహర్షి

గురు శిక్షప్తి

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాజీ

గురు గోతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి పేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు త్రైలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాకవి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమృత చంద్రదేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయి బాబా

గురు అరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మృణాలస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

నన్ను “నేను” చేరుకోవటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020010008176

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

*** సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు ***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

[Home](#) [Vision](#) [Mission](#) [Goals](#) [Benefits](#) [Content Selection](#) [Current Status](#) [People](#) [Funding](#) [Copyright Policy](#) [FAQ](#) [RFP](#)

☒ Books

Journals

Newspapers

Palm-Leaves (Manuscripts)

Title

Author

Year

Subject

Language

Scanning Centre

Ramayanam

Any Subject

Telugu

Any Centre

Clear

Search

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or Books](#)

[Click here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here](#) to know More about DLI ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritTTD TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది ఐలిప్పులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీ శివభాగ్యం
శ్రీ శివభాగ్యం

1957

Acc. 6845

శ్రీ శివభాగ్యం

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి
విరచితము

శ్రీ కింకవింశతిపాపహనకావ్యం విజయచతుర్థి నామకావ్యం నామ
ప్రహ్లాద శ్రీ చక్రపాణి పేంకటేశ్వర వారిచే
విరచితము

ద్వితీయ ముద్రణము - 1000 ప్రతులు

సికింద్రాబాదు

ప్రింట్మన్ పవర్ ప్రెస్సెండు ముద్రితము.

అన్నిహక్కులు గ్రంథకర్తవి]

1958

[వెల రు. ౧.౨౫]

శ్రీః ఉపోద్ఘాతము.

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రిగారు భాషారాధనతత్వములై పదేంద్రక్రిందట నాంధ్రీకరించి యాంధ్రవాదేవి కభినవప్రేమేయముగా నర్పించినయీ శివపురాణ మాంధ్రలోకమునకు సుపరిచితమే. ఇది భాషాభిమానులయు భక్తులయు గౌరవాచరము లంది యచిరకాలమున ద్వితీయముద్రణభాగ్య మొందుటయే పశ్చిం సార్వమై దీనిపాఠకరంజకత్వమును బ్రకటించుచుండ నిది యిట్టి దని చెప్పఁ బూనుట పునరుక్తమే.

ఈశ్వరానుగ్రహమున భరతఖండముపాలితిభాగ్యదేవతగా నావిర్భవించిన చతుర్దశవిద్యాత్మకమైన విష్ణునరత్నఖనిలోనిది పురాణవిద్య. నైదికవాఙ్మయమున సంపదంఁ గనవచ్చునశివురాతనములైన వృత్తాంతములను విశదీకరించుట కారణ ముగా నది పురాణ మనఁబడినది. లౌకిక వాఙ్మయమునందు ముందు శ్రీమద్రామా యణముపిదప భారతసంహితయు నావిర్భవించినతరువాతనే బ్రాహ్మదీనంజ్ఞలఁ బురాణములు పరిభాషింప నారంభించినవి. ప్రకృతమైన శ్రీశివపురాణమునుగూర్చి ప్రసంగించుటకు ముందు పురాణములనుగూర్చి యొకింత తెలుపుట యావశ్యకము కాకపోదు. కాని, యది యొకపెద్దచర్చనీయ విషయము. నారచియించిన సంస్కృత వాఙ్మయచరిత్ర ద్వితీయసంపుటమునందలి “పురాణములు” అనుశీర్షికక్రిందిగ్రంథ మును బాఠకులు చూతురుగాక యనుతలంపున అందలిముఖ్యవిషయము నొకింత సంగ్రహించి యిందు తెల్పెదను.

పురాణములన్నియు వ్యాసప్రణీతము లన్నప్రవాదము సారస్వతమున వేళ్ళు నాటుకొని యున్నది. దానిని గదల్చలేము గాని అవి ఒకనోట నొకచోట నొక మాటు పుట్టినవి గావు సరిగదా పుట్టినవి పుట్టినట్లుగాఁ గూడ లేవనుటనిజము. ఈయవస్థ భారతసంహితకే పట్టినట్లు విదిత మగుచుండ నింకఁ దక్కినవానిమాట చెప్పనేల? మఱియు మహాపురాణములు పదునెనిమి దనియు, ఉపపురాణములు పదునెనిమి దనియు, వాటిపేళ్ళనుగూడా పేర్కొనుచు సంపదందలిగ్రంథపరిమాణమును మాత్రస్యదిపురాణములుకొన్ని పురాణనామపట్టికలు చూపినవి గాని, అందొకపట్టి కయు విశ్వసనీయముగా లేదు. ఎట్లనఁగా? ఒకపట్టికలోని మహాపురాణము మఱి యొక పట్టికలోఁ గనరాదు. ఇంకొకపట్టికలో నున్నపురాణగ్రంథసంఖ్య వేటొకపట్టి కలో నెక్కువగానో తక్కువగానో కనవచ్చును. ఒకమహాపురాణముపేరు మఱి యొకచో నుపపురాణనామములో నుండును. ఒకయుపపురాణముపేరు మఱియొక మహాపురాణపట్టికలోఁ గనవచ్చును. మఱియు కొంత గ్రంథము పోవుట కొంత

యధికముగాఁజేరుట కొంత యొకదానిలోని దింకొకదానిలోఁ జేరుట కొంతగ్రంథము తాఱుమా అగుట యనెడియవస్థ లన్నిపురాణములకును బట్టిన వని యే భావింప వచ్చును. అట్టి యష్టాదశపురాణములలోని దీశివపురాణము. దీనినిగూర్చి శైవ పురాణ తత్వజిజ్ఞాసువు లెఱుంగుట కొకింత

వాయుప్రోక్త మగుటంజేసి వాయు వాయవ్యనామముల దీనికిఁ దొల్లి వాడుక కలదు గాని, తరువాత వాయు శైవపురాణములు వే అన్నప్రతీతి వచ్చినది. దీనికంత కును లేఖకపాఠకదోషమే కారణము. తుదకుశైవపురాణములోని పండ్రెండువేల గ్రంథము మాత్రమే వాయుపురాణం బనుపేర బొంబాయినగరమున మొదట ముద్రిత మైనది. ఇవి రెండును వే అన్నభ్రాంతి స్థిరపడినది. కాని, యీరెండు నొకటియే యని మత్స్యపురాణాదు లీక్రిందివిధముగాఁ దెలుపుచున్నవి.

శ్లో॥ “యత్ర త ద్వాయవీయం స్యా । దుద్రమాహాత్మ్యసంయుతమ్
చతుర్వింశత్సహస్రాణి । పురాణం శైవముచ్యతే.”

“ఇతి శ్రీవాయుపురాణం శివావరాహ్యాయం సమాప్తమ్”

“ఇతి శ్రీవాయుక్తచతుర్వింశతి సాహస్ర్యాం । శివ సంహితాయా । ముత్తర ఖండే నారదమాహాత్మ్యే.”

విష్ణుపురాణ మిచ్చినయష్టాదశపురాణనామపట్టికలో శివపురాణమున్నది. వాయవ్యములేదు. వాయుపురాణములోనిపట్టికలో శైవము లేదు.

ఇట్లు భిన్నభిన్నపాఠములు గనవచ్చినా వాయుపురాణమే శివపురాణమను మాట పెక్కింటు నున్నదిగావున దానిని నమ్మవచ్చునుగాని కొన్నియుపపురాణములు పైరెండును వే అన్నవి. మాగ్డోనలు మొదలగు గ్రంథపరిశోధకు లొకరిద్దఱు నీరెండును వే అన్నారు. శివావరాహ్యయవాయుపురాణముకంటె వేఱుగా నొకశివపురాణము కనవచ్చుటయే యట్లగుటకుఁ గారణము గావచ్చునుగాని యావిషయ మింకను బరిశీలనీయము.

ఇట్లు వివిధరీతుల నున్న పూర్వోక్తవాక్యములనుబట్టి మనయీశివపురాణము “అటా - యిటా” యన్న సందిగ్ధావస్థలో నిది మహాపురాణములలోనిదే యని నే నభిప్రాయపడియున్నాను. ఇక నిదియును దక్కినపెక్కుపురాణములవలెనే మతాభిమాను లగు పాఠకలేఖకులగ్రంథప్రక్షేపాదిసాహసవిధులకు గుటి యైన దనక తప్పదు. ఆదికావ్య మైన శ్రీమద్రామాయణమందు కొంచెముగాను భారతసంహితయందు గొప్పగాను, ప్రక్షిప్తస్థల నధ్యాయములును బరిశోధకులకు దృగ్గోచర మగుచుండ నింక పురాణములమాట చెప్పనేల ?

పరిభ్రమపురాణోత్పత్తి మొదలుగా నెడతెగక భద్రతఖండ మంతటను బుర్రాణ పతనశ్రవణములు చెందు భారతీయార్యజాతుల నిత్యకృత్యములై యుండెడి వనుట నుపసిగ్గము. దానంతేసియే మైహికాముష్మికవిజ్ఞానము సార్వజనీనమై వ్యాపించుచు నచ్చినది. అదే అక్షరాస్యులు కానివారికిఁ గూడ నీతియు భగవద్భక్తియుఁ గలుగుటకును ఆస్తికమతము లింతదనుక దేశమునలుదెసల నిలిచియుండుటకును దేశ మెన్ని కష్టములపాల్పడినా హిందూమతాచారములు నిర్మూలము గాక నేటికిని దృఢోచర మగునుండుటకును విగ్రహారాధనవిధి వివిధమతములవారిని విడువకుండుటకును ముఖ్య హేతు వగుట ముమ్మాటికి సత్యము. మఱియు ఆట్టి పురాణపతనశ్రవణాచార మార్యావర్తదక్షిణాపథముల నలముకొన్నకాలముం దనఁగా క్రీస్తు పూ. ఏకాద శాబ్ది మొదలుగా క్రీ. శ. అష్టాదశశతాబ్దికడవటివఱకుఁ గలమధ్యకాలమందు తత్తన్మతాభినివిష్టులగు పౌరాణికులభక్త్యుత్సాహతిరేకము కారణముగాఁ దత్తద్దేవతా మహత్త్వప్రతిపాదక మైన నూత్నగ్రంథము కొంచెముగానో గొప్పగానో వైవ వైష్ణవశాక్తాదిపురాణముల నన్నిటఁ బ్రవేశించి యన్నదనుటయు సత్యము. అట్లు సేతుహిమాచల మార్యజాతులవారు భక్తిమార్గముల నిత్యసంతుష్టు లగుచున్నకొలఁ దిని దాము నందందు పుష్టి గాంచుచు నచ్చి నేడు ప్రత్యక్షమగుచున్నమహా పురాణములలోని దీశివపురాణము. ఇది చిరకాల మాంధ్రముగాకపోవుట శ్రీనాగవీరయ్య శాస్త్రిగారి యదృష్టము. తగినవిద్యత్కవిచేతులలోఁ బడుట భక్తలోకముభాగ్యము. స్వతంత్రించి యొకకావ్యము నిర్మించుటకంటె సంస్కృతగ్రంథమును దెలిగించుట మిక్కిలికష్టము. అందును బదునొకండు ఖండాత్మకము లైనపెద్దభాగములతోడి యిరువదిసార్లువేలగ్రంథ మగు నీమహాపురాణమును భక్తపాఠకజనమనోరంజన మగు సులభశైలి నాంధ్రీకరించుట కష్టాతికష్ట మని వేఱ నచింపనేల? అట్టిఘనకార్యము నిర్వహించి కృతార్థులైనవారు శ్రీనాగవీరేశ్వరకవిగారు. ఆమహాకృత్యమందలి కొన్ని విశేషవిషయములను బాఠకులదృష్టికిఁదెచ్చుటకై యీచిన్నవ్యాసము వ్రాయుచు న్నవాడను నేను. ఈపని మైనా నేటిగ్రంథప్రకటనాచారమును బట్టివచ్చినదిగాని యన్యముగాదు.

“పురాణం పంచలక్షణ” మృనులాక్షణికోక్తి కనుగుణముగా నిది ముందుగా సృష్టిఖండముతో నారంభమైనది. నారదుఁడు లేనిపురాణము లేదుగాని యీఖండ మందలి యాదేవర్షికథ యపూర్వము నద్భుతమునై కనవచ్చును. ఇది శివపురాణ మగుట మొట్టమొదటనే శివమహత్త్వ మప్రతిపాత మని యుద్బోధించుటకో యన “శ్రీవిష్ణుపు భూతలమున శ్రీరాముడై యవతరించి వానర సాహాయ్యంబు నభిలషించు” ననుటకు హేతువుగా శివమాయావిష్టుడగు నారదమహర్షి శాపము చూపఁ బడినది. రుద్రాదులయత్పత్తులచే సార్థకమైన యీఖండమందలి చిన్నచిన్న కథలెల్ల

పాతకులకు సుబోధకము లగునట్లు చక్కనిశయ్య నాంధ్రీకరించుటలో నీకవి కృత్యాద్యవస్థ నెక్కువగాఁ జవిచూచియుండునని చెప్పక తప్పదు. అది యటుండ నీ పురాణముపదేశించిన శైవము ద్వైతముగాక శివాద్వైత మన్నవిశేషవిషయము గూడ నీ ఖండమే తెల్పుచున్నది.

గీ॥ సచ్చిదానందరూపుఁడ † సత్యమూర్తి ! యగు పరబ్రహ్మ మేనుమూఁడగువిధముల బ్రహ్మవిష్ణుహారాఖ్యలఁ † బరగి సృష్టి ! రక్షణాంతములొనరింతు † అట్లులేక.

ఒకచోట వర్ణింపఁబడినవిషయ మా పురాణమునందే మఱియొకచో వర్ణింపఁబడుటయు ఒకపురాణములో వర్ణితమైన కథ మఱియొకపురాణములో వర్ణిత మగుటయు సర్వపురాణ సాధారణమేకాని యీ పురాణములో నితర శైవపురాణములలో లేని నూతన వర్ణన లెక్కువనుట తధ్యము. పార్వతి శివుని పరిచర్యనాచరించు విషయము పెక్కుచోట్ల వర్ణితమే కాని యది యిందలి పార్వతీఖండమున నొకింత క్రొత్తదారి త్రొక్కినది. ఆమాటలు కొన్ని-హిమవంతుఁడు శివుని సమీపించి నాకూతురు చేయునపర్య నంగీకరింపు మని కోరఁగా నతండన్నమాట.

ఉ॥... ఈపగిది బల్కు మింక నగాధిరాజ ! యో

షావళి యేడ? యోగులస † మక్షము లేడ? యెడందఁ గాంచుమా !

(శివపురాణము - ౧౮౮ పుట)

అప్పుడు తండ్రినివారించి పార్వతి శివునకు త్తరమిచ్చినది. అందలి మాటలు రెండు

వ. లోకమునందు దేహు లెంతవఱ కిందియజన్మజ్ఞానాను భవంబు గలిగియుండు రంతదనుకఁ బ్రాకృతులౌట స్పష్టంబు

ఉ॥ మాటలు వేయునేల విను † మా! యనుమానము మాని సర్వముకొదేట యొనర్చెదన్ బ్రకృతి † నేజురుషుండవు నీవు సుంతయేజుబూటక మే దిటక నగుణ † మూర్తివి నాదయ నౌదు వీవు నాకూటమిఁ బాసి సుంత యొనఁ † గూర్పఁగలాడవె నిర్గుణుండవై ॥

అందుకు శివునిప్రత్యుత్తరము శివపురాణము ౧౮౯-౧౯౦ పుటలు

మ॥ గిరిజా! నీ విటు సాంఖ్యవాదినివి కాంక్షింపక నిషేధింప నిష్ఠురమా నట్టులె చేయు ప్రత్యహము నిఁచోచి నాకు శుశ్రూష నేఁబరమేశానుడ నేని మాయకు దురా † పస్థానభూతుండ నేదరమే నన్నుఁ జలింపఁజేయుటకుఁ గాంతాలోక చూడఁమణి !

ఇక నీ ఖండము చతురపంచమాశ్వాసములందుమా, అవి చదువువారు “పార్వతీపరమేశ్వర కల్యాణము” అనుప్రబంధము చదువుచున్నట్లు భావింపకపోరు. అందలి రచన ప్రబంధశైలి నేయాశ్రయించినది.

ఇందలి ఖండములన్నియుఁ బ్రత్యేక మొక్కొక్క కావ్యముగాఁ బాఠకులు చదివి యానందింపఁదగినట్లు శ్రీశాస్త్రిగారి యనువాదము మృదుమధురమై మంచి పాఠమునఁ బడినది. ఇందు కొకటిరెండుదాహరణములు:- ఉత్ప్రేక్షాలంకృత మైన సాంధ్యరాగ వర్ణనము.

ఉ॥ అంత దినాంతమై యలర † నర్మమదేవుఁ డపూర్వదిక్సతిఁ
సంతస మొప్పుఁ జేర నది † జానుగ మానికపున్నివాలి న
త్యంతముదంబుతో నొసగఁ † నారతనంబులదీప్తి తీర నా
వంతగ సాంధ్యరాగరుచి † విశ్వవిమోహన మాచు భాసితే ॥

ఇక నిది పార్వతికిఁ బతివ్రతాధర్మములు బోధించు విప్రసతిమాట -

చ॥ ఒకసతి భానుమండలికి † నుచ్చతరస్థలి నుండె భర్తతో
నొకసతి దాఁదిమూర్తులను † నుయ్యెల బాలురఁజేసి యూపె నిం
కొకసతి వింధ్యగర్వహర † ణోగ్రుని జీవితరాజ్ఞి యయ్యె వే
తొకసతి మిత్తి గెల్చె మఱి † యొక్కతె భానుని నాఁగె నంబికా !

కుమారస్వామి జననము తారకాసురసంహారము మొదలగు కథాభాగములను బాఠకు లాయాపురాణాదులఁ గని యుండకపోరు గాని ఆ విషయములను సవిస్తరముగా వివరించు నిందలి కుమారఖండము చదివి యాహ్లాదింపఁదగినది.

దానితరువాత లీలాఖండ మందుమా యది శివలీలలకుంబోలె సుకవితా లీలలకును గుఱియై యలరారుచున్నది. అందలి దొకకథాంశము.

పుణ్యమూర్తులు మహారాజ దంపతులునై నుతిగన్న నలదమయంతుల చరిత్ర భారతమునందును నైషధాది కావ్యములందును వర్ణిత మగుటవిదితము. వారి పూర్వజన్మవృత్తాంత మిందలి యతినాథ లీలలో హృద్యముగా నభివర్ణిత మైనది. సద్వర్తనులు శివభక్తులు వనేచరులునైన భిల్లదంపతులలో భిల్లి దమయంతిగాను, భిల్లుడు నలుడుగాను జన్మించిరి. వారిపెండ్లికి రాయబారము సల్ప మహేశ్వరుడు రాజహంసయై జన్మించెను. ఈకథలోఁ గర్మవశమున భర్త మృతి చెందఁగా భార్య యగుభిల్లి సహగమనము చేయఁబూని చితికిఁ బ్రదక్షిణ మాచరించి యతినాథరూపమున నందున్నశివుడు వినుచుండ శివభక్తి పతిభక్తుల మూర్తియో యన శివుని మనసార ధ్యానించుచున్నమాట యిది.

క॥ తెలిసీ తెలియనినాచే । తల ననుచిత మెంతయేని † తనరెడఁ గృపనా

కలుషములఁ బాపు మిదె జోతలు చేసెద దేవదేవ! † దర్పకదమనా !

భారతమందలి చిన్నకథ యాధారముగా భారవిమహాకవి కిరాతార్జునీయ మొనరించెననుట ప్రసిద్ధము. ఆకథ వాయుపురాణమందువలె నీ శివపురాణమందు

సీష డ్భేదముగాఁ గనవచ్చును. ఇట్లే యెన్నోకథ లతిసంగ్రహముగా నో సంగ్రహము గానో యన్ని పురాణములందును గనవచ్చు ననుట పాఠకులెఱుంగని విషయము కాదు. మఱి యుమాఖండమందలి యొకటి రెండువిషయములు.

శ్రీకృష్ణుడు శివునిగూర్చి తపస్సుచేయుట బహుత్ర కనవచ్చును. రుక్మిణీదేవి పుత్ర)వాంఛదీర్ప నతఁడు తపస్సొనర్పఁ గైలాసయాత్ర సాగించినట్లే జాంబవతీ పుత్ర)వాంఛ దీర్చుటకై తప మాచరింప హిమాలయయాత్ర యొనర్చినాడు. ఇందలి విశేషము కృష్ణునికి మహర్షి యగు నుపమన్యుడు ముందుగా శైవదీక్షయిచ్చుట. మఱియుఁ దపోసంతర మతనికిఁ బార్వతీ పరమేశ్వరులు ప్రత్యక్షమై యెనిమిదేసి నరములిచ్చుట. అవి చాలవనుకొని యుమాదేవి భక్తునియెడఁ గల వాత్సల్యముతో,

“ నే హుశక్కిఁ బల్కును భార్యా సహస్రకౌశల్యంబును దారవల్లభ్యంబును బాంధవప్రేమను గనెదవు. నీ యింట నిత్యమేడువేల ద్విజులు కుడుతురు” అనుచు మఱియొన్ని నరము లడుగకనే యిచ్చెను.

తొలిముద్రణమం దతిసంగ్రహముగా నున్న శ్రీరామచరిత్ర) మీ ముద్రణ మందు పుష్టిగాంచి యింపగురూపముతో దర్శన మిచ్చుచున్నది. మురారి కవి యన్నట్లుగా నిట్టి యవతారపురుషుడు జగత్తులో మఱియేఁడి! అట్లే సీతారాము లను స్తుతింపని పురాణమేది? రావణసంహారానంతర మగ్నిపరీక్ష యైనంత బ్రహ్మ దేవుడు సీతను శ్రీరాముని కప్పగించుచు బల్కినమాటలివి.

చ॥ పరమపతివ్రతామణిని † బామరుడట్టులు పల్కి తగ్గులం
దుఱుక నుపేక్ష చేసితి విదొప్పనె చెప్పము రామచంద్ర! నీ
చరిత మెఱుంగవైతి వలచకృధరుం డగువిష్ణు వీవ యీ
నురుచిరగాత్రి శ్రీరమణి † చుమ్మలుమాన్విసతిఁ గ్రహింపుమా!

ఈపురాణము శివాద్వైతపర మని కైలాసఖండముకంతోక్తి నిట్లన్నది.

క॥ అద్వైతము శివవాదం । బాద్వైతంబును సహింప † దరయు మది మునీం
*ద్రా! ద్వైతము నశ్వరము శి । వాద్వైత మనశ్వరంబు † హరు వొప్ప నిలన్.

ఇం దుపాంత్యముగా నున్న వాయవీయఖండము శైవతత్వసారబోధక మనుట నిస్సంశయము. ఇతరపురాణములందును ఈపురాణమందలి యితరఖండములందును జగదుత్పత్తిస్థితిలయాదిప్రసక్తి లేకపోలేదు కాని యీఖండమందు వాటిప్రశంస వినూ

* టిప్పణి—శివాద్వైతము—చిదచిచ్ఛక్తి విశిష్టశివాద్వైతము—ఇదియే శైవచార్యులచే నంగీకృతమైనది.

తనమై వేద్యాంశముఁ గనఁజేయ విస్తరించినది. ఇఁక కట్టకడపటివిద్యేశ్వరఖండము ప్రధానముగా భక్తులకును శివతత్త్వజ్ఞానువులకును పూజాజపలింగధారణాదిక ముపదేశించుచు శైవమతము దేశమున విస్తరింపఁజేయువిధానము నభివర్ణింపుచు మోక్ష సిద్ధికి భక్తి మూల మనుపరమసిద్ధాంతమును ప్రతిపాదించినది. వేదశాస్త్రాభిమతమైన పూజాభిషేకాదివిధానముల శివుని నిష్కామబుద్ధితో నర్పించువారు తుదను శివసాయుజ్యమునొందుదురని నాయుజ్యముక్తినుపదేశించినది.

ఇట్టిపురాణము నీతిభక్తిముక్తిమార్గము లుపదేశించుచు నాంధ్రభాగవతము మాడ్కి నాదరణియమై వెలయుచున్నది. ఈరెండును పరస్పరసన్నిహితములైన పురముల జన్మించిన వగుటచే అక్కగారిపోకడలు కొన్ని యీచెల్లెలు నేర్చుకొన్నది. అదిసహజము గదా. ఇందొక తె శ్రీవిష్ణువు నింకొక తె శ్రీశివు నాశ్రయించిరన్న పేరే కాని,

“యథా శివమయోవిష్ణుః । రేవం విష్ణుమయశ్శివః” అన్న యద్వైతభావమియిద్దఱి హృదయముల సంతర్భూతమైయున్నది. కావున శ్రీమద్భాగవతముకై వడి సీశీశివపురాణము నాంధ్రులయూదరాభిమానముల నందఁగలదని యాశించుచున్నాను. ఇఁక నిందలికథావిషయప్రశంసను సంగ్రహించుచు శివకేశవులు వివాహవిధినిగూర్చి తెలిపిన భేదాభిప్రాయములు మాత్రము తెలిపెదను.

ఈక్రిందివిషయము పార్వతీఖండము మూడవయాశ్వాసములోనిది.

“లోకములో కామునివంటిదుష్టుడు లేడు. వానిమూలముగా దేవమానవ లోకముల జరిగినయకార్యము లన్నియున్ని కావు. కావుననే నేను వానిని మాడ్చితిని. మీ రెవ్వరును స్త్రీలను చేరనీయవద్దు. నేను పార్వతిని పెండ్లాడను” అనుచు శివుడు దేవతలకుబోధించి యెక్కువగా స్త్రీనిందగావించెను. అపుడు శ్రీవిష్ణువు లోకములో స్త్రీవంటివస్తువే లేదనుచు స్త్రీస్తుతి గావించి నీవు లోకరక్షణార్థమై పార్వతిని పెండ్లాడఁదగునని శివుని వేడుకొనెను. వినఁజదువ నింపైన యీప్రసంగ మవశ్యవత సీయము. ఇఁక నీపురాణమందలి భాషావిషయమును గూర్చి రెండు మాటలు. శ్రీనాగవీరయ్యశాస్త్రిగారు శ్రీనాథపోతనాదులరీతుల ననుసరించి ధారాశుద్ధిగా రసవంతముగా రచన సాగించి రనుట నిర్వివాదము. అర్వాచీనాంధ్రీకపుల రచనలలో దొరలినట్లే యిందు నందందు కొన్నిలాక్షణికదోషములు దొర్లకపోలేదు. వైయాకరణులకుఁ గాళిదాసకృతులలోఁ దప్పలుకనరాలేదా? అందుకే “ప్రమాదోధిమతా మపి” అన్నారు పెద్దలు. ఇంతకు నింతటియద్భుతము నిర్మించునపు డెంతటివారి కయినఁబారపాట్లు రాకపోవు. తిక్కనవంటిమహాకవిరచనలో నొకచోట (శాంతి 1-14) “గాండివినోవ్య బల్చితిటు కర్ణునిజంపకవచ్చితేని” అను ధర్మరాజవాక్యమున్నది.

ఉత్తమపురుషక్రియలోని దృతము లోపింపరా దని యతనికిఁ దెలియ దందురా ? “పల్కితిని గర్జని జంపక” యనుట కెట్లో “పల్కితిటు” పడినది. అది కవి ప్రమాదమో లేఖకప్రమాదమో!! అట్లే యీపురాణమందలి 618 పుటలో “అగ్ను లం దుఱుక నుపేక్ష చేసితివి యొప్పున” అని మధ్యమపురుషేశ్వరమునకు సంధిలేని దోషము కనవచ్చినది. అది కేవలము ప్రమాదమే. “ఉపేక్షచేసి తివిదొప్పున” అనఁ దగినచోటు గదా! మఱియొకచో 649 పుటలో. “మునీం । ద్రా ద్వైతం బశ్వర ముశి । వాద్వైత మనశ్వరంబు ” అనుచో “అశ్వరము” పడుటయుఁ బ్రామా దికమే “మునీం । ద్రాద్వైతము నశ్వరముశి ” అని సులభముగా ననిన సరిపోవును. ఇట్లు పెదకదారకొన్నచో జ్ఞానకృతములో, అజ్ఞానకృతములో ఏవో దోషములు దొర్లని పుస్తకమే కనబడదు. అందుచేతనే ఆర్యక్షేమేశ్వరకవి యిట్లు నీతిచెప్పి నాడు.

“దృష్టం కిమపి లోకేస్మి । న్ననిర్దోషం ననిర్గుణం । ఆవృణుధ్వమతో దోషాన్ ।
వివృణుధ్వం గుణాన్ బుధాః”

అబ్బయామాత్యుఁ డిట్లుచెప్పినాడు

“సుకవులసూక్తులందు సరసుల్ నెరసుల్ వెదుకంగఁ బోరు”

ఇఁక నీవ్యాసము. ముగించుటకు ముందు వల్లీసాందర్యవర్ణనమందలి వొకటి రెండు, భిల్లతనూజ యగువల్లి పెండ్లికూతురు, శివతనూజుఁ డగుకుమారస్వామి పెండ్లికొడుకు. వారి కన్యోన్యము మోహము గలిగింప రాముబారము నల్పువాఁడు నారదుఁడు, శ్రీనాథాదు లొనర్చినశృంగారవణానలను తలపింపఁజేయున దీఘట్టము.

పుటలు 313—318.

“గీ॥ బాలయొడలిచాయ ♦ పస కోడి యవరంజి

యవ్వు చెంది స్వర్గ ♦ మయ్యెఁ బుడమిఁ

దగినవారితోడఁ ♦ దగుఁ గాక మచ్చరం

బధికులందు నొంద ♦ హాని గాదె.”

“క॥ కమలము కమలము శశిబిం, బము శశిబింబమె యరయ న ♦ వతు వచ్చునొకొ
కమనీయకోమలం బగు, రమణీమణిమోముతో న ♦ రాతివిఘాతీ!”

“నీ॥ చక్రవాకస్తని ♦ సారంగలోచన । భాసురశంకరా ♦ భరణవేశి—”

“సీ॥ కెంపువాతెరఁ జూచి యింపుఁ జెందితిగాని । యార్తి దీరఁగఁ దేనఁ నాననైతి”

“సీ॥ అవధూతయై పృథ్వియంతఁ గ్రుమ్మరువేల్పు । జడదారి యేటి కిచ్చటికివచ్చె”

“సీ॥ లలితవీక్షాప్రియా • లాచాక్షరములఁ జే । తమలర్పఁ బ్రణయంబుఁ దలఁపనైతి,”

“ఉ॥ దాయనుబోలె బాసితిఁ గ • దా యనువేటొకమాట తోచలేదా యను.”

ఇట్లు సరసఫణితిని వల్లీ కార్తి కేయులయన్వోన్యావలోకనము మొదలుగా వివాహమువఱకుఁగలకథాభాగమంతయు నిం పగువర్ణనలతో నలరారుచున్నది. ఇది తని విదీరఁజదువఁదగినపురాణముగాని యేవోనాలుగుపద్యము లుదాహరించినంతమాత్రమున సరిపడునా ?

ఈమహాగ్రంథముతోలిముద్రణమే చక్కనిపీఠికచే నుపోద్ఘాతముచే నలంకృతమై యున్నది. శ్రీనాగవీరయ్యశాస్త్రిగారును నేనును బరస్పరము చూచుకొన్న వారము గాము కాని వాగు శతావధాని చెప్పిపెళ్ళవెంకటశాస్త్రిగారి శిష్యులగుటచే విఖ్యాతయశస్కులును మాగురువద్యులు నగుశ్రీచల్లభహ్మయ్యశాస్త్రి గురుపాదుల విద్యాచంశములతో జేరియున్నారు. అది కారణముగానో, ఈముద్రణమునకు మఱి యొక యుపోద్ఘాతము చేర్చుటలంపుతోనో నన్నిదివ్రాయఁ గోరిరి. ఏ మయితే నేమి! ఆవిద్యత్కవింధ్రునియభిలాష మన్యథాకరించుట యపచారమని తలంచి నానేర్చిన కొలది నివ్యాసము రచియించితిని. దీనియశాచిత్వానాచిత్వములకు బాఠకలోకమే ప్రమాణము.

ఓం శాంతిః.

ధ న శే శ్వ ర ము }
12—1—1958 }

మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి

విశాఖంతు సంస్కృతాంధ్రాధ్యాపకుఁడు

ఆంధ్రవిశ్వకలాపరిషత్కలాశాల.

విజ్ఞప్తి

పాఠక మహాశయులారా !

పరమేశ్వరానుగ్రహముచే శివపురాణద్వితీయముద్రణ మిప్పటివఱకుఁ బూర్తియైనది. లోగడ ముద్రణమందందందు దొరలిన ప్రామాదికంబులగు నచ్చుతప్పలను జాలవఱ కిందు దిద్దితిని. లోగడముద్రణమందమాఖండములో నైదాటుపద్యములలో సంకుచితముగ నిమిడ్చియున్న రామాయణచరిత్రము నిందు విపులీకరించి 350 పద్యములను వ్రాసి ద్వితీయాశ్వాసముగ నమర్చితిని. అందందు రామణీయకమున కలరి శ్రీవాల్మీకీయము నందలిశ్లోకంబుల ననుసరించితిని. అది యొకదోసంబుగ గుణజ్ఞులు భావింపరని తలంచెదను.

లింగవైభవఖండమందలి శివవ్రతములలో లఘురుద్రమహారుద్రాతిరుద్ర స్వరూపంబులను రుద్రజపాభిషేకహవనభేదంబులను శ్రీభట్టభాస్కరభాష్యమేరు తంత్రంబులనుండి గ్రహించి చేర్చితిని.

ఇక వాయవీయఖండమందు మున్నవదలిన షడధ్వపఠశోధనము మున్నగు వానిని, సూత్రప్రాయముగ వ్రాసినభగవద్విభూతి మున్నగువానిని యథాతథముగ విశదీకరించి వ్రాసి రెండవయాశ్వాసము రచించితిని.

తైవాగమకారణోత్తరమునుండి శ్రీబ్రహ్మవిద్యోపాసనాపురశ్చరణాదులను గ్రహించి యిందుఁ జేర్చితిని.

విద్యేశ్వరఖండమందు శ్రీకైపుల మహాశివలింగపూజావిధానంబుగూడ తైవాగమోక్తప్రకారంబుగ సక్రమంబుగఁ దెనిగించి కూర్చితిని.

మఱియు నందందుఁ గొన్నియెడల నొచితి ననుసరించి యింతుక హెచ్చించితిని. సహృదయు లివ్వని నన్నిటి నారయుదురని యాసించెదను.

ఇక మూలగ్రంథమందునను నాంధ్రీకృతగ్రంథమందునను గొన్నియాక్షేపములను మిఠులగువారు సూచించిరి గాని ముదితగ్రంథమందలి నాదుమున్నుడిలో శివపురాణరచనాకాలంబున కిప్పటికాలంబునకుఁ బ్రపంచధర్మంబులు చాలగమార్పై యుండుటనుబట్టి చదువరుల కందందుఁ గొన్నియెడల నింతుక వ్యత్యాసముగఁ దోచవచ్చును గాని విజ్ఞులవ్యానిని బాటింప రని వ్రాసియుంటిని.

ఇక నిర్గుణంబును దేశకాలవస్తుపరిచ్ఛేదశూన్యంబును నగుబ్రహ్మతత్త్వంబు గాక తక్కినసగుణులగుత్రిమూర్తులు జగదభ్యుదయంబునకై కామాభిలాషతోఁ ద్రీశక్తులనొందుటయు సంతానంబులనొందుటయు బురాణంబులందునను తదనుసృత కావ్యనాటకాదులందునను పసిద్ధమే. అందుచే ఆత్మశక్త్యనుబంధకృతకామభావోక్తులవ్వారియెడల దూష్యంబులుగావు.

పార్వతీపరమేశ్వరభోగవర్ణనమును గుఱించి తత్కథాసంవిధాననిబంధనంబును శ్రీవాల్మీకిమహామునీంద్రునకును శ్రీకృష్ణద్వైపాయనమహర్షికిని వైరుధ్యము

గన్నట్టకయే యుభయమునులును శ్రీరామాయణశివపురాణాదులం దొకేవిధముగఁ దదీతి నుదాహరించిరి. అర్వాచీనులగు ఆలంకారికులుమాత్రము నిషేధించిరి. శ్రీకాళిదాసాదిమహాకవు లానిషేధము నెక్కుడుగఁబాటించలేదు. కవికులగురులీకాళిదాసులు కుమారసంభవకావ్య మందొకసర్గమంతయు అష్టమసర్గమంతయు శ్రీపరమశివుని సంభోగవిషయముగ రచించిరి. ఇతరకవులుగూడ శంభురహస్యాద్రిగ్రంథము లందు స్తోత్ర దాసే కృతాగసి భవ త్యుచితః ప్రభూతాం పాదప్రహర ఇతిసుందరి నాస్మిదూయే-

ఇత్యాది పరమశివునికామోపచారోక్తుల ననువదించిరి. ఇఁక నిషేధము తక్కినసామాన్యజనులకేలీవిశేషంబు లుద్ఘాటించినట్లు-మిక్కిలి పచ్చి గాకుండ పోగోక్తి నుదాహరించిన నద్ది చరితార్థమగును.

శ్రీవాల్మీకివ్యాసోక్తు లార్షంబు లగుట నయ్యవి యించుకమేరనుదాటినను వానికి వంకలేదు. శ్రీకాళిదాసు మున్నగువా రుచితరీతినే యనువదించిరి. ఇఁక శివపురాణమూలగ్రంథమందును అద్వాని దెనిఁగించివాసిన నాయీకృతీయంచు నీయాక్షేపమునకవకాశ మెట్లు ?

అలంకారశాస్త్రమందేకాక శబ్దశాస్త్ర ఛందశ్శాస్త్రాదులందుగూడ తత్తన్ని బంధనంబులవ్యానియందు బిగువుగఁ బ్రీతిపాదించఁబడినను “నిరంకుశాఃకవయః” అనెడితిని మహాకావ్యములు మొదలుచేసి సామాన్యులకావ్యములనఱకుఁగూడ ఈయవి సార్వత్రికంబుగ నిబంధితవిధులకు లోఁబడియుండక కొండొకమీఱుచునే యున్నవి. అవ్యానిని విజ్ఞులు రసైకగ్రాహులై పాటించుటలేదు.

ఇఁక శివునివైరాగ్యధీరత శివపురాణపార్వతీఖండప్రథమాశ్వాసమందలి(300) పద్యములో నెఱుఁగఁదగును. శివుఁడు దన్నువరించి సేవించుచున్నపార్వతీదేవి స్వాగ్రీమందుఁబరిచర్యలొనర్చుచుండఁగాఁ దదనుసంధానార్థమై ప్రయత్నించుచున్న మన్మథు నస్తమింపఁజేసి పార్వతిని బొమ్మని రతీదేవికి వరమిచ్చి తద్వక్షణంబున ఆసలినిబాసి కైలాసగిరినిఁ జేరినట్లుగాఁ జెప్పఁబడియుండఁగా ఇట్టిశివుని విరాగియన వలయునా! సామాన్యముషియనవలయునా! పరమేశ్వరుఁడనవలయునా! యోజింపుఁడు. లోకోత్తరరమ్యవస్తుసందశానంబునఁ దద్వస్తుప్రశంస యొకదోసంబుగాదు.

తపస్సు చేయుచున్నపార్వతీదేవిని బరీక్షించుటకై శివుఁడు సప్తర్షులను బంపఁగా వారు శివాజ్ఞచే ఛలంబుగఁ బార్వతీదేవితో గొన్నియనుచితంబులనే పలు కుదురు. అయ్యవి యథోక్తవచనంబులుగాక ఛలోక్తులగుట ననుచితంబులై నను ననుచితంబులుగావు. జుగుప్సాకరవచనంబులనుటలోఁ గాలభేదంబునుబట్టి అయ్యదియుఁ బొసంగదు. ఇట్టివి ఇతిహాసశ్రేష్ఠంబగుమహాభారతమం దనేకంబులు గలవు. వానియం దొక టిందు. వాసి చూపుట యనుచితముగాదు.

భారతోద్యోగపర్వమందు మహావతివ్రతయగునింద్రాణిని సహూషవరణంబు నకై దేవాచార్యునిసన్నిధానంబుఁ జేరి యర్థించుకృతుభుక్కుల యనుచితవచనంబు లును వాని కేవలమొంది యుల్ల సమాడి నిరసించినవాచస్పతి యుచితోక్తులును శచీ దేవీసూక్తులును విదితములు.

గుణనిధికథను నేను కాశీఖండమునుండి గ్రహింపలేదు. అది శివపురాణము లోనిదే శివపురాణముసృష్టిఖండములో ౧౭-౧౮ అధ్యాయములలోఁ గలదు.

శ్లో॥ ఆసీ త్కంపీల్యనగరే । సోమయాజకులోద్భవః । దీక్షితోయజ్ఞదత్తాఖ్యః ।
యజ్ఞవిద్యావిశారదః ॥

యదాయదైవ తాంపుచ్ఛే । దయే గుణనిధిస్సుతః । నదృశ్యతే మయా
గేహే । కల్యాణి ! విదధాతికిం ॥ తదాతదేతి సా బ్రూయా దిదానీంస బహిర్గతః ।
స్నాత్వా సమర్చ్య వై దేవా । నేతామత మనేహసం । ఆధీ త్యాధ్యయనార్థం స ।
ద్విత్యైర్మిత్రై స్సమం యయా । ఏకపుత్రైశ్చ తన్మాతా । ప్రతారయతి దీక్షితం ॥
సతత్కర్మచ తద్వృత్తం । కించిద్వేత్తి సదీక్షితః॥ ఇత్యాది అధ్యాయద్వయపరి
మితము. ఇద్దాని భాషాంతరీకరణమందు నేను గవితాచమత్కృతి యేమియుఁజూప
లేదు. ఇది ఇం దొకప్రధానకథ గాకూడుటను ఇట్టివి పెక్కులు కథ లిందుపలబ్ధం
బులై యుండుటచేతను నిద్దాని సామాన్యధారలోనే వాగ్గిసినాను. శ్రీనాథకవిసరేణ్యు
లుల్లేఖించి రసోల్బణముగ వ్రాసిన కేశీఖండమూలగ్రంథము స్థలపురాణం బగుట
అందుఁ బ్రధానకథానాయకవిషయంబుఁ గూర్చి పెంచక గుణనిధిచరిత్రంబు వైశ్వా
నరచరిత్రంబు బుధజన్మచరిత్రంబు గళానత్యుపాఖ్యానంబు మున్నుగాఁగలకథలతోనే
నిండింపఁబడినది. అట్టిగ్రంథంబు ప్రబంధీకరణమందు శ్రీనాథకవిబుధు లీయుపకథలనే
కొని యివ్వనియందు గననిష్పాదనం బొనరించిరి. ఎట్లులైనను శ్రీనాథకవిసార్వ
భౌములకును నాకును గొండగతయంతరం బున్నదని నే నెఱుంగుదును. ఇక వారికి
నాకును మా కవితలకును బింబవృత్తిబింబభావ మెట్లు పోనఁగను.

తారకాసురయుద్ధభాగంబందుఁ దారకుని జంపెదనని వీరభద్రుండు సంరంభిం
పఁగా నారదముని యడ్డువడి నివారించుటనుగూర్చి తారకాసురుని వీరభద్రుండు
చంపఁగలిగినయెడలఁ గుమారోదయంబునకై యట్టి విస్తారయత్నం బేటికనిరి. ఇందు
శ్రీవీరభద్రుండు దేవతాపీడనంబున కోర్వక కుమారునికి సత్వరయుద్ధంబును బోత్స
హించుటకై తా నట్లు కడంగెను గాని యన్యముగాదు. నారదుఁ డనుమానపడి వీర
భద్రునితో నట్లునుడివెను మఱొకమాటుగూడ ఇట్లే శ్రీ వీరభద్రుండు సంరంభముఁ
జూపఁ గుమారుఁ డనికీ దొడంగెను.

శ్రీ భైరవకృత విధాతృపంచమశిరఃఖండన మందొకచోటఁ గరాంగుళీన
ఖాగ్రింబులఁ జదివెననియు వేటొకచోట నని విచ్చేదించెననియును వాగ్గయుట

యందలి భిన్నభిన్నసరణినిగూర్చి పూజ్యపాదు లొకరడిగిరి. మూలములో నట్టులుండుట నద్ది మన్వంతరభేదముచే నట్లు జరిగియుండవచ్చునని యూహింపవలసియున్నది. ఇట్లు భారతమందుగూడ కర్ణజన్మవృత్తాంత మొకచోట సూర్యానుగ్రహముచే గుంతీగర్భ మితరులకదృశ్యమై దశమమాసంబందుఁ ప్రసూతి నొందినదనియు వేటొకచో నద్యక్షకర్ణమార్గంబునుండి కర్ణుడు జన్మించెననియును గలదు. ఏతాదృశంబుల నన్నిటిని వాచ్యలక్ష్యవ్యంగ్యతాత్పర్యాధముల ననుసరించి సమన్వయించుకొనవలయును. ఒకేమార్గమున నిర్వాహముగాదు*.

పంచచూడానారదసంవాదంబును జతుర్ముగధర్మములు మున్నగునవి భారతములోని విందున్నవనియుఁ బురాణాంతరంబులందుండిన యితరవిషయము లనేకము లిందు మరలఁజెప్పబడినవనియు ననిరి. సామాన్యముగ నన్నిపురాణములయందును జతుర్ముగధర్మములును వర్ణాశ్రమధర్మములును స్త్రీపురుషధర్మములు మున్నగునవి చెప్పఁబడియే యున్నవి. వీనిలో నొక్కటినేని చెప్పనిపురాణమే యరుదు. భాగవతము విష్ణుపురాణము శివపురాణము దేవీభాగవతము భారతేతిహాసము జైమినీ భారతము మున్నగుసర్వార్వగ్రంథములం దివి కలవు అందుచే నొకదాని కుపకర్షముగాని మఱొకదాని కపకర్షముగాని కలుగలేదు. అన్నియనసరధర్మములగుటను నేయొకటి చదివినను నన్ని తెలియఁబడవలయు నని ప్రజ్ఞత లట్లువ్రాసిరి. కర్తృకృతంబుననుగూడ నివి యన్నిపురాణంబులందును నితిహాసంబందు యోజింపఁబడియుండును. ధర్మంబులు మాత్రమేకాదు పెక్కులుకఫ లనేకోపాఖ్యానంబులుగూడఁ బలుకడల నుపపాదితంబులై యున్నవి. దాననేమియు బ్రత్యవాయంబు లేదు. పునరుక్తియుఁ గాదు. అది సర్వపురాణసాధారణమే !

వేటొకమిత్రులు మూలగ్రంథములోనివిశేషంబు లన్నియు విడువక తెనిగింపవలయు ననియు అట్లు దెనిగింపకున్న వాని నన్నిటిని మూలమునకుఁ దగిన వివరణముతోఁ బ్రకటించినను మేలేయనిరి. ఇందు నేను వారువ్రాసినయట్లు అట్టివిశేషంబులను జారవిడువక తెనిగించియే వ్రాసితిని. చాలవఱకుఁ బునరుక్తములుగఁ దోచుకథలను అనవసరపు విపులీకరణంబులను విడిచితి నని నామనవి.

ఇట్లాధికశంకలు గాక శాబ్దికప్రసంగమందఁ గూడ చాలక అనుపదమును దృఢపరీక్షితముగాదనియు కళయని యొకమిత్రుఁడు దెలిపెను. కళాపదంబులకు “తిజ్ఞధ్యశేషవస్త్వీ” త్యాదిపరిమితి కలదు. అపరిమితవ్యూహములోనిది యిదికాదు. తత్పరిమితంబులకన్న భిన్నంబులు దృఢప్రకృతికములే. ఇందులకు మహాకవుల ప్రయోగంబులు ప్రతిగ్రంథమందుఁగలవని చూపుట పెచ్చు.

* అసితుల్యములగు సఖాగ్రంథులనని యన్వయించుకొనవలయును.

ఇక నీమూక్షేపములకెల్ల నే నిట్లుసమాధానంబులను వ్రాయుట మూల గ్రంథమునకును ఆంధ్రీకృతగ్రంథమునకును సుంతకలంకము వాటిలునేమో యను శబ్దచే బ్రస క్తమైనది గాని వేఱుగాదు.

ఇక నాయాంధ్రీకరణంబునుగూర్చి ప్రథమ ముద్రణమందలి మున్నుడిలో విశదముచేసియే యుంటిని. ఎల్ల వ్యూహును “సహృదయాశ్రమాణం” బనియే విశ్వ సిం చెదను. ఈకూర్పులోగూడ నందం చొదవినముద్రణప్రమాదంబులను దిద్ది శుద్ధ పత్రికలోఁ జేర్చితిని. ఇంక నేవేని యున్నచో యథోచితముగ దిద్దికొని చదివికొన వేడికోలు.

ఇక నిం దుపోద్ఘాతమును వ్రాసియిచ్చుటకై అభ్యర్థనమాత్రా వ్యవధానంబు ననే శ్రమయనక సాదరంబుగ నంగీకరించి పొత్తముఁ దెప్పించికొని చదివి విమర్శన పూర్వకముగ నుపోద్ఘాతమును వాత్సల్యముతో వ్రాసి పంపిన విద్యత్కవివరేఘ్యు లాస్మాకీకగురుసతీప్థులు గురుతుల్యు లాంధ్రవిశ్వకలాపరిపత్కలాశాలా విశ్రాంత సంస్కృతాంధ్రోపాధ్యాయులునగు బ్రహ్మశ్రీమల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రుల వారికిఁ గృతజ్ఞుడనై భక్త్యంజలులతోఁ ద్రికరణ పూర్వకాభివందనంబుల నర్పించు చున్నాను.

మఱియు నీగ్రంథంబు నాదరంబుతోఁ జదివి స్వాభిప్రాయంబులను వ్రాసి పంపినట్టివిద్యత్కవివర్యులకు నమోవాకంబులర్పించెదను.

ఈ గ్రంథ పునర్ముద్రణమునకు భారము వహించి సర్వసన్నాహంబొనరించి యంతలోఁ గాలవిపాకంబున దేహంబుఁబాసిన ఉదారశ్రేష్ఠుఁడు మ॥ రా॥ శ్రీ గోపి సెట్టి రత్నయ్యశ్రేష్ఠి యాత్మకు శాంతిగలుగుఁగాక.

ఇక నీయనద త్తప్రస్తుతుఁడు చి॥ చంద్రమాళికి చిరాయురారోగ్య భాగ్యముల నిచ్చుటకును, ఈగ్రంథ పునర్ముద్రణమందు సాహాయ్యమొనర్చినట్టి మిత్రుఁడు మ॥ రా॥ శ్రీ తపుట రాజయ్యకును నిర్విఘ్నంబుగ సౌకర్యయుతముగ నీ శివపురాణ గ్రంథ మును ద్వితీయముద్రణంబొనరించినట్టి మిత్రుఁడు పీమియర్ ముద్రాక్షరశాలాధికారి మ॥ రా॥ శ్రీ కొండ శంకరయ్యకును దీర్ఘాయురారోగ్యైశ్వర్యంబుల నిచ్చుటకును బరమేశ్వరుని బ్రార్థించుచున్నాడను.

ఇట్లు విద్యత్కవివిధేయుఁడు

మదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రి

నెం॥ 48 మార్చి 1906

సికింద్రాబాద్.

విద్యదభిప్రాయములు.

సాహితీసమితి బంగోలు
10-3-1958.

శ్రీ మహాపాథ్యాయ, సాహిత్యాచార్య, సాహిత్యసమాఖ్య
కవింద్ర, స్వామి శివశంకరశాస్త్రిగారు.

శివపురాణము అష్టాదశ మహాపురాణములలో అంతర్గత మైనది. గీర్వాణ వాణిలో ఇది 24 వేల గ్రంథము. ఆంధ్రములోని కీవచిత్రకోశము పరివర్తన మైనచో బా గుండు నని తలచెడివాడను. మల్లాది విశ్వనాథ కవిరాజును మిక్కిలి ప్రోత్సహించినాను. గ్రంథము పూర్తి చేయకముందే ఆయన లింగైక్యము చెందినాడు. వచనరూపమున నున్న శివపురాణము చూచినాను. నందిరాజు చలపతిరాయ కవి చేసిన పరివర్తనము తిరుగవేసినాను. ప్రకృతానువాదము పఠించి ప్రమోదము చెందినాను.

ప్రకృతానువాదకర్త శివశ్రీ ముదిగాండ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిగారు దీనిని రచించుటకు సర్వధా అర్హులు. జన్మతః వీరు ఆరాధ్యశైవులు; శివభక్తులు. శైవ సంప్రదాయము అనూచానసంపదగా గలిగి ఉత్తమగురువులకడ విద్య లభ్యసించి సలక్షణ మైన కవిత్వము చెప్పగలిగినవారు. నిజజననీజనకులయెడ భక్తియుక్తులైన శాస్త్రిగారు తమరచనను తల్లిదండ్రులకే అంకితము చేసి ధన్యులైనారు.

ఇందలిభాష నిర్మలము సరళము. శైలి సుదీర్ఘగ్రంథమున కనువయినది. కావుననే పఠనములో నెచ్చటను విసుపు పుట్టదు. ఇందు కొన్నియెడల శబ్దార్థాలంకారములు కొన్నియెడల గర్భకవిత్వము గోచరించును. పర్వణములలోను సంభాషణలలోను కవిచాతుర్యము కానవచ్చును. ప్రసిద్ధములైన వృత్తములను అనువాదనకర్త సమర్థతతో నడపినారు. కథాసంధికై కల్పించిన వచనభాగములుకూడ హృద్యముగా నున్నవి. సందర్భానుసారముగా కావ్యకళ సువ్యక్త మగుచున్నది. మాతృకలోని భాగములకు సంహిత లని పేరు. ఇందులో ఖండము లన్నారు. మక్కికి మక్కియన్నట్టుగా అనువదింపఁ దలఁప లే దని ప్రస్తావనలోనే శాస్త్రిగారు వక్కాణించినారు. ఈపవిత్రగ్రంథమును సంపూర్ణముగా సంతరించిన శాస్త్రిగారు కృతకృత్యులు.

—శివ.

శ్రీ వైవమహాపీఠాధ్యక్షులు విద్యచ్ఛిరోమణులు శ్రీ లోకారాధ్యులు
బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ వీరేశలింగశాస్త్రిగారు ప్రిన్సిపాల్
శ్రీ విశ్వేశ్వర ఓరియంటల్ కాలేజి వరంగల్.

18-3-1958

శివపురాణము.

అష్టాదశ మహాపురాణములలో శివపురాణ మొకటి. ఇట్టి మహాపురాణము సులభమైనది. పండితపామరుల కెల్ల రుచించునటుల ఆంధ్రభాషలోనికి పరివర్తించిన మహాకవులు శ్రీ లోకారాధ్యులు ముదిగొండనాగవీరయ్యశాస్త్రిగారు. వీరు శికింద్రాబాదువాస్తవ్యులు. హరదత్త విజయాది గ్రంథములు సరసముగా రచించినవి మఱికొన్ని గలవు.

ఈ శివపురాణము నందలి ప్రతిపద్యము సాలంకారము సాభిప్రాయముగ నుండుటయే గాక కథాసందర్శనంఘటన మత్వంతరమణీయముగా నున్నది. పంచ లక్షణలక్షితమైన సలక్షణముగ సులలితరీతులచే సహృదయుల హృదయము నాకర్షించుచున్నది.

శివచరిత్రములు శివభక్తచరిత్రములు శివలింగభేదములు పార్థివలింగ పార్థివలింగ పూజావిధానములు తత్ఫలములు ధాన్యాదులు పుష్పపత్రము లెట్టివి శివార్చన కర్తవ్యములైనవో వాటిఫలము లేవో సుస్పష్టముగ నచింపఁబడినవి. పార్థివలింగ పూజకును స్వేచ్ఛలింగపూజకును భేదము చక్కగా వచింపఁబడినది. శైవసిద్ధాంతము ద్వాదశపూజలు చతుర్ద్వింశత్యుపచారములు మున్నగు శైవసంప్రదాయము లనేకములు నిరూపింపఁబడినవి. శివస్వరూపమహిమాచరిత్రజిజ్ఞాసులకు నింతకంటే ఉత్తమగ్రంథము లేదు. ద్రాక్షాపాకములో నుకవిలోకమును మెప్పించిన శ్రీశాస్త్రిగారు తమ పేరును సువర్ణాక్షరములతో కవీంద్రమనశ్శిలాశాసనముల నంకితము చేసి యాంధ్రభాషాజనని యీశీర్వచనపాత్రు లయిననుట యత్యుక్తిగాదు. అతిశయోక్తిగాదు. శాస్త్రిగారి కవిత్వము గంగాప్రవాహమువలె నడచుచు తుదివఱకు పాతక హృదయములను తన వెంట గైకొని పోవుచున్నది.

ముదిగొండ వీరేశలింగశాస్త్రి

బ్రహ్మశ్రీ మల్లంపల్లి శరభేశ్వర శాస్త్రిగారు,

ప్రాచ్యలిఖితగ్రంథ భాండార విద్వాంసులు - చెన్నపురి.

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరారాధ్యపణీతమైన శ్రీ శివపురాణమును జదివితిని. అనేక మహావిషయముల కది నిధి. ఐహికాముష్మికశ్రేయః ప్రాప్తినిధానము. ప్రతిపాద్యవిషయసూబోధక మగుకైలితో నీ యాంధ్రీకృతమహాగ్రంథ మింపు

గొలుపుచున్నది. కవి పరమశైవుడు విషయము శివపురాణము. పర్యాప్తమైన రచనాశక్తి. ఈ విషయసమాహార మీగ్రంథమునకు శైలిష్ట్యమును వాఙ్మయము నందు శాశ్వతప్రతిష్ఠను గల్పించుచున్నది.

మల్లంపల్లి శరభయ్య
8-3-58.

ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తుత్తాఢ్యపకులు

బ్రహ్మశ్రీ లోకారాధ్యులైన మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారు, వాల్తేరు.

ఆర్యా!

మీరు ప్రేమాదరములతో పంపిన శ్రీ శివపురాణమును కృతజ్ఞతాపూర్వక పందనములతో నందుకొన్నాను. శివసంబంధమైనకథలతో శివపారమ్యమును బోధించి శివభక్తి నుద్దీపింపఁ జేయు సీయద్గ్రంథమును రచించి శైవమతావలంబకు లందఱి కృతజ్ఞతకుఁ బాత్రులైనారు. ఇటీవల ప్రకటితమైన తెలుగుశైవవాఙ్మయమున అంతెకాదు ఆంధ్రవాఙ్మయమునందే ప్రాధాన్యమున మాత్రమింపఁ దగిన మహాగ్రంథ మిది. ఈ పురాణమును రచించి ఆంధ్రవాఙ్మయమునకే వన్నెకూర్చినారు. సంపూర్ణముగ శివకథాసంహిత యనఁ దగిన ఈ శివపురాణమును ఆంధ్రీకరించిననుకృతులు మీరే యనుకొందును.

మతమునెడల నాదరము తగ్గుచు ఆంధ్రవాఙ్మయముమీఁద సభిమానము వెనుకటికంటె క్రమముగా నధిక మగుచున్న యీ కాలమున వాఙ్మయముమీఁద సమరక్తి గల సాహితీప్రియులు గూడ ఈమహాగ్రంథము నాదరింతురని నా విశ్వాసము. ఈపురాణ మంతయు నొక యమృతధుని ప్రతిపద్యము నొక రసాత్మకతరంగము హృద్యమై యలరుచున్నది. శబ్దార్థగాంభీర్యముతో గౌరవాదంచితమైన తీవ్రతతో నిందలి కవిత్యము రమ్యముగా సాగిపోయినది. ఈపురాణము మధురమైన ద్రాక్షాపాకములో బడి చదివినకొలది జపు లూరించుచున్నది. ఇది ప్రాచీనప్రబంధ ఫక్కి నడచి స్వతంత్రగ్రంథ మనిపించుచున్నది. కాని ఆంధ్రీకరణ మనిపించుట లేదు. గ్రంథము చదువుచున్నపు డెడనెడ ప్రాచీనాంధ్రమహాకవుల పోకడలు గోచరించి మన మలరించుచుండును. నట్లుసొట్టలేని చక్కని ధారతో పటిష్ఠమైన సంస్కృత సమాసజటిలతతో చేతోమోదముకూర్చు అచ్చతెలుగుపదముల చెలువముతో భావానుగుణమైన శబ్దార్థపుష్టితో మనోహరమైనశైలితో గ్రంథ మంతయు మురుపు గొలుపుచున్నది. ఇట్టి గ్రంథమును రచియించి నందుకు మిమ్ముభినందించు చున్నాను మీ కివే నాజోతలు.

మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ
8-3-58.

బ్రహ్మశ్రీ దేవులపల్లి వేంకటకృష్ణశాస్త్రిగారు, ఆకాశవాణి, హైద్రాబాదు.

పెద్దగ్రంథాలు వ్రాయడానికిగాని చదవడానికిగాని ఇవి కానిరోజులు. లోకంలో మహావేగ మనేది ఒకటి వచ్చి పడింది. నిలకడా, శాంతిలేదు. మానవుని జీవితయాత్ర కొక గమ్యస్థాన మున్నట్లు కనిపించదు. అట్టి గమ్యస్థానం లేనపుడు యాత్రామార్గం తీర్చి దిద్దుకోవడం కూడా ఉండదు. దారిబత్తెము కూడబెట్టుకొనే అవసరమూ ఉండదుకదా. ఏనిముషాని కానిముషమే బ్రదుకడంతో సరిపోతూ ఉంటుంది ప్రజలలో ఆస్తికృబుధి తగ్గిపోవడమే దీనికి మూలమేమో! ఏభాగవతమో రామాయణమో పుచ్చుకొని చదవమంటే పాతపురాణం పోనిగ్రూఅని పెదవి విరుస్తారు. అంతటిపిరి లేదంటారు.

ఇలాంటికాలంలో ఈశివపురాణం శ్రీముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రిలవారు రచించినారంటే వీరి సాహసము దీక్ష శివభక్తి సామాన్యమైనవికావు. పేరుకోసమో ప్రతిష్ఠకోసమో రచించినగ్రంథంగా కనిపించది. కవిననే బడాయి కనిపించ దెక్కడా ఈగ్రంథములో. శివు డుద్ధోధిస్తుంటే కవి ఏమిచేయగలడు? సద్భావముతో ఈకృతిచేసాడంటే. మరిన్నీ భాస్వరవిభవేష్టలింగగతభక్తిమాత్రపవిత్రగాతుడును గురుజనపూజనోత్సుకుడును కుత్సితలోకపరాజ్ఞుభాత్ముడున్నా ఈకవి. అంతేకాక వీరితండ్రిగారు. “చాలకవనమ్మునఁ బ్రేమముఁజెంది కావ్యమొండోజగ్రహింప నెంచె.” మున్ను పోతన్న భాగవతంరచించి భగవంతున కంకితమిచ్చాడు. పింగళిసూరన్న పితౄణముక్తికై తండ్రికి కావ్య మంకితంచేసాడు. తల్లిదండ్రులకన్న ఇతరము పరములేదు. కనుక ఈసుకృతకృతిలో ఒక ఆశ్వాసము తండ్రికి మరోటి తల్లికి సమర్పించాడు (చూ-49-50-51-52 పద్యములు) ఇటువంటి మహాపురాణాలు కథా ప్రధానాలు కావటంవల్ల ఆకథను ధారాళంగా వ్రసన్నంగా స్పష్టంగా చెప్పగలిగి ఉండాలి. అంతేకాదు. ఆచెప్పేపద్ధతి మనోహరంగా కూడాఉండాలి. అనగా కథా గమనానికి అడ్డంవచ్చే దీర్ఘవర్ణనాదులకొరకు ప్రాకులాడగూడదేమో అనిపిస్తుంది. ప్రతిపాద్యవిషయంకంటే దాన్ని చెప్పేపద్ధతిమీదనే ఎక్కువగా మనసునిలిపేది కావ్యమార్గం. పురాణమార్గం అటువంటిదికాక ముఖ్యవిషయాన్ని సూటిగా మనస్సుకు హత్తుజేస్తూ పోతుంది. ఈకవి ఈరహస్యాన్ని చక్కగా గమనించారని గ్రంథంఅంతా సాక్ష్యమిస్తుంది. పార్వతీబాల్యక్రీడావర్ణనం ప్రభాతవర్ణనఘట్టాలలో కవి అవలంబించిన సంయమాన్ని పరిశీలించగలరు.

(శివపురాణము పార్వతీఖండము. ౧౩౬ పేజీ)

గీ॥ ప్రబలసింహంబులను గొంతుఁ ♦ బట్టి లాగి
తెచ్చి యెక్కి వనంబెల్లఁ ♦ దిరుగుఁ గాళి
గున్నయేనుఁగుఁ గొనివచ్చి ♦ కొమరుఁడనుచు
నెత్తికొని ముద్దిడును బ్రിയం ♦ జెనక మెనగ.

సీ॥ జనని నే నిక నాదు ♦ సంతాన మీరని, పండ్లొగిరంబులు ♦ పంచిపెట్టు
జగము లేకడుదొర ♦ సాని నే నీరలు, ప్రజలించు బహువృక్ష ♦ యనులుసెప్పు
కామధేనువు నేను ♦ గడమసురభు లీర, టంచుఁ గోయ్యలను యోజించితీర్చు
కల్పవల్లిని నేను ♦ స్వల్పలతలు మీర, లని నిజొన్నత్యంబు ♦ సమరజూపు

గీ॥ గురుగు లమరించు బ్రహ్మాండ ♦ గోళము లని
బొమ్మలనుగూర్పు హరిపద్మ ♦ భువు లనుచును
బంతులాడును రవిహిమ ♦ భాను లనుచు
శైలరాజకుమారి శై ♦ శవము గూరి.

సీ॥ బాల విపంచికా ♦ వాదనం బొనరించు, బరమేష్ఠిరాణి సం ♦ బరముఁజెంద
కాళి గాత్రమున రా ♦ గముల నాలాపించు, నిందిర హృదయంబు ♦ డిందుపడఁగ
లలిత సర్తనకౌశ ♦ లంబుఁ జూపించు న. వ్యిద్వాధరాంగనల్ ♦ వెఱఁగుఁజెంద
శివ చిత్రములిఖించు ♦ జెలువుగా వలరాజు, రాణి ధైర్యంబు గ♦ రంబుసడల

తే-గీ॥ అనువమానమనోజ్ఞ కా ♦ వ్యంబు లలు
నల్ల గురుకావ్యదేవులు ♦ డిల్లవడఁగఁ
బరమకల్యాణి గిరివరే ♦ శ్వరకుమారి
లీల లేమని లెక్కింపఁ ♦ బోలు నెలమి.

(శివపురాణము పార్వతీఖండము. ౧౬౩ పేజీ)

క॥ ఉవ్విళ్ళూరుచు బతికై, నెవ్వగఁబాపికొని సుఖము ♦ నెక్కొనుతటి లేఁ
బువ్వంబోండ్లకు వెగటుగఁ, జివ్వనఁ దెలనయ్యె దెనులు ♦ చెలువలరారణ్.

క॥ బిగువై నమగలకొఁగిళు, లఁగడుక సొలపొందియున్న ♦ లలనలు నెట్లో
వగతో వదలిచికొని యి, మ్ముగఁ బడకగదులను బాసి ♦ పోయిరి వేగఁ.

చ॥ అరుణమరీచి యంత నుద ♦ యాచలపీఠము నెక్కి సర్వత
స్ఫురదసమానమంజుకర ♦ పుంజములన్ వెలయించి యూర్ధ్వని
స్ఫురదమలాంశుజాలముల ♦ శైలవరోన్నతశృంగవల్పులాం
తరనశినాళిఁ గూడఁ బ్రమ ♦ దమ్మునఁ బూయఁగఁజేసె వాసిగన్.

ఆ యీ వర్ణనల యందు నన్నయాదిపూర్వకవిమార్గాలను స్ఫురింపజేస్తూ ఉంటారు వీరు. (చూ-కొలకులకేళికావనుల ఇత్యాది) ఈగ్రంథం శివపారమ్యాన్ని చెప్పేదికావడంవల్ల కవి ఆరాధ్య శైవుడు కావడంవల్ల శివమహిమాభివర్ణనాదులు చేసేభుష్టాల్లో ఈకవిరచన తస్మయత్వావస్థను పొంది పోతన్నను స్ఫురింప జేస్తూ ఉంటుంది. అంతేకాని సోమనాథుని ఆవేశంలో మాత్రం చేర దనేదికూడా గమనించ దగింది.

శివభక్తిప్రతిపాదనం. ఒకయెత్తు అంతకంటె అధికమైనది మరొకటిఉంది. కథావశంచేత ప్రసక్తమయ్యేధర్మాలను నీతులను చెప్పవలసివచ్చినపుడు అవి కథాప్రవాహంలో మునిగిపోకుండా వానిని పైకితేల్చి సూటిగా ఎత్తిచెప్పవలసి ఉంటుంది అవి కథలోనుంచి మొలుచుకు వచ్చినవేలయినా కమలకోరకాలవలె చేతి కందుతూ ఉండాలి. అట్టి పట్టులుకూడా ఈకవి బాగానమర్చించారనేది ఇచట ప్రశంసించ వలసిఉంది. ఆంధ్రమహాకవుల మార్గా లన్నీక్షుణ్ణంగా తెనిసినవాడు కావటంవల్ల ఈకవి పూర్వులఆంధ్రీకరణవద్ధతులను చక్కగా గ్రహించి తన ఆంధ్రీకరణం మక్కికి మక్కి కాకుండా లలితంగా నిర్వహించడం మెచ్చదగింది. ప్రతిపాద్యవిషయం శివభక్తి కవి శివభక్తుఁడైన ఆరాధ్యుఁడు కవిత్వము కథాగౌరవానికి తగినదీ కావడంవల్ల ఈగ్రంథం సర్వవిధాల గణనకెక్కుతుం దనేది నిర్వివాదం.

నాగవీరయ్యశాస్త్రిలవారు పితృణముక్తిసీ శివానుగ్రహాన్నీ సంపాదించు కోవడమే కాక లోకానికి అస్తిక్యాన్ని కూడా ప్రసాదించి ధన్యత నార్జించుకొన్నారు.

దేవులపల్లి వేంకటకృష్ణశాస్త్రి

శ్రీమద్భగవద్గీత
శ్రీ ముద్దిగొండ నాగవీరయ్య వాక్యము

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః ప్రథమ ముద్రాణంపుమున్నడి

శ్లో॥ అష్టాదశ పురాణానాం । కర్తృసత్యవతీనుతః
కామికాద్యాగమానాంఽపి । శూలపాణిర్మహేశ్వరః
స్కాందపురాణ సూత్రసంహిత

పరమకారుణికాంతరంగుడగు పరమేశ్వరుని యుద్వృద్ధులైన జగత్కల్యాణముకొఱకై చేరి
కారవునుమల వ్యాసభట్టారకుండు రచించిన పదునెనిమిదిపురాణములలో మేలిమి మీఱు శివపురాణ
మును బ్రాచీనాంధ్రకవివర్యులు మొదలుకొని నేటివఱకులగు కవివర్యు లెవరును బద్ధరూపముగఁ
దెనిగించుకుండుట నాభాగధేయవిశేషము. నే నొకప్పు డొకరియింటనున్న యీ శివపురాణంబును
జూచి కొంచెముభాగము చదివి యానందించి తదాంధ్రీకకావ్య యనివార్యంబుగఁ బొడమ నావాసర
మందే పాత్రంబు నారంభమునొనర్చి యనతికాలంబుననే కొండవీడభాగంబుఁ దెలిగించి విజ్ఞులగువార
లకుఁ జూపెట్టఁగా నవ్వారుమరిసి నాయుద్వృథుంబున కూతయొనంగిరి. అంత నేనామోదముతో మఱి
కొంత రచించి శ్రీశ్రీకవిచక్రవర్తులును నాగురులునునగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటకాశ్చరిలవారు
శతావధానుల వారి సముఖమునకేగి వారికి వినిచితిని. వారును వినియాచందించి మఱికొన్ని విశేషంబులు
నాకుఁగఱపి యేతదాంధ్రీకరణ ప్రయత్నమునకుఁ బూర్తిగ సుత్యాహంబొనంగిరి. మొదటఁ గొన్ని
ఖండంబులు మాత్రమేరచించి ముగించుదమనుకొని యట్లాటి రెండుమాటులు మధ్యమధ్యఁ జాల
గాలము విరామంబొనర్చియు మహామహులగు కొందఱి పోతనామామతో నెట్లగో శివానుగ్రహంబు
బలిమితో నిష్పటివఱకు శివపురాణంబును సర్వంబు నాంధ్రీకరింపఁ గలిగినందులకు భక్తవత్సలుండగు
శివునకును, నిందు నాకుఁజేరిరకులగు వారలకును జోతలానర్చెదను. ఇక శివపురాణంబును గుఱించియు
నాయాంధ్రీకరణంబును గుఱించియు నొకించుకముద్వహించెదను. శ్రీచేపీభాగవత ప్రథమస్కంధములోని

శ్లో॥ మద్వయంభద్రయంచైవ । బ్రిత్రీయం వచతుష్టయమ్
అనాపలింగ కూస్మాని । పురాణానామనుకృమః

యనెడు శ్లోకోక్తి ననుసరించిన యష్టాదశమహాపురాణ పరిగణనలో నీ శివపురాణము చేర్పఁ
బడక యుపపురాణములలోఁ జేర్పఁబడినందునఁ గొందఱిద్దఱి సుపపురాణంబనియందురు. ఇట్లేభాగ
వతమున, దేవీభాగవతమేకాని శ్రీ భాగవతము కాదని యాలోకముయొక్క తాత్పర్యము. అందులకు
శ్రీభాగవతవాదు లట్లాప్పకొనరు. శ్రీ భాగవతమే మహాపురాణంబనియు, దేవీభాగవత ముపపురాణం
బనియుఁ జెప్పదురు.

శ్రీ భాగవతమందుఁగల మహాపురాణ పరిసంఖ్యలో శివపురాణముపేర్కొనఁ బడినది.
శ్రీభాగవత ద్వాదశస్కంధే సప్తమాధ్యాయే.

శ్లో॥ బ్రాహ్మంసాద్భం వైష్ణవంచ । శైవంఽయంఽగంచగారుడం
నారదీయం భాగవతం । ఆగ్నేయంస్కాంద సంజ్ఞితం
భవిష్యద్బ్రహ్మకైవర్తం । మార్కండేయంచవామనం
వారాహమాత్యైకార్మాణి । బ్రహ్మాండాఖ్యమితిత్రిపట్
బ్రహ్మ స్నేతం సమాఖ్యాతం । కాళాపృణయనం మునేః ॥

మఱియందే ద్వాదశాధ్యాయమునం దష్టదశపురాణముల పరిమితియుఁగూడ నిట్లు నిర్దేశింపఁబడియె.

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యందశసహస్రాణి । పాద్యంపంచోన వష్టివ
శ్రీ వైష్ణవంత్రయామి శ । చ్చతుర్వింశతి శైవకం
దశాష్ట శ్రీభాగవతం । నారదం పంచవింశతి ॥ ఇత్యాది.

ఇట్లే స్కాందపురాణ సూతసంహితయందు.

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం పాద్యంవైష్ణవం । శైవంభాగవతంతథా॥ అని యుపక్రమించి — బ్రహ్మ్యం డంచేతి పుణ్యోయం । పురాణానామనుకృతుః॥ యనియు, నిట్లేవిష్ణుపురాణము, కార్మము మాత్స్యము వామనపురాణము, లింగపురాణము మున్నగువానియందష్టదశమహాపురాణ సంఖ్యలో శివపురాణము లెక్కింపఁబడినది. ఏకారణమునో దేవీభాగవతమందు మాత్రము “వచతుష్టయం” బని వాయుపురాణంబును మహాపురాణంబుగఁగైకొని యీయది యుపపురాణములందుఁ జేర్చఁబడియె. ఆవాయుపురాణముగూడ శివపారమ్య పృథిపాదకమే. బహుక్తి పార్వతీపార్వతీబల్యంబునను, నైయాసిక శైవీపరిజ్ఞానపరిపాటి విశేషంబునను శ్రీశివపురాణ మష్టదశమహాపురాణ మాలరత్నంబనియే విజ్ఞానాలయదురని విశ్వసించెదను.

ఇతనియది సంహితాభేదంబులతో రెండుతీరులఁ బ్రకటంబు ముద్రింపఁబడినది. అందుఁ బ్రథమములై శ్రీకాశీపట్టణ ముదితగ్రంథంబొక్కడును, బొంబైపట్టణ ముదితగ్రంథముకొక్కడును, గన్నట్టు చున్నవి. గ్రంథంబులు రెండును సాకల్యంబుగఁ జదివినపిమ్మట నొక్కటిగానే కన్నట్టును గానీ గ్రంథములలో నేదేనియొక భాగము మాత్రముఁ జదివెడువారికి వేఱువేఱుగ్రంథములు రెండని దృఢముగాఁ దోచును. అందు నామమెదుట దొరికినది బొంబై పృథి. అద్వానిననుసరించియే పరివర్తనము చేసితిని. పిదపఁ గాశీపృథినిఁగూడఁ బరికించితిని గాని మార్పుచేయవలసిన యవసరమగుపడలేదు. ఇత నాపరివర్తనమందు

“క॥ మక్కికి మక్కి యొనర్చుట, చక్కనిమార్గంబుగాని ♦ చందమగుటనా
చక్కివిడనాడి నాయీ, ఫక్కిన్ బొనరింతు లలిత ♦ పద్ధతిమెఱయన్.”

అని నేను గ్రంథారంభములో నొడివినట్లు నేను మక్కిమక్కిగాఁ దెనిఁగింపక శ్రీ భారత కవులు, శ్రీనాథకవీంద్రుఁడు మున్నగువారి పథంబుననుసరించి యొకచో మూలముకన్నఁ బెంచియు, మఱియొకచోఁ దగ్గించియు, నికనొకచో వేఱువేఱిగఁ బొనరించియు, వేఱొకచో స్కాందపురాణము, శ్రీభాగవతము, మహాభారతము, శ్రీ జానాలోపనిషత్తు, కాలాగ్ని రుద్రోపనిషత్తు, మున్నగువానినుండి విశేషాంశంబులఁ గొన్నిటినిఁగైకొని యిందుఁ జేర్చియును, గొన్నిచోట్ల యథామూలంబునట్లునుఁగించియును గొంచెమునృతంబుచేసియు తెనిఁగించితిని.

ఇతను మూలగ్రంథములో సంహితలుగాను, వానిలోఁ బ్రత్యేకభాగంబులు ఖండంబులుగా నున్నవి. నేనిందు సంహిత లను పేరుఁదొలఁగించి యన్నిటికిని ఖండంబులని యేర్పరచితిని. మఱియు శివలీలలనెఱింగించు శతరుద్రసంహితకు లీలాఖండంబనియు లింగచరిత్రంబులఁదెల్పు కోటి రుద్రసంహితకు లింగవైభవఖండంబనియుఁ జేరిడితిని. మఱియుఁ బార్వతీభవమందున్న విద్యేశ్వరసంహిత యను దానిని సందర్భమునుబట్టి చివరయందద్ది రాణించునని చివరలో విద్యేశ్వరఖండముగా జేర్చితిని. ఇతనిందుఁ బార్వతీఖండ మమూఁఖండంబును, లింగవైభవఖండంబును మూలమున కన్నఁపెంచి వాగిసితిని. కైలాసవాసయీ విద్యేశ్వరఖండంబులను మూలముకన్నఁ దగ్గించివాగిసితిని. లీలా ఖండంబు నమూఖండంబును గొంచెము గుంచించియు, స్వప్తి సతీయద్ధఖండంబులను యథారూపంబులు

గను విరచించితిని. ఇక మూలపం చొకమాటుచెప్పిన యపాఖ్యానములను శివలీలలను వక్త్ర శోభ త్ప విభేదంబుచేఁ బలుమాటులు మరల మరలఁ జెప్పఁబడియుండుట నవ్వాని నట్లు చెప్పినఁ బున రుక్తి కాకున్నను బాతకులకు వినువుకల్పించునని యిందుమానితిని.

రెండుమాటులు చెప్పిన యపమమ్య చరిత్రయు ఘట్టమందు రెండవమాటద్దానికి మాటుగాఁ బద్మ పురాణమునుండి కొనివచ్చి మార్కండేయచరిత్రంబును వ్రాసితిని. ఇకను మణ్మథునకు భార్యా ద్వయోద్వాహ చరిత్రంబును స్కంద పురాణమునుండి గ్రహించిరచించితిని. మఱియు బ్రహ్మచేవుని పంచమ శిరఃఖండన చరిత్రంబుమాత్రము లీలాఖండములో నొకమాటును లింగవైభవ ఖండమందొక మారు నించుక భేదంబుతోఁ జెప్పఁబడినది. పున క్తినిబట్టి వక్త్రశోభ త్ప యైన మూలానుసారంబుగాఁ దెనిగింపక తప్పినదికాదు. ఇకనందందుఁ గొలఁదిపాటిమార్కులూ కఠో వేఱురీతిగఁజూపించియు ననెడు నుడి కుదాహరణంబుగ నొనరించితిని. ఇవిధంబుగ నాచితి చెడనియట్లుగాఁ గొంతస్వతంత్రిందీ కృతిని వ్రాసినను గోపాలుఁడూరి పాలమేరను మీఱక యెట్లుపనుల మేపుకొనుచుఁ గాచుకొనునూ యట్లేసేనును మూలగ్రంథమునకు దప్పుగనడువక మూలంబునరసఁ బరికించుచునే పరివర్తనంబున రించితిని.

పలువురు పూర్వమహాకవులు దొక్కిన మాన్ద్రపాట గుణగ్రహణపాఠేబులను పాతకమహాశయు లిద్దానినేరంబుగ యోజించెదరని భావించెదను.

ఇకను బాహ్వతీఖండములోని హిమాద్రివర్ణనాచి ఘట్టములలో శ్రీకాళిదాస మహాకవి తమ కుమారసంభవ కావ్యములో వర్ణించినకల్పనలు గొన్ని గన్నట్లును గావున నాకల్పన లాకావ్యము నుండియై వ్రాసినట్లు చదువరులకుఁదోచును గాని యాకల్పనలన్నియుఁ గృష్ణదైవపాయనునవే. శ్రీకాళిదాసమహాకవి శ్రీ వ్యాసునియందలి గౌరవబుద్ధితోనూ, శ్రీ వ్యాసకల్పనల యందలి స్వార స్య విశేషాన్వాదలాలన చేతనూ యవ్యారికల్పనలను శ్రీశివ పురాణమునుండియు మఱియితర పురాణ ములనుండియుఁ బడసి తఱుచుగాఁ దమ కావ్యంబులయందు వాడియున్నారు. తావన్మాత్రమున వారికేమి యవకర్షణగలుగలేదు. ఇకనేనిందు మూలములోని శ్లోకములను దెనిగించినందుననే కాళి దాసకల్పనలను దొంగిలించినట్లుగా విజ్ఞులుదలంపరని హెచ్చరించెదను.

. శ్రీవ్యాసకల్పనలను శ్రీ కాళిదాస మహాకవ్యను వాదంబులనుగనుఁగొనుఁడు.

శివపురాణ పార్వతీఖండ ప్రథమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అస్త్వత్తర స్యాందిశితైః । గిరిశో హిమవాన్మహాన్
సర్వతోహిమునిశ్రేష్ఠ । మహాతేజాస్సమృద్ధిభాక్ ।
పూర్వాపరా తోయనిధీః । నువిగాహ్య స్థితో యతః
నానారతాకరో రమ్యో । మానదండ ఇవక్షితేః ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ కావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ అస్త్వత్తరస్యాం దిశి దేవతాత్మా । హిమాలయోనామనగాధిరాజః
పూర్వాపరా వారినిధీవి గాహ్య । స్థితః పృథివ్యా ఇవ మానదండః॥

శివపురాణ పార్వతీఖండ ప్రథమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ దృష్టిః పుత్రవతోఽప్యద్యోః । తస్మిన్ తృప్తిం జగము న
అపత్యే పార్వతీత్యాభ్యే । సర్వసాభాగ్యసంయుతే ॥

మధో రనంతపుష ఎస్య । చూతే హి భృమరావళిః
విశేషసంగా భవతి । సహకారే మునీశ్వర! ॥
పూతో విభూషిత శ్వాసిస బభూవ తయా గిరిః
సంస్కారవ త్యేవ గిరా । మనీషీవ హిమాలయః
ప్రభామహత్యా శిఖయే । వదీపో భవనస్య చ
త్రిమార్గ యేవ సన్మార్గ । ప్రద్యద్గిరిజయీ గిరిః ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవకావ్యమండలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ మహీభృతః పుత్రేవతోఽపిదృష్టిః ప్రస్థిన్నపత్యేనజగామత్పప్తిమ్
అనంతపుష ఎస్య మధోర్హిచూతే । ద్విరేఫమాలాసవిశేషసంగా ॥
ప్రభామహత్యా శిఖయేవ దీపః । త్రిమార్గయేవ త్రిదివస్యమార్గః
సంస్కారవ త్యేవ గిరా మనీషీతయా సపూతశ్చ విభూషితశ్చ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండన ప్రమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అథ దేవీ శివా సాచోపదేశసమయే మునే
పపాతవిద్యా మృషీత్యా । యత్తచిత్తా చ సప్తః
ప్రాక్తనాజన్మవిద్యాస్తాం । శరదీవ ప్రపేదిరే
హంసాళి స్వర్నచీం నక్త । మాతృభాసో మహాపాపిం॥

కాళిదాసకవికృతకుమారసంభవప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ తాంహంసమాలా శ్మరదీవగంగాం । మహాపాపిం నక్తమివాత్మభాసః
స్థిరోపదేశా ముపదేశకారే । ప్రపేదిరేప్రాక్తనజన్మవిద్యాః ॥

శివపురాణపార్వతీఖండనోడకాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తే న కురీరా ఉపాయా న । స్సర్వేహతబలాః కృతాః
వికారే నన్నిపాతేనా । వీర్యవం త్యోవధాని చ
యత్రాస్సాకం జయాశాహి । హరిచక్రే మదర్శ నే
తత్కుంతిత మభూత్తస్య । కంఠే పుష్ప మివార్పితమ్ ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు,

శ్లో॥ తస్మిన్నపాచూ స్సర్వేనః । కురీరే ప్రతిహతకిరీయాః
జయాశాయత్రీ చాస్సాకం । ప్రతిఘాతోఽఘ్రితార్పిసా
హరిచక్రేణ తే నాస్య । కంఠే నిష్కమి వార్పితమ్ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండనోడ కాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తతోఽనై వపథాయోగ్యో । యతో వృద్ధి ముపాగతః
వివృతోపి సంవర్ధ్య । ఘ్రయం ఛేత్తు మసాంపృతమ్ ॥

కాళిదాసకవికృతకుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు,

శ్లో॥ ఇత స్సదైత్యోప్రాప్తశ్రీః । నేత ఏ వార్హతిక్షయమ్
వివృతోపి సంవర్ధ్య । స్వయంచేత్తు మసాంపృతమ్ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండవింశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ ఆద్యపృథ్వీతీదాసః । తపోభిః క్రిత ఏవ తే
క్రితోస్మితవసాంసర్వాత్ । క్షణమేకం యుగాయతే॥

కాళిదాస-కుమారసంభవపంచమసర్గములో,

శ్లో॥ అద్యపృథ్వీత్యవనతాంగితవాస్నిదాసః ।
క్రిత స్తపోభిరితివాదినిచంద్రమాశే ॥

ఇత్యాదులూహ్యంబులు పెక్కులేల కుమారసంభవకావ్యంబంతయు శివపురాణస్థభావసంక
లితమే— యదియే కాదు— శ్రీ కాళిదాసకవికృతరఘువంశకావ్యమునందు, కాకుంతులాదినాటక
నాందీఘట్టయులయందును గవి, శ్రీ శివమహాపురాణభావములనేకైకానికైనేసినారు. కనుకను,
శివపురాణ పార్వతీఖండన ప్రమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ దధా నిదానం దేవానా । మానండస్యేప్సితంసంభవమ్
దేహసాదాదనంపూర్ణ । భూషణాలోభ్రసంముఖా
స్వల్పభేదక్షయేకాసా । విచేయగ్నావిభావరీ
తదాననంమృత్సురభి । నాయంతృప్తోగ్రిశ్వరః
మునే రహస్యుపామూయ । శ్రేమాధిక్యంబభూవతత్

శ్రీకాళిదాసకవికృతరఘువంశకావ్య తృతీయసర్గమందు,

శ్లో॥ శరీరసాదాదనమగ్రభూషణా । ముఖేనసాలక్ష్యతలోభ్రపాండునా
తనుపృకాశేనవిచేయతారకా । పృథాతకల్పశశిసేవ శర్వరీ ॥
తదాననం మృత్సురభిక్షీత్వీరో । రహస్యుపామూయనత్వప్రిమాయయా ॥

శివపురాణపార్వతీఖండన ప్రమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరిత । స్సద్విసారిసుతేజసా
నిశీధధిపావిహత । త్విషఆసన్నరంమునే ॥

కాళిదాసకవి రఘువంశతృతీయసర్గములో

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరితోవిసారిణా । సుజన్మనస్తస్య నిజేనతేజసా
నిశీధదీపాన్సహసాహతత్విషో । బభూపురాలేఖ్య సమప్సితా ఇవ ॥

శివపురాణయష్టాఖండప్రథమాధ్యాయమందు,

పూర్వాశోరస్కో వృషస్కంధః

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములో,

పూర్వాశోరస్కో వృషస్కంధః

శివపురాణనాయకీయసంహితాత్రయోవింశాధ్యాయమందు, బా॥ దేవినిగూర్చి శివుని
వచనము.

మధో రసంతపుష ఎస్య | చూతే హి భృమరావలిః
విశేషసంగా భవతి | సహకారే మునీశ్వర! ||
పూతో విభూషిత శ్చాపి స బభూవ తయా గిరిః
సంస్కారవ త్యేవ గిరా | మనీషీవ హిమాలయః
ప్రభామహత్యా శిఖయే | వచీపో భవనస్య చ
త్రిమూర్తయేవ సన్మూర్త | ప్రద్యద్గిరిజయా గిరిః ||

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవకావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో|| మహీభృతః పుత్రవతోఽపిదృష్టిః | ప్రస్మిన్నపత్యేనజగామత్పప్తిమ్
అసంతపుష ఎస్య మధోర్హిచూతే | ద్విరేఫమాలాసవిశేషసంగా ||
ప్రభామహత్యా శిఖయేవ చీవః | త్రిమూర్తయేవ త్రిదివస్యమూర్తః
సంస్కారవ త్యేవ గిరా మనీషీ | తయా సపూతశ్చ విభూషితశ్చ ||

శివపురాణపార్వతీఖండసప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో|| అథ దేవీ శివా సాచో | పదేశసమయే మునే
పపాతవిద్యా సుసీర్ణత్యా | యత్తచిత్తా చ సద్గురోః
ప్రాక్తనాజన్మవిద్యాస్తాం | శరదీవ ప్రాపేదిరే
హంసాళి స్సర్వర్షచీం న క్త | మాత్మభాసో మహకాషధిం ||

కాళిదాసకవికృతకుమారసంభవప్రథమసర్గములో,

శ్లో|| తాంహంసమాలా శ్వరదీవగంగాం | మహకాషధిం న క్తమివాత్మభాసః
స్థిరోపదేశా ముపదేశకాతే | ప్రాపేదిరేప్రాక్తనజన్మవిద్యాః ||

శివపురాణపార్వతీఖండసోడశాధ్యాయమున,

శ్లో|| తే న కూరా ఉపాయా న | స్సర్వేహతబలాః కృతాః
వికారే సన్నిపాతేనా | వీర్యవం త్యౌషధాని చ
యత్రాస్సాకం జయాశాహి | హరిచక్రే నుదర్శనే
తత్కుంతిత మభూత్తస్య | కంతే పుష్ప మినార్పితమ్ ||

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు,

శ్లో|| తస్మిన్నసానూ సుర్యేనః | కూరే ప్రతిహతక్రియాః
జయాశాయత్రీ చాస్సాకం | ప్రతిఘాతోద్ధితార్చిసా
హరిచక్రేణ తే నాస్య | కంతే నిష్క్రమి వాద్ధితమ్ ||

శివపురాణపార్వతీఖండసోడశాధ్యాయమున,

శ్లో|| తతోనై వపథాయోగ్యో | యతో వృద్ధి ముపాగతః
విషవృక్షోపి సంవర్ధ్య | స్థయం ఛేత్తు మసాంప్రతమ్ ||

కాళిదాసకవికృతకుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు,

శ్లో|| ఇత స్సదైత్యఃప్రాప్తశ్రీః | నేత ఏ వార్హతిక్షయమ్
విషవృక్షోపి సంవర్ధ్య | స్థయం ఛేత్తు మసాంప్రతమ్ ||

శివపురాణపార్వతీఖండవింశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అద్యపృథ్వీతీదాసః । తపోభిః కీృత ఏవ తే
కీృత్రోస్మితవసాంసర్యాత్ । క్షణమేకం యుగాయతే॥

కాళిదాస-కుమారసంభవపంచమసర్గములో,

శ్లో॥ అద్యపృథ్వీత్యవనతాంగితవాస్నిదాసః ।
కీృత ప్రపోభిరితివాదినిచంద్రమాశే ॥

ఇత్యాదులూహ్యంబులు పెక్కులేల కుమారసంభవకావ్యం బంతయు శివపురాణస్తభావసంక
లితమే— యదియెదెకాదు— శ్రీ కాళిదాసకవికృతరఘువంశకావ్యమునందు, శాకుంతలాదినాటక
నాందీపుట్టు లయిందును గవి, శ్రీ శివమహాపురాణభావములనేకైకొనికైసేసినారు. కనుఁచు.
శివపురాణ పార్వతీఖండనస్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ దధా నిదానం దేవానా । మానండన్యేస్మితంశుభమ్
దేహసాదాదనంపూర్ణ । భూషణాలోధ్రసంముఖా
స్వల్పభేస్తుక్షయేకాసా । విచేయర్థావిభావరీ
తదాననంఘ్రత్సరభి । నాయంతృప్తోగిశ్వరః
ముసే రహస్యపామూయ । ప్రేమాధిక్యంబభూవతత్

శ్రీకాళిదాసకవికృతరఘువంశకావ్య తృతీయసర్గమునందు,

శ్లో॥ శరీరసాదాదనమగ్రభూషణా । ముఖేనసాలక్ష్యతలోధ్రపాండునా
తనపృకాశేనవిచేయతారకా । పృథాతకల్పశశిసేవ శర్వరీ ॥
తదాననం మృత్సరభిక్షీతీశ్వరో । రహస్యపామూయనతృప్తిమాయయా ॥

శివపురాణపార్వతీఖండనస్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరిత । స్సద్విసారిమతేజసా
నిశీధధిపావిహత । త్విషఅసన్నరంముసే ॥

కాళిదాసకవి రఘువంశతృతీయసర్గములో

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరితోవిసారిణా । మజన్మనస్తస్య నిజేనతేజసా
నిశీధదీపాస్సహసాహతత్విషో । బభూవురాలేఖ్య సమర్పితా ఇవ ॥

శివపురాణయష్టాఖండప్రథమాధ్యాయమందు,

వ్రాణోరస్కో వృషస్కంధః

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములో,

వ్రాణోరస్కో వృషస్కంధః

శివపురాణనాయవీయసంహితాత్రయోవింశాధ్యాయమందుఁ బార్వతీదేవినిఁగూర్చి శివుని
వచనము.

శ్లో॥ త్వం హి వాగమృతం సాక్షాద్ । అహ మగ్ధామృతం పరం
వాగర్థమయ మేవై తత్ । జగత్ స్థావరజంగమమ్ ॥

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములోఁ బ్రథమశ్లోకము,

శ్లో॥ వాగర్థావివసంపృక్తౌ । వాగర్థ ప్రతిపత్తయే ॥

శివపురాణనాయకవియసంహితోత్తరభాగచతుర్థాధ్యాయమున,

శ్లో॥ భూమ్యంభోగ్నిమరుద్వ్యోమ । తేత్రజ్ఞార్కనిశాచరాః
అధిష్ఠితామహేశస్య । శర్వాద్యైర్వమూర్తిభిః ॥

కాళిదాస శాకుంతలనాటక నాందీశ్లోకము నువదితమే. ఇట్లు కాళిదాసమహాకవి శివపురాణమును బలుమాఱులు చదివి తిద్దత భావవిశేషంబులను గ్రహించి తనదు కావ్యంబులందుఁ గీల్కాల్పుట సాధకుల కెఱుకగాకయుండదు.

ఇఁకను బార్వతీఖండములో మేనకాకుపితావస్థ కొండొక రి సాభాసాస్పదంబుగ నుండును కాని యదియంతయు శివమాయావిశేషవిలసితంబే యగుట శ్రీపరమేశ్వరియగు పార్వతీదేవివలె సెగ్గలేక శివప్రీత్యయం దోటమిఁజెందిన మేనకఁచెయిదమును జెప్పెడు నాభాగంబును బూర్తిగ వదిలివేయక కొంతక్లుప్తపఱచి విరచించినందులకును, లింగవైభవఖండములో మూలములోఁ జెప్పబడని మఱికొన్ని దివ్యలింగములు తెలుగు, తమిళము పేరులుగల యూరులందు వెలసియుండుట నవ్యానిష్ఠరూపంబు లారసి యిందుఁ జేర్చినందులకును, మన్నింప విమర్శకులకు మనవిచేసికొనియెదను.

ఇఁక మూలగ్రంథరచనాకాలంబున కిప్పటికాలంబునకుఁ బ్రపంచ ధర్మంబులు చాలగ మార్పై యుండుటను బట్టి చదువరుల కందందుఁ గొన్ని యెడల నించుక వ్యత్యాసంబుగఁ దోచినఁ దోచవచ్చును గాని విజ్ఞులట్టివానిఁ బాటింపరని తలఁచెదను.

సంస్కృతాంధ్రీవ్యాకరణాంశములు:—ఈకృతియందలి నాల్గవపేజీలో తైహచార్యసత్కృతి యందలి, చంపకమాలలోని “అతికమునకా గృశానుదృశ నందనిశంకరుఁ” డనునెడ దృక్పట్టి మునకు టాప్ పత్ర్యము చేసినరూపము యథా వాచా నిశా దిశా అనుభాగురిమతరీత్యా ఆకారాంతముగా (టాబంతము) చేసికొని యద్దాని తత్సముగా యోజించగోరుతాను.

కాశలశబ్దము, సార్థమందు (కుశలశబ్దార్థమందు) ఒకటి రెండుచోట్ల వాడఁబడినది. సూ— ప్రజ్ఞాదిభ్యశ్చాన్ నుండి సాధువు చేసికొనవలయును.

పునీతశబ్దము రెండుమాఱులుచ్చరింపఁబడినది. ఇయ్యది సంస్కృత శ్రీభాగవతములో న్యాస భట్టారకునిచే వాడఁబడినది.

శ్రీ భాగవతేష్టదశాధ్యాయే బలివచనే

30 శ్లో॥ తథాపునీతాతనుభిః పదైస్తవ.

లింగవైభవ ఖండంబులోని కృత్తివానేశశబ్దము మూలగ్రంథమందు సంజ్ఞానాచకంబుగఁ బఠించుట జేసి యద్దాని నేను నట్లే యనువదించితిని.

ఇక నాంధ్రనియతియందుఁ గవిత్వయేతరులగు పెక్కురు మహాకవుల పృథోగంబుల ననుసరించి ప్రస్తుతము దేశ్యములట్లు కన్నట్లు నితర భాషాపదములను గొండొక గ్రహించితిని. అట్లే విశ్రమ ప్రాసంబులందు రేఫశకట రేఫసాధర్మ్యంబునుగూడ నిర్విశంకంబుగ నంగీకరించితిని.

ఇక నాకవనంబును గూర్చి నే నేమియు వాయించజాలను. సౌరభంబున్న రసజ్ఞులే యాస్వాదించి యానందింతురు. సహృదయాః పరిమాణం.

ఇకను మా గుఱులను గింకపీంద్రుఁడుటాపంచాననాది బిరుదాంచితులునగు శ్రీ కవిదక్రవర్తలు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటకాస్త్రిలవారు శతావధానులు పుత్తోవా శిష్యోవా యనువచన ప్రకారము * నాయందలి శిష్య వాత్సల్యముచే నా యీ కృతినిఁ బరిశోధించుటకుఁ గాను ముందుగఁ దమకును నాకును నిష్పదైవము శ్రీపర దేవతనుగూర్చి.

మ. జననీ? వైవపురాణమొక్కరుఁడును ♦ చ్ఛాతుగ్గిండు దెల్లించెదా
నిని సేనిపు బరిష్కరింపవలయున్ ♦ నీదొకటాక్షావలో
కనమున్ లేక ఘటించుటెట్లు లిదిమ ♦ త్కాసంబు కాసింది మా
టనుదక్కింపు మతండు యోగ్యుఁడుగిరి ♦ దృక్పథండు కామేశ్వరీ!

అని స్తుతించి గ్రంథము సంతయు సమగ్రముగాఁ బ్రత్యక్షుర శోధనముగా నవిమర్శముగా దిలకించి పరిష్కరించి గ్రంథమును నిర్దుష్టంబు నొనరించి నందులకు వారి యడుగుఁ దమ్ములకనేక ప్రేమ పూర్వకాభివందనంబుల సమర్పించుకొనుచున్నాఁడను.

మఱియు నాకవనములో నాకును శ్రీ మా కాస్త్రిలవారికిఁ గూడ ఖులుఁగై, కొన్ని దోషగులు మిగిలిన మిగులవచ్చునేమో అట్టివానిని సదయులును, గుణదోషగ్రహణ పాఠీలును నగు పరిశీలకులు, నాకుఁ దెల్పిన పునర్ముద్రణమంటు దిద్దికొనియొదను.

ఇకను బూర్తిపులు దిద్దికొనుటయందలి పొర పొట్లచేఁ బలుచోట్లఁ బరుషసరళవృత్తయంబులును, సరసున్నల తట్టిబ్బులును. రేఫశకటరేప వ్యత్యాసంబులును, విసంధులు, స్పేనుల తాటు మాటులు మున్నగునవి పొసంగినవి. పాఠకు లవ్వానిని అంటనివత్తులు, నున్నలేగాక, అక్షరంబులను మఱియు న స ప వ థ ధ డ థ మున్నగు నక్షరంబులను యథోచితంబుగ దిద్దికొన వేడికోలు.

* నేనొకప్పుడొక గొప్ప తెవులు ముప్పవ గారింపఁబడి రాజకీయవై ద్యాగారమందుండినప్పుడు శ్రీ శ్రీ కాస్త్రిలవారాశీర్వాదింపుచు నీ పద్యమును వాగ్దాసిపిరి. ఆమీఁద వెంటనే యాశాగ్ర్యమును జెందితిని.

చ. పరమశివాంఘ్రిభక్తున క ♦ పారకృపారస మూర్తియైన శం
కరుఁ డొగి నాగవీరయకు ♦ గాదిలి శిష్యునకాయువున్ నిరం
తర మగు సౌఖ్యమున్ నిరియు ♦ ధన్వంత మాన్వంత యిచ్చి వెంకటే
శ్వరుఁ డిడునాశిమంబునకు ♦ భవ్యయశంబు ఘటించుఁగావుతఁ.

చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటకాస్త్రి.

క్షీరసాగరము బిడ్డింగ్,
గవర్నరుపేట, బెజవాడ.

శతావధాని.

మతీయు భ్రమచే గొన్ని పద్యములందు విశ్రమపాసంబులు లోపించినవి. అ వ్యాసిని మఱి
కొన్ని మిక్కిలి యవసరంబులైన యచ్చుదొసగులను దప్పాప్వలపట్టికలోఁ జూపుచున్నాఁడ నవ్యాసి
నట్టులు సవరించికొని చదువుకొనఁ బార్థన.

ఇక నొకమా అడుగుటతోడనే పీఠికను వాయుట కంగీకరించి పాత్రమును బంపినమీఁద
దయతో నానుభూర్విగఁ గృతి నంతయుఁ జదివి సవిమర్శముగాఁ బీఠికను వాసిపంపిన యుదారచర
తులు, విద్వత్కవివతంసులు శ్రీరాజా రంగాప్పారాయకశాశాలా ప్రథానాంధ్రోపాధ్యాయులును,
కవిసమాఖ్యలు నగు బ్రహ్మశ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ ఎమ్. ఏ. గారికిని, శివపురాణ రచనా
కాలంబునందే కొన్ని భాగంబులను విని యానందించి, పరిష్కరించి యద్దాని పరిపూర్తిమీఁదఁదామొక
పీఠికను వాసియిచ్చెదమని పిదప గ్రంథముఁ బంపినంత సాకల్యంబుగఁ జదివి వాత్సల్యముతోఁబీఠికను
వాసిపంపిన విద్వద్వర్యులును, మదనపల్లి థియసాఫికల్ కళాశాలాప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును,
జై యాకరణశిరోమణులు నగు బ్రహ్మశ్రీ తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రిలవారికిని శాశ్వతము త్రిక
రణపూర్వకముగఁ గృతజ్ఞతాభివందనంబుల సమర్పించుకొందును. మతీయు గ్రంథముద్రణమునకై విస్తార
ధనము లిచ్చి యచ్చొత్తించిన శ్రీసిఘల కిత్తోధిక శ్రేయోభాగ్యంబులిచ్చుటకుఁ బరమేశ్వరనిఁ బ్రార్థిం
చుచుఁ బాఠకమహాశయుల నిక శివపురాణపఠన భాగ్యపదవిం బ్రవేశపెట్టుచు నింతతో నీయుపోదా
తంబును ముగించుచున్నాఁడను.

ఇట్లు

బుధజనవిధేయుఁడు,

ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రి,

శికింద్రాబాద్ (దక్కన్.)

విషయ సూచిక

:0:

సృష్టి ఖండము	పేజీ
ఇష్ట దేవతాస్తుతి	౧
కవిస్తుతి	౨
శైవాచార్యాదినత్కృతి	౩
పంశానుకృమణిక	౪
కృతినమగ్నణము	౫
గృంధారంభము	౬
శౌనకాదిమునులు సూతుని శిష్యురాలియును	౭
వినుచుమనియడుగుట	౮
సూతుఁడు హర్షించి పార్థిరంభము సేయుట	౯
శౌనకాదిమునులు సూతుని శివతత్త్వంబున	౧౦
రెఱింగింపు మనుట	౧౧
కథాపార్థిరంభము - నారదముని	౧౨
తపస్సొనరించుట	౧౩
నారదముని తిరిమూర్తులకడ కేగుట	౧౪
నారదుఁ డహంకరించుట	౧౫
నారదుఁడు శ్రీమతిని జూచిమోహించుట	౧౬
విష్ణుమూర్తి శ్రీమతినిఁ బెండ్లాడి	౧౭
వైకుంఠమునకుఁ దోడ్పానిపోవుట	౧౮
నారదుఁడు విష్ణువును శపించుట	౧౯
విష్ణువు నారదునకు పితోపదేశంబు చేయుట	౨౦
నారదుఁడు బ్రహ్మయొద్ద కేగి, శివ	౨౧
తత్త్వంబుఁ జెప్పమనుట	౨౨
బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు శివ	౨౩
తత్త్వంబున రెఱింగించుట	౨౪
శివుఁడు సగుణుండై యేర్పడుట	౨౫
సగుణశక్తి యేర్పడుట	౨౬
విష్ణుమూర్తిజననము	౨౭
విష్ణుమూర్తి తపస్సు చేయుట	౨౮
బ్రహ్మదేవుని జననము	౨౯
బ్రహ్మదేవుఁడు తపస్సొనరించుట	౩౦
బ్రహ్మ విష్ణుల వివాదము	౩౧
లింగోత్పత్తి	౩౨
శబ్దబ్రహ్మోత్పత్తి	౩౩
అక్షరమూర్తి ప్రకటనము	౩౪
శక్తివిశిష్టేశ్వరసాక్షాత్కారము	౩౫

పేజీ	పేజీ
శివుఁడు బ్రహ్మవిష్ణులకు లింగంబును	౩౬
బూజింపుండని చెప్పట	౩౭
బ్రహ్మవిష్ణుదుల కాయుర్నిరూపణము	౩౮
శివపూజావిధానము	౩౯
బ్రహ్మకు విష్ణువుశివలింగపూజ	౪౦
సర్వార్థకారి యనుట	౪౧
హరిబ్రహ్మదులు శివలింగముల	౪౨
ధరించి పూజించుట	౪౩
ప్రత్యేక పుష్పపత్యార్చనాఫలనిరూపణము	౪౪
ధాన్యపూజాఫలనిరూపణము	౪౫
అభిషేకఫలనిరూపణము	౪౬
శ్రీరుద్రోత్పత్తి	౪౭
దేవాదిసృష్టి	౪౮
కుబేరుని పూర్వజన్మచరిత్రము	౪౯
గుణనిధి కలింగరాజపుత్రుండై పుట్టుట	౫౦
గుణనిధి కుబేరుండై శివునకు జెలికాడగుట	౫౧
సతీ ఖండము	౫౨
నారదుఁడు బ్రహ్మను సతీదేవీ	౫౩
చరిత్రంబుఁ జెప్పమనుట	౫౪
సంధ్యను జూచి బ్రహ్మయుఁ	౫౫
దత్తుకులును మోహించుట	౫౬
బ్రహ్మ మున్నగువారల కన్నిస్సాక్షాదులు	౫౭
పుట్టుట	౫౮
బ్రహ్మ సంధ్యయొద్దకు వశిష్ఠుని బంపుట	౫౯
వశిష్ఠుఁడు సంధ్యకు మంత్రోపదేశంబు	౬౦
చేయుట	౬౧
శివుఁడు సంధ్యకు సాక్షాత్కరించుట	౬౨
శివుఁడు సంధ్యకు వరంబులిచ్చుట	౬౩
అరుంధతీవశిష్ఠల వివాహము	౬౪
శివునకు మోహంబుఁ గూర్చుమని	౬౫
బ్రహ్మమన్మథుని బంపుట	౬౬
మన్మథుఁడు శివునకు మోహంబు	౬౭
బుట్టింపలే ననుట	౬౮
బ్రహ్మ విష్ణుమూర్తియొద్ద కేగి శివునకు	౬౯
గామోపాయం బడుగుట	౭౦

	పేజీ
విష్ణుమూర్తి బ్రహ్మతో శివశక్త్యవ	
తారంబున కైయత్నింపునుట	౭౫
దక్షుండు మహేశ్వరినిగూర్చి తప	
స్నానంఛుట	౭౬
శ్రీపరదేవత దక్షునకు వరంబిచ్చుట	౭౬
దక్షుండు వీరిణిఁ బెండ్లాడి మిధున	
సృష్టి యొనర్చుట	౭౭
దాక్షాయణీ జననము	౭౯
సతీదేవి నందావృతంబు సేయుట	౮౦
సతీదేవికి శివుండు పృత్యక్షమగుట	౮౧
శివుండు సతీదేవికి వరంబిచ్చుట	౮౨
సతీశివ వివాహము	౮౩
సతీశివ విహారములు	౮౪
పాపవృత్తులవర్జనము	౮౫
శివుండు సతీదేవికి జ్ఞానమార్గంబు	
నుపదేశించుట	౮౬
వాయుగలో దేవమునులుయ్యంబొనర్చుట	౯౦
దక్షుండు శివుని శసించుట	౯౧
నందికేశ్వరుండు దక్షునకుఁ బ్రతికాపంబిచ్చుట	,,
నందికేశుండు భృగ్వాదిమునులకు	
కాపం బిచ్చుట	,,
దక్షయజ్ఞము	౯౨
సతీదేవిదక్షయజ్ఞమునకుఁబోవుటకు	
శివుని నెల వడుగుట	౯౪
సతీదేవిదక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుట	౯౫
సతీదేవి విష్ణుదిదేవతల నుపాలంభించుట	౯౬
సతీదేవి దక్షుని దెగడుట	౯౭
సతీదేవి దేవతలను శసించుట	౯౮
సతీదేవి యోగాగ్నిచే దగ్ధమగుట	౯౯
ఆకాశవాణి దక్షుని శసించుట	,,
శ్రీవీరభద్రజననము	౧౦౦
శివుని నెలపుచే వీరభద్రుండు	
దక్షయజ్ఞమున కరుగుట	౧౦౧
ఉత్పాతంబులకు వీరిణి మున్నగువారు	
భయపడుట	౧౦౨
ఇంద్రులు వీరభద్రునితో	
యుద్ధము చేయుట	౧౦౩
విష్ణువీరభద్రులయుద్ధము	౧౦౪
వీరభద్రుండు యజ్ఞశిరచ్ఛేదనంబు సేయుట	౧౦౬

	పేజీ
భృగ్వాదిమునులశిక్ష—వీరభద్రుండు	
దక్షునిజంపుట	౧౦౭
విష్ణుదినురలు కైలాసముననుబోవుట	౧౦౮
కైలాసగరివర్జనము	,,
విష్ణుదులు శివుని దర్శించి	
ధ్యానం బొనర్చుట	౧౦౯
విష్ణువుశివునితో దక్షునిబ్రతికించి యజ్ఞ	
మును బూర్తి చేయింపునుట	౧౧౦
శివానుగ్రహమున దక్షుండు తీవించుట	౧౧౧
శివుండు దక్షునకుసీతంబుచెప్పట	౧౧౨
క్షుపదధీచులకలహవృత్తాంతము	౧౧౩
మహామృత్యుంజయమంత్రము	౧౧౪
శివుండు దధీచునికివరమిచ్చుట	౧౧౬
విష్ణుదధీచుల యుద్ధము	౧౧౭
క్షుపుండుదధీచినర్థించి యుద్ధమునుడుపుట	౧౧౮
పార్వతీఖండము—పృథమాశ్వాసము	
నూతుని శౌనకాదులు పార్శ్వ	
జన్మచరిత్రంబు చెప్పవసుట	౧౨౦
హిమవద్గిరివర్జనము	౧౨౧
మేనకాహిమవద్వివాహము	౧౨౨
మేనకమున్నగువారికినకాదుల కాపము	౧౨౩
ననత్కుమారుండు మేనకాదుల	
ననుగ్రహించుట	౧౨౪
విష్ణుదిదేవతలు హిమవంతుని	
యొద్దకు వచ్చుట	౧౨౫
విష్ణుదులు మేనాహిమవంతులను	
దపంబు సేయునుట	౧౨౬
విష్ణుదులు పరదేవతనుగూర్చి	
ధ్యానము సేయుట	,,
విష్ణుదులకుఁ బరదేవతసాక్షాత్కరించుట	౧౨౭
విష్ణుదులు పరదేవతను మఱల	
జన్మించి శివునిఁబెండ్లాడు మనుట	౧౨౮
పరదేవత దేవతలకు వరములిచ్చుట	౧౨౯
మేనకాహిమవత్తపోవర్జనము	౧౩౦
మేనకకుఁ బరదేవత వృత్తిక్షుగుట	,,
పరదేవత మేనకకుఁ వరములిచ్చుట	౧౩౧
మేనకకు నూర్చు కొడుకులు పుట్టుట	౧౩౨
శ్రీపరదేవతావతార ఘట్టము	౧౩౩

పేజీ

హిమవంతుడు పుత్రీజన్మోత్సవము నేయుట	౧౩౫
నామకరణము	౧౩౬
శిశు పార్వతి బాల్యక్రియాభివర్ణనము	,,
నారదాగమనము	౧౩౭
గిరిరాజుతో నారదుడు పార్వతి	
శివపత్ని యగు ననుట	౧౩౮
హిమవంతునితో మేనక పార్వతికిఁ	
దెండ్లి సేయుచునుట	౧౪౦
పార్వతీస్వప్నవృత్తాంతము	౧౪౧
హిమవంతుని స్వప్నవృత్తాంతము	౧౪౨
శివుని లలాటఘర్మజలమునుండి	
కుజుడుపుట్టుట	౧౪౩
శివుడు హిమాద్రికివచ్చి తపంబునేయుట	,,
హిమవంతుడు శివుని సలహానించుట	౧౪౪
హిమవంతుడు పార్వతీపరిచర్యల	
గొనుచుఁడు నని శివు నర్థించుట	౧౪౬
శివుడు పార్వతీదేవిని జూచుట	౧౪౭
పార్వతీపరమేశ్వరుల సాంఖ్య	
వేదాంతపథవివాదము	౧౪౯
శివుడు పార్వతీ పరిచర్యలను	
గొనుట కంగీకరించుట	౧౫౦
పార్వతి చెబులతోఁ బ్రతిదినము	
శివునకు బరిచర్య సేయుట	,,
ద్వితీయాశ్వాసము	
సూతుఁడు శానకాదులకుఁదారకా	
సునోదంతంబు జెప్పుట	౧౫౩
వజ్రాంగుని యుత్పత్తి	౧౫౪
వజ్రా గుని విజయము	౧౫౫
తారకాసురుఁడు పుట్టుట	౧౫౬
తారకాసుర తపోవర్ణనము	౧౫౭
బ్రహ్మదేవుడు తారకాసురునకు	
వరంబులిచ్చుట	,,
తారక దిగ్విజయము	౧౫౮
దేవతాపీఠనము	,,
దేవతలు బ్రహ్మదేవునకుఁ	
దమయార్తి జెప్పకొనుట	౧౫౯
బ్రహ్మదేవుడు కుమారజన్మార్థమై	
యిహాయంబుఁ జెప్పుట	౧౬౦
ఇంద్రుఁడు మన్మథుని రప్పించుట	౧౬౧

పేజీ

ఇంద్రుడు మన్మథునకు దేవ	
కార్యంబుఁ జెలుపుట	౧౬౨
మన్మథుఁడు రతివసంతులతో	
హిమాద్రి కరుగుట	,,
వసంతోదయవర్ణనము	౧౬౫
పార్వతి పరిచర్యకై శివునియొద్దకు వచ్చుట	౧౬౬
శివుఁడు ఫాలశ్రేణాన్ని చే మన్మథుని	
దహించుట	౧౬౭
రతీవిలాపము	౧౬౮
దేవతలు మన్మథుని బ్రతికింపుటకై	
శివునిఁ బార్థికించుట	౧౬౯
శివుఁడు మన్మథుని మతోకప్పడు	
బ్రతికింతునని వరమిచ్చుట	౧౭౦
శివుఁడు గణములతోఁగైలాసమునకేగుట	౧౭౧
పార్వతి చెలులతో నిలుఁజేయుట	౧౭౨
నారదుఁడు పార్వతిని శివునికై	
తపంబు జేయుచునుట	౧౭౩
పంచాక్షరీ మంత్రాక్షరభవము	౧౭౪
పార్వతి మేనకా హిమవంతుల	
సెలవొంది తపంబున కేగుట	,,
తృతీయాశ్వాసము	
పార్వతీ తపోవర్ణనము	౧౭౬
పార్వతి ఋషులచే నవస్థయనిపేరొందుట	౧౭౭
మేనకా హిమవంతులు పార్వతీనిఁ	
జూచి పోవుట	౧౮౦
విష్ణవుడు శివసన్నిధి కరుగుట	౧౮౧
విష్ణవుడు శివునిఁ పార్వతిని	
బెండ్లాడుచునుట	౧౮౩
శివుఁడు విష్ణవుడులకుఁ గామనిర	
సనంబుఁ జెప్పుట	,,
శివుఁడు శ్రీసంగము బ్రహ్మజ్ఞాన	
బాధకమునుట	౧౮౫
శివుఁడుపార్వతిని బెండ్లాడుట	
కొడంబునుట	౧౮౬
శివుఁడు సప్తర్షులను పార్వతీతపః	
పరీక్షకై యనుపుట	౧౮౭
పార్వతి సప్తర్షులకు శివమహిమంబుఁ	
జెప్పుట	౧౮౯

	పేజీ
పార్వతిసప్తర్షులకుఁ దన నిర్ణయంబు	
జెప్పట	౧౬౧
శివుఁడు పార్వతిని పరీక్షించుటకై	
యతియై చేరుట	౧౬౨
జయ యతికిఁబార్వతితపః కారణంబుఁ	
జెప్పట	౧౬౪
యతి పార్వతికి శివుని నిరసనం	
బుపన్యసించుట	౧౬౫
పార్వతి శివాక్షేపములకు సమా	
ధానంబులు చెప్పట	౧౬౬
శివుఁడు సాక్షాత్కరించి పార్వతినిఁ	
తైలానంబునకు రమ్మనుట	౧౬౮
పార్వతి శివునితోఁ దలిదండ్రుల	
నడిగి తన్ను బెండ్లాడుచునుట	౧౬౯
శివుండంగీకరించి తైలానంబున కేగుట	౨౦౧
పార్వతి దీక్షాంతముచేసి తల్లిదండ్రుల	
యొద్దకు బోవుట	,,
శివుడు భిక్షుక వేషంబుతో మేనా	
సన్నిధిని నర్తనము నేయుట	౨౦౨
మేనకతోఁ గృతకనటంబుఁ దనకుఁ	
బార్వతి నిమ్మనుట	౨౦౩
మేనకాహిమవంతులు నటుని	
శిక్షింపఁబూనుట	,,
చతుర్థాశ్వాసము	
శివుఁడు వైష్ణవవేషముతో మేనా	
హిమవంతులకడకు వచ్చుట	౨౦౪
వైష్ణవబోధచే మేనక శివునకుఁ	
బార్వతి నీయననుట	౨౦౫
శివుఁడు సప్తర్షుల ననుచుట	౨౦౬
ఓషధిప్రస్థపురవర్ణనము	౨౦౯
సప్తర్షులు పార్వతిని శివున కిమ్మని	
హిమవంతు నడుగుట	౨౧౦
వైష్ణవబోధచే హిమవంతుఁడు	
శివునకుఁ గన్యనీయననుట	౨౧౧
వశిష్ఠుఁడు హిమవంతునకు	
హితముఁ జెప్పట	౨౧౨
అనరణ్యచరిత్రము	౨౧౩
పద్మను విష్ణులాదంబు డను వృద్ధ	
బుషి మోహించుట	౨౧౪

	పేజీ
అనరణ్యుఁడు విష్ణులాదమునికిఁ	
గూతు నిచ్చి పెండ్లిసేయుట	౨౧౫
ధర్ముఁడు పద్మాదేవినిఁ బరీక్షించుట	౨౧౬
పద్మాదేవి కోపించి ధర్మునకు	
శాపం బిచ్చుట	,,
ధర్ముఁడు పద్మాదేవి యనుగ్ర	
హంబుఁ గోరుట	౨౧౭
ధర్ముఁడు పద్మాదేవికి వరంబులిచ్చుట	౨౧౮
హిమవంతుఁ డాలోచించి పార్వతిని	
శివున కిచ్చెద ననుట	,,
ఋషులు పార్వతికిఁ బ్రధానంబు	
చేసి శివునికడ కేగుట	౨౧౯
హిమవంతుఁడు శివునకుఁ గల్యాణ	
సత్రికఁ బంపుట	౨౨౦
హిమవత్పరిజనులు పెద్దిసామాగ్రినిఁ	
గూర్చుట	౨౨౧
సువాసినులు పార్వతిని బెండ్లి	
కూతును జేయుట	౨౨౨
కల్యాణమంటప నిర్మాణము	౨౨౩
పౌరు లోషధిప్రస్థంబును సింగారిండుట	౨౨౪
శివుఁడు నారదమునిచే దివ్యజనంబుల	
నెల్లఁ బిలిపించుట	౨౨౬
దేవపురంధ్రులు శివునిఁ బెండ్లి	
కొడుకున్ జేయుట	,,
శివుఁడు ప్రమథ దేవబలంబులతో	
వివాహంబున కరుగుట	౨౨౭
నారదుఁడు వివాహమంటపమునుజూచి	
భ్రమించుట	౨౩౦
నారదుఁడు హిమవత్పుత్రులతో	
శివునియొద్దకు వచ్చుట	౨౩౧
హిమవంతుఁడు శివు నెదుర్కొనుట	౨౩౩
శివునిఁ జూడగోరి మేనక నారదునిఁ	
పిలిపించుకొనుట	౨౩౪
చంద్రశాలయాండు మేనకకు నారదుఁడు	
దివ్యులనెల్లనెఱింగించుట	౨౩౫
నారదుఁడు మేనకకు శివునిఁజూపుట	౨౩౬
మేనక శివునిఁజూచి భయపడి	
యాకోశించుట	౨౩౮
మేనక నారదుని నిందించుట	,,

	పేజీ
బ్రహ్మాండాదిదేవతలు మేనకకు	
సమాధానము పెప్పట	౨౪౦
హిమవంతుఁడు మేనకకు సమా	
ధానముఁ జెప్పట	”
విష్ణుమూర్తి మేనకకు మరల	
శివునిఁ జూడుమనుట	౨౪౨
పంచమాశ్వాసము	
విష్ణుపార్వతీదేవి శివుఁడు దివ్యసుందర	
రూపంబు నొందుట	౨౪౪
మేనక శివునిఁజూచి యానందించుట	౨౪౫
నాగరత్నాలు శివునిఁ జూచుట	౨౪౬
నాగరత్నాలు శివునిఁబ్రశంసించుట	౨౪౭
హిమవంతుఁడు వరపూజచేసి పెండ్లి	
వారిని విడిదిలోఁ బ్రవేశపెట్టుట	౨౪౮
పార్వతి కులంబాపూజార్థమై వెడలుట	౨౪౯
దేవతలు మహేశదత్తభూషణంబులఁ	
బార్వతి నలంకరించుట	౨౫౦
శివుఁడు కల్యాణమంటపమునకువచ్చుట	౨౫౧
నారదుఁడు హిమవంతునకు శివుని	
యనాదిత్వంబుఁ జెప్పట	౨౫౨
శ్రీపార్వతీపరమేశ్వర కళ్యాణము	౨౫౩
శివుఁడు పార్వతితో స్థాలీపాక	
ఛోమంబు సేయుట	౨౫౪
వరవర్ణభోజనములు	౨౫౫
దివ్యరత్నాల పరిహాసోక్తులు	౨౫౬
రతీదేవి మగని బ్రతికింపుమని	
శంకరుని వేడుకొనుట	౨౬౧
శివుడు మన్మథుని బ్రతికించుట	౨౬౨
లోకరక్షార్థమై శివుఁడు పార్వతీ	
దేవినిఁ గూడుట	౨౬౩
ప్రభాత వర్ణనము	”
శివుఁడు దేవతలకు దరిసెనందిచ్చుట	౨౬౪
సాయంకాలవర్ణనము	”
విప్రసువాసిని పార్వతికి బలివ్రతా	
ధర్మంబులు చెప్పట	౨౬౬
శివుఁడు పార్వతీదేవికొదొడ్కిని	
కైలాసంబునకేగుట	౨౬౮
శివుఁడు దేవతలందరికిఁ గట్నము	
లిచ్చి పంపుట	౨౭౨

	పేజీ
ఫలశ్రుతి	౨౭౩
దేవతలు కుమారోత్పత్తికై విష్ణునకు	
దమకష్టంబులఁ జెప్పికొనుట	౨౭౫
విష్ణుదులు కైలాసమణిభవన ద్వార	
మండుండి మొఱపెట్టుకొనుట	౨౭౭
శివుడు దేవతలమొఱవిని యోగముచే	
వీర్యంబు జూర్చుట	”
పార్వతీదేవి దేవతలను శపించుట	౨౭౮
అగ్ని దేవుని తోభంబరసి శివుఁ	
డుపాయము పెప్పట	౨౭౯
అగ్ని సప్తర్షుల భార్యల జూచి	
మోహించుట	”
స్వాహాదేవి మునిభార్యల రూపంబున	
నగ్ని దేవుఁతో గ్రీడించుట	౨౮౦
శ్రీ కుమారస్వామిజననము	౨౮౧
పట్కృత్తికలు కుమారునికి	
ప్రస్థఁ బులిచ్చుట	౨౮౨
క్రాంచగిరి భేదనము	౨౮౩
కుమారస్వామి మహేంద్రుని జయించి	
పాణిదానంబు చేయుట	౨౮౪
శివుఁడు దేవతలను కుమారుజూడలడుగుట	౨౮౫
అగ్ని ప్రముఖులు శివునకుఁ గుమారు	
జూడలు చెప్పట	౨౮౬
నందికేశ్వరుఁడు కుమారుని కైలా	
సంబునకుఁ దెచ్చుట	౨౮౮
కుమారుఁడు కైలాసముజేరి, తల్లి	
దండులను నేవించుట	౨౯౦
విష్ణుదులు కుమారున కుపాయనంబు	
లిచ్చుట	౨౯౧
ఇంద్రుఁడు దేవసేనను గుమారున కిచ్చి	
పెండ్లి నేయుట	౨౯౨
శివుఁడు తారకవధార్థమై కుమారుని	
దేవతలతోఁబంపుట	౨౯౩
దేవతలు కుమారస్వామికి	
బ్రహ్మాండాధిపత్యంబుఁగట్టుట	”
ద్వితీయాశ్వాసము	
శ్రీకుమారస్వామి వీరభాషుని దార	
కునియొద్దకు సంధికై బంపుట	౨౯౫
తారకుఁడు సంధిని నిరసించుట	౨౯౬

	పేజీ
కుమారస్వామితో దేవతలు	
తారకునిమీద దండెత్తుట	౨౯౭
తారకుడనుర సైన్యముతో	
యద్ధమునకు వచ్చుట	౨౯౮
దేవాసురయద్ధము	౨౯౯
వీరభద్రుడు తారకాసురునితో	
యద్ధము చేయుట	౩౦౦
తారకవిష్ణుదేవుల యద్ధము	౩౦౧
తారకవిష్ణు లాకరిచేసొకరు	
మూర్ఖికులగుట	౩౦౨
బ్రహ్మదేవుడు తారకసంహారార్థమై	
కుమారస్వామిని బ్రాహ్మింపగట	౩౦౩
తారకుడ నాటి యద్ధము	”
తారకుడు విష్ణుదుల నుపాలంభించుట	౩౦౪
విష్ణువు తారకునితో యద్ధముచేసి	
మూర్ఖిల్లుట	”
తారకుడు కుమారుని యద్ధించును	
మానుచునుట	౩౦౫
కుమారతారకుల యద్ధము	౩౦౬
కుమారతారకుల శక్తియుద్ధమును	
జైమానికులు చూచుట	౩౦౭
తారకతాడితుండైన కుమారస్వామి	
మూర్ఖిల్లుట	౩౦౮
కుమారస్వామి తారకాసురునిజంపుట	౩౦౯
బాణాసురప్రళంబాసురసంహారము	౩౧౦
కుమారస్వామి శివలింగస్థాపనముచేయుట	౩౧౧
కుమారస్వామి దేవతలతోఁ గల	
సంబంధ కేగుట	౩౧౨
దేవతలు శివుని స్తుతించుట	౩౧౩
దేవతలకు శివుడు వరంబులిచ్చుట	”
నారదుడు కుమారస్వామికి పల్లీ	
సౌందర్యంబుఁ జెప్పట	౩౧౪
నారదుడు భిల్లపురంబున కేగుట	౩౧౫
నారదుడు పల్లికిఁ గుమారస్వామి	
భర్తయగునని చెప్పట	౩౧౬
కుమారస్వామి భిలయువకరూప	
మతో వల్లికజేరవచ్చుట	౩౧౭
భిల్లండు పల్లిన గృహంబునకుఁగొనిపోవుట	౩౧౮
షోడశర్యపల్లివిరహము	౩౧౯

	పేజీ
చెలిమికత్తె వల్లికగొనిపోయి	
కుమారస్వామి కప్పుగించుట	౩౧౯
కుమారస్వామి పల్లిదేవితోగ్రిడించుట	౩౨౦
భిల్లులు వల్లిక గుమారునికిచ్చి	
పెండ్లిచేయుట	౩౨౦
పార్వతీశ్వరులు దేవ సేనయు పల్లిక	
జూచి యానందించుట	౩౨౧
తృతీయాశ్వాసము	
పార్వతీదేవి గణపతిని సృష్టించి	
ద్వారమందుంచుట	౩౨౨
గణపతి ద్వారమందు శివునడ్డగించుట	౩౨౩
శివుడు పృథువులను గణపతిపైకిఁబంపుట	౩౨౪
శివుడు చండీశ్వరానులను గురుగమనఁగఁ	
బంపుట	౩౨౫
ద్వారవందలి యలుకుడును పంబయ	
పార్వతీదేవికిఁ జెప్పట	౩౨౬
ప్రమథ గణపతులయద్ధము	౩౨౭
కుమారస్వామి గణపతిని దారించి	
సంభాషించుట	౩౨౮
విష్ణునిదేవతలు శివసహాయార్థమై	
యద్ధమునకు వచ్చుట	౩౨౯
శివుడు విష్ణుదులతో యద్ధమునకి	
వచ్చుట	౩౩౦
శివుడు త్రిశూలముచే గణపతితల	
నఱికుట	౩౩౧
నారదుడు పార్వతికి గణపతి	
మరణంబుఁ జెప్పట	”
విష్ణుదులు మునులను బాగ్యతీ	
దేవియొద్దకునుపుట	౩౩౩
శివుడు గణపతిని జీవంపజేయుట	౩౩౪
పార్వతీదేవి శస్త్రల మగల్గుట	”
శివుడు గణపతికి బ్రహ్మదేవునితో	
సుపయనము చేయించుట	౩౩౫
శివుడు గణపతి కగ్రీవ్రాజ్యత	
నొసంగుట	”
శివుడు గణపతివ్రతంబుఁ జెప్పట	”
గణపతివ్రతోద్ధ్యాపనవిధానము	౩౩౬
శివుడు గణాధ్యక్షపదమునకు భూ	
ప్రదక్షిణంబు ఘటించుట	”

పేజీ	
పార్వతీపగమేశ్వరులు గజాననునకు	
గజేశపట్టంబుఁ గట్టుట	33౯
విశ్వరూపుఁడు తనకూతుల నిర్వృ	
రను గణపతికిచ్చి పెండ్లిసేయుట	340
గణపతి కిష్టలు భార్యలం దిద్దలు	
పుత్రులు జన్మించుట	340
ఫలశ్రుతి	340
బ్రహ్మదేవుడు శుంభనిశుంభవధకై	
శివునియొద్దకు వచ్చుట	340
శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ గాఢియనిన	
నామెగినిసి నిష్ఠురోక్తులాడుట	340
పార్వతీదేవి తపంబుసేయుటకై	
శివుని సెలవడుగుట	341
పార్వతీదేవి తపస్సుఁజేయుట	343
బ్రహ్మదేవుడు పార్వతీదేవియొద్దకు	
వచ్చియొక శక్తిని బుట్టించుచునుట	344
పార్వతీదేవి కాలతనువునఁ గౌశికే	
బుట్టించి తాను గౌరి యనుట	344
పార్వతీదేవి తనను సేవించుచున్న	
వ్యాఘ్రమును బోగ్రుతుననుట	345
కౌశికీ శుభనిశుంభాదులను జంపి	
వింధ్యగిరియందుండుట	346
శివుఁడు పార్వతీదేవి యొద్దకు వచ్చి	
కోపాపశమనంబు చేయుట	346
పార్వతీదేవి యలుకఁదొలఁగి శివునకు	
గౌశికీవృత్తాంతంబు జెప్పట	347
పార్వతీదేవి శివుని వ్యాఘ్రమును	
దౌవారికునిగఁ జేయుచునుట	347
జగద్రాక్షణార్థమై పార్వతీపరమేశ్వ	
రులు నిత్యనుఖంబు లొందుచుండుట	34౯
యుద్ధ ఖండము	
ప్రథమాశ్వాసము	
తిరుపురాసురచరిత్రము	350
తిరురాసురులు బ్రహ్మదేవుని	
వరింబులడుగుట	350
శివుఁడు తిరురాసురులు భక్తులైనందున	
వధింపననుట	353
విష్ణుమూర్తి అరిహస్సునిని బుట్టించుట	35౪

పేజీ	
అరిహంఁడుతిరురాసురులకు దీక్షనిచ్చి	
స్వధర్మములఁ జెప్పట	354
ధర్మముతులైన తిరుపురాసురులఁ	
జంపుమని నురలు శివునర్థించుట	356
శివుఁడు తిరుపురంబుల దహించి	
తిరుపురాసురులఁ జంపుట	357
శివుని దేవతలుస్తుతించుట	35౯
జలంధాసుర చరిత్రము	359
శివుఁడు ఫాల సేత్రాగిని మున్నీట వేయుట	360
జలంధరుని జననము	360
జలంధరుని వివాహము	360
శుక్రగ్రుడు జలంధరునకు రాహువును	
గుఱించి చెప్పట	361
జలంధరుఁ డింద్రునియొద్దకు	
దూతను బంపుట	361
దేవాసుర యుద్ధము	361
దేవతలు పరాజయంబు నొంది	
పాటిపోవుట	361
విష్ణుమూర్తి జలంధరునితోఁ బోరుట	361
జలంధరాసురుఁడు కైలాసగిరిపై	
దండెత్తుట	362
శివుఁడు సుదర్శనంబున జలంధరా	
సురున్ జంపుట	362
విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవిశసించుట	36౯
శంఖచూడచరిత్రము	369
శంఖచూడునకు బ్రహ్మ వరంబులిచ్చుట	370
శంఖచూడుఁడు బ్రహ్మకాసనంబున	
దులసిన్ జేరుట	370
తులసీ శంఖచూడులు గంధర్వ	
విధితోఁ గలియుట	373
శంఖచూడ మహేంద్రుల యుద్ధము	37౪
శివుడు శంఖచూడునకడకు దూతనుబంపుట	374
శివుడు శంఖచూడునిపై దండెత్తుట	375
శంఖచూడుఁడు శివుని దర్శించుట	375
ప్రమథ దేవాసుర సంకులనమరము	37౯
శివుడు శంఖచూడుని వధించుట	379
విష్ణుమూర్తి శంఖచూడరూపంబునఁ	
దులసితోఁ గ్రీడించుట	380

	పేజీ
తులసి శంఖచూడులు విష్ణులోకంబుఁ	
జెందుట	3౮౨
బాణాసురచరిత్రముపరిణయము	,,
శివుఁడు బాణాసురునకు వరం బిచ్చి	
శోణపురికి వచ్చి యుండుట	3౮3
ఉప పార్వతిరూపంబు నొందుట	3౮౫
పార్వతీదేవి ఉమారూపంబుఁజూచి	
మెచ్చి వరం బిచ్చుట	3౮౫
ఉప యనిరుద్ధునితో స్వప్నమున	
భోగ మొందుట	3౮౬
చిత్రలేఖ చిత్రపటంబులను వ్రాసిచూపుట	3౮౭
చిత్రలేఖ మంత్రశక్తిచే ద్వారకకుఁ	
బోయి యనిరుద్ధుని దెచ్చుట	3౮౮
అనిరుద్ధుఁడువతోఁ గ్రీడించుట	3౮౯
బాణాసురుఁడనిరుద్ధుని	
నాగపాశంబుల బంధించుట	3౯౦
వైవస్వతముచేనైష్ఠ్యవజ్రరమోడి	
శివునిచే నభయ మొందుట	3౯౨
శ్రీకృష్ణుఁడు శివునిచే నోటుపడినుతించుట	3౯3
శ్రీకృష్ణుఁడు బాణునిజయించు	
టకై శివుని పెల వడుగుట	3౯౪
శ్రీకృష్ణుఁడు బాణుని జంపఁదలపడ	
శివుఁడు వారిండుట	3౯౫
శివుఁడు బాణాసురునకు వరంబులిచ్చుట	3౯౬
విదలోత్పలదానవసంహారము	,,
లీలాఖండము—ఆ ౧	
శివలీలావతారపరిగణన	3౯౮
నందికేశ్వరరావతారలీల	౪౦౧
నందికేశ్వరజననము	౪౦౨
శివుఁడునందికేశునకుఁబ్రత్యక్షమగుట	౪౦౪
నందికేశ్వర పట్టాభిషేక వినాశము	౪౦౫
శ్రీ భైరవలీల	౪౦౬
శ్రీభైరవ పౌరుషార్థము	౪౦౮
భైరవుఁడు బ్రహ్మదేవుని పంచమ	
శిరంబును దుగించుట	౪౦౮
భైరవుఁడువైకుంఠమున కేగుట	౪౦౯
శ్రీశరభావతారలీల	౪౧౧
దేవతలు శివునిఁజేరి నృసింహమూర్తికి	
కాంతిఁ గూర్చునుట	౪౧3

	పేజీ
శివుఁడు వీరభద్ర ద్రువకు నృసింహవతార	
కాంతిని గుఱించి చెప్పుట	౪౧3
వీరభద్రుఁడు నృసింహునిసామోక్షుల	
కాంతింపునుట	౪౧౪
వీరభద్రుఁడు నృసింహునిపైఁ	
గోపించి భాషించుట	౪౧౫
శరభావిర్భావము	౪౧౬
నృసింహవతారకాంతి	౪౧౮
యక్షేశ్వరలీల	౪౧౯
దేవతలు గడ్డిపరకను గదల్చులేకపోవుట	౪౨౦
దుర్వాసామన్యవతారలీల	౪౨౦
దుర్వాసుఁడు శ్రీకృష్ణునకు వర ములిచ్చుట	౪౨౩
హనుమదవతారలీల	౪౨౪
శిష్యులాదమున్యవతారలీల	,,
దధీచి ప్రాణములఁబాసి తనువు	
దేవతల కిచ్చుట	౪౨౫
శిష్యులాదజననము	౪౨౬
యతినాథలీల—అహుకభిల్లచరిత్రము	౪౨౭
భిల్లుఁడు సింగములచేఁజచ్చుట	౪౨౮
భిల్లనతికి శివుఁడు ప్రసన్నుండై	
వరంబు లిచ్చుట	౪౨౯
సురేశ్వరలీల ఉపమన్యవచరిత్రము	౪౩౦
ఉపమన్యనకుఁ దల్లి శివవైభవంబుజేప్పుట	౪౩౧
ఉపమన్యఁడు హిమాద్రిఁజేరి శివుని	
గూర్చి తపంబొనరించుట	౪౩౪
శివుఁడు దేవేంద్రుండై వచ్చి యుప	
మన్యనకు వరమిచ్చెద ననుట	౪౩౫
కృతకేంద్రున కుపమన్యఁడు శివుని	
గుఱించి చెప్పుట	౪౩౬
ఉపమన్యని మెచ్చి శివుఁడు	
ప్రత్యక్ష మగుట	౪౩౯
ఉపమన్యఁడు శివుని స్తుతించుట	౪౪౧
శివుఁ డుపమన్యనకు వరంబు లిచ్చుట	౪౪౨
కిరాతేశ్వరలీల	౪౪3
వ్యాసమహాముని పాండవుల యెద్దకు	
వచ్చుట	౪౪౪
అర్జునుఁడు తపస్సుకై యింద్రాక్షిలాద్రికిఁ	
బోవుట	౪౪౬

పేజీ

పేజీ

మూకాసురుఁడు నూకరాకారముతో	
నర్జనునకు గీడుసేయవచ్చుట	౪౪౭
కృతఃకిరాతాబ్జును లిరువురు నూకరముమై	
బాణంబులేసి చంపుట	౪౪౯
మాయాకిరాతార్జునుల యుద్ధము	౪౫౧
అర్జునుఁడు మాయాకిరాసుని శివునిగాఁ	
చలసికొని స్తుతించుట	౪౫౧
శివుఁ డర్జునునకు బాశుపతాస్త్రమిచ్చుట	౪౫౨
లింగవైభవఖండము-ఆ ౧	
సూతుఁడు మునులకు జ్యోతిర్లింగోపలింగంబు	
లెఱింగించుట	౪౫౫
ప్రాచీన దివ్యలింగములు	౪౫౬
దక్షిణదేశ దివ్యలింగములు	౪౫౭
పశ్చిమదేశ దివ్యలింగములు	౪౬౨
ఉత్తర దేశలింగములు	౪౬౩

లింగవైభవఖండము-ఆ. ౨

సారాప్రము-సోమనాథలింగము	౪౬౪
దత్తుఁడు చంద్రుని శపించుట	౪౬౫
చంద్రుఁడు శివుని యనుగ్రహంబున	
క్షయరూజను బాయుట	౪౬౬
క్రితైలము-మల్లికార్జునలింగము	,
ఉజ్జయిని మహాకాశలింగము	౪౬౭
చంద్రసేనమహారాజచరిత్రము	౪౬౮
గోపబాలకచరిత్రము	౪౬౯
హనుమంతుడు పౌత్ర్యక్షమై	
గోపబాలుని బుజ్జగించుట	౪౭౦
ఓంకారక్షేత్రము-పారమేశ్వర లింగము	౪౭౨
హిమగిరి-కేదారలింగము	౪౭౩
ధాకిని-భీమశంకరలింగము	౪౭౪
భీమాసురుఁడు శివభక్తుఁడగు నుదక్షిణునిఁ	
దత్తునిఁ జెరయందుంచుట	౪౭౫
పార్థివలింగమునుండి శివుఁడు వెలువడి	
భీమాసురునిఁ జంపుట	౪౭౬
శ్రీకాశి-విశ్వేశ్వరలింగము	౪౭౭
శివుఁడు కాశీపంచశ్రోతమును సృష్టించుట	౪౭౮
చక్రపుష్కరిణి నుణిక్కొక యగుట	,
గౌతమీతటము-త్ర్యంబకలింగము	౪౭౯
గౌతమాశ్రమమునకు మునులువచ్చుట	౪౮౦

మునుల నిర్బంధముచే గణపతి మాయా	
ధేనువై గౌతమునిచేఁజచ్చుట	౪౮౩
గౌతమబుష్పి యాశ్రమమును విడచి	
దవ్యేగుట	,
గౌతముఁడు పార్థివలింగార్చనంబొనర్చుట	౪౮౪
శివుఁడు గౌతమునికై గంగను	
భువికవతరింపఁ జేయుట	౪౮౫
గౌతమశిష్యులు మునులశపించుట	౪౮౬
శ్రీవైద్యనాథలింగము	౪౮౭
దారుకవనము-నాగేశ్వరలింగము	౪౮౮
పార్వతీదేవి దారుకను రక్షింపు మని	
శివుని నేడుట	౪౮౯
శ్రీరామేశ్వరలింగము	౪౯౦
శివుఁడు రామునకు వరములిచ్చుట	,
దేవగిరి శివాలయము-ఘృశ్మేశ్వరలింగము	౪౯౨
ఘృశ్మకుఁ బుత్రుఁడు జన్మించుట	౪౯౩
లింగస్వరూపకథనము	౪౯౫
దారుకావన మునిచరిత్రము	౪౯౬
మునిభార్యలు శివునిజూచి మోహించుట	౪౯౭
శివలింగము మునులను భాధించుట	౪౯౯
సముచితార్చనచే శివలింగంబు శాంతిఁ	
జెందుట	,
లింగోద్భవచరిత్రము	౫౦౦
బ్రహ్మవిష్ణుల కలహము	౫౦౧
తేజోలింగోద్భవము	౫౦౩
లింగశిరంబుఁ జూచితిని బ్రహ్మబొంకుట	౫౦౪
శివుఁడు బ్రహ్మను శపించుట	౫౦౫
శివభక్తానుకృమణిక	౫౦౬
అంధకేశ్వరలింగచరిత్రము	౫౦౮
సుదగ్ధనుని చరిత్రము	౫౦౯
అత్రీశలింగము	౫౧౦
అత్రిముని తపస్సుమాధి నొందుట	,
గంగాదేవి శ్రీగూపముతో	
ననమాయకు డర్చనమిచ్చుట	౫౧౨
అనసూయ గంగనెల్లప్పుడట	
వసించుచునుట	౫౧౩
నందేశలింగము	౫౧౪
ధేనువు సాహసకృత్యము	౫౧౫
ఋషికౌచరిత్రము	౫౧౬

	పేజీ
శివుడురక్క సునిజంపి బుష్కికపె	
వరంబులిచ్చుట	౫౦౯
హరిశ్చంద్రలింగము	౫౨౦
విష్ణుమూర్తి శివలింగమునకు	
సేత్రకమలంబు నర్పించుట	,,
శివుడు చక్రమిచ్చుట	౫౨౦
మహాబలేశ్వరలింగము గోకర్ణము	,,
సోమినిచరిత్రము	౫౨౩
సోమిని హూద్యనకు భార్యయగుట	౫౨౪
సోమిని అంధచంద్రానిపైపుట్టుట	,,
అంధచంద్రాని గోకర్ణక్షేత్రమునకుబోవుట	౫౨౫
అంధచంద్రాని శివలోకమునకేగుట	,,
మిత్రసహోపాఖ్యానము	౫౨౬
మిత్రసహుడుకల్పావసాదండగుట	,,
మదయంతి భర్తకు మునిసతీశాపంబు	
దబ్బుట	౫౨౭
శివవృతములు	౫౨౮
శ్రీశివరాత్రివృతవిధానము	౫౩౦
వ్యాధేశ్వరలింగము	౫౩౪
వ్యాధునకు శివలింగార్చనపాసగుట	౫౩౫
వ్యాధునకు శివుడు ప్రత్యక్షమై	
వరములిచ్చుట	౫౩౮
భక్తిప్రాబల్యప్రతిపాదనము	౫౪౦
ఉమాఖండము - ఆ ౧	
జాంబవతి పుత్రార్థమై శ్రీకృష్ణుని	
శివునిగూర్చితపించునుట	౫౪౦
శ్రీకృష్ణుడు తపస్సువై హిమగిరికివచ్చుట	౫౪౨
హిమాద్రిలో శివునిగుఱించి శసించి	
సిద్ధులొందినకాగలు	౫౪౩
ఉపమన్యుడు శ్రీకృష్ణునకు	
వైవర్దిక్ష నిచ్చుట	౫౪౪
శ్రీకృష్ణునితపంబు మెచ్చి పార్శ్వతీర్థములు	
సాక్షాత్కరించుట	,,
శ్రీకృష్ణుడు శివుని స్తుతించుట	౫౪౬
శ్రీకృష్ణునకు పార్వతీదేవియు శివుడు	
నరంబులిచ్చుట	౫౪౭
శివమాయామోహితులు	౫౪౮
పాపభేదములు	౫౪౯

	పేజీ
పంచమహాపాపాలు	౫౫౦
బ్రహ్మఘ్న సమానులు	౫౫౧
నరకములు	౫౫౨
పాపహరదానధర్మములు	,,
భూమిసప్తద్వీపములు	౫౫౪
భగోళము	౫౫౮
పాతాళములు	౫౫౯
పంచమాహుత్రిప్రభావము నారదునకు	
దప్పట	౫౬౦
కాంచనము	౫౬౧
చాయాపురుషదర్శనఫలభేదములు	౫౬౨
మృత్యుంజయయోగములు	౫౬౩
ప్రతినర్తము మన్వంతరంబులు	
వంశములు తదనుచరితములు	౫౬౭
సావర్ణి మనుజునము	౫౭౧
అశ్వసీదేవతలజననము	౫౭౩
వైవస్వతమనువంశము	౫౭౪
పునూరవశ్యకృత్త జననము	౫౭౫
సగరచక్రవర్తి చరిత్రము	౫౭౮
సగరమతులు కపిలకోపాగ్నిచే	
బూదియగుట	౫౭౯
భగీరథుడు పుడమికిగంగను దెచ్చుట	౫౮౦
గంగావతరణము	౫౮౧
శ్రీరామునిజాచరిత్రము	౫౮౩
శ్రీరాముడు మారీచుని సముద్రమున	
జేర్చుబాహుళ్యంపుట	౫౮౫
సీతాకల్యాణము	౫౮౬
శ్రీరాముడు సీతాలక్ష్మణులతో	
నరణ్యమునకేగుట	౫౮౯
శ్రీరాముడు విరాధుని వధించుట	౫౯౧
శ్రీరాముడు ఖరదూషణాగి	
గాతునుల జంపుట	౫౯౩
రానణుడు సీతాగూనిపోవుట	౫౯౪
శ్రీరాముడుకబంధుని వధించుట	౫౯౬
శ్రీరాముడు నాల్గొ జంపుట	౫౯౭
హనుమంతుడు సముద్రముదాటి	
లంకకేగుట	౬౦౦
హనుమంతుడు సీతాదేవిజూచుట	౬౦౧
లంకానాశము	౬౦౨

బిర్రామండల కుంభకర్ణుని జంపుట	పేజీ ౬౧౪
శిర్రామండల రాచణానురుని సంహరించుట	౬౧౫
శిర్రామలింగపర్యవేషము	౬౨౦
శిర్రామపట్టాభిషేకము	,,
ఫలశ్రుతి	౬౨౧
చంద్రివంశము	౬౨౨
వ్యాసజన్మము	౬౨౩
సుగంధుడగు సుమేధబుష్టాశ్రిమంబు	జేరుట ౬౨౪
మహుక్ష్మేటభసంహారము	౬౨౫
మహిషాసురచరిత్రము	౬౨౬
దుర్గావతారము	౬౩౦
దుర్గాదేవికి దివ్యలాయుధాదులనిచ్చుట	,,
మహిషాసురుడగు దుర్గాదేవికడకు	౬౩౧
యుద్ధమునకు వచ్చుట	౬౩౨
మహిషాసురసంహారము	౬౩౩
దుర్గాసురచరిత్రము	౬౩౪
శతాక్షిపార్వదుర్భాషము	౬౩౫
శతాక్షిదుర్గాసురుని సంహరించుట	౬౩౬
శతాక్షిదివ్యుల ననుగ్రహించుట	౬౩౭
దేవీపూజనము నవరాత్రపూజ	౬౩౮

కైలాసఖండము—౮ ౧

వామదేవముని కుమారాద్రిఁ జేరి	
కుమారుని నేవించుట	౬౩౯
వామదేవుఁడు కుమారస్వామిని	
బ్రహ్మచారియై జెప్పమనుట	౬౪౦
మంత్రచయమూర్తి	౬౪౧
ప్రణవస్వరూపము	౬౪౨
కుమారుఁడు వామదేవునకు జగత్తారకుని	
గుఱించి చెప్పట	౬౪౩
వామదేవునకుఁ గుమారుఁడు శక్తి	
విశిష్టశివాదైతముఁ జెప్పట	౬౪౪
కుమారుఁడు వామదేవుని శివతత్త్వ	
ప్రచారకుడఁ బాదువనుట	౬౪౫

వాయవీయఖండము—౮ ౧

మునులు బిర్రామజ్ఞానులై	
చతుర్ముఖునియొద్దకుఁ బోవుట	౬౪౬
మునులు బిర్రామను సంతించుట	,,

బిర్రామదేవుఁడు మునులకు	పేజీ ౬౪౭
బరతత్సంబుఁ జెప్పట	౬౪౮
నేమిసత్యసంబున వచ్చును	
నైమిశారణ్యాంజ్ఞా దాల్చుట	౬౪౯
మునివాయుదేవసంభాషణ	౬౫౦
వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ బశుపాశ	
పతిస్వరూపంబు జెప్పట	౬౫౧
వాయుదేవుఁడు మునులకు మాయా	
స్వరూపంబు జెప్పట	౬౫౨
వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గళాని	
సంపాదించుట నైమిశాంజ్ఞ	,,
వాయుదేవుఁడు మునులకు గుణాత్రయ	
స్వరూపంబు జెప్పట	౬౫౩
వాయుదేవుఁడు మునుల కౌత్స	
స్వరూపంబుఁ జెప్పట	౬౫౪
వాయుదేవుఁడు మునుల కీశ్వర	
విషయంబుఁ జెప్పట	౬౫౫
మునులు వాయుదేవుని గాలస్వరూపంబు	
జెప్పమని యడుగుట	౬౫౬
కాలప్రమాణము	౬౫౭
వాయుదేవుఁడు మునులకు పృథ్వి	
ప్రకారంబుఁ జెప్పట	౬౫౮
వాయుదేవుఁడు మునులకు లయంబు	
తీరెఱింగించుట	౬౫౯
మార్కండేయ చరిత్రము	౬౬౦
మృకండుసుని బిర్రామసభాద్వారంబున	
నవమానవడుట	,,
మరుద్వృత్తి మునుల భార్యలచే	
నవమానవడుట	౬౬౧
మృకండుసుని లేప స్వాచరించుట	౬౬౨
పార్శ్వశీశివులు మునిదంపతులకు	
సాక్షాత్కరించి వరమిచ్చుట	౬౬౩
మృకండుపుత్రోదయము	౬౬౪
మార్కండేయుని బాల్యవర్తనము	,,
మార్కండేయుఁడు తలిదండ్రుల	
నెలవొంది తపంబున కేగుట	౬౬౫
యముఁడు మార్కండేయుని యొద్దకు	
దూతబఁ బంపుట	౬౬౬
గుముఁడు మార్కండేయుని ధర్మించుట	౬౬౭

పేజీ	
మార్కండేయకృతశివస్తోత్రము	౬౭౯
నారదుఁడు మార్కండేయుని రక్షింపుమని	
పార్వతీ శివుని నర్థించుట	౬౮౦
శివుఁడు త్రిశూలముచే యముని	
గూర్చి మార్కండేయుని గాచుట	౬౮౦
శివుఁడు మార్కండేయపార్థివనచే	
యముని జీవించజేయుట	౬౮౨
పార్వతీపరమేశ్వరులు మార్కండేయునకు	
బ్రహ్మయ్యపు శిష్యులు	,,
వాయు దేవుఁడు మునులకుపడఁదగ్గ	
పరీకారంగాజెప్పట	౬౮౩
ద్వితీయాశ్వాసము	౬౮౬
ఉపమన్యుముని శ్రీకృష్ణునకు	
శివమహాత్మ్యంబు జెప్పట	౬౮౭
శ్రీకృష్ణున కుపమన్యుముని పంచ	
బ్రహ్మతత్త్వంగాజెప్పట	౬౮౮
ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణున	
కష్టమూర్తితత్త్వంబెఱింగించుట	౬౮౯
శివశక్తి సమానధర్మకథనము	౬౯౦
శక్తిమయజగద్వర్ణనము	౬౯౦
పార్వతీ పరమేశ్వరగార్తవీర్య క్షిప్తంబు	
స్వరూపనిరూపణము	౬౯౨
జగదంతర్యాభుత శివవిభూతి	౬౯౩
శివకృత నానారూపవర్ణనము	౬౯౪
శివవృథావ పృథిపాదనము	౬౯౫
ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు జగన్మాతకుని	
గూర్చి చెప్పట	౬౯౭
ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణునకు	
దెలిసిన ఆత్మజ్ఞానము	౬౯౮
శివుఁడు దేవతలకుసూర్యాత్మక	
నిజతనువుకా జూపుట	౬౯౯

పేజీ	
తిరోహితశాస్త్రప్రతిష్ఠ	౭౦౦
ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణునకు	
సూఖ్యాంశంబుల జెప్పట	౭౦౧
ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణునకు శివపూజా	
కర్మచంబుజెప్పట	౭౦౬
ఉమామహేశ్వరస్తుతి	౭౦౭
అష్టత్రింశత్కలాః శిష్టత	౭౦౮
నారదుఁడు శుంబురునితో	
సామన్యంబు బడయుట	౭౦౯
బ్రహ్మసనకుమారుని శాసమాక్షము	
జెప్పట	౭౧౦
నైమిశమునులు సుగంధసగోవర్గము	
కేసు	,,
నందికేసుఁడు జెప్పిన సుఖ్యాంశము	
లింగధారణము	౭౧౧
విద్యేశ్వరఖండము	
హస్తపీఠంబులందు లింగమును	
బూజించినఫలములు	౭౧౨
లింగభేదములు	౭౧౪
పార్థివలింగపూజావిధానము	,,
మహాశివలింగపూజ	౭౧౯
శివనిర్మాల్యము శైవదీక్షితునకు	
గ్రాహ్యము	౭౨౪
లిల్వ మాహాత్మ్యము	౭౨౫
భస్మవిషయము	,,
రుద్రాక్షధారణము	౭౨౭
మంత్రపూర్వక రుద్రాక్షధారణము	౭౩౯
శివనామపుణ్యము	౭౩౧
పురాణఫలప్రతి	౭౩౨

త ప్పొ ప్పు ల ప ట్టి క.

పేజీ	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
౧౦	౯	యంశజు	యంశము
౧౪	౨౧	నటుతనటుకు	నట్టునటుకు
౧౫	౬	యటుతసాచి	యట్టుసాచి
౩౧	౨౫	డశసత్యమూర్తి	డుశసత్యమూర్తి
౩౩	౧౧	యలవి	యలవికి
౩౬	౨౦	మునకు	మునకును
౪౩	౨౨	తలపై న	తలపై ని
౪౩	చివరబంతి	యేలువా	యేలువాని
౬౦	౧౭	శివైక్యము	శివైక్యము
౬౪	౭౩	దోసమన	దోసమన
౬౪	౨౨	కుమారిని	కుమారిక
౭౧	౨౯	మొనర్చిన	మొనర్చిరి
౯౪	౧౭	నామణ	నామది
౧౨౦	౧౮	రాజీభవుండు	రాజీవభవుండు
౧౩౩	౧౮	శ్రీపరి	శ్రీపర
౧౪౯	౨౩	ప్రకృతిదాటి	ప్రకృతిదాటి
౧౬౭	౧౬	మునస్య	ములస్య
౧౬౮	౧౨	మూర్చిత	మూర్చిత
,,	౨౬	యంటి	యంటినా
౧౭౬	౩	సాధ్వీ	సాధ్వీ
౨౩౫	౯	రాజుతో	రాజుతో
౨౫౫	౧౦	నజుని	వజుని
౨౫౮	౨౨	యవ్వనము	యావనము
౨౯౦	౩౦	రత్నక	రత్న
౨౯౨	౧౬	తార్ష	తార్థ
౩౪౭	౧౮	శివుండును	శివుండును
౩౭౦	౧౦	దనరె	దనర
౩౮౪	౧౨	నాతినాతి	నాతి'యాతి
౩౮౮	౧	కులుని	కులీనుని
౩౯౨	౨౬	తుష్టాప	తుష్టాప

పేజీ	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
౩౯౨	౨౮	యేన	యోన
౪౧౭	౨౪	భూపహ	భూవహ
,,	,,	హసరి	హరి
౪౨౧	౧౩	కాంచితులై	కాలివు
౪౨౫	౨౧	బాసెన	బాసియ
౪౨౨	౨౯	దిరు	దిర్గు
౪౨౬	౧౦	జేరి	చేరి
౪౪౯	చివర	వాళొక	వాళొన
౪౫౦	౧౨	దిర్బుటకు	దుర్బుటకు
౪౬౬	౨౭	గట్టకు	గట్టుకు
౫౧౭	౬	శిలొక	శివలొక
౫౨౧	౮	మహదహిత	శ్వసదహిత
౫౨౩	౧౭	దలకరి	దలకేరి
౫౩౦	౧౦	నైన	లైన
౫౫౨	౨౩	ములుతల్ప	ముపకరణ
౫౫౩	౨౪	భద్ర	భద్రభద్ర
౫౯౨	౫	యెడుట	యెడల
౫౯౪	౨౬	సంహర	సంహార
౬౦౧	౧౬	గోషి	గోషి
౬౧౧	౧౫	తోడురము	తోడురము
౬౧౩	౭	యల్లి	యల్కి
౬౧౮	౨౮	చేసితివియ్య	చేసితివి
౬౨౫	౧౦	ప్పనె!	దొప్పనె!
౬౪౯	౯	ద్వైతంబశ్వ	ద్వైతము
౬౫౫	౧	గాంచిన	గాంచిన
౬౫౬	౧౮	గర్మయందు	కర్మమందు
౬౫౭	౨౮	సరన	సరద
౬౬౨	౨౨	పరపాటి	పరిపాటి
౬౬౫	౨౭	ఆకసంబున	ఆకసంబున
౬౮౭	౧౭	దీందియ	దీందియ

పేజీ	బంతి	తప్పు	ఓప్పు
౬౯౨	౧౯	మేళి	మేళివ
౬౯౪	౧౯	యును	యనియును
౬౯౮	౫	మపదంబగు	మపరంబను
౭౦౧	చివర	ధృతయు	ధృతియు
౭౦౩	౧౬	నిర్వది	లిర్వది
౭౦౫	౨౪	ప్రసార	ప్రస్తార
౭౦౮	౧౪	సజ్జ-శంబ	సజ్జ-శంబు
౭౧౦	౨౪	బృంధంబు	బృధాబు
౭౦౮	౧౮	సర్వో	సర్వో
౭౦౯	౨౫	మను	మును
౭౧౨	౩	అంగుళయం	అంగుళిత్రయం
„	౧౦	బసపాయం	బసపాయం
„	౧౬	ధవళ	ధవళ
౭౧౩	చివర	మీఱ	మీఱు

స వ ర ణ లు.

౭-౩ కమ్మని పూవుతేనియను
(సవరణ) కమ్మని తమ్మిదేనియను
౧౩౭-౧౨ రాజహంసకాళి
(సవరణ) కలహంసకాళి (నూపురద్వయి)
౧౩౭-౧౮ శరధనుశూలములనె హా
స్తములఁదాల్చు
(సవరణ) శరధనుశూలచంద్రహాస
ములఁదాల్చు
౫౦౫-౨౭ సీతముగా నాదుపూజ నీకు
వెలియగున్
(సవరణ) సీతికిదవై వ్రతివెట్టిసీకు వెలియగున్.
౩౧౯-౩౦ కొమ్మన్న నక్కొమ్మ చెలికా
రంబున కలరి.

(సవరణ) కొమ్మనుకొమ్మనుడులందలి చెలికా
రంబునకునుజురొక్తి మార్దవంబునకునలరి
౭౦౬-౧౬ గంధ । లిప మంగుష్ఠ నిభ
ముల । లిగఘటరద

(సవరణ) గంధ । మయమునంగుష్ఠ
నిభముఁబ్రే । మమునఁ గూర్చి
చేర్చులు.

౧౮౯ పేజీ ౩ బంతి ప్రారంభమునుంచి
ఉ॥ ఓకమనీయగాత్రి! కనుఁమోవికచాంబు
జనేత్రి! శర్వునిక । బ్రాకటరాజతాచల
విభాస్వరుఁడంచును రాజమాళియం ।
చేకమతిక పరించి విహి! । కుధరాటవి
కుండతండుదో । పాకరమాళి నీమదిన
యమ్మనయమ్మన నూహసేయుమా!
౨౬౨ పేజీ ౩ బంతి ప్రారంభమునుంచి ఈ
పద్యమును జదివెకొనవలయును.

పద్యసంఖ్య 17౩

తే-౫॥ పృబలఘోరనిదాఘాత్తి । బడలి
సడలి । ప్రాణమాత్రావశిష్టయై పరగు
లతకు । శ్రావణాంబుధరంబె సం
రక్షకంబు । శంకరుఁడె నాకు సౌభాగ్య
శంకరుండు.

౪౬౩ పేజీ ౯వబంతి ప్రారంభమునుండియీ
యక్కరంబులను జేర్చుకొనవలయు.
ఇందలిశివలింగమును బంచవక్త్రైశ్వరుఁ
డందురు. ఈస్థలి కొకింత విప్రకృష్టోత్తర
ప్రదేశంబునఁ గనఖలక్షేత్రంబందు దక్షే
శ్వరలింగం బీక్షణ విషయంబగు.

౬౦౦-౨౧ ఖరకరుడుచెందె నపరాధి
గహ్వరమును.

(సవరణ) ఆరుణఘృణి యొందె నపరా
చ । లావనధము.

౬౫౭ పేజీ ౨౦బంతి పానీయ (యనునక్క
రముల పిమ్మటనీయక్కరములఁ జేర్చ
వలె) సర్వోరాజీ విరాజితంబును నానా
విధ పుష్పఫలభరితరులతావ్రాత సంశో
భితంబునకు నొక దివ్యవనంబున.

కృతిపతులు

బి॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ వీరభద్రాచార్యులు
వారి ధర్మపత్ని శ్రీలక్ష్మీదేవమ్మగారు

(శ్రీ) శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

సృష్టి ఖండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

విభుఁ డాత్మనేత్రసర ♦ సీరుహపూజనోనర్చి యేమహా
దేవునిసుప్రసాదనియ ♦ తిన్ గొనె సర్వసుపర్వచక్ర
తావహమైనచక్రము సు ♦ ధాంశుఁడొకెవ్వనిఁజెంది దక్షశా
పావధి నొందె నట్టి సద ♦ యాత్ము శివున్ బరమాత్ముఁ గొల్పెదన్.

చ॥ పెనిమిటిపెందొడన్ జనవు ♦ పెంపునఁజక్కఁగ నెక్కి యక్కునన్
దనయు గణేశు నెత్తికొని ♦ తావలచేతఁ గుమారునెమ్మొగం
బును దయమీఱఁ బుణ్ణుచు న ♦ మోసమయంచు వచించుమాధవా
ద్యనిమిషనాథ శేఖరుల ♦ నాదటఁ బోచునుమన్ భజించెదన్.

2

క॥ సకలామరసముదయమునఁ, బ్రకటితముగఁదొల్తపూజఁ ♦ బడసి ప్రమథనా
యకుఁడై కడు మాతాపిత, లకు మురుపిడుదంతిముఖుఁడ ♦ లఁతు మదిఁబ్రణతిన్. 3

ఉ॥ రుద్రమహోగ్రోహమయ ♦ రూపముఁజేకొని దక్షుమూర్ధమున్
రాద్రీతరార్భటిన్ దునిమి ♦ రాక్షసమర్దనముఖులన్ భయో
న్నిదులఁజేసి భక్తులను ♦ నిత్యము సాఁకెడుభద్రకాళికా
ద్యుఁడు వీరభద్రుఁడు శు ♦ భంబిడుఁగావుత మాకు నిచ్చులున్.

4

ఉ॥ అందముచిందునిందుకల ♦ నందికఁజెందిన యారుమాళులన్
బొందుగదారలిర్వర క ♦ పూర్వముదం బొనరించుచున్ రహిన్
గందువలాడుచున్ శిఖిని ♦ గొతుకమొప్పఁగ నెక్కి భక్తరా
జుం దయ సాఁకువేలుపు వ ♦ జీరు మహాశామి మదిన్ నుతించెదన్.

5

- సీ॥ మధురసౌరభచారు ♦ మకరందబంధుర, శోణాబ్జ మొకకేల ♦ సాంపుచిలుక
లలితరాగాయతా ♦ లాపశోభితహేమ, వల్లకి యొకచేత ♦ వన్నెదొలుక
రసవస్త్వలంకార ♦ రమ్యభావోదార, పుస్తక మొకకేల ♦ బొంకమొలుక
భర్తృపాపనామ ♦ పరమజపోజ్జ్వల, మణిమాల యొకచేత ♦ మానుగులుక.
- గీ॥ సురభిసౌవర్ణపుష్కరాం ♦ తరమనోజ్ఞ, కర్ణికాసీనధాతృము ♦ ఖమున నమరు
వాణి నిర్జితశుకపిక ♦ వాణి వాణి, గరిమనొసంగ భజింతుఁ జొ ♦ క్కమగుభక్తి.
- సీ॥ వట్కాలశివలింగ ♦ సమయసమర్పాభి, రాము శ్రీవేమనా ♦ రాధ్యగురుని
నిగమాగమార్ణవ ♦ నిష్ఠాతుఁబావన, భావుని వీరమ ♦ ల్లావధాని
శబ్దవిద్యాపాత ♦ చతురుఁ జిత్తాపూరి, వంశ్యు సీతారామ ♦ పండితేంద్రు
శతవధానమనీషి ♦ చంద్రులఁగిజ్జువి, గజకేసరుల శత ♦ గ్రంథకవుల
- గీ॥ మఱియు నేమానిరాజయన్ ♦ మంత్రశాస్త్ర, వక్తమున్నగునాచార్య ♦ పరులనాదు
చిత్తమున మేలిభక్తి న ♦ ర్పించి యంచి, తోక్తులనొకండుకృతిసేయ ♦ నూహచేసి.
- ఉ॥ తైవపురాణమెందును బ్ర ♦ శస్త్రము శర్వకథానుధాభిధా
రావహసర్వభాగవిభ ♦ వాస్వదధామము భూరివిస్ఫుర
ద్భావరసాభిరంజకము ♦ పాతకకోటికిఁ బూరుషారల
క్షీవిలసన్నివాసమని ♦ చిత్తమునం దిగురొత్తువేడ్కతోన్.
- చ॥ తెనుఁగొనరింపఁబూనితి సు ♦ ధీప్రవరుల్ మదిఁబొంగ భారతీ
కనదురురత్నసంకలిత ♦ కాంచనకాంచికలాపకింకీణీ
ఘనతరనిస్వనంబెసఁగఁ ♦ గా వికసల్లలితారవిందసం
జనితనితాంతసౌరభల ♦ సన్మధురోక్తుల రక్తులేర్పడన్.

— * కవి స్తుతి * —

- గీ॥ ఘనుల వల్మీకభూ వ్యాస ♦ కాళిదాస, భాస భారవి భవభూతి ♦ బాణ భట్టి
మాఘ శ్రీహర్ష బిల్హణ ♦ మల్లాణాది, సంస్కృతకవీంద్రప్రదసార ♦ సముల కెఱఁగి.

వ. ఆంధ్రకవులందు

- ఉ॥ అంచితభక్తిఁగొల్తు విబు ♦ భావళి కున్నతవై భవంబునన్
బ్రాంచదమేయహర్షజన ♦ కాక్షరచారుపదప్రదాతతా
కాంచనగర్భ విష్ణు శశి ♦ ఖండకిరీటులఁ బోటిసేయుచున్
మించిననన్నయాదికవి ♦ నేతల భారతధాతలన్ మదిన్.

- క॥ సోముని భీముని నాచన, సోముని శ్రీనాథబుధుని ♦ సూరన్నను బ్ర
జామహితుఁ బెదనార్దునిఁ, బేమమ్మునఁగొలుతు వారి ♦ పెంపుఁబొగడుచున్. 12

శా॥ ఎంచెందేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా ♦ నేదేన్ దొసంగుండుటా
ప్పుం దద్దేంద్రులకేని యంతనెయెటుల్ ♦ పోనోపు సర్వంకమా
స్పందప్రోద్ధతభారతీరుచిరశుం ♦ భద్గుంభసంరంభముల్
మందుల్ దీనినెఱుంగఁజాల రది డే ♦ మంజూను మా కెంతయున్.

చ॥ తిరుపతివేంకటేశకవి ♦ ధీరులు కావ్యములందు భారత
స్ఫురితపథానురోధగతి ♦ సాంపులునింపిరి నేనునట్లె యా
దరమెసఁగంగ వారిసువి ♦ ధానపుభంగి నెఱింగి కబ్బమున్
బరఁగరచింతు దీనిపరి ♦ పాకము లోకమెఱుంగుగావుతన్.

ఛ॥ మక్కికిమక్కిన్ గూర్చుట, చక్కనిమార్గంబుగాని ♦ చందమగుట నా
చక్కివిడనాడి నాయీ, ఛక్కిన్ బొనరింతులలిత ♦ పద్ధతిమెఱయన్.

క॥ శివలింగము రుదురాకలు, శివలింగధరుండు గురుండు ♦ శ్రీఫలదశముల్
శివమంత్రము బూదియు నా, కవిరళభద్రంబులొసఁగు ♦ నశాంతంబున్.

—* శైవాచార్యాది సత్కృతి *

క॥ *పన్నిద్యు సూర్యులు నాఁ, బన్నిద్యు రేవణాది ♦ పాశుపతసుసం
పన్నిధులు బుధులు వారల, కు న్నతులఁ బొనర్తు నే న ♦ కుంతితభక్తిన్.

ప. అందును

క॥ శ్రీకంఠుడనంగను వి, ద్వాకంఠుండు నీలకంఠ ♦ డనునామములన్
లోకోత్తరఘనపుణ్య, శ్లోకండు భావ్యకార ♦ సోమునిఁ గొలుతున్.

ఛ॥ కొందఱు వ్యాససూత్రముల ♦ కున్ గనుగప్పి యపార్థకల్పనల్
బొందువడంగఁ బొత్తములఁ ♦ బూన్చిన వందురుచున్న వ్యాసమా
నిం దనుపంగ సూత్రగత ♦ నిశ్చితతత్త్వముఁదెల్పి శైవరా
జిం దనరించినట్టి గురు ♦ శేఖరుఁ గొల్చెద నీలకంఠునిన్.

* 17 పన్నిద్యు రేవణాది పాశుపత సుసంపన్నిధులు —

నిద్యత్రయము : 1 రేవణనిద్యుండు 2 మరునిద్యుండు 3 ఏకోరామనిద్యుండు.

ఆరాధ్యత్రయము : 1 ఉద్భటరాధ్యుండు 2 వేమారాధ్యుండు 3 విశ్వారాధ్యుండు

పండితత్రయము : 1 మల్లికార్జునపండితుండు 2 శ్రీపతిపండితుండు 3 మంచనపండితుండు

ఆచార్యత్రయము : 1 నీలకంఠశివాచార్యుండు 2 హరదత్తాచార్యుండు 3 భట్టభాస్కరాచార్యు

పీఠముల వైవమత మూలాచార్యులు. వీరిలో 3 వ ఆచార్యుండు మొదలుకొని 9 వ ఆ

చతుర్థు ధర్మ్యంబు లిప్పటివఱకు వైవమతాచార్య పురుషులై పేర్కొనఁబడుచున్నారు.

శా॥ ఎందెందేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా † నేదేన్ దొనంగుండుటా
 వ్వం దద్ధేంద్రులకేని యంతనెయెటుల్ † పోనోపు సర్వంకమా
 స్పందప్రార్థితభారతీరుచిరశుం † భద్గుంభసంరంభముల్
 మందుల్ దీనినెఱుంగఁజాల రది త్తే † మంజాను మా కెంతయున్.

చ॥ తిరుపతివేంకటేశకవి † ధీరులు కావ్యములందు భారత
 స్ఫురితపథానురోధగతి † సాంపులునింపిరి నేనునట్లె యా
 దరమెసఁగంగ వారినువి † ధానపుభంగి నెఱింగి కబ్బమున్
 బరఁగరచింతు దీనిపరి † పాకము లోకమెఱుంగుగావుతన్.

త॥ మక్కిమక్కిన్ గూర్చుట, చక్కనిమార్గంబుగాని † చందమగుట నా
 చక్కివిడనాడి నాయీ, ఛక్కిన్ బానరింతులలిత † పద్ధతిమెఱయన్.

క॥ శివలింగము రుదురాకలు, శివలింగధరుండు గురుండు † శ్రీఫలదశముల్
 శివమంత్రము బూదియు నా, కవిరళభద్రంబులొసఁగు † నశాంతంబున్.

—* శైవాచార్యాది సత్కృతి *

క॥ *పన్నిద్దఱు సూర్యులు నాఁ, బన్నిద్దఱు రేవణాది † పాశుపతసుసం
 పన్నిధులు బుధులు వారల, కు న్నతులఁ బానర్తునే న † కుంతితభక్తిన్.

ఎ. అందును

క॥ శ్రీకంఠుడనంగను వి, ద్వాకంఠుండు నీలకంఠ † డనునామములన్
 లోకోత్తరఘనపుణ్య, శ్లోకండుగా భావ్యకార † సోమునిఁ గొలుతున్.

ఉ॥ కొందఱు వ్యాససూత్రముల † కున్ గనుగప్పి యపార్థకల్పనల్
 బొందువడంగఁ బొత్తములఁ † బూన్చిన వందురుచున్న వ్యాసమా
 నిం దనుపంగ సూత్రగత † నిశ్చితతత్త్వముఁదెల్పి శైవరా
 జిం దనరించినట్టి గురు † శేఖరుఁ గొల్చెద నీలకంఠునిన్.

* 17 పన్నిద్దఱు రేవణాది పాశుపత సుసంపన్నిధులు —

నిద్రత్రయము : 1 రేవణనిద్రఁడు 2 మరులనిద్రఁడు 3 ఏకోరామనిద్రఁడు.

ఆరాధ్యత్రయము : 1 ఉద్భటరాధ్యుండు 2 వేమారాధ్యుండు 3 విశ్వారాధ్యుండు

పండితత్రయము : 1 మల్లికార్జునపండితుండు 2 శ్రీపతిపండితుండు 3 మంచనపండితుండు

ఆచార్యత్రయము : 1 నీలకంఠశివాచార్యుండు 2 హరదత్తాచార్యుండు 3 భట్టభాస్కరాచార్యుండు

వీరలు శైవమత మూలాచార్యులు. వీరిలో 3 వ ఆచార్యుండు మొదలుకొని 9 వ ఆ

నఱుకు దద్వంకు లిప్పటివఱకు శైవమతాచార్య పురుషులై పేర్కొనఁబడుచున్నారు.

సీ॥ మధురసారభచారు ♦ మకరందబంధుర, శోణాబ్జ మొకకేల ♦ సాంపుచిలుక
లలితరాగాయతా ♦ లాపశోభితహేమ, వల్లకి యొకచేత ♦ వన్నెదొలుక
రసవస్త్వలంకార ♦ రమ్యభావోదార, పుస్తక మొకకేల ♦ బొంకమొలుక
భర్తృపావనామ ♦ పరమజపోజ్జ్వల, మణిమాల యొకచేత ♦ మానుగులుక.

గీ॥ సురభిసావర్ణపుష్కరాం ♦ తరమనోజ్ఞ, కర్ణికాసీనధాత్పము ♦ ఖమున నమరు
వాణి నిర్జితశుకపిక ♦ వాణి వాణి, గరిమనోసగ భజింతుఁ జొ ♦ క్కమగుభక్తి.

సీ॥ షట్కూలశివలింగ ♦ సమయసమర్చాభి, రాము శ్రీవేమనా ♦ రాధ్యగురుని
నిగమాగమార్ణవ ♦ నిష్టాతుఁబాసన, భావుని వీరమ ♦ ల్లావధాని
శబ్దవిద్యాపాఠ ♦ చతురుఁ జిత్తాపూరి, వంశ్యు సీతారామ ♦ పండితేందు
శతవధానమనీషి ♦ చంద్రులఁగిజ్జువి, గజకేసరుల శత ♦ గ్రంథకవుల

గీ॥ మఱియు నేమానిరాజయన్ ♦ మంత్రశాస్త్ర, వక్తమున్నగునాచార్య ♦ వరులనాదు
చిత్తమున మేలిభక్తి న ♦ ర్పించి యంచి, తోట్లనొకండుకృతినేయ ♦ నూహచేసి.

ఉ॥ శైవపురాణమెందును బ్ర ♦ శస్త్రము శర్వకథానుధాభిధా
రావహసర్వభాగవిభ ♦ వాస్పదధామము భూరివిస్ఫుర
ద్భావరసాభిరంజకము ♦ పాఠకకోటికిఁ బూరుషారల
క్ష్మీవిలసన్నివాసమని ♦ చిత్తమునం దిగురొత్తువేడ్కతోన్.

చ॥ తెనుఁగొనరింపఁబూనితి ను ♦ ధీప్రవరుల్ మదిఁబొంగ భారతీ
కనదురురత్నసంకలిత ♦ కాంచనకాంచికలాపకింకణీ
ఘనతరనిస్వనంబెనఁగఁ ♦ గా వికసల్లలితారవిందనం
జనితనితాంతసారభల ♦ సస్యధురోష్టుల రప్తలేర్పడన్.

9

— * కవి స్తుతి * —

గీ॥ ఘనుల వల్మీకభూ వ్యాస ♦ కాళిదాస, భాస భారవి భవభూతి ♦ బాణ భట్టి
మాఘ శ్రీహర్ష బిల్హణ ♦ మల్ల ణాది, సంస్కృతకవీంద్రప్రదసార ♦ సముల కెఱఁగి.

వ. ఆంధ్రకవులందు

ఉ॥ అంతిభక్తిఁగొల్తు విబు ♦ ధావళి కున్నతవై భవంబునన్
బ్రాంచదమేయహర్షజన ♦ కాక్షరచారుపదప్రదాతతా
కాంచనగర్భ విష్ణు శశి ♦ ఖండకిరీటులఁ బోటిసేయుచున్
మించిననన్నయాదికవి ♦ నేతల భారతధాతలన్ మదిన్.

11

క॥ సోముని భీముని నాచన, సోముని శ్రీనాథబుధుని ♦ సూరన్నను బ్ర
జ్జమహితుఁ బెద్దనార్దునిఁ, బ్రేమమ్మునఁగొలుతు వారి ♦ పెంపుఁబొగడుచున్. 12

శా॥ ఎండెండేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా † నేదేన్ దొనంగుండుటా
వ్పం దద్ జ్ఞేంద్రులకేని యంతనెయెటుల్ † పోనోపు సర్వంకమా
స్పందప్రార్థితభారతీరుచిరశుం † భద్గుంభసంరంభముల్
మందుల్ దీనినెఱుంగఁజాల రది ట్లే † మంజాను మా కెంతయున్.

చ॥ తిరుపతివేంకటేశకవి † ధీరులు కావ్యములందు భారత
స్ఫురితపథానురోధగతి † సాంపులునింపిరి నేననన్లె యా
దరమెసఁగంగ వారినువి † ధానపుభంగి నెఱింగి కబ్బమున్
బరఁగరచింతు దీనిపరి † పాకము లోకమెఱుంగుగావుతన్.

ట॥ మక్కికిమక్కిన్ గూర్చుట, చక్కనిమార్గంబుగాని † చందమగుట నా
చక్కివిడనాడి నాయీ, ఫక్కిన్ బొనరింతులలిత † పద్ధతిమెఱయన్.

క॥ శివలింగము రుదురాకలు, శివలింగధరుండు గురుఁడు † శ్రీఫలదళముల్
శివమంత్రము బూదియు నా, కవిరశభద్రంబులొసఁగు † నశాంతంబున్.

—* శైవాచార్యాది సత్కృతి *

క॥ *పన్నిద్దఱు సూర్యులు నాఁ, బన్నిద్దఱు రేవణాది † పాశుపతసుసం
పన్నిధులు బుధులు వారల, కు న్నతులఁ బొనర్తునే న † కుంతితభక్తిన్.

ప. అందును

క॥ శ్రీకంఠుడనంగను వి, ద్వాకంఠుఁడు నీలకంఠ † డనునామములన్
లోకోత్తరఘనపుణ్య, శ్లోకుండుగు భావ్యకార † సోమునిఁ గొలుతున్.

ఉ॥ కొందఱు వ్యాససూత్రముల † కున్ గనుగప్పి యపార్థకల్పనల్
బొందువడంగఁ బొత్తములఁ † బూన్చిన వందురుచున్న వ్యాసమా
నిం దనువంగ సూత్రగత † నిశ్చితతత్త్వముఁదెల్పి శైవరా
జిం దనరించినట్టి గురు † శేఖరుఁ గొల్చెద నీలకంఠునిన్.

17 పన్నిద్దఱు రేవణాది పాశుపత సుసంపన్నిధులు —

నిర్దేశకము : 1 రేవణనిర్దేశుఁడు 2 మరునిర్దేశుఁడు 3 ఏకోరామనిర్దేశుఁడు.

ఆరాధ్యత్రయము : 1 ఉద్భటారాధ్యుఁడు 2 వేమారాధ్యుఁడు 3 విశ్వారాధ్యుఁడు

పండితకృతము : 1 మల్లికార్జునపండితుఁడు 2 శ్రీపతిపండితుఁడు 3 మంచనపండితుఁడు

ఆచార్యకృతము : 1 నీలకంఠశివాచార్యుఁడు 2 హరదత్తాచార్యుఁడు 3 భట్టభాస్కరాచార్యుఁడు

వీరలు శైవమత మూలాచార్యులు, వీరిలో 3 వ ఆచార్యుఁడు మొదలుకొని 9 వ వఱకు

వఱకు దద్వంఖ్య లిప్పటివఱకు శైవమతాచార్య పురుషులై పేర్కొనఁబడుచున్నారు.

సీ॥ హరుమౌఘఁ గాంచి నే॥ కామేశువరమున, నెవఁడబ్రముగ జని॥ యించి మించె
శ్రీసీలకంఠ దే॥ శివదపద్మనే, వనమున నెవ్వఁడు॥ వాసిఁజెందె
షడ్వర్ణనంబుల॥ సారపారముఁగాంచి, యెవఁడు సిద్ధాంతంబు॥ తెసఁగఁజేసె
సర్వవేదార్థ॥ విజ్ఞానంబుఁగొనితత్త్వ, మిదియంచు నెవఁడు దా॥ నెఱుకవఱచె

సీ॥ అతఁడు శ్రీహరదత్తుఁ డా॥ ఖ్యాతసర్వ, దేశరాజ్యగోష్ఠీని॥ వేశకోవి
దాతిశయగేయనుయశోమ॥ హేమహుండు, శర్వనిభుఁడొందుఁగాతనా॥ సన్నతులను

చ॥ *అలికమునన్ గృతానుదృశ॥ నందనిశఁకరుఁ డాటుమోములన్

వెలయనిశక్తిహస్తుఁడు ప॥ వితృతపంబును గోలుపోనికా

శలుఁడలగాధినందనుఁడు॥ భాంభవభాష్యవిరాజి నాదుజో

తలఁగొను శైవపండితవి॥ ధాతృఁడు శ్రీపతిపండితుం డిటన్.

21

సీ॥ ఘనభవక రాశపంకలం॥ ఘనపటిష్ఠు, బ్రహ్మవిద్యాప్రబోధన॥ పృథుఁబావ
నమతిఁగల్పాణపూర్వునా॥ నందయతిని, వేమఱునుతింతునాదుహృ॥ ద్వేష్మనుండు.

క॥ ఆయుర్వేదకళానిధి, యై యనురాగమున నన్ను॥ నావిద్యను బ్ర
జ్ఞాయుతుఁజేసిన నవరా, త్రేయు ములుగురామలింగ॥ దేశికుఁగొలుతున్.

23

చ॥ శివపురవంశసింధుభవ॥ శీతలరశ్మి శిరీషపుష్పవే

లవహృదయుం డలంకృతిక॥ లాలలితుండును నాకు నెయ్యుఁడున్

శివునిఁ భజింపఁ దత్పదముఁ॥ జెందినయట్టిఁడు నై నమల్లయా

ఖివిబుధవర్యు నెంచెద మ॥ దాతృమునందుఁ దదాత్మ మెచ్చుచున్.

24

సీ॥ మఱియు నామామ ధైర్యర॥ మామహితుఁడు, శివపురాన్వయపాఠోధి॥ శీతభానుఁ
డాఘ్యఁడుశివార్చనాపర॥ మాంతరంగుఁడట్టిదుగ్ధాహ్వాయునిమది॥ యందుగొలుతు.

సీ॥ ఘనుఁడు భోగేశ్వరాదిన॥ త్కావ్యసవిత, మల్లమపలికులాభిషి॥ మకరమూర్తి
మల్లికార్జునశాస్త్రి మా॥ మకకవిత్వ, మండనావహుఁడాత్మస॥ మర్చ్యుఁడవుడు.

26

వ. మఱియును

సీ॥ తూములూర్యన్వయసుధాబ్ధి॥ సోముఁడిభ్య, సభ్యచరితుండుశాబ్దిక॥ చంద్రుఁడన్న
దీయకృతిరత్నమున్ సానఁ॥ దీర్చె నట్టి, దిట్ట శివరామకృష్ణశా॥ స్త్రిని నుతింతు.

క॥ ఇక నెందఱోమనీషులు, ప్రకటితకవితాకళావి॥ రాజతు లీమా

మకకృతికి వన్నెఁగూర్చిరి, యకలంకమతిన్ నుతింతు॥ సవ్వారిసిరిన్.

28

వ. పాచీచీనాచారంబుకతన నస్మదీయవంశచరిత్రంబు నొక్కించుక ముచ్చటించెద.

* 21 శ్రీపతి పండితాధ్యులు : పూజ్యపాదులగు వీరుగూడ వైయానిక నూత్రములకు శ్రీకర భాష్యం
ముప్పైతొంభైవ శ్రీవాల్మీకి భాష్యంబును రచించిరి.

—* వంశానుక్రమణిక *—

క॥ ధరణిన్ బ్రాహ్మణశాఖల, హరువగు నారాధ్యశాఖ ♦ యలరు నొకం డం
దిరవగు మావంశము భా, సురభారద్వాజగోత్ర ♦ శోభిత మగుచున్.

క॥ యాజుషశాఖాధ్యయన, భ్రాజితమై యిష్టలింగ ♦ భాస్వత్తరపూ
జాజాగరూకమై కడు, రాజిలు ననవరతమార్య ♦ రాజిస్తుతమై.

వ. అందు

శా॥ శ్రీకాశీశ్వరలింగదివ్యకనుణా ♦ శ్రీభాగ్యజాతుండు లో
కై కఖ్యాతమహాతపోనియతదీ ♦ వ్యద్భవ్యతేజండు వీ
తౌకాశల్యనిరస్తకల్యధికప ♦ జ్ఞస్తోముఁ డొప్పొందెఁ జు
దాకల్పాపముఁ డుద్భూతార్యగురుమా ♦ గ్రాండుం డిలామండలిన్.

సీ॥ ఏ గురుండుండె ఖం ♦ డేందుమాళీష్ఠని, వాసమా ముదిగొండ ♦ పట్టణమున
ఏ సుధీశ్వరుండె ♦ హిమగిరిజాభయా, సాభాగ్యసుందరీ ♦ సాధ్విపాణి
ఏ దేశికాగ్రణి ♦ యిచ్చె భోజాదిరా, జాధిరాజుల కెల ♦ నభవదీక్ష
ఏ మహాత్ముండు వాపె ♦ నీశశాపంబు భూ, తంబులై యున్న గం ♦ ధర్వతతికి

గీ॥ అట్టి నిరపాయగేయ వి ♦ ఖ్యాతపూత, వికచకమలవనామోద ♦ నికరసార
కీర్తిపూర్తివిరాజితా ♦ ఖలదిగంత, రాశమండలుఁ డారాధ్య ♦ రాజమాళి.

సీ॥ భంజించె భౌద్ధాది ♦ పాపండమతములఁ, బ్రతివాదులెల్ల న ♦ బ్రంబుఁజెంద
రంజించె బౌద్ధతీ ♦ రమణమతంబు శాం, భవులెల్ల మేటిసం ♦ బరముఁజెంద
విరచించె హరలిల ♦ వెలయనలంకార, సంగ్రహకావ్యంబుఁ ♦ జతురులలర
నార్జించె నిష్టలిం ♦ గార్చనాఘనయోగ, లబ్ధనిర్వాణక ♦ ల్యాణలక్ష్మి

గీ॥ భక్తులుప్పొంగఁ గరతలభ్రాజమాన, శాంభవప్రాణలింగాను ♦ సంగతాత్ము
డై యనశ్వరశారీశ్వ ♦ రాధివాస, భాసురంబగు కైలాస ♦ పదముఁ జెందె.

గీ॥ అట్టియారాధ్యమకుటునియన్వయమునఁ, బుట్టిచెలువొందిరనఘులుభూరియశు
చంద్రశేఖరదేశిక ♦ చంద్రముఖ్యు, లవనిఁ బలువురు కలిదోష ♦ హరణచణు

వ. ఉద్భటగురుండు మొదలుచేసి వీరందఱు పెక్కుతరంబులవఱకు ముదిగొ
యందుఁ గాపురముండుట ముదిగొండవారనం బరంగిరి.

క॥ మును రామలింగసత్కవి, జనమాన్యుం డుద్భూతార్య ♦ చరితవిరచనం
బాసరించి వీరివంగడ, మన నెట్టిదొ యెఱుంగఁజేసె ♦ నందఱు మెచ్చున్.

వ. పదంపడి వీరినంశ్యు లతిశయాభివృద్ధిజెంది వేఱువేఱుగ్రామంబులందు ఘన
పెక్కుతరంబులు గడచుట ననోననభ్రాతిధర్మంబుఁ బాసి పెక్కుతరంబులు

అవ్వానిలో సుప్రసిద్ధుల నేకులు పొడమి పేరుఁ బెంపున్ గాంచినవార లందుఁ
కొందఱు నిందుఁ బేర్కొందు.

37

సీ॥ చిన్మయదీక్షాది ♦ శివమతగ్రంథక, ల్పకళాఖ శ్రీవీర ♦ భద్రగురుఁడు
వడ్డర్శనాగమ ♦ శౌండుండు కేదార, లింగపండితరాజ ♦ పుంగవుండు
నందిగామాగ్రజ ♦ స్మేందుండు వేదాగ, మాఁభోధి వీరభ ♦ ద్రావణాని
కొండవీడున నున్న ♦ కుసుమకోమలకావ్య, కమనీయవీరభా ♦ గవళధాత

గీ॥ పాణినీయాగమాంత వి ♦ భాసిత్తోరు, బాదరాయణఘనకలా ♦ భరితమహిత
పాండితీస్ఫూర్తి రచితశై ♦ వప్రబంధ, రంగదురుక్షీర్తి శ్రీనాగ ♦ లింగశాస్త్రి, 38

సీ॥ ఎవ్వనిశుభనామ ♦ మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులగుఁబావనం ♦ చయము దొలఁగు
ఎవ్వనిచారిత్ర ♦ మేతై నమండలి, కెల్లయాదర్శమై ♦ యెనక మెనఁగు
ఎవ్వనిదాతృత్వ ♦ మెల్ల దేశములందు, విఖ్యాతిఁగాంచి కా ♦ వించెఁ దనివి
ఎవ్వనిసద్బోధ ♦ తెంతకాలంబేని, విసుగుఁగాంచకయె కా ♦ వించు భక్తి

గీ॥ ఎవఁడు చేసిన పాట్కూలి ♦ కేష్టలింగ, పూజఁగావించెఁ బరులకుఁ ♦ బులకతతుల
నట్టిశ్రీశంక రారాధ్యుఁ ♦ డార్యబోధ్యుఁ, డనువమానయశస్కుడై ♦ యవనివెలసె

వ. ఇక గుంటూరుమండలిమండిచేరి నిజాము దేశమందు నల్లగొండజిల్లాలోని నారా
యణపురంబందుఁ గాపురంబున్న మాతెగయందు

సీ॥ సిద్ధసంపత్తర ♦ శివమంత్రమూర్తిశ్రీ, మంత్రమూర్తియె పితా ♦ మహుఁడునాకు
*నిరతాన్నదానాభి ♦ నిరతుండు వీరభ, ద్రగురుండు తండి స ♦ త్యవ్రాతుండు
అమలగుణాధ్యలై ♦ యలరినయట్టి శ్రీ, శరభమృగాగమల్ ♦ సవతిత్తు
లకలంకచారిత్ర ♦ హరితగోతోద్భవ, యైనలక్ష్మమ మామ ♦ కీనజనని

గీ॥ సవతిత్తులికుమారుఁడు ♦ శరభమూర్తి, యన్న శరభమృలాతని ♦ యనుజలిర్పు
రక్కలై నాకు వెలసిరి ♦ యమలమతులు, నాగవీరేశ్వరుండని ♦ నాదుపేరు. 41

చ॥ సిరులరహించు పైన్యపుర ♦ సీమ వసించెద నద్రిజామహే
శ్వరకరుణాప్రసాదిత వి ♦ భాసిత సత్కవితాయుతుండ భా
స్వరవిభవేష్టలింగగత ♦ భక్త్యతిమాత్రపవిత్రగాతుఁడన్
గురుజనపూజనోత్సుకుండఁ ♦ గుత్సితలోకపరాజ్ఞుభాత్ముండన్. 42

గీ॥ తగరచించితి మును సుభ ♦ ద్రావివాహ, నాటకంబును శ్రీశైల నాథ ♦ దేవి
భ్రామరీశక్తి పేరిటఁ ♦ బద్వ్యతక, మును సుపరోక్షి శివతత్త్వ ♦ బోధినియును.

* మాకండిగారగు ఈ శ్రీ వీరభద్రయ్యగా రిప్పటికి 70 సంవత్సరములకింతము నివాసస్థలిని వదలి
శివ్యుల యాహ్వానముచేత ఈ సికింద్రాబాదుకు గాపురము వచ్చినారు.

ఉ॥ బమ్మెరపోతనాఖ్యకవి ♦ భానుఁడు భాగవతప్రబంధమున్
గమ్మనిపూవుతేనియలఁ ♦ గ్రాలెడు మేలిమివైలిఁదీర్చి ని
త్యమ్మగు తేజముబడయఁ ♦ దామరసాక్షునకిచ్చె నార్యవ
ర్గమ్ము కరమ్ముకొతుకభ ♦ రమ్మున గీతరవమ్ము సేయఁగన్.

ఉ॥ పింగళిసూరనార్యకవి ♦ విజ్ఞవరుండు ప్రభావతీచరి
త్రం గమనీయకల్పనల ♦ రమ్యతరోక్తులఁదీర్చి భక్తియు
క్తిం గృతినెచ్చె దండ్రీకి ను ♦ ధీమణు లంచితహర్ష మొంద నా
రంగచుదారకీర్తికవి ♦ రాజకిరీటుఁ దలంప నింపగున్.

వ. కావున నట్లే

— * కృ తి స మ ర్పణ ము * —

గీ॥ తల్లిదండ్రులకన్న ని ♦ తరముపరము, లేదనివచించు శాస్త్రుని ♦ నాదసరణి
తల్లిదండ్రుల కీప్రబం ♦ ధంబాసంగి, ధన్యతనుగాంతు నెల్లవి ♦ ధముల నేను. 4

ఉ॥ నాజనకుండు చాలఁ గవ ♦ నంబునఁ బ్రేమము జెందికావ్యమొం
డోజ గ్రహింప నెంచియును ♦ యోగములేక గతించె నిష్ప డా
యోజఁ దలంచి తల్లికిని ♦ నొప్పగ నాదగుతండ్రి కీకృతిన్
భ్రాజితభక్తి నిచ్చెదను ♦ భర్గుఁడు దీని ననుగ్రహించుతన్.

క॥ ఒకయాశ్వాసముఁదల్లికి, నొకయాశ్వాసంబుఁదండ్రీ ♦ కొనఁగెద నాయీ
సుకృతకృతి నిద్ది వారల, కకలంకయశంబు నొనఁగు ♦ నాకల్పముగాన్.

క॥ కృతిపతులఁట తల్లిదండ్రులు, కృతివైవమహాపురాణ ♦ గీతంబఁట యీ
కృతిరచయితనగు నేనిటఁ, గృతకృత్యుడనగుట కొండు ♦ కృషి గావలెనే.

*క॥ ఉద్బోధకుఁ డీశ్వరుడఁట, సద్భావముతోడ నిద్ది ♦ సల్పుటయఁట యీ
వద్భంగము లేకయె కృతి, యద్భుతగతిఁ బూర్తి నొంది ♦ యలరుటయరుదే.

ఉ॥ మొక్కులు మ్రొక్కి వేల్పులకు ♦ మోదముతో ననుగన్నయంతనే
మిక్కుటమైన రోగములు ♦ మేకొని నన్నలయింపఁ జింతతోఁ
బొక్కుచుఁ బెక్కుపాట్లుపడి ♦ పొంకముఁగూరిచి పెంచి పెండిలిన్
జక్కఁగఁజేసి పెండ్లమును ♦ సంతతినిన్ నను సాఁకుతల్లికిన్.

గీ॥ నన్నుగని పదుమూడేండ్లు ♦ నాకునిండు, దాక నాకిష్టవస్తుప్ర ♦ దానమున వ
దంబుఁగూర్చుచు విద్దెలఁ ♦ దార్పగడఁగి, యంతఁదాశివుఁజేరిన ♦ యట్టిపితకు.

వ. సమర్పితంబుగా నేనాంధ్రీకరింపఁబోవు శివపురాణంబునకుఁ గథాకృమంబు.

అవ్వానిలో సుప్రసిద్ధులనేకులు పొడమి పేరుఁ బెంపున్ గాంచినవార లందుఁ
కొండఱు నిందుఁ బేర్కొందు. 37

సీ॥ చిన్మయదీక్షాది ♦ శివమతగ్రంథక, ల్పకళాఖ శ్రీనీర ♦ భద్రగురుండు
వద్దర్శనాగమ ♦ శౌండుండు కేదార, లింగపండితరాజ ♦ పుంగవుండు
నందిగామాగ్రజ ♦ స్మేందుండు వేదాగ, మాంభోధి వీరభ ♦ ద్రావణాని
కొండవీడున నున్న ♦ కుసుమకోమలకావ్య, కమనీయవీరభా ♦ గనశాఘాత

గీ॥ పాణినీయాగమాంత వి ♦ భాసిలోరు, బాచరాయణఘనకలా ♦ భరితమహిత
పాండితీస్ఫూర్తి రచితశై ♦ వప్రబంధ, రంగదుర్భరీర్తి శ్రీనాగ ♦ లింగశాస్త్రి. 38

సీ॥ ఎవ్వానిశుభనామ ♦ మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులగుఁబాపనం ♦ చయము దొలఁగు
ఎవ్వానిచారిత్ర ♦ మేతై నమండలి, కెల్లయాదర్శమై ♦ యెనక మెనఁగు
ఎవ్వానిదాతృత్వ ♦ మెల్ల దేశములందు, విఖ్యాతిఁగాంచి కా ♦ వించెఁ దనివి
ఎవ్వానిసద్బోధ ♦ లెంతకాలంబేని, విసుగుఁగాంచకయె కా ♦ వించు భక్తి

గీ॥ ఎవఁడు చేసిన పాట్కాలి ♦ కేష్టలింగ, పూజఁగావించెఁ బరులకుఁ ♦ బులకతతుల
నట్టిశ్రీశంక రారాధ్యుఁ ♦ డార్యబోధ్యుఁ, డనుపమానయశస్కుఁడై ♦ యవనివెలసె

వ. ఇక గుంటూరుమండలినుండిచేరి నిజాముదేశమందు నల్లగొండజిల్లాలోని నారా
యణపురంబందుఁ గాపురంబున్న మాతెగయందు .

సీ॥ సిద్ధసంపత్తర ♦ శివమంత్రమూర్తిశ్రీ, మంత్రమూర్తియె పితా ♦ మహుండునాకు
*నిరతాన్నదానాభి ♦ నిరతుండు వీరభ, ద్రగురుండు తండ్రి స ♦ త్యవ్రహ్మండు
అమలగుణాఢ్యులై ♦ యలరినయట్టి శ్రీ, శరభమృనాగమల్ ♦ సప్తశిఖి
లకలంకచారిత్ర ♦ హరితగోతోద్భవ, ధ్రౌనలక్ష్మమ మామ ♦ కీసజనని

గీ॥ సవతితల్లికుమారుండు ♦ శరభమూర్తి, యన్న శరభమృలాతని ♦ యనుజలిర్ప
రక్కలై నాకు వెలసిరి ♦ యమలమణులు, నాగవీరేశ్వరుండని ♦ నాదుపేరు. 41

చ॥ సింహరహించు పై న్యపుర ♦ సీమ వసించెద నద్రిజామహే
శ్వరకరుణాప్రసాదిత వి ♦ భాసిత సత్కవితాయుతుండ భా
స్వరవిభవేష్టలింగగత ♦ భక్త్యతిమాత్రపవిత్రగాత్రుండన్
గురుజనపూజనోత్సుకుండ ♦ గుత్సితలోకపరాఙ్ముఖాత్ముండన్ .

42

గీ॥ తగరచించితి మును సుభ ♦ ద్రావివాహ, నాటకంబును శ్రీశైల నాధ ♦ దేవి
భామరీశక్తి పేరిట ♦ బద్వ్యతక, మును సుపరోక్షి శివతత్త్వ ♦ బోధినియును.

* మాకండిగరగు ఈ శ్రీ వీరభద్రయ్యుగా రిప్పటికి 70 సంవత్సరములకితము నివాసస్థలిని వదలి
శేమ్మల యాహ్వానముచేత ఈ నీకింద్రాబాదుకు గాపురము వచ్చినారు.

ఉ॥ బమ్మెరపోతనాఖ్యకవి ♦ భానుండు భాగవతప్రబంధమున్
గమ్మనిపూవుతేనియలఁ ♦ గ్రాలెడు మేలిమివైలిదీర్చి ని
త్యమ్మగు తేజముబడయఁ ♦ దామరసాక్షునకిచ్చె నార్యవ
ర్గమ్ము కరమ్ముకాతుకభ ♦ రమ్మున గీతరవమ్ము సేయఁగన్.

44

ఉ॥ పింగళిసూరనార్యకవి ♦ విజ్ఞవరుండు ప్రభావతీచరి
త్రం గమనీయకల్పనల ♦ రమ్యతరోక్తులదీర్చి భక్తియు
క్తిం గృతనిచ్చె దండ్రకి ను ♦ ధీమణు లంచితహర్ష మొంద నా
రంగమదారకీర్తికవి ♦ రాజకిరీటుఁ దలంప నింపగున్.

వ. కావున నట్లే

— * కృతి సమర్పణము * —

గీ॥ తల్లిదండ్రులకన్న ని ♦ తరముపరము, లేదనివచించు శాస్త్రుని ♦ నాదసరణి
తల్లిదండ్రుల కీప్రబం ♦ ధంబాసంగి, ధన్యతనుగాంతు నెల్లవి ♦ ధముల నేను.

46

ఉ॥ నాజనకుండు చాలఁ గవ ♦ నంబునఁ బ్రేమము జెందికావ్యమొం
డోజ గ్రహింప నెంచియును ♦ యోగములేక గతించె నిష్ప డా
యోజఁ దలంచి తల్లికిని ♦ నొప్పగ నాదగుతండి కీకృతిన్
భ్రాజితభక్తి నిచ్చెదను ♦ భర్గుడు దీని ననుగ్రహించుతన్.

47

క॥ ఒకయాశ్వాసముదల్లికి, నొకయాశ్వాసంబుదండ్రీ ♦ కొనఁగెద నాయీ
సుకృతకృతి నిద్ది వారల, కకలంకయశంబు నొనఁగు ♦ నాకల్పముగాన్.

48

క॥ కృతిపతులట తలిదండ్రులు, కృతివైవమహాపురాణ ♦ గీతంబట యీ
కృతిరచయితనగు నేనిటఁ, కృతకృత్యుడనగుట కొండు ♦ కృషి గావలెనే.

49

*క॥ ఉద్బోధకుఁ డీశ్వరుడట, సద్భావముతోడ నిద్ది ♦ సల్పుటయట యీ
వద్భంగము లేకయె కృతి, యద్భుతగతిఁ బూర్తి నొంది ♦ యలరుటయరుదే.

50

ఉ॥ మొక్కులు మొక్కి పేల్పులకు ♦ మోదముతో ననుగన్నయంతనే
మిక్కుటమైన రోగములు ♦ మేకొని నన్నలయింపఁ జింతతోఁ
బొక్కుచు బెక్కుపాట్లుపడి ♦ పొంకముఁగూరిచి పెంచి పెండిలిన్
జక్కఁగఁజేసి పెండ్లమును ♦ సంతతినిన్ నను సాతుతల్లికిన్.

51

గీ॥ నన్నుగని పదుమూడేండ్లు ♦ నాకునిండు, దాక నాకిష్టవస్తుప్ర ♦ దానమున ము
దంబుఁగూర్చుచు విద్వైలఁ ♦ దార్పఁగడఁగి, యంతఁదాశివుఁజేరిన ♦ యట్టిపితకు.

52

వ. సమర్పితంబుగా నేనాంధ్రీకరింపబోవు శివపురాణంబునకుఁ గథాకృమంబు

—* గ్రంథాంతము *—

ఉ॥ ఎల్లజగంబులకా నలుప ♦ నెంచి విరించినిగాంచి ప్రజ్ఞశో
భిల్లగఁజేయువేదములఁ ♦ బేర్చి నొసంగినవాని దీప్తి సం
భిల్ల సమస్త దేహులకు ♦ ధీస్ఫురణంబుఁ బొనర్చువాని నా
యుల్లమునందుఁగొల్తు నుమ ♦ నొప్పినడాతొడవాని నాదటన్. 53

క॥ శ్రీశైలసన్నికృప్తను, దేశోజ్జ్వలశివపురాఖ్య ♦ దివ్యపురభవా!
ఈశార్చనాభిరతకో, టీశారాధ్యేంద్రవరదు ♦ హిత! లక్ష్మ్యంబా! 54

వ. అవధరింపుము.

క॥ నైమిశవనమున లోక, క్షేమాదము శౌనకాద్య ♦ ఖలమానులు చే
తొమోదమొదవ సూతుని, తొ మధురాలాపచయచ ♦ తురతరఘణిని. 55

ఉ॥ పావనమూర్తి! నీవలనఁ ♦ బల్కలు వింటిమి విస్ఫురత్పరా
ణావగతప్రమోదభరి ♦ తాద్భుతదివ్యకథాప్రబోధలన్
భావమునందు సంతసము ♦ పర్వెడు నైనను దృష్టిగా దడే
మో? విన వేడ్కయే పొడము ♦ నుక్తుల రక్తుల శక్తియెట్టిదో! 56

క॥ నీవలె విద్యావిభవము, నీవలె జాతుర్యధుర్య ♦ నిపుణత మఱియున్
నీవలె నవరసరుచిరవ, చోవిలసితధార లెవడు ♦ చూఱఁగొను ధరన్. 57

గీ॥ పారమేశ్వరవిజ్ఞాన ♦ భరితమూర్తి, వఖిలకల్యాణజనకనా ♦ నాగమాగ
వేదివి పరాశరాత్మజ ♦ విమలచిత్త, మునకు నచ్చినశిష్యుడ ♦ సుసంధి! నీవు.

గీ॥ ఎల్లవిద్యలసారంబు ♦ నెఱిగినట్టి, దిట్టమైనను బదులకుఁ ♦ బలివిగలుగ
బోధసేయకయున్నదాఁ ♦ బొందునఘము, కలిమిగలిగియు నొసఁగని ♦ కఠినుబోలె.

క॥ విద్యయు బోధనమును నన, వద్యాచారప్రచార ♦ వైభవము గడున్
హృద్యగతి మెఱయు నీకడఁ, జోద్యముగాదొక్కొ! యిన్నిసాంపులు గుదురన్.

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని శివపురాణమును వినుచుమని యడుగుట *—

ఉ॥ ఏది వినన్ మనంబునకు ♦ హెచ్చగుసంతస మావహిల్లి వే
తేది వినంగ వేడ్క జని ♦ యింపదు ముక్తిసతీకరగ్రహం
బేది వినక లభించుఁ ♦ బర మేశ్వరుఁ డేది వినక బ్రసాద మా
పాదన సేయు నట్టిది కృ ♦ పన్ సెలవిమ్ము మహాత్మా! మాకికన్. 61

ఉ॥ ఎందునుగానిచూడ జగ ♦ దీశ్వరబోధకమా చరిత్రమే
డెందమునందుఁ గుండడఁచి ♦ తీవిగ మోక్షవధూటిసంగమం

బందిక గానొసంగడగు ♦ నన్యమిచ్చిదిగాదు గాన మా
కిందు నవేందుభృచ్చరిత ♦ మే విన నింపగుసొంపగుజుమీ !

62

క॥ కావునను శివపురాణము, వేవేగ మాకు నిపుడు ♦ వినిపింపుము నూ
తా ! విద్వజ్జనగీతా ! నీవైదుషిదీప్తులెంతో ♦ నేరిమి దనరన్.

ప. అనుడు నంత సూతుం డాహ్లాదంబుతో

—* సూతుఁడు హర్షించి ప్రారంభము నేయుట *—

ఉ॥ ధన్యుడనైతి వంగడము ♦ తథ్య మబాధ్యయశేంబునొందె సా
జన్యవిధానులు బుధులు ♦ సారతపోనిధులైన మీరు సా
మాన్యుడనైన నానుడుల ♦ మచ్చికతోవిని మెచ్చి కృమ్యుఁడన్
మాన్యతతో వినన్ గడగి ♦ మంజుతరోక్తుల నిట్లుగోరుటన్.

64

ఉ॥ అందును నెల్లలోకముల ♦ కాదిమకారణుడైనర్చు న
య్యిందుధరున్ భజించు నల ♦ యింపగు శైవపురాణరాజమున్
విందొనరింపుమంచు సర ♦ విన్ ననుగోరుట కింతయంతయం
చుందలపెట్టరానిసిరి ♦ జొక్కితి నిక్కితి సాటివారిలో.

65

సీ॥ శివపురాణము భువి ♦ జేకుఱుదనుకనే, బ్రహ్మహత్యాదిపా ♦ పములు పొదలు
శివపురాణము భువి ♦ జేకుఱుదనుకనే, కలిమహాత్మాతము ♦ ల్పాలుచుచుండు
శివపురాణము భువి ♦ జేకుఱుదనుకనే, కాలకింకరులసం ♦ కటములొదవు
శివపురాణము భువి ♦ జేకురుదనుకనే, శాస్త్రంబులు వివాద ♦ సరణిమించు

గీ॥ శివపురాణాంబికనుభువి ♦ జేరుదనుక, బరమశివతత్త్వమెఱుంగఁగా ♦ బడదుపుడమి
శివపురాణాంబికనుభువి ♦ జేరుదనుక, దివ్యవిజ్ఞానమెంతయు ♦ దేజరిలదు. 66

గీ॥ అట్టి శైవపురాణము ♦ నవనివిన, జదివినను దత్ఫలంబునే ♦ జాటఁగలనె ?
పద్యమేనర్థపద్యమే ♦ బరనసేయ, వినిన సర్వాభివృత్తులు ♦ విడుపునొందు 67

ప. కావున నింతకన్న మేలు తెఱంగు వేటొక్కండు లేదిక సత్వరం బుపక్రమించెద
వినుండన్న నవ్వారలు హర్షంబుతో. 68

—* శౌనకాదిమునులు సూతునితో శివతత్త్వంబు తీరెఱింగింపుమనుట *—

గీ॥ ఎంతయేనియుశుశ్రూష ♦ హెచ్చుచుండె, జెప్పమిప్పుడుకృత్యతోడ ♦ శివునితత్త్వ
మేమెఱుంగ మగుణుడైన ♦ యీశ్వరుండు, గుణముస్వల్పులజెంజెనో ♦ కోవిదేంద్ర,

ఉ॥ సర్గముకన్న మున్నుఁబుర † శాసనుఁ డెట్టులనుండు నింకనా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణి † జక్కఁగఁగ్రీడ యొనర్చు దానియు
త్సర్గమునం దెటుల్ మరలఁ † దావసియించుఁ గృపాళు! సెప్పమా
భర్గుఁడు లాళిశంకరుఁడు † పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుడయ్యెడున్.

70

చ॥ అతఁడు ప్రసన్నుడై జనుల † కర్మలి నెట్టి ఫలంబొసంగు? నా
వితతదయాకరుండు గడు † వేగిర మొంది ప్రసన్నుఁ డౌనటం
చతులితమా ననుగ్రహము † నారయునంచును భక్త కోటులన్
వెతవడసియండం చెపుడు † విందుము విందుగఁ దెల్పుతత్కథన్.

71

గీ॥ బ్రహ్మ విష్ణువు రుద్రుండు † పరమశివుని, యంశజులటంచు సందుఁబూ † ధ్వాంశుడల్లు
రుద్రుడని వినుచుందుమా † రుచిరమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను విని † పింపువనఘన!

క॥ రుద్రావిర్భావంబును, రుద్రాణీజన్మకథ ని † రూపింపు వివ
శ్చిద్రాజులు మెచ్చఁగ వి, ద్వదగ్రమణా! నీదుకీర్తి † వర్ణిలుభువిలోన్.

వ. అనిన విని సూతుండిట్లనియె.

క॥ ధన్యులు గృతకృత్యులు మీ, రన్యులవలెఁగాదు నిర్మ † లాంతరికరణుల్
మాన్యులు మురియుచు వినుతు న, నన్యదృశ మైన ప్రేమథ † నాభకథనోగిన్.

74

గీ॥ శివకథానైష్ఠికమనీష † చెలువుమీఱ, వెలసెనేనియు జాహ్నవీ † సలిలమల్లు
పూతులనొనర్చు నాండ్రిను † బూరుషులను, బృచ్చకని వినువారిని † వినుచువాని.

క॥ భవరోగౌషధ మిదివినుఁ, డవిరళమోదమున నీప్సి † తార్థప్రదమీ
శివచరితము నారదమా, నివరేణ్యుఁడు దండినడుగ † నీరజభవుఁడున్.

76

గీ॥ సంతసంబలరఁగ నాత్మ † జన్మనకు వ, చించె నట్టుల మదికి రు † చించునటుల
తపసులార! భవత్సన్నిధానమందు, శాంకరయశంబు గానంబు † నల్పువాడ.

77

—* కథా ప్రారంభము *

—* నారదముని తపస్సొనరించుట *

॥ అని వేగమె సూతుఁడు దన, మనమునఁ బరశివచరణ స † మర్త్యణమును న
ష్టానరించి యిట్లు పలికెను, ఘనమధురమరందసూక్తి † కౌశల్యమునన్.

78

ఉ॥ నారదమానివర్చ్యు డొక † నాఁడు మహేశ్వరభక్తి యోగదీ
క్షారతుండే తుషారగిరి † కందరరాజమునొంది సుగదీ

చారుతరంగశీకరర ♦ సప్తసరప్రకరాలవాలమా
లూరరసాలసాలతరు ♦ లుంగలవంగ వనంబు నొక్కెడన్.

79

ఉ॥ కాంచి మనంబునచ్చియట ♦ గాపురమొంది వియన్నదిన్ గడున్
మించిన వేడ్క గుంకులిడి ♦ మేలుగ లోన 'శివోహ'మంచు యో
జించుచు నుండెనంత గడ ♦ చెన్ జర మాపయి వృత్రభేది వీ
క్షించి మునీశ్వరవ్రతము ♦ జేవదొలంగి కలంగె నెంతయున్.

80

గీ॥ సంయమి దివంబుఁ దనకై వసంబుఁజేసి, కొనఁగమదిఁబూనితపసుఁగై ♦ కొనియె నిట్లు
లేకయుండిన నిట్టుల ♦ లోకదీప్తి, బెద్దకాలంబొనర్చునే ♦ బిట్టుతపను.

81

క॥ నేనూరకున్న నిటులే, మానక స్వారాజ్యమూడి ♦ మహితాత్మకుడీ
మానీంద్రు నొందు నిదను, మానములే దెంతయేని ♦ మదిఁ బరికింపన్.

82

ఉ॥ కావున నిష్టె తాపసుని ♦ గర్వమణంగఁగ నత్తవంబునేఁ
బూవిలుకాని సాయమున ♦ బూదియొనర్చెదనంచు వేగన
బృహజు నాత్మలో దలఁప ♦ బంచశ్రీముఖుఁ డేగుదెంచి తా
దేవర ! యేమిసెల్వనుడు ♦ దేవవిభుండ నె నివ్వధంబుగాఁ.

83

చ॥ మునివరుడైన నారదుడు ♦ మూర్ఖత నాకధరాధిపత్యము
మనమునఁగోరి ఘోరముగ ♦ మంచుమలఁ దపించుచుండె నీ
యనుచరరాజుఁ దోడ్కొని ర ♦ యమ్మున నమ్మునిజేరి కామవే
దనకు వశుఁబొనర్చి బలి ♦ తంపు తపమ్మును వమ్మొనర్చుమా !

84

మ॥ అని పంపఁ మరుఁడంత మాధవుఁ ద్రియా ♦ మాధీశు గంధానిలు
దన వెంటఁ గొనిపోయి మానినరుచి ♦ త్తంబు తలంబొందిస్త్రీ
జనతాసక్తముగాఁగఁజేయఁగడఁగఁ ♦ సర్వేశ్వరానుగ్రహం
బున నమ్మాని రవంతయేనిఁ జలనం ♦ బుఁ జెందకందుండుటఁ.

85

చ॥ కని మదనుండు భీతిఁగొని ♦ క్రన్నన నింద్రునిజేరి తద్విధం
బును నవబోధచేసి చనె ♦ బొల్పగు నారదశక్తి కెంతయు
మనమున మెచ్చె దేవపతి ♦ మాని చిరంబు తపించి యంత సి
ద్ధిని గడియించి నానని మ ♦ దిఁ గరువంబువహించి మించుచుఁ.

86

—* నారదముని, త్రిమూర్తులయొద్ద కేగుట *

క॥ కాముని జయించితిని నికఁ, గామారిని బోటిసేయఁ ♦ గంటి నిజతపం
బీమాద్రి సిద్ధిజెందె ని, కేమని యత్తపసుమాని ♦ హెచ్చగుకలిమిన్.

87

శా॥ కైలాసంబునకేగి యాత్మనుతపో ♦ గంభీరభాగ్యంబు న
 రావలంకారునితోడఁ జెప్పటకునై ♦ యచ్చోటికింబోయి య
 స్త్రీలగ్రీవునిఁజేరి మొక్కి మిగులన్ ♦ నీటాపు నాత్మోన్నతిన్
 వాలాయంబుగఁ దెల్పె శంకరుఁడు “వా ♦ హ్వ” యంచు హర్షించఁగా. 88

చ॥ శివుఁడు మునీంద్రుగర్వమును ♦ జిత్తమునందు నెఱిగియున్ గడున్
 బ్రవిమలమైనభక్తజన ♦ వత్సలతన్ విడనాడ కమ్ముని
 పవరునితోడ నిట్లనెఁ జి ♦ రంబు తపఃబొనరించి సిద్ధివై
 భవమునుజెందితీపు ముని ♦ వర్య! కడున్ గడు సంతసించితిన్. 89

క॥ ఐన నొకమాట సెప్పెద, మానసమున నుంపు దీని ♦ మఱవకు మెప్పుడున్
 మానీంద్రా! వైకుంఠుని, తో నుడువకు నీతపంబు ♦ తోరపుసిద్ధిన్. 90

క॥ అనిబోధించిన విని ముని, మనమున నదిలెక్కఁగొనక ♦ మఱియుఁ గమలజ
 న్ముని యొద్దకేగి యట్టులె, తనకామజయంబుఁదెలుపఁ ♦ దద్దజ్ఞఁ డతండున్. 91

క॥ శంకరు ననుగ్రహింపఁగల, బంకజసాయకజయంబు ♦ వాటిలె మునికా
 పొంక మెఱుంగక యితఁడిటు, మంకుతనమ్మొందె వదరు ♦ కూన్పెద నిట్టుల్. 92

క॥ అనికొని నారదమునితో, ననియెఁ గుమారా! మహేశ్వ ♦ రానుగ్రహ మ
 ట్లనువుగ మన్మథజయమున్, బొనరించిన దందుఁగులుకఁ ♦ బోకుమెడందన్. 93

ఉ॥ మున్నట శంకరుండు తప ♦ మున్ బొనరించుచునున్న మన్మథుం
 డన్నిటలాఱు గెల్వఁజని ♦ యంతముఁజెందెఁ దదీయ దేవి యా
 పన్నగభూషణుగొలిచి ♦ భర్తననంగునిగాఁగ నొంటె నా
 పున్నెపుభూమి శాంకరవి ♦ భూతి జయించితి వీవు కామునిన్. 94

క॥ చను మదరిపాటుఁ జెందకు, తనుజ! యనుడు నారదుఁడు హి ♦ తవునరయక య
 వ్యసజాతుని చెంగటకే, గిన నాతం డరసి వేడ్కఁ ♦ గీల్కొను మదితో. 95

ఉ॥ ఏమి మునీంద్ర! లెస్సె? యిపు ♦ డెచ్చటనుండి మదీయభామమున్
 బ్రేమముమీఱఁజేరితివి ♦ పెద్దయుఁ బొద్దులు మంచుఁగొండలో
 నేమముమీఱఁగాఁ దపసు ♦ నెగ్గఁగఁ జేసితివయ్య! నీకు దీ
 టీమహి వచ్చునే పెఱఱు ♦ పీందులలో నొకఁడనిఁ జూడఁగన్. 96

—* నారదుఁ డహంకరించుట *—

ఆ॥ అని బహుకరింప ♦ నమ్ముని పొగరునఁ, దనదుతపసుపెంపుఁ ♦ దమ్మివిల్లు
 గలుపు హెచ్చుమీఱఁ ♦ గేరుచుఁజెప్పెను, హరియు వినియె మంద ♦ హాసమలర.

వ. అంతః బుండరీకాక్షుండు,

క॥ విని యెందజయ్యెనెన శి, వుని మాయాసరణిదపసి ♦ పాలుపటియిట్టుల్
మనసిజని నిల్వరించితి, నని సారకోతలను ♦ గోయు నజ్ఞతబలిమిన్. 98

గీ॥ అనిమనంబునదలచిది ♦ వ్యఘ్నపియుల్ల, మలరఁగాబల్కె మునియును ♦ హరుస మొంది
కంజనయనునితోననె ♦ గాముడేమి, సెయగలఁడు మహాత్మక ! ♦ చేవమీటి.

క॥ అని గర్వపడి మునీంద్రుఁడు, చనియెను దనయిచ్చకలిమి ♦ జక్రాముఘండ
ముగ్ధినిపైఁగినిసి శివేచ్ఛన్, దనమాయను దోగివలోనఁ ♦ దనరఁగఁజేయన్. 100

మ॥ హరినిన్ బాసి మునీంద్రుఁ డెందొచనఁబో ♦ నధ్వంబునం దొక్కచోఁ
బురమొక్కండగువట్టెఁ గగ్గురమయ ♦ పోత్తుంగహర్మ్యంబు సుం
దరనాశీనవర్గసేవితము నా ♦ నావస్తువిస్తారబం
ధుర మత్యద్భుతవై భవంబు ముని యు ♦ ద్భూతాభిలాషాత్పుడై. 101

—* చారదుఁడు శ్రీమతినఁజూచి మోహించుట *

మ॥ నగరున్ జొచ్చి నరేంద్రమందిరము నొం ♦ దన్ బోవఁగానందు భ
వ్యగుణం డవ్వరినేలు శీలనిధియన్ ♦ బ్రహ్మతభూనేత రూ
పగుణాలంకృతయైన శ్రీమతియనా ♦ బాలన్ స్వకీయాత్మజన్
దగురాజన్యన కీదలంచి పురమ ♦ త్యంతంబు గై సేసియన్. 102

ఆ॥ రాజవరులనెల్ల ♦ నోజమై బిలిపించి, తగస్వయంవరము బో ♦ సఁగఘటించి
పుత్రిహస్తమందుఁ ♦ బూదండనిడి మది, కిష్టమైనవాని ♦ కేయుమనియె. 103

ఉ॥ అత్తటి మానియున్ జెదరి ♦ నట్టిమనంబున నందుఁజేర రా
జోత్తముఁ డాతఁ డమ్మునికి ♦ నొప్పుగఁబాద్యము నర్ఘ్యమిచ్చి మేల్
ముత్తైపుగద్దె యెక్కనిడి ♦ పుత్రినిఁ దోడ్కొనివచ్చి మానిరాట్
సత్తము పాదపద్మములఁ ♦ జక్కఁగ మొక్కఁగఁజేయ నాతఁడున్. 104

ఉ॥ కన్నెనుజూచి యచ్చెరువుఁ ♦ గాంచి మునీంద్రుఁడు మన్మథాస్త్రసం
పన్నమనంబుతో నృపతి ♦ వర్షునికిట్లనె బార్థివేంద్ర ! యీ
సన్నతగాత్రి దివ్యతను ♦ జాతవలెన్ గనుపట్టుచున్న దీ
చిన్నది యెవ్వతోచెపుమ ♦ చెచ్చెర ముచ్చటదీర నాకితఁ.

వ. అనిన నజ్ఞననాథుం డిట్లనియె.

చ॥ మునివర ! నాదుకూఁతురు న ♦ ముజ్జ్వలరూపనిధాన దీనికి
 స్థనువుగ భర్తఁగూర్పఁగ న్వ ♦ యంవరమున్ బొంపగించినాఁడ నా
 తనుజకుఁ గల్గుభాగ్యమును ♦ దద్ జ్ఞులు మీరలెఱిగియుందున్ నా
 మనమలరన్ వచింపుఁడు న ♦ మస్కృతులన్ బొనరింతు మీకొగిన్. 106

ఆ॥ అనుడు మానియనియె ♦ నధిప! నీకూఁతురు, కలిమిచెలువవోలె ♦ వెలయు సిరుల
 విభుఁడు మరునిగన్న ♦ వెన్నుఁజే యనఁదగు, నట్టులమరు మీఱు ♦ హరుసమునను.

క॥ అనినొడివి నారదుండా, జనపతికడనుండి విష్ణు ♦ సన్నిధికి వెనక్
 జని యాయనఘున కారా, తనయ స్వయంవరవిధంబుఁ ♦ దగఁజెప్పి వెనక్. 108

మ॥ హరి ! నామానసమున్ హరించె నృపక ♦ న్యారత్న మెట్లొననున్
 జరితార్ధున్ బొనరించు మేల్ సొబగు సం ♦ ధానింపు మాలోకనుం
 దరియా నగ్గరితన్ బరిగ్రహము నొం ♦ దంజాలనేనిన్ బారిం
 బారిఁ బుష్పేషుశరార్చిఁ గాల్పుఁబడుదున్ ♦ బోనాడుదున్ బ్రాణముల్. 109

గీ॥ మేల్మిబంగారుబాహ్య య ♦ మ్మెలఁతలక్రింద తోడ నెనవచ్చు నీ కైవఁదోయజాక్షి
 అరమరయొనర్చకఱుతయం ♦ దలరుదండ, నేయుఁగావున నీరూప ♦ మిమ్మునాకు. 110

గీ॥ అనుచుఁ గడువేడుటయు హరి ♦ యల్లననగి
 యనియె మోమోటమరయనే ♦ యకట నీదు
 మాటనేఁ దోసివేతునే ♦ మానితిలక !
 చనుమటులె యిచ్చితిని జక్కఁ ♦ దనపురూపు. 111

క॥ హరివచనమ్మును విని ముని, హరుసంబున నృపసుతాన్వ ♦ యంవరశాలన్
 బిరబిరగఁజేరి యచ్చట, హిరణ్యపీఠిని వసించె ♦ నెంతయుఁ బేర్చిన్. 112

క॥ హరియొసఁగెన్ మునికి మనో, హరమగు తనమేలిరూపు ♦ నఱుతవఱకుఁబై
 హరిశిరసున్ గూరిచె నిది, యరయక మునిగూరుచుండె ♦ నచటమురియుచున్. 113

ఉ॥ అచ్చటివారలందఱును ♦ నమ్ముని యాకృతిఁజూచి నవ్వుచున్
 బిచ్చబికారి యీతఁడిటఁ ♦ బెచ్చగుపూనికిఁ గూరుచున్న వాఁ
 డిచ్చెల్లఁ బెండ్లియాడుతమి ♦ నీ దొరలన్ విడనాడి యీతనిన్
 మెచ్చి వరించునే ? యకట ♦ మీనవిలోచన యెట్టులేనియున్ 114

క॥ క్రోఁతికిఁ గొబ్బరికాయయె, యీతరుణీమణికి నాథుఁ ♦ డీతండ్ల నన్
 గోఁతిమొకము ముని యితఁ డి, ట్లాతురపడుచుండెఁ గన్నె ♦ నాసిచికడున్. 115

గీ॥ అనుచు సచ్చటివా రను ♦ కొనుచునుండి
రా జగన్మోహిని యనంగ ♦ నలరు రాచ
కొమిరె కూర్చుండియున్న భూ ♦ రమణవరుల
నొక్కొకరి జూచుచుం బాయు ♦ చుండె నందు.

116

క॥ నారదమునినిగని చె, న్నారెడు రూపంబు వాన ♦ రాస్యముగని లోఁ
గూరిమిఁజెందక తొలఁగెను, సారెకు ముని యటుతసాచి ♦ చక్కఁగనుఁగొనన్.

విష్ణుమూర్తి శ్రీమతినిఁ బెండ్లాడి వైకుంఠమునకుఁ దోడ్కొనిపోవుట.

క॥ అత్తఱి గమలాక్షుండా, బిత్తరియెడ వేడ్కఁజెంది ♦ పేరిమి నొకరా
జోత్తముడై యటఁజేరుడు, నత్తలిరుంబోడి నూచి ♦ హారమువేసెన్. 118

ఉ॥ అంత సరోజనేత్రుఁడు పి ♦ యంబున నక్కలికిం గ్రహించి బల్
సంతసమొప్పఁగాఁ దనదు ♦ సద్గముఁజేరె నరేంద్రులెల్లరున్
జింతిలి వేగవేగముగ ♦ స్వీయపురంబుల త్రోవఁబట్టిర
ట్లంతయుఁ జూచి నారదుడు ♦ హా! యిదియేమి యటంచుఁ గించతో. 119

ఉ॥ వారిని పీరినిం దఱిసి ♦ బాలిక నెవ్వఁడు గొంచుఁబోయె బం
గారుసరంబు నాయటుతఁ ♦ గామిని వేయఁగఁబూనియుండె మీ
రారయుఁ డెందునున్నదొ ర ♦ యంబుననంచు మునీంద్రుఁడాడ గౌ
రీరమణప్రియుల్ మఱిమి ♦ ఱిన్ మునిఁగాంచుచు నిర్వురచ్చటన్. 120

చ॥ నగుచు నిటుల్ వచించి రల ♦ నాతుక నెత్తుకపోయె విష్ణు వ
మృగువ నినున్ వరించునొకొ ♦ మర్కటవక్త్రుఁడ! చాలుఁజాలు నీ
మొగమును గన్నరోతవొడ ♦ ముగడుఁ జక్కఁదనాలబాలకున్
దగుదునటంచు నెట్టులు మ ♦ సంబున నెంచితో? కొంచకింతయున్. 121

క॥ బంగరువిరిసరమును నా, రంగారుమరాళరాజ ♦ రాజగమన సా
రంగవిలోచన హరియటు, తం గైసేసెను గ్రహించెఁ ♦ దన్ని సతండున్. 122

అ॥ ఇటుల వారు చెప్ప ♦ నీరసతోముని, వారిఁజూచి గినిసి ♦ మిరలిట్లుఁ
నన్ను వెక్కిరించి ♦ నారు గావున భువి, దనుజయోనిఁ బుట్టుఁ ♦ డని శపించె. 123

క॥ వారలు జ్ఞానధనముచే, కూరినవారౌట మదినిఁ ♦ గుండకయె శివే
చ్చార్చితి నడచునని య, న్నారదునిన్ దూఱరై రి ♦ నడచిరెచటికో. 124

—* నారదుఁడు విష్ణుమూర్తిని శపించుట *—

ఉ॥ అంత మునీంద్రుఁ డాత్మముఖి ♦ మద్దమునకబరికించి విస్మయ
కాగ్రాంతమనస్కుడై దనుజః ఘస్మరుఁ డిట్టులానర్చెనంచు లోఁ
జింతిలి భగ్గుభగ్గుమను ♦ శీఘ్రురూపాన్ని భరంబుతోనిశా
టాంతకుఁ జేరి నిల్చి కడు ♦ నాతతరాద్రీమయోక్తి నిట్లనెన్. 125

ఉ॥ మోసమటుల్ బొనర్చితి వ ♦ మోఘునచస్కుడవంచు నెంచి నే
నాసనుజెంది యట్లు నిను ♦ యాచనచేసినదానికిట్లు బల్
దోసమనాకవేసితివి ♦ తుంటరి! కొంటెతనంబు చెయ్యు వి
శ్వాసవిఘాతుకా! యురక ♦ సల్పిననేరము రిత్తవోవునే. 126

ఉ॥ పూనికతోడఁ గట్టికుడు ♦ పుణ్ నిను నీయఘమెంచిచూడు నా
మానసముగరంచిన కు ♦ మారినిఁ జేకొని పల్కురందు నా
కీ నగుఁబాటుఁగూర్చితివి ♦ హెచ్చుగ నీవిటు శ్రీకృతంబునన్
బూనెదుగాక పెన్వగను ♦ బూనెదుగా కపహాని మిధరన్. 127

క॥ మఱియున్ వానరముఖమును, సరియని నాకిచ్చినట్టి ♦ చందమునకు వా
నరులే శరణంబౌదురు, నరుడవు నీవగుచు వగఁద ♦ నరుదువు భవిలో. 128

గీ॥ ఇట్లుమునిశాపమిచ్చిన ♦ నీశ్వరేచ్ఛ, యనుచుఁబురుషోత్తముండెట్టి ♦ యసక కినుక
లేకయానందముననుండ ♦ వీరక మెఱయ, శంకరునిమాయయంతన ♦ జ్జటిలుఁబాయ.

మ॥ మునివర్త్యుండు ప్రబోధమొంది కినుకన్ ♦ భోగీంద్రతల్కున్ సెపిం
చిన దోసంబున కెంతయేని మదిని ♦ స్త్రీ! యంచు భీతాత్ముడై
వనజాతాక్షునిఁజేరి మ్రొక్కి చెడితిన్ ♦ బాపంబిటుల్ కట్టికొం
టిని సర్వామరవంద్యు శ్రీవిభుని నే ♦ నిందించి కుందించితిన్. 130

ఉ॥ ఎట్లుమహాత్మ! నిన్ను శపి ♦ యించినదోసము నాకుఁబాయు నీ
వెట్లు భరించి యొందఁగల ♦ వీచెడుతాపసి యేవమైనయీ
తిట్లు సహింపరాని విఠఁ ♦ దీండ్రపుటల్కును ముక్కుముక్కుయా
నట్లుగ నన్నుఁజెండఁదగు ♦ నండజకేతన! చక్కధారచేన్. 131

క॥ అప్పగిది సేయవేనిన్, దెప్పరమగు నిరయమొంది ♦ దిక్కుఁగనకబల్
ముప్పన ముఱిగెద నిఁక నా, తిప్పలు పాయనటులే వి ♦ ధింపుము శిక్షన్. 132

చ॥ అని యనినంత శ్రీదయితఁ డిల్లననవ్వి ముసీందుఁత్రోడ ని
 ట్లనె మునిరాజ! యేలయిటు డిలాత్మమఱింగెద వంత యీశ్వరే
 చ్చను నడుచుకొ మఱొక్కరి వ డిశంబగునే పనిలేనియిట్టి వే
 దనఁగొన కమ్మహేశ్వరు నె డిదన్ దలపోయుము పాయమజ్ఞతన్, 133

చ॥ సకలముఁ గాలచక్రమును డిశంకరుడే తిరుగంగఁజేయు నా
 యకుఁడతఁ డన్నియాత్మలకు డినక్షరమూర్తి, కృపానువర్తి, మా
 మకదయితఁడు నిచ్చులు ర డిమాసతి యేనును దత్పదాజ్ఞముల్
 దికమకలేక కొల్చెదము డిదివ్యమునీ! గుఱుతింపు మింపుగఁ. 134

ఉ॥ విసనుగూడ శాంభవ మ డిహద్భుత మాయకులోఁగి యెప్పుడె
 స్థేనును బ్రహ్మదేవుఁడు మ డిహేందుఁడు మోహమునొందుచుకొ వగఁ
 బూనుచుచుందు మట్లగుటఁ డిబూని మతెవ్వరు దాఁటఁజాలువా
 రానియతికొ గరంబెఱిగి డియక్కట వెక్కసపాటు మానుమా. 135

— * విష్ణుమూర్తి నారదునకు హితోపదేశంబు చేయుట * —

ఉ॥ నీదగుహంకృతికొ మలుఁచ డిసీలగఁకుండటు గూర్చెనీకునుకొ
 నీదుముఖంబునకొ మరల డినేర్పుగనాకును శాపసూక్తినా
 పాదనచేసెఁ దాన గరు డివంబు భయంబును మాను చిత్త మా
 హ్లాదమునొంద నిందుధరు డినన్వహముకొ భజనంబొనర్పుమా. 136

శా॥ దానకొ నీకఘముల్ దొలంగు సుచరి డిత్రిఖ్యాతి యేహొందు వి
 జ్ఞానంబబ్బును డెందమఁదుఁగల నా డినాసంకటాంకూరముల్
 లోనకొమృగ్గు శుభైకమూర్తికొ యి డిలోకంబులకొమింతు వీ
 నీనేర్పున్ గని చేతురింక జనముల్ డినిత్యంబు శర్వార్చనకొ. 137

క॥ మనసున వాకున గాత్రం, బున శంకరుఁగొల్చునతఁడె డిబుధుఁడును పుణ్యం
 డును ధన్యండును పైదికుఁ, డును జీవన్ముక్తుఁడగుఁ గ డిడున్ బేర్చిమెయిన్.

క॥ శివనామం బనియెడుఘన, దవహేతికి నఘననములు డిదగ్ధములగు నా
 శివనామతరినిఁగొని యీ, భవనీరధి దాటనలె ను డిపాయమున మునీ. 139

క॥ భవదవమధ్యంబునఁ జి, క్కువడి నడచుచున్ గరంబు డికుందెడువారల్
 శివనామ సుధారస వృ, ప్తివలనఁ దెఱపిగొని కాంతు డిసేమంబు భవిన్. 140

క॥ పలుజన్మంబులఁ దపనున్, సలిపిననేగాని భక్తి ♦ శంకరునియెడన్
గలుగదు కలిగినయేని స, కలదేవులసరిగ శివునిఁ ♦ గనునట్లుమరున్. 141

గీ॥ లాఁతివేల్పులసరిగ బా ♦ లశశిధరుని, యెడఁబ్రోవత్తియొనర్చిన ♦ యేని మనసు
నందుఁజావల్యవైఖరి ♦ నొందియమరు, నేని యాభక్తివితయగు ♦ నెఱుఁగుమార్గ!

క॥ వినుముని! యెందునుసామ్యము, గననిదియై చపలగుణము ♦ గననిదియై వా
సినిమెఱయు శంభుభక్తి భు, విని సర్వార్థంబులొసఁగు ♦ వేడ్కలుమించన్.

క॥ నుదుటను బూదియు నఱుతన్, రుదురాకలు నాల్కలో వి ♦ రూపాక్షునిపే
రొదవినచో నవ్వాఁ డఘ, విదళనము నొనర్పఁగలఁడు ♦ విజ్ఞవతంసా. 144

క॥ బావలసామ్ములఁదోఁచియు, బాఁవలఁగొట్టియును వేఱు ♦ పాపంబుల నా
టోపంబున సల్పియు నా, పాపంబులఁబ్బాము శివుని ♦ భక్తిఁబడసినన్. 145

క॥ ఆపాదమస్తకము భ, స్మృపాదన మొందుమెప్పు ♦ డఖిలాంగములం
దోషిక రుదురక్కలఁగొను, శ్రీపంచాక్షరజపంబు ♦ సేయుము మానీ! 146

క॥ శివకథలఁ జెప్పుమెప్పుడు, శివకథలను వినుచునుండు ♦ శివభక్తులనున్
శివునిన్ గొలుచుచునుండుము, శివతీర్థంబులకుఁజనుము ♦ సేమంబొనరున్. 147

ఉ॥ అందును వారణాసికిఁ బ్ర ♦ యాణమొనర్పుము దేవమాని! ము
న్ముందుగ శంకరుం డచటఁ ♦ బొంగుచు భూధరరాజకన్యతో
నందనరాజితో నమర ♦ నాయకముఖ్యులతోడ వాసమున్
బొందివసించు నయ్యదియ ♦ పూర్వము సృష్టికి శిష్టతల్లజా. 148

ఉ॥ అచ్చటనుండి యెల్లయభ ♦ వాయతథామము లీక్షచేసి సాం
పెచ్చుగ సత్యలోకమున ♦ కేగి భవద్గురు సారసోద్భవున్
హెచ్చుగఁ బూజసేసి పర ♦ మేశ్వరతత్త్వ మెఱుంగఁగోరు మా
సచ్చరితుండు శైవజన ♦ సత్తముఁ డర్పమెసంగఁ జెప్పెడున్. 149

క॥ అనిపనిచిన నతఁడునుగడు, మనమున సంతసముఁజెంది ♦ మధువైరికి వం
దనములఁబొనర్చి రయమున, ఘనపుణ్యవితానరాశిఁ ♦ గాశిన్ జేరెన్. 150

గీ॥ చేరి మిన్నేటియం దభి ♦ షేకమొంది, విశ్వనాథునిఁ దద్దేవి ♦ విఘ్నపతినిఁ
గొలిచి భైరవుఁబూజించి♦జలజనయను,మాధవునిభజించి సం♦ బరముమెఱయ.

శా॥ శ్రీశైలేశు భజించి భామరిని సం ♦ సేవించి శ్రీకాళహ
స్తీశున్ దత్తుతి బూజచేసి నటనా ♦ ధీశున్ దదీయప్రియన్
బ్రాశస్త్యంబుగఁగొల్చి పాండ్యవిభు దా ♦ రాయుక్తునర్చించి రా
మేశున్ బర్వతవర్ధనిన్ బ్రీయముమై ♦ నీక్షించి సేవించియున్. 152

గీ॥ ఏకసహకారవిభుని నా♦గేశుఁడ్యంబు, కేశు ఘుశ్శేశు నుజ్జయి ♦ నీశుఁ బ్రణవ
నాథు శ్రీభీమశంకర♦ నాథు సోమ, నాథుఁ గేదారనాథుఁ ద♦ న్నలినదృశల. 153

—* నారదుఁడు బ్రహ్మయొద్దకేఁగి శివతత్త్వంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క॥ కొలిచి యజుఁజేరఁజని జో, తలసలిపి స్వవృత్త మెల్లఁ ♦ దాఁదెలిపి వెనన్
నెఁదలఁ దాల్చినదొరయ, క్కలిమిఁ దెలియఁగోరి భూరి ♦ కాతుకమమరన్. 154

గీ॥ శివునితత్త్వం బెఱుంగఁగోరి ♦ చేరినాడ, తండ్రి! నిన్నద్ది తెలుపుమా♦ తత్త్వవేది
వీవగుట నగుణుండైన ♦ యీశ్వరుండు, గుణత నెట్టులఁజెందెనో ♦ కోవిడేంద్ర. 155

ఉ॥ సర్గముకన్న మున్ను స్మర ♦ శాసనుఁడెట్టుల నుండు నింకఁ దా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణిఁ ♦ జక్కఁగఁ గ్రీడయొనర్చు దానియు
త్సర్గమునందెటుల్ మరలఁ ♦ దావసియించుఁ గృపాళు! చెప్పుమా
భర్గుఁడు లోకశంకరుఁడు ♦ పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుడయ్యెడున్.

చ॥ అతఁడు ప్రసన్నుడై జనుల ♦ కర్మలినెట్టి ఫలంబొసంగు నా
వితతదయాకరుండు కడు ♦ వేగిరమందె ప్రసన్నుడౌనటం
చతులితమా ననుగ్రహము ♦ నారయునంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయడంచెపుడు ♦ విందుము విందుగఁదెల్పు తత్కథన్. 157

గీ॥ నీవు వెన్నుఁడురుద్రుఁడా♦నిత్యమూర్తి, యంశములటంచునందుఁ బూ♦ర్ణాంశుఁడిందు
మాళి యని వినుచుందు మా♦మహితమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను విని♦ పింపు మనఘ.

వ. మఱియు నానీలలోహితుని యావిర్భావంబును, రుద్రాణీజన్మోదంతంబును,
సాకల్యంబుగ నెఱింగింపుమని ప్రార్థించుచుండ నంత సంతృప్తుండై విరించును
డిట్లనియె. 159

—* బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు శివతత్త్వంబు తీరెఱింగించుట *—

ఉ॥ చాలఁగ సంతసంబొదవెఁ ♦ జక్కఁగ లోకహితార్థివై యిటుల్
మేలుగ తైవతత్త్వము న ♦ మేయమెఱుంగఁగఁ గోరినాడ వా
బాలశశాంకశేఖరుని ♦ భాస్వరవృత్తము విన్న నెట్టి పా
పాలనులేనిఁ దత్కలుష ♦ మంటక గెంటి సుఖంతు రాత్మజా.

శా॥ ఐనన్ బుత్త్రక ! శైవతత్త్వమును వి ♦ శ్యాద్యుండుఁ పద్మేక్షణుం
 డేనున్ నిక్కమెఱుంగఁ జాలమిఁక యె ♦ శ్లేసర్కునిన్ దీపమ
 స్లేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను వి ♦ స్మి ! నాదు వైచుష్యవి
 జ్ఞానశ్రీపరిమాణ మెంతవఱ కొ ♦ జ్ఞంజేసి రంజించునో. 161

చ॥ విను మఖిలప్రపంచలయ ♦ వేళఁ జరాచరస్సమజాల మె
 ల్లను లయమొందినప్ప డఖి ♦ లమ్ము తమోమయమై యనర్కమై
 యనలనిశాకరగ్రహధ ♦ రాంబువియత్పరమాననూన్యమై
 యనహమునై యరాత్రమయి ♦ యప్రతిమంబగు నప్రధానమై. 162

తే॥ పంచతన్మాత్రలవియు న ♦ పుట్ల వెలయ, వట్టిసూదుల బెజ్జమా ♦ నట్టిగట్టి
 బెట్టిదపు గుడ్డిచీకటి ♦ పెరిమయమర, నుండె నద్వస్త్రవొక్కండు ♦ నిండుమీఱ.

క॥ అదిమాటగు పోలికయ, ట్లాదవిన నది సదసదాఖ్య ♦ నొందును యోగుల్
 సదమలచిత్తులు దీనినె, హృదయాకాశంబులోన ♦ నీక్షింత్రెపుడున్. 164

ఉ॥ వాకులుడెంద మాయెడను ♦ వైచుషిచాలక వెన్కకేగుఁబే
 రేకనరాదు రూపునొక ♦ రేకయుతోచదు బల్పుచిక్కుటల్
 చీకుటలేపు పెద్దదియుఁ ♦ జిన్నదియాటయు లేదు పొద్దునున్
 గాకయుఁ బొట్టిగాక తగుఁ ♦ గానక యేదొకవర్ణవైఖరిన్. 165

క॥ కలదని చెప్పిన యత్రొలి, పలుకు గడున్ జడియు యోగి ♦ భావనుగమమై
 యలరెడు నవికారము ని, శ్చలము నిరాధారమగుచు ♦ సంయమినర్యా! 166

క॥ సత్యము జ్ఞానమనంతము, వ్యత్యయరహితంబునున్ జి ♦ దాత్మకమగుచున్
 నిత్యానందమునగుచుఁ బ, రిత్యక్తోపద్రవ మల ♦ రె నొకమహామటన్. 167

గీ॥ అప్రమేయ మనారంభ ♦ మద్వితీయ, మాకృతివిహీన మవికార ♦ మగుచు నిర్వి
 కల్పమునునిర్గుణం బాత్మ ♦ కారణంబు, నగుచు నిర్మాయమైయల ♦ రారునొకఁడు.

—* శివుఁడు సగుణుండై యేర్పడుట *

గీ॥ విగ్రహములేక యీరీతి ♦ వెలసికొంత, కాలమైనంతఁ దనుదానె ♦ కల్పనంబు
 చేసికొని యొకమూర్తియై ♦ చెలువుమిగిలె, లీలమెయిమించునేరిమి ♦ మేలుమీఱ.

వ. మఱియు నమ్మూర్తియు.

క॥ సర్వైశ్వర్యగుణంబుల, సర్వజ్ఞానమునఁ దనరి ♦ సర్వగమగుచున్
 సర్వమునున్ గిగింపుచు, సర్వాద్యయు సర్వవంద్య ♦ సర్వదయగుచున్. 170

గీ॥ సర్వమును బాసరించుచు ♦ శాంతశుద్ధ, రూపమైశ్వర మిభ్యంగి ♦ యేపుమిగుల
నంత నంతర్థినొండెఱి ♦ దాత్మమైన, యప్పరబ్రహ్మమెల్లెడ ♦ సమరునది.

క॥ ప్రాచీనంబయి రూపం, బేచొప్పడనట్టి బ్రహ్మ ♦ మిటుగొనరూప
ర్వాచీనులైనవారుకా, బ్రాచీనులు శివునిగా స్మృ ♦ రణ చేసిరొగిన్. 172

వ. అంతః గొంతకాలంబునకు.

—* సగుణశక్తి యేర్పడుట *—

గీ॥ ఏకకుండయి తనయిచ్చ ♦ నెనఁగునీశ్వ
రుండు దనమూర్తినుండి యొ ♦ కొండు శక్తి
తనువు సృష్టించె నయ్యది ♦ తనను బాఁయ
కుండునట్టిది నీడ య ♦ ట్లాందికగను. 173

క॥ దానినె ప్రకృతినిగాఁగఁబ్ర, ధానముగా మాయఁగాఁగఁ ♦ దద్జ్జలనుదు ర
ద్దానినె బుద్ధికి మాతను, గానెఱుఁగుము త్రిగుణకలిత ♦ గా నెఱుఁగు మునీ!

క॥ ఆపెయె యంబిక వినుమా, యాపెయె సకలేశ్వరియును ♦ నరుదొప్పఁగ న
య్యూపెయె త్రిదేవజననియు, నాపెయెయగు మూలకారణాఖ్య కుమారా!

వ. మఱియు నమ్మహేశ్వరి రూపవిశేషంబుల గుఱించి పేర్కొనుటకు శక్యంబు
గాదు. 176

సీ॥ శంఖచక్రగదాసి ♦ శరకార్ముకాభయ, వరదాష్టహస్తముల్ ♦ వాసిమీఱ
ఇందుసహస్రభూ ♦ యివ్వవిద్యుతి వొల్పు, ముఖదీధితిచ్చటల్ ♦ మురిపమెనఁగ
ఘల్లారవిందవి ♦ స్ఫూర్తి మీఱెడువాలు, కనుదోయికాంతి చొ ♦ క్కముగనిగుడ
నవరత్నమయములౌ ♦ నగలనొప్పిదమైన, తనువెంతొమేల్చి సంతసమునీన

గీ॥ తలఁవఁగ నశక్యమగు తేజ ♦ మలరుచుండ
నఖిలమున కాదిహేతువై ♦ హరువుమీఱ
నొకతెయ్యెయుండి పెక్కురై ♦ యొప్పుపెంపు
గలిగి యమ్మాయ పొదలుమేల్ ♦ చెలువమమర. 177

గీ॥ పరమపూరుషుడై నయాభర్తృఁడపుడు, ఫాలచంద్రుఁడుముక్కంటి ♦ పంచముఖుఁడు
దశభుజుండును గర్పూర ♦ ధవళుడై శి, రమునగంగను జేతశూ ♦ లమునుదాల్చె.

క॥ అట్టిశివుండును శివయును, బెట్టిదమగుపూన్కినొక్క ♦ వీడమరిచి యం
దిట్టలమగు పేముడికొడి, గట్టి యొనర్చిరి చిరంబు ♦ కాపురమనఘా! 179

క॥ శివులకు నివాసమైతగి, శివనగరంబనంగ బరగెఁ ♦ జేవమెయి లయం
బవుట నెఱుంగమిచే భువి, నవిముక్తంబనెడు నాహ్వా ♦ యంబును గొనియెన్.

క॥ ఆనందమూర్తులైన భ, వాసీభవులకు విహార ♦ వనతలమై గా
ధానందజనకమగుటది, యానందవనంబనంగ ♦ నవనికొవెలసెన్. 181

క॥ అచ్చోట శివుడు శక్తియు, నచ్చపుడవసునను గాట ♦ మగు యోగమునన్
హెచ్చగు విహారగరిమల, మెచ్చవసింపుచునొకప్పు ♦ మేలుగమదిలోన్. 182

శా॥ లావుజేవయు నోర్పునేర్పు బలము ♦ ల్లసంబునుత్సాహ మొ
ప్ప వైదుష్యము చెల్లికల్కిగల నీ ♦ తా పుత్రిబుట్టించి మా
యీవైరాజ్యవిభున్ బొనర్చిన భరం ♦ బెల్లన్ దలన్ దాల్చు, మా
కావిశాంతియు యోగలీలనపా ♦ యంబై ముదంబిచ్చుతన్. 183

గీ॥ అట్టులైన దలపులను ♦ నలలు సత్వ
మనెడు రతనంబులును రజ ♦ మనెడువిద్రు
మలతయును దామసములొ మొ ♦ సలులు గలిగి
లాచునుల్లంపుకడలి సం ♦ కోచపఱచు. 184

ఉ॥ ఆతఁడె మాయనుగ్రహము ♦ నంది సృజించు జరాచరంబు ల
ల్లాతఁడె సర్వజంతుతతి ♦ నర్మిలిఁ బ్రోచుచునుండు నెవ్వడె
ష్టాతఁడె యెల్లలోకముల ♦ కంతము గూర్పంగలండు నిక్క మ
ట్టితటి నట్టివాని నొక ♦ యీడ్చునిబుట్టగఁ జేయుటొప్పగున్. 185

క॥ అవ్వాని సాయమున మే, మివ్వనమున హాయిమీఱ ♦ నింపగుక్కిడల్
నివ్వటిలంగ రహించెద, మివ్వరుసగననుచు ఘనత ♦ రేచ్ఛావశతన్. 186

క॥ ఈలాగిరువురు దృఢముగ, నాలోచనసేయ నంత ♦ నా పరమశివుం
డాలోకనుందరిని నపు, డాలోకించెను సుధామ ♦ యాయతదృష్టిన్. 187

వ. అంత

—* విష్ణుమూర్తి జననము *

క॥ వేడుకతో వారలు గని, రీ డెందునులేని యంద ♦ మింపగువానిన్
మూడు జగంబులనేలెడు, పోడిమిగ్గలవానిఁ దమ్ముఁ ♦ బోలినవానిన్. 188

సీ॥ ఇంద్రానీలముడాలు ♦ సీసడింపఁగఁజాలు, నీలంపుమై నిగ ♦ నిగలవాని
వేయిరేకులతమ్మి ♦ విరులగెల్వఁగఁ, జాలు విరిజై నకనుదోయి ♦ వెలయువాని
చెనఁటూల సమయింపఁ ♦ జేవగల్గిన సాధ, నములొప్పు నాల్గు ♦ హస్తములవాని
అమృతంబుకన్నఁ దీ ♦ యఁగనొప్పుమాధురిఁ, గురిపించు నెమ్మోము ♦ కొమరువాని

గీ॥ పలురకములైన రతనాల ♦ వెలసి ధగధ, గలు తనర్చు కిరీటంబు ♦ గ్రాలువాని
కొస్తుభంబను మణియెద ♦ గలుగువాని, పసిఁడిపుట్టంబుఁగట్టిన ♦ బాలు నొకని.

ఉ॥ కాంచినతోడ బాలకుడు ♦ గ్రక్కునడాసి నమస్కరించి బల్
మించిన భక్తిసంపదను ♦ మేకొని యొకరుణాలవాల ! కాం
క్షించెద సీక్ష్మపాగరిమఁ ♦ జేయఁగలట్టిది చెప్పుమన్నఁ బే
మించి మహేశ్వర డిట్లనియె ♦ మెచ్చుచు సారనుధామయోక్తులన్. 190

సీ॥ జగములనెల్ల నిం ♦ డఁగఁజాలు తేజంబు, వెలయుట విష్ణునా ♦ వెలసెదీపు
కమలంబులను బోలు ♦ కనులు గల్గుటఁజేసి, కమలాక్షుండను పేరుఁ ♦ గాంతువీపు
రాకాసిమూకలఁ ♦ బోకార్చుటన్ జేసి, దైత్యారి యనుపేరఁ ♦ దనరఁగలవు
బంగారుపుట్టముల్ ♦ పసమీఱఁజుట్టుటఁ, గాంచనాంబరుండను ♦ ఖ్యాతిగండు

గీ॥ వంత మొందక చెందెద ♦ వచ్చుతాఖ్య, జక్కని కురుల్లలుగుటఁగే ♦ శవసమాఖ్య
యెల్లజీవుల మనసుల ♦ నెల్ల రంజ, నము నొనర్చుట హరినామ ♦ మమరునీకు.

క॥ పురుషులలోఁగడు నుత్తమ, పురుషుండవై యొప్పుకతనఁ ♦ బురుషోత్తముండం
చు రహింతువు సిరిజేకొని, ధరశ్రీధరుండ నెడు పేరు ♦ దాల్తువు వత్సా.

వ. మఱియు నల్లనివాడ వొటఁగృష్ణుండవనియును నాలుగు భుజంబుల నొప్పుటఁ
జతుర్బాహుండవనియును విశ్వంబునెల్ల భరించువాడ వొటంజేసి విశ్వంభరుఁ
డవనియును బరఁగుచు నికనుబలుపేరులను సార్థకంబులుగానొనర్చి ధరించెదవు.

— * విష్ణుమూర్తి తపస్సు చేయుట * —

చ॥ ఇకను దపింపు మావయిని ♦ నెల్లనొనర్తువుగాకయంచుఁ బా
యక తనయందునున్ననిగ ♦ మావళినిశ్వసితంబొనర్చి పు
త్త్రుకునకొసంగి యంబికయుఁ ♦ దాను దిరోహితులైరి విష్ణుండ
ర్యకు శివమూర్తికిఁ బ్రణతు ♦ ల్లనఁజేసి తపించె ధీరుడై. 194

ఆ॥ పదియైదువేల ♦ వత్సరములు దపం, బరుదుగానొనర్చి ♦ యజ్ఞనయనుఁ
డఖిలసిద్ధికరుని ♦ హరునిఁగనన్ లేక, పొగులుచుండనొక్క ♦ మోతపొలిచె.

- చ॥ “మరలఁదపింపు మోపికను ♦ మానకు చాలదు సీతపంబు వే
గిరపడఁబోకు శంకరుఁ డ ♦ కిల్బిషుఁ డిష్టఫలప్రదాత ని
బ్బరమునుజెంది చేకొను మ ♦ వశ్యము సర్వవిఘ్నార్థసిద్ధులక
హరి !” యన నాలకించి యతఁ ♦ డానుడి యంబరవాణిగానెడక. 196
- చ॥ తలఁచి కడుక బ్రవత్తి మెయిఁ ♦ దద్దయుఁబెద్దయుఁ గాలమట్లు ని
శ్చలమగు తాపసవ్రతము ♦ సల్పుడు శంభుదయక నుభాత్మమై
యలరుప్రబోధమొక్కఁ డుద ♦ యంబయితోఁచిన నచ్యుతుండు పె
ల్లలరి మహేశతత్త్వవిభ ♦ వాయతసిద్ధికి నబ్రమొందుచుక. 197
- గీ॥ చిరతపంబునఁ గడుసల ♦ సినతనువున
నుండి జలధారలెంతయు ♦ దండిగాను
వెలువడుచు నుండ నాతఁడా ♦ సలిలమందుఁ
బవ్వళించి నిదురఁజెందె ♦ బహుయుగములు. 198
- క॥ నీరమునఁ దడవుకాలము, చేరివసించుటను జేసి ♦ చెన్నైసలారెక
నారాయణుఁడనుపేరున, నీరేజాక్షుండు కడిఁది ♦ నీటొప్పభువిక. 199
- గీ॥ నలిననయనుఁడా బ్రహ్మమక ♦ నారమందుఁ
బెద్దకాలంబు పవళించి ♦ నిద్దురొందె
నంత శంకరు నిచ్చచే ♦ సబ్జమొకఁడు
పొలిచె విష్ణుని పొక్కిటఁ ♦ బొంకముగను, 200
- వ. మఱియు నారాజీవంబు
- ఉ॥ అంతములేని యోజనము ♦ తొనిడి పట్టులెమీఱు నవ్వెడ
ల్పంతములేని నాశముల ♦ హర్షుగనొంది దినేంద్రకోటిభా
స్వంతము కర్ణికారసుమ ♦ భాసురముక నుభగంబునైకడుక
వితగఁ దత్త్వయుక్తమయి ♦ విశ్వజనీనముగాఁదనర్చుడుక. 201
- వ. అందు.
- క॥ ఆలోవెలువడె నిరువది, నాలుగు తత్త్వములు ప్రణవ ♦ నాయకునిచ్చక
మేలుగువాని క్రమముఁ బరి, శీలనగావింపు మిపుడు ♦ చెప్పెద మానీ ! 202
- సీ॥ ప్రకృతినుంచి మహత్తు ♦ పరిఘవిల్లెను దానఁ, ద్రిగుణాఢ్యయగునహం ♦ కృతిజనించె
నాయహంకృతిచేత ♦ నైదుతన్మాత్రలు, పరఁగె నవ్వానిచే ♦ బంచభూత
ములు వానిచేతను ♦ బుట్టె నింద్రియములు, పదిజ్ఞాన కర్మసం ♦ పాదకములు,
సాత్త్వికాహంకార ♦ జనితమై మనమది, పొలిచె వీనినిజెంది ♦ పొంకముగను

గీ॥ విష్ణువంతునె యెంతయు ♦ విస్తయంబుఁ, జెంది వీక్షించుచుండె నా ♦ సందమునను
పద్మమది దివ్యసౌరభ ♦ ప్రకరములను, నింపుచుండెను దళదిశా ♦ నివహమందు.

— * బ్రహ్మదేవుని జననము * —

ఉ॥ అందు శివుండు దక్షిణని ♦ జాంగమునుండి స్వకీయమాయచే
స్పందితుఁగానొనర్చి నను ♦ జక్కఁగ వెల్వడఁజేసె నంత నేక
బొందుగ నాల్గుమోముల వి ♦ భూతిదలిర్పఁగ శోణమూర్తిఁనై
యెందును దల్లిదండ్రుల మ ♦ తెవ్వరినిన్ గనకాత్మఁ గుందుచున్. 204

ఉ॥ ఎవ్వడనేను? పద్మతల ♦ మెందులకొందితి నేడనుండి యి
ష్టివ్వనజంబుఁ బోవిడిచి ♦ యెచ్చటికేగఁగఁ జెల్లునాకు? ద
ల్లెచ్చితయో? గుగుండవఁడొ ♦ యిష్టులులేరొకొ యంచు నెంచుచున్
నెవ్వఁడెంది కుందితి ము ♦ నీ! శివమాయ నెఱుంగ కెద్దియున్. 205

ఆ॥ అంతఁ గొంతకాల ♦ మాలోచనయొనర్చి, తనకు, వాసమైన ♦ తమ్మిపూవుఁ
దేజీచూచి యపుడు ♦ దీనియాధారమే, నాకుఁ గర్తయనుచు ♦ సమ్మకమున.

చ॥ బిరబిరపద్మమున్ విడిచి ♦ బిట్టగుపూన్నిని నాశనాశమున్
వరుసఁగఁ జేరిపోవ నొక ♦ వర్ష శతంబుగతించె నంతకున్
సరసిజమున్నచోటుఁ గనఁ ♦ జాలక వేసరి యంత వెన్నకున్
మరలి రయంబునన్ సలిస ♦ మార్గముఁజేకొని ప్రాకితిన్ బయిళ. 206

— * బ్రహ్మదేవుఁడు ద్రవస్థానమందు * —

ఉ॥ ప్రాకుచునుంటిఁగాని శత ♦ వత్సరకాలము పూర్వమున్న నా
శీకపుగఁడై గన్గొనఁగ ♦ లేక భ్రమించుచు డిల్లపోయితిఁ
జోకగనప్త శంకరుని ♦ చోదనతోఁ 'ద్రవ' యంచు నొక్కడౌ
వాకు వినన్ బడెన్ బిదప ♦ వాసిగనట్లు తపించితిన్ గడుక. 207

గీ॥ తండ్రినిన్ గనుకూరిమిఁ ♦ దవిలియేను
బదియరెండేడ్లు సేయ న ♦ పురమతపము
కన్నడియె నొక్కపురుషుండు ♦ గడిచిపేర్చి
పద్మనేత్రంబులొప్పెడు ♦ బలియుఁ డపుడు. 208

ఉ॥ బంగరుపట్టుపుట్టుముల ♦ బాగుగఁగట్టినవాఁడు చేతులన్
హంగుగ శంఖచక్రిగద ♦ లబ్ధమునొందినవాఁడు నీలమే
ఘాంగుఁడు కోటిమన్మథుల ♦ సందమునన్నిరసించువాఁడు నా
కుంగల సందియంబులను ♦ గుందును దీర్చగఁ జాలువాఁడటన్. 209

వ. అంత.

చ॥ కనుఁగొని యేను నీశ్వరుని ♦ గాటపుమాయఁగలంగి గర్వినై
వనరుహనేత్రునిన్ గని యె ♦ వండవు సెప్పమటంచు నొక్కదె
బ్బును నురమందుఁ గొట్టుటయు ♦ బల్లిదుఁడతఁడు వేగనంత ని
ద్రుని విడి కూరుచుండి నను ♦ దాఁగని యిట్లనె సంతసంబునన్.

210

—* బ్రహ్మవిష్ణుల వివాదము *—

ఉ॥ మంచిగవచ్చినాఁడవు కు ♦ మార ! శుభంబె? భయంబువీడు పే
మించి యొసంగువాఁడ నిక ♦ మేలగు సర్వవిధార్థ సిద్ధులక
గొంచక యడ్డుమన్న విని ♦ గొప్పగు రాజసబుద్ధితోడఁ బ
ల్లించిన యల్మఁజెంది యద ♦ లించి హసించి యిటుల్లుచించితిన్.

211

ఉ॥ ఓయికుమార ! యంచు నను ♦ నుల్మక పల్కుచునుంటివిట్లు నా
నాయనవోలె నీకుఁదగు ♦ నా యగునా పరు పజ్జసంభవున్
డాయఁగరమ్ము చూచెద ది ♦ టంబదియెంతో? సరోజనేత్ర ! నే
నీయలవున్ జలంబు నిట ♦ నిల్పెద మల్పెద బాలిశోక్తులన్.

212

చ॥ అన వనజాతనేత్రుఁడు పి ♦ యంబున నిట్లనె నీవు నాదునం
దనుఁడవు నాదునాభినళి ♦ సంబున నిన్ గనినాఁడ నింకనున్
వినయపు వృత్త ముఁగఁగఱపి ♦ వేదచయంబు నొసంగవచ్చితీ
నను గుఱితింప కిట్లు వృణ ♦ సంబులు పల్కుట నాయమానాకో.

213

క॥ అనవుడు వేదంబులనా, కనుఁగ్రహముసేయనిట్లు ♦ లరుడెంచితివా
నను నజు స్వయంభువును గ, ర్తును జగములకెల్లననుచుఁదామాడు శ్రుతుల్.

214

క॥ నేనే ప్రకృతినియంతను, నేనే సర్వప్రపంచ ♦ నిర్మాత నికన్
నేనే విశ్వాత్ముండను, నేనే నిత్యుండ విన్ను ♦ సీరజనేతా!

215

క॥ అనుడు విని యాతఁడును గిను, కనుఁగొని నామాయనిట్లు ♦ గానక కాఱుల్
నను పదరెదవది యిప్పుడే, కనబఁడు, వినుమైన మరలఁ ♦ గడపటినుడువుల్.

216

మ॥ పరతత్త్వంబగువాఁడ విష్ణుఁడఁ బర ♦ బ్రహ్మంబ సర్వేశుండన్
బరమజ్యోతిని విశ్వకారణుఁడ న ♦ ర్వవ్యాపి చిద్రూపుండన్
బురుషుండన్ బరమాత్మ నవ్యయుండ వి ♦ స్ఫూర్ణత్రృధానంబు ధీ
నరుదొప్పన్ సృజించినాఁడ త్రిగుణా ♦ హంకార తన్మాత్రులన్.

217

ఆ॥ వానినుండి భూత ♦ పంచకంబును నింది, యములఁ బొడమజేసి ♦ నాఁడ నిట్టి
నన్నెఱుంగకీట్ల ♦ నర్థవాక్యంబుల, నాడెదేల పలుమ ♦ జ్ఞగర్భ! 218

క॥ ఇపుడేని శరణమొందుము, విపరీతోత్థులనుమాని ♦ వేగ నిడను నే
నెపుడును రక్షించెద నిన్, గృహమెయి దుఃఖములనుండి ♦ గీడ్పడనియటల్. 219

గీ॥ అనినఁ గడునల్లి యేనపు ♦ హరిని గవిసి, యుద్ధమొనరించితిని గడు ♦ నుద్ధతమతి
జరిగెఁ బెక్కిండ్లవఱకట్టు ♦ సంగరంబు, హరికి నాకును బ్రళయనీ ♦ రాకరమున.

—, లింగోత్పత్తి, —

గీ॥ అంతలో నొక శివలింగ ♦ మనుపమంబు
ఆదిమధ్యాంతరహిత మ ♦ వ్యక్తమూర్తి
పెరుఁగుటయుఁ దఱుఁగుటలేని ♦ పేర్చినమరి
పోరుచున్నట్టి మామధ్య ♦ బాలిచెఁబెలుచ. 221

వ. మఱియు నాలింగంబు,

క॥ కాలానలశతనిభమై, జ్వాలామాలాసహస్ర ♦ చటులంబై మా
యాలమును మమ్ముఁ దెగఁజెడు, లీలగఁగన్నడుడు మదిఁదెలిసికొని మేమున్.

వ. ఈలింగంబెచ్చటనుండి యెట్లిచ్చటఁ జేరెనోయని విచారించుచున్నంత నన్నుఁ
గాంచి విష్ణుండిట్లనియె.

చ॥ ఇరువురమిట్లు సంగరము ♦ నెంతయుఁ బూన్కినొనర్చుచుండ ని
త్తఱిబొడనూపె నింకనొక ♦ దారుణవస్తువు నీవు దీనిదా
శిరమును గాంచిరమ్ము పరి ♦ శీలనఁ జేసెదనేను బాదముల్
సరగున దీనినారయుట ♦ చక్కనియోజ పయోజసంభవా! 223

ఉ॥ నాపుడు వాయువేగము గ ♦ నందగు దెల్లనివర్ణమున్ గడున్
జేవగలట్టి తెక్కలును ♦ జెందిన యందపు రాజహంసనై
నే వినువీధికేగితి న ♦ నిందితలింగశిరంబుఁ గాంచగా
శ్రీవిలసిల్లునాహరియుఁ ♦ జెచ్చర లింగపదంబులారయన్. 224

క॥ శతయోజనాయుతంబు ర, జతవర్ణము మేరుజైల ♦ సమవిస్త్రుతమున్
సితతీక్ష్ణదశనమునునై, యతిశయనదమొప్పఁ గోడ ♦ మై వేగమునన్. 225

ఆ॥ పుడమిద్రోవుకొనుచుఁబోయె నధోభాగ,మునకు శేషకమఠ ♦ ములను దాటి
పెద్దకాలమరిగి ♦ తద్దయు సలసి పా, దములఁగనక మరల ♦ ధాతిఁజేరె. 226

వ. అట్లు నారాయణుండు శ్వేతవరాహరూపంబుఁజెందిన యనేహంబు మొదలు
చేసి యిక్కల్పంబు శ్వేతవరాహకల్పం బనంబడియెనంత.

క॥ నేనును జిరకాలము విను, పై నెగురుచుఁ బోయిపోయి ధండలియడలి య
క్షేనియు నెగయఁగలేక ధ, రానిలయముఁ జేరితిని శి ధ రంబుఁగనకయే. 227

గీ॥ అంత నిరువురమనోన్యస్య ధ మరసికొని య, శక్యమగుటయు శంభు తే ధ జంబుఁగాఁగ
నెఱిగి ధ్యానమొనర్చి మ ధ హేళు, దనదు, రూపమునుజూపఁగోరితిఁమోపి ధ క్తి.

—* శబ్ద బ్రహ్మాత్మపత్తి *

మ॥ ఒకనాదంబు వినంగనయ్యె నపు డో ధ మోమంచు నుచ్చైస్వనం
బు కడున్ దీర్ఘము స్పష్టమై యటమొదల్ ధ పొల్పొప్పెనాద్యస్వరం
విడనాపై న నుకార మాపయిని నొ ధ ప్పింపొ మకారంబునుక
బ్రకటంబొ తుదినామమోమనుచు వి ధ భ్రాజద్గతిన్ మీలుచుక. 229

గీ॥ ఆద్యవర్ణం బకారమా ధ నర్కబింబ, నిభము దక్కినమున నగ్నినిభముగా ను
కార ముత్తరమునను మ ధ కారమిందు, మండలప్రఖ్యమై మధ్య ధ నిండుకొనియె.

క॥ శుద్ధస్ఫటికాకారం, బిద్ధము పరమాత్మ మమల ధ మీడ్యప్రభమక
సిద్ధానందము దృఢ మప, విద్ధపరిచ్ఛేదమగుచు ధ వెలసె నటుపయిన్. 231

ప. వెఱుగుపడి యద్దాని నారయుచుండ నంత రావవాత్సండు శబ్దబ్రహ్మత
నుండునుం బరబ్రహ్మంబును బరమేశ్వరుండునగు మహాదేవునిగాఁ గుఱితించె
నంత నాశబ్దంబునందు. 232

క॥ బీజము యోనియు బీజగ, రాజలైడు నాత్రివర్ణ ధ రాజములందున్
బీజమునలువ యకారము, భ్రాజిలునలయోని హరి యు ధ వర్ణము వినుచీ! 233

క॥ వెలసెడు బీజమకారం, బిలరుదుఁడుగాఁగ వీర ధ లిటు క్రమముమెయిన్
విలసిలుదు రఖిలవర్ణం, బలరగమోహము ననుగ్రీ ధ హంబు నలుపుచున్. 234

ప. ఈ మువ్వురకుపై నఁ ప్రధానపురుషేశ్వరుండగు మహేశ్వరుండు నాదా
త్మకమై యలరారునతండే యాత్రివిధంబులగు బీజబీజయోనులనుగ నాత్మను
విభజించి వెలయించె. అట్టిమహేశ్వరుండే యాలింగంబు. 235

గీ॥ ఆమృహళింగమున బీజ ధ మగు నకార
మాయుకారాత్మమగు యోని ధ యందుఁ జేర్చు
బడి పొదలి కాంచనాండమై ధ కరముచిరము
నీరమందుఁడె నెంతయు ధ నీటుమీఱి.

గీ॥ వేయియేడుల కద్దాని ♦ విశ్వభర్త
నీటినుండి నెలువజచి ♦ సూటి నొక్క
ఘాతమున రెండు సేయ నొ ♦ కండుమైక
పాలమగుడు మఱొండయ్యె ♦ ననుమతిగను.

క॥ ఆయండమున విరించను, డాయతభుజు డుద్భునిలై ♦ సతఁడె జగములన్
జేయును సర్గేశుండయి, యాయదె యోమ నెడినాద ♦ మెఱుంగుడు మదులన్.

గీ॥ అని యజుర్వేదము వచింప ♦ నల్లై నిజమ
టంచు ఋక్కులు సామంబు ♦ లనియెనిట్లు
తెలిసి దేవేశుండగు మహా ♦ దేవుఁగఱిచి
యేము ధ్యానము నొనరింప ♦ నీశ్వరుండు.

240

—* అక్షరమూర్తి ప్రకటనము *—

గీ॥ అక్షరాత్మకమగు రూప ♦ మపుడుచెంది
నగుచు మాయెట్టయెదురుగా ♦ నగుపడుడు ము
దమ్మినుమడింప మేము ని ♦ ద్దఱిముఁగాంచి
నార మామూర్తి నెందుఁ గా ♦ నఁగఁదరంబె.

241

సీ॥ అల అకారము మూర్ధ ♦ మాకారములలాట, మక్షులుకుడియెడ్డ ♦ లలఱి, ఈ, లు
విలసిల్లు కుడియెడ్డ ♦ వీనులై ఉద్వయి, ఋద్వయమే కపో ♦ లద్వయంబు
వలపల దాపల ♦ వనరు నాసాపుటం, బులు శ్రద్వయంబయి ♦ పోలుపుమీఱె
ఏకార మూర్ధోష్ఠ ♦ మైకార మధరోష్ఠ, మో, ఔ, లు రదరాజి ♦ యొప్పెనటులె

గీ॥ ఆ యనుస్వారము విసర్గ ♦ మల్లతాలు, యుగళి దక్షిణవామభా ♦ హులు కవర్గ
మును జవర్గంబటులెపాద ♦ ములు టవర్గ, మును దవర్గంబుగాఁ గడు ♦ మురుపుమీఱె.

గీ॥ ఉదరము పవర్ణమై ప్రక్క ♦ లొప్పె కుడియు
నెడమలు ఫవర్ణము బవర్ణ ♦ మింపుమీఱ
స్కంధ మలరొందెను భవర్ణ ♦ కలితమై మ
వర్ణమయ్యెను హృదయంబు ♦ వాసియమర.

క॥ యరలనశశసా లేడును, వరుసదనర సప్తధాతు ♦ వర్గంబయ్యెన్
వఱలె హకారము నాభిగ, నరుదగు ప్రూణము త్కార ♦ మై యొప్పెఁగడ్డున్.

గీ॥ ఇట్లు వర్ణాత్మకంజౌ మ ♦ హేశతనువు
నేను హరియును గని వేడ్క ♦ నివ్వటిల్ల
దిరుగ నంతకుఁబయిఁ జూచి ♦ తిమి వరేణ్య
మంత్రమయమైన యీశ్వరు ♦ మహితమూర్తి.

245

వ. అందు నోంకారసంభవంబును గలాపంచకసంయుతంబును శుద్ధస్ఫటికాకారంబును. అష్టత్రింశదక్షరంబును, మేఘాకారంబును, సర్వధర్మార్థసాధకంబును, గాయత్రీప్రభవంబును, వశ్యకారకంబును, జతుర్వింశతినగ్నాధ్యంబును, జతుష్కళమును, బంచశతమును, గలాష్టకసమన్వితంబును, సత్యంతాభిచారికంబును ద్వింశచ్ఛుభాక్షరంబును, యజుర్వేదసమాయుక్తంబును, బంచవింశచ్ఛుభాక్షరంబును, కలాష్టక సమన్వితంబును, సుశ్లేతంబును, శాంతికంబును, త్రయోదశకలాయుక్తంబును, లోహితంబును, నుత్పత్తివృద్ధి సంహార కారణంబును నేకాధికషష్టిపరిమితాక్షరంబును, నపు మంత్రంబులం బరికించితిమి. అట్లు మృత్యుంజయ మంత్రంబును, వంచాక్షర మంత్రంబును, జితామణీ మంత్రంబును, దక్షిణామూర్తి మంత్రంబును, తత్త్వమసియను మహావాక్య మంత్రమును, గన్పట్టుడు భగవానుండగు నారాయణుం డేనును జపించితి మంత నీశానుండునుం ద్రయీరూపుండును, బురుషుండును, బురాతనుండును, సఘోరహృదయుండును, సుందరుండును, లలితపాదుండును, విశ్వతోక్షికరుండును, బ్రహ్మాధిపతియును, సర్వస్థితిప్రళయకారణుండును, వరదుండు నీశ్వరుండునగు మహాదేవునిగాంచి యిష్టవచనంబులతో సన్నతులఁ బొనర్చితిమి. 246

—* శక్తి విశిష్టేశ్వర సాక్షాత్కారము *

క॥ శివుడంత శక్తియుతుడై, త్రివిలోచనుడై విభూతి ♦ దివ్యన్ముఖుడై
వివిధాభరణతనుడై, యవరశకృప దరిసెనంబు ♦ సపుడొసఁగె వడికె. 247

గీ॥ అంత మేమెంతో సంతసం ♦ బపుడుచెంది, మరల నద్దేవదేవుని ♦ గరముభక్తి
నుతిఁబొనర్చితిమంతనెయతులకరుణఁ, ప్రౌఢమైతగు నిగమన ♦ ర్వస్వమిడియె.

గీ॥ దాన విజ్ఞానగరిమ నెంతయునుజెంది, నార మచ్యుతుడవుడా యు♦దారమూర్తిఁ
గాంచి క్షేపనజోడించి ♦ వంచితనువు, మించి వేడుకనిట్లు ల ♦ ర్థించి యడిగె. 249

ఉ॥ నీమదికెట్లు సంతసము ♦ నెక్కొనఁజేయఁగఁ జాలువారమో
యేమిట నీవుమెచ్చెదో మ ♦ హేశ్వర! నీదగు సర్వయెట్టిదో
మేమొనరింపఁగాదగిన ♦ మేలిమి కృత్యమదేమొ యిత్తటికే
బ్రేఘుడిమీఱఁదెల్పి మము ♦ బ్రీతులఁజేసి యనుగ్రహింపవే. 250

చ॥ అనియడుగఁ మహేశ్వరుండు ♦ హర్షముతోడ నిటుల్వచించె భ
క్తినిఁగొని మీరలిప్పగిది ♦ దేకువతోనుతి సల్పినందు కే
నును బరితోషమొందితి న ♦ నుత్తములార! శివుండనేను మీ
మనమున జంకుఁగొంకు నను ♦ మానము మాని వినుండు నానుడికె. 251

—* శివుడు బ్రహ్మవిష్ణులకు లింగమును బూజించుడని చెప్పుట *

క॥ లింగంబిది పూజింపుడు, లింగంబే నాదుమూర్తి ♦ లీలమెయినిటన్
రంగునెడి జగములన్నియు, భంగంబును జెందుకతనఁ ♦ బదమది యొదవెన్. 253

క॥ కూటిమి నాలింగంబును, మీఠినయనురాగమొప్ప ♦ మీరలుగొలుపుం
డారసి మీయిష్టంబులఁ, దీరుతు సందియములేదు ♦ దివ్యప్రజ్ఞల్! 253

క॥ మీకెపు డిడుమలఁబెన్వగ, సేకూరిన నూమకీన ♦ శివలింగము న
స్తోకమతి నర్చసేయుడు, వీకటి నశియించు సర్వ ♦ విధములగు వెతల్. 254

క॥ పార్థివలింగము సల్పి ను, భార్గ్యులగుచు బూజసేయ ♦ నభిమతముగ న
ర్పారముల నొసఁగువాడఁ గృ, తార్థులగుదు రెందు జనము ♦ లరయుండట్టుల్.

చ॥ తివిరివినుండు మీరలు మ ♦ దీయతనూజులు వామగాత్రమం
దవిరళతేజ! గంటి నిను ♦ నబ్జజ దక్షిణమూర్తిఁ గాంచితిన్
భువనములన్ రచించు విధి ♦ పుష్కరలోచన! వానిఁబ్రాప్తు నే
ర్పపునటు లేనునున్ బయిన ♦ నారయుచుండెద మిమ్ము నిచ్చులున్. 257

క॥ అని లింగపూజన కృమ, మును మాకెఱిగించినంత ♦ మురిసితిమేమున్
వనజేక్షణుండు శంకరుఁ, గని మరలన్ గోరెనిట్లు ♦ ఘనమగు వేడ్కన్. 258

ఉ॥ దేవ! వరంబు మాకిడ మ ♦ దిన్ గృహఁబూనితివేని మేమునున్
బావనమైన నీకృపకుఁ ♦ బాతులమేని యనుగ్రహించి మా
కేవగనైనఁగాని చలి ♦ యింపని నీపదభక్తి నిమ్మిరకన్
నీవును మాకుఁదోడుగ జ ♦ నించి యొనర్చుమ సాయమన్నిటన్.

వ. అని యర్థించిన మహాదేవుండిట్లనియె.

ఉ॥ ఇచ్చితి నాదుభక్తిఁగడు ♦ హెచ్చుగమీకు సురేశులార! పై
పెచ్చిక మీకు నూతగ భు ♦ విన్ ననుఁబుట్టు మటంచుఁగోరినా
రిచ్చమెయిన్ జగంబులను ♦ నేన రచింతును బెంతుఁ ద్రొంతు నే
నెచ్చట నెట్టి వైకృతుల ♦ నెప్పుడుఁ జెందనివాడఁ జూడుఁడి. 259

గీ॥ సచ్చిదానందరూపుడసత్యమూర్తి, నగు పరబ్రహ్మమేను మూ ♦ డగువిధముల
బ్రహ్మ విష్ణు హరాఖ్యులఁ ♦ బరఁగి సృష్టి, రక్షణాంతము లొనరింతు. ♦ అట్టులేక.

ఉ॥ ఒక్కటిగాఁగనుండిన మ ధోజ్జ్వలతేజము మూడుమూతులై
చక్కఁగనంబడుక భద్రయః ధోసత్యము బంగరు వొక్కటయ్యునుక
బెక్కులు సొమ్ములై తనరి ధోభేదములేక యెసంగు మృత్తు దా
నొక్కటి పెక్కురూపముల ధోనొందియుఁజెందదు వస్తుభేదముక. 261

—* శివుఁడు బ్రహ్మముఖంబున రుద్రుఁడనై పుట్టెదనని చెప్పట *—

క॥ మీరిప్పుతంబు నిత్తఱి, ద్రోయంగాఁజాలనికను ధోదోయజగర్భా!
నీయలికంబునఁ బొడమెదఁ, జేయుము నామకరణంబుఁ ధోజెలగెడువేడ్కక. 262

క॥ రుద్రుఁడనుపేరు చేకొని, భద్రాత్మకమూర్తిఁనగుచుఁ ధోబరగుదు న్నామ
చిద్రూపమునకు నతని ల, సద్రూపంబునకు లేద ధోజా! భేదమెటక. 263

సీ॥ మీరలిరువు రటుల్ నాయ ధోమేయతేజ
మైననుక మాయకగ్గమై ధోయమరియుందు
రతడు ప్రకృతికి లోఁగక ధోయలరు నాదు
పూర్ణమగు నవతారమై ధోపొలుచుకతన. 264

ఉ॥ కావున నాకు రుద్రునకుఁ ధోగల్పనసేయకుఁ జెందు భేదపుక
భావము లాతనికొగొలిచి ధోభద్రములొందుఁ డతండు నేన నే
నావృషకేతుఁడౌ ననలమప్పులఁ ధోజెందినఁ గూడఁదాక నీ
దావిధి నేనునుక గుణన ధోమాశ్రయమొందిన నొంద బంధముక. 265

ఉ॥ నీవు రజోగుణంబున జ ధోనింపఁగఁజేయు విధాత! లోకముల్
పావని నాదుశక్తి నిను ధోభారతిమై భజించు నెట్లు రా
జీవదళాక్ష! సత్త్వగుణ ధోసేవధివై భువనంబులేలు నిక
శ్రీపనితాస్వరూపమునఁ ధోజెందును మామకశక్తి యట్టులే. 266

సీ॥ ఇఁకను రుద్రుఁడు తామ సం ధోబెనసి సర్వ
లోకముల నంతమొందించు ధోవీఁడమెఱసి
ఆతనికొజేరు నాశక్తి ధోయతులమూర్తి
కాళికయనాఁగఁ బేర్చి బి ధోభ్యాతయగుచు.

క॥ అంతస్సత్త్వంబు రుద్రుం, డెంతయుఁ దమమెనయు వెలికి ధోనీవును నటులే
భంతస్త్వంబునొడవగుచు, వింతగ సత్త్వగుణుడవయి ధోవెలసెదు వెలికిక. 268

గీ॥ అజుడు బహిరంతరంగము ♦ లందు రజము, నే
ధరించునుగాని న ♦ నిష్ఠఁగోరి
తొలిభవంబునఁ దపసాంది ♦ కొలిచినట్టి
కతనఁ దత్ఫలమునఁ బుట్టు ♦ గాంతు ననఘ !

ఉ॥ సాయమొనర్తు మీకితను ♦ సర్వవిధార్థములందు మీరునున్
బాయక నన్నుఁ గొల్పుడు శు ♦ భంబగు నంబుజనేత్ర ! నీకు నా
కేయెడ భేదభావమది ♦ యెప్పుడు గల్గదు నేను నీవ నీ
వేయయి గానుపింతునిక ♦ నేనును రుద్రుడనై జగంబునన్. 270

చ॥ నలువకు మించినట్టి యల ♦ నాకవిరోధుల గీటడంపు ని
చ్చలు వివిధావతారములఁ ♦ జక్కఁగ నొంది జగంబులేలు నీ
యలవి? మించినట్టి దను ♦ జాగ్రబులన్ సమయింతు నేను నన్
దలఁపుము సంకటంబుల ని ♦ తాంతము గాచెద రుద్రమూర్తి నై. 271

క॥ నీకును నాకును భేదము, లేకున్నను నెవ్వడేన్ జ ♦ లింపక మదిలో
లేకియయి భేదమెంచిన, చీకటి నరకంబునూతఁ ♦ జేడ్చడెడు హరి ! 272

ఆ॥ నన్నుఁ బూజచేసి ♦ నిన్ను నిందించిన, నిన్నుఁ బూజచేసి ♦ నన్నుదూఱ
సందియంబులేక ♦ శమనుని శిక్షకుఁ, బాత్ర మగుదురంతు ♦ పంతులేక. 173

క॥ మఱియఁ ద్రిమూర్తులయెడ నే, మొఱకై నను జెడుతలంపుఁ ♦ బూనినయెడ వాఁ
డరమర లేకయె చెడు న, చెప్పరువిందుల లేదెఱుంగు ♦ శ్రీహరి ! యెప్పుడున్.

—♦ బ్రహ్మ విష్ణాదుల కాయుర్ని రూపణము ♦—

గీ॥ ఇతను మీకును నిర్ణరప్రకరమునకు,
మనుజులకు నాయువును దెల్పె ♦ దను వినుండు
కృతయుగము తేత ద్వాపరాం ♦ కితము గలియ,
గంబునానొప్పు నాల్గ యు ♦ గంబు లిలను 175

గీ॥ ఆచతుర్భుగ సాహస్ర, ♦ మైన నజున,
కగునహం బల్లెరాతిరి ♦ యగును ముప్ప
దిట్టి దినముల కొకనెల ♦ యెసఁగు నివియుఁ,
బదియు రెండైన నొకయేడు ♦ పరిభవెల్లు.

క॥ అట్టి శతవత్సరంబులు, బిట్టగ నాయువగు విధికి ♦ విధియేఁడొకఁడౌ
నెట్టన నీకొకవాసర, మట్టిదినంబుల శతాబ్ద ♦ మాయువు నీకౌ. 277

ఆ॥ జలజనయన ! నీదు ♦ సంవత్సరం బొకం, డగును రుద్రునికను ♦ హం బొకండు
అట్టి వాసరముల ♦ హోయనశతమైన, రుద్రుడవుడు నరుని ♦ రూపు చాల్చు.

వ. మఱియువినుండు త్రిమూర్తులకు నఖిలదేవ గంధర్వ దనుజ మనుజుఁడీ దేహు
లకుఁ బ్రతిదినంబుచ్చాస్వాసనిశ్వాసంబు లిరువదియొక్కవేయి యాఱునూఱులు
ప్రవహించుచుండు నట్టి ప్రసరిల్లినదినంబుల మానంబుతో నగు సంవత్సర
శతంబులు వారికాయుధ్దాయమగు నీక నుచ్చాస్వాసనిశ్వాసంబు లాఱైన
నొక్క పలంబగునట్టివి యఱువదియైన నొక్కఘటియగు నాఘటికా
వృత్తియైన నొకపవలునురాతిరియునగును. సామాన్యజనుల కీయచ్చాస్వాస
నిశ్వాసంబుల తెఱంగెఱింగి లెక్కపెట్టుట గడుదుర్లభంబు. యోగులగువారల
కయ్యది సులభంబింక మీరడిగినవెల్లఁదెలిపిమియభీష్టవరంబుల నిచ్చితి నీపిదపఁ
జెచ్చెరబ్రహ్మాలటంబున నీలలోహిత రుద్రుడనై పొడనూపుడు మీరనన
రతంబు లింగపూజనం బొనరింపుచు నా విధించినయట్లు సగ్గాదుల రచించు
చుండుడని మహేశ్వరుం డంతగ్రానంబు నొందెనంత నవ్వార లతిభక్తితో
లింగంబు నర్పించిరది మొనలు లింగపూజనంబు ప్రసిద్ధంబై సర్వజన
సేవితంబై యొప్పె నని పద్మసంభవుడు నారదునకుఁ జెప్పెననుడు సంత
సూతునకు మునుల్గినిరి. 280

గీ॥ లింగపూజాక్రమంబున ♦ లికనయనుండు, జలజనేత్రునికను విరిం ♦ చనున కలరి
చెప్పెనంచాడితి రదియే ♦ చొప్పొమే మె, టుంగఁజాలము చెప్పుమ♦నంగనతండు.

క॥ మురిసి యటులే వచించెద, వరమతు లింక వినుండు శివుడు ♦ వైకుంఠనకున్
సరసిజభవునకు నుడివిన, తెఱంగు ♦ నిజాత్మజుల కజుండు దెలిపె ముదమునన్. 282

ఆ॥ ఆసనత్కూమారు ♦ డస్మద్గురున కుప, మన్యునకును జెప్పె ♦ మాన్యమూర్తిఁ
నానతీర్థులకును ♦ నాకును మాగురుం, డాదరమునఁ దెలిపె ♦ వ్యాసమాని. 283

గీ॥ అతులచారిత్రిఁ డుపమన్యుఁ డట్లుకృష్ణు, నకు వచించెను లింగార్చ♦నాక్రమంబు
మీకు నటులేను దెల్పెద♦మీర లెఱింగి, చేయుండు మహేశలింగార్చ♦సిద్ధులొనరు.

క॥ నారదముని యడుగుడు న, స్నీరజ గన్బండుచెప్పె ♦ సేమి మీఱుకొ
గురిమిఁ గుమార ! శివపూ, జారీతి వచింపదరమె ♦ శతసమలకునున్ . 284

వ. ఐనను సంక్షేపంబుగాఁ జెప్పెదను వినుము.

క॥ ధర బ్రహ్మక్షత్రియ వి, ట్పురణోద్భవు లాండ్రుమగలు ♦ శర్వసమర్చన్
నిరతులయి చేయఁజెల్లును, దరమారసి వారివారి ♦ ధర్మానుసృతిన్ . 285

శా॥ ఆయుష్మంతులు వంశకర్తలును నీ ♦ డ్య పృజ్ఞతౌ పుత్రులన్
జాయన్ బుణ్యగుణోత్తమన్ రమణి వి ♦ జ్ఞానాధ్యయా విద్య నా
త్మాయ త్తంబగుమేటి భాగ్యమును దీ ♦ ధ్వాయున్న నారోగ్యమున్
(శ్రీ) యొప్పొందు మహేశపూజన మిడున్ ♦ సిద్ధంబు పుత్తోత్తమా ! 286

ఆ॥ శివుని పూజనెపుడు ♦ సేయని చెనఁటికి, నాల్గునిధములౌ న ♦ నర్థములు ఘ
టిల్లు దెవులు లేమి ♦ డియు రాజశిక్షయు, వడిసిపోని ఋణము ♦ కొడుక ! వినుమ.

— శి వ పూ జా వి ధా న ము —

క॥ పొద్దు పొడుచుటకు మున్నే, నిద్దరవిడి శివుని హరిని ♦ నిజదేశికునిన్
హృదేశంబునఁ బేర్కొని, యద్దివిష త్రీర్థరాజి ♦ నాత్మఁ దలఁచియున్ .

వ. అంత

గీ॥ దక్షిణాశకరిగి మలో ♦ త్సర్వసంబౌ,
నరిచి యైదు తడవలు భూ ♦ సురుఁడు మృత్తుఁ
బడసి పాయువుఁ గడుగఁగా ♦ వలయు గుహ్య,
మొక్క పరిశుద్ధిసేయఁగ ♦ నొప్పు నిలను.

గీ॥ త్పత్రియుఁడు నాల్గుమాఱు ధు ♦ జాతుఁడును ద్వి
వారము జఘన్యజుఁడును ద్వి ♦ వార మాడు
వారు శూద్రునివలె మట్టిఁ ♦ బడసి పాయు
వును గడుగవలయును గుహ్య ♦ మును నొకవరి.

290

క॥ ఎడమచేయి పదియుమాఱులు, కుడిచేతిని నేడుమార్లు ♦ కుడియెడమల నే
ర్పడు కరచరణముల నటుల్ ♦ గడుగవలయు నొక్కమాఱు ♦ కల్మషమవియన్

వ. అటుపిమ్మట దంతధావనమునకై ద్వాదశాంగుళ ప్రమాణంబుగా దంతకాష్ఠంబుఁ గొని తద్ధావనంబు సేయవలయును. త్సత్రియ విట్టుచ్చదుర్లు క్రమంబుగ నంత నొక్కొక్క యంగుళ పరిమాణంబు తగ్గించి దంతయష్టిన్ గొని దంతధావనంబు సేయవలయు నిది ప్రతిపత్ షష్ఠీసవమీ పర్వంబులందును, రవివారంబులందును శ్రాద్ధదినములు మున్నగు నిషిద్ధదినములందును జేయగిట్టదు. అట్టి యనర్హదినంబులందు దంతధావనార్థంబు పదిరెండుతడవలం జలులతో గండ్మాషంబు సేయనగు-అనంతరంబు తీర్థాదులందు సమంత్రకంబుగ స్నానమాడవలయు నటుపిమ్మట నాచమనముచేసి తడివస్త్రంబుల విడిచి ధౌతపటంబుల ధరించి యేకాంత సుస్థలంబునం గూర్చుండి సంధ్యావిధి ననుష్ఠించి యనంబు సుస్థిరంబొనర్చి పూజాగృహంబుఁజేరి స్వాసనంబులఁ గూర్చుండి న్యాసాదికంబులొనర్చి క్రమంబుగఁ పూజావిధి నారంభము సేయవలయును.

తే-గీ॥ అష్టదశపద్మము రచించి ♦ యందు ముందు
భద్రకరివక్త్రుఁ గొలిచి చా ♦ వారికులను
దిక్పతులఁ బూజచేసి యెం ♦ తేనిఁ బీఠ
పూజనముచేసి యట లింగ ♦ మూర్తి నునిచి.

293

సీ॥ ఆచమనముచేసి ♦ హస్తంబులన్ గడ్డి, కొనియుఁ బ్రాణాయామ ♦ మును నొనర్చి
పంచవక్త్రుని దళ ♦ బాహు శుద్ధస్ఫటి, కాకారు శంకరు ♦ నాత్మఁగొలిచి
శంభుసారూప్యంబు ♦ స్మరియించి యఘమును, డహియించి తనుశుద్ధి ♦ దనరఁజేసి
మూలమంత్రమ్మున ♦ నోలినగరన్యాస, మట్లై యంగన్యాస ♦ మమరసల్పి

గీ॥ పాద్యమున కర్ఘ్యమునకు ♦ బరగనాచ,
మనమునకుఁ బాత్ర నవకంబు ! నొనరనిల్పి
వానిపై దర్శలనుజేర్చి ♦ వరుసవారి,
తోడ నభ్యుక్షణముచేసి ♦ తోయముంచి.

295

గీ॥ పట్వాది-ప్రణవమును స్మరియించుచుఁ ♦ బాద్యపాత్ర.
యందుశీరంబుఁ జందనం ♦ బమరఁజేర్చి
జాతి కంకోల కర్పూర ♦ జాతచూర్ణ
ములను పటమూలజతమాల ♦ భూజజముల
రజములను నాచమనపుఁ బా ♦ త్రల ఘటించి
యన్నిటను జందనద్రవ్య ♦ మమరఁజేసి.

296

క॥ శ్రీ సీలగళుని సన్నిధి, లో నందీశ్వరుని నిల్చి * లోలుపమతి సు
ధ్యానావాహనము లచే, స్నానసుగంధాది పూజ * నముఁ జేయవలె.

వ. అనంతరం బందు శివునకుఁ బూర్వదిశయందు నశిమను, దక్షిణంబున లఘి
మను, పశ్చిమంబున మహిమను, ఉత్తరంబాదు గరిమను, సూర్యంబున,
బ్రాహ్మిని, నాగ్నేయంబునఁ బ్రాకామ్యంబును, నిరురుతిదిశను నీశత్వంబును,
వాయవ్యంబున వశిత్వంబును, నీశాస్వంబందు సర్వజ్ఞత్వంబును, కర్ణికయందు
సోముని, సోమునికిఁ గిందుగ సూర్యుని, సూర్యాధిపదేశంబునఁ బావకుని
పావకునికిఁ గిందుగ ధర్మాదులను, సోమునికి వెనుక గుణత్రయంబును,
జతుర్దిక్కులందు నవ్యక్తాదులను, గ్రీమంబునఁ గల్పన సేయవలయును.
మఱియుఁ బరమేశ్వరునకు సద్యోజాత మంత్రంబున నావాహనంబుచేసి
వామ దేవమంత్రంబున సింహాసనోపవేశనంబును, దత్పురుషమంత్రంబున సాన్ని
ధ్యంబును సఖోరమంత్రంబున నిరోధంబును, నీశానమంత్రంబునఁ బాద్యాచ
మనార్ఘ్యంబుల నొసంగి పూజఁ గావించవలయును. పశ్చిమవచారంబు
నందుఁ బ్రాణవాదిగ నమోంతముగ నర్చించవలయును. పరమశివునిగుంధ
చందనోదకంబులఁ బంచామృతంబులఁ బుష్పోదకంబుల ఫలరసంబులఁ బ్రాణవ
ముచే నభిమంత్రించి యభిషేకముచేసి శ్వేతవస్త్రంబునం దడియొత్తి,
భస్మలేపనంబొనర్చి వేగిరంబుగఁ జందనం బర్చింప వలయును. అటుమీఁద
సుందరంబులు నక్షతంబులగు శ్వేతతండులంబులను గుళాపామార్గ పాటలీ
కర్పూరంబులను, జాది, సంపెంగ, తెల్లగన్నేరు, మల్లెపూవులను, దుమ్మి
పూవుల, జమ్మిపూవులఁ గలువలఁ గ్రోత్తక్రొత్త రకంబులగు పత్రికాగ్రనుందర
సుగంధపుష్పంబులను, గోమలబిల్వదళంబుల నర్చింపవలయును, మఱియు నభిషే
కంబందు జలధార సమంత్రకంబుగనే యర్చించవలయును. ఆ మంత్రంబులను
గూడ నుడివెదను వినుండు. రుద్రంబును, సీలరుద్రంబును జమకంబును,
శ్రీసూక్తంబును, రాత్రిసూక్తంబును, హోతారంబు, అధర్వశిరస్సు, అధర్వ *
శిఖయు, శాంతియు, నరుణంబును, సామంబును, పుష్పసూక్తంబును, బురుష
సూక్తంబును మృత్యుంజయమంత్రంబును, పంచాక్షరంబు మున్నగునవి.

* ఈ వచనంబందు స్పష్టార్థము కొన్ని పదంబులందు సంధి చేయలేదు.

వీనిఁ బరిపుచు సహస్ర జలధారలతోఁగాని ఏకోత్తర శతధారలతోఁగాని యభిషేకము చేయవలయును. అనంతరము మరల విభూతి చందనాక్షత కుసుమ బిల్వంబుల లింగమున కర్పించవలయును. పిమ్మట ప్రిణామోచ్ఛారణంబున ముఖ వాసన లాసంగి ధూపదీప నైవేద్య తాంబూల గీరాజనంబుల సమర్పించి నానావిధధ్యానమంత్రపఠనంబుతో మంత్రపుష్పంబిడి నమస్కరించి పునరర్ఘ్యంబిచ్చి సుందరసుమంబులం బాదంబులందుజల్లి నిలిచి దోయిలి వట్టి యిట్టు శంకరునిఁ బ్రార్థించవలయును.

క॥ ఎఱిగియొ యెఱుఁగకయో నిన్, పరమేశ్వర! కొలిచినాఁడ ♦ భాస్వరకృప నీ వరసి సఫలం బొనర్చుము, కరుణాకర! భక్తలోక ♦ కల్పవలాశీ! 299

గీ॥ ఇట్లు విజ్ఞాపనయొనర్చి ♦ యీశు హాళి, విగుల నర్పణచేసి భూ ♦ సుగులచేత స్వస్తిమంత్రంబులను లెస్సఁ ♦ జదువఁజేసి, మార్జనముచేసి శివుని న ♦ మంగ్మరించి.

క॥ శివ! నీదు భక్తి నొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తి నిడు స ♦ సిగనేజని నేన్ శివ! నీదు భక్తి నొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిమ్ము ♦ చేమోడ్పులివే. 300

గీ॥ ఇట్లు శంకరుఁబ్రార్థించి ♦ యెంతయేని, భక్తితో గళనాదంబుఁ బట్టి మ్రొక్కి హరునిపరిచారగణములకెఱిగి యర్చననుసమాప్తియొనర్పఁడ ♦ గును ముదమున

గీ॥ ఇట్లుశివభక్తుడై యెవఁ ♦ డీశ్వరార్చ, నముఁబొనర్చునొ యవ్వాని ♦ కమరునఖిల సిద్ధులును సకలాభీష్ట ♦ సిద్ధులును న, తండు వక్తలలోన ను ♦ త్తమతఁడనరు. 302

క॥ రోగంబును వగవును హృ, ద్వేగంబును గలుషములను ♦ వినమును ఋణమున్ బోగొట్టు శివసమర్చన, బాగుగఁ గళ్యాణమిచ్చి ♦ పాలించునిలక. 303

అ॥ ఇట్లు చెప్పినాఁడ ♦ నీశ్వరార్చన విధ, మింక నేదివినఁగ ♦ నెంచి నాఁడ వడుగుమన్న నాతఁ ♦ డలరి యిట్లనె దేవ? మఱియు జెప్పు శివస ♦ మర్చఁగుఱిచి

వ. అనిన వనజోద్భవుండొట్లనియె.

చ॥ వినుము కుమార! యొక్కపుడు ♦ వేడుకతో సురలన్ మునింద్రులఁ గని యిటులాటి శాశ్వతను ♦ ఖంబును నెవ్వరు గోరువారలో ఘనతర సిద్ధులక వలచు ♦ కాముకులెవ్వరో వార నెల్లనక పెనుకొనిరండనాన్ గదలి ♦ వేగిరమట్టులె వచ్చిరందఱున్.

—* హరిబ్రహ్మాదులు శివలింగములను ధరించి పూజించుట *—

వ. అర్హతనెఱింగి శివలింగంబుల నిర్మించి దివ్యవరులకిచ్చుడునాదరంబున నవ్వానిని
శివేచ్ఛతోఁ బరిగ్రహించియు త్తమాంగంబులం దిట్లు ధరించి పూజించిరి. 313

గీ॥ ఇంద్రసీలమయంబు మ ధి హేశలింగ, మర్ధిధరియించి పూజించె ధి నబ్జనయనుఁ
డట్టులె పిరణ్యలింగంబునర్ధిదాల్చి, పూజగావించె నలరి న ధి రోజ భవుఁడు

సీ॥ పటికంబులింగంబుఁ ధి బద్ధాలయగ్రహించి, కొలిచెనిండారెడు ధి కుతుకమొదవ
బ్రహ్మణియును రత్న ధి భాస్వరలింగంబుఁ బడసి యర్చించె వి ధి స్ఫారభక్తి
వద్దురాగమయంబ ధి భవలింగమును గొని, పూజ గావించెన ధి ముచినిహంత
దండధరుండు ని ధి తాంతపీతమణీర, చిత లింగమొంది య ధి ర్చించె నిష్ఠ
శ్యామలపులింగమర్చించె ధి నంబువిభుడు, వజ్రలింగంబుఁగొలిచె ది ధి వాకరుండు
కైరవామోదకరుండు ముఁ క్తామణిమయ, లింగమునుజెంది నైప్తికఁ ధి లీల గొలిచె

క॥ వసువులు విశ్వేదేవులు, కుసిమెయి రౌప్యమయ మార ధి కూటమయముతౌ
పసినెలదాలుపులింగము, ల సమర్చనచేసిరొంది ధి లలితాంగములన్. 316

క॥ పవడపులింగము భోగి, ప్రవరులు తామ్రకృతలింగ ధి రాజము నాది
త్యవరులు దసుగ్రిహిన్ బా, ర్ధివలింగముఁజెంది కొల్చి ధి రి మునిలలాచూ. 317

గీ॥ అర్చనాపద్ధతిని దివ్యులందఱికిని, దెలిపె విష్ణుం డమరులేను ధి దేకువెనఁగ
జలజనయనుని సెలవొంది ధి సత్వరముగ, నాత్మధామములొందితి ధి మందఱమును.

వ. ఇత 319

క॥ పుట్టుకలందును మనుజుని, పుట్టుక శ్రేష్ఠమవు నందుఁ ధి బూతకులమునన్
బుట్టుట యెక్కుడు పుట్టిన, యట్టిఁడు నిజ జాతికర్మ మారయఁగవలెన్. 320

క॥ జ్ఞానం బొదవెడుదనుక న, నూనంబుగ జాతికర్మ ధి మొనరింపవలెన్
జ్ఞానము మోక్షము నిడు నను, మానములేదించుకేని ధి మానిపగివరా! 321

గీ॥ కర్మయజ్ఞ సహస్రంబుకన్న దావ, సప్రతం బది మేలగు ధి సరణి మించుఁ
దావసప్రతమునకన్న, ధ్యానయజ్ఞము త్తమంబగు నది జ్ఞానమొదవఁజేయు.

వ. ఆ ధ్యానయజ్ఞం బొనర్చినవానికి శివుండు సన్నిహితం డగును. వానికి బ్రాయశ్చిత్తమక్కఱలేదు. మఱియు నట్టివానికి సుఖదుఃఖంబులు, ధర్మా ధర్మంబులు గన్పట్టవు. ఇతను లింగము బాహ్యమనియు నాభ్యంతరమనియు రెండువిధము లొప్పు. బాహ్యము స్థూల మాభ్యంతరంబు సూక్ష్మంబు. కర్మ యజ్ఞంబొనర్చువారు బాహ్యలింగ పూజనప్రియులు. ఆధ్యాత్మికమగు లింగంబు ప్రత్యక్షంబు గానివారలకీ బాహ్యలింగంబే శరణ్యంబు. ఈ స్థూల లింగంబున వారలు సర్వోపచారంబుల నర్పింపఁజెల్లు. జ్ఞానలగువార మలంబు నవ్యయంబు నగు సూక్ష్మలింగంబు నర్చింతురు. అట్టివారికి జిత్తంబందు సకలమనియు, నిష్కలమనియెడు విచారంబు గలుగదు. ఎల్లజగంబీశ్వరమయంబై కన్పట్టు విహితా విహితంబులందు విధినిపే.ధంబులు గూడ నవ్వారలబాధింపవు. 323

క॥ సలిలంబందలి పద్మము, సలిలంబునఁ జెదరిపోని ♦ చందమునను స్వ స్థలి విడువకున్న జ్ఞానియు, బలితంబగు కర్మబంధ ♦ పటలిఁ జొరఁడిలన్.

వ. ఇతనిట్లు జ్ఞానసిద్ధిపఱకుఁ జాతికర్మంబుల నొనర్పఁదగు నటుమీఁదనొక్క శివపూజనుమాత్ర మొనర్పఁదగును.

క॥ రవి యొక్కఁడైనఁ జెలువుల, భువి బావులఁ బెక్కురట్లు♦ పాలుచునటులె శ్రీ శివుఁడొకఁడె నదనదాత్మక, మవు సర్వజగంబెఱుంగు ♦ నాత్మమున మునీ! 324

న. ఇట్లు హృదయంబున సర్వంబు సాక్షాన్మహేశ్వరునిగ నెఱుంగుటకై ప్రతి మాద్యర్చనంబు ప్రతిపాదించఁ బడియె.

గీ॥ చెలఁగి యుచ్చైఃపదంబును ♦ జేరఁబోవు, నట్టివానికి యూత యె ♦ ట్లవసరంబొ నిర్గుణజ్ఞానసిద్ధికై ♦ నియతవిగ్రి, హార్చనం బవలంబనం ♦ బై తనర్చు. 325

వ. ఇందున నెల్లవారలకు జ్ఞానసిద్ధికై స్వజాతి కర్మాచరణం బావశ్యకంబు. దేహి కీశ్వరపూజనంబులేక పాతకంబు దొలంగదు. అద్ది దవులఁబాయకున్న జ్ఞాన సిద్ధి యమరదు. పాపంబు దొలంగిన సర్వంబు నిర్మలంబగు. 326

క॥ మలినపటము రంగదీన, వెలవెలఁ బోయెడునుగాక ♦ వెలయునె చెలువై మలినతఁగడిగిన పైరం, గలరెడు నమలమతి జ్ఞాన ♦ మలరునటు సుతా. 327

గీ॥ జ్ఞాన విజ్ఞానములనెల్ల ♦ సంతరించు
జలనమొందని భక్తి త ♦ ద్విలసనమున
కారయగ నద్గురుడు మూల ♦ మట్టి గురున
కగును మూలంబు సత్సంగ ♦ మవనిలోన.

328

గీ॥ సాధుసాంగత్యమున నబ్బు ♦ సద్గురుండు, నతనిచే మంత్ర మద్దాన ♦ నమరుభక్తి
దాన జ్ఞానంబుసిద్ధించు ♦ జ్ఞానమదియు, గూర్చు విజ్ఞాన మదిభిద ♦ గూలఁజేయు.

క॥ భేదము సురిగిన దుఃఖం, బేది యతండే మహేశ్వర ♦ డెల్ల విధములం
దీదృశుఁ డపురూపంబగు, నేదేవత లేనివాని ♦ నెన్నుదురు భువికా. 330

గీ॥ మృచ్చిలామయదేవులమేయ నీర, మయములొ తీర్థములు జ్ఞాన ♦ మయునిఁబోల
వద్వి తడవుగ శుద్ధిసేయంగనోపు, దరిసెనముననె సాధులంతయు ఘటింతు.

వ. కాపున నట్లు జ్ఞానసిద్ధి కై దేవతార్చనం బావశ్యకంబు, అందుఁగూడ శివలింగ
పూజనం బత్యంతావశ్యకంబు. 332

గీ॥ అఖిలలోకై కమూలమకా ♦ హరునిఁ గొలువ
సర్వదేవులఁ గొలిచిన ♦ సరణి యమరు
జలము మూలమునంజేర్ప ♦ శాఖలెల్ల
నలరు నవి వాడ మూలమే ♦ మట్లుచెడదు. 333

వ. అనుడు నారదుండు మహాత్మా ! నారాయణుండు సురలకందఱి కెల్లు శివపూజా
విధి నెఱింగించెనో యద్వి వక్కాణింపుమన్న శతానందుం డిట్లనియె. 334

—* విష్ణుమూర్తి దేవతలకుఁ జెప్పిన శివలింగపూజావిధానము *

క॥ అరుణోదయమునకును మును, ధరామరుండు నిదురలేచి ♦ తద్దయు భక్తిన్
శిరసున నంజలిఁజేరిచి, పరమేశ్వరు నిత్యైఱఁగునఁ ♦ బార్థింఛవలెకా. 335

క॥ శివ ! ధర్మంబేనెఱిగియు, బ్రవృత్తిగొనకుంటి నందుఁ ♦ బ్రజ్ఞనువిడి నే
శివ ! యట్లధర్మ మెఱిగియు, నివృత్తిఁగననైతి నెల్లా ♦ నేరుపు ! హితవున్. 336

వ. అని యర్థించి గురుపాదుకల సంస్మరించి కాల్యావసరంబులఁ దీర్చికొని యవ
కాశంబునుబట్టి నదియందుఁ గాని గృహమందుఁ గాని నియతంబుగ స్నానం
బానర్పవలెను. 337

గీ॥ రవిదినంబున గ్రహణ సం ♦ క్రాంతిలందు
శ్రాద్ధదినమందును నుపవా ♦ సదినమందు
సకల తీర్థంబులందు నా ♦ శౌచమందు
స్నాన మది వేడినీళ్ళతో ♦ సల్పజనదు.

వ. మఱియుఁ దైలాభ్యంగనంబుఁగూడ నిట్లే వారంబులు సూచి యొనర్పఁదగును. ప్రతినిత్యంబు నభ్యంగనము సేయువారలకెపుడును దోసంబులేదు. అందు నావ నూనెతోఁ దలంటుకొనువారల కొక్క గ్రహణంబునఁ దక్కు దక్కిన సమ యంబులందు నిషేధంబులేదు. మజ్జనానంతరము దేవ ఋషి పితృతర్పణంబొన రించి ధౌతవస్త్రంబుఁ గట్టి శుచిప్రదేశంబున, మృగచర్మంబునఁగాని దర్భాస నాదులందుఁ గాని గూర్చుండి భస్మతీప్రండ్రంబుల ధరించి రుద్రాక్ష ధారణం బొనర్చి నిత్యకర్మంబులను జపతపోదానంబులను సల్పి పూజాద్రవ్యంబుల నెల్ల సాన్నిధ్యమునందుఁ జేర్చుకొని గురువందనంబుచేసి సంకల్పపూర్వకంబుగఁ బరివార దేవతాయుక్తంబుగ శివునిఁ బూజించవలెను.

గీ॥ ముందుగా గణనాధునిఁ ♦ బూజచేసి, కొమరుసామిని జావారి ♦ కులను గొల్చి
కుంకుమసుగంధచందనఁకుసుమధూప, దీపనై వేద్యముల, నుమన్ ♦ దీర్చికొల్చి.

వ. అనంతరంబున నాచమన బ్రాణాయామంబుల సల్పి యఖండదీపారాధనం బొనర్చి పద్మాసనంబునఁ గాని భద్రోత్తానపర్యంకాసనంబులందుఁ గాని సుఖంబుగఁ గూర్చుండి యనన్యమానసుండై బాణలింగంబును గాని, నువర్ణ రజతలింగంబును గాని, బార్థివలింగంబును గాని మూలమంత్రోచ్ఛారణం బుతోఁ బంచముద్రలఁ జూపించి యావాహన స్థాపన సన్నిధాపన సన్నిరోధ నావకుంతనంబుల నొనర్చి.

340

సీ॥ కప్పురంబునకన్నఁ ♦ గడు తెల్లనగువాని, నెలరేక తలపై న ♦ నెగడువాని
జడలచొల్లెము నెంతోఁచక్కఁదాల్చినవాని, వెలిబూది నుదురున ♦ వెలయువాని
నేన్దుచర్మంబు బి ♦ టైలమిఁగట్టినవానిఁ, బులితోలు బుజములఁ ♦ బొలుచువాని
పెనుపాపపేరులఁ ♦ బేర్చినొందినవాని, నందిఁజెక్కిమున మి ♦ న్నందువాని

గీ॥ వెండికొండను గావురం ♦ బుండువాని, గట్టురాచూలిఁ గట్టుకొ ♦ న్నట్టివాని
నజగవంబును పెద్దవి ♦ ల్లమరువాని, నెల్లజగముల కొడయఁడై ♦ యేలువా

క॥ దాసజనంబును గడును,ల్లాసంబున మనుచు వాని ♦ లలితకృపాశీర్షి
భాసురుని బరమశివునిన్, వాసిమెయిన్ బూజసేయవలయును మానీ ! శిశిరి

వ. ఆసన పాద్యాఘ్నిచమనంబులొసంగి ససుగంధచందనోదకధారల షడంగము
లతో శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతో నేకాదశవారము లభిషేకముచేసి
శుద్ధ వస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తవలయును. అబుషిమ్మట నాచమనంబొసంగి
వస్త్రంబుల నర్చింపవలయు నామీఁద తిలలు, యనలు, గోదుమలు, పెసలు,
మినుములు, శివునికి మంత్రంబులతో నర్పించి యటుపైఁ పద్మంబులు, శంఖ
పుష్పంబులు, ధుత్తూరంబులు, దుమ్మిపూవులు, మందారకుసుమంబులు, బిల్వ
దళంబులు దులసీపత్రంబు లర్చింపవలయును. అన్నిటియందు బిల్వదళంబు
లుత్తమోత్తమంబులు. వీని యర్పణంబున సర్వసిద్ధులు సేకూట సనంధిరము
సుగంధచూర్ణముల నత్తరువుల నర్పించి గుగ్గుల్వగరు ధూపంబులు దీపంబులు
నొసంగి యిట్లర్పించుచు బునరర్ఘ్యం బీనలయును.

క॥ ఇమ్ము మహేశ్వర! రూపము, నిమ్ము గరియమగుభోగ ♦ మిందుఁరీతి !
ఇమ్ము శివ! కీరితిని నా,కిమ్ము హరా! ముక్తి నర్ఘ్య ♦ మిదిగొను గొలుతున్.

వ. తరువాత ననేకవిధంబులగు మధురభక్ష్యంబులతో దివ్యాన్నంబు నైవేద్యంబు
చేసి యాచమనంబు సేయించి సుగంధ తాంబూలంబుల నర్పించి పంచనర్తి
జ్వాలలతోఁ పాదంబులందు నాలుగు మాఱులు పొక్కిట రెండుమాఱు లొక్క
తడవ మొగంబందు నేడుమాఱులు సర్వాంగములందు మొత్తము పదు
నాలుగుమాఱులు దీపహారతి నటుపైఁ గర్పూరసీరాజనంబిచ్చి గురూక్త
మూలమంత్రంబు జపించి వేదస్తవంబులతో మంత్రపుష్పంబు సమర్పించి పృథ
క్షీణ నమస్కారంబు లొనర్చి మఱియు నిట్లు విజ్ఞప్తి యొనర్పవలెను.

క॥ భువిఁబదము జాతినంతనె, భువియే యవలంబన మయి ♦ పొసఁగెడు నటులే
భవ! నీయెడనేఁ దప్పిన, శివ! నీవేదిక్కుగాదె ♦ శిశిరకరధరా !

క॥ పరివారయుతముగా నీ, యిరవునకేగుము మహేశ! ♦ యిత్తఱిఁ గృపతో
మరల సమర్పనవేశకుఁ, దఱియుము దాసజనదుఖి ♦ దళనప్రవణా !

వ. ఇట్లర్పించి తిరిగియుఁ బుష్పాంజలి నర్పించి స్వహృదయంబునందు శివలింగంబును
వీనర్పించి తత్తీర్థంబు మూర్ధంబునందుఁ జల్లుకొని గ్రహించునది. ఇట్లు భోగ
మోక్షప్రదంబు శివసమర్పన పృకారం బుపదేశించితి నిఁకేమి వినవలయు

వెటింగింపుమనుడు మహాత్మా ! పుష్పపత్నిర్వసంబునందు శివుం డేయేపుష్ప
పత్రింబుల నేయేఫలంబు లొసంగునో యెటింగింపుమనిన ననుకంపతో నిలింప
జ్యేష్ఠుండిట్లనియె.

—* పృత్యేక పుష్పపత్నిర్వసంబులనిరూపణము *—

గీ॥ పద్మములు బిల్వదళ శత † పత్ర శంఖ, సుమము లొకలక్షచేతఁ బ † శుశిలింగ
మర్చనముసేయఁ బాపంబు †లస్తమించు, భాగ్యములుపట్టునందియం†పడగఁజనదు.

క॥ ఇరుపదిపద్మములైనన్, బరఁగును బ్రస్థంబు వేయి † బైల్వదళములే
నరప్రస్థము శతపత్రము, లరప్రస్థము వేయియైన † నరయు ముసీంద్రా! 351

న. పదియాఱుపలంబు లొక్కప్రస్థంబగుఁ బదిటంకంబు లొక్కపలమగు నీ
పరిమాణంబెటింగి యర్చింపనలయును. రాజ్యకామియగు వాఁతఁడీ పద్మాది
చతుష్టయంబున నొక్కటనేని పదికోట్ల లెక్కతోఁ బార్థివలింగపూజ విధి
విహితంబుగ నొనర్చిన శివానుగ్రహంబున రాజ్యంబుఁ బడయు మఱియుఁ
బ్రాధాన్యకామి తదర్థంబుచేతను గారాగృహబద్ధుండు లక్షయగు వానిచే
రోగగ్రస్తుండు తదర్థంబునను గన్యాకాముకుఁడు తదీయార్థంబునను విద్యా
కాముండద్దానిలో నర్థంబునను బూజించిన నిష్ఠంబులఁ బడయుదురు.

సీ॥ కుశలఁ బూజించినఁ(గూర్చు దీర్ఘాయస్సు, నున్మత్తసుమపూజయొనఁగు సుతుల
కర మొందు యశము న(గ స్త్యసుమార్చన, నర్కపుష్పార్చన శౌర్యంబొనఁగు
కలువలపూజ వి(క్రమము సంతనసేయు, వైరులఁ గెడపు జ(పాసునూర్చ
గన్నేరువిరిపూజ † గడఁగి రిపులఁబాపు, బంధూకపూజ రాఁబట్టు న.గల .

గీ॥ జాతిపుష్పార్చన వాహనశంపదనిడు, మల్లియలపూజ యొనఁగు రామయగునతిని
మొల్ల పూవులయర్చనభోగమిచ్చు, నవిసేపూపూజ శంభునఖ్యంబుగూర్చు.

న. మఱియును.

గీ॥ రాజకాకుసుమార్చన య(రాతిహరము, కడఁగి వావిలివిరిపూజకలుషహరము
కొండఁగోగువిరులపూజ(కోకలొనఁగు, దిరిసెనవుఁబూలపూజ సం(బరముసేయు.

గీ॥ నువ్వుపువ్వులయర్చన † జవ్వనమిడు, తుమ్మిపువ్వులపూజ మో(క్షమునిచ్చు
నందినర్థనసుమపూజ † యంద మొనఁగు, నలకురంటకకుసుమార్చన † గలిమిఁగూర్చు

క॥ సంపెంగ మొగలివిరులఁ బ్రే, మింపఁడు బాలేందుమాళి † మిగులు విరులలో
నింపగు సొంపగునవి య, ర్చింపఁగఁ జెందెద రమేయ † విపులఫలంబుల్. 355

క॥ దాసజనంబును గడును,ల్లాసంబున మనుచు వాని † లలితకృపాశ్రీ
భాసురుని బరమశివునిన్, వాసిమెయిన్ బూజసేయఁవలయును మానీ ! శిఖి

ప. ఆనన పాద్యాఘ్నిచమనంబులొసంగి ససుగంధచందనోదకధారల వడంగము
లతో శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతో నేకాదశవారము లభిషేకముచేసి
శుద్ధ వస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తవలయును. అటుపిమ్మట నాచమనంబొసంగి
వస్త్రంబుల నర్పింపవలయు నామీఁద తిలలు, యవలు, గోదుషులు, పెసలు,
మినుములు, శివునికి మంత్రంబులతో నర్పించి యటుపైఁ పద్మంబులు, శంఖ
పుష్పంబులు, ధుత్తూరంబులు, దుమ్మిపూవులు, మందారపసుమంబులు, బిల్వ
దళంబులు దులసీపత్రంబు లర్పింపవలయును. అన్నిటియందు బిల్వదళంబు
లుత్తమోత్తమంబులు. వీని యర్పణంబున సర్వసిద్ధులు సేకూట సనంఘము
సుగంధచూర్ణముల నత్తరువుల నర్పించి గుగ్గుల్వగరు ధూపంబులు దీపంబులు
నొసంగి యిట్లర్పించుచు బునరర్ఘ్యం బీవలయును.

క॥ ఇమ్ము మహేశ్వర! రూపము, నిమ్ము గరీయమగుభోగ † మిందుఁరీతూ !
ఇమ్ము శివ! కీరితిని నా,కిమ్ము హరా! ముక్తి సర్ఫ్య † మిదిగొను గొలుతుకా.

ప. తరువాత ననేకవిధంబులగు మధురభక్ష్యంబులతో దివ్యాన్నంబు నైవేద్యంబు
చేసి యాచమనంబు సేయించి సుగంధ తాంబూలంబుల నర్పించి పంచసర్వి
జ్వాలలతోఁ పాదంబులందు నాలుగు మాటులు పొక్కిట రెండుమాటు లొక్క
తడవ మొగంబందు నేడుమాటులు సర్వాంగములందు మొత్తము పదు
నాలుగుమాటులు దీపహారతి నటుపైఁ గర్పూరసీరాజనంబిచ్చి గురూక్త
మూలమంత్రంబు జపించి వేదస్తవంబులతో మంత్రపుష్పంబు సమర్పించి ప్రస
క్షిణ సమస్కారంబు లొనర్చి మఱియు నిట్లు విజ్ఞప్తి యొనర్పవలెను.

క॥ భువిఁబదము జాతినంతనె, భువియే యవలంబన మయి † పొసఁగెడు నటులే
భవ ! నీయెడనే దప్పిన, శివ ! నీవేదిక్కుగాడ † శిశిరకరధరా !

క॥ ప్రరివారయుతముగా నీ, యిరవునకేగుము మహేశ! † యిత్తఱిఁ గృపతో
మరల సమర్చనవేళకుఁ, దఱియుము దాసజనదుఃఖ † దళనప్రవణా !

ప. ఇట్లర్పించి తిరిగియుఁ బుష్పాంజలి నర్పించి స్వహృదయంబునందు శివలింగంబును
వీసర్పించి తత్తీర్థంబు మూర్ధంబునందుఁ జల్లుకొని గృహించునది. ఇట్లు భోగ
మోక్షప్రదంబు శివసమర్చన ప్రకారం బుపదేశించితి నిఁకేమి వివరలతు

యెఱింగింపుమనుడు మహాత్మా ! పుష్పవత్సార్చనంబునందు శివుం డేయేపుష్ప
వత్సంబుల నేయేఘంబు లొసంగునో యెఱింగింపుమనిన ననుకంపతో నిలింప
జ్యేష్ఠుండెట్లనియె.

—* పరీత్యేక పుష్పవత్సార్చనాఫలనిరూపణము *—

గీ॥ పద్మములు బిల్వదళ శత † పత్ర శంఖ, సుమము లొకలక్షచేతఁ బ † శువతిలింగ
మర్చనముసేయఁ బావంబు †లస్తమించు, భాగ్యములుపట్టునందియం † పడగఁజనదు.

క॥ ఇరువదిపద్మములైనన్, బరంగును బ్రస్థంబు వేయి † బైల్వదళములే
నరవృన్ధము శతపత్రము, లరవృన్ధము వేయియైన † నరయు మునీంద్రా! 351

న. పదియాఱుపలంబు లొక్కవృన్ధంబగుఁ బదిటంకంబు లొక్కపలముగు నీ
పరిమాణంబెఱింగి యర్చింపవలయును. రాజ్యకామియగు నాతఁడీ పద్మాది
చతుష్టయంబున నొక్కటనేని పదికోట్ల లక్షతోఁ బార్థినలింగపూజ విధి
విహితంబుగ నొనర్చిన శివానుగ్రహంబున రాజ్యంబుఁ బడయు మఱియుఁ
బ్రాధాన్యకామి తదర్థంబుచేతను గారాగృహబద్ధుండు లక్షయగు వానిచే
రోగగ్రస్తుండు తదర్థంబునను గన్యాకాముకుఁడు తిదీయార్థంబునను విద్యా
కాముండద్దానిలో నర్థంబునను బూజించిన నిష్ఠంబులఁ పడయుదురు.

సీ॥ కుశలఁ బూజించినఁ † గూర్చు దీక్షాయును, నున్మత్తసుమపూజ † యొసఁగు సుతుల
కర మొందు యశము న † గస్త్యసుమార్చన, నర్కపుష్పార్చ శౌ † ర్యంబొనంగు
కలువలపూజ వి † క్రమము సంతనసేయు, వైరులఁ గెడపు జ † పాసుమార్చ
గన్నేరువిరిపూజ † గడఁగి రిపులఁబాపు, బంధుకపూజ రా † బట్టు నగల .

గీ॥ జాతిపుష్పార్చ వాహన † సంపదనిడు, మల్లియలపూజ యొసఁగు రా † మయగునతిని
మొల్ల పూవులయర్చన † భోగమిచ్చు, నవిసెపూపూజ శంభున † ఖ్యంబుఁగూర్పు.

న. మఱియును.

గీ॥ రాజకాకుసుమార్చ య † రాతిహరము, కడఁగి వావిలివిరిపూజ † కలుషహరము
కొండగోగువిరులపూజ † కోకలొసఁగు, దిరిసెనవుఁబూలపూజ సం † బరముసేయు.

గీ॥ నువ్వుపువ్వులయర్చన † జవ్వనమిడు, తుమ్మిపువ్వులపూజ మో † డమునిచ్చు
నందివర్ధనసుమపూజ † యంద మొసఁగు, నలకురంటకకుసుమార్చ † గలిమిఁగూర్చు

క॥ సంపెంగ మొగలివిరులఁ బ్రే, మింపఁడు బాలేందుమాళి † మిగులు విరులలో
నింపగు సొంపగునవి య, ర్చింపఁగఁ జెందెద ర † మేయ † విపులఘంబుల్. 355

వ. వెండియు.

గీ॥ లక్షబిల్వార్చనంబు మహాలాక్షరధను, కేవలసేయనొ యవ్యానికీర్తితంబు
లన్నిగూరిచి ముక్తి నంత్యముననిచ్చు, జమ్మిదళములపూజ మోక్షముసేయు.

—* ధన్యపూజాఫల నిరూపణము *

వ. ఇట్లు పుష్పవత్సార్చనాఫలంబును వేటువేటుగ నీ కెఱింగించితి నిక
ధాన్యార్చనంబుతీ రెఱింగించెదను వినుము. తండులారోపణచేత లక్ష్మీనృద్ధి
యగును తండులంబులు తొమ్మిది ప్రస్థంబులపై రెండుపలంబులైన నొకలక్ష
ప్రమాణంబగు. శినలింగంబును బూజించి సుందరవస్త్రం బొడు లింగంబుపై
నునిచి పూర్వోక్తప్రమాణంబుగ లక్షాక్షతతండులంబు లప్పించి యవ్యానిపై
యొక్క శ్రీఫలంబుంచి సుగంధపుష్పధూపదీపనై వేద్యంబులొసంగి పన్నిద్దఱు
బ్రాహ్మణులకు భోజనంబిడి యవ్వారలకు దక్షిణలిచ్చి యాజ్ఞకునకు శక్తి
లోపంబుసేయక దక్షిణలీనలయు నిట్లైన లక్షతండులార్చన యగును. లక్ష
తిలార్చనచేత మహాపాపనాశనంబగును. తిలలు పదకొండు పలంబులైన నొక
లక్ష యగు నవ్యాని తొలుతటివలె బూజించి యట్లే బ్రాహ్మణులకు భోజన
దక్షిణ లర్పింపవలయును. అటులొనర్చిన సమస్తాఘంబులు సమసిపోగలవు.
లక్ష యనపూజ స్వర్గసౌఖ్యంబునిచ్చు నెన్నిది ప్రస్థంబుల పదిపలంబులు
యవలైన నొకలక్షయగు నవ్యానితోఁ బూర్వోక్తవిధిఁ బూజించి బ్రాహ్మణు
లకు భోజనంబుఁబెట్టి దక్షిణలీనలయును. గోధూమార్చనంబు సంతాన
వృద్ధికరము, అర్ధద్రోణంబు గోదమలు లక్షయగును. పూర్వోక్తవిధిగ నర్హణ
నొనర్చి బ్రాహ్మణులకు భోజనదక్షిణ లీనలయును. ముద్గార్చన సుఖంబుఁ
గూర్చు నేడుప్రస్థంబులపైఁ బదిపలంబులు పెసలైన లక్షయగును. పూర్వోక్త
విధి నవ్యానినర్పించి పదియొక్కరు బ్రాహ్మణుల కన్నంబుఁబెట్టి దక్షిణ
లొసంగవలయును. ప్రియంగు పూజనంబునఁ ద్రివర్గవృద్ధియగును. కొఱ్ఱలు ప్రస్థం
బైన నొకలక్షయగును. వెనుకటివలెఁబూజించి పండ్రెండుగురు బావలకు
సాపాటు గావింపఁజేసి దక్షిణలొసంగ వలయును. సార్వ పార్చన శత్రుహింసిని.
ఇరువది ప్రస్థంబులావాలైన నొకలక్షయగు వెనుకటివలె నర్పించి బ్రాహ్మ
ణుల కన్నదానంబుచేసి దక్షిణలొసంగవలయును. మరియు మిరియాలతో శివ
లింగంబు నర్పించినఁ బదిపంధిమారణం బొనరు. ఆఢకదళార్చన సర్వసౌఖ్య
ఫలంబిచ్చు నిద్రి ధాన్యార్చనామాన ప్రకారం బిడక బుచ్చమానంబులు వినుము.
శంఖపుష్పంబు లొకప్రస్థంబైన లక్షయగు జాదివిరులు మొల్లపూవులు పదియు
నొక్కప్రస్థంబైన లక్షయగు. రాజికాకుసుమంబు లర్ధప్రస్థంబైన లక్షయగు

నిరువది ప్రస్థంబులు మల్లెపూవులు లక్షయగు నందొక్క ప్రస్థంబు దక్కువైన నువ్వుపువ్వులు లక్షయగు నిక ముప్పదియెనిమిది ప్రస్థంబులు గన్నేరు విరులైన లక్షయగు వావిలి పూవులట్టులేయగును. కొండగోగువిరులు శిరీష కుసుమంబులు మంకెనపూవులు పదిప్రస్థంబులైన నొక్కొక్కడు లక్షయగు. వీనిఁ దెలిసి లెక్కయెఱింగి పూజింపవలయును.

—* అభిషేకఫల నిరూపణము *

ఇకనభిషేకజలధారాఫలంబుల విశదీకరించెద వినుము. జ్వరప్రళాపశాంతి కై పద కొండు మాటులు శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతోఁ బురుషసూక్తముతోఁ పడంగన్యాసములతో, మహామృత్యుంజయ గాయత్రీ జపములతో శివలింగంబును సభస్మజలధారల సభిషేకింప వలయును. జ్వరప్రలాపంబులు శమించును.

క॥ ఘృతధారల సభిషేకము, సుతవృద్ధినిఁ గోరి సేయ ♦ శుభ్రాంశుధరుం డతులకరుణాభుండై యిడు, సుతులను తేజోమహితుల ♦ సుభగూణయుతులన్.

ప. ఇంకను.

సీ॥ దుగ్ధాభిషేకంబు ♦ దుఃఖంబుఁ బోఁజిమ్ము, చక్కెరఁజేర్చ విస్తరిలుఁ బ్రజ్ఞ తైలసేకంబు నిర్మూలించుఁ బగతుర, సత్తురు వర్పింప ♦ సమరు భోగ మావనూనియసేకమరిమర్దనముచేయుఁ, దేనెతో స్నపియింప ♦ నీనుఁగల్గి ఇక్షురసపుసేకమెనఁగించు మోదంబు, గంగాంబుధార మోక్షంబు నిచ్చు

గీ॥ నయుతమానంబుగా నిట్టునభవలింగ, మర్థిమై రుద్రపాతపాఠాయణంబు లమర సభిషేకమొనరించియట్లు రుద్ర, సంఖ్యతోబాఁపలకుజగ్గీసల్పవలయు.

ప. ఇట్లు నందిస్కందగణేశోమాసమేతంబుగశివుని విధిప్రకారంబు సమంత్రకంబుగఁ బూజించిన సఖలభోగంబులు చెంది పుత్రపౌత్రాదులతో నానందంబునొంది యంతంబున మోక్షంబు నొందుదురనుడు నారదుండు మహాత్మా! సంతసం బయ్యె నిక సృష్టిగూరిచి యటుపై వృత్తాంతంబు నెఱింగింపుమనిన విధి యిట్లనియె.

—* బ్రహ్మదేవుడు నారదునకు సృష్టినిగూర్చి చెప్పుట *

చ॥ తరుణశశాంకశేఖరుండు ♦ దానటు లంతరమొంద సేను న పురమశివాజ్ఞ లోకములఁ ♦ బన్నుగ సృష్టియొనర్పఁగోరి శం

కరుని మనంబునన్ గొలువఁ ♦ గాండమునం దగుపట్టె నండమొం
డిరువదినాల్గు తత్త్వముల ♦ నింపుగనొందిన యద్ది నాకటన్ .

361

గీ॥ ఆవిరాడ్రూపమునుజూచి ♦ యంతనంది, యంబునేఁజెందిదారుణంబై నతపముఁ
బదియురెండేండ్లు గావింపఁబద్ధునయనుఁ, డాదటన్ జేరి నాదు దేహంబు నిమిరి.

క॥ వరమడుగు సంతసించితి, నరమరయొక్కింతలేక ♦ యబ్జభవా! స
త్వర మీక యుండునదిలే, దరయుము సర్వంబు నిత్తు ♦ నభవుని కరుణన్ . 363

గీ॥ అనిన నేనట్లే శివుఁడు నన్నప్పగించె, నీకటు మహాత్మ! మొక్కెద ♦ వీఁక మెఱయు
నీవిరాడ్రూపమగునండ ♦ మీపుగనుము, జడమగుచుజ్ఞానశూన్యమై ♦ యడరెన్ని.

క॥ దీనన్ జై తస్యంబు న, నూసకృపన్ సంతరింపు ♦ ముజ్జ్వలతేజా!
దానన్ సంతసమొందెద, నీ నిరుపమ విభవమునకు ♦ నేస్తంబునకున్ . 365

క॥ అని సన్నుతింప విష్ణుం,డనంతరూపంబుఁజెంది ♦ యండమునొందెన్
ఘనతరసహస్రశీర్ష ము,లును సాహస్రాక్షిపదములును జెలువొందన్ . 366

శా॥ అంతన్ జేతనయు క్తమై తనరి యా ♦ యండంబు ప్రిసీతమై
యెంతేనిర్వదినాల్గు పర్వములతో ♦ నింపొందె వైకుంఠమన్
వంతో పట్టణ మెల్లలోకములపై ♦ విష్ణుండు నిర్మించి య
త్యంతామోదముతోడ నుండె నట లే ♦ చావీటి కేపాటునున్ . 367

ఉ॥ నేనును సత్యమ౯బదము ♦ నెక్కిని యక్కఱకంతునానతిన్
బూని జగంబులన్ సలుపఁ ♦ బూన్కినిజెందుడుఁ బాపసృష్టినా
నేను తమోమయంబులయి ♦ యేర్పడె నగతనె స్థావరాఖ్యులన్
బూనినవానిసల్పి యవి ♦ బోధములేనినటంచు నెంతయున్ . 368

మ॥ హరునిన్ ధ్యానముసేయుచుండఁగ నె తిర్వక్రొస్తమాసర్గమొం
డిరవొప్పన్ బశుబక్షిముఖ్యగణమై ♦ యేపొందె నద్దాన సం
బరమొక్కింతయుఁ గానకున్నతటి నూర్ధ్వస్థాతమా సృష్టి వి
స్తరితన్ సాత్త్వికమొప్పిరయ్యెడ సురల్ ♦ ధన్యుల్ నుఖాపాదకుల్ . 369

మ॥ అదియున్ జూచి యసాధకంబె యని నే ♦ నాత్మన్ విచారింప న
ప్పదనందే మఱియొండు సర్గమది యాత్మక్రొస్తమారాజసా
స్పదమై యొప్పెను మానిసుల్ పొడమి రాపై భూతసర్గం బాఠాం
ఠాదవెన్ సర్గము లిట్లు లైదమరె శాశ్వదారసంపత్తిచే . 370

మ॥ మొదటన్ బుట్టై మహాత్ము దాన నదియొప్పున్ సృష్టలందాద్య మా
పిదపన్ సూక్ష్మము లైదుగాఁబరఁగి మేల్ ♦ పేరొందు తన్మాత్రాలన్
విదితంబయ్యె ద్వితీయసృష్టి యిడ నా ♦ విఖ్యాతవై కాఠికం
బృ దగెన్ మూడవసృష్టి ప్రాకృతములై ♦ పొల్పొందు నీసర్గముల్. 371

గీ॥ అంతమీఁదట మనమందుననఘలైన, సనకముఖ్యమునులనాత్మ ♦ సదృశమూర్తు
లైదుగురను సృజించి నేనాచరించు, సృష్టియెడఁజేర్ప నవ్వార ♦ లిప్తపడక. 372

క॥ పరమశివధ్యానంబున, మరగిన చిత్తములతోఁ గుఁమారులు నన్నున్
గురిగొనకవీడి యెండేఁ, బరుగెత్తిరి జ్ఞానధీవి ♦ భాసితలగుచున్. 373

వ॥ వీరసృష్టి లొమ్మిదవదియగు నిడ నిట్లే నీసృష్టి నవకంబందును.

ఉ॥ వీరి యవాంతరంబులగు ♦ భేదములెన్నియొ పెక్కులున్నవ
వ్యాధి లెక్కనేయఁగల ♦ వాఁడెవఁడిందు మునీంద్ర! యట్లు నే
సూనుల యప్పరాజ్యభుతఁ ♦ జూచి కడున్ గడుఁ గోధమూర్తియై
దీనతఁజెంది యేడ్వఁగను ♦ దెవ్వనరాలిన వశుబిందువుల్. 374

క॥ జలజల కన్నీఁట్టుల, నొలుకంఘాఁ బుడమినుండి ♦ యుగ్రవిషములౌ
చిలువలు వెలసి న వెంతయుఁ, బలురకములతోడఁ బాడమి ♦ బ్రహ్మణ్యవరా!

—* శ్రీ రుద్రోత్పత్తి *—

ఉ॥ వానినిఁజూచి రోసి క'డు ♦ వందురుచున్ హరిబోధతో శివున్
ధ్యానమునేయుచుండు. సు ఘృ ♦ తాకరుండై శివుఁ డాత్మ నానపై
మానెనఁగన్ బామల్ : ఓడుమ ♦ మాన్యపదంబవిముక్తమందు నెం
తేనియుఁ దేకువంబాలిచె ♦ దిక్కులు దేజరిలంగఁ జక్కఁగన్, 376

మ॥ కని నే నాశివు నీలలోహితఁ జగ ♦ త్కల్యాణసంధాయకున్
ఘనతేజఃపటలీవిభాసితదిశా ♦ కాండున్ శివావల్లభున్
మనమందక్కజమొంది మొక్కి - పరమా ♦ మ్నాయంబుల౯ బాడి సృ
ష్టినిఁ గూర్చున్ బతిమాల శర్వుఁ డు సృజిం ♦ చెన్ రుద్రసంఘంబులన్.

ఉ॥ వారలఁ గాంచి నే భవన ♦ వంద్య ! జనుర్మరణామయార్తుల౯
గూరనివీరి సల్పితివి ♦ కూడునె యిట్లు మహాత్మ! యింకఁబై
నారసి జన్మదుఃఖముల ♦ నందెడవా. 3 సృజింపుమన్నన.
ద్ధీరుఁడు నానుడుల్పిని వి ♦ ధీ! యటు లేను సృజింప వినిఁగన్. 378

గీ॥ జన్మదుఃఖనిమగ్నతా ♦ జనులనెల్ల, మృత్యుచెద గురుడనై ♦ సిద్ధినొసఁగి
నీవె సృజియిరెపు దుఃఖంబు ♦ నెక్కొనెడి పరి! జలనునే నెల్లనీసృష్టి జలజగర్భ!

క॥ నాయానతిచే నిన్నీ, మాయ తఱుచుచుట్టఁబోదు ♦ మంచిగసృష్టి
జేయుచునుండుము నేనిక, బోయెద నాయుచ్చననుచుఁ ♦ బొందుగనంతన్.

క॥ అంతర్నిజెంది వేగిర, మెంతోవైకుంఠనగరి ♦ కెక్కుడుపై నన్
వితగఁబాలించెడు పోలు న, నంతశ్రీలెసఁగనల్పి ♦ యందువసించెన్. 381

ఉ॥ నేనును బంచభూతముల ♦ నేర్పుమెయిన్ సృజించి యంత నా
నానగసింధుపల్వలవ ♦ నప్రముఖంబులనుగ్ గలాఘటి
దై ననికాయ మొప్పుయుగ ♦ తండములన్ రచించి యంతతో
నేనియుఁ దన్నిజెందక మ ♦ హేశ్వరు ధ్యానముచేసి వాసిగెన్. 382

—* దే వా ది సృష్టి *—

సీ॥ కనులందు నమ్మరీ ♦ చిని హృదయమున భృ, గుని శ్రుతులందు న ♦ త్రిని శిరసున
నంగిరసునిఁ దొడ ♦ లందునిన్ జాయయం, దాకర్తమునిఁబ్రాణ ♦ మందు దక్షు
వ్యానంబునన్ బులహముని నపానంబు, నన్ గ్రీతువును సమానమున నవ్వ
శిష్ఠు సంకల్పము ♦ చేత ధర్మని నుదానమునఁ బులస్యు మ ♦ నమున రుచిని

గీ॥ సృష్టిసాధకులనుగ సృ ♦ జించి వృద్ధి, గోరి శంకరుఁ దలఁప న ♦ గురుకృపాబ్ధి
యర్ధనారీశరూపంబు ♦ నర్థిజూపె, నేనునట్టులేయగురూప ♦ మెలమినొంది. 383

క॥ సగముతనువు యోషగఁ బెఱి, సగముతనువు బురుషుండుగను ♦ సౌరొప్పవిధం
బుగ సంతరించికొని చ, క్కఁగ మరల సృజించినాడ ♦ గౌశల్యమునన్.

గీ॥ ఘనుఁడు స్వాయంభువుం డను ♦ మనువునున్ ద
పస్వినియు యోగినియునైన ♦ పద్మగంధి
యనఘ శతరూపయనునొక్క ♦ యన్నుమిన్న
జననమొందిరి డెందము ♦ త్సవముఁ జెంద. 385

క॥ వారలు పరస్పరము దమి, గూర వివాహంబు నొంది ♦ కూడి నిజకుల⁸
ద్ధాదుల నిర్వృతుకొమరులఁ, జారుతనుల సుతలఁ గనిరి ♦ జక్కఁగముగురన్. 386

గీ॥ అగ్నియుండు ప్రియవ్రతుం ♦ డన యవీయుఁ
డల్ల యుత్తానపదుండన ♦ నమరి రికను
నొప్పి రాకూతియన దేవ ♦ హూతియనఁ బ్ర
సూతియన నాహ్వాయము లొంది ♦ సుతలు తపసి. 387

గీ॥ రుచికి నాకూతిఁ గర్ణమో ♦ రుయశునకును, దేవహూతిని నర్పించి ♦ ధీరుడల్ల
దక్షునకునా ప్రసూతినిఁ ధారవోసె, ఘనుఁడుస్వాయంభువుండనునా ♦ మనువుప్రీతి.

శా॥ ఆకూర్త్యంగనయందు నారుచికి య ధి జ్ఞాఖ్యుండునున్ దక్షిణా
ఖ్యాకస్త్రీయును బుట్టిరాపుగుఱు స్వా ధి యంభూతుడౌ తాత పు
త్రాకారంబుగనొందె దక్షిణవివా ధి హంబాడె నవ్వాని ను
శ్రీకుల్ పన్నిరువురుతుల్ వాడమి ర ధి చ్చిమ్మంతు లవ్వారికిన్. 389

క॥ ఇఁక దేవహూతి కర్దము, లకుఁబాడమిరి పుత్రులు కపి ధి లముఖులును బ్రసూ
తికి దక్షునకుదయించిరి, నుకన్య లిరువదినలుపురు ధి సుందరమూర్తుల్. 390

వ. అందు.

సీ॥ ధర్ముడుగొనెఁ ద్రోయౌ ధి దశకన్యకల వారి, పేరులనెఱింగింతు ధి బేర్చివినుము
శ్రద్ధ లక్ష్మీయు ధృతి ధి శాంతి తుష్టియుఁ బుష్టి, కీర్తి సిద్ధియు బుద్ధి ధి క్రియయు మేధ
లజ్జ వసువునావె ధి లయువార లవ్వారి, చెలియండు పదియొక్క ధి రలఘుమతులు
ఖ్యాతియునతియుసంధి భూతియుస్మృతియుఁబ్రీతియునుక్షమయునన్న ధి తియనురూప

గీ॥ ఊర్జస్వాహాస్వధలుఖ్యాతి ధి నొందెభృగుఁడు, సతినిబెండ్లాడెనాబాల ధి చంద్రధరుఁడు
చేకొనె మరీచిసంభూతి ధి స్మృతిని నంగి, రసుఁడు ప్రీతిఁబులస్తుండు ధి రహిఁబడసిరి.

క॥ కృతువు పులహుండు నత్రి మ, హితతేజుండౌ వసిష్ఠ ధి ఋషి యగ్నియునున్
బితలును దక్కిన యూర్వర, గుతుకమునన్ బెండ్లి యాడి ధి కొనిరి వరుసగన్.

క॥ మఱియును వీరలవలనన్, విరివిగ భవనత్రయంబు ధి విస్తరిలెఁ జరా
చరమటు గర్మవశంబై, హరునానతి లెక్కలేని ధి యట్లు గుమారా! 393

వ. ఇఁకను గల్పభేదంబు చొప్పున నొక్కపుడు దక్షున కఱువదిమంది కూతులు
జనింప వారలలోఁ బదిమందిని ధర్మనకును, నిరువదియేడ్లరను జందురునకును,
బదమూఁగురఁ గశ్యపునకును, నల్లరను వైనతేయునకు భృగ్వంగిరః కృశా
శ్వలకు నిద్దఱ నిద్దఱనొసంగి వివాహంబొనరించె నవ్వారిచేఁ జరాచరసృష్టి
యభివృద్ధిఁజెంది పోదలె నిలింపులు మును లసురులు మానినులు వృక్షంబులుం
బక్షులుం బన్నగంబులు మృగంబులు మున్నగువానితోఁ బాతాళంబు మును
కొని బ్రహ్మలోకంబువఱకు శూన్యప్రదేశంబునదిలేక నిండారియుండె.

క॥ పరమేశ్వరి సతియనుపే, రిరవొప్పన్ దక్షునుతగ ధి నేర్పడి శర్వున్
బరిణయమాడెను భక్తి, ధర్మమునకుఁ బాడమఁజేసె ధి దాశివుఁడాపెన్.

మ॥ సతియున్ శంకరుఁ జెట్టఁబట్టియు జడ ధి స్వాంతుండు దక్షుండు దు
ర్మతియై యీశ్వరుతోఁ బగన్ గొని యధ ధి ర్మంబౌ పథంబొందఁ ద
త్కృతువందే తన మేనుగాల్చికొని యా ధి తృప్తసానమొందెన్ మరు
ద్వితతుల్ గృమ్మరవేడ నద్రినుతయై ధి విశ్వేశు నొందెన్ విభున్. 396

వ. మఱియు నప్పురమేశ్వరి కసంఖ్యాతనామధేయంబులు భక్తజనభోగమోక్షకరంబులు గలవైన నందు.

గీ॥ కాళి చండిక శ్రీభద్రా శ్రీభద్రా, జయమృడాని భగవతి వి జయ జయంతి
కామచాముండసర్వమం గళపరాంబ, దుర్గకామదయని పిలు భుజు విబుధులు.

గీ॥ పరమశివునాజ్ఞ చే నృప్తి విరచనంబు
చేసితినినిట్లు లేనును శ్రీపతియును
రుద్రుడును గుణమయులము రుక్మమూర్తి
శివుడొకం డగుణుడు గుణ శ్రీబరచిన.

398

క॥ శివలోకమున రమణియగు, శివతో రహించుచుండు శివు డెల్లప్పుడున్
సువిదితుడతడెస్వతంత్రుడ, భవుడును బరమాత్మయరయు ప్రాథమతినుతా !

గీ॥ శివుని పూర్ణావతారమా శిశిరకిరణ, ధరుడు రుద్రుడు శివుడనంబరంగు నిలను
అతని వాసంబు కైలాస మద్దియాయ, జాండమెల్లను బాలిసిన నవియదెప్పుడు.

వ. శివుం డా కైలాస పర్వతంబున, రాజరాజగు కుబేరుని పూజలనొందుచు నాతని
యందు బద్ధసఖ్యుండై యుండె ననుడు నారదుండు నాళికసంభవున కిట్లనియె.

గీ॥ ఎప్పుడు కైలాసమున కేగె నిందుధరుడు
ఎందు బాసంగె గుబేరున కీశమైతి
ఏమియొనరించె శివుడందు నెఱుంగె జెప్రమ !
వినంగె గూరిమి పొడమె సం విస్మయాత్మ !

401

వ. అని యడిగిన విధాత యిట్లనియె.

—* కుబేరుని పూర్వజన్మ చరిత్రము *

క॥ శాంపిల్యం బనబడు నొక, సంపన్నులయమగు నగరి శాఖాభూమిన్
సాంపుగ వసించె భూమిని, లింపుడొకడు విద్యులన్ బ లీయుడు మిగులన్.

గీ॥ సోమశీఘ్రవ్యయనుధాబ్ధి సోమమూర్తి, యజ్ఞదీక్షితుడు డుత్తమ భ్యాతకీర్తి
యజ్ఞదత్తాహ్వయుం డభి లాంగవేద, వేది వేదాంతనక్త త్మో విభునిహితుడు.

క॥ అతని తనయుడు గుణనిధి, చేతో భవరుచిరమూర్తి చిన్నతనమునకే
బ్రీతి బెరుగుచుండెను సం, గాతులతో నాడుకొనుచు గలయదిరుగుచుక.

క॥ గర్భాప్తకమైనంతనె, నిర్భరయశు డెల్ల యప్త నిష్ఠామతి నా
త్మార్థకున కుపనయన మా, విర్భూతప్రీతినల్ప విత్తములరక్ష.

405

చ॥ కరమనురక్తిఁ దల్లి నవఁకంబగు తీయనిరొట్టె లన్నమున్
బెరుంగును నేనుకూరలును ♦ వెన్నయు మీఁగడఁ ప్ప లప్పముల్
బిరబిరఁబెట్టి దుస్తులను ♦ బేర్చి నొసంగుచునుండు నిత్యమున్
జటుతయు ధూర్తబాలురను ♦ జేరి చరించుచునుండు నెల్లడన్. 406

చ॥ మఱియును గొన్నినాళ్ళకు కు ♦ మారకుఁడాతఁడు ప్రత్యహంబుఁ జూ
దరులగువారిఁ గూడికొని ♦ తద్దయు బంగరపుంగరంబులన్
మురుగులు మున్నుగాఁగల వి ♦ భూషణముల్ వ్యయపెట్టుచుండె సం
కరకులజన్మతొ చెలిమి ♦ కాండ్రెనుగూడి మెలంగుచున్ బారిన్. 407

క॥ వైదికగోష్ఠుల నొల్లం, డాదరమును గనఁడు దేవ ♦ తాలయముల సం
పాదించు మేటినేస్తం, బాదలుఁ బాపండనటశ ♦ తానళితోడన్. 408

ఉ॥ స్నానముమానె సంధ్యలకుఁ ♦ జక్కఁగనీళ్ళొసఁగెన్ మొగంబునన్
గానకపోయె బూది మడిఁ ♦ గట్టఁగరోసెను వేదపాఠమున్
మానె గురున్ సత్తీర్థులను ♦ మానసమందున విస్మరించె నెం
తేనియు గీతవాద్యముల ♦ నెల్లదవుల్కొని యుండె నింపుమై. 409

క॥ చూపులగుట్టమునలె నతఁ, డేవుమెయిన్ బెరుంగుచుండ ♦ నీతని తండ్రిన్
శ్రీపతినిభుండని యెఱిగి మ, హావరితోపమున మేటి ♦ యగ్రజాఁడొకఁడున్.

క॥ తనయన్ సురూపలేఖా, వినయన్ శ్రీయజ్ఞదత్తవిబుధుననుమతిన్
గాని తత్తనయున కొసఁగెను, ఘనమగు హరణములనిచ్చి ♦ గౌరవమెసఁగెన్.

చ॥ తనయుని చెడ్డచెయ్యులను ♦ దండియెఱుంగఁడు రాచగీముకున్
జని యట ధర్మశాస్త్రములు ♦ సచ్చరితంబులుఁ జెప్ప నెట్లు సం
దను చదువుగొఱించి నడతన్ గడుఁగూర్చియు సోమిదమ్మతో
దినదిన మడ్లుచుండును బదిబదిగా నతఁ డార్తచిత్తుడై.

చ॥ కనవడఁడేమి వ్రత్రకుఁడు ♦ కన్నుల కెప్పుడటన్న నాపె చె
ప్పును బలుమాఱు లా నిగమఁపుంజములన్ మఱి శబ్ద శాస్త్రసూ
త్రనిచయమున్ గడున్ జదివి ♦ తత్సహపాఠులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికని ♦ యాలయమేగఁగఁబోయె నంచనున్. 413

ఉ॥ స్నానముచేసెనే? విధిగ ♦ సంధ్యనువార్చెనే? భస్మపుండ్రముల్
మానకదాల్చెనే? సుతుఁడు ♦ మడ్లునుగట్టి భుజించెనే? శివ
ధ్యానము చేసెనే? గురుని ♦ యంతికమొంది త్రయిన్ బరించెనే?
మానిని! యన్నఁ దత్సత్తి సమస్తముఁ నల్లెయొనర్చె గొడ్డునున్. 414

సీ॥ గంగాసృపంతినిఁ ♦ గాని స్నానంబు సేయఁడెన్నఁడేని కొఁడ్కంచుఁజెప్పఁ
 గాలంబు దప్ప కేఁకాని సంధ్యాగోష్ఠి, నొనరింపఁడాత్మజుంఁడని వచించు
 నొక్కనాఁడును నాగ ♦ యొనరింపకే గురు,నొద్దన్ జదువుఁదనఁయుండనిపల్కు
 కడు జ్వరంపడినఁ దానుడుగక పూజించు, శివలింగమును మన ♦ చిఱుతయనును

సీ॥ నేర్పుమెయి నిట్టులయ్యాజి ♦ నెలఁత విభుని
 తోడఁబలుకుచుఁ గొమరుని ♦ దుడుకుసేత
 లన్నియును గప్పిపుచ్చుచు ♦ నాత్మఁ గుందు
 చుండు నెంతయుఁ గొమరుపై ♦ నున్న కరుణ. 415

క॥ సతి పల్కినపల్కులు నూ, నృతములుగానమ్మి కోవి ♦ దేంద్రుఁడు ప్రీతిన్
 సతమలరుచుండె గృహకృ, తృతతిన్ దీరికయొకింత ♦ యలవడకుంటన్. 416

వ. అంతఁ దల్లియు.

సీ॥ ప్రత్యహంబును గొమరు సా ♦ పడఁగఁ జేయు
 చున్న సమయంబునందు నా ♦ యన్న! నీదు
 తండ్రి కడుకోపనుఁడు నీవు ♦ తగవెఱింగి
 మానుమీ చెడ్డపనులిక ♦ నేని యిపుడు. 417

క॥ ఇంతదనుక దాచితి నే, సుంతయెఱిఁగెనేనిఁ దండ్రి ♦ చూఁడు ! నిను ననున్
 గొంతుకఁగోయును దలఁకఁడు, పంతముతో నెవ్వరడ్డ ♦ పడినఁ గుమారా !

సీ॥ బ్రాహ్మణులకెల్ల సద్విద్యఁపరమసాధు, వర్తనము సజ్జనులచెల్మి ♦ వాసిఁగూర్చు
 ధనమునిచ్చును ♦ గీర్తినిఁదనరఁజేయు, నేటికో నీకు రుచియింప ♦ దీహితోక్తి.

సీ॥ వివవాకో “కిముధనై ♦ ర్విద్యానవద్యాయ, ది” యటంచుఁజెప్పను ♦ ధీజనోక్తి
 అరయవా? నీవు “వి ♦ ద్యావిహీనః పశు”వని పల్కునట్టియా ♦ ర్యజననూక్తి
 తెలియవైతివాకో! మఁదిఁబూని, “వాగ్భూషణంభూషణ”మను గు ♦ ణజ్ఞులనుడి
 ఎఱుఁగవై తోయెపు ♦ డేని “విద్యాఖ్యమం, తర్ధనం” బనునట్టి ♦ తద్జ్ఞనచన

సీ॥ మరసి దుర్జనసంసర్గ ♦ మకట! పాసి, సాధుజనసహవాసంబు ♦ సలుపుమన్న !
 వేదవిద్యల నెపుడు సే ♦ వింపుమన్న, బ్రాహ్మణాచారమును నెడఁ ♦ బాయకన్న!

క॥ వినుము సుతా! సచ్చోత్రియు, లనఘులు దీక్షితులు సోమ ♦ యాజులు నీవం
 శనిదానులైన పూర్వులు, కనవలదే వారిదైన ♦ గౌరవము మదిన్. 421

సీ॥ అందఱ నటుంచి కనుము నీ ♦ యాత్మజనకుఁ
 డెట్టిఁడో? పృతిదినము న ♦ స్నెంతయేని
 నిన్నుఁగూర్చి యడుగుచుండు ♦ నిర్మలాత్మఁ
 డాయనఘునేని భావింపు ♦ మాత్మయందు. 422

ఉ॥ అతఁడు ఖ్యాతతేజఁడు మ † హామహులందు మహామహుండు స
త్పూతచరిత్రుఁ డాధ్యుఁడు వి † భూషితవైధనవంశుఁ డున్న తుం
డై తగునట్టిఁడన్నిటను † నట్టి గరిష్ఠున కాత్మజుండవై
నీతిఁదొరంగి యివ్విధము † నీవు చరింపఁగ మేలొకో ? సుతా ! 428

ఉ॥ ఎప్పుడో గుట్టు బైటఁపడు † నెన్నిదినంబులు దాఁగియుండు మా
యప్పరా ! నీదు తిప్పలిక † నావలఁజూతము తల్లియొందుపా
ట్లప్పుడుసూడు కుక్కలకు † నైనను నక్కలకై ననుండవా
మువ్వఁదలంచి భీతితద † ముందరనున్నది పండు వాత్మజా ! 424

క॥ అరసి సుతా ! “పుత్రశ్శ, త్రురపండిత” యనెడు వరబు † ధులవాక్యములన్
గుఱిగొనుమా ! నెఱిగనుమా, యురియాడెడు నాదుమదికి † నూరటనిడుమా !

క॥ పదునెనిమిదేండ్లుదాఁటెన్, గద ? నీ కీ పడుచు గడు న † కల్మష యిదియుం
బదియాతేండ్లది లే దే, కొదవ యిఁకన్ దండి) భక్తిఁ † గొలువుము తండ్రి !

వ. ఇంకను నీకు.

గీ॥ మామ నద్గుణశీలర † మామనోజ్ఞుఁ, డత్త సౌజన్యనిధి వారి † యాత్మజులును
నమలవిద్యాధురీణులై † యాఱి తేఱి, రతులులికనీదుమాతులు † లన్నియెడల. 427

గీ॥ నేనునుం బతిపదపద్మ † నిరతమతిని, శంకరుఁడుసాక్షి యిట ఋతు † స్నానమాడి
చూడలే దెటువంటిదుఃప్తునిమొగంబు, పొడమితి వదెట్టు లిభ్యంగిఁగొడుక!దుడుక!

చ॥ అనుదినమిట్లు పుత్రకున † కాయమ బుద్ధులు చెప్పవచ్చుండెనన్
విని మదిఁ జేర్చకాతఁడు వి † వేకవిహీనతఁ జేసి తొంటితే
ర్వనఁజనుచుండె వేటయును † రోచెలి జూదము చౌర్య మానవం
బును బిశునత్వమున్ బదరి † బొంకుట సేకుఱఁ దొల్ల వెన్నఁడున్. 429

చ॥ ఎదియెది మధ్యగేహమున † నీక్షణగోచర మానావేగఁ దా
నదియది సంగ్రహించుకొని † యర్పణసేయును జూదగాండ్ర) కిం
పోదవ నొకప్పు కుందనపు † టుంగరమొక్కటి తండి)చేటి వే
లిది యెటొ దొంగిలించికొని † యిచ్చె దురోదరమూర్తి కొడ్డుగాన్. 430

వ. అంతనొక్కనాటి మధ్యందిన సమయంబునందు దై వవశంబునఁ జేసి దీక్షితుండు
రాజవీధియందు.

ఉ॥ జూదరి వేలినున్నతన † సొంపగుకెంపులపైఁడియుంగ్ర)మున్
మీఁదుగ జూచిచూచి తన † మేలిమి యుంగరమాటెఱింగి కో
పోదయమూర్తియై కితవ! † యుంగరమిద్దియెటుల్ లభించె బొం
కేదియులేక తెల్పు మల † యించెదఁ భూపతియొద్దఁ గానిచోన్. 431

మ॥ అన నవ్వాడును దీక్షితుంగని మహా ♦ త్మా ! జూదమంటాడి నీ
తనయుం డీయది నాకొసంగె నిది త ♦ ధ్యం బీయదేకాదికన్
వినుఁ డాతండు సువర్ణభూషణములన్ ♦ విత్తంబులన్ దెచ్చి మా
కనయం బిచ్చుచునుండు నెత్తములకై ♦ యాటోపమున్ జూపుచుకా. 432

ఆ॥ రావ్య కాంస్య తామ్ర ♦ రచితభాజనముల, నారకూటకృత ఘ ♦ టాళి మేలి
సేలువులను మంచి ♦ చీనాంబరంబులన్, దెచ్చి యమ్ముచుండు ♦ నెత్తములకు.

క॥ నాకొక్కని కేకా దా, పోకిరి యోటువడి సభిక ♦ ముఖ్యులచేతకా
జీకొట్లు కట్టువడి తన, కోకలనుక బ్రీతిదినంబు ♦ గోల్పడుచుండుకా. 434

క॥ అనునంత యాజి విభ్రాం,తినిఁగొని లజ్జయునుఁ గినుక ♦ దీఱని వగయుకా
బెఁగొని మనమునలంపఁగఁ, దనయిలు చేరంగఁబోయి ♦ తాపముగదురకా.

గీ॥ దీక్షితాయని! యిటురావెతేఁగదే! మ,దీయమా నుంగరము రత్న♦దీపితమును
బర్వమందిచ్చె నెద్దానిఁబ్రభుఁడు నాకు, నీవు చేకొంటి వెద్దాని♦నేర్పుజూపి. 436

చ॥ అన విని యాపె వేగమె మహాత్మ ! మడికా ధరియింపుఁ డన్నకాం
క్షునుగొని పెక్కురథులదె ♦ సావిడినిండి పరుండియున్న వా
రసఘులు మేదిసీవిబుధు ♦ లంగుళిభూషణ మేను బెట్టెలో
ననువగు దంతపుం బరణి♦యందుఁ దిరంబుగనుంచి దాచితికా. 437

క॥ సాపడినంతనె వేగమె, యాపేటికఁ దెఱచి యిత్తు ♦ నధిప! యనుడు నౌ
నే! పరమసత్యభాషిణి, యో పాతినౌత్యకుశల! ♦ యోసిపురంధ్రీ! 438

ఉ॥ ఎక్కడఁబోయె నీతనయుఁ ♦ డెక్కడఁబోయినఁ బోవుగాక నా
కక్కలుపాత్ముతోడ నిక ♦ నక్కలు యొక్కఁడులేదు సేలువుల్
రాక్కములున్ నగలు రజత ♦ రుక్మమయంబులు భాజనంబు లీ
వెక్కడ దాచితో యిటకు ♦ నిష్పడు దెమ్మిక రమ్ము చూచెదన్. 439

చ॥ కొడుకును భ్రష్టుఁజేసితివి ♦ కూయుచునుంటివి దబ్బుబల్ గడున్
గడుఁ బరిపూతమా యశము ♦ గంగనుగల్పితి వర్ణమంతయుకా
దుడిది గృహంబు శుద్ధముగ ♦ దుర్మతి! జేసితి వింకమీదటకా
గుడువుము నీదు కర్మమని ♦ కోపము తాపముమీఱ యజ్ఞయుకా. 440

గీ॥ స్నానమొనరించి చక్కఁగ ♦ సంధ్యవార్చి
యగ్ని హోతాది కృత్యంబు ♦ లాచరించి
యతిధు లందఱితోఁగూడ ♦ నారగించి
యలుక దీరఁగ నొకనాటి ♦ యహమునందు. 441

క॥ ఒకశ్రోత్రియుడౌ ద్విజుక, నృకనున్ బెండ్లాడి యంత ♦ నక్కన్నియతో
సుకముగ గృహస్థధర్మ, త్సుకుండై చెలువొందుచుండె ♦ జూపలుమెచ్చన్.

వ. అంత గుణనిధియును.

మ॥ తనవృత్తం బఖిలంబు తండ్రివినుటన్ ♦ దానప్లుయోజించి గీ
మునుజేరక జనమాని దవ్వెనగు భూ ♦ ముల్ చేరగాఁబోయి యం
దును నన్నంబును గానకాఁటఁ గడున్ ♦ దుఃఖంపుచుక సొక్కుచుక
దనతల్లిక స్మరియింపుచుక బొగలుచుక ♦ దాపాతిరేకంబునక. 443

ఉ॥ ఎచ్చటికేగువాడ నిక ♦ నేమియొనర్చుదు సుంతవిద్యయేక
మచ్చుకునేర్వనైకిని స ♦ మస్తమునర్థము ధారవోసితిక
హెచ్చుగ ద్యూతశాల కిపు ♦ డేమి శరణ్యము? వంశమందు నే
మచ్చగఁడోచితిక దెరవు ♦ మాలితి నిప్పటిమాట యెట్టులో! 444

చ॥ చదువదియున్న నెవ్వఁడును ♦ జౌర్యముసేయఁగలేడు దాని భూ
మిదయితుఁ డొందలేడిక స ♦ మీరసఖుండును గాల్పలేడు నే
మదమున నట్టివిద్యకు స ♦ మస్కృతిఁ జేసితిఁ బిన్ననాట ని
య్యదనున దిక్కెవండిచట ♦ నాఁకటమాడుచు నుంటినక్కటా! 445

గీ॥ తల్లియున్న దెయిందు ని ♦ త్వం బుషస్సు, లందునేయియుఁ బెరుగును ♦ నన్నమును బ్రి
యంబు మీఱఁగ నిడియెడు ♦ నట్టితల్లి, తొల్లి చెప్పిన నీతుల ♦ నొల్లనైతి. 446

క॥ అనివనరుచు దీనతనొక, యనోకహపు చాయనుండి ♦ యరయుచునుండక
ఘనుడగు మాహేశ్వరుడొక, డనఘుడు వక్వాన్నచాణి ♦ యై వేగమునక.

గీ॥ తనదువారెల్ల వెనుకొని ♦ తరలిరా శి
వాలయంబున కరిగి యం ♦ దభవలింగ
మర్చనముసేయుచుండె భ ♦ క్త్యతిశయమున
నాడు శివరాత్రి యగుట న ♦ నశేనుడగుచు. 448

క॥ ఆపక్వాన్నసుగంధము, లేపుమెయిక నాల్గుదెసల ♦ నెంతయుఁ బ్రోచక
బాఁపండాఁగి దఱిసి ప, సాపడఁగా నెంచె నాప్ర ♦ సాదమును దమిక. 449

గీ॥ శివునిఁబూజించి వీరు ని ♦ శీఘ్రమందుఁ, గునుకుదురు శివనై వేద్య ♦ మనువుమీఱ
నపుడు గొనిపోయి యద్దాని ♦ ననల నార, గింతునని యెంతయేనియు ♦ సంతసించి.

క॥ శివపూజకులను గనుచును, శివునికిఁ గట్టెదురుగా వ ♦ సింధి వెలవలన్
శివపూజఁ జూచుచుండెను, శివమంత్రంబులను వినుచు ♦ జింతాచ్యుతుడై.

గీ॥ సముచితార్చన మిబ్బంగి ♦ సలిపి యాట, పాటలను నాగమ స్వస్తి ♦ పాఠములను
జక్కనొనరించి రాతిరి ♦ సగముదాట, ఊణము కనుమూసికునికిరి ♦ జనములెల్ల.

మత్తకోకిల. అంత బ్రాహ్మణుడెంతయేనియు ♦ నార్దుడై శివమందిరా
భ్యంతరంబును జేరి దీవియ ♦ యాటుచుండుటఁగాంచి చే
లాంతమించుక చించి వర్తిర ♦ యంబానర్చి వెలుంగఁగా
సంతరించి ప్రసాదభాండము ♦ జక్కజేకొని పొంగుచున్. 453

గీ॥ సౌరభములాని యావల ♦ జని యభేచ్ఛ, నారగించుదునని బాఁప ♦ డాసనొంది
దాటుచుండఁగఁ గాలివే ♦ ల్దాకెనొకని, కాతడంతనె తెలివొంది ♦ యదరుఁగదిరి.

క॥ మ్రుచ్చదె! మ్రుచ్చదె! యనుచును, హెచ్చుగనతఁడటచుచుండ ♦ నెల్లరుగనులన్
విచ్చి తెలివొందిరంతనె, వచ్చి నగరరక్షకప్ర ♦ వరులు గడువడిన్. 455

గీ॥ పాణి బక్వాన్న పాత్రంబు ♦ బట్టువిడక, పాణిభీతిని బరుగెత్తు ♦ నగ్రకులుని
గదిసి బాణంబులేసి య ♦ క్కనునఁజంపి, రకట! దినకుండె సుంతయేనన్నమతఁడు.

ఉ॥ కాలుని దూతలెంతయును ♦ గౌతుకమొప్పఁగ దన్నినీషులై
శూలము లుగ్రపాశములు ♦ సొంపుదలిర్పఁగఁ జేరిరంతనే
కాలహరానుజీవులును ♦ గ్రక్కుననెక్కొని వారి దవ్వలన్
దోలఁగ వారలక్కజము ♦ దోవఁగ నిట్లనియడ్లి రింపుమై. 457

మ॥ కులధర్మంబును బాసి వీడెపు డస ♦ ద్దోష్టింబ్రినర్తించుచున్
దలిన్ దండిని గుశ్యజేసి మడియున్ ♦ స్నానంబుసంధ్యావిధిన్
గలలోనైనఁ దలంపకుండె నెటులీ ♦ కస్తాత్మకున్ ముట్టి మీ
రలు శర్వుం దగఁజేర్తు రిడై శివని ♦ ర్మాల్యంబిటన్ ముచ్చిలెన్. 458

క॥ శివనిర్మాల్యము దొంగిలి, యవినీతిభుజంపనెంచు ♦ నతఁడును మఱియున్
శివనిర్మాల్యము దాఁటెడు, నవివేకియు ముట్టదగని యఘులండు బుధుల్.

గీ॥ చెవ్వాడెంతేని యింక వీడు ♦ చేసియున్న, నావగింజంత పుణ్యమే ♦ మైననున్న
వినియెదము సర్వధర్మైక ♦ విదురులీర, లున్నతాత్మకు లిందెమి ♦ యుడుకుమాకు.

క॥ అనినంతనె శివకింకరు, లనిరిట్లుల స్థూలమతుల ♦ కందునొకో శ
ర్వుని ధర్మసూక్ష్మములు తగ, వినిచెద మింక వాని నిందు ♦ వినుఁడి మీరల్.

మ॥ శివగర్భాలయమందు దివ్వె మిగులన్ ♦ జిన్నెచుఁ గన్నట్ట న
ష్టవలోకించి పటంబుఁ జించి నడి న ♦ ర్త్యకారమున్ గూర్చి తా
దివియన్ వెల్లఁగఁజేసెఁ జూచెను మహా ♦ దేవార్చు బస్తుండెఁ బ
ర్వవిశేషంబున నాలకించె శివమం ♦ త్రంబుల్ జడుండె ననున్. 462

ఆ॥ కలదె యంతకన్న ♦ ఘనమైన పుణ్యంబు, కాలదూతలార! ♦ కదలుఁడింక
నివుడె వీనిఁజేర్తు ♦ మేణాంకధరు కొల్వు, సందియంబులేదు ♦ సత్వరమున.

గీ॥ కొంతకాలంబు శివుచేత ♦ సంతసమున, నుండి కాళింగవృషతియై ♦ యుద్భవించు
నంతఁదిరుగ మహాభక్తి ♦ నంది శివునిఁ, గొలిచి శంకరు నెయ్యంబుఁ ♦ గూర్చిఁజేందు.

క॥ అని వారలు వేగమె వా, నిని శివభాగంబుఁ జేర్చి ♦ నీలగళునిచే
తనునిచి రాతండందు శి, వను శివునికా గొలుచుచుండి ♦ పడసె సుఖంబుల్.

వ యామ్యకింకరులును రయంబున సంయమిసీపురంబుఁజెంది సమవర్తింజేరి యవ్వధం
బంతయు నెఱింగించుటయు నతండును సర్వంబారసి యది యట్టులేయని
యవ్వారల కిట్లనియె. 466

సీ॥ భసితత్రిపుండ్రముల్ ♦ ఫాలభాగములందుఁ, జెలువొందుచున్నట్టి ♦ చేవకాండ్ల
రుద్రాక్షపూస ల ♦ ఋతఁదాల్చి నిష్ఠమైఁ, బరఁగుచునున్నట్టి ♦ భవ్యమతులు
పంచాక్షరీ జప ♦ పరులై కరంబు సం, బరమొందుచున్న భా ♦ స్వచ్ఛరితు
లభవమూర్తినిఁ బర ♦ మాన్వదమున నిచ్చు, లర్చించుచున్నపు ♦ ణ్యాగ్రగణ్య

గీ॥ లెప్పుడేనియు నొక్కమా ♦ తేని జీవ, నార్థమై కాని మఱియొక ♦ యన్యమైన
హేతువునఁగాని మిషతోడ ♦ నేనిశివునిఁగొలుచువారెల్ల బూజ్యులు ♦ దెలియుఁడిరు

—* గుణనిధి కళింగరాజపుత్రుడై పుట్టుట *

వ. అట్టివారినిజూచి దవ్వులనుండియే జోతలుచేసి తొలంగిరావలయు నిందేమఱకుం
డుడని స్వగణంబుల కానతియొసంగెనిక శివసన్నిధినున్న యాజ్ఞాదత్తియు
శివాజ్ఞాప్రకారంబు గళింగాధిపతియగు నరిందముడను రాజవర్చనకుఁ దనయుండై
జనియించి దముండను పేరంబరంగుచుఁ బూర్వపుణ్యవాసనావశంబున
బాల్యంబునుండియే శివభక్తిఁజెంది శివధర్మంబు లొనర్చుచుకా గ్రమంబునఁ
బట్టభద్రుండయ్యె నంతమోద. 469

క॥ గామాధికారులను నా, భూమిశుండు పిల్వనంపి ♦ పురహరువీలన
ద్ధామంబులందు దివియల, నేమంబునఁ బెట్టఁ జేయ ♦ నియమించెనొగికా.

న. మఱియును.

ను॥ ఎవరేనికా బరమేశు కొవెలలయం ♦ దింపొప్ప దీపంపు టు
తేనెముక సల్పకయున్న వారి తలలకా ♦ జండాసి ఖండింతు బం
ధువులేనికా మఱి నెయ్యురేనియును నిం ♦ దుకాజూడ నప్పాటి నా
దు విధానం బిదియంచుఁ జాటుండిక మ ♦ ద్యూభాగమందెల్లడకా. 470

క॥ అని యేర్పచియుఁ దానును, ఘనముగ శివునెదుర దీప ♦ కాండంబుల లె
క్కినరింపరానియట్టుల, నునుచుచుఁ గడుభక్తిఁ గొలుచు ♦ చుండెను నిచ్చల్.

గీ॥ ఇట్లు శివుదేవళములలో ♦ నెన్నియేని, దీపముల నుత్సవంబుగఁ ♦ దీర్చుజేసి
బహువిధములగు భోగములృడసి కొంత, కాలమునకల్ల పార్థినఁకాయమువిడి. 472

క॥ అలకాపురి కీశ్వరుడై, యల కాలహరునకు మిత్రుఁడై సిరులొందెన్
అలకాపురుషుండగువాఁ, డలకాలగళాల యాశ్రయపు సుకృతమునన్. 473

— * గుణనిధి కుబేరుండై శివునకుఁ జెంకాడగుట * —

వ. అదియు నానుపూర్విగ నెఱింగింతు వినుము.

గీ॥ పద్మకల్పంబునందు మ ♦ త్స్వాంతజాతుఁ
డౌ పులస్త్యుని కాత్మజుం ♦ డయ్యె విశ్వ
వన్ను, తత్పుత్రుఁడై పుణ్య ♦ వైభవంబు
వైశ్రవణుడేలె లంకయన్ ♦ బట్టణమును. 474

చ॥ అతఁడును మేఘవాహన స ♦ మాహ్యాయకల్పమునందుఁ గాశికన్
హితమతిఁ జిత్తకాశికను ♦ నింపునఁజేరి శివవ్రతిష్ఠ సం
చితవిభవంబునన్ సలిపి ♦ శ్రీగళలింగమునందుఁ జూడ్కినం
తతమలరంగఁ గూరిచి ని ♦ తాంతతపంబొనరించె మించుగన్. 475

వ. మఱియు నాతనియందు.

గీ॥ విలసితతపోగ్నిశిఖము వి ♦ వేకదీప, మధికతరభక్తిసుస్నేహ ♦ మనిలరోధ
నిశ్చలంబు శివైక్యమున్ ♦ నిపుణపాత్రఁ, గామముఖవిఘ్నవిహానిఁగాంచకలరి. 476

క॥ ఎమ్మెలు చర్మమృదాశి, ప్తమ్మగునట్లాడలు గడుఁగృ ♦ శతఁగొన బహున
ర్షమ్మలు సలిపె దపోవ్రత, మమ్మహితుఁడు సకలదివ్య ♦ లలరిపొగడఁగాన్.

చ॥ చిరముగఁ జూడ్కి లింగమునఁ ♦ జేర్చి తపించుచు నున్నయట్టి య
బ్ధిరుడుఁ దపస్విజూచుతమిఁ ♦ బేరిమి విశ్వవిభుండు గారితో
బిరబిరఁ జేరి కోర్కొను మ ♦ భీష్టములిచ్చెద నన్న నాతఁడున్
సరగున నేత్రముల్ దెఱచి ♦ శంకరు సూర్యసహస్రభాస్వరున్. 478

చ॥ కనుఁగొనఁజాల కార్తివడి ♦ క్రన్ననఁగన్నులుమూసి యిట్లనెన్
ఘనకరుణానిధాన! ననుఁ ♦ గానఁగవచ్చి వరంబు లిచ్చెదన్
గొనుమనియంటి వింకొకఁడు ♦ గోరను గోరెద నీవదాఙ్ముల్
దనియుచుఁ గన్గొనన్ వెరవుఁ ♦ దార్కొనఁజేయుము వేగమొక్కెదన్.

మ॥ అని యర్థింపుడు వేగ శంకరుఁడు దా ♦ నత్తాపసగ్గ్రామణీం
దుగన కడ్డే యనిమేషదృష్టి యిడ సం ♦ తోషించి యాతండు వే
గనె కాంచెన్ రమణీమణిన్ ద్రిజగతీ ♦ కళ్యాణసంధాయనిన్
ఘనకారుణ్యనిధిన్ మహేశ్వరిని యో ♦ గశోధురీణాకృతిన్. 480

చ॥ శివునిబుజంబుసోకఁ గడుఁ ♦ జెన్నగు నెన్నగుమోముతోడఁ జె
ల్యవు సిరినొప్పియున్న జగ ♦ దంబికనుకగని యీపె యెవ్వతో
శివుని సరాసరిన్నిలిచి ♦ శ్రీ రహిమీటుచునున్న దెట్టి మే
లవు తపసాంది యొందెనొకొ? ♦ యజ్ఞసుగంధి కరం బిటుల్ సిరికా. 481

క॥ బౌరా? యందంపు బసం, దౌరా? శ్రీవిలసనాయ ♦ తాభ్యుదయంపా
రారా? పేమాతి శయం, పారా! సౌభాగ్యగరిమ ♦ లరయక దరమే. 482

క॥ నా తపసుకన్న నురవుగ, నీ తామరసాక్షి తపసు ♦ నెటుచేసెనొ సం
ప్రీతి నిటు గారవించెను, భూతేశ్వరుడని యసూయ ♦ పౌచలఁగఁగనుడుకా.

క॥ చెడుమది నిటు సూచిన య,వ్వుడ తత్పరిపాకరూప ♦ మున నాతనిదౌ
నెడమ కనుగుడ్డు పగిలెను,గుడువక సుడియునొకొయెందుఁ ♦ గూడనిచెయ్యుల్.

వ. అంత.

ఉ॥ ఆరసి యవ్విధంబు నఖి ♦ లాంబుజజాండకరండనేత్రీయా
నా రమణీమతల్లి తన ♦ యాత్మవిభున్ గని దేన! యెవ్వఁడీ
కూగ్రుఁడు కూగ్రదృష్టి ననుఁ ♦ గొంకక చూచెడు వీనిదైన యీ
నేరమి నారయన్ వలయు ♦ నెట్టననన్న మహేశుఁడౌదలన్. 486

ఉ॥ సై రణసేయుదేవి! సుతు ♦ చాపలభావము వీఁడు పుత్రీకుం
డారయుమెందుఁ గొడ్కు లన ♦ యంబు ప్రియేతరముల్పొనర్చినన్
నేరములంచు నెంచకయె ♦ నిచ్చలు సాకుచునుండువారొ నీ
వారహిఁజెంది వీనిని ద ♦ యన్ గని ప్రోవుము మేటిపేముడిన్. 487

క॥ అనియిటు తనగేహిని కిను, కను నుడిపి తపస్వినిఁగని ♦ కనికరముగడున్
దనుకఁగ మహేశుఁడితైఱఁ, గున సరముల నొసఁగెఁ దనదు ♦ గొప్పదలిర్పన్.

సీ॥ గుహ్యకులకును జ ♦ క్కులకును గిన్నరు, లకుఁబుణ్యజనులకే ♦ లికవుగమ్ము
అక్షయతన్ దన ♦ రారుచుండెడు నవ, నిధులకు సతతంబు ♦ నేతవగుము
నీవీటియెలతోట ♦ నిచ్చలునేనుందు, నెడవకనాచెల్మి ♦ నెవ్వఁడయు
మరసి ధనంబుల ♦ నఖిలజనంబున, కిచ్చువదాన్యత ♦ హెచ్చుమిగులు

గీ॥ మని వరంబుల నొసఁగి యా ♦ ర్యాపదంబు
లందుఁబడు మీపె నీతల్లి ♦ యాదరించు
నని యటుల సల్పఁజేసి తా ♦ నపుడుప్రియకుఁ
గావు నీసుతునని చెప్పఁ ♦ గడఁగి యుమయు.

చ॥ వినుముకుమార ! నీకుగడు ♦ విస్తరిలున్ శివభక్తి సామియి
 చ్చినవరముల్ఫలించు నికఁ ♦ జెడ్డతనంబున నీవునాడు చె
 ల్వునుగని యారసంపడుటఁ ♦ బూన్కి కుబేరుడనన్ సమాహ్వాం
 బును ధరియింతు వెప్పు శుభ ♦ ముల్పెనుపొందునుగాక నీకిలన్ .

490

వ. అనుచు నయ్యాదిశక్తి యిట్లు వరంబులిచ్చిన నంత ఖండేందుమాళి దేవితో
 నంతర్థానంబు నొందె నంతఁ బరమశివుని రూపాంతరంబైన నీలలోహితరుద్రుఁ
 డఖండ ప్రమథదేవభూతగణంబులతో శుభముహూర్తంబున సలకానగర
 బాహ్యాద్యానం బందలి కలధౌత శైలశిఖరాగ్ర హర్మ్యతలంబునఁ బ్రవే
 శించె ననంతరంబున నఖిలమునిసరులును సిద్ధులును, మూర్తిమంతంబులగు
 నిగమంబులు నాగమంబులును, హరివిరించనులును దారసింది సచ్చి సర్వేశ్వ
 రుని సేవించిరి. కుబేరుం డానందంబున నందఱి కాతిధ్యంబొసంగి యలరె.
 మహేశ్వరుం డయ్యెడ దివ్యజనుల నందఱు నభీష్టవరదానంబుల సంతృప్తులం
 జేసిన నవ్వారలందఱు శివాజ్ఞాప్రకారంబుగ స్వస్థానంబుల కరిగి రిట్లు కుబే
 రుండు శివానుగ్రహంబునకుం బాత్తుండయ్యె నిక నందు భగ్గుండు బ్రహ్మ
 చారిగ నుండ కొంతకాలంబున కాత్మశక్తి దాక్షాయణిగ జనించుటఁజేసి
 యద్దేవిక బెండ్లాడి యాపెతో నందు యోగవిహారంబు లొనర్చెనని శతా
 నందుం డాత్మజునకు బోధించె నీ సృష్టిప్రకార కథనంబు నెవ్వరేని జదివిన
 వినిన నవ్వారలు భోగమోక్షంబు లొందెదరని తెల్పిన సూతునకు శౌన
 కాదులు దాక్షాయణీ రుద్రుల పరిణయంబును నవ్వారి లీలలఁ నెఱింగింపు
 మనుటయు.

మాలినీవృత్తము. నిగమహితచరిత్రా ♦ నిత్యధర్మానుయాత్రా
 సుగుణమణి నిధానా ♦ సూరిగణ్యాభిధానా !
 అగణితశుభకీర్తి ♦ యచ్ఛపుణ్యాభ్యుదయార్తి !
 విగళితభవచర్యా ♦ వీరభద్రేశభార్యా !

491

గద్య.

ఇది శ్రీబుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయప్రణీతంబైన
 శివపురాణంబునందలి సృష్టిఖండము సంపూర్ణము.

(శ్రీ) (శ్రీ) (శ్రీ) (శ్రీ) (శ్రీ)

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

స తీ ఖ ం డ ము .

ప్రథమాశ్వాసము.

విశ్వేశ్వరలింగా

ర్చావిలసితసుప్రసాద ధ జాతోద్భటవం

శ్యా! వీరభద్రదేశిక

పావనసుయశోభిరామ ధ భవ్యచరిత్రా!

వ. అనధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాది మహామునీంద్రుల కిట్లనియె

— నారడఁడు బ్రహ్మను సతీదేవీ చరిత్రంబు జెప్పుమనుట —

ఉ॥ నారదుఁ డప్తు సంతసము ధ నాఁటినచేతముతోడ భారతీ

దారునితో నిటుల్ పలికె ధ దక్షున కెల్లుజనించె శక్తియ

స్మీరజలోచనక దమిని ధ నెక్కొని రుద్రుఁ డెటుల్వరించె న

ద్విరునితోఁ బగకొని వి ధ ధీ! మఖమేల యొనర్చె దక్షుఁడుకా. 2

గీ॥ అంబయేటికి మరల దే ధ హంతరంబు, నొందవలసెనొ యది యర ధ విందగర్భ!

సర్వమును నాకెఱింగింపు ధ సంతసమున, నీకుసరివచ్చుగురు నెందు ధ నేనెఱుంగ 3

క॥ అని యడుగుడు రాజీవజాఁ, డనురాగముదోప నిట్టు ధ లనియెను మానీం

ద్రున కాత్మజ! యెఱిగింతును, మనమలరంగఁ బరమశివుని ధ మహితచరిత్రకా. 4

ఉ॥ మున్ను మరీచి ముఖ్యులగు ధ పుత్రులఁ బుట్టఁగఁ జేయ నంత సం

పన్నమనోజ్ఞ రేఖయగు ధ బాలిక సాయపుసంధ్యనాఁగడుకా

జెన్నగుకన్న యొక్కతె వ ధ శీకృతతాపసచి త్త వొల్చె నా

యన్నులమిన్నఁగాంచి ముదఁ ధ మందఁగఁ జాలని వారలుందురే? 5

ఉ॥ అమ్మదిరాక్షిఁ బోలినయెఁ ధూరిని నాకమునందు మర్త్యలో
కమ్మున నాగలోకమున ధూరి గనుంగొన రెవ్వరెట్లు చొ
క్కమ్మగు మేల్మీబంగరపు ధూరితులఁ బంతము మీఱ మీఱు చె
ల్వమ్మగుమేనిసారు మురి ధూరివిలాసరసప్రసారముల్
—* సంధ్యనుజూచి బ్రహ్మయఁ దత్పత్రులును మోహించుట *—

6

వ. అంత

ఉ॥ దానిని నేను నానుతులుఁ ధూరిక తెప్పలువాల్చి కెంతయున్
బూనికఁ జూచుచున్నతఱిఁ బుష్పశరుండట దోచి మమ్మునెం
తేనియు మోహవాగురలఁ దీరిచి తోయుడుఁ దెచ్చుమాలి య
మ్మీనవిలోచనన్ గవయఁ మేము దలంచుచు నుంటి మా ర్తిమై.

7

చ॥ అదియును మన్మథార్థిగొని యక్కట ! యందట మమ్ముఁ జూచుచున్
ముదముదలిర్పఁగఁ గడిది ధూరిహనహానివిలాసభావముల్
పొదలఁగఁ జేయుచున్ దనదు ధూరికపుమేని మెఱుంగురంగు లిం
పొదవఁగఁ గానుపింపఁగఁ బ ధూరిహననేత్ర యటన్ మెలంగుడున్.

8

చ॥ సుతయునునట్టి భావమును ధూరిక భర్తృవుఁ జూటఁబుచ్చినే
గుతుకముమీఱ నక్కలికిఁ ధూరికగడాయుచు నున్నజూచి స
న్నతమతి ధర్మకడఁ నిజ ధూరిజుఁడొకండు వశాత్త్రుకుండు నిం
దితమగు నాదు మోహమును ధూరిప్పఁగఁ నీశుఁ దలంచె నాత్మలోన్.

9

క॥ హరుఁ డంతనె వేగిరమున, దఱిసి ననున్ ధర్మక దక్కు ధూరిజుతుల
నందటనున్ గని నగి లజ్జను, నెఱిగింపుచు నిట్టలనియె ధూరినముదోపన్.

10

ఉ॥ అద్దిర బ్రహ్మ ! యెల్ల చప ధూరికలొత్తుడవై కనుఁగొన కెంతయున్
ముద్దుకుమారిన్ గవయు ధూరినొసర్చితివోయి నీనుతుల్
హద్దుదొలంగి రోసమన ధూరికాత్మసహోదరి గూడ నెంచినా
రెదైననేని యిట్టికత ధూరిక విసంబడనే ! జగంబునన్

11

క॥ తలి కూతు రన్న పెండ్రము, జెలియలు నప్పయును నెత్తు ధూరిమాడ్కులచే
కలుషమతిఁ జూడఁదగదని, యిల వాకొనుచుండు రెండుఁ ధూరితమతు లరచే.

ఉ॥ ఎక్కడకేగ వేదము లిఁ ధూరికడఁ దాఁగెను ధర్మశాస్త్రముల్
మక్కువకూతుఁ గూడుటది మంచిదె? కాంచు విరించి ! యన్న వే
చక్కఁగ మల్లి సిగ్గుగొని చాలఁగఁజింత యెనర్చుచుండఁగా
నుక్కకుఁ జెమ్మట లొడమ ధూరికవమొందిరి పెక్కురాత్మజుల్.

12

—* బ్రహ్మ మున్నగువారల కగ్నిష్వాత్తాదులు పట్టుట *

వ. అందగ్నిష్వాత్తాదులగువా రటువదినాల్గువేలును, నెనుబయాదిటువేలు బర్హిషదులనువారును విత్తగణంబులై యేర్పడిరి వారందఱును

క॥ కాటుకరేఖ విత్తమ్మున, నీటుగ రంగొప్ప వికచ † నీరజనేత్రుల్
మేటియతుల్ సంసరణము, దాటినవా రధికపుణ్య † తనులు మహాత్ముల్. 14

గీ॥ మత్సుతుండైన దక్షుఁడు † రృసలిలమున
సద్గుణనిధాన తన్వంగి † చారుదశన
కలదు లేదను నడుమొప్పు † కలికిమిన్న
కుందనపు బొమ్మయన నొక్క † కొమ్మ పొడమె. 15

వ. మఱియు సర్వాంగసుందరి యగు నమ్మగువ
క॥ పున్నమచందురుఁబోలిన, చిన్నారిమొగమునఁ జెలఁగు † చిటునగవున మేల్
వెన్నెలలఁ గ్రుమ్మరింపుచు, సన్నతయై యున్న రతిగ † సాటిరి యనుదుల్. 16

వ. మఱియును నాయాత్మజులందు మరీచిప్రముఖులగు నాల్గురుదక్కఁదక్కినవారలకు రేతఃపాతంబగుడు నద్దానఁ గ్రతునకు సోమవులును వశిష్ఠునకుఁ గాలీనులును బులస్తువున కాజ్యపులును సంగిరసునకు హవిష్మంతులును జన్మించిరి. ఇప్పుడుమలందఁ జగ్నిష్వాత్తాదులతోఁ గలసి విత్తగణంబులై కవ్యభోజనులై యుండి రివ్వారల జన్మంబునకు సంధ్య హేతువగుట నది విత్తమాతయనఁ బరఁగె ననంతరంబు మహేశ్వరుండు మమ్మునందఱును మన్నించి ధర్ముని ననుగ్రహించి యంతర్ధానంబు నొందె నంత నేనును బ్రజ్ఞాకాంతుండనై యట్టి మోహజనకం డగు కాము నుద్దేశించి బిట్టలుకతో. 17

గీ॥ ఓరి మస్కః! మమ్మిట్ల † నుచితమైన, మోహవహ్నిఁబడఁద్రోచి † మొక్కలమున
నుడుకఁజేసితి నమ్మహే! శుడు హసించె, నీవు సురిగెద వాశిపు! నేత్ర వహ్ని. 18

క॥ అని శపియించిన మదనుఁడ, విని యుల్లునఁ జెడరి బెడరి † వేగముగ విరిం
చినిఁ గని యేమిది దేవర!, నను సెపియించితి వకార † ణమ్ముగ నిట్టుల్. 19

మ॥ ననుఁబుట్టించినయప్లు మజ్జనకుండో † నారాయణుం డీవునుక
ననుఁ ద్రైలోక్యవిమోహనక్రియను సం † ధానింపుమంచుక బురా
తనులొమువ్వుచుమూర్తు లీరలు మొదల్ † తథ్యంబు సర్వామరుల్
మునులుక దైత్యులు మర్త్యులుక ఘణులు స † మోహోన్ము లం చాడరే. 20

క॥ అదియెఱిగి నేను నిత్యతీ, నొదవించితి మీకు వికృతి † నున్నతమతి! త
ప్పదమేమిట నాయది నను, సదమదమొనరింప నిట్లు † శాపంబిడఁగాక.

క॥ అని యడిగిన దుఃఖిణుం డి, ట్లనియెను సుతయందు నాకు ♦ ననుజపయిని మ
త్తనయులకును దమిఁ గూర్చుగ, జనునే యనుచితపుఁగృతి వి ♦ చారము వలదే.

చ॥ గొనకొని యాండ్రీకుఁ మగల ♦ కుఁ దమి గూరుపఁగా నినుఁ నియో
జన మొనరించినామని య ♦ సాధుపదమ్మున మమ్ముఁ ద్రోయఁగా
ననువాకొ ! యైననుఁ గినుక ♦ యంతరమొందెను శాప మింతతో
నెనయదు పెద్దకాలమున ♦ నెప్పుడో యట్లానరించు నిన్నికఁ.

23

ఉ॥ అట్టులె చెల్లియుఁ మరల ♦ నాభవు పెండిలి నమ్మహాత్ముచేఁ
బుట్టుక నొందఁగాఁ గలవు ♦ పొమ్మిఁక వందురకంచుఁ జెప్పి నేఁ
జట్టన నంతరంబెనయఁ ♦ జక్కఁగ దక్షుఁడు తత్సతఁ రతిఁ
నెట్టన మీనకేతునకు ♦ నేరిమి నిచ్చి యొనర్చెఁ బెండిలిఁ.

24

వ. అంత మన్మథుండును రతిఁగొని చని స్వావసథంబును జేరి యందు నిచ్చలును
రూప రేఖాలావణ్యప్రణ్యమూర్తి యగు రతితో నలగుచు.

సీ॥ కొమ్మకన్బొమ్మల ♦ కుదిరికఁ గన్గొని, విల్లుపై వెగటొంది ♦ విఱిచెఁ బెదవి
సుందరికీఁగంటి ♦ చూపుల చొక్కులఁ, గని నిజాస్త్రముల లెక్కగొనకుండె
నిండుచందురు మించు♦నెలత మొగముఁ జూచి, జాబిల్లితోఁజెల్లి ♦ నలవడడసె
తమ్మిమొగ్గల మీఱుతరుణి చన్గవఁగాంచి, తమ్ములపై ననా ♦ దరమునూపె

గీ॥ బలిసిబిగిమీఱియున్న న♦ భావున చన్నుఁ, గవపయిన్ వేలుముత్యాల ♦ కంఠహార
మరసి తననారి నిస్సార♦మనుచురోసె, భువనమోహనుడై నయా♦ప్రవృత్తులఁడు.

వ. రతియును

ఉ॥ చక్కనివారలందుఁ గడుఁ ♦ జక్కనివాడగు కమ్మవిల్వారఁ
జక్కఁగఁ బెండ్లియాడి కడు ♦ సంతసమొప్పుఁగఁ దోడినీడ నా
నెక్కుడువేడ్కఁ గన్గొనుచు ♦ నింపులు సొంపులు మీఱఁగాంతునిన్
మక్కువఁ గొల్పుచుండెను ర ♦ మాసతి విష్ణునియట్లు చెల్లుమై.

27

క॥ సాదామనీ వలాహకు, లాదివిషత్వదవి నెట్టు ♦ లలరుదురో యం
దా దక్షజామదను లా, మోదంబున వెలసి రెంతో ♦ పొగడఁగ జగముల్.

గీ॥ ఏనును మదాత్మజులును మ ♦ హేశ్వరుండు, నచ్చొటును విడి చనినంతనద్దియెల్ల
నరసిసాయంపునంధ్య యిట్లని మనమునఁ, జింతయొనరించె నెంతయుఁజిన్నవోయి.

ఉ॥ అక్కట నేను పుట్టిన య ♦ సంతరకాలమునందె యెక్కుడై
చక్కఁదనంపు నాయొడలి ♦ చందముఁగన్గొని తండ్రి యన్నలుఁ
మిక్కుటమైన మోహమున ♦ మీఱుచు మారుని బారికెంతయున్
జిక్కి ననున్ దమిన్గవయఁ ♦ జేరఁగ నెంచిరి పాపకర్ములై.

30

ఉ॥ నేనును గామవిధనము ♦ నిందితబుద్ధి బధంబుఁ దప్పి యొ
ప్పొనిజహానభావలలి ♦ తాయతదృష్టిఁ దనర్చి చూచితిన్
మానసమందు వారలన ♦ మాగమకేళికి నీయకొంటి నె
దేనియు నిట్టిచెడ్డతల ♦ పెంచఁదలంతురె యెవ్వరేనియన్ . 31

ఉ॥ ఇంతకు వారలన్ నను ర ♦ హిన్ గరఁగించిన యించువింటిజో
దెంతయు దోసకారి యతఁ ♦ డే పట శాపమునొందె మేలు నే
నింతటి పాపశీలనయి ♦ యెట్టులనీతనువున్ భరింతుఁగా
వింతునికక మహాతపము ♦ విచ్చించనంగ మహాఘృణజముల్ . 32

చ॥ చెడుగునుగాదె యిమ్మెయినఁ ♦ జెందఁగఁ జూచితిఁ దండ్రి నన్నలన్
విడువఁగనొప్పు దీనిఁ దగ ♦ వేల్చెదఁ జండహుతాశనార్చియం
దొడిసి తపించెదన్ దురిత ♦ మూడినురుంగ వెలుంగు కీర్తిరాఁ
బడసెదఁ గామమద్ది యింక ♦ బాలురకొందని యట్లానర్చెదన్ . 33

క॥ అని వేగఁ జంద్రభాగా, ధునియొప్పెడు చంద్రభాగ ♦ దుర్గమగిరికి
జని యట నెలవొంది కడుక, ఘనతపమొనరింప నియతిఁ గాంచఁగనుండెక . 34
వ. అయ్యవసరంబున.

—* బ్రహ్మ సంధ్యయొద్దకు వశిష్ఠునిఁబంపుట *

ఉ॥ కూతుఁడు తాపసవ్రతముఁ ♦ గోరియొనర్పఁగ నున్ననామె య
చ్చేత యెఱింగి యేనును వ ♦ శిష్ఠుని మత్తనుజన్ముఁ జూచి నీ
వీతటి చంద్రభాగగిరి ♦ నేవునఁ జేరి యటక దపింపఁగా
నాతురయైన సంధ్యకుఁ బ్రి ♦ యంబున మాంత్రికదీక్ష నిమ్మింకన్ . 35

చ॥ ఎఱుంగదు చిన్న బాల మన ♦ మెంతయుఁ గంతునకోడి దానిపైఁ
గరమనురక్తిఁ జెందుటది ♦ గాంచి జగుప్పగ నెంచి యిట్టులన్
దిరమగుపూన్కితోఁ దపసు ♦ దీర్పఁగఁబూనెను గాననీవు న
త్వరమటఁజేరి యాయమకు ♦ భర్తనిమంత్రముఁ జెప్ప సిద్ధిగాన్ . 36

క॥ నీవీచేసముతోడుతఁ, బోవలదు కుమార! మాటి ♦ పోవలె నది యి
ట్లీ వరిగనఁ దొలివృత్తము, భావంబునఁ దలఁచి వెఱచి ♦ పఱఁచు దవులకున్ . 37

క॥ అని పనిచిన నతఁ డట్టులఁ, జని కనియెను జంద్రభాగ ♦ శైలాగ్రమునం
దొనరిన లోహితతీర్థము, ముని ముంగలఁ దపసానర్ప ♦ బూనిన సంధ్యన్ .

గీ॥ తీరమొందిన సంధ్యచేఁ ♦ దేజరిల్లె, లోహితహృద మంభోజి ♦ నీ హితంబు
కరముచుక్కలగుంపుతోఁ గ్రాలునభము, పొడుచుచుందురుచేఁగాంతిఁ బొదలినట్లు.

గీ॥ గొదకొనుచుఁ జంద్రభాగ య ధి క్కొండ యవర

భాగమును భేదమొనరించి ధి వేగమొప్ప
దక్షిణాంబుధిఁ జేరఁగఁ ధి దరలుచుండు
దర్శనీయమై యాస్థలి ధి దనరు ధరను.

40

చ॥ కనుఁగొని సంధ్య కిట్లనియె ధి కంజదళేక్షణ! యేటికిట్లు ని
ర్జనవనమొంది యుంటి విటఁ ధి జక్కఁగ నేమియొనర్పఁ బూనితో
జనకుఁ డెవండో చెప్ప మిఁకఁ ధి జందురుఁ గుండఁగఁజేయునీమొగం
బున నెదియోవిచారము ద ధి పుల్కొని యున్నట్లు గానుపించెడున్.

41

గీ॥ అనిన నమ్మునివరుని మ ధి హత్తునిన్ జ్వ, లించునజ్జతవేదుని ధి లీలఁ గ్రాలు
వాని నొడలు ధరించిన ధి బ్రహ్మచర్య, వ్రతమునా నొప్పువాని న ధి ప్పడఁతి గాంచి.

ఉ॥ ఆదట మొక్కి యిట్లనె మ ధి హత్తు! యెఱుంగఁగలేవె నీవిఁకన్
నాదు మనోరథంబును ఘ ధి నంబుగ నిందుఁ దపంబుసేయ నా
హ్లాదమునొంది యిగ్గిరివ ధి రాగ్రముఁజేరితి సంధ్యయండున్ న
న్నాదిమమూర్తియా నలువ ధి కాత్మతనూజను జిత్తగింపుమా!

43

క॥ ఎఱుంగను మంత్రము తంత్రం, బెఱుంగను తాపసవిధాన ధి మెఱుంగ నొకింతే
మఱుంగుచునుంటిని నందుల, కురుకరుణానిధి! యొసంగు ధి మువదేశ మిఁకన్.

—* వశిష్ఠుఁడు సంధ్యకు మంత్రోపదేశంబు చేయుట *—

క॥ అనినవిని యవ్వశిష్ఠుం, డొనరఁగ నవ్వనితకప్పు ధి డువదేశంబి
ట్లానరించె విధివిధిగఁ బా, ననమగుశివదీక్షనొసఁగి ధి వాత్సల్యమునన్.

45

క॥ పరమమగు గొప్పతేజము, పరమంబగు గొప్పతపము ధి పరముఁడునగునా
పరమారాధ్యుఁడు శంభుఁడు, దిరముగ నెదనుండునట్లు ధి దిద్దికొను మదిన్.

46

వ. ఇట్లు మనంబును శివైకతానంబొనర్చి నాయువదేశించు మంత్రంబున మహేశ్వ
రునిఁ గొలుపుము నీకు సకలసిద్ధులొనఁగూడునని “ఓం నమశ్శంకరాయ ఓం”
అనుమంత్రంబు నువదేశించి మఱియు నిట్లు బోధించెను.

47

గీ॥ మానమునఁ దీర్థమాడుము ధి మానముననె
చేయుము శివార్చనను నెత్త ధి చిగురుబోడి!
పర్ణజలభక్షణమునఁ ద ధి పంబునిట్లు
నల్పిన నభీష్టసిద్ధియా ధి సత్యమిద్ది.

48

గీ॥ ఇట్లు నిచ్చలుమదిలో మ ధి హేళునిల్చి, కొలువు సందియమొందక ధి ఫలములొందు
నని ఫసిష్ఠమహర్షి సుం ధి ధ్యానతాంగి, కెఱుకవడఁ జెప్పియంతర్ధి నెలమినొందె.

49

క॥ శివదీక్షనొంది సంధ్యా, కువలయలోచన కరంబు † కూరిమితోడన్
శివమంత్రంబు జపించుచు, నవధానముతోడ నలిపె † సంచితతపమున్. 50

—* శివుఁడు సంధ్యకు సాక్షాత్కరించుట *—

- క॥ పదిరెండువేలయేండ్లట, ముదమునఁ దపియింప నంత † ముగ్ధేందుధరుం
డెదఁ గనికరించి ప్రేమా, స్పదుడై పొడనూప నంత † సంధ్య రయమునన్. 51
- ఆ॥ ప్రభుఁబ్రసన్నపదనుఁభర్తనిఁగనుఁగొని, భయము భక్తిగదురఁ † బ్రియముతో ను
తింపవలను గనక † దీపయై కనులను, మొగిచి నిలువఁజూచి † నగళయనుఁడు. 52
- క॥ దివ్యజ్ఞానంబును నిక, దివ్యవిలోచనములొసఁగఁ † దెలివొంది కడున్
దివ్యోక్తులతో నిట్టుల, దివ్యవరున్ హరుని గడు ను † తింఁచెఁబ్రణతయై. 53
- క॥ స్థూలము సూక్ష్మంబనఁబడు, నేలాటి విధంబుగాక † నెఱుఁగుటకుఁగడున్
వీలమరక జ్ఞానంబున, నే లభియింపఁబడువాని † నే సేమితున్. 54
- క॥ శాంతము నిర్మలమును న, త్యంతము జ్ఞానైకగమ్య † మవికారమ్మున్
ధ్యాంతపథేతరలలిత మ, నంతం బాత్మప్రకాశ † మగు శివుఁ గొలుతున్. 55
- క॥ ఎవ్వని రూపంబులు నభ, మివ్వసుమతి సలిల మగ్గి † యిప్పవమానుం
డవైవస్వతుఁ డాదిశ, లవ్విశ్వాకారుఁ గొలుతు † నహరహము రహిన్. 56
- ఆ॥ ఇలఁ బ్రధానపురుషుఁలెవ్వనిపనికైనై, బయలువెడలి రెంతో † ప్రాధిపత్య
నట్టి శంకరునకు † నవ్యక్తమూర్తికి, వందనమునొనర్తు † వాసిమీఱ. 57
- క॥ కమలజరూపంబున న, ర్గము హరిరూపమునఁబెంపు † ఖండపరశురూ
పమున లయం బొసరించు ప, రమశివు భజియింఁచెదన్ గ † రము భక్తి మెయిన్. 58
- క॥ సీవే పరమాత్మపు శివ, సీవే చిద్విద్యవెందు † నిరుపమభావా!
సీవే బ్రహ్మపుడేవా, సీవే సద్వస్తువపు ద † నిందితవిభవా! 59
- క॥ ఎవనికిఁ దొలినడిమియునున్, జివరయుఁ గాన్పింప వెందుఁ † జెలఁగుజగములీ
యవి యెవనివలన వెలునడు, నవాజ్ఞనసగమ్ము నామ † హాత్ముఁ గొలిచెదన్. 60
- క॥ కారణములకెల్లను మేల్, కారణమై సర్వలోక † కళ్యాణకగుం
డై రహిమీఱు పరాత్పరు, సారమయున్ బూతపూతు † సన్నుతుఁగొలుతున్. 61
- ఆ॥ నిర్గుణుండవైన † సీగుణవైభవ, మాఁడుదాన సేమి † యరయఁగలను
ఇందుఁడేని మఱి యు † పేంద్రుఁడేనెవ్వని, రూపమారయుటకుఁ † నోవరెపుడు. 62
- క॥ మొక్కిద నీకు మహేశ్వర ! మొక్కిద గీర్వాణవంద్య ! † మొక్కిద శంభూ
మొక్కిదఁ దపోమయా ! యిఁక, దిక్కై ననుఁ బోవుమయ్య † దీనశరణ్యా!

గీ॥ ఇట్లు నుతిచేసినట్టియా ♦ యిందునదన, పలుకుఖాలించి భక్తన ♦ త్వలుఁడు మంచు
చేతఁ జెవరినతమ్మిపూ ♦ రీతినలరు, పొలఁజినెమ్మొముఁగన్గొని ♦ పలికెనిట్లు. 64

— శివుఁడు సంధ్యకు వరంబులిచ్చుట —

చ॥ మురిసితి నమ్మ నీదుతప ♦ ముఁగని నీహానరించినట్టి యీ
నిరుపమసంస్తవంబునకు ♦ నేరిమికిన్ గడుసంతసించితిఁ
వరముల నిత్తుఁ జేకొను మ ♦ వశ్యము నీదగుకోర్కు తెవ్వియో
వరుసగఁదెల్పు మన్నియును ♦ వైశమొసంగెదఁ బైదలీ ! యిఁకఁ. 65

వ. ఇట్లు పలికిన మహేశ్వరుని వచనంబులకు సంతృప్తయై యచ్చేడియ జగ
త్రభునకుఁ జౌనఃపున్యంబుగాఁ బ్రాణమిల్లి యిట్లువిన్నవించె.

చ॥ వరమునుజెందఁగాఁదగిన ♦ వానికి నేఁ దగియున్నఁ బూర్వపుఁ
దురితముఁబాసి శుద్ధనయి ♦ తోచిన నాతపమీపు మెచ్చినన్
వరద ! యొసంగు మిప్పడమిఁ ♦ బ్రాణులు పుట్టినయంత మన్మథా
తురతను గాంచకుండునటు ♦ దొల్తవరంబిది దేవపూజితా ! 67

వ. మఱియును

ఉ॥ ఎవ్వని నేను నాథునిగ ♦ నెంచి వరించెదనో త్రిశుద్ధిగా
నవ్వరునందె నామది య ♦ హర్నిశలుక రహియించుగాక తా
నవ్విభుఁడుక ననుఁగడుఁ బ్రి ♦ యమ్మునఁ జేకొనియుండుఁగాక యొం
డెవ్వఁడు నన్నుఁగామమతి ♦ నీక్షయొనర్చినఁ గ్లిబుఁడౌ ధరక. 68

వ. ఇమ్మాఁడు వరంబులు నాకిమ్మనుడు నమ్మహేశ్వరుఁడు తథాస్తని మఱియు
నిట్లనియె. 69

గీ॥ కొమ్మ ! యిఁకనేమి మదిని సం ♦ కోచపడుకు
పాపమంతయునుక “బటా ♦ పంచ”లయ్యె
గడిఁదితపసిట్లుచేయుట ♦ గల్గుటన్మ
దీయమానసరుష యది ♦ దీఱిపోయె. 70

వ. ఇఁకను

గీ॥ పుడమిఁబుట్టెడు వారికిఁ ♦ బొసఁగుచుండు
బాల్మకౌమారయావన ♦ వార్ధకములు
సాల్పదశ లందునుకయావ ♦ సంబునందు
బొడముకామంబు దృఢమిది ♦ పూవుఁబోడి ! 71

క॥ లోకాత్మరసత్వివై కడు, వీరన్ దనరెదవు నీదు ♦ విభుఁడును సుతప
శ్లోకుఁడును సుందరుఁడును న, నేకామరకల్పజీవి ♦ నిరుపముఁ డొనరున్. 72

గీ॥ వేటొకఁడు నిన్నుఁగామెచ్చ ♦ వీక్షచేసె
నేని యవ్వడె పేడియై ♦ యేవమొందు
కోరినట్టి వరంబులఁ ♦ గొఱతలేక
యిచ్చితిని హెచ్చుమీఱఁ బూ ♦ క్షేందువదన ! 73

ప. మఱియు నితఁ నీ తలంపెఱింగియుండుటఁజేసి యిట్లు చెప్పుచున్నాఁడ నీ విం
తకుమున్నీ దేహంబుగ్నియందు హుతంబు సేయ నెంచితివి గావున నందుల కీ
గిరిప్రాతంబునఁ జంద్రభాగతీరంబునందే మేధాతిథియను ఋషి మునులతోఁ
గూడి పదిరెండేడ్లు నియతిగల యాగంబొనరించు చున్నాఁడు గావున నీ
నచ్చటికేగి వారియనుగ్రహంబున నెవ్వారికంటఁబడక యుత్తరజన్మంబుననీకుఁ
బతిగాఁదగువాని మనమందుఁదలంచి యగ్నిప్రవేశంబుసేయు మంత్రమీఁద నా
ప్రసాదంబున నమేధాతిథికిఁ గూఁతురవై జన్మించి యందే తపంబు చేసి యభీష్ట
వరలాభంబు నొందెదవని పరమేశ్వరుం డంతర్హితుండయ్యె నయ్యువిదయు
నట్లువేగఁజని దనమనంబునఁ దనకు మంత్రోపదేశంబొనర్చి నట్టివాని వసిష్ఠ
మునిని నాథునిగాఁదలంచి శివానుగ్రహంబున నెవ్వారికిఁ బాడకట్టక మేధాతిథి
యజ్ఞాగ్నియందుఁ బ్రవేశించినంత వేగిరంబున సప్తజహ్నుండును బురోడాశ
మయంబగు నాయంబుజగంధి శరీరంబు దహియించి సూర్యమండలంబుఁ జేర్చ
రవియును నద్దేహంబును విభజించి యూర్ధ్వభాగంబును దేవప్రీతికరంబగు
నువస్సంధ్యగాను, శేషభాగంబును బిత్తప్రీతికరంబగు సాయంసంధ్యగాను వెల
యించె నితఁ బరమేశ్వరానుగ్రహంబున నద్దేవిప్రాణంబులు దివ్యదేహంబు
నొంది మేధాతిథి యజ్ఞావసానమందు జాతవేదవేదియందు బంగారుతీవియఁబోలి
పొడసూపిన నాతండు మురిసి యందుకొని యభిషేకంబుఁ జేసి వస్త్రాదుల నలంక
రించి యరుంధతి యని నామకరణంబుఁజేసి సంతసంబునఁ బెంచుచుండె నంత
నామెయు నైదవయేడు వచ్చినయంత నె

—* అరుంధతీ వశిష్ఠుల వివాహము *—

గీ॥ చంద్రభాగాతటమ్మునఁజటులతపముఁ, జేయుటయుఁదల్లిదండ్రిలు♦ చెలువనవుడు
బ్రహ్మసుతుఁడై తపంబుల ♦ వాసిఁబడసి, తనరుశిష్టున కావశి ♦ ఘనకు నొసగి.

క॥ పాణిగ్రహణ మొనర్చిన, యేణాంకకలాధరుం డు ♦ పేందుండును న
వ్వాణీశుఁడు మున్నగు గీ, ర్వాణులు పరిణయమునన్ గ ♦ రంబు మురియఁగన్,

గీ॥ ఆ త్రిమూర్తుల కరధారఁ నవుడు వెడలె, శీవ్రమున్నగు నదులేడు ✦ శివజలములు
నతుల తలమానికం బరుం ✦ ధతి వశిష్ఠు, తోడ నెంతయునలరె సంఠోసమునను.

క॥ వారిరువుర కుదయించిరి, భూరితపోనిధులు ✦ శక్తి మున్నగువుతుల్
వీరల సచ్చరితము నె, వ్వాఱలు చదివినను వినినఁ ✦ బడయుదురు సిరుల్. 78

— శివునకు మోహంబుఁగూర్చుమని బ్రహ్మ మన్మథుని బంపుట ✦ —

చ॥ నలువ యొకానొకస్థు తన ✦ సందనులందఱిఁ జూచివల్కెన
య్యలికవిలోచనుం డభవుఁ ✦ డక్కట సంధ్యను జూచి యేను మీ
రలు వలపొంది యుత్తలపు ✦ రాపును గాంచుట కీసడించి బి
ట్టలఁతినంబొనర్చినగె ✦ నాత్మఁగలంచెడు నద్ది పుత్రకుల్. 79

ఉ॥ ఎట్టులనైనఁ గామమది ✦ యేర్పడఁ జేయవలెన్ బినాకి కి
ష్టల నాతఁడున్ వికృతి ✦ నంది యలందురెనేని యుల్ల మి
క్కట్టును బాయు నంతదను ✦ కన్నను బాయదు గొందలంబిఁకన్
గుట్టుగనట్లు గూరుచుట ✦ కున్ జతనంబు నొనర్పఁగాఁదగున్, 80

మ॥ అని దఱిదిములొ కుమారులకు నా ✦ త్మానన్ధ తాఁ జెప్పి యం
తెనె నాశీకశరున్ దలంప నతఁడున్ ✦ దారాసహాయంబుగాఁ
దనుఁజేరన్లని ధాత యష్టతనితో ✦ ధానుష్కమూర్ధన్య! నీ
కెనయాధన్వి యొకండునున్ గలఁడొకో ✦ యీరేడులోకంబులన్. 81

ఉ॥ నీనటుసంధ్యపైమరులు ✦ నెక్కొనఁ జేయుట నేను నాసుతుల్
భావమునందుఁ దానివయిఁ ✦ బాళినిఁ జెందినమాత్రకే శివుం
డేవముఁజెంది యందఱు ని ✦ నీ! యని చుల్కనచేసి నవ్వె నే
నావిధి బన్న మొంది యెటు ✦ లాత్మభరింతు సహింతు నై చ్యమున్. 82

క॥ మమ్మెట్లుల నీదుపుష్పశ, రమ్మలఁ గారింపఁజేసి ✦ రమణిపయిని ను
ల్లమ్మును దలకొనఁజేసితో, యమ్మెయి నగ్గిరిశుమదికి ✦ నందింపు తమిన్.

క॥ అందనుకఁ గందుపాయదు, కొందలమునఁ గుందు మనము ✦ గోవిందసుతా!
యిందెట్లులై నను నీవు మ, దిం దేకువఁజేసి వెతను ✦ దీర్చుముమాకున్. 84

గీ॥ ఇఁకను సోదర! “పితృసమో ✦ జ్యేష్ఠ” యనుచు
విబుధులాడెడు పల్కును ✦ విందు వెపుడు
నాదుపనుపును బొనరించి ✦ నన్నుఁదేర్చు
ఔంతయును నీకు విధియగు ✦ నింతయేల. 85

క॥ అనుడు హరినందనుడు విని, తనమనమునఁగొంకియును వి ♦ ధాతృనకపుడి
ట్లనె నొనరించెద నీవను, పునునైన నొకండు విను వి ♦ భూ ! పేర్నిమెయిన్. 86

క॥ నాకస్త్రము చెలువ యదియు, లేకట్టుల శివునిమదికి ♦ నెసఁగింతుఁడమిన్
జోకగుహలఁతుక జూపుము, వీఁకన్ జని చేతు విశ్వ ♦ విభునకుఁబాళిన్. 87

గీ॥ అనిన నశినజఁ డెట్లు చిం ♦ తాకులాత్ముఁ
డై కటా ! యెవ్వతెను బంపి ♦ యభవుఁగరఁగఁ
జేయనగునంచు మదిని యో ♦ జించుచుండ
నంత నిశ్వాసమునఁ జైత్రుఁ ♦ డవుడు పొడమె. 88

క॥ ఆతఁడు సంధ్యార్కనిభుం, డాతతపీనాంసుఁ డంబు ♦ జాక్షుఁడు కామ
ప్రీతికరుఁడు మోహనుడై, చేతస్సంతోషమొదవఁ ♦ జేయుడు నంతన్. 89

క॥ కమ్మని మలయానిలమది, కమ్మకొనెన్ మ్రాకులెల్లఁ ♦ గడుఁ బూచియు డెం
దమ్మునకు రహినిఁ గూర్పఁగ, బమ్మయుఁ బరికించి యనియెఁ ♦ బంచశరునితో.

ఉ॥ అగ్నికి గాడ్పువోలె విను ♦ మంబుజబాణ ! వసంతుఁడీతఁడున్
నిగ్గు మిత్రుఁడై తనరి ♦ నీకు సహాయముసేయు నింకఁ దా
నగ్గలికన్ బొనర్పఁగల ♦ దన్నునతెమ్మెర మాటలేటికిన్
నెగ్గుదు నిట్లు వేచనుము ♦ నీలగళాశ్రయదిన్యభూమికిన్. 91

వ. ఇంకను

గీ॥ నిన్ను వెన్నాడియారతి ♦ నెగడుచుండుఁ, గాన మీదంపతులరహిఁ ♦ గాంచి శివుని
మనసు చెదరిన నొకనాతి ♦ మరఁగఁదలఁచు, నప్పుడేను సృజింతున ♦ ర్హయగునతిని.

వ. అని యనుప వల్లెయని యరవిందబాణుం డాతనిసెలవొంది రతితో వసంతమంద
మారుతులన్ గూడి హరు నన్వేషించుచుఁ జని యందు. 92

గీ॥ పూవుటంపరజోదు శం ♦ భునికిఁగట్టె, దురుగ మల్లెలమొల్లలఁ ♦ గురువకముల
సంపెఁగలనింపుగదురఁబు ♦ ప్పింపఁజేసి, జమ్మజమ్మనుతేంట్లగాఁనమ్ముఁగూర్చె.

క॥ కొమ్మాపుల నిమ్మలఁజె, ల్పమ్మగఁ జిగిరింపఁజేసి ♦ లలితఁశగ్రా
సమ్మనఁ గోయెలగమి నొ, క్కుమ్మడిఁ బంచమముఁ బాడఁగూరిచె రహిమై! 95

క॥ గెలవండినయనఁటుల జొ, బ్బిలుపానకములఁ దనర్చు ♦ విరివగు నెలమా
వులఁ పండ్ల మెక్కి యుక్కునఁ, జెలఁగి వదరఁజేసె రామ ♦ చిల్కలపిండున్. 99

గీ॥ పారిజాతపువ్వులఁ గల్గిల్లవనంబు, లోనఁబొగడలపైఁ దావు ♦ లాని యాని
యల్లనల్లనఁజనుదెంచుశిల్లగాడ్పు, గముల శశిభూషణునియంతిఁకమున కనిపె.

క॥ తానును రతియు నతులకే, భీనిరుపమహావభావ ♦ లీలాయుత్తులై
పూనికమై శివు గెలువన్, నానావిధ విభ్రమము లొ ♦ నర్చుచునుండెన్. 98

- గీ॥ ఆ వనంబున నున్నట్టి ♦ యఖిలజంతు, జాలమది మారుకొవ్వాడి ♦ కోలకుగ
డున్ బెగడి బీరుపోయి జో♦డులను వెదకి, కూడెనెంతయుఁగూర్పులు ♦ గొనలుసాఁగ
క॥ మారుఁ డించుకేనియును మదిఁ, గరఁగక స్థిరచిత్తముననె ♦ గరువముదనరన్
మారువుగనుండుటఁగని వెఱ, మరుఁ డాత్మబలములతోడ ♦ మరలి దయితతోన్.

—♦ మన్మథుఁడు శివునకు మోహంబుఁ బుట్టింపలేనట —

- గీ॥ సత్వరముగా విరించను ♦ సముఖమునకు, నేగి ప్రణమిల్లి యిట్లనె ♦ నాగిరీశుఁ
గరఁగఁజేయుట దేవ! నాతరముగాదు, సిగ్గుచేటగుఁ గాదె నా♦ చెయిద మందు.
- ఉ॥ నీవును నాదుతండ్రియును ♦ నిర్జరనాయకుఁ డాదిగల్లున
ద్వేవులయట్ల కాదలఁచి ♦ దీనఁ గడంగితి వమ్ముఁ జెందెనా
యేవపుపాట్లు భర్లు నెడ ♦ నెట్టులొ గండము దాటివచ్చితిన్
బోవిడుమయ్య నన్నిఁకను ♦ బున్నెము సర్వజగత్పితామహా ! 102
- క॥ నావలల కగ్గమగునొకొ !, దేవాధీశానుఁ డాది ♦ దేవుం డభవుం
డోవనజోద్భవ ! గడ్డిది, నీవిప్పని నెగ్గలేవు ♦ నిక్కమరయుమా ! 103
- క॥ గుండెలు తటతటకొట్టుకొ, నం డిల్వడి బిక్కమొగము ♦ నన్ నుడుపుమరున్
దండిఁగఁగని యరవిందభ, వుం డున్నరని మదిఁ గడిఁది ♦ పొగలుచు వేగన్. 104
- గీ॥ పంచశరునకు సెలవిచ్చి ♦ కించతోడఁ, బెద్దతడవు విచారించి ♦ విష్ణులోక
మేగి శ్రీధరుపదముల♦కెఱఁగి నిలువ, నలువయాకృతిఁగని మదిఁ ♦ గలఁగి హరియు.

—♦ బ్రహ్మ విష్ణుమూర్తి యొద్దకేగి శివునకుఁ గామోపాయం బడుగుట —

- ఉ॥ ఉత్తలపాటుమీఱి కడు ♦ నూర్చుచు వచ్చితివేమి ధాత ! నీ
కిత్తటి యేమి లోటాదనె ♦ నేర్పడఁ జెప్పమటన్న నాతఁడున్
దత్తఱమొప్పఁబల్కె నొక ♦ నాఁడల సంధ్యను బుత్తు లే నక
స్మాత్తుగఁ జూచి మోహపడ ♦ శర్వుఁడు డాసి హసించె నెంతయున్. 106
- ఉ॥ అప్పటినుండి నాహృదయ ♦ మాతని కిట్టులె యొక్క చెల్వపై
దెప్పరమైన మోహమును ♦ దీగలువాఱఁగఁ జేయఁజెల్లనం
చప్పపువంటిజోదును ర ♦ యమ్మునఁ బంచిన నాతఁ డెంతయున్
గొప్పగ యత్నుమున్ సలిపి ♦ కుందుచువచ్చెను లబ్ధిలేకయే. 107
- ఉ॥ నాసుతుఁడయ్యు రుద్రుఁడటు ♦ నన్నవమానముసేయఁ జెల్లనే ?
వాసియడంగె నెట్లు లల ♦ భర్లుడు నాసరియైనఁ గొంచెము
ఛాఁచినము చెందవచ్చునను ♦ భావముతోడనె యుంటి నెట్టులీ
గాసితోలంగు రుద్రునకుఁ ♦ గామము గల్గు మహాత్మ ! చెప్పవే. 108

— * విష్ణుమూర్తి బ్రహ్మతో శివశక్త్యవతారంబునకై యత్నింపుమనుట *—

చ॥ అన నల చక్రపాణి నలు † వా ! యవివేకపథంబుఁ జెందితి
వనఘుని లోకనాథుని మ † హాత్ముని నాత్మజుఁగాఁగ నెంచి యి
ట్లనిశము గుఱివచ్చుచుంటివి † నామది బాయము నీదు పార్థివనన్
దనయుఁడుగా జనించెను స † దాశివమూర్తి జగద్ధితంబుగాన్. 109

ఉ॥ ఎవ్వని నారయంగ మన † మిహ్వరమున్ బనిఁబూని పెక్కునా
ల్కివ్వనుధన్ వియత్తలము † నెంతయు మీఱుచుఁ బోవుచున్ దుదిన్
గ్రొవ్వఱ నవ్వుఁబొట్ల కెదఁ † గొంకక వచ్చి నమస్కరించి మా
యివ్వెడఁగుం బనుల్ మది స † హింపు మహేశ ! యటంచు మొక్కిమ్మే. 110

చ॥ మఱచితివే మహేశ్వరుని † మానసమం దనమానవై భవున్
హరుని ననాదిపూరుషుని † నాత్మవిహారుని స్వప్రకాశునిన్
ఒరమమునీంద్రపండితుని † భక్తజనావనబద్ధకంఠున్
గరువముసెంది యిట్లురక † కాటులు ప్రేలఁగఁ జెల్లునే విధి ! 111

ఉ॥ ఎంతటివాడవీవు హరుఁ † డెట్టి మహాత్ముఁడు నల్వ ! నన్ను ని
న్నింతటివాండ్రఁగా నలిపె † నిద్దటినిన్ సృజించి యీశ్వరుం
డెంతయు నీవు బాలిశత † నెద్ది యెఱుంగక మోఱుకుండవై
పంతము నొంది యిట్లు † పలుపాటులఁ జెందితి వేమి సెప్పదున్. 112

ఉ॥ మానుము మానుమీ తెఱఁగు † మంచిదికాదిక లోకనాథునిన్
బూని సతీసహాయునిగఁ † బొందుగఁ జూడఁదలంచితేని యెం
తేని దపంబు సేయుమను † మీశ్వరశక్తినిఁగోరి దక్షునిన్
మానక యాజగన్మయి కు † మారికయై జనియించు వానికిన్. 113

ఉ॥ ఆయమ యోగనిద్ర పద. † మాత్మవిహారిణి శంభుశక్తితా
నాయభవున్ మహేశ్వరుని † నర్థిమెయిన్ దపమొంది మెచ్చఁగాఁ
జేయును శంభుచిత్తమును † జెమ్మగిలంగ నొనర్చు నెంతయున్
వేయినుడుల్ పనేమి ! యిడ † విశ్వవిభున్ వరియించు రూఢిగన్. 114

చ॥ చనుమిక సత్యలోక మనఁ † జక్కనతండాను బుండరీకలో
చనునకు జోతచేసి చని † సద్దముచేరి పరాంబయా శివన్
మనమునఁ గొల్చియంతనె కు † మారుని దక్షుని బిల్చి యిట్లనెన్
ఘనతపమొంది శాంకరిని † గాఢిని భక్తి భజింపు మీవికన్. 115

గీ॥ భక్తవత్సల పరమాత్మ † శక్తివేగ, నిన్నుఁగరుణించి కూఱురై † నీకుఁ బాతము
నాపె శంకరుఁ బెండ్లాడి † యఖిలలోక, రక్షణం బొనరించును † రాణమిఱి. 116

—♦ దక్షుండు మహేశ్వరినిగూర్చి తపస్సొనరించుట ♦—

క॥ అని యిట్లుపదేశించి న, శివ గర్భుండనుప నట్లు ♦ లిప్యైగొని దు
ర్గను సఖిలాజాండేశ్వరి, ననువుగఁ గొల్పుచుఁ దపించె ♦ నాతఁడు నిష్ఠక. 117

గీ॥ పవనజగ్ధియై మూడువే ♦ ల్యత్సరంబు
లుగ్రతప మొనరించు డు ♦ దగ్రకరుణ
మెఱయ యౌతాత్కరించె శం ♦ కరపురంధ్ర
దక్షుండును గడుముదమునన్ ♦ దనిసి చూచె. 118

సీ॥ సింగంబునెక్కి వా ♦ సిఖబొల్చుదాని మే, ఘంబనా కృష్ణగా ♦ త్రంబుదాని
నందమా నగుమోము ♦ నలరారుదాని ర, క్తాక్తలోచనయుగం ♦ బనగుదాని
వరదాభయబాహుని ♦ ధరకరంబులదాని, నిడివైనమేల్లప్పు ♦ నెఱులదాని
నొక్కపెట్టునఁగాంతు ♦ లొప్పు గుప్పెడుదాని, మదికి నానందం బ ♦ ముచ్చదాని
గీ॥ నంబికను బరికించి సాస్తాంగమెఱగి, మ్రొక్కి భయభక్తులమరుమే ♦ ల్పక్కిదసర
నిట్లునంస్తవమొనరించె ♦ నెంతయేని, నమ్మిఁజ్ఞెదోయిలిని వద ♦ నమునఁజేర్చి. 119

క॥ జగదంబికా! మహేశ్వరి!, జగదీశ్వరి! సత్కృపావి ♦ శాలా! నా కి
మ్ముగ నీ దరిసెన మిచ్చితి, వగణితకల్యాణగుణగ ♦ ణా! బోతలివే. 120

క॥ కరుణింపుము శివరూపిణి!, కరుణింపుము భక్తవరద! ♦ కరుణింపు ముమా!
కరుణింపుము భగవతి! నను, గరుణింపు మనాదిమూర్తి! ♦ కరుణింపు శివా!

—♦ పరదేవత దక్షునకు వరంబిచ్చుట ♦—

గీ॥ ఇట్లుదక్షుండుస్తుతియింప ♦ నీశ్వరియుండ, దీయమానీస్థితంబును ♦ దెలిసియునిటు
లడిగెమెచ్చితి సీతవం ♦ బడుగు నీయ, భీష్టమిచ్చెద నిక్కచ్చి ♦ యెద్దియేని. 122

వ. అనిన దక్షుం డిట్లనియె.

చ॥ వరమున కేను సర్వమగు ♦ వాడనయేని భవాని! యీశ్వరే
శ్వరుండు విరించివుత్పాడయి ♦ వాసిగ రుద్రుడనాఁగ బేరితోఁ
దిరముగఁ దాపసవ్రతముఁ ♦ దీర్పుచునుండెను; నీవదేల యీ
వఱకు భువిక జనింపవిక ♦ భర్గుండు లాఁతిసత్రిక వరించునే! 123

ఉ॥ పుట్టుము నాదుపుత్రివయి ♦ భూరితపోమయి! తాపమొంది చే
పట్టుము సర్వశంకరుని ♦ బాగుగ నందఱకుక ముదంబు రాఁ
బట్టుము సర్వనిర్ణయల ♦ బాధ లడంగి సురుంగఁ బాపులక
నెట్లు మపూర్వలీలలను ♦ నేరిమిఁ గూరుపు మంబరో! యికక. 124

క॥ అని దక్షుఁడు గోరుడు న, ల్లననగి మనమందు శశిక † లా భూషణునిక
మననంబుచేసి దక్షుని, కనియెను భవనైకమాత † యమ్మతము చింతక. 125

మ॥ అవునట్లే శివుఁడెప్పు లాఁతిమగునక † హరించి తానొందఁజా
రవికోటిప్రభు జన్మజన్మమున నే † రండించి సేవించెనక
ధవుఁడాతం డిఁక దాసివై దయితనై † దైవాఱుదుక బద్ధసం
భవపుత్రా! యిఁకమీఁద నీదు సుతనై † ప్పాదుర్భవింతుకజమీ. 126

క॥ కావించుఁగడిది తపమును, సేవించుఁ గిశోరచంద్ర † శేఖరపదముల్
రావించు నీకుఁ గీరితి, నీవితటి తపముసేయ † నెనరుజనించెక. 127

ఉ॥ ఐనను నొక్క బాసగల † దయ్యది చెప్పెద నాలకింపు! నా
పైన ననాదరంబెపుడు † పాయక నీమదియందుఁ జేరునో
నేనది వేగనారసి జ † నిక విరమింపఁగఁ జేయుదాన వే
తొనొక జన్మమొందఁగల † నారయుమీ మదియందు రూఢిగక.

క॥ చనుమిఁకఁ దానకవేశ్యం, బునకు భవద్దేవిగర్భ † మునఁ బుట్టెద నం
చని యంతర్ధానము చెం, దెను దక్షుండంతఁ దనదు † దీమముఁ జేరెక. 129

—* దక్షుఁడు వీరిణిన్ బెండ్లాడి మిధునసృష్టి యొనర్చుట *

వ. అంత నతండు

ఉ॥ మానససృష్టి పెంపగుట † మాని యెదోవిధమొప్పునుండ న
ద్దానివితంబు దక్షుఁడు వి † ధాతకుఁడెల్లె నతండు మైధునం
బూనియొనర్చ వృద్ధియగు † నుగ్మలి వీరణపుత్రి వీరిణిన్
మానక పెండ్లియాడి యల † మానినితో నొనరింపు సర్గమున్. 130

క॥ అని యుపదేశింప నతం, డును వీరిణిఁ బెండ్లిఁగొని త † నూజులఁ బదివే
లను హర్యశ్వాహ్వయులను, గని తపసానరించి సృష్టిఁ † గావింపుండ నెన్. 131

ఉ॥ వారలు దక్షవాక్యపరి † పాలనబద్ధమనన్ములై కడున్
గూరిమి గంగ సంధ్రమునఁ † గూడెడుచోటికిఁ జేరి యందు వి
స్తారతపంబు సల్పుచు ని † తాంతము సృష్టినొనర్చ నుండుడున్
నారద! నీవు వారలను † నచ్చికమీఱఁగఁ జేరి కూరిమిన్. 132

క॥ వై రాగ్యము బోధించితి, వారసి యవ్వారు మోక్ష † మర్థించి పితన్
జేరక చని రెండేనియు, నా రాజీనజతనూజుఁ † డరసియు నంతక. 133

క॥ మది వగచి మరల సృష్టిన్, బాదలిచి సబలాశ్వులనెడు † పుత్రసహస్రం
బాదవింపఁజేసి వారల, కదియెవిధం బమరఁజెప్పి † యనిపెఁ దపసుకై. 134

—* దాక్షయణీ జననము *—

మ॥ శుభతారాగ్రహలగ్నవేళ దురిత ✦ ఊర్ధ్వంబుగా వీరిణీ
విభుచి త్తమ్ము ప్రమోదమొంది యరలఁ ✦ విశ్వైకవంద్యాత్మ సా
రభముల్ గుప్తజనించె వీరిణి సుగ ✦ ర్భంబందు బృందారకుల్
శుభనిక్కాణములఁ బొనర్చిరి కడుఁ ✦ సాంపొప్పె బూవృష్టియుఁ. 145

గీ॥ అపుడు దక్షుడు జగదంబ ✦ నరసి మ్రొక్కి
దోయిలొగ్గుచు నిట్లుఁ ✦ తోసమునను
బలికె మ్రొక్కెద జగదంబ ✦ పరమశక్తి!
కరుణ సల్పు మహాదేవి ✦ కలుషహంత్రి! 146

ఆ॥ ఏవేచేత ధాత ✦ యీజగన్నిర్మాణ, కృతిని యుక్తఁడగుచు ✦ సతమొనర్చు
నట్టిభువనధాత్రి ✦ వగుమహేశ్వరి ! నిన్నుఁ, గొలుచువాడఁగూర్చి ✦ కొనలుసాగ.

ఆ॥ ఏకేచేతఁ జక్రి ✦ యీరేకుజగముల, నేలఁగా నియోగ ✦ లీలనొంది
యల్లె సలుపుచుండ ✦ నట్టిజగద్ధాత్రి, నమ్మహేశ్వరిని న ✦ నాదిఁ గొలుతు. 148

ఆ॥ ఏమెచేత రుద్రుఁ ✦ డీజగత్సంహృతి, క్రియ నియుక్తఁడగుచు ✦ రయముమీఱ
సలుపుచుండ ✦ నట్టి ✦ సర్వజగన్మయి, నమ్మి కొలుతు నే న ✦ నారతంబు. 146

గీ॥ దక్షుఁడట్టుల స్తుతియింపఁ ✦ దాఁబరాంబ, దక్షుఁగని యిట్లుపల్కె ను ✦ దారచరిత
సీకువరమిచ్చినట్టుల ✦ నే జనించి, తిని గ్రహింపు తపోమయ ✦ దీప్తులమర. 150

వ. అనిపలికి యాత్మమాయా విశేషంబునఁ జిలుత బాలికయై రోదనంబుఁ జేసిన
జనయిత్రి మున్నగు శుద్ధాంత నధూజనంబులెల్ల బాలనుజూచి హరుసంబునఁ
బొంగిపోరిరి. దక్షుండును గులాచారప్రకారంబు బ్రాహ్మణులకు దానంబు
లును లాఁతులకు ధనంబులును బంచిపెట్టి యుమయనియు సతీదేవియనియు
నామకరణంబుఁజేసె. సృత్తగీతవిదనోదంబు లొక్కయెత్తుగ నొనర్పఁబడియె
నపుడు హరిబ్రహ్మాదులు దారసించి పరమేశ్వరిని సేవించి చనిరంత.

క॥ దక్షప్రజాపతికి సుత, యై క్షీతి జన్మంబునొంది ✦ నట్టికతమునఁ
దాక్షయణి యనునాహ్వయ, మక్షీణతపోనిధాన ✦ మాపె ధరించెఁ. 152

క॥ అల్లారుముద్దుగాఁ దమ, కుల్లాసముమీఱఁ బొడమి ✦ యుద్యత్కాంతుల్
జల్లెడు నిందీవరఘ్నేఁ, దల్లియుఁ దండ్రియును గాంచి ✦ తనిసిరిమిగులఁ. 153

క॥ సితపక్షశశికలాకృతి, సతిశయముగ దినముదినము ✦ నరుదుగఁబొదలె
సతి యోగవిద్యశాంకరి, యతిరుచిరమనోజ్ఞమూర్తి ✦ యగుచు ముదమునఁ.

వ. అంత నొక్కనాఁ డక్కలికిమిన్న.

గీ॥ చేరివారలు స్వర్ణదీ ధి సింధుసంగ, మాననిని సట నారాయ ధి కాభ్యుసగసి
యందు జలమాడి తపమునేయంగ నపుడు, నీవు వారికి విజ్ఞాన ధి నియతిగఱప.

క॥ వాచును దొలివారివలెక, మీటి జనకశాసనంబు ధి మెలఁచునతోడక
బారమహంసవ్రతమునఁ, జేరిరి మోక్షైకహర్మ్య ధి శిఖరాగ్రంబుక. 136

గీ॥ దక్షుఁడునుగొన్నినాళ్ళకుఁ ధి దనయులెల్లఁ, గలహభోజను బోధకఁగ్గమయి ముక్తిఁ
జెందుటారసి పెన్వగఁ ధి జెందికుంది, పేరుటల్కతోశాపంబుఁ ధి బెట్టెమునికి. 137

ఉ॥ ఓరిదురాత్మ! నానుతుల ధి నొక్కనినైనను దక్కకుండఁగా
నేరిమి వారలందఱికి ధి నేర్పితివార! యతీంద్రచర్య న
వ్వారలు ముగ్ధులై యకట! ధి పాసిరి నన్నిఁకఁ జాపలాత్మతక
వీటిఁడివోలె నెప్పుడు భు ధి విన్ దిరుగాడెదుగాక నీవిటుల్. 138

ఆ॥ అణఁగిమణఁగియుండ ధి కారివేరములేక, చుట్టపక్కమ నెడు ధి సారిదిలేక
క్రిందుమీఁదుఁగనక ధి మృందించితివి సంతఁ, బోలునీకుఁదీర్పు ధి పొట్టనుంట. 139

ఆ॥ ఇల ఋణత్రయంబు ధి నెన్వఁడుదీర్పక, శైశవంబుసందె ధి సన్ననించు
నట్టివానికెప్పు డమరవి ధి హావరంబు, లాత్మపదమునొంద ధి కార్తిజెందు. 140

ఆ॥ ఎట్టులున్న నీకు ధి నేమిర! పిలిచియుఁ, దలఁచి యెఱుఁగ నిన్నుఁ ధి గలహకారి!
కొడుకులేనినిన్నుఁ ధి గోరిరా! యెఱుకకై, యుడుముకేటికోరి? ధి యూగివార్త.

గీ॥ అనుచు నిను ముని శసియించి ధి యంతనాడు
తనయుఁ డాండ్రను సృష్టింపఁ ధి దలచి పెక్కు
కన్యకల వీరిణీదేవి ధి గర్భమందుఁ
బుట్టఁగాఁజేసి కశ్యప ధి ముఖులకిచ్చి. 142

వ. అనంతరంబు

చ॥ మును శివ కూతురై తనకుఁ ధి బుట్టెడునట్లు వరంబొసంగె గా
వునఁ జతురాననాత్మజుఁడు ధి పుణ్యతపోమయి నామహేశ్వరిన్
మనమునఁ దల్ప నాపెయు స ధి మగ్గికశల్లనరంగ దక్షు నె
మ్మనమునఁ జేరె నాతఁడును ధి మానిని వీరిణి జేర్చిఁ దేజముక. 143

ఉ॥ వీరిణియుక బరాంబిక య ధి భీష్మతరోజముఁ దాల్చి రాజిలెక
శ్రీరమణాదినిర్జరులు ధి చిన్మయి దక్షవధూదరంబునక
జేరుట యంతనారసి భ ధి జందిరి ధ్యానశతమ్ములొప్ప న
వ్వారిజగర్భజుండు నుదిఁ ధి బండువునొందుచునుండె దండిగక. 144

—* దాక్షయణి జననము *—

మ॥ శుభతారాగ్రహలగ్నవేళ దురిత ♦ క్షోభంబుగా వీరిణి
విభుచి త్తమ్ము ప్రమోదమొంది యరలక ♦ విశ్వైకపంద్యాత్మ సా
రభముల్ గుప్పజనించె వీరిణి నుగ ♦ ర్భంబందు బృందారకుల్
శుభనిక్కాణములక బొనర్చిరి కడుక ♦ సాంపొప్పె బూవృష్టియుక. 145

గీ॥ అవుడు దక్షుడు జగదంబ ♦ సరసి మ్రొక్కి
దోయిలొగ్గుచు నిట్లుసం ♦ తోసమునను
బలికె మ్రొక్కెద జగదంబ! ♦ పరమశక్తి!
కరుణ సల్పు మహాదేవి! ♦ కలుషహంత్రి! 146

ఆ॥ ఏపెచేత ధాత ♦ యీజగన్నిర్మాణ, కృతిని యుక్తఁడగుచు ♦ సతమొనర్చు
నట్టిభవనధాత్రి ♦ నగును హేశ్వరి! నిన్ను, గొలుచువాడఁగూర్చి ♦ కొనలుసాగ.

ఆ॥ ఏకచేతఁ జక్రి ♦ యీరేకుజగముల, నేలఁగా నియోగ ♦ లీలనొంది
యల్లె సలుపుచుండె ♦ నట్టిజగద్ధాత్రి, నమ్మ హేశ్వరిని న ♦ నాదిఁ గొలుతు. 148

ఆ॥ ఏమెచేత రుద్రుఁ ♦ డీజగత్సంహృతి, క్రియ నియు క్తఁడగుచు ♦ రయముమీఱ
సలుపుచుండె నట్టి ♦ సర్వజగన్మయి, నమ్మి కొలుతు నే న ♦ నారతంబు. 146

గీ॥ దక్షుఁడట్టుల స్తుతియింపఁ ♦ దాఁబరాంబ, దక్షుఁగని యిట్లుపల్కె ను ♦ దారచరిత
సీకువరమిచ్చినట్టుల ♦ నే జనించి, తిని గ్రహింపు తపోమయ ♦ దీప్తులమర. 150

వ. అనిపలికి యాత్మమాయా విశేషంబునఁ జటుత బాలికయై రోదనంబుఁ జేసిన
జనయిత్రి మున్నగు శుద్ధాంత వధూజనంబులెల్ల బాలనుజూచి హరుసంబునఁ
బొంగిపొరలిరి. దక్షుండును గులాచారప్రకారంబు బ్రాహ్మణులకు దానంబు
లును లాఁతులకు ధనంబులును బంచిపెట్టి యుమయనియు సతీదేవియనియు
నామకరణంబుఁజేసి. నృత్తగీతవిनోదంబు లొక్కయెత్తుగ నొనర్పఁబడియె
నపుడు హరిబ్రహ్మాదులు దారసించి పరమేశ్వరిని సేవించి చనిరంత.

క॥ దక్షప్రజాపతికి సుత, యై క్షితి జన్మంబునొంది ♦ నట్టికతమునక
దాక్షయణి యనునాహ్వాయ, మక్షిణతపోనిధాన ♦ మాపె ధరించెక. 152

క॥ అల్లారుముద్దుగాఁ దమ, కుల్లాసముమీఱఁ బొడమి ♦ యుద్యత్కాంతుల్
జల్లెడు నిందివరఘ్నాక్షి, దల్లియుఁ దండ్రియును గాంచి ♦ తనిసిరిమిగులక. 153

క॥ సితపక్షశకలాకృతి, సతిశయముగ దినముదినము ♦ నరుదుగఁబొదలెక
సతి యోగవిద్యశాంకరి, యతిరుచిరమనోజ్ఞమూర్తి ♦ యగుచు ముదమునక.

వ. అంత నొక్కనాఁ డక్కలికిమిన్న.

ఉ॥ కుంచెయు రంగులుక బలుకఁ ♦ గూరిమినొంది మహేశ్వరాకృతిక
మంచిగ దిద్దివ్రాసి యస ♦ మానముదంబెసలారఁ బూజగా
వించి శివానుకంప కెద ♦ వీక్షణసేయుచు వింతవంతగాఁ
బంచమనుస్వరం బమరఁ ♦ బాడె విపంచిక మీటుచుకలలిక.

—* సతీదేవి నందావ్రతంబు సేయుట *—

వ. అంతనయ్యంబిక బాల్యంబుఁ బోవిడిచి శివపాణిగ్రహణంబుఁ గోరి సందా
వ్రతంబు సేయంగడంగి యాత్మజనకానుమతితో నాశ్వయుజ ప్రతిపత్తునందు
నభవుని సలవణంబులగు గుఱోదనంబులఁ బూజించి కార్తికచతుర్దశియందు
శివునిఁ బాయసాపూపంబులనర్పించి మార్గశీర్షబహుళాష్టమియందుహరుని సతి
లయవోదనంబుల నర్పించి పౌషశుద్ధ సప్తమియందుషన్నున * కృసరాన్నం
బున మహేశ్వరుఁగొల్చి రేయి జాగరణంబొనర్చి మాఖపూర్ణిమయందు నదీ
తీరంబున శంకరపూజనం బొనర్చె, ఫాల్గునబహుళ చతుర్దశియందు రేయి
నాలుగుజాముల వైలూషంబులఁ బూజించి జాగరణంబొనర్చె, వైత్రశుద్ధ
చతుర్దశియందురేఁ బగలు శివునిఁ బలాశదమనంబులను బూజించె వై శ్రావశుద్ధ
తృతీయ రుద్రుని సతిలయవోదనంబుల నర్పించె. శ్రేష్ఠపూర్ణిమా రాత్రి
యందు త్తరేణి పుష్పంబులచే వస్త్రంబులచే శర్వునిఁబూజించి యాషాఢశుద్ధ
చతుర్దశియందు త్తరేణి విరులచే గృష్ణవస్త్రంబులతో రుద్రునిఁబూజించె
శ్రావణ శుద్ధాష్టమి చతుర్దశియందు దర్భలచే యజ్ఞోపవీత వస్త్రంబులతో
భద్రునిఁబూజించి భాద్ర కృష్ణత్రయోదశియందు నానావిధ పుష్పఫలములచే
శంకరునిఁబూజించి జలాహారయై దర్శాంతంబుగ శివార్చనం బొనర్చుచు పత్తి
రంబిట్లు నందావ్రతంబు నివృత్త్యాహంబుగ నొనర్చుచుండుడు.

ఉ॥ తామరసాక్షుఁ డప్పగిది ♦ దక్షతనూజ వ్రతంబుఁ జేయుచుక
సోమకలాధరుక దనమ ♦ నోవిభుఁగాఁగ వరించి యుండుటక
దా ముదమొప్పు నారసి హి ♦ తమ్ముగ శంకరుపాలుకేగి యా
సోమనిభాస్య దక్షసుత ♦ చొప్పుఖలంబు వచించె బేముడిన్.

157

శా॥ నీకై జన్నియఁగట్టె నంట ! నురరా ♦ జ్ఞోకోటు లాదివృన్దా
శీకాక్షిక సతిఁ బోటికై యెదురఁగా ♦ తేరంట ! నందావ్రతం
బాకన్యామణి నిన్నుఁ గూరిచియె తా ♦ నవ్యాజభావంబునక
లోకుల్ మెచ్చ నొనర్చు చుండెనట ! యా ♦ లోలాక్షి నీక్షింపుమా !

158

క॥ బాలసుమీ ! హిమకరశిశు, ఫాలసుమీ ! యోగలబ్ధః పరమార్థశ్చ
పాలసుమీ ! రచితజగ, న్యాలసుమీ ! నీయఋతకు ధిమణిమాలసుమీ ! 159

చ॥ చనుమింక దక్షకన్యకని ధి శాంతముఁ జేరి వరంబొసంగి వే
గనె కరపీడనం బమరఁ ధి గా గ్రహియింపు మహాత్మ ! భక్తరం
జనమునె యెల్ల పొద్దులను ధి సల్పుటకే యిటురూపు నొందినా
వనఘచరిత్ర ! యాపె భవ ధి దర్శనయం దభియుక్త భక్తయా. 160

గీ॥ అని హరివచింప విని శివుం ధి డాదరమున, నప్పటికిమున్నె సతివ్రతం బాత్మ నెఱిగి
యున్నకతమునహరినన్పి ధి యరుతరకరు, కాఘ్యుడై సతియున్నహార్ష్యమునకరిగె.

క॥ సతియును నిట్టుల నందా, వ్రతము ననుష్ఠించి శివుని ధి వదలక పూజో
న్నతి నప్టమిఁ బస్తుంగొని, యతినివృత్త నవమియందు ధి నర్చనచేసెన్. 162

— సతీదేవికి శివుడు ప్రత్యక్షమగుట —

క॥ పూజావసానముననే, యాజగదీశ్వరుడు మంగ ధి శాకారుండై
యా జై వాత్మకముఖ కపు, డోజకదరిసెనము నొసఁగె ధి నూర్జితకరుణన్. 163

ఉ॥ అందములై తనర్పు నిఖ ధి లావయవమ్ములవానిఁ జందురున్
గిందురు మారుఁ గీరు నొక ధి క్రేవకుమితాడు సారువాని నొ
ప్పందగు సుందరీమణుల ధి పొందికచూడ్కుల లాగి మూఁగఁజే
యందగువాని శంకరుని ధి నాయరవిందజపాత్రి గన్గొనెన్. 164

చ॥ కని నునుసిగ్గునక జరణ ధి కంజములక నుదురుంచి మొక్కివే
గనె భయభక్తు లెంతయును ధి గ్రమ్మికొనన్ వెడగాఁగ నిల్చినన్
గనుఁగొని చంద్రశేఖరుడు ధి కల్కిరొ ! మెచ్చితి నీవ్రతంబు ని
త్తును వరమడ్గు నీమదికిఁ ధి దోచినయట్లు రుచించినట్టులన్. 165

గీ॥ తెలిసియుండియుఁ దెలియనట్టుల విభండు, దనదుపల్కువినన్ గోరి ధి తన్నునడుగ
మురిసి సిగ్గున మాన్పడి ధి తెఱవయన్న, చందమెంతయుఁగని మది ధి సంతసించి.

క॥ మరల వరమడుగుమంచును, దరుణేందుధరుండు సతినిఁ ధి దడియకయడుగన్
గరిరాజయాన సిగ్గును, మరలిచియనె దేవ ! యిమ్ము ధి మరలనివరమున్. 167

చ॥ అనియడుగన్ శివుండు మది ధి నారసి యిట్లనె నాకుభార్యవై
యొనరుము సుందరీ ! యనుడు ధి నుక్తినిఁ దావిని దక్షపుత్రి నె
మ్మనమున గోరినట్టులెయ ధి మర్చిన శంకరు ప్రక్కనిల్చి యా
వననిజహావభావముల ధి వాసిదనర్పఁగఁ జేయనెంతయున్. 168

గీ॥ తరుణ శృంగారమూర్తులై ♦ తనరియున్న
వారి నిరువురఁజూడ న ♦ భ్రంబునందు
జెలఁగఁ చిత్రాశశులజతఁ ♦ దెలుపుచుండి
రరుస మొనగూర్పు మదికి నా ♦ యందుబాటు.

169

గీ॥ స్ఫటికమణిమయమూర్తియా ♦ శంభుదండ, స్నిగ్ధభిన్నాంజనద్యుతి ♦ శివదలిర్ప
నిండుచందురు వెనుకొని ♦ నీటుమీటి, యున్న ఘనలేఖవోలె నం ♦ దొప్పియుండె.

—♦ శివుఁడు సతీదేవికి వరేంబిచ్చుట ♦—

ఆ. అంత దక్షపుత్రీ ♦ యంజలి జోడించి, యనియె దేవదేవ! జనకునడిగి
నన్ వివాహవిధిద ♦ నర్పణజేకొనుమన, నింపుమీట వరదుఁడియకొనియె. 171

వ. మఱియు

క॥ అనియె నొకబాసచేసెద, విను సతి! నావచనమం ద ♦ విశ్వాసము నీ
మనమున నెపుడే నొదవిన, మననిద్దఱ బావనోపు ♦ మానకయదియున్. 172

క॥ ఇటులాడి కాలుసాఁగక, యెటులోపయనంబుఁ జేసి ♦ యేగెను శివుఁడం
తట దాక్షాయణి పితలను, జటులగతిఁ దఱిసిచెప్పె ♦ శంకరువరమున్. 173

వ. అనంతరంబున శివుండు సరస్వతీ సహాయంబుగఁ జతుర్ముఖున్ దలఁపుడు సతం
డక్లు విచ్చేయ సతీవ్రతంబు తెఱఁగు నాపె కభీష్టవరదానంబు నొసంగుటయు
దెలిపి తద్వివాహార్థంబు దక్షునుద్బోధింపఁ బంచిన నాతండలరిచని నిధూసమే
తుండగు దక్షునిఁజేరి యిట్లనియె. 174

చ॥ కొమరితనిమ్మ రుద్రునకుఁ ♦ గోమలిచేసిన సద్ర్వతంబు న
ర్పము సమకూర మెచ్చియె వ ♦ రంబొసగెన్ సతిఁగాఁగొనన్ శివుం
డమరె మనంబులందు ముద ♦ మగ్గలమై సిరిమిర సర్వయ
త్నములను సల్పివేగిరము ♦ దక్ష! యొసర్పు వివాహమివికన్. 175

క॥ అనియుపదేశించిన నతఁ, డును నోమనివల్కె ద్రుహిణుఁ ♦ డును శుభలగ్నం
బును నేరుపఱచి శంకరుఁ, గొనితేరన్ మరలఁ గదలె ♦ గోధ్వజకడకున్. 176

గీ॥ చని మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి ♦ సత్వరముగ
దరలి రమ్మనెఁ బెండ్లికై ♦ తనయనిచ్చు
నాదుతనయుండు దక్షుఁ డ ♦ నాదిపురుష!
వేగ నీజనములతోడ ♦ వెడలు మటకు. 177

క॥ అని చెప్పుట కభివుండు ముద, మునుజేకొని నారదు ముని ♦ ముఖ్యుఁడలఁపవే
గనె నతఁడు సేరవచ్చినఁ, జనవలెఁబెండ్లాడ దక్షు ♦ నదనంబునకున్. 178

ఉ॥ సీపు మరీచి మున్నగుము ♦ నిప్రసరోత్తములన్ సదారులక
 శ్రీవిభునిన్ రమన్ నిఖిల ♦ సిద్ధసురాసురదివ్యవర్గమున్
 నావచనంబుగాఁ బిలిచి ♦ నాదుగణంబులతోడఁ బెండ్లికిక
 రావలెనన్న నాతఁడు గ ♦ రంబు ప్రమోదముఁజెంది యట్టులక. 179

ఆ॥ ప్రభునినుడుగుకన్న ♦ పై పెచ్చుగానెల్ల, వారిఁబిలువ నెల్ల ♦ వారువచ్చి
 పెండ్లి పనులనెల్ల ♦ బేర్పిమైనొనరించి, పయనమెఱుకసేయ ♦ భర్గుడవుడు. 180

క॥ అలరుననడాహముపై, లలితగీతిక గూరుచుండి ♦ లక్షల్కోట్ల
 బలములు ముందును వెనుకను, జెలఁగఁగ దక్షునిపురంబు ♦ జేరెరయమునక.

—* స తీ శి వ వి వా హ ము *—

ఉ॥ దక్షుడుచేరవచ్చి ప్రమ ♦ దంబున నందఱ గారవించి వి
 శ్వాక్షున కమ్మహేశ్వరున ♦ కర్ణిమెయిక వరపూజఁ జేసి తా
 నక్షయభాగ్యముక్తమగు ♦ నాత్మగృహంబును జేర్చి యందుఁ బ
 ద్మాక్షిని నాత్మపుత్రికను ♦ నార్యనుదెచ్చి కరంబుప్రీతితోక. 182

గీ॥ గ్రహబలాన్వితశుభలగ్న ♦ కాలమరసి
 విధివిధానముగా విశ్వ ♦ విభునకొసఁగి
 హరుసమును జెందె బాలేందు ♦ ధరుడు దక్ష
 పుత్రి పాణిగ్రహణమొంది ♦ మురిసె మిగుల. 183

గీ॥ అట్లు పరిణయమాడిన ♦ యాదిదంప
 తులను గని వేల్పులెల్లఱ ♦ నలరి యలరు
 వృష్టిగూర్చిరి యచ్చర ♦ వెలఁదులాడి
 పాడిరి సువాద్యములు మోసెఁ ♦ బలురకముల. 184

వ. అంత శివానుమతితో విరించి యజ్ఞశాలకడకు నూత్నదంపతులఁగొని చని యగ్ని
 ప్రతిష్ఠం బొనరించి విధిప్రకారంబు హోమంబు నెఱవేర్చి ప్రదక్షిణంబు
 నొనర్పఁజేయుచున్నంతఁ బరమశివమాయచే దక్షకన్యకాచరణాబ్జంబు నిరీక్షించి
 పంచశరపీడితుండై చూడ్చి మరల్పలేకున్నంతఁ దత్రత్యుల్ల రక్కజ
 పడఁగాంచి మించుటల్కతోఁ బంచాస్యండు విరించనుఁబొదువఁజూడుడు నెల్లరు
 హాహాకారంబులుచేసి యబ్జసంభవు మహాపరాధంబును మన్నింపుమని శివుని
 బ్రసన్నుక బొనర్చిరపుడు ద్రుహిణునకు రేతకపాతంబై యందుఁ బుష్కలా
 వర్తకద్రోణసంవర్తకము లనెడుమేఘంబు లుత్పన్నంబులై శివాజ్ఞతో వినువీధిఁ
 జేరియుండె నంతఁ జతుర్ముఖుండు వినీతుండై పరమేశ్వరాంఘ్రిలకబడి
 ఊమనువేడఁ బరమేశ్వరుండు గరుణించి ప్రసన్నుండయ్యె నంత నశివజం

డవశేషంబును దీర్చుడునంత సతీశివులేకానసంబునఁ గూరుచుండి రవుడు విష్ణ్వాది
సకలసురలును దివ్యప్రమథ భూతగణంబు లవ్వారికిఁ బ్రణమిల్లి యానందించి
రంత నమ్ములునాఁడు దక్షునకుఁ బయనంబెఱిగించి మహేశ్వరుండు సతితో
దేవగణంబులుగొల్వఁ గైలాసంబుఁ బ్రవేశించి యందఱకు సముచిత గౌరవంబు
లొనర్చి యాహూతులనందఱ వారియాలయంబుల కనిపి నందీశ్వరుని మాజారంబు
వాకిటనునిచి సతీదేవితో నభ్యంతరగృహంబుఁ బ్రవేశించె నీసతీమహేశ్వర
వివాహచరితంబు నెవ్వరాకర్ణించినఁ జదివిన నవ్వారి కైహికాముష్మిక ఫలంబు
లొదవునని సూతుండు శౌనకాదులకుఁ జెప్పినయంత నవ్వారవ్వలికథ నెఱిగింపు
మనుటయు సూతుండిట్లనియె.

185

—* స తీ శి వ వి హా ర ము లు *—

క॥ పరమేశ్వరుండు సతితో, నురుమోదంబమర సురత ♦ మొందెను బలువ
త్సరములు నిముసములట్టులఁ, బరిశీలనసేయరాని ♦ పగిదిగనమరణ. 186

మ॥ వనపుష్పంబుల హారముల్ నిజవధూ ♦ వక్షంబునకా వైచు భా
మిని యద్దంబును జూచిగొన్నపుడు బే ♦ ర్నిన్ డాసి తానున్ విలో
కనసేయున్ రవలొప్పు కమ్మలను వే ♦ గన్ దీయు వేవేయు నే
మినుడికా జెప్పిననుకా జెవికా దరిసియే ♦ మేలొందఁజెప్పుకా రహిన్. 187

గీ॥ సతియితరవస్తువులఁజూచు ♦ చందమరసి, వెనుదెసనుడాసియాళ్లేవ♦ మునుబొనర్చు
చకితయైవ్యాకులమున వె ♦ నుకకుఁజూడ, నలఁతినపునగి ముద్దాడు ♦ నామెమోము.

గీ॥ పసిఁడితామర మొగ్గల ♦ పగిది మెఱయు, భామచనుదోయిఁ గన్తూరి ♦ పంకమలఁది
తేటివ్రాలిన చెలువంపు ♦ తీరొనర్చి, చూడుమిది సుందరీ! యని ♦ చూపిముఱియు.

క॥ కలికిచనుదోయిఁ గ్రాలెడు, చెలువపు ముత్యాలదండఁ ♦ జేకొని పీఠిన్
గలయన్ గనినట్టులఁగని, యలరుచు నచ్చటనెచ్చెర్చు ♦ నంతనెమరలకా. 190

గీ॥ కడఁగి కెంపులవంకీలు ♦ కడియములను
మేల్చి మొలనూలు విడదీసి ♦ మెచ్చుగులుకఁ
దానె యమరించుఁ బలుమాటు ♦ తమినిఁ బలుర
కముల విరులనుడెచ్చి చొ ♦ శ్శేము నమర్చు. 191

గీ॥ ఇప్పగిదిఁజెల్వతోఁగూడి ♦ యీశ్వరుండు, రాతిరియుఁబవలునురాగ♦రంజితఁడయి
ఇంతి నెడఁబాయకెంతయు♦ సంతసమున, నున్నఁగొముఁడుగొలుచుచు♦ నుండెవారి.

ప. కొన్నివందల సంవత్సరంబులమీఁద,

క॥ హరుఁడంత శీతశైలము, స్మరియించి బిరాననటకు ♦ సతితోఁ జని యం
దురవైన శిఖరతలమున, నిరవొప్పఁగ నుండె నెంత ♦ యేనిఁ బ్రియమునన్.

క॥ అందలిమాకులు తీవియ, లందముగఁ జిగిర్చిపూచె ♦ నలదీర్చి కలున్
బొందామరలన్ గలువలఁ, బొందుగ వికసింపఁజేసెఁ ♦ బుష్పశరాజ్ఞున్. 194

క॥ గందపు మాకులపై నర, విందమ్ములపయినిఁ గుండ ♦ బృందమ్ములపైఁ
జిందుమరందము లొందుచు, మందసమీరములు శివుల ♦ మదులలరించెన్. 195

సీ॥ సంజకెంజాయలఁ ♦ జానగుచందురుఁ, బురణించుపాలాశ ♦ పుష్పతతులు
కందర్పకేతు ల ♦ నందగు నాగకే, సరమహీజాతప్ర ♦ సవవితతులు
అలపవమానున ♦ కామోదమిడిమేల్చి, భాసిలుచున్న ల ♦ పంగలతిక
లమ్మరుబలముల ♦ కమరబోనంబిచ్చి, యలరెడు నెలనూపు ♦ లందమైన

గీ॥ కొలఁకులందలి యుదకముల్ ♦ గలఁకలేక
వికచకమలోత్కరంబుల ♦ వెలసి జోతు
లను వెలుంగఁగఁజేయుచు ♦ మునుల మనము
లను దలంపఁగఁజేయుచుం ♦ డెను విరివిగ. 196

క॥ చందురుఁడు నాల్గుజాలఁ బ, సందుగ వెన్నెలలునించి ♦ సంబరమొదవన్
విందొనరింప విభావరు, లుం దద్దయు నొడికమగు చె ♦ లువునూపెసిరిన్. 197

ఉ॥ అట్టినుఖాడ్యమైన సమ ♦ యమ్మున శంకరుఁ డాత్మదార నా
గట్టుపయిన్ నికుంజముల ♦ గాంగతటంబుల నేటిలంకలన్
నెట్టన మీటి భోగముల ♦ నెక్కిని యక్కుననొందుచుండె దా
నిట్టలమైన బాళి విభుఁ ♦ డెట్టులనట్టుల నొప్పె నాపెయున్. 198

గీ॥ సతిముఖేందుసుధాపాన ♦ సమ్మదమున, రమణియాననసౌరభ ♦ గ్రహణమునను
చెలువయందంపుఁ బేర్చికి ♦ లలితశీల, మునకు శివమదకరి గట్టుఁ ♦ బొందెనతము.

క॥ పలుకులఁ జూపుల మేల్చె, య్యుల హాస్యాలాపములను ♦ నుడురాజధరుం
డలరించుచు దాటొయణి, కెలన నెడన్ బాయకుండుఁ ♦ గేళీరతుండై. 200

—* పా్ వృ ట్క ల వ ర్ణ న ము *—

వ. ఇట్లు మహేశ్వరుండు గొంతకాలం బోషధిప్రస్థంబునందు సతీదేవితో విహారంబు లొనర్చుచున్నంతఁ బర్జన్యకాలాగమంబగుడు నొక్కనాఁ డమ్మహాదేవి విభున కిట్లనియె. 201

శా॥ పా్ణేశా ! కనుగొంటివే యడరునీ ♦ పా్ణవృద్ధతి మేఘుని
క్వాణంబుల్ భయదంబులై తనరె రం ♦ గత్తుంగశృంగాళి బ్ర
క్వాణాటోపముతోఁ జెలంగెను మహా ♦ వర్షాంబుధారల్ జగ
త్ప్రాణంబుల్ చెలరేగె బిట్టనఁగె ని ♦ ధ్వాతప్రపాతంబులున్. 202

చ॥ రవి గనుపట్టడయ్యె దిన ♦ రాజ విభావరులందు యామినీ
ధవుఁ డగుపట్టడయ్యె నిక ♦ దారలుగీగలు లెక్కయేమిటన్
బవలును రాత్రి యొక్కసరి ♦ భాసిలుచున్నది గర్జనభ్రమిల్
రవములతోడ మీఁదఁబడు ♦ లాగుచరించెడు మారుతాహతిన్. 203

గీ॥ గాడ్పుతోఁగూడిపెద్దవృ ♦ తుంబులెగిరి, నృత్తమొనరించుచున్నట్లు ♦ నెగఁడెఁజదల
భీరువుల చిత్తములకు బల్ ♦ భీతిసేయు, చున్నవిట్టులనరయు సం ♦ పన్న తేజ! 204

గీ॥ చాతకపత్రములునుశిఖిల్ ♦ జలదములకు, నెదురువోవుచునున్నన ♦ య్యెడరునందుఁ
గరకవృష్టిచే నవ్వానిఁ ♦ గానుపట్ట, నట్లు సల్పెడు నవ్వలా ♦ హాకములేచి. 205

గీ॥ ఇట్టిసమయంబునారసి ♦ యెంతయేని, పూన్కిఁగాకములు జకోర ♦ ములును నీడ
ములనుసలుపుకొనుచున్నట్లు ♦ ముగవసించె, నీవు దలఁపవదేలొకో ♦ నిలువగీము.

క॥ కనుఁగొను పలురంగులతోఁ, దనరెడు మేఘములతోడఁ ♦ ద త్వజ్జ! యీ
ఘనమగుహిమవన్నగ మిట, నొనరెడు తెక్కలు గలట్టి ♦ యుదధియనఁగడున్.

ఉ॥ కావున దేవరా! మనము ♦ గ్రచ్చట యిమ్మలఁ బాసి యొండువో
తేవిధివైనఁ జేరుదము ♦ హెచ్చుగ నుల్కు జనించె నాకనన్
దా విని లోకనాయకుఁడు ♦ దద్దహించి యిటుల్ వచించెఁ గాం
తా! వెఱపొంద నేటికి హి ♦ తంబగు వాసమొనర్తుఁజక్కఁగన్. 208

ఉ॥ మేఘము లీనగంబునకు ♦ మేఘులదాటక క్రిందనుండు సభా
ఘము లింక రావ్యగిరి ♦ యంఘ్రులయందె వసించు నాసువ
రాఘునివాసమైన కన ♦ కాద్రీని నట్టులెయుండు వీనిలో
నోఘనవేణి! నీకెచట ♦ నుండఁబ్రియంబా వచింపు మింపుగన్. 209

వ. అందీ హిమగిరి నారయుము.

సీ॥ సిద్ధాంగనలు నాగ ♦ సీమంతినులు నెప్పు, వదలక నీకు సే ♦ వలుపొనర్తు
రద్రరాజపురంధ్రీ ♦ యమ్మేనకయు నినుఁ, బ్రేమించి పూజగా ♦ వించుభక్తి
బంగారు పద్మముల్ ♦ భాసిలుమానన, సరసి మదికిఁగూర్చు ♦ సంబరంబు
పులులెలుగులు సింగ ♦ ములు దపోమహిమల, కొదుగుచునందంద ♦ నోసరిల్లు
గీ॥ దివిజగంగావధూటి బల్ ♦ తేజ మెసఁగఁ, దీరుతీరులన్నత్రముల్ ♦ దీర్చుచుండు
బచ్చికలయా స్తరణములిం ♦ పెచ్చఁజేయుఁ, బాయనెంతు వెకాంత! ప్రా ♦ లేయధరము.

చ॥ ఎడపక యెల్ల కాల మొక ♦ తేవిధిఁ బూచి ఫలించుచుండు ని
య్యెడ నిఖిలద్రుమంబులును ♦ నెల్లపు డబ్బకువాలజాలమున్
బాడమఁగఁజేయు దీర్ఘ కలు ♦ మోహనమంజులగానమాధురిన్
దడయక కూర్చుండు సత ♦ తమ్ముఁ బికప్రముఖమ్ము లిమ్ముగన్. 211

చ॥ ఇళను హిరణ్యశైలమున ♦ నిందుడు మున్నగునట్టిలోకనా
యకు లమరావతీప్రముఖ ♦ హర్ష కరోత్తమ రాజధానులన్
రకముగనల్పి యందులఁ ది ♦ రంబుగఁ గాపురమున్నవార లా
త్మకు ముదమైనఁ జెప్ప దయి ♦ తా ! యటకేగుదమా ? ప్రియంబుగఁ. 212

ఉ॥ అందు మహేంద్రుర్రాణి నిను ♦ నాదటఁ గాంచి ప్రియంబుసేయుఁ బ
ల్విందులు సేతురెంతయును ♦ వేల్పులచేడియ లచ్చరల్ గడున్
బొందుగ సేవజేయుదు ర ♦ పూర్వవినోదములన్ బొనర్చువా
రిందుముఖి ! వచింపుమిఁక ♦ నేగఁగ నెంచినఁ గాంచనాద్రికిన్. 213

వ. అట్లుకాదేని.

ఆ॥ మనదు వెండికొండ ♦ కనఘాత్మ ! చేరఁగఁ, దలఁచెదేనిఁ జెప్పు ♦ దరులు సాను
వులును గాంగకూల ♦ ములును జెల్వగునెందు, నెందు బ్రహ్మపుత్ర) ♦ సందడించు.

ఆ॥ అనుడు దేవదేవి ♦ యభవ ! యీహిమగిరి, యూర్ధ్వశిఖరమందు ♦ నుందమనుడు
వేగముగ శివుడు ♦ వెలఁదిని సందిట, నొంది యూర్ధ్వశిఖర ♦ మొందెనపుడు.

క॥ అందు వనంబులుఁ గొలఁకులు, మందసమీరములు సిద్ధ ♦ మహిళామణులున్
గందువఁగూర్చిరి మనముల, నిందుకలాధరునకును మ ♦ హేశ్వరి కెలమిన్. 216

గీ॥ కేరి విద్యాధరీకోటి ♦ కిన్నరీత, తియును నప్పరశ్రేణి యెం ♦ తేనిమీఱి
వేణువీణామృదంగ ని ♦ క్వాణగతుల, సృత్తముల సల్పుచుండిరి ♦ చిత్తసుఖము.

గీ॥ ఇట్లు సీహారగిరి బర ♦ మేశ్వరుండు, రమణితోఁ బదివేల్పుతన్ ♦ రంబు లిష్ట
భోగములనొంది యానంద ♦ మునఁజెలంగె, రాతిరియుఁబవల నెడు నే ♦ రాట్టులేక.

ఉ॥ ఒక్కొకనాఁడు పద్మముఃఖ ♦ నొద్దికఁ జేకొని కాంచనాద్రికిన్
జక్కఁగఁజేరి యందు మణి ♦ సానువులఁ విహరించినచ్చు వే
టొక్కపుడీ యిలాతలమ ♦ హాసన్నతదివ్యవసీతలంబులఁ
మక్కువతోఁ జరించుచును ♦ మానినితో మరలుఁ హిమాద్రికిఁ. 219

వ. ఇట్లు దాక్షాయణీ శివులు వైహారికసుఖపారవశ్యంబున నలరుండు సన్యోగ్యసంగతి
ననురాగభూజంబు నత్వంతాభివృద్ధి దనర్చినంత భవాని దాంపత్యసుఖముల
నెంతేనిఁ దనిసి సంతుష్టయై యొక్కనాఁ డేకాంతంబున శంకరునకు మొక్కి
భక్తితో దోయిలాగ్గి ప్రహ్లాదభూతయై యిట్లు ప్రార్థించి యడిగె.

—* శివుడు సతీదేవికి జ్ఞానమార్గంబు నుపదేశించుట *—

చ॥ పరమకృపాళు! నీవలన ♦ బాగుగ భోగనుఖంబులొంది యం
దరునము నొందితిన్ మరలె ♦ నాత్మ యింకజనుఁ డెట్లు దుఃఖి ని
స్తరణమునెందు జీవులెటు ♦ సంసరణమ్మును బాసి నిత్యమా
పరమపదంబుఁ గాంతురు కృ ♦ పక్ష సెలవిమ్ము మహాత్మ! యీతటిన్. 22

క॥ అని లోకోద్ధరణార్థము, వినయమ్మున నాదిశక్తి ♦ విభునడుగఁగఁ బ్రీ
తినిఁ గొని శంకరుఁడిట్టుల, ననియెను దాతూయణీ! ప్రి ♦ యంబుగవినుమా!

మ॥ పరతత్త్వంబిది దేనినారసినచో ♦ బంధంబులక బాసి మో
క్షరమకృజెందును జంతు వెప్పడది వి ♦ జ్ఞానస్వరూపంబింక
బరుడుకదానన కారయన్ దగును న ♦ ర్వంబిద్దిబ్రహ్మంబుగాఁ
బరమార్థైకమనంబునన్ దెలియుమీ ♦ బాటన్ సరోజాననా! 223

క॥ అదిదుర్లభ మత్యంతం, బది యెఱిగినవాఁడు చూడ ♦ నకుదగు జగతిన్
ముదితా! భక్తియనంబడు, బదిలంబగు వస్తువొకఁడు ♦ భాసితడు నిలన్. 224

చ॥ పొలుపుగ భక్తిముక్తిఫల ♦ భోగములొందఁగఁజేయు భక్తి యి
మ్ముల నది తల్లియై పరఁగుఁ ♦ బుణ్యవతీ! భువి నెల్ల వారికిన్
సులభము దాని యార్జనము ♦ చోద్యము జ్ఞానముకన్న భిన్నమై
యలరును గాని భక్తి దయి ♦ వాఱనిచోఁ గనలేరు జ్ఞానముక. 225

గీ॥ భక్త్యధీనుఁడనై యెను ♦ బరమనీచ, జనులకేనియుఁ బాపిష్ఠ ♦ జనులకేనిఁ
గ్నైవసంబయి వారి య ♦ గారములను, జేరి కొలుచుచునుందును ♦ మేరమీఱి.

వ. ఆభక్తి సగుణ నిర్గుణ భేదంబుల ద్వివిధంబై యలరు, నందు మొదటిది నైధి
యనియు స్వాభావికి యనియు ద్వివిధంబయ్యె నా రెండును నైష్ఠికి, యనైష్ఠికి,
యన భేదంబుల నొప్పి ప్రత్యేకంబు ద్వివిధంబులయ్యె, నందు నైష్ఠికి మరల
యాఱువిధంబులయ్యె; అనైష్ఠికి యేకరూపయే; ఈయవి, విహితావిహిత భేదం
బులతో మఱియు ననేకవిధంబులయ్యె, వాని స్వరూపంబు మఱొకమాఱు
దెల్పెద నిపుడు ప్రసిద్ధంబులగు నారెండు భక్తులకుఁ దొమ్మిది యంగంబులను
బుధులు లెక్కపెట్టి రవ్వానిని వాని స్వరూపంబును దేటపఱుతు వినుమని
యిట్లనియె.

గీ॥ శ్రీవణమును గీర్తనంబును ♦ స్మరణ సేవ
నములునుక దాస్యమును నర్చ ♦ నయును వంద
నమును సఖ్యంబు స్వాత్మార్ప ♦ ణమును ననెడు
నవవిధాంగము లొంది త ♦ నర్చుభక్తి.

వ. ఇచన ను వీనిస్వరూపంబు దెలియఁజేయుదు నారయుము.

సీ॥ నాదులీలాకథ ♦ లాదట వినుచుహ, ర్షము నొందుటయె శ్రవ ♦ ణమనఁబడును
హృదయాంబరముననా ♦ హృద్యలీలను దా,ర్శినిపాడుటద్దికి ♦ ర్తనమనఁబడు
ననుజగన్మయనిగా ♦ సమ్మినిర్భయమతి, స్మరియించుచుండుటే ♦ స్మరణమగును
అరుణోదయాదిగ ♦ సహమురేయియవేడ్క, చెన్నొండఁగొలుచుటే ♦ సేవనంబు

గీ॥ హృదయపీయూష రసమది ♦ యుబికి పాఱఁ
బ్రియముఁ జెందుటే దాస్యమన్ ♦ బేరుఁగాంచు
రహియమర షోడశోపచా ♦ రములు దసర
నన్నుఁబూజించుటయె యర్చ ♦ నంబు వినుము.

230

క॥ మనువును జపించుచును మది, సనువుగఢ్యానము సలుపుచు ♦ సప్తాంగము లు
ర్వినిఁజేర్చిమొక్కుటే వం, దనమని చెప్పదురు పరమ ♦ తత్త్వజ్ఞమునుల్.

గీ॥ కడఁగికష్టసుఖములై ♦ క్కఁగొనకెట్లు, సమ్మికొలుచుటె సఖ్యమ♦ నాఁగఁజెలఁగుఁ
దనువు నెంతయుఁబేర్చిమై ♦ దనకుఁగాక, నాకువిడుచుటెయాత్పార్వ♦ ణంబుచెలువ!

వ. ఈయవి తొమ్మిదియు భక్తికంగంబులై భక్తిముక్తి ప్రపంబులై నా కతి
ప్రియంబులై యలరారుచుండు నిఃకను బిల్వాశ్రయాదికంబులగు నుపాంగంబు
లును బెక్కులుగల వహ్యాని నీవ యారయఁ గలవిట్లు సాంగోపాంగమగు భక్తి
తెఱుగునీ కెఱింగించితి.

గీ॥ ఇచ్చి నై రాగ్యమాత్మక ♦ యిద్దిముక్తి, దాత్రీ సర్వఫలోత్పత్తి ♦ దాయిని యగు
నీకుఁబోటి యొనర్చుబల్ ♦ నీటుమెఱచు, నామదిగఁరంచు పెక్కేల ♦ నలినసదన!

గీ॥ భక్తి జ్ఞానంబు విరతినాఁ ♦ బరఁగుత్రిపుటి, యందు జ్ఞానవై రాగ్యము ♦ లమరుటరిది
భక్తి నొందుట సులువగు ♦ భక్తియొదవ, సర్వమిడేఱు నాదు న♦ శ్యతఁబొనర్చు.

వ. మఱియు భక్తివశ్యుండనై యేను.

శా. పాపాత్ముండగు పక్షిక్రంతునకు బల్ ♦ భాగ్యంబులర్పించితిన్
బాపన్ వేపఁగఱూది దండధరునిన్ ♦ బాణంబులన్ బాపితిన్
సాపాటున్ బొనరించితిన్ గరళమున్ ♦ జంకింతయున్ జెందకే
యీ పాటల్నియు భక్తినిన్ వలచియే ♦ యిండ్పర్థ బింబాలికా!

235

ఉ॥ కావున దేవి! నే మిగులఁ ♦ గాంక్ష యొనర్చెద భక్తియోగమున్
శ్రీవిలసిల్ల భక్తులను ♦ జేరెద నెల్లపుడన్న దేవియన్
భావమునందు భక్తియె ఘ ♦ నంబని మెచ్చి ప్రమోదమొందె నిం
కేవియొ ధర్మమర్మము ల ♦ నేకములన్గినఁ జెప్పె నీశుడున్.

236

వ. అహరహం బిట్లు లోకహితార్థినియై యమ్మహేశ్వరి మహేశ్వరుని నానాశాస్త్ర సంకేతవిషయంబులను వగ్గాశ్రమాచార నిబంధనంబులను స్త్రీపురుష ధర్మంబులను జ్యోతిశ్శకున సాముద్రిక వైద్యేతిహాసకృమంబుల సద్ధి సదుత్తరంబు లొంది యానందమొందుచుండె ననుడు సూతునకు శౌనకాదు లవ్వలి కథ నెఱింగింపుమనుటయు సూతుం డిట్లనియె.

— ప్రయాగలో దేవమునులు యజ్ఞము నొనర్చుట —

చ॥ అతులమునీంద్రులెల్లరు ప్ర॥ యాగనుజేరి మహామఖంబొకం
డతనువిభాతిసల్పుచు మ॥ హామహులందఱు గోరి పిల్వగౌఁ
గుతుకముతోడ నందు నొనఁ॥ గూడిరి సర్వసుపర్వులున్ ఋషుల్
కృతువది పెద్దకాలము వి॥ రాజులె నెల్లరుమెచ్చ నచ్చటన్. 238

గీ॥ అందు బ్రాహ్మిసమేతుడై॥ యజ్ఞభవుడు
భృగువు భగూడును బూష ము॥ స్నగు గరిష్ఠు
ఋండిరి మహేశుడును వచ్చి॥ యుండె నంత
దక్షుఁ డొకనాఁడు విచ్చేసె॥ దర్పమెనఁగ. 239

క॥ వచ్చిన దక్షునిఁ గనుఁగొని, యచ్చటివారెల్ల లేచి॥ యాహ్లాదముతో
హెచ్చగు గనకాసనమిడి, మెచ్చునటుల్ మ్రొక్కికొలుప॥ మేలుగనతఁడున్.

ఆ॥ వారి గారవించి॥ వారిజసంభవుఁ, జేరిమ్రొక్కి గడ్డె॥ జేరి కూచు
చుండి శివునిఁగని య॥ తండు దన్నుజేరి, మ్రొక్కలేదటంచు॥ నుక్కుమిగిలి.

క॥ మునులను వేల్పులఁగనుఁగొని, యనియె భవుండితఁడు మామ॥కాత్యజఁ గొని నా
కనువుగ శిష్యుండైనను, నొనరింపఁడు గౌరవంబు॥ నొక్కింటేనిన్.

ఆ॥ అశుచి లుప్తకర్ముఁ॥ డతిభిన్న సేతువు, మాని యీతఁడిట్టి॥ వానికే న
నన్దుండె నవాని॥ కామూనయవిద్యను, బలెనొసంగినాఁడఁ॥ ట్టి నట్లు. 243

సీ॥ ఘోరంబులగుప్రేత॥ వారంబులనుగూడి, సంచరించుచునుండు॥ సంతసమున
నిలువాకిలియునని॥ యెంచక నిచ్చలు, కాపురంబుండును॥ గాటియందు
ఉన్నత్తునిభోలి॥ యొడలెఱుంగక యెల్లు, నగ్నుండై హసియించు॥ నానందక్కి
తామసజనులకుఁ॥ దావిభుండైకడు, కూరిమితోనేలు॥ కొనును వారి

గీ॥ పేరెశివుడని యశివుడై॥ నెలయు నిట్టి
నష్టశౌచున కెఱుంగక॥ నలినసూతి
చోదనజేసి యెద్దియుఁ॥ జూడకట్టు
సాధ్వియగు కూతునొసఁగితిఁ॥ జదురుదప్పి.

—* దక్షిణుని శపించుట *—

క॥ అనియిట్లుపలికి వేగమె, కనుగవయందగ్గు లొదవఁ ♦ గనుఁగొనియభవుక
బెనుకినుకతోడ నుదకం, బును ముట్టి శపించె నిట్లు ♦ భూతేశ్వరునికా.

క॥ ఇతఁడికను సర్వయజ్ఞ, పృథతుల భాగంబులేక ♦ వందురును బహి
మృత్యుఁడగు సురలకు మునులకు, నతీతుఁడగు నితనికేటి ♦ కాహవ్యంబుల్.

గీ॥ ధాత మున్నగువారు వ ♦ ల్లనుచు నుడువు, చున్న నిట్టులఁ గొంకక ♦ యుద్ధతమతి
యై శపించిన దక్షున ♦ కలిగి నంది, కేశుఁ డిట్లని పృతిశాప ♦ మిచ్చెవేగ. 247

—* నందికేశ్వరుఁడు దక్షునకుఁ బృతిశాపం బిచ్చుట *—

ఉ॥ ఓరి! దురాత్మ! దక్ష! విను ♦ మోరి! మహేశ్వరు యజ్ఞకోటికిన్
దూరముసేయ నీతరమె? ♦ దుర్మతి! శర్మముదక్కి నీవిటుల్
గారులుపేరి నేమియగుఁ ♦ గావురుపాగ్రాణి! బస్తమాళివై
తీరెదుగాక వేగ నికఁ ♦ దీపురమెల్ల నడంగుఁ గావుతన్. 248

చ॥ ఎవనిఁ దలంచినంత సక ♦ లేజ్యలు పూర్ణతనొంది మించు నిం
కెవని నుతించినకా జనుల ♦ కెల్ల నమంగళముల్ దొలంగి మే
లవు; నెననిన్ భజింతు గమ ♦ లాక్షుఁడు నీ గురుఁడైన ధాత నా
యవికృతు నాదిదేవు సక ♦ టా శపియించితె! యజ్ఞ బాహ్యుగా.

క॥ అని తన్ను శపించిన నం, దినిఁగని దక్షుండు మిగులఁ ♦ దీండ్రపుటలుకన్
గొని యిట్టుల మరల సెసిం, చెను ముందుకా వెనుకఁ గనక ♦ చేవదలిర్పన్.

ఉ॥ మీరలు రుద్రభక్తులయి ♦ మీటి యిటుల్ చెలరేగుచున్న వా
రీరిక వేదబాహ్యులయి ♦ యెల్లరు వేదపథంబు వైదికా
చారముఁ బాసి బూదిని భృ ♦ శమ్ముగఁబూసి చరింతుగాక బృం
దారకులున్ మునుల్ దగుప ♦ ధమ్మునఁ జేరకయుండు గావుతన్. 251

వ. అని దక్షుండు శపించినయంత శృగ్వాదు లలరుచున్నన్ గాంచి నందికేశుండు
మరల నవ్వారికిట్లు పృతిశాపంబిచ్చె. 252

—* నందికేశ్వరుఁడు భృగ్వాదిమునులకు శాపం బిచ్చుట *—

గీ॥ ఎవరుశివునకువిముఖులై ♦ యేవమనక, యిట్టితుచ్చోక్తులకుముదం ♦ బెనయువారొ
యట్టివారలు వేదత ♦ త్వాధమునకు, బాహ్యులగుదురుగాక యె ♦ ప్పట్లనేని. 253

క॥ మఱియును గామాత్మకులై, దరిద్రులయి యాచకులయి ♦ ధర్మచ్యుతులై
వెఱవక యభత్యములఁదిను, దురు శూద్రులయాజకులగు ♦ దురు సగజగముల్.

వ. అని శాపం బిచ్చినంత శివుండుడిసి దక్ష శాపంబున కావంత యలుగక నందికే శున కిట్లవియె.

253

ఆ॥ తగునె బ్రహ్మకులుల † దండింప శాపోక్తి, నేమియయ్యె శాప † మీగి కిప్పుడుఁ బరులకోసరముగ † బావిదూఁకుట మేలే, తెలియన నెడివాఁడ † తెలియలేడు.

వ. అని యిట్లు నందికేశుని కందుఁబాపి సత్వరంబుగఁ బరిజనంబులతోఁ బరమేశ్వరుండు కైలాసంబున కేగెనంత దక్షుండు గుపితుండై భృగ్వాదులను దోడ్కొని కనఖలక్షేత్రంబుఁ జేరి యందు శివవిహీనంబుగ వాజపేయముఁ బొసరించి యట్లులే బృహస్పతిసవనంబుఁ జేయఁదెంచి సకలామరులను బరమమునుల నందఱఁ బిలిచి యజ్ఞారంభంబు సేయుడు—

—* దక్ష యజ్ఞము *

ఆ॥ కదలివచ్చె నటకు † గంజనేత్రుఁ డజుండు, దేవనాథుఁడాది † దిక్పతులును వారిగోహినులును † వసుగణంబును ద్వాద, శాక్కులును గ్రహంబు † లలిరవేగ.

వ. మఱియు నికను విశ్వేదేవతులును మరుత్తులును బిత్తగణంబు లప్పరోజసంబులు గంధర్వ సిద్ధ విద్యాధర కిన్నర యక్షోరగ పతంగ ముఖ్యులును గశ్యపాగస్త్య వామదేవాత్రి భృగుభగమరీచి, నారద పరాశర గర్గ భార్గవాది పరమముసింద్రులరుదెంచి రవ్వారి కందఱకు దక్షుఁ డర్హసత్కారంబు లొనరించి విశ్వకర్మ విరచితామల గోహంబులు సమర్పించి యందుంచిన వారందఱుండుడు సవనంబునందు భృగ్వాదులు ఋత్విజులుగను బుండరీకాక్షుం డధిస్థాతగను బద్మజుండు ద్రోణివిధిదర్శకుఁడుగాను సర్వదిక్పాలులు సాయుధులై రక్షక భటులుగను ద్వారపాలకులుగను నియమింపఁ బడిరింకను యజ్ఞంబు సురూపంబై యజ్ఞ శాలక జేరియుండె నగ్నియు నిజరూపంబున హవిర్బ్రహ్మణంబునకు సిద్ధంబై యుండె ని ట్లెనుబదియెనిమిదివేలు ఋత్విగ్గణంబులును, సఱువదినాలుగువేలు ధాతృగణంబులును నట్లే యధ్వర్యుహోతృగణంబులును దీక్షితులై యుండిరంత దక్షుండు దారతో రచితకాతుకమంగళాచారుండై దీక్షితుండై యజ్ఞ శాలక జేరియుండె నందఱ తాత్మకార్యపరతంత్రులై యుండిరా సభయందుఁ గపాలి యనర్హుడనియు నాతనిజేరుట సతియు ననర్హునియుఁ బిలువని కతమ్మన సతీమహేశ్వరులు దక్కదక్కిన నిఘలామర దివ్యముని జనంబులు, బ్రహ్మర్షులు, రాజద్వలు, మున్నగువారెల్ల సదారంబుగ సపరివారంబుగ విచ్చేయుటఁజేసి సభ యెంతయు సందడి మిగిలియుండుట నందు కైవాగ్రగణ్యుండగు దధీచి, మహేశ్వరీ మహేశ్వరుల పొలకువఁ గాంచక యులికిపడి దక్షునకిట్లనియె.

ఉ॥ అంఽఱుఁ జేరినారిచటి ♦ కయ్యలు నమ్మలు రాకయుండిరా
యిందుకలాభఁడు శివ ♦ యేలొకొ పిల్వఁగలేదొ వారి నిం
దిందఱుచేరియున్న సభ ♦ యెంతయు దేవుఁడు లేని జాతర
ట్లుందగియుండె నీకిదియు ♦ లోపముగాఁ గనుపట్టదే ? మదిన్. 260

ఆ॥ ఎవనిచేత శుభము ♦ లేప్రాద్దుఁబాయక, భక్తజనుల నొందుఁ పరమశివుఁడ
తండుచేరకుండె ♦ దగుకతంబెద్దియో, నవము నెఁగఁగలదె ? ♦ శివుఁడులేక.

ఆ॥ వినుమమంగళములు ♦ విఘ్నముల్ రాకాను, లెవనిఁదవులఁజూచి ♦ యవియువేగ
నట్టి పరమశివుని ♦ నభవుని నెడచేసి, తేల ? దక్ష ! యెఱిగి ♦ యెఱిగియిట్లు.

వ. ఇప్పటికేనియు

చ॥ పనువు విధాతనేనియును ♦ ఒద్దదళాత్మునినేని వేగఁగూఁ
తును బరమేశ్వరున్ వడిగఁ ♦ దోడ్కొనిరమ్మని దక్ష ! యట్టులై
నను భవదీయ యజ్ఞము జ ♦ నస్తుతమై సిరిఁబొల్పు సిద్ధినిన్
గొను నికసీవుశ్రైష్ఠ్యమును ♦ గొందువు సర్వసుపర్వలందునున్. 263

వ. అనిన విని కినిసి దక్షుండు ముని కిట్లనియె

చ॥ ముని ! వినుమా ! కపాలి గడు ♦ భూతగణంబులఁ బ్రేతసర్గమున్
బెనఁగొని యస్థినంచయము ♦ పేరిమిఁజేకొని కాడులందు నె
ప్లను దిరుగాడుచుండు నికఁ ♦ బుత్రియు నాతని చెట్టఁబట్టుటన్
మనమున వీరసర్పలని ♦ మానితి యాగమునందుఁ బిల్వఁగా. 264

చ॥ అనవిని యెల్లరున్ వినియు ♦ నడ్డమునెప్పక యున్నఁజూచియ
మ్మునికులచంద్రుఁ డేవమును ♦ బొంది మఖంబిది బన్న మొందు నిం
దునఁ దగువారలెల్ల రును ♦ దుఃఖముఁజెందుదు రివ్విభుండునున్
ఘనమగు నాపదన్ బొరయుఁ ♦ గాక ! యటంచు శపించి వ్రేల్చిడిన్. 265

గీ॥ తనదు శిష్యులతోఁగూడఁ ♦ దరలె మఖముఁ
బాసి యాతనితోఁబాటు ♦ వామదేవ
మునియు ఘటసంభవుఁడు గౌత ♦ ముఁడు శిలాదుఁ
డును గదలిపోయిరెంతయుఁ ♦ గినుకఁగదిరి. 266

చ॥ చనిన మునీంద్రులన్ గనియు ♦ సంతసమున్ గొని దక్షుఁడిట్లు ప
త్కెను ముదమయ్యె వీరిటుల ♦ లేచి ప్రయాణముసేయు టిందు శ
ర్వుని మతమొందినట్టి శత ♦ బుద్ధు లనిద్దులు చేర రాదికన్
మునులు ! సువర్వపల్లభులు ! ♦ పూర్తి యొకర్పుఁడు నామజన్మమున్. 267

ప. అనుడునంత భావ్యనర్థవశంబునఁ గేశవుండును బుత్రస్నేహంబునఁ బద్మజుండును
బ్రహ్మాండాధిపతియగుటన జేసి బుగులున నెల్ల దివ్యర్షి జనంబులును మిన్నకుండి
జన్నంబున కారంభముచేసి యొనర్చుచుండి రంత రాజతాద్రీయందు సవితా
నంబగు ధారాగృహంబున సఖులతో సంతసంబుననున్న మహేశ్వరి యాకనంబున
విమానంబుతో దక్షాధ్వరంబున కరుగుచున్న వేల్పులఁగాంచి సఖయగు
విజయంబంచి తన్ముఖంబున సర్వం బెఱింగి మనంబునం దిహ్లాందోళనం బొనర్చె.

— * సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుటకు శివుని పెంజవడుగుట * —

చ॥ జనకుండు మేటిజన్మమును † సల్పెడునట ! మదంబయేని న
యన్యఘుండునేని నన్ బిలువ † రక్కట ! యక్కతమేమొ యెట్టులై
నను నటకేగకుండిన మ † నంబు దిరంబగునే ? మదాత్మనా
ఘని కెఱిగించి యాజ్ఞఁగొని † తొందరగా నట కేగఁగావలె.

క॥ అనికొని యిట్లు శివుండుం, డిన యాసానమునఁ జేరి † నిలిచి ప్రిణతయా
టను ననఘుండుగని సతితో, నన నేటికివచ్చి తిందు † సరవిందముఖి !

చ॥ హరుండిటు లడ్డగా సతియు † నంజలిచేసి వచించె జీవితే
శ్వర ! విను నాదు తండ్రి యొక † జన్మము సేయుచునుండెనట ! ని
ర్జరులు మునుల్ ఘనుల్ నిఖిల † చారణసిద్ధపతంగనాగకి
న్నరు లరుదెంచివార లట ! † నామణ యూరెడు నందుఁ బోవఁగా. 271

ఆ॥ పిలువఁడాయె నేమి † తలఁచెనో ? నాతండ్రి, మఱచెనొక్కొ ! మనలమానసమున
నగునె ? మఱచుటెందు † నల్లునిఁగూఁతును, గతమదేమొవిత † గాదెయరయ.

సీ॥ రహి“ననాహూతోధ్వ † రంగచ్ఛ”యనుసూరి, సూక్తికి మదిలోనఁ † జోటాసంగి
అఱువదేడులుదాట † నస్తాభిస్తనుచొప్పు, ముదిమి దక్షుని తెఱం † గెదమరల్చి
పాయక నినుగొల్చు † పడఁతిని భక్తనా, నాకూర్చిదీర్ప మ † నంబుఁబూని
ఆడది పుట్టింటి † కాసజెందుననాఁ బ్ర, జలు వల్కునుడి మది † జాలఁదడవి

గీ॥ పయన మొనరింపు దేవేశ ! † రయము మీఱ
నన్నుఁ దోడ్కొని ప్రమథ జ † నంబుతోడ
రాఁదలఁపవేని ననుబంపు † మాదరమునఁ
బోయివచ్చెద నీపాద † ములకు మ్రొక్కి. 273

క॥ చని యందుల కేటికి మన,లను బిల్వఁగ మానెనో త † లంపెఱిగెద వే
గనె మఱలివచ్చెదను నా, కనుజ్జయిడిపంపు చూతు † నాయుత్సవము 274

క॥ అని సర్వేశ్వరి యడిగిన, విని శివుఁడా దక్షునవన † వృత్తంబెల్ల
మనమందెఱింగి యనె నీ, జనకుండు నన్ జన్మసేయ † జన్మముఁబూనె. 275

ఉ॥ కూశయతండు నాపయినిఁ ♦ గోధమునొంది దురుక్తులాడి యీ
వేళకు జన్నమంచునొక ♦ పేరిడి న్నవెలివెట్టి సల్పెడున్
హాళిగ నందుఁబోవ మృతి ♦ కన్నను నెక్కుడు దుఃఖహాఁ జూమీ
యాళిరొ ! మానుమీ పయన ♦ మాతృహితంబుగ నెంచి యిత్తటిన్. 276

క॥ ఇటు లనిననుఁ జనుటకు లం, పటమై యున్నట్టి తనదు ♦ పణఁతికొని మీఁ
దట రానున్న యనగ్రము, పటుమతి నెఱిఁగియును నటకుఁ ♦ బంపఁగనిచ్చున్ 277

—* సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుట *—

గీ॥ వృషముపై నెక్కి యలువది ♦ వేల గణము
గాలువ దేవేరి ! యటకేగు ♦ గొంకకనుడుఁ
గడుముదం బొంది కైసేసి ♦ వడిగనెద్దు
నెక్కిఁ జామరములు ఛత్ర ♦ మేయఁజెలులు. 278

క॥ ఒకచెలియ గోరువంకను, నొకచెలి విరికందుకంబు ♦ నొకచెలి యద్దం
బొకచెలి వికసితపద్మం, బొకచెలి తాంబూలపేటి ♦ నొంది చనిరొగిన్.

వ. కదలి యంతంత నొదవెడు దుశ్శకునంబులకు మదిన్ గొంకుచు సతీదేవి యతి
త్వరితంబునఁ గనఖలక్షేత్రంబుఁజెంది యందు దక్షయజ్ఞ ప్రాకారంబుగవను
ముందట వృషంబుడిగ్గి బలంబులనెల్ల నందయునిచి కతిపయ పరివారంబుతో
యజ్ఞశాలం దఱియుడు నంత వీరికి యాతృజాతస్థని యాదరంబున నెదుర్కొని
పీఠంబు నొసంగుటయు నక్కచెల్లెండుగ్గిను నట్లే యాదరంబుఁ జూపుటయుఁ
దండియగు దక్షుండుమాత్రము దన్నుఁగాంచియు ననాదరంబున మిన్నకుండు
టయు వేల్పు లెల్లరును దత్తానుమతితోఁ దన్నుఁ జూచియుఁజూడనట్లు స్వవిహిత
హవిర్భాగములందుకొనుచుండుటయు, నాతృవిభుండగు మహాదేవున కందు
హవిర్భాగంబు శూన్యంబుఁజేయుటయుఁ గాంచి తల్లి యొసంగిన పీఠంబుఁ
దాఁకక మహాదేవి రుప్తయై కోఠిఁగాగ్నిఁ గాల్చునదియుఁబోలె దక్షునీక్షించి
యిట్లనియె. 280

మ॥ జనకా ! యేల మహేశ్వరున్ బిలువకీ ♦ చందంబు జన్నంబొన
ర్పను బూన్కిన్ దొరకొంటి వీజగము లే ♦ భద్రాత్ముచే శుద్ధిగాం
చునొ యయ్యాదిమదేవు నన్యులవలెన్ ♦ జూడన్ వివేకంబె య
ఘనుఁడిచ్చోటికి రాకయున్నఁ జెడు యా ♦ గంబిద్ది నేఁజెప్పితిన్. 281

క॥ యజ్ఞవిదగ్గేసరుఁడున్, యజ్ఞాంగుఁడు యజ్ఞతనుఁడు ♦ యజ్ఞకరుఁడునున్
యజ్ఞేశ్వరుఁడుగు నీశ్వరు, యజ్ఞమునకుఁబిలువకున్న ♦ యజ్ఞంబగునే ? 282

ఉ॥ ఈ హరి నీ పితామహుని ♦ నీ పురుహూతుని నీ ముసీంద్రులన్
మోహముతోడఁ బిల్చి యల ♦ భూతపతి విడనాడితీవు వీ
రా హరుచేతనే పదవు ♦ లంది యిటుల్ దొరలైరి యద్ది నీ
పూహనెఱుంగికిప్పిది ♦ నుత్పథమొందితి వజ్ర శేముషీ !

283

—* సతీదేవి విష్ణ్వాదిదేవతల నుపాలంభించుట *—

వ. ఇట్టులడిగి నిలింపులక జూచి యిట్లనియె.

చ॥ చనునె హరీ ! సరోజభవ ! ♦ శక్ర ! హుతాశనముఖ్యులార ! న
న్మునికులనద్యులార ! శశి ♦ భూషణుఁ డబ్జభవాండభాండపా
వనుఁ డతులుండు రానియెడ ♦ వాసిగ మీరలుచేరి హవ్యముల్
గొనుచు నసించినా రిటుల ♦ గొంతును జంకును మాని యాత్మలక.

284

ఉ॥ ఓయి రమేశ ! నిన్ను నిటు ♦ లున్ననమొందఁగఁజేసి మేటి యా
మ్నాయములిచ్చి దైత్యజన ♦ హూరణసాధనమైన చక్రముక
శ్రీయలరంగ నిచ్చియు న ♦ శేషజగత్సముదాయనాథుఁగాఁ
జేయఁగలేదె ? విస్మృతినిఁ ♦ జెందఁగ మందమనీష ! యొప్పునే.

285

చ॥ నలినజ ! నిన్నుఁబుట్టఁగ నొ ♦ నర్చి శ్రుతిప్రకరంబొసంగి యీ
విలసిత లోకరాజి నొద ♦ వింపఁగఁ జేసెడు సృష్టిచాతురిన్
బలమునొసంగి సర్వసుర ♦ వందితుఁజేసె దయాళు నాశివుక
దలఁపఁగఁజెల్ల దే యిటుల ♦ దర్పము సర్పమువోలెఁ జెందెదే ?

286

గీ॥ చెలఁగి నీ ధైరదవశిరంబుఁ ♦ జిదిమివైచి
మదముఁబోకడఁ బెట్టిన ♦ మానసమున
నదియు నేనియు దలఁపవే ♦ మచ్చరియము
పంకజోద్భవ ! యిమ్మాడ్కి ♦ బాటఁదొలఁగి.

287

ఆ॥ అమరనాథ ! యేల ♦ యతిగర్వితుండవై, నిక్కె దడిచిపడకు ♦ నీదుహస్త
మశనితోడ స్తంభ ♦ మందించు తెఱుఁగవే, మరలఁగడుతు వార్తి ♦ బిరబిరనిట.

క॥ అనియెడు కూతును గని పెను, కినుకఁగొని యిట్టులనె నొ ♦ గిఁదఱుండు మా
నిని ! నిన్నెవ్వరు పిలిచిరి ♦ చనునే ? యిటు పిలుపులేని ♦ సవనముఁజేరక

289

ఉ॥ పొమ్మిక నూరకుండు మటుఁ ♦ బోవకయుండిన నీదు నాథు జ
న్నమ్మునకేను బిల్వ సుగు ♦ ణమొక్కఁడేనియు లేదు ప్రేతభూ
తమ్ములతోడ నేస్తము న ♦ తమ్మునరించుచు నొల్కియందు ని
త్యమ్ముగనుండుఁ గత్తెలుండు ♦ దైవతగోష్ఠికిఁ బాఠితి జమీ !

గీ॥ అరయ కిదియెల్ల నా విరూ ధ పాక్షునకును
నిన్నొసంగితి విధిఁబట్టి ధ నేర్పుమాలి
అరసి యింక నల్కవిడుము దా ధ యమును గొనుము
నీవుమాత్రము దాక్షాయ ధ ణీ ! రయమున.

291

— * సతీదేవి దక్షుని దెగడుట * —

వ. అనిన విని మహేశ్వరి దురాత్ముడగు నాత్మజనకుని ప్రలాపంబుల కత్యంతంబు
గసలి మనఁబున సీశ్వరోక్తిండలఁచి యం దవిశ్వాసం బొనర్చిన తనదు
సనుచితంబును వరప్రదాన సమయంబునందు శంకరుఁడు దనకుఁజేసిన సమయం
బును నారసి పశ్చాత్తాపంబుఁజెంచి మనంబునం దిట్లాందోళనం బొనర్చె

ఉ॥ ఎట్టుల బోవుదాననిక ధ నే విభునొద్దకుఁ జిక్కువచ్చె న
న్నెట్టుల నేలు సర్వజగ ధ దీశ్వరుఁ డిందలి వృత్తమట్ల నే
న్నెట్టుల నీ దురాత్ముఁడెఱుఁ ధ గేర్పడఁ జెప్పదు ముష్కమాఁడ ని
క్కట్టునఁ గూలితిక విభుఁడు ధ గాదన మానఁగ లేకపోయితిన్.

293

వ. అని తండ్రి నుద్దేశించి

గీ॥ జనక! శంకరు నిందచేసినయఘంబుఁ, గుడుతువిక సందియములేదు ధ గొప్పదుఃఖ
మొందుదువు పరమందును ధ నొందఁగలవు, ఘోరమగునారకాగ్ని సంకోచపడక.

గీ॥ అఖలదేహులకెప్పుడు ప్రియాత్ముడైన, యభవునపసఁగికులును బ్రియాప్రియులును
లేరు; నిర్వైరు శర్వుఁడె ధ లియకయిల్లు. నీవ యెడచేసి తెవ్వారుఁడనరెట్లు. 295

చ॥ పరుల గుణంబులక బడులు ధ వల్కుచునుందుఁ దొసంగులంచు నే
ర్పరులు గుణంబులక బడసి ధ పాటియొనర్పరు దోషబృందముల్
బరము లింకెట్లు దోసములఁ ధ బ్రాణిగుణంబులుగా నొనర్తు రి
ప్పరసున నీ వనార్యమతి ధ భస్మనియం దఘమెంచినా విటుల్.

296

గీ॥ ఉత్తమజనాంఘ్రిరజమున ధ నూడ్పఁబడిన
తెలివిగల కుణపాత్రవా ధ దులు జగమున
నుత్తముల నీనుమైదూఱు ధ చుందు రెందు
నదియె మంగళమై తన ధ రాగుఁగాక.

297

క॥ శివయను నక్కరములు రెం, డవియించును దలఁచువారి ధ యఘపుంజములక
శివుని బవిత్రయశస్కుని, శివేతరుడ వీవు దెగడఁ ధ జిత్రంబగునే? 299

ఆ॥ ఎవని పాదపద్మ ధ మేవేళ బ్రహ్మర, సాసవాహ్ని లగ్ని ధ డాసి హృన్మి
ళిందముల నికామ ధ మొందుదురో తృప్తి, యట్టి విశ్వగురున ధ కలిగితివు. 29

ఉ॥ ఈ హరి నీ పితామహుని ♦ నీ పురుషహతుని నీ ముసీంద్రులన్
మోహముతోడఁ బిల్చి యల ♦ భూతపతి విడనాడితీవు వీ
రా హరుచేతనే పదవు ♦ లంది యిటుల్ దొరలైరి యద్ది నీ
పూహనెఱుంగకిప్పిది ♦ నుత్పథమొందితి వజ్ర శేముషీ !

283

—* సతీదేవి విష్ణ్వాదిదేవతల సుపాలంభించుట *—

ప. ఇట్టులడిగి నిలింపులన్ జూచి యిట్లనియె.

చ॥ చనునె హరీ ! సరోజభవ ! ♦ శక్ర ! హుతాశనముఖ్యులార ! స
న్మృనికులవద్యులార ! శశి ♦ భూషణుఁ డబ్జభవాండభాండపా
వనుఁ డతులుండు రానియెడ ♦ వాసిగ మీరలుచేరి హవ్యముల్
గొనుచు వసించినా రిటుల ♦ గొంతును జంకును మాని యాత్మలన్.

284

ఉ॥ ఓయి రమేశ ! నిన్ను నిటు ♦ లుగ్ధనమొందఁగఁజేసి మేటి యా
మ్నాయములిచ్చి దైత్యజన ♦ హూరణసాధనమైన చక్రమున్
శ్రీయలరంగ నిచ్చియు న ♦ శేషజగత్సముదాయనాథుఁగాఁ
జేయఁగలేదె ? విస్మృతినిఁ ♦ జెందఁగ మందమనీష ! యొప్పునే.

285

చ॥ నలినజ ! నిన్నుఁబుట్టఁగ నొ ♦ నర్చి శ్రుతిప్రకరంబొసంగి యీ
విలసిత లోకరాజి నొద ♦ వింపఁగఁ జేసెడు సృష్టిచాతురిన్
బలమునొసంగి సర్వసుర ♦ పందితుఁజేసె దయాళు నాశివున్
దలఁపఁగఁజెల్ల దే యిటుల ♦ దర్పము సర్పమువోలెఁ జెందెదే ?

286

గీ॥ చెలఁగి నీ యైదవశిరంబుఁ ♦ జిదిమివైచి
మదముఁబోకడఁ బెట్టిన ♦ మాససమున
నదియు నేనియు దలఁపవే ♦ మచ్చరియము
పంకజోద్భవ ! యిమ్మాడ్కి ♦ బాటఁదొలఁగి.

287

ఆ॥ అమరనాథ ! యేల ♦ యతిగర్వితుండవై, నిక్కె దడిచిపడకు ♦ నీదుహస్త
మశనితోడ స్తంభ ♦ మందించు పెఱుంగవే, మరలఁగుడుతు వార్తి ♦ బిరబిరనిట.

క॥ అనియెడు కూతును గని పెను, కినుకన్ గొని యిట్టులనె నొ ♦ గిన్దక్షుండు మా
నిని ! నిన్నెవ్వరు పిలిచిరి ♦ చనునే ? యిటు పిలుపులేని ♦ సవనముఁజేరన్

289

ఉ॥ పొమ్మిక నూరకుండు మటుఁ ♦ బోవకయుండిన నీదు నాథు జ
న్నమ్మనకేను బిర్బు సుగు ♦ ణమ్మొకఁడేనియు లేదు పేత్రభూ
తమ్ములతోడ నేస్తము స ♦ తమ్మొనరించుచు నొల్కియందు ని
త్యమ్ముగనుండుఁ గశ్యపుండు ♦ దైవతగోష్ఠికి బాఁపితిన్ జూమీ !

గీ॥ అరయ కిదియెల్ల నా విరూఢ పాక్షునకును
నిన్నొసంగితి విధిబట్టి ధేర్వుమాలి
అరసి యింక సల్పవిడుము దా ధ యమును గొనుము
నీవుమాత్రము దాక్షాయ ధ ణీ ! రయమున.

291

— * సతీదేవి దత్తనిఁ దెగడుట * —

ప. అనిన విని మహేశ్వరి దురాత్ముడగు నాత్మజనకుని ప్రలాపంబుల కత్యంతంబు
గనలి మనఁబున నీశ్వరోక్తిండలఁచి యం దవిశ్వాసం బొనర్చిన తనదు
ననుచితంబును వరప్రదాన సమయంబునందు శంకరుఁడు దనకుఁజేసిన సమయం
బును నారసి పశ్చాత్తాపంబుఁజెంది మనంబునం దిట్లాందోళనం బొనర్చె

ఉ॥ ఎట్టులఁ బోవుదాననిక ధ నే విభునొద్దకుఁ జిక్కువచ్చె న
న్నెట్టుల నేలు సర్వజగ ధ దీశ్వరుఁ డిందలి వృత్తమడ్ల నే
న్నెట్టుల నీ దురాత్ముఁడెఱఁ ధ గేర్పడఁ జెప్పదు ముప్పుమూఁడె ని
క్కట్టునఁ గూలితిక విభుఁడు ధ గాదన మానఁగలేకపోయితిన్.

293

ప. అని తండ్రి నుద్దేశించి

గీ॥ జనక! శంకరు నిందచేసినయఘంబుఁ, గుడుతువిక సందియములేదు ధ గొప్పదుఃఖ
మొందుదువు పరమందును ధ నొందఁగలవు, ఘోరమగునారకాన్ని సంకోచపడక.

గీ॥ అఖలదేహాలకెప్పుడు ప్రియాత్ముడైన, యభవునకునధికులును బ్రియాప్రియులును
లేరు; నిర్వైరు శర్వుఁడె ధ లియకయ్యె, నీవ యెడచేసి తెవ్వారునేరరిట్లు.

295

చ॥ పరుల గుణంబులక జడులు ధ వల్కుచునుందు ధ దొసంగులంచు నే
ర్పరులు గుణంబులక బడసి ధ పాటియొనర్పరు దోషబృందముల్
ఁరము లింకెప్పు దోసములఁ ధ జౌఢిగుణంబులుగా నొనర్తు రి
ప్పరనున నీ వనార్యమతి ధ భస్మనియం దఘమెంచినా విటుల్.

293

గీ॥ ఉత్తమజనాంఘ్రిరజమున ధ నూడ్పఁబడిన
తెలివిగల కుణపాత్రవా ధ దులు జగమున
నుత్తముల నీనుమైదూఱు ధ చుందు రెందు
నదియె మంగళమై తన ధ రారుఁగాక.

297

క॥ శివయను నక్కరములు రెం, డవియించును దలఁచువారి ధ యఘపుంజములక
శివునిఁ బవిత్రీయశక్తుని, శివేతరుడ వీవు దెగడఁ ధ జిత్రంబగునే?

298

ఆ॥ ఎవని పాదపద్మ ధ మేవేళ బ్రహ్మర, సానవాహు లర్థి ధ డాసి హృన్మి
ళిందముల నికామ ధ మొందుదురో తృప్తి, యట్టి విశ్వగురున ధ కలిగితివు.

299

చ॥ విను మజముఖ్యులై యలరు ♦ వేలుపులెల్లరు నొల్కిమిట్టలోఁ
బునకలు బూదినిఁగొనియు ♦ భూతగణంబులతోఁ జరించు శ
ర్వుని పదపాంసులేశమును ♦ బూని ధరింతురు మాళులందు నీ
వనినయటుల్ దలంప రశి ♦ వాత్సునిఁగాఁగ శివుఁ శివేతరా ! 300

ఆ॥ విను పశ్చిమని ని ♦ వృత్తమనియుఁ గర్మ, మఖలవేదవితతి ♦ సన్యగతి వి
భాగమొందియుండె॥రాగవై రాగ్యల, ఊణములొప్పమీఱుఁ గ్రమము మెఱయ.

ఆ॥ ఒక్కకర్తయందు ♦ యుగపదాచరణంబు, కర్మయుగమునకు ని ♦ కామవైర
మెక్కికర్మమేనియెనఁగదు బ్రహ్మమం, దెఱుఁగు హృదయమందు ♦ నివ్వధంబు.

ఉ॥ ఆయణిమాదుతొ పదపు ♦ లస్ఫుటకారణముల్ మహాత్మహృ
ద్దేయము లస్మదీయములు ♦ కిల్బిషి ! నీకొనగూడవెట్ల నిన్
డాయును యజ్ఞగేహములఁ ♦ దద్విహితోదనతృప్తులై కడున్
బాయక ధూమవర్తులగు ♦ వారలు మెచ్చు పదంబు లారయన్. 303

ఉ॥ ఎవ్వఁడు శంకరున్ దెగడు ♦ నెవ్వఁడు తత్పరివాదవాదమున్
గొల్పివినున్ సమానముగఁ ♦ గూలుదురిద్దఱు నారకాంధునన్
జిప్సన శర్వుదూషకుని ♦ జిహ్వా నుగోయఁగఁజెల్లుఁ జాలఁడేన్
నెవ్వఁగ జానఁజెల్లు నటు ♦ నీల్లనిచో నెడఁబాయఁగాఁదగున్.

ఉ॥ కావుననే తృదీయమును ♦ గశ్యలమై తగు నాదుదేహమున్
బోవిడుదానఁ జాలునిఁకఁ ♦ బుణ్యుని నిందయొనర్చిసట్టి నీ
యేవపు చెడ్డచుట్టఱిక ♦ మింకునుగావుత బ్రాహ్మణబుద్ధివా !
తావకమూర్తిజాతతను ♦ దాహముఁజేతు నుఖంతు నాపయన్. 305

క॥ సను దాతౌయణి యనినా, మనోవిభుఁడు పిలువ నాదు ♦ మనమిఁకనొచ్చున్
జనములు మెచ్చుఁగ నీతను, వును గుణవమునట్టుఁబాసిపొందెద శుభముల్.

—* సతీదేవి దేవతలను శపించుట *

క॥ సురలు మునులీరు వినుడిఁక, యరయక యనుచితపుఁగర్మ ♦ మామోదమునన్
జరుపుచునుంటిరి జడులై, హరుదండమునొంది దుఃఖ ♦ మందుదురు పెనన్. 307

ఆ॥ ఇట్లు పల్కికినిసి ♦ యీశ్వరి యుత్తరా, భిముఖ మొప్పునట్లు ♦ పృథ్విఁగూరు
చుండి మానమొంది ♦ యుదక మాచమనంబు, చేసి కనులుమూసిశివునిదలచి.

క॥ దేవాదిదేవుడగు శివ, దేవునియంకతలమందుఁ ♦ దేజరిలునొడల్
గావలుఁడగు దక్షునిపగ, కీవిధిఁ బాయంగ నెంచి ♦ యెంతయుఁ భూన్కిన్.

గీ॥ పాణము నపానమును నొక ధ పగిది నాభి
నుంచి వెడలించి హృదయమం ధ దుంచి బుద్ధి
తో నచటినుండి కంఠంబు ధ తోనబొమల
మధ్యమునఁ జేర్చి యంత శాం ధ భవి రయమున.

308

— * సతీదేవి యోగ్నిచే దగ్ధమగుట * —

గీ॥ ఒడలియందు మరుద్వీతి ధ హోత్రధార, ణముఁదనరఁజేసిశివపదా ధ బ్రములుదక్క
నన్య మెద్దియుఁగనకుండె ధ నపుడుయోగ, వహ్నులుజ్వలించి దహించె ధ వడిగనొడలు.

క॥ ఆకసమునఁ బుడమిపయిన్, జోకగనున్నట్టి రద్ది ధ చూచికడుకాహా
హాకారంబులు సెలఁగఁగ, శోకంబునుజెంది దక్షుఁ ధ జూచి యని రిటుల్. 311

సీ॥ తివిరియొక్క కలకె ధ తెల్లవాలునెడఁకు!, మురియఁబోకుమనికొం ధ దలు నొడివిరి
ఇల్లల్కినంతట ధ నే పండుగొనాకో, కనఁబోదువని కొంద ధ అనిరి మీఱి
ముందట నున్నది ధ ముదుసళ్ళపండుగీ, యయ్యతోనందట ధ కనిరికొంద
టిది కట్టికుడుపు నీ ధ వెందేగఁదప్పదు, కూఁతుగోడనియును ధ గొందటనిరి

గీ॥ జగములీ సూర్యచంద్ర న ధ క్షత్రరాసు, లెంతవట కిద్దకాంతుల ధ నేపుమీఱు
నంతవట కీపు పుత్రికా ధ హంతకుండ, వనుచు దుష్కిరినొందెదధవనిరి వనరి. 312

క॥ ఆ శివురాణికా వెనుకొని, యాశాలను జేరినట్టి ధ యభవానుచరుల్
శ్రీశివ సురుగుడు గని హా, హా శాంకరి! యనుచు దుఃఖి ధ మంది రయమునన్.

అ॥ పరశు శూల ఖడ్గ ధ ధరుతాచు బిరబిర, దక్షుఁ జదువవచ్చు ధ తత్త్వమరసి
యజ్ఞహంతృ మారధకార్థమై దక్షిణా, గ్నిని భృగుండు హవనధమును బొనర్చె.
వ. దానకా జేసి

క॥ భూరితరబలులు ఋభు లను, వారు పొడమి యుల్కుకములఁ ధ బట్టి యురగకే
యూరునిపారిషదులతోఁ, బోరి పటవఁ జేసిరంతఁ ధ బొంకముమీఱన్. 315

— * ఆకాశవాణి దక్షుని శపించుట * —

వ. అంత నయ్యవసరంబున సభోవాణి పెద్దయెలుంగుతో నచ్చటివారెల్ల రాల
కించి యచ్చెరువొంది యదరుఁజెంద నిట్లు వక్కాణించె. 316

ఉ॥ ఓరి మదాంధ! దక్ష! విను ధ ముగ్ధునితోడ విరోధమొంది యి
ట్లాటడి యాగమున్ గడఁగి ధ తాత్త్వజ నంతముఁజేసి తేవపుం
ధీరతనొంది యింకను ద ధ ధీచి హితోక్తి ననాదరించితో
రార! యఘంబుపై సఘము ధ నార్జనఁ జేసితి విట్లు దుర్నతీ!

317

సీ॥ ఏ సతీదేవి బా ♦ లేందుశ్శేఖర పత్ని, యఖిలలోక సముచ్చ ♦ యంబులేలు
 ఏ సతీదేవి బ్ర♦హ్మాండ్రచంద్రార్క ప్రి, ముఖ నిర్జరశ్రేణి ♦ ఘోషణిందు
 ఏ సతీదేవి యో ♦ గీంద్ర మనోరాజి, బ్రహ్మవిద్యాకృతి ♦ బరిభ్రమిల్లు
 ఏ సతీదేవి భ ♦ క్రైష్ణంబు లారసి, భోగమోక్షంబుల ♦ బూన్కి నొసగు

గీ॥ ఏ సతీదేవి కల్పాంతమీక్షచేసి, సర్వసంహార మొనరించు ♦ జటులశక్తి
 ఆ సతీదేవి నిత్య క ♦ ల్యాణమూర్తి, నా జగన్మాత నడచిసి ♦ తొర దోహి!

గీ॥ దీని ఫలమంత యిపుడె సంచియములేక, కుడుతు విక నీ నభాస్థాన ♦ కోటితోడ
 నీదు మస్తంబు దెగిపడునీలమీద, సవనమిది భంగమున్ జెందు ♦ సత్వరముగ.

ప. మఱియును.

క॥ నిను జేరిన యీ దివ్యుల, కనుచిత కర్ములకు శాస్తి ♦ యగు మెండుగ వె
 న్కను ముందుగనక వీ రీ, యనువున విందులను మెక్కి ♦ రహసంబుమెయిన్.

ప. అని యిట్లు వచించి యూరకుండుడు

ఉ॥ అంత సురల్ మునుల్ మనము ♦ లందు విషాదమునున్ భయంబున
 త్యంతము నొంది ముందట మ ♦ హాపద డాయుచునున్న యల్లుగా
 నెంతయు నిశ్చయించి వన ♦ జేక్షణు సన్నిధి జేరి దేవ! క
 ల్పాంతమువోలె దోచెడు ద ♦ యామతిఁ బోనగడంగు మిందటన్. 321

క॥ అని యరించిరి దక్షుం, డును జక్రాయుధున కెఱగి ♦ సుతించేసి యనెన్
 వనజాక్ష! నీదు సాయము, ననె జన్నము సేయగడగి ♦ నాడె మనువుమీ.

ప. అని యభ్యర్థించె నంతమీద.

మత్తకోకిల. పాణినట్టి గణంబులెల్ల గ ♦ పర్వజీవగణాంబు యీ
 ఘోరమంతయుఁ దెల్పి రంతనె ♦ కోవిదోత్తముడైన య
 న్నరదర్శియు శర్వుఁజేరి ప్రి ♦ కామముల్ పొనరించి యీ
 తీరునంతయుఁ బూసగుచ్చిన ♦ తీరుడెల్పెను రోజుచున్. 322

— * శ్రీ వీరభద్ర జననము * —

చ॥ విని పరమాగ్రహంబుఁగొని ♦ విశ్వగురుండు కఠోరఘోరగ
 ర్జన మొనరించి యొక్కజడఁ ♦ జక్కఁ దెగన్లొని పర్వతాగ్రమే
 దినిపయిఁ గొట్టినంతనె యు ♦ దీర్ఘతరవలయాభిఘోషముల్
 దనర భగద్ధగచ్ఛవులు ♦ దార్కొని వెల్లొనరింప నెల్లడన్. 324

మ॥ ప్రలయార్కద్యుతియెల్ల విశ్వముపయిన్ ♦ వ్యాపింప దివ్యాయుధో
 జ్జ్వలముల్ హస్తహస్తముల్ వెలయ దీ ♦ వ్యధిక్రమాంచత్కరా
 లలితాకారుడు వీరభద్రుండు మహా ♦ ల్లాసంబునన్ బుట్టె న
 క్కేలనన్ భొల్పెను భద్రకాళి యటులే ♦ క్కేర్తింప వైమానికుల్. 325

క॥ వారలతోడ నె పొడమెను, భూరితర కృపాణపాణి ♦ భూతవితతులున్
ఘోరజ్వరములు తనువుల, తో రాజిల్లుచును దోడు ♦ తోడ రయమునక.

ఆ॥ పొడమి యిల్లు వీర ♦ మూర్ఖన్యుఁ డిశ్వరుఁ, జేరి సాగిమొక్కి ♦ రసువంచి
ఏమిసేయవలయు ♦ నెఱిగింపు మిఁక నాకు, సకలభువననికర ♦ చక్రవర్తి !

సీ॥ ఇంకఁగఁజేతునా? ♦ యీ సప్త సాగర, సలిలంబు లన్నియు ♦ జలధితూణ !
పిండియొనర్తునా? ♦ పేర్చి నీకులపర్వ, తముల మొత్తమ్ముల ♦ ధర్మనిరత !
ముక్కలుచేతునా? ♦ దిక్కరీంబుల, యక్కుంభతలముల ♦ ననఘచరిత !
కసవొనరితునా? ♦ కమలజాండములెల్లఁ, గదిసి చేపట్టి గం ♦ గాజటాల !

గీ॥ చిదిమివైతునె? భాస్కర ♦ శీతకరుల, గరుడ గంధర్వ యక్షరా ♦ క్షున నిలిప
సిద్ధమునిచారణోరగ ♦ శ్రేణిఁబట్టి, హింస యొనరితునా? బట్టి ♦ ఘాంస మెఱయ.

గీ॥ నీ కరుణ నన్ను మించిన ♦ లోకశూరుఁ, డెందులేడిది నిక్కువం ♦ బిందుభూష !
ఎద్ది నెప్పిన నొనరితు ♦ నిపుడె వేగ, నెలవొనఁగి వంపుమా దృఢి ♦ జేసి జనక !

వ. అనిన మహేశ్వరుం డిట్లనియె.

క॥ సననముతో దక్షుఁ జదువు, మవిసీతుని నీవు మామ ♦ కాంశపృథవుం
డవు నీచేఁ దెగుదురికన్, దివిజులు మునిజులును నేని ♦ దీవ్యచ్ఛక్తిన్. 330

క॥ అని నుడువఁగఁ బరితోషముఁ, గొని సాగిలిమొక్కి నెలవుఁ ♦ గొని కాళికతో
ననుచరవర్గంబులతో, ఘనభూతపృథితితోడఁ ♦ గదలె రయమునక. 331

— * శివుని నెలవుచే వీరభద్రుండు దక్షయజ్ఞంబున కరుగుట * —

వ. అంత నవ్వీరుం డయతసింహంబులు పూన్చిన దివ్యస్వందనంబుపై నెక్కి సింహ
శార్దూల గజ తురంగబలీవర్దంబుల నెక్కి సాయుధులై వచ్చు మూడుకోట్లు
రుద్రగణంబులతో వెడలుడు భేరినాదంబులు శంఖనిస్వనంబులు పటహఝల్లరీ
కాహళిమృదంగఘంటావేణువీణాడమరుఘటధ్యానంబు లొనరింపుచు పారిషద
బృందంబు లనేకంబులు ముందు నడచిరి. ఇఁక గణపాలురగు శంకుకర్ణుండును,
అమోఘుండును, కోకిలుండును, కాష్టాంగుష్టుండును, సుమంతకుండును, కాక
పాదోదరుండును, సంతానకుండును, మహాబలుండును, మధుసింగుండును, పూర్ణ
భద్రుండును, జతుర్వక్త్రుండును, విరూపాక్షుండును, సంవర్తకుండును, లకులీశుం
డును, లోకాంతకుండును, దైత్యాంతకుండును, అశనియు, బాలకుండును, గపా
లీశుండును, సందారకుండును, కుండవిష్టంభకులును, సన్నాదుండు, పిప్పిలుండును,
జంద్రితాపసుండు, మహావేళుండును, కాలకాలకమహాకారును, అగ్నికృత్తును,
అగ్నిముఖుండును, అదిత్యమూర్ఖుండును, వికృతుండును, విశాఖుండును, సరాంక

కుడును, జ్వాలావేశుడును, బర్వతసుండును, క్షేత్రపాలకుండగు భైరవుండును, సుకేశీవల్లభుండగు నందీశుండును, సర్వసేనానియగు జండీశుండును, మహాగణేశ్వరుండగు మణిమంతుండును సనేకకోటిప్రమథభూత వీరసైన్యంబులతో ననుగమించిరి. ఇక భద్రకాళియు, విభుని పిఱుంద సింగంబెక్కి సాయుధయై సాయుధులగు మహాకాళీ, గౌరీ, కాత్యాయనీ, చాముండా, ముండమర్దినీ, భద్రా, వైష్ణవీ, ఈశానీ, నారసింహీనామక సవదుర్గలతో శాకినీ, ధాకినీ, కుశ్మాండి, వర్పటీ, చటికాజ్వర, బలంబులతో జతుష్వప్తియోగినీచక్రంబుతో, నాసురీ, యక్షిణీ, మోహినీ బలంబులతో ననుగమించెనంత శివాజ్ఞంజేసి యవ్వారిపైఁ గల్పప్రసూనవర్షంబును సుగంధపవమానప్రచారం బమరి శుభశకునంబు లేపొందెనంతఁ గనఖలంబందలి దక్షాధ్వరశాలయందు దుర్నిమిత్తంబులు పెక్కులుత్పన్నంబులగుచునుండె.

సీ॥ భానుమండలముపైఁ ♦ బరివేషములు చుట్టె, తారాగణంబులెం ♦ తయునుడులై కడఁగి వెన్వెంట ను ♦ ల్కూవృష్టిచెలరేగె, శోణితవృష్టులె ♦ వొట్టనుమీఱె గొప్ప సర్పంబులు ♦ గూలి కూయుచునుండె, వృశ్చికవర్ష ముల్ ♦ విస్తరిల్లె ఖరవాతముల్ మెండు ♦ గా నేచివీచె ధ, వశవృశ్చికంబులు ♦ పొలిచెఁబుడమి

గీ॥ దక్షువామాక్షియును వామ ♦ పక్షములును

బెక్కుతడవలదిరె మఱి ♦ యుక్కు మిగిలి

గృధ్రములు దక్షుతల ముట్టి ♦ కెరలుచుండె

శలభములు నిండె సద్ధర ♦ శాలనెందు.

133

వ. అంత.

చ॥ తనరె బరాగ ముత్తరవ ♦ ధమ్మననుండి యఖండభంగి నిం గిని బుడమిన్ నిరంతరము ♦ గీల్కొని జీఁకటిఁ బర్వజేయుచున్ వినఁబడె వీరహుంకృతుల ♦ విస్ఫుటభైరవరావధోరణుల్ మునులు సదస్యులున్ విని గు ♦ ముగ్ధుని కంపితచిత్తులై రటన్.

334

—* ఉత్పాతంబులకు వీరిణి మున్నగువారు భయపడుట *—

వ. అందువీరిణి మొదలగు దేవీజనంబులెల్ల రాఘోరంబులన్నియుఁ గ్రమంబుగఁ గాంచి వగచుచుఁ దమలో దక్షునిఁగూర్చి యిట్లు దలంచిరి.

ఉ॥ కూతును గోలుభోయెఁ బయి ♦ గూలఁగ వచ్చె విపత్తు మోఱకుం డీతఁడు కాలకాలుని మ ♦ హేశ్వరుఁ జల్కునఁజేసి జన్నమున్ నీతిదొరంగి యిట్లు లతి ♦ నిందితభంగిఁ గడంగె నెక్కుడౌ పాతకమిద్ది మిన్నకయ ♦ ఫాయనె డాయనుగాక దోడుతోన్.

336

గీ॥ ఇట్టు లనుకొనుచున్నంత † నేగుజెంచి, రకట వికటాట్టహాసంబు † లత్యుదగ్గ
భీషణధ్వాసములు మీఱఁ † బృథులవీర, భూతవర్యులు దళములు † ముట్టికొనఁగ.

చ॥ పొడఁగని వేల్పులుక మునులు † పొంకము దప్పి కడుక భయంబునక
వడఁకుచు నల్లడ ల్లనుచు † వాయిడి కూయుచుఁ దత్తరిల్లుచుక
వడిఁ బరుగెత్తి పోవుచును † నచ్చుచుఁ జచ్చితిమంచు నొచ్చుచుక
పడుచును లేచుచుక మిగుల † బాలిశులై విలపించి రెంతయుక. 338

వ. అయ్యనసరంబున

గీ॥ దర్పమంతయుఁ గోలోప్పీయి † దక్షుఁడును ద
దీయ ముఖ్యానుచరులును † దోయజాక్షుఁ
జేరి యభయంబు గోరుడు † శ్రీదయితుఁడు
వీరభద్రుని రాక భా † వించి మదిని. 339

ఉ॥ తానును జంకునొంది యల † దక్షునితో ననె యాజి! నీవు దు
ర్మానముఁ జెంది యుగ్మి నన † మాను మహామహు నిందఁజేసి యీ
కానని జన్న మొందితివి † కల్పవముక వడిఁ గట్టికొంటి వి
ష్ణుని గడంగినక విడువ † దీవినిపాతము సర్వభంగులక. 340

శా. నేనుక ధాతయు నీతిమాలి యిటులక † నీయాగముకజేరి యెం
తేసిక భంగముఁ జెందనుంటి మది య † స్త్రేయా నికక దివ్యులున్
మానుల్ లెక్కకు వచ్చువారె దఱిసెక † మాద్యద్భుటశ్రేణితోఁ
దానై రుద్రుఁడు వీరభద్రుఁ డెటులక † దప్పింతు నీభంగముల్. 341

—* ఇంద్రాదులు వీరభద్రునితో యుద్ధము చేయుట *

గీ॥ అంతలోననె యజ్ఞశా † లాంతరాశ
మునకుఁ జేరిన యవ్వీర † జనులఁ జూచి
యింద్రుఁడును నగ్ని యముఁడు నై † రృతుఁడు వరుణ
గంధవాహు లెదుర్కొని † కడఁగిరాజి. 342

క॥ చండీశుం డశని విశా, ఖుండును దై త్యాంతకుండు † గోకిలుఁడు సమో
ఘండు సనువారు వారల, దండిగ నెదిరించి తాకి † దర్పంబెనఁగక. 343

క॥ వారువముల నరదంబుల, సారెకు మర్దించి వారి † చటులాయుధ వి
స్తారంబుల దూరంబునఁ, జూరుక బొనరించి మెయులఁ † జొనిపిరి శరముల్.

మ॥ మఱియున్ బైఁబడి చంపఁగాఁ దలఁచి య † మ్మాహేశ్వరగ్రామణుల్
దఱియక వచ్చుటఁ జూచి వేగముగ న † ద్దంభోళిభృన్మఖ్యులం
దఱు భీతికొని పాటిరవు మునులుక † దామోదరుక జేర న
క్కటివేల్పహవమొందఁగాఁ దలఁచి చ † క్కక నిర్వుఁ జకంబుతోన్. 344

ఉ॥ శంభునుతుండు చూచి మధు ♦ శాసన ! యుద్ధమొనర్ప వచ్చితే
కుంభిని నిన్నుఁబోల్పఁదగు ♦ కోవిదుఁ డొక్కఁడు గానవచ్చునే?
శంభునిఁగొల్చి తద్దయను ♦ సారభుజాబల మొంది యుక్కునన్
శుంభదరీంద్రసంఘముల ♦ సుక్ష్మఁగఁజేయవె పెక్కుమార్లెఁ.

346

ఉ॥ ఎక్కడనుండి చక్రము ర ♦ మేశ్వర ! చెందితి వింత విస్మయం
బెక్కడనుండి దాపరితె ♦ నింతయుఁ గన్గొనఁగూడదే మదిన్
జక్కఁగనిల్చు నీదయిన ♦ శక్తినిఁ జూచెద నంతయున్ గడున్
బెక్కులు వాకులేల యిఁక ♦ వీఁకఁదొడంగు మణంగు బింకముల్.

347

గీ॥ కనవె? దాక్షిణ్యణిపాత ♦ మనఘమూర్తి !
వినవె? మునివర్యుడగు దధీ ♦ చుని హితోక్తి
కడఁగిచేరితె యజ్ఞభా ♦ గమును జెంద
గిట్టదే? నీకు శివునకే ♦ కేవలనేని.

348

మ॥ అనినన్ దానవవైరి యంత విని దా ♦ నాటోపముజెంద కి
ట్లనె రుద్రాత్మజ ! భద్రమూర్తి ! విను నా ♦ యాంతర్యము న్నేను శ
ర్వునెడన్ ద్వేషినిగాను భక్తుడనె నే ♦ ర్వున్ దక్కి యిట్లే మఖం
బును జేరన్ జనుదెంచుటె యఘముగాఁ ♦ బొల్చెన్ విధిపేరణన్.

349

ఉ॥ ఈతఁడు నాకు భక్తుడయి ♦ హెచ్చుగ వేడుటఁ జేసి యీసనం
బీ తెఱఁగొందియుగిటిని మ ♦ హేశ్వరుఁ బిల్వమి నారయంగలే
దీతని కిప్పు బాసట వ ♦ హింపక యుండిన నాడికొందుదున్
జేతము తీరుఁ దెల్పితిని ♦ చేయుము జేవయెసంగఁగా ననిన్.

350

గీ॥ అవలఁగానున్నదగు విజ ♦ యంబునీక, యగును సందియమేమిలే ♦ దయిననన్నుఁ
గడచి దక్షునిఁజేరు ని ♦ క్కచ్చియిద్ది, దైనదూషకులకు మేలు ♦ దారసిలునె.

— * విష్ణు వీరభద్రుల యుద్ధము * —

చ॥ అనుటయు వీరభద్రుఁడు పి ♦ యంబెదఁజెందియు నట్లే యానుగా
కని దనుజాంతకున్ గదసి ♦ యక్కజమొందఁగఁ బెక్కుకై దువుల్
తనువునఁ గుచ్చి యున్నతన ♦ దం బొనరించె రయంబుమీఱ న
వ్వనజవిలోచనుండు శర ♦ వర్షము వీరునిపైఁ దనర్చుచున్.

352

గీ॥ పాంచజన్యంబు నూఁదిన ♦ పాణినట్టి, వాసవుఁడు మున్నుగాఁగల ♦ వారు మరలి
వీరబలములతోఁబోరఁవెడలి రంత, వీరభద్రుఁడు చండిశ ♦ ధైర్యపులును. 353

గీ॥ వీరవర్చుల గణపాల ♦ ధీరవరుల, యోగినీచక్రమునుగూడి ♦ రేఁగి సురల
నెల్లఁబసిపట్టి మర్దించు ♦ తెఱిఁగియురగ, శయనుఁడవ్వారిపై సుద ♦ ర్శనము నేసె.

చ॥ అది గని యొక్క వీరుడు ర ధ యంబున లాగి గ్రాసించుచుండ న
పుదనునఁ దోయజేక్షణుడు ధ పర్వునవచ్చి గణేంద్రు వక్త్రమున్
వదలించి చక్రముఁ గొని జ ధ నంబున నాత్మరథంబుఁజేరె న
య్యదిగని వేల్పులెల్లరును ధ నానల బాసిరి సంగరమ్ముపై.

355

ఉ॥ అంత మహాత్ముడైన హరి ధ యచ్చెరువై తగు యోగవిద్యచే
నంతములేని విష్ణుల మ ధ హాత్ముల శంఖసుదర్శనాంకులన్
వంతగ సంతరింపఁ గని ధ వీరుడు రుద్రమయంబు నస్త్రమున్
బొంతనచేసి కాల్చె నల ధ భూరిసుదర్శనపాణు లందఱన్.

356

క॥ ఆ తరువాయి నె వన్నునిఁ, జేతి త్రిశూలంబుతోడఁ ధ జేవఁబాడువఁగా
నాతఁడు గడునొచ్చి వడిన్, భూతలమునఁ బడియె సురలు ధ మునులున్

[బాగలన్. 357 *

ఆ॥ కొంతవడికి లేచి ధ క్రోధరక్తేక్షణుఁ, డగుచు గూఢపాచ్చు ధ యానుడార్చి
వీరభద్రుడైన ధ వినరివేయఁగఁ జక్ర, మీక్షసేయఁగని మ ధ హేశసుతుఁడు.

* శివపురాణే సతీ ఖండే సప్త త్రింశ దధ్యాయే—శ్లో॥ అథ విష్ణుర్జహతేజాః । చక్రముద్యమ్య
మూర్ఛితః...యయధే భగవాన్స్తేన । వీరభద్రేణ మాధవః ॥ తయోస్సనుభవమ్యథం । నుహోరం
లోమహర్షణం । మహావీరాధిపత్యోస్తు । నానాస్త్ర ధరయోర్మునే ॥ విష్ణోర్లోగ బలాత్సస్య ।
దేహదేవ సుదారుణాః । శంఖ చక్ర గదాహస్తాః । అసంఖ్యాతాశ్చ జజ్ఞిరే ॥ తేచాపియుయుధు
స్తేన । వీరభద్రేణ భాషతా । విష్ణువద్బలవంతోహి । నానాయథ ధరాగణాః॥ తాన్ సర్వాపి
వీహాసా । నారాయణ సమప్రభాన్ । భస్మీ చకార శూలేన । జ్ఞాత్వాస్సృత్వా । శివం ప్రభుం ॥
తతశ్చోరనితం విష్ణుం । లీలయైవరణాజిరే । జహూన వీరభద్రోహి । త్రిశూలేన మహాబలీ ॥ తేన
ఘాతేన సహసా । విహతః పురుషోత్తమః । పపాతచతధాభూమా । వినంజ్ఞో భూన్మునే హరిః ॥
క్రోధరక్తేక్షణ శ్రీమాకా । తత ఉత్థాయ సపరిభుః । పృహర్తుం చక్రముద్యమ్య । అతిష్ఠత్
పురుషర్షభః ॥ తస్యచక్రం మహారాద్రం । కాలాదిత్య సమప్రభం ॥ వ్యప్తం భయ దదీనాత్మాన్ ।
వీరభద్ర శ్శివాత్మజః ॥ మునే శంభోః పరిభావాత్తు । మాయేశస్య మహాపరిభోః । నచచాల
హరేశ్చక్రం । కరస్థం స్తంభితం ద్రువం ॥ ఆథ విష్ణు స్తజేశేన । వీరభద్రేణ భాషతా । అతిష్ఠత్
స్తంభితస్తేన । శృంగవా నిపనిశ్చలః ॥ రతోవిష్ణు స్తస్మింభితోహి । వీరభద్రేణ నారద । యజ్ఞోప
మంత్రాః వశాత్ । స్తంభ నిర్బుక్తిమాయయా ॥ శార్ఙ్గం జగ్రాహసప్రక్షభః । స్వధనుస్సశరం
మునే । త్రిభిక్ష్వ ధర్మితో బాహైః । తేన శార్ఙ్గం ధనుర్వరేః ॥ వీరభద్రేణ తత్తాన । త్రిధాధూత్
తత్ క్షణాస్మనే । అథ విష్ణు ర్మయావాణ్యా । బోధితస్తం మహాగణం ॥ అఽహ్యవర్చసం
జ్ఞాత్వా । అంతర్ధాతుం మనోదధే । విశ్లే మయిగతేవైవ । దేవాశ్చ మునిభిస్సహ । వినిర్జితా
గజైస్సర్వే । ఏతే యజ్ఞోప దీపినః ॥

చ॥ శివునిఁ దలంచి చక్రమును ♦ శ్రీపుభుజంబును స్తంభమొందును
 ట్లవిహతతేజః డా భుజగ ♦ హరికమారుఁ డొనర్చనట్లు కే
 శవుఁడును మంత్రపేదలగు ♦ సన్మునివర్కుల మంత్రశక్తి బా
 హువును గదల్చెఁ జక్రము న ♦ ముద్గతిఁ జెందకయుండె స్తబ్ధమై.

359

వ. అంత నద్దానికాఁగించి యచ్చుతుండు

గీ॥ తివిరి సశరంబు శార్జంబుఁ ♦ ద్రిప్పి వీర
 భద్రుపై వేయ నాతండు ♦ వడిఁ ద్రిశూల
 ధారఁ దుత్తినియలు చేసె ♦ దాని నంత
 దవులఁగని నల్వ హరిచాటుఁ ♦ దఱిసి యనియె.

360

క॥ కానున్నది యగు నిట నే, మేనియు నొనరింప లభి ♦ యెసఁగదు వీరల్
 గానని తెఱఁగున వీంట్లకుఁ, బోనగునని మెచ్చరింపఁ ♦ బురుషోత్తముఁడున్.

వ. సమయోచితంబుగ విధివచనంబు తీరనుష్ఠింపనెంచి సమరావనికా దొలంగి
 నూక్ష్యరూపంబు నొంది నిజధామంబుఁ జెందెఁ బద్మజుం డట్టులె యొసర్చె
 నద్ది యారసియు వీరభద్రుండు శివానుమతితో నుపేక్షించె నంత.

—* వీరభద్రుండు యజ్ఞ శిరచ్ఛేదనంబు చేయుట *

గీ॥ యజ్ఞమును భీతినొంది మృ ♦ గాకృతిన్ వ, హించి యాకసమునఁబరుఁగెత్తుటరసి
 వాఁడెనారసమున శిరః ♦ పాతమొనరఁ, జేసె శ్రీవీరభద్రుండు ♦ వాసిమెఱయ.

క॥ మునియగు నంగిరసుఁ గృతా, శ్వుని ధర్ము నరిప్తవేమి ♦ సువిదితు దత్త
 ఘనుఁడగు కశ్యపునిఁ బదం, బున శిరములు మెట్టి కడిమిపాలుపెడలించెన్.

గీ॥ మఱియుఁ గొందఱు మునులను ♦ మట్టగించి
 రిఁకను స్వాహాదుతావేల్పు ♦ టిగురుఁబొండ్లు
 బుగులుకొనునట్లుగాఁ గొంద ♦ తెగించి నగిరి
 పఱచు సురలను గొందఱు ♦ పట్టుకొనిరి.

365

క॥ కొందఱు పాగ్గంశంబును, కొందఱు పత్నీభవనముఁ ♦ గొదగొనికడిమిన్
 గొందఱు సదస్యశాలను, గొందఱు నాగ్నీధృశాలఁ ♦ గూల్చిరివేగన్.

366

ఉ॥ కొందఱు కుండమేఖలలఁ ♦ గూల్చిరి కొందఱు యజ్ఞపాత్రలన్
 జిందఱ వందఱొనటులు ♦ చేసిరి కొందఱు వహ్నులార్పిం
 కం దురుసైన కొందఱు ప ♦ గన్ గొని కుండములందు మూత్రమే
 పొందుచుఁ జేసి రిట్టు లెదు ♦ రొక్కఁడులేకయె మించుపూన్కిమై.

367

వ. అంత వీరభద్రుండును, మఱిమంత్రుండును, నందియుఁ, జండ్శ్విరుండును యజ
 మాన భృగు భగపూషలన్ బట్టికొని తిగిచి పదంబులచేఁ గంతంబులనుమెట్టి.

—* భృగ్వాదిమునుల శిక్ష - వీరభద్రుడు దక్షునిఁ జంపుట *—

సీ॥ భృగునిమీసల నూడఁ బెటికె మణీమంతుఁ, డేవఁడు సభామీనఁ ♦ లెత్తిత్రుళ్ళె
భగుని కన్గవ నందిపట్టి కోసె శపించు, పక్షునెవ్వఁడు కంటఁ ♦ దానలరెచ్చె
పూషుపండ్లను డుల్చెఁ బూన్కి చంపిశ్వరుఁ, డేవఁ డీశుఁ దిట్టుట ♦ కెగసి నవ్వె
దక్షునిశిర మసిధార వీరప్రభుఁ, డంతమొందించెను ♦ నంత దాని

గీ॥ శస్త్రములఁ ద్రొంపలేక వి ♦ స్మయముఁ జెంది
సంజ్ఞపన యోగబలిమి మ ♦ స్తమును ద్రొంచి
దక్షిణాగ్నిని వేసి ద ♦ గ్ధంబొనరెచ్చె
ప్రమథవీరులు సాధువా ♦ దములొనర్చు.

369

ఆ॥ పుష్పవృష్టి గురిసెఁ ♦ బురహరు తనయుపై, వీరవిఠత్తిపైన ♦ వెల్లివిరిసి
జయజయ ధ్వనులు ప్ర ♦ శస్త్రమీఱఁగ నంతఁ, జనిరి రజతగిరికి ♦ శర్వుజేర.

వ. సులభసంప్రాప్త విజయులై మహామోదంబుతోఁ బరమేశ్వరునిజేరి మ్రొక్కి
విజయంబుఁ దెల్పినఁ బరమశివుండుఁ బరితోషంబుఁజెంది వీరభద్రున్ గారవించి
గణాధ్యక్షు నొనరెచ్చె నంత యజ్ఞం బట్లు భగ్నంబై ఛిన్నభిన్నాంగులైన
ఋత్విక్కురమునిగణంబులన్ జూచి తక్కుటివారందఁ జూచినిదోడ్కొని వైకుంఠ
పురంబునకరిగి యురగశయను దరిసించి మ్రొక్కి యవ్వధంబెల్లఁ దెలిపి
యనుగ్రహించి దేవమునిరక్షణం బొనర్చుమని వేడుడు బుండరీకలోచనం
డిట్లనియె.

371

క॥ తేజోమయుడగు పురుషుని, పై జనుఁ డపరాధియగుచు ♦ బ్రదుకునె యెందున్
యోజింపఁదగదె యిట్టుల, నే జడుఁడేనియును గడిచి ♦ యింగితమెనఁగన్.

మ॥ మనమెల్లన్ బరమేశ్వరున్ మఖవిభుఁ ♦ మాన్యున్ వెలింజేసి ద
క్షుని యాగంబునఁ జూఱగొంటిమి హవి ♦ స్తామంబు లిష్టైన నా
ఘనునిన్ గారుణికాగ్రగణ్యుని జగ ♦ త్కల్యాణమూర్తిన్ రయం
బున సంఘ్రుల్లొని “క్షమ్యతా” మని కడున్ ♦ బొల్పొప్పువేడన్ దగుఁ. 373

క॥ ఎవఁడలిగినఁ జెడు జగమా, శివుని సతీవిధురు వేగఁ ♦ జేరి క్షమింపఁ
స్తవములొనరించి తద్దయ, నవనము రక్షింపవలయు ♦ నముచితమిదియౌ.

ఉ॥ ఈమును లీసురల్ నలువ ♦ యీవును నేనును బాకశాసనం
డే మహనీయు వీర్యబల ♦ మిట్టిది తత్త్వమిఁకట్టి దంచు నుం
తేమి యెఱుంగఁజాలము మ ♦ హేశ్వరుడట్టిఁడు వేఱుత్రోవతో
నేమెయిమెచ్చు నవ్వెరవు ♦ నెవ్వఁడు నేయు స్వతంత్రుపై నటుల్.

375

—* విష్ణాదిసురలు కైలాసమునకుఁ బోవుట *—

- గీ॥ అనియిటులు చెప్పివైకుంఠుఁడఖిలసురల, మునులఁగొని నల్వతోవేగఁబురహారేష్ట
వాసమై పోల్చునట్టి కై ధి లాసకైల, రాజమునకేగి భయభక్తు ధి లోజమెఱయ,
గీ॥ జన్మయోగతపోమంత్ర ధి సమ్యగోప, ధులను సిద్ధులగుకవారి ధి కలవియై ప
రులకుఁబోరాక దివ్యాపు ధి రోజనముల, సకలగంధర్వ విత్తతుల ధి సంగతమయి.

—* కైలాసగిరి వర్ణనము *—

- క॥ నానాధాతువిచిత్రిత, నానామణిమయశిరోఘ ధి నంబయి యింబై
నానామృగతతియతమై, నానాపాదపలతాభి ధి నందిత మగుచుక. 378

- సీ॥ ఇష్టఫలములీగి ధి కెందు ద్విజులబిల్పు, గల్పదుమములు శా ధి ఖాకరముల
కిన్నరయువతులు ధి కేరిగానంబుసే, యుదురెందుఁ ద్రిపుర ధి జయోరుగాధ
సందడించెడు సతీ ధి స్నానపుణ్యతరోద, యై నంద యెచ్చోట ధి నదృతగతిఁ
గవ్రంపుటనటుల ధి కంచెలతో నెందు, నళినీపుళినము లా ధి నందమొనఁగు

- గీ॥ ఘనమయూరంబు లెందుఁ కే ధి కల నిగుడ్చు
మూర్ఛసలొనర్చు మత్తాళి ధి పుంజమెందు
దనరు సెలయేఱు లెచట వా ధి దముల మించు
నేను లెచ్చోట గిరియాన ధి మెలమిఁజూపు. 379

వ. అట్టి శ్రీ కైలాసపర్వతంబునందు.

- సీ॥ ఎలమాపులును నిమ్మ ధి లీత చిట్టితలు, పారిజాతములు మం ధి దారతరులు
పొన్నలునుక సుర ధి పొన్నలుఁ బొగడలు, గన్నేర్లు సంపఁగుల్ ధి గాంచనములు
రేఁగులునుక గంగ ధి రేఁగులునుక గొండ, గోఁగులుఁ బనసలు ధి గొడిసెగములు
దబ్బలునుక నార ధి దబ్బలున్ నారిక, డములు కజ్జారముల్ ధి క్రముకములును

- గీ॥ వెలగలిప్పలుసిరికలు ధి వేవతరులు, మేడినేరేడుమద్దిమా ధి రేడుగములు
తాటిప్రాఁకులుచీకటి ధి తరులుమట్టి, ప్రాకులును రావిప్రానులుఁజోకమెఱయ,

- గీ॥ తియ్యమామిడి రసదాడిఁతేనెయరటి, తీయదానిమ్మ గజనిమ్మఁతెగలు మఱితు
రంజి నారింజగములు హేఁరాశమైన, వెదురుకోనలును బలాశ ధి వృక్షరాజి. 381

- గీ॥ పుష్పితాశోకములు మల్లపొదలు జాది, తోఁపులును బండిగురివింద ధి తోఁపు లేపు
మిఱు బంగారుతామర ధి లేల్లిరంగు, రంగులొప్పెడు కలువలు ధి గల సరసులు.

- క॥ ఏలకితీఁగెలు తాంబూ,లీలతలు లవంగలతలు ధి లేఁబోకలునున్
మేలిమిజాతుల్లు పలు త, కోలకముల వరుసలెంతొ ధి తోసంబిడెడుక. 382

- క॥ పలురకముల ద్రాక్షల పం, దిళు లెంతయు వింతఁగొలుపు † తీయనఁదగు పం
డులగుత్తులఁ దనియుచు రా, చిలుకలు విందొంది పాడ † శివమంత్రంబు.
- సీ॥ ఇభములు సింహశఃరభముల్ పులుల్ గదు, పులు నొక్క యెడనేస్త † మునవసించు
అడవియేన్గుల యొరిఁపిడినొప్పు హరిచంద, నముల గాడ్చులించు † నమరులమది
రక్తకంఠఖగస్యఃరముల మేళముఁజెందు, పట్టడమండలీ † స్వరసరణులు
కలహంస కులపతుల్ † కడఁగిచెప్పను శత, దుదీయ పాఠముల్ † సచ్చముగను
- గీ॥ పచ్చలే మెట్లుగఁదనర్చు † పద్మసరసు, లింపు మెయిఁ బుణ్యకాంతలఁకిచ్చుముదము
పోంకమగు వెండిబంగరు † పుష్పకములు, మేలిరతనాల గడ్డెల † మేలుమీఱ. 385
- ఉ॥ కోఁతలులు కొండమ్మచ్చులును † కోడములున్ బులులున్ సివంగులున్
వాతమ్మగంబు లెల్లులును † బస్తము లాలును నెద్దులున్ మనుం
బోతులు సింగముల్ శరభముల్ హరిణంబులు పాడిగేదెలున్
బోతులు గోడిగల్ హరులుఁ † బొంకపు నాభిమ్మగంబు లొప్పెడున్. 386
- సీ॥ రుచుల “విశ్వాధికో † రుద్రోమహర్షి”య, నుచుఁ బాడుకలహంసఁనిచయములును
రూఢి “సర్వోహ్యేషఁరుద్ర”యంచొగిగాన, మొనరించుధార్తరాష్ట్రనివహములు
ఎలమి “నీశావాస్యః మివ” మనిబోధించు, రాజహంస మనీషి † రాజచయము
లలి “శివ ఏవ కేఁ వల” యనుమనువును, జపియించు మల్లికా † క్షునముదాయ
- గీ॥ ములును గుండలిశక్తియ † మృలక లరసి, యాసహస్రారచక్రంబు † నధిగమించి
అక్షరంబైన పరమశి † వార్చినొంది, యలరు చక్రాంగసంఘంబు † లమరియుండె.
- వ. తత్ప్రదేశమధ్యంబందు.
- గీ॥ యోజనశతంబుపొడవు పా † దోనముగను, విరివి దైవాటశాఖల † వెలసి కొండ
నెల్లఁదఱుగని నీడ శోభిల్లఁదగి ము, ముత్తుశరణం బయినపటభూజమందు 388
- సీ॥ అలుకనుబాసిన † యంతకుఁ బోలి ను, ఖాసీనుఁడైయున్న † యట్టివాని
శాంతాత్ములై తగు † సనకాది సిద్ధుల, చే సేవలను జెంది † చెలఁగువాని
జక్కులకును నల † రక్కసులకు దొర, యా కుబేరుని పూజ † లందువాని
విద్యాతపోయోగ † విభుఁడై తదీయాధ్వ, మొంది విరాజిల్లు † చున్నవాని
- గీ॥ తపసులకు నిష్ఠమగు జటాదండ భస్మ, చర్మముల నెలరేకను † సాంధ్యగగన
కుచినలరు గాత్రమెలమిఁ దా † లించినవాని, విశ్వమంగళములను న † ర్పించువాని.

—* విష్ణాదులు శివుని దరిసించి ధ్యానంబొనర్చుట *—

- సీ॥ దర్శమయంబయి † తనరిన బ్రుసియందు, నువవిష్ణుఁడై సిరి † నున్నవాని
సజ్జనుల్నివఁగ శాశ్వతపు బ్రహ్మంబు నా, రదునకఁ జెప్పుచుఁ † బొదలువాని

కుడితొడకాజేరిది ♦ యెడమకాలిని నెక్కు, మోకాలిపయిఁ జేయిన్ ♦ బూనువాని
రాణింపఁ దర్కము ♦ దగ్గనుజెంది యొకచేత, నొకచేత జపమాల ♦ నొందువాని

గీ॥ బ్రహ్మనిర్వాణ సుఖమున ♦ బరఁగువాని, యోగపట్టంబుఁ గట్టి చె ♦ న్నొందువాని
మునులకెల్ల రకాద్యుడై ♦ పొలుచువానిఁ, బరమశివు నచ్యుతాదుతా♦నురలుగనిరి.

గీ॥ నంది సెలవొంది డగ్గఱి ♦ వందనము లొ, సన్న శిరసు నంజలుల్ ♦ చేర్చి నిలిచి
రభవుఁ డరవిందనయనునకజనకును బ్ర, ణతులొనర్చి యొసఁగెనాన♦ నములనంత.

ప. నారాయణుం డిట్లనియె.

గీ॥ ఎఱుఁగుదుము నిన్ను విశ్వేశు ♦ నీ జగతికి, యోని బీజములై యొప్పు ♦ మన్న శక్తి
శివులకును గారణంబు ♦ చెన్నుమీఱు, నా నిరంతర బ్రహ్మంబ ♦ వయ్యనీవు.

గీ॥ సరవి స్వాంశములగు శివ ♦ శక్తులందు, నూర్ణ పదమట్లుగ్గిడింపు ♦ చుండి జగము
బాడమఁగాఁజేసి పోషించి ♦ యడఁతువీవు, నిర్వికార చిదానంద ♦ నిత్యరూప !

ఉ॥ నీవె త్రయీ సురక్షణము ♦ నెట్లనఁజేయఁగ నధ్వరంబు మున్
బావన ! పుట్టచేసితివి ♦ బల్లిదన్నై తగు సూత్రమేర్పడన్
శ్రీ విలసిల్లు ధర్మమయ ♦ సేతువులన్ బానరించినావు భూ
దేవులు వాని నైష్ఠిక మ♦ తిన్ బానరింతు సతంబు నొందుచున్. 394

క॥ మంగళ ! మంగళ కర్ముల, కుం గావించెదవు స్వర్గ ♦ కూటము ముక్తిన్
బొంగఱ నిడెదవు పెఱల క,మంగళులకు నరక మెందు ♦ మాఱదదియెఁటన్.

ప. అయినను

విష్ణుమూర్తి శివునితో దక్షునిబ్రతికించి యజ్ఞమునుబూర్తిచేయింపుమనుట

మ॥ బ్రతుకన్ జేయుము దక్షు నిప్పు భగనే ♦ త్రంబుల్ బ్రసాదింపు మా
దృతి మీసంబులొసంగుమీ భృగునకున్ ♦ దెప్పింపుదంతంబు లు
న్నతకారుణ్యమయాత్మ ! పూష కిఁక జ ♦ న్నంబందు నీచేత శి
షీతుతొ దివ్యుల ఋత్విజుల్ సుఖతను ♦ శ్రీలొండఁబాలింపుమా. 396

క॥ సమయిందితి వలయజ్ఞశి, రము మరల సముద్ధరింపు ♦ కృతు వెవ్వనిచే
సమయ ఫలసిద్ధి వానికిఁ, గుమఖులు భాగంబునీక ♦ కూలిరి యట్టుల్. 397

క॥ ఇది గొనుము పూర్ణభాగం, బిది కృతుశేషంబు రుద్ర ! ♦ యిది సీయదియౌ
ముదమున సీభాగంబునఁ, బాదలఁగ నొనరింపు సవన ♦ పూర్తి మఖేశా !

ప. అంత విరించి యుట్లనియె.

చ॥ చెడు మదినొంది భేదగతిఁ ♦ జేడ్పడి కర్మమునందె నిచ్చులున్
సుడిపడువారు లాతుల య ♦ శోధనముల్లని కుందువారు నౌ
చెడుగులు మర్మముల్ దునియఁ ♦ జేయఁగఁ గూయుదు రన్యులన్ నడిన్
వడి నిఱకఁ జంపరట్టి విధి ♦ వందితులన్ మిముబోటి సత్తముల్. 399

వ. ఇందుగ్రిండిట్లనియె.

క॥ వందనము నీలకంఠున, కిందుధరున కాద్యునకు మ ధీయసునకు నా
నందైకహేతువునకు న, మందకృపామయతనునకు ధ మహితాత్మునకున్.

క॥ ధాతలకెల్లర కీవె వి,ధాతవు త్రిగుణాత్ముడవు సు ధాకరమకుటా !
నేతలకెల్లర కీవే, నేతవు పాలింపుమిఁకను ధ నీదు జనములన్.

401

వ. దివ్యమునిజనంబు లిట్లనిరి.

సీ॥ ఉచితరూపునకు స ధ్యోజాతమూర్తికి, గదికి శూలికి ధన్వి ధికియె ప్రాణతి
వామ దేవునకును ధ వామ నేత్రునకును, వామమూర్తికి నిదే ధ వందనంబు
ఘోరఘోరునకు స ధ్యోరమూర్తికి బరే, శునకు వికటునకు ధ జోత యిదియె
పురుషార్థదునకుఁడ ధ త్పురుషమూర్తికనాది, పురుషున కిదియె చే ధ మోక్షుసేత

గీ॥ ఇనున కీశానమూర్తికి ధ నీశ్వరునకు, బ్రహ్మరూపునకును బర ధ బ్రహ్మ కిష్ట
తనునకుఁడ్రయితనునకునుఁ ధ దరతనునకు, భక్తి గావించుమిదెయభిఁ వాదనంబు.

వ. అంత నిలింపుల గాంచి బాలేందు శేఖరుం డిట్లనియె

ఉ॥ మోహముఁ జెందినట్టి యల ధ ముగ్ధులదోసము నేఁ దలంపఁ బా
పోహనుజెంది త్రుళ్ళిన దు ధ రుద్ధతమూర్తుల శిక్షఁజేసితిన్
మోహితబుద్ధి దక్షుఁ డటు ధ పూనిన జన్మము బన్న మొందె ని
స్థో హరి! యో విరించి! వినుఁ ధ డొప్పగ న్నము నిర్వహిల్లఁగన్.

403

గీ॥ అధ్వరికి బస్తమస్తకంఠబమరుఁత్ర, చక్షువునఁజూచుభగుఁడు పూ ధ యజమాన
దంతములచేత నమలుచుఁ ధ దానుఁబిష్ట,భుక్కుగుభృగుండ జశ్యక్ర ధ పులనుజెందు.

—* శివానుగ్రహమున దక్షిణు జీవించుట *—

వ. మఱియు ఋత్విక్కు లశ్వినీదేవతల బాహువులచేతను, బూషహస్తంబులచేతను
బాహుహస్తంబులఁబడసి జీవించు రత్నానర్పుండన్న నయ్యాదిమ దేవుని నుడుల
కఖిలర్షి జనంబు లలరి సాధువాదంబుల ధన్యవాదంబులనొనర్చి మ్రొక్కిరంతఁ
బుండరీకాక్షుండును విరించియు బరమశివుని నవనంబునకు భక్తి మెయి నామంత్ర
ణంబుసేయుడు, మహాదేవుండు హర్షించి నందీశ్వరాదులతో నందుఁజని
యట్లానరింపఁజేయుడు నవ్వారెల్ల హరుసంబుఁజెంద దక్షుండు నిద్రమేల్కొనినట్లు
లేచి కూర్చుండి ప్రబోధంబుఁజెంది ముందఱనున్న శివున్ జూచినయంత నె
శరత్కాలంబు నందలి హ్రదంబుఁబోలి యకల్మషచిత్తుండై పూర్వవైరంబు
మఱచి శివస్తవంబుఁ జేయఁబూనియు మృతిఁజెందిన కూఁతుఁడలఁచి దుఃఖంబున
బాష్పపూరితనయనుండై యెద్దియుఁ బలుకఁజాలకున్న నెట్లా హృదయంబు
బిగ్గవట్టి యిట్లు మహేశ్వరుఁ బ్రస్తుతించె.

ఉ॥ పెక్కులు తిట్టినట్టి నను ♦ బిట్టగ దండము చేసి తద్ది దా
నెక్కు డనుగ్రహంబు గనె ♦ యేర్పడె నాయెడ వెన్నుఁ డీవు పెం
పెక్కుగ బ్రహ్మబంధువుల ♦ నేనియు నన్నవసేయఁబూన రా
చక్కి మహేశ! యెట్లు వ్రత ♦ చర్యలఁ బాయుదు వీవు పేర్చిమై. 406

ఉ॥ వేదము రక్షసేయుటకు ♦ వెన్నునె యెష్టా తపోవ్రతేద్ధవి
ద్యాదులఁ జెన్నుమీఱు భవ ♦ దాస్యమునన్ సృజించి విప్రులఁ
గొదిలిపేమ నావులను ♦ గట్టునుఁ జేకొని కాచు గొల్లఁ డ
క్లేదుచునుందు వెల్లపుడు ♦ నెంతయుఁ బాములఁ బాపి యీశ్వరా! 407

చ॥ నిను బరమాత్మ నారయక ♦ నే నటు లెగ్గులు పల్కినన్ మనం
బున నవి లెక్క సేయకయె ♦ పుణ్యావిగర్హణజాతపాతకం
బునఁ బెనుగోతఁగూలు నను ♦ భూరికృపన్ బ్రతికించి తిట్టులన్
నిను గొనియాడఁ జాలుదునె ♦ నీదగు పుణ్యమె నిన్ను మెచ్చెడున్. 408

గీ॥ సరదునకు విశ్వపతి కార్త ♦ బాంధవునకు, జ్ఞాననిధి కీశ్వరునకు స ♦ నాతనునకు
సర్వదేవాధిపతికిఁ బ్ర ♦ శాంతమతికి, సర్వకారణునకు సమఁ స్కార మిదియె. 409

—* శివుఁడు దక్షునకు హితంబుఁ జెప్పట *—

గీ॥ అనియిటుల వేడి మొక్కిన ♦ యట్టిదక్షుఁ
గని యనుగ్రహ మొంది యి ♦ ట్లనియె దక్ష!
విను ప్రసన్నుడ నైతి నే ♦ వేశసేని
భక్తులకు లోఁగువాడ నేన్ ♦ బ్రభుఁడనైన.

వ. నన్నుఁ బూజించుభక్తు లార్తుఁడు జిజ్ఞాసు వర్ధారయు జ్ఞానియు ననువారలై నాల్గు
విధంబులుగ నన్నర్చింతు రుత్తరోత్తరు లుత్తము లందఱియందు జ్ఞాని నాకు
ప్రియతిరుం డనిఁడు నారూపుగఁ దెలియుము, నేను జ్ఞానగమ్యుండను గాని
తదితరంబులకు సాధ్యుండనుగాను. 411

గీ॥ వేదములచేతి నీక్రతు ♦ విశతిచేతి, దాసములచేతఁ దపసుచే ♦ దక్ష! నన్నుఁ
బడయఁజాలరు కర్మత ♦ త్పరులుపుడమి, భక్తిచేజ్ఞానమఁనఁ బట్టు! పడదు నెపుడు.

వ. నీవు భక్తిజ్ఞానంబులఁబాసి కేవల కర్మతత్పరుడవై యిట్లు బన్నంబు నొందితి
వికమిఁద జ్ఞానమార్గంబు నాశ్రయింపుము. మఱియు కేటొందు రహస్యంబు
గల దది యెఱిగింతువినుము. 413

క॥ నేనును బ్రహ్మయు వెన్నుఁడు, పూనిజగంబులకు హేతు ♦ భూతులమైనన్
నే నీశ్వరుడను సాక్షిని, నేను స్వయంభాసకుడను ♦ నిత్యుడ వినుమా. 414

గీ॥ ఆత్మ మాయనుగూఢమయి ♦ నందిజగముఁ
బొడమఁ జేయుచుఁ సాక్షుచుఁ ♦ బాలియఁజేయు
చును గ్రియోచిత నామంబు ♦ లొనరఁదాల్చు
చుందు నిక నిందు సందియం ♦ బొదన దెపుడు.

415

గీ॥ అట్టి పరమాత్మనయిన నామందు బ్రహ్మ, విష్ణులను భూతకోటినిఁ బిచ్చవాండ్రు
జొంగి వేటుగఁజూతురు శిరసుమొకము, మున్నయినవాని వేటుగఁ నెన్నఁడెవఁడు.

క॥ సకలాత్మలమై నిచ్చలు, నొకరూపగు మా ముగురను ♦ నొండు తెఱఁగు నెం
చక సేవించునతండే, యకలంకంబైన శాంతి ♦ నందికొను భువిక. 417

వ. ఇక నట్లుగాక,

గీ॥ పెన్నునొల్లక నక గొల్చు ♦ చున్నవాడు
సన్నలిగి పెన్నునిక గొల్చు ♦ చున్నవాడు
వీరలిద్దరు జమువీట ♦ వేగుచుందు
రంబుజహితుండు జంద్రుడు ♦ స్మంతపనుక.

వ. మఱియును.

క॥ కమలజ భక్తిదొరంగిన, గమలాపతి భక్తి యెపుడు ♦ గలుగదు వినుమా
కమలేశుభక్తి లేకయె, యమరదు నాయందు భక్తి ♦ యజ్ఞజతనయా! 419

న. కావున నీవీక భేదబుద్ధికబాసి జ్ఞానివై యుపాసింపు మిఁక యాగంబుఁ బూర్తి
యొనరింపుమన్న దక్షుం డలరి శివు సఖిలేశ్వరుండని తలంచి సకుటుంబముగా
నర్పించి యజ్ఞంబు మరల ననుసంధానించి వేల్పులకెల్లరకు భాగంబు లొసంగి
పూర్ణభాగంబు మహేశ్వరునకిచ్చి తదనుగ్రహంబుఁబడసి యజ్ఞంబు సమాప్తం
బొనరించె నంతఁ బరమేశ్వరుండు కైలాసంబునకరిగె. బ్రహ్మవిష్ణులును సఖుల
సురమునీంద్రులు సంతసంబునఁ బరమేశ్వరుయశశ్చరితంబు గానంబుసేయుచు
నిజనివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుం డిట్లు నిజస్థానంబుఁ జేరియు సతీదేవిక
దలంచి పలుమాటలు సతీచరితంబులు గణంబుల కెఱిగించుచుఁ బరమాత్మ
యయ్యును బ్రాపంచికభంగి నభినయించుచు నిర్వికారుండై యుండె. పరమేశ్వరి
యగుదాక్షాయణి యిట్లు పూర్వక శేబరంబుఁబాసి దేవప్రార్థితయై దేవకార్యంబు
కొఱకు మఱల హిమవద్దిర్విద్రవత్ని యగు మేనకయందు జన్మించి తపంబొంది
మహేశ్వరుక జేవట్టె నీ సతీ చరిత్రంబు నెవ్వఁనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారు
సకలసంపదలక బొదలుదు రనిన సూతునకు శౌనకాదులు మహాత్మా! దక్ష
యజ్ఞంబం దిట్లు పుండరీకాక్షుండు శివు నరయక వచ్చి యవమలిక జెందుట
కేమికతం బెఱుంగఁజెప్పమనుడు సూతుం డిట్లనియె.

—* క్షవ దధీచుల కలహ వృత్తాంతము *

గీ॥ చ్యవనపుత్రుండు భృగువంశ ధి సంభవుడు ద
 ధీచియనుబుషి శపియింప ధి నా చతుర్భు
 జుడు పరాకొంది యట్లు ద ధి తుని మఖమునఁ
 జేరి చిన్నతనంబొందె ధి జేవమాలి. 421

క॥ అన నేటికి శపియించెను, ముని పురుషోత్తముని సకల ధి భూతశరణ్యు
 మునివర! యెఱిగింపుమునా, ననఘుడు నుడువంగదొడఁగె ధి నవ్వారికిటుల్.

క॥ తువుడును వైష్ణవుడుగునొక, నృపునకును దధీచిమునికి ధి నేస్తంబురువా
 విపులేశుండొకపరి మా, నివతినిగని యిట్లుతా న ధి నియె మత్తమతిన్. 423

చ॥ ఎనిమిదిదిక్కులోలిమెయి ధి నేలెడు వేల్పులమాత్రలొంది మే
 దినివయఁబొల్చు భూపతి మ ధి దిక్ దలపోయఁ ద్రివర్ణపక్షిలో
 ఘనతను మించునల్లతఁడె ధి గౌరవభాజనుడన్న నంత న
 ముని విని వేదపుంబభముఁ ధి బూసని యన్నడికల్లి యిట్లనెన్. 424

క॥ జనవినుత “బ్రాహ్మణో గురు”,రను వచనముఁదలపు మదిని ధి నఖిలమునకు బా
 పనుఁడే గరియుడును బూ, జనభాజనుఁ డిద్ది వేద ధి సమృత మనుడున్. 425

చ॥ సరవరుఁడాలకించి యటు ధి నచ్చికసేయక శ్రీమదంబునన్
 బొరసిన బుద్ధి నిట్లనియె ధి భూవిభుఁడే కడుమేటి యూతఁడే
 యురవగు దైవతంబికను ధి నుర్వరఁజెందిన విష్ణువాతఁడే
 ధర నిక సగ్రపూజ్యుడగుఁ ధి దాపస! నీవస మానిపోమ్మికన్. 426

గీ॥ అనిన విని ముని క్రుద్ధుఁడై ధి యాత్మగౌర
 వం బరసి నెడ్చిపిడికిట ధి వసుమతీశు
 నెత్తిపై మొత్త నతఁడు గి ధి న్మెత్తివజ్ర
 మేసి మునివరుఁ జేల్చెను ధి దోసమనక. 427

క॥ మునివజ్రహతినిఁ దాను, ర్వినిఁ బడి కులపతిని శుక్రు ధి వినయమ్మున వే
 డిన నతఁడు చేరవచ్చి ము, నిని సంజీవిని కలన్ మనిచె నంతఁ గృపన్. 428

ప. వాత్సల్యంబుతోడ దధీచికి మృతసంజీవిని విద్య నుపదేశించి, కుమారా!
 మృత్యుంజయుడగు నీశ్వరుని భజించుచు నీ మహామృత్యుంజయ మంత్రంబు
 నుచాసింపుము. దీన నీకు మృత్యుభయంబు దొలగి శ్రేయంబు చేకూరునని
 యిట్లమ్మంత్రం బుపదేశించె. 429

—* మహామృత్యుంజయ మంత్రము *—

ధ్యానం -

శ్లో॥ హస్తాంభోజ యుగస్థ కుంభయుగలా । దుద్ధృత్వతోయం శిర
స్సించంతం కరయోర్భ్యుగేన చధతం । స్వాంకే సకంభా కశా
అక్షసృజ్జ్మగహస్త మంబుజగతం । మూర్ధ్ధ్వ చంద్రసృవ
త్ప్రీయూషార్ద్ర తనుం భజే సగిరిజం । త్ర్యక్షంచ మృత్యుంజయం,
మనుః -

శ్లో॥ త్ర్యంబకం యజామహే । త్రైలోక్య పితరం ప్రభుం । త్రిమండలస్య పితరం
త్రిగుణస్య మహేశ్వరం । త్రితత్త్వస్య త్రివహ్నేశ్చ । త్రిధాభూతస్య సర్వతః ।
త్రిదివస్య త్రిబాహోశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః । త్రిదేవస్య మహాదేవ ।
స్సుగంధిః పుష్టివర్ధనః । సర్వభూతేషు సర్వత్ర । త్రిగుణేషు కృతో యథా ।
ఇంద్రియేషు తథాన్యేషు । దేవేషు చ గణేషు చ । పుష్పే సుగంధవత్సూర ।
స్సుగంధి రమరేశ్వరః । పుష్టిశ్చ ప్రకృతేర్వస్త్వా । త్పురుషాద్వైద్విజోత్తమ ।
మహదాది విశేషాంత । వికల్పస్యాపి సువృత । విష్ణోః పితామహస్యాపి ।
మునీనాంచ మహామునే । ఇంద్రియశ్చ చ దేవానాం । తస్మాద్వై పుష్టి
వర్ధనః । తందేవ మమృతం రుద్రం । కర్మణా తపసాపివా । స్యాధ్యాయేనచ
యోగేన । ధ్యానేన చ భజంత్యముం । సత్యేనాన్యేన సూక్ష్మయా । స్మృత్యు
పాశాద్భవః స్వయం । బంధమోక్షకరో యస్మా । దుర్వారుక మివ ప్రభుః ।
మృతసంజీవినిమంత్రో । మమ సర్వోత్తమ స్మృతతః॥

వ. ఈయదియె సర్వోత్తమంబగు మృతసంజీవిని మహామంత్రం బీశ్వరుని బూజింపుచు
నిద్దాని జపించుము. మఱియు నీయది జపంబున నభిషేకంబునను హోమాంబు
నను నిమ్మాడింటఁగూడ ఫలంబొసంగు శివనన్నిధిఁజేరి యీమంత్రంబు జపించిన
వానికి మృత్యుభయంబులేదు. ఇతనిమ్మంత్రంబునను న్యాసాదుల నొనర్చి
జపించుచు శివునిబూజించిన మఱియు విశేషఫలం బొందనగునని యిట్లు సక్రమం
బుపదేశించి శుక్రుండు స్వస్థానంబునకరిగినంత దధీచి శివుని సంస్మరించి
తపంబునకై వనంబున కరిగి యందు మహేశ్వరులఁ బూజించుచు నమ్రహా
మృత్యుంజయమంత్రంబు నేకనివృత్తో బెక్కుదినంబులు జపించినంత భక్తవత్స
లుండైన శంకరుఁడు మునిదారసించి వరంబడుగు మిచ్చెదననుడు దధీచిముని
కరంబుమురిసి యిట్లు ప్రస్తుతించె.

430

సీ॥ కాలాయ ఘనతపో ♦ జాలాయ కంధరా, నీలాయ నిత్యాయ ♦ నిరతధర్మ
శీలాయ కరుణాల ♦ వాలాయ బ్రహ్మాండ, పాలాయ శర్వాయ ♦ పాలితముని
బాలాయ ధృతహరి ♦ చ్చేలాయ తరుణేందు, ఫాలాయ భగ్గాయ ♦ ప్రౌడతరజ
టాలాయ గళతల ♦ వ్యాలాయ దోర్ధను, శూలాయ శుద్ధాయ ♦ స్థూలసూక్ష్మ

- గీ॥ కారణశరీరధారిణే ♦ కర్పరతను, ఛారిణే రవిబింబవి ♦ హరిణే కృ
పాశవేఽఖలజనతాప ♦ భంజనాశ, వే నమోస్తు నమోస్తు తే ♦ తేనమోస్తు.
- సీ॥ కాలకాలాయ శ్రీ ♦ కాలరాఘ్నఖగణ, పాలాయ ఋషిలోలు ♦ పాయ దివ్య
గంగాతరంగిణీ ♦ రంగాయ మానజ, టామండలాయ కు ♦ తారశూల
బాణబాణాసన ♦ పట్టిస శక్తిగ, చూడండ చర్మాసి ♦ ధరకరాయ
కాకోదరాధిప ♦ గ్రైవేయభూషిత, కంధరాయానంబ ♦ బంధురాయ
- గీ॥ పరమశక్తిహృదయభర్తా ♦ పద్మకోశ, రంజనాహస్కరాయ వి ♦ రాజతేందు
శకలభాస్వరకోటీర ♦ చారుతరశి, రస్థలాయ నమోస్తు ప ♦ రాత్నరాయ.
- స. అని యిట్లు సన్నుతించి.

—* శివుడు దధీచిమునికి వరమునిచ్చుట *—

- గీ॥ దేవ ! నాకిడువజ్రాస్థిదివ్యతనువు, మఱియునమృతత్వము నదీన ♦ మఱియు ననుడు
శంకరుం డట్లయగునని ♦ సంయమికి వరంబొసంగి పేగ నిజనివా ♦ సంబుజేరె.
- చ॥ మునియు వరంబుఁజెంది యుప ♦ భూభుజుఁజేరి పదంబుచే శిరం
బును వడిమోఁదె నాతఁడును ♦ భూరితరాగ్రహమొంది వజ్రమున్
ముని యురమందువేయ నది ♦ మున్నటి యట్టులఁగాక పూరిగాఁ
గనువడతేఁడు సూచిమది ♦ గాటపునక్కజ మొందియంతనే.
- ఉ॥ కానకుఁ బోయి శ్రీపతినిఁ ♦ గంజదళాక్షుని భక్తవత్సలున్
బూనికతోడ నెంచి తపఃమున్ బొనరింపఁగ దేవనాథుఁ డా
మానవనాథుఁజేరి బహు ♦ మాసమొసంగ సభీష్టమద్లఁగా
నానృపుఁ డర్చ మొంది కమ ♦ లాక్షున కర్మిల్లిమొక్కి యిట్లనెన్.
- గీ॥ బాపడొక్కడు నను దలఁ ♦ బగులదన్నె
వజ్రమేసితి వితయయ్యె ♦ వరద ! యతఁడు
శివునిఁ బూజించి వాంఛిత ♦ సిద్ధులొందె
వానిపేరు దధీచియ ♦ వ్యానిఁ గనుము.
- స. మఱియుఁ దనకును దధీచికి జరిగిన వాదంబు తెఱంగునంతయుఁ దెలిసినఁ బురు
షోత్తముఁ డవ్విధంబెల్ల నారసి దధీచియెడ ననుచితంబు లేకున్నను యువునికై
తానద్దధీచినిఁ జెనకక తప్పమియును, దధీచిచే దన కసర్థంబు రానుండుటయు
నెఱింగియును భక్తవాత్సల్యంబుఁ ద్రోసివేయఁజాలక దధీచితోఁ బోరనెంచి
యువున కిట్లనియె.

గీ॥ బ్రాహ్మణు లజయ్యు లందును † బాశుపతులు
కడిది మగ లట్టివారితో † దొడరనగునె
సాహసిక్యంబు జలము రో † సంబుమీటి
పోరితముఁదెచ్చికొంటివి † భూమిజాని !

వ. ఇక శాంభవుల వైభవంబెఱుంగవే వినుము.

సీ॥ అశ్రాంతపారమే † శార్చాపరానంద, భరితాంతరంగులు † పాశుపతులు
ఆణవాదిమలత్ర † యధ్వంసకారణ, పరమదీక్షాచణుల్ † పాశుపతులు
తాపత్రయాగ్నిదం † దహ్యమానశరీర, బాధానివర్తకుల్ † పాశుపతులు
పూర్వకర్మఫలాను † భోగనానాగర్భ, వానదూరీకరుల్ † పాశుపతులు

గీ॥ సర్వవేదాంతసిద్ధాంత † సారవిహిత, పథవిరాజితగమనులు † పాశుపతులు
ప్రౌఢమధ్యాహ్నవిస్ఫుర † ద్భానుబింబ, భాసమానప్రకాశులు † పాశుపతులు.

వ. ఇక నిన్నుఁగఱించి యిమ్మునితోఁబోలెద నవలఁ గానున్నదియగును.

క॥ అని వేగ దధీచి మునీం, దుని డగ్గటి చనరమఁగుఁ దోయజనేత్రుఁ
గని ముని యనియెను కేవల, నిను నెఱుఁగుదు భక్తకార్య † నిష్ఠాతునిగాక.

గీ॥ ఐన వినుము మహేశ్వరాఁచ్ఛానిరతుల, కెందు నలయరు టట్లుమి † మెంచువాఁడ
అట్లుగా కది యొనవుచో † నరసివల్కు, కలను చేసెను నీతోడఁ గంజనయన !

—* పిష్టు దధీచుల యుద్ధము *

క॥ లేదలమట బెదరేమియు, లేదెందుఁ బరాజయంబు † లేనే లేదో
శ్రీదయిత ! యనుడు గుపితుం, డై దాననహంజ చక్రమారసి కనఁగా.

గీ॥ అదియుఁ జలనంబుమాలిన † నమ్మునీందుఁ
డరసి నగి యిట్టులనె వారి ! † యైశ మీ ను
దర్శనము నను దెగబార్ప † దఱియ దన్య
సాధనములనుగొని వేయు † చలముమీటి.

444

క॥ అని యుల్లసమాడిన య, మ్మునివయి సంధకము గదను † భూర్యస్త్రములఁ
వనజాక్షుఁడేసె సంక్రం, చనముఖులును దఱిసి మునిని † నానాస్త్రములఁ.

గీ॥ పొదవమునియల్లియొకకుశ † ముష్టిఁదెచ్చి, శివుని స్మరియించివిడిచినఁ † జెలగియద్ది
ఘనమగుత్రిశూలమై వారిఁకఠినసాధ, నముల నస్త్రంబులను వేగఁనమయఁజేసి.

వ. సకల నిలింపులతో జనార్దనుని మర్దింప నేతెంచుచుండుటఁ గాంచి.

గీ॥ అతుల మాయాన్వితుండగు † నచ్యుతుండు, తన్నుఁబోలిన చక్రగ † దాధరులను
నయుతమూర్తులవెడలించఁనడరివారు, తాపనునిపై కిదుముకఁగఁదలఁకకతఁడు. 447

క॥ వారందఱి శూలమునక, జూరుకబానరించి యార్వఁజూచి హరియుఁ దా
మీఱిన కినుకన్ ఘోరా, కాగుండ్లై విశ్వరూప ధరిమక జూపెక. 448

క॥ పదునెనిమిది లోకంబులు, నదీనదోదధులతోడ ధరిమములతోడక
బాదలెను భగవత్తనువున, నది గని ముని శివునిఁ దలచి యచ్చెరు వొప్పక.

గీ॥ హరికి నిట్లనె నిదియేమి ధరిమయము
కనుము నేఁ జూపెదనటంచు ధరిమమెఱయ
చ్యవనియుఁ దనయందు బ్ర ధరిమండమెల్లఁ
జూప విస్తయమొందిరి సురలు హరియు.

క॥ అంతయెగాక జనార్దను, నెంతయు దహించుచున్న ధరిమిఁగని హరిబ
ల్వంతముతోఁ దలవడఁగని, చింతిలి పరమేశ్వరులకుఁ ధరిమ రయమునక *

చ॥ వలదు మహాత్మ! భక్తజన ధరిమ! పద్మదళాక్ష! మానిపై
నలుకను మాను మీఱఁడలి ధరిమనిభక్తుఁడు పోడ యెంతయుక
గలువములేదు వీనియెడఁ ధరిమశభావము డింపు తేనికె
జెలిమిఘటింపు! మానియెడఁ ధరిమ వేటువిధంబు రూఢిగాక. 452

వ. అనిచెప్పట యాలకించి తువుండు పశ్చాత్తప్తుండై తనకోసరంబిట్లు రమా
కాంతుం డాఱడినొందుటకెంతేని వందురి యథార్థంబెఱింగి నచ్చి దధించి యంగ్రు
లందుఁ బడి యిట్లు పొగ్గించె.

—* ధరిమకు దధించినర్థించి యుద్దంబునుడుపుట *

శా॥ మన్నింపన్ గదవయ్య! నాయఘములన్ ధరిమింద్రచూడామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నా చెడుపనిన్ ధరిమేశ్వరగ్రామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నామదము నా ధరిమయైకవిద్యనృణీ!
మన్నింపక గదవయ్య! వేగనను నశ్రునిత్రచింతామణీ! 454

వ. అనియిట్లు దీనుండై యనుగ్రహం బర్థించుచున్న తువున కభయంబిచ్చి తన
మదిని శివుని సంస్మరించి రమేశ్వరునితో నితరదేవతలన్ గాంచి యాగ్ర
హంబుతో.

గీ॥ తివిరి మధువైరి! నీవును ధరిమజాలెల్ల
రుద్రకోపాగ్నిఁ బొగలుదు ధరిమ ద్రుతమందె
యని శపించి తువునిఁ జూచి ధరిమ! నృపుడు
పూజ్యుడై యైన బ్రాహ్మణుల్ ధరిమతములు. 456

౪. అనిచెప్పి మునీంద్రుని డాత్యాశ్రమమునకేగె నంత విష్ణుడు చలంబు మాని సురలతో స్వలోకంబునకరిగె. తువుండును మనఃకాలుష్యంబును బాసి నిజ గృహంబునకరిగె నీ సమరంబు పశ్చిమోత్తరంబందలి స్థానేశ్వరంబను నెడ జరుగు టన్ జేసి యద్ది పుణ్యస్థలంబయ్యె జను లిద్దాని సేవించిన శివానుగ్రహంబు నొందుదు రిక్కతన విష్ణాది సురలు మోహితులై దత్తాధ్వరంబునకేగి యట్లు భంగం బొంది రీతుపదధీచివాద చరిత్రంబు సంక్షేపంబుగ మీకెఱింగించితి నిద్దానిఁ జది విన వినిన జనుల కపమృత్యుపీడాపరిహారంబగు రణంబునందెవ్వ రేని దీనిఁ జదివిన మృత్యుభయంబుఁ దక్కి విజయంబుఁగాంతురని సూతుండు శౌనకాదిమునులకుఁ జెప్పటయు.

457

|| మంత్రాధ్యనుతా! శివ, మంత్రజపాత్మంత కుశల † మానసహంసా!
యంత్రితసత్కార్యా! దు, స్తంత్రజనవ్యూహవిముఖ! † ధార్మికనుముఖా!

గద్య — ఇది శ్రీ బుధజన విధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణం బందలి సతీఖండంబు సర్వంబును సంపూర్ణము.

(శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ)

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీఖండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

మదుమాశంకరపద

తామరసామోదభక్త ధి తల్లజసుకథా

ప్రేమమతీ! లక్ష్మ్యంబా!

మామకజననీ! మనీషి ధి మాన్యచరిత్రా!

౩. అవధరింపుము, శౌనకాదిమునులు సూతునిఁ గాంచి.

—* సూతుని శౌనకాదులు పార్వతీజన్మచరిత్రంబు జెప్పమనుట *—

మ॥ మును దక్షాధ్వరమందు మేన్విడిన యం ధి భోజాక్షి దాక్షాయణీ
వనితారత్నము దివ్యవక్త్రుల యద ధి భ్రాష్టరసన్ జేసి పా
వనుడౌ పర్వతరాజమౌళికిని భా ధి స్వచ్ఛలమేనాజ్ఞలో
చనకున్ బుట్టి హరున్ వరించెనని పృ ధి స్తావించి తీవెంతయున్.

2

గీ॥ అరసి యేళుణ్యమున జగదంబననుఁగు, సుతనుగాఁగొని రదిగదం ధి పతులు గిరిజ
యేమితవమొనరించి తాఁ ధి గామహరుని, రాణియయ్యె పచింపు పు ధి రాణసూరి!

ప. అని యడిగిన మునులకు సూతుం డలరి యిట్లనియె.

మ॥ మును రాజీభవుండు నారదున కా ధి మోదంబుతో నిచ్చరి
త్రను బుత్రాదృతిఁజెప్పె నమ్ముని నితాం ధి తన్నేహభావంబునన్
ఘనుడౌ వ్యాసమహర్షికిఁ దెలిపె నా ధి కారుణ్యవారాశి నా
కనురాగంబునఁదెల్పె మీకిపుడు నే ధి నద్దాని బోధించెదన్.

చ॥ గురునకు నందనంబెడుదు ♦ గోపతివాహను శీతశైలజన్
 దిరముగ నాత్మలోఁ గొలుతు ♦ దివ్యతపోనిధులార ! మీరికన్
 బరమశివున్ మహేశ్వరిని ♦ భావమునన్ గురుహృద్వినిల్పి భా
 సురతరథారణగనుఁ డ ♦ శోకనిధానకథానుధాంజలుల్.

5

— * కథా ప్రారంభము - హిమవద్గిరి వర్ణనము * —

ఉ॥ ఉత్తరదిక్కునందుఁ జెలు ♦ హిందు హిమాలయనామధేయదీ
 వ్యుత్తరపర్వతేంద్రము మ ♦ హామణిరత్ననిధాన మెల్ల సం
 వత్తులకెల్ల ప్రాగవర ♦ వాఙ్మల దాఁచుచు బృద్ధిఁగొల్పు లో
 కోత్తరమానదండమన ♦ నుజ్జ్వలకాంతుల నొప్పు గొప్పగన్.

6

సీ॥ అభ్రగంగాతరం ♦ గాళి నుయ్యెలలూఁగు, రాజహంసవతంస ♦ రాజి యెందు
 హేమతామరసమాఁలామండనముసేయుఁ, గమనీయగంధర్వ ♦ గణములెందు
 బహుమహాసవనయాఁపస్తంభముల లెక్క, సేయు విద్యాధర ♦ శ్రేణియెందు
 నిజబాణనిచ్చిన్న ♦ గజకుంభముల ముత్తి, యము లేసు భిల్ల చ ♦ యంబులెందు

గీ॥ జగములన్నియునల్పన ♦ చంద్రమాళి, యడుగుపృథ్వీ వైభవం బమరఁగొల్పి
 యప్తసిద్ధులఁగొని సువర్పావళి మురియు, నెందు నట్టి శుభాభ్యంబు ♦ హిమనగంబు.

క॥ ఘనసారాద్రి యనన్ జం, చనశైలేంద్రంబనంగ ♦ నవనీతనగం
 బన రాజతపర్వతమనఁ, జను నలిగుబ్బలి లనద్వి ♦ శచవిద్యుతులన్.

8

గీ॥ స్ఫాటికశిలోచ్చయంబనఁ ♦ బరఁగుఁగాని, నీరసముగాదు శర్కరా ♦ ధారుణీధ
 రంబనఁగఁజెల్లుఁగాని యఁరయఁబిసీలి, కావ్యతముగాదుహిమవన్న ♦ గముజగమున.

మ॥ కడుధావశ్యము నొప్పు మూర్తిరమచే ♦ గంగాధునీధారలన్
 వెడలన్ జమ్ముశిరమ్ముచే మునిజనా ♦ భీష్మాశ్రయత్వమ్ముచే
 నడఁగన్ బోని యనన్యసంచిత మహా ♦ ప్రేశ్వర్యసంపత్తిచే

'బుడమిన్ శంకరమూర్తిఁబోలు హిమవ ♦ ద్భూభృద్వరం బారయన్.

10

శా॥ నానాదివృక్షగంధపుష్పలతలున్ ♦ నానాఫలోర్విజముల్
 నానారత్నమయంపు గోనలును గం ♦ ధర్వామరస్కంధముల్
 మానీంద్రాశ్రమముల్ సరిత్తులు భి ♦ ల్లస్త్రీకనద్యేను ఏ
 కానాదంబులు చెన్నుమీఱు గిరికాం ♦ తారంబులం దెల్లెడన్.

11

గీ॥ అమరఁగేదార దేవుని ♦ యండఁజేరఁ, గిన్నరతఁ గింపురువత భం ♦ గించునంచుఁ
 గిన్నరులుఁ గింపురువు లల్ల ♦ గిరినిఁజేరి, నరులు పూరువులై యలఁగిరి యమూఁదె

వ. మఱియు నప్పర్వతరాజంబు.

- గీ॥ పసిండి మొదలగు లోహాల † పంటచేను
మేటి యోషధులకు నెల్ల † మేల్మి పొలము
పనుఁగులు సింగములు పసి † యించు కోన
యగుచుఁ దగు మంచుఁగొండ పు † ణ్యములకండ. 13
- క॥ కేదారము మోక్షోషధి, కేదారము బదరవన మొ † గిన్ శంకరు దా
మోదరుఁ గై వనముగఁగొని, శ్రీదనరుచు జగములందుఁ † జెలుపునదన ర్క.
- క॥ ఒకచో గంగానది యింక, నొకచో యమునాధునియు మ † తొకచోనాగం
డకినిర్భురిణియునున్ వే,తొకచో నా బ్రహ్మపుత్ర † యుదయించె నటన్.
- గీ॥ అలకనందాస్రవంతికా † భ్యర్ణమందు, నలరు రుద్రాక్షతరువనం † బుల సఖండ
బిల్వమూలాశ్రయంబుగాఁగొనించి తపము, సిద్ధిగాంతురు మునులందఁచిరమునంద. 16
- క॥ స్థావర జంగమ రూపము, లీవిశ్వోత్తరమహాద్రి † కెనఁగును తెంటన్
స్థావరమిది వేతొకఁ డిల, దేవాకారుండు రుచిర † దేహుండలరుక్. 17
- గీ॥ దర్శనీయుఁడు పుణ్యతత్పరుఁడు మంచి, వారలకు నెల్లఁ బ్రియమైన † వాఁడు కేశ
వాంశుఁ డుద్దామతేజస్వి యవికృతుండు, రాణదనరొందుఁ బర్వత † రాజరాజ.
- ఉ॥ ఆ నగరాజవర్మఁడు కు † లాభ్యదయంబును ధర్మవృద్ధి నెం
తేనియు దేవతాపితృహి † తేచ్ఛయు నెంచి విభాహమాడఁగాఁ
బూనుడు దేవతాగ్రీవులు † పొందుగ నాత్మహితప్రయోజనా
ధీనమనస్కులౌచుఁ బితృ † దేవులపాలికిఁ జేరి కూరిమిన్. 19
- ఉ॥ మీకును నాకవాసులకు † మేదినికంతకు సౌఖ్యసంపదల్
చేకుఁజేయఁగాఁగడఁగి † చెచ్చెర వచ్చితి మిందు నిత్యల
క్ష్మీకలితఁ భవత్సతను † మేనకకన్యను శైలరాజను
శ్లోకున కిచ్చి ధర్మవిధి † చొప్పునఁ బెండ్లి యొనర్చుఁ డిత్తఱిన్. 20
- గీ॥ దాన సకలంబు ఫలియించుఁ † గానమీరు, సంశయింపకుఁ డిబ్బంగి † సత్వరముగఁ
పెండ్లిఁగూర్చుఁడు సురలకుఁ † బ్రియముసేయు, వారలేనియు భూరివిఁచారులార! 21
- క॥ అనియిటు పలుకఁగ వారలు, విని తమకూఁతులకు సంభ † వించిన శాపం
బును దెలిసియు సురవర్మల, యనుశాసన మారసియుఁ ద † థాస్తనిరి తగన్.

— * మేనకా హిమవద్వివాహము * —

శా॥ అంతన్ వేగమె శైలరాజవరు నా † హ్యనించి దేవప్రజం
బెంతో సంతసమొంది యుత్సవములె † న్నేభంగులన్ బన్న న
త్యంతామోదముతోడ నప్పితలు గ † న్యాదానమున్ జేసి శ్రీ
మంతంపుంబనఁ బెండ్లి చేసిరి మునుల్ † మన్నించి దీవించఁగన్.

క॥ హరియును బరమేశ్వరియునున్, హరిహారుడును లోనుగల్గు ♦ నమరు లుమన్ శం
కరు మదిలోఁ దలఁచుచు న, పురిణయమునఁ జెందిరపుడు ♦ పరమ ప్రీతిన్. 24

గీ॥ దేవతలుమానులును బిత్తు ♦ దేవతలను, జాలఁగొనియాడి గిరిరాజు ♦ చనవుమెచ్చి
చనిరి తమగీములకు హిమా ♦ చలుఁడుసంత, సమున నిలుఁజేరె మేనకా ♦ సతినిఁగూడి.

క॥ అనిపలికిన సూతునిఁ గనుఁ, గొని మేనకజన్మకథను ♦ గొనకొని యమ్మా
నిని తోఁబుట్టుల చరితం, బును శాపవిధానమును జె ♦ పుమనిరి మానుల్. 26

—* మేనక మున్నగువారికి సనకాదులకాపము *—

శా॥ సూతుండిట్లనెఁ బద్మజాత్మజుడు ద ♦ తుండఁ మునీంద్రుండు వి
ఖ్యాతుం డాతని కూఁతులర్పదుగు ర ♦ క్కంజాస్యలక్ గశ్యపా
ఖ్యాతుండాదిగ నొప్పువారి కిడి క ♦ ల్యాణంబు చేసెన్ స్వధక్
జేతోమోదముతోడ నందుఁ బితరుల్ ♦ చేపట్టి రప్పట్టునన్. 27

గీ॥ వారలకునాస్వధనుబుట్టి ♦ వన్నెఁగాంచి, రాత్మజాతలు మూఁగురా ♦ యతివలందు
మేన తొలిచూలు రెండవఁచాన ధన్య, చివరకాన్పు కలావతి ♦ చిగురుఁబోణి. 28

క॥ ఈమువ్వుర యాహ్వాయములు, శ్రీమంగళదాయకములు ♦ చింతాహరముల్
ప్రేమమునఁ దలఁచువారికిఁ, గామితములనిడు నవిఘ్న ♦ కరములు ధరణిక్.

గీ॥ అట్టిమువ్వురు కన్యక ♦ లమలమతులు, ఘనతరజ్ఞాననిధులు యో ♦ గినులు లోక
మాతలనఁజెల్లు వారుఁ సంప్రీతి నెల్ల, లోకముల సంచరింతురు ♦ వీరమెఱయ. 30

శా॥ శ్వేతద్వీప మొకప్పుడీ ముగురు ల ♦ క్షీనాథు దర్శింపఁగాఁ
బ్రీతిన్ జేరి రథాంగహస్తునకుఁ బే ♦ ర్మిన్ మొక్కి మేల్ ఘక్కులక్
జేతోమోదముగా నుతించి తగువా ♦ సిన్ బొల్చు పీఠంబులక్
జాతామోదమునక్ వసించిరి సరో ♦ జాతాతుకస్సన్నలక్. 31

గీ॥ బ్రహ్మమానసపుత్రులు ♦ బ్రహ్మవేత్త, లఖిలలోకార్చితులు సన ♦ కాదిఋషులు
నలుపు రపు డటకే తెంచి ♦ నలిననేత్రు, నాదరంబునఁ గాంచి సాష్టాంగపడిరి. 32

క॥ వారిన్ గని యటనుండిన, వారెల్లరు గద్దియలను ♦ వదలినిలిచి కై
వారములుచేసి మ్రొక్కిరి, సారెకు భయభక్తు లాత్మ ♦ సంబాళింపన్. 33

క॥ హరియును మునితల్లజులను, బరమామోదమునఁ గాంచి ♦ బహుమణిగణభా
స్వరపీఠము తెక్కుండన, నరుదుగ నాసీనులైరి ♦ యమ్మానివరుల్. 34

గీ॥ అప్పుడటనున్న మేన ధన్యయుఁగలావ, తియును దైవవిమోహితలయి ఋషులను
గాంచి గద్దియలందుండిఁకదలకుండి, రకట ! చెడుకాలమునఁ దెల్పి ♦ యమర దెవుడు.

క॥ ఎదురుకొనక లేవక తమ, పదముల కెఱుగక యొకింతఁ ♦ బలుకక తగు న
మృదవతలఁగాంచి సంయము, లేదఁ గినుకన్ గొనిరి జ్ఞానులే యైనఁ గడున్.

వ. అంత వారలలో సనత్కుమారుం డా చపలాక్షుల నీక్షించి యిట్లు శాపంబిచ్చె.

చ॥ గరువముఁజెంది మీరు పితృ ♦ కన్యకలైనను మాసులకు నుముక్
బరిభవమొప్పుఁ గాంచి యిటు ♦ పల్కక లేవక మ్రొక్కకుంటి రి
క్కరణి నురాంగనోచితము ♦ గాదిక నాకముఁబాసి మీరు మూ
గురు ధరకేగి మానినుల ♦ కున్ సతులొదురుగాక యుగ్మలుల్ ! 38

గీ॥ ఎవ్వ రజ్ఞానమోహితహృదయులగుచు, ననుచితము లాచరింతురో ♦ యట్టివారు
గుడుతురక్కార్యఫలములఁ ♦ బుడమిలోనఁ, దప్పడెప్పుడదేలాటి ♦ తద్జ్ఞులకును.

చ॥ అని శపియింపఁగా విని భ ♦ యమ్మన నప్పితృకన్య లెంతయున్
మనములఁ బొక్కుచున్ దురభి ♦ మానముఁ బాసి మునీశ్వరాంఘ్రిలం
దునఁ దలలుంచి మ్రొక్కి విన ♦ తుల్ బాసరించి మహాశ్మలార! పా
వనమతులార! మాదయిన ♦ పాపముఁబాపి యనుగ్రహింపగే! 40

క॥ “దాసులశవ్వలు దండము,తో సరి”యని యరసి యవులఁద్రోయక మము వి
శ్వాసమున శాపమోక్షము, చేసి కటాక్షింపుఁడి య ♦ చింత్యపృజ్ఞుల్ ! 41

క॥ ఇదియుఁ బ్రమాదవశంబున, నొదవిన తప్పిదముగాని ♦ యుత్తముల మిచున్
మదమునఁ జల్లనచేసిన, యదిగా దిక నరసి ప్రోవుఁడచ్చచరిత్రుల్ ! 42

గీ॥ అనియిటుల పెక్కుభంగులనంజలుల్ ఘ, టించి ప్రార్థించునబలలఁ♦ గాంచియంది
తాదరమునక్షమించి నయంబుగాఁ బ్రి,యంబుగ నసత్కుమారుఁడెట్లనియెమరల.

—* సనత్కుమారుఁడు మేనకాదుల ననుగ్రహించుట *—

ఉ॥ సంతసమయ్యె మానసము ♦ చక్కవడెన్ పితృకన్యలార! మీ
రెంతయు దైన్యమొంది యిటు ♦ లెంతొ ప్రియంబుగ మమ్ము వేడుటన్
జింతఁదొలంగు డింక ధృతిఁ ♦ జెందుడు పొందుడు శ్రేయ మెవ్వరేన్
వంత పొసంగినట్లు కద ♦ వందురి ముందటి బాగెఱుంగుటల్. 44

వ. మీకొసంగిన శాపంబుఁగూడ శ్రేయంబై యెసంగు నద్దానిఁ దేటపఱచెన
వినుండు మీ మువ్వురలో.

మ॥ హిమకై లేంద్రుఁడు మేనకన్ జనకరా ♦ జేంద్రుండు ధన్యన్ వణి
క్తుమనుండౌ వృషభానుఁ డంతిమను మెచ్చుల్మీఱుఁ బెండ్లాడ మీ
కుఘ్నయున్ సీతయు రాధయున్ గ్రామముగా ♦ నుత్పన్నలై శర్యు న
ర్జుఘవంశ్యుండగు రాముఁ గృష్ణుని వివాహంబాడువా రిమ్మహిన్.

చ. కృత త్రేతా ద్వాపర యుగంబులందుఁ గ్రమమ్మున మీరు మూఁగురును
గూఁతులనలన మిగుల గీర్తిన్ జెంది వారి యనుగ్రహంబునఁ దైలాన నైకుఁడ
గోలోకంబులకుఁ జనువారింక మీకు లగ్నయ్యెడుమని దీవించి కేశవుని యనుజ్ఞన్
గొని యమ్మును లంతగ్ధానంబునొందిరి. పితృకన్యలును దెప్పరిల్లి విష్ణుదేవుని
వీడ్కొని తమ నెలపులకున్ బోయినన సూతునకు శౌనకాదులిట్లనిరి. 47

శీ॥ మేనకాజన్మచరిత మఁ మ్రొలఁతపెండ్లియును దెలిసికొంటి మదిగ్రాఁజోత్తమునకు
యఃఖలజగంబుకూతురై యవతరించుటయునునీశ్వరుఁ బెండ్లాడుటయును జెప్పును.

ఉ॥ నావుడు సూతుఁడిట్లనె మ ఁ నకిప్రియమొప్పు నగాధిరాజు మే
నావనితన్ గ్రహించి నద ఁ నంబున కేగి మనోజభోగసౌ
ఖ్యావళిఁ దేలుచుఁ గడిది ఁ హాయనముల్ గడపెన్ నభస్రవం
తీవిపులొర్మికేతలను ఁ దేశవిశాలచనీతలంబులన్. 49

—* విష్ణుది దేవతలు హిమవంతునివద్దకు వచ్చుట *

గీ॥ అత గొన్నిదినంబుల ఁ కచ్చుత ప్ర, ముఖనిఖలలేఖు లేకమై ఁ భూధరేందుగ్ర
పాలికరు దేరఁగాఁగాంచి పరమధక్తి, వందనముచేసి పీఠముల్ ఁ పరుసనొసఁగి. 50

గీ॥ అర్ఘ్యపాద్యంబులను జంద ఁ నాక్షతాః
ములనుబూజించి కల్పక ఁ ఫలములిచ్చి
మృదుమధురవాగ్విలాసంబు ఁ మెజయ వినయ
వినతుఁడై యిట్లువల్కెఁ బృ ఁ ధీధరుండు. 51

ఉ॥ నేడు ఫలంబుఁజెందె జని ఁ నేడు ఫలంబును జెందె నర్చయన్
నేడు ఫలంబుఁజెందె సిరి ఁ నేడు ఫలంబును జెందె జ్ఞానమున్
నేడు ఫలంబుఁ జెందిరి మ ఁ నీషులు మెచ్చుచితాళ్ళు గుంపుగాఁ
గూడి మహాత్ములీర లిట ఁ కున్ జనుడెంచుటచేత బ్రాణిగన్. 52

క॥ ధన్యుడనైతిని రాష్ట్రము, ధన్యంబయ్యెను గొలంబు ఁ ధన్యంబయ్యెన్
ధన్యతఁజెందెఁ గుటుంబము, ధన్యతఁజెందెను గ్రియావి ఁ ధానంబెల్లన్. 53

క॥ తమసేవకుఁడై తగు నీ, హిమభూధరుచేత నిష్ప ఁ జేపనియేన్ జ
త్తమునందుఁ దలఁతురేనియుఁ, బ్రమోదమిగురొత్తఁజెప్పెడు ఁ పావనచరణుల్!

క॥ అని పల్కిన హిమవంతునిఁ, గని ననజాతౌదు లాత్మ ఁ కార్యమునకు సి
ద్ధిని నిశ్చయించి వేగమె, యనురాగముతోడ నిట్టు ఁ లని రాతనితోన్. 55

గీ॥ వినుముగిరిరాజ! మేము నీవేశ్వమునకుఁ, గడుముదమ్మున వచ్చినఁకారణమును
దెలియఁజెప్పెద మది నీకు ఁ దివిజరాజి, కఘలలోకంబులకుఁ కుశ ఁ లావహంబు. 56

—* విష్ణుదులు మేనా హిమవంతులను దపంబు నేయుమనుట *—

ఉ॥ ఆదిమశక్తి సర్వజగః † దంబిక మున్నల దక్షుకూతురై
యాదిమదేవుడొ శివున † కాలయి యాలరిదక్షుఁ డీశునం
దాదరబుద్ధి మాని దుర † హంకృతి నధ్వరమూస నేవపున్
వేదనఁ జెంది దేహమును † వీడుట నందఱెఱుంగు జాడయే.

57

ఉ॥ ఆ జగదంబ యాసమధి † కాతతనత్కరుణావలంబ దా
నా జగదీశుఁబాసి యటు † లాత్మపదంబును జెంద నీశ్వరుం
డోజముఁ దక్కి భూవలయ † మొంటిగఁ గ్రుమ్మరి విస్ఫురత్తపో
యోజన సేయుచుండ నిపు † డొక్కట యోగులు చుట్టి కొల్వగన్.

58

గీ॥ అమ్మహాదేవి గ్రమ్మట † నవతరించి, యామహాదేవుఁ బెండ్లాడి † నపుడు మరల
నందఱికి లెస్సలయ్యెడు † నంతదనుక, సుఖము సమకూర బెందు వి † శుద్ధశక్తి!

ఉ॥ కావున నీవు నీ సతియు † గాటపుభక్తి వహించి యమ్మహా
దేవి గుఱించి తీవ్రతర † దివ్యతపం బొనరింపుఁ డింపుమై
పావనులైన మీకు గుణ † వల్లభ యాజగదంబ కూతురై
నీవనితోదరంబున జ † నించును బెంచును మేటి శ్రేయముల్.

60

క॥ ఇది విధివిహితం బిత్తఱి, నదనెఱిగి భవద్భవమున † కరుదెంచితి మ
భ్యుదయవిధానముఁ దెల్పఁగ, నిదియదియని యనక సేయుఁ † డీకమాపనుపున్
వ. అని చెప్పిన నపురస్తసార్వభౌముఁ డందులకు వల్లేయనినంత సుపర్వగ్రామణు
లాతనికిఁ దత్సతీయగు మేనకకున్ దవశ్చర్యాప్రకారం బుపదేశించి వారలఁ
దపంబందు నియోగించి యటనుండి వెడలి మార్గమధ్యంబున నొక్క పుణ్యారణ్య
ప్రదేశంబందు మహేశ్వరిన్ గూర్చి నమస్కరించి యిట్లు ధ్యానంబొనర్చిరి.

—* విష్ణుదులు పరదేవతనుగూర్చి ధ్యానమునేయుట *—

మ॥ జగదంబా ! యుమ ! శంభులోకనిలయా ! † శర్వప్రియా ! దుర్గ ! యి
మ్ముగ సీయఙ్గుల మొక్కి కొల్చెదము వి † స్ఫుర్జిత్రతాపాయతా !
త్రిగుణాతీత! గుణాంతితా! శుశ్రినుతా! † శ్రీశక్తి! యవ్యక్తమూ
ర్తి! గభస్తి స్ఫురితాకృతీ! ఋజుగతీ! † దీవ్యచ్ఛరితోన్నతీ!

63

సీ॥ కమలజాండములందు † గల జగజ్జీవుల, నుండి యంతకుదృష్టి † నొసఁగుదాని
భాస్కరమండల † వర్తినియగుచుఁ బ్ర, పంచప్రకాశమ్ము † బెంచుదాని
నిద్రీయన్ బేరితో † నిఖిలభూతములకు, మాయాపటంబు న † మర్చుదాని
సంసారజాతవి † స్తారదుఃఖాబ్ధిని, స్తారతరణినాఁగఁ † దనరుదాని

గీ॥ యమముమున్నగు సర్వయోః † గములపాల, నమునఁజాల వలంతియై † యమరుదాని
వింధ్యగిరివాసనిరతయై † వెలయుదానిఁ, బరమశివురాణిఁగొల్తు మ † పారభక్తి.

ఉ॥ నీవె సమస్తవేదగత † నిశ్చితతత్త్వమ వంబో! యిశన్
నీవె సమస్తదేవగణ † నిత్యనియామక వమ్మరో! యిశన్
నీవె సమస్తలోకముల † నేటుగ సాకెడు జాణ వంబికా!
నీవె సమస్తదుర్గతుల † నెట్టనఁగొట్టెడు దిట్ట వీశ్వరీ! 65

క॥ పుష్టివిసీవే సురలకుఁ, దుష్టివిసీవే ముసీంద్ర † ధూర్వహులకుఁజ
త్తేష్టరమ వీవె పుణ్యుల, కష్టమశని వీవె దుర్జ † నావళిక్లెన్. 66

గీ॥ వేదములకెల్లఁ దల్లియై † విశ్వమెల్ల, వెలయు గాయత్రి వీవె సా † విత్రి వీవె
ఆ సరస్వతి వీవె స † రాగమార్గ, సారవస్తువ వగు దీవె † సత్యమీవె. 67

—* విష్ణోద్బలక్షఁ బరదేవత సాక్షాత్కరించుట *—

గీ॥ అని యిటుల్ వినుతింపుచు † నంబికను గ, నంగ వాంఛించు దేవాధి! నాథవరుల
కట్టెదుర నగ్గలంబైన † కరుణ గదుర, నమ్మహాదేవి యపుడు ప † త్యక్షమయ్యె

క॥ రత్నమయంబగు రథమున, నూత్నపు మృదులాస్తరణ మ † నోజ్జ్వలీ (స్త్రీ)
రత్నమగు రాజభూషణు, పత్ని సురోత్తముల యత్న † ఫలమై యొప్పెన్.

గీ॥ కోటిసూర్యాధికంబైన † గురుతరప్ర, కాశతేజః ప్రకరమునఁ † గరముదృష్టి
దుర్గమంబయి రంజిల్లు † దుర్గ ననుప, మాన దీవ్యస్మహామాయఁ † గాన లేక.

వ. పదంపడి దివిజనాయకు లమ్మహాదేవికి వినతులై నుతిశతంబు లర్పించి దర్శనం
బపేక్షించియుండ. 71

సీ॥ చాపబాణాంకుశ † చటులపాశారవి, దములొప్పు నాల్గు హాస్తములతోడ
బాలేందురేఖావి † భాసితంబగుచు నం, దంబుఁజెందిన కిరీ † టంబుతోడ
పద్మరాగచ్ఛాయఁ † బరిఘటించిన మనోజ్ఞములైన మాల్వ్యాంబ † రములతోడ
మందహాసపు తీవిమానుగుల్కెడు దయా, స్పదములై తగు కటా † క్షములతోడ

గీ. భవ్యకాశ్మీరగంధలే † పములతోడ, ముంగురులుమూఁగు కస్తూరి † బొట్టుతోడ
భువనములకెల్ల భ్రమసేయుమార్తితోడ, శంకరాధాంగలక్ష్మీ సాక్షాత్కరించె.

వ॥ అంత నిలింపు లత్యంతసంతోషితస్వాంతులై సాష్టాంగవందనంబు లాచరించి
యంబిక నిట్లు వినుతించిరి.

మ॥ శివ! కల్యాణి! భవాని! యీశ్వరి! జగ † త్రేవ్యా! సమస్తార్తిహృ
ద్వ్యవసాయా! నిగమంబు వాఙ్మనససం † పత్తిన్ భవచ్ఛక్తిసం
స్తవమున్ జేయఁగఁ దక్కి కాదదియెదో † శక్యంబుగాదంచు మిం
చు వెఱన్ గాంచి వచించెఁ దల్లి! యిశమా † సూక్తుల్యథోక్తంబులే. 74

క॥ ఐనను నీభక్తులకే, మేని భయంబింతలేక ♦ యెట్లో భవదీ
యానూనమహిమ నెన్న భ, వానీ! దయ మెత్తువమ్మ! ♦ పరమప్రీతిన్. 75

-* విష్ణ్వాదులు పరదేవతను మరల జన్మంబునొంది శివునిఁ బెండ్లాడుమనుట *.

ఉ॥ దక్షుని కూతురై మును సు ♦ భాకరశేఖరుఁ బెండ్లియాడి బ
ల్కూ మహేశ్వరున్ దెగడు ♦ కశ్యపు దక్షుని రోసి యాత్మజే
హక్షయమున్ బొనర్చి యిటు ♦ లాత్మపదంబును జెందితీవు ఘా
లాక్షుఁడు నీవియోగమున ♦ నార్తివహించి కృశించె నెంతయున్. 76

గీ॥ తల్లి! లోఁగటి యవతార ♦ దశను దేవ, కార్యసిద్ధి నొనర్చక ♦ కడపి తీవు
మునులు వేల్పులుమేమెల్ల ♦ వసటఁగుంది, శరణు జెందితిమమ్మ! నీచరణములను.

చ॥ మరల ధరన్ జనింపు శశి ♦ మండనుఁ బెండ్లియాడి యా కృపా
కరుని మనం బలర్చు పద ♦ కంజములన్ భజించు మమ్ము వి
స్తరకరుణాతిరేకమున ♦ సౌఖ్యములొందఁగఁజేయు విస్మయా
కరమగులీల గూర్చుము జ ♦ గంబులు మెచ్చ మహేశ్వరప్రియా! 78

గీ॥ అనుడు జగదేకమాతృక ♦ యాలకించి, హేతుపెంచి మదిన్ హృద ♦ యేశు నీశు
భక్తితోడ స్మరించి దేశ్వరపుఁ గరుణ, నచ్యుతాదులఁగాంచి యిట్లనుచుఁబలికె.

—* పరదేవత దేవతలకు వరములిచ్చుట *—

ఉ॥ ఓ హరి! యో చతుర్భుజుఁడ! ♦ యో పురుహూత! వినుండు శుష్కదీ
యేహ నెఱింగితిన్ వరము ♦ నిచ్చెద మెచ్చెద మీ ప్రపత్తులన్
మోహము నేనచేసితిని ♦ మూర్ఖుఁడు దక్షుని కట్లు నాఁడు సం
దేహములేక యిభ్యవి జ ♦ నించెద మించెద శంభురాణినై. 80

గీ॥ కలవు హేతువులికఁ గొన్ని ♦ కనికరమునఁ, జెప్పెదవినుండు మున్నల ♦ శీతశైల
భర్త యాతనిసతి మేన ♦ పరమసాధ్య, నన్ను సేవించి రధింపఁగొన్నులగుచు. 81

అ॥ ఇపుడుఁగూడ వారలెంతో భక్తినిఁజెంది, నన్ను సుతనుగా మనసునఁ గోరి
తపసుఁ బూనిరింకఁ ♦ దధ్యంబుగా వారి, గర్భమందుఁ బుట్టు ♦ గాంచుదాన, 82
వ. మఱియును.

ఉ॥ అక్కట! నా మనోదయితఁ ♦ డా శివుఁడెంతయు నావియుక్తిచే
వెక్కసమైన దుఃఖమున ♦ వేమఱుఁ బొక్కుచు సుగ్రుచ్చున్ గడున్
జిక్కి దిగంబరుండయి య ♦ శేషధరన్ దిరుగాడుచుండె నా
కక్కరుణాకరుణ దలఁడ ♦ నార్తియగున్ హృదయరంబు నీరగున్. 84

సీ॥ ధరియించు నాతండు ♦ తాపంబణచ ఘోర, దర్శకరముఁ బుష్ప ♦ దామమట్లు
చరియించు నాతండు ♦ సంతసంబొప్ప శ్మశ్మ, శానమ్మునందు ను ♦ ద్వానమట్లు
కొలుపుండు నాతండు ♦ కుతుకంబుతోడఁ గు, ధరకూటముల సౌధ ♦ తలములట్లు
నలఁచు నాతండు శాం ♦ తృగ్ధంబుగానల్ల, కాటిభస్మంబు శ్రీ ♦ గంధమట్లు

గీ॥ ఏమనుచుఁజెప్పదాన నా ♦ యీవియోగ, దుఃఖభరమునఁబొగలురు ♦ ద్రునిచరిత్ర
మిక్కిటా! మిక్కిటంబగునక్కటికము, సేయదే యేరికేని యో ♦ జంపుఁడిరు.

ఉ॥ నాదుశవంబు మూఁపున ఘ ♦ నవ్యధమోయుచుఁ గొన్నినాశ్శటుల్
రోదనముం బొనర్చు పతి ♦ పదునిఁ గాంచి రమాకళత్ర! నీ
వాదరమొప్పఁ జక్రమున ♦ నాశవగాత్రముఁ ద్రుంచివైచి యా
వేడులు మాన్పులేదె సర ♦ విఠ సురలెల్లరు సంతసింపఁగన్.

చ॥ “అరయక తండ్రి నాకటు ల ♦ నాదరమున్ బొనరింపఁ గుంది ని
ర్భరమగు రోసమొంది సతి ♦ పాణముఁబాసె నటుల్ పతివ్రతా
భరణమనాఁగ నింపెనఁగు ♦ భార్యను బాసి యెటుల్ భరింతు దు
ర్భరమగు దుఃఖమంచు” నిలు ♦ వాసె గణంబులఁబాసె భర్తదాన్.

గీ॥ ధీరుడయ్యును మాయకు ♦ దూరుడయ్యు, నేవికారంబులేని మ ♦ హేశుడయ్యుఁ
బూర్ణుడై యెప్పనయ్యాది ♦ పురుషుడయ్యుఁ, గాముకునిఁబోలిపొగతెజ ♦ గంబునందు.

క॥ కాకున్ననిట్టిమోహపుఁ, జీకాకువడంగ నట్టి ♦ శివునకదేలా!
తాకికుడు వోలెడిరిగె న, తాకికఁడై ప్రకృతికెపు డ ♦ లక్ష్మ్యంబై నన్.

గీ॥ నావియోగంబు మొదలునా ♦ నావిధోప, భోగములతోనుడిగఁగామ ♦ భోగమతండు
నేన యవతారమెత్తినఁ ♦ గానిమరలఁ, బెండ్లియాడఁడు వేటొక్క ♦ వెలది నెందు.

ఉ॥ కాపుననింక సత్వరము ♦ గా నవతార మొనర్తు కైలవ
తీర్చివిమలోదరంబున జ ♦ నింతు సఖావహులైన తాపసుల్
భావములందుఁ బొంగఁగ న ♦ పారతపం బొనరించి యమృహ
దేవునిరాణి నొడుఁ గడుఁ ♦ దేకువసాకుదు నాకవాసులన్.

ఉ॥ పొండిక మీగృహంబులను ♦ భూతదళిన్ శివుఁగొల్పుడొదయా
మండనుఁ డెల్ల దుఃఖముల ♦ మాన్ని సుఖంబిడు నాసుమేరుకో
దండుని పత్ని నొటఁగద ♦ తద్వయుధన్యతఁ జెంది యేను బ్ర
హ్మాండమునందు నంద్యనయి ♦ యండఱఁగాచుట దేవనాయకుల్ !

గీ॥ అనియిటులఁబల్కి జగదంబ ♦ యాదితేయ, నాయకులు చూచుచుండఁగ ♦ నత్తటిల్ల
తవలెనిజభామమొంపఁ ద్రి ♦ దిశఁతను, లంబఁగొనియాడితమయిండ్ల ♦ కరిగిరెలమి.

గీ॥ మునులు సూతునితో నిట్లు లనిరి దేవ, దేవి నిజధామమొందఁగా ధివ్యవరులు
తమగృహంబులకేగఁభూ॥ ధరుఁడు మేన, యెట్లుతపసొనరించిరో॥ యెఱుఁగఁజెప్పుము.

— * మేనకా హిమవత్తపో వర్ణనము * —

క॥ అనవుడు సూతుఁడిట్లనె, మునులార ! వినుండు దేవ ధివ్యులటులు బో
ధనమొనరించి చనక శ్రీ, తనగేందుఁడు మేనయును ని ధి తాతపేమక.

చ॥ పరఁగఁ దపంబొనర్చి రన ధి వద్యమహోద్యమకామధామవి
స్ఫురదసమానమానసవి ధి భూషితభక్తినియుక్తులై మహే
శ్వరసహితంబుగా నుమను ధి జైత్రసిత ప్రతిపత్తు చొల్తగా
నిరువదియేడువారము ల ధి హీనవిధానముగా భజింపుచుక.

గీ॥ పర్వతేంద్రునిరాణి సం ధి బరముతోడ, నిరుపమానసుసంతాన ధి నిరత యగుచు
గాంగై కతమున మహాగారివిగ్ర, హమును బానరించి పూజించు॥ నహరహంబు.

గీ॥ తదియనాఁడప్తమిని నితాంతప్రపత్తి, తోడఁ బన్తుండి యమృతంబు॥ నాఁడు మోద
కాన్నముల శౌరిఁబూజించి॥ యవనిసురల, సాపడఁగఁజేసి దానముల్ చాలఁజేయు.

క॥ కొన్నిదినంబులు ఫలములు, గొన్నిదినంబులును వన్య ధి కుసుమరసంబుక
గొన్నిదినంబులు జలమును, గొన్నిదినంబులును గాలి ధి గ్రోలి తపించెక.

— * మేనకకుఁ బరదేవత ప్రత్యక్షమగుట * —

గీ॥ సప్తవింశతి వారముల్ జరుపనిట్లు, కడఁగి జగదేకమాత మే ధి ల్కారుణయెసఁగు
సంతసంబున మేనకా॥ కాంత యెదుర, నిలిచి ప్రత్యక్షమయ్యెఁగో॥ గులనుదీర్చ.

క॥ మెచ్చితి సాధ్వీ! నీ భా, స్వచ్ఛరితతపోవ్రతంబు ధి వరమడుగు మిఁక
హెచ్చుగ నెట్టిదియే నే, నిచ్చెదఁ దడఁబాటులేక ధి హిమశైలసతీ ! 102

గీ॥ అంబ వాల్మభ్యమలర నిట్లనుడు మేన, యంబఁగనిమొక్కి విజ్ఞానమలమిఁకొనఁగ
నంజఁబొనర్చిమధురోక్తు ధి లమరనిట్లు, ధ్యానమొనరించెదత్పదా ధి ధీనయగుచు.

గీ॥ ఏమహామాయ తనయందు॥ నీజగంబుఁ, బొడమఁజేసి ధరించు వి ధి సూర్తిగరిమ
నమ్మహాదేవి నాచండి॥ కాంబ నిప్తు, డెందమునఁగొల్చియొనరింతు॥ వందనములు.

సీ॥ ఎల్లలోకములకు ధి హేతువై తగుదాని, యోగనిద్రయనంగ ధి నొప్పదాని
భక్తులవలవంతఁ ధి బాఱఁదోలెడుదాని, మంచిదాసుల మురి ధి పించుదాని
తల్లులకెల్లను ధి దల్లియై తగుదాని, నానందమున నెప్పు ధి డలరుదాని
నిర్జరీరత్నమై ధి నీటుమీఁకెడుదాని, దమ్మిపూదండలఁ ధి దాల్చుదాని

గీ॥ సర్వకార్యార్థములను నొ ధి సంగుదాని, బాణులకునెల్ల బుద్ధియై ధి పరఁగుదాని
యతులకెల్లర కెఱుకయై ధి యమరుదాని, సిద్ధయగుదానిఁగొలుతుఁ ద్రిశుద్ధిగాను.

చ॥ అనలునియందు నుగ్గికల ♦ వై హరిదశ్యునియందు దాహకృ
ద్ధనకలవై శశాంకునెడ ♦ గాటపుసంతస మిచ్చు కాంతివై
దనుజనిహంతయందు విత ♦ తంబగు మాయపునై సుధాంశుమం
డనునెడ జన్మయాకృతి గ ♦ నంబడు దీవె గదమ్మ శాంకరీ !

105

గీ॥ ఊర్ధ్వరేతస్కులై కడు ♦ నొప్పుబులు, కందఱకు బ్రహ్మవిద్యవై ♦ యలరె దీపు
జగమునందలి సంసారి ♦ జనమునకును, గోర్కెవై యొప్పుచుందువు ♦ కూర్మిమీఱ.

క॥ కష్టంబేమియుఁ గాంచక, సృష్టిస్థితి నాశములను ♦ జేకూర్చుటకై
సృష్టను హరిహరులను మహి, తేష్టమతి గూర్చినట్టి ♦ యేలిక వీవే.

గీ॥ తల్లి ! నాబోటులేడ యు ♦ ద్దామమైన, నీప్రభావంబు నెలమి వ ♦ ర్ణించుటేడ
శరణుఁ జేసెదనమ్మ ! పృ ♦ సన్న వగుము, యిష్టవరములనిమ్ము మ ♦ హేశవత్ని !

క॥ ఇట్లు నుతించి భజించిన, గల్లేలికసానిఁ గాంచి ♦ కాళీసతి దా
నిట్లటనఁ జెల్లనిదయ, యల్లేర్పడఁ గొగిలించి ♦ యాదటఁ బలికె.

ఉ॥ కొండలతేనిరాణి ! యను ♦ గుండెలి వమ్మరొ ! నాకు నీవు నే
నిండగు గారవమైనఁగ ♦ నీదగుకోర్కు లొసంగవచ్చితి
దండిగఁగోరు మొండనక ♦ తప్పక యిచ్చెద నాకు నీకరా
కుండెడి దంచు నొక్కటియు ♦ నుండదు ముజ్జగమందు నెందును.

గీ॥ అమృతధారలఁజిందు దు ♦ ర్గాంబపలుకు, సంబరంబున విని గిరి ♦ సార్వభౌమ
వత్ని దోయిలియొగ్గి యిప్పుగిడిఁబలికె, దల్లి ! నే వరమొందఁగాఁ ♦ దగినయెడల.

మ॥ శతపుత్రుల్ నతిపాత్రు లిట్లు తొలుతఁ ♦ జైత్రుల్ చిరంజీవులు
మతిమంతుల్ జనియింపఁగావలె నికఁ ♦ మన్నించి నీవింపుమై
సుతవై నాకు జనింపఁగావలె సుర ♦ స్త్రీమంబు కార్యంబు నా
దృతిఁ గూర్పకవలె వామదేవసతివై ♦ తీర్చకవలె లీలక.

—* పరదేవత మేనకకుఁ గోరిన వరంబులిచ్చుట *

గీ॥ అనుడు మేనావరంబుల ♦ నాలకించి, మందహాసమొనర్చి బా ♦ లేందుమాళి
కాళి యిట్లనె మేనకాకాంత ! నీవు, గ నెదు నూర్గురుకొడుకుల ♦ గరిమమెఱయ.

ఉ॥ అందును నుత్తమోత్తముఁ డ ♦ హర్పతితేజుఁ డొకండు ముఖ్యుడై
ముందుగఁ బుట్టు నేనును న ♦ మోఘతరాదర మొప్పు నుద్భవం
బందెద నీదు గర్భమున ♦ నాత్మజవై యనిమేషకార్య మ
ర్థి దగఁజేతు నీశ్వరు వ ♦ రింతు నికం జను కంజలోచనా !

114

ప. అని యిట్లు వరంబిచ్చి యమృతహాదేవి యంతర్ధానంబుఁజెంద నమ్మేనక యద్విశా
భాగంబునకుఁ బ్రణామములొనర్చి యత్యంత సమ్మోదమునకా దపఃక్షేపము

బోజిమ్మి జయశబ్దమ్ము లొక్కుమ్మడిఁ గావింపుచు నాత్మేశ్వరుఁ జేరనని
వరసిద్ధిన్ దెలిపిన గిరిశ్వరుండును సంతుష్టుండై యక్కోమలాంగిఁ బెక్కుభం
గులఁ గొనియాడి యక్కునన్ జేర్చి గారవించె.

115

—* మేనకకు నూర్గురు కొడుకులు పుట్టుట *—

గీ॥ అంత గిరిరాజదంపతు † లతులరతుల, సౌఖ్యమొందఁగ మేనకా † సాధ్వి చూలుఁ
దాల్చి మేలైనవేళలోఁ † దనయఁగనియె, ఘనుని మైనాకనాము న † గణ్యబలుని.

క॥ పదఃపడి వరమహిమంబున, నుదయించిరి సుతులు వారి † కుదితార్కనిభుల్
ముదమునఁ బుత్రోత్సవ మా, యదనున నొనరించె భూధ † రాగీశ్వరుఁడు.

క॥ గిరివరు డొసఁగెను దానము, లురవుగ బ్రాహ్మణులకప్పు † డొడ్లకును ధనం
బరుదొప్పనిచ్చె శారీ, పరమేశ్వరచరణకమల † భక్తి నిగిచ్చె.

చ॥ హిమగిరి మేనయుఁ జగద † ధీశ్వరి పుట్టువుగోరి యాత్మచి
త్తమునఁ దలంప నాపెయును † దానిడిసట్టి వరంబు నస్తు స
త్యము నొనరింపఁగాఁ గడఁగి † దైవతకార్యభరంబు నెంచి పూ
ర్ణమయిన యంశతో హిమధ † రాధరుచిత్తము నొండె బొందుగ.

క॥ ఆగట్టులజేఁ డత్తజీఁ, దా శారీతేజ మెలమిఁ † దాల్చి మెఱయుచు
బాగై యమరు ముహూర్తపు, భాగంబున నద్దిచేర్చె † భార్యతనువున.

గీ॥ తనదు పెనిమిటియెడనుండి † తన్నుఁ జేరి, నట్టి జగదంబతేజంబు † నంది మేన
గర్భముదాల్చి నిర్భర † కాంతిపుంజ, రంజితాకార యగుచుఁ గ † రంబు మెఱసె.

గీ॥ ఆరగింపున నరుచిమెం † డయ్యె నోకి, లింత లేర్పడె నిదురయ † లంతపెచ్చె
నగలుమూలకుఁబడియె నె † మ్మొగములోధ్ర, కుసుమసమమయ్యెగట్టురా † కొమ్మకపుడు.

గీ॥ మట్టితావులఁజిమ్మున † మృగునమోము, కమ్మనలఁజాలఁగొనుచు నే † కాంతమందుఁ
దనివిఁ గొనలేకయున్న ను † దారహర్ష, భరముఁజెందె మహీధర † ప్రవరుడవుడు.

క॥ దోహదముఁదీర్చు దలకొని, యాహిమవంతుండు మేన † కాత్మస్పృహ నెం
తో హరువొప్ప నెఱింగి మ, హాహర్ష మెసంగఁ గూర్చె † నపు డద్దాని.

గీ॥ దేవతలపాలి కల్పల † తికనుబోలు, నంబికను గర్భమునఁదాల్చి † యమరు సతిని
రత్నఖనిగర్భయైన యు † ర్వరనుబోలె, గాంచి మురిసె గిరిశ్వరా † గ్గణియు నంత.

గీ॥ అభితంబగు నాకస † మట్లు పగిలవ, సమయమొందిన సతికి ర † డుకులను జ
కిత్తుకుల నేర్పఁబడి గర్భ † గేహమందు, నునిచి యంబను దలఁచుచు † నుండెనతఁడు.

ఉ॥ మేనకకడుపులోనఁ దమ † మేలునకై పుడమిన్ జనింపఁగాఁ
బూనిన యంబికా మిగులఁ † బొంగఁగఁజేయ సువర్వనాయకుల్
మౌనులు దాఁసిల్లి యస † మాననచస్సనముల్ సెలఁగఁగా
ధ్యానముచేసి రాగమని † దానవిధానపథానురోధులై. 127

అ॥ జయము జయము దుర్గ! † జయము మహేశ్వరి!
జయము జయము విజ్ఞ! † జయము కాళి!
జయము సత్యనిష్ఠ! † జయము సత్యవ్రత!
జయము సత్యరూప! † జయము శక్తి! 130

శా॥ తల్లీ! నీవలనఁగదా జగము లా † తంకగలు లేకింతయే
నుల్లాసంబును జెంది పెంపెనఁగు నీ † వొక్కంత దవ్వాందినఁ
ముల్లోకంబులు దెల్పిదప్పి చెడు మే † మున్ మేటి నీసత్కృపాఁ
వేల్చద్యాగ్యమునన్ సురక్షితులమై † ప్లోంటి మంబా! యిటుల్. 131

క॥ పుడమి జనియించి యిఁకమా, యిడుములఁ గడతేర్పుమమ్మ! † యెంతయుఁ బేర్చిన్
కడు నేడుగడగఁ గొని ని, న్నడవక పూజించువారిఁయెడఁగల కరుణన్.

గీ॥ మేనకాగర్భమందుఁ బే † ర్మిన్ దనర్చు, నఖిలలోకాంబ నిటుఁగొని † యాడి వార
లెల్లఁ దమతమ నెలపుల † కేగిరంత, మేనకకునిండె నెలలునా † మ్మిదియు నపుడు.
వ. పదియవమాసంబున నొక్క శుభసమయంబున. 134

—* శ్రీ పరిదేవతావతార ఘట్టము *

సీ॥ ఆకసంబు పగిలన్న † మయ్యెను సామ్య న, క్షత్రమాలాగ్రహ † కలితమగుచు
గాడ్పు సుఖస్పృశఁ † గలిగిపీచెను మేలి, కమ్మపుప్పొడులను † గ్రమ్ముకొనుచు
సలిలంబు దనరెగా † సారసరోధునీ, వితతిన్ బ్రపుల్లార † విందమగుచు
వసుధయొప్పెను జన † పదపట్టణారణ్య, ముల నెన్నఁదగు పండు † గులనుగనుచు

గీ॥ అగ్నిహవ్యంబునొందె న † వ్యాఘ్రియగుచు, జందురుడు పండువెన్నెలఁ † జల్లెఁబెల్లు
పుష్పవర్షంబుగురిసె విఁస్ఫూర్తిదిశలు, మెఱసె సజ్జనులెంతయు † ముదిసిరెలమి.

క॥ పాడిరి గంధర్వురులు దివి, నాడిరి రంభోర్వశీము † ఖావ్వరస లొగిన్
వీడిరి యలజడి వేల్పులు, వాడిరి బెగ్గడిలి వనటఁ † బాపచరితుల్. 137

గీ॥ పరఁగ శ్రీచైత్ర శుద్ధ న † వమి నిశీధ, మందు మృగశీర్ష నక్షత్ర † మందు క్షీర
సాగరమునుండి యిందిర † చాడ్పు మేన, కాతరుణి గర్భమందు శ్రీ † కాళి పొడమె.

క॥ శివ యవతారము నేయఁగ, శివ్రుఁ డానందించె నింగి † జెలఁగుచు భేరి
రవ మొనరించిరి వేల్పులు, రవమున్ బొనరించె మేఘ † రాజి యనువుగాన్.

బోజిమ్మి జయశబ్దమ్ము లొక్కుమ్మడిఁ గావింపుచు నాత్మేశ్వరుఁ జేరనని
వరసిద్ధిన్ దెలిపిన గిరిశ్వరుండును సంతুষ్టుండై యక్కోమలాంగిఁ బెక్కుభం
గులఁ గొనియాడి యక్కునన్ జేర్చి గారవించె. 115

—* మేనకకు నూర్గురు కొడుకులు పుట్టుట *—

గీ॥ అంత గిరిరాజదంపతు ♦ లతులరతుల, సౌఖ్యమొండఁగ మేనకా♦ సాధ్వీ చూలుఁ
దాల్చి మేలై నవేళలోఁ♦ దనయాఁగనియె, ఘనుని మైనాకనాము న♦ గణ్యబలుని.

క॥ పదఃపడి వరమహిమంబున, నుదయించిరి సుతులు వారి ♦ కుదితార్కనిభుల్
ముదమునఁ బుత్రోత్సవ మా, యదనున నొనరించె భూధ♦రాధీశ్వరుఁడు.

క॥ గిరివరు డొసఁగెను దానము, లురపుగ బ్రాహ్మణులకప్పు ♦ డొడ్లకును ధనం
బరుదొప్పనిచ్చె గౌరీ, పరమేశ్వరచరణకమల ♦ భక్తి నిగిడ్చె.

చ॥ హిమగిరి మేనయుఁ జగద ♦ ధీశ్వరి పుట్టువుఁగోరి యాత్మచి
త్తమునఁ దలంప నాపెయును ♦ దానిడినట్టి వరంబు నస్తు స
త్యము నొనరింపఁగాఁ గడఁగి ♦ దైవతకార్యభరంబు నెంచి పూ
ర్ణమయిన యంశతో హిమధ ♦ రాధరుచిత్తము నొందెఁ బొందుగ.

క॥ ఆగట్టులతోఁ డత్తఱి, దా గౌరీతేజ మెలమిఁ ♦ దాల్చి మెఱయుచుఁ
బాగై యమరు ముహూర్తపు, భాగంబున నద్దిచేర్చె ♦ భార్యతనువున.

గీ॥ తనదు పెనిమిటియెడనుండి ♦ తన్నుఁ జేరి, నట్టి జగదంబతేజంబు ♦ నంది మేన
గర్భముఁదాల్చి నిర్భర♦కాంతిపుంజ, రంజితాకార యగుచుఁ గ♦రంబు మెఱసె.

గీ॥ ఆరగింపున నరుచిమెం♦ డయ్యె నోకి, లింత లేర్పడె నిదురయ♦ లంతహెచ్చె
నగలుమూలకుఁబడియె న♦మ్మెగములోఁద్ర, కునుమసమమయ్యెగట్టురా♦కొమ్మకపుడు

గీ॥ మట్టితావులఁజిమ్మున♦మ్మగువమోము, కమ్మనలఁజాలఁగొనుచు నే♦కాంతమందుఁ
దనివిఁ గొనలేకయున్న ను♦దారహర్ష, భరముఁజెందె మహీధర♦ప్రవరుఁడవుడు.

క॥ దోహదముఁదీర్చు దలకొని, యాహిమనంతుండు మేన ♦ కాత్మస్పృహ నెం
తో హరువొప్ప నెఱింగి మ, హాహర్ష మెసంగఁ గూర్చె ♦ నపు డద్దాని.

గీ॥ దేవతలపాలి కల్పల♦తికనుబోలు, నంబికను గర్భమునఁదాల్చి ♦ యమరు సతిని
రత్నఖనిగర్భయైన యు♦ర్వరనుబోలె, గాంచి మురిసె గిరిశ్వరా♦గ్రణియు నంత.

గీ॥ అభితంబగు నాకస ♦ మట్లు ప్రిసవ, సమయమొందిన సతికి ర ♦ క్షకులనుఁ జ
కిళ్ళకుల నేర్పఱచి గర్భ♦గేహమందు, నునిచి యంబను దలఁచుచు♦నుండెనతఁడు.

ఉ॥ మేనకకడుపులోనఁ దమ † మేలునకై పుడమిన్ జనింపఁగాఁ
బూనిన యంబికకా మిగులఁ † బాంగఁగఁజేయ నుపర్వనాయుల
మౌనులు దాఁసిల్లి యస † మాననచస్వనముల్ సెలఁగఁగా
ధ్యానముచేసి రాగమని † దానవిధానపథానురోధులై. 127

ఆ॥ జయము జయము దుర్గ! † జయము మహేశ్వరి!
జయము జయము విజ్ఞ! † జయము కాళి!
జయము సత్యనిష్ఠ! † జయము సత్యవ్రత!
జయము సత్యరూప! † జయము శక్తి! 130

శా॥ తల్లీ! నీవలనకాదా జగము లా † తంకంబు లేకింతయే
నుల్లాసంబును జెంది పెంపెనఁగు నీ † వొక్కంత దవ్వాందినకా
ముల్లోకంబులు దెల్విడప్పి చెడు మే † మున్ మేటి నీసత్కృపాఽ
వేల్చిద్యాగ్యమునన్ సురక్షితులమై † పేర్గొంటి మంబా! యిటుల్. 131

క॥ పుడమి జనియించి యిడమా, యిడుములఁ గడతేర్పుమమ్మ! † యెంతయుఁ బేర్చిన్
కడు నేడుగడగఁ గొని ని, న్నడవక పూజించువారిఁ యెడఁగల కరుణన్.

గీ॥ మేనకాగర్భమందుఁ బే † ర్నిన్ దనర్చు, నఖిలలోకాంబ నిటుఁగొని † యాడి వార
లెల్లఁ దమతమ నెలవుల † కేగిరంత, మేనకకునిండె నెలునొ † మ్మిదియు నపుడు.
వ. పదియవమాసంబున నొక్క శుభసమయంబున, 134

—* శ్రీ పరిదేవతావతార ఘట్టము *

సీ॥ ఆకసంబు పగిలన్న † మయ్యెను సౌమ్య న, క్షత్రమాలాగ్రహ † కలితమగుచు
గాడ్చు సుఖస్పృశ † † గలిగివీచెను మేలి, కమ్మపుప్పొడులను † గ్రమ్ముకొనుచు
సలిలంబు దనరెఁగా † సారసరోధునీ, వితతిన్ బ్రవుత్తార † విందమగుచు
వసుధయొప్పెను జన † పదపట్టణారణ్య, ముల నెన్నఁదగు పండు † గులమగనుచు

గీ॥ అగ్నిహవ్యంబునొందె స † వ్యాప్తియగుచు, జందురుడు పండువెన్నెలఁ † జల్లెఁబెల్లు
పుష్పవర్షంబుగురిసె వి † స్ఫూర్తిదిశలు, మెఱసె సజ్జనులెంతయు † మురిసిరెలమి.

క॥ పాడిరి గంధర్వురులు దివి, నాడిరి రంభోర్వశీము † ఖావ్వరస లొగి
వీడిరి యలజడి వేల్పులు, వాడిరి బెగ్గడిలి వనట † బాపచరిత్రుల్. 137

గీ॥ పరఁగ శ్రీచైత్ర శుద్ధ న † వమి నిశీధ, మందు మృగశీర్ష నక్షత్ర † మందు క్షీర
సాగరమునుండి యిందిర † చాడ్చు మేన, కాతరుణి గర్భమందు శ్రీ † కాళి పొడమె.

క॥ శివ యవతారము సేయఁగ, శివుఁ డానందించె నింగి † జెలఁగుచు భేరి
రవ మొనరించిరి వేల్పులు, రవమున్ బాసరించె మేఘ † రాజి యనువుగాన్.

ఆ॥ పుష్పవృష్టి యలరైఁ ♦ బొలుపుగాఁ గమ్మనల్, గుప్పెగాడ్చు శీత ♦ కుధరనగరి
నుండువారికెల్ల ♦ నూడె నుమ్మలకమ్ము, సాటిలేనిసంత ♦ సంబెసంగె. 136

— * విష్ణాదిదేవతలు పరదేవతను దఱిసి స్తుతించుట * —

క॥ అనిమిషులు గడిచిహర్షం, బున నట కరుడెంచి నిఖిల ♦ భువనాంబును గ
న్గొని యిట్లు నుతిఁబొనర్చిరి, కనదసమానాభిరామ ♦ ఘనతర ఫణితిన్.

ఉ॥ అంబరొ ! దేవకార్యమును ♦ నర్థిఘటింపఁ దలంపుచేసి జ
న్మంబును నొందినట్టి నిను ♦ నమ్మి భజించెదమమ్మ ! యిప్పు పూ
ర్ణంబు నొనర్చి తీవు గిరి ♦ రాణ్మృగ్భునోరుమనోరధంబు సి
ద్ధిం బొనరింపు వేగ మిఁక ♦ దివ్యులకార్య మవార్యమా కృపక.

ఆ॥ విష్ణుముఖ్యదేవ ♦ విభులిట్లు జగదఁబి, కను నుతించి మొక్కి ♦ కడుముదమునఁ
దమదుధామములకుఁ ♦ దరలిరి జగదీశ్వ, రీదయక బాగడుచు ♦ నాదరమున.

క॥ నీలోత్పలదశకాంతులఁ, బోలినతనుకాంతి మిగులఁ ♦ బొంగిపొరలు నా
కాళిక దివ్యాకారము, శైలేశ్వరి గాంచి మించు ♦ సంతసమెసంగక.

చ॥ ఓపరమేశ్వరీ ! త్రిభువనోన్నత పూతచరిత్ర ! సత్కృపా
ద్వీపవతీ ! సతీ ! సకలదేవనుతా ! శివధర్మపత్ని ! నీ
వీ పగిదిన్ గృపక సలుపు ♦ తెంతయు సంతసమమ్మ ! యైన నీ
రూపముమార్చి నాసుతగ ♦ రూపము మైకొనుమమ్మ శాంకరీ !

క॥ ఇటు లాడిన మేనకనుడి, నిటలాటునిరాణి విని వినిద్రప్రేమన్
గుటలత యొకింతలేకయె, యిటు వల్కెనుధారసంపుటిమిడిక యమరక.

ఉ॥ మేనక ! మున్నుసీతపను ♦ మెచ్చి వరంబటులిచ్చి యిప్పుడ
ద్దాని ఘటించితిక గుఱుతు ♦ దట్టుటకై యిటు నా స్వరూపముక
బూనితి నిప్పు దీనివిడి ♦ పుత్రికయాకృతిఁ జెందుదాన సం
తానముదంబు నొందుఁ డగతల్ల జమాళియుఁ బుణ్య వీవునుక.

గీ॥ దేవతలకార్యభర మిఁకఁ ♦ దీర్చుదానఁ, బరఁగఁదరుణేందుధరుఁ జెట్టపట్టుదాన
దుర్మతులయాసలడుగంటఁదునుముదానఁ, బెనుచుదాన శుభంబులఁ బేర్చిమీకు.

క॥ నాయందు దుహితృభావము, సేయుఁడు ననుబెంచి పెండ్లి ♦ సేయుఁడు ప్రేమక
రాయుఁడు పాపచయంబుల, వేయుఁడు నిర్వాణసౌఖ్యవిజయధ్వజముక.

వ. ఇట్లుచెప్పి యవ్వరదేవత తత్క్షణంబున నాత్మమాయావిశేషంబున బాలికా
కృత్రిక దనరి రోదనంబుచేసిన మేనకయును దత్సంగతాళిజనంబులును ననన్య
సామాన్యంబగు నబ్బాలికాతేజంబున కక్కజంబొంది కడున్గడు సంతసంబొంది
రాసమయంబున.

గీ॥ పుటిటిపానుపునందు విఃస్ఫురితగతులఁ, బరఁగు బాలాతనుప్రభావటలి సర్థ
రాత్రమున వెల్లు దీపముల్ రహినిఁ దక్కి, చిత్రగతదీపములఁబోలిఁచెలఁగె నపుడు.

—* హిమవంతుఁడు పుత్రీ జననోత్సవము సేయుట *

క॥ పుత్రీజననోదంతము, నాత్రముగా వచ్చి చెప్పి ధి నట్టిజనుల కే
మాత్రము గాంకక శ్వేత, చ్చత్రము వెలిగానొసఁగె నచలుఁడఖిలంబున్.

గీ॥ హితుఁగు మహీసురులఁ బురోహితులఁగూడి, శైలవతి పుటిటింటికిఁజని కుమారిఁ
గనియెఁ గాంతుల గృహమెల్లఁ ధి గవ్వదాని, నల్లకలువలడాలు వెన్నాడుదాని.

చ॥ కని ఘనమైనసంతసము ధి గ్రమ్మకొనంగ నగేంద్రుఁ డాత్మజా
జననమహోత్సవంబెసఁగ ధి సల్పె ననల్పములైనవాద్యని
స్వనములు వాఁసుంచుట ధి చాతురి మీఱెడు నాటపాటలున్
గొనబుడసర్ప బ్రాహ్మణులకున్ దగు దానములిచ్చె హెచ్చుగన్. 150

—* నామకరణము *

గీ॥ జాతకర్మంబులొనరించి శైలరాజు, మునులతోమంచిసుముహూర్తముననుసతకు
నామకరణంబు చేసి నా ధి నాధనములఁ, బంచిపెట్టెను యాచకప్రతతి కపుడు.

గీ॥ కాళి! కామేశ్వరీ! శివ! ధి కామసుంద, రీ! లలిత! ఆర్య! చండిక! ధి బాల! యనుచుఁ
బేరులనుబట్టియెంతయుఁబ్రయము మెఱయఁ, బిలిచిరా బాలికనునిపుఁపెంపుగదుర

క॥ పర్వతవతియకా హిమవ, త్పర్వతమున కెలమి నిడు న ధి పత్యంబగుటన్
బార్వతి యనుపేరును నీ. యుర్విన్ గై సేసె నాపె ధి యుచితవిధముగాన్.

*గీ॥ అఖిల జగదంబయై సముదారకరుణ, జగములన్ గాచుచుండుటఁజక్కనుమయ
టంచు బేరునుదాల్చి యావనియందుఁ, బరఁగె నెల్ల రమదులకుఁమురుపునిడుచు

క॥ నానావిధ గానంబుల, నూనగతిన్ గాయకాగ్ర ధి ణులు సల్పిరి ను
శ్రీనిధి గిరివతి వారికిఁ, గానక కానక చయంబు ధి గానుకలొసఁగెన్

గీ॥ అంత హిమవంతుఁ డెంతయు ధి సంతసంబె, సంగ నుత్సవమిబ్బంగి ధి సంతరించి
కూతుఁబలుమఱుగాంచుచుఁజేతమందుఁ, బొంగెఁబెల్లి దముగ బహుపుత్రుడైన.

చ॥ వలిమలకూతు రెంతయును ధి వార్షిక కాలమునాటి గంగ య
ట్టుల శరదిందుచంద్రికయ ధి టుల్ కమనీయతరాంగియై దినం
బుల వరుసన్ గడున్ బొదలెఁ ధి బొందుగ బంధుజనంబులెల్ల న
చెల్లువముఁగాంచి యచ్చెరువు ధి జెంది ముదంబును జెంది రింపునన్. 157

- క॥ పలువురు నందనులొప్పుగఁ, గలవారై నను గుమారిఁకనుఁగనుచు హిమా
చలుఁడుఁ దత్పత్నియు ని, మ్ములఁ దృప్తిఁజెందరైరి † మురియుచు నెపుడుఁ.
- చ॥ కలిమిగ మౌక్తులెల్ల నన † కారునెడఁ జిగిరించి పూచి తా
పుల విలసిల్లుచున్నను ద † పుల్కొనుఁ జూతసుమంబునందుఁ దేఁ
టులు కులశైలవల్లభుడ † టుల్ గొడుకుల్ గడు నెక్కుడున్న ని
చ్చలు సుతనే కనుంగొనుచు † సంతసమొంది చెలంగు నెంతయుఁ. 159
- సీ॥ సంస్కారవంతమా † చక్కనివాక్కునఁ, దేజంబునొందిన † ధీరుపోల్కి
మహాసీయతరకాంతి † మండితంబగు శిఖ, భాస్వరంబైన దీ † పంబు పగిది
విమలోదకంబున † వెలయు గంగార్పురిఁ, గమనీయమైన యా † కసముమాడ్కి
సరసకవీంద్రవి † స్ఫురితమై తగుగోష్ఠి, జానొందినట్టి రా † జన్మఁ డట్లు
- గీ॥ అఖిలజగముల కంబిక † మైన యార్య
చేత నిఁక సర్వపర్వత † శేఖరుండు
పూతుఁడును భూషితుండయి † పొలుపుమీఱి
పుడమియందెల్లఁ గీర్తి వి † స్ఫూర్తిఁబడసె.

— * శ్రీ పార్వతీ బాల్యక్రీడాభివర్ణనము * —

- గీ॥ ప్రబలసింహంబులను గొంతుఁ † బట్టి లాగి
తెచ్చి యెక్కి వనంబెల్లఁ † దిరుగుఁగాలి
గున్నయేనుఁగుఁ గొనివచ్చి † కొమరుఁ డనుచు
నెత్తికొని ముద్దిడును బ్రియం † బెసక మెసఁగ.
- ప. మఱియు సప్తర్వత రాజకుమారి బాల్యక్రీడావినోదంబులఁ దవిలి తోడిపడుచులను
గూడికొని చదలేటి యిసుకతిన్నెలందుఁ జేరి
- సీ॥ జననినే నిఁకనాదు † సంతాన మీరని, పండ్లొగిరంబులు † పంచిపెట్టు
జగములేలేడు దొర † సానినే నీరలు. ప్రజలంచుఁ బరువొప్పఁ † బనులుసెప్ప
కామధేనువు నేను † గడమసురభులీర, టంచుఁ గోర్కులను యో † జించి తీర్పు
కల్పవల్లిని నేను † స్వల్పలతలు మీర, లని నిజొన్నత్యంబు † నమరఁజూపు
- గీ॥ గురుగులమరించుబ్రహ్మాండఁగోళములని, బొమ్మలనుగూర్చుహరిపద్మఁభవులనుచును
బంతులాడును రవిహిమ † భానులనుచు, శైలరాజకుమారి శై † శవముగూరి.
- ఉ॥ శారదవేళ హంసములు † జాహ్నువిఁజేరెడునట్లు రేయి వి
స్తారరుచుల్ మహాపథులఁ † జక్కఁగఁజెందెడుమాడ్కి నద్రిజఁ
జేరెఁ దమంతఃబూర్వజని † సిద్ధములై తగువిద్యలెల్ల నం
భోరుహశేత్ర దా గురుల † పొంతఁ బరింపుచునుండ వింతగాఁ.

- సీ॥ తమకన్యవకు నుర ♦ వ్రమకనుంగవయంచు, గొలువజేరెడు ♦ మృగీకులములరి
తమనడ్డుకన్న సూ ♦ త్కము శివనడుమంచు, సేవించిమోయు సిం ♦ హీవిసరము .
తమనడలోడె భూ ♦ ధరకన్యనడకని, అంఘులఁబడు రాజ ♦ హంసకాళి
తమకాలిమము పోల్చు ♦ దగదు కాళీవేణి, కనిమయూరులు నృత్త ♦ మునభజించు
- గీ॥ శుకపికంబులు పార్వతీ ♦ సురుచిరొక్తి, మాధురీ సాధురీతికి ♦ మానమింకి
కటచుటకుఁజేరి తగు నుడికారమొందు, గన్నడదుసాటి శివకు జగముననొకటి.
- సీ॥ శివయని పిలువఁగాఁ ♦ జెలువ పల్కునుగాని, యన్యాయ్యయంబుల ♦ కలఁతినేయు
ఇందు శేఖరము బి ♦ ట్టెలమిఁదాల్చునుగాని, తలఁదాల్పదెన్నండు ♦ తక్కునగల
కంతీరవర్షభ గ ♦ జములనెక్కును, గాని యశ్వాదినె ♦ క్కదలఁపదు
భర్తారవిదనం ♦ భవపరాగవిభాతు, లలఁదు గాని యలంద ♦ దన్యలేప
- గీ॥ ములను నిచ్చలు సామగీ ♦ తులనె గాయ
నముసలువుఁగాని యితరగీ ♦ తములఁ గనదు
శరధనుశ్శూలములనె హ ♦ స్తములఁ దాల్చు
గాని యల్పాయుధములఁ దాఁ ♦ కంపలఁపదు.

166

వ. మఱియును.

- సీ॥ బాల విపంచికా ♦ వాదనంబొనరించు, బరమేష్ఠిరాణి సం ♦ బరముఁజెంద
కాళి గాత్రమున రా ♦ గముల నాలాపించు, నిందిరహృదయంబు ♦ డిందువడఁగ
లలిత సర్తనకాశ ♦ లంబుఁజూపించు న, వీడ్వద్యాధరాంగనల్ ♦ వెఱఁగుఁజెంద
శివ చిత్రము లిఱుంచు ♦ జెలువుగా పలరాజు, రాణిఁదైర్యంబు గరంబు సడల
- గీ॥ అనుపమానమనోజ్ఞ కావ్యంబులల్లు, సల్లగురుకావ్యదేవులు ♦ డిల్ల వడఁగఁ
బరమకళ్యాణి గిరివరే ♦ శ్వరకుమారి, లీలలేమని లెక్కింపఁ ♦ బోలునెలమి.

— * నారదాగమనము * —

- ఉ॥ నారదమౌని యొక్కసుది ♦ నంబునఁ గొండలఁజేసి వీటికిన్
భూరితరప్రమోదమునఁ ♦ బోయి గిరిందునిఁ దాఁపించినన్
ధీరుఁడతండు మానిఁగని ♦ దిగ్గనలేచి నమస్కరించి దై
వాతెడు వేడ్కఁ బీతమిడి ♦ పాద్యము సర్వమునిచ్చి మెచ్చుగన్. 168
- గీ॥ తనదుకూఁతునురప్పించి ♦ వినయమెనఁగ, మునిపదంబులఁకెఱిగించి ♦ ముఖ్యకార్య
మిదియనితలంచి వినతుఁడై ♦ యింపుగదుర, నంజలిరచించియిట్లని ♦ యడిగెఁబ్రీతి.
- ఉ॥ ఓ మహానీయ దివ్యకరు ♦ ణోదధి! యో పరమేష్ఠిపుత్రక
గ్రామణి! మత్సృతాకరముఁ ♦ గాంచి గుణాగుణముల్ గ్రహించి యీ
కోమలగాత్ర యెవ్వనిక ♦ గున్ దొరసాని మఱెట్టి సౌఖ్యముల్
దా మహిఁజెందునో చెప్పుడు ♦ తథ్యము మీవచనంబు ధారుణిన్. 170

గీ॥ ఇట్లుబడిగిన గిరిపతి ♦ యిచ్చనెఱిగి, దేవముని కాళిహస్తంబు ♦ దేటిచూచి
అఖలశుభలక్షణంబుల ♦ నరసి మురిసి, యిట్లుపల్కెను భూమిధ ♦ రేంద్రతోడ.

శా. శైలేంద్రా! విను శారదేందుకలనా ♦ సారొంది వర్ధిల్లు నీ
బాలారత్నము నీదుకూఁతు రఖల ♦ భ్రాజిష్ణురేఖాధ్య గో
త్రాంశరముసేయు మీకుఁ బతి కు ♦ ద్యతేస్థిఖ్యముగూర్చు వా
ణీలక్ష్మణ్ పొగడంగ నొప్పు సిరి రా ♦ ణింపంగ సాంపుంగనున్, 172

వ. వెండియు నజ్జడదారి యెలనగవుతో వాగ్విలాసంబుమెఱయ గిరివరునకిట్లనియె.

గీ॥ అద్విరాజస్య! నీకూఁతు ♦ హస్తమందు, రేఖలెల్ల నులక్షణ ♦ రేఖలైన
నొక్కరేఖ విలక్షణం ♦ బున్నకతన, దానిఫలమెఱింగింతు నం ♦ తయునువినుము.

గీ॥ యోగి, నగ్నుండు, కడిది బై ♦ రాగి, గుణము, లేనివాఁడును దలిదండ్రీ ♦ లేనివాఁడు
అశివవేషధరుం డొకఁ ♦ డనభిమాని, నీదుకూఁతును బెండ్లాడు ♦ నిజమువినుము.

వ. అనినంత

మత్తకోకిల. కాళి నారదమాని పల్కులఁ ♦ గ్రాలుభావమెఱింగి య
క్కాలకాలుఁడె యాత్మనాథుఁడు ♦ గాఁగలండని యెంచి లోఁ
జాలసంతసమొంది చిత్తిము ♦ శంకరాంఘ్రిలఁ జేర్చి తా
నాలకింపుచునుండె వారిప్రి ♦ యాతురోక్తుల నెంతయున్. 175

క॥ నారదమునిపల్కుల విని, భూరివ్యసనమునఁ గుంది ♦ భూధరుఁడును మే
నారమణి యెట్టకేలకు, సైరణఁగొని యిట్టులనిరి ♦ చనవున మునితోన్. 176

చ॥ అలమటఁ జెందె డెందము మ ♦ హాత్మ! భవద్వచనం బమోఘ మీ
యలజడి కెట్లులోర్తు మక ♦ టా! పలునోములు నోచి కన్న యీ
లలితకుమారికిఁ బతి వి ♦ లక్షణుఁ డేర్పడ మాదు జీవితం
బులు చెడు దీని మార్పఁగల ♦ పొంకము గల్గినఁ దెల్పుఁడి దయన్. 177

— * గిరిరాజుతో నారదుఁడు పార్వతి శివపత్నియగుననుట * —

ఉ॥ నావుడు నారదుండనె మ ♦ నః ప్రియమొప్పు నగాధిరాజ! మీ
రీవిధి కించనొందదగు ♦ నే? విధి చైదము దిద్దబోలునే?
భావమునందు నేనొక యు ♦ పాయము నారసి చెప్పెదన్ వినుం
డీ వగపెల్లఁబాసి నుఖ ♦ మే నమకూరెడుభంగిగా నికన్.

గీ॥ వినుఁడు శివునందు నేనన్న ♦ విధములెల్లఁ, జెల్లుఁగావున నతని కీ ♦ చెలువనిచ్చి
పెండ్లిగావింపుఁ డట్టైనఁ ♦ బేర్చియలరు, నెల్లదోషంబు లొక్కట ♦ నింకిపోవు.

గీ॥ ప్రభులయెడ దోసమొక్కింత ♦ పంతనిడదు, లాఠియందదియే దుఃఖ! హేతువగును
స్వర్ణదీపావకార్కుల ♦ చందమిందు, వరయుమెచ్చటనేని య♦హార్యతిలక! 180

క॥ కావున నీప్రియసుత యగు, నీశివ నాశివునకొసంగి ♦ యింపుగఁ బెండ్లికా
గావింపుము కులములరంగ, నీవెత యంతయును దొలంగు ♦ నెగడునుఖంబుల్.

చ॥ శివుఁ డఖలేశ్వరేశ్వరుఁడు ♦ శిష్టజనావనబద్ధకంకణం
డవికృతుఁ డప్రమేయుఁ డఖి ♦ లామరపూజితపాదపద్మఁ డు
ద్యువనిధనంబులన్ గనని ♦ ఒల్లిదుఁ డిన్ద్రతపోధనాగ్ర్యవై
భవుఁడు సమర్థుఁ డెందు నికఁ ♦ బర్వతరాజవరేణ్య! యారయన్. 182

వ. ఇష్టిధంబునఁజెప్పి యమ్మునిప్రవరుండు వెండియు నిండువేడుకన్ గొండల
దొరతో నిశ్చితంబుగ నిట్లనియె. 183

చ॥ కులగిరిరాజ! నీయనుఁగు ♦ కూతురు రూఢిగ రాజమాళినే
వలచి వివాహమాడు నిది ♦ వాస్తవమెంతయు పీఠలాంఛారుల్
బలితవుఁ బ్రేమబంధమునఁ ♦ బాయని తీయని చెల్వొకల్మిసాం
పెలయఁగ సర్వసౌఖ్యముల ♦ నెల్లరహింతురు గాంతు రెన్నికన్. 184

మ॥ మఱియున్ నీదుకుమారి సాధ్యయు నిలిం ♦ వగ్రామణీభామినీ
శ్వరియై యీశ్వరుఁ బ్రీతుఁజేయుచుఁ దప ♦ శ్చర్యకా హిరణ్యాభయై
ధర గౌరీప్రధఁ జెందుఁ గారుణికచేతస్సూర్తిరాణింప ని
ర్జరకార్యంబు ఫలింపఁజేయు సురలా ♦ శాసించి భాసించఁగన్. 185

సీ॥ దేవదేవునిఁ జేపట్టి ♦ దేవులైన, హరివిరించిప్రముఖులచే ♦ సర్పలాంది
అఖలభవనంబులకుఁదానఁయధికయగుచుఁ,బరఁగు నీపుత్రి నీహఁఁపర్వతేంద్ర!

గీ॥ పరమవై రాగ్యభావవి ♦ స్ఫారహృదయుఁ, డైనరుద్రునిఁజెందియు ♦ నార్యతనదు
మేలిగొనములకలిమి న ♦ మేయతపము, బలిమి శంకరదేహార్థ ♦ భాగమొందు.

క॥ ఈ కన్నెనుదక్క శివుం, డేకాంతను బెండ్లియాడఁ ♦ డిది నిక్కం బి
ల్లేకాంతముగాఁ జెప్పితి, నీ కో నగరాజతిలక! ♦ నిలుపు మిది మదికా. 188

క॥ కావున నీ కన్నియ నీ, వే వేశనుగాని యొడ్ల ♦ కిచ్చుట మదిలో
భావింపకు మీమె మహా, దేవుని సొత్తునుచు మిగులఁ ♦ దెలియు మగవరా!

గీ॥ ఇట్లు నారదమునియనఁహిమనగేంద్రుఁ, డిట్లనియె విన్ము మానివఁరేంద్ర! యొక్క
మనవి శివుని గుఱించి నాఁవినినయట్లు, నీదు సన్నిధిఁ జెప్పికొనియెద నివుడు.

సీ॥ దాక్షాయణీసతి ♦ తనువుఁబాసిననాట, నుండి విరాగియై ♦ యుండెననియు
సంగంబువిడిచి ని ♦ ర్జరగోచరముగాని, ఘనతపంబొనరింపఁ ♦ గడఁగెననియు
నక్షయంబై శివం ♦ బై పరబ్రహ్మమై, యలరుస్వాత్మమున నె ♦ ప్తలరు ననియు
నిర్వికారంబగు ♦ నిజరూపముననుండి, మానసంబును దింపఁ ♦ బూనఁడనియు

గీ॥ మున్ను సతితోడ వేటాక ♦ కన్నె నెప్పుడు, పెండ్లియాడను నేనని ♦ ప్రియమెనంగ
బాసఁగావించెననియుఁ గై ♦ లాసభర్త, కిన్నరులువచ్చిచెప్పడు ♦ రిన్నగమున.

క॥ అట్టిశివుండు మునీశ్వర ! బిట్టుగ వేటాక్కనతిని ♦ బెండ్లాడఁగ ని
ప్పట్టునఁ దలంచుటెట్లని, గట్టులతోఁ డూరకున్నఁ ♦ గని మునియనియెన్. 192

చ॥ గొనకొని దక్షపుత్రి ప్రతిఁకూలతనొందినతిండిమీఁదియీ
: నునఁ దనమూర్తిఁ బాసి త్రిదశుల్ మొఱపెట్టిన మీఁద మీదునం
దనయ్యి పుట్టఁ గాళికగ ♦ దక్షజ కీమెకు లేదు భేద మీ
శునిసతియై కరంబలరుఁ ♦ జమ్మలుమాను ధరాధరాగ్రణీ ! 193

గీ॥ తనకుమారిక పూర్వవృత్తంబునర్వ, మును మునీంద్రునితో హిమభూధరుఁడువ
ధూనుతుల కట్టెదుటవిని ♦ పాసె సంది, యంబునెల్లను దనహృద ♦ యంబునందు.

గీ॥ కాళి తనపూర్వజన్మంబు ♦ కథను నిక ది, టంబుగా నీశుఁజేపట్టుట టయునునార
దునుడి విని సిగ్గుచేత నధోముఖయును, సస్మితాస్యయునై యుండఁజనకుఁడంత.

చ॥ కని తనపీఠమం దునును ♦ గ్రచ్చఱఁజేర్చి కవుంగలించి మో
మునఁ దనమోముఁజేర్చి శిరమున్ వెన ముద్దిడి చెక్కులం గరం
బున జనవొప్పఁగాఁ బుణికి ♦ పొందుగ హర్ష ముఁ జెందియుండ న
మ్ముని గిరిరాజుఁ దత్సతినిఁ ♦ బూర్తిగఁ బ్రీతులఁజేయ నిట్లనున్. 196

ఉ॥ పర్వతరాజ ! నీతనయ ♦ పన్నుగఁ గొన్నిదినాలమీఁద సౌ
పర్వణబృందకల్పితన ♦ పర్వల నొందుచు నాదిమూర్తియున్
సర్వజగత్ప్రభుండు నగు ♦ శర్వుని యంకతలంబునెక్కి యీ
యర్విదలంప రాని కనుఁలొందని వైభవమొందుఁ బొందుగన్. 197

గీ॥ అని ప్రియంబుగ వారల ♦ యంతరంగ, ములను సంతోషభరమునఁ ♦ బొంగఁజేసి
అమరమాని యభేచ్ఛగ ♦ నరుగుటయును, వారలంత గృహంబులో ♦ పలికిజనిరి.

గీ॥ కొంత కాలంబుచనినంతఁ ♦ గుధరవరుని, రాణి మేనక తనమనో ♦ రమణు సన్ని
ధానమున కేగి వేగఁబాదములకెఱిగి, యిట్టులడిగెఁ బ్రియోక్తులఁనింపుగదుర.

—* హిమవంతునితోఁ మేనక పార్వతికిఁ బెండ్లిసేయు మనుట *

ఉ॥ నారదుఁ డట్లు మీయెదుట ♦ నాఁడు వచించిన జాడయేమో? నే
నారయలేకయుంటిని యథార్థము శ్రీజనచాపలంబునన్
గూరిమిపుత్రి కిప్పు డను ♦ కూలముగా వరుఁగూర్చి పెండ్లి వి
స్తారతరప్రమోదమున ♦ సల్పుడు మల్పుడు నాథ! నావ్యధన్. 200

క॥ ధనమును బ్రాయము చక్కం, దనమును విద్యావివేక † దాక్ష్యంబులు పా
వనమైనవంగడము గ, ల్లివ నరునకుఁ గన్నె నిడవ † లెన్ సుత యలరన్ 201

ఉ॥ సుందరరూపమున్నను వఃచోగరిమంబది సున్న యద్దియు
న్నం దగుభాగ్య మబ్బదు ఘ † నంబది గల్గిన సీడుజోడునున్
బొందికఁ గాంచ వచ్చియును † బొల్పెనలారి నఁ బావనాన్వయం
బందికఁ జెంద దొక్కయెడ † నన్నియుఁ గూడు టలభ్యమేరికిన్. 202

వ. ఐనను

క॥ ఏలాటివానికై నను, బాలిక నొసఁగం దలంప † వచ్చునె? తమక
న్యాలావణ్యగుణంబులఁ, బోలిక నరయంగవలదె † పురుషవరేణ్య !

చ॥ అలరుల సెజ్జయందు లలి † తాంగిక దాఁ బవళించి నిద్ర నొ
త్తిలి పొరలంగఁ గెంపడరి † దేహము గందెడుఁ గుండకోరకం
బుల నెపుడేని నెచ్చెలుల † పోటికినై చిదువంగఁ గల్గి వే
ళులఁ గఱగట్టు నెత్తు రిల † లోఁ గనినామొకొ యిట్టి కన్నెలన్.

గీ॥ అనుచుఁ గన్నీరు దొఱుఁగనఁగొధిరాజ, రమణి నాఘనిపదముల † వ్రాలియున్న
నన్నగో త్తముఁ డ త్రన్విఁనాదరమునఁ, గొగిటన్ జేర్చియిట్ల నెఁగారవమున.

చ॥ వినుమిఁకదేవి! దేవముని † విజ్ఞశిరోమణి చెప్పినట్టి పా
ననవచనంబు బొంకగునె? † వద్దిక వేటుతలంపు లింపునైఁ
దనయకు శంభుఁ గూరిచి యు † దారతపం బొనరింపు మంచు బో
ధను బొనరించి పంపు నియ † తంబుగ దాన శుభంబు సేకుఱున్. 206

క॥ అగుణములన్నియు శివునెడ, సుగుణములై పరఁగువినుము † సుందరి! యిఁకనా
యగణితతపోనిధానుం, డగజను బెండ్లాడుఁ దపము † నర్చిలిసేయన్. 207

వ॥ అనుడువిని యాసీమంఠిసీలలామంబు పెనిమిటి వలుకుల కలరి కూఱున్ దప
శ్చరణంబునకై శిక్షబొనర్చు పొంటె నాపెసమీపంబునకున్ జని యనన్య
సామాన్యంబగు నాబాలిక సాకుమార్యధుర్యతన్ గని తపోవ్రతం బుపదేశింప
నోడి కన్నీరుమున్నీరుగాఁ గార్చుచున్నఁగాంచి యన్నగరాజకుమారి నిజజననీ
మనోగతం బెఱింగి తగుభంగి నూరడించి యిట్లనియె.

— * పార్వతి స్వప్నవృత్తాంతము * —

శా॥ అమ్మా! స్వప్నముఁగంటిఁ జెప్పెదను విఁన్నా! నేటి ప్రత్యూషపూ
ర్వమృం దొక్కతపస్వి విప్రుఁ డనుకం † పన్ శంకరానుగ్రహః
ర్థమై నన్నుఁ దపంబుఁజేయుమని హ † ర్షంబొప్పఁగా శైవమం
త్రమున్ జెప్పి చనన్ విచిత్రమగు వృ † త్తం బిద్ధి యోజింపుమా!

చ॥ కలయనరాదు నిక్కువము ♦ గా శివమంత్రముఁజెప్పిపోయెఁ దాఁ
గల యది కాదనందగదు ♦ కన్నులు మున్నగు వాని తెల్వి యే
మలరదు తల్లి! దానఁ గడు ♦ నక్కజమా మదికంచుఁ జెప్పఁగా
వలిమలరాణి బిట్టలరి ♦ నల్లభు నల్లనఁబిల్చి పేర్చిమై.

210

గీ॥ తనయగాంచిన కలఁ గలత త్వమంతఁ, గాఁతునకుఁదెల్పు నాతండు♦గరము మురిసి
తాను గాంచిన కలతీరుఁ ♦ దన వధూటి, క్లిబు చెప్పెను సంతోస ♦ మినుమడింప.

—* హిమవంతుని స్వప్నవృత్తాంతము *

ఉ॥ నాకల నొక్క దివ్యబుషి ♦ నాథుఁడు నారదబోధితాంగకుం
డీ కుధరోపకంఠమున ♦ కింపుమెయిన్ జనుదెంచి సంయమ
శ్రీకులు మానులెన్నఁగ గ ♦ రిష్టతపోవ్రతమున్ బానర్పఁగా
వీఁకఁగడంగ నే సుతను ♦ వేగొని యా ఘనుపాలి కేగితిన్.

212

గీ॥ పోయి కనుఁగొని నేనల్ల ♦ పురుషపరుని, నారదో న్నవరునిగాఁగ ♦ నమ్మి మొక్కి
సేవకై యుంతు నాకూఁతు♦సెలవొసంగు, మంచుఁ బ్రార్థింపఁగా నిషేధించెనతఁడు.

గీ॥ అంత నాకూఁతునకు వారి ♦ కపుడు చాల, సాంఖ్య వేదాంతరీతుల ♦ జరిగె వాద
మప్పుడాస్వామి నెనరొంది♦యాజ్ఞనొసఁగ, నుంచితినివారికడఁగూఁతు♦మించుఁబోడి

ఉ॥ కూఁతురు యోగివర్చునకుఁ ♦ గూరిమి పేరిమి సేవఁజేయుచున్
జేతము సంతసంబలరఁ ♦ జేయుచునుండె నటంచు స్వప్నమున్
రాతిరి దెల్ల వాఱుతటి ♦ రాణిరొ! కంటిని తత్ఫలంబిఁకన్
జూతము కొద్దికాల మిది ♦ శోభనసూచనమంచుఁ దోఁచెడున్.

215

క॥ అని యిట్లు శైలకులవతి, తన గేహినితోడఁజెప్పి ♦ తా స్వప్నఫలం
బును గనుపూనిక నుండెను, మనసున శివచింతనంబు ♦ మల్లడిగొనఁగన్.

మత్తకోకిల:- సూతుఁ డిట్లు వచింపఁగా విని ♦ చోద్యమంది మునీశ్వరుల్
సూతు నద్గుణపూతు నాదృతిఁ ♦ జూచి యిట్లని రింపుమై
భూతభర్త శివుండు రాజతభూధరంబున నిప్తు తాఁ
జేతమం దిరవొంది యెయ్యది ♦ సేయుచుండెనొ చెప్పఁడి.

217

క॥ అని మునులన సూతుం డిట్లనె వినుఁ డనఘాత్మలార! ♦ యభవుండు దాఁ బ
త్నినిఁబాసిన యదిమొదలుగ, ఘనతరతాపానలమునఁ ♦ గ్రాగి వెగడునన్.

చ॥ తిరిగి ధరిత్రినెల్లడ న ♦ దేవరుసన్ మరులొంది జీవితే

శ్వరిని మనంబునన్ మఱవఁ ♦ జాలక తద్గుణజాల వైభవం
బరుదుగఁ గింకరోత్తముల ♦ యాత్మలు దల్లడమొందఁ జెప్పుచున్
దిరుగ నిజాద్రీఁ జేరె మది ♦ ధీరతఁజేకొని యెట్ట కేలకున్.

219

వ. అంతఃమీద

చ॥ త్రిగుణములన్ దొలంగి విక్రమింపఁ గొననట్టి నిజస్వరూప మి
మ్ముగఁ గనుచున్ జరం బిటులఁ భూరితరాత్రులితప్రమోదపూ
రగతమనన్ముఁడై కడు విఁ రాజులె సన్నని రాజులెల్లఁజ
క్కఁగ నిజయోగమర్చములఁ గర్మమలై తనయొద్ద నేర్వఁగన్.

220

—* శివుని అలాటపుర్వజలమునుండి క్షౌణ్డపుట్టుట *

ఆ॥ అట్లు చాలకాలఁ మరిగినవెంబడి, జిత్ర మొక్కనాఁడుఁ శివునినొసటి
పుర్వవారికణముఁ గ్రమ్మనఁ బుడమిపైఁ, జింద బాలుఁడగుచుఁ జెలుపుమిగిలె.

సీ॥ ఆజానులంబిబాఁ హాచతుష్కమువానిఁ, బద్మరాగారుణఁ ప్రభలవాని
నందంబుఁజెందు మేలగుమోముగలవాని, రాణించు వెడఁదయుఁ రంబువానిఁ
గమనీయమైనయాఁ కారంబు గలవానిఁ, బదులకసాధ్యుఁడైఁ పరఁగు వాని
దివ్యతేజంబులఁ దెలివిమించెడువాని, గంభీరదృష్టులఁ గాంచువాని

గీ॥ జననమునుజెందియున్నతఁస్వనమెసంగ, రోదనముసేయువాని నత్యాదరమున
నెత్తికొనివచ్చియున్న మహేశునెదుట, నిలిచియుండెను దా ధరణీవధూటి. 222

గీ॥ సుతునిఁ గని తెచ్చి నిలిచినఁ సుందరీల, లామ క్షమఁ బరికించి కైలాసభర్త
మందహాసంబుచింద నానందసాంద్ర, వచనముల నిట్లు పలికె న వ్యసుధతోడ.

చ॥ ధరణీవధూటి! నీవు గడుఁ ధన్యవు నాదు శ్రమంబుజన్ముఁడై
యరుదున నీయెడన్ బాడమిఁ నట్టి తనూజుని వీనిఁ బెంపు మా
దరమున నీకుమారుఁడు త్రిఁ తాపవిహీనుఁడు సద్గుణాకరుం
డురుసుఖదాత నీకగు మఁ దుక్తి గ్రహించి గ్రహింపు మర్భకున్.

224

ఉ॥ భూమియు నట్లకాకయనిఁ పుత్రునిఁ దోడ్కొని పోయి పెంపఁగా
భాముఁడటంచుఁ బేరుఁగొనిఁ బాలుఁడు వృద్ధినిజెంది కాశికా
ధామముఁజేరి యందు హిమఁ ధామశిరోమణిఁగూర్చి నిష్ఠ ను
ద్దామతపంబుఁజేసి మహిఁ తంబు శంభు ననుగ్రహంబునన్.

225

క॥ గ్రహములలో నొకబలవ, ద్గ్రహమై భార్గవుని పదముఁ కన్నను మీఁదన్
బహుతరవిభవాస్పదమై, రహిమితాడు మండలమునఁ రాజయ్యెదగన్.

226

—* శివుఁడు హిమాద్రికి వచ్చి తపంబు సేయుట *

గీ॥ జగదధీశ్వరుఁ డంతటఁ కైలరాజ, పుత్రియై జగదీశ్వరిఁ పుట్టుటయును
నెనిమిదేండ్లవయస్సునఁ హించుటయును, నాత్మయందు నెఱింగియాఁ హ్లాదమొందె.

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనుడు.

శా॥ గంగాభంగతరంగరంగదురుశృం ♦ గవాతశీతాచలో

త్తుంగాధిత్యకయందు డెంద మలరన్ ♦ దుర్దాంతభంగిన్ దపం
బుం గావింపగడంగి భృంగిరిటుడున్ ♦ మున్నా గణేంద్రాళితో
డం గాలాంతకమూర్తిచేరె గిరిరా ♦ ట్పుస్థంబు నాస్థాన్నతిన్.

228

ఆ॥ బ్రహ్మపురమునుండి ♦ పరమపావనియైన, గంగ యవతరించె ♦ గడగియెచట
నటవసింది తపసు ♦ నారంభమొనరించె, మానులలరఁ జంద్ర ♦ మాళియపుడు.

మ॥ నిరపాయంబయి నిర్వికారమునైన ♦ నిత్యంబునై యాశ్రయాం
తరశూన్యంబయి జోతిరూపమయి య ♦ ద్వైతంబునై సంవిదా
కరమై సర్వజగన్మయంబునయి మే ♦ ల్లనృట్టు స్వాత్మంబునం
దు రహిన్ ధారణఁజెందియుండె గణనా ♦ థుల్ గొంద అట్లుండగన్.

230

ఉ॥ నందియు భృంగి మున్నగు గ ♦ ణప్రవరుల్ మఱిగొందఱందుఁ బా
లేందుకిరీటుఁ జిత్తవిహి ♦ తేష్ట సపర్యలఁ గొల్పుచుండి రిం
కం దమమొప్పు మానవిధి ♦ గాంచి వసించిరి కొందఱింకనుం
గొందఱు ద్వారదేశమునఁ ♦ గోలలఁదాల్చి వసించిరిమ్ముగన్.

— * హిమవంతుడు శివుని సందర్శించుట * —

గీ॥ హిమగిరీశ్వరుఁ డంత స ♦ ర్వేశ్వరుండు, ప్రమథనాథులతోడఁ ద ♦ పంబుఁజేయ
నోషధిప్రస్థభూమిఁ దా♦నొందెననుచు, విని పరిజనంబుతో వచ్చి ♦ వేగిరముగ.

సీ॥ విరియఁబూసినమల్లెవిరుల మొత్తమ్ముల, చందమొప్పెడు మేని ♦ చాయవాని
గందపుంబాడికన్నఁ ♦ గరము ధావశ్యంపు, వసమీఱు భసితలే ♦ పంబువాని
నెలదేటిదాటులఁచెలుపుఁగలంచు నై, ల్యముమీఱు నఱుతచా ♦ యగలవానిఁ
గెందమ్మిమ్మెగల ♦ యందంపుపెంపు పై, రింపని యడుగుల ♦ సొంపువాని

గీ॥ నమరు నఱమోడుకనుదోయిఁ నలరువానిఁ, జౌధనాసాగ్రదృష్టియైఁ పరఁగువాని
నొనరఁబద్మాసనమునఁగూ ♦ ర్చున్నవాని, నఱులలోకేశ్వరునిఁగాంచి ♦ హర్షమునను.

ఉ॥ సాగిలి మొక్కి గంధనుమ ♦ సారముఁ బాద్యము సర్ఘమిచ్చి ని
ష్ఠాగరిమన్ మనోజ్ఞహరి ♦ చందసపుష్పఫలార్చనంబులన్
వేగనొనర్చి యచ్చమగు ♦ వేడ్క భయంబును భక్తియున్ మదిన్
లోఁగఁగఁజేయ నమ్రతను ♦ లోఁగొని యంజలిఁబూని యిట్లనెన్.

234

క॥ దేవాదిదేవ! శంకర!, నీవెకదా? సకలభువన ♦ నికరమునకు ర
క్షాపహుండ వారయ మహా, దేవ! కపర్దీ! గర్భ ♦ దీప్యతీర్తి!

సీ॥ నిర్గుణుండై ననుఁ నిత్యంబు భక్తుల, సాఁకంగ సగుణుండౌ ఁ చతురుఁ డెవఁడు
సర్వలోకనివాసఁ చతురుఁడై నను వెండి, కొండయందుండు నా ఁ ధుండెవఁడు
దేవరాజకిన్లెల్ల ఁ దేవుండుతానయ్య, యోగిరూపొప్పబైఁ ఁ రాగియెవఁడు
ఏకాంక్షలెఱుంగని ఁ యీశ్వరుండై న భ, క్తప్రీతిగాంక్షించు ఁ ధన్యుడెవఁడు

గీ॥ త్రిగుణములకును నాప్రకృతికిని సీశుఁ, డై విరాజిల్లునప్పర ఁ మాత్యయెవఁడు
హరివిరించుల యూడిగఁమందు నెవ్వఁ, డట్టిసీకు నమస్కార ఁ మాదిమూర్తి !

క॥ వాగీశర మేశులక, వ్యాగీశర మేశ్వరత్వ ఁ వైభవగరిమన్
బాగొప్ప నిజిన దాతపు, యోగీశ్వర! నీవకాదె ఁ యురుతరకరుణన్. 238

ఉ॥ నీదుచరిత్ర మెన్న రజ ఁ నీకర శేఖర ! శక్యమానె దా
మోదర కాంచనోదరము ఁ భోక్త మనిర్జరపాళికెల్ల నా
మోద మెసంగ భక్తజన ఁ పుంగవకోటికిఁ జెల్లునద్ది నీ
వాదరబుద్ధి వారల ర ఁ యంబునఁజేరుట లోకనాయకా! 239

ఉ॥ భాగ్యముగాదె నీవిటఁ గృ ఁ పానిధి ! యీప్రమథాళితోడ వై
రాగ్యమతిన్ దపోవృతభ ఁ రంబు వహింపఁగఁ జేరుటెల్ల నన్
యోగ్యునిఁ జేసి తిప్పు కుల ఁ మున్నతిఁగాంచె వరించె నల్ల సా
భాగ్యరమామనోజ్ఞపరి ఁ భాసితచారుకటాక్షమాలికల్. 240

చ॥ ఇతను మహేశ ! సేవకున ఁ కెద్దియునేని పనిన్ ఘటించి తా
వకపరిచారకవృజము ఁ వంక సనున్ గొని యాచరింపు మే
నకలుషచిత్తవృత్తి ముద ఁ మంది యొనర్చెద నీదుసేవ మా
మకహితపుత్రబాంధవన ఁ మాజముతోడ దయామయాత్మకా ! 241

గీ॥ ఇట్లు గిరిరాజు పలికినఁ ఁ నీశ్వరుండు, విని కనులువిప్పి పర్యత ఁ విభుని వాని
గణమునుగూడఁదాఁబాడఁఁ గాలచియపుడు, మందహాసంబెసంగనిఁమ్మాడ్కిఁబలికె

చ॥ వినుము ధరాధరేశ్వర ! ప ఁ విత్సృనిగా నిను నెంచి నీదు పా
వనశిఖరప్రదేశమున ఁ బాథతపం బానరింప వచ్చితిన్
మునులకు నిర్ణరేంద్రుల క ఁ మోఘతపస్సుల కిష్టభూమియై
యొనరు మరున్నదీసురుచి ఁ రోదకపూతము సీతటం బిలన్. 243.

ఉ॥ చేయుదు నిందుఁ నేఁ దపము ఁ శీతమహీధర ! కొన్నినాళ్ళు నీ
వీయెడ కిష్టాదుల్ దిరుగ ఁ నీకుము నాడుతపోంతరాయముల్
సేయఁగనీకు మీయదియె ఁ సేవయగున్ బరమోత్తమంబుగాఁ
జేయుము తత్ప్రయత్నమిఁకఁ ఁ జేరుము నీదు గృహంబు నింబుగన్. 244

గీ॥ ఇట్లు జగదీశ్వరుండు గిరిశ్వరునకు, జెప్ప విని గట్లతేడవ్వా ♦ డొప్పమీఱు
చనవుతోడుత నిట్లనె ♦ సంతసం బె, సంగ దేవాధినాథుని ♦ సముఖమగుదు. 245

క॥ ఏమని చెప్పదు మీతో, బ్రేముడి నాప్రస్థమునకు ♦ విచ్చేసి మహా
త్మా! మధురోక్తుల నిట్లనె, గా ముదమగ్గలముగాఁగఁ ♦ గడలుకొనె మదిన్.

ఉ॥ పెగ్గలమైన నివ్వఁగొని ♦ వేలుప్పుల్లుగ్రతపంబుఁజేసి ని
న్నగ్గలికన్ గనన్ గడఁగ ♦ నందకయుందువు వారికట్లు నా
నిగ్గుభాగధేయమున ♦ నీవ యిటుల్ గరుణామయుండవై
దగ్గఱఁ జేరినాడ విటు ♦ తాపములింకె మహాత్మా! నాకికన్. 247

శా॥ నాకన్నన్ ఘనుఁడొక్కఁడీ జగములో ♦ నన్ లేడు లెక్కింపఁగా
నాకీడైన నరుండునున్ గలుగఁడె ♦ న్నన్ నాదు ప్రస్థంబునన్
లోకాధీశ్వర! సీవుచేరి తపనున్ ♦ యోజించుటఁజేసి య
న్నాకాధీశునికన్న మిన్నయగుదున్ ♦ నాగేంద్రచర్మాంబరా! 248

చ॥ పరఁగఁ దపంబుఁజేయుము ను ♦ పర్వశిరోమణి! యంతరాయముల్
దొరయునె సీతపంబునకుఁ ♦ దోరపుఁగూరిమిపేర్చి నీదు నౌ
కరు గిరిరాజవర్మఁ డొడి ♦ కమ్ముగ సేవయొనర్చు నింక ను
స్థిరమతితో స్వతంత్రతను ♦ జేకొని కైకొను నాదుసేవలన్. 249

క॥ అని వినయమ్మున యమదమ, నునితో నగరాజు ప్రియపు ♦ నుడికారముచో
ప్రసనఁబలికి తనదు గేహం, బునకేగి వచించె సర్వ ♦ మును దన ప్రియకున్.

చ॥ అనుచరవర్గమున్ బిలిచి ♦ యాతఁడనెన్ వినుడింకమీఁద స్వ
ర్ధుని దిగునట్టిచోటి కెవ ♦ రున్ జనఁగూడదు పోతిరేని శి
క్షును బాసరింతు వారలను ♦ ఘాతుకరీతి నిజంబు నాదుశా
సనమిదియంచు బ్రస్థమునఁ ♦ జాటుండు నెల్ల రెఱుంగునట్లుగాన్. 251

వ. అని పనిచిన సవ్వారలు.

క॥ గంగావతరణమున కే, గంగాదగ్గరెవరుఁ గొంత ♦ కాలంబిటు లా
గంగావలె తేడేపడఁ, గంగా శిక్షించు నాజ్ఞఁ ♦ గడచినవారిన్. 252

—* హిమవంతుఁడు పార్వతీ పరిచర్యలఁ గొనుచుండుమని శివు నర్థించుట *—

ఆ॥ ఇట్లు సాటుటయును ♦ హిమవంతుఁడెంతయు, సంతసమున నీశు ♦ సన్నిధాన
మునకుఁబోయె దివ్యశివుష్పఫలంబులఁ, గొనియుఁదనదునుతను♦గొనియు మఱియు.

క॥ చని భ్యాసతత్పరుండగు, ననఘుని లోకాధినాథు ♦ నాదటఁగని వం
ధవమొప్పఁజేసి పూల్వం, డ్లను నొసఁగి సుతనునిలీపి యొ ♦ డయనికెదురుగాన్.

ఉ॥ ఓ కరుణాపయోనిధి ! మ ధోన్వత పూతచరిత్ర ! నీదు నే
వాకుతుకమ్మతో నిటకు ధ వచ్చె మదాత్మజ దీనిసేవలన్
జేకొనుమయ్య ! ప్రత్యహము ధ సేవయొనర్చు సఖిసమేతయై
తేకువతోడ నాయెడ వి ధించిన మేటియనుగ్రహంబునకా.

255

—* శివుడు పార్వతీదేవినిఁ జూచుట *—

వ. అని యభ్యర్థించిన మహేశ్వరుండాలకించి.

సీ॥ కనివిని యెఱుంగని ధ ఘనతరసాందర్య, ధుర్యయం చాత్మకుఁ ధ దోచుదాని
దక్షకన్యకకన్నఁ ధ దద్దయుఁ జక్కంద, నముగల్గి తీవుల ధ నమరుదాని
ఘనయోగులకునైనఁ ధ గందర్పవికృతి న, ల్పంజాలినట్టి రూ ధ పంబుదానిఁ
గాననంబంతఁ బ్ర ధ కాశింపఁజేయు ది, వ్యంబైన కాంతిపుం ధ జంబుదాని

గీ॥ నభినవంబైన యావనం ధ బమరుదాని
నమరు కస్తూరికా ఘమ ధ ఘుమలదాని
నఖిల లోకంబులకు మూల ధ మైనదానిఁ
బర్వతేంద్ర కుమారియై ధ పరఁగుదాని.

సీ॥ కలువతేకుల మించఁ ధ గల కనుంగవదానిఁ, జంద్రమండలనిభా ధ స్యంబుదాని
గండుతుమ్మెదలట్టి ధ కటికురుల్ గలదానిఁ, గంబునిభంబైన ధ గళముదానిఁ
దమ్మితూడులఁబోల్పఁ ధ దగు బుజంబులదాని, రవ్యమైతగువలి ధ త్రియముదానిఁ
గమలకుట్టలపీన ధ ఘనకుచంబులదానిఁ, గడుసన్నమైననె ధ న్నడుముదాని

గీ॥ మెట్టదామరలన్ బోలి ధ మేల్గికోమ, లంబు మీఠిన పాదయు ధ గంబుదాని
ధ్యానులకు మోహనాస్త్రమై ధ తనరుదాని, నమరరమణీశిరోమణి ధ మైనదాని.

ఉ॥ చూచి తదంగసౌష్ఠవపు ధ సాంపులు నింపు జనింప నంతతో
లోచనముల్ మొగిడ్చి యవి ధ లోలము నుత్తమమైనయాత్మయం
దే చరియించుచున్న సక ధ లేశ్వరుఁగాంచి గిరీశ్వరుండు సం
కోచముతోఁదగుల్కొనిన ధ కుందున జోతయొనర్చి యిట్లనెకా.

ఉ॥ దేవ ! మహానుభావ ! శివ ! ధ దివ్యకృపాకర ! శర్వ ! శంకరా !
నీవె చరాచరంబులకు ధ నిత్యముహర్షము నిచ్చుదాత వీ
నీ విభవంబెఱుంగుటకు ధ నేరక వేదచయంబు శాస్త్ర మెం
తో పెరపొప్పుఁ జెప్పు వలఁ ధ తుల్ పరులెవ్వరికన్ మహేశ్వరా !

260

క॥ ఐనను బరమేశ్వర ! యీ, దీనుని హిమవంతుఁ గనులు ధ దెఱచి ఘనదయన్
బూని భవదీయదానునిఁ, గా నేర్పడఁజూడుమా జ ధ గన్నతచరితా !

చ॥ అనుదినమున్ మహేశ్వర ! మ ధ దాత్యజతోఁ జనుదెంచి నీదు ద
ర్యన మొనరించి పోయెదఁ బ్ర ధ సన్నమతిన్ సెలవివృటన్న న
య్యనఘుని పల్కులన్ విని ర ధ యమ్మునఁ గన్నులు విప్పి చూచి యి
ట్లనె జగదీశ్వరుం డవుడు ధ భ్యాన మొకించుక మాని మానుగన్. 262

క॥ నాయొద్దకు నీవొక్కఁడ, వే యనుదిన మేగుదెంచు ధ మీ ! నీ తనయన్
నీయింట నునిచి రవృట్టు, సేయనిచో నన్నుఁగనుట ధ చేకుటదు నుమీ !

గీ॥ అని వినిశ్చితముగఁబల్కు ధ సమ్మహేశు, నకు గిరిశ్వరుఁడిట్లనె ధ నాధ ! యేమి
కారణంబున నిందురాఁ గాదు నాదు, తనయ కది నీదుసేవకుఁ ధ దగదొయేమొ!

క॥ అని యడిగిన హిమవంతున, కనియెను లోకాధినాథుఁ ధ డాహ్లాదముతో
డను లోకాచారంబులు, గనఁజేయుచు నితరయతుల ధ గతులఁదెలుపుచున్.

శా॥ మాయారూపిణులంచుఁ జేడియల నా ధ మ్నాయంబు బోధించు వి
న్యా ! యందున్ యువతుల్ విశేషమిఁకఁ దా ధ మవ్వారిలో నుండరుల్
బాయన్ జేయుదు రెందుఁ జిత్తనియతిఁ ధ బాటించి మోహోద్ధతిఁ
డాయన్ జేయుదు రందుచేఁ దపము వి ధ ఘ్నంబౌను సత్యంబుగా. 266

క॥ బిత్తుల గుత్తుపుంజను, గుత్తులనున్ జిగురుమోవిఁ ధ గొందీ వెలఁబోల్
మెత్తని మేనులఁ గాంచినఁ, దత్తఁజడరొక్కొ యెట్టి ధ తపను లగనరా !

ఉ॥ అందును నీదుపుత్రి రుచి ధ రాంగి, నవీనవయోవిలాస, పూ
ణ్ణేందునిభోజ్యులొనన క ధ రింద్రవరేణ్యసమానయాన నే
నిందుఁ దపోప్రతుండను ని ధ రీహుఁడ యోగికులుండ నాకు నీ
నందనతోడ నేమిపని ధ నాగకులేంద్ర ! తలంచి చూడుమా ! 268

ఉ॥ నీవును దావసేంద్రిల న ధ నేకుల నేలెడుతేడ వాగమాం
తావగతప్రబోధుఁడవు ధ న్యాయ్యమెఱుంగనివాడవొక్కొ యీ
భావముమాను మీపగిదిఁ ధ బల్కుకుమింక నగాధిరాజ ! యో
పావళియేడ ? యోగుల స ధ మక్షములేడ ? యెడందఁ గాంచుమా ! 269

గీ॥ అనుచునిష్ఠరముగనిస్పృఘ హంబుగాఁగఁ, బలికివీరమించియున్న నధిష్ఠరమపురుషుఁ
గాంచి భయకంపితుండయి ధ గట్లతేడ, మిన్నకుండె వికాసంబు ధ తెన్నదక్కి.

క॥ హరుని వచనంబు విని గిరి, వరుచకితాకృతినిఁ జూచి ధ పార్వతి దా శం
కరునకు నమస్కరించి మ, ధురఘాతుల నిట్టులనెఁ జ ధ తురతరమతితోన్.

గీ॥ దేవ ! నాతండ్రి కిత్తటి ధ నీవు చెప్పి, నట్టి యంశంబునకు సరి ధ యైన యుత్త
రంబు నేఁజెప్పదానఁ గ ధ రంబుగనిక, రంబమర నాలకింపు మా ధ ర్షంబుతోడ.

— * పార్వతీ పరమేశ్వరుల సాంఖ్యవేదాంతపథవివాదము * —

- ఉ॥ తాపసశక్తితోఁ చగిలి ♦ దండితపం బొనరించుచుంటి వీ
తాపసశక్తితోడనె యు ♦ దారతపంబున నిచ్చగల్గె నీ
తాపసశక్తియే ప్రకృతి ♦ దా నఖిలంబు రచించుఁ బెంచు నా
టోపమణంగఁ ద్రుంచెడు న ♦ టుల్ గనుమేనొ య దీవెవండవో. 273
- ఆ॥ ప్రకృతియొకటిఁబాసి ♦ పశుపతి! లింగరూ, పముననొప్పసీవు ♦ పసుధవంద్యుఁ
డవును బూజనీయుఁ ♦ డవును ధ్యానాహ్లాద, వగుదువయ్యయెట్లు ♦ లరసిచెవును!
వ. అనినంత.
- క॥ పర్వతరాజసుతోక్తుల, సర్వస్వం బరసి తనదు ♦ శాసనమును దా
నిర్వాహం బొనరించుచు, శర్వుండిటువల్కె నుప్ర ♦ సన్నాత్ముండై .
- చ॥ పరమతపంబునన్ బ్రకృతిఁ ♦ బట్టి యడంచెద శుద్ధమూర్తిసై
పరఁగెద నేను సత్యముగఁ ♦ బ్రాజ్ఞులకీ ప్రకృతిశ్రయంబు నె
ప్పురుసునఁ జెల్ల దేవిప్రతి ♦ పాల్పడకెందును లోకవృత్తమున్
బొరయొక యుండఁ జెల్లునిది ♦ పొచ్చెముగాదు మహీధరాత్మజా! 276
- క॥ అనవేగనె నగి క్రమ్మఱ, ననియెను గాలికయు శశిక ♦ లాభరణునితో
ఘనతరచరితా! నీనుడి, యును బ్రకృతివశంబుగాక ♦ యెండొకఁడగునే 277
- క॥ అందీవెక్కతమున బ్రకృ, తిందాటినవాడవైతి ♦ తెలుపు మఖిలమున్
సందియములేక బద్ధ ము, గుం దానన్ గాదనంగఁ ♦ గూడునె యనఘా! 278
- గీ॥ వచన మాదానగమనముల్ ♦ వదలుటయును
సుఖము నొందుట వినుటయుఁ ♦ జూచుటయును
స్వర్ణ మాఘాణమును రస ♦ జ్ఞతయుఁ బ్రకృతి
కృతము లివిగాదనుట యెట్ల ♦ వితథవచన! 279
- గీ॥ ప్రకృదాటినవాడవేన్ ♦ భవ్యచరిత! తపమ దేటికి నీకిందుఁ ♦ ద త్ర్యమెటిగి
నట్టివానికి దపసున ♦ నవసరంబు, లేదు వాగ్వాదమున నేమి ♦ లేదు లబ్ధి. 280
- వ. ప్రత్యక్షసిద్ధియం దనుమాన ప్రమాణంబు నెవ్వ రంగీకరింతురు? నీ వప్రాకృ
తుండ వగుట యెట్లు? లోకమందు దేహు లెంతవఱ కిందియజన్మజ్ఞానానుభ
వంబు గలిగియుందు రంతదనుక ప్రాకృతులొట స్పష్టంబు.
- ఉ॥ మాటలు వేయునేల వినుమా యనుమానము మాని సర్వమున్
దేటయొనర్చెదన్ బ్రకృతి ♦ నేన్ బురుషుండవు నీవు సుంతయేన్
బూటక మేదిటన్ సగుణ ♦ మూర్తివి నాదయనెందు వీవు నా
కూటమిఁబాసి సుంతయొనఁ ♦ గూర్పంగఁలాడవె నిర్గుణుండవై. 282

ఆ॥ నన్నుఁజేరికాడెనాథ! నీవెల్ల క, ర్మములఁజేయుటరయ † మహిని నెవుడు
అట్లుగాక ప్రకృతికవ్వల నీవున్న, భయముఁబాసి నా సఃపర్యఁ గొనుము.

ఆ॥ ఇట్లు సాంఖ్యసరణి † హిమగిరికన్య దాఁ, శెప్పినట్టి నుడులఁనొప్పుమెఱయ
విని శివుండు పలికెఁవేదాంతమతమార్గ, గామియగుచు నిటులఁ † గాళితోడ.

— * శివుఁడు పార్వతీ పరిచర్యఁ గొనుట కంగీకరించుట * —

మ॥ గిరిజా ! నీవిటు సాంఖ్యవాదినివి 'కాంక్షింపన్ నిషేధింప ని
వ్వరమా నట్టులెచ్చేయు ప్రత్యహము నిఁచో నాకు శుశ్రూష నేఁ
బరమేశానుఁడనేని మాయకు దురాఁపసానభూతుండనేన్
దరమే? నన్నుఁ జలింపఁజేయుటకుఁ గాంతాలోకచూడామణీ ! 285

గీ॥ ఇట్లు గాళికఁజెప్పి శైలీంద్రుతోడఁ, బలికె భక్తానురంజనఁపరుఁడు హరుఁడు
నీదుప్రస్థంబునన్ దపోనిష్ఠుండై, దను స్వరూపంబు నానందఁఘనముఁగనుచు.

క॥ సెలవొనఁగు నాకుఁ దపసిట, సలుపుటకై తావకానుఁశాసనమును ని
మ్ములఁగనక తపముసేయఁగ, నలవియె యిట నేరికేని † నగరాజవరా !

వ. అనిన విని హిమవంతుఁ డత్యంతవిధేయుండై ప్రణమిల్లి శివునకిట్లనియె. 288

గీ॥ దేవదై తేయమానుషాఽధిష్ఠితంబు, లీ జగంబులకెల్లను † నీవె యీశ్వ
రుండవై యుండ దేవ! తుఁచ్ఛుండనైన, నేనెలుల నేమిసెప్పుదుఁనిందుఁగడఁగి.

క॥ అనవిని హిమవంతునితో, ననుకంప దనర్పఁగా మఁహాదేవుం డి
ట్లనియె గిరిరాజ ! వేశ్మంబునకేగుండన్న మురిసి † పోయిరి వారల్. 290

— * పార్వతి చెలులతోఁ బ్రీతిదినము శివునకుఁ బరిచర్యసేయుట * —

చ॥ ప్రీతిదినమున్ గిరిశ్వరుఁడు † పార్వతిఁ దోడ్కొనిపోయి శంకరున్
గుతుకముతోడఁ గొల్చి చను † గోత్రవరేణ్యుఁడు రాకయున్న నం
చితమతితో సఖిద్వయము † చేరికఁదాశివుఁజేరి భూమిభృ
త్సుత పరిచర్య సేయుఁ బ్రమథుల్ శివునానతి నాఁపరాపెనున్. 291

ఉ॥ పర్వతరాజసూక్తి యెడ † భర్గుఁడు గౌరవభావముంచి య
ప్పార్వతితోడ నిట్లులనె † బాలిక! నీవిక నీసఖిద్వయిన్
హర్షుఁగఁ దోడుగాఁ గొని మ † దంతికభూమికి వచ్చిభక్తి మేల్
పర్వఁగ సేవఁజేసి చను † ప్రత్యహమున్ వెల్లిపొంద కింతయున్.

ఆ॥ ఇట్లుచెప్పి శివుఁడు † హిమగిరికన్యకా, సేవ నిర్వికార † చిత్తుఁడగుచుఁ
జేకొనుచు వసించెఁజిత్రమా విఘ్నంబు, తెరవుఁజెంది యట్టి † తెరవుఁజొరఁడు.

క॥ కొండలదొర డెందంబున, నిండగు మోదంబునొంది ♦ నిలయంబునఁ దా
నుండఁ బ్రియంబున జగదీ, శుండట స్వాత్మమును గనుచు ♦ శోభిలెమిగులన్.

ఉ॥ కాళి సఖిద్యయిక్ జతగఁ ♦ గైకొని నిత్యము చంద్రశేఖరుక్
వేశకుఁజేరి తత్పదవ ♦ నేజము లభిధునీజలంబుఁ
తూశనచేసి యష్టునర ♦ సంబును గోలు విశుద్ధవిస్ఫుర
చ్చేలముతోఁ దడికదుడుచుఁ ♦ జెన్నుగఁ బూజలొనర్చు సద్విధిక్.

ఆ॥ మరల మరల మొక్కి ♦ మానుగ నిత్యమి, బృంగి ధీరుడై త ♦ పంబుసేయు
శంకరుని భజించి ♦ శైలేంద్రకన్యక, మగుడఁజేరుఁ దండి ♦ మందిరంబు. 296

వ. ఇట్లు చిరకాలంబు గడచినంత శివసన్నిధానంబందు శివునిజేరి.

సీ॥ ఒకనాఁడు హాళిక ♦ సకియలతో గాన, మొనరించె గామవ ♦ ర్థనముగాఁగ
ఒకనాఁడు కుశసమి ♦ ద్వికచనుమంబుల, స్వయముగాఁదెచ్చి య ♦ ర్పణముచేసె.
ఒకనాఁడు పుష్పమా ♦ లికల నాశ్రమమెల్లఁ, బొంకంబుగాఁ దా న ♦ లంకరించె.
ఒకనాఁడు శివునిదా♦నొంటిమై తెప్పవే, యక చూచి కడువిస్మ ♦ యంబుఁజెందె

గీ॥ అంతశివుఁడును నొంటిమైనపుడు తనదు, మ్రోలనున్నట్టి యాజగ♦నోహనాంగి
గనియు భూతతనువున నొప్పినదటంచు, దారగా గ్రహియింపఁగఁ ♦ దలఁవకుండె.

వ. మరలఁ గొన్నినాళ్ళ కమ్మహదేవుండు.

గీ॥ సంయతేంద్రియయై తన ♦ చరణసేవ, నంబె మదిఁబూనియున్నన♦న్నగపలేంద్ర
పుత్రినారసి కడుకృపా ♦ పూర్ణమతిఁ ద, లంచె నెమ్మనమందు నీ ♦ లాగుగాను.

క॥ ఎపుడు గరువంబుఁ బోవిడి, తపముక్ సలుపంగదొడఁగు ♦ తస్మిమణి దా
నపు డేనును దడయక లో, లుపమతిఁ బెండ్లాడువాడ ♦ లోలాక్షినిటక్. 299

ఉ॥ ఇప్పగిడి దలంచి జగ ♦ దీశ్వరుడంతనె ధ్యానయోగ మ
ఘ్రేష్ణటియట్టులొంది మది ♦ నెట్టివిచారము నొంద కెంతయుక్
దప్పక సేవఁజేయు వసు ♦ ధాధరరాజవరేణ్యకన్య దా
నెప్పుడు చూచుచుండియు న ♦ దేమొకొ చూడనియట్టులుండెడుక్. 300

క॥ గిరిజ యనుదినము శివునకుఁ, బరిచర్య నొనర్చుచుండి ♦ బాగుగ నతిభా
స్వరమైన శివునిరూపం, బుజపుగఁజూచుచు మనమున ♦ నువ్విభులూరుక్.

వ. అంతఁ గొంతకాలం బిట్లు చనినంతఁ దారకాసురబాధితులైనసురలు పరమేష్ఠి
యనుమతంబునఁ బార్వతీ పరమేశ్వర సమ్మేళనంబునకై పచ్చవిలుతుంబుతైన
నతండు పరమేశ్వరు కంటిమంటక్ గరంగుటక్ గాంచి పార్వతిగర్వంబు దొఱంగి
ఘోరంబగు తపం బొనరించినంత శివుండు సంతోషుడై వివాహం బాడె ననిన
విని సూతునకు శౌనకాదు లిట్లనిరి. 302

గీ॥ తారకాసురుఁ డెవ్వఁ డు † దారబలము, వాని కెట్లులభించె? సు † పర్వులెట్లు
 లంతకాంతకు మీఁదికి † నలరువిల్తు, బంపి రెట్లుల నాతండు † పయనమయ్యె.
 క॥ ఎఱిగింపుము చక్కఁగ నిఁక, నటమట యెక్కింతలేక † యనఘాత్మక! మా
 యుటవగు దగ యడఁగఁగఁ గ్ర, చ్చట ఘనమకరందమధుర † చారుతరగవిన్,
 వ. అనుటయు

శా॥ శ్రీరాజద్వరవర్ణిసీసముదయ † శ్రేణీపకర్షాధ్య! వి
 స్తారౌదార్యదయారసాబ్ధిహృదయా! † శైలేంద్రజాశంకరా
 రాజరాజస్మధురాశయా! పతిహిత † పారంభసంరంభ! కా
 శీగామేశ్వరముఖ్యతీర్థగమన † శ్రీభోగభాగ్యోదయా!

305

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
 ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
 బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివ పురాణము

పార్వతీ ఖండము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

మల్లికార్జున

జా! మృదుమధురప్రసంగః పట్కాలశినా

ర్చామోదమానసాఙ్గ! స

భామాన్యా! యనఘ! వీర! భద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునీంద్రుల కిట్లనియె.

2

—* సూతుఁడు శౌనకాదుఁకుఁ దారకాసురోదంతంబుఁ జెప్పుట *

ఉ॥ సారసగర్భపౌత్రుఁ డధిఁ శక్తి మరీచికుమారుఁ డాస్వయం
భూరుచి కశ్యపుండు పదఁ మూఁగుర దత్తునియాత్మజాతలక్
బేరిమఁ బెండ్లియాడ నటఁ బెద్దదియైన దితీభయ్యన కా
భూరిబలుల్ హిరణ్యకశిఁ పుండు హిరణ్యవిలోచనండునున్.

3

అ॥ తనయులై జనించి ధాత్రీయందెల్లెడ, దుఃఖకరులుగాఁగఁ దొడరనపుడు
హరి నృసింహనూకఁ రాకారముల వారిఁ బట్టిచంపె విబుధవజ్రులలర.

4

చ॥ దితియును ఘోరదుఃఖమునఁ దీనతఁజెంది నిజాత్మనాథు నం
చితమతిఁ గొల్చి చూలుఁగొనఁ జిష్ణుఁడెఱింగి తదియగర్భము
ద్ధతిఁ గులిశప్రయోగమునఁ నంతనె వ్రయ్యలు చేసినన్ మహా
న్నతమగు కాశ్యపాంశ మదిఁ నాశముగాక తనర్చె నెంతయున్.

గీ॥ నిదురఁజోవుచునున్నయఁ న్నైలతకొక్క, నాఁడుదైవికయోగంబుఁ నన్మరుత్తు
లనెడు పేరునఁ బెక్కురుతనయు లుద్భ, వించి నాకముఁజేరి సే వించి రిందున్.

5

క॥ అం దింద్రునియనుమతితో, డం దిరముగ వారలుండు ♦ టనుజూచి కడున్
వందురి దితిసుందరి దిరు, గం దనవిభుఁజేరిచెప్పి ♦ కలవిధమెల్లన్. 7

గీ॥ మరలగర్భంబుఁగోరియ ♦ మృగువమగని, వేడఁగా నతఁడిట్లనె ♦ వెలది! వినుము
పదియువేలేండ్లు రాజవ ♦ భవునిఁగూర్చి, పావనాత్మకవైచేయు ♦ పరమతపము. 8

క॥ ఆరీతి సల్పుగా సుతుఁ, డోరమఁ! నీకుఁ బాడము ♦ నుజ్జ్వలగాతుఁ
డారూఢవిక్రముఁడు జగ, దారాధ్యచరిత్రుఁ డొకరుఁ ♦ డపుడు హితముగాన్.

— * వజ్రాంగుని యుత్పత్తి * —

ఆ॥ ఇట్లు కఱపి పంప ♦ నిందీవరాక్షి దా, నత్తైఱంగు తపము ♦ నాచరించి
వచ్చివిభునిఁగొల్చి ♦ వరుస వేడటిదాల్చి, సుతునిఁగనియె నొకని ♦ సురుచిరాంగు.

క॥ ఆతఁడు వజ్రాంగుండని, ఖ్యాతిఁగొనె నాహ్వాయంబు ♦ సార్థకతదగన్
జేతోమోదముఁగనె దితి, యాతంకముఁజెంది కుంది ♦ రమరులు పెలుచన్. 11

వ. ఇట్లు దినదినప్రవర్తమానుండై యతండు నిజజననీశాసనంబునకజేసి యొక్కనాఁ
డేకరథమ్ముతో నొకమ్మునకేగి. 12

— * వజ్రాంగుని విజయము * —

చ॥ కదిసి మహేంద్రు నాహవము ♦ ఖమ్మునఁబట్టి నురల్గలంగఁ దో
ర్మదమెడలించి బిట్టలుక ♦ మైకొని బెట్టిదమైనశిక్షఁ బెం
బొదవఁగఁజేసి నిర్జరస ♦ మూహముతోఁ జెరవెట్టి యార్చె న
య్యదనున వాసవవ్యసన ♦ మారసి యాదితి చెందె మోదమున్, 13

గీ॥ దేవతలు చాలదీనులై ♦ తీవ్రదుఃఖి, భరముఁజెందిరి తత్సతుల్ ♦ బహులశోక
సాగరంబున మునిగిరాచందమెఱిగి, కమలజుఁడు కశ్యపునితోడఁ ♦ గదలివచ్చి.

క॥ సామోక్తుల వజ్రాంగునితో మానసమలరఁ బల్కి ♦ దుఃఖిఁబుండల ను
తామున్ దివిషచ్చక్రము, తో మగుడన్ విడువఁజేసెఁ ♦ దోరంపుదయన్. 15

వ. అంత శివభక్తాగ్రగణ్యుండను బరిశుద్ధాంతరంగుండును సర్వికారుండును నిత్య
సంతుష్టుండును నగు వజ్రాంగుం డట్లు ధాత యనుమతిన్ బురుహూతాది
నకలాదితేయులన్ విడిచిపుచ్చి యత్తాత కిట్లనియె. 16

మ॥ పరమేష్ఠీ! విను మీ బిడోజుఁడు మహా ♦ పాపిష్ఠుఁ డెట్లీతనిన్
గరుణన్ గాంచితి వస్త్రదీయజననీ ♦ గర్భస్థతేజంబుఁ దెం
పరియై వ్రయ్యలుచేసె స్వార్థపరుడై ♦ మాంసల్లియుల్లంబు పం
దురఁజేసెన్ బలుమార్లు నద్ది గుడిపెన్. ♦ దుఃఖంబు నిక్కం బిట్టుల్. 17

మ॥ తనరాజ్యంబును నేలుగాక యింక నీ ♦ తండ్రివృత్తి లోకేశ! మ
జ్జనసీతాసనమొంది యివ్వధము శి ♦ ఊన్ జేసితిన్ నీవు నా
జనకుండున్ జనుడెంచి యివ్వధము యా ♦ చ్చన్ సల్పఁ గాదందునే
ధనలోభంబునఁ జేయలే దిటులఁ ద ♦ ధ్యం బిద్ది భావింపుమా ! 18

ఉ॥ ఒల్లను దారహారముల ♦ నొల్లను రత్నవిభూషణంబు లే
నొల్లను వాహనప్రకర ♦ మొల్లను రాజ్యము భోగవైభవం
బొల్లను దేవ! తత్త్వమది ♦ యొక్కటి గోరెదఁ జెప్పుమయ్య! తా
నెల్ల సమస్తదుఃఖముల ♦ నేపునఁబాపి సుఖం బొసంగునో. 19

చ॥ అదివిని పద్మజుండు హృద ♦ యంబున నూరటఁజెంది సత్త్వసం
పదరహిఁ జెందె నీతఁడిక ♦ భామిని వీనికి నే సృజింతు సం
చెదను దలంచి యల్ల సృజి ♦ యించి వరాంగి యనాఁగ నుగ్మలిక
ముదముననిచ్చి యద్దితిజ ♦ ముఖ్యుని పెండిలిచేసె వాసిగఁ. 20

ప. అనంతరం బక్కాంచనగర్భుండును గళ్యపుండును దమనివాసంబుల కరిగి రిట
వజ్రాంగుండును దామసభావంబులేక సాత్త్వికాంతకరణుండై యెల్లరతో నిర్వై
రంబుగ సుఖంబుండై, వరాంగి వల్లభునితోడఁ గూడియుండియు సాత్త్విక భావంబు
నొందక సకామయై వివిధోపచారంబులఁ బెనిమిటి నారాధించుచుండె.

గీ॥ అంతవజ్రాంగుఁ డెంతయుఁ ♦ గాంతసేయు, సేవలక గడుపీర్తుండై ♦ చెలువఁగాంచి
పలికె నాతోడఁ దెల్పు శంఠాపాలతాంగి! , నీ మనోరథ మీడేర్తునిక్కముగను.

మ॥ అనినక వేగ వరాంగి దావిని మహా ♦ హ్లాదంబుతో మ్రొక్కి యి
ట్లనెదేవా! కరుణించెదేనిఁ దనయుక ♦ బ్రాంచదృలుక బాకశా
సనదుఃఖప్రదు లోకజిత్యరుఁ బ్రశ ♦ స్తశ్రేయ నాకడుపునక
జనియింపన్ బొనరింపు మట్లయిన నే ♦ సంతోషముక జెందెదక. 23

క॥ అనియడుగఁ బ్రియావాక్యం, బునువిని యక్కజముఁ జెంది ♦ పురుషశ్రేష్ఠం
డును జ్ఞానియునగు నతఁ డి, ట్లనికొనియెన్ మానసంబు ♦ సం దాకులుండై.

ఉ॥ కోరుము నీదువాంఛితము ♦ కోమలి! నే నొడఁగూర్తు నంచుఁ ద
వ్వారయ కేనుబల్కితి వ ♦ రాంగి సురావళితో విరోధముక
గోరినచించె నట్టులానఁ ♦ గూర్చిన లోకము లార్చిఁజెందు నే
నేరకతెచ్చుకొంటి నవి ♦ నీతుండనై యిటుఁబాపహేతువుక. 25

ఉ॥ కాదని యిప్పు మీఱుటది ♦ కర్ణమె దోసముగాదె యెక్కడక
బోదు నెటుల్ పొనర్తు నెటుఁ ♦ బోయిన ధర్మవిరుద్ధమార్గ మిం
దేది హితేతరంబు హిత ♦ మెయ్యదియంచు విచారసాగరం
బీదుచుఁ గొన్నినాళ్ళిటుల ♦ నే కడవెక గడు భీతచిత్తుండై. 26

గీ॥ అంతః బరమేశ్వరేచ్ఛచేతనతఃకుదార, హితమునే చేయఁదలఁచి భూయిష్ఠతపము
సజునిఁగోరి యొసర్ప నశ్చయ్యలఘుఁడెదుర, నిలిచి నీ యీప్సితంబెద్ది ధీతెలుపుమనిన.

శా॥ ఆవజ్రాంగుఁడు పద్మజ్జగని మహా హర్షంబునకా మొక్కినా
నావేదోక్తుల సన్నుతుల సలిపి వా ధిష్ణాథా ! మదీయాంగనా
భావారూఢునిఁ బుత్రు నిమ్ము త్రిజగ ధిష్ణాభ్యాతనికాంతఁ జే
జోవిద్యోతితదిగ్వితాను సుతప ధిష్ణాభిరామాత్మకున్ . 28

గీ॥ ఇట్లుగోరిన విని పర ధిష్ణి యట్టు, లగునుగాకని పలికి ని ధిష్ణాత్మమందుఁ
దలఁకుఁగొని శివునెంతయుఁదలఁచి కొలిచి, చనియె వేగంబుగానిజనదనమునకు,

—* తారకాసురుఁడు పుట్టుట *

ఉత్సాహవృత్తము॥ అంతః దా వరాంగి గర్భ ధిష్ణి సంతసమున భా
స్వంతమైనతేజమొంది ధిష్ణాకాలమేగ రా
త్ర్యంతమందు నర్కుఁబోలె ధిష్ణాశుభంపువేళ నా
కాంత గనె దిలోకశూరుఁ ధిష్ణా గుమారు నుజ్జ్వలున్ . 30

ప. అయ్యవసరంబున.

సీ॥ వసుమతి వణఁకె బధిర్వనంబుల తోడ, దిశలందు జ్వాలలెం ధిష్ణాతేనిఁదనచె
తోయదప్రకరంబు ధిష్ణాపూయవర్షము నించె, నుప్పెనల్ చెలరేఁగె ధిష్ణానుదధులందు
సుడిగాడ్చు రేగి యెక్కుడురజంబులఁగుప్పె, గొప్పమానులుపెల్లుఁగూలెఁబుడమి
పరివేషములు ప్రభా ధిష్ణాకరచంద్రములఁజుట్టె, నిర్ఘాతపాతముల్ ధిష్ణానెగఁజెమిగుల

గీ॥ శునకముల్ దలలెత్తిరో ధిష్ణాదనముచేసె, గుడ్లగూబలు నక్కలు ధిష్ణాగూసెఁ బనులు
కారణం బించుకేని లే ధిష్ణాకయె రయమున, వదలె మూత్రపురీషముల్ ధిష్ణాబెదరి బెదరి.

క॥ ఇటుల మహోత్సావములు, త్కటముగ నపుడువృత్తిల్లఁ ధిష్ణాగని మూఢజనుల్
పటుతరవిష్టవమేదో, ఘటిల్లెనని మనసులందుఁ ధిష్ణాగాంచిరి కలఁతన్ . 32

గీ॥ అపుడు కశ్యపసహితంబై ధిష్ణాయజ్ఞభవుఁడు
వచ్చి తారకుఁ డనుచు నాధ్యాయమొనర్చె
బాలునకు; బాలుఁడట మీఁద ధిష్ణావరుసతోడఁ
గొండవలె దృఢకాయుండై ధిష్ణాగొప్పఁజెందె. 33

ప. అంతః గొంతకాలంబు చనినంత.

గీ॥ తారకాసురుఁ డపుడు శాత్రువజయంబుఁ, బడయఁ దపసానరింపఁగాఁ ధిష్ణాగడఁగి తల్లి
సెలవుఁగొని మధువునభూమిఁజేరి భూరితపముఁజేయఁగఁదాడఁగెధాతనుగుఱించి.

— * తారకాసురతపోవర్ణనము * —

సీ॥ ఒకయంఘ్రి నిలిచి బా॥ హువులఁబై కెత్తిది, నేందుగన్గన్గొనుచు నూ॥ తేండ్లుగడపి
పూనిపాదాంగుష్ఠ ॥ ముననే నిలిచి యట్లై, యినునిగన్గొనుచు నూ॥ తేండ్లుగడపి
ఒకచేతనే నేల॥నొంది తా॥ దీలక్రిందు, లెగసి దర్పమున నూ॥ తేండ్లుగడపి
దుగ్గిమశాఖఁ బాదద్వ॥యమున నాలంబన, మెసఁగఁగ గావించి నూ॥ తేండ్లుగడపి

గీ॥ ఇల ననలమధ్యమందు నూ॥తేండ్లుగడపి, యెలమి జలమధ్యమందు నూ॥తేండ్లుగడపి
యనువుగా ధృఢచిత్తుడై ॥యనిలభక్ష, ఇంబు సేయుచు నతఁడు త॥పంబు సలిపె.

ఉ॥ ఉగ్రతపంబు నిట్లు నియ ॥ మోద్ధతిఁజేయఁగ నప్తు వానిశీ
ద్వాగ్రమునుండి యగ్నులు ర॥యంబున వెల్వడి చుట్టి మేదురో
దగ్రతరార్చులకా భువన॥దాహముచేయఁగడంగఁగా నిలిం
పాగ్నిఁబల్లెఁ జేరిరి భ॥యాతురులై పరమేష్ఠిలోకమున్. 36

చ॥ చని విధిఁగాంచి మొక్కి కడు ॥ సంస్తుతులన్ బాసరించి దైత్యవ
ర్చుని ఘనతాపనవ్రతము ॥ హోన్నతిఁ దెల్పి తదీయతాపవే
దన భువనంబు లన్నియును ॥ దగ్గము కాఁగలవంచుఁ జెప్పి గొ
బ్బునఁ గరుణించి పోవుమని ॥ పోవుగఁ బల్కిరి యుల్కునకా సురల్. 37

గీ॥ అనిన విని పద్మసంభవుం ॥ డాదరమున, దైవతారి యుదంతమంతయును మంత
నమునఁజింతించి వేలుపు॥గములఁ బంచి, యసుర యున్నెడ కరుదెంచి॥యనియెనిట్లు.

— * బ్రహ్మదేవుఁడు తారకాసురునకు వరంబు లిచ్చుట * —

ఉ॥ తారక! నీతపోవ్రత ము॥దారతరం బది మెచ్చి నీకిటుల్
కోరిక లీయ వచ్చితిని ॥ కోరఁగరానివటంచు లేవు నీ
వారసి తెల్పు మీప్పితము ॥ లన్ని యొసంగెద నన్న ధాతతో
భూరిముదంబునన్ దనుజ ॥ పుంగవుఁ డవ్వాడు మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 39

తరల॥ సకలలోకవిధాత! నీవు ప్ర॥సన్నభావముఁ జెంద వే
తొకటి దక్కువయుండునే వర ॥ మొంద నేఁ దగియున్నచో
సకలనిర్జ్వరరాజుఁ గెల్వఁగ ॥ శక్తినిమ్ము పురారి క
ర్భకుఁడు గల్గినఁ జంపుఁగాక దు॥రంబునం దురుశక్తిచే. 40

వ. అనుగ్రహించి నాకీ రెండువరంబు లిమ్మని యడిగినఁ బితామహుండు తథా
స్తని యొసంగి నిజధామంబున కరిగె - తారకుండును నిజపట్టణంబగు శోణిత
పురంబుఁ బ్రవేశించి దైత్యగురుండగు భార్గవునియనుమతితో సముహూర్తంబు
నందుఁ ద్రోలోక రాజ్యపట్టాభిషేకంబుఁ జెందె. 41

—* తారక దిగ్విజయము *

శా॥ అంతన్ దానవభర్త సర్వవిజయం ♦ బాసించి నాకంబు వి
క్రాంతిన్ జేరి పురందరున్ గడిచి సం ♦ గ్రామంబునన్ గెల్చి దు
ద్ధాంతస్ఫూర్తి సమస్తనిర్జరుల శౌ ♦ ర్యం బూడ్చి నిర్జించి ని
శ్చింతన్ వారలచే నుపాయములన్ ♦ జెందెన్ మహాతాపియై. 42

సీ॥ విరావతంబిచ్చె ♦ హరిహాయుం డడలున, నవనిధు లొసంగె గిన్నరులతోడు
వరుణుండు దివ్యాశ్వ ♦ వర్గంబు లిచ్చెను, నుచ్చైశ్రీవంబు బొ ♦ ద్దిచ్చెదలఁకి
కామధేనువు నార్జ ♦ గణము సమర్పించె, దొగలవిం దమృతమిమ్ముగ నొసంగె
వసుమతి యొసంగె ను ♦ వర్ణసస్యంబుల, రత్నంబులిచ్చె సం ♦ ద్రములరాజు

గీ॥ ఇప్పగిది నెల్ల రలుకున ♦ నిచ్చునట్టి, వస్తువాహనములఁగొని ♦ వైభవమున
నకలలోకములేలె గా ♦ శలముమెఱయఁ, దారకుండు సురశ్రీవి ♦ దారకుండు.

మ॥ ఒకనాఁ డచ్యుతుఁ గెల్వఁగాఁదలచి పే ♦ రుత్సాహ మొప్పుంగ సై
నికవర్గంబులతో వడికజని ఘనా ♦ నీకంబునన్ దీప్తిసా
యకజాలంబులఁ గేశవున్ బొదువఁ బ ♦ ద్దాక్షుండు రుప్తాత్ముడై
ప్రకటోదగ్గికఠోరధారమగు చు ♦ క్రం బేసి యార్చెన్ గడున్.

క॥ చక్రం బట్టెసిన ని, ర్వక్రంబుగ నేగి దాన ♦ వప్రభునఱుతన్
విక్రమముదక్కి సుమహా, రక్రియఁ జెలువొందె దైత్య ♦ రాజి యలరఁగాన్.

గీ॥ అంత శ్రీకాంతుఁ డక్కజమందివైరి, జయముమది నెంచితత్కాలసముచితముగఁ
దారకునకు విధేయుడై తగులమెసంగఁ, బలికి నిజపురి కనిపె నుపాయమునను.

—* దేవతాపీడనము *

గీ॥ తారకాసురుఁ డపుడు శాత్రువజయంబు, బూర్తిగా నొంది వేల్పులనార్చి వెట్టి
యెల్లజగములఁ దనయాజ్ఞఁ చెల్లునట్లు, చేసి భోగంబులను బెల్లు ♦ చెందుచుండె.

వ. అంత దేవతలందఱు పరాజితులై తారకాసురుని దాస్యంబుజెంది యెల్లవేళల
వ్యాని గొలుచుచుండిరి. 43

సీ॥ మారుతుం డిల్లిల్లు ♦ మార్జనం బొనరించు, గలయంపిఁజల్లును ♦ గాండభర్త
వై శ్వానరుండు మేల్ ♦ వంటకం బొనరించు, రక్షకభటుడై వ ♦ రంగు జముడు
ఆశ్వినేయులు గొల్తు ♦ రమరిక వెజ్జులై, బొక్కసంబులఁబెంచు ♦ జక్కులదొర
తుంబురుం డొనరించు ♦ దోరంపుగానంబు, నాట్య ముచ్చరలు పొ ♦ నర్తరసి

గీ॥ అనుదినం బినుఁ డర్హమా ♦ నట్టులెండ, గాయు రేతోడు నట్టులే ♦ కర్ణమెఱిగి
పెన్నెలలునించు నిందుండు విధముడెలిసి, వానగురించు దైత్య ♦ వరునకదరి.

—* దేవతలు బ్రహ్మదేవునకు దమయార్తిక జెప్పికొనుట *—

సుగంధి॥ చాలఁగాలమిట్లు సేవ ♦ సల్పి వేల్పు లెల్లరున్
జాలినొంది డీలుఁజెంది ♦ సత్యలోక మేగి యం
దోలగంబునందుఁ గాంచ ♦ నోదరున్ బ్రవన్నులై
చాలభక్తిజేరి మొక్కి ♦ సంస్తుతించి రెంతయున్. 50

చ॥ నలినజుడెట్లు వారల మ ♦ నస్థితి నారసి గారవంపు పెం
పలరంగ నిట్టుఁబల్కె హృద ♦ యంబుల నెవ్వఁజెందియున్న య
ట్టుల మదిదోఁచె దాచక యిటుల్ చెవుఁడెయ్య నిలింపులార ! మీ
యలుకుఁ దొలంగఁజేయు విత ♦ మారసెదన్ జుడి యెల్లభంగులన్. 51

గీ॥ అనిన దేవతలనిరి మ ♦ హాత్మ! నీకు, గోచరం బెల్లుగాదొకో ♦ గురుతరవ్య
ధావివన్నులమగు మాయదంతమంత, యకట! తారకహేతుకంబై యలంప.

ఉ॥ తారకుడట్లు నీకడ ను ♦ దారవరంబులఁ జెంది వీరల
క్షీరమణీయవై భవవి ♦ శేషవిజృంభితదివ్యశక్తి బృం
దారకబృందమున్ గెలిచి ♦ నాకము మున్నగుచోట్ల నెల్ల ది
వ్యారుల ధీరులన్ నిలిపి ♦ యార్తులఁజేయుచునుండె మమ్మిటుల్. 53

ఉ॥ ఏమనిచెప్పవారమిఁక ♦ నేనములే కలవాఁడు సేయు నా
బాములు పద్మసంభవ ! ను ♦ పర్వులమెల్లర మెగ్గుమాలి మా
దీమసమెల్లఁ గోలుపడి ♦ దేబెలమై కడుఁ దుచ్చువుం బనుల్
మే మొనరింపుచుంటిమి యిమిత్యున కుల్కున రాతిరింబవల్. 54

చ॥ కటకట యెట్టులోర్తు మొడి ♦ కమ్మున సేవ లొనర్చుచున్న న
క్కుటిలుఁ డిఁకెద్దియేని యొక ♦ కూడనికార్యముసెప్పి గొప్ప సి
ల్లట నొడఁగూర్పు నెందయిన ♦ నందకపోవుదమన్న గుండెలే
దెటులనొనర్తు మొందుఁజరి ♦ యింతుము చెప్పము లోకనాయకా ! 55

ఉ॥ ముప్పదిమూడుకోట్లు సుర ♦ పుంగవు లర్వడికోటు లచ్చరల్
గొప్పమునీశ్వరుల్ సరులు ♦ ఘోరఘాతరశేఖరుల్ నెఱి
దప్పక తారకాసురుని ♦ ధాన్యము సేయుచు భీతచిత్తులై
యెప్పటికప్పుడే గడువ ♦ నెంతురు కాలము కంజసంభవా ! 56

ఉ॥ లేవు ధరిత్రి జన్నములు ♦ లేవు వ్రతంబులునున్ దపంబులున్
లేవు నవగ్రహార్చనలు ♦ లేవు యథోచితదానధర్మముల్
లేవు సుఖప్రసంగములు ♦ లేవు శుభక్రియ లెందునేనియన్
లేవిటుఁ గావలుండగు నిలింపవిరోధి కతమ్మునన్ విభూ ! 57

- ఉ॥ ఇందఱ మిట్లు సర్వభువ ♦ నేశ్వర ! తారకపావకార్ములక
డింది కడుక్ బొకారుచును ♦ నీదరిజేరితి మిప్పు డీ వుపే
క్షం దలపెట్టిచంపెదవొ ♦ కృన్నన జాలిదలంచి మన్నెదో
వందనముల్ పృథూ ! సురలక్షైశము గట్టులఁజేర్పు మెట్టులేక. 59
- గీ॥ నకలరాక్షసలోకశి ♦ తూచణంబు, నిఖిల సుర ముని సజ్జన ♦ నికరరక్ష
కంబునై యొప్పవిష్ణుచ ♦ కృంబు తార, కాసురునికంతమునఁ బుష్పహారమయ్యె.
క॥ ఆ పాపాత్ముని మంత్రిలు, పాపతములు కౌంచముఖులు ♦ పటుబాహుబలా
టోపమునఁ గూర్చునాపద, లోపఁగ వశమానె కాంచనోదర ! మాకుక్ 60
- క॥ మించిన దయామతిక బో, మించిన నీవే దురంత ♦ చింతాజలధిన్
ముంచిన నీవే దిక్కని, కొంచక వచ్చితిమి నెనరుఁగూర్పుము తండ్రి! 61
- గీ॥ సన్నిపాతమహావ్యాధి ♦ సంప్రకోప, మందు మందులు వమ్మగు ♦ మాడ్కి నస్మ
దీయయత్నంబులెల్లదై ♦ తేయవిభుని, యందు వితలయ్యె నకట ! యేమందుమనఘ.
- ఉ॥ కన్నుల బొప్పముల్ దొరఁగఁగ నమరోత్తములెల్ల నిట్టు లా
పన్నతఁ బొక్కుచుక్ దమ విపన్నతఁదెల్ప ననల్పదుఃఖిసం
పన్నమనంబుతో నజుడు ♦ వారల గోడపుడాలకించి యీ
పన్నతకంధరుండయి విచారముచూపి యొకింతసేపటుల్. 63
- గీ॥ వేల్పులనుజూచి మీరిట్లు వెఱవఁదగునె, కాలమొకరీతిగానుండఁ ♦ గలదెయెందుఁ
గడఁగిచీకటి గొన్నాళ్ళుగానుపింప, వెన్నెల వెలుంగు. వెనువెంటవేగిరముగ.
- ఉ॥ నేన యొసంగినాడ రజనీచరనాథున కవ్వరంబు న
ద్దానవుడేది మీకిటులఁ ♦ దాపముసేయుటఁ జూడఁగాఁ గడున్
మానసమెంతో నొచ్చె నిది ♦ మంచిదె? సాధులఘోష పాటిగా
వానికి జేటుదెచ్చు నిక ♦ వందురు జెందకుడిం దకల్మషుల్ ! 65
- ఉ॥ వానితపంబు లోకము ల ♦ వారణరీతి దహించుచుండఁగా
నేనటులీయకొంటిఁ బరమేశ్వరుఁ డాత్మజఁ గాంచెనేని య
ద్దానవు నుగ్రయుద్ధమునఁ ♦ దాకి వధించు నతండు గాక య
వ్వాని జయింపలేరొరులు ♦ వారిజలోచనుడేని శర్వుడేన్. 66

—* బ్రహ్మదేవుడు కుమారజన్మార్థమై యుపాయంబు జెప్పుట *

- గీ॥ మున్ను దక్షాధ్వరంబున ♦ మూర్తిబాసి, నట్టిజగదంబ దా నిపు ♦ డద్దిరాజ
దారగర్భంబునన్ బుట్టితనరె శివుడు, తపముసేయఁగ హిమగిరిం ద్రమునుజేరె.

చ॥ శివునకు సేవజేయుటకు ♦ శీతగిరిశ్వరుఁ డాత్మపుత్రియా
 శివను విధించె నాపెయును ♦ సేవయొనర్చుచునుండె నిత్యమా
 భవునకుఁ బర్వతాత్మజను ♦ బన్నుగఁగూర్చినచోఁ గుమారుఁడు
 ద్భవమగు దాన మీపెతలు ♦ వాయు సుఖం బొనఁగూడు రూఢిగన్. 68

ఆ॥ ఇదియె చక్కనైన హితమార్గ మొండిక, లేదు వేటు తెరువు లేఖలార!
 కడఁగిమీరలట్టి కార్యంబుఁగూర్పఁగాఁ, బూని రేసిమీకుఁ ♦ బొనఁగు శుభము. 69

గీ॥ తారకునకేను మేలట్లు ♦ దనరఁజేసి, యిప్పుడు నేఁ గీడుసలుపుట ♦ హితముగాదు
 వినపుప్రమాదకై ననున్ బెంచి విటుగఁగొట్టఁ, దగదు మూర్ఖునకేని యు ♦ దారులార!

ఉ॥ ఇంకను నేను దారకున ♦ కెంతయు మంచి తెఱంగుఁజెప్పి యీ
 వంకర లెల్లమాని త్రిది ♦ వంబు సుపర్వలకిచ్చి భూమిపై
 హంకృతి లేకయుండుమని ♦ యారసి బుద్ధులు సెప్పినచ్చెదన్
 బొంకముమీఱ మీరికను ♦ బోయి యొనర్పఁడు తత్ప్రయత్నమున్. 71

చ॥ అని యిటు వేల్పులన్ బనిచి ♦ యాతఁడు తారకుపాలికేగి మ
 న్ననలను వానిచేఁ బడసి ♦ నాకము లేఖలకిచ్చి సంతసం
 బొనరఁగ శోణితాఖ్యపురి ♦ నుండి జగంబులనేలు మట్టులే
 ననయము నీకు శ్రేయమగు ♦ నాయమఠోత్కర మొందు నూటటన్. 72

క॥ స్వారాజ్యంబేలుట నీ, కోరిన యదిగాదు నీవు ♦ గోరిన వరమున్
 మీఱక యిచ్చితి జబ్బన, జూరఁగ నికఁ దనివిఁగొను మ ♦ సురవర! దీనికన్.

గీ॥ ఇట్లాడంబడఁజెప్పి తా ♦ నేగె నజుఁడు, స్వర్గమా యనురేందుఁడఁప్పటికి విడిచి
 శోణితపురంబుఁజేరి య ♦ చొచ్చటనుండి, సర్వలోకంబు లేలె ని ♦ మ్కంటకముగ.

— * ఇందుండి మన్మథుని రప్పించుట * —

మ॥ సుర లొక్కించుకఁ దెప్పరిల్లి సురరా ♦ జున్ జేరగాఁబోయి యా
 దర మొప్పన్ బరమేష్ఠి సెప్పిన యుదం ♦ తుబంతయున్ జెప్పి ముం
 దటి కార్యంబునకై త్వరన్ సలుప ను ♦ త్రాముండు వాచస్పతి
 త్వరితాదేశమునక దలంచె మదిఁ గం ♦ దర్పున్ గడున్ బ్రీతితోన్. 75

చ॥ తఁదనినతోడఁ బచ్చవిలు ♦ పట గరంబు ముదంబుతో మధున్
 బిలిచి రథంబు నాయితముఁ ♦ బెల్లంగఁబూని రతీభూమితో
 విలంబు గోరువంకలును ♦ కింహననంబులొనర్చు శ్రేభవం
 బలరంగఁ దేరినెక్కి త్రిద ♦ శాలయభూమికి పచ్చు హెచ్చుగన్. 76

క॥ ధార్మికనిలయంబైన ను, ధర్మక దగఁజేరి దేవ * తలతోఁ ద్రిజగ
 చ్చర్మంబు నరయు నందుని, నిర్మలమతిఁ జేరి మొక్కి * నిలిచి యిటులనె॥
 గీ॥ ఏల నన్ దలఁచితివి మ*హేంద్ర! యేమి, పనిపొసంగెను నాతోడఁ * బలుకు నీదు
 సెలవుశిరమునఁదాల్చి నేఁ జేయువాడఁ, నీదుకార్యంబుఁదడయక * నిక్కముగను.

— * ఇంద్రుఁడు మన్మథునకు దేవకార్యంబుఁ దెలుపుట * —

మ॥ అనఁ గందర్పునివాక్యమున్ విని మహా * హ్లాదం బెదన్ జెంది య
 ఘ్నును బ్రీతిన్ గని నిర్జరేంద్రుఁడనియె॥ * గ్రాహధ్వజా! మేలుమే
 లనిశం బాప్తులకార్య మీవు నిజకా * ర్యంబట్లు భావించు వెం
 దును నీయట్టి సఖుండుగల్గునె? దిశా * స్తామంబు గాలించినన్. 79

గీ॥ పుష్పసాయక! నీవు దంభోభీయును మ, దీయ జయసాధకంబు లెం * తేనియశని
 కుంతితంబగు నపు ఙ్గపు * కొదనలేక, నీ వమోఘతేజస్వివై * నగడె దెవుడు. 80

ఉ॥ అక్కతనక రమానుత! మ * దాత్మసఖుండవు నీవు మాకిటుల్
 వెక్కుసమైన దుఃఖ మది * వేపుచునున్నది నీసహాయమున్
 గ్రక్కునఁజెంది యిక్కడిది * కాటియఁబాయవలెన్ గడంగి నీ
 వెక్కువ మక్కువకాగొని ను * హృద్వ్యసనంబు హరింపఁగావలెన్. 81

శా॥ నీకన్నన్ బరుఁ డొక్కఁడిప్పనిని దా * నిర్వాహమున్ జేయఁగా
 లేఖంటక భవదీయ విక్రమముఁ జె * ల్మిన్ గోరి రావించితిన్
 మా కీ యాపదయందు నేడుగడవై * మస్పంగ నీభారమో
 శ్రీకాంతాననపద్మభాస్కర! మహా * శృంగారవీరాగ్రణీ! 82

శా॥ ఆవత్కాలమునందు నెచ్చెలిని ఘో * రాజన్ భటశ్రేష్ఠు రో
 గావన్నుండగునపు పెండ్లమును న * త్యంతోరుదుర్భిక్షమం
 దో పేర్గొన్న వదాన్యశేఖరుని న * త్యక్తిన్ మహాసంకటా
 టోపంబందుఁ బరిక్ష సేయఁదగు న * ట్టుల్ దల్తు రారోత్థముల్. 83

గీ॥ ఇప్పు డనివార్యమై మమ్మా * నేచుచున్న, యీమహాపదయందుఁ బ * రీక్ష నీకుఁ
 గాఁగలదుకాఁగలదు చెలికాడ! జయము, సందియములేదు సౌగదర్యశౌర్యధుర్య!

గీ॥ అనిన నింద్రుని వచనంబు * లాలకించి, పంచబాణుడు ప్రేమాను * బంధపూర్వ
 కముగ మొగమున లేనగ * వమరనిట్లు, లనియె నత్తటిఁ బృథ్విధ*రాదితోడ. 84

ఉ॥ ఏల యిటుల్ వచించెద వ * హీనపరాక్రమ! దీనికుత్తరం
 బేల? యొనర్చుకార్య మది * యే దెలుచుక విశదంబుగాఁగ డ
 చ్చీలనుగొట్టి కార్యమునఁ * జేవయొకింత యుఁ జూపకున్న న
 ప్పాలనుమెచ్చునే? జగము * పల్కెను మాటలికేల నీకడకా. 85

క॥ ఐన నొకించుక విను నా, చేనకుకార్యంబు నీకుఁ ♦ జెప్పెదఁ బురుహూ
తా ! నీవప మాక్రమణముఁ, బూన నెవం డుగ్రతపముఁ బూనెనొ వానిన్. 87

క॥ ఊణమాశ్రించున మహిలే, ఊణశృంఖలఁ గట్టివేసి ♦ గాసి యొనర్తున్
రణరంగిపువిదారణ, చణమగు కులిశంబుదేల ♦ స్వల్పంబునకై. 88

చ॥ సురగరుడోరగవృత్త ♦ శూటల నేమియు సిద్ధసాధ్యకి
న్నరనరయక్షాక్షుక ♦ నద్దనశౌర్యులనేని శారదే
శ్వచక్రమలేశ్వరేశ్వరుల ♦ సైతము నాకవిలాసినిమదో
ధురకుచ్చైలమర్గముల ♦ దూఱఁగఁజేసెద వాసిఁగాంచెదన్. 89

క॥ సామాన్యుల లెక్కింపఁగ, నేమి ఘనతయింక జగత్ప్రీతియానాయక ! యు
ద్ధామమతినాకుఁ జెప్పుము, నీమనమం దెవ్వఁ డడలు ♦ నెక్కినఁజేసెన్. 90

వ. అనిన సూనశరునకు సునాసీరుం డిట్లనియె.

చ॥ సరవిగఁ జెప్పెదన్ గునుమ ♦ సాయక ! విన్నిడఁ దారకాసురుం
డురుతప మొంది బ్రహ్మపర ♦ మొందె నిలింపులకెం దజేయుఁడై
గిరిశకుమారులొడ నని ♦ గీడ్పడునట్లుగ; వానిలొడ నా
హరియును నేనునున్ దివిజు ♦ లందఱు మోడితి మేమి సెప్పుదున్. 91

ఆ॥ వె॥ ఇట్లుగెలిచి మమ్ము♦నేవంపువనులందుఁ, బాదుకొల్పియట్టి ♦ పనులు గొనుచు
నన్మదీయవైభ ♦ వాతిశయంబెల్లఁ, గొల్లగొట్టి మిగుల ♦ నుల్లసిల్లె. 92

ఉ॥ అంతెమికాదు నిర్జరుల ♦ కాతఁ డనేక విధంబులన్ గడున్
వంతలఁ గూర్పుచుండు గరు ♦ వంబున వాడొసరించు చెట్ట లిం
తంతలటంచు నాత్మ గణి ♦ యింపఁ దరంబె రతీత ! యిట్టి మా
చింతలనెల్లఁ బావఁగల ♦ చేవగలట్టి వలంతివీవెకా ! 93

ఉ॥ శంకరుఁ డిట్లు హైమగిరి ♦ సానువునందు నుదారమా తపం
బంకిలిలేక చేసెడు హి ♦ మాచలకన్యక శర్వునేవకై
పొంకముమీఱ నన్నిధికి ♦ బోయి యుపాసనచేయు నిచ్చ లా
టంకములేక నీవిక న ♦ టన్ జని వారలఁగూర్పు నేర్పునన్. 94

క॥ శక్తిశివుల కట్టుల సం, యుక్తిన్ బొసఁగించితేని ♦ యురువిక్రమ ను
వ్యక్తబలుండు కుమారుఁడు, శక్తిధనుం డుద్భవిల్లి ♦ చంపు ననుచునిన్. 95

ఉ॥ కావున నెల్లదివ్యులకుఁ ♦ గంటకుఁడై చరియించు తారకున్
జేవయడంచి చంపుటకుఁ ♦ జిత్తమునందుఁ దలంచి చెల్లిమై
నీ విపు డాడినట్టి నుడి ♦ నే స్మరియించి యొనర్పు మిప్పునిన్
నీ విశదోరుక్షీర్తు లవ ♦ నిన్ జెలువొందఁగ నెల్లకాలమున్. 96

- చ॥ అనిన లతాంతచావుడు భ ధ యంపడి సుంతయుఁదోచ కాత్మలో
వనరుచు నిట్లుపల్కె సుర ధ నల్లభ ! యంతకహంతయేడ ? యీ
వనరుహబాణుఁడేడ ? యని ధ వార్యతపం బదియేడ ? యందు మో
హనకలయేడ ? సర్వము మ ధ హావిపరీతవిధాన మారయన్. 97
- క॥ మాటలవెంబడిఁ బల్కితి, నీటున నిటలాక్షునేని ధ నేఁగెల్పననం
చోటున్ బాటున్ గాంచక, చేటున్ గొనితెచ్చుకొంటి ధ సిద్ధం బరయన్. 98
- ఉ॥ వాడిన రాలిపోవు సుమ ధ వర్గము కాంచచయంబు హుష్టనా
నేడకొపాటు పుల్లు లొక ధ యేవపు వారువముల్ స్వరూపమే
జాడనులేని తెమ్మెరలు ధ చచ్చునజీరులు దోడు కుండురే
తేడ బలల్ బలంబులు స ధ రే యిక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్. 99
- గీ॥ కాననాపయిఁగరుణించిఁచూనియీమ, హోద్యమమునిప్పువేటొక్కఁ ధ యూహ నెంచ
గాఁదగును నీకు దేవేంద్ర ! ధ కష్టమిద్ది, కొండ నెత్తితలన్ చాలున్ ధ కొనఁదరంబె ?
- క॥ అనిపల్కిన మరునకుఁ దా, ననిమిషనాథుండు విత్ర ధ మా ! యిట్లనఁగా
ననువే ? శివునకు వెఱవఁగ, ననుచితమేమున్న దిందు ధ సరయుము మదిలోన్.
- ఆ॥ పెక్కుకల్లలాడి ధ యొక్కుయిల్లును నిల్వ, జెల్లునండు జనులు ధ చెల్వీకాడ !
పర్వతేంద్రునతను ధ బశుపతికిఁ గూర్ప, మంచివనియె గానఁ ధ గించపడకు.
- క॥ పదునాల్గు భువనముల కీ, యదను మహావ్యసనజనక ధ మై యున్నది దు
ర్మదుఁడగు నసురకతమ్మునఁ, బదపడి నీవలన మేలుఁ ధ బడయఁగవలయున్. 103
- గీ॥ వినుమువల్పురుగడగండ్లఁవేఁగుచున్న, యపుడుదాసాహ్యమొనరింపఁనర్హుఁడయ్యు
నట్లొనర్చక యుండిన ధ నఘముఁజెందు, సాయమొనరించినఁజెందుఁ సంపదలను.
- క॥ చేసెదనని వాగ్దానముఁ, జేసితి తొలుదొల్తనిపుడు ధ సేయకయున్నన్
వాసి చెలంగునె ? నీకున్, దోసము గాదొక్కొవాకుఁ ధ ద్రోయఁగనాడన్. 105
- క॥ నిన్నొక్కనిఁ బంపఁగ మే, ము న్నెఱిగఁ దలంతుమే య ధ మోఘవచన ! నీ
వెన్నంటి వచ్చెదము నీ, కున్నత జయ మొదపునట్టుఁలొప్పఁబలుకుచున్. 106
- గీ॥ అనిన విని తానుమున్నాడిఁనట్టినుడినిఁ, దలఁచి దై వేచ్ఛతో నిజాత్మమును దిటము
చేసి యింద్రునితో నల్లె ధ సేయువాడ, నని సెలవుఁజెంది హిమగిరిఁ కరిగెమరుఁడు.
- వ. అంత
- ఉ॥ ఎచ్చట మిన్నవాఁడ దిగి ధ యేపుమెయిన్ బ్రవహించు మించుగా
నెచ్చట బిల్వవృక్షములఁయింపగు గుంపులు సొంపుమీఱుఁ దా
వచ్చటఁజేసి భూరతప ధ మందు విరాజిలు శర్వుఁ జేరఁగా
వచ్చె రతిన్ వసంతుఁ బరి ధ వారమునున్ గొని మారుడఁ త్తటిన్. 108

—* వసంతోదయ వర్ణనము *

ఉ॥ అంత వసంతసంగతప ధీ నాంతరభూమి నితాంతసారభ
భ్రాంతమిళిందబృందనుమ ధీ రాజవిరాజితమై దిగంతవి
క్రాంతతరస్ఫురన్నదవి ధీ కర్ణి తఘర్వి తమానిమానసో
దంతశకుంతపూర్ణమయి ధీ తద్దయ భాసిలె దృష్టికాంతమై. 109

ఉ॥ కన్నులవండువై మదికి ధీ గాటపు హర్షము నిచ్చు చందురుం
డెన్నికమీఱఁ గాయు కడు ధీ నింపగు వెన్నెలపేరిదూతి య
త్యున్నతిఁ గొమ్మలక మగల ధీ నొక్కటఁ దార్చుచు నొప్పుమీఱఁ దా
నన్నునగాడ్పు వారల ప్రళయూసలఁ బాపుచు నుండె నెంతయున్. 110

గీ॥ అట్టితటి వనవాటిక ధీ యందు మోగిళ్ళు, కూడఁజిగిరించి పూచి తేఁకువయెసంగఁ
జేతనములకె కాక యఁచేతనముల, రక్తిముంచెడు మన్మథశక్తిఁదెలిపె. 111

ఉ॥ ఇవ్విధి నెల్ల జంతువుల ధీ కెంతయు సంతసమున్ బొనర్చుచున్
బువ్విలుకానిచేతలకుఁ ధీ బూన్కి యెసంగుచునున్న యామనిక
జివ్వనఁజూచి యీశ్వరుఁడు ధీ చిత్రము! కాలముగానికాలమం
దివిధ మెట్టులయ్యె నని ధీ హెచ్చుగ నచ్చెరు వొందె నాత్మలోన్. 112

చ॥ మనసున సుంతయున్ వికృతి ధీ మల్లడినొందక ధీరచిత్తుండై
మునుపటియట్లు గాఢతపఃమున్ బొనరింపుచు నున్న యీశ్వరున్
గని మదనుండు సారసహాకారశరంబును వింటఁగూర్చి ప్ర
కృన నిలుచుండె దోడగుచుఁ ధీ గాంతయు నెంతయు నింపుఁగూర్చున్.

శా॥ శృంగారంబును హావభావములతో ధీ నెంతే రహిన్ మన్మథా
జ్ఞం గాటంబగుపూన్కిఁ దద్వివినదేశం బింపుమైజేరఁ దా
నం గంధర్వులు మీటి కామినుల డెందంబూరఁ గందర్పకే
లింగావింపఁ గడంగిరెంతయును బాఠిల్లి భోగనిష్ఠాతులై. 114

గీ॥ రతివసంతులతో వలరాజు తనదు, బలఁగములనెల్లఁదోడ్కొని బాణహస్తం
డై విజృంభింపఁగా నెవ్వఁడతనుతాప, మునకుఁబాల్పడకుండు ని ధీ ప్పడమియందు.

మ॥ తన విక్రాంతి యిటుల్ దనర్చినను రంధ్రం బిండుకేన్ భూతనా
భునియం దేర్పడకున్నఁ జూచి కుసుమా ధీ స్త్రుం డాత్మలోనన్ భయం
బునుజెందెన్ దరమే లలాటతటవి ధీ స్ఫూర్ణదృప్తపాద్యానులో
చను దీవ్యత్సుతపోగభీరు హరు నొంచంగోరి యుంకించగన్. 116

— * పార్వతి పరిచర్యకై శివునియొద్దకు వచ్చుట * —

ఉ॥ అంత నగాధిరాజసుత * యాత్మసఖివ్యయితోడ నీశ్వరా
భృంతికభూమిఁజేరి శివు * నర్చనసేయఁగ వేచియుండఁ గా
లాంతకుఁ డాక్షణంబుననె * ధ్యానముమానె లతాంతసాయకుం
డంతటిరంధ్ర మారసి పృథ్వీహర్షణబాణము నొంది పొందికన్. 117

గీ॥ తనదు యత్నంబునకు దృఢా * ధారమైన, కాళికాగమనంబును * గాంచి మించి
యించువిలులాఁగి మదిసంత * సించునటులఁ, బురహరుని మీఁద వేసెను * బుష్పశరము.

ఉ॥ పార్వతియున్ మహేశ్వరునిఁ * బన్నగఁజేరి నమస్కరించి మేల్
వర్షెడు వేడ్కమైఁగొలిచి * పక్కనె నిల్చి నముల్లసద్వయో
గర్వవిలాసదీప్తిఁ జను * గట్టుల నొక్కట నిక్కజేయుచున్
శర్వ నెగాదిగన్ గనె మనంబాకయింత చలింప నీశుఁడున్. 119

క॥ ఈకాళికచక్కదన, మేకోమలికేనిఁ గల్గ * దిది నిక్కంశా
నీకాంత బళిర లావ, న్యాకర మో మరుని మోహనాస్త్రమొయరయన్. 120

ఉ॥ తమ్మియో? ముద్దుమో మో? కుము * దమ్ములజంటయో? కన్నుదోయియో?
యమ్మరువిండ్లో? కన్నామలొ? * యభ్రములొ? కురులొక్కొ? పక్వబిం
బమ్మొగొ? మోవియో? తిలసు * మంబొకొ? నాసికయొక్కొ? మేటిచొ
క్కమ్మగురత్న వేదికయో? * కల్కిపిఱుందొ? నభంబొ? కానొకో?

మ॥ స్వరమో? కోయిల యెల్లొ? లేనగవొకో? * చాంద్రాతపంబొ? రసో
ద్ధురమావీక్షణమాలయో? స్వరశర * స్తామప్రకారంబొ? సం
చరణంబొ? యసకృద్ధగద్ధగలు మిం * చన్ మించుకొమ్మించుసాం
పొ? రహిన్ గూర్చెడునిద్రి తాపనులకే * బూవిల్తుచేవేటులన్.

సీ॥ ఇక్కల్కి నెమ్మొని * చక్కదనంబెన్నఁ, గారాదు పెక్కిండ్లు * కప్టపడిన
ఇచ్చెల్వ గట్టిన * యీవల్వలెంతయు, సింగారమొంది వా * సిన్ జెలంగు
ఈభామ గై సేయ * నింపగు నీపుష్ప, చామంబులొసఁగు నెం * తో ముదంబు
ఈరుచిరాంగిఁ దా నే * తపస్సునుజేసి, కనినాఁడొ ధన్యుఁ డీ * గట్టుతేఁడు

గీ॥ అందమంతయు నీ సుంద * రాంగి యగుచు, నవని జన్మించెఁగాఁబోలు * నద్దరయ్య!
ఇది యనన్యసమాకార * యిదియెధన్య, ఇదియెసర్వాంగసుందరి * యిదియెరమణి.

చ॥ అని యిటు లదిజూసురుచి * రాంగకదివ్యమనోజ్ఞ రేఖలన్
మనమునఁ బెక్కుతీరులఁ జ * మత్కృతిగాఁ దలపోసి యక్కజం
బునఁగను దేవదేవుఁగని * భూధరరాజవరేణ్యకన్య ల
జ్జనుగొని దవ్వులన్ జని ని * జస్మరదంగములన్ మొగుడుచున్. 124

గీ॥ మాటిమాటికి శివునిపై మధురహాస, భాసురేశ్వర కువలయ ♦ ప జ్ఞేగుటియు
కాళి శృంగారచేష్టల ♦ గాంచిశివుడు, కామమున నిటులాత్మద ♦ ర్కంబానర్చె.

చ॥ కలికిని జూచినంతనె ను ♦ ఖమ్మధికమ్ముగఁ గల్గుచుండె నీ
చెలి బలితంపు కాఁగిలియె ♦ చేకుటెనేనియు దానఁగల్గు వె
గ్గలమగు సౌఖ్యపుం బదవి ♦ గాంచుట యెట్టి తపఃఫలంబో యీ
చెలువను బెండ్లియాడఁగల ♦ చెల్వుడికెంతటి భాగ్యశాలియో ? 126

చ॥ పలుమఱు చిత్తమం దిటుల ♦ భావన చేసి మహేశుఁ డంతలో
పల మదిఁ దిగ్వి బోధనము ♦ బాగుగఁజెంది విరాగియై తగన్
లలితను గారవించి భవ ♦ నంబునకేగ విధించి యాత్మదాఁ
గలుషతఁ జెందినందులకు ♦ గాటముగా మదినొచ్చి కృచ్ఛఱన్. 127

చ॥ సకలజగత్ప్రభుండనయి ♦ సర్వ మెఱింగి యిసీ! రతీశసా
యకవికృతిన్ గిరీంద్రతన ♦ యగని మోహము నేన చెందితిన్
సుకపమె యింక చన్దులకు ♦ సుందరులౌ జవరాండ్రెఁ గాంచి వే
టొక తెఱఁ గొందకుండఁగ ని ♦ జోన్నతచిత్తముఁ గాపుసేయఁగన్. 128

ఉ॥ కూడనితెచ్చునక జసతిఁ ♦ గోమలిపై నలు లాసఁజేసితిన్
గూడె నిలుల్ చపంబునకు ♦ గొప్పగ విఘ్నము నన్యభామినిక
బాడిసెడక గువర్ణనలఁ ♦ బాడితి నోడితి ధర్మ మార్షపుం
జాడను వీడితిన్ జడుని ♦ చందమునన్ దృటిలోన నక్కటా! 129

గీ॥ అనుచు సర్వాత్ముఁ డీశ్వరుఁ ♦ డంత వికృతి
నంతఁ బోఁజిమ్మి కారణం ♦ బరయుచుండె
బ్రకృతి కవ్వల వెలిఁగెడు ♦ పరమశివుడు
పడునె మోహంబునందు వి ♦ భ్రాంతుఁడగుచు. 130

—* శివుండు ఫాలనేత్రాగ్నిచే మన్మథుని దహించుట *—

మ॥ మరుడంతక శివు దాపలక నిలిచి ప ♦ ద్దం బిక్షుచాపంబునం
దిరవొప్పక దగిలించి మోహనశరం ♦ బేసెక మహేశానుపై
వారుండెల్లన్ గలయంగఁజూచి తనపై ♦ నాటోపమొప్పక శరో
త్కరముక గుప్పచునున్న మూఢహృదయున్ ♦ గాముక గనెన్ గర్వితుక.

పంచచామరము. కడింది నారసంబు లేపు ♦ గాఁగ లాఁ ధాకతో
వడికవడిక మహేశుపై న ♦ భంగభంగిఁ గుప్పినక
బెడంద సుంతలేక వీడ ♦ భీముడున్ననంతనే
యడలోగొనక మరుండు తేజ ♦ మంతఁ గోలుపోవుచుక. 132

క॥ జగమునఁ బేరొందిన నా, నిగరపు మార్గణము లిందు ♦ నీలగళునిపై
బిగిసెడి మోఘములయ్యెను, దగ దెంతటివారికేని ♦ దర్పము శివుపై. 133

వ. అని యిట్లు స్వప్రయాసంబు నిరర్థకంబగుటఁ జూచి రతికాంతుండు చింతాకాంక్ష
తుండై నడయాడుచు. 134

చ॥ తలఁకి నిలింపబృందమును ♦ దత్తక్షణమందుఁ దలంపఁగా నతం
డలఘులు వారలందఱును ♦ నచ్చటి కప్పడ వచ్చి యీశ్వరుఁ
విలయకృతానుభానుపరి♦వేష్టితభీకరనేతుఁ జూచి భీ
తిలి లవమేనియుఁ బలుకఁ ♦ దేకువలేక నతో త్తమాంగులై. 135

క॥ కదలక మెదలక వారలు, మదిలో నిటలాత్తుఁగూర్చి ♦ మానుగ నుతులఁ
బెదరుచు సల్పుచు నుండిరి, యద నెఱుంగనికార్య మెప్పుడలమటగాదే! 136

మ॥ పరితస్సర్పదనల్పపావకశిఖాభస్మీకృతాకారు న
మ్మరుఁ దగ్గేహిని సూచి మూర్ఖులై ♦ సురల్ మహానుల్ గభీ రార్తిదు
ర్భరతన్ బిట్టఘటించె బన్నమని యా ♦ పన్నాత్ములై యేడ్చిరా
గిరిరాజాత్మజ వెల్లనై చెలులతో ♦ గేహంబుఁ జేరన్ జనెన్. 137

— * ర తీ వి లా ప ము * —

ఉ॥ కాంతునిపాటుఁగాంచి రతికాంతయుఁ బ్రాణమువోయినట్లులై
సుంతయుఁ దెల్విలేక పడి ♦ చూపఱు లెల్లరు దల్లడిల్లఁగా
నంత నొకింత తెల్విఁ గొని ♦ హాదనుజారికుమార! వేగ నా
చెంతకుఁ జేరరావె! యనిఁ ♦ జేడ్పడితే! యని యేడ్చె ఘోల్లునన్. 138

సీ. అభవుని గెలువ నీకలవిగాదని యంటి, హరుఁ డసామాన్యశౌర్యాఘ్నఁడంటి
పరుల కార్యములకుఁ ♦ బాల్పడవలదంటి, బరులు చంపుటకుఁదోడ్పడుదురంటి
దుద్రునిమ్రోల నీరూపు రూపఱునంటి, మనుషంగఁ జాల రమర్త్యులంటి
ఒక్క తెనై నేను ♦ దిక్కుమాలెద నంటి, రా రక్కఱలకు నెవ్వారంటి

గీ॥ వేగిరమువలదంటి వివేకమొందు, మంటి తర మెంచుమంటి నాఁయూడు కూయిఁ
బాటిగొనుమంటి పయనంబువలవదంటి, బట్టుదలవిడుమంటి నాభాగ్యమంటి.

చ॥ హరునకు నీకు హస్తమిశ ♦ కాంతర మౌజామి వారయంటి
పురహరుతోడ నీవెపుడు ♦ పోరఁగలేవనియంటి మానుమీ
హరితనయా! హతంబుఁ బ్రల ♦ యాగ్నిని దూఁకఁగఁబోకుమంటి నీ
గరువము చెల్లదంటి నిది ♦ కర్ణముగాదనియంటి మాటికిన్. 140

ఉ॥ అక్కట లచ్చికుట్ట ! నిను ♦ నాటడిఁబెట్టి నిలింపు లింపుమై
యిక్కరకంతుకంటిసెగ ♦ కింధనమున్ బాసరించి తా మిఁకన్
జక్కఁగ నిండ్లకేగి తమ ♦ సారసగంధులతోడ సౌఖ్యముల్
మక్కువమీఱ నొందఱొకొ ♦ మందమతిన్ జెడినాఁడ వీ విటుల్. 141

క॥ దిగుదిగుమనెదరు పదుగురు, దిగరొక్కరు దనకుదోడు ♦ దీముగనేటన్
నగుదురు మునుంగునెడలన్, దగునే పెఱవారినుడులఁ ♦ దలఁచి యొనర్చున్.

సీ॥ ప్రియు నెడఁబాసిన ♦ ప్రేయసి కిఁక వేఱు, గతియున్నదే యీజ ♦ గంబునందు
నినుబాసి పాణముల్ ♦ నిలువఁగానేటికి, గడఁగి యేమిఁక వేడ్కఁ ♦ గాంతునాథ
పదుగురలో నెల్లఁ ♦ బలుచనైపోయితి, రాణివాసంబు వా ♦ రాశిఁ గలసె
వేల్పులమదు లెంతో ♦ వేడ్కఁజెందెనుగదా, బరవసంబున నేను ♦ భంగపడితి

ఆ॥ దైన మిట్లు చేసె ♦ తలరి నా కిప్పట, నేమిసేతు నింక ♦ నెందుఁజొత్తు
కనికరంబుదోసి ♦ కాంతను బాసితే, పలుకవేల యిఁకను ♦ బాణనాథ !

స. మహేశ్వరున్ జూచి

చ॥ అకట మహేశ ! నీకుఁ దగు ♦ నాలును గూర్పఁగ నా మనోవిభుం
డకుటిలబుద్ధితో నుమచ ♦ యంబును గుప్పినయంత నీవిటుల్
వికటకృశానునేత్రపరి ♦ వృద్ధకరాశతరార్చిఁ గాల్చు దా
నకహృదయంబునం దుచిత ♦ భంగినిఁ గన్పడఁగా పశుపభూ ! 144

ఆ॥ మిమ్ము నాలుమగల ♦ మెలఁకువతోఁగూర్చు, వేడ్కసేయ నాదు ♦ విభుఁడు సీవు
మమ్ము నాలుమగల ♦ మఱి వేఱుచేసితే, దయను బాసి కఠిన ♦ తరచర్చిత ! 145

వ. వేల్పులఁ బరికించి.

మ॥ తగునే నిర్జరులార ! నాపతిఁ గృతాం ♦ తద్ధ్వంసిపైఁ బంపి యి
మ్ముగఁ దచ్చండతరేక్షణానలశిఖా ♦ పుంజమ్మునం దాహుతిన్
దగ నర్పించి వియోగసాగరమునన్ ♦ నక్షదోచి మీరల్ ముదం
బున నాకంబునుజేరి సౌఖ్యముల పెం ♦ పున్జెందఁగా దుర్మతిన్. 145

చ॥ అని యిటు లార్చిమై రతి మ ♦ హావ్యసనంబున బెగ్గడిల్లి నే .
లను బడి పొద్దుచున్ వడిఁ ద ♦ లన్ గరయుగ్మము వాడ మోఁదుచున్
గొనబుసెడన్ గురుల్ చెదరఁ ♦ గూలుచు నిల్చుచు నేడ్చుచున్న న
వ్యవచరు లెల్లఁ జూచి కడు ♦ పందురి రాత్మములందుఁ బెల్లుగన్. 147

— * దేవతలు మన్మథుని బ్రీతికింపుటకై శివునిఁ బార్థింపుట * —

గీ॥ అంత నిందుండు మున్నగు ♦ నమరవర్చు, లసమశరురాణిదరిఁజేరి ♦ యాదరమున
నూటడించి హితోక్తుల ♦ నొనర నిట్లు, పలికి రాత్మములందు న ♦ భవుఁడలంచి.

చ॥ వగవును డింపు మూరడిలు ♦ వారిజబాణునిరాణి! పాయు మీ
యగడు లవంబు భస్మము ని ♦ జాంశుకమందు గ్రహించి యుంపు రూ
ఢిగ నిఁక నీమనోహరు వ ♦ డిన్ బ్రతికించు శివుండు నీవు నీ
మగనినిఁ గ్రమ్ముటన్ గొనెడు ♦ మానిని! మాని నిరంతరవృధన్. 149

ఉ॥ అమ్మరొ! విన్ను దేహులకు ♦ నారయ దుఃఖముగాని సౌఖ్యమే
నిమ్మహి నేవిధమ్మునను ♦ నేరు ఘటింపఁగలేరు వారి క
ర్మమ్మునఁ గల్గుచుండు నవి ♦ మాటునె వేటాకతీరుగాఁ గరం
బుమ్మలకమ్ముతో నురల ♦ నూరక దూఱఁగనేల బేలవై. 150

చ॥ అని యిటు పుష్పబాణునిప్రి ♦ యన్ విహితోక్తుల నూఱడించి శ
ర్వునిఁ దగఁ దారించి నెన ♦ రుక్ గొనునట్లు నుతించి పల్కిరా
యనిమిషు లోమహేశ! శర ♦ ణాగతవత్సల! మన్మథుండు చే
సిన పని స్వార్థమానె? నిజ ♦ చిత్తమునన్ దగ వారయకవలె.

చ॥ ఖలుఁడగు తారకాసురుని ♦ కట్టడిచెయ్యుల కోర్కలేక లే
ఖలు పొనరింపఁజేసి రిటు ♦ కోపము మాని మహేశ! యీసతీ
తిలకము సీరతిక దగు గ ♦ తిక గృహఁగాంచి యనుగ్రహింపు నీ
యలుకకు నెవ్వరడ్డము మ ♦ హాత్మ! క్షమింపు క్షమింపుమీ మమున్. 152

మ॥ కినుక జెంది సమస్త లోకముల నీ ♦ గీర్వాణబృందంబుతో
డను సంహారముచేసెదేనియును దం ♦ టాలేదు నీ వొక్కనిక
వనవిల్కానినె చంపినాఁడ విది య ♦ న్యాయంబు కారుణ్యనీ
రనిధి! వే బ్రదికింపుమీ స్మరు నుప ♦ ర్వస్తామ ముప్పొంగఁగఁక. 153

గీ॥ నీవు మారునిఁగాల్ప నీ ♦ నెఁత యలఁతఁ, గీడ్పడియె వేల్పులెల్లరు ♦ చేడ్పడిరి జ
గఁబులెల్లనుజెందె భ ♦ యంబు దేవ!, కడఁగి యీరతిదుఃఖంబుఁ గడపు మిఁకను.

చ॥ వలగాని దేవత ల్మిగుల ♦ వందురుచుక బ్రదికింపు మిష్ట పూ
పులవిలుకాని నం చిటుల ♦ భోరునఁ బ్రార్థనసేయ శంకరుం
డలుకను బాసి వేల్పుగమి ♦ నారతినిక గని జాలిమై నిటుల్
పలికె సుధారసప్రసర ♦ బంధురభావవిభాసురోక్తులక. 155

—* శివుఁడు మన్మథుని మఱొకప్పుడు బ్రతుకింతునని వరమిచ్చుట *—

చ॥ వినుఁడు నిలింపులార! పృథి ♦ విక మధుకైటభవైరి ద్వాపరం
బున వసుదేవసూనుఁడయి ♦ పుట్టుఁ దదంగనయైన రుక్మిణీ
వనజదళాక్షిగర్భమున ♦ వారిజసాయకుఁ డాత్మజన్ముడై
జననము నొందు నాతనిని ♦ శంబరుఁ డంబుధివైచుఁ జెచ్చరక. 156

గీ॥ అవుడు రతి శంబరునిపురఃమందుఁజేరి, మెలఁగి మీనోదరంబునఁ మెఱయుబాలు
నెత్తికొనిపోయిపెంపఁబెంపెక్కియతఁడు, శంబరునిజంపియారతిఁ సతినిఁగొనును.

శా॥ హృద్యుండై నిరవద్యుండై సకలలోకై కైకస్ఫురన్మూర్తియై
ప్రోద్యద్విక్రమనిర్జితప్రబలశః తుండై జగన్మోహనై
శద్యస్వస్వఃకునై సమృద్ధసకలై శ్వర్యుండునై ధీరుండై
ప్రద్యమ్నుండనుపేర భాసిలు జగః త్రుఘ్నాతచారితుండై.

158

గీ॥ పగతుఁ బరిమార్చి తద్దనఁ ప్రకరములను, దెచ్చివచ్చినతనయు రతిద్వితీయుఁ
గని మనంబుల రుక్మిణీఁ కమలనేత్రు, లలరుచుండుదు రెంతయుఁ నమరులార!

గీ॥ అనిన విని దివ్యులెల్లరుఁదనివిఁగొనక, దేవ! యిప్పుడె బ్రతికింపుఁ తిరుగమారు
జాలమెంతయు నోర్వఁగాఁ జాలమేము, ఏలుమేలుమనఁ బక్కెఁ నీలగళుండు.

చ॥ రతిని లతాంతసాయకుండుఁ రాతురులం దలరించునట్లనా
రత మశరీరుండై పుడమిఁ రామలఁ బూరుషులఁ గరంచి సం
గతిని ఘటించునట్లచిరఁ కాలములో పలరాచజోదు నే
బ్రతుకఁగఁజేతు సైపుండు నుఁ రల్! రతి! నువ్రత! యంతపట్టిటుల్.

ప. అనినంత రతియును

క॥ నట్టేటఁ బుట్టిమునిఁ గిన, యట్టయ్యెను నాదుచందఁ మమరులచేతన్
బట్టిదమగు నీ కరుణన్, బట్టి నిలుపుదాన నేనుఁ పాణము లభవా!

162

—* శివుండు గణములతోఁ గైలాసమున కేగుచు *—

అ॥ అనుడు హరుఁ డదృశ్యుఁడయ్యె గణంబుతోఁ, గొంతఁదెప్పరిల్లిఁ కంతురాణి
వేల్పుగమియుఁదమదుఁ వేశ్మంబులకుఁబోయి, రాత్మలందుఁ గాలఁ హరునిఁదలఁచి.

ప. అంత

క॥ మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం, బురవై లోకములఁ గాల్చిఁ నుంకించఁగ ని
ర్జరులన్లు వెఱచి ధాతన్, దఱిసి యటుల్ దెలుపఁగా న తండు గడువడిన్. 164

గీ॥ హిమగిరికివచ్చియద్దానిఁ నిమ్ముతోడఁ, గొలఁదిగా నొక్కయెడఁజేర్చిఁ సలిలరాశి
కడకుఁగొనిపోవ నంతసొక్కడలీ యజుని, గాంచిపూజింపననియెనిక్కరణినజుండు.

క॥ హరుఁ డగ్గింకంట విరివిల్, బిరుదున్ గాలించిన యగ్గిఁ పెరిగి జగములన్
హరియింపఁ జాలియుండఁగ, నరసి యిటకుఁదెచ్చితిని దయన్ గను మీపుణ్.

గీ॥ దీని సీలోన నుంపు మెంతేని సలిల, మశనముగఁ గోలుచుండుఁ గల్పాంతకాల
మన సముద్రుండును బడఁబాకృతినిబా, దలెడునాయగ్గిఁదనలోనఁదాల్చెనపుడు.

క॥ నలువయు సంతోసమునఁ గ, డలినిన్ దీవించి చనె నిటను నిఁక బడబా
నలమును మున్నీటి జలం, బులఁ బీల్చుచునుండె భువన ధములు సుఖమొందెన్.
క॥ అని సూతుఁడు సెప్పిన విని, మును లనురాగమున ననిరి ధూధరవరనం
దన చెలులతోడ నదనం, బునకుఁ జని యేమొనర్చె ధుధనుత! చెపుమా.

— * పార్వతి భీతిల్లి చెలులతో నిలుజేరుట * —

వ. అనిన సూతుం డిట్లనియె.

చ॥ మరుని దహించి దండధర ధ మర్దనుఁ డంత హిమాద్రిఁ బాసి స
త్వరముగ రాజతాచలప ధ మ్ము గణమ్ములతోడఁ జేరె భూ
ధరసుతయుఁ గడుఁ దలఁకి ధ తద్దయుఁ దల్లడపాటుమీఱ వే
గిరము పురమ్ముతోవ నరి ధ గెఁ జెలు లిర్వురు దోడరా వడిఁ. 170

గీ॥ పర్వతేశ్వరుఁ డప్త శాంధి భవ దృగన్న, శబ్ద మాలించి చాలవి ధ స్వయముఁజెంది
కూతును దలంచి భీతుఁడై కుందుచుఁ ర,యంబుగాఁ జేరవచ్చె భటాళితోడ.

ఆ॥ శివునిఁబాసి మిగులఁ ధ జంతతో వనరుచు, వచ్చుచున్న హైమ ధ వనినిఁజూచి
కనులనీరుఁ దుడిచి ధ గారాబ మమర నె, త్తికొని చనియెఁ దనదుధ దీమమునకు.

చ॥ అంత హిమాద్రిపుత్రి విక ధ లాత్మికయై నిలయంబుఁ జేరి శు
ద్ధాంతమునందుఁ బల్లిఁగని ధ తా నపు డుద్భవ మొందినట్లుగా
స్వాంతమునక దలంచియును ధ శర్వునిఁ బాయుట కాత్మరొసి వి
భ్రాంతినొనర్చు స్వస్ఫురిత ధ భాసురరూపముఁ దూతె నెంతయుఁ. 173

ఉ॥ అక్కట ! దేవదేవుఁ డిటు ధ లాస మెయిఁ ఒరిచర్యసేయు న
న్నక్కటికక దలంపక మ ధ హావిరహంబుధిఁ దోచిపోయె నే
నెక్కడి కేఁగుదాన నిఁక ధ నేగతి నీశ్వరుఁజేరుదాన నే
దిక్కిఁక నాకు నీ రుచిర ధ దేహము దాహముసేయనే! యిలక. 174

చ॥ అని యిటు లార్చిఁజేకొని మ ధ హావ్యసనంబునఁ జిక్కుచుక సఖి
జనములతోడఁ బల్కుక నిశల్ నిదురింపక స్నానపానముల్
గొనక దురంతతాపమునఁ ధ గొందలమొందుచు నున్న యాత్మనం
దనఁ గని కుంది రెంతయు మనంబున మేనకయున్ గిరిందుఁడున్. 175

మ॥ తలిదండ్రుల్ సయిదోడులున్ జెలులు చే ధ తఃప్రీతిఁ బోధించినన్
దలఁచా శంకరునందుఁ జేర్చి మిగులన్ ధ దైన్యంబుతో నశుభా
రల్ నొక్కుమ్మడి రాల్చుచుక గడపె గో ధ త్రాగ్రామఃస్పృత్రి య
గ్నైకక బెగ్గలి కొన్ని ఘనముల నా ధ కల్పంబు లట్లెంతయుఁ. 176

ఉ॥ ఇందుని పంపునకా మునివ ధీరేంద్రుడు నారదుఁ డంత శైలరా
జేంద్రుని చెంత కేగ నతఁ ధీతయు సంతసమొప్పుఁ గొల్చి యా
చంద్రకిరీటు నాత్మసుత ధీచక్కఁగఁ గొల్పుటయున్ శివుండు ని
స్తంద్రమతిక బ్రసూనశర ధీదాహముచేసిన యక్కఱాంశమున్. 177

ఆ॥ చెప్పి యతఁడు చాలఁ ధీజన్మవోయినమోము, తోడనున్నయట్టి ధీజాడఁజూచి
శివునిఁగొలుపు నీదు ధీచింత తెల్లను బాయు, నని ముసీంద్రుఁ డంత ధీనగజఁజేరి.

— * నారదుఁడు పార్వతిని శివునకై తపంబుఁ జేయుచునుట * —

క॥ లోకోపకారమునకై, యాకాలికతోడఁ బలికె ధీనమ్మా వినుమా!
శ్రీకంఠుఁడు రాజసులకుఁ, జేకూరఁడు తపసుఁజేసి ధీచెందఁగవలయుకా.

ఉ॥ శర్వుండు భక్తవత్సలుఁడు ధీసన్మునిపూజ్యుఁ డపేతరాగుఁ డా
నర్వజగత్పతికా గుఱిచి ధీసల్పు తపంబిఁక విస్ఫురద్వయో
గర్వముతోడనున్న నిను ధీగాంచి యటు ల్విడి మారుఁగాల్చి వే
దార్వుండుచెందె నాత్మపద ధీమంబ! రయం బరయంబరంగుమా!

చ॥ తపసానరించితేని నిను ధీదర్పకవైరి వరించు నిక్కమా
తప సానరింపకున్న నిను ధీదల్పుండు చిత్తములోన నెప్పుడుకా
గవలములేక చెప్పితిని ధీగాలిక! వేటాకనిన్ పరించి నీ
వెప్పుడును జెట్టఁబట్ట విడి ధీయెల్లయెఱింగి కడంగు మిప్పనిన్.

గీ॥ అనినఁ దా విని సర్వలోకైకజనని, కొంచె ముచ్చావ్విసముంది హాస్తిరించి తపము
సేయఁగా డెందమం దవే ధీరించి తపసి, తోడ నిట్టులఁబల్కె సం తోసమెనఁగ.

ఉ॥ నారద! నీదు బోధనము ధీనన్ మనమందలి కుం దడంగె వి
స్తారతరప్రబోధ మది ధీదారసిలెన్ శివునందుభక్తి చే
కూరె దృఢంబుగా నిఁకను ధీగొంకును జంకునులేక యంచితో
దారమతికా బానర్తు నియ ధీతంబుగ నుగ్రతపంబుఁ జెచ్చెరకా. 183

మ॥ కలలో నీశుండు మున్ను నాకు నెఱుంగఁగఱా జెప్పిపోయెకా మహా
జ్ఞులపంచాక్షరశైవమంత్ర మిఁక నా ధీచక్కికా ఘనశ్లోక! నీ
వలుకున్ వే తలఁదాల్చి చేసెద నుదీ ధీవ్రంబా తపం బీశ్వరున్
జలితాంతఃకరణున్ బానర్చెద వడిన్ ధీసాధించెదన్ దత్కృపకా. 184

గీ॥ అనిన నారదమాని యిట్లనియె మరలఁ, దల్లి! నీకల శివుఁడట్లు ధీదాన వచ్చి
చెప్పిపోయినమంత్రంబు ధీసిద్ధినొసఁగు, ననఁగ సందియమున్నదే ధీయరసిచూడు.

ప. మఱియు సఖిమంత్రాధిరాజంబగు నప్పంచాక్షరీమంత్రంబు తెఱం గెఱింగించెద
నాకర్ణింపుము. 186

— * పంచాక్షరీమంత్ర వైభవము * —

- సీ॥ బాలేందునూళి రూఁ పముఁ జూపు దర్పణం, బరయఁగా శైవపంఁ ఁ చాక్షరంబు
బ్రహ్మహత్యాదికఁ పాపాటవీదావ, మరయఁగా శైవపంఁ ఁ చాక్షరంబు
కైవల్యపుం జెలిఁ కలదీవియకు నొక, యరయఁగా శైవపంఁ ఁ చాక్షరంబు
ఎల్లకోర్కూలను రంఁ జిల్లఁదీర్చెడు కల్ప, మరయఁగా శైవపంఁ ఁ చాక్షరంబు
- సీ॥ అమరగేయంబు శైవపంఁచాక్షరంబు, ఆగమధనంబు శైవపంఁ ఁ చాక్షరంబు
అఖిలసుఖదము శైవపంఁ ఁ చాక్షరంబు, హర్షనిలయంబు శైవపంఁ ఁ చాక్షరంబు.
- శ్లో॥ కావునఁ దల్లి! యీమనువుఁ ఁ గైకొని నిష్ఠమెయిన్ శివార్థమై
నీవు తపంబు సేయు మిఁకఁ నీలగళుండు తనంత పెగ్గలం
జౌ వలపొంది వచ్చి నినుఁ నర్మిలిఁ బెండిలియాడు నిక్కమీ
నావచనంబు సేయు మనిఁ నారదుఁ డంత యథేచ్ఛమైఁ జనెన్.

188

— * పార్వతి మేనకా హిమవంతుల సెలవొంది తపంబున కేగుట * —

- ద॥ అరసి గిరింద్రపుత్రిక మఁ హాముని వాక్యము లాలకించి స
త్వరము తపంబు సల్పుటకుఁ దా మది నిర్ణయమున్ బొనర్చి యే
డైట సఖురాండ్రితో జనకుఁ దీమముఁ జేరి నమస్కరించి శం
కరుఁ బడయన్ దపించెద నిఁ కన్ సెలవిమ్మని కోర నాతఁడున్.
- న॥ హరుండు తపంబుఁదక్కు నిఁకఁ నన్యగతిన్ సమకూరఁ డన్న చొ
ప్పరసినవాఁడు గావున హిఁ మాచలుఁ డాత్మకులంబు నున్నతిన్
నిరుపమమైన కూతు శివఁ నిష్ఠయు నెంచి తపంబె వీనికిన్
సరి యని ధీరచిత్తమునఁ జక్కగ నిట్లనియెన్ గుమారితోన్.
- సీ॥ అమ్మరొ! నాకిష్టమే మీ, యమ్మ నిటులె తారసించి ఁ యడిగి సెలవుఁగై
కొమ్ము సఖురాండ్రొగొని వే, గమ్ము తపముసలివరమ్ముఁ కాచు శివుఁడు నిన్.
- సీ॥ అనినయంతనె మొక్కి పె ఁ ల్లరి యార్య, తల్లికడకేగి వేగపాఁదములకెఱగి
తపముసేయఁగ నడవికిఁ దరలుదాన, సెలవొనఁగుమన్న నమ్మేనదలఁకి మదిని.
- సీ॥ అపురూపపు సుమముగ నూ, త్నపుశశిరేకగ బహిష్ఠిఁ తపాణముగా
నెవుడు నిను గనులఁ గను మ, మ్మిపుడిట నెడఁబాసి వనికిఁ నేగఁగఁజనునే! 193
- న॥ వలదు కుమారి! నీ యొడలుఁ వానకు నెండకు నోర్వదమ్ము! యి
ట్లలత వడఁగనేటికి? ఇ ఁ యాస్పదమెందుఁ దపంబు గీములన్
బలుపురు వేలుపుల్ గలరు ఁ బాగుగ వారలలోన నొక్కనిన్
జెలుపునిఁగా గ్రహింపు మిఁకఁ జేకులు నీకురువైన సౌఖ్యముల్.

చ॥ విను మటుగాకయున్నయెడ ♦ వేశ్యమునందు వసించియే తపం
బనువుగఁ జేయుమమ్మ! మము ♦ నక్కట పొక్కఁగఁజేయ కీ హఠం
బును విడుమమ్మ! యీశ్వరుని ♦ మున్ను భజించి గడించినట్టి పెం
పును మది నెంచుమమ్మ! దలఁ ♦ పుణ్ మలుపఁజనునమ్మ కోమలీ!

ఆ॥ ఎందు వింటిమొక్కొయిగురుఁబోఁడులు పతిన్, గూర్చి తపముసేయఁఁఁగోరవిపిన
భూమిఁజేరఁజనుట ♦ బుద్ధి నారయుమిఁకఁ, బర్వతేంద్రపుత్రి! ♦ భవ్యగాత్రీ! 195

క॥ అని మేనక యనభిమతం, బును జూపిన నరసి యపుడు ♦ భూభృత్యుత యె
ద్దినిఁ బలుకక కడువగపున్, గొని వనరుచునున్న నంతఁ ♦ గుఢరతరుణియున్.

చ॥ కనులఁదొరంగు బాష్పములు ♦ కంచుకమున్ దడువంగఁ గుందు కూఁ
తును బరికించి యక్కటిక ♦ తోఁ జెలులఁగొని య త్రపోవ్రతం
బును బొనరించి రమ్మట నభోమణియున్ శశియున్ దిగీశులున్
మనుతురుగాత నిన్నెపుడు ♦ మంగళమొందునుగాత నీకికన్. 197

క॥ అని తన యంగీకారం, బును మేన యొసంగఁ గాళి ♦ మొక్కి చెలులతోఁ
దనమందిరమునకుఁ జనె, ననిచెప్పిన బిదపఁ జెప్పఁమనిరి మునీందుల్.

శా॥ గిరిరాజేంద్రసుతాసుధాకరధరాం ♦ ఘ్రిస్ఫారపూజోల్లస
చ్చరభాంబాహృదయాంబుజాతకలహం ♦ సగ్రామణీ! భావవి
స్ఫురదత్యుత్తమకావ్యసంకలన వి ♦ స్ఫూర్జ త్తరాత్మా! రసా
ద్ధరసూక్తిప్రకరేష్టగోష్ఠికుశలా! ♦ దూరాజదూరాధ్వగా! 199

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబున

ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీఖండము.

తృతీయాశ్వాసము.

లింగమాంబికాపు

త్రీ! లాలితసుగుణరత్న ధరింఛోశీ! సా

ద్వీలభ్యపుణ్యచారి

తా! లలితాంబార్చనాప ధరా! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అవధరింపు మక్క-ధకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* పార్వతీతపోవర్ణనము *

గీ॥ పార్వతి దుకూలములఁ బాసివల్కలమును, గట్టి మాంజిని మువ్వరిఁగట్టెమొలను
అట్టె ముత్యాలహారంబు ధరింపఁద్రోచి, జింకచర్మం బటుతఁ గట్టి ధరించె జడల.

క॥ జయవిజయలందోడ్డాని కడుఁ, బ్రీయమెసఁగఁ దుషారభూమి ధృతనయ తగఁ
వియదాపగ దిగుచోటికి, రయమునఁ జనియెన్ దపోభిరాగంబమరన్. 3

చ॥ చని యట శైలరాజనుత ధరింపఁడు మున్ను తపించినట్టి చో
టును బరికించి యచ్చట మృదుం డగుపట్టమి కెంతో వంతఁ జే
కొని నను బాసితే యభవ! ధరింపఁడు జెందితివే యటంచు నే
చ్చెను కలకంఠకోమలపంచేళిమనుస్వరవైభవంబునన్. 4

శా॥ చాలక సేపటు లేడ్చి యంత మనముక ధరింపఁగఁ జేసి యా
బాలరత్నము శృంగతీర్థమను ది ధరింపఁగఁ జేరి యో
గాలంబం బొనరించి నిష్ఠురతవం ధరింపఁగఁ జేసె ది
వ్యాభిల్ సంతస మొంది రాత్మహితకా ధరింపఁగఁ జేసె.

ఉ॥ చారుఫలదుగ్రీబీజములఁ ♦ జాలఁగనాటెను శైలకన్య వి
స్తారతరానురాగమునఁ ♦ దాపససిద్ధి పరీక్షకై యటన్
గూరిమి చెల్వకత్తై లను ♦ కూలముగా విమలాంబుసేకమున్
గూరిచి పెంచుచుండి రల ♦ కొమ్మపయిన్ గలచెల్వై మొక్కలన్. 6

వ. అంత

గీ॥ భూమి శుద్ధినొనర్చి య ♦ భూభధరేంద్ర, కన్య వేదిని విరచించి ♦ కౌతుకం బె
నంగఁ దపసొనరింపఁ గడంగె మేటి, తాపసేంద్రులు వెఱఁగొంది ♦ తలలు వంప.

సీ॥ తలరి పంచాగ్ని మధ్యమున వసించి గీ, మృమునఁగావించె ను ♦ చ్చండతపము
వర్షంబులం దనా ♦ వరణప్రదేశంబు, లందు నిల్చి యొనర్చె ♦ నమితతపము
జలికాలమునఁ గుత్తు ♦ కలబంటి నీటిలో, నుండి కావించె మ ♦ హోగ్రతపము
సమకాలమునఁ గర్క ♦ శ శిలాప్రదేశంబు, లందు నిల్చియొనర్చె ♦ సధికతపము

గీ॥ కొలఁదిఫలభోజనంబున ♦ ఘోరతపము, నెలమిఁబర్ణాశనమున భూయిష్ట తపము
నవల నిరశనయై నిష్ఠనతుల తపముఁ, దవిలి చేసెను హిమధరా ♦ ధరకుమారి, 8

మ॥ శివమంత్రంబు జపంబు సేయుచుఁ గడున్ ♦ జిత్తంబు శర్వాంఘ్రిలం
దవధానం బొనరింపజేయుచు మహా ♦ హ్లాదంబు రెట్టింప రే
బవ లేకాకృతిఁ బెక్కుహాయనములన్ ♦ భాస్వత్తపంబున్ బొన
ర్చె వనంబందు హరిద్వితానమును రో ♦ చిమ్మచ్చశుల్ సూడఁగన్. 9

—* పార్వతి ఋషులచే నవర్ణయని ఖ్యాతి నొందుట *

చ॥ మునిజను లెల్లఁ బార్వతి స ♦ మున్నతదీక్ష వహించి పర్ణమై
నను భుజియింప కెంతయు ఘ ♦ నంబుగఁ జేయు తపంబుఁ గాంచి నె
మ్మనములఁ బేరుటక్కజ మ ♦ మర్చినవేడ్క నవర్ణయంచుఁ గీ
ర్తన మొనరించి రాహ్వయము ♦ రాణఁదలిర్పఁగ ముజ్జగంబులన్. 10

వ. ఇంకను

చ॥ కడుకఠినాంగకంబులఁ బ్ర ♦ కామతపం బొనరించి మించు న
క్కడిఁదిఋషుల్ గిరీశ్వరుని ♦ కన్య యొనర్చు తపంబుఁ జూచి లో
నడలి బహూకరించి కన ♦ మైతిమి యిట్టి తపంబు నెందు నె
వ్వడు నని ధన్యవాదములఁ ♦ బొల్పుగ నల్పి రనల్పవైఖరిన్. 11

గీ॥ ఇట్లు చిరకాలమేగుడుహిమనగేంద్ర, తనయయొక్కనాడిశ్వరుఁ ♦ దలఁచిమదిన్
కింతజింతించి దేవ! యిట్లై నీదు, దాసి నరయంగ మదిలోనఁ ♦ దలఁప విప్రుడు.

శా॥ సర్వజ్ఞాండపు సర్వనాయకుడవుకా ♦ సర్వాత్మవైయొప్పు నో
శర్వా! సర్వజగన్నియామక! నినుకా ♦ సర్వాత్మమై గోరి యి
ట్లోర్వకరాని తపం బొనర్చు నను నీ ♦ వ్రతంతమై జేరి వే
నిర్వాహం బొనరింపు నా తపసు ని ♦ ర్ణిద్రాప్రబోధాకరా!

13

ఉ॥ నీవు దయామయాత్ముడవు ♦ నిత్యము భక్తులఁబోచుపోడ వీ
నీవిమలాశయం బెఱుంగ ♦ నేరనిదాననుగా నికకా మహా
దేవ! భవత్పదాబ్జములఁ ♦ దీరనిభక్తి భజించుదాన నా
సేవల నాదరించి దయఁ ♦ జేకొను దాసిగ వాసిగా నికకా.

14

ఉ॥ ఎన్నఁటికేని నీదు మది ♦ కెక్కకపోదు మదీయమా శ్రమం
బెన్నికమీఱు మచ్చికను ♦ హెచ్చుగఁ జేకొనివచ్చునంతకుకా
నిన్నిక నేమటకాగలనె ♦ నేఁ గడగండ్ల గణింతునే విభూ!
పన్నుగ నీవు మెచ్చని త ♦ పంబు ఘనంబని విశ్వసింతునే!

15

— * ద్వి ర ద గ తి ర గ డ * —

ఓ శివశంకరా! ♦ యురుక్పాకూపార!
శ్రీశాదినిర్జరా ♦ ర్చిత! వాసియేపార
నా తపంబును మెచ్చి ♦ నాకురంగటడాయు
ప్రీతిమై నీమదినిఁ ♦ బెద్ద జిద్దును బాయు
నానుడిని వినక జ ♦ న్నమున కేగిన దంచుఁ
బూనినయలుక ని ♦ ప్పడు విడన్ మది నెంచు
ఉడికించితిని నిన్ను ♦ నుసురుఁబాసికరంబు
బడలించితిని నిన్ను ♦ బాముఁగూర్చి తిరంబు
ఒక తప్పు సైరింపు ♦ టాప్పు నిది యెందైన
నిక నొండుదొరక దీ ♦ వెఱుఁగు నాయందైన
చనినదానికి శాస్తి ♦ జరిగె నిప్పటిదాక
మనసు నొచ్చదె? నీకు ♦ మఱి నాదు పెనుకాక
నవనీతమరయు మ ♦ నంబు నీయది నిజము
అవినయంబును సైఁచి ♦ యర్పింపు పదరజము
నీ యడుగుల నొత్త ♦ నెఱిసిరి జేకూర్పు
పాయని చెలిమి నా ♦ పైఁజేర్చి వెతఁ దీఱు
తావకోత్సంగమునఁ ♦ దాల్చి డెందమలర్పు
సేవఁజేయఁ దలంచు ♦ చేడియను నెలర్పు
జగమరదు నీకెవరు ♦ నవతు తేకువలోన

తగనొకో నీసేవఁ † దాకొను మేలూన
అడుగనిదే పాప † మందు సీదయచిలుక
కడుఁగొండ కాన్పుపైఁ † కనికరంబిడు మొలుక
సాకతమ్మున నన్ను † సాఁకఁగన్ జనుదేరు
నీకతమ్మున నిద్ది † నిక్కి యూరటఁదేఱు
కలలోన నీరూపుఁ † గని సంతసించెదను
కలయవచ్చిన కని † కర మరసి మెచ్చెదను
నాదు ప్రిణం బీవె † నాదు ధనం బీవె
నాదు దైవం బీవె † నా విభవం బీవె
నన్నేలుదొర వీవె † నా యొడయఁడ వీవె
నన్ను మెచ్చెడు తొలి † నాటి నెచ్చెలివీవె
తడవేల రారమ్ము † దాక్షిణ్యనిధి! వేగ
కడుగొప్ప నీకూర్మి † గన దెచ్చటను వీగ
నీకపర్దము తోడు † నీబాలశశి తోడు
నీకనత్కాకోల † నీలకంఠము తోడు
నందిఁబెక్కెము తోడు † నాగహారము తోడు
అందంబులైన రు † ద్రాక్షపేరుల తోడు
ఆపినాకముతోడిఁ కా † త్రిశూలము తోడు
ఆపరాని మహాత్మ్య † పాఞ్మృతశ్రీ తోడు
ప్రమథవర్గము తోడు † పాశుపతము తోడు
అమరిక నలఁదు భ † స్థాంగరాగము తోడు
కన్నియయట! నిన్నుఁ † గాంక్షఁజేసినదంట!
జన్నిగట్టెనట! చాం † చల్యంబు లేదంట!
భువన మోహన! రమ్ము † పుష్పేషుహర! రమ్ము
కవిజనావన! రమ్ము † కారుణ్యనిధి! రమ్ము.

క॥ అని యాదిత క్తి యివ్విధ, మున మనసునఁ జింతచేసి † మునుపటికన్నన్
ఘనమగు తెఱఁ గొప్ప దపం, బును జేయఁగఁదొడఁగఁగడిది! పూన్కియెలర్పన్.

వ. అంత నవ్వనప్రదేశంబున

సీ॥ గున్నయేన్గులతోడఁ † గూడి నేస్తమునల్పుఁ, గొదమసింగంబులు † గూర్చిగద్దుర్
మొదవుల పదువులు † వులులు చచ్చున నొక్క, చోట నిద్రించు నేర్పాటులేక
పెనుఁబాము లర్మిలి † పెంపుతోఁ బడగల, గొడుగులఁబట్టు న † కులకులముల
మేఁతల నందించు † మేటి బిడాలంబు, లెలుకల నోళ్ళకు † నెసక మెఱుగ్గ.

గీ॥ నిట్లు జాతివిరోధంబు † లెల్లఁ బాసి, జంతుసంతతి గడిచి వి † శ్వాస మొంది
విస్మయముదోచ నచ్చోట † వెలసె నొలసి, పర్వతేశ్వరపుత్రి త † పంబుబలిమి.

ఉ॥ ఎల్ల కుజంబులున్ ఋతువు † లెల్లఁ దనరైడు వై భవంబు సం
ధిల్ల నవప్రవాళముల † దివ్యపరీమళపుష్పరాసులన్
గొల్లగఁ బండి మాధురిని † గుప్పెడు భూరిఫలంబులన్ విరా
జల్లె నగాధిరాజనుత † సేయు తపంబు ఫలంబుఁ దెల్పుచున్.

19

—* మేనకా హీమవంతులు సపుత్రముగా వచ్చి పార్వతినిఁ జూచి పోవుట *—

గీ॥ అంతహీమవంతుఁడొక్కనాఁడత్యయందు, గూతునుదలంచిచాలగాఁగఁగందితనదు
సతిని నుతులను గొని వన † స్థలముఁ జేరి, పార్వతినిఁ జూచి తల్లడ † పాటుఁ జెంది.

చ॥ అలమటమాను మింక హరుఁ † డక్కట యక్కటికంబుఁ జెంది నీ
తలఁపు ఫలింపఁజేయునె? వృ † థా యిటు లెన్నిదినంబు లిందుఁ ది
ప్పలుబడుచుందు వీతపనుఁ † బాసి గృహంబునుజేరు పుష్పకో
మలమగు నీదుదేహము కు † మారి! సహింపదు మేటి తాపమున్.

21

ఉ॥ కామునిఁ గాల్చినట్టి కడు † కట్టఁడివేలుపు పట్టి! నిన్నెటుల్
జేముడిఁజెంది మెచ్చు నతి † భీషణమూర్తి విరాగితల్లజం
డా మహానీయచర్యుఁ డీట † కాగమనంబొనరింపఁ డమృతో!
నీమది నిశ్చయింపు మిది † నిక్కము సందియ మిందు లేదికన్.

22

గీ॥ గగనమందలిచందురుఁ † గాంచి మెచ్చి, చేతనొడియంగవచ్చునే † చిగురుఁబోణి!
నిర్వికారతఁ బరఁగు న † స్నీలకంఠ, నెట్లు రంజింపఁజాలెద † విందుఁదలరి.

23

చ॥ గిరిపతి యిట్లనా నతని † గేహినియున్ సుతు లట్లె వల్కి ర
పురుసున వారి వాక్యములఁ † బార్వతి దా విని యల్లనవ్వి యా
దరమున నిట్లువల్కెఁ దలి † దండ్రులతోడను నన్నగార్లతోఁ
దిరముగ నాత్మవైభవము † దీటుకొనంగ వినంగ నెచ్చెలుల్.

24

మ॥ మును నీ షాడిన మాటలన్ మఱచితే † భూభృద్వరా! యిప్పుడై
నను నాపూన్ని నెఱుంగుఁ డిందుధరు నా † నందింపఁజేతున్ దపం
బున నత్యుత్తమభక్తియోగమున మీ † ర్పొండిండ్ల కిప్పాట నే
ఘనసిద్ధిన్ గొనివత్తు మిమ్ముఁదరియం † గాఁ గొంతకాలంబులొన్.

25

చ॥ మరుని హరించినట్టి యస † మానుని యోగికులావతండు నీ
శ్వరు మురిపింతు నగ్గలికఁ † జాలగఁ జేకొని యిందు వేగ నా
హరుఁ డరుదేరునట్లుగ మ † హాతపమున్ బానరింతు మానుఁడీ
పిఠికితనంబు సత్యముగఁ † జేర్చి గడింతు శివప్రసాదమున్.

26

మ॥ అన నంతఁ గుణవంతమై యలరునా ♦ ర్యానూక్తికా గోత్రముం
డనుఁ డాత్మంబునఁ బొంగి వేగ సతితో ♦ డన్ బుత్రనర్గంబుతోఁ
జనె నాత్మావసధంబుఁ జేర నిట నం ♦ చద్భక్తి నప్పార్వతీ
వనజాతేక్షణ యంతకంతకుఁ దపః ♦ ప్రాధిక్ దనర్చెన్ గడున్.

27

—* విష్ణ్వదులు శివ సన్నిధి కరుగుట *—

ఉ॥ అంతఁ దపోగ్నికీలలు మ ♦ హద్భుతభంగిఁ జెలంగి నింగిపై
కెంతయుఁ బ్రాకి నల్లడల ♦ హెచ్చుగఁగ్రమ్మి జగత్సమూహ మ
త్యంతము గాల్చుచుండ విబు ♦ ధాధిపముఖ్యులు చూచి భీతిమైఁ
జింతిలి పద్మసంభవునిఁ ♦ జేరి వచించిరి తద్విధానమున్.

28

గీ॥ ఆతఁడును విని మనమందు ♦ నక్కజంబుఁ, జెంది వారలతో హరిన్ ♦ జేరనరిగి
యవ్విధంబెల్లఁ దెల్పుఁగాఁనచ్యుతుండు, లోకరక్షణ మొనరింప ♦ వీఁడొడరి.

చ॥ అరసితిఁ గాళికాతపను ♦ నారసితిన్ భవనార్తిపాత మి
త్తఱిఁ బరమేశుఁజేరి విహి ♦ తమ్ముగఁ గాళితపఃప్రకార మా
హరునకుఁ దెల్పి శీతకుఠ ♦ రాత్మజ నాలుగఁ గొన్నటంచు వే
గిరముగ నవ్వరం బుమ కొ ♦ గిన్ దయసేయుమటంచు వేడుఁడి!

30

గీ॥ అవుడు జగములకెల్ల మే ♦ లగును గాన, సత్వరంబుగ నీశ్వర ♦ సన్నిధాన
మునకుఁ బోవలెనన దేవపుంగవులు గ, డిందియడలాంది యిట్లనిరందు హరికి.

గీ॥ మన్మథునిఁగాల్చి హిమవత్కుఁమారిఁబాసి, ప్రళయకాలాంతకాకృతిఁ ♦ బరఁగిశీత
శైలముననుండి కైలాససదృశమొంది, నట్టిరుద్రునిఁ జేరఁబో ♦ నలవి యెట్లు ? 32

వ. అనిన సువర్వగ్రామణులకు రమానాథుం డిట్లనియె.

చ॥ చలమున గెల్వఁగాఁ జనిన ♦ శంబరవైరినిఁ గాల్చి చంపె బే
రలుక మహేశుఁ డిష్ట శర ♦ ణార్థలమై చని యిత్రైటంగు ను
త్తలమునఁ దెల్పి వేడిన ము ♦ దమ్మున శంకరుఁ డదిగనృకన్
వలచి వివాహమాడు నిది ♦ వాస్తవమారయుఁ డెల్లభంగులన్.

33

క॥ కీలెఱుగక చేసినపని, వాలాయము విఘ్నమొందు వ ♦ మృగు నెందున్
కీలెఱిఁగి చేయుపనియది, వైశంబు ఫలించు మదికిఁ ♦ బరితోపమిడున్.

34

ఉ॥ ఏనునుగూడ వచ్చెద మ ♦ హేశ్వరుఁ జేరఁగఁబోద మిప్పుడే
దా నలసర్వదేవపరి ♦ తాపవిభంజనుఁ డుల్లసత్కృపా
ధీనమనస్కుఁ డీశ్వరుఁడు ♦ దేఱికనుంగొని యందఱన్ గృపన్
బూని యనుగ్రహించు శుభ ♦ మున్ బొనరించు సువర్వశేఖరుల్ !

35

చ॥ అని పయనంబుచేయ సుర ♦ లందఱు నా హరిఁగూడి శైలనం
దన తపియించుచోటికి మొ ♦ దల్ జని తద్విలసత్త పంబుఁ గ
న్గొని యసమానతేజములఁ ♦ గుప్పచు వెల్లు జగచ్చరణ్య నా
ర్యను వినుతించి మొక్కిరి స ♦ మంచితభక్తి విసమృగాత్మతై. 36

గీ॥ కదలి యటనుండి రజతనగంబుఁజేరి, ముందుగా నందినిన్ గాంచి ♦ వందనంబు
చేసి యాందోళనంబెల్లఁ ♦ జెప్పిశివుని, దరిసెనముఁగోరివేడఁగాఁ ♦ దడయకతఁడు.

క॥ మృడుఁజేరఁబోయి జేజే, లడరుచు నటకేగుదెంచి ♦ నట్టి తెఱఁగుఁ దా
నుడివి దరిసెనము వారల, కిడుమని పార్థిం చె నభవుఁ ♦ డీయకొనెనటుల్. 38

వ. అంత శైలాది జేజేలన్ దోడ్కొని చని భద్రపటచ్చాయానిష్ణుండగు జగ
దీశ్వరున్ గాన్పించిన నవ్వారలు.

సీ॥ మగరాల నిగనిగల్ ♦ నగఁజాలు డాలుచా, లఁగనీనుమేని సో ♦ యగమువానిఁ
గొమరారు నాణిము ♦ త్యములపే రమరికఁ, జే నక్షమాలగాఁ ♦ జెలఁగువానిఁ
బదినూర్ల పడగల ♦ పాపరా జారమందు, మేల్నిజందెంబుగా ♦ మెఱయువానిఁ
గడు ముదిసినయట్టి ♦ జడదారిగమికి రా, ణించుతత్త్వంబెఱిం ♦ గించువాని

గీ॥ నలరు నెలకూన జడలలో ♦ వెలయువాని, నెల్లజగముల దొరతనంబెనఁగువాని
అమృతకలశంబు కెంగేల ♦ నమరువాని, మూడుకన్నులసామిని ♦ మురిపమునను.

ఉ॥ కాంచి నమస్కరించి యొడి ♦ కమ్మగు భక్తి నుతించిట్టు ల
భ్యంచితతేజ! సర్వభువ ♦ నావనదక్ష! విపక్షభీమ! భ
వ్యాంచదనుగ్రహస్పద! మ ♦ హాకరుణాకర! శర్మ! శంకరా!
కొంచక వేల్పులన్ మనువు ♦ కుత్సితభీషణ! భోగిభూషణా! 41

ఉ॥ నీవె కదా జగంబులకు ♦ నిర్జరసంతతి కాటపట్టు నీ
చేవయెగాదె యావదలఁ ♦ జేట్పడనీయక మమ్ము నిచ్చలున్
బ్రోవఁగఁజాలియున్నయది ♦ రూఢిగ వేడుచునున్నవార మో
దేవర! యీతటిన్ మరలఁ ♦ దేకునఁజేకొనిసాఁకు మమ్మికన్.

క॥ కులపతిపనియును శృతివా, క్కులపతిపనియును నితాంత ♦ కోవిద! సుశ్లో
కులపతిపనియును గరుణాం, కులపతిపనియును మది నెఱుఁగుదుము గుదురుగాన్.

క॥ అని యిటులు దీనులై కడు, వనరుచునున్నట్టి దేవ ♦ వల్లభుల మొఱన్
విని వారలఁ గనుఁగొని యి, ట్లనియెను దేవాదిదేవుఁ ♦ డాదరబుద్ధిన్. 44

ఉ॥ ఏల సువర్చవర్చు లిటు ♦ లెంతయుఁ జింతయెసంగఁగా విచా
రాలనులై కనన్ బడుదు ♦ రర్థి మెయిన్ ననుజేరరాఁ గతం
బోలి పచింపుఁడన్నఁ బురు ♦ షోత్తముఁ డాదటఁబొంగి పల్కె నా
బాలశృంగమాళికి వి ♦ భాసితవిష్టపపాళి కిట్టులన్. 45

—* విష్ణ్వదులు శివుని బార్వతిని బెండ్లాడుచునుట *

ఉ॥ దేవ! మహానుభావ! గణు ధి తింపఁగ శక్యముగానియట్లు లీ
దేవత లేను బద్మజుఁడు ధి దీండ్రముగా నల దారకాఖ్యుఁడే
నేవపు రక్కసుండు ఘటి ధి యించు దురంతనిరంత రాత్రియం
దీవిధి మృగ్యుచుంటి మిఁక ధి నేలుము జాలిఁదలంచి యాత్మలో.

46

వ. మఱియును.

చ॥ మగనిగ నిన్నుఁగోరి యల ధి మానిని శైలకుమారి యోర్వఁగాఁ
దగని తపంబుసేయఁగ ని ధి తాంతతపోజనితాగ్ను లేచి యీ
జగములఁ గాల్చుఁగాదొడఁగె ధి శంకర! యింక దయామతిన్ వధూ
టిగ నగరాజకన్యను వ ధి డిన్ వరియించి జగంబు లేలుమా!

47

శా॥ నీతేజమ్మునఁ బుట్టునట్టి సుతుఁ డెం ధి తే శక్తిసంపన్నుఁడై
దై తేయాగ్రగుఁ దారకున్ జదిపి మా ధి తాపంబులన్ బాఁపు దే
వా! తథ్యం బిఁక శైలరాజతనయన్ ధి వార్షించి పెండ్లాడు మా
శీతాదీశ్వరుఁ డాత్మపుత్రినిడి వా ధి సిన్ బెండ్లిసేయున్ విభూ!

ఉ॥ దీనినె తెల్పఁగాఁగడఁగి ధి దేవరపాలికి వచ్చినార మీ
దీనుల సీదు సేవకులఁ ధి దేటికనుంగొని యార్చి బాఁపఁగా
మానసమందుఁ బూను మిఁక ధి మంచియొనర్పుము మాకుఁ జెచ్చెర
మానితదివ్యవై భవన ధి మంచిత! సర్వజగన్నియామకా!

—* శివుఁడు విష్ణ్వదులకుఁ గామనిరసనంబుఁ జెప్పట *

క॥ అనిన విని లోకనాథుం, డనియెను సురవరులతోడ ధి నారయుఁడీరల్
మనముల నిఁకనే బెండ్లా, డిన బంధమునందుఁ జిక్కు ధి టెకదా మరలన్.

ఉ॥ ఏనిఁక లోకసుందరి గి ధి రీంద్రకుమారిని బెండ్లియాడినక
దా నల పార్వతీరమణి ధి దాహమునొందిన మారుఁ గృష్ణుఁ
బ్రాణము లొందఁజేయును ధృ ధి వంబుగఁ బంచశరుండు మించి యీ
ధ్యానము యోగముఁ జెఱచుఁ ధి దాపసవృత్తి నడంచు రూఢిగక.

మ॥ మునులుఁ దాపసులుఁ యతీశ్వరులు స ధి మోదంబుతో ముక్తికాం
తను డాయక జని మేటిభోగముల నా ధి నందింపఁగా నక్క
తను భస్మీకృతుఁ జేసితిక మరలఁ గం ధి దర్పండు పుట్టొందఁగాఁ
జనునే యాతఁడు మున్నొనర్చిన పనుల్ ధి సైరింపఁగాఁ బోలునే.

సీ॥ కూతును గాంచి తగ్గుల్కొనఁగా మేలి, వలపు గల్గింపఁడే ♦ వనజజానకు
తోబుట్టువును దమి ♦ తోఁగూడి క్రీడింప, నాత్మసల్పఁడే మరీ ♦ చ్ఛాదులకును
అన్న భార్యను బట్టి ♦ కన్నుఁగానక రతు, లేలంగఁజేయఁడే ♦ దేవగురుని
కాముఁ డిలాటి య♦ కార్యంబు లొనరింపఁ, జెలఁగి చంపితి నుర ♦ డేమమునకుఁ

గీ॥ గాన మీరెల్ల రివ్వడ ♦ క్కామ ముడిగి, ధ్యాననిశ్చలచిత్తులై ♦ తపముసేయుఁ
డక్షరంబైన పరమాత్మ♦మందు సతము, క్రీడ సేయుఁడు బంధమ్ము ♦ లూడిపోవ.

క॥ కామమునఁ బొడముఁ గోధం, బీమహి నద్దాన మోహ♦మెనఁగును దానక
దీమనమతి తపము సెడున్, గామము నక్కతనఁ బాయఁ♦గాఁదగు మీరల్.

ఆ॥ నన్నుబోలి మీరు ♦ పన్నుగా నిట్లు త, పంబుసేయుఁ డింకఁ ♦ బాశములను
బాయఁదలఁపుఁడీ ను♦పర్వశిరోమణు, లార! వికృతిఁబాసి ♦ భూరిమతిని. 55

గీ॥ అనిన విని వనజేక్షణుం♦డాత్మమందు, వనరి యిట్లనిపల్కె నో♦వరద! యిపుడు
కడిఁది యుమ్మలికమ్మునఁ♦గ్రాగుచున్న, మాకుఁదప సెట్టు లలవడు♦జోక మెఱయ.

ఉ॥ ఒకయెడనుండి పార్వతి మ♦హిళాగ్రతపం బొనరించుచున్ జగ
న్నికరముఁ గాల్చుచుండెను వి♦నిద్రతరాగ్రహుఁ డల్ల తారకుం
డొకకడనుండి నిర్జరుల ♦ నూర్జితసత్త్వల నార్తివెట్టుచున్
దికమకసేయుచుండె గణు♦తింపుము తెంపుము మాదు ఘేదమున్.

ఉ॥ ఇప్పటికేని నీమదికి ♦ నిందటి కొందలపాటు పాటిగా
నొప్పిగఁదోఁచ కిప్పగిది ♦ నూల్కొనియుండినఁ జత్తు మివ్వు డే
తిప్పలులేక నిక్కముగ ♦ దీనశరణ్య! యగ్రణ్య! పుణ్య! యీ
ముప్పడగించి లోకములఁ ♦ బోవఁగఁబూను మనూనవకా కృపక.

చ॥ అలయుట మాని మేటితప♦మంది నిరామయమైన యాత్మమున్
దెలిసి నుఖంపుమంటి విటుఁ ♦ దేవకు దేవ! జగద్వితానమున్
బలుమఱు పుట్టఁజేయఁడని ♦ పాలనసేయుఁడటంచు లోఁగడన్
సలిపితి వాఙ్గ రెండెటులఁ ♦ జక్కఁబడున్ మదిలోఁ దలంపుమా!

ఆ॥ ఇపుడు పొంగిపోరలు♦నీమహావిపదల్లి, నింకఁజేసితేని ♦ యెలమి కలిమి
నీనియోగ మెందుఁ♦బూనిక చూపిన, నందె సంచరింతు ♦ మనఁగు! మేము. 60

చ॥ తప సొనరించుచున్న యల♦తన్నిని శైలకుమారి నింపుమై
నిపుడు వివాహమాడ మది♦నెంచి హిమాద్రికి నేగి భక్తలో
లువమతి నవ్వరం బుమకు ♦ లోకశరణ్య! యొసంగుమయ్య నీ
దు పనియెకాదె సర్వజన ♦ దుఃఖముఁ బాపుట లోకశంకరా!

చ॥ అని యిటు వేల్పులెల్లరు మహావ్యసనంబున నొక్కపెట్టుగా
వనరుచునున్న వారిఁ గని ♦ వైశమే శంకరుఁ డాదరంబునన్
గని యిటు వల్కె మానుఁడు వగళ బాగలన్ పెరవెనొకో యిటుల్
వనరకుఁడింక ధైర్యము న ♦ వశ్యము చెందుఁడు దేవనాయకుల్ !

62

వ. పుండరీకాక్షు నుపలక్షించి

చ॥ తిరుగ వివాహమాడు మని ♦ తేజకుఁ జెప్పచునుంటి వీవు తా
మరసదశాక్ష ! యద్ది కనుమా వ్యసనంబుల కాస్పదంబు బం
ధురభవకారణం బిఁక సతుల్ గడుమాయపునూతు లందుఁ జే
రరు ఘనయోగిప్రంగపులు ♦ రమ్యతపోధనులైన సన్మునుల్.

—* శివుఁడు స్త్రీసంగము బ్రహ్మజ్ఞానబాధక మనుట *

సీ॥ అపవిత్రములలోన ♦ నగ్నిమంబగుచోట, బొంకులకెల్లను ♦ బుట్టినిల్లు
కపటవర్తనములఁగినఁజేయు నెఱజాణ, చెడఁగోతఁ బడఁదోయు ♦ చెడ్డఘోటి
అనువుగా భ్రమసేయు ♦ నైంద్రజాలికవిద్య, నమ్మి యేలినచోటి ♦ నాగుఁబాము
సాహసంబులకెల్ల ♦ జంకనట్టి వలంతి, పాయంగ నీయని ♦ పరమధనము

గీ॥ ఒనరఁగాఁ గట్టుత్రాడులం ♦ దుక్కుగొలుసు
క్షణికసంతోష మెసఁగు క్రొక్కారతీఁగ
స్త్రీయనఁగ దానితోబాత్తుఁ ♦ జెందవలదు
బ్రహ్మనిష్ఠుల కెందేనిఁ ♦ బద్ధనయన !

గీ॥ సంగములయందుఁ గామినీసంగ మెక్కు, డెందునరయంగ శ్రీపతి! ♦ యితరసంగ
ములను విడవచ్చు స్త్రీసంగ ♦ మును విడంగఁ, బాల రెవ్వారలీ జగ ♦ జ్వాలమందు.

క॥ కావున నిత్యసుఖం బది, గావలసినవార లీ జ ♦ గంబందు నెటక
బూవుంబోడుల జాడకుఁ, బోవలవదు దానఁ జెట్ట ♦ పొడము రమేశా !

గీ॥ అనిన వనజాక్షుఁడెంతయు ♦ నాత్మయందుఁ, దలకే ముసిముసినవ్వుల ♦ తిళుకులెసఁగ
నఖిలలోకేశ్వరునకిట్టు ♦ లనియెమ్మదుల, మధురహాక్పాతురీగతుల్ ♦ మఱిసొసఁగ.

సీ॥ అఖిలతాపంబుల ♦ హరియించు నావధం, బార్తికంధిని దాటు ♦ నట్టి నొక
చిత్తంబు రంజిల్లఁ ♦ జేయఁజాలిన విద్య, సకల సౌఖ్యములకు ♦ జన్మభూమి
ప్రతిదినంబును గ్రొత్తఁ ♦ బరగుచక్కనివిందు, కొమరారుకొలమున ♦ కమరతకువు
లన్న పానంబుల ♦ నందఁజేసెడుదైవ, మతిఃజనంబుల ♦ నరయుతల్లి

గీ॥ దేవయజ్ఞంబునందు నెంతేనితోడు, కష్టసుఖములయందుఁ బాల్ ♦ గాంచుజోడు
అత్యుపయోగకావున ♦ నందఱకును, బెండ్లియాడంగఁదగుఁగాదె ♦ పేర్చియలర.

ఉ॥ ఏదెటులైన మాయఁ దరి ♦ యించిన నీకిఁకఁ గొంకఁజేల మా
కై దయతోడఁ జేకొనుము ♦ కాళిని లోకశరణ్య! వీఁడమై
మేదురవికృముఁ నుతు న ♦ మేయబలాస్పదఁ బుట్టఁజేసి నా
నాదివిజార్తికారకు వి ♦ నాశముసేయుము తారకాసురుఁ.

69

ఉ॥ లోఁగడ నెన్నిమాటు లిటు ♦ లోకసుఖంబునకై కడంగి నీ
వాగము మాన్చి భూరిదయ ♦ నందఱినిఁ బ్రీతికించితయ్య తం
డీ! గరళంబు పెల్లడరి ♦ డీకొని లోకములకా దహింపఁగా
చేగముతోడఁ జేయొడిసి ♦ విశ్వపతీ! కబళించి కావవే.

70

ఉ॥ ఎక్కడనేని భక్తులకు ♦ నెప్పుడుగాని విపత్తి దోఁచఁగా
నక్కఱికకా దలంచి యపు ♦ డప్పుడె యట్టిది మాన్చి కాతు వా
చక్కిపు డాత్మలోఁగొని వి ♦ చారణసేయుము మాదు బాములకా
మిక్కిలి గండుమీఱి మము ♦ మింగెడు రక్కసు నుక్కడంపుమా!

— * శివుఁడు పార్వతినిఁ బెండ్లాడుట కొదంబడుట * —

గీ॥ అనిన విని చా మహేశ్వరుం ♦ డాత్మమందు
జాలిఁగొని యిట్టులనెఁ జాలు ♦ శాంతిఁగొనుఁడు
దేవతాకార్యమునకయి ♦ తిరుగ దారఁ
జేకొనెదఁ గాంచెదఁ గుమారు ♦ లోకవీరు.

చ॥ చనుడిఁక మీగృహంబులకుఁ ♦ జక్కఁగ నేనిఁక కైలరాజనం
దన యొనరించునట్టి నియ ♦ తంపుఁ దపంబువిధం బెఱింగి చే
కొనఁగఁ గడంగెదన్ గునుమ ♦ కొమల యక్కట మిక్కుటంపు వే
దనబడుచుండె నాకొఱకుఁ ♦ దద్దయుభక్తిపరీతచిత్తయై.

73

గీ॥ అని సెలవాసంగ దేవత ♦ లంతమొక్కి, సంతసంబొంది తమతమ ♦ సదనములకుఁ
జనిరి శంకరుఁడంతఁ దా ♦ సప్తఋషులఁ, దలఁప విచ్చేసి మొక్కివా ♦ ర్పలికిరిట్లు.

ఉ॥ పున్నెములన్నిపండె మముఁ ♦ బూన్కిమదిన్ దలఁపంగ నిట్టులా
సన్నులమైతి మానతి నొ ♦ సంగు మెదేని గృహంతరంగ! నీ
సన్ననొనర్తు మేపనియుఁ ♦ జక్కఁగ నీయెడ నీదు దాస్యమున్
గొన్న సిరిన్ నుతించుటకుఁ ♦ గోటిభవంబులకైన శక్యమే.

75

ఆ॥ అనిన లోకనాథుఁడచరంబున వారిఁ, గాంచి యిట్టులనె వి ♦ కాశమొప్పు
సప్తఋషులు మీరు ♦ సర్వవిజ్ఞానాధ్యు, లాత్మహితులు సతత ♦ మరయనాకు.

— * శివుడు సప్తర్షులను పార్వతీ తపఃపరీక్షకై యనువుట * —

శా॥ నీహారాచలపుత్రి నన్నుఁ బతింగా ♦ నిండారుప్రేమంబుతో
నూహన్ జేసి మహావాగ్మైన తప మెం ♦ తో నిష్ఠతోఁ జేయఁగా
దాహంబొందఁ దొడంగె లోకములు త ♦ త్రాచానలజ్వాలలన్
“తాహితాహి” యటంచుఁ జేరిరి సురల్ ♦ రక్షార్థులై నన్నితన్.

వ. కావున

శా॥ గౌరీ శృంగమునన్ దపించు నగరా ♦ ట్కున్యన్ దగ్గఁ జేరి మీ
రా రాజాననతోడ నన్ గుఱిచి మి ♦ ధ్యానింపఁగ నల్పి చే
తోరీతి స్ఫుటతన్ గనుంగొనుఁడు చా ♦ తుర్యంబు రాఁగింపఁగా
నేరంబంచుఁ దలంపఁబోకుఁ డెద సం ♦ దేహింపకుం డింతయున్.

క॥ నాపను పిది నేయుండన, నాపద్మజనిభులు వలై ♦ యని సంతోష
శ్రీపరవశులై హిమగిరి, కా పార్వతియొద్దకేగి ♦ రతివేగమునన్.

మ॥ చని యం దుగ్రతపంబు చేయు నగరా ♦ జన్మాత్మజన్మన్ లన
ద్వనతేజోమయవిగ్రహా సకలలో ♦ కక్షేమసంధాయినీ
గని దూరంబుననుండియే మది నమ ♦ స్కారంబు లర్పించి వే
గనె చేరఁజని పల్కి రివ్విధ మలీ ♦ కచ్చన్ననూక్తంబులన్.

మ॥ సుకుమారీ! తపమేటికమ్మ! నిను ని ♦ చోచ్చినిట్లు నేమించిరే
వికటాత్ముల్ పగఁబూని బాదిలతికన్ ♦ వేండ్రంపుగ్రీష్మాతపో
గ్నికిఁ దోయించిన యట్లుగా, నకట కు ♦ త్కీలాధిరాట్పుత్రి! యే
మిఁకొఱంతన్ గొని పూనితీవు సెవుమా ♦ మేమున్ వినన్ గూడినన్.

81

క॥ అని పలికిన మునులకు రయ, మున వందన మిడుచుఁ గాళి ♦ మోదంబున ని
ట్లనియెను మునికులతిలకులు! వినుఁడీ! నుడివెదను నాదు ♦ వేదులువిధమున్.

గీ॥ అపహసింపకుఁ డిందు న ♦ న్ననఘులార!, నీటిలో మేటిగోడను ♦ నిలువ నెంచి
నట్లు దుర్లభమగు కార్య ♦ మర్థిఁ గోరి, యుంటి నారదమాని వ ♦ రోక్తి నొంది.

క॥ శివుఁ బరమేశ్వరు లోకో, ద్భవకారణ సర్వదుఃఖ ♦ భంజనుఁ బతిగాఁ
గ వరించి వేడ్కమైఁ దప, మవుఁ గాదన కిట్లు పూన్కి ♦ నందితి ననఘుల్! 84

గీ॥ అరయ నాధారశూన్యమా ♦ నాకసంబు, నందు ఆకృలులేని నా ♦ డెందమనెడు
పుల్లెగురుచుండె నద్దాని ♦ భూరిదయను, నరసి పోచునుగాతఁ జం ♦ దార్థమాళి.

క॥ అన మును లన్యోన్యంబా, ననములు గనుంగొనుచు బిట్టు ♦ నగి కాళికతో
ననిరి వనజాతలోచన!, చనునే నారదుని నుడివి ♦ సంభావింపన్.

గీ॥ నారదుడు కూటవాది యై ధన్యాపరుడు
ఘాతుకాత్మకుఁ డత్యంతఁ ధన్యమున్
కను పయోముఖవిషకుంభఁ మనఘచరితఁ !
కడఁగి విను మేము సెపుదు మ ధన్యజిటివిధము.

ఉ॥ ధాతకుమారుడైన యలఁ ధన్యునుతుల్య పదివేలమంది వి
ఖ్యాతచరిత్రు లాత్మజన ధన్యుల దపం బొనరింపుచుండఁగా
సీతఁడు వారిఁజేరి నెనఁ రించుక లేక విరాగిభావమున్
జేతమునందుఁ జేర్చిచనెఁ జెచ్చెర బాసిరి వారు దక్షునిన్.

చ॥ తనయులు రాకమానుటను ధన్యుడైతింగి ఘనంబుగా మదిన్
వనరి యనంతరంబ పది వందల పుత్రులఁ గాంచి వారలన్
ఘనమగు తాపనవ్రతముఁ గాంచఁగఁ బంపఁగ నప్తు వారికిన్
మునుపటి యట్లు నారదుడు ముక్తిపథం బుపదేశ మిచ్చుడున్.

గీ॥ వార లంతట మోక్షంబుఁ బడసి తండ్రిఁ, జేరకుండిన దక్షుడా ధీరుఁ డెలిసి
కరము దుఃఖించి నారదు ధన్యమెఱిగి, చెచ్చెరశపించె నాతని ధన్యమయడఁగ.

వ. ఇంకను

ఉ॥ పూనికతో హిరణ్యకశి ధన్యుడను దైత్యుని పూవుబోడికిన్
మానుగ దానవాంతకుని మంత్రముఁ జెప్పి కుమారు వైష్ణవున్
గా నొనరించి తండ్రికిని గాదిలిపట్టికి మేటివైరమున్
బూనిచి చంపఁజేసె దితి ధన్యుని శత్రునిచేత నిధరన్.

గీ॥ ఎట్టివారల కేనియుఁ బట్టుబట్టి, యుటక పోరాట మొదవించి యురులఁబెట్టు
వలఁతి ధూతండురయుమట్టి వానిజాడఁ, దలఁపగూడదు శ్రేయంబుఁ దలఁచువారు.

గీ॥ ఇదియె నారదచరిత్ర మోయిగురుబోడి ! లాఁతిబిడ్డల నూరక నూతఁదోయి
ఘనుడతఁడుగాన నిన్నిట్లు కానఁజేర్చి, యిడుములన్ గుడ్డుచుండె నహింసలేక.

క॥ తలిదండ్రు లెట్లు నిన్నీ, కలహాశను నుడినిబట్టి కానకు బంపన్
గలిగిరి తల్లి ! వారి మ, దులు వజ్రము లనఁగ మాకుఁ దోచు నరయఁగాన్.

ఉ॥ ఇంతకు నీవు గూర్చి వరి యించిన కంతువికోధి వర్తనం
బంత నెఱింగియుంటిమి హి మాద్రీజ ! చెప్పెద మించుమించు నొ
క్కింత మనంబునందుఁ గిను కెంచక కొంచక యాలకింపు మ
త్యంత మతం డయోమయుడు, దాఁటినవాడు భవప్రపంచమున్.

వ. మఱియును

సీ॥ కను మహాకాలీమూర్తి గంధాధరుండు, పశుపతిదిగంబరుండు ♦ కపాలి శూలి
అగ్రతూ! భిక్షుకుండు విరూపాక్షుండుగ్రుండు, డరయ వేయవ్విధంబుక ♦ ల్యామూర్తి!

క॥ సర్వజ్ఞుండని యహదుగ, శర్వుని నీవెంతవేము ♦ స్వాంతములొనన్
బర్వతరాజకుమారీ! యుద్విస్యందనుండు స్థాణుఁ ♦ శొప్పగ వినుమా!

ఉ॥ మున్నల తక్షకస్యక స ♦ మున్నతవాంఛఁ బినాకహస్తునిన్
బన్నుగఁ బెండ్లియాడి కడు ♦ బాములఁజెంది మహాధ్వరంబునన్
బన్నమునొంది యోగమునఁ ♦ బ్రాణముఁ బాఁగె గుమారి! యెట్టి సం
వన్నతఁ గాంచి యిట్లురక ♦ పాల్పడితీవు శివున్ పరింపఁగన్. 98

సీ॥ ఉండుటకు నిల్లులేదు ప ♦ రుండ మంచ, మేనిలేదు పసాపడ ♦ నేమిలేదు
కట్టుటకులేదు కాటనే ♦ కాపురంబు, బిచ్చమే జీవనంబు చాం ♦ పేయగాత్రి!

సీ॥ కాన నీవింకఁ దపమునుమాను తల్లి! , తల్లిదండ్రులకడ కేగు ♦ తప్పకుండ
మంచినంబంధమారసి ♦ మగనిఁగూర్తు, మమ్మ నీమదియుమ్మలి ♦ కమ్ముచాయ. 100

ఉ॥ ఇప్పుడె సెప్పువారము ర ♦ మేశ్వరుండొ వురుజోత్తముండు నీ
కొప్పిదమైనభర్త యసి ♦ తోత్పలమూర్తి యభీష్టకేళులన్
గొప్పనమర్థుఁ డెందు నను ♦ కూలుండు గావున నట్టివాని నీ
వొప్పగఁ బెండ్లియాడు నుఖ ♦ మొందెడు పొందెడు వైభవమ్ములన్. 101

సీ॥ కల్యాణగుణనిధి ♦ కమలదళాక్షుండు, నిర్గుణుం డారయ ♦ నీలగళుండు
కామనిర్మాణైక ♦ కారణంబాహరి, కామనిర్వాపణ ♦ కరుండు హరుండు
కాస్తుభగ్రీవేయ ♦ కలితవక్షుండు చక్రి, యురగేంద్రహార కంధరుండు శూలి
అసమానవైభవా యతనం బుపేంద్రుండు, భైక్షాశ్రమండు కృత్తి ♦ వనసమూర్తి

సీ॥ ఇట్లు విపరీతరీతుల ♦ నెక్కుడైన, తారతమ్యముతోడుతఁ ♦ దనరుచున్న
హరిహరులతీరుఁదెలిసిని ♦ వాత్మయందు, నెమ్మినాలోచనముసేయు ♦ మమ్మ! సుంత.

క॥ కావున హతమున్ విడి నీ, వీవిధమున కొప్పునెడల ♦ నిపుడే మేమా
శ్రీవిష్ణువు నిటఁ దెచ్చి మ, హావైభవమొప్పుఁ బెండ్లి ♦ నమరింతు ముమా!

— * పార్వతి నవ్వులకు శివమహిమంబుఁ జెప్పుట * —

ప. అనుడు.

ఉ॥ పక్కుననవ్వి యవ్వికచ ♦ పంకజలోచన మానివర్చులన్
జక్కఁగఁ జూచుచున్ మిగుల ♦ జూచుర జూచురమొప్పు నిట్లనెన్
నిక్కములే తపస్వికుల ♦ నీరధిచంద్రములార! మీ నుడువ్
మిక్కిలి సారవంతములే ♦ మెప్పు ఘటిల్లఁగఁజేయు నేరికిన్.

ఆ॥ చాలఁ గఠినుడైన ధైర్యరాజేంద్రుని, కాన్పునగుటఁ జాలఁ గఠినతమము
నామనంబు దిరుగునా యెన్నిఁజెప్పిన, మానులార! గుణని ధానులార!

చ॥ వదలను నే హతం బమర ధవన్యుడు నారదమాని సెప్పిన
ట్టిదియెవిధంబుగాఁ దపము ధీవిమెయిన్ బొనరించెదన్ గుణా
స్పదుడని కేళిలోలుడని పన్నుగఁ గేశవుఁగూర్చి చెప్పినా
రది మది కందదెప్పుడును నా హరుఁబాసి వరింప నన్యులన్. 106

ఆ॥ అహరియుఁగూడఁగృష్ణదేహంబువాడు, కడిదినిద్రాప్రమాదముల్ గలుగువాడు
అరయఁ బదివేసములతోడఁ బరగువాడు, వలదువరియింపగోవిందుఁపంద్యులార!

క॥ శివుఁగుఱిచి నిర్గుణుండని, యవినయుండని పేద యని మ హాత్ములు మీఱల్
గవిసి వచించితి రిట్టుల, శివతత్త్వముఁ దెలియఁగా వి శేషము జగతిన్. 108

క॥ మఱచితిరో తొలిచదువుల, వెఱచితిరో నెవరికేని వెఱలుల కిలలోఁ
గఱచితిరో పెఱతోవల, నఱచితిరో నాదు మనము నారయఁగ నిటుల్. 109

క॥ ఈశ్వరుడని సకలామ్నా, యేశ్వరుడని హరివిరించ నేంద్రాది నిలిం
పేశ్వరుడని కల్పంతా, నశ్వరుడని శివుని శ్రుతు లనన్ వినరొక్క!

మ॥ త్రిగుణాతీతుఁడు నిర్వికాఢుఁడు జగ ధేతుండు భక్తావనా
ర్థగృహీతాకృతి పేదవేద్యుడమర ధ్యానార్హచారితుఁడ
జ్ఞగతప్రార్థితభావదుర్లభుఁడు వి జ్ఞానాస్పదుం డీశ్వరుం
డగు మీ చెప్పినయట్లుకాదు వినుడి! యాత్మేషముల్ మానుడి! 111

గీ॥ సకలజగదీశ్వరుండయ్యు జగతిఁ దనదు, పెంపుఁ జూపింపఁ దలవఁడు వెగ్గలంపు
భవ్యవైరాగ్యభావంబుఁ బాదుకొలుపుఁ, బరమశివునారయుండిట్లు బ్రహ్మబులు!

సీ॥ విమలాత్మవిజ్ఞాన విహృతినొందెడు ఘనుం, డరయునే యన్యవి హారములను
నిర్వికారానంద నిరతుడౌ ధన్యుండు, విషయవికారంపు వెఱ్ఱిఁగొనునె
ముక్తికాంతాభోగ భోగమొందెడు పుణ్యుఁ, డన్యకాంతాభోగ మానవడునె
స్వప్రకాశైకదర్శనచణుండగు యోగి, యితరాతిశయముల కింపు గొనునె

గీ॥ భక్తరక్షణమున కెట్టి పాట్లుగాని, పడఁగ రూపంబుఁదొరకొన్న పరమపురుషుఁ
డన్యుడట్టులఁ దుచ్చసాఖ్యంబులొందఁ, దలచునే యారయుండిరు తద్జ్ఞులార!

ఉ॥ ఏనును భోగమాత్రమున కే యిటు లిచ్చయొనర్చి యూర్జిత
శ్రీనిధియైన యీశ్వరునిఁ జేకొనఁగోరను సర్వవైపతే
శానున కామహేళునకు జాయఁగ నొటకె వాంఛసేతు న
ద్దాననె సర్వమున్ దొరయుఁ దావసవంశవయోధిచంద్రముల్! 114

గీ॥ యోగివరుడిశ్వరుం డేను యోగిని ద, పస్వి నాథుఁడు శివుఁడు తాపసిని నేను
అల్లహరుఁడు మహాకాలుఁ డనఘులార! కాళినగుటేను జోడుగాఁగలను దనకు.

వ. ఇంకను వినుండు.

- సీ॥ శీతాంశుధరు నెంచు † చిత్తంబు చిత్తంబు, భవు సమర్చనసేయు † పాణిపాణి
పమిదనాథునిఁజేరు † పదములు పదములు, శివుని సన్నుతిసేయు † జిహ్వజిహ్వ
విశ్వేశుకథ విను † వీనులు వీనులు, కాలకాలునిఁ జూచు † కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు † భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్పకారికినొంచు † తనువుతనువు
- గీ॥ పురహరునిఁ గొల్వఁబూనిన † బుద్ధిబుద్ధి, శ్రీశసాయకునకు మొక్కు † శిరముశిరము
శంకరునిభక్తిఁబడసిన † చదువుచదువు, నాగభూషణుసేవించు † నరుఁడునరుఁడు.

ఉ॥ ఉల్లము శంకరాంఘ్రినశ † యుగ్మసమాశ్రయయుక్తియం దొడల్
హల్లకబంధుభూషణు స † మర్చనమందు నుడిన్ మహేశ్వర
ప్రోల్లలితాహ్వాయమ్మల జ † పోద్యమమందుఁ దిరంబుచేసి రం
జిల్లుదు రెవ్వరట్టి సుర † సేవ్యులు భవ్యులు శాస్త్ర్య లీభువిన్.

117

వ. పఠాంతరమందు

- సీ॥ పరమశివార్చనా † పదవి నొందఁగలేని, యిక్కగా దది పాపఁడొక్కగాని
ఖండేందుధరభక్తి † గనకయున్నట్టి య, న్నరుఁడు గాఁ డాతండు † వఱఁడుగాని
శ్రీకంఠమూర్తికి † జెలఁగి మొక్కుఁగలేని, శిరముగా దది పాప † భరముగాని
భోగిభూషణుపూజ † బూని సేయఁగలేని, కేలుగా దది చెడ్డ † తేలుగాని
- గీ॥ శంకరుని మదిఁజెందఁగాఁ † జాలనట్టి, తెలివిగా దది కడు చెడ్డ † తెవులుగాని
అమ్మహేశ్వరు కొలువుకై † యమరనట్టి, కలిమిగా దది పేరడ్పు † బలిమిగాని. 118
- వ. మఱియునిక నన్యభాషాభోధనవైదగ్ధ్యం బిందు వై ముఖ్యవైరస్యంబుల నుత్పా
దించుఁగాక కార్యకారియగునే?

119

- సీ॥ రత్నాకరునిఁదక్క † రహి నొక్కనదమును, జేరునే జాహ్నవి † సిద్ధమునులు !
యజ్ఞకిటినిఁదక్క † యడవి సూకరమును, వసుమతి చెందున † వంద్యమూర్తు
లాభాస్కరునిఁదక్క † యల్ల ఖద్యోతంబుఁ, గని వికసించునే † కమలవల్లి
అల ఘనాఘనుఁదక్క † నలతి యావిరి తెప్ప, కేసి సాదామని † యేగునే ము
- గీ॥ నీందు లీశ్వరుఁదక్క † నేనింక నొకనిఁ, జెట్టఁబట్టఁ దలంతునే † చెనఁటినగుచు
నరసిఁగి నాదు హృదయంపుటాను నిప్పు, డేని వినుడింక † జెపుదు నట్టింతలేక.

—* పార్వతి సప్తర్షులకుఁ దన నిర్ణయంబును జెప్పుట *—

చ॥ అరుణగభస్తిబింబ మవ † రాచలమం దుదయించినన్ గడున్
దిరమగు మేరుభూధరము † తేలికయై చలనంబు నొందినన్
స్ఫురదనలంబు శైత్యమును † జోద్యముగా వహియించినన్ శిలన్
సరసిజ ముద్భవిల్లినను † శర్వునిఁదక్క వరింప లాఁతులన్.

121

ఉ॥ శర్వుడు నా తపంబునకు † సంతసమొందక యుండెనేని నే
నుర్విని లాతిపూరుషుల † నొప్పి వరింతునె యమ్మహేశ్వరున్
సర్వజగత్పతిన్ మరల † జన్మమునొందియునేనిఁ జెందఁగా
నోర్వఁగరాని యగ్గిఁబడి † యొడ్డుగ నీయును రూడఁజేసెదన్.

122

గీ॥ అనిన మునులు జయధ్వనుల్ హర్ష భరమె, సంగనొనరించి పార్వతీచరణనళిన
ములకు మదిలోన జోతలనలిపి శివుని, జేరఁజని యవ్విధంబెల్లఁజెప్పి చనిరి.

—* శివుడు పార్వతినిఁ బరీక్షించుటకై యతియై చేరుట *

చ॥ మునికులచందుర్ లిట్లు హిమభూధరరాజసుతామనఃపరీ
క్షును బొనరించి తెల్పిన ప్రకారమెఱింగి మహేశుఁ డప్పు డిం
కను బరిశోధనేచ్ఛఁగొని † కృచ్ఛట వృద్ధతపస్విరూపమున్
గొని యొక యూతకఱ్ఱ గొడుగున్ ధరియించి చనన్ హిమాద్రికిన్.

గీ॥ పర్వతేంద్రకుమారి తపంబుసేయు, తావునకుఁజని చెలులతోఁదనరుదాని
వేదియం దనవద్యయై వెలయుదాని, భర్తలతఁజోలి యలరు నపర్ణఁగాంచి.

గీ॥ తారసించిన నుమ వృద్ధతాపసాకృత, తిన్ దనరువిప్రుఁ గాంచి తదీయదివ్య
తేజమున కాత్మలోమెచ్చిదివ్యసలిల, పుష్పశలముల నర్పించిపూజచేసి.

ప. స్వాగతంబాడి వినయవినమితయై యిట్లనియె.

ఉ॥ ఎవ్వరు మీర లిచ్చటికి † నెందులకేగుచు నేగుడెంచినా
రివ్వనమెల్లఁ దేజముల † నెంతయు వెల్లఁగఁజేయుచుంటి రా
మువ్వురువేల్పులం దొకరొ † మోదముతో నెఱిగించి మాకికన్
నివ్వటిలంగఁజేయుడు వి † నిశ్చితవైభవ మీశ్వరోపమా!

చ॥ అనిన నగేంద్రనందనకు † నాతడనెన్ రుచిరాంగి! స్వేచ్ఛ నెం
దును దిరుగాడుచుండెదను † దోయజగర్భునిపంశ్చుడన్ దపం
బనవరతంబుసేతు నన † యంబు జగంబున కెంతయున్ హితం
బును బొనరింతు నిక్క మిది † పొందుగ విన్ను సరోరుహాననా!

ఉ॥ ఎవ్వ తెవీవు? ఓహిణివా? † యిందిరవో? పరమేష్ఠి రాణివో?
యవ్వనజాప్తుపత్నివా? ను † రాధిపు నాతివా? వేదమాతవో?
యి వ్వనభూమియం దిటుల † నేటికి తీవ్రతపోవ్రతంబు నీ
వివిధి సల్పుచుంటి వసి, † తేక్షణ! నా కెఱిగింపు మింపుగన్.

129

ఉ॥ ఎవ్వనిపుత్రి? పెద్దివల? ♦ మెయ్యది యాహ్వయ? మజ్జగంధి! నీ
 పెవ్వని పువ్వుబోడి? విటు ♦ తెంచగరాని తపం బిడేల? లే
 జవ్వనమం దిలన్ మగని ♦ జాడదొలంగి యొనర్చె దిట్లు ని
 న్నవ్విభుఁ డెట్లు వాసెను? ద ♦ యాగుణహీనుఁడు హీనుఁ డన్నిటన్. 130

చ॥ సకలముఁదెల్పు సత్యముగ ♦ సాధ్వి! యనన్ నగరాజరాజక
 న్యక చిటునవ్వునెమ్మొకము ♦ నన్ దళుకొత్తఁగ నిట్లుపల్కె మా
 నికులవతంస! విన్నికను ♦ నీవు వచించినవారిలోన నే
 నొక తెనుగాను బర్వతవ ♦ రోత్తమపుత్రిని కాళియందున్ నన్.

మ॥ తొలిజన్మంబున దక్షపుత్రినయి రు ♦ దుర్గ బేర్పెఁబెట్లాడి పే
 రలుకన్ దక్షుఁడు నామనోవిధుని న ♦ త్యంతంబు దూషింప ని
 ట్టలమానీసున నాశరీరమును గా ♦ టంబైన యోగాగ్నిచే
 బాలియన్ జేసి నిలింపరక్షకొఱకీ ♦ పుట్టున్ దగన్ గాంచితన్.

చ॥ శివుఁడు హిమాద్రిపైఁ దపము ♦ సేయుచునుండఁగ దారించి నే
 నవిరళభక్తిఁగొల్ప హరుఁ ♦ డంత సుమాన్యుని రూపు మాపి నన్
 జివుకఁగఁజేసి రావ్యగిరిఁ ♦ జేరఁగఁబోయెఁ దపంబుచేసి యా
 భవుని వివాహమాడుటకుఁ ♦ బాల్పడి యిట్లు దపించెదన్ విభూ!

గీ॥ నాతపం బమ్మహేశ్వరు ♦ చేతమునకు, నేటివఱ కెక్కఁకుండె న ♦ స్నిప్రవేశ
 మేను జేయంగఁబూని మిమ్మిపుడుకాంచి, యర్చనముసేయనాగితి! ననఘచరిత!

క॥ ఏజన్మంబున నన్నిక, నా జగదీశ్వరుఁడు గొనునొ ♦ యక్కతమున నే
 నీజన్మంబును బాసెదఁ, బోఁజను మీరిందునుండి ♦ పురుషశ్రేష్ఠా!

గీ॥ అనిపలికి తాపసుఁడు వల ♦ దనుచు వార, ఇంబు సేయుచునున్న న ♦ న్నలినవదన
 వేగమున నగ్గి దూఁకఁగ ♦ వీతిహోత్రుఁ, డపుడు చందసశీతలుండ్లయ్యెఁ దలకె.

ఉ॥ కాళిక యప్పు చేయునది ♦ గానక యూరకవచ్చుచుండఁగా
 వైశ మళీకమాని గరు ♦ వంబున నిట్లనిపల్కె నగ్గి నిన్
 గాళి! దహింపదయ్యె నెటు ♦ గాంక్షితమున్ సమకూరదయ్యె వా
 క్కేళిఁ దొలంగి తెల్పుము న ♦ ఖి! యిక నీదు మనోరథంబులన్. 137

వ. వెండియును.

చ॥ కలికి! తపంబుచేసి యింకఁ ♦ గాంచెడు వైభవ మెద్ది? నీకిలన్
 వెలితి గనంగరాదు కడు ♦ వేదెఱుఁజెంది మృణాళకోమలో
 జ్వలమగు నీ శరీరమును ♦ జండతపోర్చి గృశింపఁజేసి యి
 ట్లలఁచుట చిల్లపెంకుఁగొని ♦ యక్కట! బంగరు బాటవై చుటే!

—* జయ యతికిఁ బార్వతీ తపఃకారణముఁ జెప్పట *—

చ॥ అనిన గిరింద్రకన్యక ని ♦ జాళులకుఁ గనుసన్నఁజేయఁ జ
య్యన జయ దారసించి విన ♦ యంబున నిట్లనిపల్కె విన్ను న
న్మునికులచంద్ర! యీ రమణి ♦ భూధరరాజకుమారి కాళి శ
ర్వునిఁ బతిగా వరించి కడుఁ ♦ బూన్కిఁ దపించుచున్నదిట్టులన్.

క॥ నారదముని పనువున నీ, సారసదశమృదులగాత్రి ♦ చటులతపం బి
ట్లారంభించి యొనర్చెడు, సాక్షుఁ దాపనవతంస ♦ సంఘము లలరన్.

గీ॥ కరము చిరకాలమయ్యె నిక్కలికి తపము, సేయమొదలిడి నేటికిఁశివుఁడు మెచ్చఁ
డాయె నీతిన్వి యితరాది ♦ తేయవరుల, లోన నొక్కనిఁబెండ్లాడఁ ♦ బూనదాయె.

ఉ॥ మీరు మహాతపోనిధు ల ♦ మేయదయాకరు లిద్దమూర్తు లీ
చారుశిరీషగాత్రి నల ♦ శంకరుఁ డెద్దియు శంకలేక వి
స్తారతరానురాగమునఁ ♦ దప్పక చేకొని పెండ్లియాడునే ?
కూరిమిమీఱఁ జెప్పఁ డెదఁ ♦ గుండడఁగంగఁ దగంగవేడుకల్.

సీ॥ హంసతూలపుతల్లిమందు నిద్రించునా, ర్య పరుండుఁగఱకై న ♦ రాల రేల
అమలకాంచనదుకూ ♦ లములఁ గట్టెడు బాల, నారచీరల బిగి ♦ మీఱఁ గట్టు
మృగనాభివంకన ♦ మ్మిళిత చందనగంధ, మలఁదు లలిత పూయు ♦ నమరబూది
కల్పవక్త్రఫలాళిఁ ♦ గాంక్షించి తిను శివ, గాడ్పును మెనవు నా ♦ కటికి నోర్చి

గీ॥ ఏమి నుడువుదు తుహివ గిరింద్రపుత్రి, బాలచంద్రధరున్ గోరి ♦ ప్రబలతాప
భరముఁజెందుచు నిట్లుండఁ ♦ బరమపురుష! , శివునిచిత్తంబదేటికో ♦ చెమ్మగిలదు.

క॥ ఈ రమణి తపముసేయుట, కారంభముసేయువేళ ♦ నా యా మొక్కల్
కూరిమివేసె నిపుడు వి, స్తారఫలప్రసవరమలఁ ♦ దనరెడు నవియున్. 144

గీ॥ ఇంక నేమివినఁగోరు ♦ దెఱుకసేయు, మనినఁ గృతకయతీశ్వరుం ♦ డల్లనవ్వి
పార్వతినిఁజూచియిట్లని ♦ పల్కెనీదు, చెలియపల్కులునిజములే ♦ చెలువ! చెప్తు.

మ॥ అననప్పార్వతి యిట్లుపల్కె మునివ ♦ ర్యా! నాసఖిభాషితం
బు నిజం బెక్కుడు ప్రేమబంధమున నె ♦ ప్పక్ష వాఙ్మనఃకాయవ
ర్తన మాశంకరు కొల్లునందె సమకూ ♦ రన్ జేసి యిట్టి తపో
ధనసంపత్తి గొనన్. దలంచితి శివున్ ♦ దప్పొనొ యొప్పొనొకో. 146

క॥ అనిన విని వెక్కసంపడి, ముని యిట్లనిపల్కెఁ దెలిసె ♦ మొదల నిదేమో
ఘనకాంక్షిత మని యడిగితిఁ, జనఁదగు నేనిందునుండఁ ♦ జన దిశమీఁదన్.

ఆ॥ ఇట్లువలికి చనఁగఁనెంచిన మునినాథుఁ, గాంచి యవుడు కాళి ♦ కరముభక్తి
తోడ నిట్టులనియె ♦ దొందర యేటికి, నిలిచి చెవుమ దేవ! ♦ నీవు హితవు.

— * యతి పార్వతికి శివుని నిరసనం బుపన్యసించుట * —

న. అనిన జటిలుం డిట్లనియె.

ఉ॥ నన్నిటనిల్పి నీవు శ్రవ ♦ ణం బొనరింపఁ దలంపు చేసినన్
బన్నుగఁ దెల్పువాడ నికఁ ♦ బభ్యము తభ్యమునై నమార్గ మా
పన్నగభూషణై సికను ♦ బాగుగ నంత నెఱింగియుంటి నీ
వెన్నికమీఱ నాజటిలు ♦ నెట్లు వరించితివో ప్రియంబుగన్.

సీ॥ గజమేని యొక ఘోట ♦ కమ్మేని యున్నదే, గిటకపాతినముది ♦ గిత్తగాక
శిష్యులేనియును భుజిష్యులేన్ గలరె ద, య్యాలకూటువల నె ♦ య్యములుగాక
కాశేయమేని రా ♦ జ్జవమేని యున్నదే, యేన్దురక్కసిచర్మ ♦ మేవగాక
ఘనసారమేనిఁ ♦ జందనసారమేని యు, న్నదియె బూది విలేప ♦ సంబుగాక.

గీ॥ ఓగిరంబేనిఁ గలదె నీ ♦ పూహసేయు, చటుల కాకోదరోరువి ♦ పంబుగాక
ఏమి భోగంబులున్నవో ♦ యెఱుంగలేవె, రుద్రునినందుఁ ద్రిలోక్తైక ♦ రుచిరగాత్రి!

ఉ॥ పూర్వమునందు దక్షుని సు ♦ పుత్రియు నీవలె మోసపోయి తా
శర్వుని చెట్టబట్టి పతి ♦ చందము గిట్టని తండ్రిచేత వి
ట్టోర్వఁగరాని చిన్నతన ♦ మొంది మహాధ్వరభూరివేదికన్
బర్హునఁబాసె బ్రాణములఁ ♦ బార్వతి! వింటివిగాదె యిక్కతన్. 151

క॥ స్త్రీరత్న మీపు సుగుణో, దారుఁడు మీతండ్రి వర్ష ♦ తప్రభుఁ డిలలో
భూరితరై శ్వర్యఘనం, డో రమణీమణిరొ! తగునె? ♦ యుగ్రి వరింపన్.

సీ॥ వజ్రంబు నటు పాఱ ♦ వైచి పాపాణశ, కలముఁ జేకొని మూటఁ ♦ గట్టినట్లు
చందనాంబువుఁ బాఱఁజల్లి పెల్లడునును, బాలుపుగానొడలెల్లఁ ♦ బూయుపోల్కి
బంగారుజలతరీ ♦ పట్టుపుట్టముఁ గెంటి, తోలు గట్టుటకయి ♦ తొడరుమాడ్కి
కమలమిత్రుని నెట్టి ♦ ఖద్యోతకాంతులఁ, గాంచి యానందింప ♦ నెంచు కరణి

గీ॥ మణినిధానంబెడసి లోహామయరజంబుఁ, జెందియానందమొందెడు ♦ చందమునను
లోకచాలకులగు నల్ల ♦ పాకశాస, నాదులను బాసి కామసంహారు వలచుట.

సీ॥ కస్తూరికారజః ♦ కలితచందనగంధ, మేడ? చితాభస్మ ♦ మేడ? బాల!
రమణీయవల్లీ ♦ విమలరాగగ్రామ, మేడ? శంఖధ్వన ♦ మేడ? రామ!
లలితకాంచనమృదులదుకూలసంచయం, బేడ? గజాజనం ♦ బేడ? కాంత!
రంగన్దనోజ్ఞ మృ ♦ దంగసంగతనాద, మేడ? డమరుఘోష ♦ మేడ? రమణి!

గీ॥ వజ్ర వైడూర్య భూషణాః పథులవేడ? , ఘనకరాశభజంగసం ♦ ఘంబులేడ ?
తామరసనేత్ర! నీవేడ? ♦ దహననేత్రుఁ, డేడ? యోజింపుమంతరం ♦ బింగితమున.

క॥ ఏడ సుపర్వసహాయం, బేడ పితౄచానుసరణ ♦ మిందునిభాస్యా!
ఏడ జయభేరినిస్వన ? మేడ గళధ్వని ? యథార్థ ♦ మెఱుంగుము తెఱవా!

చ॥ తర్హణిరో ! యొక్కమాట విను ♦ దాచక చెప్పెదనిష్ఠ కామసం
హరునికడన్ ధనంబుగల ♦ దన్నయెడన్ బదిమందిలో దిగం
బరుడయి యుండుటెట్లు లొక ♦ వాసగృహం బది యుండేనేనియున్
దిరముగఁ గాటినే తనకు ♦ దీమముసేయుట యెట్లు కోమలీ! 156

గీ॥ మఱియువినుమొక్కమాటరా ♦ మాలలూమ! వరగుణగణంబులందెల్ల ♦ వామదేవు
నందునొకటేనియున్నదా! యదియెఱింగి, కడగమీ శివుఁ బెండ్లాడఁగడిచివేడ్క.

గీ॥ లేదు వంగనపుంబన ♦ లేదు విదై, లేదు సిరియును సౌరేషు ♦ లేదు చూడు
లేదు తెలివియుఁ దేటయు! లేదు నెందు, లేదు కొంపయుఁగోడి శూలికి జగమున.

ఉ॥ ఇంకను నీయెడన్ శివున ♦ కిచ్చయె లేకకదా రతీశుమే
నింకఁగఁజేసి నిన్నెడసి ♦ యేగెను వేటాకచోటి కిప్పు డా
పెంకెతనంపు వేలుపును ♦ బెండిలియాడినఁ గూడ మేటియా
తంకమెగాక సౌఖ్య మెటు ♦ తారసిలున్ హిమశైలకన్యకా! 159

ఉ॥ కాపున మంచిమాట విను ♦ కాళిక! రుద్రుని మాని యన్యునిన్
శ్రీవిలసిల్లఁగా మగనిఁ ♦ జేసికొనన్ దలఁపున్ బానర్పుమీ
నా వచనం బమోఘమని ♦ నచ్చికసేయుము లేకయున్నచో
నీవెటు లిచ్చగించె దటు ♦ లే పశుభర్తను గట్టుకొమ్మిడన్.

గీ॥ అనిన గిరికన్యక మనంబునందుఁ గినుక, నొంది శివదూషణము సేయుచున్నవిప్రుఁ
జురజురగఁజూచిపల్కె-మచ్చరముతోడ, వచ్చెనితఁడెవ్వఁడోయిందుపంచకుండు.

— * పార్వతి శివాక్షేపములకు సమాధానంబులు పెప్పట * —

ఉ॥ మోసముతోడ నాదుతప ♦ ముఖ జెఱుపన్ జనుదెంచినట్టి నీ
వేసము దెల్లమాయె నిక ♦ వెంగలిపల్కులు పల్కుబోకు నీ
వాసకలేశ్వరున్ దెలియు ♦ నంతటివాడవె? విన్ను చెప్పెదన్
వాసిగ శైవతత్త్వము సె. ♦ బాసని విజ్ఞులు మెచ్చునట్లుగఁ.

గీ॥ నిర్గుణంబగు బ్రహ్మాంబు ♦ నియత మెట్లు, కారణాంతరమున గుణ ♦ కలనమొండె
నట్టి పరమాత్మ కెట్లుల ♦ నుట్టివడును; జాతిగరిమం బిఁకను సుఖి ♦ చారదూర!

సీ॥ నిశ్వాసమున మొదల్ ♦ నిగమముల్ పుట్టించి, హరినిబుట్టించియ్యవి యొసంగె
సృష్టిశక్తి నొసంగి ♦ సృజనాధికారంబు, గమలజన్మనకిచ్చె ♦ గరుణయెసంగ
స్వర్గరాజ్యముతోడ ♦ సర్వలోకాధిప, త్యము నిచ్చె నాపురం ♦ దరున కెలమి
ననవిధానములు కి ♦ స్మరనాధున కొసంగి, భక్తజనాగ్రీయ ♦ పట్ట మిచ్చె.

గీ॥ ఇట్టిశివునకు విద్యయు ♦ హృద్యతరవి, వేకమును బ్రాభవంబును ♦ విభవముద్ధి
లేదనుచుఁజెప్ప నీదగు ♦ వాదమునకు, మొఱకులారసి మెత్తురీ ♦ పుడమిలోన. 164

సీ॥ ఎవ్వనివాకిట ♦ నెలమి గాపురముండు, సిద్ధ్యప్తకంబు వా ♦ సిన్ జెలంగి
ఎవని శిరోఁఘ్రుల ♦ నీక్షింపలేరై రి, పద్మజన్మండు న ♦ పుద్గనయనుఁ
డెవ్వనిపూజనం ♦ బింపుమై నొనరింప, సర్వార్థసిద్ధులు ♦ సంతరించు
నెవ్వని నొల్లని ♦ హీనుండు సప్తజ, స్మదరిద్రితన్ జెందు ♦ మదము డింద

గీ॥ నెవనిగాత్రంబునందు ర ♦ హించుపేత, భూతిలేశంబు గీర్వాణ ♦ ముఖ్యులెపుడు
తలలఁదాల్చుగ నాసెందు ♦ దండినిష్ఠ, నట్టి పరమేశుఁడెలియ నీ ♦ కలవియగునె

వ. ఇకను

గీ॥ నీ వనినయ ట్లాకప్పుడు ♦ నీలగళుఁడు, దా నమంగళచేస్తుండై ♦ తనరియున్న
దవిలి తననామధేయంబుఁదలఁచువారి, కెల్ల సాఖ్యంబులను నిచ్చు ♦ హెచ్చుగాను.

గీ॥ ఐన నొకమాట వినుము శ ♦ తాత్మ! శివుఁడు
లేమితో భోగముల నొంద ♦ లేకయుండె
నా? యటులఁగాక వైరాగ్య ♦ మాత్రమొంది
భోగముల మానెనా? తలం ♦ పుము మనమున.

167

ఆ॥ ఇల్లు వెండికొండ ♦ విల్లు బంగరుకొండ, కలిమితేఁడు పైక ♦ ములకుతేఁడు
గొలుచుదానులెవని ♦ కిల వానిసిరి నీ వె, టుంగఁదరమెపొమ్ము ♦ దొంగతపసి!

సీ॥ గంగామహానదీ ♦ కాండంబు మెచ్చునే, జలదారి యడుసొందు ♦ సైరిభంబు
అమలమాణిక్యచ ♦ యముల హర్షించునే, నత్తగుల్లల నోట ♦ సమలుకొంగ
కమలమరందసాధరమున కాసించునే, బురదనుగ్రోలు ద ♦ ద్దర మదెందు
అచ్చముక్తాఫల ♦ హారంబు వడయునే, జొన్నకంకుల కేగు ♦ చున్నకాకి

గీ॥ అఖలదేవాధిపాధుండై ♦ నిఖలవేద, సన్నతుండగు శివునిభా ♦ స్వరచరిత్ర
మరసిమెచ్చగఁజాలెదే ♦ యజ్ఞహృదయ, పొమ్మనీతోడనాకికఁ ♦ బోరువలదు.

ఉ॥ భూతసహాయుఁ డంటివికఁ ♦ బొల్పుగవిన్ము మహేంద్రముఖ్యు లా
భూతశరణ్యుఁగొల్వఁ జన ♦ భూతము లేవున వేల్పుపెద్దలన్
నీతమెఱుంగఁగా గుడెల ♦ నెత్తుల మొత్తుచునుండునట్ల నీ
వాతగుహారిదా గరువ ♦ మారసి యెట్లు గణించెదోకదే.

వ. ఇంక వినుము.

క॥ శివనిందను బాసరించిన, యవివేకిన్ జంపవలయు ♦ నటుదప్పినఁ ద
క్కువలాడి తిట్టవలె రెం, డివిగానియెడన్ దొలంగి ♦ యేగఁగవలయున్.

ఉ॥ కాపున నీవు బాఁవఁడవు ♦ గాన నవధ్యుడ విందునుండి పొ
మ్మొ వెటకేనిఁ గుత్తితమ ♦ తీ! యన నాతఁ డిఁకెద్దియో యనన్
బోవఁగ వేగ నంతఁగని ♦ పోవఁడితండు వితండి చూడు మా
దేవుని దూఱఁబూనెడు న ♦ దే జయ! పోదము వేఱుచోటికిన్.

172

గీ॥ అని రయంబున లేచి హిమాద్రిపుత్రి, చెలులతో వేఱుచోటికిఁజేరఁ దలఁచి
యొక్కయడుగిడఁగా సస్మితోజ్జ్వలాస్యుఁడగుచు శంకరుఁడంతఁబెల్లాదరమున.

—* శివుఁడు సాక్షాత్కరించి పార్వతినిఁ గైలాసంబునకు రమ్మనుట *

శా॥ బాలేందుస్ఫురితో త్రమాంగరుచితో ♦ భస్మాంగ రాగంబుతో
నీలగీవముతో దయామృతఝరీనివ్వందదృక్ స్ఫూర్తితో
లీలాలంకృతకోటిపుష్పశరలా ♦ లితోల్లసస్మూర్తితోఁ
బ్రాలేయాచలకన్య కట్టెమఱ శుంభద్రాగసంరంభుడై.

174

క॥ పృత్యక్షమొంది కాళిక, నత్యనురాగమున డాసి ♦ యనియెఁ బ్రియా! నీ
సత్యప్రణయమునకు న, పృత్యయతపమునకు ముదము ♦ వడితిఁ గడిదిఁ.

ఉ॥ ఘోరతపోధనార్ఘ్యమునఁ ♦ గోమలి! నన్ గొని తీవు సేవకున్
గూరిమిపేరిమిఁ గొలుతుఁ ♦ గోరినయట్టుల నేటినుండి నిన్
సారెకుఁ బెక్కుచిక్కుల ఘనంబుగ నొక్కి పరీక్ష చేసితిఁ
దీరినిచెల్వికల్గి గణుతింపక పైఁపుము వేగ నన్నిఁకన్.

ఉ॥ ఇందుముఖీ! త్రపన్ గొనెద ♦ వేటికి నేటికి దీరె నీశ్రమం
బొందికతోడ నన్నెనసి ♦ యుండవె మున్ను నిరంతరం బిఁకా
చందము డెందమందుఁగొని ♦ సందియమున్ దిగనాడి పేర్చిమై
నిందుననుండి రావ్యగిరి ♦ కేగఁగ రమ్మిపుడే రయమ్మునన్.

క॥ ఏలే యలిసీలాలక! ఏలే బాలేందునిటల! ♦ హృద్యతరకలా!
ఏలే యిటుపరుగెత్తుట, ఏలేమల కిట్టిపేమ ♦ లెఱుంగ జగమునన్.

క॥ రమ్మా! నావెంబడి భా, రమ్మా ననుబోచు టతిభారమ్మా నా నే
ర మ్మాతతకరుణాధా, రమ్మారయ నీదు మనము ♦ రాజీవముఖీ!

179

క॥ పైరింపుము నానేరమి, వారింపుము ఘోరవిరహభారజ్వరమున్
గారింపుము బిడియమును వి, చారింపుము దేవి! పూర్వసౌహార్ద్రములన్.

వ. అనినంతఁ బర్వతరాజకుమారియు

సీ॥ తేజీచూడంగరాని ♦ దివ్యతేజమువాని, వలపులనించు రూపంబువాని
 ఘనఘనాఘనతల్ప ♦ కంఠనాదమువాని, దలఁచఁజాలనిశక్తి ♦ దనరువానిఁ
 గారుణ్యరసమునఁ ♦ గ్రాలుభావమువాని, నిమ్మశంకాత్మకడై ♦ నెగడువాని
 తనతపంబున కనుతాపమొందినవానిఁ, బ్రేమోక్తి నలత మాన్పించువాని
 గీ॥ నఖిలజగదీశ్వరుని మనోహరునిజూచి, యతులమోహనతనువునకాత్మమురిసి
 తాపమెల్లనుదోచి జోతలనొనర్చి, యనియెమందాక్షమందాక్షరాభినిట్లు.

—* పార్వతి శివునితోఁ దలిదండ్రుల నడిగి తన్ను బెండ్లాడు మనుట *—

చ॥ సకల మెఱింగియుంటి నురశిసత్తమ! దక్షుని జన్మమం దటుల్
 వికలతనొంది గాత్రమును ♦ వీడియు దేవత లొక్కతీరు తా
 రకపరిభూతులై నను గళరంబుభజింప నిలింపరక్షకై
 యకలుషుడై నశైలవతియాత్మజనై జనియించితిన్ విభూ !

182

వ. కాపున

ఉ॥ నాజనకున్ హిమాచలుని ♦ నాజనయిత్రిని మేనకాసతిన్
 యోజనతోడఁ జేరి కడు ♦ యుక్తిగ భిక్షుగ నన్ను గోరి వి
 భ్రాజితవై భవోత్పవవిభాసితలీల వివాహమాడి నన్
 రాజతలైలభూస్థలికి ♦ రాజశిరోమణి! చేర్పు మోర్పునన్.

శా॥ కన్యాదానముచేసి తత్ఫల మిలన్ ♦ గాంచున్ గిరీందుర్గుడు లో
 కన్యాయంబిది గాన నాదు మనవిన్ ♦ గాఢానుకంపాత్మతో
 నన్యంబెంచక యాదరింపుము మదీయంబౌ తపంబ ప్లనా
 మాన్యఖ్యాతి వహించిమించుఁ బుడమిన్ మారావలేపావహా !

ఉ॥ మున్నుల దక్షునింట నను ♦ మోదముతోడ వివాహమాడుచోఁ
 బన్నుగ శాస్త్రవద్ధతికి ♦ బద్ధతనొందకపోయితీవు నన్
 గన్నఘనుండు దక్షుండును ♦ గల్పవిధాననవగ్రహార్చనం
 బు న్నెఱవేర్చకుండె వగఁ ♦ బొందితిఁ జెందితి దేహనాశమున్.

క॥ కాపున నిపుడు వివాహ, శ్రీవిధివిహితముగఁ బెండ్లి ♦ చేసికొనుము నన్
 దేవతలకార్యసిద్ధిని, భావించి మనంబునందుఁ ♦ బావనచరితా !

చ॥ అనుడు మహేశుఁ డల్లనగి ♦ యార్ద్రకు నిట్లనియెన్ బ్రియంబునన్
 వినుము వినీలవేణి! పృథి ♦ వీధరశేఖరుఁ జేరి నిన్ను భి
 ఙ్గను వరియించి యాచనను ♦ సల్పిన నాతఁ డనల్పకోవుడై
 మనమున నీసునూని యవ ♦ మానము సేయఁగఁబూమ మానినీ !

187

క॥ ఎంత ఘనుండైనను దా, నెంతటి నెఱవాదియైన † నెంతటి చతురుం
డెంతదొరయైన నింతిరొ! , సుంత యొకని “దేహి” యనినఁ † జాలకనఁజెందున్ .

చ॥ ఇకను వివాహరీతి గణి † యించి పరిగ్రహ మొందుమంటి వా
నకలము నీమనోరథపు † చక్కిగ నేయగుఁగాక ధాత్రిపై
యొకటియు నిత్యమై యెసఁగి † యుండునె నశ్వము దృశ్యమెల్ల నూ
రక యనుమానమొందుదురు † రాజముఖి! జగమం దకోవిదుల్ . 189

వ. పెండియు నిక వినుము. నిర్గుణుండును, స్వతంత్రుండును, స్వప్రభాభాసితుం
డును, నద్వితీయుండును నగు పరబ్రహ్మంబు సర్వకర్తయగు ప్రకృతితోఁగూడి
నగుణుండును, నస్వతంత్రుండును, నన్యతేజోభాసితుండును, ననేకరూపుండును
నగుచు జగంబున నలరారు. అట్టి ప్రకృతివగు మహామాయపు నీవ! మాయా
మయంబగు సర్వజగంబు నాత్మనగు నేను గృహమతిన్ ధరియింతు. ఇక గ్రహం
బులును, దారకాగణంబులు మున్నగునవి యెవ్వి? ప్రకృతిపురుషులమగు మన
యిహ్వరచే లోకకల్యాణంబుకొఱకు గుణకార్యభేదంబున నివియన్ని యుత్పా
దింపఁబడియె. భక్తరక్షణార్థంబుగదా మన మిరువుర మిట్లు సగుణభావంబు
నొందుట. నిర్గుణవయ్యును సర్వవ్యాపారపారీణత్వంబున సగుణువును సూక్ష్మం
బైన మూలప్రకృతివయ్యును సత్వరజస్తమోమయివియైన మాయపు నీవు. ఇక
నిర్వికారుండను నిరీహుండైనను భక్తేచ్ఛాసంపాదిత విగ్రహుండనగు నన్ను
సర్వభూతంబుల కాత్మగా నెఱుంగుమనినక బాంధవ్య ప్రణమిల్లి శివున కిట్లనియె.

గీ॥ ప్రకృతినేనాత్మవీవు సః సర్వస్వతంత్రు, లమునునిర్గుణులమునునై † యమరుమనము
భక్తవత్సలమై గుణ † భావమిట్లు, పడసితిమి సత్యమీయది † పరమపురుష !

చ॥ ప్రకృతికి భిన్నమై పరఁగు † వానినిఁగాఁ బరమాత్మగా జగ
న్నికరముఁ బుట్టఁజేయఁదగు † నిత్యపదార్థముగాఁగ నెందునేన్
వికృతివిహీనుఁగాఁ ద్రిగుణ † వేష్టన మొందని వానిఁ గాఁగ లో
కకృతినిఁ గోరి యాకృతినిఁ † గాంచినవానిగ నిన్నెఱుంగుదున్ . 192

ఉ॥ ఐనను దేవ! నా మనవి † నారసి తప్పఘటింప కర్మలిన్
బూని హిమాచలుఁ నకల † భూధరరాజవరేణ్యుఁ జేరి యిం
పొనట లరిఁగోరు నను † నదృతలీలనొనర్చు కీర్తి నెం
తేనిఁ దనర్చు భూప్రజలు † హెచ్చుగఁబాడి తరింప నీకతక. 193

గీ॥ జన్మజన్మమునందును † సతిని నీకు, భక్తను మహాత్మ! వేగ ని † బృరపుకృపను
నేను గోరినయట్టుల † నే కడంగి, తీర్పు నా వాంఛితంబును † నేర్పుమెఱయ.

—* శివుం డంగీకరించి కైలాసంబున కేగుట *

గీ॥ ఇట్లు మఱిమఱి యడిగి గిరిం ద్రతనయ, యూరకున్నంత శంకరుం డురుతరంపు
కరుణ నట్లే యొనర్చెదఁగఱి! యని త, దీయ విరహార్తుఁడై చేరెఁదిరుగ నెలవు.

క॥ అచ్చటి ప్రమథులకెల్లను, హెచ్చుగ శివుఁ డిచ్చరిత్ర డ మెఱిగింపఁగ వా
రెచ్చుగ సంతసమొంది మ, హోచ్చతరోత్సవము లప్పు డొనరించి రటన్.

—* పార్వతి దీక్షాంశముచేసి తల్లిదండ్రులయొద్దకుఁ బోవుట *

ఉ॥ అంత మహేశకాంత శ్రీమ డ మంతయుఁ బాసి హృదంతరంబునన్
సంతసమొంది యగ్నులకుఁ డ జక్కఁగఁ బూజులొనర్చి తాను ము
న్నంతయు వేడ్కనాటిన మ డ హీరుహరాజుని బ్రేమఁజూచి దీ
క్షాంతమొనర్చి యాళ్ళు జ డ యావిజయల్ మురియంగఁ బొంగుచున్.

చ॥ నగరికి జేరఁబోవ గిరి డ నాథుఁ డెఱింగి కరంబుహొంగి య
త్యగణితవైభవంబున ని డ జాంగనతోఁ దనయాళితోఁ బ్రభ
దగు నల పారబాంధవవి డ తానముతో ద్విజరాజితోఁ బ్రియ
మ్ముగ శుభవస్తువుల్ గొని ప్ర డ మోదముతో నెదురేగె నత్తటిన్.

క॥ ఏనుఁగులును గుఱ్ఱంబులు, జానగు పల్లకులునున్ ర డ చనల్క సాగసా
మేనాలును నానావిధ, గానంబులు సెలఁగ జనులు డ గదలిరెదురుగాన్.

క॥ ఆలోపలఁ బట్టణమును, గాళి సమీపించి తనను డ గాంచ నెదురుగాఁ
జాలఁ బరుగిడుచుఁ జేరెడు, కైలేందున కతనిసతికి డ సాగిలి మొక్కెన్.

ఉ॥ వారలు దీవెనల్ నలిపి డ వక్షమునందుఁ గుమారిఁజేర్చి వి
స్తారతరాశుభారఁ గన్న డ దమ్ములరాల్చి కుమారి! వచ్చితే!
శ్రీరహిమిము భాగ్యమును డ జెందితి, మీదిసమందు నేడె నిన్
గూరిమిఁ గన్నవారలము డ గోటి యిఁకేటికి గోత్రవర్ధనీ!

201

చ॥ అని పలుమాటలు కూతు వద డ నాబ్జము నంటుచు మేరలేని యు
బ్బునుగొని రన్నలున్ ముదముఁ డ బొందిరి వారి పురంధ్రులున్ గులాం
గనలును గాఁగిటన్ బడసి డ గారవమున్ బొనరించి రెల్లవా
రును గొనియాడిపాడి రమ డ రుల్ గురిపించిరి పుష్పవర్షమున్,

202

ఉ॥ భర్తవినిర్మితంబయిన డ భానురరత్నరథంబునందు స
త్కర్మతులైన బ్రాహ్మణులు డ కాళిక నెక్కఁగఁజేసి వాఙ్ముఖ
బేర్చె జెలంగఁగా నగర డ వీధులఁ పారవధూశిరోమణుల్
నిర్మలమాక్తికాక్షత ల డ నేకముఁ జల్లఁగఁజేర్చి రిక్కకున్.

ఉ॥ వందులు పాటగాండ్రు గరు ♦ వంబెసంగన్ దమ విద్యజూపి యా
నందముగూర్చి రగ్గికుల ♦ నాయకవర్ణులు సామగీతులన్
బొందుగ స్వస్తివాదముల ♦ భోరున సల్పిరి వారికెల్లఁ దా
వందలు వేలొసంగె హిమ ♦ వంతుండు రత్నములన్ గ్రమంబుగాన్.

ఆ॥ ఎల్లవారి కప్పు ♦ డీరీతి శౌరవం, బెలమిఁజేసి గిరివ ♦ రేశ్వరుండు
సంతసముననున్న ♦ జరిగెఁ గొన్నిదినంబు, లంత నొక్కనాఁడ ♦ హంబునందు,
గీ॥ మేనకాకాంత సంతస ♦ మూని తనయ, తోడ నందఱుకోడండఁ తోడఁ జెలుల
తోడ దాసీసమూహమ్ముతోడఁగొలుపుఁదీర్చి కూర్చున్న సమయంబు తీరు నెఱిగి.

—* శివుఁడు భిక్షుక వేషంబుతో మేనాసన్నిధిని నర్తనము సేయుట *—

చ॥ శివుఁడొక భిక్షుకాకృతినిఁ ♦ జేకొని వామకరంబునందు ధై
రవరవసాధకంబగు ద ♦ రంబును నింబుగ సవ్యహస్తమం
దవితథనాదహూ డమరు ♦ నంది ఘనంబుగ మోగఁజేయుచున్
వివిధగతిప్రభేదముల ♦ వింతగ నర్తనమున్ బొనర్చుచున్.

ఉ॥ మేనకయున్నయున్నతపు ♦ మేడకుఁ జేరఁగఁబోయి శంఖని
స్వాస మనూనహూడమరు ♦ వాదనమున్ బొనరించె నాగర
శ్రీనివహంబుఁ బూరుషులుఁ ♦ జిన్నలు పెద్దలు చేరినిండ వి
ద్యానిపుణత్వమేర్పడఁగఁ ♦ దాండవమున్ బొనరించె మించుగన్. 208

క॥ ఆ గరిమమీఱు నృత్యము, బాగుగఁ గని గిరివరేంద్ర ♦ భామినియును నా
నాగరజనంబులును గడు, నూఁగిరి తన్మయతఁజెంది ♦ యుల్లాసమునన్. 209

ఉ॥ ఆ నటనంబుఁ జూచి తుహి ♦ నాచలపుత్రిక మూర్ఛనొంది యెం
తేని మనంబునన్ నటు మ ♦ హేశ్వరుగా గురుతింప నంత స
జ్ఞానన కాతఁ డిందుధరుఁ ♦ డై బహుమన్మథసుందరాంగుఁడై
మానితనాగరాజకుల ♦ మండనుఁడై గనుపట్టె సత్తఱిన్.

చ॥ ఉమ యమితానురాగమున ♦ నోయుడురాజకిరీట! నన్ను వే
గముగ భవత్సధర్మిణిని ♦ గా సలుపన్ వరమిమ్మనాగ న
ర్పము దనరార శింకరుండు ♦ సత్వర మవ్వర మార్మకిచ్చి వి
భ్రమరమణీయతాండవ ము ♦ పార్జితలీల నొనర్చె గ్రమ్మఱిన్.

ఉ॥ మేనక యంత నర్తకు న ♦ మేయపు నృత్యముఁజూచి మెచ్చి స
న్మానము సేయఁగాఁగడఁగి ♦ మానగుబంగరుపశ్చేరంబులో
జానగుముత్యముల్ రవలు ♦ చాలగ్రహించి యొసంగఁ బోవఁగాఁ
దా నవి యొల్లకే మరలఁ ♦ దాండవమాడుచు నుండె వేడుకన్.

వ. అంత మేనక యక్కృతకనటుని యొల్లఁబాటుఁగాంచి మెప్పుసేయువేడుక నీ వేమి
వాంఛింతు విచ్చేదననుటయు సతం డిట్లనియె.

—* మేనకతోఁ గృతకనటుఁడు దనకుఁ బార్వతి నిమ్మనుట *—

- క॥ ఒల్లను ముత్యములను నే, నొల్లను గెంపులను రవల † నొల్లను బంగా
 రొల్లను గిరిరాక్షి! యీ, పుల్లసరోజాషీ నీదు † పుత్రిక నిమ్మా!
- క॥ నావుడు నగమూర్ధన్యుని, దేవేరి పృథూతరోష † దీప్తేక్షణయై
 నీ! వెడఁగ! భిక్షుకుడ! యో, రీ! వచరకు మిపుడు పెండ్లియేయగు నిచటన్.
- క॥ నీ వన్నెకు నీ వానికి, నీ వాలకమునకు మేటి † నీ నీటుకు నీ
 పూవుంబోడియుఁ గావలె, నా? వింతగు నీదు తలపు † నట! శతహృదయా!
- ఆ॥ తివిరి నక్కయెడ? † దేవలోకంబెడ? , బడుగునటుడవేడ? † బాలయెడ?
 ఎంత యంతరంబా † యెఱుఁగకపోతివి, కనులవెట్టి నీకుఁ † గలుగుకతన.
- ఉ॥ పొమ్మిటనుండి వేగముగఁ † బోవకయున్నను నిన్ను బంట్లు బె
 త్తమ్ములతోడ బాదుదురు † తద్దయుఁ గీడొనరింతురన్న లే
 శమ్ము వెఱన్ నటించుచును † జక్కఁగ సృత్తము సేయుచుండఁగా
 నమ్మనుజూచి యార్య నను † నాతని కిమ్మనియెన్ బ్రియమ్మునన్. 218
- వ. అంత మేనక యార్యవచనంబుల కలుకన్ జెంది మందలింప నాలోకసుందరి
 యుడుగక మాటికి నట్లే యర్థించుచుండ నమ్మంగళాంగిన్ బెదరించి గట్టురాణి
 యిట్లనియె.
- గీ॥ వలదు తెలియక యూరక † వదరఁబోకు, కన్నడినయట్టి యీ యాటఁగానిఁ దగిలి
 పోవఁ జూచెదవా? మంచి! బుద్ధివోడమె, మంతరంబేమిచేసెనో? † మాయకాఁడు.
- వ. అనునంత
- క॥ ఆలోపల హిమవంతుం, డాలోగిలి కరుగుచేర † నప్పాటన్ మే
 నాలలితాంగి నగేందుని, కాలాగంతయును జెప్ప † నాతం డలుకన్.

—* మేనకా హిమవంతులు నటుని శిషింపఁబూనుట *—

- చ॥ భటులిక వీని నావలకుఁ † బంపుడనన్ గుమిగూడి వారలా
 నటు నదలింప వారికిఁ గ † నద్ద నతేజుఁ డతండు చిక్కనే
 యటునిటుఁ ద్రిప్పుచున్ నిజమ † హాద్యుతలీలల విష్ణురూపుడై
 కటకకరీటకుండలని † కామచకాసదమేయమూర్తియై.
- చ॥ కనఁబడ నా హిమావలుఁడు † కాతుకమొప్పుగఁ గాంచుచుండ న
 ర్చనమునఁ దాను శ్రీవతికి † రాణదలిర్ప సమర్పణంబు చే
 సిన సుమరాజి యష్టునుని † శ్రీర్ష మునం దగువట్టఁ జూచి విం
 తనుగొని భక్తిభావమును † దాల్చినయంతనె యంత నాతఁడున్.

ఉ॥ హంసమునెక్కి శోణితని ♦ భాకృతితో జతురాన్యుడై నుఖా
శంసదనేకవేదమను ♦ సంతతి బాడుచు సర్వదుఃఖవి
ధ్వంసముసేయునట్లు గన ♦ వచ్చిన నచ్చెరువొంది పర్వతో
త్తంసుడు సూచుచుండెను ము ♦ దమ్మువిధమ్ము మనమ్ముఁ గ్రమ్ముఁగఁ.

ఉ॥ అంతనె యాతఁ డా తనువు ♦ సంతను మార్చి జవంబునన్ వివ
స్వంతుని రూపముఁగొని ది ♦ శాతతి నల్లడవెల్లజేయు న
శ్రాంతనితాంతకాంతుల ని ♦ రంతరతాపముఁ గుమ్మరింప వి
భ్రాంతిని జెందె సర్వకుల ♦ పర్వతరాజవరుం డవారిగాఁ.

225

ఆ॥ అంతలోన మరల ♦ నారూపమును బాసి, యమృతరశ్మిరూప ♦ మంది కౌము
దీవితానములను ♦ దేవాదినాథుండు, గుప్ప నరుసమొందె ♦ గుధరవరుడు.

మ॥ ఊణమాత్రం బటులుండి యంత నటరా ♦ జశ్రేష్ఠుఁ డధేందుభూ
షణవిన్నూర్జితమా జటాపటలితో ♦ శైలేంద్రకన్యాసధ
ర్మిణితో భాస్వరదివ్యతేజములతో ♦ శ్రీమించురుద్రాకృతిఁ
బ్రణతాభీష్టదరీతి నొందఁ గనియెఁ ♦ బ్రాలేయశైలుం డటుల్.

గీ॥ అంత నిముసంబులోన నాహారుఁ డదృశ్యుఁ, డగుచు నిరుపాధికంబు నిరంజనంబు
నిస్పృహం బద్భుతంబయి ♦ నెగడుచున్న, దివ్యతేజంబు దనమ్రాలఁ ♦ దేజరిల్లె.

గీ॥ అట్టి తేజంబు గిరివరుం డరయుచుండ, నదియు మటుమాయమయ్యె నటాధిరాజ
నేకరూపంబు లిటుచూపి ♦ వీఁకమగుడ, భిక్షుకుండయి గిరినాథుఁ ♦ బేర్చిజూచి.

క॥ కన్నియ నిమ్మని యడుగఁగ, నన్నగరాజావతంసుఁ ♦ డంగీకారం
బున్నుడువకున్నఁ గన్గొని, యన్నర్తుకుఁ డం దదృశ్యుఁ ♦ డయ్యెన్ వేగన్.

గీ॥ ఇట్లు మేనాగిరిందుగ్రిలా ♦ యీశుమాయ, లెఱుంగఁజాలకపోయిరా యీశ్వరుండు
గదలి చనినంత జ్ఞానంబు ♦ గలుగ మనల, పంచనముచేసి చనె శివుం డంచువగచి.

క॥ వారలు శంకరునెడ వి, స్తారతరావ్యాజభక్తి ♦ తత్పరు లగుచుఁ
గూరిమి భజించుచుండిరి, సారెకు మదిలోఁ దదీయ ♦ చరణద్వయమున్.

వ. అనిన విని సూతునకు నైమిశారణ్యవాసులగు వాచంయము లటమీఁది
వృత్తాంతం బెఱింగింపుమనుటయు.

233

ఉ॥ నాకధునీపవిత్రభవ ♦ సప్రతిమానకబంధబంధుర

శ్రీకరగుండికాహ్వయన ♦ రిద్రసవర్ధితపుణ్యమూర్తి! మృ

ద్వీకరసప్రవాహనిభ ♦ దివ్యవచోమకరందకంద! సు

శ్లోకజనాతిశయ ♦ శోబహుమానిత! లక్ష్మమాంబికా!

234

గద్య. ఇది శ్రీబుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ

దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీఖండము.

చతుర్థాశ్వాసము.

నారాయణపురజన
నా! నవసీతప్రతిమమ్ ♦ నస్సారస! వి
ద్యానందపూర! సుయశో
భానిధి! ముదిగొండ వీర ♦ భద్రారాధ్యా!

వ. అక్కడకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

— * శివుడు వైష్ణవవేషముతో మేనకా హిమవంతులకడకు వచ్చుట * —

- చ॥ శివుడును రాజతాచలముఁ ♦ జేరి హిమాచలుఁ దత్సతిన్ భ్రమా
వివశులఁజేయు పొంటె నొక ♦ విప్రునివేసముఁ బూని విస్ఫుర
ద్ధవళతరాంశుకంబులును ♦ దండము గొడ్డును బావలొంది వై
ష్ణవతిలకంబు నెన్నొసటఁ ♦ జక్కగ దిద్ది స్మరింపుచున్ హరిన్. 2
- క॥ సాలగ్రామముఁ బటికపు, మాలికఁజేకొని తగన్ హి ♦ మధునికడకున్
మేలుగవచ్చినఁ గన్గొని, ప్రాల్లేయాచలుఁడు గడుఁ బ్ర ♦ పత్తివలిర్పన్. 3
- గీ॥ వందనముచేసి పాదార ♦ విందములను, గడిగి యన్నీటిఁ దలఁదాల్చి ♦ కనకరత్న
పీఠమునొసంగి పూజఁగాఁవింప నగ్ర, జనుఁడుగొనె వారొసర్చిన ♦ సత్కృతులను.
- క॥ కాలిక ద్విజునంజలకుఁ, ఫాలముసోఁతంగ మ్రొక్కి ♦ పరమేశ్వరుగాఁ
దా లోనెఱింగి మురిసెను, జాలగ దీవించె నగ్ర ♦ జన్మఁడు వారిన్. 5
- వ. అంత శైలేంద్రుండును ధరామరేంద్రుని కుశలం బడిగి

క॥ ఏదేశ మెటనివాసము, భూదేవకులావతంస ! ♦ పొందుగ నిట మా
కాదేశింపుము నిను గన, శీదయితుం గాంచినట్లు ♦ చిత్తంబలరెన్. 6

మ॥ అన సంతక హిమవంతుఁ గాంచి యతఁ డ ♦ త్వంతంబు సంతృప్తుడై
యనియెన్ బర్హతరాజ ! వైష్ణవుఁడ బి ♦ హృశీకుఁడన్ యోగభా
జనుఁడన్ లోకహితం బొనర్చుటకునై ♦ సర్వప్రదేశంబులం
దును సంచార మొనర్చుచుందుఁ గనుఁగొం ♦ దున్ భూతభవ్యంబులన్. 7

ఉ॥ కూరిమితోడుతన్ గమల ♦ కోమలగాత్రిని నీదుపుత్రి నా
నీరజవైరిజూటునకు ♦ నీవిడి పెండ్లి యొనర్తువంచు నే
నారసి నీదు యత్నము ర ♦ యమ్మున మాన్వఁగడంగి వచ్చితిన్
మారవిరోధిదక్క యొక ♦ మంచినరుం డెవఁడేనిఁ జిక్కఁడే? 8

చ॥ నగలను జూచి మెచ్చితో? క ♦ నందగు నందముఁ జూచి మెచ్చితో?
నిగరపుమేటి యన్వయపు ♦ నీటును గల్గొని మెచ్చితో? ప్రియం
బగు నవయావనోజ్జ్వలత ♦ నారసి మెచ్చితివో? భువిన్ బ్రజల్
నగ నగరాజరాజ! ప్రియ ♦ నందన నెట్లు త్రిశూలి కిచ్చెదో? 9

మ॥ కులశీలంబులు లేనివాఁడు ధనమే ♦ కొంతేనియున్ లేనివాఁ
డిలునున్ వాకిలి లేనివాఁడు చదువొ ♦ క్కింతేనియున్ రానివాఁ
డలనుం డందముమాలినట్టిఁడు భుజం ♦ గాకల్పుఁ డెంతేని గ
శ్మలకర్మండు దిగంబరుండు తగునే ♦ శైలేంద్ర! యీబాలకున్. 10

మ॥ మతిమంతుండవు వైష్ణవాన్వయశిరో ♦ మాణిక్యభూతుండ వీ
క్షితిభృతస్సంతతి కెల్ల శాసకుఁడ వీ ♦ చిన్నారిపొన్నారిమే
నితనూజాతను నా కపాలికిడఁగా ♦ నీకెట్లు వేడ్కయ్యె నీ
మతి యిక్కార్యమునం దవార్యముగఁ దా ♦ రాజయ్యె భూభృద్వరా! 11

చ॥ నీ వరుసంబునొందినను ♦ నీదగు చుట్టము లెట్టులొప్పి రీ
నీ వధు వీ గుణాయతన ♦ నీతివిచక్షణ మేన యెట్లు దా
నీవిధ మొప్పి మోసవడె? ♦ నీవిక వీరికిఁ జెప్పకుండినన్
బావన ! యిప్పుడేని నిజ ♦ బంధుల కాలికిఁ జెప్పిచూడుమా! 12

గీ॥ కాలికనుమాత్రమడుగకు ♦ కాలిచాల, రుద్రానందుఁ బ్రమాహంబుఁ
యున్నయది రోగి కేవలమా ♦ యుచితమావధంబు దీయఁగనగు నవ ♦ ధ్యంబుభువిని.

క॥ పరువు ప్రతిష్ఠలు గల యొక, హరువగు మనువెందువేని ♦ యరసి తిరుగ నీ
యిరవునకు వచ్చి తెలిపెద, మరియాదగలట్టియెడ న ♦ మర్పింపు సుతన్. 14

క॥ అని కుహనాద్విజాఁ డట భో, జనమొనరిచి చనియె నాత్మ ♦ సద్గుమునకు నం
తనె మేనక హిమవంతున, కనియెను వందురుచు ఘనత ♦ రాశ్రునయనయై.

— * వైష్ణవ బోధచే మేనక శివునకుఁ బార్వతి నీయననుట * —

మ॥ విననయ్యెగద నాథ ! నేఁడు ఘనుఁ డా ♦ విప్రేంద్రుచే రుద్రున
ర్తనమంత్ర మనమంత పొక్కె నిఁక నో ♦ ర్వన్ నా తనూజన్ ద్రినే
త్రున కీజాల ధ్రువంబు నీవువినవేఁ ♦ దుఃఖంబుతో నర్జవం
బునదూఁకన్ గలదానఁ గానఁబడియేఁ ♦ బోదున్ జామీ యెందునేఁ. 16

గీ॥ కూఁతు కుత్తుక కురిఁబోసి ♦ కూపమందుఁ, గూలుదాన దవాగ్నిలోఁ♦ గాలుదాన
చచ్చుదాన నిజం బిందు ♦ సందియంబు, లేదు ముమ్మాటి కస్తృతంబు♦ లేదులేదు.

క॥ అని క్రమ్ముచున్నదుఃఖ, మ్మున మేనక యపుడు కోప ♦ మునుఁజెంది రయ
మ్మునఁ గోపాలయమునకున్, జని పుడమిఁ బరుండె కడిది ♦ సంతాపమునన్.

— * శివుఁడు సప్తర్షుల నరుంధతితో నోషధిప్రస్థమున కనుపుట * —

శా॥ ఈలో రావ్యగిరిక మహేశ్వరుఁడు దా ♦ రేచ్ఛాలసచ్చిత్తుఁడై
దా లో సప్తమహర్షులక దలఁచ స ♦ ద్యస్కాల మవ్వార్క
కాలున్ జూడ నరుంధతీసహితులై ♦ కైలాసమున్ జేరి య
క్కాలారిన్ గని మ్రొక్కి యిట్లు న్నుతులన్ ♦ గావించిరంచన్మతిక. 19

మ॥ శివ ! సర్వామరమాళి ! తోషితసుర ♦ ర్షీ ! యస్మదీయంపు భా
గ్యవిశేషంబునుగూర్చి చెప్పెదము పా ♦ గ్జన్మంబునక సత్ప్ర
ద్రవిణం బార్జనచేసినారము త్రయి ♦ దభ్యంబుగా నేర్చినా
ము విధిక దీర్ఘములాడినాము సననం ♦ బుల్ సల్పినా మన్నియుక. 20

గీ॥ వాఙ్మనఃకాయకృతపుణ్య ♦ వై భవంబు, గల దది యశేషమునుగూడి♦కాలదమన !
నీవు మమ్ముఁ దలంచుట ♦ నివ్వటిలై, లేక కల్గునె యి ట్లతి ♦ లోకలక్ష్మి. 21

ఉ॥ ఏ నరుండేనిగాని నిను ♦ హృన్న లినంబున భక్తివశ్యుఁడై
దాను స్మరించినక సకల ♦ తాపము లింకఁగఁజేసి వాసిగా
నీ నిరవద్యమా కృపను ♦ నెక్కిను నందు దయాసముద్ర ! నీ
వే నెఱిఁగిడ మమ్ము స్మరి ♦ యించుట యెంతటి భాగ్యమోకదే !

సీ॥ జనుపాంధుఁ డచ్చులో ♦ చనము లొందినయట్లు, గీతి బధిరుఁ డాల ♦ కించినట్లు
కుంటివాఁ డొక పెద్ద ♦ కొండ నెక్కినయట్లు, నిరుపేద పెన్నిధి ♦ నిగనినట్లు
మూఁగయొక్కఁడుగావ్య ♦ మునురచించినయట్లు, ఘనరోగిసౌఖ్యంబుఁ♦ గాంచినట్లు
వామనుఁ డొక వృక్ష ♦ ఫలముఁ గోసినయట్లు, గొడ్డాయి కానువుఁ♦ గొనినయట్లు

గీ॥ ఇప్పుడు నీచేతఁ తలపొంది ♦ యీశ ! నీదు, దర్శనం బేము సెందుట ♦ దలఁపరాని
కలిమిఁజెందితిమెంతో య ♦ కలువఁచరిత !, గారవంబొంది నా మెనఁ♦గాంచనట్లు.

క॥ తలఁపున దరిసెనమున మా, తలపుల నీడేర్చి తిడను ♦ దయతో నీ దా
సుల కొక పనిచెప్పి ముదం, బలరించెదె పెచ్చుగా హి ♦ మాంశుకిరీటా !

చ॥ అనవుడు మౌనులక గని ప్రి ♦ యంబున నిట్లనియెన్ మునుల్ జగం
బునఁ గడుఁబూజ్యు లందునను ♦ బూజ్యతముల్ మఱి మీర లిప్పు డేన్
బనివడి మిమ్మిటుల్ దలఁచి ♦ నాడ జగత్పరిరక్షణార్థమై
యనువుగ మీర లట్టిపని ♦ నారసి కూర్తురుగాక ప్రీతిమై.

ఉ॥ తారకదైత్యుచేత విబు ♦ ధప్రకరంబు జగత్త్రియంబు వి
స్తారతరార్తిఁజెందుడు ను ♦ దర్శనభృన్ముఖలేఖ లేకమై
కూరిమితో హిమాచలుని ♦ కూఁతును నాతిగఁ గొన్మటంచు నన్
గోరుట కట్లాడంబడితిఁ ♦ గొంకక వారి తలంకుఁ దీర్పఁగాన్.

ఉ॥ భూజలపావకానిలన ♦ భోరవిశీతమయూఖహూత్య వి
భ్రాజితమూర్తులొందుటయుఁ ♦ బాయక యే నుపకారబుద్ధితో
నే జితచిత్తులార ! వల ♦ పేమియులేదటు లిష్ట భూమిభృ
ద్రాజకుమారిఁ గాళికను ♦ దారనుగా పరియింపఁబూనితిన్.

27

వ. ఇతను

శా॥ ప్రాగ్లేయాచలకన్య నాకొఱ కద ♦ భగ్గంబా తపంబొంద నే
నాలావణ్యనిధాన కిచ్చితి వరం ♦ బాత్మేష్టితాకార మా
శైలాధీశునిఁ దత్పురంధ్రినిఁ దనూ ♦ జాదాన మిమ్మంటి నా
లీలక జక్క నెఱింగి యిచ్చుటకుఁ జె ♦ ల్మిగఁగాంచి రవ్వారలున్.

28

ఉ॥ అంతనె నేను వారి హృద ♦ యంబులకున్ భ్రమఁగూర్చు పొంపె బ
ల్వితగ నొక్క వైష్ణవుని ♦ వేసముతోడుత వారి డాసి రా
ద్ధాంతమెసంగ నన్లుటిచి ♦ తద్దయు నిందనొనర్ప నష్ట వా
రెంతయుఁ జింతనొంది సుత ♦ నిచ్చుట కిచ్చు దొలంగి రంతలున్.

గీ॥ అక్కతనమీరలివుడుహి ♦ మాలయమున, కరిగి నగరాజునకుఁదదీ♦యాంగనకును
నచ్చునట్లుగఁ జెప్పి కన్యక నొసంగ, నీయకొలిపి ఫలాదికం ♦ బిచ్చి రండు.

ఉ॥ మేనక కీ యరుంధతి స ♦ మేళపుత్రోవ మృదూక్తిచాతురిన్
మానసమున్ గఱంచి యను ♦ మానముఁ బాయఁగఁజేయఁగావలెన్
ధీనిధు లీరు భూధరసు ♦ ధీమణికిన్ దగునట్లు చెప్పి యె
ఱ్ఱనియుఁ గార్షమున్ శ్రమ వ ♦ హించి పొసంగఁగఁజేయఁగావలెన్

క॥ మీ వచనంబు జగంబున, కా వేదవచస్సువోలె ♦ నధిక విధివిధం
బేవాఁడు దాటినేరఁడు, పావనతేజోవిభూతి ♦ భాస్వరులారా!

క॥ మీదే కార్యం బీయది, మీదే భారం బిదెల్ల ♦ మెప్పుడలిర్పక
మీదే ఘటనాచాతురి, మీదే జగమంతఁ గనుఁ డ ♦ మేయచరిత్రుల్ !

గీ॥ అనిన విని మునివరులు లో ♦ కాధినాథు, చేతఁ బడసిన గౌరవ ♦ శ్రీసమృద్ధి
కతులితానందపారవ ♦ శ్యమునుజెంది, భక్తితోడత నిల్లని ♦ పల్కిరవుడు.

శా॥ మేమేధన్యుల మీజగత్త్రయమునకా మే ♦ మే మహాభాగ్యుల
శ్రీమాంగల్యవిరాజమానులము మే ♦ మే పద్మమిత్రేందును
త్రామాగ్నిప్రముఖార్హణార్హులము త ♦ థ్యం బీశ! మేమే తపః
ప్రాముఖ్యంబును గొన్నవారలము నీ ♦ వాల్మభ్యభాగ్యంబునన్.

25

గీ॥ లోకనుఖజనకంబయి ♦ జోకమీఱు, నీమహాకార్యమునకయి ♦ యెలమికలిమిఁ
బంపుచుంటివి మమ్మిందుఁబరమపురుష! ఇంతకన్ననుభాగ్య మిఁకెద్దిగలదు. 36

క॥ జగములకుఁదండి వీ వా, యగరాజకుమారి తల్లి ♦ యలనెలవలె వృ
ద్ధిగొని కడునెగడు యుక్తం, బగు నీసంబంధ మవని ♦ నమ్మతాంశుధరా! 37

వ. అని ఋషు లీశ్వరునకు మ్రొక్కి యాకాశమార్గంబున వెడలి యతిత్వరితంబున
హిమగిరిఁ జేరి యందలి పట్టణంబు భాగ్యంబులకు విస్త్రుతంబొందుచుఁ బరస్పరం
బిట్లు చెప్పికొనిరి. 38

— * ఓషధిప్రస్థపుర వర్ణనము * —

సీ॥ చంద్రకాంతస్తంభ ♦ సంభృతోద్దామచా, మీశరానేకహా ♦ ర్భ్యాకులంబు
ఘనతరస్వచ్ఛము ♦ క్రాఫలగుచ్ఛతో, రణమహామణిమయాం ♦ గణగణంబు
బహుదివ్యపాదపా ♦ వాసభాసురవనీ, రమణీయరాజీవి ♦ రాజితంబు
వరచతుర్ద్వారసుం ♦ దరితరాంచద్వజ్ర, విస్తరప్రాకార ♦ వేష్టితంబు

గీ॥ శుకపికక్రాంచకలహంస ♦ నికరమధుర, గానబంధుర వికసిత ♦ కమలకైర
వోత్కరమరంపగంధసా ♦ రోజ్జ్వలాంబు, పూరకాసార మదిరా ♦ ట్పురవరంబు.

క॥ అలకాపురంబు విభవం, బల కాలారెపురి శోభ ♦ నమరానతి సౌ
పల కాద్రవేయపురమై, చెలువగు భోగవతి కలిమిఁ ♦ జెందు నిది సిరిన్.

ఉ॥ భూధరరాజపట్టాపు ♦ పోడిమిఁ గన్గొని మెచ్చినచ్చి వి
ద్యాధరరాజపుత్రులును ♦ దై నతరాజకుమారు లచ్చరల్
సాధుజనుల్ మునుల్ సకల ♦ చారణవైణికపండితేంద్రు లే
బాధలు లేకయుండిరి సె ♦ బాసనుచున్ రహి నెల్లకాలమున్.

41

గీ॥ ఇపుడు నీచేతఁ తలపొంది ♦ యీశ! నీదు, దర్శనం జేము సెందుట ♦ దలఁపరాని
కలిమిఁజెందితిమెంతో య ♦ కలువచరిత!, గారవంబొంది నా మెనఁ♦గాంచనట్లు.

క॥ తలఁపున దరిసెనమున మా, తలపుల నీడేర్చి తిఁకను ♦ దయతో నీ దా
నుల కొక పనిచెప్పి ముదం, బలరించెదె పెచ్చుగా హి ♦ మాంశుకిరీటా!

చ॥ అనపుడు మౌనులక గని పి) ♦ యంబున నిట్లనియెక మునుల్ జగం
బునఁ గడుఁబూజ్య లందునను ♦ బూజ్యతముల్ మఱి మీర లిప్పు డేక
బనివడి మిమ్మిటుల్ దలఁచి ♦ నాడ జగత్పరిరక్షణార్థమై
యనువుగ మీర లట్టివని ♦ నారసి కూర్తురుగాక ప్రీతిమై.

ఉ॥ తారకదైత్యుచేత విబు ♦ ధవ్రకరంబు జగత్ప్రియంబు వి
స్తారతరార్తిఁజెందుడు ను ♦ దర్శనభృన్ముఖలేఖ లేకమై
కూరిమితో హిమాచలుని ♦ కూతును నాతిగఁ గొన్మటంచు నక
గోరుట కట్లాడంబడితిఁ ♦ గొంకక వారి తలంకుఁ దీర్పఁగాక.

ఉ॥ భూజలపావకానిలన ♦ భోరవిశీతమయూఖహేమాతృ వి
భ్రాజితమూర్తులొందుటయుఁ ♦ బాయక యే నుపకారబుద్ధితో
నే జితచిత్తులార! వల ♦ పేమియులేదటు లిష్ట భూమిభృ
ద్రాజకుమారిఁ గాళికను ♦ దారనుగా పరియింపఁబూనితిక.

27

వ. ఇకను

శా॥ ప్రాల్లేయాచలకన్య నాకొఱ కద ♦ భ్రంబా తపంబొంద నే
నాలావణ్యనిధాన కిచ్చితి వరం ♦ బాత్మేష్టితాకార మా
శైలాధీశునిఁ దత్పురంధ్రినిఁ దనూ ♦ జాదాన మిమ్మంటి నా
లీలక జక్క నేటింగి యిచ్చుటకుఁ జె ♦ ల్మిగఁగాంచి రవ్వారలుక.

28

ఉ॥ అంతనె నేను వారి హృద ♦ యంబులకుక భ్రమఁగూర్చు పొంటె బ
ల్వితగ నొక్క వైష్ణవుని ♦ వేసముతోడుత వారి డాసి రా
ద్ధాంతమెసంగ నన్లుటిచి ♦ తద్దయు నిందనొనర్ప నప్తు వా
రెంతయుఁ జింతనొంది సుత ♦ నిచ్చుట కిచ్చఁ దొలంగి రంతలక.

గీ॥ అక్కతనమీరలివుడుహి ♦ మాలయమున, కరిగి నగరాజునకుఁదదీ♦యాంగనకును
నచ్చునట్లుగఁ జెప్పి కన్యక నొసంగ, నీయకొలిపి ఫలాదికం ♦ విచ్చి రండు.

ఉ॥ మేనక కీ యరుంధతి న ♦ మేళపుత్రోప మృదూక్తిచాతురిక
మానసముక గఱంచి యను ♦ మానముఁ బాయఁగఁజేయఁగావలెక
ధీనిధు లీరు భూధరసు ♦ ధీమణికిక దగునట్లు చెప్పి యె
ల్లనియుఁ గార్యముక శ్రమ వ ♦ హించి పొసంగఁగఁజేయఁగావలెక.

క॥ మీ వచనంబు జగంబున, కా వేదవచస్సువోలె ♦ నధిక విధివిధం
బేవాఁడు దాఁటనేరఁడు, పావనతేజోవిభూతి ♦ భాస్వరులారా!

క॥ మీదే కార్యం బీయది, మీదే భారం బిదెల్ల ♦ మెప్పుదలిర్పఁ
మీదే ఘటనాచాతురి, మీదే జగమంతఁ గనుఁ డ ♦ మేయచరిత్రుల్ !

గీ॥ అనిన విని మునివరులు లో ♦ కాధినాథు, చేతఁ బడసిన గౌరవ ♦ క్రీసమృద్ధి
కతులితానందపారవ ♦ శ్యమునుజెంది, భక్తితోడుత నిట్లని ♦ పల్కిరపుడు.

శా॥ మేమేధన్యుల మీజగత్త్రయమునకా మే ♦ మే మహాభాగ్యుల
క్షీమాంగల్యవిరాజమానులము మే ♦ మే పద్మమిత్రేందును
త్రామాగ్నిప్రముఖార్హణార్హులము త ♦ ధ్యం బీశ! మేమే తపః
ప్రాముఖ్యంబును గొన్నవారలము నీ ♦ వాల్మభ్యభాగ్యంబునన్.

25

గీ॥ లోకసుఖజనకంబయి ♦ జోకమీఱు, నీమహాకార్యమునకయి ♦ యెలమికలిమిఁ
బంపుచుంటివి మమ్మిందుఁబరమపురుష! ఇంతకన్ననుభాగ్య మిఁకెద్దిగలదు. 36

క॥ జగములకుఁడంద్రి వీ వా, యగరాజకుమారి తల్లి ♦ యలనెలవలె వృ
ద్ధిగొని కడునెగడు యుక్తం, బగు నీసంబంధ మవని ♦ నవ్యతాంశుధరా! 37

వ. అని ఋషు లీశ్వరునకు మ్రొక్కి యాకాశమార్గంబున వెడలి యతిత్వరితంబున
హిమగిరిఁ జేరి యందలి పట్టణంబు భాగ్యంబులకు విస్తయంబొందుచుఁ బరస్పరం
బిట్లు చెప్పికొనిరి. 38

—* ఓషధిప్రస్థపుర వర్ణనము *

సీ॥ చంద్రకాంతస్తంభ ♦ సంభృతోద్దామచా, మీశరానేకహా ♦ ర్భ్యాకులంబు
ఘనతరస్వచ్ఛము ♦ క్తాఫలగుచ్ఛతో, రణమహామణిమయాం ♦ గణగణంబు
బహుదివ్యపాదపా ♦ వాసభాసురవనీ, రమణీయరాజీవి ♦ రాజితంబు
వరచతుర్ద్వారసుం ♦ దరతరాంచద్వజ్ర, విస్తరప్రాకార ♦ వేష్టితంబు

గీ॥ శుకపికక్రాంతకలహంస ♦ నికరమధుర, గానబంధుర వికసిత ♦ కమలకైర
వోత్కరమరంపగంధసా ♦ రోజ్జ్వలాంబు, పూరకాసార మద్విరా ♦ ట్పురవరంబు.

క॥ అలకాపురంబు విభవం, బల కాలారిపురి శోభ ♦ నమరావతి సౌం
వల కాద్రీవేయపురవై, చెలువగు భోగవతి కలిమిఁ ♦ జెందు నిది సిరిన్.

ఉ॥ భూధరరాజపట్టణపు ♦ పోడిమిఁ గన్గొని మెచ్చివచ్చి వి
ద్యాధరరాజపుత్రులును ♦ దైవతరాజకుమారు లచ్చరల్
సాధుజనుల్ మునుల్ సకల ♦ చారణవైణికపండితేందు లే
బాధలు లేకయుండిరి సె ♦ బాసనుచున్ రహి నెల్లకాలమున్.

41

- క॥ హిమవన్నగరపు సొంపుల, యమరిక యెఱుంగకయె మున్ను ♦ నమరావతిపై
భ్రమపడి పోదురు మనుజులు, కొమరగు నీ నగరు గనినఁ ♦ గోరరు దానిన్.
- గీ॥ అనుచు దివినుండి తనదెస ♦ కరుగుదెంచు, సప్తఋషుల నరుంధతీ ♦ సాధ్వీ నది
రాజు గన్గొని మిగుల హా ♦ ర్షంబునొంది, యర్చ్యవస్తువులెల్ల నా♦ యత్తపఱువ.
- గీ॥ మునులు బహుమానపూర్వకముగ నగేందుగ్గి, డొసఁగినట్టి సవర్యల♦ నొంది పీఠ
ముల నధిష్ఠించి శైలరా ♦ ట్పుంగవునకు, మంగళాశాసనములఁ బ్రే♦ మన్ బలికిరి.
- మ॥ హిమశైలేశ్వరుఁ డాఋషీశ్వరులతో ♦ నింపొప్ప నిచ్చొప్పఁ బ
త్నె మహామానివతంసులార! దమరీ ♦ లీలన్ మదీయంపుగే
హము నామోదముతోడఁ జేర నఫలం ♦ బయ్యెన్ మదాత్మంబు భా
గ్యముఁగంటిన్ జగమందుఁ బూజ్యపదవిన్ ♦ గై సేసితిన్ వాసిగాన్. 46
- గీ॥ పృథ్వి “సభ్యాగతస్త్వయం”విష్ణు”ర నెడు, నుడికిసార్థకముగ మిమ్ముఁ ♦ బడసినాడ
ఘనులకేవని నాయందుఁ♦ గలుగకున్న, నేదియేజెప్పి యిదీను ♦ నేలికొనుడు.

—* సప్తర్షులు పార్వతిని శివున కిమ్మని హిమవంతు నడుగుట *

వ. అనిన మును లిట్లనిరి.

- ఉ॥ సర్వజగన్నిదానుఁ డల ♦ శంకరుఁ డాదిమపూరుషుం డిఁకా
సర్వజగచ్ఛయాంబిక తు ♦ పారగిరింద్ర! భవత్కుమారి యీ
సర్వమెఱింగి వేగముగ ♦ శర్వున కీ యుమ నిచ్చి పెండిలిన్
నిర్వహణంబుసేయు మిఁక ♦ నీదగుపుట్టుక సార్థకంబగున్. 47
- క॥ లోకగురుండగు శివునకుఁ, బ్రాకటముగఁ గన్నె నిడినఁ ♦ బ్రాతేయధరా!
నీకన్న నధికు లెవ్వరు, వీఁకన్ సర్వగురుపదవి ♦ వెలయుదు విలలో. 48
- చ॥ అనుడు గిరిందుగ్గి డాఋషుల ♦ కంజలిచేసి నమస్కరించి యి
ట్లనియె మహాత్ములార! వినుఁ ♦ డాగ్రహమింతయు లేక మున్ను మీ
రనినవిధంబుగా శివున ♦ కార్య నొసంగఁగఁ బూనియుంటి ని
న్న నొకఁడు వైష్ణవుం డల పి ♦ నాకినిఁగూర్చి వచించె నెగ్గులన్. 49
- గీ॥ వెగటుగా నతఁ డని చన♦ నగడుఁజెంది, వగ శివామాత తన కూతుఁ♦వామదేవు
నకునొసంగననుచుఁగోవ♦వికలయగుచు, హఠముతోనున్న దెవఁమి♦యనిన వినదు.
- ఉ॥ నిక్కముఁ జెప్పవాడ నిఁక ♦ నేనును జ్ఞానవిహీనశేముషిన్
ఁక్కులతేనిసామియయి ♦ సన్నుతిఁగొన్నను భిక్షుకుండటం
దక్కఱకంఠమూర్తికి మ ♦ దాత్మజ సీదలఁపున్ దృఙింబితిన్
భక్కులఁకేలయంచు సర ♦ విన్ హఠమోహితుఁ డాతఁడాడఁగన్. 51

చ॥ మనముల నమ్మునుల్ శివుని ♦ మాయకు మెచ్చి యరుంధతిఁ గిరిం
దునిసతిఁ దేర్పఁబంపఁగ న ♦ రుంధతియున్ జని శోకమూర్ఛితా
త్మను శయనస్థితఁ గుధర ♦ తల్లజదారను జేరి వేగ ని
ట్లనె మధురోక్తిచాతురి పి ♦ యంబు హితంబును వెంబడింపఁగన్. 52

ఉ॥ మేనక ! సాధ్వీ ! లెమ్మిఁకను ♦ మీదగు నిమ్మనకే నరుంధతిన్
మానివరుల్ గృపాలు లన ♦ మానులు వచ్చిరనా నరుంధతీ
మానినిసుస్వరోక్తిని స ♦ మంచితవైఖరి నాలకించి య
మేనక దా నరుంధతికి ♦ మేలుగ మొక్కి యనన్ బ్రియం బిటుల్. 53

ఉ॥ అక్కజ మెంతపుణ్యము మ ♦ హాత్మ ! వశిష్టపురంధి ! పేర్ని నీ
విక్కడి కేగుతెంచుట మ ♦ హిన్ జరితారతఁగంటిఁ దల్లి ! నే
నిక్క మపత్యయుక్తముగ ♦ నీదగు దాసిని శ్రీసమాన ! యిం
కెక్కుడు ప్రేమతో నుడువు ♦ మేపనియేని మనఃపియంబుగన్. 54

గీ॥ అనియరుంధతిఁదోడ్కొని♦యాగిరిందు, రాణివాసము ఋషులూత్త♦ రమణుఁడున్న
యెడకుఁజనుదెంచె నమ్మునుల్ ♦ హితముతోడ, హిమగిరిందునకిట్లని♦రింపు మెఱయ.

ఉ॥ ఓ గిరిరాజవర్య ! సుగు ♦ ణోజ్జ్వల ! మా పలు కాలకింపు నీ
బాగును గోరి చెప్పెదము ♦ భర్తఁడు యోగివరుండు దారసం
యోగముఁ గోరఁ డా హరి దు ♦ రుద్ధరతారకపీడితామరో
ద్వేగముఁ బావగోరి శివుఁ ♦ బెండిలి యాడుమటంచు వేడుటన్. 55

గీ॥ లోకరక్షణఁ గోరియు ♦ నీకుమారి, కకు నొసంగిన వరమును ♦ గాంచియును శి
వుండు పెండ్లాడఁగోరె వేటొండుగాదు, భూధరేంద్ర ! యసామాన్యపుణ్యసాంద్ర.
వ. కావున నిక జాగుమాని నీతనూజాత నా జగదీశ్వరున కిచ్చి ధన్యుండవు గమ్మనిన
నమ్మునీందులకు హిమవంతుం డిట్లనియె. 58

—* వైష్ణవబోధచే హిమవంతుండు శివునకుఁ గన్య పీయసనుట *

మ॥ ప్రభుసామగ్రి యొకింతలేదు పుడమిన్ ♦ బ్రాముఖ్యమున్ గొన్న మేల్
విభవంబేదియు లేదు భోగమనినన్ ♦ వేరంబె యాత్మీయబం
ధు భటశ్రేణి వినంగ రాదు యతినా ♦ ఘండెందు నిర్లప్తఁడా
యభవుం డాతని కెల్లు నాతనయ నీ ♦ నాసింతు మానీశ్వరుల్ ! 59

చ॥ భయమునఁగాని యే గృపణ ♦ భావముచేతనుగాని యాతత
స్మయమునఁగాని యంచిత వి ♦ చారణ మానియుఁగాని చిన్నిక
న్నియ కనురూపమారయక ♦ నెట్టన నెవ్వనికే నొసంగినన్
రయమున నాతఁ డొందునిక ♦ రారవమంచు వచించు శాస్త్రముల్. 60

వ. కాపున

క॥ కందర్పారికి గన్నియ, నుం దానముసేయబూన ♦ నుజుడి! ఋషిసం
క్రందనులు! మీర లెఱుగని, చందములే దరసి చెవుడు ♦ చదురెదియోనిక.

—* వశిష్ఠుడు హిమవంతునకు హితము చెప్పట *—

క॥ అనుడు వశిష్ఠుం డిట్లనె, విను శైలేశ్వర! మదుక్తి ♦ విధమును నీకెం
దును హితకరమును సత్యం, బును ధర్మాబాధకంబు ♦ మోదకరంబున్. 62

వ. శైలేంద్రా! వినుము, తాకిక వైదిక కార్యంబులందు వచనంబు త్రివిధంబై
పరంగునని శాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించిరి. అందసత్యంబును దాత్కాలిక సుందరం
బును నుత్తరకాలాహితంబును నగు వాక్యంబును మిటారంబొప్పు సమిత్తుండు
చెప్పనయ్యది ముష్కగాుర్చు. తొలుతఁ జేదుగఁ గన్నడినను బదంపడి మేలందఁ
జేయు వచనంబు సాకతంబున హితబంధుజనుం డుపదేశించు. ఇఁకను వినుట
తోడనె యమృతపేయంబుగ నుండునదియును సార్వకాలికసుఖసంపాదకంబును
సత్యసారంబును నగు నుడి సర్వోత్తమంబై యెసంగుఁ గాపున నద్దానిని నిర్విశంక
ముగ నారయుము. 63

చ॥ వెలువలి సంపదల్ గనఁడు ♦ విశ్వగురుం డల వామదేవుఁ డు
జ్వలతరతత్త్వయోగఘన ♦ సాగరభూరివిహారధీరుడై
యలరుచునుండు నాతనికి ♦ సర్మిలిఁగూర్చునె బాహ్యవైభవం
బులు పదివేలకోట్లయిన ♦ భూధరరాజకులైకభూషణా! 64

చ॥ ఇఁక నొక తేనికేనియు ధ ♦ నేడ్యునకేనియుఁ బ్రీతితోడఁ గ
న్యక నొసఁగఁ వరుం డొక ఘు ♦ నంబగుముష్పనఁ గూలినప్తు క
న్యకజనకుండు ఘాతుకుఁ డ ♦ నన్ దగియుండు శివుండు నిత్యసౌ
ఖ్యకలితుఁ డాధ్యుఁ డాశ్రితను ♦ ఖావహుఁ డారయు ధారుణీధరా! 65

మ॥ ధనదుండెవ్వని కింకరుం డల మరు ♦ త్వంత్రుం డనంతుండు కాం
చనగర్భుండును జక్రిహస్తుఁడు వ్రశ ♦ స్తంబైన నెవ్వని చూ
పునె యాదర్యముచేసి లోకహిత మె ♦ ప్లన్జేయువా రమ్మహా
త్ముని మృత్యుంజయు నెంచితీ వసదుగా ♦ మూఢానుభావంబునన్. 66

ఉ॥ ఎవ్వఁడు రాత్రిలేక పవ ♦ లేదియులేక యసత్తు సత్తు దా
మెవ్వియులేక చీఱటి ర ♦ హించుచునుండఁ జరించు నిత్యుడై
యెవ్వనిఁ గొల్చు దానల త్రి ♦ యీతనుఁ డెవ్వఁడొసంగు బోధనం
బుద్ధిభుఁగా నెఱుంగు మది ♦ నాదిమదేవు శివున్ ధరాధరా! 67

మ॥ పృథివీసంబున నీశుపత్ని యగు నీ ధీరావతంసంబు పా
ర్వతి యేతజ్జనియందు నట్లెఱుగు న ధీరావతంసంబు పా
దు తనూజన్ గిరిరాజ! శంకరుని కెం ధీరా వేడ్కనిమ్మిల్లు నీ
మతి యట్లాప్యకయున్న నీ శివ శివున్ ధీమన్నించి చేరున్ జూమి! 68

క॥ కన్యాదాన ఫలం బిడ, నన్యగతిన్ గోలుపోకు ధీమలాచలమూ
ర్ధన్యా! మా పలుకు లనా, మాన్యములని యెంచి చేయు ధీమా! మాపనువున్.
వ. ఇతను.

క॥ అనరణ్యం డను భూపతి, తనయన్ పరియించినట్టి ధీతాపసునకుఁ గ
న్య నొసఁగి రాజ్యం బన్వయ, మును దన్నున్ గాచిఁకొనియె ధీమున్నుగిరింద్రా!
వ. కావున నట్లే జగదీశ్వరునకు లాఁతిదలంపక కూఁతునిచ్చి వివాహంబుచేసి కులంబుఁ
గాచిఁకొని కృతార్థుడవు గమ్మనిన నమ్మునివరునకు గట్టులఁజేడి డిట్లనియె. 71

క॥ అనరణ్యం డన నెవఁడా, యనఘుఁడు దనకూఁతు నెవని ధీకర్తనొసఁగెనో
మునికులతలకా! నాకది, విన వేడుక వొడమె వేగ ధీవినుపింపు మిఁకన్. 72

—* అనరణ్యచరిత్రము *

వ. అనిన వశిష్ఠుం డిట్లనియె.

గీ॥ ఇంద్రసావర్ణియనఁ బృథివీ నెనఁగు మనువు, వంశమందుజనించి వేఁ
నట్టిఁడనరణ్యుడనెడు మూఁ ధ్ధాభిషిక్తుఁ, ధీశభక్తుండుగలఁడొకఁ ధీద్యగుణుఁడు.

చ॥ ఇభ్యుండు సభ్యవర్తనుఁ డ ధీనయశశపరిభాసమాన సౌ
రభ్యవరంపరాభర ని ధీరంతరదిజ్ఞీకరాంతరుండు సౌ
లభ్యముగా శతాధ్వరము ధీలన్ భృగువంశ్యుఁ బురోధఁజేసి వా
ల్లభ్యమునన్ బావర్చె నుతు ధీలన్ బానరింపఁగఁ దోడిపార్థివుల్. 74

ఉ॥ ఆనరపాలమాళికి గు ధీశాన్విత లేవురుభార్య లుండి ర
మ్మానినులందు నూర్గురు కొ ధీమారు లొకర్తుకకూఁతురున్ బ్రీయం
జౌనటు లుద్భవించిరి ధీ రాధిపుఁ డందఱికిన్నఁ గూఁతు న
న్యూనతరానురాగవిభ ధీవోన్నతిఁ జూచుచునుండు నిచ్చలున్. 75

వ. పద్మ యనుచేరం బరంగు నబ్బాలారత్నంబు కైశవంబుదఱియి యావనంబంకురింప.

క॥ సర్వాంగసుందరియునై, సర్వకలాసముదయ ప్ర ధీసాధిత యగుచున్
సర్వగుణాస్పద యగుచున్, సర్వజగన్మోహిని యన ధీజగమున వెలసెన్.

గీ॥ అంత నవయావనంబుననలరు నలరు, బోణిఁ దన తనయనుగని ధీభూపచంద్రుఁ
డెల్లదిశలకు బత్రిక ధీలింపుమీఱఁ, బనిచె ననురూపవరునిఁ గూ ధీర్పన్ దలంచి.

— * పద్మను బిష్పలాదుం డను వృద్ధముషి మోహించుట * —

మ॥ ఒకనాఁ డా లలితాంగి పద్మ కమనీ ♦ యోద్యన్మహాపద్మపం
డకలాపోజ్జ్వల పుష్పభద్రనదిలో ♦ నన్ స్నానమున్ జేయువే
డుకతోడన్ బరిచారికాశతము దో ♦ వ్రోవచ్చి తా మజ్జనం
బకలంకాత్మ నొనర్చుచున్నఁ బరమే ♦ హ్యత్మానుసారంబుగన్. 79

ఉ॥ అండజకేతనాహమిక ♦ కన్నునఁగూర్చిన నా దధీచి పు
త్తుండు మహాతపోనిచయ ♦ దుర్ధరతీవ్రమరీచి పిష్పలా
దుం డను మానితల్లజుఁడు ♦ తోయజగర్భనిభుండు మేటివృ
ద్ధుం డవగాహనార్థ మటఁ ♦ దోచి కనుంగొనె రాచకన్నియన్. 80

ఉ॥ చందురు రేకఁబోలి కడు ♦ జానగు లేనగుమోముతీరుఁ గు
ల్ముం దగు నిక్కి చక్కనగు ♦ గుబ్బచనుంగవ మేల్మెటుంగు చె
ల్వుం దభుకొందు పెందొడల ♦ పొందిక యందము చంద మక్కజం
బుం దమకంబుఁగూర్చ విరి ♦ బోఁశినిఁ జూచి మునీందుఁ డార్తుడై. 81

వ. దానీప్రముఖులఁ గాంచి యిట్లనియె.

ఉ॥ ఈ రమణీమణీజనకుఁ ♦ డెవ్వఁడు పంగడమెద్ది దీనికిన్
బేరగునక్షరంబు లెవి ♦ పెండిలియయ్యెనో లేదో యాత్మనె
వ్వారలనేన్ వరించినదో ♦ వాస్తవమొప్పుఁగఁ జెప్పఁడన్న న
వ్వారలు భీరులై నిజము ♦ పల్కిరి కల్కి తెఱంగు సర్వమున్. 82

క॥ కన్నియ యగుటను నమ్ముని, మిన్నంది నృపాలుఁజేరి ♦ మెప్పుదలిర్పన్
గన్నియ నిమ్మనె నట్లీ, కున్నన్ మిమ్మెల్ల భస్మమొనరింతు ననెన్. 83

ఉ॥ ఆనుడి విన్నతోడ నకటా యని మూర్ఛనుజెంది కుంది య
మృదనవనాథుఁ డార్తిమెయి ♦ మాన్పడియుండ జనంబులెల్లఁగా
లానలతేజు నమ్మునికులాగ్రాణిఁ గన్గొని యుల్కుఁజెంది దీ
నాననులై సభాంగణమునందు వసించిరి యెట్లకేలకున్. 84

చ॥ ముదిసినయట్టి యిట్టిమునిముఖ్యున కాత్మజధారపోయఁగా
హృదయము దల్లడిల్లు నిడ ♦ నీయకయుండిన వృద్ధ కృద్ధుడై
గొదగొనిచంపు నిందఱను ♦ ఘోరకృతాంతునికై వడిన్ వడిన్
బొదవిన యిట్టిచి క్కుడిపి ♦ పోచెడువా రెవరుండు రీయెడన్. 85

క॥ అని జనపతి పలవించుడు, జనములు విలపించి రతని ♦ సతులున్ విని మూ
ర్ఛనుగొని వగచిరి దుఃఖం, బున మిగులన్ బాగలి రతని ♦ పుత్త్రకులెల్లన్.

ఉ॥ అసమయంబునం దొక మహామహుడౌ ఋషివర్మ డా నృపుఁ
డాసి యిటుల్ వచించెను దృఢంబుగఁ గన్య పరార్థమేకదా
వాసిగ నేడౌ తేహ యొక † వత్సరకాలమునాడౌ యేనికే
నీ నుత నిచ్చివేయు టది † నిక్కము కావున విన్ను నా నుడిఁ. 87

చ॥ పురుషవరేణ్యుఁ డుత్తమతపోనిధి మానికులాగ్రగణ్యుఁ డీ
యురుతరతేజః డీతనికి † నుర్విపతీ! నుత నిచ్చి పెండ్లి వే
గిరముగఁ జేయు మట్లయినఁ † గీర్తియుఁ దేజము శ్రీయు నాయువుఁ
దొరకొను మీకు నెల్లరకు † దొడ్డతనం బిదియెంచు మాత్మలోఁ. 88

— * అనరణ్యుఁడు పిప్పలాదమునికిఁ గూతు నిచ్చి పెండ్లి నేయుట *—

గీ॥ అనిన జననాథుఁ డాత్మజఃనరసియాపె, యిష్టముఁ గాంచితగఁబురోహితులహితుల
బంధుగులఁగూర్చి పెండ్లి సంభార మెల్ల, నాయితము చేసియొక నాటియహమునందు,
క॥ ఆదరము లేకయే కన్యాదానము చేసి పెండ్లి † యమరించి వడిఁ
గాదిలినుత నల్లనితో, భూదయితుం డనిపె నపుడు † మునిపల్లి యకుఁ. 90

ఉ॥ తానును నగ్రపుత్రుఁ వసుధాపతిఁజేసి కొమారు లందఱిఁ
సేనల నేలువారలను † జేసి మహీశుండు దుఃఖతాత్ముడై
కానకు నేగి యచ్చొటనె † కాపురముండి తపంబు నేయుచుఁ
సూనశ రాంతకుఁ గడుఁ ద్రిశుద్ధిగఁ గొల్చుచుచునుండ నిచ్చలుఁ. 91

గీ॥ పద్మబద్ధోపమను దన † భార్యగాఁగఁ, బడసి తనయాశ్రమముఁజేరిఁపరమమాని
యనతిలంపటుడగు చుని † త్యంబువిహిత, ధర్మమొనరింపుచుండెను † త్తమపునరణి.

చ॥ జనకుఁ డరణ్యమేగుడు వి † శాంపతియై తగు కీర్తిమంతుడఁ
ఘనభుజుఁ డప్తు తండికయి † క్రాగి యలందురి యంత భూప్రజఁ
దనయులయట్ల కాచుచు ని † తాంతము ధర్మపుఁ దప్పకుండ మే
దినిఁ బరిపాలనంబు నుమ † తిఁ బొనరించుచు నుండె నిండుగఁ. 93

గీ॥ ఇదియె యనరణ్యచరితము † హిమనగేంద్ర! , పట్టెబట్టి యతండు తాపసునకిచ్చి
కాచికొనె నన్వవాయమఁకర్మరణినిపు, శివున కీ శివనొసగి ర † క్షింపుకొలము.

గీ॥ అనుడు చలిమలతేఁ డిట్లు † లనియె మాని, వర్మ! పద్మాశుభాంగిదాఁబలితశీర్షుఁ
బిప్పలాదునిఁబెండ్లాడి † పేర్చి నెట్లు, కాపురముచేసెనో యెఱుఁ † గంగఁదెలుపు.

ప. అనిన వశిష్ఠుండు వినుమని యిట్లనియె.

క॥ అనరణ్యకన్యయును బతి, ననయంబుఁ ద్రిశుద్ధితోడ † నబ్జాలయ వె
న్నునిఁబోలె చాల భక్తిఁ, గొని సేవలఁ జేయుచుండె † గూరిమి పేర్చిఁ.

—* ధర్మడు పద్మాదేవినిఁ బరీక్షించుట *—

మ॥ అరవిందానన తీర్థమాడ నొకనాఁ డభ్రాపగఁ జేరఁబో
న రహిఁ ధర్మడు రాజరూపుడయి భా ధి స్వస్మస్మధాకారుడై
పరమాలంకృతగాతుడై నవవయః ధి ప్రాగల్భ్యరోచిష్ఠుడై
వరరత్నోరుశతాంగయుక్తుడయి య ధి బృహత్ బరీక్షింపఁగఁ.

97

వ. తారసింది యిట్లనియె,

ఉ॥ సుందరి ! యిందిరాసతిని ధి సోమునియందపురాణి రోహిణిఁ
విందగులేతజవ్వనపు ధి వింతలఁ బంతము లాడుచున్న నీ
యందము చందముల్ గెలిచి ధి యాటడిఁగేరడమాడి మీఱు నిం
దిందిరవేణి ! యేలుమిక ధి దీనుని నీ పరిచారకున్ దమిఁ.

98

చ॥ కడుముదుకై రుజఁబడలి ధి కాటికిఁ గాళ్ళను జూచియున్న న
వ్వెడఁగుమునిఁ దగన్ గొలువ ధి వేడుక లేమిటనబ్బు నీకు నేఁ
బుడమిదొరఁ రతిప్రియుడ ధి భోగనమర్థుడ నర్థినై తి నీ
కెడపక నాకురాణివయి ధి యెల్లసుఖంబులఁ గొన్న కోమలీ!

99

మ॥ తను వత్సంతము భంగురం బలఁతి యీ ధి తారుణ్య మద్దానిలో
ఘనపుణ్యోదయ మిట్టి చక్కఁదన మీ ధి కాంతారభాగంబులో
నను బ్రేమించి మనోజభోగముల నా ధి నందోన్నతుల్ మీఱఁగాఁ
దనివిఁజెంది భనజ్జనిఁ గడిమిమై ధి ధన్యంబుగాఁ జేయుమా !

100

మ॥ సొగసుల్ గుల్కెడు కల్కు లెక్కుడుగ నా ధి శుద్ధాంతమందుండి రా
మగువల్ నీ చరణంబు లొత్తుచు నినుఁ ధి మన్నింతు రేప్రాద్దు లి
మ్ముగ నీ యిష్టమువచ్చిన ట్లనిశముఁ ధి భోగింపుమీ యింపుమైఁ
దగ దీ మోనినిఁబాసి నన్నెనయుమీ ! ధి తస్మిశిరోరత్నమా !

101

క॥ అని మీఱుచున్న తమకం, బున నరదము డిగ్గి వేగఁ ధి బూఁబోణినిఁ జే
కొన డాయుచున్న దవ్వలఁ, జని యదలిచి యిట్టులనియె ధి సాధ్వి గినుకతోఁ.

—* పద్మాదేవి కోపించి ధర్మనకు శాపం విచ్చుట *—

శా॥ దూరంబేగుము దూర మేగుము శతా ! ధి దుష్టాత్మ ! రాజాధమా !
చీఱఁజేసెద నిన్ను ముక్కలుగ నా ధి శీలానిచే నన్యకాం
తారక్తుండవు పాపసక్తుడవు నా ధి నాథుఁ జగద్వంద్యతే
జోరింఘోళినిధాను నాడెదవె లా ధి చ్చుల్ పిప్పలాదుఁ ఘనుఁ.

103

అ॥ ఎంత వేత్తలైన ధి నెంత యుత్తములైన, నెంత ధీరులైన ధి నెంత శూరు
లైన నెంత షలఁతు లైనఁ బరశ్రీలఁ, జెఱుపఁదలఁచువారు ధి సెడుదు రెండు.

సుగంధి, ఓరి! నాదు శాపహేతి ♦ నుక్కడంగి యిప్పు నీ
వే రహిణదొలంగి వే త్తు ♦ యింతు విద్ది నిక్కమా
సారసాస్త్రుఁ డెంతయేని ♦ శైత్యభావ మొందినా
వారిజారి వేడియైన ♦ బాసదప్ప దిద్దిపో.

—* ధర్ముడు పద్మాదేవి యనుగ్రహంబుఁ గోరుట *—

క॥ అని శాపవిడ ధర్ముడు, విని మనమునఁ గించనొంది ♦ వే తనరూపుణ్
గొని నిలిచి సంయమిందుని, వనజేక్షణ కిట్టులనియె ♦ వణకుచు నంతణ.

ఉ॥ తల్లి! యనుగ్రహింపఁదగు ♦ ధర్ముడ నేను నృపుండఁగాను నీ
యుల్లము నారయంగ నిటు ♦ లుద్యమమూని యెఱింగి మెచ్చితిన్
దల్లులఁబోలె నెత్తు పర ♦ దారలఁ గన్గొనువాడ నేడటల్
జెల్లని చెయ్యుఁబూని యిటు ♦ శిక్షనుజెందితి నర్హరీతిగాన్.

107

ఆ॥ చెడ్డ తెరువులోనఁ ♦ జేరి నడచువారి, కెల్ల శాస్త్రినొసఁగు ♦ నీశ్వరుండు
మంచిమార్గమందు ♦ సంచరించుచునున్న, వారి కతఁడె యిడఁడె ♦ వై భవముల.

సీ॥ కలిమి లేములను సా ♦ ఖ్యముల దుఃఖంబుల, జనమున కెవ్వఁడొ♦ సంగు నెందుఁ
జెలిమియుఁ బగయును ♦ జేకూర్చిశత్రుమి, త్రులఁజేయ నెవఁడు వే? శలుఁడుపుడమి
నీటఁజల్లనను వ ♦ హ్నికొవేడిమిన్ బాల, మాధుర్యమెవఁడు నే? మమునఁగూర్పు
మహదాదికపదార్థ ♦ మండలి హేతువా, ప్రకృతి యెవ్వనికి లోఁ ♦ బడి తనర్పు

గీ॥ సర్గరత్నాలయంబుల ♦ సలుపు నెవఁడు, ముగురుమూర్తుల కెవ్వఁడు? మూలమరయ
నట్టి పరమాత్మ శివునకు ♦ సర్థితోడ, పండనమొనర్తు దురితంబు ♦ డిందువడఁగ.

గీ॥ అని మనంబందు ఘనతరంబైన లజ్జ, యను భయంబును బెనఁగొన♦ నూరకున్న
ధర్మదేవునిఁగాంచి యా ♦ తాపసేంద్రు, రాణి యిట్లనె మనమందు? అన్వనొంది.

ఉ॥ నన్ను బరీక్షసేయఁగ మ ♦ నంబున నెంచి మహాత్మ! నీ విటుల్
చిన్నతనంబు వైఖరినిఁ ♦ జెందుటచేత నెఱుంగలేక నే
బన్నములాడి శాపమును ♦ బల్కితి స్త్రీజనచాపలంబునన్
బున్నెపువేల్పు వీ వగడుఁ ♦ బొందితిఁ జెందితి ధర్మలోపమున్.

111

క॥ నాశాపము వొలివో దా, వేశముతో నంటి నకట ♦ వృషభస్వామీ!
నీశుద్ధతఁ డెలియుదు నా, దేశింతు వ్యవస్థ నిపుడు ♦ డెలియుము దానిన్, 112

గీ॥ చందురుం డెల్లుక్షయగుజన్ ♦ జెందిపాయు, నల్లె నీవీతెవులు సెంది♦ యవలఁబాయు
మెడవఱొకభంగిక్షయ మొందె♦ దేనినీదు, త్తయముసర్గంబునకునగుక్షయమునిజము,

గీ॥ కృతయుగమునఁ జతుష్పదాఁకృతినెదనరి, త్రేతఁ జరణత్రయంబునఁ భ్రాతృనొంది
ద్వాపరంబునరెండు వఁదములఁ గలియు, గమున నొకపాదముననుండఁగలవునీవు,

క॥ ఇది విధిచోదితమై యి, ట్లాదపెను బెనువంత దీన ఁ నోరువుఁగొను పో
యెద నేఁ బతిసేవింపఁగ, సదయ! పెలవు నిమ్మనాఁగ ఁ సాధ్వి కతఁడనెన్. 115

—* ధర్ముడు పద్మాదేవికి వరంబు లిచ్చుట *—

ఉ॥ అమ్మ! శుభంబు లొందుము ర ఁ యమ్మున నీదు విభుండు దివ్యరూ
పమ్మును సూత్నయావనము ఁ భాగ్యమును రతిభోగశూరతన్
గమ్మనిపల్కుమాధురి న ఁ ఖండతరాయువుఁ గాంచి మేటిసా
ఖ్యమ్ములఁదన్న నిన్నుఁ జర ఁ కాలము లాలసము బొనర్చుచున్. 116

సీ॥ అలమృతండుకుమారు ఁ వలెఁ జరంజీవియై, ధనదునివలె మహా ఁ ధనికుండగుచు
అమరనాథునిపోల్కి ఁ వైశ్వర్యవంతుడై, గోవిందుండట్టుల ఁ శైవుండగుచు
కపిలమహామని ఁ కరణి సిద్ధుండయి, చంద్రునిచాడ్పు హ ఁ ర్షకరుండగుచు
అంగీరసునిభంగి ఁ నతిమతిమంతుడై, పరమేష్ఠిపగిది ఁ ద ఁ త్వష్టాండగుచు

గీ॥ నీదు ప్రాణేశ్వరుండిట్లుఁ నెగడు సిరుల, నీవు నిచ్చలు యువతివై ఁ నిరుపమాన
భోగసామ్రాజ్యములనొందిపుత్రదశక, మెలమిఁగ నెదు పతివ్రతాఁతిలకమ! యిఁక

చ॥ ఇట్లుల వరంబులిచ్చుడు ము ఁ సింద్రపురంధ్ర కరంబువీరయై
వటుతరభక్తిభావము వి ఁ భాసిల ధర్మనికిఁ బ్రదక్షిణం
బట నొనరించి మ్రొక్కి తన ఁ యాశ్రమభూమికిఁ బోయె నంత వి
స్ఫుటముగ నాపెఁగూర్చి బలు ఁ చోటుల నెన్నుచుఁ బోయె ధర్ముడున్. 118

గీ॥ ధర్ముడొసగిన వరమునఁ దరుణుడైన, విభునితో భోగసుఖములఁవెగ్గలముగఁ
దనిసి పదుగురుతనయులఁ గనిముదమునఁ, దనరెఁబద్మామహాదేవిఁ ధాత్రీయందు.

ఉ॥ కావున శైలరాజ! యిఁక ఁ గాళిక నీశున కిమ్ము పంతమున్
బోవిడు మేడరోజులకుఁ ఁ బూర్ణకలానిధి పుత్రయుక్తుడై
శ్రీవిలసిల్ల రోహిణిఁ ఁ జెంది వసింపఁగఁ బంచమంబునన్
జీవుడు గ్రాల లగ్నపతి ఁ చెల్వుగ లగ్నమునన్ వసింపఁగన్. 120

గీ॥ విను శుభగ్రహదృష్టమై ఁ వెలసి పాప, దృష్టిఁగన దీముహూర్తంబుఁ దీన మార్గ
మాసమున సోమవారంబుఁ మాపునన్ శి, వను శివునకిచ్చిసల్పువి ఁ వాహమరసి.

—* హిమవంతుఁ డాలోచించి పార్వతిని శివున కిచ్చెదననుట *—

ప. అని వశిష్ఠుం డిట్లుప దేశించి మనంబునందు శివున్ దలంపుచు మిన్నకున్నంత
మేనకాఁకాంతుం డమ్మహాత్ముని వచనంబున కక్కజరబునొరది. మైనాకముఖ్య

లగు కుమారకులను. సుమేరుప్రముఖులగు నిఖిలపర్వతరాజబంధువులను గాంచి యిట్లనియె.

122

ఉ॥ వీర వశిష్టవాక్యముల † వింటిచికాడె హితంబుగాఁగ మై
నాక ! మహేంద్రభూధర ! క † నద్దనవైభవమందరాద్రీ ! చా
మీశరగోత్ర ! వింధ్యగిరి ! మీ † రలు కార్యమెఱింగి పేర్చిమై
నాకు వచింపుఁ డిప్పుడు మ † నశ్రియమొంది యొనర్తు నేనటుల్.

123

చ॥ అనవుడుఁ బర్వతేంద్రు లిటు † లాదటఁబల్కిరి దేవకార్య మిం
పొనరఁగఁ గూర్చనే యిటుల † నుద్భవమొందెను గాళి, యందు శ
ర్వునికయి తాఁ దపోవ్రత మ † పూర్వముగా నొనరించి శంకరుఁ
బెనిమిటిఁగా వరంబుఁగొనె † బేరిమి నిద్రి విమర్శనార్హమే ?

124

క॥ సందియమొందక యింక బా, లేందుధరున కిమ్ము వేడ్క † లిగురొత్తఁగ నీ
నందన నని గిరివరు లా, నందంబుగఁ జెప్పిరవుడు † నగరాజునకున్.

125

చ॥ విని హిమవంతుఁడెంతయును † వేడుకఁజెందె హిమాద్రిజాతయుఁ
ఘనముగ మానసంబున వి † కాసమునొందె మహర్షు లాత్మలోఁ
గొనిరి ముదంబు మేనకకుఁ † గొందలమాట నరుంధతీమన
స్విని ప్రియవాక్సమత్కృతులఁ † జేతముఁ బ్రీతముఁజేసి నెంతయున్.

126

చ॥ మునుల కరుంధతీసతికిఁ † బొందుగ నాథునితోడ మృష్టభో
జనములఁబెట్టి తాఁగుడిచె † శైలకలత్రము శైలనాథుఁ డా
యనఘులకుఁ విడంబులిడి † యంజలిచేసి మహాత్ములార ! నా
తనువు మనం బపత్యమును † ధాత్రీయు ఋద్ధియుఁ జంద్రమాళివే.

127

క॥ అని తనతనయను నాదర, మున నగల నలంకరించి † భూధరుఁడు వశి
ష్టునికడనుంచి యనెన్ శ, ర్వునిసామ్మిది నిశ్చితంబు † మునివరులారా !

—* ఋషులు పార్వతికిఁ బ్రధానంబుచేసి శివునికడ కేగుట *

వ. అనిన మును లిట్లనిరి.

గీ॥ శంకరుఁడు భిక్షుకుఁడు; దాతశైలరాజు; , భిక్షపార్వతి; యింకనొండుపేర్కెగలదె!
ధన్యుఁడవు శైలరాజమూర్ధన్య ! నీదు, భాగధేయంబుఁ బేర్కొనఁ వలనుగాదు.

చ॥ ఎలసము మీఱ నిట్లని ము † నీంద్రులు పార్వతిఁ జేతనంటి పెం
వలరఁగ దీవనక సలిపి † రమ్మరొ ! శంకరుఁ బెండ్లియాడు ని
చ్చలు సుఖదాత్రీవై తనరు † శర్వున కెప్పు వలకువకుమం
దలి నెలరేకవోలె నికఁ † దన్ని ! భవద్గుణరాజ రాజిలున్,

180

క॥ ఆశాసింది యిటుల్ మా, నీశానులు పుష్పఫలము ♦ లిడి రార్యకు శై
లేశునకు వక్కలాకులు, బ్రాశస్త్వముగాఁగ నిడిరి ♦ బరవస మెసఁగన్, 131

గీ॥ అగకులేంద్రుండు మంగళా ♦ యనము గదురఁ
బసపు గుంకుమునుఁగొని ♦ పరఁగఁ దనదు
మీసము లలంకరించె బే ♦ ర్మిన్ ఋషులు వి
వాహ శుభలగ్న మప్పు డే ♦ ర్పఱచి రంత. 132

వ. పరస్పరంబు సంతుష్టులై శుభప్రసంగంబు లాచరించి యున్నంత సప్తర్షులరుంధతీ
సహితులై మేనకానగరాజుల వీడ్కొని నిమేషమాత్రంబునఁ గైలాస
ద్వారంబుఁజేరి నంది యనుమతినంది మహేశ్వరాస్థానంబుఁజేరి సాష్టాంగంబారగి
మొక్కి యిట్లు వక్కాణించిరి. 133

శా॥ దేవాధీశ ! మహేశ ! భవ్యకరుణా ♦ దీవ్యత్నముద్రా ! భవ
తేవాసక్తులమైన మానుడుల నెం ♦ తేబ్రీతి నాలింపు మే
నావామాక్షీకిఁ బర్యతేంద్రునకు నా ♦ నాభంగులన్ బోధలన్
గావింపఁ దెలివొంది నీ కుమనిడం ♦ గాఁ జెప్పి రొప్పొందుచుకా. 134

గీ॥ నాల్గహమ్ముల కిఁకను ల ♦ గ్నంబుదేవ !
సురలతో నీవు హిమగిరి ♦ కరిగియందుఁ
బార్యతినిఁ బెండ్లియాడుము ♦ భంగమోద
మెసఁగఁగఁ గుమారలబ్ధికై ♦ యిచ్చ మెఱయ. 135

వ. అనిన విని మహేశ్వరుండు సంతుష్టాంతరంగుండై మునివర్షుల కిట్లనియె. 136

ఆ॥ పెండ్లియనఁగ నేమొ ! పేరంటమన నేమొ, నాకుఁ బరిచయంబు ♦ లేకపోయె
నిందుఁ గడఁగి చెప్ప ♦ డి యేమివలయునో, నిగమవాదులార ! ♦ నేర్పిపేర్పి. 137

వ. అనుడు విని మునులు శివుని తొకివచనంబుల కలరి నవ్వుచు నిట్లనిరి. 138

క॥ కమలామాధవులను వా, గ్రమణీధాతల శచీపు ♦ రందరుల విభూ !
సుమనోగణముల సన్మృని, సముదయముల నచ్చరలను ♦ సరఁగబిలువుమీ.

క॥ వారెల్లవచ్చి సర్వము, నేరువుతో సిద్ధపఱచి ♦ నెయ్యమెసంగన్
గూరుతురు పెండ్లి లోకా, ధార ! యికన్ బోయివచ్చెదము సెలవిమ్మా. 140

—* హిమవంతుండు శివునకుఁ గల్యాణపత్రికఁ బంపుట *—

వ. అని సెలవొంది ఋషు లారంజోతితో నిజధామంబుల కరిగి రంత నట హిమవం
తుండు పుత్రమిత్రబంధు సపరివారసామంతయుతుండై గర్భండను స్వపురోహితుని
తోడ లగ్నపత్రికను లిఖింపఁజేసి మహేశ్వరునకుఁ బుత్తెంచివఁ బరమేశ్వరుఁ

డతిప్రీతుండై యద్దానిఁ బుచ్చికోని తెచ్చినవారలకు దుకూలాంబరమణిమయా
భరణంబుల యఘోచితంబుగ నిచ్చి యనిపిన నవ్వారు సంతృప్తులై మరల హిమ
వంతున్ జేరి మహేశ్వారి౯తబహుమానంబులఁ గాన్పింపుడు హిమవంతుఁ డత్యంత
సంతోషితస్వాతుండై పరిజనంబులకు వివాహసామగ్రిన్ గూర్చ నాదేశించిన
నవ్వారలు.

141

—హిమవత్సరిజనులు పెండ్లిసామగ్రినిఁ గూర్చుట *—

సీ॥ బియ్యంబు గోదుమల్ ✱ పెసలు కందులు మిన్ను, లలచందలును సెనఁగలునుగొండ
లం తేసి కూరిచి ✱ యందుఁ బెసల్ మొద, ల్లలవాని పప్పులు ✱ గాఁగ విసిరి
యెల్ల ధాన్యపుఁబిండ్లు ✱ నెనఁగించి నువ్వు లా, వాలు మెంతులు మిచి యాలుజీల
కఱ్ఱ యిమ్ములు నువ్వు ✱ కప్పరపుంగట్లు, చింతపండు గుడంబు ✱ చెఱువులగమి

గీ॥ తేనెచక్కెర హైయంగ ✱ వీనములయు, నేఱులును నాల పాల్ పెద్ద ✱ నేర్లునూనె
బావులును నేతినూతులు ✱ పసపుగుట్ట, లటుకు లింగువ సొంటియిం ✱ డ్లమరఁగూర్చి

గీ॥ మఱియుఁ గజ్జారపండ్లు గొఁబ్బెరయుఁ దమల
పాకుదోటలు పోకల ✱ మ్రోకులును ల
వంగములు జాజికాయ ల ✱ వ్యానిపత్తి
రియును నేలకికాయల్ వెలయు నిరవులు.

143

గీ॥ గసగసాల్ ధనియాల్ కలకండ ద్రాక్ష, పండ్లునున్ జీడిమామిడి ✱ పప్పుచార
పప్పు కుంకుమపూవు జఱివాది పునుఁగు, కుంకుమును జందరముగల ✱ కొట్లబారు.

గీ॥ అగరు బుక్కాగులాలును ✱ నత్తరువును, గోరజము కస్తురియును బఁసీరుఁ బచ్చ
కప్పరంబుగచోరముల్ ✱ కమ్మఘౌప, పుంబొడులు పున్నవత్తులు ✱ పొలుచుగదులు.

ఉ॥ బంగరుపల్లెరంబులును ✱ బంగరు తామరపాకులున్ మఱిన్
బంగరరంటియాకులును ✱ బంగరుగిన్నెలు పైఁడిదొన్నెలున్
బంగరుపంచపాత్రములు ✱ బంగరుచెంబులు పైఁడిబిందెలున్
బంగరు వీటిపేటులును ✱ బంగరుటుద్ధరణుల్ సమృద్ధిగాన్.

146

గీ॥ పైఁడిపన్నీరుబుడ్లును ✱ పైఁడిచంద, నంబు గిండ్లును బైఁడిక ✱ ప్పంబు గిండ్లు
పైఁడియత్తరుబరణులు ✱ పైఁడియగరు, వత్తులమరించు పాత్రము ✱ ల్వరుసమీఱు.

చ॥ వలిపపుఁబట్టుబుట్టములు ✱ వన్నెల వన్నెల మించు పావడల్
జలిబిలిజాళువా సరిగ ✱ చీరలు బంగరుపట్టురై కలున్
జెలువపుఁ బట్టుదోవతులు ✱ జిత్రవిచిత్రపుఁ బైఁడికండువాల్
జలతరుపట్టుపేలువులు ✱ సౌరగురాజ్కవచేలము ల్గడున్.

148

మ॥ మణిహారంబులు వజ్రపుంగడియముల్ ♦ మాణిక్యతాటంకముల్
గణనీయామలతారహారములు ము ♦ తైరత్న కేయూరముల్
క్వణదుద్యన్తణినూపురంబులును భా ♦ స్వద్రత్న కాంచుల్ శిరో
మణులున్ గాంచనయజ్ఞసూత్రములు శుం ♦ భత్పద్మరాగోర్మికల్. 149

క॥ నవధాన్యంబులు లాజలు, నవరత్నంబులును దర్భ ♦ నవతంతలునున్
నవపంచపల్లవంబులు, నవకల్పసుమములు దగు గొ ♦ నబుఁ బుట్టికలున్.

చ॥ అరిసెలు చక్కిలంబులును ♦ నప్పడముల్ వడియంబు లింపుమీ
ర్గరిజెలు లడ్డువంబులును ♦ గమ్మనిరొత్తెలపూపముల్ చవుల్
పొరయు జిలేబులున్ మణుగు ♦ పూవులు సేవెలు నాసవంబులున్
బరిపరియూరుఁగాయలును ♦ బానకముల్ పలుతీరు లొప్పుగాన్. 151

వ. మఱియు ననేకప్రకారంబులైనవస్తుప్రకరంబుల నాయితంబుచేసి యమరిక
మెఱయనుంచి రంత గోత్రపురంధ్రు లొక్కశుభముహూర్తంబున జౌరనువాసి
నీజనంబులన్ గూడికొని పార్వతికి మంగళాలంకారంబుఁ జేయందొడంగి
తా మమూల్యదివ్యాంబరహరిద్రాచందనకుసుమాభరణాలంకృత్యై

—* సువాసినలు పార్వతినిఁ బెండ్లికూతును జేయుట *

గీ॥ మంగళస్నాన మాజగ ♦ స్మంగళాంగి, కనుపుగాఁగూర్చి తడియొత్తి ♦ యందమైన
జలతరీజిల్లుబట్టవల్వలను గట్టి, నుదుటఁ గల్యాణతిలకంబు ♦ గుదురుపఱచి. 153

గీ॥ పునుఁగునెత్తావికలపంబుఁబూసి యఱుతఁ, గై శ్యమున హరిచందన ♦ కల్పపుష్ప
దామములఁగూర్చి మణిమయో♦ధారభూషణములఁగై సేసిరుత్పంచంబమరనపుడు.

క॥ గిరిరాజేంద్రుఁడు కౌతుక, మరుదొప్పఁగ బంధుమిత్రు ♦ లందఱినిఁ దగన్
వరుసగఁ బిలువఁగ నంతనె, బిరబిర వార్వచ్చి రస్తు ♦ పెంపుదలిర్పన్. 155

క॥ ఘనవిభవమొప్పుఁ గాంతా, జనములతోఁ బుత్తమిత్ర ♦ జనములతో వా
హనములతోఁ బరిచారక, జనములతో వచ్చిరపుడు ♦ శైలకులజనుల్. 156

ఉ॥ శ్రీచెలువొందురత్నములు ♦ చెన్నెసలారెడు నాణిముత్యముల్
పూచిన పైఁడితామర ల ♦ పూర్వమణుల్ పవడంబుతీవెలున్
రోచనమున్ మృగీమదము ♦ రుక్మముఁ గాన్కలఁదెచ్చి రట్లు క్రొం
చాచలకాంచనాచలగ ♦ జాచలవింధ్యమహాచలేశ్వరుల్. 157

మ॥ మఱియున్ మందరచందనాయతనరా ♦ మత్స్యధరంబుల్ రహిన్
గరవీరాద్రియు దద్దురాద్రియును శ్రీ ♦ కాలంజరాహార్యముల్
బిరుదొప్పారెడు పారియాత్రగిరి యా ♦ వృద్ధాచలంబున్ రమా
శరమా వేంకటశైలరాజమును వే ♦ డ్కూపచ్చె నత్సన్నతిన్. 158

గీ॥ ఇతఁక ద్రికూటామృకూట మఃపేంద్రకూట, గంధమాదనమాల్వవఃప్రవరులు
బ్రహ్మపుత్ర సరస్వతీ ధావలదా శ, రావతీ సింధు శోణ భద్రా నదులును.

క॥ గంగయు యమునయు నర్కద,యుం గోదావరియు భీమయుం గృష్ణయును
బాంగెనగఁ దుంగభద్రయు, నుం గా వేరియును సరయునున్ బ్రియమొప్పన్.

ప. ఇతఁ ననేకంబులగు గిరి నదీనదంబు లుమామహేంద్రుల యుద్వాహంబని మహా
త్సాహంబున ననేక రత్నోపాయనంబులఁ గొని నిజానుచరసముదయంబులతోడ
నోషధిప్రస్థంబునకు విచ్చేయ నప్పుడప్పురంబు బహుజనాక్షీర్ణంబును రమణీయ
కేతుద్వజవిరాజితంబును జతురంగబల విలసద్రజోవితానాచ్ఛాదితార్కమం
డలంబునునై పరంగె నంత హిమవంతుం డరుడెంచినట్టి బంధుమిత్రసామంతా
భ్యాగతజనంబునకెల్ల నెదురేగి యుచితరీతి సన్మానించి కాంచనసాధంబుల నివ
సింపఁజేసి వివిధోపచారంబులఁ బరితోషంబు సేయుచు స్వపురోహితుండగు గర్జుని
యనుమతిన్ గల్యాణమంటప నిర్మాణంబునకై విశ్వకర్మను బిలిచి సెలవొసంగ
నతండు.

—* కల్యాణమంటప నిర్మాణము *

క॥ పదివేలయోజనంబులు, చదరము గల్గినసమస్త లమునందుఁ బసం
దొదవఁగ వివాహమందిర, మొదవించెను గనకమణిగళోల్లసితమునున్. 162

ప. అందు

శా॥ ప్రాకారంబులు ద్వారముల్ గునుమితాఃరామంబు లచ్ఛాంబునా
భీష్మోద్భాసితటాకరాజములు కేళీకుంజపుంజంబులుక
కేకిస్థానములుక విచిత్రగృహముల్ ధీరాద్వారసంభారముల్
పాకాగారము లారగింపుఁజవికెల్ ధాండారగేహంబులుక 163

శా॥ నానావర్ణకుశేషయప్రకరకాం తక్రాంచకాదంబని
స్వానానూనసరోవరంబులును దీ వ్యధృర్మహర్మ్యంబులుక
గానాగారము లైందవాశ్మమయరంగచ్ఛంద్రశాలల్ గడుక
జానౌపచ్ఛల తిన్నెలున్ ఘనమణిస్తంభాంగణంబుల్ రహిన్ 164

మ॥ జలయంత్రంబులు నీశ్వనాడు గదు లా స్థానంబు లంతఃపురం
బులుఁ బూజాయతనంబులున్ మణిమయా భోగప్రసాదాలలు
జ్వలరత్నతతశాతకుంభమయమం చప్రాంచితాగారముల్
లలితార్కాయితరత్నదీపవితతుల్ రంగ త్తటిజ్ఞోత్తులున్. 165

క॥ బంగారు మేల్మీ మేనా,లుం గనకపుటందలంబులున్ బలుతీర్ణా
రంగారు రవల తేరులు, బాంగగు ముత్యాలసరుల భవ్యకవితతుల్. 166

గీ॥ వాపికాభాససుస్థల ధాగములును, సుస్థలాభాసవాపికాస్థామములును
చరతతీన్ బురుడించు నచరచయం బ, చరములన్ గ్రేణిచేసెడుచరవితతులు.

వ. మఱియును.

ఉ॥ కల్పితపర్వతంబులును ధగల్పితనిర్వహణీవతంసముల్
కల్పితసింహముల్ మఱియుఁ ధగల్పితమత్తకరీంద్రయాధముల్
కల్పితగోకులంబులును ధగల్పితసాదితురంగసంఘముల్
కల్పితహంసపంక్తులును ధగల్పితవీరభటుల్లలిర్పఁగాన్. 168

శా॥ క్షీరోదంబున జాతమాత్ర యగు లక్ష్మీదేవి కైరావతం
బౌరాజీవసరంబు నిచ్చుచోదిన్ మైరణ్యలక్ష్మీ మహా
శ్రీరంజిల్లఁగ స్వర్ణపద్మసరహ ధ్రువేష్ఠమున్ దద్భ్రహ
ద్వారంబందున నిల్పె శిల్పరచనా దాత్యంబు పేరొందఁగాన్. 169

క॥ మఱియొక్క ద్వారసీమను, నరుదుగ రాజతపునంది ధనమరిచి నెఱిగా
నిలుగెలఁకుల సితచామర, ధరముల రాజతగజములఁ దనరఁగ నిలిపెన్.

ఉ॥ ఇమ్ముగ లోకపాలకుల నెల్లర మానులనెల్లరన్ స్వగే
హమ్ములతోడ నాత్మదయ తాత్మజవాహనసైనికాప్తబృం
దమ్ములతోడ నొక్కయెడ దారుమయంబులఁ జేసి నిల్పె మో
హమ్మునుజెంది ప్రేక్షకుల హా! యని మాటికి మెచ్చునట్లుగాన్. 171

చ॥ ఒకయెడ హేమపద్మమున నొప్పగ ధాతను బల్కుకల్కి హం
సకులవతంసమున్ నిగమ సంచయమున్ సనకాదియోగిరా
ణ్ణికరము నారదాదికమునిప్రకరంబును సిద్ధసంఘమున్
రకముగనల్పి నిల్పెను గ రంబు ప్రమోదమునొంద నాగరుల్. 172

చ॥ చిలువలతేని సెజ్జవయి శ్రీసతి పాదము లొత్తుచుండఁగా
నలువయు నాభిప్రస్కరము నన్ శుక్రిగానము సేయుచుండఁగా
బులుగులతోడ తొక్కగవఁ బొందుగ వీవన వేయుచుండఁగా
నల హరిని రచించి కడు నందముగా నమరించె నొక్కెడన్. 173

ఉ॥ శ్రీవెలయంగ వాసవుఁ డ శేషమరున్నివహంబుఁ గొల్ప నై
రావణగంధసింధురము రాణదలిర్పఁగ నెక్కి యప్పర.
స్త్రీవితతేష్ఠ స్మృతములఁ జెల్వఁగ గాంచెడునట్లు నొక్క శో.
భావహమా స్థలంబున బ శా! యనఁ గూరిచియుంచె నేర్పువన్, 174

అ॥ ఇట్లు దివ్యరాజి నెల్లను గడుఁ జిత్ర, ముగ రచించి వేగ ముగ వివాహ
మునకువచ్చు వేలు పులకును మునుల్లకు, దక్కువారికెల్లఁ దగినయట్లు.

గీ॥ వేఱువేఱుగ మంచిని ♦ వేశనములఁ
గూర్చుదలకొని హరికి నై ♦ కుంభపురముఁ
గమలభవునకు సత్యతో ♦ కంబు హరిహ
యునకు నాకంబు నిర్మించి ♦ యుంచెనచట.

176

ఉ॥ తక్కిన లోకపాలురకుఁ ♦ దాపనవర్జ్యులకెల్ల వారివౌ
నిక్కలవంటి సద్యముల ♦ మెచ్చుగ నేర్పడఁజేసి వానిలో
నొక్కటి దక్కులేదనఁగ ♦ నుండెడునట్లు సమస్తవస్తువుల్
జక్కఁగఁగూర్చి చేర్చె హిమ ♦ వైలవతంసుడు బాగుబాగునఁ.

177

ఉ॥ పుష్పితవృక్షముల్ ఫలిత ♦ భూజములున్ నవరత్న వేదికల్
పొప్పురసాభిషేకహిమ ♦ భానుశిలాంగణమండలంబు వా
స్త్రోష్పతివాటికావిభవ ♦ దూషకనిష్కుటకోటియుఁగరహిణ
గీష్పతిముఖ్యకోవిదు లొ ♦ గిణ బాగడంగఁ బానర్చెమించుగణ.

178

అ॥ కడుబెడంగు గదురఁ ♦ గాంచన నవరత్న, రాజి యలరఁగాఁ గ ♦ రగ్రహణపు
వేది నికను యజ్ఞ ♦ వేదినిఁ బానరించె, బాలచంద్రధరుడు ♦ బాగునంగ. 179

అ॥ దేవశిల్పి యిట్లు ♦ తీర్చినమంటపం, బెలమిఁగాంచి హిమన ♦ గేంద్రుఁడపుడు
చాలసంతసించి ♦ సరగున నగర్చుగై, సేయ నాగరులకు ♦ సెలవొసంగె. 180

వ. అంత వారును

— * పౌరులోషధి ప్రస్థంబును సింగారించుట * —

సీ॥ చెలువగురంగులఁ ♦ జిత్రించి రెల్లెడ, మేడలబారుపై ♦ మెచ్చుగులుక
ముత్యాలగవనుల ♦ మరువొప్పఁగూర్చిరి, రాజమార్గములందు ♦ రాణదనర
చిత్రధ్వజపతాక ♦ శృంగారమాలికల్, గట్టిరి రకరకాల్ ♦ గాంతియలర
వైద్యుతదీపముల్ ♦ వరుసగామణిదీప, ములఁ బలుతీరుల ♦ నలరఁదీర్చి

గీ॥ రగరుపన్నీటితో రధ్య ♦ లలికిమేలి, కప్పురపుముగ్గులిడిరి చొ ♦ క్కమగు కప్పు
రపురటిమాృకు లామృప ♦ ర్ణములు గడుశు, భాయనమ్ముగఁ గట్టిరియన్నిదిశల.

గీ॥ అంతఁగలధౌతభూధరా ♦ భృంతికమున, శివుఁడు కల్యాణపత్నికఁ ♦ జేతఁదాల్చి
చదివికొని సంతసంబొంది ♦ సరగ నార, దముని నాత్మమునండ్లపు ♦ దలఁపనతఁడు.

చ॥ పరువుననచ్చి యత్తపసి ♦ భర్గుని పాదపయోజయుగ్మనం
దెఱుగి నుతింపుచున్నిలువ ♦ నీశ్వరుఁ డాతనిఁగాంచి సన్నునీ
శ్వర ! విను మదిరాజసుత ♦ చాలఁ దపస్సొనరించి నన్నుఁ దాఁ
బరణయమాడుమం చడిగె ♦ భక్తికిమెచ్చి వరంబొసంగిరికొ.

183

గీ॥ సప్తఋషులు తుషారాద్రి ధ్రువకడకుఁ

బోయి సుముహూర్తనిశ్చయం ధ్రువ బొనర్చి

రికను నాల్గవరోజున ధ్రువ వివాహ

లగ్నమందులకై నిన్ ద ధ్రువ లంచుటయ్యె.

184

క॥ అనినవిని నారదుండ, త్వనురాగముతోడ నిట్లు ధ్రువ సభవునితో

ననఘచరిత ! భక్తులకెం, దును ననుకూలుండవగుట ధ్రువ బ్రీయమయ్యెన్.

గీ॥ ఇకను దానుండైన నా ధ్రువ కెద్దియేని, దగినపనిచెప్పి చేయింపఁ దగు మహేశ !

యనినఁబర మేశ్వరుండిట్లుఁ బనియెదివ్య, మునిఁవినుముచెప్పెదనుపనిఁఘనతమెఱయ.

—* శివుఁడు నారదునిచే దివ్యజనంబులనెల్లఁ బిలిపించుట *

ఉ॥ దేవతలఁ ముసీంద్రులను ధ్రువలనెల్లఁ గళత్ర పుత్ర మి

త్రావతితోడఁ బెండ్లికి ర ధ్రువ యమ్మున రండని పిల్వఁగావలెన్

నావచనం బిదంచును జ ధ్రువ నంబులకెల్ల వచింపఁగావలెన్

సీవిటు పిల్చివచ్చి కడు ధ్రువ నేర్పునఁ గార్యముఁ గూర్పఁగావలెన్.

187

గీ॥ ఎవ్వరే నిన్న నా పెండ్లి ధ్రువ కేగుదెంచ

రేని నాత్మీయనర్థంబు ధ్రువ లోన వారి

నెఱిగి వెలిసేయఁడనఁగ ము ధ్రువ సింధుఁ డలరి

మొక్కి సలహొంది పోయె న ధ్రువ ముఖమున.

188

ప. నారదుం డతిత్వరితంబున వైకుంఠాదిసకలలోకంబులకేగి దివ్యమునిజనంబుల

కెల్లరకు శివకల్యాణం బెఱిగించి పిలిచివచ్చి యీశ్వరుఁ జేరికొనియె నయ్యవన

రంబున.

189

సీ॥ వైకుంఠముననుండి ధ్రువ వనజనేత్రుఁడు సిరి, తో సలంకృతుఁడయి ధ్రువ తోడరివచ్చె

సత్యలోకమునుండి ధ్రువ చతురాననుఁడు పల్కుఁ, గల్కితోఁ గైసేసి ధ్రువ కదలివచ్చె

అమరాలయమునుండి ధ్రువ హరిహయుం డధ్ధాంగి, తో జయంతాదుల ధ్రువ తోడవచ్చె

పావకాదికదిశా ధ్రువ పాలకుల్ తత్తన్ని, వాసములందుండి ధ్రువ వచ్చిరెలమి

గీ॥ పరుసగా భాస్కరాది సప్తమహాములు, సప్తమాతృక లలవశి ధ్రువ ప్రముఖము

షులుమునులుదివ్యసిద్ధసాధ్యులునునచ్చ, రలునువచ్చిరిగడుసంబఁ రంబుమెఱయ.

—* దేవపురంధ్రులు శివుని పెండ్లికొడుకుల జేయుట *

ప. ఇక సనేకదివ్య యక్షగంధర్వ విద్యాధరంగాదులు వచ్చి పరమేశ్వరునకు

మొక్కి నిలిచితంత మహేశ్వరుఁడును వచ్చినవారలనెల్ల యథాయోగ్యంబుగ

గౌరవించుడు వారెల్లఁ బొంగిపొరలి మహోత్సాహంబునఁ గార్యభారంబు

వహించిరపుడు కైలాసంబు మహాద్భుతోత్సవంబై యెసంగె నందొక్క
నుముహూర్తంబందు సస్తమాత్మక లీశ్వరునకు మంగళాభిషేకంబుఁ గావించి
హరిద్రచందనాక్షతపుష్పంబుల నలంకారంబుఁగావించిరి. 191

ఆ॥ విష్ణు పీశ్వరునకు ♦ విన్నపంబానరించె, దేవ ! చిత్తగించి ♦ యీ వివాహ
మర్ధి గృహ్యవిధిగ ♦ నాచరింపుము నిన్నె, యనుసరించి యెల్ల ♦ రాచరింతు. 192

ఆ॥ అనిన దేవదేవుఁ ♦ డంగీకరింపుడు, బ్రహ్మదేవుఁడవుడు ♦ ప్రాశ్నిదనర
మంటపప్రతిష్ఠ ♦ మఱియు నాందీముఖం, బులునుసల్పె దివ్య ♦ మునులఁగూడి.

ఉ॥ గౌతముఁడు౯ వసిష్ఠుఁడును ♦ గశ్యపుఁ డ్రిశిలాద కర్దముల్
ప్రీతివిభుండునున్ భృగు మ ♦ రీచి దధీచులు పైలుఁ డుత్తమ
ఖ్యాతికరుం డగస్త్యుఁడను ♦ గణ్ధుఁడు మున్నగు మానివల్ల భుల్
ధాత సమీపమందు నవ ♦ ధానముతో వసియించి మించుగన్. 194

క॥ దక్షతమెఱయంగ శుభా, పేక్షన్ వేదోక్తనియమ ♦ విహితసరణితో
దీక్షాబంధము లోకా, ధ్యక్షునకున్ గట్టి రెలమి ♦ దైవాఱంగ౯. 195

క॥ మిహిరపురోగామి నవ, గ్రహమండల పూజనమును ♦ గ్రచ్చుట విఘ్న
పహముగ నొనర్పఁజేసిరి, బహువిజ్ఞత కల్పి బల్మి ♦ పరువంబలరన్. 196

క॥ వేదత్రయసూక్తంబుల, నాదరమునఁ జదివి మంగ ♦ శాశాసనమున్
బోధిగ నొనర్చి పెండ్లికీ, బోదమిఁకని విన్నవింప ♦ భువనేశ్వరుఁడున్.

— * శివుఁడు ప్రమథ దేవబలంబులతో వివాహమున కరుగుట *—

శా॥ నానావాద్యములెల్ల మోయింగ మహా ♦ నందంబుతో నప్పర
ప్రీన్మత్తంబులు గానముల్ సెలంగ స్వ ♦ స్తిధ్వానముల్ సన్నునీ
శానుల్ సల్పంగ మంచి మూరుతమున౯ ♦ జక్రాముధాద్యుల్ జయ
ధ్వానంబుల్ పొనరింపఁగా గిరి బహి ♦ స్థానంబుఁ జేరె౯ సిరి౯. 198

వ. అంత నందికేశ్వరుండు శివానుమతి౯జెంది కొందఱ గణపాలురఁ కైలాసంబు
నంద యునిది తక్కుంగల ప్రమథ భూతగణంబులనెల్లఁ బరమేశ్వరునితో హిమ
వన్నగంబున కుత్సవపురస్సరంబుగాఁ గదలుండని యానతి నొసంగిన నవ్వార
లమితోత్సాహంబున నలంకృతులై తమబలంబులనెల్ల మున్నిడుకొని వేఱు
వేఱుగ నిట్లు ప్రస్తానంబుఁ జేసిరి, 199

సీ॥ కోటిబలంబుఁ దో ♦ డొని శంకుకర్ణుండు, నాలుగుకోట్ల సే ♦ నల విశాఖుఁ
డైదుకోటల పైస్వ ♦ మమరంగపాలాఖ్యు, డారుకోట్లాపు సం ♦ దారకుండు
ఎనిమిదికోట్ల వా ♦ హినితోడ దుందుభుఁ, డల్లె యావేశనుఁ ♦ డల్లె వికృతుఁ
డల్లె విప్లంభకుం ♦ డట్టులే చంద్రతా, పనుఁ డింకమేటియా ♦ పారిజాతుఁ

గీ॥ డెలమిదొమ్మిదికోట్లవా ♦ హినులతోడఁ, గేకరాఖ్యుండుపదికోట్ల ♦ మూఁతతోడఁ
గుండపర్వతకులు పది ♦ రెండుకోట్ల, బలఁగములతోడ నడిచిరి ♦ చలువమలకు.

గీ॥ అగ్నిముఖుఁడొక్కకోటితో ♦ నర్కమూర్ధుఁడొక్కకోటిఘనావహుం ♦ డొక్కకోటి
నాచతుర్వక్త్రుఁ డేడుకోట్లలమహాబ, లుండు దొమ్మిదికోటుల ♦ దండులుండ.

క॥ కరణుం డిరువదికోటులు, నఱువదికోట్లొప్పుగాక ♦ యాదోదరుఁడున్
హరువగు సైన్యంబలరఁగ, నరుదుగ నడచిరి హిమాల ♦ యంబునకు వడిన్. 202

ప. మఱియు సర్వాంతకుండును సంతానకుండును ననుగణవర్చు లిరువురొకరొక
రఱువదేసికోట్ల బలంబులతోడను గాష్టాంగుష్ఠుండును విరూపాక్షుండును నుకే
శుండును, వృషభుండును, దాళకేతుండును, షడాస్త్వండును, జంఛ్వాస్త్వండును,
సంవర్తకుండును, జైత్రుండును, లకులీశుండును లోకాంతకుండును, దైత్యాంత
కుండును, భృంగిరిటుండును, నశనియు, భానుకుండును నొక్కరొక రఱువది
నాలుగుకోట్ల బలఁగంబులతోడను మధుపింగుండును, గోకిలుండును, నీలుండును,
బూర్ణభద్రుండును నను వీరపురుషులు ప్రత్యేకంబు తొంబదికోట్ల దండుతోడను
సన్నాహుండును, గుముదుండును, సమోఘుండును, గోకిలస్త్వండును, గందు
కుండును, గుండలుండును, నుమంత్రుండును, మహాకేశుండును గాలుండును,
గాలకుండును, మహాకాలుండును, నగ్నికుండును, ననుగణనాథులు వేఱువేఱుగా
నూఱుకోట్ల యనీకినులతోడ నుత్సవంబొప్పు మహేశ్వరవివాహార్థంబై కదలి
నడిచిరి. ఇక భూతకోటిశతంబులతోడను బ్రమథకోటిసహస్రింబులతోడను
జతుష్ఠికోటి రోమజాతకదంబములతోడను శ్రీ వీరభద్రుండును క్షేత్రపాలుం
డును శైరవుండును మహేశ్వరప్రతినిధి యగు నందికేశ్వరుండును నిఖిలసేనాని
యగు చండిశ్వరుండును బ్రహ్మోదంబుతో వారువంబులెక్కి దత్తావధానులై
ముంధఱ నడిచిరందు.

క॥ అందఱు చంద్రఖండధరు ♦ అందఱు సీలగళంబుగల్గువా
రందఱు భూతివుండధరు ♦ అందఱు నందిపతాకలొప్పువా
రందఱు సత్సహాధరు ♦ అందఱు రత్నవిభూషణొప్పువా
అందఱునున్ దిగ్భూలధరు ♦ అద్భుతరూపులు శర్వసన్నిభుల్.

204

క॥ కొందఱు పృథివీచారులు, గొందఱు పాతాళచరులు ♦ గొందఱు ఖచరుల్
గొందఱు నాకచరులు మఱి, కొందఱు వివిధప్రదేశ ♦ కుశలులు సిద్ధుల్. 205

ప. ఇల్లుసంఖ్యాతిదుద్రచయంబు జయసంవాదంబులతో ననేకమరుకశంఖుంటూభేరి
దుందుభి పటహనిస్సాణ వేణువీణా మృదంగాది వాద్యశ్రేణులతోఁ బరమేశ్వర
కల్యాణంబునకై ప్రయాణంబు సేయుడు వారలతోడ.

206

సి॥ తప్తకాంచననిర్మితంబైన పూర్ణకుం, భంబాప్పు నుత్తమాం ♦ గంబుతోడ
పరజనంబులకెల్ల ♦ భయము బిట్టానంగు, ఘనంబైన ప్రేతాం ♦ నంబుతోడ
సర్వాంగములందుఁ ♦ జాలంగ వెఱపించు, సర్వాభరణముల ♦ సౌరుతోడ
వికటస్మృతములతో ♦ వింతవేడుకసేయు, తతపరిచారికా ♦ తతులతోడ

గీ॥ మురియుచుండిన వికృతంపు ♦ మోకముతోడఁ
దామరసములఁబోలు నే ♦ త్రములతోడ
శాకినీధాకినీభూత ♦ సమితి గొలువ
భవుని చెలియలౌ చండిక ♦ బయలుదేఱె.

207

క॥ సుమనస్సముదయ మఖిల, ప్రమథగణం బగ్రమండు ♦ రవళి దనర్పన్
దమ తమ వారువములతో, సుమాళమమరంగ వెడలె ♦ సాంపెనలారన్.
వ. అందు.

మ॥ దివిషత్సంఘము గొల్వఁ దాన్త్యనిపయున్ ♦ దేజంబుమీఱక రమా
ధవుఁ డారోహణచేసి చామరము లు ♦ ద్యచ్ఛత్రమున్ బార్షద
ప్రవరుల్ వేడుకతోడనేయఁ బరివా ♦ రంబెల్ల నల్లిక్కు లు
త్సవమొప్పున్ దనుడాసి రాఁ దరలెఁ జే ♦ తం బెంతో ప్రీతిన్ గొనన్.

209

చ॥ సలువయు సంచవారువము ♦ నక మురువొప్పంగ నెక్కి దివ్యహా
నులు సనకాదినందనులు ♦ నున్ దనువుల్ ధరియించిట్టి ప్రా
బలుకులు శాస్త్రముల్ చెలగి ♦ బాగుగఁదన్ గొలువన్ గరంబుపెం
పలర మహేశసేవనభ ♦ రాలనుఁజై గదలెన్ రయంబునన్.

210

క॥ వాసవుఁ డై రావతమున్, వాసి యలర నెక్కి యాత్మ ♦ వర్ణముతోడన్
భాసురగతి వెడలెను దన, తోసకలామరులు చెలువు ♦ తోరాణిఁడన్.

211

వ. అనంతరము సర్వఋషులును నాదిత్యాదినవగ్రహంబులును దేవమునియగు నార
దుండును వైణికశిరోమణియగు తుంబురుండును, గాయకులగు హాహా హూహూ
లును, నాశ్వి నేయద్వయంబును, విశ్వావస్వాదిగంధర్వవర్షులును, గిన్నరులును,
గింపురుషులును, జారణులును, విద్యాధరులును యక్షులును, రాక్షసులును
వాసుకిప్రముఖులగు భోగిరాజవతంసులును, భూతభేతాశనాథులును, బ్రాహ్మ్యది
సప్తమాతృకలును, అదితిదేవహూతిమొదలగు దేవమాతృకలును, దితిమొదలగు
రక్షోమాతలును, సురసాదికలగు నాగమాతలును, శతరూపయు, గాయత్రియు.
సావిత్రియు, సరస్వతియు, సంజ్ఞయు, జాయయు నిందిరయు, జందురుమందయాన
లిరువదేడుగురును శాలోమి మున్నగు దేవవత్సులును నారంజోతి మున్నగు
మునివత్సులును, రుద్రీవత్సులును, దేవకన్యకలు, నాగకన్యకలు, మునికన్యకలు,
రుద్రీకన్యకలు, ఘృతాచి మున్నగు నచ్చఱుమచ్చెకంటులెల్లరును దివ్యాంబర

గంధమాల్యాభరణంబులఁ దొడి కట్టి పూసి కై సేసి ధమ్మిల్ల సముల్ల సితప్రపుల్ల హరి
చందనకుసుమదామ సారభంబులయుఁ గస్తూరీ త్నోదమేదుర మలయజగంధసార
చర్చాపరిమళంబులయు ఘనసారవీటీచర్వణామోదంబులయుఁ బరంపర ల నేక
యోజనప్రదేశంబులూక్రమించిమించి గుబాళింపఁ బుష్పకంబులెక్కి కదలిరంత.

గీ॥ వేదములచేత బహుముని ♦ వితతిచేత, ధర్మదేవత యని యెద్ది ♦ తనరు నద్ది
అతులశుద్ధస్ఫటికనిభం ♦ బై నితాంత, సుందరంబగు గోరాజ ♦ చూడమపుడు.

గీ॥ చేరి నిలిచిన ద్విజరాజ ♦ శేఖరుండు, భూరిమోదముతో నెక్కి ♦ పుణ్యసతుల
హారతులనొంది దివ్యగ ♦ ణాళిగొలుపఁ, బెండ్లి కై మంచుఁగొండకుఁ♦ బేర్చెదరత.

క॥ చని హిమవద్గిరి డగ్గఱి, వనజాక్షుం డంత శివుని ♦ పనువున సుమనో
జనముల నారసి నారద, మునివరు నంపెను దుమార ♦ భూధరుకడకున్. 215

క॥ అతఁడు చలిమలకెంతయుఁ, బ్రీతిన్ జని దేవశిల్పి ♦ విరచితమును వి
ద్యోతితబహుతరచిత్ర, వ్రాతముఁ గల్యాణమంట ♦ పముఁ గాంచి యటన్.

గీ॥ మంటపంబెల్లఁగని యందఁమర్చినట్టి, కృత్రిమ నిలింపమూర్తులఁ ♦ గృత్రిమర్చి
వరులఁగృత్రిమమూర్తియై♦ పఱలుతన్నుఁ, బోల్చిపరికించిబమ్మెర♦ పోయియపుడు.

— * నారదుఁడు వివాహమంటపమును జూచి భ్రమించుట * —

వ. మఱియు నవరత్నఋచితానేక శాతకుంభకుంభ స్తంభసంభృతంబును, గమనీయా
నేకమౌక్తిక స్తంబక జాంబూనదాంచలాంచిత విచిత్ర పట్టజాలికార్థ తిరస్కరిణీపుర
స్కృతబహుద్వారపరిశోభితంబును, గాలాగరుగంధసారఘనసారకస్తూరికాసమధిక
ధూపనిరవధికపరీమళపరంపరాసురభిశప్రదేశంబును, సురుచిరనూత్నరత్నాలంకృత
భర్మపాంచాలికాబాలికాజాలవిశాలపార్శ్వవిరాజితంబును, స్వస్తికరాస్తోకసమస్త
ప్రశస్తవస్తువిస్తార పరిపూర్ణ కోష్ఠాగార సంవేష్టితంబును, భోగవతీపురంబువోలె
బహుఘణిహారమణిదీపమాలికాడోలికా చక్రవాల విభ్రాజితంబును, నాదిత్యమండ
లంబువోలె ధగధగితాంచచ్ఛాయా విరాజమానత్రయీమూర్తి సాన్నిధ్యసంశోభి
తంబును, వైకుంఠనిలయంబువోలెపురుషోత్తమలక్ష్మీసమధిష్ఠితంబై నను విషధరే
శ్వరానధిష్ఠితంబును, సత్యలోకమువోలె జతురాస్యవాణీసరిమ్మతాస్థానీసంశోభి
తంబై నను, ననధిగతదివ్యజ్యేష్ఠాశ్రయంబును, ద్విదివంబువోలె ఘనధిషణసాచి
వ్యాంచద్దండధరపాశభృన్మహాబలబృహద్భానుపుణ్యజనేశ్వర పరీవృత సహస్రాక్ష
పరిపాలితంబై నను, దూరీకృతగోత్రభేదనావాసంబును, రాజరాజాగారంబువోలె
బహుమణిగణ ద్రవిణ రమణీయదివ్యనిధిధాన భండాగారమండితంబై నను, నపా
కృతకిన్నరకింపురుషబృందంబును బహుయోజనాయామవిశాలంబును నద్భుతంబును
నపూర్వంబును నగు పాణిగ్రహణమంటపంబును దదీయాంతరాశ్చద్యోతమాసం

బగు నగ్నిప్రతిష్ఠావేదికను గనుఁగొని యమ్మణిమంటపశిల్పకలాకాశలంబున కెక్కు
డగు నక్కజంబొంది యొక్కింతసేపు వితాకుపడి వచ్చినకార్యంబు మఱచి విన్న
దనంబునఁ దెన్నుఁదప్పి చెదరి బెదరి యదరి పదరి తిరిగితిరిగి యరిగిసురిగి యొటిగి
వలంకులఁదొలగి మలగి కలంగి యలంగి తూలిసాలి యలసిసాలసి వేసరియోసరిలి
రోసిడాసి యెట్టకేలకు గట్టిమదిన్ జేసి తెప్పరిల్లి యష్టాష్టపర్వతరాజవర్యున్ జేరఁ
బోయి బెదరుచు నాతని కిట్లనియె.

218

ఉ॥ పర్వతరాజవర్య! విను ♦ భర్గుఁడు పార్వతిఁ బెండ్లియాడఁగా
సర్వసుపర్వవర్యులను ♦ సన్నుతులన్ గణసిద్ధసాధ్యుగం
ధర్వుల నెల్లఁ దోడ్కొని ము ♦ దంబున నీ కుధరంబు డగ్గతెన్
హర్వుగ నీవిధానము ర ♦ యంబునఁ దెల్పు మకృత్రిమంబుగన్.

219

ప. అనిన హిమవంతుం డిట్లనియె.

ఉ॥ నారద! శిల్పికల్పితక♦నన్మణిమంటపదర్శనంబునన్
ధీరతయెల్లఁ గోలువడి ♦ తీవర మొందెదవేల యిందు ర
మ్మా! రుచిరాన్న పానముల ♦ మేలుగనొంది యనుగ్రహించి నా
కూరిమిపుత్తులన్ గొనియు ♦ గోపతివాహను జేరి చెచ్చెరన్.

220

క॥ కొనితెమ్ము నాదు పురమున, కని హిమవంతుండు మాని ♦ కభ్యర్హితభో
జనమిడి మైనాకాదులఁ, దనతనయులఁ బంపె మాని ♦ తల్లజువెంటన్.

221

—* నారదుఁడు హిమవత్పుత్తులతో శివునియొద్దకు వచ్చుట *

గీ॥ అంత నట మాధవుఁడు మొద ♦ లైన సురలు
దేవమునిరాక దడయుటఁ ♦ దెలిసి చిత్త
మందుఁ దత్తర మొందుచు ♦ న్నంత సతఁడు
శైలపుత్తులతో వచ్చి ♦ సంభ్రమమున.

222

క॥ శివునకు జొహారుచేసి ని, లువఁగేశవముఖినిలింపు ♦ లు మునితెఱఁగు శై
లవరు కుమారులనున్ గని, లవముదలఁకి యనిరి మునిల ♦ లామునితోడన్.

ఉ॥ ఏమి మునీంద్ర! నీవిటుల ♦ నెంతయు విభ్రమ మొందినట్లుగా
మామదులందుఁదోఁచె గిరి ♦ మండనుఁ డెవ్విధినుండె దత్సేత
గ్రామః తేలవచ్చి రిటుఁ ♦ గాళిక నీశునకీదలంచెనో
నేమముమాని వేటు మది ♦ నిన్ గొనియుండెనొ తెల్పు మన్నియున్.

224

గీ॥ అనినవిని మాని త్వష్టుమా♦యావిమోహి, తాత్పుండై విధివిష్ణుల ♦ నమరవిభుని
నేకతమ్మునఁ జేర్చి తా ♦ నిట్టులనియె, బెదరుఁజెందిన వడువున ♦ బిరుదుదక్కి.

225

- చ॥ వినుఁడు విధాత! మాధవ! త్రి + విష్ణవనాయక! త్వష్ట మేటికు
 ట్రను దలపెట్టి శీతకుధ + రమ్మునఁ గట్టె వివాహమందిరం
 బును నది యెల్లవారలకు + మోహముపుట్టఁగఁ జేయు నట్టిదా
 నిని మునుముందు నేను గని + నివ్వెఱఁజెందితి నేమి సెప్పదుఁ. 226
- వ. మహేంద్రునిఁ బరికించి మఱియు నిట్లనియె.
- క॥ నగభేది! నీవు త్వష్టకు, వగనిడితివి తొల్లి యతఁడు + వదలక యివుడా
 పగఁదీర్చఁదొడఁగి యివ్విధ, ముగ నొనరించినట్టు లెంచఁ + బోలుదృఢముగాఁ.
- వ. మఱియు నమ్మంటపంబందు.
- క॥ కృత్రిమహిరణ్యగర్భునిఁ, గృత్రిమనాళీకనయను + గృత్రిమశక్రుఁ
 గృత్రిమనిర్జరవర్చులఁ, గృత్రిమనారదుని నిలిపె + గీర్వాణవతీ! 228
- వ. వానిఁ గనుగొని నే మిగుల బమ్మెరవోయి నివ్వెఱఁ జెందితి ననుడు మహేంద్రుఁ
 డదరిపడి యుబ్బెరవోయి తబ్బిబ్బె యబ్బినరుహనయనున కిట్లనియె. 229
- ఉ॥ నిక్కము త్వష్ట నఁ గడపు + నీరజలోచన! యీవివాహమం
 డెక్కరణిఁ మనంగఁదర + మెందులకేగుదు నేమిసేతు నిం
 కెక్కడివాణిముల్ హిమగి + రిందుఁడుగూడ నరాతివర్గమం
 దొక్కఁడు తెక్కలఁ మును ర + యోధతిదుంపనె యెల్లగట్లకుఁ. 231
- క॥ అని కలహాశనుకతమున, వనరుచుఁ గడునడలుచున్న + వాసపుఁగని య
 వ్వనరుహనేతుం డెలనగ, వానరఁగ నిట్లనియె జడుపు + నుడువుచు వేగఁ. 231
- చ॥ వెఱవకు దేవరాజ! ధృతి + వీసరపోవఁగ నెవ్వఁడేని నిఁ
 బారిగానునంచు నెంచకు ప్రభుం డఖలేశ్వరుఁ డిందు నేరికే
 కొఱత పొసంగసీయఁ డిఁకఁ + గుండక ముందటి కార్యమెంచు మీ
 చిటుతలం పెవండయినఁ + జెందినవాఁ డవమానమొందెడుఁ. 232
- క॥ అని నారదమానియునుఁ, జనార్దనుఁడు దివిజరాజు + చాలవఱకు ని
 ట్లనుమానముతో గుజగుజ, లను సల్పుడు నరసి శశిల + లాముం డనియెఁ. 233
- ఉ॥ చాలఁగ యోజనఁగొని వి + చారము సల్పుచునుంటిరేమి దం
 భోభధరా! హరీ! యిఁకను + బొల్పుగఁ దెల్పుఁడు నారదర్షి! నీ
 కేల విలంబమయ్యెఁ గుధ + రేశ్వరుఁ డింతకు నాకు రూఢిగాఁ
 బాలిక నీగి కొప్పికొనె + నా? యది గాదని తోసిపుచ్చెనా? 234
- క॥ శౌంకక నుడువుము లవమా, తంకముఁగొన కచటి కార్యదశ యెట్టిదియో?
 పొంకముగ నీవుగనిన క, శంకేమియొ తెలుపు మునిల + లామా! వేగఁ.

క॥ అనవుడు నారదుఁ డిట్లని, యెను వినయముమెఱయ జగద ధీశ్వర! యేత
ష్వనులేదు గట్లదొరయెడ, ననురాగముతోడ నీకు ధర్మించు సుత॥

గీ॥ విఘ్నభయమేమిలేదుమీపెండ్లికిపుడు, మిమ్ముదోడ్కొనిపోవఁజేయిమించు
కొండదొరపంపె దనమేల్చి, కొడుకులను మహేశ! వీరలిడేవచ్చి, రెలమిగనుము.

క॥ ఇక సురలకు భ్రమసేయఁగ, నొకమతకముఁజన్ని మేల ధర్మముగ శమనాం
తక! యొకమంటప మమరిచె, రకమగు నద్వానిఁగాంచి ధర్మమని తడసితి॥ 238

చ॥ అనిన మహేశుఁ డుల్లమున ధర్మమునొంది యుపేంద్రముఖ్యుల
గని యిటుపల్కె భూధరుఁడు ధర్మక నిచ్చుట కిష్టమొందఁ ద
క్కినయవిగూర్చి నేను బరి ధర్మము మాయలతోడుత॥ బ్రయో
జనమిది లేదు నాకికను ధర్మగర్వభంగి నెంచుడి. 239

క॥ అనుకూలంబుగఁగార్వం, బనువుపడఁగ వేఱుఁడలఁపు ధర్మదీపితియె చె
ష్టని యనిమేఘలతోఁ దా, ననె మారవిరోధి మన్మథాధీనుండై. 240

గీ॥ అనుఁడు విష్ణాదిదేవత ధర్మసైన్యం, గొని ముదంబంది వేగిరంబునఁబ్రయాణ
మొనరఁగాఁజేసి హిమవన్నగోపకంఠ, తలముఁజేరిరి దివ్యవాద్యములుమ్రోయ.

—* హిమవంతుఁడు శివు నెదుర్కొనుట *

మ॥ పరమేశానుఁడు సర్వదేవగణముల్ ధర్మసిల్ల నాత్మోపకం
ధరమున్ జేరుట నాలకించి హిమవం ద్రాజన్యం డప్పాట సో
దరుల బుత్రుల బ్రాహ్మణోత్తములఁ దొల్పన్ వారిడాయంగఁ బం
పి రహిన్ దానును జేరఁబోయి కనియె ధర్మపాప విశ్వేశ్వరు॥ 242

గీ॥ దేవమునిగణబృందముఁ దేటిచూచి, యాత్మమున ధన్యతనుగంటి ననుచునలరె
దైవతాగ్రణులును ధరాధరబలంబు, జూచి మది నుల్లసిల్లిరి చోద్యమలర.

క॥ డంబోష్పఁగఁ బూర్వపరా, శాంబుధులేకమగు లేవ ధర్మగణబలం
బుం బర్వతబలమును రెండుం బిరుదమరగలిగె గడు సాంపలర॥

ఆ॥ ఒకరినొకరు గాంచి యురుతరానందంబు, పొంగిపొరలఁ దనివి ధర్మందీరపుడు
శైలరాజవరుఁడు ధర్మనిజేరి న, మస్కరించె హితన ధర్మనితముగ. 243

సీ॥ దశదిక్కులకుఁ గాంతి ధర్మోత్తఁగాఁ జేయు, దివ్యవ్రతీకడి ధర్మలతోడ
కలధౌతనగ మిందుఁ గదలివచ్చిన దనా, జను బలీనర్థయా ధర్మమతోడ
చూడ్కులు వెరగొంద ధర్మగౌరవ సన్నని, సావర్ణ్య వట్టువ ధర్మములతోడ
నెల్లజగంబుల ధర్మకమిష్టిలను భా, స్వస్థరాధేందు భా ధర్మముతోడ

గీ॥ మేటి రతనాల సొమ్ముల † మిసిమితోడ
 నమరసుత లేయునితచామ † రములతోడ
 ముఱువు చిఱునవ్వు దొరయు నె † మొగముతోడ
 నమరు సర్వేశ్వరునిఁ గని † రందఱపుడు. 246

గీ॥ ప్రభునిదావల వలవలఁ † బ్రక్కలందు, నాత్మబలములతోడ నా † రాయణుండు
 పద్మసంభవుఁడును గను † పట్టవారి, కంజలియొనర్చి మ్రొక్కె హిమాచలుండు.

క॥ వెనుకఁ ముందఱ నట్లే, మొనకొనియున్నట్టి దేవ † మునిగణవరులఁ
 గని యుబ్బి మ్రొక్కుటిది వం, దనపూర్వక మిటుల శివునిఁ † దాఁబ్రార్థించె.

మ॥ సకలాజాండము లేలునట్టి దొర వీ † సర్వామరశ్రేణితో
 నొకఁడొ కొండలకాఁపువీటి కిటులఁ † గొప్పొప్పు విచ్చేసి వా
 నికుమారిఁ దయఁ బెండ్లియాడఁ దలఁపఁ † విశ్వైకచిత్త్రంబు తా
 వకకారుణ్యమయాత్మ మారయ వశంబా సర్వలోకేశ్వరా! 249

క॥ నిండారునట్టి దయతో, దండిగ మము నేలికొనఁగఁ † దలకొంటివి మా
 కొండనఁగ నేల? యొకటే, దండంబిదె తప్పలెల్ల † దవ్వులఁదోయక. 250

గీ॥ అని యిటుల భక్తితోడ దై † న్యముగఁ బ్రార్థ, నమునొనర్చి శివాజ్ఞ నం † దనులనంద
 యునిచి హిమవన్న గాధిపుఁడొక్కరుండు, నగరికే తెంచిముందఱ † నయముమీఱ.

—* శివునిఁ జూడఁగోరి మేనక నారదునిఁ బిలుపించికోనుట *

గీ॥ స్నానదానంబులను సల్పి † సత్వరముగ, శివు నెదుర్కొని వరపూజ † సేయుపొంటె
 మేనకకుఁ దెల్ప నన్నాతి † మిన్నయపుడు, నారదునిఁ బిల్వనంపె ఘనత దలిర్ప.

వ. అంత నారదుండు శివానుమతిఁజెంది మేనకాంతకపురంబునకుఁ జనుడు నమ్మేనక
 యమ్మునివరునకు మ్రొక్కి యిట్లనియె. 253

గీ॥ ఈశ్వరుని దివ్యరూపంబు † నీక్షసేయఁ, గడఁగియున్నట్టిదానను † ఘనముసింద్ర!
 ఎంతయుజ్జ్వలరూపమో † యిగురుఁబోడి, కాళి తపమొంది యద్దాని † గారవింఁచె.

క॥ అని యజ్ఞానంబున శివుఁ, గనఁగోరి గిరింద్రదేవి † గ్రొక్కున మునితో
 డను జంద్రశాలపైకిఁ, జని యటఁ గూర్చుండెఁగడిచి † సంబర మొప్పుక. 255

వ. శివుఁడును మేనకాభిప్రాయం బెఱింగి యమ్మదవతి యహంకారంబునకుఁ గినిసి
 యాపె కజ్ఞానం బినుమడింపఁజేసి హరి విరించుల కిట్లనియె, 256

క॥ మీ మీ శ్మేనలు గొలువఁగ, నేమముతో నొక్కరొకరు † నేర్పున గిరిను
 త్రామునిపురమున కరుగుం, డామీదను నేను నత్తు † నభిమత మొప్పుక. 257

ఆ॥ అనిన హరివిరించు † లభవు నభిప్రాయ, మెటిగి సైన్యమెల్ల † నొటవుమీఱ
వేఱువేఱదీర్చి † వేగంబె సురలతో, సాగుడంచు నంత † సన్నసేయ. 258

—* చంద్రశాలయందు మేనకకు నారదుడు దివ్యులనెల్ల నెఱింగించుట *—

క॥ ముందుగ గంధర్వులు సాగ, సుందన మలరార విలువ † సొమ్ములు దుస్తుల్
పోందుగఁదాల్చి వెడలిరి ప, సందుగ నచ్చరలు దమదు † జతతో నడువన్.

క॥ వారువములెక్కి పరిపరి, తీరులవాద్యముల మోత † దిశ లలముకొనం
గా రహిఁగూర్చుచు జెండాల్, చే రంజలవచ్చిరెంతో † సింగారముగాన్. 260

గీ॥ వారికందఱుకొడయఁడై † వైభవముగ, వచ్చువిశ్వావసునిఁగాంచి † పర్వతేంద్రు
రాణి సంబరమున మునిఠరాజుతోడ, యితఁడెకదశంకరుడు వచిఁయింపుమనుడు.

క॥ శంకరునిఁగూర్చి పాడెడు, కింకరు లిక వీరు వినుము † గిరిరాజసతీ!
శంకరుఁడేతన్నాత్రుఁడై, సంకటహరుఁ డెందు సర్వ † శాసకుఁ డబలా! 262

క॥ అనిన విని మేన గ్రమ్మఱు, గనుచుండఁగ యక్షు లేవు † గడలుకొనఁగఁ ద
జ్జనపతియైన మణిగీ, పుని గని హిమవత్పురంధ్ర † పొంగి యిటులనెన్.

క॥ ఇతఁడేనా శివుఁడనఁ గాఁ, డితఁడని నారదుడు నుడువ † నింతట ననలుం
డతులితవాహినితోరాఁ, గుతుకముతో నడిగె నితఁడొ † కో! శివుఁడనుచున్,

క॥ కాఁడని మునియన నాలో, వేడుకతో ధర్మరాజు † విచ్చేయుడు నా
జాడఁగని మేనయనె ముని, చూడు మితంఁడేమొ శివుఁడు † శూలధరుఁడిటన్.

క॥ నావుడు కాఁడన నైర్పతుఁ, డావెంట బలంబుతోడ † నరుదేరఁగ నా
పూవుంబోడి యడిగె నితఁ, డా? వచియింపుమని యాతఁ † డనె కాఁడనుచున్,

మత్త కోకిల, అంతలో వరుణుండు రత్నమ † యంపుభూషలు గాల్గగా
సంతసం బిగురొత్తరాఁ గని † శైలపత్నియు మెచ్చుతో
మంతనంబున నీతఁడైన గు † మారి ధన్వయె యంచు బ
ర్హింతదోవఁగ మానితో ననె † విశ్వభర్త యితంఁడెకా! 267

తరల. అనుడు కాఁడన సంతలోన మ † హాబలుండు బలంబులన్
గొని హుటాహుటి రాఁ గనుంగొని † కూర్చితో గిరికాంత దాఁ
గనుము మాని యతంఁడేశంభుఁడొ † గాఁడనంగ లతాంగియున్
ఘనుఁడికెట్టిఁడొ నాదు పుత్రికి † గాంతుఁడంచెద నెంచుచున్. 268

క॥ జక్కులదొర కొమరునితో, నక్కజమగు సేనతోడ † నరుదేరఁగఁ బె
న్మక్కువ నలకూబరునిన్, గ్రమ్మనఁగని మురిసి యితఁడై † గద శివుఁడనినన్.

ఉ॥ కాండని మానిచెప్ప నుర † కాండముతోడ మహేందుర † డత్తతీన్
 బోడిమిదోవగా నడువ † భూధరరాట్నతి గాంచి పొంగుచున్
 వీడెగదా శివుండనుడు † వృత్రహరుం డితడంచు నారదుం
 డాడ నికెవ్వడో శివుడ † టంచు మదిన్ దలపోసె మేనయున్. 270

పంచచామరము: ఇటుల్ తలంచుచుండ నోప † ధీశురైంతొ నీటుగా
 దటాలునన్ బలంబుతోడ † దారసింప గట్టురా
 మిటారి సంబరం బెసంగ † మిన్నుముట్టి యంతనే
 జటాలుగాంచి యీవలంతి † శర్వుడేమొ కన్మనెన్. 271

ఆ॥ చందురుండితండు † శర్వుండుగాడని, వల్కె దపసి యంత † భాస్కరుండు
 కనులగప్పివేయు † ఖరమరిచినహస్తి, మడరివెలుగరా భ † యంబునొంది. 272

ఆ॥ ఇతడె యితడెచూడు † మీశ్వరుండనమేన, మాని శివుడుగాడు † భానుండనుడు
 బ్రహ్మఋషులు మునులు † పరిధవంబుగఁగొల్ప, నాపిరణ్యగర్భుడగుదెంచె.
 వ. కనుంగొని మేనకయును దాపననాయకునితో.

వసమయూరవృత్తము: దేవముని! చూడుమిక † దేటియిటునింపా
 పావనకలామయుని † బ్రహ్మమునిగేయున్
 బూవిలుతుఁగెల్చిన వి † భండొకొయనన్ రా
 జీవభవుఁ డితడని † చెప్పె మునియంతన్. 274

సీ॥ కోటికందర్పుల † కొమరారు సారుదో, యఁగఁజాలు మేల్మిసా † యగముతోడ
 శంఖచక్రగదాది † సాధనంబులనొంది, తనరారు నాల్గు హ † స్తములతోడ
 కట్టిన మేల్మి బం † గారుపుట్టంబుల, దట్టంబులౌ తళ † త్తళలతోడ
 నురమందు రవికాంతి † నొప్పారుచున్నది, వ్యంబైన యల కౌస్తు † భంబుతోడ

గీ॥ డంబుమీఱిన మణిమకు † టంబుతోడ, గడుమనోహరమైన ము † ఖంబుతోడ
 దయచు వెదజల్లు వనజనేత్రములతోడ, విష్ణుదేవుడు విచ్చేసె † వేల్పులలర.

క॥ కనుంగొని మేనక పెనుముద, మున నటలే దితడె శివుడు † మునినాయక! క
 న్మనుడు నతఁ డితడు కేశవు, డనఘుడు శివుఁ డింతకన్న † నధికుండుచెలీ!

ఉ॥ ఆతనికన్న మిన్ననొక † డైనను లేడిక నాతడే జగ
 ద్రాతములేలువాఁ డఖల † పాలకపాలకుఁ డిద్దవై భవుం
 డాతతదేవతాసముద † యార్తిహరుండు హరుండు ధాత్రిలో
 సాతనికెప్ప గిప్పందర † మానొకొ! నల్గునని మానినీ! 277

గీ॥ అనినవలిమలదొరసాని † యాత్మమందు, దనదునుతఁగూర్చియేకొఱం † తయునులేని
 ముదిబిళ్ళిమంతురాలని † యెంచితనకు, నవతులేదనితలచె ము † జ్జగములందు. 278

ప. వెండియు సంతరంగంబున.

ః॥ ధన్యుడికన్ గిక్వరుడు † ధన్యు నేను నిజాన్వయమునన్
ధన్యతరంబు వై భవము † ధన్యతమంబిక నిట్లనన్యసా
మాన్యవిభూతులన్ దగు న † మర్త్యులు భృత్యతఁగొల్పురాజమూ
ర్ధన్యుడు నాదు పుత్రికను † దారనుగాఁగొనుటన్ జగంబునన్. 279

గీ॥ వేడ్కతో మేన యిట్లు భా † వింపుచుండ, సర్వజగ దేకనాథుండు † సత్వరముగ
నగనతీగర్వనిర్వాప † యవ్రమేయుఁ, జగుచు వెలునడె నిజగణం † బరికొలువ.

—* నారదుండు మేనకకు శివునిఁ జూపుట *—

క॥ పొడగాంచి మానియనె న, ల్లడుగో! గోరాజకేతుఁ † డ్భక్తిరీటుం
డడఁకువతోఁ బలుసిలుగుల, వడె నెవ్వనిఁ గోరి కాళి † పర్యతదేవీ! 281

ప. అనుసంతలో సమృహదేవగణంబుల సేకవివిధాకారములతోడ వెలువడిరందుఁ
గొందఱురూపధరంబులగు వాత్సవమూహంబులననొప్పి రికను గొందఱుపతా
కామర్మరథాస్థులును మరికొందఱువక్రత్రుండులును గొందఱునక్రత్రుండులును
గొందఱుచక్రత్రుండులును గొందఱుశక్రత్రుండులును గొందఱుపరూపులును
గొందఱుసురూపులును గొందఱుకరాళులును గొందఱురాళులును గొందఱురోమ
శులును గొందఱుహరికేశులును గొందఱుముద్గరహస్తులును గొందఱుఘనశృంగ
హస్తులును గొందఱుపరశుహస్తులును గొందఱుసిహస్తులును గొందఱుశక్తిహస్తు
లును గొందఱుగదాహస్తులును గొందఱుముసలహస్తులును గొందఱుహలహస్తు
లును గొందఱుశూలహస్తులును గొందఱుభిండివాలహస్తులును గొందఱుచక్ర
హస్తులును గొందఱుక్రకచహస్తులును గొందఱువేత్రహస్తులును గొందఱులవిత్ర
హస్తులును గొందఱువిసర్గదాహనులు గొందఱునిరుద్ధదాహనులును గొందఱు
శంఖవాదులును గొందఱుగోమఖవాదులును గొందఱుఘంటావాదులును గొందఱు
డమరువాదులును గొందఱువీణావాదులును గొందఱువేణువాదులును గొందఱు
భేరీవాదులును గొందఱుఘట్టరీవాదులును గొందఱుడక్కావాదులును గొందఱు
హుడక్కావాదులును గొందఱువృద్ధంగవారులును గొందఱుఘటవాదులును
గొందఱుకాహళవాదులును గొందఱుముఖవాదులును గొందఱుఘత్రీధరులును
గొందఱుచామరధరులును గొందఱుయాష్టికులును గొందఱునైష్టికులును
గొందఱుసుముఖులును గొందఱువిముఖులును గొందఱుచతుర్ముఖులును గొందఱు
బహుముఖులును గొందఱువికరులును గొందఱుసుకరులును గొందఱుచతుష్క
రులును గొందఱుబహుకరులును గొందఱుత్రినేత్రులును గొందఱుబహునేత్రు
లును గొందఱుశూర్పకర్ణులును గొందఱుబహుకర్ణులును గొందఱుబంబకర్ణులును

గొందఱుగజకర్ణులును గొందఱుగజముఖులును గొందఱజముఖులును గొందఱు
ఋక్షముఖులును గొందఱుహార్యక్షముఖులును గొందఱుస్మగలముఖులును
గొందఱుశార్దూలముఖులును గొందఱుశరభముఖులును గొందఱునృపభముఖు
లును కొందఱుతురంగముఖులును గొందఱుకురంగముఖులును గొందఱుశుకము
ఖులును గొందఱుపికముఖులును గొందఱుబకముఖులును, కొందఱునృకముఖు
లును, కొందఱుకపాదులును, కొందఱుద్విపాదులును, కొందఱుబహుపాదులును,
కొందఱువ్యాఘ్రపాదులును, కొందఱుజనవర్ణులును, కొందఱుకాంచనవర్ణులును,
కొందఱుధూమ్రవర్ణులును కొందఱుశ్వేతవర్ణులును, కొందఱులోహితవర్ణులును,
కొందఱునీలలోహితవర్ణులును, కొందఱునానావర్ణధరులును, కొందఱునానావేష
ధారులునునయి యసంఖ్యాతమహావీరు లద్భుతభయావహంబుగఁ గదలిరా నారద
మునీంద్రుండంగులితో నవ్వారి వేటువేటుగఁ జూపుచు మేనక కిట్లనియె.

గీ॥ చూడువ్రమధగణంబులఁ జూడుభూత, సై న్యములఁజూడుమిక వీరః సై న్యములను
జూడుమధ్ధేందుభూషితః చూడుపేర్ని, సర్వపర్వతమూర్ధన్యః సాధ్వీ! యిపుడు.

—* మేనక శివునిఁజూచి భయపడి యాకోశించుట *

శా॥ చూచెన్ మేనకయంత భీకరగణః స్త్రోమంబుతో భూతపై
శాచవ్యూహముతోడ వచ్చునభవున్ శార్దూలచర్మాంబరున్
శోచిష్కేశఖరాఖరాంశునయనున్ శూలాయుధున్ గోరఘన్
రోచిర్నిపుఁగపాలహస్తు సుకపః ధ్వజ భస్మదిగ్ధాంగకున్. 284

ఉ॥ చూచినయంతనే వణఁకుఁ చొప్పడ గాడ్పునఁ గూలినట్టి యిం
పొ చిపురాకు తీవలెఁ నదివరాంగన నేల మూర్ఛిలన్
జూచి చెలుల్ గడున్ దగినఁ చొప్పన సేవల నొప్ప సల్పుడున్
లేచి గిరింద్రవత్ని యిటులే విలపింపఁదొడంగె రోజుచున్. 285

ఉ॥ ఎక్కడిరుదుఁ డీతఁ డిటులెంతయుఁ జూడ్కికి వ్రేఁగొనరెన్ నిం
కెక్కడి దిక్కు నాతనయఁ కెక్కడ దాపరమయ్యె సీతఁ డిం
కెక్కడి యాస పుత్రిక యింకెక్కడ యెక్కడివెండ్లి యంచుఁ దా
వెక్కినమైన దుఃఖమునఁ వేఁగుచు వీటిఁడియై యలందురెన్. 286

క॥ కోపంబునుఁ దాపం బా,టోపంబును గదురఁగాఁ గడున్ గటువొప్పన్
బాపంబని వెనుదీయక, తాపనవరుఁ దిట్టఁదొడఁగెఁ దగవుఁ దొలఁగుచున్.

—* మేనక నారదుని నిందించుట *

క॥ ఓరీ! యుక్తివపుంజడ,దారీ! నీవెంతకేని దగుదువు బలిరే!
వేరంబునూనుకొని నా, గారాబుకుమారిఁ జంపఁ గడఁగితివిటులన్. 288

అ॥ చిన్ననాడె నీవు ♦ శివున కీ శివ నిడుం, డంచుఁజెప్పి తప్పఁడప్పగింతఁ
బెట్టివచ్చెఁ గూఁతు ♦ గట్టులదొర తోడ, నే జనించె జెడఁద ♦ యెంతయేని.

క॥ మరల సుత కీవు రుద్రుని, మరలుకొనన్ జేయఁజాలు ♦ మంతరమిడి దు
శ్చరతపముసేయఁ బంపితి, వర! యీవిధమైన ఫలము ♦ నమరించుటకై .

గీ॥ డాఁగి రిపుడెందుఁ దెల్లగఁజ్జాల మేలి, యయ్యవారలు పెఱుకుదుఁనార్తిదఱుగ
వారి గడ్డంబులను; నేట ♦ జాఱిపోయె, మాయలాడి ముసలిసాని ♦ మాటలాడి.

వ. అని కుమారిఁజేరఁబిలిచి కటకటంబడి విలపించి యిట్లనియె. 292

చ॥ అకట కుమారి! నాకడుపు ♦ నాఱడిపెట్టితి వదివంశముఁ
వికలతనొందఁజేసితివి ♦ విశ్వవిమోహకమైన నీదు పు
ట్టుకయును నందచందము లెఱి వనధిన్ బడఁదోసి తోసి తా
వక మవివేక మెంతటి యవస్థను దాకొనఁజేసె మాకిటుల్. 293

సీ॥ రాజహంసమును బాఁజఁగఁదోలి వాయసం, బును గేలఁదాల్చఁగాఁబూనుమాడ్కి
దంతావళిముఁ బాఱఁదఱిమివైచి నికృష్ట, జంబుకంబునుజేరఁజనెడుచాడ్పు
తండులాన్నముఁబాసిఁతవిటికొట్టెనుగాల్చి, మెండుగావేడ్తతోఁమెనపుపోల్కి
హైయంగవీనంబునవలబోఁజల్లి కా, నుగునూ నె ద్రావన్ గడఁగువిధమున

గీ॥ బ్రహ్మవిద్యనువిడనాడిఁపామరోక్త, కుత్సితపుగాధలను వినఁగోరుమాది
దేవవరులనుదిగనాడిఁతేకువెడలి, రుద్రుఁ బెండ్లాడఁబూనుట ♦ రుచిరగాత్రి!

ఉ॥ నిందితమయ్యె నీమనము ♦ నిందితమయ్యెను నీచరిత్రమున్
నిందితుఁడయ్యె నారదుఁడు ♦ నిందితలైరి భవత్సఖీమణుల్
నిందితనైతి నే నకట ♦ నిందితుఁడయ్యె గిరీశ్వరుండునున్
నిందితమయ్యె సర్వమును ♦ నీరజలోచన! నీకతంబునన్. 295

వ. ఇట్లు పరిపరివిధంబుల మిడుకుచుఁ బుడమిన్ బడి మూర్ఛిలుచు లేచుచుఁ బ్రబల
వ్యాకులయై యమ్మేనక హాహాకారంబులెసంగ నేడ్చుచున్నంత వివాహార్థంబై
యిరుగెలంకులవచ్చిన నిఖిలశైలసురమునిగణంబులును జేరవచ్చి యోదార్పు
చుండ నారదుండు సాంత్యనంబున నిట్లనియె.

చ॥ అలజడిమాను శర్వుని యథార్థపురూపముఁ జూడవైతి పు
జ్వలతరమద్ది మాయల నెసంగ ధరించిన రూపమిద్ది యిం
దులకయి యల్కుఁబాసి హాతొషమునఁ శశిమాళి కీ శివన్
దలఁపు లెసంగఁగా నిడి దుఃఖముగఁ బెండ్లియొనర్పు మమ్మరో! 297

— * బ్రహ్మాంద్రాదిదేవతలు మేనకకు సమాధానముఁ జెప్పుట * —

- క॥ అనిన విని మేన మునిఁగ, న్నొని దవ్వులకేగు మిఁకను ♦ గుటిల! యనుడుఁ జ
య్యన సంక్రందనములు లిట్లని రద్రీశ్వరుని సతికి ♦ సతివినయమునన్. 298
- గీ॥ మేన! విను మాదునుడివి నెఁమ్మిన్ శివుండు, పరమసుఖదాత నీకూఁతు ♦ భవ్యతపను
మెచ్చి దరిసెనమిచ్చి యి ♦ ట్లిచ్చెవరము, లేకపడయఁగవచ్చునే ♦ లోకనాథు.
- గీ॥ అనుడువిని మేన చాలఁగ ♦ నక్కటికము, దోపమిడుకుచు ననియెనే ♦ దొడ్డయైన
నుగ్రతనుఁడగు రుద్రునఁకొనఁగనాత్మ, జాతను జనుండుమీకేమి ♦ సమ్మెయిచట.
- క॥ అన సప్తర్షులు డగ్గటి ♦ యనిరిట్లు గిరింద్రీవత్పి! ♦ యనువుగఁగార్వం
బనుకూల పఱుపవచ్చితి, మనఁదగునే యిట్టులరయ ♦ కనుచితవాక్కుల్.
- గీ॥ అరియై జగదీశ్వరుం ♦ డరుగుదెంచె, నీదుగేహంబునకు మేన! ♦ యాదరమున
నాత్మజనొసంగి పాణిగ్రీ ♦ హణముసలిపి, పంపుమొండనకీవుడువై ♦ భవముదనర.
- క॥ అనినన్ మేనకయనె మీ, మనసొప్పఁ గటారిచేఁ గు ♦ మారిఁదునుముదా
ననుగాని శివునకొనఁగను, చనుఁడిఁక దవ్వులకు నాదు ♦ సముఖము విడుఁడి! 303

— * హిమవంతుఁడు మేనకకు సమాధానము సెప్పుట * —

- మ॥ అనినంతఁ గరినాథుఁ డాత్మసతిఁ డా ♦ యన్ వచ్చి యోదార్పి యి
ట్లనియెన్ బేలవిదేల యెట్టిఘను లా ♦ త్కాగారమున్ జేరిో
కన కవ్వారల నెగ్గులాడఁ దగునే ♦ కల్యాణి! సర్వేశ్వరుం
డనఘుం డాతనిరూప మారయఁగ శ ♦ క్యంబే ప్రపంచంబునక. 304
- క॥ నానావిధ రూపంబులఁ, బూని జనులమోసగించు ♦ ముద్ధేందుధరుం
డానీతి నీవెఱుంగక, మానిని! యిటువంతనొంది ♦ మఱుఁగుటమేలే?
- ఉ॥ మాను హతంబు శోకమును ♦ మానుము తెమ్ము రయమ్మునన్ బ్రీయం
బూని వివాహమున్ సలుపు ♦ మున్నతియొప్పఁగ మున్ను నీవును
నేనును గూఁతు నీశునకు ♦ నిక్కముగా నొనఁగంగఁజెప్పమే
ప్రాణసతీ! మదిఁదలఁపు ♦ పావనసత్యవచఃప్రసారమున్. 306
- వ. అనిన విని మేనక కినుకమానక హిమాచలున కిట్లనియె.
- ఉ॥ నావచనంబు విన్నిఁకను ♦ నాథ! గళంబువఁ ద్రాడుఁగట్టి యే
బావినినైన వేయుమిఁకఁ ♦ బార్వతి సంతియెగాని శూలికిఁ
గావతెనంచు నీయఁజుమి! ♦ గంగనుగాని సముద్రమందుఁగా
నీ విడు మట్లొనర్చి మన ♦ మింట్లు సుఖమ్ముగనుంధ మిమ్మునక. 307

ఆ॥ అట్లుగాక తక్కి ♦ యనుఁగుకూతను నీవు, రుద్రునకు నొసంగ ♦ చూఢిగాను
కాయ మేను పాయఁ ♦ గాఁగలదానను, దెలియుమాత్మయందు ♦ దెల్లముగను.

వ. అని పలికి దురపిల్లుచున్న తల్లిగాంచి యల్లనఁ బార్వతి యిట్లనియె, 309

ఉ॥ తల్లి! యిదేల నీదుమది ♦ తద్దయు మాతెను దల్లకిందుగా
నెల్లడ ధర్మమర్మము ల ♦ నేక మెఱింగినదాన వీవిటుల్
పొల్లుగ ధర్మము విడువఁ ♦ బోలునె? శంకరుఁ డప్రమేయుఁ డీ
యెల్ల సురాళి నేలెడు మ ♦ హేశ్వరుఁ డల్పుఁడటంచు నెంచితే? 310

వ. ఇక నందగాడు గాడందువేని వినుము.

గీ॥ లీలచేఁ బలుతెఱఁగుల ♦ బాలచంద్ర, ధరుఁడు గనుపట్టు నీవిటు ♦ తత్తరంబుఁ
జెందవలదిక వేగ నఁ ♦ శివునకిచ్చి, పెండ్లి చేసి యిలఁ బేరు ♦ పెంపుఁ గొనుము.

క॥ అటుసేయకతక్కిన నే, నిటలాక్షునిదక్క నన్యు ♦ నిజ జేవట్టఁ
స్ఫుటమిది త్రికరణపూర్వం, బిటుచెప్పితి లాఁతియొక్కఁ ♦ డంచకుతల్లి! 312

వ. ఇట్లుగాక యెట్లకేలకీవు దిట్టతనంబున రట్టడికోర్చి బెట్టివంపువట్టుతో నన్నుఁ బెర
వానికీ గట్టఁబూనిన నది యెట్టుకడముట్టు నారయుము, 313

క॥ పంచాననధనమగు నన్, గొంచక యెండవఁడు పెండ్లిఁ ♦ గొనఁగల డంబా!
పంచాననధనము నిలఁ, పంచకమతి యొక్కనక్క ♦ వడయునె యెందుఁ. 314

వ. అనినవిని మేనక మిగుల విచారంబునొంది.

గీ॥ కన్నకడుపాట నెక్కుడు ♦ కక్కుఁదితిని, గాసిపడియిట్టు లలమటఁ ♦ గాంచుటయ్యెఁ
గాకయొక్కరి కానైవన ♦ లోకులట్టు, లేనునుఁ మిన్నకుండనే ♦ యెల్లఁగనుచు.

ఉ॥ వేదముగొన్న బాలయిది ♦ వేడ్కవరించె గపాలి నెట్టులో
కాదను ధీరు లెవ్వరును ♦ గప్పడ రెండును నేమిసేతు నం
దేదయినఁ గుణంబొకటి ♦ యేనియులేదిక సాటివారిలో
నాదువిభండు నేను గడు ♦ నవ్వులపాలగువార మక్కటా! 316

ఆ॥ మిగుల బుగులుసేయఁ దగునొడలిబ్బంగిఁ, గరముచూడ్కికధిక ♦ భరముఁగూర్చ
వెలయు నీతిశూలికిల నేబెడఁగుఁజూచి, యిగురుబోఁణిబట్టి ♦ యీవలయును.

ఆ॥ మేన యిట్లు మేర ♦ మీటి మఱింబుతో, సగడుఁజెంది పొగుల ♦ నబ్జభవుఁడు
చేరవచ్చియిట్లు ♦ చెప్పె మేనా! విను, మేను శంభుతత్త్వ ♦ మెఱుకపఱుతు.

ఉ॥ సర్వజగన్నిదానుఁడయి ♦ సర్వజగత్పరిపాపకుండునై
సర్వజగన్నిహంతయయి ♦ సర్వజగత్పరిపాలకుండునై
సర్వజగన్మయుండునయి ♦ సర్వనియామకుడై తనర్పు నా
శర్మనిరూప మారయఁగఁ ♦ జాలెదవా? యిటు జాలినొందఁగఁ. 319

క॥ మది నిట్లుదెలిసి శివునకు, ముదమున శివ నిమ్ము రోస ♦ ముక్ విడుమిడఁ బెం
పొదవఁగ ననియన విని వగఁ, పొదలఁగ నగరాజవరుని ♦ బోటి యిటులనెన్.

ఉ॥ ఏటికి ధాత! యిట్లు తగ ♦ వెంచక చెప్పెడు దీనిరూప మా
యేటికి ధారవోయుటకు ♦ నెంచితి వట్టులగాక దీనినే
యేటికిఁ ద్రోయరాదె? విను ♦ మేనిక రుద్రున కీను బుత్రికన్
గోటు లిటుల్పచించినను ♦ గోవిదు లెంతకునైన దంటలే. 321

గీ॥ అనుడు సనకాదిసిద్ధు లిట్లనిరి మేన!, పట్టుదల విడు శంభుండు ♦ పరమకృపను
నీదు కూఁతును మెచ్చి మన్నించి యిట్లు, పెండ్లియాడంగవచ్చెభావింపుమదిని.

గీ॥ అనినవిని మేన వనరుచు ♦ ననియె నిట్లు, నుగ్రునకు నాదుకూఁతునేనొసఁగ నెపుడు
మాగాడవ యేటి కిడ మీకు ♦ మానిపొండు, సిద్ధులార! త్రిలోకప్రసిద్ధులార!

ఆ॥ అనినయంతఁ పద్మజాదినిలింపులు, మునులు చక్రతులగుచు ♦ మూర్ఖురాలి
యల్ల మెట్లు చక్క ♦ నొందింపనగునని, కలఁకఁజెంది వెఱఁగుఁ ♦ గాంచి రంత.

—* విష్ణుమూర్తి మేనకను మరల శివునిఁ జూడుమనుట *—

ఉ॥ మాటలపొం దెఱింగిన ర ♦ మాపతి యంతనెఱింగి వచ్చి య
ప్పాటలగంధి కిట్లుగరు ♦ వఁబుగఁ జెప్పెఁ బురంధిరత్నమా!
బూటకమాడ నే నిఁకను ♦ బొల్పుగ విన్ను మదుక్తిఁ గన్ను నీ
పాటికులాంగనల్ గలరె ♦ ప్రాభవ మందును భాగ్యమందునున్, 325

చ॥ ఒకనుడి యాలకింపుము గు ♦ ణోజ్జ్వల! మౌనులుగాని పద్మజా
దికసురవర్గమేనియు మ ♦ దిన్ బగఁదాల్చి యిటుల్ వచించిరో
యకుటిలమైన ప్రేమమున ♦ నారసిచెప్పిరో యొప్పుఁగాంచుమీ
సకలమెఱింగినట్టి గుణ ♦ శాలిని వీ వగరాజగేహిని! 327

ఉ॥ ఐనను సుంతవిన్ను శివుఁ ♦ డద్యుతలీల సనేకరూపముల్
బూనిచరించుచుండు నొక ♦ పోవడిఁ బోయెడువాఁడు గాఢీకన్
మానిని! యెట్లుసూచి యను ♦ మానము నొందితివో మహేశ్వరున్
మానుగఁజూడుమీ మరల ♦ మానసమందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్. 328

ఉ॥ ఇత్తటి నీదుచిత్తమున ♦ కెంతయు వచ్చిన నిమ్ము పుత్రికన్
హత్తకయుండెనేనియును ♦ నడ్డమెసీకిక మానివేయుమీ
యత్తమమైన మార్గమిది ♦ యూరక యేటికి వాదులాడ భా
స్వత్తరదివ్యదీధితివి ♦ భాసితమూర్తి శివుండు చూడుమా! 329

*గీ॥ వామదేవుడు గాఢమృతవామదేవుఁ, డతఁడురుద్రుఁడుగాఢమృతయతఁడురుద్రుఁ
డాతఁ డభవుఁడుగాఢిఁకఁ నతఁడభవుఁడు, దేగడకారయు నగరాజఁదేవి! మదిని.

వ. మఱియు నొక్కమాట వినుము.

గీ॥ నిర్గుణుండయిభాసిల్లు నీత్యపురుషుఁ, డిట్లు లోకహితమునకై యెలమి నవత
రించె నీతఁడెకాఁడె పుట్టించెజగము, లెల్లవేదంబులను నెల్ల నెఱుఁగు మబల!

ఉ॥ ఈతనిచేతనే పొడమె నీశ్వరశక్తి కృపాభిషే జగ
న్మాత యజుండు నేనిక న మర్త్యులు మర్త్యులు సర్వభూతముల్
భ్యాతిగ నీతఁడే భువన కాండములన్నియు నేలుతేడు నీ
వాతురతన్దొలంగి నిజ మారసి భద్రములొందు మమ్మరో! 331

ఆ॥ పద్మనయనుఁ డిట్లు పలుకఁగ విని మేన, మదియొకింతబెదరు మాని కుదురు
కొనఁగ నిట్టులనియె గోవింద! యిపుడేను, మరలఁజూచుదాన మారహరుని.

క॥ ఈమాత్రై నను శివుఁ డభి, రానూకృతిఁ దనరెనేని రామనాసఁగి వేఁ
బ్రేమమునఁ బెండ్లి చేసెద, నేమాత్రము బొంకులే ద హీనచరిత్రా! 333

ఆ॥ అట్లుగాకయున్న నచ్యుత! మీరెల్లఁ, గోటియత్నములను గూర్చినను మ
దీయతనయ నీయ దిటుమిది నామాట, వినుఁడు దీనికన్న వేఱులేదు. 334

క॥ అనుడు వనజాక్షముఖులగు, ననిమిషవరు లనుమతించి యభవునిచేరన్
జని రన సూతునిఁ గని మును, లని రవ్వలికథను జెప్ప మనుచున్ బ్రీతిన్.

శా॥ నానాశై వపురాణవృత్తనిచితా నందోల్లసన్మానసా!
సూనాస్తాంతకలింగపూజనలస చ్చుభ్రాత్మనాగాంబికా
ధీనాంతకరణా! దిగంతవిలస ద్దీప్యద్యశోమండనా!
దానాగ్రేసరదన్నదానకుశలా! ధైర్యాతిహేమాచలా! 336

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ

జతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

* టిప్పణి— పక్కొండగు దేవుడుకాఁడు - సుందరుఁడగు దేవుఁడు - ఏడ్చించువాఁడుగాదు - రోగమును
బాపువాఁడు - సంసారము లేనివాఁడుగాదు - పాపములేనివాఁడు.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీఖండము.

పంచమాశ్వాసము.

మత్స్యపురాంతకభూ

సామీప్యవిరాజమాన ధ్వజైవపురభవా!

త్వామరశశికోటిశసు

తా! మామకజనని! లక్ష్మీ! మాంబా! సుమతీ!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్టనియె.

ఉ॥ శ్రీవిభుఁ డంత శంకరునిఁ ధ్వజేరి ప్రణామముచేసి మేనకా
దేవివిధంబుఁజెప్పి యిడ ధ్వజేవహితంబునకై మహాత్మ! నీ
వావనజాక్షి మెచ్చునటు ధ్వజారసి చక్కదనంపు రూపమున్
శ్రీవెలయన్ ధరించి యుమఁ ధ్వజేకొని పెండిలియాడు మర్రిలిన్.

3

—* విష్ణు ప్రార్థనచే శివుఁడు దివ్యసుందరరూపంబు నొందుట *—

గీ॥ అనుచు హరి యిట్లు లర్థింప ధ్వజచూడుఁ, డమరకార్యచిక్కిర్ తో ధ్వజమనోజ్ఞ
మైన యుజ్జ్వలరూపంబునంది చూడ్కి, కెలమికలిమిపొంగఁగ ధ్వజమెనక
వ. అంత నమ్మహావేపుని దివ్యరూపంబుజూచి ఘండరీకాక్షుండు పరవశుండై శిరః
కంపంబుచేసి మెచ్చి యమితానందంబున నారదున్ జూచి మేనక నిటకు దోడ్తెమ్మ
నుడు నతండు మేనకజేరఁబోయి యిట్టనియె.

గీ॥ రమ్మమేన! విశాలాక్షి! ధ్వజచూడుఁ, జూడు కరుణామయాత్ముండై సురుచిరంపు
రూపుఁ గై కొనియున్నవాఁ ధ్వజేపుమీఱు, నీ యవిధ్యాతమం బది! పాయునివుడు.

—* మేనక శివునిఁజూచి యానందించుట *—

వ. అనిన విని మేనక యత్యంతకుతూహలస్వాంతయై సంతసంబునఁ బరిచారికాశతంబు తోడ వచ్చి దవుదవృత్తలనుండియే మహేశ్వరునిఁ జూడఁదొడంగుడు.

సీ॥ కోటిమన్మథలీలఁ ♦ గొనఁజాలు చక్కండ, సంఘ మేలొందు రూపంబువాడు
కోటిసూర్యులకాంతిఁ ♦ గొఱఁతఁబెట్టించు ద, బ్రంబైన కాంతిమం ♦ డలమువాడు
కోటిచంద్రమనుల ♦ కోమలకళల ర, వ్యంబైన నగులేమొ ♦ గంబువాడు
కోటింద్రవిభవంబుఁ ♦ గుడువపెట్టుకొను ది, వ్యంబైన మణిమండ ♦ నంబువాడు

గీ॥ చారుకస్తూరికాగరు ♦ చందనాను, లేపనసుగంధబంధురాఁటోప మెనఁగు
వాడురుచితరామూల్యఁవస్త్రయుగ్మ, కలితుండగువాడుశంభుండుఁగాంచఁబడియె

ఉ॥ పూచినచంపకప్రసవ ♦ మున్ నిరసించెడి మేనిచాయవాఁ
డేచినతేటనిగ్గుల జ ♦ యించు కచప్రచయంబువాడు కాం
తాచతురేక్షణంబులకుఁ ♦ దాపలమై యలరారువాఁ డప
గ్గాచిరసంభృతోత్తమధ ♦ నంబగువాఁ డగుపట్టె మేనకున్.

8

సీ॥ గంగాయమున లింపుఁగదసి యిర్వంకలఁ, జామరంబులసేవ ♦ సల్పుచుండ
సూర్యచంద్రులు గడు ♦ సుందరంబగుసిత, చ్చత్రంబు వేడ్కతో ♦ సంతరింప
సిద్ధిపకంబు వాసిన్ బొంగి ముందఱఁ, జెలుపుగ నృత్తంబుఁ ♦ జేయుచుండ
శకాజకేశవుల్ ♦ సంతసం బిగురొత్త, జయనివాదంబుల ♦ సందడింప

గీ॥ పరఁగ విశ్వానసుండు నఁచ్చరలుమోల, బాగుగావృదుగీతులఁ ♦ బాడుచుండ
మునులు వెనుకొనిరూమ్నాయఁములనుజదువ, నలరుశంకరుఁగాంచెఁగీతాద్రివత్ని.

క॥ నందియుఁ బుత్తడిబెత్తము, నంది పసందొప్ప మోల ♦ నలరుచు నిలువన్
గందువఁబ్రమథు లమర బా, లేందుధరునిఁజూచె మేన ♦ యింపలమిఁకొనన్.

గీ॥ కాంచి మేనక దా విస్మయించి కడుభ్ర, మించి హర్షించి మదినిభా ♦ వించెనిట్లు
ధన్య నాపుత్రి నేనునుధన్యనికను, ధన్యుడు గిరిందుఁడెంతయుఁ ♦ దధ్యముగను.

గీ॥ జాతె నెలఁ బునుకలపేరు ♦ గౌరుతోలు, చేతిపుట్టెయు నెదపయిఁ ♦ జెలగుచిలువ
ముదుకగడ్డంబెటులమాతెఁమోసపడితి, వొక్కియక్కజమీయదియొక్కయెడను.

క॥ అని మును శివదామణ చే, సివదానికి నొచ్చుకొనుచు ♦ శివునకుఁ దా జో
తనుజేసి వినయమునఁదన, యనుచితమును సైఁపుమనుచు ♦ సంజలి చేసెన్.

గీ॥ శివు నెదుర్కొనివరపూజఁ సేయుపొంటె, తనదువిభనాజ్ఞనాత్మీయ ♦ ధామమునకు
మేనచనుడు శివుం డురుఁ స్వానవాద్య, ములుసెలఁగ నగరాడ్డేహఁమునకుఁదరలె.

—* నాగరత్నీలు శివుని జూచుట *—

- క॥ మేళంబులమ్రోతలు విని, కాళికకగు మగనిజూడఁగ నాగరతా
నాళికనేత్ర తంతయు, వైశంబుగఁ బనులు వదలి ♦ వచ్చిరి తోడ్కో. 15
- చ॥ చెలువ యొకర్తు మజ్జనము ♦ సేయుచుఁ గుంతలబృంహమందుఁ దా
పుల విలసిల్లు చూర్ణమును ♦ బొందుగఁజేర్చిసవేశ మేళముల్
సెలఁగుచుమోయ శంకరుఁడు ♦ చేరఁగవచ్చెనటంచు మేల్కుతూ
హలమున జాలమార్గమున ♦ నబ్జకిరీటునిఁ గాంచె వేడుకన్.
- ఉ॥ రామయొకర్తు పాపని ను ♦ రమ్మనఁ జేరిచి స్తన్యమిచ్చుచున్
సోమకలాశతంసునిఁ గ ♦ నుంగొనఁ గుఱ్ఱని డించి చంద్రశా
లామహిఁజేరి విభ్రమవి ♦ లాసవిశేషములొప్పు గన్గొనెన్
గోమలకాంతిమండనుని ♦ గోపతిశేఖర కేతనున్ దమిన్.
- ఆ॥ పడఁతియొకతె గేస్తు ♦ పజ్జఁ జామరమును, జేతఁదాల్చి తనదు ♦ చెలియతోడ
వీచుచుండి శివుఁడు ♦ విచ్చేసె ననఁగ నే, యట్టై వచ్చిచూచె ♦ సధిపుఁబాసి.
- మ॥ పులిసశోణి యొకర్తు జిల్లువలువన్ ♦ బొంకమ్ముగాఁ గట్టుచున్
గులకై లేంద్రనుతామసోవిభునిఁ గ ♦ స్తోనెంచి యాత్రంబునన్
వలచే నీవిని వామపాణి రశనన్ ♦ వాటంబుగాఁబట్టి య
గ్గలికన్ జాలమునుండి కన్గొనియె న ♦ క్కందర్పదర్పాపహున్.
- ఉ॥ కామినియొర్తు సాపడఁగఁ ♦ గాంతుఁడు లోఁగిటఁ గూరుచుండఁగాఁ
గామవిభంజనప్రమథ ♦ కాహళతూర్యము లాలకించి స్వ
స్వామికిఁమొక్కి యాజ్ఞఁగొని ♦ చావడి బల్బడిఁ జేఁచూచెఁ గాం
తామధురాంగసుందరు ను ♦ ధాధరశేఖరుఁ గోర్కులూరఁగన్.
- చ॥ కలికియొకర్తు కన్నులకుఁ ♦ గాటుక దిద్దికొనంగఁబూని యి
మ్ముల నొకకంటఁ గజ్జలముఁ ♦ బొందికఁగూర్చి శివుండు వచ్చెనం
చలుకుడు నాలకించి యొక ♦ హస్తమునందు శలాకఁదాల్చి వె
గ్గలపుఁ దమిన్ గవాక్షమునఁ ♦ గామమదాపహుఁ గాంచె జెచ్చెరన్.
- క॥ పెదవికి లాక్షును గూరుచు, నదనున నొక యందకత్తై ♦ యగు జవరా ల
య్యదె శివుఁడువచ్చెనని విని, ముదమున మొగసాలఁజేరి ♦ మురిసెఁగనిహరున్.
- ఉ॥ సుందరియొర్తి పాదముల ♦ సాంపెనలార నలక్తకంబు చే
తం దళుకొందురంజనముఁ ♦ దా రచియించుచు వాద్యనిస్వనం.
బుం దమకంబుతో విని వ్ర ♦ మోదముతోఁ గిటికినిఁజేరి చూ
చెం దరుణేందుశేఖరునిఁ ♦ జెన్నుగఁ జన్నులు పుల్కరింపఁగన్.

గీ॥ ఒక్కకప్పురపుకొంగుది యొడయడించు, విల్లుకేళిక బైకొను ధేళ శివుని
మేళములమోతవీ తెంచ మెలతమగని, ద్రోసికొనివచ్చి వేడ్చనిందుధరుగనియె.

సీ॥ స్తనమండలమున జం దనమలందుచు నీశుఁ, జేరికన్గొనెనొక్క ధిరుగుబోడి
వేనలిఁగేదంగి ధిరులగుర్పుచు శివు, డాసి కన్గొనెనొక్క భాసురాంగి
మొగమునగస్తూరి బొట్టదిద్దుచు శర్వుఁ, గదిసికనియె నొక్క కలువకంటి
పుక్కిటఁగవ్వరం పుక విడెంబేయుచు, హరుఁజేరిక నె నొక్క యన్నమిన్న

గీ॥ కొప్పుదీర్చుకొనుచు నొక్క గుబ్బలాడి, తివిరి బాలేందుశేఖరుఁ ధేటిచూచె
పుష్పరజమును మేనిండఁ బూసికొనుచు, వచ్చిశంకరుఁగ నెనొక్క వాలుఁగంటి.

సీ॥ వీణెమీటుచునొక్క వెలదివాతాయనం, బుననుండికాంచె శంభుని ముదమున
చిత్రంబువ్రాయుచు సింగారియొక తె ముం, గిలిఁజేరిచూచెఁగో రుక్మలమహేశు
బంతులాడుచు మేడ పయినుండికాంచెగు, బృతయోర్తి శివుఁదక్కు బక్కులెసఁగఁ
గవనమల్లుచుఁజేత గంటంబుఁదాల్చియు, పుర మెక్కిశివుఁజూచె భామయోర్తు

గీ॥ ఇల్లు పనులెల్ల మాని తామిగురుబోణు, లెల్ల ఘంటాపథంబందు హిమగిరింద్ర
పుత్రికాహృదయేశ్వరుఁబొంగిపొరలి, కాంచి రెంతయువిస్మయాఁకాంతలగుచు.

వ. మఱియొక ముందటిపీఠిలో

సీ॥ తననవ్వుబోలు నందపుమేల్మిమగరాల, శివునిపైఁ గురిసనుజెలువయొకతె
తనమోవిఁబోలు నెఱ్ఱనమించుకెంపుల, హరుపదంబులగుప్పె నతివయొకతె
తన మేనిచాయబోలిన కుందనపుబూల, భవుమేన రాల్చెను భామయొకతె
తనకురులనుదీటుకొనునీలముల నలి, గళుమెడఁజేర్చె సింగారియోర్తు

గీ॥ తనదుచూపులబోలు నిద్దంపుటాణి, ముత్యముల నొక్కమదిరాక్షి ముగ్ధచంద్ర
ధరుకిరింబుపై జల్లెదలిరుబోడు, లెల్లమేడల నిల్లు రంజిల్లిరవుడు. 27

వ. వే తొక్కపేటయందు

క॥ శివమూర్తిని హృదయంబుల, నవధానముతోడఁ దాల్చి యబ్జాతముఖుల
వివిధవచోరచనల నిటు, భవుఁగూర్చి ప్రశంసనములఁ బరపిరి వేడ్కొ.

—* నాగరత్రిలు శివునిఁ బ్రశంసించుట *—

సీ॥ ఈ ధన్యుడేకదా యీ జగంబులకెల్ల, నాదికారణమైన యనఘమూర్తి
ఈ మాన్యుడేకదా యీ హరిబ్రహ్మాది, నైలింప చక్రింబు నేలు తేడు
ఈ చతురుడేకదా యీ ప్రపంచములకు, బంచకృత్యముల యోజించు దంట
ఈ కుశలుడేకదా యిమ్ముగా వడ్డునై, శ్వర్య సమృద్ధితోఁ బరగు మేటి

గీ॥ ఈ సరసుడేకదా మన హిమనగేంద్ర, బాలికాచేతమును బరిపరివిధముల
జాలఁగాఁ బరిశీలించి మేలివరము, నొసఁగి పెండ్లాడవచ్చిన యూర్జితండు.

వ. వెండియుం గొందఱు మెఱుంగుబోణులు మిద్దియలం గాచికొని తమకురంగటం
గదలిపోవుచున్న సారంగభృచ్చూడామణిం గనుంగొని పొంగుచు నిట్లనిరి.

సి॥ హాలాహలముఁ ద్రావి ♦ యఖిలలోకంబులఁ, గాచిన ఘనదయాశీకరుఁ డితండె
త్రిపురదైత్యులఁగాల్చి ♦ త్రిభువనంబులనెల్లఁ, బోచినమగసిరి♦ప్రోడయితఁడె
దక్షాధ్వరంబు విధ్వంసంబొనర్చి జే, జేల శిక్షించిన ♦ జెట్టి యితఁడె
కమలజవిష్ణుల ♦ కలనెడఁజేసి లిం, గాకారుడైన మహాత్ముఁ డితఁడె

గీ॥ చెలిమియలరఁగ నామఱ్ఱిఁచెట్టుకింద, సనకముఖసంయములకు నశ్శరపదార
బోధనంబొనరించిన ♦ బోధ యితఁడె, విశ్వములనెల్లఁ బోషించువిభుఁడతండె.

ఉ॥ ఎంతతపంబుఁజేసిరొ గిరిందుఁడు మేనకయున్ గుమారి కీ
కంతునిగెల్చినట్టి దొర ♦ కాంతుఁడుగా నొనఁగూడు కల్పి క
భ్యంతికమందు నున్న మన ♦ మందఱ మెమ్మెయి నోచినామొ! య
త్యంతము గన్నులొందె సుఖ ♦ మందెను జన్మము ధన్యతాగతిన్.

క॥ వారే సిరిగలవారలు, వారే చెలువుగలవారు ♦ వారే వలతుల్
వారే చదువరులిట నే, వారలు శంకరునిఁ గనులఁ ♦ బడయఁగలిగిరో. ౩౩

వ. ఇంకను గొందఱు మచ్చెకంటులిచ్చుమెఱయ నిచ్చొప్పనపెచ్చుగ నుచ్చరించిరి.

చ॥ కువలయనేత్ర కీ యుమకుఁ ♦ గోరినయట్టుల రాజశేఖరున్
సువిహితభంగి వల్లభునిఁ ♦ బొప్పడఁజేసిన దైవ మెంతయున్
స్తవమున కర్చుమయ్యె నిటుదప్పి మఱొక్క తెఱంగుచేసినన్
కవకవ దిట్టరొక్కొ! కలశాలము భూప్రజలెల్ల గొల్లునన్.

క॥ ఇందిర హరిన్ బడసి వా, క్కుందరి పరమేష్ఠిఁబడసి ♦ సాంపొంది రెటుల్
కందర్పజయునిఁ జేకొని, యొందు నటులె చిరసుఖంబు ♦ లుమ శ్రుమలోనన్.

గీ॥ అనుచు నాగరకామిను ♦ లతిముదమునఁ, జాలగై వారములునల్పి ♦ శర్వుపైని
ముత్తియంబుల రవలఁ గెం ♦ పులను బుష్ప, ములను సేసలనుజల్లి ♦ మురిసిరంత.

క॥ భూరితరవైభవంబున, నూరేగుచు జగదధీశుఁ ♦ డురువిభవాలం
కారంబగు గిరిరాజా, గారద్వారంబుఁ దఱియఁ ♦ గాఁ జనుదేఱన్.

—* హిమవంతుఁడు వరపూజచేసి పెండ్లివారిని విడిదిలోఁ బ్రవేశపెట్టుట *—

మ॥ పరివారంబులతో సుమేరుముఖి ♦ భ్రాజద్గిరీంద్రాళితో
పురవాన్యగ్రజనుప్రకాండతతితో ♦ బుత్రప్రధానాళితో
సరవిన్ శర్వున కరిమీఱ వరపూ ♦ జన్ జేయఁగావచ్చె నా
గిరిరాజేంద్రుఁడు ద్వారభూమికి వడిన్ ♦ గిర్వాణు లుప్పొంగఁగాన్.

క॥ మేనక సువాసినీతతి, తో నిఖలేశ్వరున కెలమి ♦ తో గుమ్మమునక
దా నీరాజనమిడ న, న్యూనామోదమునవచ్చి ♦ యుత్సాహమునక.

గీ॥ మరలఁజూచెను శివు నన ♦ మానతరుణ, దివ్యకోమలమోహన! దేహుఁ దుహిన
భానుశకలావతంసవి ♦ భ్రాజమానుఁ, గాంతసంతానసుమదామ ♦ కలితవత్సు. 41

క॥ కనుఁగొని చూడ్కి-మరల్పఁగఁ, దనవలనుక గాకయున్నఁ ♦ దన్వీమణి చి
త్రశిచితమూర్తివలెక దగి, యెనరిచె నెట్టులొ నివాళి ♦ యుత్సృకమత్తియై. 42

క॥ మును గాళిక దనతోఁ జె, ప్పిన. విధమునకన్న మిగులఁ ♦ బ్రీయమగు చక్కం
దనమునఁ దనరెను శివుఁడని, మనమలరఁగ నిమ్ముఁజేరె ♦ మానినియంతక.

గీ॥ తోడవచ్చిన యువతులు ♦ తుహినకిరణ, మాళిఁగని సంతసించి యిమ్మాడ్కిఁబలికి
రహాహా! గిరిపుత్రిభాగ్యమేమనఁగవచ్చు, నెంతయందంపుఁబలిలభి! యిం చెదనకు.

క॥ ఎందైనను గంటిమె చ, క్కందనమును నీడుజోడు ♦ గరగరికయు హె
చ్చుందగు కల్పియు నిటులక, బొందికగలవరు నటంచు ♦ భోరుకొనిరొగిక.

వ. అయ్యవసరంబున

తరల. గిరివరేంద్రుఁడు ద్వారభూమి నొ ♦ గిక బురోహితయుక్తుడై
స్థిరమతిక వరపూజ నల్పెను ♦ శీతరశ్మికిరీటి క
వ్యరుసవాద్యములెల్ల మ్రోయఁగ ♦ వారితోడ గిరీంద్ర మం
దిరముఁజేరె మహేశుఁడత్తతి ♦ దివ్యసంఘము గొల్పుఁగాక.

కవిరాజ } అందును నూత్న వినిర్మితమై తగి ♦ నట్టి వివాహపుమందిరమం
విరాజితము. } దిందుధరుండు గణావళితోడ ము ♦ నీట్టి తితో నమరావళితోఁ
బొందుగ నర్హవిధిక దగుతావునఁ ♦ బూజితుడై నివసించె లలిక
విందులుసేయుచుఁగొల్చె నికామవ! విప్రచరితుఁడ గేంద్రుఁడటక.

— * పార్వతి కులాంబాపూజార్థమై వెడలుట * —

ఉ॥ ఆసమయంబునందుఁ దుహి ♦ నాచలకన్య నిజాన్వయాంబికా
ఘాసముఁజేరి కొల్లుటకు ♦ వాద్యము లొక్కట మ్రోగఁగఁజెలుల్
దాసజనంబులుక దనదు ♦ తల్లియు విప్రసువాసినీమణుల్
వాసిగఁజేరి రాఁ బసిడి ♦ పల్లకినెక్కి చ నెక ముదంబునక. 48

గీ॥ అంబికాపూజనమునకై ♦ యరుగుదెంచు, నట్టి జగదరబికనుగాంచి ♦ యఖిలమునులు
సనిమిషులు విస్మితాస్మ్యులై ♦ హర్ష భరము, నను విలోకనములఁద్రిప్ప! ననువుపడక.

- సీ॥ అల్ల నేరెడుపండ్ల ధి యంద మమ్మంగజాలు, జిగిగ్రాలు మైనిగ ధి నిగలదాని
చిటునవ్వుదొలకాడు ధి సిందూరతిలకర, మ్యంబైన ముద్దుమొ ధి గంబుదాని
మందారసుమము ల ధి మర్చి కూర్చిన లలి, తంబైన కఠిభి ధి రంబు దాని
నాణిముత్యంబుల ధి హరిముల్ రత్నహా, రంబులు దనరు వ ధి తుంబుదాని
- గీ॥ చారుతరరత్నకంకణ ధి సంకలితక, రద్వయం బొప్పుదాని వ ధి జ్రములకమ్మ
లొప్పవీక్షదోయిదళ్ళుల ధి నొసఁగుదాని, శివునకగుసురతాణి జే ధి జేల్గునిరి.
- క॥ కనుఁగొని మదిలోఁ దత్పద, వనజములకు మొక్కులొసఁగి ధి వారనిభక్తి
బెనఁగొనుముదమునఁబొదలుచు, మనములఁదాపంబులెల్ల ధి మానిరి కడఁకె.
- క॥ జగదీశ్వరుండు నత్తటి, జగదంబను వికసితాక్షి ధి సారసముల ని
మ్ముగఁగని విరహజ్వరము, దిగనాడెను నాటుకొన్న ధి దిగులెల్లఁ జనె.
- గీ॥ అంతఁ గాళి కులాంబాస ధి మర్చనంబు, కరము పేరిమిసల్పి సిం ధి గారమమర
వైభవం బేపుమీఱఁగ ధి వచ్చె మరల, గిరివరేశ్వరు మంగళ ధి గేహమునకు.
- క॥ హిమవంతుని పార్థనమునఁ, గమలాక్షముఖామరాగ్ర ధి గణ్యులు వేగ
గొమరగు వివాహమంటప, మమితోత్సాహమునఁజేరి ధి యందు రయమునె.

—* దేవతలు మహేశదత్తభూషణంబులఁ బార్వతి నలంకరించుట *

- గీ॥ వేదమార్గానుసరణిఁ బృ ధి క్షీధరాత్మ, జాతను మహేశదత్తవి ధి స్తారభూష
ణావళి గయిసేసిర ధి బైలయాది, కమలగంధులు సీరాజ ధి నములనిడిరి.
- వ. ఆనమయంబున.
- క॥ శైలేంద్రిండు బాఁపలకు, జాలఁగ దానంబులిచ్చి ధి సన్మానించె
మేలుగఁ బేదలకును ద్ర, వ్యాళి గడుఁ బంచిపెట్టె ధి నామోదమునె. 56
- గీ॥ అంతటఁ బురోధసుండు జ్యోతి ధి పాగమప్ర, వీణుండును నగు గర్భండు ధి వేగ శైల
పతినిఁగనిపక్కెనధిప! సాంప్రతమువడిగ, శివునిదోడ్తమ్ము పెండ్లికై సిద్ధముగను.
- వ. అనినవిని యంత హిమవంతుండు సుముహూర్తంబు ప్రత్యాగన్నంబగు టారసి
సంతోషితస్వాంతుండై మేర్వాదిగిరివరులను గుమారుల నగ్రజన్ములతో శివుని
దోడ్తేరఁ బనుపుడు వార లనేకవాద్యపురస్సరంబుగ శివసముఖమునకు జేరఁజో
వుడు నందలి ప్రమథ దేవమునిగణంబు లానందంబుతో వారి నెదుర్కొని గౌర
వింపుడు నవ్వారలు శంకరునకు మ్రొక్కి కన్యాదానోచితసమయంబొసన్నంబయ్యె
వేవేగ విచ్చేయుండని యర్థింపఁ బరమేశానుండును హర్షించి.
- గీ॥ మంగళద్రవ్యములతోడ ధి మజ్జనంబు, సలిపి శుద్ధదుఃఖముల్ ధి చక్కఁగట్టి.
తీలకమునుదిద్దివృష మెక్కి ధి దేవమునిగ, ణములుగొలువఁగదివ్యవాద్యములు సెలఁగ.

—* శివుడు కల్యాణమంటపమునకు వచ్చుట *

- క॥ శ్వేతచ్ఛత్రంబును వి, ద్యోతిత చామరయుగంబు ♦ నొప్పెడుపావల్
ప్రీతి నురవరులు పూనఁగ, గీతుల గంధర్వులరి ♦ కీర్తనసేయన్.
- క॥ రంభాప్రముఖాప్సరసలు, శుంభదగ్ధతి నృత్తగరిమఁ ♦ జొక్కింపఁగ నా
జంభారియుఁబరమేష్ఠియు, సంభోజాతుండు నగ్ర ♦ మందు నిలువఁగాఁ.
- గీ॥ అదితి మొదలగు బృందార ♦ కాంబ లెలమి
బువ్వులన్ జల్లుచుండ శం ♦ భుండు పరిణ
యంపు మంటపమున్ జేర ♦ నరుగ నగవ
రులు వృషమునుండి దింపి శ ♦ ర్వునిఁ బ్రియమున.
- క॥ కొనిచని మణిమయవీరం, బును నెక్కఁగఁజేసి మొక్కి ♦ పొంగుచు నీరా
జనమొనఁగి తోడవచ్చిన, ఘను లందఱి కందుఁ బసిడి ♦ గద్దె లిడి రొగిన్.
- క॥ హిమవంతుఁడు వేడుకతో, నమితామోదమున డాసి ♦ యభవునకుఁ బ్రణా
మముచేసి దేవమునులకుఁ, గ్రమముగ వందనముచేసె ♦ గౌరవమెనఁగఁ.
- గీ॥ కృత్యవిదుఁడౌపురోధనఁతృప్తియొసంగ, నపుడుపుణ్యాహమును బాడి♦యగకులేంద్ర
తల్లజనిచేతఁ గన్యకా ♦ దానమునకుఁ, జెలఁగి సంకల్పమొనరింపఁ ♦ జేయ నతఁడు.
- ప. పురోహితోక్తప్రకారంబున.
- క॥ రక్షాబంధనము జగ, ద్రక్షకునకుఁ గట్టి యెలమి ♦ రాణింపఁగాఁ
జక్షుశ్రుత్వపవీతికి, వక్షంబున యజ్ఞసరము ♦ వైచి రయమునన్.
- గీ॥ హేమకలశోదకంబును ♦ బ్రేమమీఱ, మేనకాదేవి వంచ నీశానచరణ
కమలయుగమునుగడిగిత ♦ త్కాండధార, శిరసునన్ జల్లుకొనిచాలిమురిసెభక్తి.
- ప. అంత.
- క॥ వాచస్పతియును నా గ, గ్లాచార్యుండును మహారత్త ♦ మరయుచు ఘటికా
సూచకయంత్రముఁజక్కఁగఁ, జూచుచుఁ బ్రణవంబు నుడుపు ♦ చునునుండిరొగిన్.
- గీ॥ అఖిలలోకై కజననియా ♦ నార్య నొక ప, సిండిపుట్టికయందుఁ గూ ♦ ర్పుండఁజేసి
యవనికాంతరియందుఁబ్రి♦యంబుతోడఁ,దోడుకొనివచ్చి యుంచినంతోస మెనఁగ.
- ప. కన్యాదానంబుఁ జేయంబూని.
- మ॥ గిరిరా జప్తు పురోహితానుమతిఁ బ ♦ ల్కెన్ శంకరున్ జేరి ని
ర్జరనాథాగ్రణి! తండ్రితాతలను గో ♦ త్రింబున్ దగన్ జె ప్పనాన్
దరహాసం బానరించియున్న యభవున్ ♦ దాఁగాంచి యంచన్మతిన్
వరహాసీందుఁడు నారదర్షి యిటులఁ ♦ వాక్రుచ్చె మెచ్చొప్పఁగన్.

—* నారదుడు హిమవంతునకు శివుని యనాదిత్వంబుఁ జెప్పట *—

ఉ॥ ఆదికి నాదియై యలరునట్టిఁ డెవండు? గిరీంద్ర! పంచభూ
తాది యెవండు? మాయ కిల ♦ నాశ్రయమెవ్వఁడు? బ్రహ్మ విష్ణు సం
పాదకుఁడెవ్వఁ? డట్టి శివు ♦ భావమునందు నెటుంగలేక గో
తామ్రులఁ దెల్పుమం చిటులనాడుట పాడియె? చూశు మాతృలోన్.

క॥ ఆకృతిని వికృతి నేని గు, జాకాంతిని నొందనట్టి ♦ యాదిమదేవుం
డికరణి ధర్మరక్షకు, నై కారుణ్యమున సగుణుఁడయ్యెను గనుమా!

వ. ఇంకను.

ఉ॥ నీదునుతాతపోనియత ♦ నిష్ఠకు లోఁబడి మెచ్చి వచ్చె ని
ట్టి దురితాపహండు ధర ♦ నెవ్వని కేనియు నిట్టి భాగ్యసం
పాదనమబ్బునే? యింక నమమృత్యులలోన ముసింద్రులందునేన్
బాదుగ నీశ్వరున్ దెలియ ♦ పండితుఁ డెవ్వడొ యెంచిచూడుమా! 73

వ. అనినంత,

సీ॥ నారదోక్తి నిజంబు ♦ నమ్ము మనియె హరి, తగవిది యంచు విధాత చెప్పె
ఉచితంబనుచు నన్న ♦ ముచినూదనుడువల్కె, బాగిదియనియె సప్తరసనుండు
సందేహమేమని ♦ జముఁడు వక్కాణించె, కర్ణమిద్దియని ర ♦ కృనుఁడువల్కె
పాయుసందియమని ♦ పాశియు వాక్రుచ్చె, భవ్యంబిదని మహా ♦ బలుఁడునుడివె

గీ॥ దైవమందిట్లు కొఱగామిఁదలఁపఁజెల్లు, నొక్కొక్కయ నెజక్కులేలికయుక్కు మెఱయ
భాస్కరుండును గువలయపతియు జాగు, సేయనేటికి నికనని ♦ చెప్పిరవుడు.

వ. మఱియు వశిష్ఠాదిమును లిట్లనిరి.

ఉ॥ ఎవ్వనిచేత నీజగము ♦ తెల్ల విచిత్రముగాఁ దనర్చెదా
నెవ్వఁడు బోధరూపుఁడయి ♦ యెప్పుడు నొప్పలరున్ స్వతంత్రుడై
యెవ్వఁడు సర్వపంద్యుఁడయి ♦ యేలుజగంబులనెల్ల లీలగా
నవ్విభునిన్ గుఱించియిటు ♦ లారయఁజెల్లునె శైలతల్లజా!

ష॥ అని చెప్పినంత హిమవంతుం డవ్వారలబోధనంబున నవగతసంశయండుడయ్యును
చిత్తంబున నొక్కింత.

క॥ గోత్రపతియయ్యు నీతఁ డ, గోత్రున కెట్లిచ్చు గూఁతుఁ ♦ గూడునె? యనియే
మాత్రము గొంకకయే విగ, తత్రపు లందురని సుంత ♦ దాయోజించెన్.

వ. అప్పుడు సుమేరువముఖనిఖిలోర్వీధరరాజవర్యు లాతని తలంపెఱింగి యిట్లు నొక్కి
చెప్పిరి.

- క॥ అనుమానమెల్ల విడి యా, ర్యను బరమేశ్వరునకొసగి † యధికతఁగీ
యును శ్రేయముఁ గీరితియును, గొనుమా! నగరాజరాజ! † గొణగొకింతకా.
గీ॥ ఇరుదెఱంగులవా రిట్లు † పితపుమెఱయ, నొక్కి చెప్పినఁదుహిననఁ † తుండుగలఁక
నంతఁబోఁజిమ్మి పాణిగ్రహణముఁగూర్చు, గాఁబురోధస్సహాయఁడై † గడఁగియపుడు.

—* శ్రీ పార్వతీ పరమేశ్వర కల్కాణము *

- క॥ ఈకన్నెను బరమేశ్వర! , నీకిచ్చెడ భార్యగాఁగ † నీవు గొనుము లో
కై కేశ! త్రివర్ణమునం, దీకన్నె నతిక్రమింప † కెపుడును యతొన్. 81
- గీ॥ అని శివాకరమును శివహస్తమందు, నద్రిపతియుంచి తీర్ణ కా † మాబ్ధియయ్యె
శంకరుం డెదిజాపాణిసారసంబు, స్వకరమునఁదాగ్రహించెఁబు † సన్నుడగుచు.
- గీ॥ ఆర్యనుగ్రహించి 'దేవస్య' యనెడుమంత్ర, మునుశివుఁడుతొకకాచారముగనుజదివి
వల్ల 'నాతిచరామి'యన్ † బలుకుఁబ్రకృతి, పురుషులగుతమకొండుతీర్పొసఁగుటెల్లు.
- క॥ జీరకగుడంబు లగక, న్యారాజకలాపు లిరువు † రన్యోన్యముగా
భూరిప్రీతిన్ శిరసులఁ, జేసిచి యానందభరము † జెందిరి వేడ్కన్.
- క॥ యవనికను దీసివేసిరి, శివుఁ డవలోకించె శివను † శివుని నటులనే
శివయును నవలోకించెను, నవిరళభావోపలబ్ధ † హర్షోన్నతులకా.
- క॥ రంగారుమేల్మిబంగరు, మంగళసూత్రంబు రాజ † మండనుడు జగ
న్మంగళయగు శివగళమునఁ, బొంగుచుఁ గట్టెను సమస్త † భుననహితేచ్ఛన్.
- ఉ॥ ఎల్లసురల్ మునుల్ పగిమధు † లెల్ల శిలోచ్చయనాథు లెల్లరున్
జల్లనికొండవీటిఁ గల † సర్వజనంబును నప్తు వేడ్క రా
జిల్లఁగఁ జెల్లు సంతసము † జెంది జయధ్వనులన్ బానప్పుచున్
పోల్ల సదిష్టవై భవన † ముల్ల సితాత్మకులై రి భూరిగాన్.
- కా॥ కైలాశీశవతంసుఁ డల్లునకు ని † చ్చల్ హెచ్చు బచ్చల్ రవల్
నీలాల్ కెంపులు పువ్వరాగములునున్ † నిద్దంపుముత్యంబులున్
మేలానేవళముల్ గడింది నకిషీ † మీర్ జాళువాభాండముల్
చాలొప్పకా హరణంబొసంగె నుమన † స్సంఘంబు లగ్గింపఁగాన్.
- వ. మఱియును.
- ఉ॥ లక్షగజంబులన్ మఱి ద్వి † లక్షమహాజవస్థైంధవంబు లేన్
లక్షలపాడియావులను † లక్షమదోద్ధతిమీఱుటెద్దులన్
లక్షబిటారిచేడెలను † లక్షవసిండిరథంబు లింపుగా
నాక్షణమం దొసంగె నచ † లాధిపతెల్లజు డబ్బహాళికిన్.

గీ॥ ఆణిముత్యాలరాసుల ♦ నంది యొసంగ, నపు డుమాశివు లంచితా ♦ హ్లాదమెసంగ
గాఁ దలంబ్రాల నొకరికొకరు శిరసులఁ జల్లుకొని పొంగిరెంతయు సంతనమున.

శా॥ భేరినాదములున్ మృదంగవటహా ♦ భీష్మధ్వనుల్ దివ్యవా
ద్యారావంబు లనేకముల్ సెలఁగె రం ♦ భౌద్యప్సరకామిని
వారాంచత్తర నృత్తముల్ దనరె దీ ♦ వ్యచ్చారుగంధర్వశృం
గారానుత్తమగానముల్ పొలిచె రం ♦ గద్భంగిగా నత్తటిన్.

91

క॥ గిరిపత్నులు మునిపత్నులు, సురపత్నులు సర్వలోక ♦ సుందరుల కుమా
తరుణేందుధరుల కొసఁగిరి, సురుచిరసిరాజనముల శోభనమొనరన్.

—* శివుఁడు పార్వతితో స్థాలీపాక హోమంబు సేయుట *

వ. అంత హిరణ్యగర్భుండును వసిష్ఠాదిమునీంద్రులును, బార్వతీపరమేశ్వరుల యజ్ఞ
శాలయొద్దకు దోడ్కొనిచని యేకపీఠిన్ గూర్చుండఁజేసి వేదిన్ దర్భాస్తరణం
బానర్చి దర్వాజ్యస్థానీ ప్రాక్షణ పూర్ణ పాత్రైధ్యసుప్రసంబులఁగూర్చి యగ్నిప్రతి
వ్యక్త బానరింపఁజేసి యందాయాదిమదంపతులచేఁ బ్రధాన హోమంబును బ్రవేశ
హోమంబును స్థాలీపాకంబును మున్నగువాని ఋగ్వజుస్సామ సూక్తంబుల విధి
ప్రకారంబున నొనరింపఁజేసి లోకాచారప్రకారం బగ్నిప్రదక్షిణంబుసేయ
నియోగించిన నార్యామహేశ్వరు లద్దాని నెఱవేర్చుచుండ నత్తటి శివమాయా
విశేషంబున.

గీ॥ మెట్టదామరవిరిదండ ♦ మెఱయుచున్న, కుందకోరక మట్టల ♦ నందమైన
లోకసుందరిపదనఖం ♦ బాకులాత్ముఁడై విరించి విలోకించె నబ్రమొంది.

ఉ॥ చూచినయంతనే తనివి ♦ చొప్పుడకున్న నభేదిధంబుగాఁ
జూచుచునున్న నాక్షణము ♦ శుక్రము మోక్షముచెంద నెద్దియున్
దోచక యార్తుఁడై కనెడు ♦ తోయజగర్భుని రుద్రుఁ డుగ్గుఁడై
చూచి కరస్థశూలమునఁ ♦ జూరొనరింపఁదలంప నయ్యెడన్.

క॥ హాహాకారంబు ముని, పూహము సర్వత్రిదశసమ్మాహమును గిరి
పూహం బానర్చె వినతుం, డై హరి ప్రార్థించె నిట్టు ♦ అంతకదమనున్.

క॥ దేవాదిదేవ! శివ! పర, దేవా! పరమేశ! శర్వ! ♦ దీననిచయర
తౌవశహృదయ! జగన్మయ! కాపుము సర్వభువనేశ! ♦ కాపుము నలువన్.

క॥ నీవే సర్వాత్మపు శివ! నీవే సర్వరచయితపు ♦ నిరుపమవిభవా!
నీవే సర్వేశ్వరుఁడవు, నీవే యిటు దలఁపవలదు ♦ నిగ్రహ మభవా!

క॥ లే వాద్యంతము లింకను, లే వంతర్బాహ్యములును ♦ లీలాకారా!
లే వే వికృతులు నీ కిలఁ, కేవలచిద్భ్రహ్మమీపు ♦ గీర్వాణవిభా!

99

అ॥ ముక్తికాములై నశమునులు సంగముఁ బాసి, నీదుపదములెంతో నిష్ఠమెఱయ
శరణమని యుపాస్తిసల్పుచునుందురు, నిర్వికల్పభాగ్యనిపుణమూర్తి! 100

గీ॥ పరద! కన్పడునదియుఁ గ శృంగకయున్న, యదియు నద్వయమయి యలరాదు నీవె
శుద్ధమైనట్టిదియును వశస్త్రులనొప్ప, నదియు నగుపైఁడి యొక్కండెయగునుగాదె.

గీ॥ భువనస్థుజనావనాలంబ ధ భూరికృతుల, యందు ముఖ్యనిదానమశవగుచు నెవ్వ
నాథ! తదపేక్షఁబొదలుచున్నావుగాని, యరయననపేక్షుండవుపరమాత్మ! నీవు.

గీ॥ ఆదివయ్యునునరయ ననాది వేన, గుణుండవయ్యును గనఁగ ని ధ్గుణుండవెందుఁ
బ్రకృతికవ్వల వెలయునా పరమపురుషుఁ, డవు పరాత్పరుడవు జగద్ధవుడవనఘ.

క॥ నీదరిసెనమున గిరిక, న్యాదారా! ధన్యజనుల మైతిమి కడిమిన్
నీదృఢభక్తజనమునకు, మోదం బిడువాడ నజనిఁ బోవుము దీనుఁ.

వ. అనినంత వశిష్ఠాదిమును లిట్లని పార్థింపిరి.

ఉ॥ నీదు రజోగుణాంశమున ధ నీరజసంభవుఁ డుద్భవితైఁ దా
నీదగు సాత్త్వికాంశమున ధ నీరజనేత్రుఁడు పుట్టె డిట్టయై
నీదు తమోగుణాంశను జనించెను గాలమహాగ్ని రుద్రుఁడున్
నీదు తురీయతత్త్వ మిఁక ధ నిర్మల మక్షర మద్వయం బొగిన్.

అ॥ వ్యక్తముగ మహత్తుపంచభూతములు త, న్మాత్ర లింద్రియములు మనమహాంకృ
తియును బ్రకృతిగలసి ధ తీడ్గించు నీచుందు, విశ్వమూర్తి! వేద ధ వినుతకీర్తి!

ఉ॥ అంబుధులేడు వల్పులు ద ధ శాశలు భూరిభుజంబు లంతరి
క్షంబగు పొక్కిలా మిహిర ధ చంద్రహాతాళనులున్ గనుల్ నమీ
రంబగు నాన నాకము శిరస్సు కృపీటధరంబులౌ కురుల్
భంబులునున్ గృహంబులు కృపానిధి! నీకు సుమంబు లింబుగన్. 107

క॥ నీకెటుల నుతుల మోదము, చేకూరఁగఁ జేయఁగలము ధ శివ! పరమేశా!
వాకులకేనియు మదికే, బ్రాకటముగ నందకెందు ధ భాసిలుదు వజా!

గీ॥ అనఘ! కడుబాలిశుండైన ధ యజ్ఞగర్భుఁ, గనికరంబున మన్నించి ధ కాపు మెడరుఁ
బాపు నీకెదురే యెందుఁ ధ బరమపురుష! భక్తవాత్సల్యమాత్మని ప్పాటవిడకు.

వ. ఇంద్రాదిలోకపాలు రిట్లు వినుతించిరి.

గీ॥ కోటిసాదామనీప్రభాధుశల మప్త, కోణము సుశోభనంబయి ధ రాణదనరు
రూపము ధరించి లోకమం ధ దేవుమీఱ, వెలయు నీకు సమస్కార ధ ములివెదేవ!

క॥ పంచాస్మ్యన కభవునకును, పంచాశతోక్తిమూర్తి ధ భాస్వరునకు ధి
వ్యాచితవిద్యుజ్జ్వలా, చరచద్రావునకు నిత్య ధ సత్స్వనకు సుతల్.

క॥ విద్యాతత్త్వమయునకు న, విద్యాభంజనున కళిల ♦ విభునకు భీష్మ
ప్రద్యోతితగ్నివర్ణన, కాద్యునకును శంభునకు జా ♦ హారు లివె శివా!

క॥ రుద్రునకు భక్తసముదయ, భద్రప్రదనుకు నవాచ్య ♦ వైభవునకు ని
ర్ణద్రప్రభోధునకుఁ దుహి, నాద్రిసుతాహృదయపుష్క ♦ రార్కునకు నుతుల్.

ప. దేవా! అనుగ్రహింపు మనుగ్రహింపు మనుటయు.

శా॥ నాళీకాక్షునిఁ దొట్టి నిర్జరులు నా ♦ నాదివ్యమానీందులున్
నాళీకోద్భవుఁ గావుమం చిటుల దీ ♦ నత్వంబుతో వేడఁగాఁ
గాళీనాథుఁడు గిన్నఁబోవిడి కడున్ ♦ గారుణ్యముంజెంద న
వ్వేళఁగాంచి విరించి మొక్కి నుతిఁ గా ♦ వించెన్ విధేయాత్ముడై.

క॥ కరుణాసాగర! శంకర!, వరదాభయహస్త! దేవ ♦ వంద్యపదాబ్జా!
కరుణించి ప్రోవుమీ నను, దురితము సైరించి వేగఁ ♦ దుహినాంశుధరా!

క॥ నీలీలేచ్ఛఁ జరాచర, జాలం బీ భువన మలరు ♦ శంకర! త్రాటన్
మేలుగఁ బసరంబులక్రియఁ, జాల నెఱింగితి మహాత్మ! ♦ క్షమియింపు మిఁకన్.

గీ॥ అనికృతాంజలియైఁమొక్కిఁయజుఁడునిలువ, శర్వుడభయవరంబిచ్చెఁసర్వమునులు
సురలు గిరివరులందఱు ♦ కరముసంబ, రమునఁబొగడిరి తొడరినఁసర్వజ్ఞునపుడు. 117

గీ॥ అంత ధాతృవిమర్దితం బై నవీర్య, మపుడు కణికాసహస్రమై యమర వాని
చే జనించిరి పెక్కండుఁచెలుపుమీఱ, వాలఖిల్యమునుల్ పరు ♦ వంపుఘృణుల.

ప. అవ్వారిన్ గాంచి నాశదుండు శివానుమతి నిట్లనియె,

క॥ చనుఁడిరు గంధమాదన, మున కందుఁ దపంబుచేసి ♦ మునిముఖ్యులరై
యొనరుండిది విధి యన నం, తనె చనిరచ్చటికి వారు ♦ త్వరితగతులతోఁ. 119

మత్తకోకిల. తోయజోద్భవుఁడవు మానుల ♦ తోడ శర్వువివాహ ము
త్రాయతంబగు భక్తిఁ బూర్తిఁగ ♦ నాచరింపఁగఁజేసి యా
రేయియంద ధుఁవేక్షణంబునె ♦ టీన్ బొనర్పఁగఁ జేసి బల్
మోయఁజేసెను స్వస్తిపాఠము ♦ మోదమిం పెసలారఁగాన్,

క॥ పొందుగ మునులముదల నా, నందముతో శంకరుండు ♦ నగజశిరసునన్
సిందూరమిడియె దానన్, జెందెను దేజంబు మిగుల ♦ శివ మురుపొప్పణ.

గీ॥ అంతనొక పేరిఁబేర్చిమై ♦ నధిపసింది, యున్న శివులనుగని సుర ♦ లుబ్ధిరెంతో
పరిణయమహోత్సవంబిట్లు ♦ జరుగ నెలమి, బ్రహ్మకిడెఁబూర్ణ పాత్రంబుభర్తుడవుడు

క॥ గోదానము యాజ్ఞకునకు, సాదరమతి శంభుఁడొసఁగి ♦ సకలాంశచ్ఛేద
యోదాయకంబులైన మ, హాదానములొసఁగెఁగఁగఁగి ♦ బాగ్రణులకొగిల్.

క॥ వరుసగ వేర్వేరుగ భా, స్వరరత్నంబులను రాంక ♦ వపుసాలువులకొ
దరుణేందుమాళి విపుల, కిరవుగ సంభావనలను ♦ నిచ్చె బిజబిజకొ.

గీ॥ అపుడు వేలుపులును మునులన్యులును మ, హాప్రమోదంబునొందిజయస్వనులనొ
నర్చి రచ్చరగములు గంధర్వజనము, లలితనర్తనగానముల్ ♦ సలిపిరెలమి. 125

ప. మఱియు భేరిమృదంగవేణువీణానిస్సాణకాహళ ఝల్లరీతూర్యవాద్యఘోషంబులు
మోగిసి మహూత్సవంబయ్యె నయ్యెడ హిమవంతుండు డాసి మహేశ్వరునకు
మొక్కి హరివిరించనాదులకు వినతుండై భోజనసమయంబెఱింగించి యందఱ
నామంత్రాణంబుచేసిన నవ్వారంపఱంగీకరించి సమధికాయామై శాల్వంబును నువ్ర
భాక్తముక్తాఫలానేకాచ్చగుచ్చాంతరాశనయోజితానుపమశేఫాలికా కుండమం
దారవకుళచంపకాశోకసుమమంజరీపుంజరంజితవితానప్రతానవిభ్రాజితంబును క్షీర
సాగరంబుబోలె నుత్పాదితమహాలక్ష్మీవైభవంబును మహేంద్రభవనంబువోలె
నమృతరసోపాదితా నేకవిధాహారసంపన్నంబును మేఘద్వారంబువోలె పద్మోది
తద్యుమణివిద్యుజ్జ్వలీతిర్విభ్రాంతంబును గ్రహమండలప్రదేశంబువలె సమధికత
కావ్యవాచస్పతిరాజహంససౌమ్యకుజమందమరుద్విలసింతుంబును మహారమణీయం
బునగు భోజనాయతనంబు బ్రవేశింపుటయునందు. 126

—* వరవర్గ భోజనములు *

క॥ కనదురురత్నాంచితకాం, చనపీఠములందు వారిఁ ♦ జక్కగఁ గూర్చుం
డ నివేదించిన వారలు, ఘనమగు సంతోసమొప్పఁ ♦ గా నచటఁ దగక.

అ॥ ప్రమథవర్య లొక్క ♦ బంతి భూతచయంబు, లొక్కబంతి గణములొక్కబంతి
వీరభద్రముఖ్య ♦ ధీరులు నొకబంతిఁ, గూరుచుండి రెలమిఁ ♦ గొనలుసాఁగ.

క॥ నారాయణుండు బ్రహ్మయు, నారదుండు గణ్యుఁడు స ♦ నకముఖ్యులు బృం
దారకగురుండు విశిష్టము, భోరుతపోనిధులు మౌను ♦ లొకబంతియెడక.

గీ॥ వరుస నింద్రప్రముఖలోక ♦ పాలురును న, నగ్రహంబులు నొకబంతి ♦ వాసుకిప్ర
ముఖనిఖిలవన్న గేశ్వరముఖ్యు లొక్క, బంతి గంధర్వమఱి లొక్కబంతిగాను.

ప. వెండియు వసువులు విశ్వేదేవత లాశ్వినీయులు మున్నగువా లొక్కబంతిగను
గిన్నరకింపురుషచారణవిద్యాధరోప్పరో యక్షరక్షోగరుడగంధర్వగణంబులు వేఱు
వేఱుబంతులుగను గూర్చుండి రాసమయంబున.

క॥ బంగారుపశ్చేరంబులు, బంగరుచెంబులును బంచ ♦ పాత్రలు మఱియున్
బంగరుతుడ్డరణులునున్, బంగరుగిండ్లమరచి రటఁ ♦ బర్వతభృత్యుల్.

క॥ సురభిశధూపద్రవ్యము, లురువుగఁ దగు పాత్రలందు ♦ నునిచి నుగంధ
స్ఫురణం బెనఁగిరిచిరి నగ, పరిచారకపర్యు లచట ♦ భాసురగతులక.

గీ॥ చామరంబులు సురటీలుఁజారుతరము, గాఁగ విద్యుద్వృక్షములఁజు ◆ క్కఁగనమర్చి
యించి రీరీతి సిరుల ను ◆ దంచితమయి, లీలనొప్పారు భోజన ◆ శాలయందు.

క॥ పలురకముల పక్వాన్నము, లలరెడుబియ్యంపుటన్న ◆ మరుదగుశాకం
బులు సూపంబులు నప్పడ, ములు వడియంబులును నేయి ◆ పులుసులు చేరుల్.

క॥ జిడ్డుపెరు గూరుఁగాయలు, నడ్డంకి యొకింతలేక ◆ యరయుచు బంగా
రోడ్డాణంబులు మెఱయఁగ, వడ్డించిరి యువతు లపుడు ◆ వాసిగఁదోడ్తో. 136

క॥ మేనకయనుమతిఁ బరమే, శానుని లక్ష్మీపురోగ ◆ సాధ్వీమణు లా
ర్యానలినేక్షణతో శ, య్యానిలయముఁ జేర్చి రప్ప ◆ డానందమునక. 137

క॥ పరమామోదముతోడ మ, ధురహాస్యాలాపచయచతురిమ దనర్పన్
సిరిమీఱ భోజనము చే, సిరి సర్వజనంబు లప్పు ◆ శివుని దలఁచుచుక.

గీ॥ పిదప నాచమనముచేసిపేర్చితోడఁ, బచ్చకప్రంపుతావుల ◆ హెచ్చుమీఱు
తమ్ములముఁగొనివిశ్రమాధ్యమునందఁ,టొగిఁజనిరివారువారుము ◆ న్నున్నయెడకు.

వ. అంత,

సీ॥ మణిదీపశతము లమర్చికూర్చినచోట, ముత్యాలమాలికల్ ◆ పొలుచుచోట
రత్నదర్పణపంక్తిఁరాణమీరినచోట, ద్రాక్షతీగలగెలల్ ◆ తనరుచోట
నానాసుగంధవిఠానంబు గలచోటఁ, బుష్పితాశోకముల్ ◆ పొదలుచోట
మరకతమణికుట్టిమంబులు గలచోటఁ, గవ్వరంపుటనంటు ◆ లొప్పచోట

గీ॥ పంచభక్త్యాన్నపాత్ర లేర్పడినచోట, మేల్మికస్తూరి విడెములు ◆ మెఱయుచోట
రత్నపర్యంకమాత్మఁగఁగఁగఁచుచోట, ననుపమైశ్వర్యధుర్యమై ◆ యలరుచోట.

క॥ తరుణేందుధరుఁడు భూభృ, ద్వరకస్యకతోడ నందు ◆ వైభవముగ భా
స్వరత్నపీఠతలమున, హరుపుగఁ గూర్చుండియుండ ◆ నాసమయమునన్.

చ॥ సురుచిరనూత్నయవ్వనము ◆ శోభిలువాని మనోజ్ఞహాసనుం
దరమగుమోమువానిఁ బ్రిమ ◆ దాజనమోహన్మడైనవాని భా
స్వరలలితాంబరంబులను ◆ సౌరుగఁగట్టినవాని దివ్యమే
దురమణిభూషలక బెడఁగుదోషఁగఁ దాల్చినవాని నీశ్వరుక.

ఆ. కాంచి శైలరాజకాంతలు గడుఁ బ్రశం, సింది సంతసింది ◆ శివులకపుడు
గ్రంథిమోచనంబుఁ ◆ గావించి నవదంప, తులను జూచుచుండి ◆ రెలమికలిమి.

వ. అయ్యవనరంబున.

ఉ॥ చేరంగవచ్చి రచ్చాటికి ♦ శ్రీసతి వాక్సతి సూర్యపత్ని బృం
దారకగాజపత్నియును ♦ ధాత్రి యదుంధతి స్వాహా. రోహిణీ
సీరజగంధియున్ దులసి ♦ నిర్జరమాత యహల్య జాహ్నవీ
వారిజనేత్ర మన్మథుని ♦ వల్లభయున్ శతరూపయున్ రహిన్.

గీ॥ పరంగ సావిత్రి కుంభసంభవునిరాణి, వాసము మఱెందఱో దివ్యభామలును ఫ
ణీంద్రకన్యకులును సన్మృసీంద్రకన్య, కలును జేరిరి లెక్కింపఁగానియట్లు. 145

వ. పసిండిగద్దియలం దెల్లరుఁగూర్చుండినమ్మట వారలలో సరస్వతి పరమేశ్వరుఁ
దిలకించి పరితోషంబుతో నిట్లనియె. 146

—* దివ్యస్త్రీల పరిహాసోక్తులు *

చ॥ దొరకెను జీవితేశ్వరి వి ♦ ధువ్రతిమంబగు నీప్రియాస్య మ
బ్బరముగఁగాంచి సేగివిడి ♦ భూధరజాపరిరంభపూర్వో
ద్ధరసుఖలీల బ్రోద్దలను ♦ దోయుము సంతత మీపెతో నికక
విరహముగల్గ దెన్నఁడును ♦ విశ్వజనీనముగా మహేశ్వరా !

వ॥ అంత నిందిర యిట్లనియె.

క॥ బిడెమున్ బోవిడి శివ ! యీ, పడుచున్ గొగిటను బడసి ♦ పాలింపుమికక
బిడియంచేడది యేపెను, విడినక బ్రాణములు దవుల ♦ పెడలునొ వేగక.

వ. సావిత్రి యిట్లనియె.

గీ॥ ప్రియకు మధురాన్నములు దిని ♦ పించి యంత
నీవును భుజించి వేమంచి ♦ నీట నాచ
మనము నొనరించి మృగమదం ♦ బొనరు విడెము
నొసఁగు మీశ్వర ! యాదరం ♦ బెసఁగ నిపుడు.

వ. అదితి యిట్లనియె.

క॥ ఉమ యారగించినంత మొ, గముఁ గడుగుటకొఱకు వేగఁగాముకవర నీ
రము నిమ్ము దంపతుల ప్రే, మ మసాధారణము గనఁగ ♦ మహి దుర్లభమా.

వ॥ ఆవెంట జాహ్నవి యిట్లనియె.

గీ॥ మేల్మిబంగారుతళుకులమించి మెఱయు, శైలజాకుంతలములఁ బ్రి ♦ సాధనంబు
సేయుమీశ్వర ! భర్తలు సేయునదువ, చారమొనరించుఁ గామినీజాతి కెలమి.

వ. చెలికారంబుతోడఁ జొలోమి యిట్లనియె.

క॥ సతిగాత్రము మూపుననిడి, యతులితశోకమునఁ బుడమి ♦ యంతఁ దిరుగుచున్
వెతవడిన నీకెలుల సి, బ్బితి గల్గును గల్కినేలు ♦ పేర్చి మహేశా ! 152

వ. ఆపిమ్మట లోపాముద్ర యిట్లనియె.

గీ॥ అలరుఁబోండ్లకుశయ్యాగృహంబులందు, భోజనావాసములయందుఁ బూజ్యపదము
గలదుగావునఁ జెప్పుదుమీఁకల్కిపడుచు, నకువిడెంచిడిరమియింపునాగభూష! 153

వ. అరుంధతి యిట్లనియె.

క॥ నీ కొనఁగఁ దల్లియొప్పుని, యీ కన్నెను నేనుగాదె ♦ యిప్పించితి నీ
వాకతనఁ దోయపున్నడి, జేకూరఁగఁజెప్పి ♦ రతులఁ జెందుము దేవా!

వ. అనంతరం బహుల్య యిట్లనియె.

ఆ॥ విను పురాణపురుష! ♦ వృద్ధవేసముఁ బాసి, నిత్యతరుణుడవయి ♦ నెగడుమిటుతె
కూఁతుకొఱకుమిగుల ♦ గొణఁగుచుండెడుమేన, నిన్నుఁగాంచిమదిని ♦ నెమ్మిఁగాంచు.

వ. పిదపఁదులసి యిట్లనియె.

ఆ॥ మున్నునుమను గొనక ♦ పువ్వుటమ్ములబంటుఁ, గాల్చినట్టి నీవు ♦ గడఁగి యెటుల
నావశిష్టముఖుల ♦ సారుంధతీకులఁ, బంపితయ్య చెవుమ ♦ భార్యకొఱకు.

వ. స్వాహాదేవి యిట్లనియె,

క॥ స్థిరమతి మాసల్లాపము, ల రహిన్ వినుమిపుడు కడువి ♦ లాసం బెనఁగన్
బరిణయముల నువిదలకున్, బరఁగెడుఁ గడుగరువతనము ♦ బాలశశిధరా!

వ. మందహాసముతో రోహిణి యిట్లనియె.

గీ॥ కామశాస్త్రవిశారద! ♦ కాళికామ, మిఱచు దీర్ఘము తడవిత ♦ యేనిలేక
కాముకుడవీవు కామినీ ♦ కామసాగ, రమును బారంబునొందింపు ♦ రహియెనంగ.

వ. మురిపంబుమీఱ వసుంధర యిట్లనియె.

సుగంధివృత్తము. కామపీడితాంగనాని ♦ కామభావమెంతయున్
నేమమొప్పుగా నెఱుంగు ♦ నేర్పుకాడ వీవికన్
మేము చెప్పనేల చాల ♦ మేరమీఱి యిట్టులన్
సామి! నీవు జాణవెందుఁ జక్కనన్ని జాడలక.

వ. తర్వాత శతరూప యిట్లనియె.

క॥ ప్రీతిమీట సంతోసము, చేకూరునొ యదియెఱింగి ♦ సేవింపు శివా!
ఆకట డస్సినవారికిఁ, జేకుట వన్నము వినాగ ♦ క్షితిఁ బెఱసుకముల్.

160

వ. చనవు మెఱయ సంజ్ఞ యిట్లనియె.

ఉత్సాహవృత్తము॥ జాలమేల యమ్మలార! ♦ షడ్రసాన్నవర్గతాం
బూలములను బూవు సెజ్జఁ ♦ బొందుపఱచినార మీ
బాలచంద్రమాళికిండు ♦ బాల నవ్పగించి గే
హాళకుఁ బదుండు పదర ♦ కాగడంబు మానుచుక.

161

స. వాసియమర వరుణాని యిట్లనియె.

అ॥ వేగింపఁబోకు ♦ వేగించఁబోకుమా, ముద్దరాలి నెంతో ♦ బుచ్చించి
నేర్పుమీఁడేర్చి ♦ నెయ్యంబుఁదియ్యంబుఁ, జెందనొందు మిందుఁ ♦ జేడెవిందు.

వ. అనినంతఁ బరమయోగీంద్రపందితుం డగు పరమేశ్వరుండు దివ్యనారీశిరోమణుల
వచనంబుల కినుమంతయేనిఁ జలింపక నిష్వికారుడై యవ్వారలకిట్లనియె.

గీ॥ నాయెదుర నిట్టినుడుల ననంగఁదగునె? కొమరునం డెట్లు చాపల్యఁ గుణముదనరు
నిఖిలలోకై కకల్యాణ ♦ నిలయలార! తల్లులార! పురంధ్రీమ ♦ తల్లులార!

క॥ అనుడు శివపచనముల విని, మనముల లజ్జించి దివ్య ♦ మహిలామణు లె
ద్దినఁ బలుక కూరకుండిరి, యనువుగఁ జిత్రిగతపుత్రి ♦ కాకృతు లమరక.

వ. ఆసమయంబున.

గీ॥ మధురభక్త్యాన్నములను ను ♦ మానహాయుఁ
డై మహేశుండు భుజియించి ♦ యాచమనము
చేసి మణిపీఠమున సుఖా ♦ సీనుఁ డగుచుఁ
గుతుకమున వీడియము వేసి ♦ కొనుచునుండ.

వ. తక్కిన దివ్యపనితలందతారగించి వీడియంబులు వేయుచున్న సమయంబుఁగాంచి
యనుకూలసమయంబగుట నెఱింగి రతికాంత శంకరుడ డగ్గటి మొక్కి యిట్లు
ప్రార్థించె.

— * రతీదేవి మగని బ్రతికింపుమని శంకరుని వేడికొనుట * —

చ॥ గిరిజను బెండ్లియాడి యిటుఁ ♦ గేలివిహారముతోడనుంటి వ
పురుసున మిమ్ముఁ గూర్చుటకె ♦ పాల్పడి నాడయితుండు నిర్జరో
త్కరముల పంపునన్ దఱియఁ ♦ గా నటు మల్పితివేల? తండ్రి! వే
గిరముగ నా మనోహరు నొ ♦ గిల్ బ్రతికించి సుఖంబుఁ గూర్చుమా! 168

ఉ॥ నీదు వివాహమం దిచట ♦ నెక్కొనినట్టి జనంబు సర్వమున్
మోదముతోడ నొప్పెడు న ♦ మోఘపచోఘన! నే నొకరైనే
భేదముతోడ నుంటినికఁ ♦ గేరడమున్ విడి నాటి నీనుడిన్
బాదుగ నాత్మలోఁదలచి ♦ భర్తృమతిక సను జేయుమిశ్వరా! 169

క॥ నీవొకఁడుగాక జగముల, లో వేటొక్కండు గలఁడె ♦ లోకేశ్వర! యీ
నావెతఁ దీర్చసమర్థుఁడు, భావించి యనుగ్రహంబుఁ ♦ బరపుముదేవా!

క॥ సకలజనోత్సవదము తా, పకముద్వాహంబు దీన ♦ వత్స! దీనన్
బ్రతుకముగ నాకుఁగూడఁ గ, నికరంబున సుకముఁగూర్చు ♦ నిరుపమవిభవా!

- క॥ పరమేశ్వరుడవు సచరా, చరభవనములెల్లఁ బోవుచు ♦ సామివి ఘనదు
మృరకార్యకర్తవిట నా, కిరపుగఁ బరిదానమొసఁగు ♦ మీశ! రయమునన్.
- ఆ॥ అనుచు నాథ! నాథ! ♦ యనిదురపిల్లుచు, జెఱగుముడినివిప్పి ♦ చెలువ కామ
భస్మ మీశ్వరునకుఁ ♦ బదిలంబుగానిచ్చి, వెక్కి వెక్కియేడ్చె ♦ విభునిఁగోరి.
- క॥ ఇందిరమున్నగు దేవీ, బృందం బపు జెంతయేని ♦ బెట్టిదమగునా
ర్తిం దవిలియేడ్చి శివునకు, వందనమిడి యిట్టులనిరి ♦ వారనికరుణన్.
- క॥ బ్రతికింపు మరుని శంకర!, వితతదయానిధి! ప్రపన్న ♦ బృందావన! నీ
వతికారుణ్యమయుండవు, రతిసతిఘోరాఽర్తిఁ బాపు ♦ రాజకలాపా!

—* శివుడు మన్మథుని బ్రతికించుట *—

- క॥ ఏకగ్రీవముగా నిటు, శ్రీకాంతాదిమలు యాచ్చు ♦ సేయుడు రతిబల్
వ్యాకులతఁ దీర్చ శంకరుఁ, డాకాంక్షించెన్ మరున్ ను ♦ ధాయతదృష్టిన్.
- గీ॥ పూర్వమునకన్న నెక్కుడ ♦ పూర్వమైన
రూపలావణ్యములతోడ ♦ నేవుదనరి
పోడమి కాముఁడు శివునకు ♦ మ్రొక్కి “మాంక్ష
మన్వశంకర! ఘనదయా ♦ మండన!” యనె.
- మ॥ శరచాపంబులఁ దాల్చి దివ్యతనురా ♦ జత్కాంతు లింపొందఁగా
స్మరుఁ డారీతిని జేరఁరా రతిసతీ ♦ మాలామహాత్మ మీ
శ్వరపాదంబుల వ్రాలి మేలినుతులక ♦ సల్పె గడుక బేర్చి నా
దరమొప్పక రతినిక మరుక గని జగ ♦ త్కారుం డుదారాత్ముడై. 178
- ఉ॥ రాతురులందు నెట్లు రతిరాజ! భవత్సతి కిద్దమూర్తివై
ప్రీతియొసర్చుచుండు మశరీరుడవై పతులన్ బణంతులన్
జాతురితోఁ బరస్పరము ♦ సంగతమొందఁగజేయుచుండు మీ
రాతిరియందు నందఱకు ♦ రాణ దలిర్పఁగఁ గానుపట్టుమీ! 179

వ. ఇతను

- క॥ మీనుతుల కెంతో సంతస, మూని ప్రసన్నుండవైతి ♦ నొసఁగెద వరముల్
మీనధ్వజ! యెఱిగింపుము, నీ నిర్మలవాంఛితముల ♦ నెయ్యంబలరక.
- ఆ॥ అనుడుఁ బుష్పబాణుఁ ♦ డనియెను దేవ! నా, యెడఁ బ్రసన్నభావమెంచితేని
నాథ! వరము మదపరాధక్షమ యొకండొకండు నీదు భక్తిగరిమ గాఢ.
- వ. అనిన శివుం డామోదంబునఁ దథాస్తని మన్మథున కిట్లనియె.

ఉ॥ కామ! పౌసన్నుడన్ వినుమిఁకన్ వెఱపున్ విడనాడు మచ్చుతున్
బ్రేమముతోడఁజేరి కను † వెల్పుల నుండుము పొమ్మటన్న నా
తామరసాక్షనందనుఁ డుదారమతిన్ శివు భక్తి మొక్కియూ
ధామమునుండి వెల్పులికిఁ † దత్తుణమే చనుదెంచి పీఠిమై.

క॥ సరసిజనాభుని చేరువ, కరిగి తదంఘ్రిలకు మొక్కి † యాత్మోదంతం
బరుదొప్పఁజెప్ప నతఁడును, సురలెల్లరు మురిసి శివుని † స్తుతియించిరటన్.

గీ॥ రతియుఁమన్నభుండునుదనఁరాజబంధు, పులునుదనయింటిజనముతోఁభూధరేంద్రుఁ
డారగించెను బరిజను † లపుడు సావ, డిరి విడెంబులనొంది రంఁదఱు ముదమున.

—* లోకరక్షణమై శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ గూడుట *

గీ॥ అంత నిందిర మున్నగు † నమరపత్ను, లేదా నెవమాడి పడకింటి † కెడగనేగి
రద్దితనయను గవుఁగిలియందుజెంది, కామసుఖములఁ దన్నె శంఠ కరుఁడు రహిని.

—* ప్రభాత వర్ణనము *

క॥ చిరకాలమునుండి కడున్, విరహముతో వేగుచున్న † విశ్వగురుడు బం
ధురకామగతులఁ బెనఁగ న, చిరమునఁ దెలవాఁడఁ బ్రహర † శీలనమెడగాన్

క॥ ఉవ్వెత్తురుచుఁ బతికై, నెవ్వగఁబాపికొని సుఖము † నెక్కొనుతటి లేఁ
బువ్వంబోండ్లకు వెగటుగఁ, జివ్వనఁ దెలనయ్యె దెసలు † చెలువలరారన్. 187

క॥ బిగువైన మగలకొంగిళు, లఁ గడున్ సొలపొందియున్న † లలనలు నెట్లో
వగతో వదలిచికొని యి, మ్మగఁ బడకగదులను బాసి † పోయిరి వేగన్. 188

గీ॥ కోకదంపతులకు స్వస్తిఁ † గుస్తరించి, ఘూకరాజి ఘనధ్యాంత † గుహలకనిపి
జగమునకు బోధభిక్షుంబు † సంతరించి, లోకబాంధవుడరుదెంచె † వీకమెఱయ

చ॥ అరుణమరీచి యంత నుద † యాచలపీఠము నెక్కి సర్వత
స్ఫురదసమానమంజకర † పుంజములన్ వెలయించి యూర్ధ్వని
స్సరదమలాంశుజాలముల † కైలవరోన్నతశృంగపల్వలాం
తరనశినాళిఁగూడఁ బ్రమ † దమ్మునఁ బూయఁగఁజేసె వాసిగన్.

190

చ॥ మునులును సిద్ధులన్ సురలు † మున్నగు దివ్యవరేణ్య లవ్వియ
ద్ధుని నవగాహముల్ సలిపి † తోయజమిత్తున కర్మమిచ్చువా
రును జపయజ్ఞముల్ గడుఁ ది † రోహితదృష్టి యెసంగ నల్పువా
రును నిగ్గమానువాకముల † రూఢిఁ బఠించెడువారలై తొగిన్.

- గీ॥ కర్మతాగ్నిసరుల్ ద్విజాః గ్రాసులు వేగ, హవ్యముల జాతవేదునః కమరనాసరి
హోమ మొనరించి రంతనాః ధూమపుంజ, మాజ్యగంధంబులనుజమ్మెనవని నెల్ల.
క॥ ఈలోమహేశ్వరుడు వై, తాళికసంస్తుతుల నొంది ధానును శయ్యా
శాలవిడి కాల్యాచా, రాళిగడపి చనియె నిర్జః రాంతికమునకు.

—* శివుడు దేవతలకు దర్శనందిచ్చుట *

- వ. అంతనచ్చట మహేశ్వరదర్శనం బపేక్షించి మహాభక్తితో ధ్యానంబు సేయుచున్న
జనార్దనప్రముఖులు దారసించిన మహేశ్వరునిగాంచి పానశివున్యంబుగఁ బ్రణా
మంబులుచేసి యిట్లు వినుతించిరి.
క॥ జయ విశ్వేశ్వర! శంకర! , జయ నిఖిలాధార! శర్వ! ధ జయ సర్వేశా!
జయరుద్ర! మహాదేవా! , జయకాళీపతి! మహేశ! ధ జయప్రకృతీశా!
క॥ జయనిష్కామా! నిర్గుణ! , జయలీలానిఖిలనిలయ! ధ జయసర్వగతా!
జయకారణాతిగామీ! , జయభక్తేస్థిత వితరణ ధ చణకరుణాధ్యా!
క॥ జయ వాఙ్మనసవిదూరా! , జయ వాత్సల్యనిధి! నిత్య ధ సత్యచరిత్రా!
జయ దీనబంధవ! శివా! , జయ వికృతివిహీన! దేవ! ధ జయ సర్వాత్మా!
క॥ అని వినుతింపుచు మొక్కిన, యనిమేషాధిపుల శర్వుఁ ధ డంచితకరుణన్
గని యిష్టగోష్ఠి సంతసమున సంభాషించుచుండ ధ భూధరుఁ డంతన్. 198
అ॥ చేరి జగ్ధివేశఁ ధ జెచ్చెర నెఱిగించి, పిలుచునంత వారు ధ ప్రియముమీఱు
నరిగి శివునితోడ ధ సభ్యవహారంబుఁ, జెంది వీడెములను ధ జెందిరంత.
మ॥ పరమేశానునితోడ మాను లమరుల్ ధ ప్రాణేయశై లేంద్రభా
స్వరసంయోజితనూత్నమంటపమహో ధ చ్చశ్రీప్రకారంబులన్
బరమాశ్చర్యమెసంగఁ గన్గొని మహానందంబునన్ బొంగి య
గ్గిరిరాజేంద్రుని దివ్యనూక్తితతులన్ ధ గీర్తించి రెంతేనియున్.

—* సాయంకాల వర్ణనము *

- ఉ॥ అంత దినాంతమై యలర ధ సర్వమ దేవుఁ డపూర్వదిక్పతిన్
సంతసమొప్పు జేర నది ధ జానుగ మానికపుణివాళి న
త్యంతముదంబుతో నిడిననారతనంబుల దీప్తిరనాన్
వితగ సాంధ్యరాగరుచి ధ విశ్వవిమోహవహూచు భాసిలెన్.
గీ॥ గగనమనుమలైపొదలొన ధ గరిమ మెఱయ, విరియఁబూసిన పుష్పప్రకరమనంగఁ
దారకాబృంద మెరఁతేన ధ ధాళధళ్య, మెనఁగఁదనరాఁరె దళదళ ధ లోనక మెనఁగ.

గీ॥ తనదుప్రభునివివాహమందనువుగా న, మస్తజనమరుడెంచినంబరముఁగాంచు
చుండిరికవారికందఱుకుబ్బుఁగూర్చు, గామురువుమీఱఁజందురమామయమరె.

సీ॥ స్మరునాజ్ఞ భామిని ♦ సమితిపై జాబిల్లి, శల్లిన వశ్యభ ♦ స్తుంబనంగ
కాలపూరుషుఁడు రంగచ్చంద్రియంతంబు*, నుండి జార్చిన వరి ♦ పిండియనఁగ
చారునిశాంగనా♦జఘనస్థలిన్ వారి, జారి కట్టినచల్వ ♦ చీరయనఁగ
దర్పకాగతివేశధరణిఁజంద్రుఁడు గూర్చి, నట్టిముత్యాలమేల్ ♦ కట్టనంగ

గీ॥ సమయభక్తుండు పార్థివ ♦ శర్వలింగ, మును శశిహరణ్యకలశంబు ♦ బూని దుగ్ధ
మర్థినభిషేకమొనరించెననఁగ మిగుల, వెన్నెలదనరై జగమెల్ల ♦ వెల్లివిరియ.

గీ॥ శైలమహిలామణుల్ శివఁ ♦ జక్కగా న, లంకరించి శివునితో వి ♦ లాసమెనఁగ
వాసమందిరమునుజేర్చ ♦ వామదేవుఁ, డార్యజేకొని వేడుక ♦ లనుభవించె.

ఆ॥ అంత రజని దఱుఁగ ♦ నాకసం బెఱ్ఱనై, యందగించె దీపి ♦ కాంశువితతి
వెల్లనయ్యె వేడి ♦ వేలుపుపొడనూపి, మింటికెగసెఁ దమము ♦ తంటవాసె, 201

వ. మంగళవాద్యఘోషపురస్కరంబుగ నాలోచైతాళికప్రార్థితండై మహేశ్వరుండు
వాసాగారంబుఁబాసి ప్రాభాతిక్రియలదీర్చుకొని జనావాసంబుఁజేర సంతకు
మున్ను సున్నాతులై ప్రాతర్విధులఁ దీర్చుకొని కైలాసగమనకాంక్షులై పర
మేశ్వరాగమనంబుఁ బ్రీతిపొందుచున్న యథోక్షజాదిదేవాధ్యక్షులు మహేశ్వ
రునకుఁమొక్కి ప్రయాణంబుపేక్షింపుడు మహేశ్వరుం డంగీకరించినంతఁ గులాచ
లేశ్వరుండు దారసించి యిట్లభ్యర్థించె.

ఆ॥ పేదవారలనక ♦ ప్రియముతోఁ గొన్నిది, నములు దేవమునిగ ♦ ణములతోడ
నాదుమందిరమున ♦ నామనం బానంద, మొందనుండి చనుట ♦ యొప్పుదేవ!

వ. ఇట్లు ప్రార్థించిన మీఁదట స్వల్పదినంబులుమాత్ర ముండి పరమేశ్వరుండు సకల
గీర్వాణమునిచోదితుండై యొక్కనాఁడు జిగమిషక్ బూని సప్తర్షులను హిమవం
తుని పాలికిం బంచినంత.

క॥ వారలు గిరివరునకుఁ ద, ద్దారకు శివయాత్రఁ దెలుప ♦ దైన్యంబున న
వ్వారలు దుస్సహచింతా, భారంబున నపుడు మూర్ఛ ♦ ఒడిచి బడలుచుక.

ఆ॥ కొంతవడికిఁ దుహినకుధరుండు దెలివొంది, తనదు సతిని దేర్చెఁ ♦ దా గిరింద్ర
పత్ని వేగ శివుని ♦ పాదంబులకుమొక్కి, యిట్లువిన్నవించె ♦ హితవు మెఱయ.

కవిరాజ విరాజితము } పరమకృపానిధి! † పాలనసేయుము † పార్వతి నెంతో కృ † పామత్తివై
 యరయుచు దోషన † హాస్యములందును † నాదటనోరుపు † నందు తగన్
 బరఁగభవంబు భ † వంబున నీవద † భక్తినిఁగాంచిన † బాల విభూ!
 నిరతము స్వప్నము † నెక్కినినన్ శివ! † నీశుభనామము † నేమరగున్.

సుగంధి. మేనయిట్లు చాలజాలి † మీఱఁబల్కి కూఁతు నీ
 శాను కప్పగించి కుందె † జాలసేపు దీనయై
 తా నగేందుఁ డాపెకప్పు † తాల్మిఁగూర్చి యంతయా
 తానికూలపుం బ్రయత్న † మాచరించె ధీరుడై.

213

గీ॥ ప్రమథభూతగణములు సు † వర్షవరులు, మునులుమున్నగువారలు † మోదమొప్ప
 స్వగణములతోడ † బయనంబు † సర్పియచటి, యుపవనము † జేరిశివులకై † యుండిరందు.

ఉ॥ అల్లునియింటి కాత్మసుత † నంపఁగఁ జిత్తము గట్టిచేసి పో
 ద్యల్లలితాంబరంబుల న † నర్లుపుసామ్ములఁ గూఁతు నదిరా
 ట్టుల్లసరోరుహాక్షి గడుఁ † బొందికయొప్ప నలంకరించి భా
 సిల్లఁగ నుత్సవంబానరఁ † జేసెను బంధుసతీచయంబుతో.

—* విప్రసువాసిని పార్వతికిఁ బతివ్రతాధర్మంబు లెఱింగించుట *—

గీ॥ అంతనొక పారవిప్రోత్త † మాంగనామ, తల్లి మేనాత్మమెఱిగి భూ † ధరకుమారిఁ
 జేరిసాధ్యవ్రతంబిట్లు † చెప్పఁదొడఁగె, మంజుతరసూక్తిమాధురీ † రంజితముగ.

ఉ॥ తల్లి! పతివ్రతానృతవి † ధానముఁ దెల్పెదనాలకింపు రం
 జల్లెడు నీవ్రతంబె శుక్తి † శీర్షములందును ధర్మసూక్తులం
 దెల్లెడ నుత్తమంబనియు † నిభ్యతమంబని పేరుచెందె ము
 న్నెల్లకులాంగనాజనము † లీవ్రతమే యొనరించి రిమ్ముగన్.

*మ॥ అల సావిత్రి యరుంధతీసతియు లో † పాముద్ర శాండిల్యయున్
 జలజావాసయు సంజ్ఞ భారతీసతీ † స్వాహానుసూయాశచీ
 నలినాస్యల్ శతరూప మున్నగులన † న్నారీవతంసల్ హిమా
 చలుఁ జేపట్టినమేన యీవ్రతము ని † చ్చల్ సల్పువా రమ్మరో!

* టిప్పుణి:— ముదం రాతీతి ముద్రా-రా ఆదానే - సానభవతీత్వముద్రా - విరహీ పతి శుశ్రూష
 లోమే. అముద్రా-అనుశుష్టే-లోపాముద్రా- ముద్రాయనఁగా సంతోషముగలది - భర్త విరహ
 కాలమందుఁ బతిశుశ్రూష లేమిచేత సంతసము లేనిదిగనుక లోపాముద్ర.

గురుబాల ప్రబోధిక.

అకారప్రశ్లేషవలన విశ్రమము చేయుటైనది.

క॥ వారందఱీ పతివ్రత, మారాధనచేసి మిగుల † నవసీసల్లిపైఁ
బేసను బెంపును గాంచిరి, శ్రీరంజల సకలలోక † సేవ్యచరితలై. 219

చ॥ ఒకసతి భానుమండలికి † నుచ్చతరస్థలినుండె భర్తతో
నొకసతి దాఁద్రిమూర్తులను † నుయ్యెల బాలురఁజేసియూపె నిం
కొకసతి వింధ్యగర్వహర † ణోగ్గుని జీవితరాజ్ఞయయ్యె వే
తొకసతి మిత్తిగెల్పె మఱి † యొక్కతె భానుని నాగె నంబికా! 220

సీ॥ విభుఁ డారగించిన † పిదపఁ దత్పరిశిష్ట, మర్ధి భోజనము సే † యంగవలయు
మగఁడునిద్రించిన † మఱియంతనిద్రించి, మునుముందుఁదాన మేల్ † కొనఁగవలయు
పెనిమిటిగొట్టుచోఁ † బెనఁగక'విభు! దయ, సేయుమా'యనుచు యాఁచింపవలయు
పతి దన్నుఁబిలిచినఁ † బనులన్నివదలి సాం, జలిబంధముగఁ జేరఁ † జనఁగవలయు

గీ॥ భర్త సెప్పింపనిని సంఠబరముతోడ, నాక్షణమునందె పూనిసే † యంగవలయుఁ
దొడరి పూజోపకరణవ † స్తువులనెల్లఁ, జెప్పఁబడకయె తాన యోఁజింపవలయు.

ఉ॥ మండనమున్ బొనర్పకయె † మానిని భర్తను జూడఁ గూడ దా
మండనమొందఁ గూడదు కు † మారిరొ! దండ విభుండు లేనిచో
దండిగ భర్త దిట్టినను † దా మది రోసమునొందఁ గూడదో
యండజయూన! వాకిటఁ గు † లాంగన నిల్వఁగఁగూడ దెన్నఁడున్. 222

మ॥ పరగేహంబుల కేగరాదు తమత † త్వంబించుకే నొడ్ల కె
వ్వరికిన్ దెల్పఁగరాదు నాథువిడి ది † వ్యక్షేత్రీశ్రీరానుసం
చరణంబున్ బొనరింపఁగూడ దుపవా † సంబుల్ వ్రతంబుల్ నిజే
శ్వరనిర్దేశములేక సేయఁదగ దో † చందార్థబింబాలికా!

క॥ తీర్థారినియేన్ బతివద, తీరంబును గోలవలయుఁ † దెఱవ సకలస .
తీర్థంబులందె వెలయు య, థార్థంబిద్దాన సంది † యము లేదంబా!

క॥ తివిరి సభాస్థులకు ను, తనవములకు మగడులేక † చనఁదగ దెపుడే
నవసరములేక నుంతయు, ద్రవిణంబును వెచ్చపెట్టఁ † దగదు కుమారీ!

గీ॥ తెంపుతో దేవపితృతి † ధిజనములకు, బంధుపరిచారభిక్షుగో † వ్రాతమునకు
భోజ్యములనువిభాగించిపూవుఁబోడి, దానుబోసేయవలయునిత్యమునువినుము.

చ॥ పెనిమిటి పేదయైనఁ గడుఁ † బెల్లుగవ్యాధితుడైన వృద్ధుడై
నను గడుఁగుద్దెడై యొనరి † నన్ నెఱతుంటరియైన సజ్జలో
చన విడువంగఁ బోలదిక † సర్వవిధంబుల భర్త శ్రేయమే
యనుదిన మర్థిగోరుచుఁ బ్ర † యత్నముసేయుట యొప్పు మానినీ!

గీ॥ హాయిగాఁ గూరుచుండి యేదోయభీష్ట, కేళిమైనన్న విభునిఁదా ♦ వేశఁ గనక
లేశపుంబని కోసమై ♦ లేవదీయ, వలవదెప్పట్ల సతికిఁ బ ♦ ర్వతకుమారి! 227

గీ॥ చెఱఁగు మాసిన మూణ్ణాళ్ళు ♦ చెలువ మగని
సముఖమునకేగి చూడఁగఁ ♦ జనదు తనదు
వలుకు పతిపీనులకు వినఁ ♦ బడఁగఁ బలుకఁ
జనదు ముగ్ధేందుశేఖరుసాధ్య! వినుము.

228

క॥ నాలుగవ రోజున నుషకి, కాలంబున జలకమాడి ♦ గ్రక్కున మగనిన్
బాలించి కనుటయెంతయు, మే లటుగాకున్నఁ గమల ♦ మిత్రుఁ గనఁదగున్.

సీ॥ పరగ సిందూరంబుపనుపు కుంకుమును శ్రీ, చందనం బగరు కజ్జలము లాక్ష
తమ్ములంబును గమ్మతావిపూల్ దువ్వెన, యద్దంబు గంకణా ♦ లందియలును
మాంగల్యతంత్రువుమట్టై లొడ్డాణంబు, ముంగర తాటంకములును రత్న
ములపేరులును ముత్యముల పేరులును జడ, కప్పెలు సవరముల్ కొప్పనగలు

గీ॥ రై కలును మేలిముసుఁగులురాజముఖికి, నిత్యసేవ్యంబులై యొప్పునెలత మగని
యాయురభివృద్ధికై వీనిహర్ష మెనఁగ, సతముదాల్పఁగవలయుఁబర్వతకుమారి!

ఉ॥ చాకెతతోడ నెప్పుడును ♦ స్వైరిణితోడ నుదక్యతో విభున్
బైకొని పోరుసేయుచెడు ♦ భామినితో విధవావధూటితో
జోకగ సర్వమున్ దొరఁగి ♦ జోగిగఁ గుమ్మలు నాతితోడుతన్
జేసినరాదు విన్మిఁకను ♦ జెల్మి కులాంగన లీశ్వరప్రియా!

గీ॥ ఒంటిగా నెందునిలుచుండుటొప్పుదెవుడు, నగ్నయైతీర్థమాడఁజనదు వెలదికిఁ
గడవఁ దిరుగలి రోలు రోకలిని సాన, రాతి నసిపీఠి గూర్చుండరాదు సతికి.

ఉ॥ అచ్చికబుచ్చికొప్ప మగఁ ♦ డక్కునఁ జేరిచి వేడ్కసేయఁగా
నచ్చట ముచ్చటల్ గనుచు ♦ హాయిమెయిన్ రహియించుచుండినన్
హెచ్చుగ నిక్కుఁజెంది విభు ♦ నెల్లిదమాడఁగఁ గూడ దెంతయున్
నచ్చునటుల్ మెలంగవలె ♦ నాథుని నెమ్మది కెల్లప్రొద్దులన్.

గీ॥ భోగసమయంబునదక్క ♦ పొలఁతికెపుడు
ప్రాధిజూపింపదగ దాత్మ ♦ పురుషు నెదుట
భర్తకెచ్చట మోదంబు ♦ పరిధవిల్లు
నందె యనురక్తయై సతి ♦ యమరవలయు.

234

క॥ పెనిమిటి సంతసముననుండినఁ జేడియ సంతసమున ♦ నెగడవలెన్ గుం
దున వందురుచుండినదా, నును బరితాపంబునున్ గనుట దగ్గుఁగొఱయున్.

క॥ ఆపత్సంపత్తులయం, దోషికతో నొక్కపోల్కి ♦ నుండంగవలయున్
గాఁపురము పేదమైనను, రాపొందక ధీరయగుచు ♦ రంజిలవలయున్. 236

గీ॥ ఉప్పు నేయియుఁ దైలాదు ♦ లెప్పుడేని, శూన్యమగుడుఁ బతివ్రతా ♦ నుందరాంగి
మగనితో నవిలేవని ♦ మనసునొచ్చుఁ, జేయరా దాఱిసింబడఁ ♦ జేయరాదు.

ఉ॥ ఉన్నతపీఠమెక్కి సతి ♦ యుండంగ రాదిక దుష్టసన్నిధిన్
బన్నుగ నిల్వరాదు తన ♦ భర్తకుఁ గాతరవృత్తజోధనం
బెన్నఁడు సేయరాదు కడు ♦ హెచ్చుగఁ బెద్దలయొద్ద భాషణం
బున్నగు సేయరాదు పువ్వుఁబోండ్లకు భూధరరాజకన్యకా !

క॥ అరవిందభవునికన్నను, సరసీరుహనయనుకన్న ♦ శర్వనికన్నన్
గరమధికుఁడు దనవిభుఁడని, కరివరనిభయాన యెఱుంగఁగఁదగు మదిలో.

ఉ॥ దవ్వలనుండి వల్లభుఁడు ♦ ధామముఁ జేరినయంతనే కడున్
జివ్వనదోయమార్చి రుచి ♦ జెన్నగునన్నముఁ గమ్మవీడ్వమున్
బువ్వలబోలు పుట్టములఁ ♦ బొందుగనిచ్చి విహారశయ్యపై
జవ్వని చేర్చి యూరుపులఁ ♦ జక్కఁగనొత్తవలెన్ మహేశ్వరీ !

క॥ మితముగనొసంగుధనముల, సుతుఁడు మితం బొసఁగుఁదండ్రి ♦ సోదరుఁడటులే
మితముగనొసంగునికఁదన, పతియొక్కఁడొసంగు నమిత ♦ భాగ్యముల నుమా !

గీ॥ విభుఁడె దైవంబు సతులకుఁవిభుఁడె గురుఁడు, ధర్మతీర్థ ప్రతములెల్ల ♦ ధవుని కొలువె
యనుచు సర్వము విడనాడిఁయలరుఁ బోడి, విభుని నొక్కని భక్తి సేవింపవలయు.

సీ॥ పెనిమిటిఁ బాసి యోదనముమెక్కినయోవ, మేషిమైచరియించు ♦ మేదినిపయి
పరునిన్ మరగి మరుఁపనికిలోనై నయ, కోమలి ఘూకవహా ♦ కోటఁమున
భర్తదన్ గొట్టినబదులు గొట్టిననారి, భూరిబిడాలమై ♦ పాడముఁబుడమి
పతితో జగడమాడిఁప్రత్యుక్తినిచ్చిన, పొలతుక శ్వాసమై ♦ పుట్టుభువిని

గీ॥ పరునిఁగ్రీగంటఁజూచిన ♦ పణఁతి గిల్ల, కన్నులొంది జనించు జ ♦ గంబునందు
సీవునీవని నాథునిసీతిమాలి, దెగఁడెడుగయాళి మూగయైతగజనించు. 243

క॥ ప్రాణంబు లేనిదేహము, మానుగ నెట్లశుచియగునొ ♦ మగనివిడినయ
జ్ఞానన యటు లశుచిత్వముఁ, బూనుననుచుఁ జెప్పుశాస్త్రములు శివురాజీ !

క॥ ఆపెజనయిత్రి ధన్యయు, నాపెగురుఁడు ధన్యుడీధ ♦ రావాసముపై
నాపెపతి ధన్యుఁడెంతయు, నేపె పతివ్రతయై పుడమి ♦ నిందునిభాష్యా !

క॥ పితృమాతృవంశజులునున్, బతివంశ్యులు సాధ్యపుణ్య ♦ భాగ్యంబున స్వ
ర్గతిఁజెంది మేటిభోగము, లతులితముగనొందఁగలరు ♦ హరువిరిఁబోజీ !

గీ॥ శీలభంగం బాసర్చినఁచేడె మాతృ, పితృకులమ్ములవారిని ♦ విభునికొలము
వారినిన్ బడదోయు నఁవారణంబు, గా నధస్థలమందు శంకరవధూటి!

గీ॥ ఎచ్చటెచ్చటసాధ్వియానింతియడగు, లీధరాభాగమునుస్పృశి ♦ యించునెలమి
నచ్చటచ్చటఁబావనం ♦ బైసమస్త, దోషహరణక్షమంబయి ♦ తోచుచుడమి.

చ॥ పరమపవిత్రుడైన యల ♦ భాస్కరుఁ డాయమృతాంశుఁ డామరు
ద్వరుఁడగు గంధవాహుఁడు న ♦ వశ్యముగాఁ దమ శుద్ధిఁగోరి యి
ద్ధరను బతివ్రతాతనువుఁ ♦ దాము స్పృశింతురు నిక్కమింక న
ట్లురువుగ నాసఁచేయు శుచి ♦ యున్ సలింబులు సాధ్వితాఁకుకై.

క॥ పృతిగేహమందు లలితా, కృతు లింతులు చాలఁగల రొ ♦ గిన్ వినుము పతి
వ్రతయగు నాలు మహేశ్వరు, సతులితకారుణ్యాసిద్ధి ♦ నమరున్ ధరణిన్.

క॥ గంగావగాహమును జే, యంగా దేహంబు పూత ♦ మగునెట్టుల న
ట్టుంగాదె సాధ్విఁగన్దొని, నం గల్మషమవియుఁబావ ♦ నమగు నఖిలమున్.

క॥ పతిదేవత యుమ యాపెకుఁ, బతియగువాఁ డీశ్వరుండు ♦ పన్నుగనీదం
పతులను గొల్చునునీషి ని, రతమిష్టములొంది పుడమి ♦ రాజిల్లుఁగడున్.

గీ॥ నిగమముపతివ్రతానారియగునుబ్రణవ, మీశ్వరుఁడుక్షమసాధ్వియానిగురుబోడి
తపముపశుపతి సత్త్రియఁధరనపాంసుల యువిదఫలంబు శివుఁడుకల్యాణమూర్తి!

వ. ఇవ్విధంబున నావిప్రాంగన పతివ్రతాధర్మంబులును దన్మాహాత్మ్యంబులు నుపదే
శించి వెండియుఁదద్భేదంబుల నెఱింగింపఁగడంగి యిట్లనియె. ఆర్యా! వినుము పతి
వ్రతలుత్తమ మధ్యమకనిష్ఠాధమ భేదంబులనాల్గు విధంబులఁ బరంగుదురందు. 254

ఆ॥ పతినిఁ దక్కనెపుడు ♦ పరపురుషునిఁగల, నేనిదలఁచ కన్య ♦ నీక్షణంబు
చేయనట్టి సాధ్వి ♦ చెచ్చుగానుత్తమ, యనఁగఁజెల్లు నవని ♦ హరుమితూరి! 255

క॥ సుతువలెఁ దోబుట్టులవలెఁ, బితవలెఁ బెరివారిఁగనుచుఁ ♦ బెనిమిటియంద
పృతిమమగు భక్తి నెఱపెడు, సతి మధ్యమయనఁగఁజెల్లు ♦ శైలవరనుతా!

క॥ వ్యభిచారము కులభామిని, కభిరూపము గాదటంచు ♦ నాత్మనెఱిగి తా
విభుని భజింపుచు నుండిన, యిభయాన కనిష్ఠయనుచు ♦ నేర్పడుబుడమిన్.

క॥ పెనిమిటిభయంబునను గుల, జనులభయంబునను బరుని ♦ సాంగత్యము స
ల్పని వధు వధమాధమయని, యనుదురు ప్రజలెల్ల ధాత్రి ♦ నగరాజనుతా!

వ. ఇట్లనేక ధర్మసూక్ష్మంబు లెఱింగించి.

గీ॥ ఇత్తైఱంగునఁ బతిభక్తి ♦ నెఱిగినడుపు, మమ్మరొ! సర్వవేదప్రి ♦ యంబుగాఁగ.
నఖిలజగదంబ వీవతఁ ♦ డధవుడిఁకను, నినుదలఁచి సాధ్వులొదురు ♦ నెలఁతలిలను.

ప. నేను లోకాచార ప్రకారం బింతపట్టు సీకెజింగించితి నని యూరకున్నంతఁ బార్వతి పరమామోదంబునొందె. మేనకయు సమయోచితం బారసి ధైర్యంబు చేసి ప్రయాణసన్నాహంబుఁ గావించి పార్వతి నాలింగనంబు నొనర్చి కన్నీరు నించె. పార్వతియుఁ దల్లిన్ గాంచి కృపావచనంబు లుచ్చరింపుచుఁ బెల్లుగ నలం దురెఁ గుసుమకోమలయగు పార్వతి రోదనంబుఁగాంచి బాంధవ స్త్రీలును నాగర కాంతలును దేవతత్తులు మున్నగువారతెల్లరు చింతాదంతురాననలైరి సర్వజగ త్రప్తభండగు మహేశ్వరుఁడు నవ్వారి దుఃఖభరంబుఁజూచి తానును గంటఁదడిఁబెట్టె.

గీ॥ ఇట్టిసమయంబునందుఁ హిసగీఁద్రుఁ, డాత్మజులతోడనరుడెంచి యూర్వఁగాంచి వెక్కసంబగుదుఃఖంబు † వెలయనాపె, దనదువక్షమునన్ జేర్చి కొని రయమున.

ఉ॥ తల్లిరొ ! యెట్లువోయెదవు † తల్లినిఁ దండ్రిని నన్నదమ్ములన్ బెల్లుగ బంధువర్గమును † వేశ్యమునున్ విడనాడి యిష్టజీ యెల్లరునిన్నుఁ బాయఁగల † రెట్లు కనుంగొను చిన్నవోయె నీ యిల్లును బట్టణం బిపుడె † యేనెటుపైతు వచింపు మమ్యరొ ! 262

గీ॥ అనుచుఁ గన్నీరుదొరఁగమ † హావ్యసనము, తోడవందురుచున్నట్టి † తుహినభూమి ధరున కధ్యాత్మతత్త్వంబుఁ † దద్ జ్ఞఁడగువు, రోధ బోధించె నాత్మనిఁరూఢివనర

ఉ॥ పార్వతి తల్లిదండ్రులకుఁ † ఒన్నుగఁ బెద్దల కెల్లవారికిఁ గర్వములేక మొక్కి కడుఁ † గన్నుల నీరొలుకంగఁ జింటిలన్ సర్వపురంధ్రు లదివరు † సాధ్యయుఁ బుత్రులుఁ దద్వధూమణుల్ పర్వతశేఖరుండును గృ † పన్ విలపించిరి కించతోఁగడున్. 264

ఆ॥ విప్రులంత మరల † విజ్ఞానబోధంబు, చేసి లగ్నవేళఁ † జెప్పనపుడు ధైర్యమొంది తుహిన † ధరుఁడు రప్పించె బ, ల్లకినిఁ గాళియెక్కు † టకయివేగ.

— * శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ దోడ్కొని కైలాసంబున కేగుట * —

ఆ॥ పుణ్యకాంత లుమకు † భూరిగా దీవెన, లిచ్చి యందలంబు † నెక్కజేసి రార్య మరల గురులకందఱికిని మొక్కి, పయనమున్ బొనర్చెఁధర్త వెంట.

క॥ రాజోపచారముల గిరి, రాజు సుతకుఁ దనరఁజేసి † రాణదలిర్పన్ బూజార్హములగు వస్తువు, లోజంగూరిచి యొసంగి † యుద్యత్రేమన్.

గీ॥ తానుమేనయుఁ గొడుకులుఁదత్తతులును, నందొఱు విహారవనివఱు † కరుగుడెంచి వీడుకొల్పిరి బహువిధవిభవమెనఁగ, శివుఁడుచేరెను రజతాద్రిశిఖరమునకు.

క॥ అందలి గణవరు లమితా, నందముతో నెదురువచ్చి † యధికోత్సవ మొప్పు దుహినగిరినుతాశివు, లర దగఁ జేర్చిరి మనోజ్ఞులబలభవనమున్.

వ. అత్తటి మహేశ్వరుం డార్యాచి త్తంబునందలి గురుజన వియోగజన్యంబగుకుండుఁ
బాఁపంగడంగి, 270

గీ॥ పార్వతినిఁజూచి యిట్లనెఁబ్రాణదయితే!, చూచితే వెండిగట్టు లఁజ్జులకుఁబట్టు
తలపువచ్చెనె యిచ్చోటుతలపువచ్చె, నే మనవిహారగోష్ఠి పఁర్యేందువదన!

క॥ హెచ్చగు పచ్చలతిన్నెలు, నచ్చపు వజ్రంపుకోన ధి లల్ల వె కనుమా!
మెచ్చులు గులుకుచు నడలక, గ్రచ్చుట నిటువచ్చెఁజూడుకలికి! నెమళ్ళన్.

క॥ నెత్తావులఁ బుత్తెంచుచు, బొత్తుఁడెలుపు పారిజాత ధి భూజములవియే
గుత్తులు గుత్తులు పండ్లి వె, యెత్తుమనుచుఁ జూపుఁగాంచు మెలకల్పతరుల్. 273

ప్రహర్షవృత్తము } ఈవనముఁగనుమ రామా! జీవన మతిధికి భామా!
తత్తము } పావనము సుమునిరామా, సేవనముల గుణధామా! 274

గీ॥ ఈన మేరుదుర్ముసముహా మెలమిఁజేరి, తొండములుసాచియూచి వేదండచయము
పుష్పవృష్టినిగూర్చెఁ జఁమూరునయన! తావకాగమనమున సంతనముఁజెంది.

గీ॥ కణిఁకారములివె వర ధి వణిఁనీతి
లకమ! తిలకింపుము సువర్ణ ధి మకుటధరము
లనఁగఁ జెలువొందు హరిచంద ధి ననివహంబు
లవియె కను మీప్సిత్వార్షన ధి మావహములు. 276

క॥ చమరీసముదయమలరంగ, భ్రమరీరవమల్లదే యు ధి పశుతిగాఁగఁ
సమరీతినాలపించెద, రమరీబింబోవృత్తిందు ధి హాయిగవీణ. 277

క॥ పొందమ్ములఁ గలువలఁదగి, నందపురాయంచగముల ధి హాళహళిరవళిఁ
విందులకుఁ బిలుచుఁగొలఁకులు, విందువుగాదే యొయారి! వేడుకనిచటక, 278

క॥ రంగులరంగుల తామర, లుం గలువలు నలరు నంచ ధి లుక గ్రాంచములుక
రంగులరంగుల చిలుకలు, పొంగిపడెడునందుఁజూడు ధి పుష్కరిణు లుమా! 279

క॥ అని నొడివిన విని శంభున, కనిశంబును దయితయైన ధి యుఖలేశ్వరి యి
ట్లనె దేవ! ముఱతునే నూ, తనమేదిట నేను గొత్త ధి దానినె నీకు. 280

క॥ ఐనను లోకాచారము, యూని నడువవలయుఁ గానఁ ధి బుణ్యచరిత! నీ
వా నియతిఁ దలఁచి కడుదయ, తో నడువుము కార్యమెల్లఁ ధి దుష్టియెసంగక.

— * శివుఁడు దేవత లందఱికిఁ గట్నము లిచ్చి పంపుట * —

వ. అనిన మహేశ్వరుండు సుధాధారాస్వాదంబగు ప్రాణప్రియావచనంబున కమందా
నందంబునొందె యిట్లనియె. దేవ! 282

క॥ భూషణములు శ్రుతులకుఁ బరి, పోషణములు దృఢవికాసం బోధాగతికా
 శ్లేషణములు సుఖసిద్ధికి, దోషణములు మదికి నీ మృత్యు బోధులభాషణముల్.
 వ. అనుచున్నంత గణపాలురు నానావిధమధురభోజ్యపదార్థంబుల నాయితంబుచేసి
 వడ్డింపుడు నందఱు ప్రియంబంది భుజించి విడంబులనుగొని మహేశ్వరునకు
 నమస్కరించిరి. పరమేశ్వరుండును యథాయోగ్యంబుగ నందఱకుఁ గానకదుకూ
 లాంబరమణిమయభూషణంబుల నుపాయనంబులిచ్చి లోకాచారంబు ననుసరించి
 హరివిరించులకును వసిష్ఠాదిబ్రహ్మర్షులకును నందనంబుచేసె. బ్రహ్మర్షులును బితా
 మహాచ్యుతులును తాకికమర్యాద ననుసరించి పార్వతీపరమేశ్వరుల కాశీర్వచ
 నంబు లొసంగిరి. వివాహంబున కరుదెంచినవారందఱును హరివిరించనాదులతోఁ
 బరమేశ్వరానుజ్ఞఁగొని తమతమ నివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుండును గణ
 పాలుర మందిరద్వారంబందు నియమించి తాను మహామాయయగు నార్యతో
 విహార మందిరంబుఁజేరి సుఖంబుండె. ఇట్లఖిలకల్యాణకారణంబును, శోకఘ్నంబును,
 నాయుర్ధనవర్ధనంబును బ్రహ్మోదకరంబును సకలజన్మజ్జగీయమానంబును నగు పర
 మేశ్వరకల్యాణంబు మీకామోదంబునఁజెప్పఁబడియెనని సూతుండు శౌనకాది
 మునిండులకిట్లనియె.

—* ప ల శ్రి తి *—

క॥ ఈ సుచరిత్రం బద్భుత, మై సర్వారిష్టశమనమై యాయుష్యం
 బై సర్వకామదంబై, భాసిల్లు యశస్యమగుచుఁ బాతకుల కిలన్. 285
 సీ॥ ఎడఁబాటులేక పెల్లడరుచుండెడిదీర్ఘ, రోగియామనుజుఁ డాఁ రోగ్యమొందు
 జోడుసేకుఱక సంఘంబుతోనున్న, పురుషుండు పెండ్లాడుఁ బుణ్యసతీని
 సంతానమేలేకఁ చాలఁగృశించు దం, పతుల కిష్టంబుగాఁ సుతుఁడుపొడముఁ
 గుడువఁగూడును గట్టఁ గోకయులేని శు,ష్కదర్శిఁడు డతులభాగ్యంబుఁజెందు
 గీ॥ ప్రబలదుఃఖాగులుండగువాఁడు దుఃఖ, శాంతినిఁగొను నపమృత్యుఁ చకితుఁడైన
 వాఁ డకాలపుమృత్యువువాతఁబడక, మను నెవండీకృతినిఁ జదిఁ వినను వినను.
 క॥ వినపించు నెవఁడు నిత్యము, జనములకీ శివవివాహం చరితము శుచియై
 విను నిత్య మెవఁడు శుచియై, చనఁగల రవ్వారు తుదకుఁ శిర్వునిపదముకా.
 వ. అనిచెప్పినంత శౌనకాది మహామును లవ్వలికథను జెప్పమనుటయు
 మ॥ చరగుర్విశ్వరూపజనాభిరతభాఁ స్వదివ్యచేతంబుచా!
 హరసీహారపటీరహారశరదఁ భాద్రాశ్రీకృష్ణప్రభా!
 నిరతాన్నోదకదానతోపితజనా! నిత్యప్రియాలాపనా!
 యురుగానోచితవర్తనా! హరితగో తోదూర్భాత! భాస్వద్గుణా!
 గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ ప్రణీతంబైన
 శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ బంచమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

నిగమాగమసముదిత

మానితధర్మాచరణస ♦ మాహిత వృద్ధయా !

నానాశిష్యేఘతమో

భానూ ! శివమూర్తి ! వీర ♦ భద్రాగ్రాధ్యాయ !

ప. అక్కభకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె,

గీ॥ గిరిజః దోడ్కొనికైలాస ♦ గిరికి శర్వుఁ, డరుగుదెంచి సుఖంబుగ ♦ నచట నేమొనర్చె నాకెఱిగింపుము ♦ నలినసూతి!, యనుచు నారదుడడుగ నిట్లనియెనజుడు. 2

క॥ నారద ! చెప్పెదవిను చె, న్నార దయావిభవుడైన ♦ యభవునిచరితన్ దారకదనుజవధార్థము, దారకు నసమానశక్తి ♦ ధరుఁ గనుటయునున్. 3

క॥ సురలెల్లరుఁ దమనగళుల, కరుగుడుఁ జంద్రార్థమాళి ♦ యమరుల బాధల్ పరిహారము సేయఁగ మది, నరసి కృపావివశుడగుచు ♦ సంత రయమునన్. 4

చ॥ అనుపమదివ్యరత్నముల ♦ కాస్పదమై యలరారుచోటఁ జందనరససేకభాస్వదవ ♦ దాతమణిమయమైనచోట నూతనవికచప్రసూనదళ ♦ తల్పవిభాసితమైనచోటఁ బావనతరుమంజరీప్రకర ♦ బాలసమీరము లొప్పుచోటునన్.

క॥ భోగసుఖదోషకరణ, శ్రీగరిమ నెసంగుచోటఁ ♦ జేతోజక్రీడాకృతుల కర్వతరమై, రాగిలుచోటన్ మనోహ ♦ రరబగు చోటన్.

క॥ గిరిరాజరాజతనయను, బరమేశ్వరుఁ డతనుభోగ ♦ పాఠింబుండై
సురతక్రీడలఁ దేల్చెను, సరవిగ నొకవేయిదివ్య ♦ సంవత్సరముల్, 7

క॥ శివదేహస్పర్శంబున, శివుఁడు ప్రమోహంబుఁ జెందుఁ ♦ జరకాలం బౌ
శివుదేహస్పర్శంబున, శివయుఁ బ్రమోహంబుఁ జెందు ♦ జరకాలంబున్. 8

అ॥ చాలఁగాల మిట్లు ♦ జగుగఁగా నదిగ్రా, శంకరులకు నొక్క ♦ త్షణమువోలె
నరిగెనంత దివ్యవరులు మేరువుఁజేరి, గొడఁగఁదొడఁగిరవుడు ♦ గొడవయడర.

చ॥ చలనమొకించుకేక గనక ♦ స్వాత్మమునందు రమించు నీశ్వరుం
డిల మనకార్యసిద్ధికయి ♦ యే గిరికన్యను బెండ్లియాడి పె
గ్గలముగ నావెతో సతము ♦ కామసుఖంబులఁ జెందుచుండె వే
ల్పుల కడగండ్లఁబాప నొక ♦ పుత్రకుఁ గాంచకపోయె నింతకున్. 10

క॥ అనియిటుల శైలకన్యా, మనసిజహరసంగతుల న ♦ మరకులతిలకుల్
వినుచుఁ దడవౌట కెంతయు, వనరుచు గుమిఁగూడి యొక్క ♦ వాసరమందున్.

—* దేవతలు విష్ణుమూర్తికిఁ దమకష్టంబులఁ జెప్పికొనుట *

గీ॥ అజునిఁదోడ్కొని నారాయ ♦ శాంతికమును, జేరివందనమొనరించి ♦ భూరిదుఃఖ
భరముచేఁగడుపొగులుచుఁ బరగనిట్లు, చెప్పికొని రార్తమూర్తులై ♦ శ్రీవిభునకు.

క॥ హరి! వేయిదివ్యసంవ, త్రురములనుండియును శివుఁడు ♦ శైలతనయతో
సురతక్రీడలఁ బెనఁగెడు, విరమింపఁడు మాన్పఁడకట ♦ వేల్పులవెతలన్, 13

ఆ॥ పుండరీకనయన! ♦ పోలునే నీవును, దయను దప్పి మమ్ముఁ ♦ దలఁపకుంట
రమ్ము పోదమివుడు! రాజతగిరి కుపా, యమ్మునరయు శివుదయన్ బడయఁగ. 14

వ. అనిన నిలింపులకు వైకుంఠుండిట్లనియె.

చ॥ అలమట మానుడింకఁ గరు ♦ శాత్రుకు శర్మ భజింపుఁ డిష్టా
యలఘుననుగ్రహంబున ర ♦ యంబుగ భద్రముగల్గు నీశ్వరున్
గొలిచెడు వారికెట్లు నమ ♦ కూరు శుభంబులు వాయు దుర్గతుల్
పోలియుదు రాయతానలని ♦ భుల్ రిపువీరు లుదగ్రకోపనుల్. 15

గీ॥ తీవరముసేయఁదగ దిష్ట ♦ దివ్యులార! , కాలపరిపాకమొందిన ♦ కార్యమెందు
సిద్ధిఁగాంచుఁ దదన్యంబుచెడును దీని, నెఱిగి యోరిమిఁగావింపుఁ ♦ డిద్ధమతులు!

వ. వెండియును.

గీ॥ శంకరుం డిష్ట సంభోగ! నక్తుఁడగుచు, ననవరతము రతంబుల ♦ నలర నెవఁడు
భంగమొనరింపఁజాలెడు! ప్రభుఁడె పూర్ణ, వర్ష సాహస్రమున రతి ♦ వదలునిజము.

క॥ శక్తిశివుల సంయోగము, యుక్తం బది సకలవిష్ట ♦ పోత్కరనుఖముక
వ్యక్తముగఁగూర్చు నిది ను, వ్యక్తము పరికించి పాముఁ ♦ డాత్మవ్యధలక.

వ. మఱియును.

క॥ స్త్రీపురుషసురతభంగపుఁ, బాపంబున కెవ్వఁడేనిఁ ♦ బాల్పడు భువినా
కాపురుషుఁ డొందు నిరయము, స్త్రీపురుషులఁ గోలుపోవు ♦ సిద్ధంబు సురల్ !

క॥ మున్నల దూర్వాసుం డను, సన్నతుఁడు ఋషీశ్వరుండు ♦ శక్తుని రంభా
పన్నగ వేణీరతిసం, పన్నుని విడఁదీసి కుడిచెఁ ♦ బ్రతిఫలము వెనన్ . 20

గీ॥ భార్యగడతేటవేటాకః ♦ పడఁతిఁబెండ్లి, యాడి యొకవేయిదివ్యహా ♦ యనములకువి
యోగజనితజ్వరముఁబాసిఁయూరటఁగొనెఁ, బలుపురిబృంగిగాఁబ్రతిఁఫలముఁగనిరి.

క॥ సకలమునిపేకసాధ్యం, బకలంకముగాఁగ సృష్టి ♦ కాధారం బీ
యొకటియొకద ! యిద్దానికి, వికలతఁగూర్పంగఁ దగునె ♦ విబుధప్రవరుల్ ! 22

వ. కావున త్వరపడక మీ మీ నివాసంబుల కరుగుఁడు. సంపూర్ణ వర్ష సహస్రంబందుఁ
గైలాసంబునకేగి యమ్మహాదేవుని వీర్యంబుఁ బుడమిపయిం బడఁజేయుండవుడు
స్కందుఁడనఁ గుమారుండు పొడము దాన మన కభీష్టసిద్ధియగునని జనార్దనుం
డువదేశించి యంతఃపురంబున కరిగె. బ్రహ్మాదులెల్లఁ దమనివాసంబులకేగి రంతఁ
గొన్నినాళ్ళకు శక్తిశక్తిమంతుల సంతతవిహారంబునకు సశేషగజకచ్చపంబగు
ధరాతలంబు వీడితంబై జగత్ప్రాణంబగు సమీరణంబు స్తంభింపుడుఁ ద్రిలోక
జనంబు భయాకాంతంబై పితామహున్ జేర నతండు నారాయణున్ బురస్క
రించికొని దేవతలతోఁ గైలాసంబుఁజేరుడు నంతఁ గమలాకాంతండు శివద్వారం
బుననున్న గణపాలురకు మొక్కి యిట్లనియె.

క॥ శంకరకింకరులారా !, సంకటహరులార ! శర్వ ♦ సాన్నిధ్యం బా
తంకమున వనరు మాకిట, శంకింపక కూర్చుండయ్య ♦ సత్వరము కృపన్ . 24

వ. అనిన గణాధీశ్వరు లిట్లనిరి.

క॥ హరి! వినుము సర్వలోకే, శ్వరుండు హరుం డిందు మమ్ము ♦ స్థాపించి మహే
శ్వరితో రిరంస నంతః, పురమున నివసించె నిపుడు ♦ పోరా దటకున్ . 25

వ. అనిన విని చేయునదిలేక చింతాగ్రస్తుండై నారాయణుండు శివగణంబులకు విస
తుండై మొక్కి యొక్కించుక నెలవొంది దేవతలతోడఁ బ్రతీహారంబందుం
డియే యార్తవాక్కుతోఁ దారస్వరంబున నిట్లఖిలలోకేశ్వరు నుద్దేశించి మొఱ
పెట్టుకొనియె.

—* విష్ణ్వదులుకై లాసంబునమణిభవనద్వారమందుండి మొరవెట్టుకొనుట *

గీ॥ ఏల వందారుకల్పక! † యిప్పటికిని, మాదువెతలనుడిర్పంగ † మజచియుంటి
వసురపీడితబృందార † కాళికివె, శరణ మేజాగుసేయక † సాకుమికను. 27

క॥ సురసిద్ధసాధ్యమనుజా, సురయక్షపతంగదండ † శరాకనికరభా
సురగీతపుణ్యచరితా!, సురచితనకలాజ్ఞజాండ! † చూడుమిక దయన్. 28

వ. ఇట్లు బహుప్రకారంబుల వినుతిపూర్వకంబుగ దేవతలంద టొక్కయెలుంగున
మొజవెట్టుకొనుటయు నెక్కుడు కోలాహలధ్వనియగు బాలించి భక్తవత్సలుం
డగు పరమేశ్వరుండెఱింగి సంభోగవిరతిన్ జేయనెంచి పార్వతీభయంబున సంకో
చించియు నెట్టకేలకు సురతంబుమాని గృహద్వారంబు దటియజొచ్చి బృందార
కులకు దర్శనంబొసంగి యిట్లనియె. 29

—* శివుడు దేవతలమొరవిని యోగముచే వీర్యంబు జార్చుట *

గీ॥ ఏమివచ్చితి రిచటి కు! పేంద్ర! పద్మ, సూతి! నైలింపగణముతో † సుఖమె మీరు
చిన్నవోయినమొగములు † చెన్నుదటిగి, కానిపించుచునున్నవ † కృతము సెవుడు.

వ. అనిన గోవిందప్రేమఖులగు బృందారకులంద టిందుధరపాదారవిందంబుల కానం
దంబుతో వందనంబు లొనర్చినయంత. 31

గీ॥ దూయమాన మనంబుతో † దోయజాక్షుఁ, డిట్టులనియె మహేశ! నీ † కెఱుంగరాని
వృత్తమున్నదె సకల హృ † ద్వేశ్వవాసి, వగుచు మమ్మడుగంగ నీ † కవసరంబె?

చ॥ కొమరునిఁ గాంచకుంటి విటు † ఘోరపురక్కనుబాఁగి జక్కి పా
రము గనరాని దుఃఖమున † రాపిడిజెందుచు నుంటి మింక శీ
ఘ్రముగఁ గుమారుఁగాంచు మమ † రప్రియమున్ బొనరింపు దుర్మదో
ద్యముని వధింపు తారకుని † దత్పరివారము లోకరక్షకై. 33

చ॥ అనిన హరుండు చిత్తమున † నక్కటికంబునుజెంది యిట్లనె
వినుము ముకుంద! మామకపు † వీర్యము మస్తకమందె యున్నదై
నను గ్రహించువారలఁ గ † నన్దగు నిష్పడె యోగశక్తి మో
చన మొనరింతునం చవుడు † జార్చెను శుక్రము స్వర్ణవర్ణమున్. 34

చ॥ అనలుడు నిర్జరానుమతి † నా శివవీర్యమునున్ గపోతమై
యొనరఁగ మింగె నంత నమ † రోత్తములందఱుఁ గొంతకొంత ఖా
దనమొనరించి రట్ల వను † ధాధరపుత్రి విభుం డటన్ విలం
బన మొనరించు టారసి జ † వంబునవచ్చి కనెన్ సురావళిన్. 35

వ. కాంచి యంత జగదంబ వారొనర్చిన యకార్యంబునెఱింగి కుపితయై యిట్లనియె.

—* పార్వతీదేవి దేవతలను సెపించుట *—

- ఉ॥ ఓరి దురాత్ములార! వినుఁ ♦ డో యమరాధములార! మీరిటుల్
నారమణున్ హరున్ గొలిచి ♦ నాదు విహారము వమ్ముచేసినా
రోరిమిఁదక్కి స్వార్థపర ♦ తోన్నతి నన్నుడికింపజేసి యె
తీరున శ్రేయమొందెదరు? ♦ దీర్ఘతరాత్రిమణుంగకే ధరణ్. 36
- క॥ నను వంధ్యునజేసిన యఘు, మున నిప్పటినుండి మీదు ♦ పొలఁతులు చూలున్
గొనకుండురుగావుతఁ గడ, వనరుదు రెంతయును బుడమి ♦ వంధ్యాత్వమునన్.
- గీ॥ ఇట్లు నిర్జరులను శపి ♦ యించి పాప, కునిఁ గనుంగొని యత్యంత ♦ కపితియగుచు
శాపమిడె నోరి! శివవీర్య ♦ జగ్ధి! సర్వ, జగ్ధివగు దీపు భువి జుగు ♦ పున్ దొరంగి.
- చ॥ అని యిటు శైలకన్యక హు ♦ తాశనుతో సకలామరవ్రజం
బును శపియించి నాథుఁ గొని ♦ పోయెఁ దదీయవిహారమందెరిం
బున కటమిఁద శంకరునిఁ ♦ బొందికఁగొల్చి గణేశుఁడన్ గుమా
రునిఁగని తాపమున్ విడె మ ♦ రుద్ధణ మెల్లరు బాగు బాగనన్. 39
- గీ॥ అక్కతను సర్వమును వేటా ♦ కప్లుచెప్పు, వాఁడ నిపుడు వినుం డిఁక ♦ బాహులేయ
జన్మచరితంబు వై తేయ ♦ సంహృతియును, దేవతలకెల్ల దుఃఖంబు ♦ తీటుటయును.
- ఉ॥ వేలుపు లంత నీశ్వరుని ♦ వీర్యము మింగుటచేతఁ జాఁగఁ
గాలుచు నిల్వఁజాలక జ ♦ గద్గురు శంకరుఁగూర్చి యెక్కుడో
జాలిదనర్ప బ్రార్థనము ♦ సల్పఁగ స్వల్పితకల్పశాఖ య
క్కాలహరుండు వాకిటికిఁ ♦ గ్రచ్చుటవచ్చి కనెన్ నిలింపులన్. 41
- వ. అంత దేవత లీశ్వరున్ గాంచి యాతురులై మ్రొక్కి యిట్లనిరి,
- ఉ॥ దేవ! మహానుభావ! భవ ♦ దీయ మహాజ్ఞుల వీర్యమున్ మహా
శాపశచి త్తతఁ మెనవఁ ♦ జాలదహించుచునుండె నద్ది మా
కీవిధమున్ భరింపఁ దర ♦ మెట్లు కరంబు భరంబు తండి! నీ
వీ వగఁ బాపి యెట్లయిన ♦ నేలుము బాలశశాంకశేఖరా! 42
- క॥ లేకున్నఁ జత్తు మిత్తటి, లోకేశ్వర! నీవుగాక ♦ లోకంబున నీ
నాకనివాసులయలజడిఁ, బోకడఁచు ఘనుండొకండు ♦ పొసఁగునె యెందున్.
- అ॥ అని దహింపఁబడుచు ♦ నార్తిచేఁ దహతహ, పడుచునున్న నా సు ♦ వర్సవరులఁ
గాంచి వేగనపుడు ♦ కాకుణ్యమెదనెంచి, భక్తవత్సలుండు ♦ పలికె నిటుల.
- క॥ ఓహరి! యోచతురానన!, యోహరిహయ! యోయమర చ ♦ యోత్తములారా!
మోహమునఁగ్ధినిన వీర్యము, బాహిరముగఁగ్రుడ్డవని ♦ బాముదొలంగున్.

చ॥ అనుడు నిలింపు లంత వడి † నా శివవీర్యముఁ గ్రక్క నద్ది కాం
చనమయి యంబరం బెగఁస † సర్వసుపద్మలు బాముఁ బాసి శ
ద్వని వినుతించి గీములకుఁ † బోయిరి పావకుఁ డొక్కఁ డప్పు శం
భుని యనుకంపఁ జేకొనక † భూరితరాత్రి వహించి ధీతిమై. 46

ఆ॥ శివునిఁ జేరఁబోయిఁచేమోడ్పురచియించి, నేరమికిని సైచుఁనివ్వఁజూపి
దాహమార్పు దేవ! † దానుఁడఁగానొకో, కరుణఁబఱపుఁ మెన్నఁగఁడవుమిడను.

—* అగ్నిదేవుని ఙ్గోభం బారసి శివుఁ డుపాయము నెప్పుట* —

వ. అని యిట్లు దీనుండై యర్థించిన యగ్నిన్ గని కనికరంబుతో మహేశ్వరుండు
యోజించి యిట్లనియె. 48

క॥ అనుచితగతి నారేత, స్సును మెక్కితివట్లు వెనుకఁ † జూడక యగ్ని!
ఘనతరదాహం బివుడి, ట్లానఁగూడిన దైనఁ దలఁకు † నుడిగి వినుమిడక. 49

వ. ఎలనగవుతో.

క॥ కొలఁది దినంబులలో ను, జ్వలతరమీ వీర్య మొక్క † చక్రస్థని
ర్మలగర్భమొందు నాక్షణ, మలమటచను నీదుదాహమాటు హుతాశా! 50

ఉ॥ నావుడుమొక్కి యాత్మనద † నంబునకున్ జని యీశ్వరోక్తులన్
భావమునందు నిల్పికొని † భామ యదెవ్వతో నాదు పాణిర
తావహమూర్తి యంచు మదిఁ † జాలఁదమిన్ దలపోయుచుండఁగా
దై వనియుక్తి సప్తముని † తల్లజులొక్క యహంబునందొగిన్. 51

ఉ॥ చేడలతోడ స్వర్ధునికిఁ † జేరి ప్రియంబున నందు మజ్జనం
బాడి సమస్త దివ్యులకు † హవ్యము లీగికి సప్తజహ్నునిన్
బోడిగఁజేర్చి యాహుతులఁ † బొందుగఁ దన్ముఖమం దొసంగఁగాఁ
దోడ నెయగ్ని వేల్పులకుఁ † దుష్టిగవాని నొసంగె నయ్యెడక. 52

—* అగ్ని సప్తర్షులభార్యలఁజూచి మోహించుట *—

ఉ॥ ఆసమయంబునందు రుచి † రాంగవయస్సువిలాసహాసశో
భాసముదీప్త లామునుల † భార్యలు మానులక్రేవలక సము
ల్లాసవిభాసితాకృతి మె † లంగ ననంగశరాతతార్తివి
త్రాసితచిత్తుండై వడి స † దాగతిమిత్తుఁడు బాళిమీఱఁగక. 53

ఉ॥ ఎందును నేనిఁ గాంచితి నె † యిట్టి యపూర్వవిలాసవిస్ఫుర
త్సందరకామినీమణులఁ † జూచిన నేమిడ భాగ్య మిట్టివ
ర్బేందునిభాస్యలకగలిసి † యింపుజనింప రమింపకున్న నా
డెందము కుందడంగునె ఘ † టిల్లునె మోద మభంగభంగిగాక. 54

ఉ॥ అన్ననవిట్టువిభ్రమము ♦ లాక్ష్మతలన్ ధరియించి యిట్టు లా
సన్నములయ్యెనో యనగఁ ♦ జక్కని సన్నని కౌను లందహా
నున్నత పీవర స్తనము ♦ లుద్ధతచారునితంబబింబముల్
కన్నులదన్ను ముద్దులమొ ♦ గంబులు గల్గినవార లీ సతుల్. 55

ఉ॥ ఏనిక వీరి కాఁగిళుల ♦ నెవ్విధిఁ జేకొనువాఁడ నెట్టు లీ
మానిను లాత్మనాథుల స ♦ మర్థులఁ బాసి ననున్ పరింతు రె
ద్దాన మదీయహా నతను ♦ తాపము పాయు నిఁకేమొనర్తు నా
మానస మెక్కుఁ డార్తిమెయి ♦ మ్రగ్గుచునున్నది యొక్కతీరుగన్, 56

గీ॥ అనుచునక్కాంతలనుస్వశిఃఖాగ్రములను, డాయఁగా నెంచు మునులదృఢప్రదీప్త
తేజములఁ గాంచి చకితుఁడౌ ♦ దీనదశను, జెంది యేమి యొనర్పఁగఁ ♦ జేవదక్కి.

క॥ మునివరుల హామకృత్యం, బనువుగ నెఱవేఱ నగ్గి ♦ యాస్థలి విడి పా
వనమైనయొక్క వనతల, మును జేరి కడున్ విరాళిఁ ♦ బొగులుచు వేగన్.

ప. అందు జలంబుల మునింగి ప్రాణంబులఁ బాఁపికొన సమకట్టుడు సంతఁ బరమ పతి
వ్రతయును దత్పత్నియు నగు స్వాహాదేవి విభునియాశయం బెఱింగి తన యోగ
బలంబున సప్తర్షులలో నొక్కఁడగు యంగిరసుని కశత్రంబురూపంబుఁ జెందివచ్చి
పావకున కిట్లనియె. 59

* స్వాహాదేవి యార్దురు మునిభార్యలరూపంబున నగ్నిదేవునితోఁ గిడించుట *

క॥ మునితల్ల జుడగు సంగిర, సునిదారను మొన్న నిన్నుఁ ♦ జూచినది మొదల్
కొని యేను నాదు చెలులును, ఘనతరమగుమన్మథాగ్నిఁ ♦ గాగ్రితిమి విభూ!

చ॥ చెలువుడ! నీపయఁదగిలె ♦ చిత్తము నాకును నా వయస్యలౌ
చెలువల కట్లు నీమదియుఁ ♦ జెన్నుగ మాయెడ బాళిఁగాంచుట
దెలిసి భవత్పదేశమును ♦ దెంపునఁ జేరినదాన మించుపో
కల వెరవేకిఁజొకడఁచి ♦ కామసుఖంబులదన్ను నన్నిఁకన్. 61

గీ॥ సన్నతనుసౌఖ్యములఁదేల్చి ♦ నాదుచెలుల, నట్లుదన్నుము భవదధీ ♦ నాత్మలగుచు
వారలున్నారెచట హవ్య! వాహ! నీవి, కన్యమెంచినఁబ్రాణంబు ♦ లాసపడము.

ప. అనినంత

క॥ కడుఁబేద పెన్నిధానముఁ, బడసినయటు లాపెఁగాంచి ♦ పావకుఁడు మదిన్
గడుమురిసి కామకలలన్, దొడరి సుఖంచెను గరంబు ♦ తుష్టి యెసంగన్. 63

ప. అనంతరంబందు స్వాహాదేవి తక్కిన యేవుర రూపంబులతో నగ్ని భట్టారకునిఁ
గలిసి సుఖించి-యవల నరుంధతీ రూపం బలఁడకున్న మిన్నకుండె. వీతిహేచా

త్రుండును దనయందున్న మహేశ్వరపీఠ్యంబంతయు మునిపత్నుల రూపంబున నున్న స్వాహాదేవియందుంచి దాహంబుఁబాసె. స్వాహాదేవియును భర్తృవిముక్తంబును సతిమస్సహంబునునగు పారమేశ్వరపీఠ్యంబు నిజగర్భంబందు భరింపఁ దక్కి శ్వేతాద్రి శిఖరంబున జార్చి వేదనఁబాసె. శ్వేతాద్రియు నవ్వేడిమి కోడి మరుత్సాహాయ్యంబున నద్దాని వియన్నదినిఁ బడఁదోచె.

క॥ గంగయు దుర్భరమైన భు, జంగవిభూషణమహాంగ్రీ ధ సమధికతేజ
స్సంగమున కోర్వజాలక, భంగంబుల దానిఁ గాశ ధ వనిఁ బడఁజిమ్మెన్. 65
వ. అందమ్మహాతేజంబు పెద్ద కాలంబునకుఁ బరిపాకంబగుడు.

— * శ్రీ కుమారస్వామి జననము * —

క॥ శ్రీమూర్త్యర్చన సితమ, స్థిమానితసమయమందు ధ శివతనయుఁడు తే
జోమండితసర్వాశా, స్తోముఁడు జన్మించె నకల ధ సురలుప్పొంగన్. 67

క॥ చారుమణిమాళులొప్పెడు, నాటు మొగంబులును నాయు ధ ధాఢ్యములగురెం
డాటుకరంబులు రవిశత, భారంజితగాత్రమమరి ధ బాలుండలరెన్. 68

శా॥ శ్రీమంతండయి సుందరుండయి జగ ధ చ్చేయోవహుండై సుర
స్తోమాపద్మినివర్తనక్షముఁడునై ధ శూరావతంసుండునై
భీమాత్యుత్తమవిక్రమాస్పదుఁడునై ధ విస్ఫూర్ణితాశావ్రజం
డై మృత్యుంజయనందనుం డలరె దై ధ త్యాత్మంబు లల్లాడఁగన్. 69

క॥ దివినుండి పుష్పవర్షము, లవిరళగతిఁ గురిసి రమరు ధ లత్యద్భుతమై
భవమొప్పుగ సంగీతో, తనవముల గంధర్వనరులు ధ నల్పరి వేడ్కన్. 70

వ. అంత.

చ॥ జనులు మునీంద్రగేహినులు ధ సప్తరసజ్ఞు వరించి వచ్చి యి
వ్వని సురతంబులొంది యొక ధ పాపనిఁ గాంచినన్ మునీశ్వరుల్
మనములఁ గించనొంది యవ ధ మానమతిన్ దమ పత్నులన్ రయం
బున విడనాడి రాసతులు ధ పొక్కఁగ భూరివిపాదవేదనన్. 71

గీ॥ ఆత్మనాథులచేఁ బరిత్యక్తమైన, మునిసతులఁ గాంచి యగ్నిభా ధ విని వనరుచు
మునులకడఁగెనే నీ మిఁబోట్లబోటి, బోట్లనై యలరిచి నా వి ధ భుసముఖమున.

వ. కావున.

క॥ అకలుషచరిత్రులగు నా, త్మకళత్రంబులను బాయఁ ధ దగునే మిఁరల్
సుకృతాత్మలార! వేగఁ గి, నుకమాని కొనుండు గేహినుల జనమలరన్. 73

క॥ అని బ్రతిమాలిన విని తమ, మనముల నిక్కంబెఱిగియు ♦ మానివరులు భూ
జనుల దురుక్తుల కాత్మం, బున రోసి గ్రహింపరైరి ♦ పొలఁతుల మరలన్. 74

—* షట్కృత్తికలు కుమారునియొద్దఁజేరి స్తన్యంబు లిచ్చుట *—

వ. అంత నా యతివలు.

గీ॥ గాంగతీరంబునన్ శర ♦ కాండమందుఁ

బూడమిన కుమారుఁ గాంచఁగఁ ♦ బుణ్యసతుల

చనుమొనలు పాలుచేపుడుఁ ♦ జక్కనపుడు

బాలునకుఁ బాల్గుడుపఁ జేసె ♦ భరితలగుచు. 75

గీ॥ అందఱొక వేళయందెస్తన్యంబాసంగ, రాఁ గుమారకుఁ డాటు వ♦క్రములతోడ
నాటుగురుకృత్తికలమదుల్ ♦ హరునమొందఁ, బాలుద్రావెను తాకికలీలమెఱయ.

వ. అపుడు జగన్మంగళవిగ్రహం డగు నక్కుమారుఁగాంచి యవ్వార లిట్లనిరి.

ఉ॥ అన్న! కుమార! మేము కుల ♦ టాకృతి నగ్గికి నిన్నుఁగంటిమం

చు న్నెఱిమిఱి దుర్జనులు ♦ చూడక నాడిన నిందకై విభుల్

బన్నములాడి మమ్మిటులఁ ♦ బాసిరి మాకిక దిక్కు నీవె మ

మ్మెన్నికమీఱఁ దల్లులుగ ♦ నెంచి కృపామతిఁబోవు మిమ్ముగన్. 77

ఆ॥ అనుడు శంభుసూనుఁ ♦ డనియెను వారల, కనఘ లీరుతల్లు ♦ లాత్మజుండ

మానుడింకఁ వెఱతఁ ♦ బూనుడు సంబరం, బంబలార! గుణక ♦ దంబలార! 79

వ. అని వగనుడిపి వారలనోదార్చి తనచెంతనుంచికొని కరంబు గారవించుచుండె.

ఉ॥ అత్తఁజి బద్ధజుం డతిశ ♦ యమ్మగు హర్షముతోడ వచ్చి యా

చిత్తజ్వైరిపుత్రునకుఁ ♦ జెల్పుదలిర్పఁగ జాతకర్మమున్

హత్తినవేడ్కమై సలిపె ♦ నన్నియు బాలునిఁ దారసించి దీ

వ్యత్తరశక్తి శక్తినిడె ♦ హర్షభరంబున మిన్నుముట్టుచున్. 81

వ. అంత హిరణ్యగర్భుం డాబాలకున కివ్వధంబుగా నామకరణం బొనర్చె. 82

సీ॥ సురలకై ముక్కుంటిశుక్రంబుస్కందమై, యవతరించుటస్కందుఁడనఁగఁబరఁగు

నగ్గిగర్భంబునం ♦ దమరి జన్మించుట, నన్నిభవుం డను ♦ నాఖ్యనమున

గంగామహానదీ ♦ గర్భజాతుండౌట, గాంగేయుఁడనెడు వి ♦ ఖ్యాతిఁజెందు

శరవణశలమున ♦ జననంబునొందుట, శరజన్మఁడనియెడు ♦ సంజ్ఞఁగాంచు

గీ॥ కృత్తికలపాల్గొమటఁగార్తి ♦ కేయనామ, మొందువారలుపలువురై ♦ యొప్పుకతన
బాహులేయుండనుచుఁగడుఁబ్రభ నెసంగు, బార్వతీనందనుడుజగత్పావనుండు.

వ. మఱియును

సీ॥ దేవపై న్యంబునకు నెల్లఁ దేజమెసఁగ, నాయకుండయి దేవసే ద నాని యగుచు
నాత్మకీయచమూరక్షఁ శాఖ్యుడై గు, హుండనుచునొప్పు మేరుకోదండనుతుండు.

వ. వెండియు

క॥ ధారుణిఁ గుజనులఁ గూల్చి కు, మాకుండను నామధేయ ద మండితుండౌ వి
స్తారముగ నెమల్చిపై సం, చారము సేయుచు విశాఖ ద సంజ్ఞన్ బడయున్. 85

వ. ఇకను గొంచాచలంబు భేదించి గొంచదారణం డనియును మహాసేనతో
నొప్పి మహాసేనుండనియును దారకాసురుఁ బరిమార్చి తారకజేత యనియును
నివ్విధంబుగ ననేకాహ్వయంబుల నలంకరించునని వాగీశుండు నిజనివాసంబున
కరుగుడు నంత బాలుండు దినదినపరివర్థమానుండై. 86

మ॥ ఒకనాఁ డాయలికాక్షనందనుండు లీ ద లోల్లాసకేళీవశా
త్మకుడై శ్వేతనగంబుఁ జేరి యటఁ బో ద్యన్మత్తమాతంగయూ
ధకరంబుల్ పెనవేయుచున్ బటుమృగేం ద్రప్రహ్లాదీన్యత్నటా
వృకరంబుగొని స్కంధమెక్కి నిబిడ ద ప్రాహ్లాద్ధతిన్ దిల్లచున్. 87

ఉ॥ మున్ను పురత్రయంబును స ద మున్నతవైఖరిఁ గాల్చి దానఁ బే
రెన్నికమీఱు చాపమట ద నీశ్వరుఁ డుంచుటఁజూచి యొక్కచో
నున్న తదున్నతంపువిలు ద నుద్దవిడిగొని యెక్కువెట్టి తా
నున్నతమా తదదిమకు ద టోజ్జ్వలశృంగముఁ దుంచె బెళ్ళునన్. 88

వ. అంతఃబోక.

—* క్రొంచగిరి భేదనము *

క॥ క్రొంచమహీధ్రము నొక్కయు, దంచత్తరతీవ్రదుర్ధ ద రాశుగమున భే
దించి మహాతాపైక, పొంచన్నద మమరనార్చె ద బ్రలయాభగతిన్. 89

క॥ దిక్కుంభికుంభనిచయం, బుక్కటి భేదిల్లె నుదధు ద లొక్కటఁగలఁగెన్
గ్రొక్కున రిక్కలు డుల్లిన, వక్కుంభిని వడఁకెఁ జకిత ద యగుచు రయమునన్.

వ. అంత.

సీ॥ క్రొంచగిరిగవ్వారమునవసించిమించు, ఘోరరాక్షస కోటు లు ద దారనినద
ముప్పిల్లిఁగ బాలుపైఁగ గుప్పతెప్ప, లుగ శరంబులఁగురిసి యాశ్రయఁగ నతండు.

క॥ ధీరుడై వజ్రినిష్ఠుర, నారాచక్రారధార ద నక్తంచరవి
స్తారనికరములఁజెచ్చెర, మారణము పొనర్చె ధరణి ద మండల మదుర్విన్. 92

- ఉ॥ అంత నిలింపు తెంతయుఁ భ ధ యంబు రయంబును జెంది కుంది భా
స్వంతులకోటులక బటుని ధ జద్యుతి మీఱంగఁ జాలువానిఁ గా
లాంతకనూను నెమ్మనము ధ లందు నెఱుంగఁగలేక వే మరు
త్వంతునిఁ జేరఁబోయి యిటు ధ వల్కిరి యుల్కుచు నేకకంఠులై. 93
- చ॥ విను మమరాధినాథ ! యొక ధ విక్రమధుర్యుడు బాలుఁ డీ జగం
బున జనియించి యంతనె య ధ పూర్వపునప్రథమానశౌర్యవ
ర్ధనుడయి సర్వసత్త్వముల ధ దర్ప మణంపుచు నార్చుచున్నవాఁ
డనికిఁదొడంగి వానిఁ బరి ధ మార్పుము తేర్పుము భూజనంబులక. 94
- గీ॥ క్రొంచగిరిఁ బాయకుండు రక్షకులంబు, నెల్లఁబొల్లొనరించె బం ధ హిష్టమైన
యన్నగంబును భేదించెనంతకన్న, మున్న శ్వేతాద్రిశిఖరంబుఁ ధ బుడమిఁగూల్చె.
- క॥ ఇత సురలచేవఁ గనఁగ న, చకితుండై వచ్చు నిటకు ధ సరగున మున్నీ
వె కడంగి భంగపఱపుము, ప్రకటితభుజశౌర్య మది విభాసిలఁగ విభూ !
- * కుమారస్వామి మహేంద్రుని జయించి ప్రాణదానంబు సేయుట * —
- క॥ అన విని యాతండును గిం, దునుమీఁదును గనక కడిఁది ధ దోర్బదమునఁ బా
పనిదారసించి యశనిన్, గొని యురమునవేసెఁ జండకోపనుఁ డగుచున్. 97
- చ॥ అశని శివాత్మజన్ముహూద ధ యంబును దాఁకిన యంత మొక్కవో
యె శివకుమారు వక్షమున ధ నీడ్యబలుండు విశాఖుడక రిపు
ప్రళనునుఁ డుద్భవించె నిరు ధ పక్కలయందును శాఖనై గమా
ఖ్య శుచిరుచుల్ జనించి విపు ధ లాగ్రహవిగ్రహులై రయంబునక. 98
- క॥ వారు ముగురు గుహుండును బృం, దారకనాథుని వధింపఁ ధ దలఁపడ నతఁడుక
ధీరతఁగోల్పడి యడలి కు, మారుక శరణం బడిగె న ధ మంచితఘణితిక. 99
- ఆ॥ అంత శంభుపుత్రుఁ ధ డతిదయామతి హరి, హయుని తప్పిదంబు ధ నవలఁదోగి
ప్రాణదానమొనఁగి ధ పరమహర్షంబున, సరిగె గాంగతీర ధ మతిరయమున. 100
- చ॥ అచటఁ గుమారు రాకకయి ధ యాత్రము నొందుచునున్న కృత్తికా
విచికిలగంధు లాగుహుని ధ వేగని సంతసమొంది ధారలొ
ల్కుచుఁ గడుఁచేపుదుగ్ధములఁ ధ గూఠిమితోఁ గడుపారనిచ్చి మె
చ్చుచుఁ దనివార ముద్దుఁగొనుచున్ ముదమొందుచు నుండిరెంతయున్. 101
- గీ॥ ఇవ్విధము గొన్నిఘన్రంబు ధ లేగనంత, సర్వజగదేకరాజ్ఞి తు ధ మారశైల
రాజసదదన యొకనాఁడు ధ రాజహాళి, తోడఁగొలుపున్నవేళ సం ధ తోసమొదవ.

చ॥ కరములుమోడ్చి స్వేరముఖ ధ కంజముతో విభుఁగాంచి పల్కె దు
 మ్మరమహిళాజనంజవవి ధ కారనిరాకరణాభ్యులైన భా
 స్వరతరదివ్యయోగులకు ధ సైతము దుర్లభమూర్తివైన యీ
 శ్వేరు నిను భర్తగాఁగొని య ధ పారమహాన్నతిఁ గంటి నీకృపకా. 103

చ॥ అతులతపస్సమాధినియ ధ తాత్మ్యఁడవై మరునిక దహించి యీ
 తతనిజభోగభంగుల నుదాత్తత నొప్పెడు నీవు నాదుసం
 గతి రతులొందుచుక బ్రబల ధ కాముకరీతిఁ జెలంగుచుండ దు
 ర్మతు లమరాధముల్ రతిని ధ మాన్పిరి స్వాస్తవరాయణాత్ములై. 104

గీ॥ లోకకల్యాణకారణంబై కరంబు, మెఱయు నీతేజ మది నా యు ధ దరమునందుఁ
 జెందకభవికబడియె నేమిచేసిరో ను, రలు మహాత్మ! యమోఘవీర్యంబునపుడు.

గీ॥ మోఘమైయెందుడిందదు ధ పుత్రుఁడుదయ, మందియుండుమతెందేని ధ ననఘచరిత!
 అరయుతర్జించి భర్జించి ధ యమరవరుల, నాదుపుత్రకుఁడెప్పింపు ధ నాథ! యిటకు.

—* శివుఁడు దేవతలను గుమారుజాడలడుగుట *—

ఉ॥ నావుడు శంకరుండమర ధ నాథుల మానులఁ బిల్వఁజేసి తా
 నీవిధమొప్పుగా నడిగె ధ నెల్లరునున్ వినుఁ డేను నాఁ డప
 త్యావహమైన తేజమును ధ నాదటఁజేపితి యుష్మదర్థమై
 మీవశమయ్యె నయ్య దటు ధ మీఁదటిమాట నెఱుంగఁ జెప్పఁడి! 107

క॥ ఎటఁబొడమె నాదునందనుఁ, డెటఁబెరుఁగుచునుండఁదేజ ధ మేమయ్యెను మీ
 రిటులెఱిగింపక దాఁచినఁ, గుటిలత యడఁగంగ శిక్షఁ ధ గూర్చెద నిపుడే. 108

గీ॥ అని కినుకదోప దృఢముగానడుగ దివ్య, లడలి యొండొరులంతంత ధ నరసికొనుచు
 నొడయనిన్ గాంచియొక్కొకరుక్కుదక్కి, తడఁబడుచునిట్లువల్కిరి ధ తథ్యముగను.

వ. అందు విష్ణుండిట్లనియె.

క॥ గురునిందసేయునట్టిఁడు, గురుదారరతంబు సల్పు ధ కుత్సితుఁడు మృషా
 కరవచనుఁడు నీశుక్రము, నిరపుగ నాచ్చాదపవచు ధ నీశ్వర! వినుమా! 110

వ. ఇందాద్రి లోకపాలకులిట్లనిరి,

గీ॥ ప్రబలపాపం బొనర్చినపాతకునిచె, లిమిఁగొని నిరంతరమును బు ధ డమిఁజరించు
 వాని దారుణపాపంబుఁబడయునీదు, శుక్రమునుదాఁచినట్టిఁడు ధ శూలపాణి! 111

వ. తక్కుంగల నుపరులిట్లనిరి.

గీ॥ పట్టుదలతోడ నెవ్వఁడు ధ ప్రతినఁజేసి, పూర్తియొనరింపజాలక ధ పోవునట్టి
 వాని పాపఫలంబుఁదానూను నీదు, వీర్యమును మాటుచేసిన ధ వెడఁగువుడమి,

గీ॥ శరవణంబందుఁజేరినఁచటులతేజ, మునఁగుమారుండుపొడమె పుష్పములుఁడుద్వాద
శకరుఁడుద్యత్సహస్రభాఁ స్వస్మరీచి, మండలుఁడుబాలచంద్రమోఁ మహాభివనుము.
వ. అనంతరంబ భాస్వంతుం డిట్లనియె.

గీ॥ శరవనిన్ బుట్టి యేడ్చుచుఁస్వచరణాంగు, భినిఁగుడుచుచున్న లోకమోఁహనునినీడు
తనయునిన్ గాంచిచాల సంఠతసముఁజెంది, యీశ ! దినసావసానమోఁటేగితిఁబయి.
వ. ఆవెంటఁ జందురుం డిట్లనియె.

గీ॥ కృత్తికలు వచ్చి శిశుఁగాంచిఁకేరిముద్దుఁ, గొనుచు స్తన్యంబొసంగిరిఁకుతుకమొప్పు
తేయియం దేను నొకపదిఁతెండుఘటిక, లవజకుండి కనుంగొంటిఁభివ! యరయుము.
వ. రాత్రి యిట్లనియె.

క॥ తెలవాటువజకుఁ గృత్తిక, లలరుచు కనుగందునందు ఁ నధికప్రేమా
కులలై కాచుచునుండిరి, తెలిపితి నేఁ గన్నవిధము ఁ దివిషన్మలే! 123
వ॥ సంధ్య యిట్లనియె.

గీ॥ బదరికాశ్రమభూమికిఁబాలునెత్తి, కొని చని ప్రియంబుతోవారుఁగొమరుఁబోలె
నతులవాత్సల్యమమరఁగాఁనందునీడు, కొమరుఁ బెంచుచునుండి రేఁకొదవలేక.
వ. వాసరం బిట్లనియె.

క॥ అసమానప్రేమమెయిన్, బిసరుహదశనేత్ర లక్ష్మి ఁ పెంచుచునున్నా
రసమశరహర! భవత్సుతు, నసమానవిభావిరాజితాద్భుతగాతున్. 124
వ. విధాత యిట్లనియె.

శా॥ దేవాధీశ్వర! నీదుపుత్రునకుఁ బ్రితిన్ జాతకర్మంబులక
నే విధ్యుక్తవిధి బొనర్చి మునిపత్ని స్తన్యపానాంచితుం
డై వర్ధిల్లుటఁ గార్తి కేయుఁడను దివ్యాభిఖ్యయున్ దేవసే
నావార్ల భ్యము నొందువాడవుట నే ఁ నాన్యాభ్యయున్ గూర్చితిన్. 126
వ. ఇక నిట్లే కొన్ని యస్వర్గంబులగు నాహ్వాయంబులన్ బిలిచితి ననుడు సంతనారద

ముసిందుఁగిడిట్లనియె.

చ॥ వినుము మహేశ! నీసుతుఁడు ఁ విక్రమధుర్యుడు శ్వేతపర్వతం
బున నొక తుంగశృంగమును ఁ భూమిపయిన్ బడనేసెఁ గ్రొంచభే
దన మొనరించె నందమరు ఁ దానవకోటులఁ జక్కడంచె ను
క్కున నెదురైన వాసపునిఁ గొంకక కింకరుఁజేసె వాసిగన్. 128
వ. అదరుచు సిందుఁగిడిట్లనియె.

ఉ॥ నీనుతుఁ డంచు వేల్పులను † నెట్టనసాఁకెడుదట్టుఁ డంచు నే
వాసియెఱుంగలేక పెఱవారలు సెప్పిన కిల్బిషోక్తులన్
రోసముఁజెంది పోరుటకు † రోజుచుఁబోయి తదాజి నాజగ
ద్భాసురతేజ చేతఁబడి † పాణిముదానముఁ గొంటిఁదత్కృపక. 119

చ॥ అనవిని శైలరాట్టనయ † హర్షముతో నవరత్నరాసులక
గనకమునున్ ధనంబుల న † ఖండముగానొసఁగెన్ మహీసురా
గ్రామిలకు వాణి యచ్చుతుని†రాణియు రోహిణియున్ బులోమహా
ద్యనిమిషపత్నులున్ ద్రవిణ † మల్లెయొసంగిరి విప్రకోటికిన్. 130

వ. అంత జగత్ప్రభుండు తనయునియుదయాభ్యుదయవార్తల కానందించి యాని
మేషంబున నాత్మజునిఁ దోడ్చేర వీరభద్రాద్యాత్మీయులను నందికేశ్వరమహా
కాలాదిగణనాథశ్రేష్ఠుల నింకఁ బ్రమథభూతగణంబుల ననేకకోట్లన్ బుత్తెంచిన
నవ్వారలు వేగంబున బదరీకాననంబుఁజేరి యందలి మట్కృత్తికాశ్రమంబునకుఁ
బరివేషంబొనర్ప నవ్వారలుగాంచి చకితలై గుహుకజేరి యిట్లనిరి.

గీ॥ కొడుక! లెక్కింపరానట్లుఁఘోరసైన్యములుమనకుటరీరమునుజుట్టెఁగలయఁగాంచి
తే? మహాభయమిట్లులేఁతెంచెఁగడఁగి, యేమిసేయఁగఁగలవారఁ మిందుఁజెపుమ!

వ. అనినంతఁ గార్తికేయుం డవ్వారల కిట్లనియె.

చ॥ వెఱవకుఁ డమ్మలార! రణ † వీరులు ధీరు లిఁకెందఱేని న
త్వరము దురంబుసేయుటకు † వచ్చిరయేని యుదగ్రజాగ్రదు
ద్ధురభుజదర్ప మేర్పడఁగఁ † దూత్పదఁ బేల్చెద వాహినీతతిన్
గరము దిరఁబుఁజెంది కుతు † కంబున నుండుఁడు మీర లీయెడన్. 133

—* నందికేశ్వరుఁడు కుమారునిఁ గైలాసంబునకుఁ దెచ్చుట *

వ. ఇట్లు కుమారుండు సెప్పుచున్నంత.

గీ॥ ఇంతలో నందికేశ్వరుం † డెలమికలిమిఁ, గార్తికేయునిఁగాంచి డగ్గఱి యనువునఁ
గూరుచుండి కడుంగూర్చి † గూరనిట్లు, పలికెఁబలుకులఁజక్కెర † లొలుకనపుడు.

గీ॥ అన్న! విను కృత్తికామాత † లాలకింపుఁ, డఖిలలోకాధినాథుఁడౌ † నభవుఁడిటకుఁ
బనిచె మము మిమ్ముదోడ్చేరఁబార్వతీకు, మార! పయనంబుసేయు ముదారలీల.

వ. నీవు పార్వతీయుండవుగాని కార్తికేయుండవు గావు.

గీ॥ దేవతలకార్యసిద్ధికి, నై విశ్వేశ్వరునివీర్య † మార్వవినాగఁ
దా వెలువడఁగా నందీ, వావిర్భావంబుఁ జెంది † తయ్యకమారా! 136

- ఉ॥ కాపున నీదుతేజ మది ♦ కప్పుగశక్యమె యెవ్వఁడేని నిన్
జే నహించి దాచఁగల ♦ చేవఁగనున్ గలహంస యేవమా
బావిని గూల రాజులునె ♦ సన్నుగఁ గృత్తి కలేడ వారి ప
ర్ణావసంధంబులందు విమ ♦ లాత్మక ! నీవు పసింపుటెడగున్ . 137
- క॥ రాజతగిరి నిఖిలామర, రాజతతాస్థానభూమి ♦ రాజకిరీటుం
డోజఁ గొలుపున్నవాఁడట, కోజననుతతేజ ! కదలు ♦ ముత్సాహమునన్ . 138
- క॥ గొనములకును దేజములకు, ననయము పోవీవు నిన్ను ♦ నరయనివారల్
వనజంబులతో నొక్కెడ, నునికినమరు కప్పలనఁగ ♦ నొప్పుగాదే ! 139
- వ. అని చెప్పిన నందికేశ్వరునకుఁ గుమారుం డిట్లనియె.
- గీ॥ అన్న ! త్రైకాలికజ్ఞాని ♦ వరయుమీవు, జంతువులు కర్మమునకర్హ ♦ జన్మమొందుఁ
గృత్తి కలుయోగినులునుబి ♦ కృతికలలుమ, దీయమాతలుగామది ♦ నెంచుమిఁకను.
- క॥ స్తన్యంబొసంగి పెంచిరి, మాన్యచరిత్రాధ్య లీయ ♦ మాయికమూర్తుల్
ధన్యమనీమా ! యిపుడొక, యన్యలవలె ఏరిఁబాయ ♦ నగునేనాకున్ . 141
- మ॥ నగరాజేంద్రకుమారి వీరివలెనే ♦ నాతల్లి విశ్వేశుఁ డి
మ్ముగ నాతండ్రి యథార్థమాయరువునన్ ♦ బూజాహ్ను లే నాకు వే
ఱుగ నీకృత్తి కలన్ దొరంగుటయుఁ గూ ♦ ర్చున్ దోస మార్యా ! ప్రియం
బుగ నివ్వారినిఁగూడఁ దొస్తునట కి ♦ వ్లు న్నికటుల్ నచ్చినన్ . 142
- వ. అనినవిని నందికేశ్వరుం డత్యంతానందంబున నామోదించి నంతఁ గుమారుండు
ప్రియాణోన్ముఖుండయ్యె నయ్యవసరంబునఁ బరమేశ్వరప్రేరితంబై విశ్వకర్మ నిర్మి
తంబును గాంచనానేకరత్నసంఘటితంబును శతచక్రంబును బార్వదశ్రేష్ఠవేష్టితం
బునునగు నొక్కపుష్పకస్యందనంబు సమీపించినఁగని కృత్తి కలు స్కందయానంబు
యోజించి దుఃఖాకాంతలై యడలుచు నక్కుమారున కిట్లనిరి.
- చ॥ మము విడనాడి పోయెదె కు ♦ మార ! సమంజసమే ? కడున్ బ్రమో
దమున నినున్ దనూజునిగఁ ♦ దద్దయు నమ్మికఁజెంది పేమయు
క్తమతినిఁ బెంపుచేసితిమి ♦ తల్లుల మమ్మిటు లీవు వాయ దై
న్యముఁగొని యెందుఁజేరెదము ♦ స్వాంతమునన్ దలపోయు మీయెడన్ . 144
- ఆ॥ అనుచు నక్కుమారు ♦ నాత్మవక్షములందు, జేర్చికొని కరంబు ♦ చింతనొంద
స్కందుఁ డాలకించి ♦ సంతాపమణఁగ న, ధ్యాతృనూక్తివారి ♦ నంతఁ దేర్చి. 145
- క॥ ప్రమథగణం బలర శతాం, గముఁ దల్లులతోడ నెక్కి ♦ కల్యాణధ్వా
నములు సెలఁగంగ శివనగ, రముఁ జేరఁగ వెడలఁ గ్రాంచఁరంభికరుఁడొగిన్ .

ఉ॥ నందియు వేత్రహస్తుడయి ♦ నంద మెసంగగఁదోడరా మరు
ద్భృందము వీరభూతగణ ♦ బృంద మమందముదంబుఁ జెందుచున్
ముందఁజ గొల్వఁగా శివని ♦ భుండు భునుండగు వీరభద్రుఁడా
నందముతోడ లాలన మొ ♦ నర్ప గుహుండుచనెన్ శివాదిక్కిన్. 147

శా॥ భేరీనాద ముదారభంగిఁ జెలఁగెన్ ♦ బ్రేయోధ్వనిన్ దూర్వవి
స్తారంబుల్ విలసిల్లె మేల్మిగతులన్ ♦ దూర్వత్రికంబొప్పె గం
భీరాంచత్తరగుంభసంభరితవా ♦ గృహందంబులన్ స్తావక
స్ఫారస్తోత్రరవంబు లింపెనఁగె భా ♦ స్వద్భంగిగా నత్తఱిన్. 148

—* కుమారుడు కైలాసముఁజేరి తల్లిదండ్రులను సేవించుట *

చ॥ కొమరుడు వచ్చునంచు గడుఁ ♦ గూరిమితో గిరిరాజకన్య మా
ర్గములను గెంపుతాల మగ ♦ తాలను బచ్చల హెచ్చుమీఱు ము
త్యములను బూల బాలుపయి ♦ నల్లనఁ జల్లెడునల్లు భేచరో
త్తములను బంపగా నపుడు ♦ దండిగ వా రొనరించి రట్టులన్. 149

ఆ॥ హరి విరించి ముఖను ♦ రాధినాథులు వెండి, కొండఁ జేరినట్టి ♦ కొమరుసామిఁ
గాంచి కరముమురిసి ♦ భునతరోత్సాహంబు, మించి వే నమస్కం ♦ రించిరంత.

క॥ తరుణేందుమాళియును బం, ధురహర్షాతిశయభరముతోఁ బ్రేమధులతో
బిటబిటఁ గోటహజారముఁ, దరియంగా వచ్చిచూచెఁ ♦ దనయుని వేడ్కన్.

క॥ శివులను జగత్కుటుంబవి, భవులను గని తేరుడిగ్గి ♦ పర్వతజానం
భవుఁ డవిరళభక్తి దదం, ఘ్రివనేజంబులకు మొక్కిల్కెఁ ♦ గీర్తింప సురల్.

ఉ॥ శంకరుఁ డంతఁ బుత్రకనిఁ ♦ జక్కఁగ నక్కునగుచ్చి కౌఁగిటన్
బొంకముతోడఁ జేర్చికొని ♦ మూర్ఖసుగంధము లాని పూర్ణిమై
ణాంకునిమీఱు నెమ్మొగము ♦ నందుఁ గడున్ గడు ముద్దులాడి య
డ్డంకి యొకింతచెందని దృ ♦ ఢప్రేమదోన్నతి నొందె నెంతయున్.

ఉ॥ పార్వతి పుట్టినెత్తికొని ♦ పర్వత స్త్రవ్యము చేపునంతనే
యూర్వర పాలుద్రావెడు ని ♦ జార్ఘకు నొక్కతె ద్రావఁజేసె గం
ధర్వులు గీతముల్ మును లు ♦ దారముగా శ్రుతిఘోష సల్పఁగా
సర్వసుపర్వకేహినులు ♦ సస్మణిహారతు లిచ్చి రెచ్చుగన్. 154

గీ॥ అభవుఁడుత్సవమొప్పుగ ♦ నాత్మనుతుని, భర్మహర్మ్యసభాలయా ♦ భ్యంతరమును
జేర్చి సింహాసనంబెక్కి ♦ స్వీయదక్షి, ణాంకమునఁబుత్రువహించియలరెమిగుల.

॥ రత్నకమయపీఠమున నవ, రత్నమయాభరణరాజి ♦ రాజిలఁ గాంతా
రత్నముతో శివుఁ డాత్మజ, రత్నముతో నలరె దివిజ ♦ రత్నము లలరన్. 156

చ॥ గళముననున్న వాసుకినిఁ ♦ గంఠమునొక్కిన పుష్కరి సర్వమం
గళ మది పొంగులాగు గనఁ ♦ గా నొనరించి ప్రామాదముఁది కీర్తి
గళుఁడు మఱొక్కదివ్యమఁది ♦ కాంచనపీఠమునందు బంధునో
జ్వలతరతేజు నా గుహుని ♦ వైభవమొప్పుఁగఁ జేర్చి పేర్చిమై. 157

గీ॥ నలువతోడుత నుపనయ ♦ నంబునలువఁ, జేయనాతండు గుహునకుఁ ♦ జెలఁగియజ్ఞ
సూత్రమును వేదములను గాఁయత్రిఁగుండి. నరివిదారిణివిద్యుచ్చి ♦ హృత్ప్రమిచ్చె.

గీ॥ అంత జగదీశ్వరుండు నిజాత్మజునకు, శూలముఁబినాకమును బర ♦ శువును శక్తిఁ
బాశుపతదివ్యశరమును ♦ బ్రహ్మవిద్య, నొసఁగి యానందమొందె నఁనుపమముగను.

—* విష్ణ్వదులు కుమారున కుపాయనంబు లిచ్చుట *—

క॥ నవరత్నకీలతములగు, ప్రవిమలమకుటాంగదములు ♦ ననమాలయు దా
నవమారకమగు చక్రము, శివతనయున కొసఁగెఁ జక్రి ♦ చేతఃప్రీతిక. 160

చ॥ తపనుడిడెన్ మనోజవర ♦ ధంబు సుధాంశుఁడెడెన్ సుధాఘటం
బవరిమితార్థ రత్నముల ♦ నబ్ధి యొసంగె హిమాలయుం డిడెన్
విపులమణిప్రకాండముల ♦ విస్ఫురదుత్తమభూషణాళిఁ గాం
డవతి యొసంగె ఘోటకగ ♦ ణంబు ఘనంబుగ శంభుసూతికిన్. 161

చ॥ గరుడుఁడు వాహనార్థమొక ♦ కాంతతరమ్మగు నెమ్మి నిచ్చె న
య్యరుణుఁ డిడెన్ ధ్వజార్థ మొక ♦ యందముఁ జిందెడు తామ్రచూడమున్
గిరిజ యిడెన్ జిరాయువును ♦ నీర్తివహంబగువైభవంబు నిం
దిర యిడె భోగభాగ్యముల ♦ దివ్యమనోహరరత్నహారముల్. 162

క॥ శారద యొసఁగెను నిండగు, కూరిమితో విద్యలెల్లఁ ♦ గొనబుగ సుమన
ప్రీరత్నము లొసఁగిరి తమ, చే రాజిలు వస్తువులును ♦ శివతనయునకున్.
వ. అంతఁ బురుహూతుండు.

చ॥ అరయక నాఁ డెదుర్కొని ర ♦ కాంగణమం దటు వజ్రధార శం
కరసుతుఁ గొట్టినట్టి ఘన ♦ కల్పవ మెట్టులఁబాయు నెట్టులీ
స్మరహరనందనుండు నను ♦ సౌమ్యమతిక దయఁజూచు నూరకే
మజతురె లాఁతివారి యవ ♦ మానవుఁ జెయ్యుల శూరులెమ్మెయిన్. 164

గీ॥ సామమునమున్ను బతిమాలిశరణుఁజెంది, ప్రాణములనిల్పుకొనఁగంటి ♦ పరఁగనిప్పు
డుత్తమంబగుకానుక ♦ నొసఁగిదయకు, బాత్రమాటకు నమయ మేర్పడియెనాకు.

వ. మణికాంచనముక్తాభరణవస్తువాహనప్రాజ్యసామ్రాజ్యాదు లన్నియు నాకుఁ బర
మేశ్వరానుగృహీతంబులే కాని యన్యంబులుగావు, దాన నవ్వాని నొసంగుట
ప్రమోదావహంబుకానేర దిటను. 166

—* ఇంద్రుడు దేవసేనను కుమారునికిచ్చి పెండ్లిసేయుట *—

చ॥ కలదుగదా కుమారి త్రిజ ధగ్ధణసీయమనోజ్ఞమూర్తి పే
శలనుగుణాలవాల సుర ధ సంస్తుతిభాజన దేవసేన యా
లలితకుమారి నీ శశిల ధ లామకుమారున కిచ్చినన్ బ్రియం
బలవడఁ బెండ్లియాడు నను ధ నర్మిలి నేలఁగలండు రూఢిగన్. 167

క॥ అని తలఁచి చని కుమారిని, ఘనరత్నాభరణరాజిఁ ధ గై సేసి ముదం
బునఁ దోడ్కొనివచ్చె సభాం, గనమున కటనున్నవారు ధ గాంచి యలరఁగా.

వ. అప్పుడు కుమారుం డక్కన్యయనన్యసామాన్యరూపరేఖావిభ్రమంబులఁ జూచి
హర్షించి యంతరంగంబునం దిట్లాలోచించె. 169

ఉ॥ ఈ రమణీలలామను మ ధ హేందురు దోడ్కొనివచ్చె దీని తీ
రారయఁ గన్యగాఁ గనఁగ ధ నయ్యె మధర్మమె తెచ్చియుండెనో
మారునిగెల్తు నట్లయిన ధ మానినచో నికఁ గార్యమెద్ది? యే
తీరుననేని దీని నిక ధ దేవినిఁగాగొనఁగాఁ దలంచెదన్. 170

క॥ ఏయవయవంబుఁగాంచినఁ, బాయదు నాడెంద మందె ధ భాసిల్లుదమిన్
డాయన్ జేయఁగఁజాలెడుఁ, గాయజనకుఁ గై వసంబుఁ ధ గావించెననున్. 171

క॥ బింబమువాతెఱ హిమకర, బింబమునెమ్మోము భూరి ధ విలసితమదరో
లంబముతుఱుము రతీశా, లంబము విరిఁబోణి భూత ధ లంబం దరయన్. 172

క॥ ఖంబు నడు మతనురధప, క్రింబు పిఱుం దలరు నా ద ధ రంబుకుతుక శై
లంబు చనుదోయి సుమృణా, శంబు బుజంబులు లలన్న ధ శంబుడుగులగున్. 173

మ॥ అని యిబ్బంగి సభన్ గుమారుఁ డమరేం ధ ద్రాస్తోద్భవాసక్తిమై
ఘనమోహాన్నతిఁ గాంచుచున్నతటి న ధ కన్యామణీపాణి స్కం
దునిహస్తంబునఁజేర్చి నాకొమరితన్ ధ దుర్గాత్మజా! నీకు భా
ర్యనుగా నిచ్చితి నర్మిలిన్ గొనుమనెన్ ధ నాకేశ్వరుం డాదటన్. 174

శా॥ స్కందుం డప్పడు పార్వతీశ్వరుల యా ధ జ్ఞన్ బెండ్లియాడెన్ మహా
సందం బొప్పఁగ దేవసేనను మరు ధ న్నాభీకప్రతేక్షణా
బృందాంచత్తరగీయమానను ఘన ధ శ్రీభాసమానన్ అన
తౌందరోజ్జ్వలతాసమాన నిభయానన్ ధ బూర్ణచంద్రాననన్. 175

ఆ॥ పెండ్లియాడి యొక్కపిఠిఁ గూర్చుండిన, శక్రజాగుహులను ధ జక్కఁగాంచి
పృమథదేవమానిరాజి యత్సంతప్ర, మోదమొంది పొదలెనాదరమున. 176

క॥ కొమరునకుఁ దగిన గేహిని, రమణీయతరాంగి దేవఁ డ నాజతనయి
ట్లమరుటఁ గని యగజాశివు, లమితానందంబుఁ జెంది డ రాత్మములందున్.

మ॥ పరమోత్సాహముతో మహేశ్వరుఁడు నీ డ రాజ్ఞానశివ్ గాంచి ని
ర్భరకారుణ్యముతోడ నిట్లనె హరి! డ రాజ్ఞానశివ్ పురం
దర! దివ్యర్షివరేణ్యులార! చెప్పుఁడీ డ నాకిచ్చ మాయిష్టముల్
నెఱవేఱన్ పరమిత్తు నిక్క మిది సుం డ దేహింపఁడు శాంతయున్. 178

క॥ అన విని మునులును ననిమిషు, లును మనముల నలరి యనిరి డ లోకావన! పా
వనచరణనలిన! మా వన, టను దీర్చ నిదే యదను గండుండుము కరుణన్.

చ॥ కొడుకును బంపి తారకుని డ గూల్పఁగఁజేసి జగత్త్రియంబు పే
రుడుకును దీర్పు మిప్పడె డ డ యోన్నతి నెప్పటినుండియో యిటుల్
గడపితి మింతకాల మిడ డ స్కందున కాజ్ఞ యొసంగి పంపు తు
ళ్ళెడలఁగఁజేసి దైత్యు సమ డ యించు నితం డవలీలగా వెనన్. 180

—* శివుఁడు తారకవధార్థమై కుమారుని దేవతలతోఁ బఁపుట *

గీ॥ అనిన నంత దయామయుం డగు శివుండు, దత్క్షణం బప్పగించెను డవయు నమర
వల్లభుల కప్పు వారలు డ పెల్లుమురిసి, గుహునిదోడ్కొని కైలాసం కధర మెడలి.

చ॥ ఒకయెడఁజేరి తృప్తును స డ మున్నతరీతిఁ దలంప నాతఁ డు
త్సుకుండయి తారసిల్లి శివు డ సూనునికోసము రమ్యమా పురం
బాకఁడు రచింపు మంచు హరి డ యొప్పగఁజెప్పిన నాతఁడప్పు శి
ల్పకుశలభంగు లేర్పడఁగఁ డ బట్టణ మట్టులె కట్టె నేర్పునన్.

గీ॥ అందుఁబ్రమథులకునునిర్జరాగ్రణులకు, వేఱువేఱుగ భవనముల్ డ వెలయఁగట్టి
మధ్యమందురచించె గుమారభవన, మందు సర్వంబు రత్నమ డ యముగఁజేసె.

—* దేవతలు కుమారస్వామికి బ్రహ్మాండాధిపత్యంబుఁ గట్టుట *

గీ॥ అంత విష్ణువు రత్నసిం డ హాసనమున, శివకుమారునిగూర్చుండఁ డ జేసి సర్వ
తీర్థజలసేక మొనరించి డ తిలకమొసఁగి, కమలజాండాధిపత్యంబుఁ డ గట్టెనపుడు,

క॥ వరుసగ నత్తఱి హరియును, సరసీరుహసంభవుండు డ జంభారియునున్
సురలెల్లరు హరసుతునకు, గరమర్మిలి మ్రొక్కినుతులు డ గావించిరొగిన్.

శా॥ పొంచద్యంగి మహోత్సవంబునిటులన్ డ బన్నించినేవించున
య్యంచన్నిర్జరవర్చులన్ గని మహా డ ప్లాదైకచిత్తంబుతోఁ
గొంచారాతి యిటుల్ వచించె గడువే డ గన్ దారకున్ మిత్తిక
ర్పించన్ గాఁ గలవాడ మీకభిమత డ శ్రీలిచ్చవాడన్ సురల్!

—* ఇంద్రుడు దేవసేనను కుమారునికిచ్చి పెండ్లిసేయుట *—

- చ॥ కలదుగదా కుమారి త్రిజ ధగ్ధణసీయమనోజ్ఞమూర్తి పే
శలనుగుణాలవాల సుర ధ సంతృతిభాజన దేవసేన యా
లలితకుమారి నీ శశిల ధ లామకుమారున కిచ్చినన్ బ్రియం
బలవడఁ బెండ్లియాడు నను ధ నర్మిలి నేలఁగలండు రూఢిగన్. 167
- క॥ అని తలఁచి చని కుమారిని, ఘనరత్నాభరణరాజిఁ ధ సైసి ముదం
బునఁ దోడ్కొనివచ్చె నభాం, గనమున కటనున్నవారు ధ గాంచి యలరఁగా.
- వ. అప్పుడు కుమారుం డక్కన్యాయనన్యసామాన్యరూపరేఖావిభ్రమంబులఁ జూచి
హర్షించి యంతరంగంబునం దిట్లాలోచించె. 169
- ఉ॥ ఈ రమణీలలామను మ ధ హేందుగ్రిడు దోడ్కొనివచ్చె దీని తీ
రారయఁ గన్యగాఁ గనఁగ ధ నయ్యె మధర్మమె తెచ్చియుండెనో
మారునిగెల్తు నట్లయిన ధ మానినచో నికఁ గార్యమెద్ది? యే
తీరున నేని దీని నిక ధ దేవినిగాగొనఁగాఁ దలంచెదన్. 170
- క॥ ఏయవయవంబుఁగాంచినఁ, బాయదు నాడెంద మందె ధ భాసిల్లుఁదమిన్
డాయన్ జేయఁగఁజాలెడుఁ, గాయజనకుఁ గై వసంబుఁ ధ గావించెననున్. 171
- క॥ బింబమువాతెఱి హిమకర, బింబమునెమ్మోము భూరి ధ విలసితమదరో
లంబముతుఱుము రతీశా, లంబము విరిఁబోణి భూత ధ లంబం దరయన్. 172
- క॥ ఖంబు నడు మతనురధచ, క్రంబు పిఱుం దలరు నా ద ధ రంబుకుతుక నై
లంబు చనుదోయి నుమ్మణా, శంబు బుజంబులు లలన్న ధ శంబడుగులగున్. 173
- మ॥ అని యిబ్బంగి సభన్ గుమారుఁ డమరేం ధ ద్రాస్తోద్భవానక్తిమై
ఘనమోహూన్నతిఁ గాంచుచున్నతటి న ధ క్కన్యామణీపాణి స్కం
దునిహస్తంబునఁజేర్చి నాకొమరితన్ ధ దుర్గాత్మజా! నీకు భా
ర్యనుగా నిచ్చితి నర్మిలిన్ గొనుమనెన్ ధ నాకేశ్వరుం డాదటన్. 174
- శా॥ స్కందుం డప్పుడు పార్వతీశ్వరుల యా ధ జ్ఞన్ బెండ్లియాడెన్ మహా
సందం బొప్పఁగ దేవసేనను మరు ధ న్నాభీకవత్రేక్షణా
బృందాంచత్తరగీయమానను ఘన ధ శ్రీభాసమానన్ లన
తొందరోజ్జ్వలతాసమాన నిభయానన్ ధ బూర్ణచంద్రాననన్. 175
- ఆ॥ పెండ్లియాడి యొక్కపిఠిఁ గూర్చుండిన, శక్రజాగుహులను ధ జక్కఁగాంచి
ప్రమథదేవమానిరాజి యత్సంతప్ర, మోదమొంది పొదలెనాదరమున. 176

క॥ కొమరునకుఁ దగిన గేహిని, రమణీయతరాంగి దేన ♦ గాజతనయ యి
ట్లమరుటఁ గని యగజాశివు, లమితానందంబుఁ జెంది ♦ రాత్నములందున్.

మ॥ పరమోత్సాహముతో మహేశ్వరుడు గీ ♦ ర్వాణావళిన్ గాంచి ని
ర్భరకారుణ్యముతోడ నిట్లనె హరీ! ♦ రాజీవజన్మాః పురం
దర! దివ్యర్షివరేశ్వరాలార! చెప్పుఁజీ ♦ నాకిచ్చ విఘ్నముల్
నెఱవేఱన్ పరమిత్తు నిక్క మిది సం ♦ దేహిండును వెంతయున్. 178

క॥ అన విని మునులును ననిమిషు, లును మనముల నలరి యనిరి ♦ లోకావన! పా
వనచరణనలిన! మా వన, టను దీర్చ నిదే యదను గఁడంగుము కరుణన్.

చ॥ కొడుకును బంపి తారకుని ♦ గూల్పఁగఁజేసి జగత్త్రియంబు పే
రుడుకును దీర్పు మిప్పడె ద ♦ యోన్నతి నెప్పటినుండియో యిటుల్
గడపితి మింతకాల మిడ ♦ స్కందున కాజ్ఞయొసంగి పంపు తు
ళ్ళెడలఁగఁజేసి దైత్యు సమ ♦ యించు నితం డవలీలగా వెనన్. 180

—* శివుఁడు తారకవధార్థమై కుమారుని దేవతలతోఁ బఁపుట *—

గీ॥ అనిన నంత దయామయుం డగు శివుండు, దత్తక్షణం బప్పగించెను♦దనయు నమర
వల్లభుల కప్పు వారలు ♦ పెల్లుమురిసి, గుహానిదోడ్కొని కైలాసం కుధరమెడలి.

చ॥ ఒకయెడఁజేరి త్వష్టను స ♦ మున్నతరీతిఁ దలంప నాతఁ డు
త్సుకుడయి తారసిల్ల శివు ♦ సూనునికోసము రమ్యమా పురం
బాకఁడు రచింపు మంచు హరి ♦ యొప్పగఁజెప్పిన నాతఁడప్పు శి
ల్పకుశలభంగు లేర్పడఁగఁ ♦ బట్టణ మట్టులె కట్టె నేర్పునన్.

గీ॥ అందుఁబ్రమథులకునునిర్జరాగ్రాణులకు, వేఱువేఱుగ భవనముల్ ♦ వెలయఁగట్టి
మధ్యమందురచించె గుఁమారభవన, మందు సర్వంబు రత్నమ ♦ యముగఁజేసె.

—* దేవతలు కుమారస్వామికి బ్రహ్మాండాధిపత్యంబుఁ గట్టుట *—

గీ॥ అంత విష్ణువు రత్నసిం ♦ హాసనమున, శివకుమారునిఁగూర్చుండఁ ♦ జేసి సర్వ
తీర్థజలసేక మొనరించి ♦ తిలకమొసఁగి, కమలజాండాధిపత్యంబుఁ ♦ గట్టెనపుడు,

క॥ వరుసగ నత్తఱి హరియును, సరసీరుహసంభవుండు ♦ జంభారియునున్
సురలెల్లరు హరసుతునకుఁ, గరమర్మిలి మ్రొక్కినుతులు ♦ గావించిరొగిన్.

శా॥ పొంచద్యంగి మహోత్సవంబునిటులన్ ♦ బన్నించినేవించున
య్యంచన్నిర్జరవర్మలగని మహా ♦ స్థాదైకచిత్తంబుతోఁ
గొంచారాతి యిటుల్ వచించెఁ గడువే ♦ గన్ దారకున్ మిత్తిక
చ్చించన్ గాఁ గలవాడ మీకభిమత ♦ శ్రీలిచ్చువాడన్ సురల్!

వ. అనిన విని యనిమేషులెల్ల రాత్నంబులం బొంగి యోగకారధ్వనులును జయధ్వను
లొనరించిరనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లామోదివృత్తాంతంబు సెలవిమ్మనుడు.

మ॥ శరభాంబాహృదయాబ్జహేళి ! విలస • చ్చంద్రార్థకోటిరప
త్సరసీరుడ్ధసలాయమానహృదయా ! ♦ నైవానభీష్టాజనో
ద్ధరదీక్షాపరతంత్ర ! బంధుజననం ♦ దోహతిసంతోషకృ
న్నిరతాచ్ఛాయ ! నిత్యసత్యచనా ! ♦ నిర్మూలితాంహశ్చయా !

188

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముచిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబున

ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారప్రబంధము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

వీరభద్రగురురవి

సేవాసంఘల్లహృత్కుః ♦ శేశయ! చిరసం

భావితపశుపతిచరణా!

పావనగుణమణికదంబు ♦ వని! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అక్కఢకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఉ॥ శంభుకుమారుఁ డంత దివిష ♦ ద్వ్యగులకా గని సత్కృతాత్మసం
రంభముతోడ నిట్లనియె ♦ రక్కసిరాయనిపాలి కొక్కనిన్
సంభృతనీతిశాస్త్రసువి ♦ చారు విశారదు దూత సంపి యి
క్కుంభినిఁబాసి పొమ్మనుఁడు ♦ గూఢపదాలయభూమిఁ జేరఁగాన్. 2

క॥ అటు లరుగక తక్కిన మ, త్పటుతరభుజశక్తి వానిఁ ♦ బరిమార్తు దృఢం
బటుసేయుం డన నమరొ, ద్భటులు గడుకొబొంగి శక్తి ♦ ధరున కని డిటుల్. 3

చ॥ వెలువక తారకాసురని ♦ వేశనసూమికిఁ జేరి వాని కి
త్రైజుగం వచింపఁగాఁ దగిన ♦ ధీరులు మామెడలేరు మీరలే
యఱుమరలేక యొక్కని బ ♦ లాఘ్యని నట్లు నిఁజూచి పంచి యి
ల్లెఱుగఁగఁజెప్పిరమ్మనుట ♦ యెంతయు శ్రేయము శరవనందనా! 4

—* శ్రీ కుమారస్వామి వీరబాహుఁ దారకునియొద్దకు సంధికై పంపుట *—

గీ॥ అనిన విని శంకరాత్మజుండప్రభు వీర, బాహుఁ డను తనయనుచరప్రముఖు నొకనిఁ
బంపి తగునీతి ననురకు ♦ బ్రతుకు తెచ్చుఁ, జెప్పిరమ్మన నాతఁడు ♦ చెలఁగివేగ. 5

క॥ వై హాయసరథమున మహి,తోహగతి శోణితపురి ♦ కరువేగమునన్
దా హర్షంబునజేరి ను, బాహుండో వీరబాహు ♦ భటభాస్కరుడున్. 6

సీ॥ బహుపుష్పఫలభార♦భాసురాశోకసం, తానప్రముఖుదివ్య♦తరువనంబు
స్వగ్ధారవిందబి♦సగ్రాసమత్తమ, రాశకేళీసరో♦రంజితంబు
రవిహయజయ*జుహు♦రాణపర్వతేఘన, గంధసింధురయూధ♦బంధురంబు
శమనమనస్సాధ్య♦సప్రదబహువీర, పురుషప్రకాండవి♦భూషితంబు

గీ॥ చంద్రమండలసంచర ♦ చ్చంబరీవి, లోకనవిశేషదేశికా ♦ లోకనోత్ప
లేక్షణాలంకృతోత్తుంగ♦హేచుహర్త్య, సముదయముదత్పురముగాంచి♦సంతసమున

క॥ తగుగతిఁ దారకు నొడ్డో, లగమునకున్ జని సురారి♦లావున్ జేవన్
దగఁగని బాగనుకొని యి,మ్ముగ నాతనితోడఁ బలికెఁ ♦ బాలుపుగ నిటులన్.

చ॥ విను మనురోత్తమా! భువన!వీరుడు శంభుకుమారుఁ డిందు నన్
బనిచెఁ గృపాభుండై యతఁడు ♦ నన్నిట నీకు వచింపుమన్న వా
ర్తను వినిపించెదన్ విబుధ ♦ రాజనిఁబట్టి పలార్చి వారివా
హనధనవస్తువర్గముల ♦ నాక*మణం బొనరించి తేవునన్. 9

క॥ పెక్కిండ్లనుండి వారల, యుక్కడఁచి యధఃకరించి ♦ యురుతరగర్వం
బెక్కి యిటు నిక్కుచుంటివి, దక్కదు నీకింకఁ ద్రిదశ ♦ ధన మించుకయున్.

గీ॥ కట్టుబట్టలతో లేచి♦కాద్రవేయ, లోకమున కాత్మజనముతో♦వీరదటిగి
యరుగు మట్టెనఁబ్రాణంబు♦లాసఁగాంతు, దప్పితవయోని మిత్తికి♦దారవోతు.

క॥ అని నీకు హితపు సప్సేను, ఘనుఁ డాతం డసురరాజ! ♦ కార్యమెఱిగి నీ
వనుకూలముగ రసాతల, మున కరుగుట లెస్స లెస్స ♦ బుద్ధి నరయుమీ! 12

— * తారకుడు సఁధిని నిరసించుట * —

ఉ॥ జంకొకయింత లేక తన ♦ సన్నిధి జేరి కటూక్తులాడు నే
ణాంకకిరీటపుత్త్రుకుభ ♦ టాగ్రీణిఁ గన్గొని తారకుం డనా
తంకమతిన్ బ్రహ్మసభరి ♦ తస్ఫురదాననుడై యుపాత్తరో
పాంకితవృత్తి నిట్లనియె ♦ సంబుధరార్భటిఁ గ్రిందుసేయుచున్. 13

శా॥ ఏమేమీ? నను మిత్తి కర్పణము సే ♦ యింపంగ నై శాని యి
ట్లామోదంబున నెంచి నిన్ బనిచెనా? ♦ యాదిత్యరత్నార్థమై
భూమిన్ బోవిడి కట్టుపుట్టములతో ♦ భోగింద్రలోకంబు నే
నీ మాటన్ విని వెగఁ జేరవలెనా? ♦ నీకింత వాత్సల్యమా? 14

ఉ॥ కావున నీదుతేజ మది ♦ కప్పంగశక్యమె యెవ్వఁడేని నిన్
జే వహించి దాచఁగల ♦ చేవఁగనున్ గలహంస యేవమా
బావిని గూల రాజులునె ♦ సన్నుగఁ గృత్తికలేడ వారి ప
ర్ణావసధంబులందు విమ ♦ లాత్మక ! నీవు పసింపుటెడగున్. 137

క॥ రాజతగిరి నిఖిలామర, రాజతత్త్వానభూమి ♦ రాజకిరీటుం
డోజఁ గొలుపున్నవాడట, కోజననుతతేజ ! కదలు ♦ ముత్తాహమునక. 138

క॥ గొనములకును దేజములకు, ననయము పోవీవు నిన్ను ♦ నరయనివారల్
ననజంబులతో నొక్కెడ, నునికినమరు కప్పలనఁగ ♦ నొప్పుగాదే ! 139

వ. అని చెప్పిన నందికేశ్వరునకుఁ గుమారుం డిట్లనియె.

గీ॥ అన్న ! త్రైకాలికజ్ఞాని ♦ వరయుమీవు, జంతువులు కర్మమునకర్హ ♦ జన్మమొందుఁ
గృత్తికలుయోగినులునుబి ♦ కృతికలలుమ, దీయమాతలుగామది ♦ నెంచుమిఁకను.

క॥ స్తన్యంబొసంగి పెంచిరి, మాన్యదరిత్రాధ్య లీయ ♦ మాయికమూర్తుల్
ధన్యమనీషా ! యిపుడొక, యన్యలవలె విరిఁబాయ ♦ నగునేనాకుక. 141

మ॥ నగరాజేంద్రకుమారి వీరివలెనే ♦ నాతల్లి విశ్వేశుఁ డి
మ్ముగ నాతండి యథార్థమాయువును ♦ బూజాహ్నులే నాకు వే
ఱుగ నీకృత్తికలక దొరంగుటయుఁ గూ ♦ ర్చుక దోస మార్యా ! ప్రియం
బుగ నివ్వారినిఁగూడఁ దొత్తునట కి ♦ ట్ట న్నికటుల్ నచ్చినక. 142

వ. అనినవిని నందికేశ్వరుం డత్యంతానందంబున నామోదించి నంతఁ గుమారుండు
ప్రియాణోన్ముఖుండయ్యె నయ్యనసరంబునఁ బరమేశ్వరప్రేరితంబై విశ్వకర్మ నిర్మి
తంబును గాంచనానేకరత్నసంఘటితంబును శతచక్రంబును బార్షదశ్రేష్ఠవేష్టితం
బునునగు నొక్కపుష్పకస్యందనంబు సమీపించినఁగని కృత్తికలు స్కందయానంబు
యోజించి దుఃఖాకాంతలై యడలుచు నక్కుమారున కిట్లనిరి.

చ॥ మము విడనాడి పోయెదె కు ♦ మార ! సమంజసమే ? కడుక బ్రహ్మ
దమున నినుక దనూజునిగఁ ♦ దద్దయు సమ్మికఁజెంది పేమయు
క్తమతినిఁ బెంపుచేసితిమి ♦ తల్లుల మమ్మిటు లీవు పాయ దై
న్యముఁగొని యెందుఁజేరెదమె ♦ స్వాంతమునక దలపోయు మీయెడక. 144

ఆ॥ అనుచు నక్కుమారు ♦ నాత్మవక్షములందు, జేర్చికొని కరింబు ♦ చింతనొంద
స్కందుఁ డాలకించి ♦ సంతాపమణఁగ న, ధ్యాతృనూక్తివారి ♦ నంతఁ దేర్చి. 145

క॥ ప్రమథగణం బలర శతాం, గముఁ దల్లులతోడ నెక్కి ♦ కల్యాణధ్యా
నములు సెలఁగంగ శివనగ, రముఁ జేరఁగ వెడలఁ గ్రాంచఁరంభిరకుఁడొగి, ,

ఉ॥ నందియు వేత్రహస్తుడయి ♦ నంద మెసంగగఁదోడరా మరు
దృష్టందము వీరభూతగణ ♦ బృంద మమందముదంబుఁ జెందుచున్
ముందఱఁ గొల్వఁగా శివని ♦ భుండు ఘనుండగు వీరభద్రుఁడా
నందముతోడ లాలన మొ ♦ నర్ప గుహుండుచనెన్ శివాదిక్కిన్. 147

శా॥ భేరీనాద ముదారభంగిఁ జెలఁగెన్ ♦ బ్రేయోధ్వనిన్ దూర్యని
స్తారంబుల్ విలసిల్లె మేల్మిగతులన్ ♦ దూర్యత్రికుంభాపై గం
భీరాంచత్తరగుంభసంభరితవా ♦ గృప్తందంబులన్ స్తావక
స్ఫారస్తోత్రరవంబు లింపెనఁగె భా ♦ స్వద్భంగిగా నత్తఱిన్. 148

—* కుమారుడు కైలాసముఁజేరి తల్లిదండ్రులను సేవించుట *

చ॥ కొమరుడు వచ్చునంచుఁ గడుఁ ♦ గూరిమితో గిరిరాజకన్య మా
ర్గములను గెంపుతాల మగ ♦ తాలను బచ్చల హెచ్చుమీఱు ము
త్యములను బూల బాలుపయి ♦ నల్లనఁ జల్లెడునల్లు భేచరో
త్తములను బంపగా నపుడు ♦ దండిగ వా రొనరించి రట్టులన్. 149

ఆ॥ హరి విరించి ముఖసు ♦ రాధినాథులు వెండి, కొండఁ జేరినట్టి ♦ కొమరుసామిఁ
గాంచి కరముమరిసి ♦ ఘనతరోత్సాహంబు, మించి వే నమస్కం ♦ రించిరంత.

క॥ తరుణేందుమాళియును బం, ధురహర్షాతిశయభరముతోఁ బ్రేమధులతో
బిజిబిజఁ గోటహజారముఁ, దరియంగా నచ్చిచూచెఁ ♦ దనయుని వేడ్కన్.

క॥ శివులను జగత్కుటుంబవి, భవులను గని తేరుడిగి ♦ పర్వతజానం
భవుఁ డవిరళభక్తి దదం, ఘ్రివనేజంబులకు మొక్కిల్కెఁ ♦ గీర్తింప సురల్.

ఉ॥ శంకరుఁ డంతఁ బుత్రకునిఁ ♦ జక్కఁగ నక్కునగుచ్చి కౌఁగిటన్
బాంకముతోడఁ జేర్చికొని ♦ మూర్ఖసుగంధము లాని పూర్ణమై
ణాంకునిమీఱు నెమ్మొగము ♦ నందుఁ గడున్ గడు ముద్దులాడి య
డ్డంకి యొకింతచెందని దృ ♦ ఢప్రేమదోన్నతి నొండె నెంతయున్.

ఉ॥ పార్వతి పుష్పై నెత్తికొని ♦ పర్వన స్తన్యము చేపునంతనే
యార్జున పాలుఁద్రావెడు ని ♦ జార్భకు నొక్కతె ద్రావఁజేసె గం
ధర్వులు గీతముల్ మును లు ♦ దారముగా శ్రుతిఘోష సల్పఁగా
నర్వసుపర్వకేహినులు ♦ సన్మణిహారతు లిచ్చి రెచ్చుగన్. 154

గీ॥ అభవుఁడుత్సవమొప్పఁగ ♦ నాత్మసుతుని, భర్మహర్మ్యసభాలయా ♦ భ్యంతరమును
జేర్చి సింహాసనంబెక్కి- ♦ స్వీయదక్షి, ణాంకమునఁబుత్రువహించియలరెమిగుల.

॥ రత్నకమయశీతమున నవ, రత్నమయాభరణరాజి ♦ రాజిలఁ గాంతా
రత్నముతో శివుఁ డాత్మజ, రత్నముతో నలరె దివిజ ♦ రత్నము లలరన్. 156

చ॥ గళముననున్న వాసుకినిఁ ♦ గంకమునొక్కిన పుట్టు సర్వమం
గళ మది పొంగులాగు గనఁ ♦ గా నొనరించి ప్రమాదమొంది కీ
గళుండు మణొక్కదివ్యమః ♦ కాంచనకీకమునందు బంధుఁ
ద్వైతరతేజ నా గుహుని ♦ తై భవమొప్పుఁగఁ జేర్చి పేర్చిమై. 157

గీ॥ నలువతోడుత నుపనయ ♦ నంబులుపఁ, జేయనాతండు గుహునకుఁ ♦ జెలఁగియజ్ఞ
సూత్రమును వేదములను గాఁయిత్రిగుండ్రి. నరివిదాఁజివిద్యుఁ ♦ హృత్ప్రమిచ్చె.

గీ॥ అంత జగదీశ్వరుండు నిజాత్మజునకు, శరాలముఁబినాకమును బర ♦ శువును శక్తిఁ
బాశుపతదివ్యశరమును ♦ బ్రహ్మవిద్య, నొసఁగి యానందమొందె నశుపమముగను.

—* విష్ణ్వదులు కుమారున కుపాయనంబు లిచ్చుట *—

క॥ నవరత్నకీలతములగు, పరిమలమకుటాంగదములు ♦ ననమాలయు దా
నవమారకమగు చక్రము, శివతనయున కొనఁగఁ జక్రి ♦ చేతఃప్రీతిఁ. 160

చ॥ తపనుడిడెన్ మనోదవర ♦ ఖంబు సుధాంశుఁడిడెన్ సుధాఘటం
బవరిమితార్థ రత్నముల ♦ సప్త యొసంగె హిమాలయుం డిడెన్
విపులమణిప్రకాండముల ♦ విస్ఫురదుత్తమభూషణాళిఁ గాం
డపతి యొసంగె ఘోటకగ ♦ ణంబు ఘనంబుగ శంభుసాతికిన్. 161

చ॥ గరుడుండు వాహనార్థమొక ♦ కాంతరమ్మగు నెమ్మి నిచ్చె న
య్యరుణుఁ డిడెన్ ధ్వజార్థ మొక ♦ యందముఁ జిందెను తామ్రచూడమున్
గిరిజ యిడెన్ జిరాయువును ♦ గీర్తివహంబగువై భవంబు నిం
దిర యిడె భోగభాగ్యముల ♦ దివ్యమనోహరరత్నహారముల్. 162

క॥ శారద యొసంగెను నిండగు, కూరిమితో విద్యలెల్లఁ ♦ గొనబుగ సుమన
ప్రీరత్నము లొసఁగిరి తమ, చే రాజిలు వస్తువులును ♦ శివతనయునకున్.

ప. అంతఁ బురుహూతుండు.

చ॥ అరయక నాఁ డెదుర్కొని ర ♦ కాంగణమం దటు వజ్రధార శం
కరసుతుఁ గొట్టినట్టి ఘన ♦ కల్పష మెట్టులఁబాయు నెట్టులీ
స్మరహరనందనుండు నను ♦ సౌమ్యమతిఁ దయఁజూచు నూరకే
మజతురె లాఁతివారి యవ ♦ మానవుఁ జెయ్యుల శూరులెమ్మెయిన్. 164

గీ॥ సామమునమున్ను బతిమాలిశరణుఁజెంది, ప్రాణములనిల్పుకొనఁగంటి ♦ పరఁగనివ్వు
డుత్తమంబగుకానుక ♦ నొసఁగిదయకుఁ, బాత్రహాటకు సమయమేర్పడియెనాకు.

ప. మణికాంచనముక్తాభరణవస్తువాహనప్రాజ్యసామ్రాజ్యాదు లన్నియు నాకుఁ బర
మేశ్వరానుగృహీతంబులే కాని యన్యంబులుగావు. దాన నవ్వాని నొసంగుట
ప్రమాదావహంబుకానేర దిడను. 166

—* ఇంద్రుడు దేవసేనను కుమారునకిచ్చి పెండ్లిసేయుట *—

చ॥ కలదుగదా కుమారి త్రిజ ధగ్గణసీయమనోజ్ఞమూర్తి పే
శలనుగుణాలవాల సుర ధ సంతృతిభాజన దేవసేన యా
లలితకుమారి నీ శశిల ధ లామకుమారున కిచ్చినన్ బ్రియం
బలవడఁ బెండ్లియాడు నను ధ సర్వలి నేలఁగలండు రూఢిగన్. 167

క॥ అని తలఁచి చని కుమారిని, ఘనరత్నాభరణరాజిఁ ధ గై సేసి ముదం
బునఁ దోడ్కొనివచ్చె సభాం, గనమున కటనున్నవారు ధ గాంచి యలరఁగా.

వ. అప్పుడు కుమారుం డక్కన్యాయనన్యసామాన్యరూపరేఖావిభిమంబులఁ జూచి
హర్షించి యంతరంగంబునం దిట్లాలోచించె. 169

ఉ॥ ఈ రమణీలలామను మ ధ హేందుగ్రుడు దోడ్కొనివచ్చె దీని తీ
రారయఁ గన్యగాఁ గనఁగ ధ నయ్యె మదిర్థమె తెచ్చియుండెనో
మారునిగెల్లు నట్లయిన ధ మానినచో నిడఁ గార్యమెద్ది? యే
తీరుననేని దీని నిడ ధ దేవినిగాగొనఁగాఁ దలంచెదన్. 170

క॥ ఏయవయవంబుఁగాంచినఁ, బాయదు నాడెంద మందె ధ భాసిల్లుఁదమిన్
డాయన్ జేయఁగఁజాలెడుఁ, గాయజనకుఁ గై వసంబుఁ ధ గావించెననున్. 171

క॥ బింబమువాతెట హిమకర, బింబమునెమ్మొము భూరి ధ విలసితమదరో
లంబముతుఱుము రతీశా, లంబము విరిఁబోణి భూత ధ లంబం దరయన్. 172

క॥ ఖంబు నడు మతనురధచ, క్రింబు పిఱుం దలరు నా ద ధ రంబుకుతుక శై
లంబు చనుదోయి సుమృణా, శంబు బుజంబులు లలన్న ధ శంబడుగులగున్. 173

మ॥ అని యిబ్బంగి సభన్ గుమారుఁ డమరేం ధ దాగ్రోద్భవాసక్తిమై
ఘనమోహాన్నతిఁ గాంచుచున్నతటి న ధ క్కన్యామణీపాణి స్కం
దునిహస్తంబునఁజేర్చి నాకొమరితన్ ధ దుర్గాత్మజా! నీకు భా
ర్యనుగా నిచ్చితి సర్వలిన్ గొనుమనెన్ ధ నాకేశ్వరుం డాదటన్. 174

శా॥ స్కందుం డప్పుడు పార్వతీశ్వరుల యా ధ జ్ఞన్ బెండ్లియాడెన్ మహా
నందం బొప్పఁగ దేవసేనను మరు ధ న్నాభీకప్రతేక్షణా
బృందాంచత్తరగీయమానను ఘన ధ శ్రీభాసమానన్ లన
తొందరోజ్జ్వలతాసమాన నిభయానన్ ధ బూర్ణచంద్రాననన్. 175

ఆ॥ పెండ్లియాడి యొక్కపిఠిఁ గూర్చుండిన, శక్రజాగుహులను ధ జక్కఁగాంచి
ప్రేమధదేవమానిరాజి యత్సంతప్ర, మోదమొంది పొదలెనాదరమున, 176

క॥ కొమరునకుఁ దగిన గేహిని, రమణీయతరాంగి దేవ ధాజతనయ యి
ట్లమరుటఁ గని యగజాశివు, లమితానందంబుఁ జెంచి ధాత్తములందున్.

మ॥ పరమోత్సాహముతో మహేశ్వరుఁడు గీ ధ్యానావళిన్ గాంచి ని
ర్భరకారుణ్యముతోడ నిట్లనె హరీ! ధాజనజన్మా! పురం
దర! దివ్యర్షివరేశ్వర! చెప్పుడీ ధాక్షిణ్యమిష్టముల్
నెఱవేఱన్ పరమిష్ట నిక్క మిది నం ధేహింపకుం చెంతయున్. 178

క॥ అన విని మునులును ననిమిషు, లును మనముల నలరి యనిరి ధాక్షావన! పా
వనచరణనలిన! మా నన, టను దీర్చ నిదే యదను గడంగుము కరుణన్.

చ॥ కొడుకును బంపి తారకునిఁ గూల్పఁగఁజేసి జగత్త్రియంబు పే
రుడుకును దీర్పు మివ్వఁడె ధాక్షాన్నతి నెప్పటినుంజియో యిటుల్
గడపితి మింతకాల మిడఁ స్కందున కాజ్ఞయొసంగి పంపు తు
ళ్ళెడలఁగఁజేసి దైత్యు సమ యించు నితం డవలెగా వెనన్. 180

—* శివుఁడు తారకవధార్థమై కుమారుని దేవతలతోఁ బంపుట *

గీ॥ అనిన నంత దయామయుం డగు శివుండు, దత్తక్షణం బప్పగించెనుదనయు నమర
వల్లభుల కప్పు వారలు పెల్లుమురిసి, గుహునిదోడ్కొని కైలాసం కుఠరమెడలి.

చ॥ ఒకయెడఁజేరి త్వష్టను స మున్నతరీతిఁ దలంప నాతఁ డు
త్సుకుడయి తారసిల్ల శివు ధానునికోసము రమ్యమా పురం
బాకఁడు రచింపు మంచు హరి యొప్పగఁజెప్పిన నాతఁడప్పు శి
ల్పకుశలభంగు లేర్పడఁగఁ బట్టణ మట్టులె కట్టె నేర్పునన్.

గీ॥ అందుఁబ్రమథులకునునిర్ద్రాగ్రాణులకు, వేఱువేఱుగ భవనముల్ ధాక్షిణ్యగట్టి
మధ్యమందురచించె గుహారభవన, మందు సర్వంబు రత్నమ యముగఁజేసె.

—* దేవతలు కుమారస్వామికి బ్రహ్మాండాధిపత్యంబుఁ గట్టుట *

గీ॥ అంత విష్ణువు రత్నసిం హాసనమున, శివకుమారునిఁగూర్చుండఁ జేసి సర్వ
తీర్థజలసేక మొనరించి తిలకమొసఁగి, కమలజాండాధిపత్యంబుఁ గట్టెనపుడు,

క॥ వరుసగ నత్తటి హరియును, సరసీరుహసంభవుండు ధాక్షిణ్యమున్
సురలెల్లరు హరసుతునకు, గరమర్మిలి మొక్కినుతులు ధావింబిరొగిన్.

శా॥ పొంచదబ్బంగి మహోత్సవంబునిటులన్ బన్నించినేవించున
య్యంచన్నిర్జరవర్మలన్ గని మహా ధాక్షిణ్యకచిత్తంబుతోఁ
గొంచారాతి యిటుల్ వచించె గడువే గన్ దారకున్ మిత్తిక
ప్పించన్ గాఁ గలవాడ మీకభిమత శ్రీలిచ్చవాడన్ సురల్!

వ. అనిన విని యనిమేషులెల్ల రాత్మంబులం బొంగి యోగకారధ్వనులును జయధ్వను
లొనరించిరనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లామీఁదివృత్తాంతంబు నెలవిమ్మునుడు.

మ॥ శరభాంబాహృదయాబ్జహేళి ! విలస • చ్చంద్రార్థకోటిరప
త్సరసీరుడ్భసలాయమానహృదయా ! • శైవావతీఘాజనో
ద్ధరదీక్షాపరతంత్ర ! బంధుజననం • దోహతిసంతోషకృ
న్నిరతాచ్ఛాశయ ! నిత్యసత్యవచనా ! • నిహ్మలితాంహశ్చయా ! 188

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముద్దిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబున

ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

(శ్రీ) శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారపుండ్రము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

వీరభద్రగురువి

సేవాసంప్రల్లహృత్కుః ♦ శేషయ! చిరసం

భావితపశుపతిచరణా!

పావనగుణమణికదంః ♦ వని! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అక్కఃకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఉ॥ శంభుకుమారుఁ డంత దివిష ♦ ద్వైపలక్ష్మ గని సత్కృపాత్త సం
రంభముతోడ నిట్లనియె ♦ రక్కసిరాయనిపాలి కొక్కనిన్
సంభృతసీతీశాస్త్రునివి ♦ చారు విశారదు దూత సంపి యి
క్కుంభినిఁబాసి పొమ్మనుఁడు ♦ గూఢపదాలయభూమిఁ జేరఁగాన్.

2

క॥ అటు లరుగక తక్కిన మ, త్పటుతరభుజశక్తి వానిఁ ♦ బరిమాత్తు దృఢం
బటుసేయుం డన నమరొ, ద్భటులు గడుకొబొంగి శక్తి ♦ ధరున కని యిటుల్.

3

చ॥ వెలువక తారకాసురని ♦ వేశనభూమికిఁ జేరి వాని కి

త్రైజుగం వచింపఁగాఁ దగిన ♦ ధీరులు మాయెడలేరు మీరలే

యజుమరలేక యొక్కని బ ♦ లాఘ్యని సర్వునిఁజూచి పంచి యి

శ్లాఘఁగఁగఁజెప్పిరమ్మనుట ♦ యెఱిఁగెను శ్రేయము శర్యనందనా!

4

—* శ్రీ కుమారస్వామి వీరబాహుఁ డారకునియొద్దకు సంధి కై పంపుట *

గీ॥ అనిన విని శంకరాత్మజుండుప్రభు వీర, బాహుఁ డను తనయనుచరఁప్రముఖు నొకనిఁ
బంపి తగుఁతీ నసురకు ♦ బ్రతుకు తెప్పఁ, జెప్పిరమ్మన నాతఁడు ♦ చెలఁగి వేగ.

5

క॥ వై హోయసరథమున మహి,తోహాగతి శోణితపురి ♦ కురువేగమునన్
దా మార్దంబునఁజేరి ను, బాహుండౌ వీరబాహు ♦ భటభాస్కరుడున్. 6

సీ॥ బహుపుష్పఫలభార♦భానురాశోకసం, తానప్రముఖదివ్య♦తరువనంబు
స్వగౌరవిందలి♦సగ్రాసమ త్తమ, రాశకేళీసరో♦రంజితంబు
రవిహయజయ*జుహు♦రాణపర్వతఘన, గంధసింధురయూధ♦బంధురంబు
శమనమనస్సద్వ♦సప్రదబహువీర, పురుషప్రకాండవి♦భూషితంబు

గీ॥ చంద్రమండలసంచర ♦ చ్ఛంబరీవి, లోకనవిశేషదేశికా ♦ లోకనోత్ప
లేక్షణాలంకృతోత్తుంగ♦హేచుహర్త్య, సముదయముదత్పురముగాంచి♦సంతసమున

క॥ తగుగతిఁ దారకు నొడ్డో,లగమునకున్ జని నురారి♦లావున్ జేవన్
దగఁగని బాగనుకొని యి,మ్ముగ నాతనితోడఁ బలికె ♦ బాలుపుగ నిటులన్.

చ॥ విను మనురోత్తమా! భువన!వీరుడు శంభుకుమారుఁ డిందు నన్
బనిచెఁ గృపాశుండై యతఁడు ♦ నన్నిట నీకు వచింపుమన్న వా
ర్తను వినిపించెదన్ విబుధ ♦ రాజనిఁబట్టి పలార్చి వారివా
హనధనవస్తువర్గముల ♦ నాకృమణం బొనరించి తేవునన్. 9

క॥ పెక్కిండ్రునండి వారల, యుక్కుడఁచి యధఃకరించి ♦ యురుతరగర్వం
బెక్కి యిటు నిక్కుచుంటివి, దక్కుదు నీకింకఁ ద్రిదశ ♦ ధన మించుకయున్.

గీ॥ కట్టుబట్టలతో లేచి♦కాద్రవేయ, లోకమున కాత్మజనముతో♦వీచదటిగి
యరుగు మట్లైనఁబ్రాణంబు♦లాసఁగాంతు, దప్పితనయేని మిత్తికి♦దారవోతు.

క॥ అని నీకు హితవు సెప్పెను, ఘనుఁ డాతం డనురరాజ! ♦ కార్యమెఱిగి నీ
వనుకూలముగ రసాతల, మున కరుగుట లెస్స లెస్స ♦ బుద్ధి సరయుమీ! 12

— * తారకుడు సఁధిని నిరసించుట * —

ఉ॥ జంకొకయింత లేక తన ♦ సన్నిధిఁ జేరి కటూక్తులాడు నే
ణాంకకిరీటపుత్త్రుకుభ ♦ టాగ్రాణి గన్గొని తారకుం డనా
తంకమతిన్ బ్రహ్మభరి ♦ తస్ఫురదాననుండై యుపాత్తరో
మాంకితవృత్తి నిట్లనియె ♦ సంబుధరార్భటిఁ గ్రిందుసేయుచున్. 13

శా॥ ఏమేమీ? నను మిత్తి కర్పణము నే ♦ యింపంగ నై శాని యి
ట్లామోదంబున నెంచి నిన్ బనిచెనా? ♦ యాదిత్యరథార్థమై
భూమిన్ బోవిడి కట్టుపుట్టములతో ♦ భోగింద్రలోకంబు నే
నీ మూటన్ విని వేగఁ జేరవలెనా? ♦ నీకింత వాత్సల్యమా? 14

ఉ॥ ఈశున కేనిఁ దత్తుతున ♦ కేనియు మే మొనరించినట్టి దే
లేశముదోసమున్నదియె ♦ లేఖులకై యిటులెక్కివచ్చి యా
వేశముతోడఁ జంపెదను ♦ వేపెదనం చదలించినంతనే
దేశముఁబాసిపోవుటయ ♦ దేబెలమంచుఁ దలంచెనే మదిన్. 15

చ॥ సురలకు మాకుఁ గిట్టదెటుఁ ♦ బొప్పడు నెప్పడు పోరువారికై
దురమున కీర్తడంగుటది ♦ దూఱగు మానుఁడు మానఁదేని ని
బ్బిరుదుమగండు తారకుఁడు ♦ భీతిలిపాఱుఁడు నిక్కమింక నం
గరమున కేగుదెమ్మనుము ♦ కాయజ్ఞై రితనూజ నిమ్ముగన్. 16

వ. మఱియును

చ॥ వననిధులింకినన్ నభము ♦ వాల్చిన భూమితలంబునందు నా
వనజహితం డరాశగతిఁ ♦ బట్టిచరించిన నెన్నఁజేనిఁ దా
ననలము చల్లనైన నమ ♦ రాంతకుఁ డీశ్వరుఁడు తారకుండు శ
త్తునివెఱపొంది పాటుటది ♦ చున్లభమంచుఁ దలంపు సూక్తిగాన్. 17

క॥ అని యహమికతో నాదూ, తనుగని యిటుచెప్పమనుచుఁ ♦ దారకుఁడంపన్
ఘనభుజుఁడతఁడు వీనికిఁ, జనునే హితబోధయనుచుఁ ♦ జనియెన్ వడిగాన్. 18

ఉ॥ తారకుఁ డప్పు మున్ దనకు ♦ ధాత యొసంగిన మేల్వరంబునా
కారమునెంచి నిక్కముగఁ ♦ గ్రొంచవిభేదనుఁ డాత్మపంచతా
కారణమంచెఱింగియు ని ♦ కామభుజాతతగర్వధూర్వహం
డై రహిఁబోర నెంచి పృత ♦ నావళి సిద్ధముచేసె నుద్ధతిన్. 19

గీ॥ వీరబాహువు చని తన ♦ విభునిఁజేరి, తారకాసురుముందఱుఁ ♦ దా నొడివిన
యట్టి నుడులను వానికిఁ నసురవిభుఁడు, గినిసి యాశిన తెఱుగు వే ♦ గిరముదెలిపె.

చ॥ శివతనుజన్ముఁ డప్పు సుర ♦ సేనలకెల్లను నెల్లి వేగ నా
హవమున కెత్తఁగావలయు ♦ నంచు నెఱుంగఁగఁజాటఁబంచె ది
వ్యవరులు పార్వతేయునిమ ♦ హాభుజవీర్యసమాశ్రియంబునన్
బవరముసేయఁ దారకుని ♦ పట్టణమేగఁగఁబూని రున్నతిన్. 21

-* కుమారస్వామితో దేవతలు తారకాసురునిమీఁదికి యుద్ధంబునకు వెడలుట *-

గీ॥ అంత మఱునాటి వేకువ ♦ యందు నదితి, నందనులు కైలసందనా ♦ నందనుని బు
రస్కరించి వరూధిన్ ♦ రాజితోడ, దండయాత్రకు వెడలిరి ♦ తారకువయి. 22

ఉ॥ అత్తటి శంకరానుమతి ♦ సంబరభారతి యిట్లువల్కె భా
స్వత్తరవికృమున్ గుహుని ♦ వాసిగఁ దోడ్కొనిపొం డితండు దు
శ్చిత్తునిఁ దారకున్ గెడపి ♦ శ్రీల నొసంగఁగలండు మీకు సం
పత్తులఁజెంది యెల్లపుడు ♦ బాగుగ నుండుదు రింక నిర్జరుల్ !

క॥ అను నభివాణివచనము, విని సుర లొత్సుకృమొంది ♦ వీరధ్వనులన్
బాసరింపుచుఁ బెనుపెనఁకువ, దనుజునిఁ జెనకంగఁ దెగువఁ ♦ చాల్చిరి వీరకన్.

క॥ దందడి దగఁ దామొందిన, నందురుఁ దీర్పంగడఁగి ♦ వైభవమున మి
న్నందుచు సేనలతో సుర, బృంద మసురపురముపొంతి ♦ విడిసెఁ గడిమిమై.

క॥ గుణఘోషంబులతో భీ, షణతరవిలయాంబువాహా ♦ చటులధ్వనులొ
రణభేరుల నరిమారణ, చణులై మోగించి రపుడు ♦ సమధికలీలన్.

— * తారకుం డసురసైన్యముతో యుద్ధమునకు వచ్చుట * —

చ॥ అదివిని తారకాసురుఁ డ ♦ హంకృతిమీఱి సమస్తసైన్యముల్
పొదలఁగ వజ్రవర్మమును ♦ భూషణముల్ మణిమాలిదాల్చి యిం
పొదవఁగ హేమపుంఖవిశి ♦ భోజ్యలతాణముఁ జంద్రహాసమున్
గదను శరాసనంబుఁగొని ♦ కాంచనరత్నరథాధిరూఢుడై.

27

క॥ వైణికులు మౌరజికులును, వైణవికులు పటహావణవ ♦ వాదిత్రులు ని
స్సాణధరమగధవంది, శ్రేణులు ఘననినదములను ♦ జేయఁగవేడ్క.

28

క॥ చామరము లిరుగెలంకుల, నామోదముతోడఁగొని ను ♦ రాగులుగొలువం
గా మహితదర్పమున సే, నాముఖమునఁ బొలిచెఁ గడు ఘనద్యుతిమెఱయన్.

క॥ గొడుగులు పడఁగలు నిగుడఁగ, వడివడి వారువములెక్కి ♦ వరవీరభటుల్
గడిఁదిమగంటిమి వెలయఁగ, నడిచిరి తారకునిమోగిల ♦ నయమెసలారన్.

30

ఉ॥ పర్వతసన్నిభంబులని ♦ భంబుల సింధుతరంగమాలికా
గుర్వనపాయభూరిజవ ♦ ఘోటకబృందములన్ గరిష్ఠగం
ధర్వవహంబులై తగుర ♦ ధమ్ముల నుద్ధతవీరయోధులన్
దుర్వహభారమొంది కడుఁ ♦ దూలుచునుండె ధరిత్రీయశ్రుతిన్.

ఉ॥ మొగ్గరమొంది నిర్జరు ల ♦ మోఘతరార్భటి నెందుఁజేరి పో
రగ్గివలెన్ బాసర్పఁగఁ బ్రి ♦ యంపడుచుండిరొ యందు వేగఁ బే
రగ్గివలెన్ గుర్రాయతశి ♦ ఖాకులితాకృతియై మహోద్ధతిన్
డగ్గటి తారకాసురుఁ డు ♦ దారుఁ డొనర్చెను సింహనాదమున్.

32

క॥ తోడనె తక్కిన జోదులు, గూడ దిగంతాంతరాళ ♦ కుంభిని యదుప్రవ
గాఢతరగర్జనంబుల, బాఢంబుగసల్చి రపుడు ♦ ప్రాశీదలీర్పన్.

33

గీ॥ విబుధు లవ్వాని విని కడు ♦ వేగ ఘనర, ణాభికాంక్షను నేకప ♦ ద్వమున నెదురు
చనిరి పురుహూతుఁడదిజాతనయుఁడనదు, ధవళవారణమెక్కుపాగ్ధనమొనర్చె.

గీ॥ వివిధరత్నోజ్జ్వలంబును ♦ వితతసర్వ, సమరసాధనమగు విమా ♦ నము శివాజ్ఞ
దారసించినదానిఁగు ♦ మారుఁడెక్కి, యిందు నై రావణగజంబు ♦ నెక్కుమనియె

మ॥ గుహునాజ్ఞగొని యింద్రుఁడెక్కి గజముక్ ♦ గోవిందుఁడెక్కి ఖగో
ద్వహుఁ దక్కుంగల వేల్పులెక్కి రైమిక్ ♦ దత్తన్మహాయానముల్
బహు భేరీమరజాదివాద్యరవముల్ ♦ భాస్తిలై నభ్రసలీ
విహరద్ధవ్యాకరాజి గూర్చె సుమనో ♦ వృష్టి గరిష్ఠంబుగఁ. 36

చ॥ హరిహాయుఁ డగ్రభాగమున ♦ నాత్మబలంబులతోడఁ జేరె నా
హరియును వీరభద్రుఁడు పి ♦ యంబుగ మధ్య వసించి రింక శం
కరతనయుండు మూలమునఁ ♦ గాపుగ నిల్చెను బ్రక్కలందుఁ జా
మరములు దాల్చి వేల్పులు స ♦ మంజసవైఖరి వీచుచుండఁగఁ. 37

వ. అంత.

గీ॥ ఉభయసేనలుపోర నొం ♦ డొండుదాఁకు
చుండఁగానప్పు సంద్రముల్ ♦ రెండుగలియు
పోల్కినగువట్టై దద్ధాన ♦ మును సముద్ర
ఘోషమన నొప్పె నెంతయు ♦ గొప్పగాను.

—* దే వా సు ర యు ద్ధ ము *—

క॥ కడఁగి బలోన్మత్తులు గడు, బెడిదపుమచ్చరము నిగుడ ♦ భీషణగతులఁ
దొడరి పరస్పరము దురం, బడరించిరి యడిదముల మ ♦ హాద్భుతభంగిఁ. 39

గీ॥ భూమియంతయుముండముల్ ♦ మొండములును, దెగిపడినకాలుసేతులు ♦ దెగిపడినర
ధములునుం గూలినట్టి గు ♦ ట్టములుఁగూలి, నట్టియేనుంగులగువట్టై గుట్టలట్లు. 40

ఉ॥ కొందఱిబాహువుల్ పడియెఁ ♦ గొందఱి యూరువులున్ దెగె మఱి
గొందఱిపొట్టులఁబగితెఁ ♦ గొందఱికంధర లూడె నింకనుఁ
గొందఱునెత్తు పేర్లులుకఁ ♦ గూలిరి గొందఱు మ్రొంది రంతయుఁ
గందరగోళమయ్యె ఊణ ♦ కాలములో లయకాలమట్టులఁ. 41

క॥ మెఱసెడు కాక్షేయకములు, నిరవగు బల్లెంపుగములు ♦ నీటెలుబాకుల్
విఱివైన ముద్గరంబులు, పొరిగొనుచుండెను నడిన్ జ ♦ మూతతినెల్లఁ. 42

క॥ ప్రవహించె రక్తవాహిను, లవనిఁ దొరలూడె నుత్త ♦ మాంగంబులునుఁ
వివిధకబంధములును దా, నవదేవాన్యోన్యకుట్ట ♦ నంబులచేతఁ. 43

ఉ॥ అత్తటి శంకరానుమతి ♦ నంబరభారతి యిట్లువల్కె భా
స్వత్తరవికృమున్ గుహుని ♦ వాసిగఁ దోడ్కొనిపొం డితండు దు
శ్చిత్తునిఁ దారకున్ గెడపి ♦ శ్రీల నొసంగఁగలండు మీకు సం
పత్తులఁజెంది యెల్లపుడు ♦ బాగుగ నుండుదు రింక నిర్జరుల్ !

క॥ అను నభ్రవాణివచనము, విని సుర తాత్సుక్యమొంది ♦ వీరధ్వనులన్
బాసరింపుచుఁ బెనుపెనఁకువ, దనుజునిఁ జెనకంగఁ దెగువఁ ♦ చాల్చిరి వీఁకన్.

క॥ దందడి దగఁ చామొందిన, వందురుఁ దీర్పంగడంగి ♦ వైభవమున మి
న్నందుచు సేనలతో సుర, బృంద మసురపురముపొంతి ♦ విడిసెఁ గడిమిమై.

క॥ గుణఘోషంబులతో భీ, షణతరవిలయాంబువాహా ♦ చటులధ్వనులౌ
రణభేరుల నరిమారణ, చణులై మోగించి రపుడు ♦ సమధికలీలన్.

— * తారకుం డసురసెన్యముతో యుద్ధమునకు వచ్చుట * —

చ॥ అదివిని తారకానురుఁ డ ♦ హంకృతిమీఱి సమస్తసెన్యముల్
పొదలఁగ వజ్రవర్మమును ♦ భూషణముల్ మణిమౌళిఁచాల్చి యిం
పొదనఁగ హేమపుంఖవిశి ♦ భోజ్యలతాణముఁ జంద్రహాసమున్
గదను శరాసనంబుఁగొని ♦ కాంచనరత్నరథాధిరూఢుడై.

27

క॥ వైణికులు మూరజికులును, వైణవికులు పటహావణవ ♦ వాదిత్రులు ని
స్సాగధరమగధనంది, శ్రేణులు ఘననినదములను ♦ జేయఁగవేడ్కన్.

28

క॥ చామరము లిరుగెలంకుల, నామోదముతోడఁగొని ను ♦ రాకులుగొలుపం
గా మహితదర్పమున సే, నాముఖమునఁ బొలిచెఁ గడు ఘనద్యుతిమెఱయన్.

క॥ గొడుగులు పడగలు నిగుడఁగ, వడివడి వారువములెక్కి ♦ వరవీరభటుల్
గడిఁదిమగంటిమి వెలయఁగ, నడిచిరి తారకునిమోగిల ♦ నయమెసలారన్.

30

ఉ॥ పర్వతసన్నిభంబులని ♦ భంబుల సింధుతరంగమాలికా
గుర్వనపాయభూరిజవ ♦ ఘోటకబృందములన్ గరిష్ఠగం
ధర్వపహంబులై తగుర ♦ థమ్మల నుద్ధతవీరయోధులన్
దుర్వహభారమొంది కడుఁ ♦ దూలుచునుండె ధరిత్రీయత్తిటిన్.

ఉ॥ మొగ్గరమొంది నిర్జరు ల ♦ మోఘతరార్భటి నెందుఁజేరి పో
రగ్గివలెన్ బానర్పఁగఁ బ్రి ♦ యంపడుచుండిరొ యందు వేగఁ బే
రగ్గివలెన్ గుర్రాయతశి ♦ ఖాకులితాకృతియై మహోద్ధతిన్
డగ్గఱి తారకానురుఁ డు ♦ దారుఁ డొనర్చెను సింహనాదమున్.

32

క॥ తోడనె తక్కిన జోదులు, గూడ దిగంతాంతరాళ ♦ కుంభిని యదువువన్
గాఢతరగర్జనంబుల, బాఢంబుగసల్చి రపుడు ♦ ప్రాశీదలీర్పన్.

33

గీ॥ విబుధు లవ్వాని విని కడు ♦ వేగ ఘనర, జాభికాంక్షను నేకప ♦ ద్యమున నెదురు
చనిరి పురుహూతుడద్రుజాతనయుడనదు, ధవళవారణమెక్కచ్చి♦ర్ధనమొనర్చె.

గీ॥ వివిధరత్నోజ్జ్వలంబును ♦ వితతసర్వ, సమరసాధనమగు విమా ♦ నము శివాజ్ఞ
దారసించినదానిగు ♦ మారుడెక్కి, యిందుగ్గి నై రావణగజంబు ♦ నెక్కుమనియె

మ॥ గుహునాజ్ఞగొని యింద్రుడెక్కి గజము ♦ గోవిందుడెక్కి ఖగో
ద్వహుఁ దక్కుంగల వేల్పులెక్కి రైమి ♦ దత్తస్మహాయానముల్
బహు భేరిమరజాదివాద్యరవముల్ ♦ భాస్విలై నభ్రసలీ
విహరద్గుహ్యకరాజి గూర్చె నుమనో ♦ వృష్టి గరిష్ఠంబుగఁ. 36

చ॥ హరిహాయుఁ డగ్గిభాగమున ♦ నాత్మబలంబులతోడఁ జేరె నా
హరియును వీరభద్రుడు పి ♦ యంబుగ మధ్య వసించి రింక శం
కరతనయుండు మూలమునఁ ♦ గాపుగ నిల్చెను బ్రక్కలందుఁ జా
మరములు దాల్చి వేల్పులు న ♦ మంజసవైఖరి వీచుచుండఁగఁ. 37

వ. అంత.

గీ॥ ఉభయసేనలుపోర నొం ♦ డొండుదాఁకు
చుండఁగానప్పు సంద్రిముల్ ♦ రెండుగలియు
పోల్కినగువత్సై దధ్వాన ♦ మును సముద్ర
ఘోషమన నొప్పె నెంతయు ♦ గొప్పగాను.

—* దే వా సు ర యు ధ్ద ము *—

క॥ కడగి బలోన్మత్తులు గడు, బెడిదపుమచ్చరము నిగుడ ♦ భీషణగతులఁ
దొడరి పరస్పరము దురం, బడరించిరి యడిదముల మ ♦ హాద్యుతభంగిఁ. 39

గీ॥ భూమియంతయుముండముల్ ♦ మొండములును, దెగిపడినకాలుసేతులు♦దెగిపడినర
ధములునుం గూలినట్టి గు ♦ ట్టములుగూలి, నట్టియేనుంగులగువత్సై ♦ గుట్టలట్లు. 40

ఉ॥ కొందఱిబాహువుల్ పడియెఁ ♦ గొందఱి యూరువులున్ దెగె మఱి
గొందఱిపొట్టలుఁబగిలెఁ ♦ గొందఱికంధర లూడె నింకనుఁ
గొందఱునెత్తు శ్రేణులుకఁ ♦ గూలిరి గొందఱు మ్రింది రంతయుఁ
గందరగోళమయ్యె త్సణ ♦ కాలములో లయకాలమట్టులఁ. 41

క॥ మెఱసెడు కౌత్సేయకములు, నిరవగు బల్లెంపుగములు ♦ నీటెలుబాకుల్
విఱివైన ముద్గరంబులు, పొరిగొనుచుండెను వడిన్ జ ♦ మాతతినెల్లఁ. 42

క॥ ప్రవహించె రక్తవాహిను, లవనిఁ దొరలాడె నుత్త ♦ మాంగంబులునుఁ
వివిధకబంధములును దా, నవదేవాన్యోన్యకుట్ట ♦ నంబులచేతఁ. 43

గీ॥ భూతములును బిశాచముల్ ♦ ప్రేతములును
గాకులును గంకములు నులూ ♦ కములు జంబు
కములు గుంపులుగాఁ గూడి ♦ కృవ్యభక్ష
ణంబొనర్చుచుఁ గూసెఁ బ ♦ ల్పంబరమున.

44

ఉ॥ తారకుఁ డెప్పునూచి కడు ♦ దర్పమునన్ సురలన్ బలార్పఁగాఁ
దారసిలంగఁ గాంచి విబు ♦ ధప్రభుఁడేచి యెదుర్కొనెన్ సుహో
దారులఁ దక్కుదైత్యకుల ♦ నల్లజాలన్ సురచ్యులఁగి గో
స్సారవిశేష మేర్పడఁగ ♦ జన్యమునల్పి రనల్పవైఖరిన్.

45

గీ॥ తారకునితోడ శక్రుండు ♦ దంభుతోడ, సప్తజిహ్వాండుజంభుతో ♦ జముండుబలుని
తోడ నాశరుఁ డతిబలుతోడఁ బాశ, పాణియును బెట్టిదంబగు ♦ బరవసముగ.

గీ॥ కరువలి నువీరుతోడఁ గిశ్నరవిభుండు, శంభుడై త్పునితోడ నీశానమూర్తి
శుంభుతోసూర్యచంద్రులుఁకుంభకుంజ, రాసురులతోడ ననిబూనిఁరక్కనుమెయి.

చ॥ గొదగొని స్పర్థతో నసుర ♦ కోటియు దివ్యసమూహ మిట్లు దో
ర్మదమొవపన్ బరస్పర మ ♦ మగ్నపరాయణులై మహోగ్రీమా
కదనము నల్పుచుండిరి ని ♦ కామబలాఘ్నలు ధీరులెంతయున్
ముదమెదఁజెందఁ బంప లిడ ♦ భూరిభయంబునఁ గుంది పాటఁగన్.

48

చ॥ కడువడిఁ బోరుచున్న బల ♦ ఘస్మరుఁ గన్గొని తారకుండు గి
న్కడఁది కరిన్ నిశాతవిశి ♦ భిచ్చునఁ దూలఁగనేసి వాసవున్
బిడుగులఁ బోలి బాణముల ♦ బిట్టగ వక్షము నాటనేయఁగా
బడలి యతండు మూర్ఛనడఁ ♦ బాష్పములన్ విడువన్ మరుద్వరుల్.

49

చ॥ అనలునిదొట్టి నిర్జరన ♦ రాగ్రీనులున్ జలమేది యుద్ధతిన్
దనుజులతోడఁ బోరితము ♦ దారుణభంగి నొనర్చి యోర్చిత
ష్టనతరివిక్రమోన్నతి ని ♦ తాంతము దుస్సహమాట డస్సి వే
దనఁ గొని యమృతన్ దొరగి ♦ ధావనచేసిరి భీతచిహ్నులై.

50

—* వీరభద్రుండు తారకునితో యుద్ధము చేయుట *

గీ॥ వారిఁగని డైత్యవర్మ లవార్యపటిమ, సింహనాదంబు లొనరించి ♦ చెలఁగనంత
వీరభద్రుండుగన్గొని వేల్పుగముల, వెఱపుఁబోకార్చి గణసేన ♦ వెలయఁజేరె.

క॥ ప్రమథగణంబులతోడుత, సమరంబున కాతఁడెట్లు ♦ చనుదేరంగ
నమరులు గ్రమ్మఱి యుత్సా, హముమీఱ రణాభికాంక్షు ♦ లైతోడరుటయున్.

చ॥ సురలఁ బిఱుందఁజేర్చుకొని ♦ శూరవరుండగు వీరభద్రుఁ డు
ద్ధురతరరోష వేగమున ♦ దోర్బలమేర్పడ రాక్షసావళి
బారిఁబారిఁ జంపుచున్ దదధి ♦ పుండయి ఘూర్ణిలుతారకాసురున్
బారిగొనఁగాఁ ద్రిశూలమున ♦ మోఁదె నురమ్మున ఘోరభంగిగాన్. 53

గీ॥ దాన ననురుండుమూర్ఛిలితా రథంబు, నందొరగె సుంతకాలంబు ♦ నమరవరులు
సంతసంబొంది యార్వఁగవంతఁగొని సు. రాగు లొక్కింతసేపుడై న్యంబుఁజెంద.

ఆ॥ భయదశాలపాశ ♦ పరశుపట్టినములు, ఖడ్గముసలగదలు ♦ గరముమెఱయఁ
బ్రమథవీరవచలు ♦ రక్కసు లొండొరుల్, పోరి రనుపమాన ♦ భూరిశక్తి.

ఉ॥ దైత్యవరుండు దెప్పటిలి ♦ దానవసంఘముపొంగ నాతత
స్తుత్యనవత్న వీరచయ ♦ సూదనమై తగు శక్తి వీరుపై
నత్పురువిక్రమార్భటుల ♦ నార్చుచు వైవ నతండు దానినై
యత్యకరస్థశక్తిఁగొని ♦ యంతనె ప్రయ్యలు చేసి ధీరుడై. 56

గీ॥ * ఇపుడె సమయింతు నిదైత్యుఁహీనచరితు, ననికడంగుడు నారదుం ♦ డతిరయమున
వచ్చియిట్లనివాక్రుచ్చె ♦ వరద! యుడుగు, మీపు షణ్ముఖుఁడేటిట్టు ♦ నీయనురుని.
వ. అనినంత

క॥ కోపోద్దీప్తితుండై యా, టోపంబున రక్కసున్ దు ♦ డుపుదుననియుదా
నోషికతోడఁ గడున్ ముని, యాపాయికమైన వచన ♦ మారసి మరలెన్. 58

గీ॥ అంత మరలఁ గడంగిన ♦ యమరవర్యు, లొక్కపెట్టు నిశాటుపై ♦ నురవడించి
యంప వెల్లినిఁ బరిగింపనాతఁడలిగి, ప్రతిహతము చేసి యద్దాని ♦ వాసి మెఱయ.

ఉ॥ అందఱ కన్నిరూపులయి ♦ యాతతశక్తి నిశాచరేశ్వరుం
డందఱి కొక్కమాత్ర విల ♦ యంబు ఘటింపఁ గడంగి బాణరా
జం దవహేతులట్లడరఁ ♦ జేయఁగ నేయఁగ నాయమన్యుల
ప్రాందఁగరాని వేదనను ♦ నొంది యలందురి కుందుచున్ గడున్. 60

— * తారక విష్ణుదేవుల యుద్ధము * —

శా॥ వైకుంఠం డది గాంచి యొర్వక భుజా ♦ వష్టంభమేపార న
న్నాకాధీశ్వరవైరి డగ్గటి బృహ ♦ న్నారాచధారాతఱిన్
జీకాకున్ బడఁజేసి యార్చిన శునా ♦ నీరారి రూక్షాక్షుండై
శ్రీకాంతున్ ద్విశిఖంబునన్ గదిసి మ ♦ ర్దించెన్ సురల్ వందురన్. 61

* వీరభద్రుఁడు తారకవధకై షణ్ముఖునకు వేగమున బోత్సహించుటకై యట్లు కడంగెను. నార
దుండనుమానముచెంది యట్లనెను.

చ॥ సాలయక యంతః జక్రి సుర ♦ సూదనుపై గద వైవ నాతః డ
త్యలఘురయంబునక నునిసి ♦ తాశుగయుగ్మముతోడ దాని వ్ర
య్యలు పొనరించి యార్చి ఘన ♦ మై భయదంబు యొప్పుశక్తి వి
ట్టలరంగ విష్ణుపై వినర ♦ నద్ది కతోరముగాఁగఁ దాఁకఁగక.

62

—* తారక విష్ణు లొకరిచే నొకరు మూర్ఛితు లౌట *—

౩॥ శోణితంబుదొరఁగఁనుడివడిహరి మూర్ఛ, గొని సుపర్ణమీఁదఁ ♦ గూలె గరుడుఁ
డాకసమున కెగసి♦యాహవంబున కెడ, గాఁగఁజేర్చె నంతఁ ♦ గంజనయను.

63

చ॥ మురరిపుఁ డప్పు మూర్ఛవిడి ♦ మోహరమొంది కడిందిచేవ ని
ర్జరరిపుఁ జూచి నందక ము ♦ రమ్మన నాటఁగనేయ నాతఁడ
త్యురుతరతత్ప్రహరమున ♦ నొడ్డునవ్రాలె రథంబునందు నె
త్తురు వఱదల్ తోరంగఁ గడు ♦ దుఃఖము నొంది తలంక రక్కసుల్.

64

ఉ॥ చెచ్చెర లేచి తారకుడు ♦ చిచ్చువితమ్ముగ మండుచుక వడిన్
బచ్చనివల్వవేల్పు పయి ♦ బాణశితంబులఁ గుప్పె నాతఁడున్
పొచ్చగు పేరుపంబున స ♦ హింపక నింపె సహస్ర మమ్ములక
మొచ్చగు వీర లిర్వుర స ♦ మోక్షము దర్శనయోగ్యులై తగెక.

65

గీ॥ ఔజస్యవరుఁడైన దై ♦ త్యాధినాథు, విక్రమం బంతకంతకు ♦ విస్తరిల్లె
విష్ణువును వెన్నదొక్కక ♦ పక్కసముగఁ, బోరుచుండెను మగసిరి ♦ పొంకమొప్పు

వ. అంత దినాంతంబగుడు నిరుగెలంకులవార లాయోధనంబు విరమించి నిజనివాసం
బుల కరిగిరి.

67

ఉ॥ * చిత్రమగున్ బ్రదోషమునఁ ♦ జేవయెసంగఁ దమోనిశాటుఁ డి
ధాత్రి సమస్త దేశముల ♦ దక్కొని యాక్రమణంబు సేయుడున్
జైత్తుఁడు రాజు వాని బహు ♦ సత్త్వికరంబుల గెంటిపైచి స్వ
తాత్రిముఁ జూపి చెంతినయ ♦ శంబన నిండుగఁ గుప్పె గౌముదిక.

68

గీ॥ చక్రదుఃఖావహుండైన ♦ సత్సమగ్ర
వసువును హరించినను గురు ♦ వనితఁ జెంది
నను గువలయేరిదిర వరియిం ♦ చెను గలాదుఁ
గాముకులు గాంతురే యెందుఁ ♦ గల్మషముల.

69

* తమోనిశాటుఁడు = రాహుజైత్యుఁడు; రాజు చందురుఁడు; వాని (రాహుజైత్యుని చీకటి
యను రక్కసుని) గెల్చిగెంటు.

క॥ కావలయశ్రీరతితే, జోవినియోగమున స్రుక్కు—చుఁ గలాదుండుక
వేవచ్చు వికర్తను గని, తా వేగక గడలిఁ బడియెఁ దలఁకుచు సంతక.

క॥ పొరిపొరిఁ దెలవాఱుగఁ దా, మరసభవుం డరుగుదెంచి ♦ మకరధ్వజసం
హారతనయున కెఱఁగి యిటుల్, పరమప్రళయమెసంగఁ ♦ బలికెన్ గలకెక.

—* బ్రహ్మదేవుడు తారకసంహారార్థమై కుమారస్వామినిఁ బ్రార్థించుట *—

శా॥ ఓ పందారుజనావనోద్యమనిబ ♦ దోద్యస్తహాకంకణా !
ఓ విశ్వోత్తరశౌర్యధైర్యవిభవా! ♦ యో దేవదేవోద్భవా!
నీ వాలంబును బూని దైత్యునిక ఖం ♦ డింపంగ భావింపుమా!
దేవాత్మవ్యధదీర్పగాఁ గడఁగుమా! ♦ దీవ్యత్కృపాంభోనిధీ ! 72

శా॥ ఈవిష్ణుం డల జిష్ణుఁడున్ మఱియు వ ♦ హ్నిబ్రహ్మకాలాదుల
దేవారాత్ని గెల్వఁజాల రిట సం ♦ దేహం బాకింతేని లే
దీపీకార్యముఁ దీర్చఁబుట్టితివి ను ♦ మ్మా! లెమ్మికెక దారకా
భావంబుక బాసఁగించి మాకుదయసా ♦ భాగ్యంబుఁ జేకూర్పుమా ! 73

గీ॥ అనిన శాంకరి ప్రియమంది ♦ యనిక్కినై య, నీకినికి సెలవీయ నస్తాకదీప్తిఁ
బ్రమథవిబుధవరుల్ పటు ♦ భయదతూర్య, రవములెసఁగఁగ సంగరా ♦ రంభులైరి.

—* రెండవనాటి యుద్ధము *—

మ॥ హయహేషల్ గరిబృంహితంబులును ఘం ♦ టారావముల్ శింజిసి
భయదధ్వానములుక శతాంగతురగ ♦ స్ఫారోల్ల సత్కింకిణీ
చయసుక్రేంకృతులున్ రథాంగజనిత ♦ స్వానంబులుక యోధసం
చయవీరధ్వనులున్ జెలంగె దశదిశ్చక్రంబు దూటాడఁగక. 75

గీ॥ అడరిస్తై న్యంబు లొక తేవ ♦ నవనివణక, మొగ్గరముఁబన్నియార్యవి ♦ బుధసపత్నుఁ
డాత్మకీయచమూరజం ♦ బంబరంబు, గప్పఁగా నరుదెంచి శం ♦ ఖంబు నొత్తె.

చ॥ గుహుఁడును బూన్కితో దనుజ ♦ కుంజరుఁ దీర్పఁగఁబూని యుల్లస
ద్బహుగణసన్నతులైలయఁ ♦ బన్నుగ వ్యూహముఖంబుఁజేరఁగా
మిహిరసహస్రవిద్యుత్తుల ♦ మీఱినతేజమువానిఁ బ్రజ్వల
ద్దహనదృగాత్మజాతుఁ గని ♦ తారకుఁ డాత్మదలంకి యుల్కునన్. 77

ఉ॥ ఈతనిఁజూడఁగా జగము ♦ లెల్లను నొక్కనిమేషమాత్రలో
నాతతశక్తిఁ ద్రుంపఁగల ♦ యశాజసికుండనితోఁచు నీతఁడే
ధాతవరప్రకారమిటు ♦ దారసిలెక నిజమాతతాయై
యీతఱియుద్ధమందు జయ ♦ మెట్లొనఁగూడు నిలింపరాజితోన్. 78

చ॥ సాలయక యంతః జక్రి సుర ♦ సూదనుపై గద వైవ నాతఁ డ
త్యలఘురయంబునన్ నునిసి ♦ తాశుగయుగ్మముతోడ దాని వ్ర
య్యలు పొనరించి యార్చి ఘన ♦ మై భయదంబయి యొప్పుశక్తి బి
ట్టలరంగ విష్ణుపై విసర ♦ నద్ది కఠోరముగాఁగఁ దాఁడఁగన్.

62

— * తారక విష్ణు లొకరిచే నొకరు మూర్ఛితు లౌట * —

ఆ॥ శోణితంబుదొరఁగఁ నుడివడిహరి మూర్ఛ, గొని సుపర్ణమీఁదఁ ♦ గూలె గరుడుఁ
డాకనమున కెగసి యాహవంబున కెడ, గాఁగఁజేర్చె నంతఁ ♦ గంజనయను.

63

చ॥ మురరిపుఁ డప్పు మూర్ఛవిడి ♦ మోహరమొంది కడిందిచేవ ని
ర్జరరిపుఁ జూచి నందక ము ♦ రమ్మన నాటఁగనేయ నాతఁడ
త్యురుతరతత్రహారమున ♦ నొడ్డునవ్రాలె రథంబునందు నె
త్తురు వఱదల్ తొరంగఁ గడు ♦ దుఃఖము నొంది తలంక రక్కసుల్.

64

ఉ॥ చెచ్చెర లేచి తారకుడు ♦ చిచ్చునితమ్ముగ మండుచున్ వడిన్
బచ్చనివల్వవేల్పు పయి ♦ బాణశితంబులఁ గుప్పె నాతఁడున్
హెచ్చగు పౌరుషంబున న ♦ హింపక నింపె సహస్ర మమ్ములన్
మెచ్చగు వీర లిర్వుర న ♦ మీశము దర్శనయోగ్యమై తగెన్.

65

గీ॥ ఔజసికవరుఁడైన దై ♦ త్యాధినాథు, విక్రమం బంతకంతకు ♦ విస్తరిల్లె
విష్ణువును వెన్నదొక్కక ♦ పక్కనముగఁ, బోరుచుండెను మగసిరి ♦ పొంకమొప్పు
వ. అంత దినాంతంబగుడు నిరుగెలంకులవార లాయోధనంబు విరమించి నిజనివాసం
బుల కరిగిరి.

67

ఉ॥ * చిత్రమగున్ బ్రదోషమునఁ ♦ జేనయెసంగఁ దమోనిశాటుఁ డి
ధాత్రి సమస్త దేశముల ♦ దక్కొని యాక్రమణంబు సేయుడున్
జైత్రిఁడు రాజు వాని బహు ♦ సత్త్వికరంబుల గెంటివైచి స్వ
త్రాత్రీముఁ జూపి చెంచినయ ♦ శంబన నిండుగఁ గుప్పె గొముదిన్.

68

గీ॥ చక్రదుఃఖావహుండైన ♦ సత్సమగ్ర
వసువును హరించినను గురు ♦ వనితఁ జెంది
నను గువలయేరిదిర వరియిం ♦ చెను గలాదుఁ
గాముకులు గాంతురే యెందుఁ ♦ గల్మషముల.

69

* తమోనిశాటుఁడు = రాహుదైత్యుఁడు; రాజు శండురుఁడు; వాని (రాహుదైత్యుని చీకటి
యను రక్కసుని) గెల్పిగెంటు.

క॥ కొవలయశ్రీరతితే, జోవినియోగమున స్రుక్కుఁచుఁ గలదుండున్
వేవచ్చు వికర్తను గని, తా వేగఁ గడలిఁ బడియెఁ దలఁకుచు సంతఁ.

క॥ పొరిపొరిఁ దెలవాఱఁగఁ దా, మరసభవుం డరుగుదెంచి ♦ మకరధ్వజసం
హరతనయున కెఱఁగి యిటుల్, పరమప్రశ్రియమెసంగఁ ♦ బలికెన్ గలఁకన్.

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తారకసంహారార్థమై కుమారస్వామినిఁ బ్రార్థించుట *—

శా॥ ఓ వందారుజనావనోద్భవమనిబ ♦ ద్ధోద్భవస్త్రహాకంకణా !
ఓ విశ్వోత్తరశౌర్యధైర్యవిభవా! ♦ యో దేవదేవోద్భవా!
నీ వాలంబును బూని నైత్యునిఁక ఖం ♦ డింపంగ భావింపుమా!
దేవాత్మవృధదీర్పఁగాఁ గడఁగుమా! ♦ దీవ్యత్కృపాంభోనిధీ ! 72

శా॥ ఈవిష్ణుం డల జిష్ణుఁడున్ మఱియు వ ♦ హ్నిబ్రహ్మకాలాదులా
దేవారాత్రిని గెల్వఁజాల రిట సం ♦ దేహం బాకింతేని లే
దీవీకార్యముఁ దీర్చఁబుట్టితివి ను ♦ మ్మా! లెమ్మిఁకన్ దారకా
భావంబున్ బాసఁగించి మాకుదయసా ♦ భాగ్యంబుఁ జేకూర్పుమా ! 73

గీ॥ అనిన శాంకరి ప్రియమంది ♦ యనిక్కినై య, నీకినికి సెలవీయ న♦స్తాకదీప్తిఁ
బ్రమథవిబుధవరుల్ పటు ♦ భయదతూర్య, రవములెసఁగఁగ సంగరా ♦ రంభులైరి.

—* రెండవనాటి యుద్ధము *—

మ॥ హయహేమల్ గరిబృంహితంబులును ఘం ♦ టారావముల్ శింజనీ
భయదధ్వానములున్ శతాంగతురగ ♦ స్ఫారోల్లసత్కింకిణీ
చయసుక్రేంకృతులున్ రథాంగజనిత ♦ స్వానంబులున్ యోధసం
చయవీరధ్వనులున్ జెలంగె దశదిశ్చక్రింబు దూటాడఁగన్. 75

గీ॥ అడర్పి న్యంబు లొక లేవ ♦ నవనివణఁక, మొగ్గరముఁబన్నియార్యవి ♦ బుధసపత్నుఁ
డాత్మకీయచమూరజం ♦ బంబరంబుఁ, గప్పఁగా నరుదెంచి శం ♦ ఖంబు నొత్తె.

చ॥ గుహుఁడును బూన్కితో దనుజ ♦ కుంజరుఁ దీర్పఁగఁబూని యుల్లస
ద్భహుగణసన్నతుల్వెలయఁ ♦ బన్నుగ వ్యూహముఖంబుఁజేరఁగా
మిహిరసహస్రవిద్యుతుల ♦ మీఱిన తేజమువానిఁ బ్రజ్వల
ద్దహనదృగాత్మజాతుఁ గని ♦ తారకుఁ డాత్మదలంకి యుల్కునన్. 77

ఉ॥ ఈతనిఁజూడఁగా జగము ♦ లెల్లను నొక్కనిమేషమాత్రలో
నాతతశక్తిఁ ద్రుంపఁగల ♦ యాజసికుండనితోఁచు నీతఁడే
ధాతవరప్రకారమిటు ♦ దారసిలెన్ నిజమాతతాయై
యీతఁటియుద్ధమందు జయ ♦ మెట్లొనఁగూడు నిలింపరాజితోన్. 78

క॥ పరమేశ్వరుఁ డీతనిఁగని, ధరణిన్ జరితార్థుడయ్యెఁ ♦ దాసీతండె
పరిమార్చునన్ను దృఢమిది, సురలకుఁ గడుసంతసంబు ♦ చొప్పడునకటా ! 79

చ॥ అని తృటికాలమిట్లు హృద ♦ యంబుననెంచి యనంతరంబె పా
యని యెనలేని విక్రమము ♦ నారసి యీనున నిష్ఠై యీతనిఁ
జెనకెద నేమిలెక్కయని ♦ సింహరవం బొనరించి దివ్యులన్
గని యిటువల్కె గర్జిలుచుఁ ♦ గాటపునేటగు నల్కయొల్కగన్ . 80

—* తారకుఁడు విష్ణుదుల నుపాలించుట *—

చ॥ మగతన మింతలేక సుకు ♦ మారుఁ గుమారుని దోడుతెచ్చి యి
మ్ముగ రణ మాచరింపుటకుఁ ♦ బూనితి రోరిసురాధముల్ ! చలం
బుగ నిటువన్నినక బ్రతికి ♦ పోవుదురెల్లు మదీయశక్తిచేఁ
దెగుదురు మీరలెందఱును ♦ దెంపుననిల్కుడు సంగరంబునన్
వ. హరిన్ బరికించి.

ఆ॥ కమలనయన ! నీవు ♦ కాంతాకృతివిగాక, పగఱఁగలనఁజెనక ♦ బలముగలదె
ఎవరి నెదిరినాఁడ ♦ వేనాఁడుయుద్ధంబుఁ, జేసినాఁడవీపు ♦ చెప్పమినుడు. 82

చ॥ అల మధుకైటభాసురుల ♦ నంబుధి మార్కొనలేక లేకిన్
యలఁతితనంబనాక యొక ♦ యర్థివిధంబున దేవురించి య
ట్లాలసి వధించితీవు మఱి ♦ యొక్కపు డొక్క నెలంతైన సురా
రుల కమృతంబు నీయకయె ♦ రూపడగించితి వార ! వారలన్ . 83

శా॥ ఈసంక్రందనుఁ డొక్కపాటి యతఁడ ♦ హీనాత్ముఁ డన్యునమా
దోసంబున్ బొనరించె జ్యేష్ఠజననీ ♦ తోషంబు శోషింప ద
చ్చీసంతానపుపేళికోశముల వి ♦ చేచ్చిందించె వృత్రాసురున్
మోసంబున్ బొనరించి చంపె నకటా ! ♦ మూఢాశయుగ్మై యటుల్ . 84

క॥ అని ముప్పిరిగొను కినుకన్, గొని తారకుఁడాదితేయ ♦ కోటిన్ జదిపెన్
గనలేక నాకనాయకుఁ, డనుపమహతి వజ్రధార ♦ నసురను మోఁదెన్ . 85

గీ॥ దానఁ గడుడస్మి తారుండు ♦ దారనినద, మడర నై గావతగజంబు ♦ నవనిఁగూల్చి
శక్తిచే నిందువక్షంబు ♦ జర్జరితము, సేయ సుర లాస నదలిగి ♦ జిష్ణుపైని.

—* విష్ణువు తారకునితో యుద్ధముచేసి మూర్ఛిల్లుట *—

చ॥ అదిగని చక్రి బిట్టలిగి ♦ యంతనె రాత్రిచరేంద్రమాల్గిపై
నదటునఁ జక్రమున్ విసర ♦ నయ్యది ఘోరనిపాతతన్ దురా
స్పదుఁడగు తారకాసురుని ♦ సంధులు వెల్గుడఁజేయ నాతఁ డ
ప్పదనుననే హరిన్ గవిసి ♦ పట్టి యురంబునఁ గొట్టె శక్తిచేన్ . 87

గీ॥ శక్తిహృతి గమలాక్షుండు ♦ చటులతరని, వీడితుండయి భువిబడ ♦ బీరువోయి
యమరసేనలు పాఱగ ♦ నంతఁజూచి, వీరభద్రుండు ఘనరోష ♦ వివశుడగుచు.

క॥ కరతలశూలముచేత న, సురవరుబిట్టెయ నతఁడు ♦ శూలహతి ధర్మ
దొరఁగియు సరక్కుగొనక కృ, మృతలేచి ప్రచండకోప ♦ మండితుండగుచు.

గీ॥ శక్తిచే వీరభద్రుని ♦ చటులపాత, మొనర నురమునఁ దాడింప ♦ నుక్కుదక్కి
భూతలంబునఁబడిమూర్ఛఁబొందెవీర, భద్రుఁడెంతయుఁబ్రేమఘలు ♦ బాష్పములిడ.

ఉ॥ అంత నిమేషమాత్రమున ♦ నద్భుతవైఖరి లేచి వైరివీ
రాంతకమూర్తి యుజ్జ్వలత ♦ రాయతేజఁడు వీరభద్రుఁ డ
త్యంతరయోధుతిఁ బరమ ♦ దాపహభూరివిభావిభాసితా
శాంతము భాస్కరేందుదహా ♦ నాత్మక ముజ్జ్వలముఁ దిశూలముఁ. 91

క॥ బిటబిటగొని తారకుతల, నటుకుదునని యుద్ధవిడిఁజనఁ మణ్ముఖుండ
త్తఱి రయమున నవ్వీరుఁ, దఱియంగావచ్చియాఁగి ♦ తా నిట్లనియె. 92

చ॥ ఉడుగుము సోదరా! యసుర ♦ నుక్కడఁగించి వధింతు నీవిఁబల్
దొడరఁగ నేల వీనికయి? ♦ నొడ్డవు బాలుండ నేనచాలు వే
ల్మిడిఁ గనుగొంచునుండుఁ డింక ♦ లేఖలు నీవును వీనిదైన యీ
దుడుకుఁదనంబుఁ దీర్తుఁబరిఁతోవముఁగూర్తు నిలింపకోటికి. 93

గీ॥ అని కుమారుడు దత్త మ్మణఁమందు నాత్యయికమతిఁ నెమ్మనంబునఁ హిమగిరింద్ర
జామహేశ్వరపదములఁజక్కఁగొలిచి, తారకాసురవధను ద్రుతమున నెంచి. 94

క॥ భ్రమపడి యజాండమద్రువఁగ, నమితపు గర్జనముచేసి ♦ యసురప్రవశే
ట్రముఖమునుజేర్ప నరదము, నమర్ష మొప్పంగఁ జూచి ♦ యతఁ డిట్లనియె.

— * తారకుఁడు కుమారుని యుద్ధఁబును మానుమనుట * —

ఉ॥ బాలుండ వీవు దుర్మతులు ♦ బాసటగాఁ గొని తెచ్చిరిట్లు ని
న్నాలముసేయ నీ కలవి ♦ యశానాకొ యీ సురలెల్ల నా కనిక
జాలక యోడి యూడిగము ♦ నల్పుచు నుండిరి యింతవట్టిఁబల్
జాలవు నీవు చేరు మింక ♦ సత్వర మా రజతాద్రిభూమికి. 96

క॥ మీజోలికి మీస్తోలికి, మీజాడమ నెప్పుడేని ♦ మే మరుదెంచం
గా జతనం బెదఁజేయము, రాజనునే యెత్తి యిట్లు ♦ రాణువతోడక. 97

వ. వచ్చిననుగూడ నిప్పుడు.

గీ॥ చిటుతపాపనిఁజంపిన ♦ సిగ్గువొడము, ననెడు జంకొండఁగానిలే ♦ పరయు వేటు
తేటఁగు కొఱమాలిచెడుగులీ ♦ సురలునిన్ను, నూతగాఁదెచ్చిరిచ్చటి ♦ కవిదల్లు.

చ॥ అనినఁగఁగూరఁ డల్ల నగి ♦ యాతని కిట్లనియెన్ బిభీషికల్
పనిపడ విష్వడాలమున ♦ బంటుతనంబున నిల్వ లేక నీ
తనుజగణమ్ముతోడ నిజదారయితమ్ము రసాతలమ్ముఁగ్గ
క్కునఁ జని యందయుండు మిఁకఁ ♦ గొందల మొందక యెల్ల కాలమున్. 99

క॥ మాతెరువు రాకయున్నను, నీతిఁగొరఁగి సురలకలిమి నీవుకొని యిటుల్
కాతరులఁజేసి వారల, ఘాతుక! వేధింపుచుండఁ ♦ గాంచుదు యెట్లుల్. 100

వ. మఱియు.

క॥ సనుబాలునిగాఁగఁ దలం,చినఁబోడనుగాఁ దలఁచినఁ ♦ జింతయొనగ ది
ష్టనిఁజూతువు లావంతయుఁ, దినఁబోవుచు రుచులనడుగఁ ♦ దెఱఁగేయిందున్.

—* కుమారతారకుల యుద్ధము *—

గీ॥ అనినవిని దనుజేశ్వరుండాగ్రహమున, సడరి నిశితశరమ్ముల ♦ సంగికాత
నూజుపైఁబరపిన గుహుం ♦ డోజ మెఱచు, వానినన్నిటి నడుసునెనమ్ముచేసి.

క॥ పెనుబాములవలెఁ జెలఁగెడు, ఘనసాయకముల నురంబుగాఁగఁగనెయం
గను కినుక తారకానురుఁ, డనువుగ శతకాండములఁ బ్రహరించె గుహుస్ 103

వ. అంతఁ గుమారుఁ డలఁతినవ్వొలయ.

చ॥ శిరసున ఫాలమందు గళ ♦ నీమ నురంబున బాహులందు ని
ష్ఠురతరతీవ్రబాణములఁ ♦ బొన్పి సిడంబును ద్రుంచి విల్లుఁబో
విఱిచి హయంబులన్ దునిమి ♦ వేసినదారకుఁ డుక్కుఁదక్కి న
త్వరముగ శక్తి నూతఁగొని ♦ పార్వతిపుత్తునిఁ దాఁకె పీఠతో. 104

చ॥ హరసుతుఁడున్ రయోన్నతి శ ♦ తాంగముఁ బాసి పదాత్తిఱు ద్వివ
ద్ధరణకమైన శక్తిఁగొని ♦ దాసవనాథు నెదిర్చి యార్చె న
ప్పరుసున నొండొరుల్ చెలఁగి ♦ పౌఢిగ శస్త్రులఁ బోరునల్పి రా
దురమును జూడ నెంచి కడుఁ ♦ దోస యెసంగఁగ నాకనంబునన్, 105

—* కుమార తారకుల శక్తి యుద్ధమును వైమానికులు చూచుట *—

గీ॥ గరుడగంధర్వసిద్ధకి ♦ న్నరులు సాధ్య, పరులు విద్యాధరాస్పదో ♦ వర్గములును
ఘనతరవిమానముల నెక్కిఁకాంచుచుండి, రెలమిబలతారతమ్యంబులెన్నుకొనుచు

ఉ॥ తారకకార్తికేయు లతి ♦ దర్పమెసంగఁగ శక్తిహస్తులై
సారెకుఁ దీనఘాతముల ♦ సల్పుచు నొండొరు లేకనీరులై
నేరిమి శూరతాగరిమ ♦ నెక్కిన నొంచుచు మించుచున్ గడున్
ఘోరముగాఁగఁ బోరిత మ ♦ కుంతిరీతి నొనర్చి రెంతయున్. 107

ను॥ తలపై నెన్నొసటక హనుద్వయిని స్కం ♦ ధంబండు బాహుద్వయిన్
గళమందుక గయిదోయియం దుడరభా ♦ గంబండు బార్శ్వద్వయం
బుల ననోన్యవ్యధేషులై పటునదం ♦ బుల్ సేయుచున్ వీకతో
బలపద్ధాతములన్ బాసర్చికొని ర ♦ ప్పాటన్ పృగేంద్రాభులై. 108

క॥ పిఱుఁదివియక యొక రేనియు, బిఱబిఱ నింగి పయికెగసి ♦ బిట్టుగ శక్తి
స్ఫురదురుపాతంబుల నె, త్తురునటగలుఁ బిశితములును ♦ దొరఁగించి రిలక.

ప. అయ్యనసరంబున ననన్యసామాన్యవిక్రమధుర్యులగు నవ్వీరవర్యులన్ గాంచి
వైమానికతల్లజులు సాంశయికులై యిట్లు యోజించిరి. 110

ఉ॥ ఇద్దఱునున్ సమిద్ధబలు ♦ లిద్దఱు యుద్ధపటిష్ఠులైన వా
రిద్దఱు దివ్యశక్తిధరు ♦ లిద్దఱు విక్రమధుర్యులైనవా
రిద్దఱు సింహసంహనను ♦ లిద్దఱు ధీరమనీషు లివ్వడి
యిద్దఱిలో నెనం డని జ ♦ యించునొ తుంచునొ మార్తు నేపునన్. 111

ప. అని యిట్లు యోజించుచున్నంత నభోభారతి యవ్వారల కిట్టులనియె. 112

ఉ॥ ఖేచరులార! కాంచుఁడిఁక ♦ గిల్బిషవర్తను దారకాసురున్
నీచుఁ గృతాపరాధు నవి ♦ నీతు హరాత్మజుఁ డీకుమారుఁ డీ
ర్చుచుచునుండ శక్తిహతిఁ ♦ జొప్పడఁగించి వధించు నిష్ఠ సం
కోచము మానుఁ డుల్లములఁ ♦ గుండడఁగున్ భువనత్రయంబునన్. 113

ఆ॥ అనిన దివ్యులెల్ల ♦ రాత్మంబులన్ బొంగి, రంబికాతనూజుఁ ♦ డపుడుశక్తిఁ
దారకాసురేంద్రుఁ ♦ దఱిమి యురంబున, మోఁదె నశనిశతన ♦ మూహనిహతి.

క॥ దానఁగడు బడలి యసురుఁడు, దీనుండై యంతలోనఁ ♦ దేఁకువఁగొని యెం
తేనలుక నాత్మశక్తి న, నూనప్రహరణమొనర్చె ♦ నుద్దవిడి గుహున్. 115

—* తారకతాడితుండైన కుమారస్వామి మూర్చిల్లుట *—

గీ॥ స్కండుఁడద్దాన మూర్చిల్లి ♦ క్షణములోన
ఋషిగణస్త్రాయమానుఁడై ♦ యెఱుకఁజెంది
గంధసింధురనరముపైఁ ♦ గడఁగునట్టి
కొదమసింగంబనా దైత్యుఁ ♦ గొట్టె శక్తి. 116

క॥ ఇవిధి నిరువురువీరులు, చివ్వకజెలరేగి విజయ ♦ చింతాలనులై
కొవ్వనఁ బోరుచునుండిరి, నివ్వెఱపాటొందె ద్రృష్టు ♦ నికరము చదలక. 117

క॥ పవమానుఁ డచలుఁడయ్యెను, రవి తేజఁదొరంగె నుర్వ ♦ రయు నానాశై
లవనగ్రామంబులతో, డచివలితంబయ్యె నెద గ ♦ డలు కొనఁగఁగడున్. 118

గీ॥ అపుడు తుహినగిరీశ్వరుం ♦ డతిరయమునఁ, దనజనంబులతో రణ ♦ స్థలినిఁజేరి
కందు చాహిత్యుఁగని వెఱిపొందుచుండ, నరసి షణ్ముఖుఁడతనికి ♦ స్థలియె పేగ.

చ॥ అడలకుఁ డద్రరాజ ! హృద ♦ యంబున నెన్వగఁజెందఁబోకుఁ డి
ష్టడ కడతేర్తు నిద్దనుజుఁ ♦ బూజ్యులు మీరలు గాంచఁగా నిఁక
బుడమిజనంబు సంతసము ♦ పొంపిరివోవరహించుఁగాక నా
కడిఁది భుజాబలంబు గల ♦ కాలము కీర్తి వహించుఁ గావుతన్.

120

క॥ అని మనమున గిఁజాశివు, లను భక్తియెసంగఁగాఁ ద ♦ లఁచి మొక్కి విఠ
ధినిఁ జంపఁబూని కినుకన్, గొని భునశక్తిన్ నితాంత ♦ కుశలోన్నతిమై.

—* కుమారస్వామి తారకాసురునిఁ జంపుట *

క॥ భైరవరవ మొనరింపుచు, దారుణతరశక్తిధారఁ ♦ దారకు మోదక
భూరికులైల మట్టుల, ధారుణి యదుగింగఁగూలఁ ♦ గూరకుఁడు పడిక.

చ॥ కడునిశితప్రహారమున ♦ గాత్రము ఖండితమై నిశాఁకుఁ డ
య్యెడఁ బుడమిఁబడంగ నిక ♦ నేమియుఁజేయకయుండ షణ్ముఖు
డడరి జనంబులెల్లఁగన. ♦ నాదనుజుండు లయంబుఁజెంపఁ గీ
డ్వడి పలలాశు లెంతయును ♦ బాటిరి నల్లడఁ గాందిశీకుడై.

లయగ్రాహి:— కొంద లలుకొంది ధృతిఁజెంది సురస్థందముల
నుం దురమునం బెదిరి ♦ మ్రొందిరి కడంక
గొంద అదరొంది గుహు ♦ సుందరపదంబులకు
నందసముచేసి శరఃకొందిరి ప్రప్తిన్
గొంద త్రిదఁ గుందుచుఁ బిఁజుండఁ గనుఁగొనుచు బలి
మందిరముఁ నొచ్చి యట ♦ నొందిరి నివాసం
మిందుధరనందనుఁడు ♦ పొందుగ నిటుల్ జయము
నొందె ముదమందిరి ముఁకుందముఖలేఖుల్.

124

క॥ అంతఁగని భేదరులు గడు, సంతసమున గుహునిజయముఁజ్లాఘింపుచు న
త్యంతము గానముచేసిరి, వింతగఁగురిపించి రలరు ♦ విరులనువృష్టిక.

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు రణభూమికివచ్చి కుమారునిఁజూచి యానందించుట *

ఉ॥ శీతమయాభశేఖరుఁడు ♦ చెచ్చెరఁ బుత్త్రజయోత్సవోన్నతిన్
జేతమునందుఁ దా నెఱిగి ♦ శీతనగేంద్రకుమారితో గణ
వ్రాతముతో రణావనికివచ్చి కుమారు నిజాంకమందు సం
ప్రీతియెసంగఁ జేర్చికొని ♦ ప్రీణనముక బొనరించె మించుగక

126

౩॥ చాలఁజేయుడితోహిమశైలరాజ

తనయ సుత ముద్దుచేసి యశ్కునధరించె
గుహుఁడు తలదండులడుగుల ధన్వజ్ బ్రయమున
శిరము సోఁకఁగ మొక్కి సంబరము నొందె.

క॥ హిమగిరివరుఁ డత్తటిఁ దన, కొమఁగలతో బంధుమిత్ర ధన్వజ్ ముతోడన్
హిమకరకిరీటు నార్యను, గొమరునిఁగని కొనియె వెల్లి కొల్లగముదమున్. 128

క॥ దేవతలందొఱు శివుఁ డ, ద్దేవిన్ గొమరునిఁ గడున్ నుతించిరి గంధ
ర్వీవిసర మప్సరోగణ, మావేశముతోడఁబాడి యాడివి పీఠిన్.

వ. అంత హరిహరణ్యగర్భాద్యఖలగీర్వాణశిరోమణులును దేవర్షిప్రవరులు ముని
ముఖ్యులు మున్నగువారెల్ల రమితామోహంబున మహిమాత్మనంబు సంతరించి
నానావిధసీతవాచిత్ర్యఘోషసంయుతంబుగ బ్రహ్మఘోషపురస్కరంబుగ నుమా
మహేశ్వరులకుఁగూడనకు విజయ నీరాజనంబులుచేసి వినుతించి యర్చించిరి.
పరమేశ్వరుం డవ్వారినందతి నభినందించి జగదంచికను దోడ్కొని ప్రమథగణం
బులతో కైలాసపదంబు జేరెనంత.

—* బాణాసుర ప్రలంబాసుర సంహారము *

క॥ బాణాసుర పీడితుడై, పాణాస్త్రం డగుచుఁ బోగిలి ధన్వజ్ ముతోడ
ద్రాణపరాక్రము వణ్ముఖుఁ, ద్రాణార్థముచేరి తత్పదముల కొరఁగుచున్.

ఉ॥ దేవర ! నీదుయ్యధమునఁ ధన్వజ్ ముతోడ పలాయమానుడై
యేవలసందోయుండి యిపు ధన్వజ్ ముతోడ బాణదనూజుఁ డుద్ధతిన్
నా వెనువెంటఁబొచ్చి నిధానం బొనరింపఁగఁ జూచుచున్నవాఁ
డీ వెడఁగున్ వధించి నను నేలుము శంఖఘోషమార ! కూరిమున్. 132

వ. అని దీనుండై యర్చించినంత.

అ॥ తారకారి దృప్తతృప్తముఁడును శరణాగతావనుండు ధన్వజ్ ముతోడ
బాణ గుఱించివైచెఁబటుతరంగు స్వీయ, శక్తిసదియుఁజని నిశాఁబుఁ జదిపి.

క॥ వాని బలగముల నెలకున్, బోసీయక తఱిమిచంపి ధన్వజ్ ముతోడ
ర్యానందనుకర మొందెను, నానాదివిజులు మునులు ఘనంబుగఁ బోగడన్.

గీ॥ క్రొంచుఁ బరికించి వణ్ముఖుండుఁడంచితమగు, కరుణ దొరయంగ నిట్లనెఁజ్ఞాధరేంద్ర!
నిరవశేషంబుగ నశించెనీ పగతుఁడు, బెగడుడిగి చేరఁజను సుఖంబుగ మనికికి.

వ. అనిన నతండు పీఠుండై దయాసముద్రిండుగు పార్వతీయుని యనుగ్రహంబున
కలరి మొక్కి నిజధామంబుజేరె నంతలోన. 136

- క॥ కుముదుండను నాదిశేషుని, కొమరుండు ప్రలంబదైత్యశుంజరుచే బాగ్
ణములు పొలిపోవకుండుట, కమరశుభావహుఁడ గిల్చిపాపహు గుహునికా.
- గీ॥ చేరి మొక్కిజడవివఁ డ జెప్పికొనియె, తండ్రి! నీయాజఁబడి పా డ తాళబలముఁ
జేరిన ప్రలంబదైత్యుండు డ తారకాను, చరుండు డలఁపడె నన్నహింసన్ బానన్.
- క॥ దీనజనబాంధవుండ న, న్యూనసయాసింఘుండవు మ డ హోగ్రాగ్రాతి
ప్రాణశమనుండవు సాంప్రదా, విరానను శరణార్థు నునపుఁమీ కడపి శివుకా.
- గీ॥ అనినయంత నె హరిసూనుఁడాత్మయఁడు, శివులనుడలంచి సరగున డ స్వయశక్తి
నలప్రలంబాసురునిజంప డ నంపనదియు, సబలముగవానిఁడగు డ్విస్కండుఁజేరె
తరల. కుముదుఁ గన్గొని యంతఁబల్కెను డ గోపతిధ్వజపుష్పిండు
కుమతి పైత్యుండు డటకంగెను డ గుండడంగెను సీవు తాగ్
నముఁ డొలంగి గృహంబుఁ జేరుము డ సర్వరాజరుమార! నాఁ
బ్రమదమొంది యశండు చెందె డ డ రాన నాత్మనివాసమాన్.

141

—* కుమారసామి శివలింగస్థాపనము సేయుట *

- క॥ రక్షోవిశేసనమొసరిన, యాఁజ్ఞతంబందు నమ్మ డ హాసెనుండు పా
పక్షయదములై యమరు మ, హోక్షధ్వజలింగమాలను డ నొప్పిన భక్తికా. 142
- గీ॥ స్థాపనము సేయఁగానెంచిసర్వజేన, రాజ గోలునఁగ మంచిమూఁగర్థంబునందు
శైవలింగ చతుష్టయఁస్థాపనంబు, చేసి నార్చిజ్యమును హనుల డచెందియలర.
- వ. ఆలింగచతుష్టయంబందలి లింగత్రయంబునకుఁ గ్రమంబుగఁ బ్రార్థింపఁగలఁడని
యును, గపాలేశ్వరుండనియును, గుమారేశ్వరుంఁబనియును, జయస్థంభోపకంఠ
ప్రతిష్ఠితంబగు నాల్గవలింగంబునకు జయస్థంభేశ్వరుంఁబనియును నామధేయంబు
లర్పించి యర్పించె. హరిహ్రహ్మణి నిఖల సేరింపప్రముఖులట్లు యఁచోట శివలిం
గంబులఁ బ్రతిష్ఠించి పూజించిరి సూతుండు శౌనకాదిమునుల కిట్లనియె.

మత్తకోకిల : తారకకృధనంబు శైలను డ తాగుమారబయంబు మీ
గ్గరినట్లుగఁ దెల్పితికా గడుఁ డ గూర్చి నెన్నఁడు దీని వి
ప్రకరభక్తిఁ బఠించినన్ విన డ సంతసం బరుటొందఁగా
భూరిభోగములొందు మోక్షముఁ డ బొందు నంతమునందునకా.

- గీ॥ అనిన శౌనకముగ్గులి డ ట్లనిరి సూత! , పరమవిజ్ఞానభాగ్యుల డ భవవిధాత!
గుహునిలీల నింకను డ గొన్ని సెప్పు, మనినఁ బారాణికుం డ్విష్ట డ లనియెబ్రీతి.
- క॥ తారకసంహారంబిటుఁ, సూరిచి జయమొందియున్న డ గుహునికాగని బృం
దారకులందొఱుమొక్కి ను, భారసమధురోర్తులొప్ప డ ధ్యానించిటుల్.

సీ॥ విశ్వమంగళునకు ♦ విశ్వబాంధవునకు, విశ్వభావనునకు ♦ విశ్వగతికి
తారకదైత్యహం ♦ తకునకు బాణాను, రఘునకును బ్రలం ♦ బఘునకును
కల్యాణమూర్తి క ♦ కల్మషాకారున, కీర్త్యరపుత్త్రున ♦ కీర్తమతికి
దేవరక్షకునకు ♦ దేవరంజకునకు, దేవసేనానికి ♦ దివ్యకీర్తి 148

సీ॥ కళలలోకై కపతికి భక్తాభిరతికి, సతులకరుణాసముద్రున ♦ కభయదునకు
వీరమాళికి భంజిత ♦ విద్విషాళి, కంజలియొనర్చి మ్రొక్కెద ♦ మనవరతము.

ఉ॥ దేవ! విపత్నముద్రమునఁ ♦ దీఱనితీరున నంగలార్చుము
మ్మావిటు లుద్ధరించితివి ♦ కేమని నిక గొనియాడఁజెల్లు మా
కీవె హితుండ వీశ్వరుండ ♦ వీవె గురుండవు నీవె తల్లి దం
డ్రీవె మహాత్మ! జోతలివె ♦ యేలుము దీనజనావనక్షమా ! 149

క॥ అనిమొక్కి యభినుతించిన, యనిమేషాధిపులకెల్ల ♦ నభినవవరముల్
ఘనకృపనాసంగి శివనం, దనుఁ డమితానంద మపుడొ ♦ నచ్చెను బ్రీతిక. 150

సీ॥ హిమగిరీదుర్ని సర్వగీర్తీశ్వరులను, గాంచి శైలంబులెల్లను ♦ గలువహరము
లై తపస్సంశ్రియంబులై ♦ యబరఁగాత, దాతయగుఁగాతనాతాత ♦ తాపసులకు
వ. అనియిట్లందఱికి వరంబులొసంగి యున్నంత హరిపురోగములు పార్వతీయునకుఁ
గైలాసగమనయత్నంబు నివేదించి యమ్మహాత్ముండంగీకరించినంత మహాత్మవం
బుతోడఁ బ్రయాణంబుచేసి.

—* కుమారస్వామి దేవతలతోఁ గైలాసంబున కేగుట *

సీ॥ పుష్పకారూఢుడై నశంభుతనయునకు, హరియునుహిరణ్యగర్భుండు ♦ హర్ష మెసఁగఁ
జామరంబులు వట్టిరి ♦ జంభభేది, పట్టె ధవళాతపత్రంబుఁ ♦ బరమభక్తి. 153

క॥ గంధర్వులు స్వర్ణేశ్వర్య, గంధద్విపయానలెల్లఁ ♦ గాతుకమెసఁగఁ
బంధనముల విడి చేసిరి, బంధురగానములఁ దాండ ♦ వంబుల లలిగాక. 154

చ॥ అమరసమూహ మిట్లు పర ♦ మాదరపూర్వసుఖోపచారముల్
సమధికలీలఁ జేయఁగ వి ♦ శాఖుండు లేఖులతోడ రాప్యభూ
ధ్రము వడిఁ జేరి తల్లికినిఁ ♦ దండికినిక బ్రణమిల్ల నపు వా
ర్కొమరునిఁ గుచ్చి యెత్తి యుపగూహనముల్ బొనరించి రర్మిలిక, 155

మ॥ దివిషద్రాజయు రాజశేఖరునిఁ ద ♦ ద్వైవిక వెనకగాంచి భ
క్తివశోదేకముతోఁ దదంఘ్నులఁ దలల్ ♦ గీలించి సేవించి సం
స్తవముల్ చేసిరి పెక్కుభంగుల లన ♦ తాహిత్యసౌహిత్యవై
భవభావస్ఫురితార్థకల్పనలు దీ ♦ వ్యధ్ధంగి శోభిల్లఁగాక. 156

—* దేవతలు శివుని స్తుతించుట *

- సీ॥ తవిలి చితాభస్మధారియు శివుడునై, తనరు ధన్యునకు వం ధనము లివియె
రూపయుక్తుడు విశ్వరూపుఁ డరూపుడై, పరఁగుమాన్యున కభి వాదనమిదె
కర్తయు భర్తయుహర్తయై జగముల, నలరు విశ్వాత్మున ధ కంజలులివె
స్థావరజంగమసర్వాత్మయై యేని, కందని ధీరున ధ కభినుతు లివె
- గీ॥ శూలదండకృపాణహస్తనకు నభయ, హస్తన కభీష్టపరదాన ధ హస్తనకును
అభ్రగంగాజటాలున ధ కన్నినేత్రు, నకుఁ బాసరెప్పదమిపుడు ప్ర ధణామములివె.
- క॥ నిరతము మమరక్షింపుము, పరమేశ్వర ! సర్వలోకపాలక ! శివ ! నీ
చరణము లేమఱుకుందుము, కరుణాకూపార ! సర్వ ధ కల్యాణకర ! 158
- సీ॥ అమరులయందు బ్ర ధ హృస్పదదుర్లంఘ్యు, నీలలోహితుడవు ధ నీవు దేవ !
ఘనవర్ణతమూండుఁ ధ గనకాద్రి వరయన, క్షుత్రమండలిలోనఁ ధ జందురుడవు
ఋషులలోన వశిష్ఠ ధ ఋషివి దిక్పాలుర, యందు వాసవుడఁ పి ధ వనఘమూర్తి !
అఖిలభూతములలో ధ నాత్మవు సాంఖ్యమ, తమునఁ బూరుషుడఁ పి ధ వమలతేజ !
- గీ॥ అభవ ! నీ రూపకోటిస ధ హస్తానులను, రూపకోటిశతరబుల ధ నోపి పార
మొంద నేర్తుమె? లోకహి ధ తోద్యమా ! మ, హేశ ! సర్వేశ ! సకలనివేశ ! యీశ !

—* దేవతలకు శివుడు వరంబు లిచ్చుట *

- గీ॥ సముద్రై యిల్లు నుతియించు ధ నాకచరుల, సర్వదేవేశ్వగుడుగాంచి ధ సంతసమున
నిల్లుపల్కె దయాళుడై ధ యింపుగదన, సజ్జనులకెందు సౌఖ్యంబు ధ శాశ్వతంబు.
- గీ॥ దుష్టులగువారిఁ బొలియింప ధ శిష్టజనుల, గతుణముసేయ ధర్మసం ధ గతుణంబు
సేయుటకుఁగాఁబ నేనిల్లు ధ చెన్నలరుట, దివ్యలాగ ! మహాతపో ధ భవ్యలాగ !
- క॥ మీకెపుడెప్పుడు బెడఁబలు, చేకూరిన నన్నుడలఁపు ధ సేయుండవుడే
మీకష్టంబులు దీర్చెద, శ్రీకరసౌఖ్యంబు లెగఁగఁ ధ జేసెదవేగ. 162
- గీ॥ అనిన నాపరమేశుడయినను సాఖ్య
మునకు సంబరమునుజెంది ధ మొక్కిహరిము
ఖామరులు సెలవొంది తధ్ధామములకుఁ
బోయి సుఖముండి రెంతయు ధ హాయియమర. 163
- వ. పార్వతీవరమేశ్వరులు దేవసేనాగుహలతోఁ గైలాసాచలంబందు సుఖంబున
నున్నంత

—* నారదుఁడు కుమారస్వామికి వల్లీసౌందర్యమును జెప్పుట *—

ఉ॥ నారదుఁ డొక్కనాఁడు శివ ♦ నందనుఁ డిష్టులతో విహారకే
 శీరతుఁడై రహించు నెడ ♦ లీలగఁజేరి సమస్తలోకసం
 చారమునందుఁ గాంచిన ప) ♦ శస్త్రతరాద్భుతవస్తువృత్తముల్
 గూరిమిఁజెప్పుచుండెగడు ♦ కోర్కెమెయిన్ వినుచుండె స్కందుఁడున్. 165

ఆ॥ చాలసేపు చెప్పి ♦ జటిలుఁ డంతటఁజెప్పె, వినుము శంభుతనయ! ♦ విన్నవించుఁ
 గంటినొక్కచోటఁ ♦ గన్నులపండువై, మనమునలరఁజేయు ♦ మంచితోడవు. 166

క॥ భిల్లపురి నొక్కరుఁడు శో, భిల్లుచుఁ దనరారు సిరులఁ ♦ బృహ్మస్థలిపై
 భిల్లులకెకిమిఁడై స్తం, భిల్లగఁజేయును జగంబు ♦ భీషణదృష్టిన్. 167

చ॥ శివుఁడను మానితల్లజుఁడు ♦ శ్రీదయితాంశుఁడొకండు లోచనో
 త్వననవయావనన్ హరిణిఁ ♦ జక్కగఁగాంచి భ్రమించి స్వీయపు
 బ్రవిమల వీర్యమున్ విడువ ♦ బాగుగ నద్ది గ్రహించి బాలికన్
 నవనశకోమలన్ గని వ ♦ నంబునఁబాసి చనెన్ యథేచ్ఛమై, 168

ఉ॥ మానియు వీర్యపాతమున ♦ మానసమందుఁ గలంతనొంది యెం
 తేనియుఁ జింతసేయుచు నె ♦ లేజనె భిల్లవతంసుఁడౌనల్గన్
 మానుగఁజేరి బాలను స ♦ మంచితబాలశశాంకఫాల స
 న్యాయనభస్తిజాలఁ గని ♦ యుత్సుకుఁడై గొనిపోయె నాదృతిన్. 169

గీ॥ ఇట్లుదోడ్కొనిచనితన ♦ యింతికోసఁగఁ, బెంచెగారాబమెసఁగ నమ్మించుఁబోఁడి
 యిపుడుబాల్యదశనువీడె ♦ నించుమించు, గానెఱింగింతువినుమ య ♦ క్కల్కితీరు.

గీ॥ కలికి దీనులపాలిటి ♦ కల్పవల్లి, సకలజనమోహనాతను ♦ చాపవల్లి
 ఏనుకృతశక్తిధనుకో ♦ హృదయవల్లి, తన్వియూహ్వయమరయుసౌం ♦ దర్యవల్లి.

ఆ॥ బాలయొడలిచాయ ♦ పస కోడి యవరంజి, యప్సరచెంది స్వర్గ ♦ మయ్యెఁబుడమిఁ
 దగినవారితోడఁ ♦ దగుఁగాక మచ్చరం, బభికులందునొంద ♦ హానిగాదె.

సీ॥ తమ్ములో చివురుమొ ♦ తమ్ములో కోకన, దమ్ములోకొమ్మపా ♦ దమ్ములోకొమ్మ?
 నిమ్ములో చక్రవా ♦ కమ్ములో భర్తఘ, టమ్ములో కల్కికు ♦ చమ్ములోకొమ్మ?
 అమ్ములో నీలోత్ప ♦ లమ్ములో చపలమీ, నమ్ములో చెల్వనే ♦ తమ్ములోకొమ్మ?
 భమ్ములో నవహాక్తి ♦ కమ్ములో మేలికుం, దమ్ములో నవలార ♦ దమ్ములోకొమ్మ?

గీ॥ నమ్మకములైన నీలర ♦ త్నమ్ములో? ఘనమ్ములో? తుమ్మెదలో? చికు ♦ రమ్ములోకొమ్మ?
 ఆ హిరణ్యోదరునకు శే ♦ పాహికేని, దరుణిరమణీయతనుదెల్పఁ ♦ దర మె ధరణి.

క॥ కమలము కమలము శశిబిం, బము శశిబింబమెయరయన ♦ వతుపచ్చనాకో
 కమనీయకోమలంబగు, రమణీమణిమోముతో న ♦ రాతివిఘాతీ! 174

క॥ మంకెన మంకెన యాటన్, జంకెనసి విరిసెవరివ్వు ♦ జపయును విరిసెన్
సంకుమదగంధివాతెఱ, బింకపురుచికోడి క్రాంచ ♦ భేదన వినుమా ! 175

మ॥ తరుణీకై శిశుకృష్ణసంపదను జెం ♦ దన్ బర్హిభోగీంద్రముల్
చిరకాలం బటవీబిలస్థలులఁ దా ♦ ల్మిన్ దాపమున్ జెందఁ గా
ర్హ్యరమక్ గాంచెను దందళూక మిఁక నా ♦ ట్యాసక్తమక్మేకి తాఁ
బొరయన్ జాలక కుండలీంద్రతతులన్ ♦ బొక్కున్ ధరామండలిక. 176

గీ॥ * అతనువై భవమున నొప్పనాకెనుకుచ, కటితటులఁబోలలేక యశక్తునునడుము
తానవంబొందెనందురు ♦ దృష్టలట్లు, కాదతనువై భవంబునే ♦ కాంచెనదియు. 177

గీ॥ అధిప! చందనగంధిదే ♦ హంబుసౌర, భమున కలరి పృచండ సర్పములు చేరి
చాయకున్నవియేవేళఁ ♦ బణఁతియారు, వేణియనుదంభమునఁగడు ♦ వేడ్కమీఱ.

గీ॥ తావిచైతన్యమలరుకుం ♦ దనపుబొమ్మ, స్థైర్యమవయవములుగల్గు చపల యెపుడు
కుందునొందక యలరారు ♦ నిందురేఖ, అరయ నఖిలజగన్మోహ ♦ నాంగి రమణి.

సీ॥ చక్రవాకస్తని ♦ సారంగలోచన, భాసురశంకరాభరణవేణి
ఆభోగకటికి ♦ రణావళికంఠర, సింహేంద్రమధ్యమ ♦ శ్రీశ్రుతిపుట
పున్నాగవరయాన ♦ మోహనవీక్షణ, నళినకాంతికపోల ♦ లలితహాస
కమలామనోహరి ♦ గౌరీమనోహరి, అలసరస్వతిమనో ♦ హరి లతాంగి

గీ॥ అమృతవాహినీవ్యాహర ♦ హంసనాద, కామవర్ధని ఘనరత్న ♦ కాంతి మలయ
మారుతసుగంధి కల్యాణి ♦ ధీరమూర్తి!, వణ్ణుప్రియయగునది ♦ చక్కనరయు.

చ॥ కమలజః శోక్మనాఁడు కుతు ♦ కమ్మన సర్వసువృక్కుశృత్తభా
గ్యములను జెప్పచున్ దొడరి ♦ కాంతితరాంగకనల్లి క్రాంతభి
ద్రమణియగున్ జమీ యనియె ♦ రాజకీటకుమారి! మేటిసా
ఖ్యముమెయిఁ బల్కినాఁడ విను ♦ హర్షుగ నీకడ నింతవట్టునున్. 181

చ॥ అని యవిచున్వి కొన్నినుడు ♦ లట్టులె పల్కి మునీశ్వరుండు చ
య్యన నగజాతుమారకుని ♦ యానతిఁ గైకొని పోయె నిందుమం
డనతనయుండు చిత్తమున ♦ నారదసూక్తుల నావటించి వ
ల్లిని సతిఁగాఁ గొనన్ బురుడు ♦ లేని తమిన్ గొనె నెంతయేనియున్. 182

* టిప్పణి :—అతనువైభవమున = 1 మన్మథవైభవమున, 2 విస్తారవైభవమున

కుఁకటులఁబోలలేని నడుము తానవంబొందెనందురు (కృతతనొందినదని యందురు.)

కాని యట్లుకాదు. అదియు—అతనువైభవమునే 1 (మన్మథవైభవమునే)

2 నడవలే తను (సూక్ష్మం) యస్సార్థదతను -- తస్యవైభవ మను విగ్రహమున
అతనువైభవమునే కాంచెన్ (చెందె) నని యన్వయము.

—* నారదుఁడు భిల్లపురంబున కేగుట *—

క॥ కొన్ని దినంబుల కాముని, సన్నుతుఁడు పుళిందపురముఁ ♦ జక్కనరిగి సం
వన్నిధి యగు భిల్లవరున్, గన్నంత నతండు మొక్కి ♦ గారవమొప్పన్. 188

గీ॥ తేనియను జారపప్పును ♦ దీయనిపలు, ఫలములను బూవులను దెచ్చి ♦ భక్తితోడ
నిచ్చి సేవించి నిలిచిన ♦ యెఱుకఁజేసి, గాంచిహర్షించియనియె ని ♦ కృరణిమాని.

ఉ॥ సేమమె నీకు నీసతికిఁ ♦ జెల్వగు నీసుతయైన వల్లి కా
తామరసోద్భవుండు నిను ♦ ధన్యునిజేయు తలంపుతోడ నీ
శ్రీమతి నీకు బుత్తిక్రను ♦ జేసె చ్చియంబుగ వ్యాధనాథ! మి
మ్మొమె భవాంబురాశిఁ దరి ♦ యింపఁగఁ జేయును నమ్ము నా నుడిన్. 185

గీ॥ అనినయంత నెయూభిల్లుఁ ♦ డాత్మనుతను, దెచ్చిమానికి మొక్కించి ♦ యిచ్చ మెఱయఁ
బేర్చిదనతోడఁగూర్చుండఁ ♦ బెట్టుకొని ము, సింధునకు నిట్టులనియె నెం ♦ తేనిఁబ్రీతి.

క॥ దేవర! నానుతకు మగం, డేవాఁ డెట్టిండుగునాకొ ♦ యెఱింగింపుము పెం
డ్డేవేశ యగునొ మీనుడి, యా వేదము పగిది సత్య ♦ మందురు గఱువల్.

—* నారదుఁడు వల్లికి కుమారస్వామి భర్తయగు నని చెప్పుట *—

వ. అనిన నారదమునీందుగ్గిం డిట్లనియె.

చ॥ శివునకు గట్టురానుతకుఁ ♦ జెల్వగునందనుఁ డాదితేయసై
న్యవిభుఁడు తారకాసురనిహంత ప్రిలంబవిఘాతి బాణదై
త్యవధకరుండు క్రొంచగిరిదారణుఁ డాఘ్యుండు కార్తికేయుఁ డీ
లవలిని రాణిగాఁ గొనఁగలండు దృఢంబు వనేచరాగ్రణి! 187

క॥ పూర్వజనినుండి వీరల, కిర్వురకుఁ బరస్పరేచ్ఛ ♦ యెలరినచాటన్
శర్వకుమారుండే యీ, పర్వేందుముఖున్ పరించుఁ ♦ బరమప్రీతికా. 188

వ. వివాహంబు నచిరకాలంబులోనగునని యమ్ముని యథేచ్ఛన్ జనియెనంత సాం
దర్యవల్లియు నుల్లంబున నుల్లసిల్లి పరమేశ్వరకుమారలీలల నభినందింపుచుఁ
దత్పాణిగ్రహణంబునకై నిరీక్షించుచుండె నంత నొక్కనాఁడు. 189

క॥ నారదముని చెప్పినటుల్, నీరజముఖ వల్లి రామఁజీయకతను జే
తోరాజీవంబునఁ గడు, ధారణయొనరించి క్రొంచ ♦ దారణుండు దమిళ.

క॥ సింగారమునకు నిధియట!, రంగారు వనేచరాధిరాట్సుతయట! నా
కుం గేహిని యగునని చ, క్రొంగశతాంగుండు చెప్పేనట దన సుతుతోన్.

క॥ కాపున నే నా వల్లిని, దేవిన్ గాఁ గొనకయున్నఁ ♦ దేజుగలదొఱో?
యేవిధముగ నైనను వల్లి వనజేక్షణను బెండిలిన్ జేకొనెదన్.

192

—* కుమారస్వామి భిల్లయువకరూపముతో వల్లిక జేరవచ్చుట *

క॥ అని యొక నిషాదరాణ్ణం, దనురూపముఁ జెంది భిల్ల తల్లజు పురికిన్
జని యటఁ బ్రియంగువనిఁ గాఁపునొనర్చెడు వల్లి గాంచి ♦ భూరిప్రీతిన్.

చ॥ స్తుతియనుకొంటి నారదుఁడు ♦ చోద్యముగా వచియించినట్టి యీ
యతులతమోహనాంగివిధ ♦ మాతఁడు సెప్పినదింతచాల దీ
నతిరుచిరాంగకంబులకు ♦ సాటియొకం డిల లేదు నిక్క మీ
క్షీతిఁ బరమేశ్వరిసృష్టి కిది ♦ సేయు నపూర్వపు గర్వసంపదన్.

194

ఉ॥ ఇంచుక దవ్వలన్ నిలిచి ♦ యిట్లు మదిన్ దలపోసి యంతనే
మించువసెండిబొమ్మ యగు ♦ మీసవిలోచన చెంత కేగి మో
హించి యిటుల్ వచించె రమణీ! నినుగోరి భవత్పురం బిటుల్
కొంచక యేగుబెంచితిని ♦ గోమలి! నావయిఁ జూపు ప్రేముడిన్.

195

ఉ॥ రాజవతంసనందనుడ ♦ రాజముఖి! నిను భార్యగా వచో
రాజు విధించె నారు రతిరాజు మఱిన్ ద్వరపెట్టుచుండె నీ
రాజదుదారభావము విరాజిలగా నరియింపు నన్ హరి
ద్రాజియు నీ వెలుంగు దినరాజముఖుల్ గురుతింప నింపుగన్.

196

క॥ కలికీ! వలపులచిలుకల, కొలికీ! వలరాచవాని ♦ గొనజాతేఁబూ
ములికీ! చలమూనక నా, పలు కీడెర్పన్ దలంపు ♦ పద్మదళాక్షీ!

197

క॥ అనుమానింపక మచ్చికఁ, గొనుమా! నా నుడిని మిగుల ♦ గుణవంతముగాఁ
గనుమా! వినుమా! నిను మా,నిని! మాన్యతఁ జేకొనెదను ♦ నిక్కంబునుమా!

క॥ లేమావివిధులతూపుల, లేమా! మన మెదిరి గలువలేమా ర్తిబడన్
లే మామరునేలఁగ నా, లేమాకుల బొంపములఁ గలియఁగన్గొనుమా!

క॥ అను కృతకభిల్లవతినుభూఁ, గని దిగ్గునలేచి బ్రమసి ♦ కాతుకమున ని
ట్లని తన మనమున యోజిం, చెను వల్లి నితాంతవిసులశీలముతోడన్.

200

శ॥ నారదముని చెప్పిన 'సౌం, పారయ నీ తరుణపురుషునం దొప్పెడు మేల్
కూరిమి నా మది కీతని, పై రంజిల్లెడు నితండె ♦ భగ్గసుతుఁడొకో!

201

క॥ ఏమైనను నిటుఁ జెప్పెద, నామీఁదన్ దెలియవచ్చు ♦ నని వల్లియుఁ దా
నామోదంబున ననె ద్రాక్షామధురిమధరవచఃప్రసాదం బమరన్.

202

గీ॥ కన్నియను దలిదండులుగలరు భిల్ల, దంపతులు నాకు నదిగాకతరుణరాజ
భూషణకుమారు నాత్మవిభునిగఁ గోరి, యర్పణముచేసితిని హృదయంబతనికి.

వ. కావునఁ గరుణించి మన్నింపుఁ డనుటయు.

తరల॥ అనినయంత నె యక్కుమారకుఁ ♦ డాత్మరూపముఁ జూపి మా
నిని! యింకా పరియింపుమీ నను ♦ నేస్తమొప్పుగ నీసలిక
వనజబాణునియప్పుడ దీర్చెద ♦ వాస్తవంబుగ నిష్టనాక
వనజలోచన! పొంగి మొక్కి నవార్యహర్షవికాసమై.

2౯5

—* భిల్లుండు వల్లిని గృహంబునకుఁ గొనిపోవుట *—

వ. అంత మధ్యాహ్న కాలంబగుట నప్పుళిందేశ్వరుండు నిజకుమారీందర్యనత్వరా
యమాణమానసుండై పరిచారకవ్రజంబులతో నచ్చటికివచ్చుటం గాంచి శక్తి
ధరు డొక్కనహకారకుజంబై నిలిచియుండ భిల్లుండుచేరి యద్దానినలవోక నవ
లోకింపక కూర్చునుపలాలించి మధురఫలంబులిచ్చి తోడ నబ్బెలికన్దోడ్కొని
నిజనివేశనంబునకుఁబోయె నంత షణ్ముఖుండు.

చ॥ తొలుతటిమాతె కన్నియను ♦ దొందరసేయఁగఁ గూడ దంచు ని
మ్ములఁ జెలిమిన్ బొనర్చి మదిఁ ♦ బొందికఁగూరిచి తన్నిఁ జేకొనక
వలయునటంచు నెంచఁగ న ♦ వాంతర మిట్లొనఁగూడె నెట్లెక
గలికినిఁ జేకొనన్ గలను ♦ గట్టిడిదై వమ! చెట్టఁగూర్చితే!

206

సీ॥ రంగారుచనుకట్టు ♦ రాణ కుబ్జితిఁగాని, చెలినొక్కమా అక్కుఁ ♦ జేర్పనైతి
కెంపువా తెఱఁ జూచి ♦ యింపుఁజెందితిఁగాని, యార్దిదీరఁగఁ దేనె ♦ నాననైతి
శ్రీమించు నగుమోముఁ ♦ సిరికిఁబొంగితిఁగాని, గోర్కులూరఁగముద్దుఁ ♦ గొనఁగనైతి
ఘనమైన జఘనంబు ♦ గరిమ మెచ్చితిఁగాని, తొడఁజేర్చి లాలింపఁ ♦ దొడరనైతి

గీ॥ ఘుమఘుమంఘుమఘుంఘుమల్ ♦ గుప్త సురభి
ళాంగలతికను గన్గొని ♦ యానవడితిఁ
గాని రయమున బిగ్గరఁ ♦ గాఁగిలింప
నైతి ననభిజ్ఞహృదయుండ ♦ నైతి నకట!

207

అ॥ కొఱ్ఱచేను నాకుఁ ♦ గొఱ్ఱచేనయ్యె ని, స్థేమిదలఁపఁగలుగు ♦ నేమిలాభ
మనుచు సాంధ్యవేళయగునంతవఱ కటఁ, గడపి తత్పురాంతి ♦ కమునుజేరి.

క॥ ఒక పద్మాకరనికటమ, చకితుండై చేరి నిలిచి ♦ సమయవిదృఢా

త్తుకుండై యుండుడు జైవా, తృకముఖవల్లియు నితాంత ♦ దీనతతోడన్.

209

—* సౌందర్యవల్లీ విరహము *

సీ॥ అవధూతయై పృథ్వి ధి యంతః గుమ్మగువేల్పు, జడదారి యేటికిఁ చ్చటికినచ్చె ?
వచ్చిన నామాట ధి హెచ్చరించి గుహుండు, పతియగునం చేల ధి పదిరిపలికె ?
పలికినప్పటికి నాధిభావమాయనఘపై, ననురాగభరమేల ధి యలముకొనియె ?
అనురాగవత్సిన ధి నమ్మహాత్ముండు గని, కరమెంచి యిటకేల ధి కదలివచ్చె ?

ఆ॥ వచ్చి తన్నుఁదెలిపి ధి ముచ్చటించినయంత, జనకఁడరుఁగుడెంచి ధి చనవుమీఱ
మందిరంబు నన్నుఁ ధి జెందింపు టదియేల? ధైవ మేల తప్పుఁ ధి దలఁచె నిట్లు ?

సీ॥ ననుజేరఁదమిమీఱ ధి మనసూర నిటూదార, సిగ్గోర విభునియో ధి జింపనైతి
తనరూపుఁజూపిచే ధి కొనినోషియన్నయ, న్ననమోహననికృపణ ధి గాంచనైతి
లలితవీక్షాస్త్రియా ధి లాహితీరమలఁజే, తమలర్చు బ్రణయంబుఁ ధి దలఁపనైతి
తేపతేపకుకొక్క ధి తీసిమీఁజూమారు, నేలుదమన్నవ ధి లెఱుంగనైతి

గీ॥ మృగమదంబునుఁమేల్చికే ధి దగివిసులను, దేనెహకారఫలములం ధి దిచ్చియిచ్చి
వరపుశంభానరింపఁగఁ ధి బరఁగనైతి, ద్రవకులోపైతి శ్రీకిన్లు ధి దపులఁబడితి.

క॥ తండ్రియిలుఁజేర్పఁగ రా, నుడదనిటఁ గొంతిడదవి ధి కుగ్రాతపము
ద్దండసమయమిదిరానని, యుండక వచ్చితిని విధికి ధి నోడితినిట్టల్.

ఆ॥ అలుకఁజెందెనొక్కొ! ధి యాడిపోసెనొక్కో! హ, సనున విసిగెనొక్కొ! నమ్మకంబు
బాసెనొక్కొ! మరలఁ ధి బయననై హరుగిరి, కేగెనొక్కొ! కాంతఁజేమిసేతుఁ
వ. అని వితిర్కించుచు.

ఉ॥ దాయనుబోలె బాసితిగ ధి దాయను వేటొకమాట దోచలే
దాయను నంటి యుండవల ధి దాయను బూమిలుకాఁడ! నీకు వా
దాయను గన్నెనేచదిరు ధి దాయను నేరికి నిష్ట జాలిగా
దాయను నాడు భాగ్యముగ ధి దాయను వేగుచు వెక్కనంబునన్. 214

ఉ॥ దైవమ! మేలుసేత తగ ధి దాతగదాఁకొనఁజేయు! నాథు న
న్నీమీఁ గుంపఁజేయఁదగు ధి నే తగు నేర మదేమిచెప్ప? మిం
కీ వడుపొప్ప వంత నల ధి యిందిన యెంచనె రానివేసటన్
బోవిడుదానఁ బ్రాణములఁ ధి బూనికఁబూని కరంబు చెచ్చెరక. 215

గీ॥ అనుచు నెనలేని విరహార్తి ధి నాత్మఁ బొగులు
చున్న యన్నులమిన్న మహోన్నతంపు
టార్తిఁ గన్గొని నెయ్యంపు ధి టితివ లపుశు
వగచి రెంతేనిదోచఁక ధి వనటమీఱి.

—* చెలిమికత్తె వల్లిక గొనిపోయి కొమరుసామి కప్పగించుట *—

- అ॥ చతురమతియనాఁ బ్రశస్తి నహించిన, పణతియొకతె దా నుపహ్వారంబు
నరసి వల్లివృద్ధయఁమరసి యుత్తలపాటె, జింగి యిట్టులనియెఁ ♦ బ్రయముమీఱు.
- ఉ॥ చక్కెరబామ్మ! యేల? యిటు ♦ జాలిమునుంగఁగ నేనపోయియా
చక్కనివాని నిచ్చటికిఁ ♦ జక్కఁగఁ దెచ్చెదఁ గాకయున్నచో
నక్కడి జాడగాంచి నిను ♦ నచ్చటికే కొనిపోదు నేడు నీ
యక్కఱఁదీర్తు నెట్లయిన ♦ నమ్మరొ! యుమ్మలికమ్మఁ బాయమా! 218
- క॥ నిను బెండ్లాడఁగ వచ్చిన, ఘనుఁ డవ్వడే చనఁడు దనయ ♦ గారంబున కిం
దు నెఱేనిఁ బొంచియుండెడు, ననజేక్షణ! వాని వెదకి ♦ వచ్చెద వేగన్.
- గీ॥ అనిపలుకు కల్కియాదర ♦ మరసివల్లి, యొక్కతామరపాకు నం ♦ చొక్కహృద్య
పద్యములిఖించి బాష్పంబు ♦ పడగనీక, గడ్గదస్వరమొప్పని ♦ క్కరణిజదివె.
- నీ॥ క్షమియింపుమనిన దో ♦ సంబేలచేసితి, వనుటకు బదులేమి ♦ యనఁగవలయు
స్వామివిమామక ♦ సర్వంబునకుననాఁ, బునరుక్తిఁ బలికెదే ♦ యనుటకెల్లు
ఆర్తరక్షాశాలి ♦ వారయుమందునా, అరసిరా నెఱుంగవై ♦ తనిననేమి
పై పజాలను జాగుచతుర! యందున వట్టి, యదయుగఁదలఁచెదే ♦ యనుటకెల్లు
- గీ॥ ఏమనిన నేమితప్పానా ♦ యెఱుంగఁజాల, నన్నియునెఱుంగుపోడవీ ♦ వనఘచరిత!
నీదుదయ నాదుభాగ్యంబు ♦ వాదికేల, తరుణకమనీయరాజమూ ♦ ర్ధస్యతనయ!
- వ. అట్లు చదువసంతసించి లేఖకబుచ్చికొని యాప్రాతివేళిని పల్లియుల్లంబు చల్లనగు
నట్లు పలికి కార్యంబు సమకూర్చెదనని యభయంబొసంగి చని పరిసరస్థలంబుల
వెదకి యొక తమ్మికొలను కెలనఁగూర్చుండియున్న యన్నూతనతరుణుండర
మూర్తిన్ గాంచి లక్షణంబులఁబరికించి గుహుండని నిరూపించి సంతసించి యల్ల
నల్లనడాయక జని ప్రహ్లాభుతయై జోహారుచేసి తన్నుఁదాఁదెలిసికొని వనచరేశ్వ
రుండు ప్రియంగువనినుండి వల్లిక దోడ్కొనిచనినదిమొదలు వల్లిదేవి తనకై
యాయలకథరంబునొంది మదనునిబెదరింపులకదరియు దిలకొనుచున్న యుదంతం
బంతయుఁ జడఁగుగ నెఱిగించి యాయదనునవల్లిని గాఁచుభారము తనయదియని
మృదులోక్తి పిన్నవించి యాకెపంచిన వలపులేఖనర్పించి సంతఁజదివికొని యారసి
యారసికాగ్రేసరుండుమరిసి వేవేగనాపూవుఁబోణిక దోడ్కొనిరమ్ము పొమ్మ
నిన నబ్బిల్లపల్లవాధరి వల్లికజేరి స్కందునివిధంబంతయు నెఱిగించి రహస్యం
బుగ నక్కన్నెమిన్నక దోడ్కొనిపచ్చి యమ్మహాసేనునకు సమర్పించి యీ
హానున్నతీవ, నీధనంబు దీనినెల్లకాలంబెదకజెంది దయతో నేలుకొమ్మన్న
నక్కొమ్మ చెలికారంబున కలరి యుమానుతర డిట్లనియె.

గీ॥ ఇందుముఖ! యెంతదానవీ ♦ విట్లుచెప్ప, వలెనె యనభిజ్ఞుడనె పలుపలుకులేల ?
ఆణిముత్యాలపేరునా యటుత నీదు, చెలియ సత మిడ దీనికై ♦ చింతవలదు.

—* కుమారస్వామి వల్లిదేవితోఁ గ్రీడించుట *—

గీ॥ అన నిదిగొ వత్తునని ధవళాక్షిపురముఁ, జేరె నిర్భీతితోడఁ గుమారుడవుడు
వల్లి నెడఁజేర్చితేర్చె భాజనసుఖముల, వికచక్తైరవగంధముల్ ♦ వెల్లివిసర.

వ. అంతఁ బ్రభాతంబగుటయు.

క॥ వల్లికాగానక యావిడ, తల్లి గృహంబంత వెతికి ♦ దైన్యముతోఁ ద
ద్వల్ల భునితోడఁ జెప్పడు, భిల్లాధ్యక్షుడు వివక్ష ♦ భీషణుడు వడిక. 224

శా॥ ఘోరాకారుల దుర్విచారుల మహా ♦ క్రోధైకసంరంభులక
నీరంధ్రాద్రాసమానవద్దుల మదాం ♦ ధీభూతచేతస్కులక
కై రాతాన్వయముఖ్యులక గొని బెసల్ ♦ గాలింపుచుక వచ్చికాం
తారంబుదొకచోటఁ గాంచె లవలీ ♦ నాళికనేత్రక గుహుక. 225

చ॥ కనిఘనమైన కింకరగొని ♦ కాండములన్నిలుఁగూర్చి యోరి! నా
తనయను మోసగించియిటు ♦ తస్కరణంబొసరించితోర! నీ
తనువిడెకూల్తుఁజూడుమని ♦ దారుణభంగశరమ్ము లేయఁగా
ననుచరులుక బెలంగి వివి ♦ ధాయుధధారల మోడిరాతనిక.

చ॥ ననలెసఁ దాకినట్లు వెన ♦ నారసముల్ వివిధాయుధంబులుక
దనువునఁదాక మ్మణ్ముఖుడు ♦ తన్నికి ధైర్యముఁజెప్పి యాపె నె
మ్మనమును గందకుండ నన ♦ మానమహామహిమాస్పదంబు మో
హనశర మేసి యార్చె శబ ♦ రావళిపైఁ గనుమూసిరంసొట్టుక. 227

మ॥ ఒకయామంబున కాకిరాతకులు చ ♦ రోప్రదేకముక దక్కియు
తృకతక బోవిడి నీల్లుచుక బారలుచుక ♦ ధూఁగాడుచుక లేచుచుక
వికలాకారతనున్న వారలకు మే ♦ ల్విజ్ఞాన భావంబుఁ గూ
ర్చికటాక్షించె గుహుండు భిల్లులును సఁ ♦ ప్రీతాత్మ్యై యత్తటిక. 228

—* భిల్లులు వల్లన్ గుమారునకిచ్చి పెండ్లిచేసి యంపుట *—

చ॥ గుహునిగ నాత్మలోఁ జెలిసి ♦ కొంకుచుఁ జేరి సమస్కరించివే
బహుతరతన్నరాజిఁ బరి ♦ బర్హముగానిడి వల్లిదేవికేల్
గుహునికరంబునందునిచి ♦ కూడిమిఁబెండిలిచేసి దేవ! మా
యహితవిధానముక నయిపు ♦ మరచు వచించిరి యొక్కతీరుగక. 229

ఆ॥ అంతః బాహ్యతేయుః ♦ డవ్వారల ననుగ్ర, హించి వల్లితోడ ♦ నిమ్మొడేరి
దేవసేనకడకుఁ ♦ దెల్విమైచనిమొక్కు, మనుచు వల్లినంపె ♦ నాపె ప్రీతి. 230

క॥ చని దేవసేనకెఱగి ద, యనుబ్రోవుము నీదుదాసి ♦ నమ్మ! యనుడుఁ జ
య్యనసర్వమెఱిగియాపెయు, ననురాగమెసంగ వల్లి ♦ నక్కునఁజేర్చెన్. 231

—* పార్వతీశ్వరులు దేవసేనయు వల్లినజూచి యానందించుట *—

గీ॥ మణ్మఖుండు పురందర ♦ జాతకెలమి, వల్లితెఱఁగెఱిగించి యం ♦ బామహేశ్వ
రులకు వల్లియుఁదాజోత ♦ సలిపివారి, యనుమతివసించెబట్టిద్వ ♦ యంబుతోడ

క॥ ఈ కొమరుసామిచరితముఁ, జోకగఁజదివిన వినినను ♦ జొప్పడు శుభముల్
సేకూర్చువై భవంబులు, శ్రీకరవిఖ్యాతిచేరుఁ ♦ జింతలు దీటున్. 233

వ. అనవుడు సూతునకు మునీంద్రు లిట్లనిరి.

క॥ సంబరమొందితి మిఁక హే, రంబుని చరితంబుఁజెప్పి ♦ రమ్యోక్తుల యెం
దంబందలి కొఱతను దీ, ర్పంబూనుము సూత! పరమ ♦ పావనచరితా! 235

వ. అనుటయు.

ఉ॥ విశ్వజనాభివంద్యపద ♦ వీపరిశోభితమూర్తి! సిద్ధమ
ల్లేశ్వరలింగపాలితమ ♦ హేతలశోభితశైవపూర్ణవా!
శశ్వదుమాశివాంఘ్రిజల ♦ జభ్రమరాయితచిత్త! వీరభ
ద్రేశ్వరసాధ్వీ! సద్వినుత ♦ హృద్యచరిత్ర! పవిత్ర! లక్ష్మమా! 236

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబున

ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

(శ్రీ) శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము.

తృతీయాశ్వాసము.

పతిపండితవంశా

కూపారసుధాంశుతర్క ధి కోవిదవరగో

స్త్రీపత్యంబయబుధభా

వా! పాపాంబానుజాత ధి భవ్యచరిత్రా!

వ. అక్కభకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

— * పార్వతీదేవి గణపతిని సృష్టించి ద్వారమందుంచుట * —

చ॥ ఒకదినమందు హైహయవతి ధి యొద్ద జయావిజయల్ వినోదకే
భివలితసువ్రసంగముల ధి లీలగ నిట్లని రక్క! యొక్క పొం
దికనుడి విస్మయ ద్వారమున ధి నెక్కొను కంకరులెల్ల నీదు నా
యకవశచిత్త లొక్కభటుఁ ధి యైననులేఁ డిట నస్మదీయఁడై.

2

చ॥ శిశునివళంబునన్ గలుగు ధి చేటకులెల్లఁ గు నస్మదీయలే
శివ! యయినకా మనంబలరి ధి చేరదు వారల నీయనుజ్ఞచొ
ప్పవహితవృత్తి ద్వారతల ధి మం దొక దక్షకుఁడుండెనేని వై
భవము గడున్ గడున్ జెలఁగు ధి భావమునంఁకుఁ బ్రమోదమేర్పడుకా.

3

క॥ కావున నొక్క సమగ్ధుని, శ్రీవేలయ సృజించి ద్వార ధి నీమ నుచినిన్
సేవించునతఁడు బాగర, భావములొ నీదు సెలవు ధి పరమేశాసీ!

4

క॥ అనుడు మనోహరమైన నుడి, కనుపడఁగా నలరి యపుడు ధి కాళిక యటులే
యొసరించెదనని వారల, కనె నంతటఁ గొన్ని యమాము ధి లరిగినమోదనన్.

- గీ॥ అఖిలజగదంబ మజ్జనం ♦ బాడుచుండ, ఖండశశిమాళి నందిని ♦ గదిమి వేగ
లోనికేతేరఁగాఁ జూచి ♦ లోకజనని, లజ్జతాత్మయై లేచి త ♦ లంచె నిట్లు. 6
- క॥ చెలులాడినవచనము గడు, ఫలంతం బట్లుసేత ♦ భావ్యం బొకఁడేన్
బలవంతుండు మదీయుండు, గలఁడేన్ ద్వారమున నిట్టి ♦ కష్టంబెటులా. 7
- క॥ భాసితబలవిక్రము గుణ, భాసుగు నొక్కని స్పృశించి ♦ వాకిటనుంచన్
నాసెలవు గీటుదాటక, దాసుండై యెపుడునాదు ♦ ద్వారముఁగాచున్. 8
- గీ॥ అనితలచి యొక్కనాటియహమున జలక, మాడ నుద్వర్తనముచేసి ♦ నట్టిమకిల
చేత నొకబాలు నిర్మించె ♦ నాతతబలు, సర్వలక్షణసంయుతుఁ ♦ జూచుగాత్రు. 9
- చ॥ అమలహిరణ్యవస్త్రముల ♦ సచ్చతరోన్నతరత్నభూషణ
హిమగిరిజాత పుత్రికున ♦ కిచ్చి చిరాయువుగమ్మటంచు ను
త్తమముగ దీపెనల్ సలిపి ♦ తల్లినినేను సుతుండవీవు పే
మమున మదాజ్ఞవర్తిలు కు ♦ మారక! యంచువచింప నాతఁడున్. 10
- క॥ జననీపదననజములకు, ఘనభక్తి నమస్కరించి ♦ కడునమ్ముండై
జనుఁడితఁ డేమిసేయన్, జనుఁ డెప్పుముతల్లి! యనిన ♦ శైలజ వేగన్. 11
- క॥ నాదు గృహద్వారంబున, సాదరమతినుండు మెప్పు ♦ డవధానముతో
నాదుసెలవొంద కేరిని, నీదృష్టిన్ మీఱినీకు ♦ నిపుణమనీషా! 12
- చ॥ అని దృఢమైనయష్టినొకఁ ♦ డాతనికిచ్చి హిమాద్రిజాత నం
దనురుచిరంపునెమ్మొగము ♦ నన్ దనివారఁగ ముద్దులాడి య
క్కునఁగొని కౌగిలించి కడుఁ ♦ గూర్చియెసంగఁగ నిల్చె వాకిటన్
గొనబుగనాతఁ డుండె నవి ♦ కుంతితవైఖరి యష్టిపాణియై. 13

—* గణపతి ద్వారమందు శివునడ్డగించుట *—

- ఉ॥ అంతఁ ద్రిలోకమాత గృహ ♦ మందు యథేచ్ఛ జలంబులాడుచు
న్నంత శివుండు దారసిలి ♦ యాలయమేఁగఁగరా గణేశుండా
యంతకహంత నారయక ♦ యడ్డమువచ్చి మహాత్మ! మందిరా
భ్యంతరమందు మజ్జనము ♦ నాడుచునున్నది మాత యీతఱిన్. 13
- క॥ ఆయమసెలవున్ గొనకయె, డాయఁగఁ బోరాదటకు దృఢంబిదియాటన్
వే యరుగు మరలి వెలుపలి, కీయదనున ననుడు రుద్రుఁడిట్లనిపలికెన్. 15
- క॥ ఎవరని మరలించెదవీ, వనినయగతి మూఢబుద్ధి! ♦ యజ్ఞానమునన్
శివుండ నని దాఁటుచుండఁగఁ, గవిసి గణేశుండు మోఁదెఁఘనతరయష్టిన్. 16

వ. అంత

క॥ కినుకఁగొని శివుఁడు మూర్ఖుఁడఁ! , ననునెఱుంగక మోఁదితీవు ♦ నాథుఁడ నాయి
మున్న కేగుచుండ నిజ వల, దని రోధించెద విదేమ ♦ హంకారమునన్. 17

క॥ అని తిరిగిపోవుచుండఁగఁ, గని గణపతి దండధారఁ ♦ గతినముగా బాఁ
దిన నొచ్చి శంకరుఁడు ప్రియ, భనికరమునుజూచి పలికె ♦ దర్శిద్ధతుఁడై. 18

—* శివుఁడు ప్రమథులను గణపతిపైకిఁ బంపుట *—

చ॥ ఎవ్వఁడో వీఁడు మూర్ఖుఁ డొక ♦ యించుక జ్ఞానములేక ద్వారముం
దివ్విధిఁ గ్రొవ్వునన్ నిలిచి ♦ యెంతయు మీఱుచునున్నవాఁడు మీర్
చివ్వున నారయుం డనుచుఁ ♦ జెప్పి శివుఁడు బహిష్కలంబునన్
దవ్వున నిచ్చియుండఁ బ్రియ ♦ భప్రవరుల్ గడుఁ గ్రోధమూర్తులై. 19

ఉ॥ గాలునిఁజేరి యిట్లనిరి ♦ బాలక ! యెవ్వఁడ? వేల యిట్లు లీ
యాలయభూమిఁజేరితి? న ♦ హంకృతి మృత్యునశంబుఁజెందకే
నైశమ దూగమేగు పున ♦ వారలఁగాంచి హసించి బాలకుం
డేల ప్రలాపముల్? మరలుఁ ♦ డెవ్వఁడనైనను నేమి మీఁకికన్. 20

క॥ మీరెవ్వ? లేటి కిచటికిఁ, జేరితిరి? చనుం డనంగ ♦ శివకింకరు లెం
తే రహి హాస్యముసేయుచు, ధీరథ నిట్లనిరి గణపతికి వేగమునన్. 21

చ॥ శివునకు ద్వారపాలురము ♦ చెచ్చెర నిన్నిటనుండి యంపగా
శివుని యనుజ్ఞచే నిటకుఁ ♦ జేరితి మీవిక వీఁకఁబాసి పొ
మ్మవిలభమైనవల్కిది కటా! యిటు ప్రాణముఁ గోలుపోకు శాం
భవులు మదాంధచిత్తులను ♦ బాలససేయరు విన్ము రూఢిగన్. 22

క॥ ఇరవుగ నాథుఁడు నిజమం, దిరమున కరుదేర నీకు ♦ దీండ్రమదేలా!
మరలుము బిరాన మానిన, సరిపడదికక జేటుమూడుఁ ♦ సత్వరమరయన్. 23

వ. అనిన గణేశుండిట్లనియె.

ఉ॥ నాథుఁడుగాని సర్వసుర ♦ నాథుఁడుగాని మహాత్ముఁడౌ జగ
న్నాథుఁడుగాని యీ యుమకు ♦ నాథుఁడుగా నిపు డిమ్ముజేర సం
రోధముసేయువాడ నన ♦ రోధముఁజేరఁగ వేళగాదు పొం
డోధిషణాఘ్యలార! చన ♦ కుండిన నిందఱుఁ జత్తు రిత్తటిన్. 24

ఆ॥ చేట్లు మూఁడుననుట ♦ సిద్ధమెవ్వరికేని, యిపుడు నాకొ మీకొయెఱుంగవచ్చు
ననుచుఁగదలకున్ ♦ నాప్రేమభేద్రులఁ, బట్టి కొట్టె గట్టి ♦ దిట్టయగుచు.

ఉ॥ అంతట వార లొక్కమొగి † చాగణనాథునిపై కిరా సతం
డంతములేని వికమము † సందుచు నందఱ కన్నిచూపులై
యంతకమ్మూర్తివోలె భయ † దార్శ్నటులన్ బాసరింపుచున్ వడిన్
దంతులపైఁ జొంగు సము † దారహరింద్రమువోలె లీలమై. 26

క॥ కొందఱి మోకాళ్ళను మఱి, కొందఱి పిక్కలను మఱియుఁ † గొందఱి తొడలన్
గొందఱి నడుముల నిఁకనుక, గొందఱి మూఁపులును విఱుగఁ † గొట్టెన్ యప్పిన్.

— * శివుఁడు చండిశ్వరాదులను యుద్ధమునకుఁ బంపుట * —

వ. అంతఁ బ్రమథు లాతని విక్రమంబున కోహటించివచ్చి యాశ్వరుని కాయుపం
తంబంతయు నెఱింగించిన నమ్మహేశ్వరుండు కృద్ధుడై యవ్వారల కిట్లనియె.

ఉ॥ క్షీబులువోలె వచ్చితఱి † కీడ్వడి సిబ్బితఱేక యింద టి
ట్లాబిరు దెవ్వఁడో యరయ † రైతిరి వాఁ డిట కేలవచ్చెనో
ఱాబులు కొట్టుచుందురు క † డంకయు లావదిలేక యూరకే
దేబెలు మీరు పొండికను † ధీరతలేదు రవంతయేనియున్. 28

క॥ చండిశ్వరునికా బేర్లల, దండిమగలఁ బ్రమథభూత † ధారేయుల ను
ద్దండులఁ దోడ్కొని యచటికిఁ, బొండావలికనుపుఁ డిఁకను † బొంగఱ వానిన్.

వ. అనుడు నందికేశుండు మున్నగువారఁ చండిశ్వరాదులకా దోడ్కొని గణపతికా
దారసించి యిట్లనిరి.

క॥ చనెదవ ? లేదా ? యీ యద, నున మిత్తినిఁ జేరెదవు కఁనుంగొను మిఁక నీ
ఘనత యది సాగిరాదన, విని యతఁడు మదికాదలంచె † వేగపడ కిటుల్.

గీ॥ తనసెలవులేక యొరులను † ద్వారభూమి, మీఱసీకుచునియెదల్లి † మేరమీఱి
వీర లీఠి దాడికి † వెడలుచుండి, రకట ! కర్తవ్యమెద్దియో † యరయఁజాల. 30

— * ద్వారమందలి యలుకుడును విజయ పార్వతిదేవికిఁ జెప్పట * —

వ. అని తలంచుచున్నసమయంబునందు ద్వారదేశంబందలి కోలాహలంబాలించి
గిరిజాప్రియసఖయగు విజయ యరుడెంచి యచ్చటి వృత్తాంతంబంతయు సరసి
మరిసి మహేశ్వరికడకేగి యవ్విశేషంబశేషంబుగ నెఱింగించి యిట్లనియె.

గీ॥ శంకరుఁడు తద్గణంబులు † శంకలేక, మన గణాధీశుఁ బొదువఁగఁ † దనరి రిట్లు
భవదవసరంబుఁజూడక † పాడిదప్పి, హఠముతో వారు చేరు టింపనుచితంబు.

క॥ మనగణపతి యొక్కనినై, నను జొరసీయండు శివగణము లెంతయు రం
తొనరఁగ పలుంకృతిసేయుచు, ననికిఁ దొడరుచున్నవారలరయు మిఁక శివా !

గీ॥ ఎల్లవిధముల గణపతిన్ ♦ డిల్లవఱచి, భవనమొందుదు రిక శివ ♦ పద్మధవగులు
అదియుమనకెతయునుజగు ♦ ప్పాచహంబు, అరిసిన రింపుమిగుడుంబ ♦ ద్దాయతాక్షి!

చ॥ శివుడును జాపలాత్మఁడయి ♦ చీటికిమాటికి నిమ్ముజేయ నీ
యవసరవేళఁ గన్గొనఁ డ♦హంకృతిఁ జూపుచునుండు నివ్వ డీ
యవినయమేల? బాలకుని ♦ నల్లరిపెట్టుట యేటి కల్పమా
వ్యవధికి నోర్వలేఁడొకా! భ♦వాదృశు లీయది మెత్తరే శివా! 38

చ॥ అనిన గిరింద్రాపుత్రి హృద♦యంబునఁ బంతముఁబట్టి భర్త య
ష్టానరిచినట్టి పట్టునల ♦ యున్ బ్రమభేందుగిల దొమ్మిమోటున
ర్తనము నెఱింగి సఖ్యభిమ ♦ తంబును నారసి కాఁగలట్టిదా
నని యనిపెన్ జెలిన్ నిజగ ♦ జాగ్రణి చెంగటికిఁ రయంబునన్. 39

ఉ॥ ఆపెయుఁ బోయి యిట్లనియె ♦ నా గణమూర్తికి మేలుచేసి తీ
వీ పురుషుల్ నినున్ జెనక ♦ నెఱుఁచె యెంతటివాగు వీరి యా
టోవము సాగివచ్చునె యి ♦ టుల్ జయధుర్యుఁడైన నీకడన్
రూపఱి పోదు రిద్ది యను♦రూపము నీకుఁ గుమారచంద్రమా! 40

గీ॥ అనుడు గణపతి యానంద♦మతిశయాల్లఁ, బొంగి తలపాగఁదీర్చితో♦డంగియనికి
సంకమాస్ఫాసన మొనర్చి ♦ యభవగణముఁబలిచియిల్లు నెబ్బరంబు♦పెంపు వెలయ.

మ॥ గిరిజాసూనుఁడ నేను మీర లహిగా♦త్మేయూరయోభాగ్రిణుల్
దరమైనన్ ననుగెల్పి పొం డవలకున్ ♦ దర్పంబు లేకున్న నీ
శ్వరుఁ జేరన్ జనుఁ డిద్ది నిర్ణయము ద్వా♦స్థ శ్రేష్ఠులాగా! మహే
శ్వరి దావారికుఁ డీతఁ డిరలు శివా♦ష్టపాలకుల్ బల్లిదుల్. 42

మ॥ పలుజన్యంబుల నారితేఱినఘనుల్ ♦ ప్రాధాత్యకుల్ పెక్కురీ
రలు నేనొక్కఁడ బాలకుండ సమగా♦రంభాసభిజ్ఞు డనీ
కలహంబందిక నాకు లోహొదవినన్ ♦ గాదేర కఖ్యాతి మీ
వలన్ బాటిల మీకు శంకరున కం♦బాదేవికిఁ జేకులున్. 43

క॥ అది దెలిసికొని దిటంబుగఁ, గదనమునకు దిగుడు సమర♦కౌశలు లని పెం
పొదవఁగఁ జెప్పిన లజ్జా, స్పదులై వా రీశుకడకుఁ ♦ జని యని రిట్టుల్. 44

గీ॥ అంబికాపుత్రుఁడటదేవ! ♦ యనుపమాన,బలుఁడుబాలుఁడుపెచ్చుగఁ♦బ్రబలియున్న
వాఁడు ఘోరాజి నోర్వగ ♦ నలయుఁగాని, వాని నలఁతుల దీర్పగ♦విశముకాదు.

క॥ అని తెగఁజెప్పిన విని శివుఁ, డును మదియోజించి నిజవి♦బులె యన్యముగా
దున్గొంద్రీతనయ చేసిన, పని యిది యిపు డేమిసేయ♦వలయునో యరయన్.

గీ॥ వినయమును జూపినట్లైనఁ బెలఁదికిఁ శుఁడోడెనని యాడుదురులోకుఁ లొక్కవరుస
నాయెడలనిగ్రహముఁ సేయఁ నాతి కగు నె,యగునుగాక ఫలంబొందుఁ నగజ నిజము.

క॥ కానున్నది కాఁగల దిఁక, సేనలతో మీరలెల్లఁ ♦ జేరి యనీకం
బే నడుపుఁ డరయుచుండెదఁ, బై నేనన వారలెల్ల ♦ బలిసినచేవఁ 48

గీ॥ ప్రమథభూతగణములోని బల్లిదులగు, జోదులను దోడుకొనియుమాఁ నూను వీర
భద్రునిక గూడుకొని కడుఁ బడిగరాణి, వాసముఁ గాచు నగ్గణఁ వరునిఁ జేరి.

చ॥ తడవిఁక నేల బాలకు నుఁ దారతఁ బట్టుఁడు కొట్టుఁ డిప్పుడీ
తఁడు పొనరించుచేదియొ యుఁ దారవదాగ్రాణియంచు పోచ్చుగా
దుడుకుఁడనెంబు మీఱఁ గడుఁ తొందరతోఁ జెలరేగి యార్చుచుఁ
బుడుతనిపై వడిఁ బడిరి ♦ భూరికృపాణగదాప్రహస్తులై. 50

—* ప్రమథ గణపతుల యుద్ధము *

చ॥ అతఁడును సింహపోతమటు ♦ లద్భుతవీరిఁ దొడంగి నింగి ను
ద్ధతగతిఁజేరి ఘోరతరఁ దండమాతిఁ బ్రమథోగ్రసైన్యసం
హతుల నదల్చుచుఁ జదిపె ♦ నష్టునవికృముఁ దేటిచూడనేఁ
మతిసారిదయ్యె నెవ్వరికి ♦ మ్రోన్పడుచుండిరి యొక్కతీరుగఁ. 51

వ. మఱియు నగ్గణాధీశ్వరుండు

క॥ కొందఱి పొట్టల మఱియును, గొందఱి చెట్టలను ఘటియుఁ ♦ గొందఱి తలలఁ
గొందఱి యక్కుల నిఁకనుఁ, గొందఱి ముక్కులను బగుల ♦ గొట్టెఁ యప్పిఁ.

క॥ కొందఱు మడిసిరి మఱియుం, గొందఱు ప్రాణాంత్యదశను ♦ గొనియుండి రిక్కఁ
గొందఱు నురుమై సురిగిరి, కొందఱు భిన్నాంగులగుచుఁ ♦ గూలిరి పెలుచక్క.

ఆ॥ ప్రబాదండధారఁ ♦ బ్రమథభూతగణంబు, నోలి నేలఁబెట్టి ♦ కాలఁజమురు
చున్నఁ దెరలిమరలియువ్వెత్తుగా వెఱ, చఱచి యొక్కకేవఁ ♦ బఱచుచుండ.

క॥ చని మఱుఖుండు వారలఁ, గని యొక బాలకున కెదురుఁగా నిబ్బంగిఁ
బెనుకూటముతోఁ జేరియు, వెనుకొని పాతెదరె యదరి ♦ వీఁడిదులారా! 55

ఉ॥ చావరె యెల్లకాలమిటు ♦ శాశ్వతమే యొడ లిట్లు పాఠినఁ
బోవదె తేజముఁ యశముఁ ♦ బుణ్యము సర్వము భీరులార! మే
ల్గానలదే పమండిఁకను ♦ గావఁగ వచ్చెద నేను ధీరసం
భావితవృత్తిఁ గైకొనుడు ♦ భద్రము లొందుడు రండు పూన్కిమై. 56

గీ॥ అనుచువారల మరలించి, యద్రుజాకు, మూరు డత్తటి గణనాథుఁ ♦ దారసించి
వికృమాన్నతిఁ గన్గొని. ♦ వేడ్కఁ జెంది, డెందమం దెంతయేని నానందమొంది,

- ఉ॥ ఈతనిఁ జూడఁ దోచు మది ♦ కెంతయు మచ్చికఁగుచ్చి కౌగిటఁ
బ్రాతిగఁజేర్ప సన్నిహిత ♦ బాంధవవర్యులకన్న మిన్నయై
యీతఁడు గానుపించు నిక ♦ నెట్లుల నీతనితోడఁ బోరుదున్
జేతము చెమ్మగిల్ల నికఁ ♦ జేసెడిదే మిపు డాతురంబునన్. 58
- గీ॥ కోకనదతుల్యమై మేల్మీఁ ♦ గొమరుమీఱు, వీనిమేనున బాణముల్ విడుచుటెట్లు
లేకయుండిన నీతఁడలోకశక్తి, నిపుడు నన్నేచునేమొకో ♦ యేస్తనూపి. 59
- క॥ ఇల “తూంత్యాభీరు” వనెడు, పలుకన్ దలఁపంగ యుద్ధ ♦ పద్ధతియె కడున్
జెలుపుగఁదోచెడనైన నను, బలికెద నిలు లితనితోడఁ ♦ పౌఢిదలిర్పన్. 60

— * కుమారస్వామి గణపతిని దారపించి సంభాషించుట * —

- ఉ॥ ఓ గణనాథవర్య! వినుమో ఘనవిక్రమధుర్య! యిట్లు లీ
నీ గణపై న్యమున్ జదువ ♦ నేరిమియానాకొ! చూడు వచ్చితిన్
నే గరిమంబు శోభిలగ ♦ నీవిక నన్నిట డాయు మగ్గిలో
బాగుగ నగ్గి తేజరిలు ♦ పల్కలు చూపలు లుగ్గడింపఁగన్. 61
- గీ॥ అనినవిని గణనాయకుం ♦ డంబికాత, నూజుగన్గొని తత్సాక్షి ♦ కోజ మెచ్చి
దురముచాలించి స్కందును ♦ దురునుగాంచి, యిట్లుతలపోసె జిత్తమం ♦ దింపుగదుర.
- గీ॥ తోడఁబుట్టువునలెనాకు ♦ దోచెనీతఁ, డితనిగన్గఁగిట ♦ నెనయుపొంటె
యుపతపించుచునున్నది ♦ యుల్లనుకట, పోరుమా నెదనికవీని ♦ పొందుఁగోరి.
- వ. అనితలఁచి మహాసేనువచనంబులను బ్రీతుండై యొక్కింతమిన్నకున్న నత్తఱి
గణపై నికులు గుమారానలంబనంబున నేచి దండతోమరపరశుకృపాణపాణులై
యొక్కవంకఁ గుచూరుండదల్చి మరలించుచున్నను, మరలక గణనాథున్
బొదువఁబోవుచున్న నతండు మరల వారల గొంటుదనమ్మునకుఁగినిసి యంటరాక
యంబరంబునకెగసి ప్రియమాత్రాండుని పగిది దుర్నిరీక్షుండై.
- చ॥ కసియెసఁగన్ సుపన్ధుఁ డుర ♦ గమ్ముల బిట్టరఁజీల్చినట్లు పె
క్కనమగు నేడ్వెఱన్ గవిసి ♦ కాలసు జేతను దండధారనున్
గనవొనరింపుచుండఁ గణ ♦ కాండము నయ్యెడ ప్పగ్గుఖుండు సం
తన మెసఁగంగఁగాంచుచు ను ♦ దారతమై బొగడెన్ గణాధిపున్. 65
- చ॥ ఎరగలిదిచ్చు పెచ్చడరి ♦ యెంతయుఁ గాననభూజరాజి ను
దురగతిఁగాల్చు లేవఁ గడు ♦ దోర్బలధుర్యుఁడితండు సేనలన్
దరమిడి కూల్చుచుండఁ బెడి ♦ దంబగు దండహతిన్ రయంబునన్
గడువరద తోడఁడితఁ డవిముంతవిక్రముఁ డెల్లధంగులన్. 66

క॥ ఉఱక తరవాయుఁగొని యిం, దటి నివ్విధి మృందఁజేయు ♦ దత్తు నితని ని
త్తఱి దఱిసి యెదుర నేనియఁ, బొఱిఁగొను నితఁడెల్లఁ బ్రమథభూతగణములఁ.

— * విష్ణోద్దిదేవతలు శివసహాయార్థమై యుద్ధమునకు వచ్చుట * —

వ॥ అని శక్తిఁగొని సమరంబునకుఁదొడరుచున్నంత నత్తఱి నారదప్రబోధితులై
హరిహరణ్యగ రాభద్రఖిలగీ గ్యాణశిరోమణు లాత్మపై న్యంబులతో మహేశ్వర
సహాయార్థంబై వచ్చి తదీయాంఘ్రివద్దంబుల కెఱిగి నిలిచిన పరమేశ్వరుండందుఁ
బితామహున కిట్లనియె. 68

ఉ॥ ఒక్కఁడు దుండగిఁడు కమ ♦ లోద్భవ! మద్భవహతోరణంబునం
దుక్కునఁజేరి యడ్డుపడి ♦ యుద్భవ భూతగణాధినాథులఁ
జక్కడఁగించుచుండె భుజ ♦ సార మపార మదేమిచెప్పుదుఁ
గ్రక్కున వానిఁజేరి యొడి ♦ కమ్మునఁ దేర్పఁగఁబూను మీవికఁ. 69

అ॥ అనుడు దేవ! యల్లఁయని పితామహుఁడు ద్వా, స్థలినిఁజేరిప్రమథ ♦ దమనజూచి
తఱియఁబోవుచుండ ♦ దండంబునఁమోఁది, దాడిఁబెరికి యొడ్చి ♦ ధాత్రిఁదోసి.

క॥ దివిషత్తై న్యంబులునుఁ, సవనవగాఁ జేరుచున్న ♦ జాడఁగని జయా
సువభూటి యుమకు ద్వార, స్థవిశేషములెల్లఁ దెలుప ♦ శైలజ యంతఁ. 71

గీ॥ కొమరునకు యుద్ధమొనరింపఁ ♦ ఘోరఖడ్గ
మొకఁడు గద యొఁడు బంపి య ♦ త్యుత్కటాగ్ర
హం బినుమడింప శక్తిద్య ♦ యంబు సృష్టి
చేసి యంపెను సుతునకు ♦ బాసటగను. 72

వ॥ అట్టి శక్తిద్యయంబునం దొక్కతె యంజనాద్రిసంకాశయై విశాలంబగు ముఖ
గహ్వరంబువిప్పి ప్రమథదేవసైన్యంబుల మ్రింగుచుండె మఱియొకతె విద్యుత్ప్రింగా
కృతియై బహుహస్తసమన్వితయై భయంకరయై యాదితేయప్రాయక్తాయుధం
బులనెల్ల గ్రహించి వాని మరల దివిజలపైఁ బడవేయుచుండె నంత గణేశ్వరుండు
సంతుష్టుండై మాతృప్రేషితంబులగు గదాకౌఠేయకంబులఁగొని పరమానందం
బునఁ బ్రమథామర ఘాహినుల నాఘశంబుఁగొనుచుండె నయ్యవసరంబునఁ
బ్రమథామరపర్వులెల్ల రాత్మంబులందు.

క॥ పోరఁగలే మీతనితో, ధీరుండితఁ డొకఁడె గలఁచి ♦ తీరుఁ మమ్ముఁ
బారావారమునెల్లను, గారింపదె మందరం బొకఁడు పూర్వమునఁ. 74

క॥ ఎండైనఁ బోదమనినఁ, సందగుపడ దితని యెదురఁ ♦ జావే శరణం
బిందనుచు వందురుచు మృతి, జెడిది గణనాధుని గదఁచే నొక్కమొగి. 75

- ఉ॥ ఈతనిఁ జూడఁ దోచు మది † కెంతయు మచ్చికఁగ్రుచ్చి కౌగిటఁ
బ్రాతెగఁజేర్చ సన్నిహిత † బాంధవవర్మలకన్న మిన్నయై
యీతఁడు గానుపించు నిక † నెట్టుల నీతనితోడఁ బోరుదున్
జేతము చెమ్మగిల్ల నికఁ † జేసెడిదే మిపు డాతురంబునన్. 58
- గీ॥ కోకనదతుల్యమై మేల్మీఁ † గొమరుమీటు, వీనిమేనున బాణముల్ † విడుచుటెట్లు
లేకయుండిన నీతఁడల్లోకకత్తి, నిపుడు నన్నేచునేమొకో † యేప్రసూపి. 59
- క॥ ఇల “తౌంత్యాభీరు” వనెడు, పలుకన్ దలఁపంగ యుద్ధ † పద్ధతీయె కడున్
జెలుపుగఁదోచెడునై నను, ఒలికెద నిటు లితనితోడఁ † జౌగ్గిదలిర్పన్. 60

— * కుమారస్వామి గణపతిని దారసించి సంభాషించుట * —

- ఉ॥ ఓ గణనాథవర్య! వినుమో ఘనవిక్రమధుర్య! యిట్టు లీ
నీ గణసై న్యమున్ జదుప † నేరిమియానానా! చూడు వచ్చితిన్
నే గరిమంబు శోభిలగ † నీవిక నన్నిట డాయు మగ్గిలో
బాగుగ నగ్గి తేజరిలు † పల్కలు చూపలు లుగ్గడింపఁగన్. 61
- గీ॥ అనినవిని గణనాయకుం † డంబికాత, నూజుగన్గొని తత్సాక్షి † కోజ మెచ్చి
దురముచాలించి స్కందును † దురునుగాంచి, యిట్లుతలపోసె జిత్తమం † దింపుగదుర.
- గీ॥ తోడఁబుట్టువునలెనాకు † దోచెనీతఁ, డీతనిగనఁ గౌగిట † నెనయుపొంటె
యుపతపించుచునున్నది † యుల్లనుకట, పోరుమా నెదనికవీని † పొందుఁగోరి.
- వ. అనితలంచి మహాసేనువచనంబులకుఁ బ్రీతుండై యొక్కింతమిన్నకున్న నత్తటి
గణసైనికులు గుమారావలంబనంబున నేచి దండతోమరపరశుకృపాణపాణులై
యొక్కవంకఁ గుమారుండదల్చి మరలించుచున్నను, మరలక గణనాథున్
బొదువఁజూపుచున్న నతండు మరల వారల గొంటుదనమ్మునకుఁగినిసి యంటరాక
యంబరంబునకెగసి ప్రియమాత్రాండుని పగిది దుర్నిరీక్షుండై.
- చ॥ కసియెసఁగన్ సుపర్ణుఁ డుర † గమ్ముల బిట్టరఁజీల్చినట్టు వె
క్కునమగు నేడైటన్ గవిసి † కాలను జేతను దండధారనున్
గనవొనరింపుచుండె గణ † కాండము నయ్యెడ మఱ్ఱాఖుండు సం
తనమెసఁగంగఁగొంచుచు ను † దారతమై బాగడెన్ గణాధిపున్. 65
- చ॥ ఎరగలిచిచ్చు పెచ్చడరి † యెంతయుఁ గాననభూజరాజి ను
ధురగతిఁగొల్పుతేవఁ గడు † దోర్బలధుర్యుడితండు సేనలన్
దోరమిడి తూల్పుచుండె బెడి † దంబగు దండహతిన్ రయంబునన్
నామరస తేజఁదీర్చు డవికుంజితవృమ్మఁ డెల్లభంగులన్.

క॥ ఉజ్జ్వల తరవానిఁగొని యిం, దటి నివ్వెడి మృందఁజేయు ♦ దక్షు నితని ని
త్తఁజి దఱిసి యెదుర నేనియుఁ, బొటఁగొను నితఁడెల్లఁ బ్రమథభూతగణములన్.

— * విష్ణోద్దిదేవతలు శివసహాయార్థమై యుద్ధమునకు వచ్చుట * —

వ॥ అని శక్తిఁగొని సమరంబునకుఁదొడరుచున్నంత నత్తఁజి నారదప్రబోధితులై
హరిహరణ్యగ రాధ్యఖిలగీ గ్యాణశిరోమణు లాత్మవైన్యంబులతో మహేశ్వర
సహాయార్థంబైవచ్చి తదీహంఘ్రివద్దంబుల కెఱిగి నిలిచిన పరమేశ్వరుండందుఁ
బితామహున కిట్లనియె. 68

ఉ॥ ఒక్కఁడు దుండగీడు కమ ♦ లోద్భవ! మద్భహతోరణంబునం
దుక్కునఁజేరి యడ్డుపడి ♦ యుద్భుత భూతగణాధినాథులన్
జక్కడఁగించుచుండె భుజ ♦ సార మపార మదేమిచెప్పుదున్
గ్రక్కున వానిఁజేరి యొడి ♦ కమ్మునఁ దేర్పఁగఁబూను మీవికన్. 69

అ॥ అనుడు దేవ! యల్లఁయని పితామహుడు ద్వా, స్థనినిఁజేఁవ్రమథ ♦ దమనజూచి
తఱియఁబోవుచుండ ♦ దండంబునన్ మోఁది, దాడిఁబెరికి యీడ్చి ♦ ధాత్రిఁదోసె.

క॥ దివిషత్తైన్యంబులునున్, సవనవగాఁ జేరుచున్న ♦ జాడఁగని జయా
సువభూటి యుమకు ద్వార, స్థవిశేషములెల్లఁ దెలుప ♦ శైలజ యంతన్. 71

గీ॥ కొమరునకు యుద్ధమొనరింపఁ ♦ ఘోరఖడ్గ
మొకఁడు గద యొండు బంపి య ♦ త్యుత్కటాగ్ర
హం బినుమడింప శక్తిద్య ♦ యంబు సృష్టి
చేసి యంపెను సుతునకు ♦ బాసటగను. 72

వ॥ అట్టి శక్తిద్యయంబునం దొక్కతె యంజనాద్రిసంకాశయై విశాలంబగు ముఖ
గవ్వారంబువిప్పి ప్రమథదేవపైన్యంబుల మ్రింగుచుండె మఱియొకతె విద్యుత్ప్రింగా
కృతిమై బహుహస్తసమన్వితయై భయంకరయై యాదితేయప్రయక్తాయుధం
బులనెల్ల గ్రహించి వాని మరల దివిజలపైఁ బడవేయుచుండె నంత గణేశ్వరుండు
సంతుష్టుండై మాతృప్రేషితంబులగు గదాకౌఠేయంబులఁగొని పరమానందం
బునఁ బ్రమథామర వాహినుల నాఘశనంబుఁగొనుచుండె నయ్యవసరంబునఁ
బ్రమథామరవద్యులెల్ల రాత్మంబులందు.

క॥ పోరఁగలే మీతనితో, ధీరుండితఁ డొక్కఁడె గలఁచి ♦ తీరున్ మమ్మున్
బారావారము నెల్లను, గారింపదె మందరం బొక్కఁడు పూర్వమునన్. 74

క॥ ఎండైన బోదమనినన్, సందగుపడె దితని యెదురఁ ♦ జావే శరణం
బిందనుచు పండురుచు మృతి, జెడిది గణనాథుని గదాచే నొక్కమొగిన్. 75

గీ॥ అచ్చరలు పుష్పచందన ♦ హస్తలగుచు

జడలనిలిచిరి సంగ్రామ ♦ జయమరయుచు

మునులు గంధర్వులును మహా ♦ మోడమొదవ

జూచుచుండిరి కలను బల్ ♦ చోద్యమెసంగ.

వ. ఇట్లు పౌలయకాలాభీలంబై యున్న నయ్యధ్దంబునం దించుకడవ్వలనున్న సైనిక
ప్రవరులు గణేశ్వరుని మహాహావప్రకారంబును వఖ్యుఖివీరిభదురల యాదా
సీన్యంబునుగాంచి గణనాథాన్ని కింధనంబులుగాజాలక వ్రాణాతులై హరుణ్ణేరి
యవ్యధంబంతయుఁదెలుప నత్తటి నారఁర్చి సమీపించి మహాదేవునకిట్లనియె.

గీ॥ యే! నీలీగాదె యీతీరు సకల, మఖభూతిప్రమథగణా ♦ హంకృతిక హ
రించుపొంటె రచించితి ♦ వెంచియిట్లు, కావుమిఁకఁ బ్రమథాసుర ♦ గణమునెల్ల.

—* శివఁడు విష్ణుదులతో యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ. అనిచెప్పి చన సంత దుద్రిండమర్చి తుండై నారాయణప్రముఖ నిఖిలామరమూల
బలంబును బ్రమథమూలబలంబునుగొని యాలంబునకు నడిచినంతి వారందఱాగణ
పాలుక జట్టుముట్టి వివిధాయుధపరంపరలబోదున నతండాభీలుండై నిష్క్రమరులు
కన్నులతో నేరికిఁజూడగానితేజంబుతో సందఱకు బెగడుబుట్టింపుచుఁ గృపాణ
గదాచండధారల బలంబులనెల్లఁ బీనుఁగు పెంబులఁజేసి నారాయణుకగదిసి,

ఉ॥ ఉరమున నొక్కపెట్ట గద ♦ నుద్ధతివైచిన నాతఁ డల్లి వి
స్ఫురితశరంబులక బొదివి ♦ భూచినదంబునఁబేర్చి యార్చినక
మరల గణేశుఁ డుగ్మిడయి ♦ మండుచుఁ జండగదాగ్రధారతో
సరసిజనాభ గుండెఁ బెలు ♦ చక బగిలించె సురల్ జలింపఁగక.

80

వ. అంత వెన్నుండు విషణ్ణుండై హరుణ్ణేరి యిట్లనియె

81

చ॥ విరుదుమగండు పోరు గడు ♦ బెట్టిద మీతనితోడ సత్యసం
గరమున గెల్వఁజాల మిది ♦ కార్యముగా దిఁకఁ గుట్రఁబన్ని యే
తెఱఁగుననైనఁ జంపవలె ♦ దేవ! యశంగ ననంగవైరి య
చ్చెరువునుజెంది యిట్లనియె ♦ శ్రీవతి కేవుఁదనర్పఁజేయుచుక.

82

మ॥ వినుమానంబగుఁగాదె యొక్క శిశు వీ ♦ బృందారకశ్రేణి ని
ల్లెనకంబొప్ప నెదిర్చి తూల్చెఁ బ్రమథా ♦ హీనప్రతాపాన్ని నీ
రసమొప్పుక బొలియించె దావకమహిమా ♦ క్రీష్ణారవీర్యంబు నీ
రసముకజేసి కలంచె నేన యిఁకఁ గ ♦ ర్జంబొప్ప నిర్జించెదక.

83

న. అనిన విని శార్ఙ్గపాణి లజ్జితుండై

క॥ కైలాటంబునఁ దక్కఁగ, బాలుని గెలువంగఁ దరమె † భర్త! యనుచు న
న్నాళికాక్షుఁడు శక్తుల, నోలం బొనరించి మరల † నుద్ధతిఁ గవిసెన్. 84

చ॥ గణపతి యంతఁ గేశవునిఁ † గ్రహ్మన ఘోరగదాప్రియుక్తభీ
మణతర సాతమొప్పు భుజ † సంధుల మోదిన వైరివీరమా
రణచణమైన చక్రమున † రాక్షసమర్దనుఁ డగ్గదన్ మహా
రణనమెసంగఁ దుర్గించె నమ † రప్రకరంబు కరంబు పొంగఁగన్. 85

గీ॥ గణవరుండల్లి యగ్గదా † ఖండములను, దిరుగ విష్ణునిపై వేయఁగరుడుఁడొడిసి
మెక్కుతునియలఁజేసి పేరుక్కుమెఱసె, నర్భకుండంతనాగ్రహ † నిర్భరుఁడయి.

చ॥ ఎగసి కరసయ్యపిహతి † నేడైఱఁ బత్రరథేంద్రముార్థమున్
బగిలిచి కైటభాంతకుని † ఫాలము వ్రయ్యలుసేయ నాతఁ డె
చ్చుగ మెయి నొచ్చి నేలఁబడఁ † జూచి పినాకధరుండు శూల మె
త్తగ గణభర్త యప్పిహతి † దాని ధరన్ బడవేసె నుద్ధతిన్. 87

ఉ॥ అంతనె యంతకాంతకుఁ డ † హంకృతిమీఱఁ బినాక మెత్త ర
వ్వంతయు వంతలేక యచ † లాధిపనందనకూర్మిపట్టి బ
ల్వంతగ దానిఁగూడఁ బడ † వేసి భువిన్ బరమేశు మోఁదె దు
ద్ధాంతతరోరుదండహతి; † దాన హరుండు కరంబు రువ్వుడై. 88

—* శివుఁడు త్రిశూలముచే గణపతి తలనఱుకుట *—

క॥ అమితోద్ధతిఁగదిసి త్రిశూ, లముచే గణనాథుశిరము † లాఘవముగఁచే
దముచేసి యార్చె జయఘో, వముచేసిరి ప్రమథదేవ † సత్తములంతన్. 89

క॥ తప్పెటలు మృదంగంబులు, డప్పులు కాహళములును ఘ † శంబులు ఘంటల్
గొప్పగ వాద్యముచేసిరి, యప్సర మేశ్వరుని రణజ † యా శంసముగాన్. 90

గీ॥ శివుఁడు కోపంబుడిగి బాలు † శిరసుఁజూచి
వగచె నెంతయు దూఱైక † వశ్యుఁడగుచు
వీరభద్రుఁడు గుహ్మఁడును † విష్ణు వజ్రుఁడు
గూడ నాత్మములందు బల్ † కుందిరవుడు.

—* నారదుఁడు పార్వతికి గణపతిమరణంబుఁ జెప్పట *—

గీ॥ నారదుండవు డంబికన్ † జేరి మొక్కి, సర్వమెఱిగించి యిట్లనెఁజనని! యిపుడు
వట్టువిడువకు మెందేని † నిట్టిఘోర, చరితములఁ గనినామె యి † జ్జగమునందు.

వ. అనిచెప్పి యంతగ్రానంబుఁజెంద నంత నమ్మహాదేవి.

గీ॥ తగు నెయిటు దుర్జయముసేయ ♦ ధవుడు ప్రమథ
వరులు సురలును గూడియి ♦ వ్యటున నిష్ప
జేమిసేయఁగఁచగు నెట ♦ కేగనలయు
ననుచు మనమున వనరి హి ♦ మాదితినయ.

94

మ॥ తగునే సోదరతుల్యుడై యలరునా ♦ దామోదరుం డివ్విధి
బగతో నాదుకుమారకు జదుపఁగా ♦ బల్ పన్నికన్ బన్నిమూఁ
కగ జేజేలఁ బురస్కరించికొని దుష్కార్యం బిటుల్ నల్పుటి
మ్ముగ నీ పాపఫలంబులక గుడువరే ♦ పొంగార కంగారునన్.

95

వ. అని తత్క్షణంబున

గీ॥ వేలుపులనెల్ల వేవేగ ♦ వెతకి చంపుఁ, డనుచుఁ బుట్టించె శక్తుల ♦ నాక్షణంబు
నమితసంఖ్యగ నవ్వారఁ లాయుధములఁ, గొనిచనిరి ద్వారభూమికి ♦ ఘోరరీతి.

వ. అంత.

క॥ జయ మేలని యగ్గించె వి, జయ లగ్నొనరించితనియె ♦ సకలాభిజనుల్
జయశబ్దము లొనరింపుచు, నయముగఁ గొండాడి రదిగి నందన ఘనతన్.

97

చ॥ శివుఁ డటఁ దానొనర్చిన య ♦ చేష్టకుఁ జాలఁగఁ జింతచేసి యు
దృవమగుచున్న దుఃఖమును ♦ బాటఁగఁదోలి గిరింద్రకన్యకా
భవనముఁ జేరఁబోవకయె ♦ పన్నుగఁజేరె సభాలయంబు నా
దివిజులు గ్రమ్మరన్ బయలు ♦ దేటుచునుండఁగ నొక్కపాటునన్.

98

గీ॥ ఖంజ కాళి కరాళి బగళయు ఛిన్న, మస్తయు విలంబమస్త ధూమవతి సిద్ధ
విద్య మాతంగియును దారవిద్య కుబ్జ, ఆమహావిద్య మున్నగునాహ్వయముల.

గీ॥ వెలయు శక్తులు వేనవేల్ ♦ వింటికెగసి, కోధఘూర్ణితమూర్తులై ♦ ఘోరరీతి
నగ్నిదరికొనిమండెడు ♦ నట్టులేచి, సకలదిక్కుల నరయుచు ♦ సత్వరమున.

చ॥ నఱకుఁడు త్రొంచు డడ్డవడి ♦ నాకచరాధములందు నొక్కనిన్
బఱవఁగనీయకుండుఁ డిటఁ ♦ బట్టివలార్నుండటంచు శక్తులే
డైత నలుమూలలన్ గవిసి ♦ తేకువ మూకలఁ జాట్టుముట్టఁగా
మఱకువనొంది నాకచర ♦ మండలి యొండెడఁ గాంచ కార్తులై.

101

చ॥ ఒదుగుటకై నలేదు తెరు ♦ వొండెడ వీరలనోటఁ గూలనే
యదనుఘటిల్లె నిష్ట ప్రళి ♦ యంబగు కైవడిదోచె నెట్టులీ
యది గడవంగ నేర్తుమని ♦ యార్తిని గుంది పురందరాదులుక
బెదరుచు నాల్గుమూలకు ♦ వీటిడులె పరుగెఱి రత టిన్.

102

క॥ ఎచ్చోటకేగి కనుగొనఁ, నచ్చోట నాశక్తులడరి ♦ మాన్యకుహరముల్
విచ్చి సురావళి నెల్లను, విచ్చలవిడి మ్రింగుచుండ ♦ ఔషధాందికడున్. 103

క॥ మొట్టొయియెడి వారలు, కుట్టలనికఁ జూడఁనుచు ♦ గొణగెడు వారల్
దుట్టునఁ జెడఁకువారలు, మిట్టుంబల్లంబుఁ గనక ♦ మిడికెడవారల్. 104

నీ॥ బ్రతుకఁగావలెని ♦ పరుగెత్తి కనక గ, భీలున గంగలోఁ ♦ గూలువారు
కూలినవారలఁ ♦ గూడచూడక యల్లె, వారిపైఁబడి యందె ♦ చేరువారు
చీల్చుకు మ్రింగఁ ♦ శివశక్తియని తమ, లోఁ దామెమ్మొక్కుచు ♦ లోఁగువారు
నచ్చెరాపెనుమిత్తి ♦ చచ్చితిమంచని, వెల్లకిలబడి ♦ డొల్లువారు

గీ॥ బలులనిత్తుము కొలుతుమే ♦ పాపలకును, మీదుపేర్ల నే పిలుతుమి ♦ మీదతల్లు
లనుచు శక్తులచేఁ జిక్కి ♦ యఱచువారు, నైరి యాక్షణమందు దివ్యజనులంత.

— * విష్ణ్వదులు మునులను బార్వతీదేవియొద్ద కనవుట * —

చ॥ గొడగొని శక్తులిట్టు లతి ♦ కోపనలై ప్రమథామరావళిన్
గదిసి యదీర్ఘభంగి సురు ♦ గంగనొసర్చుచు నార్పుచున్ గడున్
మదమున వీరస్మృత్తము ల ♦ మర్పుచుఁ గేరుచు సంహృతికియీ
స్పదలయి మీఱుటన్ గని య ♦ జప్రముఖామరవహ్య లేకమై. 106

గీ॥ తలరి యంబిక చేసె నీ ♦ దండనంబు, మనకు నెల్లర కిద్దాని ♦ మాన్వదరమె?
ఆ జగన్మాత కెప్పు డీ ♦ యలుకదీరు, నంతవట్టిటు సంక్షోభ ♦ మమరియుండు. 107

చ॥ అనియుఁ బరాంబఁజేరుటకు ♦ నాత్మమునం దగు దీములేక తా
ర్థ్యులను నారదున్ బిలిచి ♦ భాధరరాజసుతాగ్రహంబుఁ దీ
ర్చును బనుపంగ వారలు గ ♦ రంబు భయంబును భక్తిగాల న
జ్ఞననినిజేరి మ్రొక్కి యిటు ♦ సాంత్యనమొప్పఁగఁ బల్కి రిమ్ముగన్. 108

చ॥ శివ! జగదంబ! చండిక! వి ♦ చిత్రకళామయమూర్తి! దివ్యవై
భవ! శుభకీర్తి! శక్తి! శివ ♦ భామిని! నీవ జగత్ప్రసూతివై
యవనసమర్థవయ్యుఁ బ్రల ♦ యావహవౌదువు తల్లి! శాంతిఁగా
న్ము! వికలమయ్యె సర్వజగ ♦ మున్ బ్రతికింపు! ఘృణాస్వరూపిణీ! 109

గీ॥ ఇల్లు నుతియించి మ్రొక్కిన ♦ యీశురాజ్ఞి
దివ్యమునులను గనియు నె ♦ ద్రియును బలుక
కున్న నంబనుగని జోహా ♦ రొసఁగి మరల
నంజలులఁజేసి యిట్లని ♦ రవుడు మునులు. 100

క॥ తమియింపుము పరమేశ్వరి! తమియింపుము సకలలోకజననీ! యింక నే
రములన్ దావకసంతా, నమెకద! యీ జగ మఖిలమ ♦ నకా శివ యంతన్.

క॥ ఇంచుక కనికరమున మ, న్నించి యాటుల్ మునులతో న ♦ నియె నాదు సుతం
డంచితముగ జీవితంజై, మించిన తేజంబు మెఱయ ♦ మెలగెడు నేనిన్. 111

క॥ వానిని మీరెల్లగు స, న్నానముతోఁ గొలుచునెడల ♦ మానెద నీ మీ
దీనత యని నుడువఁగ న, మౌనములరి చెప్పిగా య ♦ మరచర్యులన్. 112

గీ॥ వారలును సంతసించి యవ్వముదేవు, కడకుఁజని యవ్విధ బెల్ల ♦ నుడివిఁమొక్కి
దయనుగోరిన నాతఁ డుదారబుద్ధి, తోడ నిట్లనిపల్కె సం ♦ తోసమొదవ. 113

గీ॥ చనుఁ డుదగ్గిశఁగూరిచి ♦ చక్కనందఁ, దొలుతి నేజంత వగువడుఁ ♦ దొడఁదిదాని
శిరసుఁదెగ వేసియిక్క శేఁబరముఁనందుఁ, గూర్చుఁడద్రావఁగూర్చులు ♦ నలుసాఁగు.

క॥ అని సెలవొసఁగఁగ నింద్రా, ద్యౌఁ మేఘులు బాలువిగ ♦ హఁ దెచ్చి రయం
బున నీటఁగడిగి యర్చన, మునుజేసి నితాంతహర్ష ♦ పూర్ణాత్మకులై. 115

ఆ॥ ఉత్తరాశక్తై మ ♦ హోద్యమంబున నేగఁ, గరటి యేకదంత ♦ కంబొకండు
గానువట్ట మస్త ♦ కంబుఁజేదించి య, చ్చటిఁదెచ్చి కూర్చి ♦ శంభుఁజూచి 116

—* శివుఁడు గణపతిని డీవంపఁజేయుట *

ఉ॥ దేవ! జగంబులెల్ల భవ ♦ దీయమహాజముచేతఁ బుట్టి ను
శ్రీవిలసిల్లుఁగాదె యిటు ♦ చెల్వగు తానక తేజమిందు సం
భావితరీతిఁ జేర్చియింక ♦ బాలుని జీవితంజేయుమన్న భ
ద్రావహమూర్తి తత్తనువు ♦ నం దమృతాంచితవృష్టినిచుడున్. 117

గీ॥ అంత నిద్దురమేల్కొంచి నల్లు బాలుఁ, డలఁత యొక్కింతలేకయె ♦ హాయియలర
జీవితండయి కూర్చుండెఁజెలఁగిదివిజ, వరులు మునులును సంతోషభరితులైరి.

—* పార్వతీదేవి కుమారులనురల్పము *

క॥ గిరిజాదేవికి బాలుని, సరగునఁ జూపింప నాపె ♦ సంతోసమునన్
గరమలరి సురలఁ బ్రేమఘృతఁ, గరుణాలోకనములొప్పఁ ♦ గాంచెబియమునన్.

చ॥ కడువడి సంతసంబెసఁగఁగా నుతు నక్కనఁజేర్చి మోము ము
ద్దిడి రుచిరాంబరంబులను ♦ నిష్ఠమఃశీమయభూషణంబులన్
బెడఁగుగనిచ్చి దీవెనలఁ ♦ బేర్చి నొసంగె దదాజ్ఞతోడ ము
న్నడరిన శక్తులెల్లకు ద ♦ యూర్పదలొచు దొలంగి రన్దనిన్. 120

మ॥ సురలక్ష్మీశ్వరుఁ దోడి తెచ్చి సుతునిన్ ♦ జూపించి రంతన్ మహే
శ్వరి యానందితచిత్తమై సుతు నిజే ♦ శానాంకమందుంచె నా
వర్షమేఘంబును దచ్చిరంబువయి ది ♦ వ్యత్రేగుబంధంబునన్
నానంద జేసి ముగిసికొని ♦ నాగాబసేసారగన్. 121

—* శివుడు గణపతిః బ్రహ్మదేవునితో నుపనయనము నేయించుట *—

గీ॥ వీడు సమీపగణేశుడై శాశ్వతమున నితః, శూలము నొసంగి బమ్మనఁ జూడనతఁడు
శివుని చిత్తమెఱిగి పేదఁ జేసిహరిచ్చి, కారిముగ నుపనయనంబుఁ గఁగెమఁగూర్చి.
వ. నిఖిలామ్నాయచయంబుతో గాయత్రినిచ్చి కుండికయు నక్షమాలయు నొసంగఁ
బరమేశ్వరియు నమూల్యరత్నాభరణంబులతో సశరచాపగదాఖడ్గంబులనొసంగి
గారవించె దామోదరుండు నామోదంబున నిభ్యపారభ్యవిభాసితంబగు వన
మాలయుఁ జక్రంబునొసంగి మన్నించె నంత సకలమరపరిమళవర్ణబెల్ల నగ్గణా
ధీశున్ గాంచి నమస్కరించి యనేకరత్నపదలర్పించి యర్పించిరంత గణేశుండు
సంతోషుండు నిజజనకాంఘ్రిపద్మంబులకుఁ బ్రణమిల్లి హరివిరించనులకును నార
దాదిదైవమునులకును వందనచిహ్నిన వారందఱానందితులై పెల్లుగ నాశీర్వాదించి
ప్రేమింపిరంత శివుండు పుత్రున్ జూచి. 123

గీ॥ బాలకుడనయ్య నీవిట్లు ప్రార్థవిక్ర, మంబు నెఱుపితి శక్తికొఁ మరుడవౌట
నిరఁజిఁజివెంచుగఁ జేశుడవయి, సుఖములొందుము నిచ్చలునుభగమూర్తి!

—* శివుడు గణపతి కగ్రీపూజ్యత నొసంగుట *—

వ. మఱియును

ఉ॥ నేనును విష్ణు నీశలునఁ నెట్టన లోకమునందు సర్వస
న్మానమఁ తోడఁ బూజలను మానుగఁ గొందుమొ యట్లై నీవునున్
శ్రీనెఱయంగ సర్వసురఁ సిద్ధనిశాచరమానుషారగా
లీనియతార్చనంబులను లీలగనొందు మనిందితోన్నతిన్. 125

వ. అందుగూడ.

క॥ మాకన్నను దక్కిన సుర, లోకంబునకన్న నీవు లోకమున మొదల్
చేకొనెదుగాక పూజల, శ్రీకరగుణసాంద్ర! సర్వఁ సిద్ధగణేంద్ర! 126
క॥ విను మఖిలకార్యముల నా, దిని నిను బూజించి జనులు దృఢతఁ గ్రియాసి
ద్ధినిగొనెదరు విఘ్నంబులఁ గనకుండెద రెపుడు దేవఁ గణపతి! జగతిన్.

—* శివుడు గణపతివ్రతంబుఁ జెప్పట *—

గీ॥ భాద్రశుద్ధచతుర్థి ను దృఢముఁజెంది, నాడవగుట నాదివసంబు నన్ దృఢర్చ
నంబు నేమంబుగాఁగ నొ నర్తు రెల్ల, వారు వారికి మేలు సే కూరఁగలదు.
గీ॥ సింధురాస్యుడవౌటచే సింధురమునఁ, బూజితుడవయిమిక్కిలి పొంగుఁగాంతు
వల్లెదూర్వాఙ్మూర్త్యులఁ నధికమైన, హర్ష మొందెద వార్యాముఖాబ్జహేళి!

క॥ ప్రశివత్పరమున భవదప, చితి నిత్తిక్రియందు భక్తిఁ ♦ జేయఁగవలయున్
బ్రతిజనుడును జేయనిచో, వెతలడు నవ్వాడు విఘ్న ♦ వేధతుఁడునున్.

ఆ॥ ఈ చతుర్థినుండి ♦ యేడాదిఁజ క్షిప్తు, నీ సమర్చనంబు ♦ నిత్యమును నొ
నర్చు టిది వ్రతంబు ♦ నగజాకుమారక!, నర్వసిద్ధిదంబు ♦ శర్మకరము. 131

వ. అద్దాని విధానం బెఱింగింతు వినుము.

ఆ॥ భాద్రాసితచతుర్థిఁ ♦ బ్రాతరారంభకా, లమున వేగ మజ్జ ♦ నము నొనర్చి
నిత్యకర్మములను ♦ నెఱవేర్చి విజ్ఞాతా, బ్రాహ్మణులను బిల్వ ♦ వలయు భక్తి.

క॥ మృత్తికతో నేనియు భా, స్వత్తరధాతువులనేని ♦ బవడముతో నేన్
జత్తాకర్షకముగ గణ, సత్తమ! నీ విగ్రహంబు ♦ సలుపఁగవలయున్. 133

ఆ॥ మంటపం బమర్చి ♦ మంచిగ నీవిగ్ర, హముఁ బ్రతిష్ఠచేసి ♦ యర్చనంబు
సల్పవలయు ఘోడ ♦ శప్రకారోపచా, రముల మంత్రపూర్వకముగ విధిగ. 134

నీ॥ మల్లె మొల్లయు బొండు♦మల్లె సంపగి జాజి, విరజాది నాగకే ♦ సరము కొండ
గోగుమోదుగు రేల♦గోరంట సురపొన్న, పొన్నమంకెన తుమ్మి ♦ పొగడగడిమ
మొగలిమున్నగువాని ♦ పూలబొందమ్మలఁ, జెందొవపోవుల ♦ శీతలసియు
మాతేడు జమ్మి యమ్మచ్చి విష్ణుక్రాంత, యుమ్మెత్తదానిమ్మ ♦ యుత్తరేణి

గీ॥ రేగు జిల్లేడు వాకుడు ♦ రేల దేన, దారి వావిలి రావి గ ♦ స్నేరు మద్ది
మావిదాసానిగలిజేరు ♦ మరువము మొద, లగుతరులపత్రిఁబూజనే♦యంగవలయు.

వ. మఱియు నిక దూర్వాఙ్గురార్చనంబందు వితస్తిమాతప్రమాణంబులుగను
త్ర్యంగంబులుగను మూలవర్జితంబులుగనుండుదూర్వాఙ్గురంబుల నూటయొక్క
టిఁగానిఁ బక్షాంతరంబందు నిరువదియొక్కటిఁగాని యర్పించి పూజింపవలయును.

గీ॥ చెలఁగియురువదియొకకుడు♦ములనుసరఁటి, పండ్లు పెంకాయలునుజామ♦ పండ్లు వెలగ
పండ్లు చెఱకులు నేరేడు ♦ పండ్లు దాక్షి, పండ్లు నై వేద్యమిడవలె♦భక్తి మెఱయ.

వ. అనంతరంబందు.

గీ॥ భక్త్యుభోజ్యాదియతముగఁ ♦ బ్రాణన ముచ్చ, రింపుచు మహానివేదనం♦ బింపుమైర
చింపవలెనంతి బ్రాహ్మణశ్రేణితోడ, నాప్రసాదంబు భుజియింపనగుజగమున.

వ॥ ఇట్లాకవత్సరంబు పూజించి వ్రతంబుసల్పి యవ్వల నుద్యాపనంబుసేయవలయు
సద్దాని విధంబెఱింగించెద,

— * గణపతి వ్రతాద్యాపన విధానము * —

గీ॥ అష్టాశోషణునాతఁ దో ♦ యంబులాడి, మంటపంబునఁ గలశంబు ♦ మర్చి స్వర్ణ
ఘటితహాభవదీయవి ♦ గ్రహమువస్త్ర, యుగ్మముననుంచిపూజించుటావ్యవంత.

గీ॥ స్థండిలముఁగూర్చియుం దప్తు ♦ దశమునందు, నగ్గిని బ్రతిష్ఠచేసి వే ♦ దాభిహిత వి
ధానముగ హవనముచేసి ♦ ద్వాదశాగ్ర, జన్మలకును సువాసిని ♦ జనములకును.

గీ॥ వటుయుగమునకుఁ దనివిగ♦భక్ష్యభోజ, నమునుదాంబూలదక్షిణల్♦గ్రమముగానొ
సంగి రే వేగి యమ్మటునటి యహంబు, నందు నుద్వాసనంబు సే♦యంగవలయు

వ. అటుపిమ్మట నాకలశంబును సవస్త్రయుగ్మంబైన సౌవర్ణప్రతిమను దక్షిణతో
నాచార్యునకొసంగి యాశీర్వచనంబుఁ బడయవలయు నీయది యుద్వాపనవిధానం
బిత్రైఱం గెవ్వరాచరింతు రట్టివారు విఘ్నలేశంబేనిఁ గాంచక సర్వసిద్ధులన్ జెంది
యఖిలసుఖంబులఁ దనియుదు రిది సత్యం బెల్లవర్ణంబులవారలు స్త్రీలు పురుషులీ
వ్రతంబాచరించి వాంఛితార్థంబు లొందుదురుఁగాకయని సంతఁ దత్రత్యదేవముని
వరులెల్లరుఁ బ్రత్యయ మొప్పార నమ్మహావ్రతం బీశ్వరసాన్నిధ్యంబున నెరపి
గణనాథు ననేకసువస్తువిస్తారంబుల నర్చించి కృతార్థులగుడు నమ్మహాత్మవం
బెల్ల నీక్షించి యమ్మహాదేవరాజ్ఞి యత్యంతానందంబునఁబాదలె నయ్యవసరం
బున దేవమందుభిధ్వానంబు లేపు మిగిలిసెలఁగె గంధర్వాప్సరోగీత నృత్తంబులు
బహుభంగుల వెలసె బుష్పవర్షంబులు గురిసె సంత నారాయణప్రముఖాఖిల
గీర్వాణశిరోమణులును మునులును దమపరిజనములతోఁ బరమేశ్వరానుమతి
స్వస్థానంబుల కరిగిరి మహేశ్వరుండును సంతృప్తయగు మహేశ్వరిన్ గారవించి
లోకరక్షార్థ మఖిలసౌఖ్యంబులఁ జెందుచుండెనని సూతుండు శౌనకాదిమునులన్
గాంచియిట్లనియె.

క॥ ఈవిఘ్నేశానజనుక, హవనచరితంబుఁ గూర్చి ♦ బరియింప వినం
గా వజ్రులన్ సిద్ధులు నా, నావిధవోన్నతులతో జ ♦ నంబులకు భువిన్. 144

క॥ అనవిని మునివరు లపు డిం, కను శుశ్రూషులయి యని ర ♦ కలుషచరిత ! నీ
కనదమృతరసమయోక్తుల, వినిపింపుము మీఁదికథను ♦ వేడుక నిటులే.

వ. అని యడిగిన సూతుండిట్లనియె.

చ॥ గిరివరకన్యకాశివు లొ ♦ గిన్ సుతయుగ్మముతోడ సంబరం
బురువుగ నొందుచున్ గరము ♦ నున్నతి నుండిరి తారకాచిసిం
ధురముఖులున్ బరస్పరము ♦ తోసము నివ్వటిలంగఁ బ్రేముడిన్
వజ్రులుచు నుండి రెంతయు సు ♦ పర్వవరుల్ దముఁగాంచి మెచ్చగఁ. 146

క॥ సర్వగణేశ్వరపట్టము, శర్వుం డార్యయును స్వాత్మ ♦ జన్మలయిన నా
యిర్వురలో నొకనికె గడు, హర్వుగఁ గట్టన్ దలంప ♦ సంత రయమునన్.

క॥ శరజన్మండు దనకనియున్, గరివదనుడు దనకె యనియు ♦ గాఢస్పృహ
భరులై తలిదండ్రిల వే, సరఁజేయఁగ పరిసి యొక్క ♦ చక్కటివారల్. ॥గీ॥

గీ॥ కొడుకులను బిల్చియనిట్లు ♦ గొంతులేక, యెవఁడుమీయిద్దఱుండు భూ ♦ యివ్వశక్తి
భూప్రదక్షిణ మొనరించి ♦ మొదటనిటకు, జేరు వానికి బట్టంబు ♦ చెందఁగలదు.

క॥ ఇది మేమొనరించిన ప, న్నిదమీయది మీర లెవరు ♦ నెఱవేర్చిన న
య్యది వాని కిడెదమనఁ బే, న్నిదమునఁగదలెను గుహుండు ♦ పుడమిఁదిరుగఁగాన్.

ప. అంత నవ్విధంబారసి హేరంబుండు లంబోదరుండౌటకు మిగులఁ జెంతించి.

చ॥ అటమటఁజెంది కుంది తన ♦ కయ్యది దుర్లభమంచు నమ్మదో
త్కటముఖుఁ డప్పు సేయనది ♦ గాంచక యొక్క యుపాయమెంచి యూ
రటఁగొని తల్లిదండ్రులఁ ద్వ ♦ రన్ దరిసింది కడున్ బ్రవత్తిలం
పటుడయి మొక్కి యిట్లనియె ♦ మంజుతరోక్తుల యుక్తిపెంపునన్. 152

శా॥ తల్లీ! తండ్రీ! భవత్పదాష్టముల ను ♦ పృథ్వీకై బూజింప నే
నల్లంబుండు దలంచినాడఁ గరుణన్ ♦ యోజించి యద్దాని నా
కుల్లాసం బిడుడంచు నాజ్ఞఁగొని ర ♦ తోడ్పాత్రపీఠిక విరా
జల్లన్ వారలఁజేర్చి కొల్చి ప్రణతి ♦ స్థేమాభిరామాకృతిన్. 153

గీ॥ వెరవునఁ బ్రదక్షిణంబుల ♦ నిరువదొక్క
మాటు లొనరించి మొక్కి యి ♦ మృష్టిఁ బల్కె
గట్టుఁ డీక మీరు నాకు సా ♦ కతముమెఱయ
నకలగఁనాథపట్టంబు ♦ సత్వరముగ. 154

మ॥ అనిసన్ వారలు నీవె ముందు సకలా ♦ హర్యాటపీఠీర్థప
త్తినవిస్ఫూర్ణితభూస్థలికాదిదిగి రాఁదధ్యంబుగా నీకె య
ఘనపట్టంబు నొసంగువార మన న ♦ గ్రంథేభవక్తుండు పా
వనమా నాకృతి సల్పినాడ నసకృద్వారంబు లంబాపితల్ ! 155

ఆ॥ అనిన నిండుయండి ♦ యవని నెట్టులఁజుట్టి, వచ్చినాడవనిన ♦ వక్రితుండుఁ
డనియె యుష్మదంక్రివనరుహార్చనమును, దమప్రదక్షిణములఁ ♦ దలఁపుఁడత్య.

చ॥ ఇరువదియొక్కమాటు తమ ♦ కిప్పు ప్రదక్షిణ వందనంబులన్
సరవిగ నల్చి భూభ్రమణ ♦ సత్ఫల మిర్వదియొక్కమాటు నే
వెరవునఁగొంటి శాస్త్రములు ♦ వేదము లిక్కరణిన్ వచింపఁగా
నరయరె యేటికైత్రేఁగు ♦ నాలముసేయ జగత్కుటుంబకుల్ ! 157

గీ॥ తల్లిదండ్రుల సన్నిధి ♦ నుల్లసిలుచు, వేటుభూముల కేగుట ♦ వెట్టిగాదె ?
ఘోరవిడి కుమారుడొప్పుట్ల ♦ పెరిమెయమరె, నాకు మీకృప నిట్లు ను ♦ శ్లోకులార !

సీ॥ తల్లిదండ్రుల పదోపకముఁ బోలుగలే, దాకాశగంగా మ ధి హాజలంబు
మాతాపితలతో న ధి మానతఁ గనజాల, రఖల గీర్వాణమా ధి డాగ్రమణులు
జననీజనకుల పూ ధి జనముతో సరిబోల, దేదేవపూజనం ధి బేనిఁ బుడమి
పూర్వపుణ్యములేక ధి పొసఁగునే యెవ్వారి, కవ్వారి పూజనం ధి బ్రహ్మలేక

గీ॥ తమకు వేఁజెప్పవాడనే ధి తథ్యమరసి, సరళమతి యుష్మదుక్తిసామ్యము నెంచి
సేయుఁ డిఁక గణమూర్ధాభిషిక్తుఁగాఁగ, జాగుసేయక నను గృహజలధులార!

—* పార్వతీసరమేశ్వరులు గజాననునకు గణేశపట్టంబుఁ గట్టుట *—

వ. అనినంత.

క॥ సూటియగు సామజాన్యుని, మాటలను దదీయబుద్ధి ధి మత్కృతిని మదిన్
బాటించి పార్వతీశివు, లాటంకములేక పూని ధి రట్లానరింపన్.

160

సీ॥ నగరుఁ గై సేయఁబంచి గ ధి ణములఁ బిల్వఁ
బంచి యాక్షణమందు నిబ్బరపు పూన్కి
గంధసింధురవదనునిఁ ధి గరుణతోఁ గ
నత్కనకపీఠి నుంచి గాఢనములు నెలఁగ.

161

వ. దివ్యగంగాకృపీటంబుల నభిషేకించి దుకూలపరిధానోత్తరీయంబులఁ గట్టనిచ్చి నవ
రత్నఖచితాస్తావదకరీటకుండలోర్మికల ముక్తాహారంబుల వివిధమణిభూషణంబుల
నొసంగి యఖిలగణాధిపాధపట్టంబుఁగట్టి రాసమయంబున సర్వామగులును బ్రమథ
భూతగణంబులు హేరంబు దోరంబుమీఱ ననేకవిధంబులఁ బూజించి కొలిచిరంత
వడాన్యుండు వేగంబున నిలామండలం బెల్లఁదిరిగి రోజుచువచ్చి తల్లిదండ్రుల
కెఱిగించినఁ గ్రొంచారి కవ్వార లట జరిగిన వృత్తాంతంబంతయుఁ దెలిసిన నతండు
బమ్మెరవోయి యఖిలక్షోణీవృద్ధక్షిణాయాసక్షోభితుండై నను బిళ్ళారిబుద్ధివైశద్యం
బున కలరి తిలీక్షన్ గొని మిన్నకున్నంతఁ గొన్నిదినంబులమోదట.

—* విశ్వరూపుఁడు తనకూతుల నిర్వ్వరను గణపతికిచ్చి పెండ్లిసేయుట *—

గీ॥ విశ్వరూపప్రజాపతి ధి విఘ్ననాయ, కునకుఁ దనసుతలనొసంగఁ ధి గూర్మితోడ
వచ్చి శివుసర్ధిగోరుడు ధి వామ దేవుఁ, డనుమతింపఁగ నాతఁ డాహ్లాదమొంది.

చ॥ హిమగిరిజాశివానుమతి ధి సీక్ష్ముడతండు మహిమాత్మవంబుఁ బె
ల్లమరిచి సిద్ధి బుద్ధియను ధి నాత్మజలక్ గణభర్తకిచ్చి యు
క్తముగ వివాహమున్ సలిపెఁ ధి గాంచనగర్భునిదొట్టి మేటులొ
నమరులు వశానులున్ ఋషులు ధి హర్షమునొంది చెలంగిరెంతయున్.

164

చ॥ తథేకు మెఱుంగు చూక్కులును † దద్దయుముద్దులుగుల్కు నెన్నడల్
బెఱుకుజూరంగు బంగరపు † బింకపు గుచ్చకవల్ గడున్ గడున్
హుళికిగఁదోచు నెన్నడుము † లొప్పెడు నొప్పులకుప్పలొసతుల్
బలితపుబాళిగొల్పు గణ † పాలకుఁ డొందె గడించిసాఖ్యముల్.

165

—* గణపతి కిద్దఱు భార్యలం దిద్దఱు పుత్రులు జన్మించుట *—

గీ॥ కొంతకాలంబు జరుగ నా † కోమలాంగు, లందు సిద్ధికి డేమాఖ్యుఁ † డల్ల బుద్ధి
కమర లాభాఖ్యుఁ డాత్మజ † లవతరించి, మించి రంచితవై భవా † మేయలగుచు.
వ. అటమీఁదఁ బార్వతీపర మేశ్వరులు వధూద్వయంబులతోడనొప్పు పుత్త్రీద్వ
యంబుతోడను పాత్రులతోడను నిరతిశయనిత్యానందంబునఁ బొదలుచుండి
రిచ్చరిత్రం బఖిల పాపఘ్నంబు భోగమోక్షప్రదం బిద్ధాని నాదరంబునఁ జదివిన
వినివారలందు.

—* ఫల కృతి *—

సీ॥ విద్యార్థియగువాఁడు † విద్యనుజెందు ద్ర, వ్యార్థియానతఁడు ద్ర † వ్యంబుఁజెందుఁ
గన్వార్థియగువాఁడు † గన్లునుజెందెఁడు, బుత్కార్థియగువాఁడు † పుత్తులఁగను
భోగార్థియగువాఁడు † భోగములన్ జెందు, మోక్షార్థియగువాఁడు † ముక్తి నొందు
రాజ్యార్థియగువాఁడు † రాజ్యమాజ్ఞించు య, శోర్థియానతఁడు † యశముఁబడయు
గీ॥ రుక్మఁడై కుందునట్టిఁడా † రోగ్యమొందు, ఋణభక్తాంతఁడొందును † ఋణవిముక్తి
గొప్ప యిక్కట్టులందు గఁగ్గోలువఁడెడు, వాఁడు నిర్వృత్తిఁజెందును † వాస్తవంబు.
వ. అనిచెప్పిన నూతునకు శౌనకాదిమునులు మహాత్మా! యింకను బార్వతీశ్వరుల
లీల వేఱొక్కఁ డెఱింగింపుమనుటయు నతం డిట్లనియె.

క॥ శుంభద్యుజవిక్రమనం, రంభులు జంభారిముఖను † రభయంకరులౌ
శుంభనిశుంభాసురులు వి, జృంభించి జగంబులేచ † సేగిఁగొని సురల్. 170

—* బ్రహ్మదేవుఁడు శుంభనిశుంభ వధకై శివునియొద్దకు వచ్చుట *—

గీ॥ ధాతుకీర్తిగై యవ్వారి † దౌష్ట్యమెల్ల, నుడువ నాతఁడు గనలి యన్యూనమైన
పరిణామజిహ్వారసి † వామదేవు, వలని కేతెంచి వారి కా † వర ముఁదెలిపి.

ఉ॥ వీరల కేను మఱ్ఱు పృథి † వీధిసుతాప్త! వరం బొసంగితిన్
బూరుషులేరు వారలను † బొంకమణంపఁగఁజాలనట్లుగా
సారసగంధి పూరుషుఁడై సంగతిఁజెందని జోటి వారలన్

శివారణమణిఁబొసంగితిన్ † మంటయదయ్యె జగత్ప్రియంబునన్.

172

చ॥ ఇలఁగల పైదలుల్ నలుపు † తెంతయు దుర్లభ మిట్టికార్య మీ
లలిత భవత్పురంధ్రయె ల † లత్కగుణామతి యొక్క కన్యయై
చెలఁగి వధింపఁగావలయుఁ † జెచ్చెర ఘోరనిశాచరద్వయిన్
ఫలమెదియేనిఁ బన్ని తిద † శక్రియమున్ బొనరింపు మీశ్వరా ! 173

—* శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ గాళియనిన నామెగినిసి నిప్పురోక్తులాడుట *

గీ॥ అనుచుఁబ్రార్థించినట్టి స్వ † యంభుమూర్తి, కవ్వరంబిచ్చి పంపి ని † జాత్మమందు
వెరపునరయుచు నొకనాటి † వేశేఁగాళి, యనిహసించెనునిందించి † నట్టు లుమను.

ఉ॥ అనుడి విన్నతోడనే యఁగాత్మజ వెగ్గలమైన యల్కెదఁ
బూని మహేశు రోషభర † పూరితదృష్టులఁజూచి యిట్లనెఁ
గానవె నాటనుండి ననుఁ † గాళిగ నీకిటు బ్రీతిలేనిచో
మానక యిన్నినాళ్ళిటుల † మ్రాన్పడనేల కలాపభూషణా ! 175

ఉ॥ కూరిమిలేని నాదురతిఁ † గోరుదువీ వెటు లిక్కఁతాన నే
మారునిఁగాల్చిపోయి తను † మానముసేయక నేనె ముగ్ధునై
చేరితిఁ బట్టుఁబట్టి యిటు † చెల్వగు నేచెలియేని దానయై
పూరుషుఁగోరి చేరు నది † పొందు నవజ్ఞ దృఢంబుగా ధరన్. 176

చ॥ మగనికిఁ బ్రీతిలేని యల † మానిని జవ్వనమేనిఁ జెల్వమే
నగు పనిఁగాయ. వెన్నె లటు † లక్కట ! యెట్టిచుఖంబులేనియున్
మగువల కింపొఁగింపవలె † మంచిగఁ గాంతుఁడు గారవించకే
వెగటుఁగొనంగ నిక్కముగ † వెక్కనమా తను వెంచి చూడఁగన్. 177

గీ॥ కానఁబాసెద వేగనీ † కాలవర్ణ, తనువు వేరొకఁడేనియుఁ † దనువుదాల్తుఁ
దాల్పకుండిన నేమనితల్ల డిలుచుఁ, బాన్పువిడియవ్వలకునేగి † పద్మగంధి. 178

అ॥ వెక్కి వెక్కి యేడ్చి † విభునక్కిల్లనుదేవ !, సెలవుచేయు తపముఁ † జేయుదాన
ననుచు గద్గదస్వరాంచితయై వేడు, కొనఁగఁజూచి విశ్వగురుఁడు వెఱచి.

ఉ॥ కెందలిరాకుఁబోడి ! యిటు † కేళిగ నాడిన నా నుడిన్ మనం
బందుఁ దలంచి యల్లదవె ? † యందముఁ జందమునందు నీకు నే
సుందరి యీడురాఁగలుగుఁ † జూడఁగఁ దప్పెదియేని నాదు వా
క్కందుఁ గనన్బడన్ సయిపు † మంఘులవ్రాలి యొనన్తు సేవలన్. 180

ఉ॥ నీయెడ నాకు వేడుక జ † నింపకయున్న నికెందుఁగల్గునో
పాయకయెంచు మాతృమున † భామరొ ! వేమటు చెప్పనే ? యీ
స్థాయదనంతవిష్టపవి † భానితనంతతి కీవు తల్లివై
శ్రీయలరారుచుందు విఁక † సిద్ధము తండ్రిని నే నెఱుంగుమా !

గీ॥ అట్లగుటఁజేసి నీయందు ♦ సరతి నాకు, నెట్లులేర్పడు నిక మన ♦ యివ్వఁజందు
సురతలాలన మరునిచేఁజొప్పడినది, కా దతినికన్నమున్న జగంబుపొడమె.

గీ॥ విను పృథగ్దనరతి కలిఁవేళ! పంచ, బాణుఁ గారకుఁగాఁగ నేర్పఱచినాఁడ
నటులుగాకున్న మన్మథు ♦ నస్తమింపఁ, జేసి నినుఁ బెండ్లియాడుట ♦ సిద్ధమగునె?

క॥ మరుఁడును నను వేల్పులతో, సరిగఁదలఁచి కలఁచి భస్మ ♦ సాత్కృతుఁడయ్యెన్
గిరిజ! జగత్ప్రాణార్థం, బరయుము మన యిహ్మరకు వి ♦ హారం ఒవనిక. 184

ఉ॥ ఇత్తఱిఁ బల్కుఁగూడ నిక ♦ నేదియొగాని జగచ్ఛుభార్థమే
హత్తఁగఁ దోఁచు నద్ది భవ ♦ దాత్మవశంబయి పొల్చు నింతలో
బిత్తరి! రిత్తయల్క నికఁ ♦ బెంపొనరింపకు సాకతమ్మునక
జిత్తమునందు నీ చరణ ♦ సేవకుఁగాఁగ నెఱుంగవో ననున్. 185

గీ॥ ఇట్లు పరిపరివిధముల ♦ నీశ్వరుండు, గట్టురాచూలి కాత్మవై ♦ కల్మషణఁపఁ
జాల వాచాలత దనర్ప ♦ సాంత్యనంబు, చేసినను దేహక నితాంత ♦ చింతతోడ.

గీ॥ వేడినిట్టూర్పు విడిచి పూఁబోడి యనియె
యిచ్చకములాడి నన్నింక ♦ నేచఁబోకు
నీదు చాటూక్తులకు లోఁగి ♦ నేను దెలివి
మాలి వంచింపఁబడితి నీలిల నిపుడు. 187

గీ॥ మగనికిఁ బ్రియగాకున్న ♦ మగువప్రాణ, ములను బాయఁగఁదగు నట్లుఁజూనకున్నఁ
దెగినదని యెల్ల వారలు ♦ నగుదురెందు, నవని యున్నంతకాలంబు ♦ హలహలగళ!

ఉ॥ ఎంతయు నీకు నాతనువు ♦ హేయముగాఁ గనుపట్టకున్న ని
ష్టింతటి కోర్చి నన్నిటల ♦ నెల్లిదమాడెదె కాళియంచు? నే
నింతటి నల్పుదాననగు ♦ టింతయు దోసము నీదిలేదు త
న్వంతముసేయుదున్ జదురు ♦ లాడకు' నీవిక మేటి మచ్చికక. 189

—* పార్వతీదేవి తపసుసేయుటకై శివుని సెలివడుగుట *

గీ॥ స్త్రీలయందెట్లు కార్ణవంబుఁచెడ్డయనుచు, ఘనులు పలుకుదు రద్దాసఁగాథతపము
చేసి పాయుదునైల్వంబుఁ ♦ జెలఁగియిచట, నుండఁగానోపనడ్డఁకిఁయుడుగుమార్గ!

గీ॥ అనినవిని శంకరుఁడు దర ♦ హాస మమర, నిట్లునె విరిఁబోణి! నీ ♦ కేట తపసు
పాయఁగాఁజేతుఁగార్ణమి ♦ ప్పాటనేను, లేక నీచేని బాయఁగ ♦ లేవె చెవును.

నా అనిన మహాదేవి యిట్లునియె.

ఉ॥ ఒల్లను సీసహాయ మది ♦ యొల్లను నాదు విభూతి నొందఁగా
నుల్లము శాంతినొంద దటు ♦ లుగ్రతపస్సనరించి కాళిమఁ
బొల్లుగ నుజ్జగించెదను ♦ బొచ్చెముజోలిఁ దలంప నీకికఁ
జెల్లదు దేవ! వేగ దయ ♦ సేయుము సెల్విక జోతచేసెదఁ.

192

గీ॥ అనుడుఁ దవ సెవ్వరినిఁగూర్చి ♦ యాచరింతు
వల్లముఖ! యన్న నామె యిట్లవియె మరల
దేవ! నినుగూర్చియే చేతు ♦ దివ్యతపముఁ
గాంచెదఁ గాంచనాకార ♦ గాత్రమేను.

193

క॥ అనిన మహాదేవుఁడు దే, వినిఁ గని చిటునగవు నగుచు ♦ వేల్పుల కార్యం
బును ఘటనసేయుటకు వల, దని నిర్బంధింపకున్న ♦ నార్య రయమునఁ.

194

క॥ క్రందుకొనునట్టివగతోఁ, గంది ప్రదక్షిణముచేసి ♦ కాంతుని విరహ
ర్తిం దవులచేసి హిమనగ, ముం దఱిసి గిరింద్రమిథున ♦ మును గని పీఠిక.

క॥ వందనముచేసి వారల, కుం దన తెఱఁగెఱుకచేసి ♦ కూరిమితో ము
న్నెందుఁ దపం బొనరించెనొ, యందే వాసంబుచేసి ♦ యాదర మొప్పఁ.

196

—* పార్వతీదేవి తపస్సుచేయుట *—

గీ॥ భూమణంబుల విడనాడి ♦ పూవుఁబోడి, గగనధునిఁదానమాడి వ ♦ ల్కలముఁగట్టి
నియతసంకల్ప మొనరించి ♦ నిష్ఠ మెఱియ, శై వలింగార్చనంబుఁ ద్రిశంధ్యలందు.

క॥ సలుపుచుఁ దపసొనరించెను, ఫలదళజలభక్షణముల ♦ బహుకాలము నె
చ్చెలులలరి కెలన సేవలఁ, గొలువఁగఁ జలిమలయనుంగు ♦ కూతురుప్రీతిఁ.

—* వ్యాఘ్రము పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చియుండుట *—

క॥ ఇటులఁ జిరకాల మరుగుడుఁ, గుటిలాత్మక మొక్కఘోర ♦ గోహరి యుమ న
చ్చటఁబొడఁగని యశ నేచ్ఛఁ, జటులగతిఁ డాయ శై లజయు సాజముగాఁ.

గీ॥ చెలులతోఁబాటుఁగనిదానినలకులేక, తొంటివలెనుండవ్యాఘ్రమాతుహినకుధర
జాతనూద్యూతరోచులస్తబ్ధతనువ, హించి యుండఁ గరమువిస్మయించి యందు,
వ. అంత.

చ॥ ప్రబలబుభుక్షుఁ గోల్పులి ధరాధరపుత్రిని డాసియున్ దదా
త్యబలవిధూతతాపయయి ♦ ధ్వస్తమలత్రయయై పరాంబికన్
నిబిడతరేహఁగొల్చుచు వనచరఘాతుక సత్యరాజి కెం
దు బిరుదుమీఱు శాస్త్రయయి ♦ దోచెను సిచ్చలు గాపుసేయుచున్,

201

చ॥ గిరిజయు దానిపైఁ గరుణఁ దీల్కొనఁజేసి యపత్యబుద్ధి వి
స్తరిలఁగఁ జేసెఁ దత్పలులు దారును నెన్నఁదలంపరైరి గో
హరియును నంత నాత్మకుఁ గృతార్థతెనెంచి యహర్నిశంబులున్
నిరుపమభక్తి లోకజనానిన్ భజించుచునుండె దండిగన్. 202

గీ॥ దుష్టసత్త్వంబులకుఁ గాని దుర్మతులకుఁ గాని యత్తైత్తిచూచుటఁకేని పలను
గాకయుండెను జగదీశకాంత యెదుటఁ గడఁగి శార్దూలరాజంబుఁగావుఁగొనుట.

క॥ అంతఁ బరమేశకాంత నిరంతర తప మెంతయేని దరాజలఁ గడు దు
ర్దాంతులగు దైత్యవరుల నితాంతశ్రమ డస్సి సురలు ధాతను వేడన్. 204

-* బ్రహ్మదేవుడు పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చి యొక శక్తినిఁ బుట్టింపుమనుట *-

క॥ ఆతఁడు వెరవున నమర, వాతముతోఁ దుహినగిరికి దచ్చి త్రిజగతీ
మాతను మృడానిఁగని సంప్రీతిమెయిన్ మొక్కి నుతులఁ బెల్లుగ సల్పన్.

చ॥ కని గిరిరాజపుత్రి కడు గారవమొప్పఁగఁ దమ్మిచూలికిఁ
గొనబుగ నర్హపాద్యములఁ గూడిమి స్వాగతమున్ బాసర్పఁగా
వనరుహసంభవుం డలరి వారనిభక్తి దలిర్ప నంజలిఁ
గాని యిటు పల్కెనజ్ఞగతి కోమలపేశలమంజులోక్తులన్. 206

ఉ॥ తల్లి! యిదేటి కిట్లడరి దారుణతాపముఁ జెందుచుంటి వీ
వెల్ల జగంబులేలు పర మేశ్వరి వొక్కటి నీకుఁదక్కువే
పెల్లుగ మున్ దపించి యలవిశ్వగురున్ విభుఁగాఁగఁగొంటి వీ
వల్ల సుధాంశుమాళివిర హంబెటుపైఁచగనోపి తీయెడన్. 207

గీ॥ అనిన వనజాతలోచన యనియె నలువ, కాదిసర్గంబునన్ బరమాత్మ శివుఁడు
నిన్ను సృజించుటన్ జేసినివునాకు, నుతుండవై చెలువొండెదవతులతేజ! 208

క॥ మరలఁ బ్రజాసర్గమునం, దిరవుగ నీయలికమున మహేశుఁడు పొడమన్
గురుతఁదగుశ్వశురుఁడవు భూ, ధరునకుఁబితవౌటనాకుఁ దాతవు ధాతా! 209

ప. కావున రాణివాసంబు ముచ్చటనెల్లు నీయెట్టయెదుర గుట్టువీడి రట్టడికోర్చి
మునుముట్టఁ డెలుపుదు నైన నొక్క చక్కటి యాలకింపుము.

ఉ॥ నాదుశరీరమిద్ది కడు నల్పుగనుండుటఁ జేసి దీనిపై
నాదరబుద్ధి మానితిని నచ్చపుపైఁడియుఁగూడ నీడరా
లేదనుమేను నూన నొక లీలఁగ నిట్లు తపించుచుంటి నీ
నీదు సమాగమర బివుడు నిక్కము హేతువు తద్విభూతికన్. 211

గీ॥ అనిన బిసరుహాభవుఁ డిట్టులనియెఁ దల్లి! యింతమాత్రమునకే తపంబిట్లు దుస్స
మాముగఁ జేయంగవలయునేమైన నీదు, లీల లోకహితార్థమైకానిలుఁగాఁడె? 212

క॥ శుంభనిశుంభా నురులు విజృంభితులై సకలసురల † చేనయడఁచి యి
క్కుంభినిఁ గలంచుచుండిరి, గంభీరకృపాఁబురాశి! † కడిపుమువాడిక. 213

ఆ॥ శక్తివీవుదక్కఁన క్తంచరేంద్రులఁ, బెఱలు చంపఁజాల † రరయు మంబ!
వరము వారికిడితిఁ † బురుషవధ్యులుగాక, కన్యయువతిచేఁ బొఁకారునట్లు

వ. కావున

ఉ॥ నిర్మలబుద్ధి నీపదవ † నేజములక భజియింతు నీజగ
చ్చర్మముఁగోరి నీవితను † సత్వర మానలుపొప్పియున్న యీ
చర్మముపేరితోఁ జిటుత † శక్తిని వీడి మదంబ! దాన నీ
దుర్మతులైన రక్కసులఁ † ద్రుంపఁగఁజేసి జగంబులేలుమా! 215

—* పార్వతీదేవి కాలతనువునఁ గొలికిఁబుట్టించి తానుగోరియగుట *—

క॥ అనియజుఁ డభ్యర్థింపఁ దు, హినగిరినుత చర్మకోశ † మెలమివిడి రయం
బునఁ గనక కేతికీసుమ, కనదుత్తమగారియై ని † కామంబులరెక. 216

గీ॥ అంబ త్వక్కోశమునఁ ద్వక్త † మైన శక్తి, కాశికీనామధేయయై † కాలమేఘు
నిభశుభాకారకన్యయై † నీటుమీఱ, మెఱసెఁ దామరచూలి య † లరెఁగరంబు.

సీ॥ శంఖచక్రగదాది † సకలసాధనసంయు, తాప్తమహాభుజ † మైనదాని
ఇంద్రనీలంబుల † నెకసక్తమాడు ర, మృంబైన కృష్ణగా † త్రంబుదాని
సూర్యచంద్రాగ్నుల † సాంపుఁగన్పింపు దీ, వ్యద్దివ్యనేత్రిత్ర † యంబుదాని
నవరత్నఖచితక † నకనిర్మితోజ్జ్వల, త్కలిత చంద్రార్ధశే † ఖరముదాని

గీ॥ మేల్మి బంగరువలువల † మెఱయుదాని, సుందరీతిలకంబయి † చొక్కుదాని
పూరుషస్పర్శ నెఱుంగని † పూవుఁబోడి, నంబ యిడె దేవకార్యార్థ † మశానకపుడు.

ఎ॥ అంతఁ గాంచనగర్భండు ప్రీతుండై యహ్మహాదేవికుఁబుట్ట మెఱుగుచున్న
శార్దూలవరంబుకాంచి విస్మితుండై యద్దానిపై వెగ్గలంబగు వాత్సల్యంబుఁ
బఱపు నపురమేశ్వరి కతండ్రిట్లనియె. 219

ఉ॥ అమ్మ! యిదేల క్రూరమృగ † మం దిటు లక్కటికక బొనర్చె దీ
విమ్మహి నాగుఁబామునకు † నింపునఁ బాలను బోసినట్లు ని
క్కమ్మగు కూరసత్త్వమును † గాదిది యొక్క నిశాఁఘాతకుం
డిమ్మొయి దీనిపై నెనరు † నిఁచ జనించు విపత్పరంపరల్.

ఉ॥ ఎన్నియొ గోవులకొ దినియె ♦ నెండజనో ద్విజులకొ వధించె నిం
కెన్నియొ బన్నమల్ సలిపె ♦ నెండజికో యిక నిట్టి సీచుపైఁ
జన్నె భవత్ప్రపాసుధను ♦ జల్లంగఁ దల్లిరొ! యివ్విధంబునకొ
మున్నొనఁచినట్టి యఘు ♦ ముకొ గుడిపింపఁగఁ జెల్లు వీనికికొ. 221

వ. ఇంతకు, నిసర్గదుష్టుండగు వీనితో సీకుఁ బనియేమనిన నమ్మహేశ్వరి తమ్మిచూలి
కిట్లనియె.

ఉ॥ సీచనినట్టు లెట్టి యవి ♦ సీతుఁడుగాని యితండు మున్ను న
స్మీవిపినంబునకొ దఱిసి ♦ యెంతయు భక్తి భజింపుచుండె నే
కావలుఁడైన నవ్విధముఁ ♦ గాంచను నేనిట దుష్టసత్త్వవి
ద్రావకుఁడై ననుకొ గొలిచె ♦ రాతిరియుం బవ లెకధీకతకొ. 223

ఉ॥ కాపున వీని నాత్మసుతుఁ ♦ గాఁగని నా నిలయంబునకొ మహా
దేవుని యాజ్ఞతోడ నొక ♦ దివ్యగణాగ్రాణిఁ జేసెదకొ సుహృ
ద్భావము చెల్లు నట్లయినఁ ♦ బన్నుగ నింతటికన్న మిన్నలే
దేవిధమేని నాకుఁ బ్రియ ♦ మెంచుము దీనిఁ బయోజనంభవా! 224

అ॥ అనిన బ్రహ్మదేవుఁ ♦ డనియెను జనని! నే, నెఱుంగ కిప్పుడు వీని ♦ యింగితంబు
దొంటివృత్తి, మిట్లు ♦ నొడరిచెప్పితి నీదు, భక్తిఁజెందెనేనిఁ ♦ బరపు దయను.

క॥ పుణ్యంబు లేమిసేయును, గణ్యంబగు నీదుభక్తిఁ ♦ గాంచనియెడఁ గా
రుణ్యమతి! తావకాంఘ్రి శ, రణ్యండుగు భక్తుఁడెందు ♦ రవ్వంగనఁడిలన్. 226

సీ॥ సీయధీనముగదా! నిఖిలజంతువులకు, బంధమోక్షముల సంప్రాప్తి భువిని
పరమశక్తిని నెన్నుఁబూసి యేకర్పంబు, లందు సిద్ధినిఁజెందు? ♦ నవని జనుఁడు
సర్వభావములందుఁనన్వయమభవవునైన, సీవె యూతవుగదా! నిత్యమూర్తి!
అంబుజాక్షుఁడిది! వ్యగ్రామమునకు నీ, యాజ్ఞ యైశ్వర్యభాగ్యావహంబు

గీ॥ కడచి రెండటొ నీయాజ్ఞ! గరుడకేత, నాజ్ఞభవు లిక రాఁగల ♦ రట్టివారు
నిన్నుఁగొలువక పురుషార్థ! మెన్నఁడేనిఁ, జెందఁజాలము దృఢమిది! శివునిరాణి!

క॥ శక్తివిహీనుఁడు పుడమి న, శక్తుం డేవనినిఁజేయఁజాలం డరయకొ
వ్యక్తమగు నిద్రి యే యవ్యక్తులకుకొగూడ విష్ట! పత్రీయజననీ! 228

క॥ నీ వలిగినయెడ బ్రహ్మను, గావించువు గనవుగాఁగఁ ♦ గరుణగలిగెనే
నేవెడఁగునైనఁజేసెదు, శ్రీవిభునిగ నీదు మహిమ ♦ చిత్రం బంబా! 229

గీ॥ అఖిలజగదీశ్వరుఁడుఁ బరమాత్మయు నగు, శివునకీవికఁ బుట్టుక! చేటు లేని
యూ సనాతనశక్తివి! యైవ లొక, యాత్మకై యొక్కరూపంబు! నందితిల్లు. 230

వ. ఇట్టి నీవిభూతిప్రకారం బెవ్వరెఱుంగఁగలదు? దుష్కృతకర్మంబైనను నీశార్దూ
లంబు నీ యనుగ్రహంబున మహాహస్తతసిద్ధిన్ బొందె నిందుఁ బ్రతిబంధకంబు
లేదనిన నవ్వనజసంభవు ననుగ్రహించి యంబికాదేవి కాశికిన్ దేవకార్యంబు
ఁజల్పుచునుటయు. 231

— * కొలికి శుభనిశుభదులను జంపి వింధ్యగిరియం దుండుట * —

ఉ॥ తల్లికి జోతచేసి ప్రమదంబున నాపెయనుజ్ఞఁ గౌశికి
హల్లకపాణి రక్కసుల † నంతముసేయఁగఁబూని ధాతతోఁ
బెల్లుగ వింధ్యశైలవరఃపుష్పనిఁజేర నజండు పేర్ని సం
ధిల్లఁగ నొక్క సింగమును † దేవికి వాహన మిచ్చె మచ్చికన్. 232

క॥ ఆసవములఁ బలములఁ గడు, మిసరపుంజలజముల నఁమేయాపూపో
ద్భాసితదివ్యాన్నంబుల, వాసిగ నిడి కొల్చి పంప † వరద రయమునన్.

ఆ॥ తా ననేకశక్తి † తండంబుఁ బుట్టించి, వారితోడ నమరఃవసుధఁ జేరి
దైత్యవరులఁ బిలిచి † దర్శంబునన్ జంపె, శరవితతులఁ గామశరనిహతుల.

వ. లోకకంటకులగు నాదైతేయగ్రామణుల మరణంబున కలరి నలినసంభవుండు జేజే
లతోఁ గౌశికిన్ బలువిధంబులఁ బూజించి యవ్వింధ్యాచలాధిపత్యంబిచ్చియంద
కాపురంబుండ నర్థించి యుంచె. 233

— * శివుండు పార్వతిదేవియొద్దకువచ్చి కోపోపశమనంబుచేయుట * —

క॥ అంత శివుం డును సుమన, స్సంతతిహితకార్య మెలమి † జక్కవఱచి య
త్యంతం బంచత్కాంచన, కాంతాంగికయగుట యరసి † కడువేగమునన్.

ఆ॥ డాయవచ్చియనెఁ గఁడానిబొమ్మరొ! మది, గుమరుపడెఁ దపంబు † గొప్పఁజెందె
రమ్మ! పోదమిపుడు † రాజతాద్రీకివేగ, ననుచు గారి బిగ్గ † నక్కుఁజేర్చె.

ఉ॥ ఆలలితాంగియున్ విభుని † యంఘ్రిలకున్ బ్రణమిల్లి యంతనే
యాలముతోడఁ గొంచెమెడ † యై ముఖపద్మము వంచినిల్వనా
బాలశశాంకశేఖరుండు † భామను డాసి కరంబు కౌఁగిటన్
మేలుగఁజేర్చి యెత్తికొని † మిక్కిలి ముద్దిడి పల్కె నిట్టులన్. 234

గీ॥ కనుము సర్వాంగసుందరి! † కరుణనిపుడు, గడచె నాదశ యెద్దాన † గాటమైన
యనున యోపాయ మదియు నిరర్థకంబు, గా మణఁగెనల్లఁ బార్వణఃసోమముఖిరొ!

నీ॥ రమణిరొ! స్వేచ్ఛావి † రాజితాకృతులమై, పరమభావంబును † మఱచుటెల్లు
కలుగ వెప్పుడు చిత్త † కాలుష్యహేతువు, లరయు సుందరిరొ! తిథ్యంబుగాఁగ
పెఱవారికట్లు విప్రీయకారణముచున, కన్యోన్య మొదవఁగానడఁగు జగము
వాగమృతంబె † నాగ! నీవచ్చుమా, నర్దామృతంబునే † నవనియందు.

గీ॥ అరయు వాగధమయము సుప్తస్థులలోక, మిందు నీ యమృతద్యయం బెవ్వధమున
విప్రయుక్తులగుట కోపు? విప్రమోక్షి! శాస్త్రయుక్తిప్రసిద్ధమిజాడచెలియు.

క॥ అగ్నిశిరోనిష్ఠుడఁ గ్రతుభంజుల! విను మేను నిక్కముగ నామశిరో
భాగ్నిలయ వీవు విశ్వం, బగ్నిహమాత్మకమిది యరయు మఖిలమున్.

క॥ విద్యవు నీ వజ్రము! వేద్యంబగు జ్ఞాన మేను విశ్వంబు నీ
విద్యావేద్యాత్మలమై, హృద్యగతిన్ వెలయుచుందు మెడఁబాటుటలె.

చ॥ జగముల నే నృచింపుటయుఁ జంపుట వేటొకరితచేతఁగా
దు గలుగిసేయు మీవ యిటు దోచఁగజేసెదు మామకాజ్ఞవై
నిగరపుటాజ్ఞయే బలిమి నేతకు నిచ్చలు నద్దివాయుచో
దగు నేటు ప్రాభవంబుగనుఁ దామరసాయతలోచనా! యిడన్.

243

అ॥ ఎందుఁగాని మనకు నెడఁబాటులే దెప్పు, డట్టి మన వియోగ మద్యుతంబు
లోకరక్షకౌఱకుఁ జేకొంటి మాకృతు, లస్మదీయలీల యగునె వృధగ?

క॥ దేవతలకార్య మెవలో, భావించియె కాళి యంటి భామామణి! ని
న్నావిధము నీవెఱుంగని, దై వెలసెనె యలుగనేల? యందుల కిటులన్.

క॥ అది యిటు జగదవనార్థం, బాదవెను నీయందితస్య మొదవదు పేమా
స్పదమతి! యరయుమనఁ బ్రియం, వదుడగు విభుసూక్తులరసి వాసిగ నంతన్.

—* పార్వతీదేవి యలుకఁదొలంగి శివునకుఁ గౌశికీవృత్తాంతంబుఁ జెప్పుట *

గీ॥ సకలశృంగారభావైక జన్మభూమి, నారి తన్వం బెఱింగి యల్కాదొలంగి
మందహాసంబు లజ్జయు మల్లడింపఁ, బలికె గౌశికి నెన్నుచుఁ బభునకిట్లు.

ఉ॥ దేవర! చూడవైతి వతి దివ్యతనూజ్జ్వలయైన కాళికిన్
దేవహితార్థమై సలిపి తిన్ భువనంబులలోన నెందునే
నావనితాకృతిన్ గనఁగ నానానా దానవవీరవర్షులన్
గావలులన్ వధించి తగఁ గాపురమొందెను వింధ్యభూస్థలిన్.

248

వ॥ అద్దాని రూపసామర్థ్యాతిశయంబులెల్లఁదమకుఁ జతురాననంఁడే యెఱింగింపఁ
గలండని యాశీజనంబులకు శాస్త్రాలాసయనంబునకై సెలవొసంగ నవ్వారలు
వ్యాఘ్రంబుందెచ్చి యెదురనిల్పిన్ గాంచి యమ్మహాదేవి విభునకిట్లనియె.

—* పార్వతీదేవి శివుని వ్యాఘ్రమును దొవరికునిగఁ జేయుమనుట *

ఉ॥ నాథ! యుపాయంబు బిది క నన్దగు వ్యాఘ్రము దీనితో సముం
డిధర నాకుభక్తుఁడొకఁ డేనియులేడు దివానిశంబు లీ
భూధరభూమి నా నిలయ మున్ దగఁగాచెను ఘోరసత్త్వదు
ర్బాధలులేకయుండఁ గడు భక్తిసతందితమై మెలంగుచున్.

250

శా॥ నాయం చెక్కుడుప్రేమ యున్నయెడలన్ ♦ నాచేడ్క జెల్లించుచో
నాయంతఃపురమందుఁ గావలిగ న ♦ న్నందీశ్వరాజ్ఞన్ గడున్
బ్రేయొవైఖరి దీనినుంపు ముడుపుల్ ♦ బేర్చిన్ బాసంగించి దా
సేయవాతములోఁ బ్రియంబుగఁ గృపాఁసింఘా ! జగద్రక్షకా ! 251

గీ॥ మధురమును బ్రణయోదర్కమంజులంబు, నైన దేవీవచనమును ♦ నాలకించి
ప్రీతి నొందితినిని శివుండాతతాద, రమున నద్దానిజూడ వేగమున నదియు.

గీ॥ మేల్మి బంగారుబెత్తంబు ♦ మెఱయునాగుఁ, చాముఁబోలిన వాలును♦భాసురంపుఁ
గనకరత్నవిచిత్రహా ♦ కంచుకంబు, గలిగి యొప్పొందె రక్షకా♦ గ్రీణిగ నపుడు.

ప. వానికిఁ బరమేశ్వరుండు సోమనంది యని నామధేయంబొసంగె. పరమేశ్వరియు
నపురూపంబుగ నవ్వానిజూచి మేరలేని యానందంబునొందె నా జగత్సుందరి
కిట్లు ప్రియంబుచేసి తరుణేందుభూషణుం డమూల్యవస్త్రాభరణంబులఁ బ్రత్యగ్రీ
హరిచందనకుసుమదామంబుల దేవి నలంకరించె నయ్యవసరంబున. 254

క॥ మేనాదేవియు శైలే, శానుడు తమ కూతుతపసు ♦ చక్కఁబడుటయున్
మానుగ గౌరీతనువు, దానొందుటఁ జెలిసి యటకు ♦ దఱిసి ప్రియమునన్.

—*జగద్రక్షణార్థమై పార్వతీ పరమేశ్వరులు నిత్యసుఖంబు లొందుచుండుట *—

ప. కూతు నల్లనిఁ గాంచి యందితామోదంబున దుకూలపరిధానోత్తరీయాదుల
ననేకమణిమయాభరణముల నుపాయనంబులిచ్చి యానందించి రంత జగత్కా
రకులగు పార్వతీపరమేశ్వరు లద్రిదంపతుల వీడ్కొని జయవిజయలతో సోమ
నందిన్ దోడ్కొని రాజతాచలంబుఁజేరి సోమనంది నంతిపురంబునఁ గావలియుంచి
ప్రేమభజనంబలర మణిభవనంబునఁ బ్రవేశించి లోకరక్షార్థంబై నిచ్చలు సౌఖ్యం
బులఁ జెందుచుండిరని సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

క॥ ఈచరితం బెవ్వఁడుగా, నీ చదివిన వినినఁ జెందు ♦ నిరుపమవిభవ
శ్రీచేలుపుమీఱు సౌఖ్యము, లాచంద్రార్కంబు యశము ♦ సభవపదంబున్.

మ॥ ఘనదుర్భిక్షమహావ్యధానమయజా ♦ గ్రహైశ్వర్యాత్మకాత్మజై
వనికాయా ! సుమనోమనఃప్రియతమా ! ♦ భర్తృప్రతాపారవా
వనలక్ష్మ్యోవ్యాయగేహినీనయనజీ ♦ వంజీనజై వాత్మకా !
వనజారాతివిభానిభోత్తమయశః ♦ ప్రారజ్జదాశావ్రజా ! 258

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

యుద్ధఖండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

మధవశత్రుహరీభు

తామేయరమాడ్యసుందరాంబావిమూ్యం

బామానిసీసహోదరి!

హైమవతీశార్చనారతా! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అవధరింపుము. శౌనకాచిమహామనీమృలు సూతునితో నిట్లనిరి.

2

క॥ కొమరులునున్ గోడండ్లు మనుమ లొప్పుగ రాజమండలం డగనుతతోఁ
బ్రమథులు గొలువఁగ నలగుచు, తమ నేమేమి యొనరించెఁజక్కఁగఁజెపుమా.

గీ॥ త్రిపురముల నొక్కశరమునఁదిగించి యల్ల నల్ల చావెడు దొరలనుబొల్లుచేసె
నని వినెద మెట్లాకమ్మననభవుఁ డట్లు, నలిపెనో తెల్పు మాకీప్రసత్యవచన!

వ. అని యడిగిన సూతుం డిట్లనియె.

— * త్రిపురాసుర చరిత్రము * —

ఉ॥ మున్నల తారకాసురుని ముమ్మొనవాల్ దొరపట్టి చంప నం
త న్నెగులున్ దొరంగి సురతల్లజు లెప్పటియట్లు శ్రీలతో
నున్న తిమితి యుండిరి దసూద్భవకోటి రసాతలంబునన్
బన్న మెసంగనండె సిరిఁబాసి యలందుచుఁ గొన్నినాళ్ళటుల్.

5

వ. అంత.

గీ॥ తారకాసురసుతులు గొంతవడి కెదిగి, పొదలిరవ్వారు మువ్వరుపోటుమగలు
లాపు చేవయు వెరవు చలంబుగల్గు, వారు దండిని మరపించువార లెందు. 6

వ. అవ్యారికిఁ దారకాక్షుఁడు కమలాక్షుఁడు విద్యున్నాలి యను నామధేయంబులు
సుప్రసిద్ధంబులై తనరె నంత నచిరకాలంబున నవ్వారు.

గీ॥ కనకశైలగుహన్ దేరికరముతపము, ధాతను గుఱించి యయతపఃత్పరము లొంద
నలువ దఱిసి షరం బిత్తుఁడెలుపుడన్న, మ్రొక్కి వారలు దోయిలఁబూని యనిరి.

క॥ దేవా! వరంబు నిడు నెడ, నేవడవున మాకు మిత్తి యేర్పడనియటుల్
నీవారసి యిమ్మన నా, దేవజ్యేష్ఠుఁడు హసించి యితిజల కనియెన్. 9

చ॥ కనుపడునట్టి దెద్దియు జగంబున శాశ్వతమై యెసంగ దీ
యనువున సర్వలోకములు యన్వహితములు సర్వలోకశా
సనులును వారికర్పణసంచితిభోగమూ లొంది యంతమున్
గనుదురు మీర లెట్లు లది యగంచకయుందురు వేఱుఁ గోరుడీ ! 10

గీ॥ ఎద్దియేనియు దుర్లభంబెంచి యొక్క, సాకు నడ్డిడి మిత్తి పొసంగనట్లు
వరముఁ గోరుం డొసంగెదవచుననుడు, వార లించుక చింతిలి యిహ్మకనిరి.

—* త్రిపురాసురులు బ్రహ్మదేవుని వరంబు లడుగుట *

చ॥ సరసిజనూతి! నీవు గడు యసంపద లిచ్చిన భాగ్యమిచ్చినన్
దిరమగు నాయువున్నగద యదేకువ నేకటదీర భోగముల్
ముఁచియుచు నొందఁజెల్లు నది యభారిగ లేనియెడన్ జనుండు సం
బరపడి యేమి బావుకొనువాఁడొ? యెఱుంగుము నీ మనంబునన్. 12

ఉ॥ ఐనను నీవు కాదనిన యెక్కట యేమి యెసర్తుమిప్పు నీ
మానసపుంబ్రకారమె యి మర్చికొనన్ దగు పైడి పెండి యి
న్నా నగరంబులన్ ముపుర యకాదటఁ గూరుపు మవ్వి నేలపై
యానక మింటఁ దిల్గుచు వి యహరముసేయుచు నుండఁగావలెన్. 13

గీ॥ ఒక్కొక్కపురంబునందు మే మొక్కొక్కరము, వాస మొనరించెదమిఁకనశ్రవహరుఁడలిగి
తేరుగానట్టి తేరనెం యతేవసించి, విల్లుగానట్టి యొకవింత యిల్లుఁ దిగి. 14

క॥ వాలముగాకయె తగునొక, వాలమ్మన ముప్పురములఁ బడసి యొకయెడన్
గాలిచి చంపవలెన్ మము, మేలుగ నంతపఱ కిమ్ము యేలియుసురులన్. 15

వ. మఱియు మాకు సమృద్ధతేజోబలవిద్యాధనై శ్వర్య త్యాగభోగయోగంబు లనుమా
నింప కిమ్ము సర్వదేవమయుండగు శంకరుండు కింకరులగుమమ్ము సమయింపనేర
డిఁకఁ బై నఁగానున్న యట్లగుననిన విరించి తథాస్తని విశ్వకర్మయగు మయునిఁ
బిలిచి వారియభీష్టానుసారంబుగఁ బురంబులన్నింటి యొసంగుమన్న నవ్వాడట్లు

హైమరాజతాయనపురంబుల సమృద్ధైశ్వర్యశోభితంబులఁ గామగమనంబుల
నిర్మించియిచ్చిన నందు జ్యేష్ఠుండు భర్మపురంబును ద్వితీయుండు రాజతంబును
గణియుం డాయనపురంబును గొని యందుఁ బ్రవేశించి యుండిరి మఱియు నాపు
రంబులు మూడును. 16

సీ॥ పద్మరాగమణిసు ధి పాసాదములచేతఁ, గల్పవనకదంబ ధి కంబుచేత
తంగమాతంగతు ధి రంగరాజులచేత, బహుగోబలీవర్ధ ధి పాశీచేత
అరవిందహల్లకా ధి యతనరస్సులచేత, వాపీతటాకకూ ధి పములచేత
సకలవస్తుప్రళ ధి స్త సమూహములచేత, గంధర్వసిద్ధ ని ధి కరముచేత

గీ॥ అతులవిద్యాఘనీకాగ్ర ధి జాళిచేత, సమరవికాంతదైత్యజ ధి నములచేత
విలసితపతివృతాంగనా ధి వితతిచేతఁ, బ్రతిగృహస్థశివాలయ ధి ప్రతతిచేత.

క॥ రమణీయములై ప్రతిగే, హమున మఖాగ్నులనుజాయ ధి నట్టివియై చె
ల్వుమరుచుఁ దిరుగుచునుండును, ద్యుమణిపదవినుండి యహివ ధి రోకముదనుకన్.

ష-గీ॥ ఇట్టి త్రిపురంబులందు ను ధి హీయలైన, దైత్యవరు లేపుమిగిలిమాఁర్తాండమండ
లంబుదొరకొని శేషవేశ్యంబువఱకుఁ, బురులతో నంచరించుచు ధి భూతకోటి
కెల్ల హింసయొనర్చుచు ధి నుల్లసిలుడు, సురుఁగుచుండిరి జనములై ధి చోటనేని.

అ॥ వారిఁజెనకలేక ధి వానవుండును దక్కు, వేల్పులెల్ల వెఱచి ధి విన్నదనము
తోడ మూఁకలగుచుఁ ధి దోయజగర్భుని, సన్నిధానమునకుఁ ధి జక్కనేగి.

క॥ మొక్కి యిటు విన్నవించిరి, దక్కఁగలేమింకఁ ద్రిపుర ధి దానవవీరుల్
నిక్కుచు నెల్లజగంబులఁ, జక్కాడుచు నున్నవారు ధి సరిలేకెందున్. 21

ఉ॥ ప్రొద్దు కడున్ వడిన్ బుడమి ధి బోర్లగిలున్ బురముల్ గనంబడన్
హద్దునుదప్పి తారలు హి ధి మాంశుడు దాగుచు దిద్దుచుందురే
సుద్దియులేక బిక్కవడి ధి చూచుచునుండు జముండు మేటియా
పద్మశఁగడ్పు చుంటిమిది ధి పద్మభవా! కనరాదె నీకిటుల్. 22

చ॥ ఎపుడొ దివంబుపైఁబడి ను ధి రేశులతో నినుమున్ బొనర్చు ర
ష్టపుడును దేటిచూచి కడు ధి నబ్బురమొందుచు దిబ్బసేతుమం
చవకృతులాడి పోవుదురు ధి హా యికనేమి యొనర్తుమిత్తఱ్ఱ
దెవదెవలాడు మానుడుల ధి దీనతదీర్పు మనుగ్రహమ్మునన్. 23

చ॥ అనిన విరించనుండు హృద ధి యంబున నారసి యవ్విధంబుఁ దా
ననిమిషరాజి కిట్లనియె ధి నక్కట! యేమియొనర్పఁ జెల్లు వా
రనఘులు శంభుపూజనవ ధి రాయణు లిద్ధచరిత్రు లట్టవా
దీని గెలువం దరంబగునె ధి వ్రేటున మార్కొని యెవ్వఁడేనియన్, 24

గీ॥ వరము వారల కిడితి దె ♦ పురము గాఁగ, వరబలంబును నాత్మీయబలము శంభు
పూజనఫలంబు నేకమై ♦ పొంకమొప్పె, నరిది వారల గెలువంగ ♦ నగునె నునకు,

ఉ॥ పోవుద మిట్ట శంకరుని ♦ పొంతకు దైత్యులఘాతుకక్రియక
దేవునిమానసంబునకు ♦ దేటపడక నచియింత మాతఁజే
కానటమొంది మీఱు పల ♦ భాదనులక దెగటార్చునోపు నీ
మీవగఁ బాపనోపునని ♦ మెచ్చి ప్రసూనము చేసి వారితో.

26

గీ॥ రజతగిరిజేరి నందితోరంపు సెలవుఁ, గొని మహేశ్వరు దరిసించి ♦ కుతంకమొప్పు
మొక్కితలపయిదోయిలిఁబూనియిట్లు, ప్రార్థనయొనర్చె నంతయుఁ ♦ ప్రాథఫణితి.

మత్తకోకిల : ఈవె యిందుగ్రిడ వీవె చందుగ్రిడ ♦ వీ వుపేందుగ్రిడ వీశ్వరా !

నీవె నల్వపు నీవె చిల్వపు ♦ నీవె పొద్దు వుమేశ్వరా !

ఈనె మిత్తివి నీవె సత్తివి ♦ కీవె ముత్తివి శంకరా !

ఈవె యాకస మీవె యా రస ♦ మీవె యగ్ని మహేశ్వరా ! 28

చ॥ పారిబుర దానవోత్తముల ♦ భూరిభయం బెడఁజేంది కుంది నీ
దరి కిటు జేరినాము మముఁ ♦ దప్పక పోవఁగదయ్య ! యీవు ద
క్కిరు లిడ మన్వజాల రిది ♦ యోజనచేయుము దిన్వచిత్తమం
దురుకరుణాపయోధి ! యిడు ♦ మోహక మా కభయంబు నింబుగన్.

29

క॥ బిక్కమొగమొంది వేలుపు, లొక్కవీతం బిట్టు బిట్టు ♦ ను దిలకొనుచు బల్
పొక్కుచు భువిబడి నీవే, దిక్కుని విన్నపముసేయ ♦ దేకువమెఱయన్.

—* శివుడు త్రిపురాసురులు భట్తులైనందున వధింపననుట *

ఉ॥ క్రొన్నెలపూవుదాల్పువొర ♦ కోవిదులార ! యిటుల్ తలంకఁగాఁ
జన్నె ? వగన్ దొరంగుడు ని ♦ శాచరవీరులు భట్తు లెల్లువా
రి న్నశియింపఁజేతు నిడ ♦ శ్రీవతియొద్దకుఁబోయి చెప్పఁ దా
మిన్న యెదేని మాయఁగొని ♦ మీ పరితాపముఁ బాపు రూఢిగాన్.

31

క॥ అనిచెప్పినవార్ నిముసము, ననె వైకుంఠమును చేరి ♦ నశినయనుఁ
రని భక్తిమొక్కి నుతులక, గొనబుగఁ బొనరించితిల్లి ♦ గోడెల్లదగన్.

32

చ॥ తడవొనరింప రాదిక ను ♦ దర్శని ! యష్టముల్ గడుకవడిన్
ఓడి త్రిదివంబు రూపడఁచుఁ ♦ బ్రత్యహముక బెడరించుచున్నవా
రడలున నీచునన్నిధికి ♦ నందట మిట్లుదెంచినాము మా
యడ రడపంగఁ బూనుము మ ♦ హత్మ ! కృపామయమూర్తి ! చెచ్చెరక.

33

క॥ అని యర్థించినఁ గమలన, యనుఁ డారసి యవ్విధంబు ♦ సంతయు శివభ
క్తిని నాయసురలకుఁ దదం, గనలకుఁ బతిభక్తిమాన్వఁ ♦ గడఁగిరయమునన్.

గీ॥ అట్లుగాకున్న నవ్వారి † ననిఁ జెనకఁగ, రాదనియెఱింగి మునుల సురలను వేగ
జలనమొనరింతుననియన్ని † సరగనొకని, సృష్టివేయఁగఁదలఁప నశ్చెరియమొప్పు.

—* విష్ణుమూర్తి అరిహన్మునిని బుట్టించుట *—

ఉ॥ ముండితమైనయట్టి శిర † మున్ గడుమాసిన యట్టివల్వలున్
దుండమునందుఁ బేల్కయును † దోస్థలి బుంజకయున్ దలీర్పఁగా
దండిగ 'ధర్మ ధర్మ' యని † దా స్మరియించుచు నొక్కఁ డచ్యుతున్
నిండగుభక్తిమైఁ దఱిసి † నెక్కినిమ్మొక్కి యనుజ్ఞ నన్యడున్. 36

గీ॥ శేషశయనుఁడు వాని దృష్టించిచూచి, మెచ్చితలయూచి యిట్లనె † మేలుమేలు
బుద్ధిమంతుఁడ ! నాయందుఁ † బొడమిటీవు, నేనుబనిచిన కార్యంబు † నెరపుమిఁకను.

క॥ అరిహన్నామముఁదాలిచి, హరువొప్పుము చోటు నీకు † నమరించెద ముఁ
దరసి పదియాఱువేలుగ, నరుదగు నొక మోహశాస్త్ర † మమరింపు వెనక.

గీ॥ కరమప్రభంశమయమును † గర్మవాద
మయము మాయామయంబునై † ప్రియము సేయ
వలయు నయ్యది యటుగూర్పు † వలఁతివీ వ
నుచుఁ దెలిపెఁ దద్రహస్యంబు † నున్ వెరపుగ. 39

ప. అనిన సతండల్లు నిర్మించి తెచ్చి చూపించిన హరి యుప్పుంగి సత్వరంబుగ నీవిఁక
దైత్యపురత్రయంబుఁజేరి యవ్వారల మోహపెట్టి శౌతకర్మలఁబాపు మద్దాన
వారు హతులయ్యెదరిక నీకు ముందుగఁ బ్రవేశంబుఁగూర్పఁగా నారదునంపి
యవ్వారికి నీయందు భక్తిఁబుట్టింతు నశ్రమంబుగ వారికి మోహంబుఁగూర్పు
మని నారదుండలంచి యమ్మునికే దత్సాకల్యం బెఱింగించి యరిహనునకు ముందు
దైత్యులఁజెంది యవ్వాని నందుఁ బ్రవేశపెట్టుమనిపంచి యరిహనునకు నలువురు
శిష్యులంగూఱిచి వారికి ఋషి యత్యాకీర్మోపాధ్యాయు లనునామంబు లేర్పఱచి
వారితోఁ ద్రిపురంబుల కేగుఁడనియుఁ ద్రిపురసంహారంబాదిగఁ గలియుగంబువఱకు
నెందేని మరుస్థలి నొదిగియుండుఁ డనియుఁ గలియుగంబున మీరు యథేచ్ఛతో
నన్ని దేశంబులందు విప్రంభించి చరింపుఁ డనియును జెప్పి పనిచె నంత నారదుండు
ముందుగఁ బుండరీకాక్షుని యుక్తిప్రకారంబు వేసంబు మార్చుకొని హిరణ్య
పురంబున కేగి తారకాక్షుండఱియుండు నలండు మునిం గాంచి. 40

గీ॥ మూతికడ పేల్కయేమి ? యీ † ముఱికిపటము
లేమి ? యీ కుంచయేటికి ? † ఋషివరేణ్య !
కొత్త వేసంబు వింతగాఁ † గొంటి వేటి
కెఱుగఁజెప్పము మాకు బోర † కేమిలేక.

వ. అనిన దానవేంద్రునికు నారదమునిందుగ్రిం డిట్లనియె.

గీ॥ అసురనాథ! యొకండు మ ధ హనుభావుఁ
డగువడియె యాతఁడొసఁగె యీ ధ యతులదీక్ష
యిదియె నిర్వాణకారణ ధ మిదియె సకల
భోగసంపన్నిదానంబు ధ పుడమిలోన.

42

క॥ దీనికి మించిన దెందును, గానఁగఁబడ దరసినాఁడఁ ధ గౌశల్యమునక
దీనికిఁ గ్రిందివె యన్నియు, మానితి తొలినాఁటి వెట్టి ధ మతముల నెల్లక. 43

వ॥ అనిన నవ్వాడును గాలచోదితుండై యిట్లనియె.

గీ॥ అట్లయినమేమునుంగొందు ధ వట్టిదీక్ష, నాఋషియెవఁడొదెల్పుమే ధ మతనియొద్ద
కరుగఁగలమన్నజడచారియనియెనతఁడె, యేడవదినబిటకువచ్చుఁ ధ జూఁడుమధివ!

క॥ ఆయనఘదీక్ష నొందిన, నీయట్టి ఘనండు నుడువ ధ నేర్తునొకో? నీ
చే యాదు వీశుఁడవు నీ, చే యాదువు శ్రీశుఁడవు మహిమ దైత్యవిభూ! 45

వ. అనినుడివిచనినంతఁ దాకకాక్షుండు నారదోక్తప్రకారంబు దీక్షఁగొనంబూని దేశి
కుని యాగమనంబునకై ప్రతీక్షించుచుండె నంత నఁఘ్నయతియును శిష్యచతు
ష్టయంబుతో హిరణ్యపురోపవసంబుఁజేరి యందు మాయావాదం బుపన్యసింపు
చున్నంతఁ దెలిసికొని తారకాక్షుండు వచ్చి పాదంబులకెఱఁగి యిట్లు ప్రార్థించె.

క॥ నా కిమ్ము దీక్ష యతివతి! , చేకొనెదను నేను దమదు ధ శిష్యుడ ననుడుక
శ్రీకాంతునియపరాకృతి, యై కరమొప్పిన యతీందుగ్రి ధ డసుర క నెనిబుల్.

క॥ నాయాజ్ఞ మీఱనట్టిడు, నాయంతేవాసి యగు నశనక దనుజుఁడు దా
సేయుడనై సేవించెద, మీయానతి యతివతంస! ధ మీఱను గనుమా! 48

—* అరిహన్ముని తిర్మామాసురులకు దీక్షనిచ్చి స్వధర్మములఁ జెప్పుట *—

వ. అనిన నవీనయతి యంగీకరించి దైత్యరాజునకును దత్తోదరులకును విధివిధానం
బుగ దీక్ష నొసంగె నామీఁద దనుజులెల్లరుఁ గ్రమంబుగ దీక్షఁగొనినంత
యతీందుగ్రిండు శిష్యమండలి కిట్లు స్వధర్మంబు లుపదేశించె. 49

ఆ॥ వినుఁ డనాదియగుచు ధ వెలయు నీ సంసార, మిద్ది కర్తృకర్మ ధ హీన మరయుఁ
డిద్ది తనకుఁదానె ధ యేర్పడు నట్టులే, తనకుఁదానె పొలియుఁ ధ దధ్యమిద్ది.

ఆ॥ బ్రహ్మమొదలు గడ్డిధ పరకవఱకును నా, త్మయె యొకండు వేఱుఁ ధ దలఁపఁ గనము
హరిహరులు విరించి ధ యనుపేర్లు మనపేరు, లట్లై యిందుభేద ధ మరయనగునె.

ఆ॥ బచ్చమొదలు దోమ ధ పక్షుకును దేహంబు, సురుఁగు నియతమింత ధ సూటిగాను
సకలజీవులకును ధ సమమె యాహారని, దాసురతభయములు ధ తలఁచిచూడ.

గీ॥ దప్పిగొనిమన మెట్టులు దకముఁజేసి, తావివడఁబాయదు మొయలై తస్కినవియు
దూపఁజెంది వడికవడిఁదోయమొంది, త్రావినిట్టూర్చు విడుచును తథ్యమరయ.

క॥ చెలువలువేయగు రుచ్చను, జెలువ నొకటైన నొకండు * చెందును నటులే
వలుగుజ్జములున్నను ని, మ్ముల నొకగుజ్జమునె యెక్కుఁ బుడమి నొకరుడుక.

సీ॥ మంచమందుఁబరున్న మహియరున్ననుఁ ద్ర, యెక్కతరుగ సౌఖ్యమొందఁజేయు
బ్రహ్మకేసి కొలంది * పాటికీటమునకేక, జానన్న గడువెట * వానహిల్లు
హింస సేయఁగఁ బోలఁదేజంతవునుగాని, భువి నహింసయె గడు * భూరిధర్మ
మిచ్చటనే స్వర్గ * మిచ్చటనే సరకంబు, సుఖదుఃఖములె వాని * చొవ్వలరయఁ

గీ॥ గలపుధర్మములును దానములునుబుడమి, స్వల్పఫలదములయ్యవి * చర్చసేయ
హింసకుండెగునరకం బహింసకుండు, చ నెడుస్వర్గంబిచ్చటలేదు * సందియంబు. 54

వ. మఱియువినుడు.

గీ॥ సకలనిగమాగమాంతశాస్త్రములసార, మరసిచెప్పెదరెండు వాక్యములవినుడు
లే దహింసను నెందుఁబోలిన నుకృతము, లేదుహింసన్న నెందుఁబోలినయఘంబు.

వ. ఇక నుత్తమదానంబులు కొన్ని గలవు. చెప్పెద వినుము.

క॥ భీరున కభయం బాడట, గారినఁబడిన జనునకు * గానము తెవులుక
గూరిన వానికి నొడవ, చూరసి విద్యాని కొనఁగఁ * జభిమతవిద్యక. 55

వ. అందులకుఁగాను

క॥ ధనమార్జనంబు చేయుఁడు, ధనమేకద మూల మెల్ల ధర్మములకుక
ఘనమగు సౌఖ్యంబులనును, ధనముఁ బడసి పదియురెండు * దనువుఁడు ప్రీతిన్

గీ॥ ఐదుజ్ఞానేంద్రియంబులు * నైదుకార్మి, కేంద్రియంబులుమనము బుద్ధింద్రియంబుఁ
బదియురెండగునివ్వానిముదముగదురఁ, గొలుచుటహితంబు పోగుకొలుపులుడిగి

గీ॥ మ్రాకులను గొట్టి వేవాల * మట్టుపెట్టి, నెత్తురులు గాల్వ లొదవఁగ * నేర్తుమనుచు
నేయి తిలలును నగ్గిలో * వేయుచుందు, జన్నములటంచుఁ గొందఱు * జంకులేక.

వ. మీరలవ్వాని మానుండికను.

గీ॥ ఎపుడో పడిపోయెడు శరీర * మెటిగి వేగ, యావియున్నంత కేకటయతిశయిల్లఁ
బెల్లుగా భోగములఁజెంది * యల్లసిల్ల, వలయు నవ్వలనేమి గన్పట్టు? గనుడు.

గీ॥ తెంపుమై యాచకుల కిల * దేహమేని, యెసఁగికోరికె దీర్పఁగా * నొప్పుయాచ
కులకుఁ దృప్తియొనర్పని * కుజనులిలకు, బరువుసేయుదు రెక్కుడే * వంబుగాఁగ.

క॥ ఎంతకు ముదిమి దవీయం, బెంతకు దార్ధ్యమున నొప్పు * నిందియవర్గం
బెంతకు స్వస్థ బీయొడ, లంతకు సౌఖ్యములఁజెందుఁ * డరసి యశేచ్ఛన్.

గీ॥ ఆయువడగిన పిమ్మట ♦ సకట ! దేహ, మిలను నక్కల కల్లకా ♦ కులకు భోజ్య
మగు నదియెఱిగి భోగింపుఁ డధులకును, నొనఁగఁడిప్తులులెంతయు ♦ నోహ్మిగిలి.

వ. ఇతను బ్రాహ్మణాదిజాతిచరుప్తయంబు కల్పితంబుగా నెఱుంగుడు.

గీ॥ నృష్టియొనరించెను విరించి శ్రేష్ఠుడతని, సంతతి మనీషిముఖులు తత్సంతతికా బా
డమినమనయందు జాతిభేదము పొంగునె, యురకయేదో వచింతుకొం దజవిహుళికి

గీ॥ ఇట్లు బోధింప నవ్వార ♦ లెంతయేని, సంతనఁబొంది చెలరేగి ♦ శంభుపూజఁ
బాసి వేదోక్తధర్మంబుఁ బాసి యర్థ, కామముల నాశ్రయించిరి ♦ కడిదివేడ్క.

సీ॥ వావివర్సలఁబాసి ♦ పసరంబులట్లు రేఁ, బనలు భామలఁగూడి ♦ పరఁగు పురుషు
లదఁగొంకుమాలి తామెదురిచ్చి విటులతో, సురత కేళులనెట్లు ♦ చొక్కు వెలదు
లిది పవిత్రంబుకా ♦ దది పవిత్రఁబంచు, నరయ కన్నియు మెక్కు ♦ నట్టి బాప
లెక్కుడు పొగరుతో ♦ నెగిరి దోసములేని, పెద్దలపైఁ గాలు ♦ విసరు మొఱకు

గీ॥ లెట్టిదొనఁగుకు వెనుదీయ ♦ కల్లప్రాప్త, కాసులనెగూర్చుచుండెడు ♦ దోసకాండ్ల
దేవుఁడెవఁడనిపదిరి నిండించు చెడుగు, లాటితేజీరి త్రిపురంబు ♦ లందు నిండి. 67

క॥ స్త్రీలుం బూచుషు లిట్టులు, చాలింపక పూర్వధర్మ ♦ పడవీచ్యుతులై
రేలు పవల్ ధనకామే, చాల్లాలసులైరి తటిగె ♦ సత్త్వంబెల్లకా. 68

గీ॥ అంతయునుగని వేల్పులు ♦ సంతసిల్లి, హరివిరించులఁ దోడ్కొని ♦ యథవుదండ.
కరిగి సాష్టాంగమొందియ్యునురవరుల, తెఱఁగునంతయుఁ దెల్పితీ ♦ వరముమీఱి

-* ధర్మచ్యుతులై వ త్రిపురాసురులఁ జంపుమని సురలు శివునిఁ బ్రార్థించుట *-

ఉ॥ జాగొనరింప కీవిడను ♦ జాల్ముల యవ్వరము ట్టిహింపు వే
వేగ జగంబులన్ మనువు ♦ విశ్వవిభూ ! కరుణింపు లెమ్మనన్
బాగుగ దైత్యవృత్తముల ♦ భర్తఁ డెఱింగి జగద్ధితార్థియై
సాగెద నట్లు సేయ రణ ♦ సాధనముల్ సమకూర్పుడంచ నెకా. 70

వ. అంత దేవత లాయసురులవరంబు లెఱింగియుండుట నరదంబుగానియరదంబును
విల్లుగాకయెసంగువిల్లును బాణంబుగాక తగుబాణంబు మున్నగువానిఁగూర్చఁ
గడంగి విశ్వంభరను రథంబుగను నద్దానికి సూర్యచంద్రులద్వాదశారషోడశారం
బులగు చక్రంబులుగను ఉదయాస్తాదలంబులను నొగలుగను మంత్రంబులు ఘటం
బులుగను ఋతుపట్కంబు నేములుగను మందరాద్రి చోటుగను నాకసంబు
తెక్కెంబుగను స్వర్గమోక్షంబులు ధ్వజంబులుగను పడంగపురాణ మీమాంసా
ధర్మశాస్త్రంబులు తేదిసగలుగను దిక్కులు పాదంబులుగను ననంతండుబంధము
గను సంద్రింబులేడును రథకంబలంబులుగను గంగాదిసరినృతల్లులు స్వర్గకంకణ
కరభూషితలగు చామరగ్రాహిణులుగను లోకాలోకాచలంబుసౌపాసంబుగన్మీ

విధిని సారథిగను దొలిపల్కులు తేజులుగను బ్రణవంబును గొరడాగను దర్శిం
రంబులు వగ్గంబులుగను వేల్పులు రశ్మిధారులుగను అకారంబు గొడుగుగను
బంగారుకొండ విల్లుగను శేషండు నాదిగను సరస్వతి ఘంటగను నారాయణుండు
బాణంబుగను అగ్ని శల్మంబుగను తారలు తురంగభూషణంబులుగను మహద్దులు
గుట్టపురాతులుగను విషవాసువులు పైనికులుగను సంతరించి సర్వదేవతయుం
డగు మహేశ్వరున కొసంగి రథారోహణంబు చేయుమని ప్రార్థించిన శంకరుం
డామోదించి రయంబున స్వందనంబెక్క నట్లు వేదహయంబులు తుండంబులఁ
దెఱచి కనుగుడ్లు మిడికించి పుడమిఁగూలుడు రథంబుచలించి ముందునకుఁ మ్రొగ్గఁ
గులవర్చితంబులు చలించె. శేషండు వడఁకె నయ్యది యంతఃగాంచి విష్ణుం
డొక్క మహావృషంబై తేజు పైకెక్కి హయంబులకు బాసటయై నిలిచె నప్పు
డమరుతెల్లఁ దమకుఁ బశుత్వంబునుఁ ఒరవేశ్వగునకుఁ బశుపతిత్వంబును గోరి
వడపి రంత శివుండు.

—* శివుఁడు త్రిపురంబుల దహించి త్రిపురాసురలఁజంపుట *

క॥ ప్రత్యాలీఢపదుండయి, యత్నాశ్చర్యముగ యోగఁ మరసి యొక యెడఁ
దైత్యపురత్రయిఁగూరిచి, సత్యేచ్ఛుఁడు లాగివేసె ఁ నాయకమొకఁడన్. ౬౨

చ॥ అశనిసహస్రపాతజని ఁ తాయతభూరికతోరఘోష మా
దిశలఁదనర్చునేనికల ఁ తీరగు వీనులఁ దూటుబుచ్చఁగా
దశశతభానుదీధితివి ఁ తానవిరాజితమైన బాణ మా
పిశితప్రదిండ్ల యప్పురల ఁ బింబుగ బూదియొనర్చె నంతలో. 7౩

గీ॥ తారకాక్షుండు నిజసహా ఁ దరులతోడ, నార్పరానట్టి యట్టి మహాగ్ని వాతఁ
బడి దహింపఁబడుచువేగఁ ఁ ఒరమశివుని, శంకరునిఁ జూచిమదిని విఙ్గి ప్తిచేసె.

క॥ ఎఱిఁగితి శంకర ! నిను నే, మురిసితి నీచేత నిట్లు ఁ పొలయటకుఁ గడున్
గరమరుదగు నిది యేఁకి, బరశివ ! నీభక్తి నొనఁగు ఁ ప్రతిజన్మమునన్. 75

క॥ అనుచున్ దమ్ములుఁ దానును, మనమందు నవీనమతపు ఁ మార్గము విడి పా
వనచరణ ! భక్తశరణా !, పినాకి ! యన వారితేజు ఁ భీమున్ జెందెన్. 76

గీ॥ రక్కసులతోడఁద్రిపురంబు ఁ లుక్కుమాలి, కాలిబూడిదమై భువిఁ ఁ గూలె నంత
దేవదుండుభి నాదముల్ ఁ దేజరిల్లె, హనునిపైఁ బుష్పవృష్టి ఁ పెల్లడరి కురిసె. 77

గీ॥ త్రిపురదాహంబొనర్చి యెంతేనిరాద్ర, వదనముననొప్పుచున్న నవ్వహ్నినయనుఁ
గాంచి భీతిలి విష్ణు వి ఁ రించిముఖులు, సాగిలన్ బడి నన్నుతు ఁ ల్గలిపి రిట్లు, 78

— * తివ్రని దేవతలు స్తుతించుట * —

మత్తకోకిల: భక్తవత్సల! దేవదేవ! కృతపాప! హర్షనిధాన! చి
చ్చక్తిశోభిత! లోకనాయక! శర్వ! ధార్మికపాలనా
సక్త! మంగళమంగళాత్మక! శంకరా! యిక మాడు దీ
నోక్తులారసి సుప్రసన్నత! నొందుమయ్య! మహామతీ!

79

క॥ అని యిటు లమగులవారైన, యనిమిషులకు నభయమొసంగి యభిలేశ్వరుడం
తనె వెండికొండ కింపునఁ, జనియెన్ సురలెల్లఁ జనిచి శ్రవపదముల కొగిన్.
వ. అరిహరుడు విష్ణుజ్ఞచేఁ గలియుగంబును బ్రతిష్ఠించుచు సంతేవాసులతో మరు
స్థలంబునఁ గాలంబుఁ బుచ్చుచుండె. మహర్షులారా! మహేశ్వరుం డిట్లు త్రిపుర
దాహం బొనర్చి త్రిలోకరక్షణం బొనరించినట్టి యీ చరితం బెవ్వరేని చదివిన
వినిన నవ్వారు సకలమఃఖంబులఁ బాయుదు రనిన సూతునకు మునులు మహాత్మా!
సంతసించితిమిఁక జాలంధరవధోపాఖ్యానంబెఱింగింపుమనుటయు సూతుండిట్లనియె.

— * జలంధరాసుర చరిత్రము * —

చ॥ ఒక దినమందు దేవవిభుఁ డొడ్డును దోడ్కొని వేడ్కు వెండికొం
డకుఁ జని యందు శంభుసదానమ్మున కేగుచునుండ సంత సం
తకహరుఁ డద్ది యారసి ముద్రమ్మున వారిఁ బరీక్షచేయఁగా
నొక జటిలాకృతిన్ దనరి యొప్పుగ నధ్వజమధ్య నుండుడు.

82

చ॥ కనుఁగొని దేవరాజు పురఃపుష్కరుఁ డంచు నెఱుంగ కింత వే
గనె యిటు లడై మార్గ మరీకట్టి వసించితి వేటి కాహుతా
శననయనుండు గీముకడఁ డక్కఁగ నుండెనొ లేక యెందునేన్
జనియెనొ చెప్పనా నతఁడు డంకక పల్కకయున్న నత్తఱిన్.

83

అ॥ మరల నడిగెనట్లెఱుఁగురపతి జటిలుని, నతఁడు వినియు విననియట్లులుండె
కినుకనొంది మరల డిర్వాణవిభుడడై, నేమి చెప్పకుండె డీశ్వరుండు.

84

క॥ ముమ్మా ట్టిట్టులె యడిగిన, నమ్మహితుని లెక్కఁగొనక డయాతని నుడులన్
సమ్మతి నాలింపక తా, నెమ్మిన్ దొంటివలెనున్న డిర్వరవిభుడు.

85

మ॥ కని దర్శింపమట్లు రోజుచుఁ దిరస్కారంబుఁ గావించువా
నను గాపూరుష! కాంచు మిదై యని కిన్కన్ జంప వజ్రంబు నె
త్తిన నుగ్రుండు మహాగ్రహం బొదవ నాదేవేంద్ర హస్తంబునం
తనె నిష్పందమొనర్చుడున్ నిటల నేత్రజ్వాల లొక్కుమృడిన్.

86

క॥ తనరి పురందరుఁ గాల్చుగ, నొనరినఁగని గురుఁ డెఱింగి యుడురాజధరుం
డని తెలిసి విసతుడై యింద్రుని సాగిలుబడ నొనర్చి రోజుచు ననియెన్.

క॥ శరణు మహేశ్వర! శర్వా!, శరణు విరూపాక్ష! రుద్ర! ♦ శంకరమూర్తి!
శరణు మహాపద్మారణ!, శరణు పినాకీ! కషర్ది! ♦ సర్వవ్యాపీ! 88

శా॥ నీవే విష్ణుడ వీవె పద్మజుడవు ♦ నీ వే మహారుద్రుడున్
నీవే సిద్ధులు దివ్యులున్ మునులునున్ ♦ నీవే జగద్గోళముల్
నీవే కర్తవు నీవే భోక్తవు మఱి ♦ నీవేగదా భూతముల్
నీవే నేతివు శక్రునేలు కరుణానిరాకరా! శ్రీకరా! 89

క॥ అడుగులబడిన మహేంద్రుని, నడలుచు నుతిసేయుచున్న ♦ సంగిరసుని శ
ర్వుడు గని యభయంబిడి తానడిగె బృహస్పతిని నిట్లు ♦ లాదర మెసంగన్.

క॥ సురపతి గాల్చగ వెడలెను, ఖరలోచనవీతి హోత్ర ♦ గాఢజ్వాలల్
గరమరయు మెచట వీనిన్, రిత్యజింపంగజెల్లు ♦ ప్రాణమిసీపా! 91

క॥ అనుడు గురు డరసి బెగడుచు, ననె దేవాధీశ! యితని ♦ కథయమిడితి గృ
న్నన గావు మనలకీలల, వననిధిలో విడిచిపుచ్చి ♦ వైశం బనినన్. 92

క॥ విని యోమని శంకరు డా, యనలజ్వాలలను సంద్రమందు విడిచి యిం
దుని బోచి దేవగురునకు, ననె సవమవైతి విష్ణు ♦ డమరేందునికున్.

క॥ ఇది మొదలు జీవసంజ్ఞన్, బాదలు బృహస్పతి! యనంగఁబొంగి గురుండున్
ముదమున శివుని నుతించెను, బెదరుడిగి నుతించె గోత్రభేదియు నీశున్. 94

గీ॥ ఇట్లు గండము దాటి మహేంద్రుడవుడు, శివునకభివందనము చేసి సెలవుఁ జెంది
బ్రదికితి నటంచుగురునితోఁబదిలముగను, త్రిదివమున కేగెరయమునందీము మెఱయ

— * జలఁధరుని జననము * —

చ॥ కడలినిఁ జెందినట్టి యల ♦ కాలనిఘాదను నేత్రపహ్ని య
ప్రాడయొక బాలుడై పొడమి ♦ భోరున నేడ్చుచునుండఁ దద్రవం
బడరి లయాభ్రాఘోషములు ♦ లక్కట! సర్వజగంబులందు బి
ట్టడలు దనర్పగా విని ను ♦ రాగ్రింబు లజ్జజడేరి చెప్పడున్. 96

వ. పద్మజుండును నక్కజంబున నంబురాశిన్ జేరి యందు.

గీ॥ చెలఁగిచదలేటితోఁబూర్తై ♦ తెందినట్టి, కడలి యుత్పంగముననొడి ♦ కంబుపూజఁ
గురుచుండిన యట్టి కుఁమారుఁగాంచి, తారసించినయపుడ కూఁపారవిభుడు.

చ॥ వనజజుఁ గాంచి భక్తి మెయి ♦ వందనముల్ పొనరించి యున్నతా
సనమిడి వేడ్కతోడఁ దను ♦ జన్మునిజూపి, మహాత్మా! వీడు నా
తనుజుడు వీనిజాతకవి ♦ ధమ్ములఁదెల్పి యనుగ్రహింపుమా
యన నదియెల్లనారసి పి ♦ యంబున నబ్జజుడబ్ది కిట్లనెన్. 98

ఉ॥ వీడు కడున్ సమర్థుడయి ♦ విశ్వముమెచ్చుగ శౌర్యశాలియై
 మూడుజగంబులన్ గల స ♦ మున్నతశూరుల నోడబుచ్చి బల్
 పోడిమిమించుఁ బెంచుయశ ♦ మున్ సరియెవ్వరు లేనియట్లుగాఁ
 బాడుదు రచ్చరల్ దొడరి ♦ బాగుగ వీనిచరిత్ర మీయెడన్. 99

గీ॥ సర్వలోకాధిపత్యసు ♦ చ్చత్ర మొందుఁ
 గడుఁ బతివ్రతయై యొడి ♦ కమునమించు
 మచ్చెకంటి ద్వితీయయా ♦ హెచ్చుమీఱు
 భోగములఁజెందుఁ దనివిగ ♦ భువనరాశి! 100

మ॥ అనుచుండన్ బుడుతండు బట్టెగసి బ్రహ్మగ్రీవనున్ బట్టి నె
 ట్టనఁ బీడించెఁ దొలంగలాఁగుటకుఁ గ ♦ ప్పంబయ్యె నాలోన లో
 చనయుగ్మంబుననుండి యశులురలెన్ ♦ జక్రాంగవాహుండు పా
 పని బీరంబునుఁజూచిమెచ్చి యనియెన్ ♦ బాధోధి కివైఖరిన్. 101

క॥ జలబిందువులన్ బాపఁడు, జలజలనాకనులనుండి ♦ జాఱఁగజేయన్
 గలుగుట జలంధరాహ్వయ, మలరెడు నీతనుజనకు మ ♦ హర్షవ! భువిలో.

క॥ అనిమడివి సముద్రుని పా, ర్ధన శిశునకు జాతకర్మ ♦ తతినుపనయనం
 బును సలిపి యసురరాజ్యవి, భునిగాఁ బట్టంబుగట్టి ♦ పోయెన్ మరలన్. 102

వ. అంతఁ గడలియు.

ఉ॥ కంటికి తెప్పవోలె నుతఁ ♦ గాటపు వేడుకతోడఁ బెంచుచున్
 దంటయుఁ దద్జ్ఞుడై యలరు ♦ దైత్యగురుండగు భార్గవార్యుచే
 వింటను విద్వేలన్ గడిఁది ♦ విజ్ఞునిజేసి కరంబు పొంగి మి
 న్నంటుఁ గుమారుఁ డెంతయు న ♦ నన్యపరాకృమశాలియై తగన్. 104

—* జలంధరుని వివాహము *—

గీ॥ కాలనేమియనా నొక ♦ కడిఁది దైత్య, రాజపుత్రిని బృందయన్ ♦ రమణి నరసి
 కొడుకునకుఁ దగు సతిగాఁగఁగూర్చి పెండ్లి, చేసె సరివారల్లెనె ♦ బాసనంగ.

క॥ ఆసతి మిక్కిలి రూపసి, శ్రీసతికిన్ బోటి వచ్చు ♦ చెలువ గుణశ్రీ
 భాసిత పాతివ్రత్యవి, భాసిత యొడయనికెజేయు ♦ పండువు నిచ్చల్. 106

గీ॥ వారి దాంపత్యమెంతయు ♦ వాసిమీఱి, చూడసాంపయి తనరె న ♦ సురవరేణ్యు
 బాసటగని పాతాళవాసులైన, పొలనుదిండెల్ల విచ్చేసి ♦ రెలమి మరల.

గీ॥ అంతనాకనాటియెడ సభాభ్యంతరమున, నున్న రాహునుబరికించి ♦ యశనునడిగె
 గత మిదేమి? మహాత్మ! యిక్కరణినునికి, కనుడుభార్గవుఁడతనికిట్లనియెమరల.

— * కుక్రుడు జలంధరునకు రాహువును గుఱించి చెప్పుట * —

ఉ॥ మున్ను నిలింపు లెల్లరును † బూర్వసుపర్వల సాయమొంది సం
వన్నతతోడఁ బాల్కడలిఁ † బట్టి మధించి యపూర్వరత్నముల్
చిన్నెలవన్నెలకొ దనరు † చెల్వల నచ్చరలకొ సుభాఘటం
బు న్నెఱిమీఱఁ జూఱగొని † మోసముఁజేసిరి దైత్యకోటికిఁ. 109

గీ॥ మొదలఁబాడమినవిసమును † మూడుకనుల, సామినికాద్రావఁజేసిరి † సాహసమున
జంకులేకయెయాదొర † చటులకాల, కూటమునుద్రావిజగముల † కుందుమాన్వె.

ఉ॥ మాయలమాడియైన యల † మాధవుఁ డొక్క మిటారిచేడెయై
యాయెడ కేగుదెంచి దను † జాగ్రములకొ నిజహావభావలీ
లాయతదృష్టులకొ గరచి † యాసుధఁ జేసొని దివ్యరాజికిఁ
బోయుచునుండ వీడరిగి † పొత్తుకుఁ జేరుటఁ జూచి యంతనే. 111

ఉ॥ జాబిలి తేలుకొండివలె † సప్తతురంగున కద్ది తెప్పగా
నాబిసినీసఖిండు హరి † కల్లన సన్నయొనర్చె నాతఁడుకొ
వే బిరుదొప్పగా మిగుల † వెల్లు సుదర్శనధారతోడఁ దో
డ్రోఁ బడవేసె నా సుధను † దోసిటఁ ద్రావెడు వీని మూర్ధముకొ. 112

గీ॥ అమృతయోగమునకొజేసి † యకట! వీని, శిరసుమొండెమునుకొగూడ † జీవయుక్తి
నుండఁగని నాగుఁబామును † రెండుచేసి, యతికియిరువురఁజేసి ది † వ్యవదమిచ్చె.

క॥ ఆ పగతో వీరిరువురు, నే పర్వములందు సూర్య † హిమరశ్మి లెటకొ
జేవడిన విడక మ్రింగుడు, రేపడతురు వీని చరిత † మిదియె కుమారా! 114

గీ॥ అనిన విని యాజలంధరుఁ † డొడుగఱచి, యార! యెంతటియపకార † మాచరించి
రమరులును వారి యధిపతి † యైన విష్ణుఁ, డెల్లుపైఁచెద వారి నిక్కట్లుగనుచు.

గీ॥ అనినొడివి ఘస్మరుండను † నసురనొకనిఁ, బిలిచి యవ్విధమంతయు † వినిచియింద్రు
నొద్దకుంజని నానుడు † లుచితభంగిఁ, జెప్ప మిప్పొల్కినటుమీఁదఁ † జేతమరసి.

— * జలంధరుఁ డిందుని యొద్దకు దూతను బంపుట * —

క॥ మాతండ్రి నట్లు మోఱకు,లై తఱిచి యనంతవసుచయమ్ములఁ బడయకొ
నీతియొకో వానిని నిపు,డే తెండిక నిండుతిరుగ † హితవెఱిగి మదికొ. 117

గీ॥ అట్లు లీకుంటిరేని యీ † యబ్ధిపుత్రుఁ, డుడుగఁ డివ్వానిఁ గ్రక్కించు † నుత్తలమున
బైసిమాలుదు రీరలు † పరు వెఱుంగు, డని నుడివియారయుమువారి † యాశయముల.

క॥ తడయక చని రమ్మని య, ప్పడె వానిని బనుప నతఁడు † పొంగి కడువడికొ
నెడలి యమరావతికిఁ జని, బిడొజఁదగఁదారసించి † పేర్కొ బలికొ.

చ॥ వినుము సురేశ్వరా! భువనం వీరుడు సింధుకుమారుడైందు నన్
బనిచినతీరు మీరు మునుం పాల్కుడలిన్ మధియించి రత్నరా
జిని మదనాగవీతులను ధైన్యగునచ్చరలన్ సుధారసం
బును గొనిపోయియుంటి రవి ధైన్యగునిండివు డొక్కపెట్టునన్. 120

ఆ॥ ఇచ్చిరేని సరియె ధైన్యకున్నమిమ్మెల్ల, ధైన్య తిగిచి యెగిచి ధైన్యగించి
చేకొనంగదలచి ధైన్యయిండితి నిట్లు, తెలిసి యెందునేని ధైన్యగునానుడు.

క॥ అనిచెప్పియంపె ననుడున్, గనుఁ గవలన్ నిష్ఠలురలఁ ధైన్యగలి మహేంద్రుం
డును నిట్లుచెప్పె దూతన్, గని చని వాక్కువృష్టిమిట్టె ధైన్యగునెత్తునెత్తున్. 122

ఉ॥ కొండలనెల్ల తెక్కలను ధైన్యగుచునున్నపు డేను వీర నీ
తండిరి గొప్పగట్టులని ధైన్యతములొగొని దాచియుంచె దృ
ష్టండు యింకనారిపుల ధైన్యదృష్టినిశాటులఁ గుక్షిలోపలన్
మెండుగదాచె నందులకు ధైన్యగునియట్లు మధిపుటయ్యె మున్. 123

గీ॥ బలిసి నీవిట్లు మీటి మాధైన్యకై గాలు, తృప్త్యలెక్కింతుమే త్రోసి ధైన్యరాజునిపుడె
చేసెదముగాక యాలాటి ధైన్యచింతలుడిగి, మిడిసిపడకుండుమా! యింకధైన్యగునెత్తు.

క॥ అని యిటులెచెప్పు చనుమన, ననంతరం బతడు వేగ ధైన్యగురేంద్రుని కొ
ల్లున కేగుడెంచి యటుచె, ప్పిన నాతడు వేటువడిన ధైన్యగుబామువలెన్.

మ॥ విసమున్ గ్రక్కెడునట్లు మేటిబుసలన్ ధైన్యమాటు గావించుచున్
మసిఁ జేతున్ ద్విజశాలయంబు సురలన్ ధైన్యమర్దించెదన్ మించెదన్
వెన నానావిధమైన న్యముల్ వెలయఁ గా ధైన్యవింపుడు యాతొత్సవం
బనురశ్మేష్టులకెల్లఁ దెల్పుడు రథం ధైన్యబాహుత్తమున్ జేయుడి! 126

వ. అని యాజ్ఞాపించి.

క॥ ధునుడగు శుక్రుని రణమం, త్రినిగా నొనరించి యట్టి ధైన్యశుభశా
సనములజేకొని యాహవ, మునకేగె జలంధరుండు ధైన్యమి యదువువగాన్.

క॥ చనివేగ నాకలోకం, బును నెక్కిని ముట్టడించి ధైన్యగురణభే
రిని మోగఁగజేసె సురలకుఁ, బెనుబెగడును నగడుపొడమి ధైన్యగుబెడలన్.

చ॥ విని యమరేంద్రుడున్ గినుక ధైన్యస్థరిలంగ దిగిశముఖ్యులొ
యనిమిషవద్యులన్ గొని యు ధైన్యదార భుజాబలమేర్పడన్ పరూ
ధిని సమర్పి యుభకరిఁ ధైన్యదేకువనెక్కి పవిన్ధరించి బి
ట్టనికిగడంగి తా వెడలె ధైన్యదృష్టమొందగ దైత్యులైన న్యముల్. 129

క॥ గురుడును వెనుకొని యనిమం, తిరియై నడచెను సమస్త ధైన్యశ్రేష్టుల్.
పురిగొనువేడుకతో నడ, చిరి పెనురజ మంబరంబుఁ ధైన్యగునెగయన్. 130

—* దేవాసుర యుద్ధము *

గీ॥ కడగియనోన్యన్యపై న్యముల్ గండుమీఱి, యెడిసియుద్ధంబొనర్చిరి యులుసుడిఱి
ఘనగదాశక్తితోమర ధిక్షమునల, హలపరశువుల నెంతయు నక్కజముగ.

క॥ సంకులసమరం బలర న, శంకితులై యోధవరులు సాహసమొనంగ
బొంకముగ ద్వంద్వయుద్ధము, హుంకారారృటులు నెలంగ నొదవించిరొగి.

ఉ॥ అంత జలంధరుండు దివి జావళి కందఱ కన్నిరూపులై
పంతముతోఁ ద్రిశూలమును బట్టి సుపర్వుల ద్రేళ్ళజేయుచున్
దంతులఁ జెండుచున్ హరులఁ దద్దయుఁ జీల్చుచు న్యందనంబులన్
వింతగ నుగ్గుసేయుచును వీరవినోదము నల్ప నాజిలోన్. 133

గీ॥ యమునిపొట్టఁబగిల్చె నయ్యగినవయఁ, జేసె బాళిని నడలొందఁ జేసెనమ్మ
హాబుని రూపుమాపె బిఁజొజ్జ డాసి, యల్ల యైరావతగజంబు డిల్లవఱచి.

క॥ వాసవుమస్తముఁ బగులంగ, వేసిన నాతండు నొచ్చి భిదురముకొని పె
ల్లీనున నసురను మోందుడు, దా సరకొనరింప కసుర తల్లజుఁడంతన్. 135

గీ॥ వాఁడియమ్ముల విలుగూర్చి వాసవాన, నంబుఁ బగులంగఁజేసిన నగవిరోధి
రోసమున నట్టికైదువు లేసె నసుర, నిరువు రేనుఁగులట్లు బోరిరి చలమున.

క॥ ఇరువురకున్ బాసటగా, సురలును నసురులును జేరి శూరతఁ జూపన్
బురుహూతుఁ డసురుల జలం, ధరుండు సురలఁ జంపి రధిక దర్పముమొఱయన్.

గీ॥ పొలిసినట్టి నిశాటులఁ బొదిగిపట్టి, యుశనుఁ డాత్మీయమంతప్రాయక్తిమరల
బ్రదుకఁజేయుచునుండె గీఁష్పతియు మృతను, రలనుబ్రదికించె నోషధీకలనమునను.

గీ॥ అదియుంగని రజనీచరుం డడిగె గావ్యు, నార్యసంజీవినీవిద్య యమరినట్టి
తాము దైత్యులబ్రదికింపఁ దానునల్లె, సురల జీవుండు బ్రతికించుచొప్పడెల్లు?

క॥ అని యడిగిన ద్రోణగిరిన్, ఘనమగు నోషధులఁ దెచ్చి క్రతుభుక్కులఁ జే
తనయుతులఁజేసె ననుడున్, విని యామలఁదెచ్చి కడలి వేసి రయమునన్.

చ॥ మరల సుపర్వులందఱను మారణమున్ బొనరించి యప్పురం
దరుఁ బరిమార్పఁబూనె మృత తండములన్ బ్రదికింపఁగా మరు
ద్ధులఁ డలకైలమున్ గనక దుష్టనిశాటకృతం బెఱింగి వే
గిరము మహేంద్రుతో ననియెఁ గిమ్మన కొండెడ కేగుండి వెనక. 141

అ॥ అనువుదప్పినట్టి యవసరం బీక్షించి, నేరుపరి యొకింత నెగులు మాని
చెడ్డకాలమంతఁ జెల్పించి యటమీద, సిరులఁ జేరవలయుఁ జెలగి తిరుగ.

—* దేవతలు పరాజయంబునొంది పాటిపోవుట *

క॥ అనిచెప్పిన వృద్ధుడనుడి, విని పఱచె మహేంద్రుఁ డతని ♦ వెనుకొనిచని రా
యనలముఖామరులెల్లఁగు, వనరుచు నాకంబు విడిచి ♦ వైశంభాష్టక్. 143

గీ॥ వారలందఱు వరుసగా ♦ వలసఁబోవు, టరసి యసురుండు త్రిదివంబు ♦ నాకృమించి
స్వప్రతినిధానులకుఁ దైవ ♦ సంబుచేసి, తన నగరుఁజేరి యేలుచుం ♦ డెనుజగములః

చ॥ “పురపురఁబొక్కి” వేలుపులు ♦ భోరున నేడ్చుచుఁ బద్మలోచనున్
దఱియఁగఁబోయి మొక్కులిడి ♦ దానవభంజన ! దీనరంజనా !
మరల నొకండు గండఁడయి ♦ మమ్ము దివంబుననుండి పాపె ము
ష్కరుఁ డనురుండు వాని కనిఁ ♦ జాలకపోతిమి దోర్బలంబునన్. 145

సీ॥ కడలిలోవల మధు ♦ కైటభులన్ గిట్టి, యజుని రక్షింపవో ♦ యతఁలకరుణ
నమృతంబుఁ గ్రవ్యాదు ♦ లవహరింపఁగ వాఁ, వంచించి యిడవో నుపవర్జతఱికి
నాహిరణ్యాత్ముఁ డ ♦ దగ్రజుఁబరిమార్చి, జగములకొనఁగవో ♦ శాంతిభిక్ష
బలియుఁడైనట్టి యబ్బలిని మోసముచేసి, వేల్పుల కీవో త్రి ♦ విప్లవంబు

గీ॥ చక్రధర ! నీవుచేసిన ♦ సాయములను, మఱియేమె యెన్నినాశ్శకు ♦ మానసమున
మరల దయచేసి యీదువ్వు ♦ మడియఁజేసి, సాఁకుమీయఁక భక్తుల సాకతమున.

క॥ అని యిట్లు లగ్నివేడుడు, ననుకంపన్ వనజనయనుఁ ♦ డారసి యల్లె
యని క్రవ్యాదున్ గడపెద, వనరకుఁ డిఁకమీఁద మీరు ♦ వాసవముఖ్యుల్ !

—* విష్ణుమూర్తి జలంధరునితోఁ బోరుట *

గీ॥ అని రయంబునఁ దార్జ్యునా ♦ యత్తపఱచి, యసురవర్యునికడ కేగి ♦ యనిఁదొడంగి
సింగమట్టులఁగడగిఁ వాసిం దొడంగి, వానితోఁ బోరె నెన్నియో ♦ వాసరములు.

క॥ కౌమోదకి మున్నగు ను, ద్దామమహాసాధనముల ♦ దైత్యుని మోఁదన్
భీమబలుఁడైన నాతం, డేమియు నఱసేయ కమ్ము ♦ లేయుచునుండెన్. 149

గీ॥ అంత వేసారి నక్తంచరాంతకుండు, వనధిసూనునిఁ గని యిట్లు ♦ లనియెనోయి
దైత్యవర్య ! ముదంబయ్యెఁ ♦ దగినవాడ, విట్టి జెట్టితోఁ దెనఁగలేఁడెపుడు నేను.

క॥ నీకోరిన వరమిచ్చెదఁ, జేకొను మెఱిగింపు మిచ్చ ♦ సింధుజ ! యనుడున్.
నాకేటికి నీవరములు, వైకుంఠుడ ! యైన నిమ్ము ♦ వర మిప్పగిదిన్. 151

గీ॥ నీదుపురిఁబాసి వేగంబె ♦ నాదుభగిని, తోడ నాయుంటనుండు సం ♦ తోసమొప్ప
నిదియె వరమగు వేటొకం ♦ డేదియేని, వెలితి లేదెందు నాకెష్టు ♦ జలజనయన !

వ. అనినఁ దథాస్తని నారాయణుం డిందిరతో జలంధరావాసంబున కేగి యుండే
నుఖంబుండె నంత బృందారకు లాతురుల్లె నై లాసంబున కేగి నై లాదిసెలవుతో

శివునిఁజేరి కాంచి యసురవృత్తాంతంబును దమదు పరాజయంబును, వైకుంఠుని
యపజయంబును, మఱియు వెన్నుండు లక్ష్మీసహాయుండై జలంధరుని కైవసంబై
యుండుటయు సవిస్తరంబుగాఁ దెల్పి యుద్వేగమున వధించి తమ్ముఁబాలింపు మని
యర్థించుటయును నాలించి బాలేందుశ్శేఖరం డచికకాలంబున నట్లునేయుండు
బొండ్లని వారిం బనిచి నారాయణుం డలంచిన నతండు దఱియుండు నాయసుర
వృత్తం బడిగిన నతం డిట్లనియె.

153

ఉ॥ దేవ ! జలంధరాసురుఁడు ♦ దేవరఫాలవిలోచనాగ్నిచే
నావనధిఁజనించి పెను ♦ పై సురలందఱ నోడఁబుచ్చి దు
ర్భావమునన్ దివంబు నిజ ♦ పక్షులకై పసమున్ బొనర్చె నే
నావెడఁగున్ వధింపఁజని ♦ యక్కట వానికి లోఁగిపోయితిన్.

154

గీ॥ పెక్కుదినములు వానితో ♦ నక్కజమగు, పోసనల్పితి గెల్పేమి ♦ పానఁగదయ్యె
చుట్టటిక మారసి యతండు ♦ పట్టుబట్టి, సిరిని నన్నును దనయింటఁజేర్చికొనియె.

క॥ అనినన్ శివుండు నగి వె, న్నుని బొమ్మని నారదు నెద ♦ ను దలఁప నతఁ డం
తనె వచ్చిమొక్క నమ్ముని, కనియెను లోకాధినాథుఁ ♦ డాలోచనతో.

క॥ మాని ! జలంధరుఁడను నొక, దానవుఁ డేపొంది సురలఁ ♦ దఱిమి దివంబున్
దానుగొని తనదువారల, కానాకం బప్పగించె ♦ నతిమర్మమఁడై.

క॥ వానికడ కీపు చని యే, దేనియు భేదంబుఁ బన్ని ♦ యింకగఁ జేయన్
గానొప్పజతన మమరుపు, పై నంతయు నేనొనర్తు ♦ బ్రహ్మజ ! యనినన్.

వ. తాపసుం డతిత్కరితంబున జలంధరునిఁజేరి తత్కృతోపచారంబులఁ బ్రీతుండైనంత
నతండు దేవర్షి ! యెచ్చటనుండివచ్చితి వెచ్చిటికేగదవు ! నా యైశ్వర్యంబుఁ గని
మెచ్చితివే ?

159

సీ॥ హంసయుక్తవిమాన ♦ మపహరించితి నిదే, చూడుము రాజీవ ♦ సూనునొడిసి
విరావతంబిది ♦ హయరత్నముచైత్రశ్శ, వంబది కను మిందుగి ♦ బాపి కొంటి
పద్మాధినిధు లవ్వి ♦ భాండాఁ మటుఁజూడు, సంతరించితి శీగ్రు ♦ పంతమణఁచి
బంగారువర్షించు ♦ పాండురచ్చత్రంబుఁ, గను మిది కొంటిఁబా ♦ శిని నదల్పి

గీ॥ కాలదండంబుఁ గయికొంటిఁ ♦ గాలు నోర్చి, కల్పవృక్షంబులనుదెచ్చినిల్పితి నవె
పెరడునన్ జూడు; మింకనుసిరినిహరిని, యింట నేయుంచినాఁడ ముఁసీంద్ర ! కనుమ.

గీ॥ ఇక నివియుఁగాక దక్కువేదేని నీదు, మదికి ముదమిచ్చునట్టిదా ♦ మంచితన
మున్నఁదెల్పుము వేవేగఁనుద్దవిడిని, దెచ్చికొనియెద యెందున్న ♦ దివ్యమాని !

వ. అనుటయు ననుచేదా! నీవు చెప్పినయంత సేయన్ గలవాడవే. వీ యైశ్వర్యం
బునకు సంతసించితి నైన వినుము, నేనపుడు కైలాసంబుననుండి మహేశ్వరుం
దరిసించినచ్చితి సతండు మహేశ్వరుం డనుటకుఁ దగినవాడు. 162

గీ॥ కాటిబూదిన నలఁదియఁ డి గాటనున్న, దినమొలన్ దిగ్గుచుండినఁ డిండిలేక
విసముమెక్కినఁబాములఁ జేసికొనిన, శివను గొనియమ్మహేశితఁడెందె హరుడు.

ఉ॥ కావున సర్వచుంగళను డైకొని సర్వసమృద్ధులన్ మహా
దేవపదంబు మున్నయిన డివ్యపదంబుల నొందె శూలి నీ
వా వెరవొప్పినట్టి యొక డియన్నులమిన్న నదృష్టశాలినిన్
దేవినిగాఁగొనన్ మిగులఁ దేజమునొందెద వింతకున్ భువిన్. 164

గీ॥ ఇపుడు నీదేవి బృంద యెంతేనిసాగను, దనమునఁ బతివ్రతంబునఁ డనరు నైన
నల్ల పార్వతియట్టి యనన్యభాగ్య, గాకయుండుట కొఱతయై డిగానుపించె.

క॥ అనినంతనె శివఁబోలిన, దననేటికి యాపెనే నృ డిహంకు గెలిచితె
త్తును జూడు మునివరా! యని, తనసేనకుఁ దెలిపె దాడి డిధవళగిరివయిన్. 166

వ. తద్రీణంబున.

— * జలంధరాసురుడు కైలాసగిరిపై దండెత్తుట * —

చ॥ తగినవజీరులన్ గొని యు డిదాత్తగిరిన్ రజతాద్రి కేగి బి
ట్టుగ రణభేరిఘోషము గ డిడుకగడు సల్పఁగ నాలకించి ప
న్నగపతిహారుఁ డంతయు మ డిసంబున నారసి యొక్క వృద్ధుడై
యొగి దనుజాధిపుఁ దటియ డినుదతుఁ డాతఁడు సూది కృద్ధుడై. 167

చ॥ ముదుక! హరుండు లేడె యెటఁ డిబోయె నెఱుంగఁగఁ జెప్పు మున్నచోఁ
బదిలముగాఁగ నీవరిగి డిపార్వతినిమ్మను జోగికేల సొం
పొదవెడు చెల్వ నాకు సరియొప్పును దప్పదు కొందు నెట్లులే
నిది తన మేలుగా నుడుపు డిమీరసమొందిన నేనె తీర్చెదన్. 168

చ॥ అను దనుజాధమోక్తి విని డియంతకశాసనుఁ డాగ్రహంబునన్
బాసరియు నోయి వీరవర! డిపొంకఁచుగల్గినయేని నీసుద
ర్శనమును నెత్తి నెత్తివయి డిజక్కఁగ జేరుపు మట్లయైన నీ
వనలవిలోచనున్ గెలువ డిసర్వుఁడవన్న సతండు గిన్నమై. 169

ఉ॥ నానుడి కడ్డువల్కి యిటు డినన్నుఁ బరీక్షయొనర్ప నెంచెదే
కానక నీవు సెప్పువని డికర్ణమెసంగఁగఁ జేయఁ జెల్లునే
నీ నుడులెల్లమాని యింక డినేరుపు గీరుపుఁ గట్టిపెట్టి చ
స్త్రి నుడిసేయవేని యిపుడే కడతేర్చెద నిన్ను నావుడుక.

— * శివుడు సుదర్శనంబున జలంధరాసురుఁ జంపుట * —

గీ॥ నీటిలోఁ గాలివేలున ♦ నేర్పుమీఱ, వ్రాసిన సుదర్శనంబెత్తి ♦ రక్కసిపయి
వేసిన యతండు రెండయ్యె ♦ వేగనతని, తేజమీశ్వరునొందెను ♦ దీప్తులలర.

క॥ సై నికు లడరిన వీర, శ్రీనిధి యల కువలయేశ♦శేఖరుడు కడుఁ
బూనికి నలికాత్తుఁగుల, చే నశియింపంగఁజేసె ♦ జేజే లలరన్. 172

క॥ కురిసెఁ బ్రసూనవర్షము, మెఱసెన్ దిశల్లెఁ గాంతి ♦ మేఘాని వీరక
బారసెఁ దుందుభిరవములు, విరిసెఁ రక్కసుల తెగల ♦ వేడుక లడమై.

ఉ॥ అంతకుమున్నె శ్రీశుఁ డను♦రాధివుగేహినియైన బృందచె
ల్వెంతయుఁ గోర్కెలూరఁ గని ♦ యెట్లు లభించుఁ దదీయభోగమఁ
జింత మునింగి యట్లనుర ♦ చేడ్చుడు టారసి వానిఁబొంది య
త్యంతము నానఁ జేసొని ర♦యంబున నొండెడదాచి చెచ్చెరన్. 174

గీ॥ వృద్ధుఁడగు నొక్క యతినాథు ♦ వేస మొంది, రెండు శ్రోతులఁ జేకొని♦దండిగా శి
వోహ మంచు జలంధరు ♦ నూరనొక యు,పవనముఁజేరి యుండె నశృప్తు నంత.

చ॥ తన మగఁ డంతకాంతకుని ♦ దర్శముతోఁ జెనకంగఁబోయెఁ దా
ననువిది కాదు పోకుమని ♦ యన్నను మానకయుండె రాకయుం
డెను గతమేమొకొ? యనుచు ♦ డిల్లఁదనంబునఁగ్రాగి పోవుచున్
దనచెలికత్తెయల్ గొలువ ♦ దైత్యునిరాణి వనంబుఁ జేరి తాన్. 176

గీ॥ దేవసంస్కరణముల నెంతేని యాల, కించి యద్దెసకేరి వీక్షించి యతిని
సాగిలన్ బడి విభుని కుశలము నడుగ, సామి కపులకు నొక్కింత ♦ సంజ్ఞచేసె.

వ. వానరంబులు వేవేగచని యతిత్వరితంబుగ నాతుండెంబులఁదెచ్చి యచ్చేడియ
ముందఱఁబెట్టిన నయ్యరవిందనేత్ర విభునిమృతియెఱింగి దుఃఖభరమ్మున మూర్చి
తయై కొంతతడవునకుఁ దెలివొంది కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించుచు యతీంద్రుని
వదంబులఁ బడి నాథునిజీవితం బర్చింప నతండు. 178

ఆ॥ ఈ కశేబరంబు ♦ నింటికిఁగొని చని, కడిగి తడిని నొత్తి ♦ గంధలేప
నము నొనర్చియొకట♦నమరించి యుంచుము, జీవితంబుఁజెందుఁ ♦ జిగురుఁబోడి!

వ. అన నాపె తద్ దక్షిణంబున నద్దేహంబు దాసీజనంబుతో నిజగృహంబునకుఁ గొని
పోయి యతివరుండు చెప్పినట్లానర్చి నిరీక్షించుచున్నంతఁ బుండరీకాక్షుండు
శ్రోతుల విడిచిపుచ్చి యోగబలంబున జలంధరదేహంబునఁ బ్రవేశించి కనులు
దెఱచి కదలిన నమ్ముదిత ముదితయై పెనిమిటియని తలంచి గాఢాలింగనంబొనర్చె
నంత విష్ణుండు సంతసంబున నాపెతో నహర్నిశంబులు గ్రీడించుచు సుఖంబులొందు

చున్నంత నొక్కనాడు యదృచ్ఛచే నెన్నుం డొంటిగఁబరుండి యున్నతఱి
బృందాదేవి యలంకరించుకొని యందుఁజేరుడు జలంధరదేహశకలంబుల మధ్య
మేచకచ్చాయలనొప్పు నప్పులుంగుకాతం గాంచి యదరిపడి యేవంబునొంది
విన్నదనంబున ఖన్నయై మరగుచుఁ బదతాడితభుజంగివోలె మించుటల్కతోఁ
జరచురఁజూచి యిట్లనియె.

180

గీ॥ ఓరి పోకిరి! తుంటరి! ♦ యోరి తులువ!, యోరి పరదారగామి! విన్నోరి! మీఱి
చెఱిచితివి నన్నుఁ బరసతిఁజేటుమూడు, నని తలంపక కనుకని ♦ ననుచితముగ.

క॥ పతిభావముతో నీసం, గతిఁ జెందితిఁ గాని వేఱుఁగఱా దెవ్వడు నా
మతి యంటువడదు నీ దు, ర్గతిఁ గను మిఁక నదరిపాటు ♦ గంగన్ గలియున్.

— * విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవి శపించుట * —

క॥ నీ యా లొక్కని కిట్లు, నే యనువుగఁ జిక్కఁగలదు ♦ హేయపువాదుల్
సేయుదురు లోకులెంతయు, నీ యుల్లము గడిచి వగను ♦ నెక్కొని పొగలన్.

ప. మఱియుఁ గవులతోఁగూడి యిచ్చెడుపని యొనర్చితివి గావున నీకుఁ గవులే తోడ
య్యెదరని శాపంబిచ్చి పతిదేహఖండంబులఁ జితియందుంచి యానిముసంబునఁ
దా నా చిచ్చు నురికి పాణంబులు వదలె నంత దామోదరుండు బృందావిర
హంబు నోర్వక తేబవలా చితియందుఁబడి యన్యంబుఁ దలఁవకుండుటఁ గాంచి
యిందిరయుఁ దక్కువేల్పులును బరమేశ్వరునిఁ గానన్ బోయి యచ్చరితంబుఁ
దెలిపి యనుగ్రహింపుమని యర్థింప నద్దయాకరుండు సర్వజగన్మోహినియును
మూలప్రకృతియును మహామాయయు నగు నంబికను నియోగించిన నాజగజ్జనని
శక్తిమయంబులగు మూఁడుబీజంబుల నొసంగి వీని విష్ణుండున్న బృందాచితిప్రదే
శమందుఁ జల్లుండు మీయిష్టసిద్ధియగు ననుడు వారల్లుసేయ నందు ధాత్రీ తులసీ
మాలతీవృక్షంబులు పొడమిన నవ్వాని సౌరభగ్రహణంబున విష్ణుండు మోహపరి
తాపంబుఁబాసి వై కుంతంబునకేగి సుఖంబుండె నీవృక్షత్రయంబునందుఁ బూర్వ
పూర్వము గేశవున కెక్కుడనందదాయకంబై యెసంగునట్లగుటజేసి కార్తిక
మాసంబందీ ధాత్రీ తులసీ పూజనంబు తక్కువేల్పులకన్న విష్ణుదేవున కెక్కుడు
ప్రియం బంత సకలమరు లానందంబున స్వపదంబులఁజెంది రిది జలంధరవధో
పాఖ్యానంబు దీనిఁ బఠించిన వినినవారలకు సర్వపాపక్షయంబై శ్రేయంబులొందు
నిక శంఖచూడవధోపాఖ్యానంబువినుండని సూతుం డిట్లనియె.

184

— * శంఖచూడ చరిత్రము * —

క॥ మునివరుడగు కశ్యపునకుఁ, దనుజుండగు విప్రచిత్తి ♦ తనయుఁడు దంభుం
డనువాడు గొడుకుఁబడయఁగఁ, బెనుతపనుఁజెందియుండె ♦ బెద్దయఁబ్రాద్దుల్.

శివునిఁజేరి కాంచి యసురవృత్తాంతంబును వమదు పరాజయంబును, వైకుంఠుని
యపజయంబును, మఱియు వెన్నుండు లక్ష్మీసహాయుండై జలంధరుని కైవసంబై
యుండుటయు సవిస్తరంబుగాఁ దెల్పి యుద్వేగియై వధించి తమ్ముఁబాలింపు మని
యర్థించుటయును నాలించి బాలేందుశ్శేఖరుం డచిరకాలంబున నట్లుసేయుదుఁ
బొండని వారిం బనిచి నారాయణుం డలంచిన నతండు దఱియుడు నాయసుర
వృత్తం బడిగిన నతం డిట్లనియె.

153

ఉ॥ దేవ ! జలంధరాసురుఁడు † దేవరఫాలవిలోచనాగ్నిచే
నావనధిఁజనించి పెను † పై సురలందఱ నోడఁబుచ్చి దు
ర్భావమునన్ దివంబు నిజ † పక్షులకై వసమున్ బొనర్చె నే
నావెడఁగున్ వధింపఁజని † యక్కట వానికి లోఁగిపోయితిన్.

154

గీ॥ పెక్కుదినములు వానితో † నక్కజమగు, పోరునల్పితి గెల్పేమి † పొసఁగదయ్యె
చుట్టటిక మారసి యతండు † పట్టుబట్టి, సిరిని నన్నును దనయింటఁ † జేర్చికొనియె.

క॥ అనినన్ శివుండు నగి వె, న్నుని బొమ్మని నారదు నెద † ను దలఁప నతఁ డం
తనె వచ్చి మొక్క నమ్ముని, కనియెను లోకాధినాథుఁ † డాలోచనతో.

క॥ మాని ! జలంధరుఁడను నొక, దానవుఁ డేపొంది సురలఁ † దఱిమి దివంబున్
దానుగొని తనదువారల, కానాకం బప్పించె † నతిమర్దమఁడై.

క॥ వానికడ కీపు చని యే, దేనియు భేదంబుఁ బన్ని † యింకగఁ జేయన్
గానొప్పజతన మమరుపు, పై నొతయు నేనొనర్తు † బ్రహ్మజ ! యనినన్.

వ. తాపసుం డతిత్కరితంబున జలంధరునిఁజేరి తత్కృతోపచారంబులఁ బ్రీతుండై నంత
నతండు దేవర్షి ! యెచ్చటనుండివచ్చితి వెచ్చిటికేగదవు ? నా యైశ్వర్యంబుఁ గని
మెచ్చితివే?

159

సీ॥ హంసయు క్తవిమాన † మపహరించితి నిదే, చూడుము రాజవ † సూనునొడిసి
ఐరావతంబిది † హయరత్నముచైత్ర్య, వంబది కను మిందుఁ † బాపి కొంటి
పద్మాధినిధు లవ్వి † భాండార మటుఁజూడు, సంతరించితి కీర్తి † పంథమణచి
బంగారువర్షించు † పాండుర చ్చత్రంబుఁ, గను మిది కొంటిఁబా † శిని నదల్పి

గీ॥ కాలదండంబుఁ గయికొంటి † గాలు నోర్చి, కల్పవృక్షంబులనుదెచ్చి † నిల్పితి నవె
పెరడునన్ జూడు; మింకను † సిరినిహరిని, యింట నేయుంచినాఁడ మః † సింద్ర ! కనుమ.

గీ॥ ఇక నివియుఁగాక దక్కువే † దేని సీదు, మదికి ముదమిచ్చునట్టిదా † మంచితన
మున్నఁదెల్పుము వేవేగ † నుద్దవిడిసి, దెచ్చికొనియెద యెందున్న † దివ్యమాని !

వ. అనుటయు ననురేంద్రా! నీవు చెప్పినయంత సేయన్ గలవాడవే. వీ యైశ్వర్యం
బునకు సంతసించితి నైన వినుము, నేనపుడు కైలాసంబుననుండి మహేశ్వరుం
దరిసించినచ్చితి నతండు మహేశ్వరుం డనుటకుఁ దగినవాడు. 162

గీ॥ కాటిబూదిన నలదియుఁ ధి గాటనున్న, దినమొలన్ దిగ్గుచుండినఁ ధి దిండిలేక
విసముమెక్కినఁబాములఁ వేసికొనిన, శివను గొనియమ్మహేశితఁజెందె హరుడు.

ఉ॥ కావున సర్వమంగళను ధి గైకొని సర్వసమృద్ధులన్ మహా
దేవపదంబు మున్నయిన ధి దివ్యపదంబుల నొందె శూలి నీ
వా వెరవొప్పినట్టి యొక ధి యన్నులమిన్న నదృష్టశాలినిన్
దేవినిగాఁగొనన్ మిగులఁ దేజమునొందెద వింతకున్ భువిన్. 164

గీ॥ ఇపుడు నీదేవి బృంద యెంతేనిబాగను, దనమునఁ బతివ్రతంబునఁ ధి దనరు నైన
నల్ల పార్వతియట్టి యనన్యభాగ్య, గాకయుండుట కొఱతయై ధి గానుపించె.

క॥ అనినంతనె శివఁబోలిన, దననేటికి యాపెనే నృ ధి హంకు గెలిచితె
త్తును జూడు మునివరా! యని, తనసేనకుఁ దెలిపె దాడి ధి ధవళగిరిపయిన్. 166

వ. తద్రీణంబున.

— * జలంధరాసురుఁడు కైలాసగిరిపై దండెత్తుట * —

చ॥ తగినవజీరులన్ గొని యు ధి దాత్తగతిన్ రజతాద్రి కేగి బి
ట్టుగ రణభేరిఘోషము గ ధి డుక్కడు సల్పంగ నాలకించి ప
న్నగపతిహారుఁ డంతయు మ ధి నంబున నారసి యొక్క వృద్ధుఁడై
యొగి దనుజాధిపుఁ దటియ ధి నుద్ధతుఁ డాతఁడు సూది కృద్ధుఁడై. 167

చ॥ ముదుక! హరుండు లేడె యెటఁ ధి భోయె నెఱుంగఁగఁ జెప్పు మున్నచోఁ
బదిలముగాఁగ నీసరిగి ధి పార్వతినిమ్మను జోగికేల సొం
పొదవెడు చెల్వ నాకు సరియొప్పును దప్పదు కొందు నెట్లులే
నిది తన మేలుగా నుడుపు ధి మీరసమొందిన నేనె తీర్చెదన్. 168

చ॥ అను దనుజాధమోక్తి విని ధి యంతకళాసనుఁ డాగ్రహంబునన్
బాసరియు నోయి వీరవర! ధి పాంశముగల్గినయేని నీసుద
ర్యనమును నెత్తి నెత్తివయఁ ధి జక్కఁగ జేరుపు మట్లయైన నీ
వనలవిలోచనున్ గెలువ ధి సర్వుఁడవన్న సతండు గిన్నమై. 169

ఉ॥ నానుడి కడ్డువల్కి యిటు ధి నన్నుఁ బరీక్షయొనర్ప నెంచెదే
కానక నీవు సెప్పువని ధి కర్ణమెసంగఁగఁ జేయఁ జెల్లునే
నీ నుడులెల్లమాని యింక ధి నేరుపు గీరుపుఁ గట్టిపెట్టి చ
న్నీ నుడిసేయవేని యిపుడే కడతేర్చెద నిన్ను నావుడుక.

— * శివుడు సుదర్శనంబున జలంధరాసురుడు జంపుట * —

గీ॥ నీటిలోఁ గాలివేలున ♦ నేర్పుమీఱ, వ్రాసిన సుదర్శనంబెత్తి ♦ రక్కసిపయి
వేసిన యతండు రెండయ్యె ♦ వేగనతని, తేజమీశ్వరునొందెను ♦ దీప్తులలర.

క॥ సై నికు లడరిన వీర, శ్రీనిధి యల కువలయేళ ♦ శేఖరుడు కడున్
బూనికి నలికాక్షాగ్నుల, చే నశియింపంగజేసె ♦ జేజే లలరన్. 172

క॥ కురిసెన్ బ్రసూనవర్షము, మెఱసెన్ దిశలెల్ల గాంతి ♦ మేళొని వీచెన్
బారసెన్ దుందుభిరవములు, విరిసెన్ రక్కసుల తెగల ♦ వేడుక లేడమై.

ఉ॥ అంతకుమున్నె శ్రీశుఁ డనురాధివుగేహినియైన బృందచె
త్వెంతయుఁ గోర్కెలూరఁ గని ♦ యెట్లు లభించుఁ దదీయభోగమన్
జింత మునిగి యట్లనుర ♦ చేడ్చుడు టారసి వానిఁబొంది య
త్యంతము నానఁ జేకొని రయంబున నొండెడదాచి చెచ్చెరన్. 174

ఁ॥ వృద్ధుడగు నొక్క యతినాథు ♦ వేస మొంది, రెండు క్రోతులఁ జేకొనిదండిగా శి
వోహ మంచు జలంధరు ♦ నూరనొక యు, పవనముజేరి యుండె నశిష్ట నంత.

చ॥ తన మగఁ డంతకాంతకుని ♦ దర్శముతోఁ జెనకంగఁబోయె దా
ననువిది కాదు పోకుమని ♦ యన్నను మానకయుండె రాకయుం
డెను గతమేమొకో? యనుచు ♦ డిల్లదనంబునఁగ్రాగి పోవుచున్
దనచెలికత్తెయల్ గొలువ ♦ దైత్యునిరాణి వనంబుఁ జేరి తాన్. 176

గీ॥ దేవసంస్కరణముల నెంతేని యాల, కించి యద్దెసకే వీక్షించి యతిని
సాంగిలన్ బడి వేళుని కుశలము నడుగ, సామి కవులకు నొక్కింత ♦ సంజ్ఞచేసె.

వ. వానరంబులు వేవేగచని యతిత్వరితంబుగ నాతుండెంబులఁదెచ్చి యచ్చేడియ
ముందఁబెట్టిన నయ్యరవిందనేత్ర విభునిమృతియెఱింగి దుఃఖభరమ్మున మూర్చి
తయై కొంతతడవునకుఁ దెలివొంది కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించుచు యతీంద్రుని
వదంబులఁ బడి నాథునిజీవితం బర్థింప నతండు. 178

ఆ॥ ఈ కశేబరంబు ♦ నింటికేగొని చని, కడిగి తడిని నొత్తి ♦ గంధలేప
నము నొనర్చియొకటనమరించి యుంచుము, జీవితంబుఁజెందు ♦ జిగురుఁబోడి!

వ. అన నాపె తద్దక్షిణంబున నద్దేహంబు దాసీజనంబుతో నిజగృహంబునకుఁ గొని
పోయి యతివరుండు చెప్పినట్లానర్చి నిరీక్షించుచున్నంతఁ బండరీకాక్షుండు
క్రోతుల విడిచివుచ్చి యోగబలంబున జలంధర దేహంబునఁ బ్రవేశించి కనులు
దెఱచి కదలిన నమ్ముదిత ముదితయై పెనిమిటియని తలంచి గాఢాలింగనంబొనర్చె
నంత విష్ణుండు సంతసంబున నాపెతో నహర్నిశంబులు గ్రీడించుచు సుఖంబులొందు

చున్నంత నొక్కనాఁడు యదృచ్ఛచే వెన్నుం డొంటిగఁబరుండి యున్నతటి బృందాదేవి యలంకరించుకొని యందుఁజేరుడు జలంధరదేహశకలంబుల మధ్య మేచకచ్చాయలనొప్ప నవ్వలుంగుఁకాతుం గాంచి యదరివడి యేవంబునొంది విన్నదనంబున ఖన్నయై మరగుచుఁ బదతాడితభుజంగివోలె మించుటల్కుతోఁ జరచురఁజూచి యిట్లనియె.

180

గీ॥ ఓరి పోకిరి! తుంటరి! ♦ యోరి తులువ!, యోరి పరదారగామి! విన్మోరి! మీఱి చెఱిచితివి నన్నుఁ బరసతిఁజేటుమూఁడు, నని తలంపక కనుకని ♦ ననుచితముగ.
క॥ పతిభావముతో నీసం, గతిఁ జెందితిఁ గాని వేఱుఁగఁ దెప్పుడు నా మతి యంటువడదు నీ దు, ర్గతిఁ గను మిఁక నదరిపాటు ♦ గంగన్ గలియున్.

—* విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవి శపించుట *

క॥ నీ యా లొక్కని కిట్లుల, నే యనువుగఁ జిక్కఁగలదు ♦ హేయపువాదుల్ సేయుదురు లోకులెంతయు, నీ యుల్లము గడిఁది వగను ♦ నెక్కొని పొగలన్.
ప. మఱియుఁ గవులతోఁగూడి యిచ్చెడువని యొనర్చితివి గావున నీకుఁ గవులే తోడ య్యెదరని శాపంబిచ్చి పతిదేహఖండంబులఁ జితియందుంచి యానిముసంబునఁ దా నా చిచ్చు నురికి ప్లాణంబులు వదలె నంత దామోదరుండు బృందావిర హంబు నోర్వక తేఱవలా చితియందుఁబడి యన్యంబుఁ దలఁవకుండుటఁ గాంచి యిందిరయుఁ దక్కువేల్పులును బరమేశ్వరునిఁ గానన్బోయి యచ్చరితంబుఁ దెలిపి యనుగ్రహింపుమని యర్థింప నద్దయాకరుండు సర్వజగన్మోహినియును మూలప్రకృతియును మహామాయయు నగు నంబికను నియోగించిన నాజగజ్జనని శక్తిమయంబులగు మూఁడుబీజంబుల నొసంగి వీని విష్ణుండున్న బృందాచితిప్రదే శమందుఁ జల్లుండు మీయిష్టసిద్ధియగు ననుడు వారట్లుసేయ నందు ధాత్రీ తులసీ మాలతీవృక్షంబులు పొడవిన నవ్వాని సారభగ్రహణంబున విష్ణుండు మోహపరి తాపంబుఁబాసి వై కుంతంబునకేగి సుఖంబుండె నీవృక్షత్రయంబునందుఁ బూర్వము గేశవున కెక్కుడానందదాయకంబై యెసంగునట్లగుటజేసి కార్తిక మాసంబందీ ధాత్రీ తులసీ పూజనంబు తక్కువేల్పులకన్న విష్ణుదేవున కెక్కుడు ప్రియం బంత సకలామరు లానందంబున స్వపదంబులఁజెంది రిది జలంధరవధో పాఖ్యానంబు దీనిఁ బఠించిన వినినవారలకు సర్వపాపక్షయంబై శ్రేయంబులొందు నిఁక శంఖచూడవధోపాఖ్యానంబువినుండని సూతుం డిట్లనియె.

184

—* శంఖచూడ చరిత్రము *

క॥ మునివరుండగు కశ్యపునకుఁ, దనుజుండగు విప్రచిత్తి ♦ తనయుఁడు దంభుం డనువాఁడు గొడుకుఁబడయఁగఁ, బెనుతపసుఁజెందియుండెఁ ♦ బెద్దయుఁబ్రాద్దుల్.

— * శివుడు సుదర్శనంబున జలంధరాసురుక జంపుట * —

గీ॥ నీటిలోఁ గాలివేలున * నేర్పమీఱ, వ్రాసిన సుదర్శనంబెత్తి * రక్కసిపయి
పేసిన యతండు రెండయ్యె * వేగనతని, తేజమిశ్వరునొందెను * దీప్తులలర.

క॥ సై నికు లడరిన వీర, శ్రీనిధి యల కువలయేశ * శేఖరుడు కడున్
బూనికి నలికాఁగొన్నుల, చే నశియింపంగఁజేసె * జేజే లలరన్. 172

క॥ కురిసెన్ బ్రసూనవర్షము, మెఱసెన్ దిశలెల్ల గాంతి * మేఘాని వీచక
బారసెన్ దుండుభిరవములు, విరిసెన్ రక్కసుల తెగల * వేడుక లడమై.

ఉ॥ అంతకుమున్నె శ్రీశుఁ డను * రాధివుగేహినియైన బృందచె
త్వంతయుఁ గోర్కెలూరఁ గని * యెట్లు లభించుఁ దదీయభోగమన్
జంత మునింగి యట్లనుర * చేడ్చుడు టారసి వానిఁబొంది య
త్యంతము నానఁ జేకొని ర * యంబున నొండెడదాచి చెచ్చెరన్. 174

గీ॥ వృద్ధుడగు నొక్క యతినాథు * వేస మొంది, రెండు క్రోతులఁ జేకొని * దండిగా శి
వోహ మంచు జలంధరు * నూరనొక యు, పవనమున్ జేరి యుండె న * ప్పట్ట నంత.

చ॥ తన మగఁ డంతకాంతకుని * దర్శముతోఁ జెనకంగఁబోయెఁ దా
ననువిది కాదు పోకుమని * యన్నను మానకయుండె రాకయుం
డెను గతమేమోకో? యనుచు * డిల్లదనంబునఁగ్రాగి పోవుచున్
దనచెలిక త్రైయల్ గొలువ * దైత్యునిరాణి వనంబుఁ జేరి తాన్. 176

గీ॥ దేవసంస్మరణముల నెంతేని యాల, కించి యద్దెనకేగి వీ * క్షించి యతిని
సాగిలన్ బడి వోభుని కు * శలము నడుగ, సామి కపులకు నొక్కింత * సంజ్ఞ చేసె.

వ. వానరంబులు వేవేగచని యతిత్వరితంబుగ నాతుండెంబులఁదెచ్చి యచ్చేడియ
ముందఱఁబెట్టిన నయ్యరవిందనేత్ర విభునిమృతియెఱింగి దుఃఖభరమ్మున మూర్ఛి
తయై కొంతతడవ్రనకుఁ దెలివొంది కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించుచు యతీంద్రుని
పదంబులఁ బడి నాథునిజీవితం బర్థింప నతండు. 178

ఆ॥ ఈ కశేబరంబు * నింటికెఁగొని చని, కడిగి తడిని నొత్తి * గంధలేప
నము నొనర్చియొకట * నమరించి యుంచుము, జీవితంబుఁజెందు * జగురుఁబోడి !

వ. అన నాపె తద్దక్షణంబున నద్దేహంబు దాసీజనంబుతో నిజగృహంబునకుఁ గొని
పోయి యతివరుండు చెప్పినట్లొనర్చి నిరీక్షించుచున్నంతఁ బండరీకాక్షుండు
క్రోతుల విడిచివుచ్చి యోగబలంబున జలంధరదేహంబునఁ బ్రవేశించి కనులు
దెఱచి కదలిన నమ్ముదిత ముదితయై పెనిమిటియని తలంచి గాఢాలింగనంబొనర్చె
నంత విష్ణుండు సంతసంబున నాపెతో నహర్నిశంబులు గ్రీడించుచు సుఖంబులొందు

చున్నంత నొక్కనాడు యదృచ్ఛచే వెన్నుం డొంటిగఁబరుండి యున్నతటి బృందాదేవి యలంకరించుకొని యందుఁజేరుడు జలంధరదేహశకలంబుల మధ్య మేచకచ్చాయలనొప్పు నప్పులుంగుకాతం గాంచి యదరిపడి యేవంబునొంది విన్నదనంబున ఖన్నయై మరగుచుఁ బదతాడితభుజంగివోలె మించుటల్కుతోఁ జరచురఁజూచి యిట్లనియె.

180

గీ॥ ఓరి పోకిరి! తుంటరి! ♦ యోరి తులువ!, యోరి పరదారగామి! విన్నోరి! మీఱి చెటిచితివి నన్నుఁ బరసతిఁజేటుమూడు, నని తలంపక కనుకని ♦ ననుచితముగ.

క॥ పతిభావముతో నీసం, గతిఁ జెందితిఁ గాని వేఱుఁగఁగా దెప్పుడు నా మతి యంటువడదు నీ దు, ర్గతిఁ గను మిఁక నదరిపాటు ♦ గంగన్ గలియున్.

—* విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవి శపించుట *

క॥ నీ యా లొక్కని క్షిప్తుల, నే యనువుగఁ జిక్కఁగలదు ♦ హేయపువాదుల్ సేయుదురు లోకులెంతయు, నీ యుల్లము గడిచి వగను ♦ నెక్కొని పొగలన్.

వ. మఱియుఁ గవులతోఁగూడి యిచ్చెడుపని యొనర్చితివి గావున నీకుఁ గవులే తోడ య్యెదరని శాపంబిచ్చి పతిదేహఖండంబులఁ జితియందుంచి యానిముసంబునఁ దా నా చిచ్చు నురికి పాణింబులు వదలె నంత దామోదరుండు బృందావిర హంబు నోర్వక తేఱవలూ చితియందుఁబడి యన్యంబుఁ దలఁపకుండుటఁ గాంచి యిందిరయుఁ దక్కువేల్పులును బరమేశ్వరునిఁ గానన్ బోయి యచ్చరితంబుఁ దెలిపి యనుగ్రహింపుమని యర్థింప నద్దయాకరుండు సర్వజగన్మోహినియును మూలప్రకృతియును మహామాయయు నగు నంబికను నియోగించిన నాజగజ్జనని శక్తిమయంబులగు మూఁడుబీజంబుల నొసంగి వీని విష్ణుండున్న బృందాచితిప్రదే శమందుఁ జల్లుండు మీయిష్టసిద్ధియగు ననుడు వారల్లుసేయ నందు ధాత్రీ తులసీ మాతీవృక్షంబులు పొడమిన నవ్వాని సారభగ్రహణంబున విష్ణుండు మోహపరి తాపంబుఁబాసి వై కుంతంబునకేగి సుఖంబుండె నీవృక్షత్రయంబునందుఁ బూర్వ పూర్వము గేశవున కెక్కుడానందదాయకంబై యెసంగునట్లగుటజేసి కార్తిక మాసంబందీ ధాత్రీ తులసీ పూజనంబు తక్కువేల్పులకన్న విష్ణుదేవున కెక్కుడు ప్రియం బంత నకలామరు లానందంబున స్వపదంబులఁజెంది రిది జలంధరవధో పాఖ్యానంబు దీనిఁ బఠించిన వినినవారలకు సర్వపాపక్షయంబై శ్రేయంబులొందు నిక శంఖచూడవధోపాఖ్యానంబువినుండని సూతం డిట్లనియె.

184

—* శంఖచూడ చరిత్రము *

క॥ మునివరుండగు కశ్యపునకు, దనుజుండగు విప్రచిత్తి ♦ తనయుఁడు దంభుం డనువాడు గొడుకుఁబడయఁగఁ, బెనుతపసుఁజెందియుండె ♦ బెద్దయుఁబ్రాద్దుల్.

గీ॥ కొంతకాలంబునకు వాని ♦ ఘోరతపము, చే శిరసునంను నగ్గులు ♦ చెంగలించి
మంట లేపొందినంత ర♦మాసహాయుఁ, డరసి పొడగానవచ్చె దై ♦త్యాధిపతికి.

క॥ వరమడుగుమనుడు హరి యతఁ, డరవిందాత్మునకు మ్రొక్కి ♦ యడిగెను దనయుం
డురువైనబలముగలవాఁ, డరాతిసూదనుఁ డజయ్యుఁ ♦ డమరావళికి. 187

క॥ నీయందు భక్తుడై కడు, శ్రేయంబులఁ జెందువాఁడు ♦ శ్రీరమణీశా!
గేయగుణాఘ్యుడు పొడమంగఁ, జేయుము కృపఁజేసి సంత ♦ సింతుననంగఁ.

గీ॥ హరి 'తథాస్త'ని వరమిచ్చి ♦యడిగెనతని, సతికిఁజూలేర్పడియె శుభ♦సమయమందు
కొమరుఁడుజనించె గోలోక ♦ గోవుండౌ ను, దాముఁ డారాధికాశాప♦దానవిధిని.

గీ॥ అల్ల శిశువున కొనరించి ♦ రవుడుజాత, కర్మమును నామకరణంబు ♦ గరిమదనర
శంఖచూడుడనుచు మేల్ పృథివీ స్తిదనరె, నాహ్వయంబెల్ల జగముల ♦యందునిండె.

క॥ ఆ చిటుతయు దినదినమున, కేచుచు వరిల్లి కళల ♦ నేవువడసి యెం
తో చనవున జైగీష, వ్యాచార్యునియొద్దఁ బడెన్ ♦ నభిమత మనువున్. 191

గీ॥ అంతఁ దలిదండ్రుల యనుజ్ఞ ♦నంది పుష్క, రంబనెడు తీర్థతలమొంది ♦సంబరమున
పెక్కువర్షంబులు తపంబు ♦ నొక్కతీరు, నల్పె దృఢమై యెసంగు సంకల్పమునను.

వ. అంత గొంతకాలంబునకు.

ఆ॥ తమ్మిచూలి దఱిసి ♦సమ్మదమ్మున శంఖ, చూడుఁజూచి యనియె ♦ శూర! వరముఁ
గోరుమిత్తుననుడుఁ ♦ గుఱుకంబున నతండు, మ్రొక్కిప్రస్తుతించి ♦ చక్కననియె.

చ॥ అనిమిషదానవాహిమను ♦ జాధిపు లందఱ నోడఁబుచ్చుఁ జా
లిన బలవిక్రమంబులు ద ♦ లిర్పంగఁజేయుము సర్వశత్రునూ
దనునిగ ముజ్జగంబులను ♦ దక్కొని నేలంగఁజాలువానిఁగా
నను బొనరింపుమీ తగ న ♦ సంతకృపాజలధీ! విధి! యనన్. 194

వ. అనిన నతండు.

—* శంఖచూడునకు బ్రహ్మ వరంబు లిచ్చుట *—

క॥ కోరిన కోరికలన్నియు, భూరిగ ఫలియించు నీకు ♦ భోగములను వి
స్తారముగ నొందుదువు బల్, గీరితినిన్ జెందఁగల వొగికి దనుజసుతా!

వ. మఱియు నొక్కవిశేషంబుఁ జెప్పెద నాలకించి యట్లు సల్పుము.

క॥ బదరీవనమున నొకతుక, నుదతీమణి కన్నె తులసి ♦ సుందరి తప సా
వృదలిర్పఁజేయుచున్నది, ముదమున నీవిష్ణు డందుఁ ♦ బోయి కను మిఁకన్.

గీ॥ ఆవడుచు విన్ను ధర్మధ్వ ♦ జాఖ్య సమరి, నట్టి నృపుతనుజారత్న ♦ మన్నుమిన్న
నిన్నుఁ జూచి వరించును ♦ నన్నుతాంగి, నీకుఁ దగిన మిటారియా ♦ నేర్పులాడి.

న. కావున.

చ॥ చనుమిఁక సత్వరంబటకుఁ ♦ జందనగంధినిఁ జెంది పెండ్లిఁ జే
కొనుము నితాంతభోగములఁ ♦ గోమలితో నుఖయింపు మింపుమైఁ
జెనువుము ధర్మమున్ దిశలఁ ♦ బెంపొనరింపుము కీర్తిచంద్రికన్
దనుజులకెల్ల సంతసము ♦ దార్కొనఁజేయు మజేయవికృమా!

క॥ రత్నము సుమి యక్కాంతా, రత్నము సీవైనఁ బురుష ♦ రత్నంబపు దా
రత్నమునున్ జేకొనుమిఁక, రత్నము రత్నంబు సరస ♦ రాజిలుననరే. 199

గీ॥ అనికొడివిచనియెనుధాతృయపుడుశంఖ, చూడుఁడరుసమ్ముదనరసఁచొప్పురయము
మీఱ బదరీవనంబును ♦ జేరికాంచె, నొక్కచోఁ దపసానరించు ♦ నక్కలికిని. 200

—* శంఖచూడుఁడు బ్రహ్మశాసనంబునఁ దులసీన్ జేరుట *

గీ॥ బమ్మ చెప్పిన నుడికన్నఁ ♦ బలుతెఱఁగుల, నందముల విందుమీఱిన ♦ నుందరాంగి
గాంచి యువ్విభూతి యగ్గలిక మించి, తారసించినవాని నత్తన్ని గాంచి. 201

క॥ పరికించిన ఘడి గరఁగగ, విరిశరముల మరుఁడు విసరి ♦ వేయఁగఁదనలో
మురిసి తలవంచి మొక్కిడి, సరసిజముఖ చేసె నతిథి ♦ సత్కారములక. 202

వ. దానవేంద్రుండును దులసీనమర్పితకుశాసనంబునం దాసీనుండై తనపైఁ గురంగట
మెఱుంగుచూపులందలి చకచకల నాణిముత్యంబులట్లు గుమ్మరింపుచున్న
నుందరిక గనుంగొని మందహాసంబుతో నిట్లనియె. 203

ఉ॥ ఎవ్వతె వీవు? కల్కి! కుల ♦ మెయ్యది? నీయభిధాన మెద్ది? నీ
వివ్వనమందు నొంటితప ♦ సిట్లానరించెద వేమిగోరి? లే
జవ్వనమందు నన్నిటను ♦ జక్కగఁ జాలినవానిఁ జెంది య
వ్వవ్వలవింటిదంటఱుణ ♦ మున్ సరిపెట్టుట యొప్పుదే చెలీ! 204

చ॥ కనులమెఱుంగు నెమ్మొగము ♦ కాంతి రదంబులనిగ్గుజగ్గులున్
చనుఁగవపొంకపుందళుకు ♦ సన్నని నెన్నడుమందపుంబసం
దనువగు మేల్పిఱుందుబిరు ♦ దానవకంబు టాయార మార! నే
గనుఁగొనలేదు నిజెనయు ♦ కాంతను నెయ్యెడఁగూడ మానినీ! 205

చ॥ వలచితి నిన్నుఁ జేడియరొ! ♦ వాస్తవమీయది నన్నుఁజెందు మ
గ్గలముగఁ గామ కేళుల సుఖం బొదవక దనియింతు నెట్లు నీ
తలఁపున కన్యధాత్వమును ♦ దల్ప నొకప్పుడునేని జేముడిన్
గలయఁగ నేగుదెమ్ము పిక ♦ గానము లొప్పెడు నీవనంబునక. 206

వ. అనపుడు నమ్మదిరాక్షియును,

క॥ తియ్యని నెయ్యంబుల నిటు, వియ్యముఁ బొసఁగింపఁ దలఁచు ♦ వీరపురుషుఁడా
నయ్యెడ నేత్రాంతంబుల, నొయ్యనఁ గనుఁగొనుచు నంత ♦ నువిద యిటుల నెన్.

గీ॥ ఏను ధర్మధ్వజుఁడను మహీశునుతను, తులసియనుదాన శుభమెదఁ ♦ దలఁచియిట్లు
తపసుఁజేయుచు నిందుంటిఁదఱలు మీవు, ఒంటిపాటునస్త్రీలఁదా ♦ పొందఁజనదు.

మ॥ పొలఁతుల్ మాయలమారు లెంతయును న ♦ పూర్వబోఁడు లున్నట్టిచో
ఁటలమిఁజేరఁగరాదు బ్రహ్మనయినన్ ♦ హేలావిశేషంబులన్
గలఁతఁబుచ్చి యలంతు గిత్తవలె లోఁగఁజేతు రవ్వారి య
త్తలఁపుల్ గూరము లుల్లమున్విసము ని ♦ ద్వాక్షిణ్య లీనాతుకల్. 209

క॥ అన నాతం డెలనగవున, వనజేక్షణ కనియె వినుము ♦ భామిని! యెందై
నను ధీరుఁడైనవానికి, జనుఁ బొలఁతుల గోష్ఠి నుండఁ ♦ జనవలరంగన్.

క॥ స్త్రీలయెడఁ బురుషులయెడ, మేలిమికలవార లువిద ♦ మిన్నా! కల రా
శీలం బెఱుఁగుట కర్హము, లోలాత్ము లెఱుంగలేరు ♦ లోటుఁదనమునన్. 211

క॥ నిను వెదకుచు వచ్చితి నీ, వనమునఁ గనుగొంటి నేత్ర ♦ పర్వముగ నిటన్
ననుబంచె నీకడకు విధి, నిను గాంధర్వమునఁ బడసి ♦ నెగడుమని సతీ! 212

క॥ ననునరయు శంఖచూడుం, డను దానవరాజపుత్రు) ♦ నధికతరతపో
ధనునిగ నీమది నెంతయుఁ, జనునె విధిన్ దప్పనేయ ♦ సఖ! యిక మనకున్.

గీ॥ అనిన నామోదమున వాని ♦ యాననంబుఁ
గాంచి మది సంతసించి యిక్కరణి ననియె
ధీరుఁడ వటంచుఁ దెలిసితి ♦ నారులందు
ధీరతను గోల్పడినవాడు ♦ దేఁబెకాఁడె. 214

క॥ ఎవ్వఁడు స్త్రీవంచితుఁడగు, నవ్వాఁడు మృతుండు వాఁ డనర్హుఁడు సభయం
దవ్వాని హవ్యకవ్యము, లవ్వేల్పులు పితలుసెంద ♦ రారయు మెందున్. 215

ఆ॥ స్త్రీవరాజితుండు ♦ సిద్ధమాశౌచి పం, చత్స్వ మొందువఱకు ♦ సందియంబు
లేదు దీనికన్నలేదు మిన్నైన యా, శౌచ మెందునేని ♦ సచ్చరిత్ర! 216

గీ॥ బాపఁడాశౌచమును బాయుఁబదిదినముల, కల్లక్షత్రీకులుఁడుద్వాదశాహములకుఁ
బదియునైదుదినములకుఁవై శ్మృడొక్క, నెలకుశూద్రుఁడుశుద్ధిఁగొనెదరుపుడమి.

వ. కావున.

క॥ నిన్నుఁ బరీక్ష యొనర్చితి, నన్నిటఁ దగినట్టివాఁడ ♦ వైతి విటులఁగా
కున్న నెటుదెలియనయ్యెడుఁ, గన్నియలకుఁ బురుషు లెఱుగుఁ ♦ గనుటొప్పిదమా.

వ. అనుచున్నంతలో సజ్జనసంభవుండు దారసించి శంఖచూడుఁగాంచి యిట్లనియె.

చ॥ తడ వొనరించుబోకు మింకఁ ♦ దన్వినిజెంది మనోజభోగముల్
పడయుమువేగ నేకతమ ♦ భామలు దక్కిన నాలసించురే
బడఁగగు సోయగంబు గల ♦ చిత్తరి యీపడు చీవు నట్టులే
బడఁగగు సోయగం బమరు ♦ వేడుకకాడ వింకెల కొంకుటల్. 220

గీ॥ తగిన యన్నంబుసరసకుఁ ♦ దగినకూర, సేకులుట దుర్లభంబగు ♦ క్షితితలమునఁ
దగినజోడిరలిర్పరింపుగదగెన్ “శు, భస్యశీఘ్ర” మృనుడునచ్చుఁ బాసి యింకను.
వ. తులసిన్ జూచి యిట్లనియె.

గీ॥ తులసి! గోలోకముననుండు ♦ లలితమూర్తి, యలసుదాముడితడు నీవునల్లరాధి
కోరు శ పవశమ్మున ♦ నుర్విబుట్టి నారు చంపతుతాదురు ♦ మిరలిందు. 222

ఉ॥ వీడు మహాతపస్వి బల ♦ వీర్యములం దనమానుఁ డెంతయున్
జూడఁగ నొప్పునందముల ♦ సొంపుల కాస్పదమైనవాడు నీ
కీడును జోడునై తనరి ♦ యింపుదలిచ్చెడువాడు వీనిదా
కూడికనొంది భోగములఁ ♦ గొందువు సందియమొంద కుగ్యవీ! 223

క॥ రమణీవి నీవన్నింటను, రమణుడితం డెల్లయెడల ♦ రాజిలు మీయో
గము రమణీయము వీనిన్, గమనీయతరాంగి! చెందు ♦ గాంధర్వమునన్. 224

గీ॥ కలుములపడంతి వెన్నుకేల్ ♦ గాంచినట్లు, పలుకులవెలది నాదుచే ♦ బడసినట్లు
చాయయర్కునిజెందినచాయ శంఖ,చూడు నీవొంది నుఖములఁజూఱగొనెడు.

—* తులసీ శంఖచూడులు గాంధర్వవిధితోఁ గలియుట *—

క॥ అంత నిటుచెప్పి పద్మజుఁ, డంతర్నిజెందె వార ♦ లనోన్మయము వే
డ్యెంతయుఁ దలిర్ప నవ్వని, కాంతరమునఁ గామసుఖము ♦ లందిరి పెలుచన్.

క॥ అనోన్మ్యాళింగనముల, ననోన్మ్యాఘ్రాణములను ♦ నళిలాలనతో
ననోన్మయచుంబనంబుల, ననోన్మయకీడనముల ♦ హాయిగొని రొగిన్. 227

చ॥ కొలఁకులఁ గేళికావనులఁ ♦ గొన్నెలమాపులకోసలందు మ
లైలపొదలందు మేల్మీలవ ♦ లీగృహభూముల గాంగసైకతం
బుల గిరికాననంబుల బి ♦ మోదరసప్రసరాంతాత్ములై
యలరుచు నిష్టభోగముల ♦ హళిఁ బెనంగిరి యంగజోద్ధతిన్. 228

ఆ॥ అంతఁ గొన్నినాళ్ళ ♦ కాత్మపురంబున, కింతోడ దాన ♦ వేశ్వరుండు
చేరి తల్లిదండ్రు ♦ లూరటఁగొనఁ దన,రాజ్యమేలె నసుర ♦ రాజి గొలువ.

క॥ కులగురుడగు భార్గవునికా, బిలిపించి యమాత్యపదవిఁ ♦ బ్రియముగ నిడి యి
మ్ములదదనుమతినిఁబ్రజలకు, సలుపుచునుండెనుబ్రియంబుఁ ♦ జక్కఁగనవుడున్.

వ. ఒక్కనాడు దైత్యప్రేరితుడై శుక్రనివలన దేశదానవవైరంబును వేల్పులు
తమవారలకుఁ జేసిన యనుచితఁబు లాలించి కినుకతో దేవతల నిగ్రహింపఁదలచి
వరూధినితోఁ జని నాకంబు ముట్టడించుడు.

గీ॥ ఇంద్రుఁడు సువర్వబలములఁ నెల్ల ననికీ, చోడుకొనిపోయి యాశంఖ ధూడుతోడ
బవరమొనరింపఁగా సుర ధివలుడైత్య, విభునిచే నొచ్చి చచ్చియు ధీఁగిరంత.

చ॥ కనుఁగొని యమ్మహేంద్రుఁడు ని ధి కామభుజాబల మేర్పడఁ రయం
బునఁ గులిశంబునఁ దనుజ ధి మోఁదుడు వాడటసేయ కెంతయున్
గనలి నిశాతభూరివిశి ధి ఖమ్ముల నిందుని గాత్రభేదనం
బును నొనరించి యార్చె సుర ధి పుంగవు లాతురులై చలింపఁగన్.

303

—* శంఖచూడ మహేంద్రుల యుద్ధము *

వ. అంత శంఖచూడేంద్రు లిరువురును.

క॥ కరియున్ గరియును హరియును, హరియును గిరియును గిరియును ధి నటు లుద్ధతిమై
దఱుఁగని యుద్ధమొనర్చి, సుర లసురులు విస్మయమునఁ ధి జూచుచునిలువన్.

ఉ॥ అంత నిశాచరేంద్రుని భు ధి జాబల మెంతయు సంతకంతకుఁ
వితగఁ బెర్లుచుండుటను ధి వృత్రవిభేది యెఱింగి యంతలోఁ
బంతమువీడి వీడు పరి ధి పంధివశం బొనరించి సేనతోఁ
జింతిలుచున్ హిరణ్యగిరి ధి శ్రుంగము చేరువ కేగె నార్తతన్.

231

క॥ సురపతి యరుగుటఁ గని మే, ల్పిరు దొప్పఁగ నసురభర్త ధి పేర్ని సుధర్మన్
దఱిసి పదునాల్గు జగముల, దొరగా నభిషేకమొండె ధి దుష్టియెసంగన్.

గీ॥ లోకములఁ బాలనము సేయ ధి వీర మీఱు
దనుజవర్ముల నందందుఁ ధి దగిన తెఱఁగు
నిలిపె నధికారము లొసంగి ధి నేర్పు మీఱఁ
దనదు శాసన మెంతేనిఁ ధి దనరు నట్లు.

237

గీ॥ బలపరాక్రమములయొగఁబలమునను మ, హాత్ముఁడాతఁడు భువనంబులందునేమి
కొఱతలేకుండునట్లేలఁ ధి గూర్మిమీఱఁ, బదియునాలుగుజగములఁ ధి పౌఢశక్తి.

క॥ పాడియుఁబంటయు మెండై, యాడెనయని కలిమిపోవు ధి లింటింటను న
త్తాడఁగ నే సెబ్బర వె, న్నాడఁగ లేకుండె దనుజ ధి నాథుని యాజ్ఞన్.

ఎల్ల జనంబులకును దాఁ, దల్లివలెం దండివలెను ధి దనరి మనువుచున్
బెల్లెనగుచు నొకవేల్పుల, యుల్లములకు దూరమగుచు ధి నుండె గడిమిమై.

ఉ॥ వేలుపు లంత సందురుచు † వేగ విధిగొని వెన్నుడున్నయ
 ప్పాలికిజేరి రక్కసుడు † భండనమందు జయించి తమ్ముల
 బ్రోలికి శ్రీలక్ష్మణ వెలిగ † బుచ్చుట యంతయుఁ జెప్పి శత్రు ను
 న్మూలనమున్ బొనర్చుటకు † భోరున వేడుకొనంగ శ్రీశుండుఁ. 241

గీ॥ మదినిసర్వంబరసి దివ్య † మండలిక నె, వినుడిక సువర్ణవరులాతఁడును మదీయ
 భక్తవర్మండు గోలోకవాసి రాధ, శాపమునఁజేసి యసురయై † జననమొందె.

మ॥ మఱియున్ వాడు భుజాబలంబునఁ దపో † మాహాత్మ్యమున్ జేసి యె
 వ్వరికిఁ జివ్వన లోగఁ డుత్తమబల † పావీర్యాతేజోధురం
 ధరుఁ డవ్యాని హరుండు శూలహతితో † దాఁ ద్రుంచు పేతే తెఱం
 గరయన్ రాదన వేల్పు లంతనె మహే † శాభ్యర్థయానేచ్ఛులై. 243

క॥ కడువేగ హరుని డగ్గఱి, యడలుచుఁ బాదములఁబడి మ † హాత్మా! యొక నం
 జాడుతిండి శంఖచూడుడు, గడు నుద్ధతుఁ డిట్లు మమ్ము † గటకటఁబఱచెన్.

క॥ ఏలుము మము నసురను ని, ర్మూలముచేయుము గడంగి † ముగ్ధేందుధరా!
 జాలముచేసిన బ్రతుకన్, జాలము దయసేయు మిఁకను † సత్వరము మదిన్.

గీ॥ అనుడు వారల ప్రార్థన † నాలకించి, యారివేరముఁజెంది యే † కాంకధరుడు
 అనురఁ జంపెదనని పరం † బాదితేయ, వరుల కిడి చిత్రరథుండను † వానిజూచి

— * శివుడు శంఖచూడునికడకు దూతిను బంపుట * —

చ॥ ధరపయి శంఖచూడుఁ డను † దానవుడున్న పురంబుఁజొచ్చి యా
 నురరిపుతోడ నా నుడిగ † సూటిగ నిట్లను పోటుబంటువై
 వెఱవక దివ్యవర్మలను † వీగఁగఁజేసి తదీయమా సిరిన్
 బురమునుఁ జూఱఁగొంటి విది † పోలదు వారల కిమ్ము నాకమున్. 247

ఉ॥ నీదు నివాసమా సగరి † నీపు మెలంగుము భూమినేలు మిం
 పొ దనుజేంద్ర! యిత్తైఱు † నారయు మట్లాడఁబాటుసేయవేన్
 బూదియొనర్తు నిన్నుఁ గ్రేతుభుక్కుల కిత్తు సమస్తసంపదల్
 మీఁదట వచ్చు నాపదల † మేలుగ నీమది నిర్ణయింపుమా! 248

క॥ అని నుడివి వాని చిత్తంబును వేగ నెఱింగిరమ్ము † పొమ్మన సతఁడున్
 విని శంఖచూడు సగరున, కనువుగఁజని వాని కిట్లు † లనియెన్ సభలో.

చ॥ హరుఁ డిటుసెప్పి యంపె వినుమా! యసురోత్తమ! దివ్యవర్మ లం
 దఱి గదనంబునన్ గెలిచి † తద్ధనవాహనవస్తువర్ణముల్
 బురమును రాజ్యమున్ బడసి † పొంగుచునుంటివి చెల్లదింక స
 త్వరముగ వారి సర్వమును † వారలకిచ్చి మనంగఁ జూడుమా!

- గీ॥ అట్లు సేయక దక్కిన ధీమతుర! నిన్ను, వేగఁ దెగటార్చి యవ్వారి విభవమెల్ల
వారికిచ్చెద హెచ్చులు వలవ దుడుగు, మనియె నీయుల్ల మెట్టులో యరసి చెప్పు.
- క॥ అనిపల్కిన దనుజేంద్రుడు, విని లేనగు మొగమునందు వెలయఁగ గంధ
ర్వునిఁ గనుఁగొని యనియెను నెమ్మనమున నొక్కింతచేవ మానక యిట్టుల్.
- గీ॥ చనునె తనజోలి నుంత యేజాడనేని, దలఁపకున్నట్టి నాయెడ దాడిదలఁప
వారునకిది నాయమానాకో! యనుచితంబు, గాదాకో! నీవయోజింపు కాశలమున.
- గీ॥ కాక యటు లెత్తి వచ్చిన గడఁగి బెగడు, వాడనే వీరక నెఱుంగరే వాని యనదె
జయవరాజయములు కాల చక్రమొంది, యొదవుచుండును వానికై బెదరికేల.
- వ. ఇకను.
- క॥ ఏదో రీతిగ మాదా, మాదులు దివిషదులు మేము సన్యోన్యంబున్
వాదానరింతుము గలియుదు, మేదై ననులేదు పరులకిటఁబని యొకఁడున్.
- గీ॥ చెప్పు మిప్పొల్కి చని దూత! శివునితోడ, ననుడు నాతండు వేచని యభవుతోడ
నట్లు సెప్పిన “తినుకూడు నన్నకణము, దాఁక బోకన్న” నుడివోలెదగుట నెఱిగి.
- వ. వేగంబున ప్రమథ భూతగణంబులకెల్ల శంఖచూడునిపై దండయాత్ర నెఱింగించి
పయనంబుఁదెల్పిన వారందఱు సంతసంబున మిన్నుముట్టి యట్టహాసంబులు
సేయుచు నతిత్వరితంబున వారువంబులనెక్కి సాయుధులై యా యోధనంబు
నకై నడచిరి.

257

— * శివుడు శంఖచూడునిపై యుద్ధమునకు వెడలుట * —

- సీ॥ భైరవుండును వీరభద్రుండు నమ్మహా, సేనుండు గంధగ జాననుండు
చండీశ్వరుండు బాహ్మలుండును మణిమంతుఁ, డానంది యశని మహాబలుండు
కంకాలకోకిల శంకుకర్ణులును సం,తానక పిప్పల భానుకులును
కపిల కుటీచర కాలజిహ్వులు బలీ, భద్ర దుర్జయ కాకపాదనీలు
- గీ॥ లగ్ని కాగ్ని ముఖామోఘు లల్ల పూర్ణ, భద్రవికృతవిశాఖ సంవర్తకులును
చంద్రతాపన లకులీశ సన్నిధులును, తాలకేతు కరాలాక్ష కాలకులును, 258
- వ. మఱియు దీర్ఘదంష్ట్రదుర్గమకేకరాక్ష విరూపాక్ష వికృతాననకందుకకుండవిష్టం
భులును, మథుసింగలావేశన చతుర్వక్త్రకాష్టారూఢ లోకాంతక మహాకాల
భృంగిరిటులును, ఉగ్రదశనోగ్రకోటరకులోచనవశీభద్రసుభద్రులును నానా
యుధధరులై యనేక దివ్యవాహనంబుల నారోహణంబుచేసి బయలుదేరిరింకను.
- గీ॥ శతభుజయు శంఖచక్రాసి చర్మచాప, బాణ శక్తి గదా శూల పరశుముసల
వజ్రముద్గరఖట్వాంగ పట్టసాది, హస్తయా భద్రకాళిక హరుసమొదవ.

గీ॥ రక్తమాల్యాంబరంబుల † రక్తిమీఱఁ, దాల్చి నవ్వుచుఁబాడుచు † దనదుభక్త
పటలిఁబోచుచువికటజిహ్వాన్ బాడువుగఁ, జూచితివ్వుచుఁబులి నెక్కి † సాఁగెననికి.

క॥ హరితో హరిహాయతో సుర, వరులొగి వారువములెక్కి † ఒహులాయుధముల్
వరుసఁగొని కదనకేళి, పరులై నడిచిరి మహేశ † బలము నిడి మదిన్. 262

ఉ॥ శంకరుఁ డప్తు దివ్యకవ † చంబును మై ధరియించి నూతనే
ణాంకకిరీట మొంది వివి † ధాయుధముల్ గొని గోపతీంద్రమున్
బొంకముమీఱ నెక్కి ముని † ముఖ్యులు భోరుగ స్వస్తిగీతి న
ల్వంకల నిండిచేయఁ బల † భటువధింపఁ జనెన్ మహేంద్రగృతన్. 263

వ. ఇట్లు వెడలి పుడమిన్ జేరియందు. 264

సీ॥ కపిలముని తపంబు † గాంచినయచ్చోటు, పుష్పభద్రానదీ † పుణ్యకూల
మవరాంబుధికిఁబూర్వ † మందునొప్పినయది, మలయగిరికిఁ బశ్చి † మంపుజోటు
గంధమాదనగిరి † కటకదక్షిణానీమ, శ్రీశైలమున కుదీ † చీనభూమి
అక్షయవటముచే † నమరి సిద్ధాశ్రమం, బనుపేరఁ బరఁగిన † యట్టికోన

గీ॥ వామమున గోమతి కరంబు † వాసిఁబరగ
నాశరావతితోఁ గూడి † యపరవార్ధిఁ
జేరఁజను పుష్పభద్రకుఁ † జేరువదన
బలములను డించి యందుండె † భర్గుడపుడు. 265

వ. అంత శంఖచూడుండు ప్రాణిధులచే శివుని దండయాత్రాగమనంబును విని వేగం
బున ననేక శతాక్షోహిణీబలంబుల నలవరించికొని యుద్ధంబునకు సన్నద్ధుండై
రేయి శుద్ధాంతంబున నాత్మసతియగు తులసితో మహేశ్వరాహవయాత్రన్
దెలిపి తాఁ బోరునక్షై పయనంబుసేయుట నెఱిగించిన నాయించుఁబోడి వలద
నియు, స్వారాజ్యంబాదితేయుల కిమ్మనియు నుద్బోధించిన వికవికనప్పి పొల్ల
యొడలికై పగతురు పై నెత్తివచ్చినవ్వడొడఁబాటొంది లోఁగుట శూరధర్మంబు
గాదనియుఁ బ్రపంచం బస్థిరంబనియు సుయశంబు శాశ్వతంబనియుఁ జెప్పి యూర
డించి సముచితాలింగనసురతోపభోగంబుల నాపెన్ దనియన్ జేసి మఱునాఁ
డుదయంబున మజ్జనాదికంబులఁదీర్చి తనయనకు రాజ్యపట్టం బొసంగి తల్లిని భక్తి
మెయిగారవించు మని యప్పగించి కవచధారణంబొనర్చి ఖడ్గతూణీరశరచాపాది
సాధనంబుల నొంది కాంచనరథారూఢుండై మంగళధ్యానములతో వెడలి మహే
శ్వరుండు విడిసినప్రదేశంబున కనతిదూరంబు సైన్యంబుల విడియించి తానొక్క
రుండు మహేశ్వరదర్శనార్థమై సిద్ధాశ్రమంబుఁజేరి యందక్షయవటచ్చాయ
యందు.

—* శంఖచూడుడు శివుని దరిసించుట *

సీ॥ యోగాసనమునఁ గూర్చుండియుండినవానిఁ, దవిలిముద్రాదృష్టిఁ ♦ దనరువాని
మందహాసాంకుర ♦ సుందరాస్యమువాని, బ్రహ్మతేజంబుచేఁ ♦ బరఁగువాని
శుద్ధస్ఫటికవర్ణ ♦ శోభితుండగువానిఁ, గేలఁ ద్రిశూలంబు ♦ గ్రాలువాని
శార్దూలచర్మంబుఁ ♦ జక్కఁగట్టినవాని, భక్తుల మిత్తినిఁ ♦ బాపువాని
గీ॥ సర్వసంపత్కరుని శాంతు ♦ సత్యరూపు, విశ్వరూపుని నాద్యుని ♦ విశ్వనాథు
విశ్వసంహారకారుని ♦ విశ్వకరుని, శంకరుని జ్ఞానబీజునిఁ ♦ జక్కఁగాంచి. 266

ఉ॥ దవ్వులనుండి నమ్రుడయి ♦ తత్పదయుగ్మముఁజేరి మొక్కఁగా
నవ్విధుభూషణుండు దనుజాధిపుఁ గన్గొని దానవేంద్ర! నీ
వివ్విపులన్ సుఖంబెసఁగ ♦ నేలుచునుండుము నాకలోకమి
మ్మవ్విబుధాళి కట్లయిన ♦ నందఱుఁ జెందెద రిప్తసౌఖ్యముల్. 267

ఆ॥ పరులకష్టములను ♦ బాటింపకెంతయుఁ, దనదుసౌఖ్యములనె ♦ తలపరాదు
సంతసంబెసంగ ♦ నకలజనంబుతోఁ, గలసిమెలసిమనుట ♦ కర్ణమెపుడు. 268

ఉ॥ నీవును ధేనులోకమున ♦ నెక్కొని మున్ను మహాత్ముఁ గృష్ణునిన్
సేవయొనర్చు గోవుఁడవు ♦ సిద్ధము; రాధికశాప మొంది యి
ష్టివిధి దానవుండవయి ♦ యెంతయు నొప్పితి వట్లు గాన నీ
భావమునందు నీరసను ♦ బాయుము డాయుము మేల్చి మచ్చికన్. 269

గీ॥ అట్లుగాకున్న రణము సేయంగఁ గడఁగు
వేటుతీరుఁ దలంపక ♦ వీరమూర్తి !
సర్వమును నారయఁగఁజాలు ♦ జాణ వీవు
నాయమగు తెరువును జెంది ♦ నడుచు టొప్పు. 269

వ. అనిన యసురేంద్రుండు తీవరంబుచెందక మొలకనవ్వులుక ఫాలవిలోచనునితో
నిట్టులనియె.

ఉ॥ దేవర సన్నిధానమునఁ ♦ దెంపునఁ బల్కెదఁ గొన్ని పల్కులన్
భావమునందు వానికయి ♦ పర్వఁగఁజేయకుఁ డల్కనాయెడన్
దేవత లేము జ్ఞాతులము ♦ ద్రోక్కొనుచుందుము పోరుచుందు మా
దైవవశంబునన్ సిరులఁ ♦ దాకొనుచుందుము మేమొ వారలో. 271

గీ॥ పారికై తమరెత్తి రా ♦ వలయు నొక్కొ ?
ఇదియె కడు నాయమొక్కొ ? మా ♦ యదియె నాయ
మునకు దవ్వొక్కొ ? నీవును ♦ బుండరీక
నయనుడును సల్పిన దురముల్ ♦ నాయములొక్కొ ? 272

సీ॥ మధుకైటభులకోడి ♦ మాయతో దేవురిం, చి వధించె నవ్వారి ♦ శ్రీవిభుండు
తిప్పరరాక్షసుల నెంతేని మోసముచేసి, యలయించిచంపితి ♦ వయ్య సీవు
అమృతంబు సురలనేఁగూరగింపఁగఁజేసి, రాహు నోర్వకచంపె ♦ శ్రీహరి పగ
తారకముఖ్యులొ ♦ దైత్యులఁ గొమరుచేఁ, దునుమాడఁజేసితి ♦ వనఘ! నీవు
గీ॥ మమ్ము జేజేలనొక్క సమానముగను, జూడకీటు పక్షపాతపుఁ ♦ జూపుఁజూడ
నగునె? సకలేశ్వరులకిది ♦ యర్హమానె? , దివ్యచిత్తంబునకుఁజక్కఁదెమ్ముదేవ!

ప. మఱియు నేదెట్టులైనను.

ఉ॥ ధీరతఁ బాసి యోటువడి ♦ దీనతనొందఁ దలంప దేవ! దు
ర్వారము కర్మబంధమని ♦ పాజ్ఞులు వలెద రద్ది నమ్మెద
దీరువు మొగ్గరం బదియె ♦ దీర్చెద నోర్చెద మీబలంబుల
సారెకు దివ్యవర్గములఁ ♦ జక్కడగించెదఁ గాంచెదఁ బ్రభృ.

274

క॥ అని యిట్లు విన్నవంబును, బొనరించి చని కట్టెమరుగ ♦ భూరిదనుజనే
నను మొగ్గరంబుఁ గూరిచి, ఘనమగు రణవాద్యరవముఁ ♦ గావించెదగఁ.

క॥ అది వినిదివ్యులు ప్రమథులు, గదనమునకుఁ గదలి వేడ్క ♦ గడలుకొనఁగసాం
పు దలిర్చు పూహమమరిచి, ముదమున సింహద్వనులను ♦ బొనరించి రొగి.

గీ॥ ఇరుదెగలవార లంతనెఁహెచ్చుమీఱు, మచ్చరంబునఁ బవరంబు ♦ విచ్చులవిడిఁ
గడఁగితాఁకిరియొండొరుల్ ♦ ఖడ్గముసల, హలగదాశక్తిహస్తులై ♦ యద్భుతముగ.

సీ॥ ఏనుఁగురాతుల ♦ క్లేన్నరాతులతోడ, రధికులట్టులు మహా ♦ రథులతోడ
గుఱ్ఱపురాతులు ♦ గుఱ్ఱపురాతుల, తోడ బంటులు బంట్ల ♦ తోడఁ బెనఁగు
చుండిరి మడియుచుఁనుండిరి తలలును, గరములుఁ బదములు ♦ స్కంధములును
గూలుచునుండెను ♦ గుట్టలయట్టులు, కరులును హరులును ♦ సురిగి వుడమి

గీ॥ గూలుచుండెను నెత్తురుల్ ♦ గొప్పవాఁగు, లగుచుఁబ్రవహించుచుండెనందక్ష్ జముగ
విఱిగియొరిగిన యరదముల్ ♦ విరివిగాఁగ, న౯బడుచునుండె బడవలనాడెముగను.

ప అంత యోధాగ్రగణ్యులగువారలలో సమరంబునకుఁ దలపడి యనోన్యమిట్లు
దాఁకిరి.

—* ప్రమథదేవాసుర సమరము *

సీ॥ వృషపర్వుతో గోత్రభేదియు నవ్వెప్రి, చిత్తితో నుష్టర ♦ శ్రియును దంభు
తో నచ్చుతుండు కాలుఁతోడ దండధరుండు, గోకర్ణతో నగ్ని ♦ వీకమీఱు
కాలకేతునితోడఁ ♦ బాలస్త్యుఁ డమ్మయు, తో విశ్వకర్మ నం ♦ తోసమొప్పు
నాభయంకరునితోఁ నలమిత్తి చంచలు, తోగాడ్చు ఘటపృష్ఠతోడ బుధుండు

గీ॥ ఒరసిరక్తాక్షుతోశ్చనై శ్చరుడు కావ్యు, తోగురుడు రత్నసాలునితో జయంతుఁ
డప్తనసువులు వర్చశ్చయంబుతోడ, నా ధురంధరుతో ధన్యుడనిఁ బెనఁగిరి. 280

ప. మఱియు దీప్తిమంతునితో నాశ్వినేయులును, గణకాక్షునితోఁ గుజండును,
రాహువుతోఁ జంద్రుండును, ప్రభాకరునితో విశ్వదేవులును, బిషిటునితో మన్మ
థుండును గోకాముఖచూర్ణఖడ్గధూమ్రసింహవిశ్వప్రతాపపలాశులతో ద్వాద
శార్కులును, పదునొక్కండు భయంకరులతోఁ బదునొక్కరుదుర్బలును, ఉగ్ర
దండాదులతో మణిమంతుండును మూలరాక్షసబలంబులతోడ నందీశ్వరాదు
లును యుద్ధంబునకు డీకొని యొనర్చుచుండిరి. 281

క॥ హరుడు వటమూలమందుఁ గొ, మరుతోడఁ గాళితో సమరమును గనుచున్
హరువుగనుండె నసుర బం, గరు గద్దియ నెక్కి పోరుఁ గనుచుండె రహిన్.

ఆ॥ చాలదినముల్లిట్లు శైవబలంబులు, వేల్పులెల్ల దనుజ శిరవరుల
తోడ నాజిఁబెనఁగి దోర్బలంబున వారి, తోడఁ బీడవడుచుఁ ద్రుంగుడుపడ.

చ॥ అరసి గుహండు కాళికయు శివముఁజెంది స్వపక్షకోటికిఁ
బిరుదుతనంబు చేకుఱఁగ బిట్టుగ దైత్యచమూనమూహమున్
బారిగొని జొన్నకోతవలెఁ బొల్పడఁగించుచునున్న గాంచి తీ
వరమున శంఖచూడుఁ డని వార్యబలుం డటఁ జేరి వారలన్. 284

క॥ పిడుగులఁ బోలిన శరముల, వడివడిఁ గురిపింప వేగ శర్దూత్మజుఁ డ
ప్పుడు వాని నెడము సేయుచు, గడువడి రక్కసుని మోఁదె ఘనతరశక్తిన్.

క॥ వారిరువురు శక్తులతో, ఘోరంబుగఁ బోరిపోరి కుంతితు లగుడున్
మిఱి దనుజేంద్రుఁ డందుఁ గు, మారున్ మూర్ఖులఁగఁజేసె మహితశరహతిన్.

ప. అంతఁ గాళిక కుమారున్ దత్క్షణంబున నెత్తికొని పరమేశ్వరునన్నిధికిన్ గొని
పోయినంతనె మహాసేనుండు గన్నులువిప్పి మరలఁ బ్రబుద్ధుండై బలంబుఁజెంది
యిందు శేఖరుసెలవొంది బవరంబుఁ జెందె నింతలోఁ గాళిక మిగిలి సకలాయు
ధంబులతో నసురబలంబులనెల్ల నిర్మూలంబు గావించుచు శోణితంబుఁద్రాగుచు
వీరవృత్తం బొనర్చుచు శంఖచూడునిపై గవిసి గదాదండంబున బిట్టేసిన నతండు
వ్రేటుఁబడియు నిల్వరించుకొని కఱకుటమ్ములఁ గాళింబొదవిన నాయమయు నబ్బా
ణంబుల నిజశరంబులఁ జూర్ణంబొనర్చి సకలాస్త్రంబుల దానవేంద్రుపైఁ బరఁగింప
నవ్యాడట్టియస్త్రంబులతో నవ్యాని మరల్చినఁ గినుకతో నామె పాశుపతంబు
యోజించుచున్నంత నభోవాణి యెలుగెత్తి వీఁ డద్దానిచే నురుగఁడనియు
మహేశ్వరునిచేఁ ద్రిశూలంబునఁ బెగుననియుఁ జెప్పిన భద్రకాళి యద్దిమాని

యితరరక్షస్సులఁ జెండి భక్షించుచు శివున కత్తైఁగఁజేరించె నంత గీర్వాణసంభో
ధితుండై మహేశ్వరుండా యోధనంబుఁజేరును శంఖచూడును పరికించి చూచి.

—* శివుఁడు శంఖచూడుని వధించుట *—

సీ॥ పెనుగదన్ శివునిపై † విసరివేసిన సట్టి, గదచేతఁ బొడిచేసె † గాలహరుఁడు
ఖడ్గంబు శంకరుఁ † గదసి వేయ హరుండు, పరశువుచే జిద్రు † పలు పొనరై
శక్తినిఁదిగ్గి యీశ్వరుపై విసర శూలి, భిండివాలమ్మున † బిండిచేసె
ముసలమ్ము బిట్టేయఁ † బురహరుఁ డద్దానిఁ, జీల్పె ఖడ్గంబుచే † జేవమీటి
గీ॥ అంతదోచక విభ్రాంతుఁ † డగుచు ధనువు
లాగి వాడిశరమ్ముల † వేగ రుద్రు
తనువుఁ దూర్చిన వాని నెం † తయును సరకుఁ
గొనక కాలాంతకుఁడు గడు † గినుకఁ గదిరి.

క॥ జాలమును మాని రిప్రజన, మాలాసంహారకరణ † మహితతరంబా
భీలమును శూలమునుగొని, మేలుగ నద్దానవేందు † మీదన్ వేసెన్. 289

గీ॥ దాన యనురుండు సమసెను † బ్రాణమెగసి, గోవుండై వేగఁజెందెను † గోభువనము
విరులవర్షంబు శివునిపై † గురిసెమొరసె, దివ్యదుందుభిరవము లెం † తేనిమీటి.

—* విష్ణుమూర్తి శంఖచూడరూపంబునఁ దులసితో గ్రీడించుట *—

వ. అంత హతశేషులగు రక్కసులు పలాయితులై పాతాళంబుఁజేరిరి. దేవతలు
మహేశ్వరుని బ్రస్తుతించి యవ్వారిఁదిరుగ రాజతాద్రిన్ జేరిచి సెలవొంది స్వస్థా
నంబులకుఁజేరి సుఖించి రొక్క పుండరీకనయనుండు శంఖచూడ సతియగు తులసి
మిగుల యందకత్తై యగుటెఱింగి యాసుందరాంగి నొందఁగోరి యోగబలమ్మున
శంఖచూడ రూపంబుఁజెంది రథియై నగరుసొచ్చి పొరులచే గానుకలొంది యవ
రోధంబుఁజేరిన సతియగుతులసి సంతసంబున జీవితేశుండనితలంచి యుద్ధజయంబెట్లు
పొసఁగెనన్న నతండు పెద్దకాలంబు యుద్ధంబొనర్చి జయంబిరువురకు సమకూర
కున్నఁ జతురాస్యుండు దటిసి నాకంబుఁ బాకారికిచ్చునట్లండబఱచి సంధిపొస
గించెననియు సంతమీద దానిట్లు వచ్చిననియును జెప్పిన నాయొప్పలకుప్ప
మిన్నంది సంతసంబునఁ గౌగిలించుడుఁ గేశవుడభీష్టసుఖంబులొందె నంతఁ గొంత
కాలం బప్పగిది నప్పటలాధరి హరితో భోగంబులొందుచు గొన్నినాళ్ళకు దేట
మాటలఁ జూపుల సురతక్రీడాకాశలంబుల భేదంబుల వార లారసి లాఁతిపూరు
మండని యెఱింగి యోరీ! నీవెవ్వఁడవు నిజముసెప్పుము తక్కినశపింతునన్న
వైకుంఠండు నిజరూపంబుఁ జూప నప్పడఁతి యేవగించి నగచి యసూర్యంపశ్య
యగు తన్నిట్లు మోసుగించి చెరిచిన గరుడకేతనుఁగాంచి యిట్లనియె. 291

గీ॥ పాపమును బున్నెమునులేదె † బండ ! నాదు, శీలమంతయు నట్టేట † జెందనిట్లు
దుండగంబొనరించితే † గోసకారి!, మొండిశిలవయియుండుము † గండడంగ.292

వ. అని శాపం బొసంగి విభుండు పొలియు తెఱింగి యక్కురంగలోచన పెద్దయెలుం
గున రోదనంబుసేయగఁ వారిచి నీరజాక్షుం డిట్లనియె. 293

గీ॥ చెలువ!గోలోకముననన్నుఁ † గొలుచుచున్న, సతివి; నాయంశజాతుఁడౌ † శంఖచూడు
పడఁతివైతి విప్రుసునఁ † ఒరఁగఁ దిరుగఁ, జేరు గోలోకమున కిట్ట † చింతఁబాసి.

— * తులసీ శంఖచూడులు విష్ణులోకంబుఁ జెందుట * —

వ. అందు రాధతోపాటు నన్ గూడియందు విఁక నీతనువున గండకియను నది
యుత్పన్నయగు నద్దాన నేనును శీశాపప్రకారంబు సాలగ్రామశిలలగుదును,
నవ్వాని వజ్రకీటంబులు దొలిచి చక్కరింబుల నిర్మించు మఱియు నీవు వేటొండు
రూపంబునఁ దులసీవృక్షంబువై పొడమి దశముల విరుల నాకామోదంబుఁ
గూర్తువు. నీ పతియగు శంఖచూడుని యస్థికలంబులన్నియు శంఖంబులై యుద్భ
విల్లు నట్టి శంఖోదకంబుతో నన్నభిషేకించుట కరంబుమోదంబిడు. తులసీసాల
గ్రామశంఖంబు లొక్కడ సంతరించి పూజించువార లై హి కా ముష్టికఫలంబు
లొందుదు రని యంతర్హితుండైన దులసియు నట్లే దేహంబుఁ బరిత్యజించి గోలో
కంబుఁ జేరె. ఇఁక నాయమతనువున గండకి యనునదియును దులసీవృక్షంబును
జనించిమింఁచె. విష్ణుండును గండకీనదియందు సాలగ్రామ శిలారూపంబులొందె. శంఖ
చూడుని యస్థులెల్ల మున్నీట శంఖంబులై యెసఁగె నిట్లు శంఖచూడవధోపాఖ్యా
నంబు సర్వంబెఱింగించితి నిద్దిశ్రోతలకున్ బాఠకులకు భోగమోక్షంబులొసఁగు
నిఁక బాణాసురగాణాపత్యకథనం బెఱింగింతు వినుండని నూతుండిట్లనియె.

— * బాణాసుర చరిత్ర ముషాపరిణయము * —

క॥ ఘనుఁడు బలిసుతుఁడు బాణుం, డనితరబలవిక్రముఁడు సహస్రభుజుఁడు మే
దిని శోణపురి వసింపుచు, ననిమిషులను గెలిచి యొడిసె † నాత్రిదివంబున్.

క॥ అందుఁదనవారి దొరలుగఁ, బొందించి వసింపఁజేసి † భూతలమునఁ దాఁ
బొందికనుండె వియచ్చరు,లందఱు నవ్వానిఁగొలుతు † రతిజాగరులై. 297

చ॥ ఒకవరి నాతఁ డీశ్వరుని † యొద్దకుఁజేరి సహస్రపాణుల
రకముగ వాద్యనిస్సనము † రాజిలఁ దాండవమున్ బొనర్చుడున్
సకలజగన్నియంతయును † శంకరుఁ డర్చిలఁజెంది యోరి! కో
రిక నెఱింగింపు. మిచ్చెద బిఁతీన వరంబు కరంబు ప్రీతిమై.

గీ॥ అనుడునవ్వాడు ముదిసిమహాత్మానన్ను, బాలనముసేయనాకోటవాకిటనుభ
వజ్జనంబులతో నుండవలయు నిదియె, వరమనిన శర్వుడట్టులే వత్తుననియె.

— * శివుడు జాణాసురునకు వరంబిచ్చి శోణపురికి వచ్చియుండుట * —

క॥ భోళాశంకరుఁ డిట్టుల, వైశం బవ్యేళయందె వాసియలర సి
ద్ధాశులతోఁ దనయులతో, హాళిఁబ్రమథు లలరఁజేరె వాసురనగరిన్. 300

గీ॥ సురలుగంధర్వులుమును లచ్చరలునచటఁ, జేరిశంకరుఁగొలుచుచుఁ జింతఁదక్కి
యుండిరికజగములనేలుచుండెబాణ, దైత్యుడెదురొండులేక యుద్రగుండగుచు.

వ. అంత గొన్నినాళ్ళకు

ఉ॥ అప్పరిచెంగటన్ వెలయునట్టి ధునీతటిదోట నొక్కనా
డప్పరవైరి యొప్పుగ విహారము చేయుచునుండె సత్తజీన్
గుప్పె సుగంధవాతములు వగోయిలలున్ మఱి గోరువంకలున్
గొప్పగ గానముల్ నలిపెఁ గుండము లింపుగఁబూసి భాసిలెన్. 302

గీ॥ మఱి యశోకద్రుమంబులుమాత్రే ల, తలును సంపఁగిమ్రాకులెంతయునువిటియఁ
బూసిఁచెన్నొండె గలువలుఁబుండఁక, ములునుబలుతీరులొప్ప విస్ఫుటతమిఁటె.

క॥ ఆసమయంబుననే బా, జాసురసుత యువ యనుఁగువ వాసస్థలతోసం
తోసంబుగ వనకేళీ, వ్యాసక్తాత్మమున నటకు వచ్చి ప్రియముగన్. 304

వ. చెలులుకదాను నచ్చరమచ్చకంటులతోఁగూడి యుద్వానంబున నుల్లంబురంజిల్లఁ
బలుతెరంగుల విహరింపుచు బెల్లగునుల్లాసంబున నిల్లనోన్మనస్యము నల్లాపంబులొన
ర్చుచుండిరి. 305

— * వృషభగతిరగడ * —

రమణి రమణీయమగు పుష్పవ వాగ రాగముఁజెందె మంకెన
కమల కమలావళిఁ గలామిమఁ గావఁగావనమొందె జంకెన
ఘనమ ఘనమాకంద మెక్కినఁ కానకానగువగల నిందఱ
కొనక కొనకరవీరమంజరిఁ గోరగోరంటలను ముందఱ
నవనవస్ఫుటకునుమతతి నా నందమంద నొసఁగెనశోకము
అపునపున నీపాదఘట్టన మందియందె సుమాభిషేకము
ప్రమద ప్రమదాశ్వాస లభ్యవి భావిభావిని సింధువారము
సుమన సుమనతినేయు నీనుడి సొంపుసొంపుల కర్ణికారము
అలికి నలికెనవేల సంపగు లవేయవే మొగ మెత్తిచూడుము
అలరు నలరులఁగురిసి ప్రేంకణ మదిగొమదిగొని వేడ్కబాడుము

నాకు నాకుటజములజూపిన ♦ నారి నారి కడంబులిచ్చెద
 పోకపోకలబ్రాకి జాదుల ♦ పొదల పొదలికజూడు వచ్చెద
 మొగలి మొగలివె చిదుపు చదురుగ ♦ మొల్ల మొల్లపు గుంపుఁగోసిన
 బొగడ బొగడఁగ నేల నేనుర ♦ పొన్నపొన్నలె యిన్నిపూసిన
 తొగలతొగలఁ గనంగ నేలొకా ♦ తొంగితొంగి యనుంగుసోదరి
 అగములగముల నరయ మేలొకా ♦ యదేయదే మందారమీదరి
 కదలికదలినఁ గువ్వఁగువ్వనఁ ♦ గవ్వఁగవ్వరపుం వలంపులు
 పొదమ పొదమల్లియలు వెల్లిగ ♦ బొనలుబొదలు రహిం దలంపులు
 చెలువచెలువపు గతులయందము ♦ చిలుకచిలుకకుఁ బాటనేర్పుము
 కలికికలికి నెవలియిదే చొ ♦ క్కపురకపురహి నాటఁడిర్పుము
 లేతలేతలకుచములేటికి ♦ లేమ లేమాపులకుఁ దారుము
 నాతినా తిలకమునుగని పు ♦ న్నాగనాగము నెక్కజేరుము

306

క॥ తరుణ సహకారతరువును, దరుణియటల్ మాగధీల ♦ తాతిలకము నుం
 దరకునుమస్త్రబకయిదే, వరించిపెనఁగొనఁ గనుండు ♦ వనజాతమఃఖుల్. 307

వ. ఇట్లాడుకొనుచు నవ్వలనవ్విరుబోలులు జవ్వనంబుసింగారంబులు మెరియం
 బువ్వులుగోయుచు వినోదంబులుసేయుచు నానందంబుగందళింప నందు విహారంబు
 సేయుచుండుడు. 308

గీ॥ అట్టితటి దయితాసంగ ♦ మభిలషించి, హరుడు నందినిఁగని రాప్య ♦ ధరముఁజేరి
 మండనముఁజెంది రమ్మనుమా గిరీంద్ర, జాతనిచ్చోటికనఁజక్కఁ ♦ జనియతండు.

క॥ వేగఁజని దేవదేవికి, వేగమె కై సేసి శివుఁడు ♦ విచ్చేయుమనెన్
 జాగొనరింప వలవదన, నాగిరిజయుఁ జొల్లియంబు ♦ నమరుచుచు పడిన్. 310

క॥ నీవేగుము వచ్చెదనిక, దేవాధీశానుసన్ని ♦ ధికి నంది ! యటం
 చా విశ్వజనని పల్కిన, నావాడటు శివునిదండ ♦ కరిగి వచించెన్. 311

వ. అంతఁ బువ్వువంటినానియలజడి కోర్వక మట్టుమీతిన దమకంబున నగ్గట్టువిలు
 దొర నందిని జూచి. 312

గీ॥ ఓరి! బసవన్న! యిట్లెల ♦ యురక వచ్చి, నాడ వచటికిఁ జనియుఁ బూఁబోడి నిటకుఁ
 దోడి తెమ్ము మరల బొమ్ముతోందరింపు, మనుడు రోజుచునతఁ డురాప్యాద్రికేగె

ఉ॥ అత్తటి నత్తెఱంగరసి ♦ యచ్చరలున్ మఱి యంద మొప్పు లే
 బిత్తరు లింకఁ గొంద టిదెవేళ మహేశ్వరుఁజెంద నిందు నే
 మత్తగజేంద్రయాన శివు ♦ మన్ననలొంది విహారమొందు నా
 పుత్తడిబొమ్మ యందఱకుఁ ♦ బూజ్యయగున్ త్రిజగంబులందునున్.

314

చ॥ అని యిటు నెల్లరాడ వృష ధాండుని పుత్త్రిక చిత్రరేఖ యన్
 వనరుహనేత్ర యిల్లనియెఁ ధృవదళాక్షుఁడు మున్ను మోహిని
 తనువున శంభుమూర్తి కెటు ధర్మకరాగము నివ్వటిల్లఁజే
 సెనొ యటు లేను గౌరినయి ధత్తము నుత్తలమొందఁజేసెదన్ . 315

గీ॥ అనుచు పేగ ఘృతాచి దాసమరెఁగాళి, హావమున నట్లే చాంకికరూపమొందె
 నల్ల విశ్వాచి సావిత్రియయ్యె రంభ, మేన గాయత్రియయ్యె సమేశమొప్ప. 316

—* ఉష పార్వతీరూపంబు నొందుట *—

క॥ జయ స్తంభకనలియు విజయ సహజని యయ్యె బాణజయునగు నుషయన్
 బ్రియ చిత్రరేఖ మదిఁగొని, రయమున నీహరచైల ధర్మకనుత యయ్యెన్ . 317

గీ॥ యోగవిద్యావిశారద ధృవ గిరింద్ర, జాతనువుఁ జెంది దివ్యల ధృణమనోజ్ఞ
 మూర్తి యైనఁగనుంగొనిముదితలెల్ల, మురిసిరెంతయులోన నబ్జరముఁగొనుచు,
 వ. అంత

క॥ వీరందలు శివనికటముఁ, జేరి విలాసము లెసంగ ధింగారము దై
 వాఱఁగఁ దిలుగఁగఁ దమిసే, కూరకపోయెను హరునకుఁ ధింగంఁబేనిన్ . 319

గీ॥ అంత జగదీశకాంత న ధిగాధిరాజ, పుత్త్రి గై నేసివచ్చి విధున కెఱంగి
 అచటిపొలఁతులయాకారమరసిమురిసి, యుషనుగనుఁగొనిపల్కె మేలొప్పనిట్లు.

—* పార్వతీదేవి ఉషారూపంబుఁజూచి మెచ్చి వరంబిచ్చుట *—

క॥ బాలరొ! నారూపంబిటు, మేలుగ నొందితివి తమిని ధిమోని యైనక
 సీలలితాకారమునకుఁ, జాలఁగ మెచ్చితిని వరముఁ ధిజక్కగొనుమిఁక .

సీ॥ తరుణి! మాధవసిత ధృవదళినాఁ డుప, వాసంబుఁ బొనరించి ధిపవ్వళింపు
 మారాతిరి నిశీధమందు నీకలలోన, నీకోరినట్టుల ధిసీకు విభుఁడు
 శర్వాంశజాతుండు ధిశంభుభక్తాగ్రేణి, చక్కనివాడిలోఁ ధిజక్కనయ్య
 నీయిష్టమిడేఁ ధినిన్న భోగంబులఁ, దనువు నీకు మగఁడఁ ధితండకాఁగ

గీ॥ లండనివరంబొసంగి యాలలిత యందు, శివునితో భోగసౌఖ్యముల్ ధిచెందియలరె
 వేషధారిణులందలు ధివిశ్వవిభుని, మనమునకు మెచ్చి ధియిండ్లకుఁజనిరివేగ. 322

వ. ఉషయును సంతసంబున శివావచనప్రకారం బొనర్పఁబూని సమయంబు నిరీక్షించు
 చుండెనంత బాణాసురుం డెందును దన్నును గెలుచునట్టివానిని బ్రతియోధు
 నొకనిఁ గానక.

గీ॥ తన్నుఁగాయఁగ గోపురతలముఁజేరి, యన్న నిఖలేశ్వరునిఁగని ధియోడకిట్లు
 మకురుతనమున నడ్డె శాఠికహిమాంశు, మకుట! యొకవిన్నవంబిధిమదినిఁజేర్పు.

ఉ॥ చేతులు పెక్కిసంగితివి ♦ చేవయు లావును వాసిమీటు నీ
చేతులకుఁ బరాబరిగఁ ♦ జెన్నలరించితి వయ్య! యెందు నీ
చేతులతీటఁ దీర్పఁగల ♦ చెల్వగుశూరునిఁ గాంచకుంటి నీ
వే తొలగింపఁగావలయు ♦ నీదురదన్ జగదేశంకరా ! 324

గీ॥ తోడరి పెనఁకువ నాతోడఁ ♦ దునియఁ జేయు
మీభుజంబుల నొకగుట్ట ♦ యెత్తుగాఁ బు
రాంతక ! యటుల్ మదిని నిచ్చ ♦ గింతు ననుడుఁ
గడుఁగినుకఁజెంది యిటులనెఁ ♦ గాలహరుడు. 325

ఉ॥ ఓరి దురాత్మ ! యోతులువ ! ♦ యోరికృతఘ్న ! పలాచపాంసనా !
నోరెటు వచ్చెరా యిటు నశనున్ దురమాడఁగఁ బిల్వ నిచ్చ నీ
కీరహియెల్ల నే నిడిన ♦ దేశద మైనను నీదుకోర్కె యీ
డేఱును మత్సమానుఁడు ల ♦ యింపఁగఁ జేయును నీదుబాహులన్ . 326

గీ॥ అది యచిరకాలమున నెడై ♦ త్యాధమా ! పా
సంగు భవదీయ మాయుధ ♦ శాలనుండు
నా మయూరధ్వజం బెపుడవనిఁ గూలు
నపుడె చేకూరుఁ బెను విగ్రహంబు నీకు. 327

ప. అనిచెప్పిన ముదితుండై చని బాణుండు ప్రత్యహంబు మయూరధ్వజపతనంబు నిరీ
క్షించుచుండెనంత మహేశ్వరీవచనప్రకారంబు మధుమాసశుద్ధ ద్వాదశియందు.

గీ॥ ఉష యుపాసముచేసి మేలొప్పనాటి, రేయిఁ దామరసాక్షు నశింపించి యంతఁ
బవ్వలించిన నడురేయిఁ బార్వతీవ, రమునఁ గృష్ణమనుమఁడు దాఁరసిలి రహిని.

— * ఉష యనిరుద్ధునితో స్వప్నమున భోగమొందుట * —

గీ॥ మేలుకొలిపి దనుజరాజు బాలనొడిసి, దృఢపరిష్కృంగమునఁదేర్చి ♦ తీయవిల్లు
భోగములనెంతయేని సమ్మోదమొదవఁ, జేసి యంతనెద్వారకఁ ♦ జేరెమరల.

ప. తెలవాటినయంత నాబాణాసురదుహిత మేల్కొని పాన్పున విభునిం గానక
శుద్ధాంతంబంత వెదకి వేసారి తాఁ జెలుపునితోఁ గలయుట కలయనుట కొడం
బడక నిక్కంబకా నమ్మి యుమ్మలికమ్మునఁ బొగులుచు మజ్జనభోజనసుగం
ధానులేపనవేణీమండనాదికమ్ము లుజ్జగించి హృదయేశార్చితచిత్తమై బెండువడి
యలందురుచుండుడు నంత మంతనంబునఁ జిత్రరేఖ దారసించి కతంబడుగ
ననుంగు సఖయగుటెఱింగి యగ్గాణవలన తన మనోరథంబీడేఱునని తలంచి బెల్లు
సేయక యిట్లు వక్కాణించె.

ఉ॥ అక్కరొ ! చెప్పదాన విను ♦ మద్దమరాతిరి నాదు సెజ్జలోఁ
జొక్కపులేతజవ్వనపు ♦ చూపరి యొక్కఁడుచేరి యెక్కుడొ
మక్కువ బిగ్గకొఁగిళుల ♦ మానస మూరఁగఁజేసి ధీరతన్
జక్కెరవిల్లు చెయ్యముల ♦ సంతసపెట్టి చ నెన్ యభేచ్ఛమై.

ఆ॥ ఎచటివాడొ? జాతి ♦ యేదొ? యెట్టులనిట, కేగుడెంచెనో? మ ♦ తీడనుండి
మరలయెందుఁజ నెనో? ♦ మానిని! వానినేఁ, ఒడయఁగలనో? లేవో? భాగ్యమెట్లా?

చ॥ చెలియరొ ! వాని సీవరసి ♦ చెచ్చెర నిచ్చటఁ జేర్చకున్న సీ
చెలి కింక సీళ్ళువోయనగు ♦ సిద్ధము; మాంతిక్యయోగసిద్ధికిన్
బలుతెఱఁగుల్ దనర్పఁగల ♦ ప్రాధిక సీకెన రిడువత్తు రో
యలికులవేసి! నాదుబ్రదు ♦ కంతయు నీవశ మెక్కు డేటికిన్.

352

ఆ॥ అనుచు నేలవ్రాల్చినట్టి యాబాలేందు, నిటలఁ జూచి మిగుల ♦ నేర్పులాడి
యైన చిత్రరేఖ♦ యభయహస్తముఁజూపి, యనియెఁజెలిమికలిమి ♦ యలరనిటులు.

ఉ॥ వెంపరలాడబోకు మిటు ♦ వేదురుచెంతకు సుందరాంగి! నీ
సాంపగు చెల్వమెవ్వరికి ♦ జోద్యముగా మరులూరఁజేయ దే
యింపగువానికో యమరె ♦ నిట్టి మహోన్నతభాగ్య మర్హి నై
లింపుల దానవేశ్వరుల ♦ లీలగ నేలునతండు రూఢిగఁ.

—* చిత్రరేఖ చిత్రపటంబులను వ్రాసి చూపుట *—

చ॥ బెదరెదవేల? నీప్రియుఁడు ♦ విశ్వమునం దెటనున్నఁ బట్టి తె
చ్చెద ముదమున్ బానచ్చెదను ♦ జిత్రపటంబుల వ్రాతుఁ జూడుమీ !
త్రిదశుల దైత్యపుత్రుల స ♦ రీనృపమానవరాజసూనులన్
గుదురుగఁ జూచి తెల్పు మింకఁ ♦ గోమలి! నీమది నున్న రూపసిన్.

353

వ. అనియిట్లు చిత్రర్వులను వ్రాసి చూప నద్దనుజేంద్రకన్యక పటంబులనెల్లఁ దిలకించి
యందుఁ గృష్ణప్రాత్యుండగు ననిరుద్ధపటంబుఁజూచి బెదరి సిగ్గుజెంది మరల తెప్ప
వేయక చూచి మురిసి తలవంచి జాళువాపట్టుకుప్పనంబుపైఁ జలుపపయ్యెదము
సుంగును జక్కఁజేసికొని చక్కన నక్కొమ్మ కిట్లనియె.

చ॥ సకి! యితఁడే యితం డిడను ♦ జక్కఁగ నద్దమరేయి నాదు సె
జ్జకుఁ జనుడెంచి మానధన ♦ చార్యముఁజేసిన తెక్కలీఁడు ని
ల్వకచనె నెందొ వేగఁ జెయి ♦ బట్టుదునో యను శంకఁజేసి తా
వకమహానీయమంత్రగతిఁ ♦ బట్టుకరమ్మిడ నాదుచెంతకున్.

356

వ. మఱియు వీని రూపంబు నారసిన నుత్తమరాజపుత్రుండనియెఱుకసేయు. నాఁడు
భవాని యొసంగిన వరంబందునను నిశీధలబృహరుషుండే విభండగుననిచెప్పలచేత

నత్తమకులునిగాక యన్యుని సమ్మాన్యచరిత్ర యెట్లు వక్కాణించు మఱియు
సీసంఘటనంబుగూడఁ దత్ప్రసాదంబుగఁ దలంతునై నను వీని కులగోత్ర నామ
ముల నెఱుక సేయుమన్న నచ్చెలువమిన్న యలరియిట్లనియె.

ఉ॥ ద్వారక గాపురంబు యదు ♦ ధన్యుఁడు కృష్ణునిపాత్రుఁ డన్నిటన్
బేసనుఁ బెంపుఁ జేకొనిన ♦ వీరుఁడు శంబరవై రిపుత్తుఁడున్
శూరుఁడు ధీరుఁడున్ మిగుల ♦ సుందరుఁడౌ సనిరుద్ధుఁ డీతనిన్
గూరిచె గౌరి నీమపయిఁ ♦ గూరిమిఁ బై యికి వజ్రమట్టులన్. 337

క॥ అనినఁ గడుమురిసి తాఁ జిన, తనమాదిగ విష్ణుభక్తి ♦ తత్పర యగుటన్
వసజాక్షుని మనుమని దా.రను జేసెను గాళి యనుచు ♦ రంజలివేగన్. 338

చ॥ చనుమిఁక వేరంబటకుఁ ♦ జాతురి మాంత్రికయోగశక్తియున్
బెనఁగొని తేజుమీఱ యదు ♦ వీరునిఁ దెమ్మిటకుం బ్రియమ్మునన్
పెనుపటి మిత్తి వాతఁబడు ♦ నెచ్చెలినిన్ బ్రదికించికొమ్ము నా
ధుని నిటచెచ్చు నంతకిటు ♦ తోయజనేత్ర! తపించుచుండెదన్. 339

—* చిత్రరేఖ మంత్రశక్తి చే ద్వారకకుఁబోయి యనిరుద్ధునిఁ దెచ్చుట *

గీ॥ అనుడు నిదియెంత పనియని ♦ యర్థరాత్రి, వజకునచ్చట నేయుండి ♦ పరమశివుని
రాణికి మహేశ్వరునకెదఁ బ్రణుతిసల్పి, పరమగురుమంత్రసిద్ధ యంబరము నెగసి.

క॥ కడువడి ద్వారకజని సిరి, నడరెడు సనిరుద్ధు మేడఁకరిగి యచట నొ
ప్పెడు నిజసతులన్ రతులన్, బడలిచి నిదురించియున్న ♦ ప్రద్యుమ్నసుతున్.

గీ॥ కాంచి శాంబరీమాయను ♦ గ్రమ్మఁజేసి, కామనందనుతోఁగూడఁ ♦ గనకతల్ప
మెత్తికొని రయమొప్ప వి ♦ యత్తలమును, జేరి వడి శోణనగరినిఁ ♦ జేరి మీఱి.

గీ॥ మట్టుమీఱిన విరహాగ్ని ♦ మఱుఁగుచున్న, బాణనందనశుద్ధాంత ♦ భాగమందు
ధరకుదిగియటఁ బ్రొద్ద్యమ్మి తల్పమునిచి, యుపకెఱింగించి తనవాసఁ మొందెవేగ.

చ॥ ఉషయు సుగంధసారకును ♦ మోదకసేకములన్ బానర్పి య
వ్విషమశరాత్మజున్ నిదుర ♦ వీడఁగఁజేసినఁ దెల్వినొంది యా
సుషమతనుండు నల్లడలఁ ♦ జూచి నవౌకముగా నెఱింగి య
వ్విషజవిరోచనన్ గదిసి ♦ విస్మితుఁడై యిటువల్కె ధీరతన్. 244

చ॥ చెలువ! యెవరైవీవు? మణి ♦ చిత్రిత మీ గృహమేలు లక్ష్మీవై
మలరుచునుంటి విద్యోడకు ♦ నక్కజ మేనెటు చేరఁగల్గితిన్
గలనొకొ నిన్నుజోల్ కలువ ♦ కంటిని చూచినయట్లు దోచు వే
తేలుపుము సర్వ మిత్రైఱగు ♦ తేటగ నీదు సుధామయోక్తులన్. 345

అ॥ అనుడు లోన మునిసి † యలఁతినగవుతోడ, మదిరనయన మరుకొ † మారుఁజూచి
యనియె నెఱుకలేని † యట్టియెడకు నెఱ్ఱు, చేరినారొ! మిగుల † చిత్ర మిద్ది.

చ॥ “కలయెడ నిన్నుఁబోల్ గలువ † కంటిని చూచితీ” నంటి రట్టులే
యలఘుతకాజ! నీవనిన † యట్లుగ నొప్పెడు చెల్లు నొక్కనిన్
గలఁ గనినట్లు నాకుఁ బొడఁ † గట్టుచునుండె విచిత్రమొప్పు నీ
కలకిటు కాళ్ళువచ్చి నినుఁ † గ్రొచ్చఱఁ దోడ్కొనివచ్చెనో యిటుల్. 347

గీ॥ అనుడు మేలముచాలు బా!లా! యధార్థ, మెఱిఁగియుండియుఁ గైలాటఁమేలనేయ
తెలియఁబల్కుమువేయనిఁదితమనీవు, లెందునున్ సత్యసారులై యేవుఁగాంఁత్రు

క॥ అన ముసిముసి నగువెలయఁగ, ననిరుద్ధునితోడ నిట్టులనె నాసతియున్
ననుమును రతులన్ దేలిచి, చనునే లాఁతిగఁ దలంప † సౌందర్యవిధి! 349

గీ॥ అని భవానీవరంబు తీరట్లు గత ది, నార్ధరాత్రంబునందు సమాగమంబు
నాత్మసఖచిత్రేఖ మాఁయాబలమునఁ,దన్నిపుడుదెచ్చుటయునుసంతయునుదెల్పె.

—* అనిరుద్ధుఁ డుషతోఁ గీగిడించుట *—

చ॥ హరిజతనూజఁ డట్టులు పి † యావినివేదితవృత్తుడై కడున్
హరుసముఁజెంది యారమణి † నక్కునఁజేరిచి భూరిమన్మథో
ద్ధరకళలన్ బెనంగి పరి † తోషముఁ గూరిచె బాణపుత్రీయున్
గరము రమించుచుండెఁబ్రియు † కాఁగిటఁజేరి యహర్నిశంబులున్. 351

గీ॥ ఇట్లు వారిర్వురెంతయు † నింపుమీఱ, సంతిపురమున భోగంబు † లందుచుండ
సంతనొకనాఁడు కావలులైచరించు, భటులెఱిఁగి బాణతోడఁ దెల్పఁగనతండు.

చ॥ కడువడి రోషవేగమునఁ † గన్నుల నిప్పులు రాలుచుండ నె
వ్వఁడు హరియున్న పెన్దుహను † బాలిశుడై యిటుచేరె వాని ని
ప్పుడ కడతేచ్చి రండని ప్రభూతఁబోత్తమయోధరాజిఁ బం
చుడు వడిఁజేరి వారు యదుఁశూరుని మోఁదిరి యాయుధంబులన్. 353

ఉ॥ అంత నతండు నొక్కపరి † ఘాయుధమున్ గొని వారి సందఱిన్
బంతముమీఱ బాది పరి † మార్చి జవంబున నార్చి నట్టి పు
త్తాంతమెఱింగి వేగముగ † సంతకసన్నిభమూర్తి యన్నిలిం
పాంతకుఁ డెక్కుడైన పుత † నాధిపులన్ గని పల్కె నల్కతోన్. 354

చ॥ మనుజులకన్యలన్ గొనుట † మానవభక్షుల కొప్పు నెవ్వడెన్
మనుజుఁడు మానుషాశనకుఁమారినిఁ బట్టుట వింటిరే! జలం
బున మును గుండ్లు మున్ను నిఁక † మున్నక తేలుచునుండు బెండు లీ
యనువునఁ దల్లగిందులయి † నట్లుగఁ దోచెను నాదు బుద్ధికిన్. 355

ఉ॥ ఒక్కఁడు పెక్కుజోదులను ♦ నుక్కఱఁగొట్టి వధించెనంట ! యా
మొక్కఱుఁ డెవ్వఁడో పొదివి ♦ ముక్కలుసేయుఁడు ఖడ్గధారలఁ
జక్కఁగఁ బొండువేగముగ ♦ శౌర్యము మించు సహస్రయోధులన్
నెక్కిని యక్కిశోరువన ♦ నీటొనరింపుఁడు బాహుసంపదఁ.

౩56

ఆ॥ అనియు నట్లు సైన్య ♦ మర్పించి వంపుఁడు, వా రుషాగృహంబు ♦ పజ్జనరుగ
దవుల వారిఁగాంచి ♦ దర్పంబులఁ నింగి, కెగసి పరిఘవేటు ♦ లేసి చంపె.

౩57

చ॥ అది విని యాతుఁధానవిభుఁ ♦ డాగ్రహమున్ మదిఁ జెంచి మేటి దు
ర్మదమున నావృషాండుని స ♦ మస్తచమూగణనాఘుఁ బిల్చి బె
ట్టిదులగు యోధులన్ గొని క ♦ డిందిమగంటిమి యుల్లసిల్లఁగాఁ
గదన మొనర్పఁగాఁ గదలె ♦ ఖడ్గధనుశ్చరపాణియై వడిన్,

౩58

చ॥ బిటబిట నా యుషాభవన ♦ వీధినిఁ జేరఁగఁ గృష్ణపౌత్రుఁ డా
సురరిపుఁ జూచి జోదులను ♦ జూరొనరించి ప్రభాతరోషవి
స్ఫురణ దలిర్ప శక్తిఁగొని ♦ పోతరమొప్పచునున్న బాణుపై
నుటుముచు వేయ హా! యనుచు ♦ నుక్కటి రక్కసి వాగ్రైఁ దేరిలో.

౩59

గీ॥ అదృ వృషభాండుఁడెంతయు ♦ నక్కజముగ
సక్కుమాచుని శౌర్యవీ ♦ ర్యంబులకుఁ గ
డున్ మరియుచుండ నబ్బాణుఁ ♦ డున్ దెమలియు
నంత మటుమాయమై చేరి ♦ యంబరమును.

౩60

—* బాణాసురుఁ డనిరుద్ధుని నాగపాశంబుల బంధించుట *

మ॥ శరవర్షంబున ముంచి కృష్ణజసుతున్ ♦ జండాహినారాచబం
ధురపాశంబులఁ జుట్టి కట్టి పెలుచన్ ♦ దోర్దర్శ మొప్పార న
చ్చిటుతన్ జంపఁగఁ గత్తి నెత్తఁగ వడిఁ ♦ సేనాధిపుం డాఁగి యి
త్తటి వీనిఁ జెఱసాల నుంపు మటు మీదఁ జంపవచ్చుక విభూ!

౩61

గీ॥ వంటయింటికుందే లయ్యె♦బాలిశుఁడితఁ, డెల్లుతప్పించుకొని పోవు ♦ నింతలోన
బాగుగవిచార మొనరించి ♦ వధయొనర్తు, మెపుడువేగిరంపుంబను ♦ లిడుములిడును,
వ. అనిన నుడుగకయున్న సప్తిశితాశనునకుఁ బెద్దయెలుంగున సభోభారతి యిట్లనియె.

ఉ॥ ఏటికి బాణదైత్య! వధి ♦ యింపఁగఁ జూచెదు వీని మాను మా
రాటముదక్కి యీతఁడు గఠింబు మహేశ్వరభక్తుఁ డీతనిఁ
బాటలగంధి నీదు సుత ♦ భర్తనుగా పరియించె నీతఁడే
సాటిగ నీకు నల్లుఁ డిడఁ ♦ జంపకు తెంపకు కూఁతుతంతువుక,

౩63

గీ॥ మఱియు నీవిష్ట వీనిఁ జంపవఁగఁదలఁచిన, నిపుడె పెన్గిమూఁడు నీ కెంచిమూఁడు
నీధ్వజము గూలునంతకు నీ నిలుపుదాల్చి, యవల నీమదమంతయు నీ నవసిపోవు.

వ. అనిచెప్పిన నప్పు డతం డెట్టకు నేనిమాని వాని నవ్వలఁ దుదముట్టఁజేయఁనెంచి పంజ
రంబున నునిచి చనినంతననిరుద్ధండు దందశూకవిషవిద్ధుంకై పరితపించుచు నభీష్ట
మహాదేవియగు దుర్గదలంచి యిట్లు నుతింఁచె.

గీ॥ శివ ! మహేశ్వరదేవి ! రోపిణి ! పృపన్న, దుఃఖనాశిని ! పన్నగ నీ స్త్రామదగ్ధ
తనుఁడనై కట్టఁబడియుంటిఁ నీ దల్లి ! వేగ, సాఁకుమిఁకదందశూకపాశములఁద్రుంచి.

గీ॥ నీపతియు నీవు దక్కిన నీ నితరు లొకరు, గలరె భక్తుల నేల జ నీ గంబునందు
సర్గరక్షాంతకారిణి ! చండికా ! య నీ శోద ! లేతమ్ము ! రారమ్ము ! నీ సొక్కుఁబాప.

వ. ఇట్లు పార్థించినయంత నమ్మహాదేవి భక్తపరతంత్రమ్మై మహామాయాస్వరూ
పంబున నమ్మహారాత్రియందుఁ దఱిసి మణిసూపురాలంకృతంబగు వామపాదంబు
ఘాతంబునఁ బంజరంబుఁ బగులఁదన్ని యనిరుద్ధుడై వెడలించి నాగపాశంబులఁబాపి
వేవేగఁ దిరస్కరిణీయోగంబున నుపాంతకపురంబునందుఁ జేర్చిన నతండు
ప్రీతుండై యుపతో సుఖంబుండె నంత ద్వారకాపురంబు దనిరుద్ధుని దేవేరులు
రతిప్రద్యుమ్నులును ననిరుద్ధునిఁ గానక శోకాకులులై శ్రీకృష్ణున కెఱింగించిన
నతండును రుక్మిణి మున్నగువారు దుఃఖంబునఁ గ్రోగుచుఁ గాలరుల నెల్లయెడల
నారసి యనిరుద్ధుడై నెఱింగిరండని పనిచి రంత నాలుగు నెలలమీఁద నొక్కనాఁ
డబ్బలితనూజుని మయూరధ్వజం బబ్బురంబుగదుర డబ్బాటుగాఁ బుడఁచి వ్రాలి
యుండుటంజూచి యంతడు కరకంఠాతి వాయునని వికవికనవ్వుచు యుద్ధసన్న
ద్ధుండై ప్రతివీరాగమనంబునకై నిరీక్షించుచుండెనంత నవ్వాసరంబున నె నార
దుఁడు శ్రీకృష్ణునిఁ చారించి యనిరుద్ధోదంతంబెఱింగించిన నవ్వాసుదేవుం డించుక
వగచి సత్సరంబున బలభద్రసాత్యకులను, గదప్రద్యుమ్ను సాంబసారణాదులను
దోడ్కొని ద్వాదశాక్షోహిణీబలంబులతో గరుత్మంతు నధిష్ఠించి శోణితపురంబుఁ
జేరి నగరంబు ముట్టడించి రణభేరీధ్వనులొనర్చినంత కోలగవను గాచుచున్న జేసి
కంటిగొర కుమారులందోడ్కొని ప్రమథదనుజానీకినులతోఁగూడి కట్టాయితంబై
ప్రథనంబునకేతెంచి నిలువనంత నయ్యిరు తెగలవారికిట్లు సమరంబు పొసంగె.

గీ॥ వాసుదేవ శివులకు శంకబరదమన గుహులకుఁ గూశ్మాండ కూపకర్ణులకు హలికి
సాంబ బాణసుతులకు వృషగరుడులకుఁ, దక్కువారల కిట్టులేతనరె దురము. ౩67

గీ॥ తనిలి బవరంబుఁ జూడ నెంతయును వేడ్క, జేసి యాకసమందు జేజేలగములు
సిద్ధగంధర్వులచ్చరలోచెలఁగి వుప్పు, కములనెక్కి కనంగ నక్కయ్య మొప్పె.

క॥ కృష్ణుడు నడువఁగవే జయ, తృప్తన్ గొని ఘోరకదన • దీక్షాపరతన్
వృష్టివరు లేచి రణకా, శిష్టులగుచుఁ బ్రేమభద్రనుజ • సేనల మీఱన్. 369

చ॥ కన్నుఁగొని శూలపాణియును • స్కంధుడు గర్జనమున్ బొనర్పఁగా
వెనుబడియున్న సైనికులు • వీరజలంగి కడంగియూర్చి రం
తనె మురసూదనుండు పురఁదానవహంత పయిన్ మహాస్త్రరా
జనిఁ బజపక్ష దక్షస్త్రములచే శమియింపఁగఁజేసె శర్వుడున్. 370

చ॥ హరియును మచ్చరంబున విఁపాగ్నుల నూరక గుమ్మరించు దు
ర్గరశరరాజి శంకరునిఁ • దాఁ బొదువన్ వికటాట్టహాసవి
స్ఫురితముఖారవిందుడయి • భూధరచాపుఁడుఁ గృష్ణమేన ని
ఘరశరపక్షి నాఁటినఁ గడున్ గడునొచ్చి వివర్ణమూర్తియై. 371

శైవజ్వరముచే వైష్ణవజ్వర మోడి శివుని నుతించి యభయ మొందుట *—

క॥ హరి వైష్ణవజ్వరంబును, స్మరియించి పినాశినొంపఁజక్కఁబనువఁగా
హరుడును శైవజ్వరమున్, సరగఁదలఁచి పంప నవ్వి • సమర మొనర్చెన్.

*గీ॥ శాంభవజ్వర మెగసి విస్తారశౌర్య, సారమేర్పడ శీతలజ్వరమనంగఁ
బాలుచు వైష్ణవజ్వరమునుబొదివిపట్టి, మర్దనముచేయ నుంకింపఁమకురుఁబాసి.

గీ॥ ప్రాణభీతినిఁగొని మహాశాంతిఁమును, జేరి నుతుల' నలర్పఁగాశివుడు మెచ్చి
యభయవరమిచ్చి యిట్లనెనపుడు వైష్ణవ, వజ్వరముతోడ వాత్సల్యభావమెంచి.

క॥ అడలకు శీతజ్వరమా!, విడువుము మజ్వరభయంబు • విశ్వమున నికె
వ్వడు చదివిన నీవాదం, బడలఁడునుమి! జ్వరభయమున • నాతంఁడెపుడున్.

ప. అనిచెప్పిన సంతనయ్యది సంతసించి శివునకుమొక్కి చనియె నటుమీఁద.

గీ॥ గుహుఁడుప్రద్యుమ్ననొడిచెనుగూవకర్ణుఁ, డల్లకూశ్మాండుఁడున్ సీరినాక్రమించి
రాశరాసురపుత్రైకుం • డడరిసాంబు, నోడఁబుచ్చెను జయఘోషముప్పతిలంగ.

* శివపురాణే యుష్థఖండే చతుఃపంచాశోధ్యాయే -

శ్లో॥ మహేశ్వరోఽథ తందృష్ట్వా - యంతం స్వంవిసృజజ్వరం । మహేశ్వరో వైష్ణవశ్చ । యయ
ధాతేష్వరాపుభా । కైష్టవోఽథ సమాక్రంద । నాగేశ్వర బలార్ధితః । అలభ్యాభయమనృత్యం ।
తుష్టావ పృథభధ్వజం । ఆథ ప్రసన్నో భగవాన్ । విష్ణుజ్వరమతో హరః । విష్ణు శీతజ్వరం
పాహిహ । శరణాగత వత్సలః॥ మహేశ్వర ఉవాచ॥ శీతజ్వరప్రసన్నోహం । వ్యేతు తేమజ్వ
రాద్భయం । యేన స్ఫురిరసింవాదం । తస్యనస్యోత్ జ్వరాద్భయం । సనతుమారః - ఇత్యుక్తో
భద్రద్రుమావన్యః । గతో నారాయణజ్వరః ॥

క॥ నందియు శృంగమ్మలతో, డం దాన్యునిగొచ్చి కడు నె డిపుగఁ బడన్ జ
మ్మం దందళూకవైరి క, డింది యస్మద్ధారలొలుక † డీల్వడి పటచేక, 378

—* శ్రీకృష్ణుడు వివునిచే నోటుపడి నుతించుట *

*మ॥ యదునాథుం డదియెల్ల గన్గొని విరూ † పాక్షుక మహేష్వాసునిక
గదనంబందు జయింప లేననుచు న † ల్మకాపాసి శీశంకరుక
గదియకగాఁజని మొక్కి వోయిలిడి వి † జ్ఞప్తిక బాసర్యైక మహే
శ! దయాభీ! శరణాగతా ర్హితా! † సర్వాత్మ! మృత్యుంజయా! 379

గీ॥ విశ్వసన్గానుపోషణ † విశసనాది, హేతువై బోధరూపుడై † యింపెనంగు
శాంతు లింగస్వరూపు నీశ్వరునిగొలుతు, నెల్ల వేరిల నొకభంగ † నెనఁగుదొరను.

గీ॥ కాలము స్వభావమును ద్రవ్యకర్మజీవ, ములు ననువులాత్మయేతత్వ † మూహవికృతి
బీజరోహప్రవాహమై † వెలయుజగము, నీదుమాయయెఁగొలుతు నిశ్చేత! నిన్ను.

గీ॥ విత్తనమునుండి మొలకయు † విత్తుమొలక, నుండి యెల్లప్రవాహమ † ట్లుండినతత
మెడ తెగక యెంతయేనియు † నెనఁగుజగము, నీదుమాయయెఁకాదొక్క † నిత్యమూర్తి!

గీ॥ వాఙ్మయబ్రహ్మమందుగుంట్ల ముగనున్న, యప్పురబ్రహ్మమీ వెని † న్నకలుపాత్ము
లై నవాచుచిదాకాశ † మనుచుఁజూతు, రద్వితీయమహేశ! యనాదిపురుష! కిరికి

క॥ నీమాయచేత జగములు, వేమటు మోహంబుఁజెంది † విత్తసుతస్త్రీ
కాములయి దురితసిరధి,లో మునుఁగుచుఁ దేలుచుందు † లోకార్హిహరా!

క॥ నీవొసఁగిన యాజగమునఁ గావలుడై నీదు పాద † కమలములయెడఁగ
దావేడ్కఁ బూనకుండిన, నావాఁ డాత్మఘ్నుడగు మహాదేవ! కడుక.

* శివపురాణే యుక్తభండే చతుః పంచాశోధ్యాయే -

శ్లో॥ అథ విజ్ఞాపయమాస | సతోభూత్వా కృతాంజలిః | శ్రీకృష్ణ శృంకరంభక్త్యా | పాపనోఽ భక్త
వత్సలం | దేవదేవ మహాదేవ | శరణాగతవత్సల | సమామిత్యానంతకర్తం | సర్వాత్మానం పరే
శ్వరం.....దేవదత్త విదం లభ్యా | స్మరణ మజితేంద్రియః | యోనాద్రియేత
త్వత్పదా | సహోన్యోహ్యర్థే వంచకః | త్వేదాజ్ఞయాహం భగవాన్ | బాణసోక్తేత్తమా
గతః | త్వయైవశక్తో బాణోయం | గర్భితో గర్భహానా | నివర్తస్వరణాదేవ | త్వచ్ఛాపోన
వృధాభవేత్ | ఆజ్ఞాం దేహి ప్రభోమేత్వం | బాణస భుజకృంతనే | ఇత్వాకర్ణైవచశ్శమ్భుః |
శ్రీకృష్ణస్య మహేశ్వరః | ప్రత్యువాచ పృసన్నాత్సా | కృష్ణస్తత్త్వా మహేశ్వరః || మహేశ్వర
ఉవాచ - సత్యమక్తం త్వయాతాత | మయాశక్తోభిజైత్యరాత్ | మదాజ్ఞయా భవాన్ పాప్తిన్ |
బాణదోర్దండకృంతనే | కింకరోమి రమానాథ | భక్త్యాన సుదాహరే | పశ్యతోమేకథం వీర
స్యాద్బాణ భుజకృంతనం | అతస్త్యం జృంభణాద్యైః | మాంజృంభయమదాజ్ఞయా | తతస్త్యం
కురుకార్యంస్యం | యథేష్టం సుఖీభవ ||

క॥ కిగ్గాడి దైత్యుఁడీతం, డెగ్గనకయె నిన్నుఁజెనక ♦ నేతెంచె నిటుల్
నిగ్గు నీ శాపబలం, బిగ్గతి నను దోడితెచ్చె ♦ సీతని నొంపక.

386

—* శ్రీకృష్ణుఁడు బాణుని జయించుటకై శివుని నెలవొందుట *

చ॥ సెలవునొసంగు వేగ నిక ♦ చెన్నటి రక్కసి నిక్కుఁబాపి చే
తులు బలివేతుఁ గాకులకుఁ ♦ చొల్లు మిఁకన్ సమరాంగణస్థలిన్
దలఁపుము నీదు శాప మది ♦ తత్కవచస్కముఁగాఁగ నీ కృపన్
పెలయఁగఁజేయు మాపయి నశివీనసుధాకరఖండమండనా !

387

ప. అనిన శ్రీకృష్ణునకు శివుం డిట్లనియె.

చ॥ నిజ మిది దేవకీతనయ ! ♦ నీవిక వీని భుజాసహస్రమున్
రజమొనరింపఁజెల్లు నయి ♦ నన్ గనుచుండియు భక్తప్రీడ నో
ర్వఁజనునె? చెప్పెదన్ విను ముఁపాయము నాపయి జృంభణాస్త్రమున్
వ్రజపరిపాల! వేయు నిదురన్ గొనెదన్ విజయంబు నీకగున్.

388

ఆ॥ మున్నె యిడికికాడెఁమురహర ! వరము నీ, కప్రమేయ బలము ♦ నాజిల్లోన
నన్నుఁదొడరి కదియఁనాకన్నమిన్నయా, సట్టు లదియునట్లేయగును గనుము.

గీ॥ అనుడువనజాతుఁడెక్కుడు ♦ హరున మొంది, జృంభణాస్త్రంబునపుడుయోజించివరప
భక్తవశ్యుఁడై నిదురించెఁఫాలనయనుఁ, డాప్రమథవీరగణముతో ♦ నాయదనున.

ప. అంత.

క॥ పగతుఁజగుండెలు పగులఁగ, మిగుల గుణధ్వనియొనర్చి ♦ మించు నల హరిన్
దగఁ జెనకఁదలంచి బాణం, దొగి మూలబలములఁ గొని సముద్ధతిమెఱయన్.

గీ॥ అల వృషాండుని సూతుఁగాఁనలవరించి, మనగదాశరచాపఖడ్గములఁ దాల్చి
వీరపాణంబుఁ బానరించిమీటి రక్త, నేత్తుండై రథమెక్కి యనికిఁ గడంగి. 389

గీ॥ యుద్ధభూమికిఁ జని యదుయోధవరుల, నెల్లఁగని నిద్రఁజెందుమ ♦ హేతుఁడత్కు
మారులను జూచి కడువడి ♦ శౌరిసేనఁ, జొచ్చి కరులను హరులను ♦ జూరుచేసి.

చ॥ గరుడుని నొక్కవాలమునఁ ♦ గాతరుఁజేసి వడిన్ హలాయుధున్
బిరుదఱుఁ బంచభల్లముల ♦ బిట్టడరించి రతీశు సాత్యకిన్
సరవిగ నిర్వదేసి ఘన ♦ సాయకరాజి వెలార్చి యంత న
మృరహరు నూఱుకోలల సముద్ధతిగప్పి నన్ నదింపుచున్.

389

గీ॥ మేలిజోదుల మదకరి ♦ జాలములను, గుఱ్ఱపుదళముల జొన్న ♦ గోసినట్లు
నఱుక నెత్తురువాఁగులు ♦ విడివిడిఁజె, భయదమైతోచె యుద్ధభూ ♦ భాగమట్లు.

ప. అంతఁ గృష్ణుం డక్కజంపడి తెమల్చికొని యుక్కుమీటి బాణాసురుఁడేరి.

చ॥ హరులను జంపి సూతుపయి ♦ నర్పసి భల్లములేసి చాపమున్
విఱుగఁగఁజేసి బాణపయి ♦ వేయిరంబులనేసి యార్చినన్
సురరిపుఁ డోహటింపకయె ♦ చూపఱు మెచ్చ మఱొందు విల్లొగిన్
గరమునఁబూని శౌరిపయిఁ ♦ గాండశతంబు నిగుడ్చె నాన్పుచున్. 397

గీ॥ బాణశరములఁ బొడిచేసి ♦ వానుదేవు, డాత్మశంకరుఁడలఁచి ర ♦ యమునబాణు
చేతివిలుఁబొల్లుచేసి యాశీవిషోప, ముల శరమ్ములఁ గ్రమ్ముటఁ ♦ బొదివెబాణు.

క॥ హరి వేసిన సాయకముల, సరకుఁగొనక దునిమి యసుర ♦ శౌరిన్ గద ను
క్కఱమోఁదిన రణతలమున, హరి వడి వడిలేచి యంత ♦ నాఱని కినుకన్.

శా॥ కంసారాతి ప్రచండరోషమునఁ జక్కిన్ జక్రిమున్బట్టి య
మ్మాంసాహరు రయంబునన్ బొదివి దు ♦ ర్మాంసారుతద్బాహులన్
ధ్వంసంబొందఁగఁ బెక్కుఁదున్మి తలఁ ద్రుం ♦ పన్ బూనఁగా దైవతో
త్తంసుం డాహరుఁ డేగుదెంచి యనియెన్ ♦ దాన్ని సద్యాత్తుతోన్. 400

—* శ్రీకృష్ణుడు బాణుఁజుంపఁ దలపడ విచ్చుడు వారిండుట *

ఉ॥ వేయిభుజంబులందు సర ♦ విందవిలోచన! దక్కె నాల్కికన్
నా యిడినట్టి శాపవచ ♦ నం బది చెల్లెను వీని నాశమున్
జేయకు మింక వేమరలఁ ♦ జేయుము చక్రి మనక్రిసారమున్
నాయదిగాదె చక్రిమిది ♦ నట్టదె మున్ను దధీచి నేయఁగాన్. 401

చ॥ అన హరునాజ్ఞ దైత్యువిడి ♦ యచ్యుతుఁడంతనె తొల్లె బాణుఁడున్
గనకగిరింద్రధన్యు బాడ ♦ గాంచి కరంబులు మోడ్చి భక్తపా
లన! నిఖలేశ్వరేశ్వర! క ♦ లాధరశేఖర! లోకసుందరా!
ననుఁ గరుణించి మన్నితి వ ♦ నాది! కృపామయమూర్తి! శంకరా! 402

సీ॥ నీవె బ్రహ్మాంబుననీవె యప్పరమాత్మ, మీవె సర్వవ్యాపి ♦ వీవె విభుఁడ
వీవె విరాట్టపు ♦ నీవె బ్రహ్మాండత, నుండపు సర్వాస్వి ♦ తుండ వీవె
పొక్కిలి విను తెర్వు ♦ మోమగ్గి రేతస్సు, జలము వీనులుదిశల్ ♦ తలదివంబు
పదములు భువి మనంబదిచందురుఁడు చూపు, భానుండు కడువకూ ♦ పారవిభుఁడు

గీ॥ బుద్ధి విధి కుంతలము లంబు ♦ ముక్కు లెదయు
ధర్ముడు త్రినేత్రము ల్లుణ ♦ త్రియము రోమ
రాజి యోషధివితతి స ♦ ర్యమయమూర్తి
వీవె పురుషుఁడ వమలాత్మ! ♦ యిదియె ప్రణతి. 403

వ. అనుచు నస్మద్ధార లొక్కుమ్మడి గుఱియుచుండ మెల్లనలేచి హరునిముందట
నాలీఢవ్రత్యాల్లిఢ వదంబులతో వివిధాకారంబులగు స్థానకంబులతోడను భూజ్ఞేవ

సహితంబులగు ముఖవాదసహస్రింబులతోడను శిరశివ్రకంపసహస్రింబులతోడను వివిధాకారంబు లమర నద్భుతసుందరతాండవంబొనర్చిన భక్తవత్సలుండగు పరమేశ్వరుండు సంతుష్టుండై వరంబడుగుమనిన నలరి బాణుం డిట్లనియె.

—* శివుండు బాణాసురునకు వరంబు లిచ్చుట *—

- సీ॥ వసుదేవనూనుండు † వ్రయ్యలొనర్చిన, చేతులగాయంబు † చెల్లుఁగాక
సాతత్యభావంబు † జానుమీఱఁగ నీదు, పదభక్తి నిండార † బరఁగుఁగాక
అక్షయంబైన నీ † యతులగాణాపత్య, మొంది నిన్ గొలుచుచు † నుండుఁగాక
హరితోడ సర్వది † వ్యావళితోడుత, నిర్వైరమతి నాకు † నెగడుఁగాక
- గీ॥ నాదు తనయకుఁ బాడమి న † నందనుండు, మేలుగా నీపురంబును † నేలుఁగాక
తమమురజమును ననుఁబాసి † తఱుఁగాక!, నీదుభక్తులచెలిమి రా † ణించుగాక!
- ప. ఇట్లు గోరినంత శంకరుండు తథాస్త నియోసంగి తనయులతో నంతఃకానంబునొందె నంత బాణుండు గాయంబులయపాయంబుఁబాసి సంతుష్టుండై శ్రీకృష్ణునిఁ గామపాల సాత్యకి గద పద్మ్యమ్నాదులను బహూకరించి స్వభవనంబునకుఁ గొనిపోయి యుసానిరుద్ధుల రప్పించి యనునయించి యందఱకు భోజనతాంబూల చందనసుర భిశకునుమంబు లొసంగి కాంచనాంబరములఁ గట్టనిచ్చి నవరత్నాలంకృతజాంబూ నదభూషణంబు లనేకంబు లర్పించి కూఁతన కల్లున కపరిమితా నేకహిరణ్యరాసుల నొసంగినంత శ్రీకృష్ణుండు బాణుని గారవించి మనుమనితో మనుమరాలిక్ దోడ్కొని జయభేరులతో ద్వారకాపురంబుఁజేరి సుఖంబుండిరంత బాణుండును శివప్రసాదంబున రుద్రానుచరాగ్రీణి యయ్యెనిట్లు బాణాసురానుగ్రహకథ నంబుఁ జెప్పితినిట్లై మహేశ్వరుండు కాశీపురియందు గజాసురుని వధించెనింకను నందే వ్యాసురూపియగు దుందుభి నిహ్నరుండనుడై త్యుఁ బాలియించి వ్యాఘ్రేశ్వర లింగంబై యందుఁ బేరొందెనింక మహేశ్వరి విదలోత్పల దానవుల సంహరించెనద్దానినిఁ జెప్పెదవినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

406

—* విదలోత్పల దానవ సంహారము *—

- క॥ విదలోత్పల నామంబులఁ, బాదలెడు నిరువురు దనుజులు † పురుషునిచేతన్
జదియని యట్టులఁ బద్యజ, కుదురగు వరమొందిమిగిలి † కొంటెలయకడున్.
- గీ॥ వేల్పులందఱినొడిచి తద్విత్తములను, జూఱగొని యందునందును † సాగసుకలై
లైన పడుచులఁబట్టుచు † నహరహంబు, దిగ్గుచుండిరి యెల్లఱ † దీమసమున. 407
- గీ॥ వారిపోతర మార్పఁగ † వనజభవుని, యానతింజేసి నారద † మాని యొక్క
సాఁధు వారలఁ జేరి యన్మాకరిపుల, యర్చలను గొని వర్ణించె † నార్చ్య నిల్లు.

ఉ॥ ఏమని చెప్పగల్గుదు మ ధీశ్వరి చక్కదనంపు టక్కజం
బామహనీయుడో శివుడే ధీమారయఁగాఁ గలవాఁడు నిక్కమా
భూమిధరేంద్రనందనయే ధీపూజిత యెల్లజగంబులం దింక
భామ యెవరైయేని యల ధీపార్వతిఁబోలఁగలేదు రూఢిగణ. . 409

క॥ అనిచెప్పి తటలెనంత నె, దనుజులు మనసిజునిమేటి ధీదాకిలోనై
వనరుచు నెట్టులనేనియుఁ, జని గౌరినిఁ దెత్తుమనుచుఁ ధీజటులరయమునన్. 410

చ॥ గొనకొని పార్వతీశివులు ధీగూరిమిఁ గాశినిఁ జేరి యుండుటన్
విని యట కేగి పొంచి యట ధీవిశ్వవిభున్ జగదేకసుందరిన్
గనుఁగొన రియించుండ నింక ధీగౌతుకమొప్ప మహేశ్వరాగ్రమం
దనఘ భవాని కందుకవి ధీహారము సేయుచునుండె నెంతయున్. 411

క॥ అయ్యదనునఁ బిశితాశను, లయ్యెడ కరుడెంచిచూచి ధీయబ్బురపడి పే
ర్గొయ్యలయి యుమనుఁబట్టఁ, నొయ్యనఁగొని శాంతిన్ ధీముష్ఠరమాయన్.

అ॥ చదలఁజేరి గౌరిఁసరసకేగఁగఁ జూచు, వారి సరసి మృత్యు ధీభంజనుండు
వేగ నుమకుఁ గన్నులపైగచేసిన నంత, యెఱిగి యగజ యెంతయేని నగుచు.

గీ॥ చక్కహఁంబట్టుబంతిఁధీసరి పలాచ, యుగ్మమునుగొట్టవారలు ధీహూయనుచుఁబు
డమినిబడితన్నుకొనుచుఁ బ్రాణములుపదలి, రమరులలపలఁగురిపిరియంబపై ని.

క॥ కందుకమదియును సురముని, బృందంబుల యాచ్చనొక్క ధీపృథులింగంబై
యందమరఁ గందుకేకుఁ డ, నందగఁ జ్యేష్ఠేశలింగ ధీనైకటభూమిన్. 416

వ. అంత హరివిరించనాది సురవ్రజంబు లమ్మహాలింగంబు నర్చించి శివునిచే నభీష్ట
వరములాంది స్వస్థానంబులకరిగి రింక నేమివినవలయు రెఱింగింపుఁడనిన మునులు
సూతునకు మహాత్మా! శివుని యస్తాశీలీలల నెఱంగింపుమనుటయు.

క॥ భోగీంద్రహారవిలస, ద్భోగేశ్వర చరణకమల ధీపూజాజాగ్ర
ద్భోగార్థసాదరీ! చి, ద్భోగలనచ్చిత్తతోయ ధీభూ! లక్ష్మ్యంబా! 418

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ మదిగొండనాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రశీతంబైన శివపురాణంబందలి యుద్ధఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

—:0:—

(శ్రీ) శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపుగాణము

లీలా ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము.

విలసదుద్భూతాన్వయ

జీవనరాక్షింబునను శివదేశికపా

తా! విద్యానంద త్క!

భావజరిపురావ! వీర భద్రా!రాధ్యా!

వ. అనధరింపు మక్కభకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* శివలీలావతార పరిగణన *

గీ॥ శివుని లీలావతారముల్ ధి చెప్పఁగలనె, లెక్కలేనట్టులొప్పెడుఁ ధి బెక్కులవ్వ
నుడి వెమునుకొన్ని నంది కేశుఁడుననత్కు, మారునకు దెల్పెనాతండు మాగురునకు.

క॥ ఒడికమ్మన దేశికుఁ డటు, నుడి వెను శిష్యులకు మాకు ధి నుతగుణగణు లి
య్యెడ మీకుఁ జెప్పుదు నాలింపుఁడు లోకహితములు భోగి భూషణు లీలల్. 4

వ. మహేశ్వరుండు మున్ను సర్గకాముండై ధ్యానంబొనర్చు పరమేష్ఠికి సాయంబుఁ
జేయఁగోరి శ్వేతలోహితంబను పందొమ్మిదవ కల్పంబు మొదలుచేసి యిరువది
మూడవ కల్పంబువఱకు శ్వేతలోహి తారుణ నీల హేమ ధవళ వర్ణంబులతో
సద్యోజాత వామదే వాఘోగ తత్పురుషేశానావతారంబులొందుడు వారొక్క
రొక్కరు పుత్త్రచతుష్టయంబు నొంది పథాతకు విజ్ఞానంబును సర్గశక్తి నొసంగిరి.
(గీ) ఇంకను శివుఁడు శిర్స భవ రుద్రో గ్ర భీమ పశుప తీశాన మహాదేవ రూపం
బులతోఁ గగిమంబుగ భూ మ్యుదకాన్ని మరుదాకాశ తేత్రజ్ఞార్క నిశాకర

పదార్థంబుల నధిష్ఠించి యీ యష్టతనువులతో నిండి చరాచర విశ్వమయుండై యెసంగె. (౧౩) అనంతరంబున స్వరచితింబగు సర్గంబు సృష్టినొందమి నారసి విధా తృండు మిధునసృష్టి జేయ నెంచియు స్త్రీసర్గంబునందు శక్తుండుగాక మహాదేవుని గూర్చి తపింపుడు నచిరకాలమ్మున నమ్మహేశ్వరుండు స్వాంతర్లీనంబగు శక్తి సర్గ తనువునన్ బహిరంతఃబుఁ గావించి యర్ధనాడిశ్వరుండై యజనకుఁ బొడనూపి శక్తిచే నాతనికి స్త్రీసర్గశక్తి నెనంగించె (౧౪)

ఇతను వృధమద్వాపరంబుండు శివుండు శ్వేతుండనుమునియై శివతోఁగూడి హిమవచ్చిఘరంబందలి ఛాగలవర్షతింబందు వెసించి శిష్య చతుష్టయంబుతో స్వయంప్రభుఁడను వ్యాసునకు స్వాత్మప్రబోధం బొనర్చె - ఇతను ద్వితీయద్వాప రంబు మొదలుచేసి యష్టావింశద్ద్వాపరంబులవఱకు శివుండు సుతార దమన సుహృత్ కంక లోకాక్షి జైఁవన్య దధివాహన ఋషభయోగి భృగుతుంగ తపో త్రి బలి గౌతమ వేదశిరస్సు గోకర్ణ గుహవాసి శిఖండి జటామా ల్యట్టహాన దారుక లాంగలి శ్వేతికేతు శిలి ముండిసహిష్ణు సామశర్మ లకులీశ్వరులనునవ తారంబులనొంది యఘోచితింబుగఁ గొన్నిట శిష్యచతుష్టయంబుతో మఱిగొన్నిటఁబుత్తచతుష్టయంబుతో సత్యభార్గవాంగిర సువిశ్మ మృత్యు శతత్రతు వసిష్ఠ సారస్వత త్రిధామ త్రిపుచ్చతతేతో నారాయణ రక్షాఖ్య త్రియ్యారుణి దేవ దేవకృతంజయ ఋతుంజయ భారద్వాజ గౌతమ వాచశ్రేవ శుష్టాయణ తృణ బిందు యక్ష శక్తి పరాశర జాతికర్ణ పారాశర్యాఖ్యులను నామంబులొప్ప వ్యాసునకు బ్రహ్మవిద్యా ప్రబోధం బొనరించె (౨౨) అంతమీఁదశిలాదముని పుత్రార్థియైతపింప స్వాంశంబున నందికేశు నవతరింపఁజేసె (౨౩).

ఆమీఁద ధైరవుండై యవతరించి యసత్యంబాడినవిధాతృని పంచమవదనం బును జిదిమివేసె (౨౪) మఱియు హిరణ్యకశిపుని సంహరించిననృసింహమూర్తి ముఖజ్వాలలచే లోక ధ్వంసంబగు టారసి దేవప్రార్థితుండై మహేశ్వరుండు శరభావ తారంబొనర్చి నృసింహతను సంహృతిన్ బొనరించె (౨౫) విశ్వానరుండనుముని కపత్యంబులేకుండుడు నమ్ముని తపించినంత స్వకీయాంశంబున గృహపతియను నామంబున నాతనికితాత్మజునిగ నవతరింపఁజేసె (౨౬).

క॥ ఆగృహపతి యధికతపో, యోగంబున శివునికరుణ • నొంది స్థిరాయు

రోగ్యగంబుల దిక్పాల, శ్రీగిరిమముఁ జెంది యలరె • సిద్ధమునీందులో!

6

వ. ఇతను హరిసహాయంబుచే రక్కసుల కందనీయక యమృతపానం బొనర్చినదివృత్త లహంకరింపఁగా యక్షేశ్వరావతారంబొంది యవ్వారి గర్వంబు నుడిపె (౨౭) వెండియునిక మహాకాలుండు తారుండు భువనేశ్వరుండు శ్రీవిద్యేశ్వరుండు ధైర వుండు శివుండు ధూమవంతుండు బగలాముఖుండు మాతంగుండు కమలుండను

దశావతారంబులొంది మహాకాళి తార భువనేశ్వరి శ్రీవిద్య భైరవి ఛిన్నమస్త
ధూమపతి బగలాముఖ మాతంగి కమల యను నామంబుల చేతి నవతరించిన
శక్తులజేవట్టి లోకరక్షణం బొనరించె (౧౭)

ఇంకను రక్షోబాధితులగు దేవతల యలజడిన్ గాంచి కశ్యపప్రార్థనచే
మహేశ్వరుండు కపాలి సింగలుండు భీముండు విరూపాక్షుండు విలోహితుండు
శాస్త్ర జపాదుం డహిర్ముద్దుండు శంభుండు చండుండు భవుండు నను పదు
నొక్కరై యనతరించి యసురులన్ భంజించి వేల్పులను రక్షించె (౧౮) అత్రి
యను మునీశ్వరుండు పుత్రకాముండై త్రిమూర్తులగొల్చిన మువ్వరయ్యనఘు
నకుఁ బుత్రులై పొడమునల్లు వరంబిచ్చినకతంబున శివుడు దూర్వాసుండను
పేరున నత్రిపుత్రుండై యవతరించె (౧౯) ఇళకను దొల్లి శివవీర్యంబు సంగ్ర
హించిన మహాబలుం డద్వాని నంజలియందు సమర్పింపుడు శివాంశతో మాను
మానుం డవతరించి రామకార్యంబునందు సాయంబొనర్చె (౨౦) మహాకాలుండను
గణపాలుండు శివాశక్తుండై మహేశ్వరునిచే ననుగ్రహింపఁబడి శివశాపప్రకా
రంబు శివాంశచే భేతాళుండను భూతపతియై యవతరించె (౨౧) తొల్లి పాతాల
వాసినులగు శ్రీలండవిలి విష్ణువు పుత్రులన్ గని యందు వసించి లోకరక్షణంబు
మానియుండుడు శివుడు దేవప్రేతుండై పృథ్వీశ్వరావతారంబున నిగ్రహించి
విష్ణువును స్వధర్మనియంత్రునిగా నొనర్చె (౨౨) దధీచిమునికిఁ దత్పతియగు
సువర్చాగర్భమందు స్వాంశంబునఁ బిప్పలాదమునియై యవతరించి తపోవైభవంబు
నెఱపె (౨౩) మహానంద యను వేశ్యన్ బరీక్షింపఁగోరి వైశ్యపత్యవతారంబుఁ
జెంది యాపెన్ బరీక్షించి మోక్షంబు నిచ్చె. (౨౪) భద్రాయు వను మహా
రాజును బరీక్షింపఁగోరి మాయాశార్దూలావతారంబు నొంది (౨౫) మాయా
ద్విజుండై (౨౬) పరీక్షించి శుద్ధుండగు తేనికి వరంబులొసంగె. మఱియు యతి
నాథుండై (౨౭) ఆహుకుండను భిల్లునిఁ దత్పత్నినిఁ బరీక్షించి వారికి దమయంతీ
నలులుగాఁ బునర్జన్మంబు నిచ్చి కలహంసంబై (౨౮) యవ్వారి దంపతుల నొన
రించె. మఱియు మార్తాండవంశ్యరాజులలో.

- అ॥ నభగపుత్రుండైన ♦ నాభాగునిఁబరీక్షుఁ, దానొనర్పఁ గృష్ణ ♦ దర్శనుఁ డయి
సృష్టిని సత్యవచననియతి కెదన్ మెచ్చి, జ్ఞానమును నవనభ ♦ నములనొసగె. 8
- వ. ఒక్కపుడు గురుశక్రాలు కైలాసాద్రి కేగుచుండ నవధూతయై (౮౦) మోసవడిన
యింద్రునిఁ జంపఁబూనియు గురుప్రార్థనచే నాఁగి యింద్రు ననుగ్రహించె.
భిక్షువర్యావతారంబుఁజెంది బ్రాహ్మణి సంఢేహంబుఁజీర్చి తత్పుత్రునిమను రాజ
పుత్రుండగు ధర్మగుప్తునకును బ్రదోషార్చనావ్రతంబు నెఱిగించి తత్పిద్ధిచే
శ్రేయంబులిచ్చె (౮౧) మునిపుత్రుండగు సువమన్యుండు క్షీరార్థియై

తపించుచుండుడు మహేంద్రావతారంబొంది యుపమన్యుఁబరిక్షించి యటుపై నిజ రూపంబుఁజేంది వరంబులిచ్చె (౮౨)

పార్వతీదేవి తపస్సుఁ జేయుచుండగా బ్రహ్మచారియై వచ్చి యద్దేవినిఁ బరిక్షించె (౮౩) తపస్సిద్ధినొంది పార్వతి తలిదండ్రులయొద్ద కేగినంతి నర్తకుండై యోషధిప్రస్థంబుఁజేరి మేనకా హిమవంతులను గన్నె నిమ్మని యర్థించె. (౮౪) అటుపిమ్మట శివునిలీల లెఱింగి పార్వతి నిచ్చుట కిష్టపడిన మేనకాహిమవంతుల కడకు వైష్ణవద్విజుండై వచ్చి శివాపకర్షణబోధించి కన్నె నీవలదని నొడివె. (౮౫) భనురాచార్యుండను కీర్తిబడసిన ద్రోణుండు పుత్రార్థియై శివుని భజింపఁగా స్వాంశమున నశ్వత్థామ యనువానిఁ బుట్టించె. (౮౬) కౌరవ పాండవ యుద్ధంబు చివర రేయి శస్త్రపాణియై పాండవశిబిరంబుఁజొచ్చు నశ్వత్థామకు భూతాకృతియై వెఱపించి యాపై ననుగ్రహించె. (౮౭) పాశుపతాస్త్రంబుఁగోరి తపించుచున్న నర్జునునిఁ బరిక్షింపఁగోరి కిరాతపతియై యాతనితోఁబోరి మరల ననుగ్రహించి పాశుపతం బిచ్చె (౮౮) ఇట్లు పరమేశ్వరుం డప్రాశీతిలీలారూపంబు లొంది భక్తుల ననుగ్రహించె నిందు గొన్నిటిని సవిస్తరంబుగా నింతకుమున్ను మీఁకుఁ బురాణాంతరంబులఁ జెప్పియుంటిని గావున నిపుడు విశేషించి కొన్నిలీలలఁ బ్రతిపాదించెద వినుం డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె,

—* నందికేశ్వరావతారలీల *—

- శా॥ సాలంకాయనమానిపుత్త్రుండు మహే ♦ శానప్రియుం డుల్లస
చ్చీలుండైన శిలాదుఁ డుత్తమసుత ♦ శ్రీగోరి నాకేశ్వరున్
జాలోమీశుఁ దపంబునన్ గొలువ న ♦ ప్వాకారి యేతెంచి యి
ట్లేలా? తీవ్రతపంబొనర్చె దన మా ♦ సిందుండు మోదంబునన్. 10
- క॥ జేజేలదొరకు మొక్కి త,నూజ నయోనిజు ననిధను ♦ నుతగుణు నడుగన్
యోజించి మునివరునకు బి, డొజుండనె నా కశకృతమగు నిట్లానగన్. 11
- ఆ॥ నేనెకాదు వనజ ♦ నేతుండు నలువయుఁ, గూడనొసంగలేరు ♦ కొమరునిట్లు
వారలేను మృతిని ♦ బడసెడువారమే, యెట్టులొసంగఁజెల్లు ♦ నిట్టివరము. 12
- చ॥ హరుఁడొకరుండు దక్కనిక ♦ నన్యు లొసంగఁగఁజాల రివ్వరం
బరయు ముసింద్ర! శంకరుఁ డ ♦ నాదిలయుండు పరాత్పరుండు నీ
వరుసముమీఱఁగా నియమ ♦ మారసి యాహరునిక భజించినన్
బిరుదతఁడిచ్చు నివ్వరముఁ ♦ బేరిమి నీకు ముసింద్రతల్లజా! 13
- క॥ అనినుడివి యాతఁడరిగెను, మునివర్యుండంత మోద ♦ మున నానిముస
మ్ముననే తపమారంభము, నొనరిచి భజియించుచుండె ♦ నుడురాజధరున్. 14

దశావతారంబులొంది మహాకాళి తార భువనేశ్వరి శ్రీవిద్య బైరవి ఛిన్నమస్త
ధూమవతి బగలాముఖ మాతంగి కమల యను నామంబుల చేతి నవతరించిన
శక్తులజేవట్టి లోకరక్షణం బొనరించె (౧౭)

ఇంకను రక్షోబాధితులగు దేవతల యలజడిన్ గాంచి కశ్యపప్రార్థనచే
మహేశ్వరుండు కపాలి పింగలుండు భీముండు విరూపాక్షుండు విలోహితుండు
శాస్త్ర జపాదుం డహిర్బుధ్వుండు శంభుండు చండుండు భవుండు నను పదు
నొక్కరై యవతరించి యసురులన్ భంజించి వేల్పులను రక్షించె (౧౮) అత్రి
యను మునీశ్వరుండు పుత్రకాముండై త్రిమూర్తులగొల్చిన మువ్వరయ్యనఘ
నకుఁ బుత్రులై పొడమునట్లు వరంబిచ్చినకతంబున శివుడు దూర్వాసుండను
పేరున నత్రిపుత్రుండై యవతరించె (౧౯) ఇతను దొల్లి శివవీర్యంబు సంగ్ర
హించిన మహాబలుం డద్దాని నంజలియందు నమర్చింపుడు శివాంశతో హను
మానుం డవతరించి రామకార్యంబునందు సాయంబొనర్చె (౨౦) మహాకాలుండను
గణపాలుండు శివాశక్తుండై మహేశ్వరునిచే ననుగ్రహింపఁబడి శివశాపప్రకా
రంబు శివాంశచే భేతాళుండను భూతపతియై యవతరించె (౨౧) తొల్లి వాతాల
వాసినులగు స్త్రీలఁదవిలి విష్ణువు పుత్రులన్ గని యందు వసించి లోకరక్షణంబు
మానియుండుడు శివుడు దేవప్రేతుండై వృషేశ్వరావతారంబున నిగ్రహించి
విష్ణువును స్వధర్మనియంతులగుగా నొనర్చె (౨౨) దధీచిమునికిఁ దత్పతియగు
సువర్చాగర్భమందు స్వాంశంబునఁ బిప్పలాదమునియై యవతరించి తపోవైభవంబు
నెఱచె (౨౩) మహానంద యను వేశ్యన్ బరీక్షింపఁగోరి వైశ్యపత్యవతారంబుఁ
జెంది యాపెన్ బరీక్షించి మోక్షంబు నిచ్చె. (౨౪) భద్రాయు వను మహా
రాజును బరీక్షింపఁగోరి మాయాశార్దూలావతారంబు నొంది (౨౫) మాయా
ద్విజుండై (౨౬) పరీక్షించి శుద్ధుండగు తేనికి వరంబులొసంగె. మఱియు యతి
నాథుండై (౨౭) ఆహుకుండను భిల్లునిఁ దత్పత్నినిఁ బరీక్షించి వారికి దమయంతీ
నలులుగాఁ బునర్జన్మంబు నిచ్చి కలహంసంబై (౨౮) యవ్వారి దంపతుల నొన
రించె. మఱియు మార్తాండవంశ్యరాజులలో.

- అ॥ నధగపుత్రుండైన * నాభాగునిఁబరీక్షుఁ, దానొనర్పఁ గృష్ణ * దర్శనుఁ డయి
సృపుని సత్యవచననియతి కెదన్ మెచ్చి, జ్ఞానమును నవనధ * నములనొసగె. 8
- వ. ఒక్కపుడు గురుశక్రాలు కైలాసాద్రి కేగుచుండ నవధూతయై (౨౦) మోసవడిన
యింద్రునిఁ జంపఁబూనియు గురుప్రార్థనచే నాఁగి యింద్రు ననుగ్రహించె.
భిక్షువర్షావతారంబుఁజెంది బ్రాహ్మణి సంఢేహంబుఁడిర్చి తత్పుత్రునియను రాజ
పుత్రుండగు ధర్మగుప్తునకును బ్రదోషార్చనావ్రతంబు నెఱిగించి తత్పిద్ధిచే
నవ్వారికి శ్రేయంబులిచ్చె (౨౧) మునిపుత్రుండగు నుపమన్యుండు క్షీరాధియై

తపించుచుండుడు మహేంద్రావతారంబొంది యుపమన్యుబరీక్షించి యటుపై నిజ రూపంబుఁజేంది వరంబులిచ్చె (౮౨)

పార్వతీదేవి తపస్సుఁ జేయుచుండగా బ్రహ్మచారియై వచ్చి యద్దేవినిఁ బరీక్షించె (౮౩) తపస్సిద్ధినొంది పార్వతి తలిదండ్రులయొద్ద కేగినంత సర్తకుండై యోషధిప్రస్థంబుఁజేరి మేనకా హిమవంతులను గన్నె నిమ్మని యర్పించె. (౮౪) అటుపిమ్మట శివునిలీల లెఱింగి పార్వతి నిచ్చుట కిష్టపడిన మేనకాహిమవంతుల కడకు వైష్ణవద్విజుండై వచ్చి శివాపకర్షణబోధించి కన్నెనీవలదని నొడివె. (౮౫) ధనురాచార్యుండను కీర్తిబడసిన ద్రోణుండు పుత్రార్థియై శివుని భజింపఁగా స్వాంశమున సశ్వత్థామ యనువానిఁ బుట్టించె. (౮౬) కౌరవ పాండవ యుద్ధంబు చివరఁజేరి శస్త్రపాణియై పాండవశిబిరంబుఁజొచ్చు సశ్వత్థామకు భూతాకృతియై వెఱపించి యాపై ననుగ్రహించె. (౮౭) పాశుపతాస్త్రంబుఁగోరి తపించుచున్న సర్వులనుఁ బరీక్షింపఁగోరి కిరాతపతియై యాతనితోఁబోరి మరల ననుగ్రహించి పాశుపతం బిచ్చె (౮౮) ఇట్లు పరమేశ్వరుం డప్రాశీతిలీలారూపంబు లొంది భక్తుల ననుగ్రహించె నిందు గొన్నిటిని సవిస్తరంబుగా నింతకుమున్ను మీఁకుఁ బురాణాంతరంబులఁ జెప్పియుంటిని గావున నిపుడు విశేషించి కొన్నిలీలలఁ బ్రతి పాదించెద వినుం డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె,

—* సందికేశ్వరావతారలీల *—

- శా॥ సాలంకాయనమానిపుత్త్రుండు మహే ♦ శానప్రియుం డుల్లస
చ్చీలుండైన శిలాదుఁ డుత్తమసుత ♦ శ్రీఁగోరి నాకేశ్వరున్
బాలోమీశుఁ దపంబునన్ గొలువ న ♦ ప్వాకారి యేతెంచి యి
ట్లేలా? తీవ్రతపంబొనర్చె దన మా ♦ సిందుండు మోదంబునన్. 10
- క॥ జేజేలదొరకు మొక్కి తనూజ నయోనిజు ననిధను ♦ నుతగుణు నడుగన్
యోజించి మునివరునకు బి, డొజుండనె నా కశకృష్ణమగు నిట్లాసంగన్. 11
- ఆ॥ నేనెకాదు వనజ ♦ నేతుండు నలువయుఁ, గూడనొసంగలేరు ♦ కొమరునిట్లు
వారలేను మృతిఁ ♦ బడసెడువారమే, యెట్టులొసంగఁజెల్లు ♦ నిట్టివరము. 12
- చ॥ హరుఁడొకరుండు దక్కనిఁక ♦ సన్మృ లొసంగఁగఁజాల రివ్వరం
బరయు ముసింద్ర! శంకరుఁ డ ♦ నాదిలయుండు పరాత్పరుండు నీ
వరుసముమీఱఁగా నియమ ♦ మారసి యాహరుని భజించినన్
బిరుదతఁడిచ్చు నివ్వరముఁ ♦ బేరిమి నీకు ముసింద్రతల్లజా! 13
- క॥ అనినుడివి యాతఁడరిగెను, మునివర్యుండంత మోద ♦ మున నానిముస
మ్ముననే తపమారంభము, నొనరిచి భజించుచుండె ♦ నుడురాజధరున్. 14

గీ॥ అన్నపానంబులను బాసి ధిభవునందె, డెందమునుజక్కజేర్చి యేకొందలంబు
లేకయుండెఁ దడవుకాలఁమేకనియతి, ముని; యతనిపైన వల్క్వికమును దనరె.

గీ॥ వజ్రసూచీముఖంబులై ధివనరు కీట
ముల తెగల్ గమ్ముకొని నెత్తు ధిరులను దాగి
మూఁగియుండె నస్మజ్ఞాంస ధిములును జర్మ
మును లయంబొందె నొక్క యె ధిముకలు మిగిలె.

16

మత్తకోకిల : అంతఁ దా జగదీశ్వరుం డవు ధిదారంబు భరంబునన్
గాంతతోఁ బ్రమథాళితో సుమ ధి నస్యముచ్చయరాజితో
నెంతయేనిఁ దపోధనాధ్యమునీంద్ర ధి బృందముతోడనున్
వంతగాఁ జనుడెంచి యిచ్చెద ధి వేడు మిట్ట వరంబునాన్.

17

చ॥ కడఁగి సమాధిఁజెంది తన ధి కాయమునందు మనంబులేక నె
ప్పుడు శివపాదపద్మములఁ ధి బొందుగ భారణనొందియున్న న
క్కడిది మునీశ్వరుండు శితి ధి కంతు నుడిన్ విసకున్న నంత శం
భుండు తన పాణిపద్మమున ధి ముట్టె మునీంద్రుని మస్త మర్చిలిన్.

18

ఆ॥ అపుడు గనులుదెఱచియీతాపసాగ్నిఁగి, శివునిచరణములకుఁ ధి జేరి మ్రొక్క
వరముఁగోరు మిడెద ధి బాడబత్తజ ! యని శివుండు వలుక ధి నంత మునియు.

క॥ పరమశివ ! నుతు నయోనిజ, నురుచిరు నవినాశు నీదు ధి జోకగువానిన్
బరమకృప నిమ్ము మురిసెద, వర మిదియే సర్వలోక ధి వంద్యపదాబ్జా !

20

వ. అనిన లోకనాథుం డిట్లనియె.

మత్తకోకిల : ఓ మునీశ్వర ! యట్టులేక విను ధి మున్నతాత్మ ! రయంబునన్
నీ మనోరథసిద్ధిగా నిక ధి నే నయోనిజమూర్తివై
ప్రేమమొప్ప జనింతు నాశపుఁ ధి బేరులేక యెసంగు న
ట్లోము నన్నికఁ దండ్రివోచు మహోచ్చక్తిర్తు తెలర్పగా.

21

గీ॥ అనిమహాదేవుడంతర్ధి ధి నంతఁజెందె, నమ్మునియు నాశ్రమముఁజేరియందుమునుల
కభవవరదాన మెఱిగింప ధి నందఱపుడు, మురిసి రెంతేని నానంద ధి భరమెసంగ.

—* నందికేశ్వర జననము *

గీ॥ కొంతకాలంబెదురుసూచియంతమాని, జన్నమొక్కఁడొనర్పగాస్వాంతమందుఁ
దలఁచిమఖశాలనిర్మింపఁదలఁచుటయును, నంత నెశివాంశతోబాలుఁ ధిడవతరించె.

క॥ తరుణేందుకీరీటముతో, సురుచిరభస్మానులిప్త ధి శుభ్రతనువుతో
వరభుజపతుష్టయముతో, హరువుగ బాలకుడుపొడమె ధి హరునంశముతోన్.

క॥ విరులుగురిసె శివుడైఁ గి, న్నరులును గంధర్వజనులు † నాడెంబుగఁ బా
డిరి పలుకుచెలువ నలువయు, సిరియు హరియు శివయు శివుడై † చేరిరి వేడ్కన్.

గీ॥ మఱియునిందుగ్గిండుమున్నగు సురలుమునులు, జేరివచ్చి శిశున్ జూచి † చెలఁగిమునినిఁ
దజ్జనకుఁ గాంచి మిగుల సంతసముఁజెంది, మెచ్చి తమతమ నెలవుల † కిచ్చఁజనిరి.

ఉ॥ అంత మునీశ్వరుండు సుతు † నక్కునఁ నెక్కిని స్వీయమాశ్రమం
బెంతయు వేడ్కఁజేర్చు శిశు † వీశ్వరరూపముఁ బాసి బాలుడై
వంతగఁ గన్పడెన్ మునియు † వేగఁ గనుంగొని యించు కాత్మలోఁ
జంతిలి జాతకర్మమును † జేసి మునింద్రుల సమృతంబునన్. 27

గీ॥ నంద మొసఁగినవాడౌట † నంది యనుచు, నామకరణం బొనర్చి నా † నావిధార్థ
సంచయము నెమ్మిమై నర్థి † జనుల కిచ్చి, తనియఁజేసి ముదంబునఁ † దనరుచుండె.

క॥ విదవయేఁ డుపనయనము, నాదటనొనరించి దేశి † కాగ్రణులకడన్
వేదాధ్యయనారంభము, మోదమున నొనర్పఁజేయ † మునియతఁడంతన్. 29

క॥ సాంగములగు వేదమ్ముల, సంగీతకలన్ సుశాస్త్ర † పట్కము సెంతేఁ
బొంగుచుఁ గడుసులుపుగఁ బూ, ర్తింగావించెను గరంబరిదిఁ జెందగురుల్. 30

ప. అట్లు.

గీ॥ దాఁటెనాతేడులంత స † ప్తమ సమయది, జరుగుచుండఁగ నొకనాఁడు † పన్నునందు
ఘనులు మిత్రావరుణులు నా † మునులువారిఁ, జేరవచ్చినఁగనుగొని † చెలఁగివేగ.

క॥ బుడుతండును దాను శిలా, దుఁడు నవ్వారలను గొల్చి † తుష్టిగ నన్నం
బిడికుడువఁ జేసి రంతనె, యడరుచు నర్భకునిగాంచి † యనిరిటు వారల్. 32

క॥ ముని! యీపాపడు చదువుల, ననువరియ్యెయైన నాయు † వరయఁగ ననడై
కనుపడెడు దీననెంతయు, వనరక తెలియంగనొప్పు † భావములోనన్. 33

ప. అనిచెప్పి యంతనే వారు యథేచ్ఛంజనిరి శిలాదముని యవ్వారి వచనంబునఁ గడు
విషాదంబుఁజెంది కుమారున్ జూచి ఘోరంబుగ విలపించుచున్నంత నంది నిజజన
కున్ బొడఁగాంచి యిట్లనియె.

చ॥ వనరెదవేల తండ్రి! వెఱవన్ బనిలే దొకకీడు నాకెటన్
బొనరదు కాలుఁడేనియును † భూతములెవ్వియునేని నన్ను డా
యను దగవింకఁదాల్కిఁగొను † మల్గుటఁబాయ మనంగ నంత న
మ్ముని విని యిట్టి తేకువను † బూనుట యెందలిదండిచేనగున్. 35

క॥ చదువుననుగాని యెక్కుడు, చదురగు తపసుననుగాని † జగమున మిత్తిన్
బాదువఁబడ కెట్టులేనియు, బ్రదికినవా. రెవ్వరయ్య † పట్టి! చెవుమా! 36

వ. అనిన నంది యిట్లనియె.

క॥ చదువుననుగాక యెక్కుడు, చదురగు తపముననుగాక ♦ జనకా! మిత్తిన్
బాదువబడకేను రూఢిగ, బ్రదికెద జముగిట్టినట్టి ♦ భగ్గుని కరుణన్, 37

చ॥ సెలవు నొసంగు దీవెనను ♦ జేయుము పోయెద శర్వుఁ గొల్వఁగా
నలఘుతపోనిధాన! యన ♦ నమ్ముని సంతసమొంది నిన్ను నె
ష్టలయఁగనీక సాకు పర ♦ మాత్మ శివుండిక నీవు చెచ్చెరన్
బలితపుఁ దాపనపత్రముఁ ♦ బన్ని గడింపు చిరాయుదున్నతుల్. 38

క॥ అని సెలవొసఁగుడునందియుఁ, దన తండ్రికిఁ దాతకును ముదమ్మున బోతల్
పొనరించి దివ్యధుని వ్రక్క నున్న విసినంబుఁజేరి ♦ కడఁగెఁ దపంబున్. 39

గీ॥ రుద్రజవమొనరించుచుఁరూఢిమీఱఁ, బరమకరుణాసముద్రునిఁ ♦ భార్గవతీశు
మదినిఁ గుదురుగనిల్పి సమర్చనంబు, చేయుచుండన చిరమందె ♦ శ్రీగళుండు.

—* శివుఁడు నందికేసునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట *

క॥ ఉమతోడుతఁ బ్రచుఢగణ, వ్రముఖులతో నకలదివిజ ♦ నగ్గముతో మో
దము మీఱఁగ మునిసుతునా, శ్రమమునఁబొడనూపి బాలుఁజక్కఁగని కృపక.

క॥ నందిశిరంబునఁ జెయి నా, నందంబున నునిచి వేగ ♦ నాయన! వరమొం
దందగినవాడవైతివి, పొందుగ వాంఛితములడుగు ♦ పూరింతుననక.

క॥ శైలాది యంత శివువద, నాళీకంబుల కెఱిగి ఘు ♦ నశ్రుతిశిఖిలక
జాలఁగ నజరానిధనుని, నీలగ్రీవుని నుతించె ♦ నేరిమిదనరక. 43

గీ॥ అంత శంకరుఁడెంతేని ♦ యాదరమున, నందిఁజేకొని కౌఁగిటఁ ♦ జెంది శివను
గణములనుగాంచి యత్యంతఁ కౌతుకమున, నందితో నిట్టులనెఁ బ్రేమచింద వడిగ.

ఉ॥ నీకు జరామృతుల్ గలుగునే నుత! యెన్నఁడునేని నీవికక
నా కెనయై తనచ్చెద వనశ్వరమూర్తివి భ్రంశితార్తివై
శోకములక రుజకగనక ♦ శోభిలుచుండెద వెల్లకాలముక
నాకడనుండుఁ డీవికను ♦ నాయన నాయన నాయనల్ రహిణ. 45

గీ॥ ఇట్లుచెప్పి శిరంబున ♦ నెనఁగు హేమ, కమలహారము శైలాది ♦ గళమునందు
వేసినంత నెయతఁడును! వెలసెఁబంచ, ముఖుఁడుత్రినయనుఁడునుదశభుజుఁడునగుచు.

గీ॥ శర్వుఁ డావెంటనే తన ♦ జడల నున్న, హారనిర్మలమగు వారి ♦ నంజలిక ఘ
టించి నందివయికజల్లెమించిజలము, లైదునదులయివప్రహించెనక్కజముగ.

వ. అయ్యవి యైదును త్రిస్తోత్ర, జటోదక, స్వర్ణోదక, జంబూనది వృషధ్వని, యని
యైదు నామంబులఁ బరఁగుచు నచ్చోదకంబులు మహావేగంబులునై జపేశ్వర

సన్నిభానంబునఁ బ్రవహించుచు రాణించె నీపంచనదులఁ గృతాభిషేకుండై జపేశ్వరు నర్పించి నట్టిఁ డీశ్వరసాయజ్యంబు నొందు నిందు సందియంబులే దిశ శంభుఁడు శాంభవిఁ జూచి దేవీ! యిబ్బలకుని గణేంద్రునిగా నభిషేకింప నెంచెద నీవెట్లు దలంచెదవనిన నాజగన్మాత యిట్లనియె.

గీ॥ దేవ! యల్ల యొనర్చు నంధికి గణాధి, వత్సవట్టాభిషేక మీ బాలకుండు నానుతుండగు నెంతయు ♦ వాసిఁజెందు, నీదయామృతరసవృష్టి ♦ నిండి నెగడ.

వ. అనినంత శివుండు గణపాలురక గనుఁగొని.

గీ॥ నంది నాపుత్తుఁ డితఁడు మీ యందఱకును, విభుఁడుపూజ్యుఁడుమీరిష్టప్రీతిఁబూని చేయుఁడభిషేక మెంతయుఁ జెలుపుమీఱ, నేటినుండియుమిమునేలు నేర్పినితఁడు.

—* నందికేశ పట్టాభిషేక వివాహములు *—

వ. అని సెలవిచ్చిన నవ్వారలెల్ల సకలసన్నాహంబు లొనర్చి నందిఁ గారవించి యభి షేకించి రనంతరంబునఁ బరమేశ్వరానుమతితో సర్వసంపర్కు లేతెంచి

గీ॥ హరివిరంచనులునుహరిహాయుడు తక్కు, దిక్పతులును రవీందులూదివ్యమూర్తు లెల్ల నందికి యభిషేకమింపుదనరఁ, జేసి శిరసుల నంజలులఁ చేర్చిరపుడు. 52

గీ॥ అభవుడంత మరుత్తులయనుఁగుగూతు, దీటగు సుకీర్తియనుదానిఁడెచ్చినంది కొనఁగఁజేసియొనర్పించెనుపయమంబు, సకలమునులును సురలునుసంతసింప.

వ. మఱియు నయ్యనసరంబున.

సీ॥ చందురు వెలుగులఁజానుమీతెడుసిత, చ్చత్రం బొకండును ♦ జామరద్య యము వాసిఁబట్టెడునట్టి సుపర్వచ, యమ్మును భర్మసింహాసనంబు రవ్వలకెంపులఁరాణమీఱిన హేమ, మకుటాదిభూషణనికరములును దేవీ కంఠమునుండిఁతీసియిచ్చిన నాణి, ముత్యాలదండయుమురుపుదనరు

గీ॥ పసిఁడిదండయుఁబొండుర ♦ భద్రగజమొ, కఁడు బలీవర్ద మల్లసిం ♦ గంపుటెక్కె మమరుబంగారుతేరు రయముననంది, కొనఁగెజగదీశ్వరుండు పెంపెనఁగుకరుణ.

క॥ నందియుఁ దత్పతియును బా, లేందుధగున కార్యకును ద్రుహిణునకునుం గో విందున కడుగులపైఁబడి, వందనములొనర్చిరపుడు ♦ వాసిదల్లిర్పన్. 55

క॥ అత్తఱి శివుండుప్రేముడి, హత్తగ్గై లాదికిట్లు ♦ లనియెఁగుమారా ! యిత్తన్వి సుకీర్తియు నీ, చిత్తమురంజింపఁజేయుఁ ♦ జెలిమి మెఱయఁగన్. 56

క॥ నీవును నీదువెలందియుఁ, బావనుఁడు శిలాదమాని ♦ పతి తత్పితయున్ నావాసంబున నుండుఁడు, శ్రీవెలయ సుఖముల మీకుఁ ♦ జేకుఁజేతున్. 57

క॥ నాకిష్టుడవై మంతిరి, వై కడిది బలంబువెలయ ♦ ననుచరుడవునై
లోకములకెల్ల జేతపు, నై కడుపూజ్యుండవగుచు ♦ నలరెదు వత్సా! 58

గీ॥ నీదుతండ్రియుఁదాతయు♦నాదుగణముఁబంధుఁబ్రాముఖ్యముఁజెందియుందురికను
నేనెచటనుందు నీవందు ♦ నిలుపుమీపు, నెటవసించిన నేనందు♦నెగడియుందు. 59

వ. అనినంత మృడానియు వరంబులొసఁగనెంచి నందికేశుఁజూచి యిట్లనియె. 60

క॥ నేనును వరముల నిచ్చెద, మానసవాంఛలను దెల్పుమా! పుత్త్ర! యనం
గా నంది నీవదద్యయి, మానక తగు భక్తి నొసఁగుమా! జనని! యనెన్. 61

వ. అంత నఖిలాండేశ్వరి తథాస్తనియొసంగి భక్తితోఁగూడ నాతనికిఁ దత్పతికిఁ
దివ్యభోగభాగ్యంబులను బుత్రపౌత్రాభివృద్ధి ననుగ్రహించె నంత శివుండు నంది
కేశుని సాన్వయంబుగ సబాంధవంబుగ నిజస్థానంబుఁజేర్చుకొని సుఖంబుగనుంచె.
హరివిరించనాది సకలగీర్వాణులు మున్నగువారు సంతసించి శివానుగ్రహంబుం
బ్రశంసించుచు నిజభామంబులకరిగిరి. ఇది నందికేశవావతారచరిత్రం బియ్యది
మీకెఱింగించితి. 62

క॥ ఈలీల నెవ్వఁడేని య, లోలమతిఁ వినినఁ జదువ ♦ లోకసుఖంబుల్
జాలఁబడసి పరమందున, నీలగీర్వుని పదంబు ♦ నెక్కొను మానుల్! 63

వ. ఇతను శ్రీ భైరవలీల నెఱింగించెద వినుండు.

—* శ్రీ భైరవ లీల *

చ॥ మునులును నిర్ణరోత్తములు ♦ మున్నొకమాటు హిరణ్యశైలమం
దనువుగఁ గొల్పునం దమరు ♦ నబ్జజుఁ గాంచి నమస్కరించి పా
వన! కరుణాభిరామ! నిను ♦ బ్రార్థనచేసెదమయ్య యీ జగ
మ్మున నిక నవ్యయంబయిన ♦ పొంకపుఁ దత్త్వమదేదొ తెల్పుమా! 64

క॥ అని యడిగిన వారలఁ గని, వనజాసనుఁ డపుడు ఖండ ♦ పరశుని మాయన్
బెనఁగొని యప్పరతత్త్వం, బును దెలియక యిట్టులనియె ♦ మోహితబుద్ధిన్.

ఉ॥ నేననుఁడి జగంబులకు ♦ నిక్కపుఁ గర్తను నీశ్వరుండనుఁ
నేన సమస్తశక్తులకు ♦ నేర్పిఁబ్రవర్తకుఁడన్ నివర్తనం
బేనె యొనర్తుఁ బుట్టుటయు ♦ నీల్గుట యన్నది నేనెఱుంగ నె
ఱ్ఱేనె యనశ్వరంబయిన ♦ యీశ్వరతత్త్వము నిద్ధమాననుల్! 66

క॥ ననుభావింపుం డిట్టుల, నన విని పైరింప కందె ♦ యలరిన నారా
యణునంశమైన కృతుఁ డి, ట్లనియెను గడు నాగ్రహమున ♦ నబ్జజుతోడన్.

క॥ ఎఱుంగక పరతత్త్వంబిటు, నెఱిదొరగి వచించెదేల ♦ నేన విభుండ నం
చటిముఱిగా వీరల ముం, దఱ ననుచితమిది యరయు ♦ తామరసభవా! 68

చ॥ పొరిఁబారి నీజగంబులను ♦ బుట్టఁగఁజేసితి నేనకాదె ! యీ
శ్వరుఁడను యజ్ఞపూరుషుఁడ ♦ సర్వము నేలెడువాఁడ నేనె ని
బ్బరమగు తత్త్వమారయుము ♦ పన్నుగ నిందఱిలోన నిష్ట పె
ద్దరికముఁ జూపఁబోకు మిటు ♦ తప్పలు పల్కకు నీరజోద్భవా ! 69

క॥ అని యిటు నిద్దఱునున్ వా, దొనరిచి యద్దాని మాని ♦ యొప్పుగ శుశ్రూష
గని తమదు తారతమ్యం, బును గూరిచి యడిగిరిల్లు ♦ పూనికతోడన్. 70

క॥ ఎందునుబ్రహ్మణములు మీ, యందుఁగలదు నమృతము రయముననిగమముల్
పొందెఱిగి యవ్యయంబగు, కందువతత్త్వం బడేదొ ♦ కడఁగిచెపు డికన్. 71

వ. అని యడిగిన విధివిష్ణుల కవ్యానిలో ముందుగ ఋగ్వేదం బిట్లనియె.

క॥ ఎవ్వనిలోపల జగములు, నివ్వటిలున్ సర్వమెవని ♦ నేర్పినడచు నిం
కెవ్వనిఁ బరతత్త్వముగా, నప్పిజ్ఞులు చెపుదురొకఁడె ♦ యారుద్రుఁడగున్.

వ. యజుర్వేదం బిట్లనియె.

క॥ ఎవఁడెల్ల జన్మముల యో, గవిధానంబునను గొలువఁ ♦ గాఁబడెడు సతం
బెవఁడిడె మాయెడఁబ్రామా, ణ్యవిభవమతఁడొకఁడె తత్త్వ మగుశివుఁడరయన్.

వ. సామవేదం బిట్లనియె.

గీ॥ ఎవనిచేతను దిరిగెడు ♦ నెల్ల విశ్వ, మెవని యోగులు గొలుతురు ♦ హృదయమందు
నెవని తేజంబుచే విశ్వ ♦ మెల్ల వెలుఁగు, నాత్రిలోచనుఁడే యవ్యయమగుజోతి.

వ. అధర్వణవేదం బిట్లనియె.

గీ॥ ఎవనిఁజూతురు భక్తితో ♦ నెల్ల జనము, లాతతానుగ్రహముఁగోరి ♦ యర్థులగుచు
నెవఁడు భక్తులదుఃఖంబులింకఁజేయు, నతఁడె యవ్యయతత్త్వమానభవుఁడరయ.

క॥ ఈలాఁగున నోలగమున, నాలుగువేదములు చెప్ప ♦ నాశీకభవుం
డాల్క్మీశుఁడు కడుమో, హాలనులై పలికిరిల్లు ♦ నాగమములతో. 73

ఉ॥ నిచ్చులు నాతితోఁ గలసి ♦ నేరిమిఁబాసి శృశానభూమిలో
మెచ్చుచుఁ గ్రీడసేయు నొక ♦ మేలిమిలేదు దిగంబరుండు పె
న్మచ్చికతోడఁ జిల్వలను ♦ మైధరియించి ప్రమోదమొందు నే
హెచ్చును జూచి తత్త్వమని ♦ యీశునిఁజెప్పితి రీరికన్ శుశ్రూల్ ! 74

వ. అనినంత నఖిలవేదశిరోభూషణంబును నిఖిలవేదాగ్రపాశ్యమానంబును నగు ప్రణ
పంబు మూర్తిమంతంబై వచ్చి యవ్వారి కిట్లనియె. 75

క॥ శివుఁ డాత్మభిన్నయై తగు, నువిదను నెపుడేనిఁ గలియఁ ♦ డొప్పగ వినుఁడి !
శివ యాత్మశక్తి వారి కొదవునే భేదం బొకండె ♦ తత్త్వమరయఁగాన్. 76

గీ॥ శివుని నెడఁ బాసియమరదు శివయటుల నె, శివను నెడఁ బాసియొనరఁడు శివుఁడెపుడును
వారి కన్యోన్యభేద మెప్పట్లు లేదు, చంద్రచంద్రికలకుఁబోలె జగమునందు. 77

వ. మఱియు లీలామూర్తులగు నవ్వారి విహారంబు లోకాభ్యుదయకారణంబై యల
రారుననిన మోహతిమిరంబుఁ బాయకయున్న నాహరివిరించుల యగ్రమందు.

ఆ॥ తేజమొకఁడు పొడమె ధిక్పక్రమెల్లను, నాకనంబుఁ బుడమి ధి నావరించె
నందుఁ బురుషుఁ డొక్కఁడొవిర్భవించెను, ఫాలలోచనుఁడు త్రిశూలధరుఁడు.

చ॥ కమలజుఁ డిందుభూషణుని ధి గ్రక్కునఁ జూచి మదంబుడంబు పె
ల్లమరఁగ నిట్లుబల్కె విను ధి మర్భక! నాయలికస్థలంబునన్
గొమరుఁడవై జనించితివి ధి కూరిమి రుద్రుఁడటంచు మున్నె నా
మము బొనరించినాడ నను ధి మంచిగఁ గొల్పు మనుగ్రహించెదన్. 80

గీ॥ అని గడుఁ గరువంబుతో నడరు నలువ, తీరుఁగని యీశ్వరుం డష్టభూరిోష
భరితుఁడై ధైరవాకృతిఁ బరఁగుపురుషుఁ, బొడమఁజేసెనునొకని నద్భుతముగాఁగ.

వ. అంత నతండు.

—* శ్రీ భైరవ ప్రార్థనావము *

ఉ॥ బంగరురంగులన్ దనరి ధి భాసిలు మేలి జటాచయంబుతో
నింగిని నేలనుఁ దెనల ధి నిండి లయాభ్రానినాదమట్లు బల్
భంగుల మ్రోయు నాడమరు ధి భాసురఘోషముతోఁ గృతానుద్య
క్సంగతీషణార్చుల ప్రకాశముతో నుదయించి వేల్చిడిన్. 82

గీ॥ పరమశివు నాజ్ఞఁ జేకొని పంకజభవు, పంచమశిరంబుఁ గొనగోటఁ బట్టిచిదిమె
సింధురేంద్రము దా సరసీవనంబు, డాసి యరవిందమును లీలఁ గోసినట్లు.

—* శ్రీ భైరవుఁడు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరంబును ద్రుంచుట *

క॥ దోసం బేయంగంబునఁ, జేసెనొ యద్దానిఁబట్టి ధి శిక్షించుటయే
వాసియగుఁగాన నవ్విధి, దోసపుఁ బంచమశిరంబుఁ ధి ద్రుంచె గడువడిన్. 84

గీ॥ అంత యజ్ఞతనుండగు ధి నబ్జనయనుఁ, డడలి రుద్రానువాకంబు ధి లపుడు చదివె
నలువయును నార్తుడై కడుఁ నలఁగికలఁగి, బెదరి శతరుద్రప్రాతంబు బిట్టానరై.

వ. అపుడు దయామయుండును భక్తవత్సలుండునగు మహాదేవుండు హరివిరించుల
భయంబుడిపి యనుగ్రహంబుఁ జూపి భైరవునిజూచి యిట్లనియె. 86

క॥ ఈ యజ్ఞపురుషుడగు హరి, యీ యరవిందోద్భవుండు ధి నెపుడును నీకుఁ
బాహుంగరాని పూజ్యులు, సేయకు వీరి కిక్కఁ గిడుఁ ధి జేయుము చెలిమిన్.

గీ॥ కాలుండట్టల రాజులు ♦ కారణమున, కాలరాజను పేరొంది ♦ క్రాలగలవు
మఱియు విశ్వముభరియించు ♦ బిరుదవౌట, భైరవుండనుపేరున ♦ భాసిలుదువు.

ఉ॥ కాలుని గుండెకున్ బెదరు ♦ గల్గెగఁజేయుటఁ గాలభైరవా
ఖ్యాలలితుండవౌదువు జ ♦ గమ్మన భక్తజనంబులోని పా
పాలను మ్రింగివేయుటను ♦ బట్టి కడున్ గలుపాదనాఖ్యనున్
మేలుగ నొందఁగాఁగల వ ♦ మేయచరిత్ర! పవిత్ర! నీవికన్.

89

గీ॥ ఇకను దుష్టాత్మకులనెల్ల ♦ నెపుడు మర్ద, నంబుచేయుటచే భువ ♦ నంబులందు
గరిమ నామర్దనాఖ్య నొనరఁగఁజెంది, ఖ్యాతిఁగాంతువు లోకకల్యాణమూర్తి !
వ. ఇంకను.

గీ॥ వైధసంబై యలరు నీక ♦ పాలమొంది, బ్రహ్మహత్యావనోదనా ♦ ర్థంబు వ్రతము
లోకమున కెఱిగింపుచు ♦ వీకభిక్షుఁ, గొనుచుఁ గాపాలిక వ్రతంబునఁ జరింపు.

వ. అని యిట్లు భైరవున కుపదేశించి యా సమయంబునందు.

సీ॥ కెంజాయవలువలు ♦ కెంపుపూదండలు, కెంపుగండములు బల్ ♦ సొంపుగూర్చు
మిట్టపల్వరునతోమీఱు బెన్నాల్కతో, మొక మెంతోవికృతమై ♦ బుగులుసేయ
అగ్గిజోతులఁబోలు ♦ నిగ్గుగల్గినయట్టి, కనుగ్రుడ్లు మిగుల న ♦ క్కజముఁగూర్చు
నిడివైన కత్తిని ♦ నెత్తిపున్ననుగేలు, దోయి ధరించి బల్ ♦ తుష్టియెసఁగ

గీ॥ దగయడఁగమాటిమాటికిం ♦ పగురుధిరముఁ, ద్రావుచుఁ భైరవునకును ♦ దలకుదనరఁ
జేయఁగా గర్జనంబును ♦ జేయుచున్న, బ్రహ్మహత్యను సృజించి ♦ భర్గుడవుడు.

ఆ॥ ఓకరాళి! నీవు ♦ సీకాలభైరవు, వెనుకఁ దిరుగుచుండు ♦ వెరవుతోడఁ
గాశి నెపుడు చేరుఁ ♦ గాలరాజేతఁడు, విడువు మంతనపటకు ♦ వెన్నుదగులు. 93

వ. అనిచెప్పి యంతర్ధానంబుచెందె హరివిరించు లాత్మపదంబులకరిగి రంత భైరవుం
డును శివోక్తప్రకారంబుగఁ గాపాలికవ్రతంబు ననుష్ఠింపుచు సకలభువనంబులఁ
గుమ్మలుచు నఖిలపుణ్యతీర్థంబులఁ గ్రుంకుచునున్నను బ్రహ్మహత్య పాపక
వెంటనంటియుండె నట్లాక్కనాఁడు.

—* భైరవుడు వైకుంఠమున కేగుట *—

క॥ వైకుంఠపురికి జనుడుఁ, శ్రీకాంతుం డెదురువచ్చి ♦ చేరి చరణా
లీకములకు మొక్కిడి ను, శ్లోకముల నుతించి రమను ♦ జూచియిటులనెన్. 95

ము॥ చెలువా! చూచితె! దేవదేవుని విభున్ ♦ శీతాంశురేఖాంకురొ

జ్వలపింగిరుజటాకలాపమకుటున్ ♦ శశ్యజ్జగన్మండలీ

విలసత్సర్గకలాభిరక్షణలయా ♦ భిషేత కేళీపరున్

జ్వలదగ్నిప్రతిమాననుఁ ఘనకృపా ♦ శ్లాఘైక్యచారితునిన్.

96

- చ॥ కలికిరొ! ధన్యవైతివిటు ♦ గాలగళుగని యేను ధన్యుడ౯
జలజవిలోచనా! యితఁడె ♦ సర్వజగద్రచనాస్పదుండు కొ
శలుండు విభుండు యోగిహరి ♦ చందన మాతృ సమస్త భూతకో
టుల కిటువంటి దైవము కడున్ గృహజేకుతఁ బున్నె మెంతయో. 97
- గీ॥ ఎవనినామముఁ దలఁచిన ♦ నెల్ల వారి, కీతనువృధలన్నియు ♦ నిగిరిపోవు
అట్టిదేవర తనువొంది ♦ యిట్టుడాసె, రూప మెద్దియులేకున్న ♦ రూపరివలె.
- గీ॥ నళినములఁబోలె నిడువై నళినాదుకనులు, చెలియిరో! యిందు నిందుశశకలశిరస్కు
హరునిఁగనిపండువొందిధన్యంబులయ్యె, నహహ! మనదై నభాగ్య మెంతనఁగవచ్చు
గీ॥ ఇట్లు లిందిరతోఁబల్కి ♦ చుట్టువాలు, దొర మహాదేవుఁగనుఁగొని ♦ దోయిలొంది
యడిగెనిదియేమివేసమోయభవ! దెల్పు, బిచ్చ మేటికిఁగొనెదిట్లు ♦ ప్రియము మెఱయ
వ, అనిన బైరవుండు పెన్ను నకిట్లనియె.
- గీ॥ నలువపంచమమ స్తంబు ♦ సఖముచేతఁ, జదిమివేసితిఁ గావున ♦ శ్రీవిభుండ !
పాపపరిహారమునకిట్లు ♦ ప్రతముఁబూని, తిరుగుచుంటిని సకలది ♦ గ్దేశములను.
- వ. అనిన మహేశ్వరుని వచనంబువిని గోవిందుఁడల్ల న గి శిరంబువంచి యిట్లు బలికె
దేవా! ప్రభుండవగునీపెట్లు తలపెట్టిన సల్లానర్పు మైనను. 102
- అ॥ నన్నుమాయచేత ♦ నలఁగఁజేయకు దేవ! , నీదుసెలవుచేత ♦ నేను గల్ప
కల్పమందుఁ బొడమఁగఁజేయుచుంటిని, బొడ్డతమ్మి విధిస ♦ ముత్కరముల.
- క॥ పొరిఁబారి మముబోటుల దు, స్తరమగు నీమాయచేతఁ ♦ దద్దయు నొంచన్
హర ! యిట్లానరించెద విది, యెఱిఁగితి నే హృదయమందు ♦ నెనకంబెనఁగ౯.
- చ॥ విలయదినంబునకొ దొడరి ♦ విశ్వములన్నియుఁ జక్కడంతె వ
వ్వలనున వేల్పులన్ మునుల ♦ బాపలఁబట్టి వధింపకుందువే
బలితపు బ్రహ్మహత్యదవు ♦ పాతక మెందునదూఱు దేవ! నీ
తలఁ పిటుగాక పాపములు ♦ దాకొనునే నిను లోకపావనా! 105
- క॥ కడచిన బ్రహ్మలవునుకలు, బెడఁగుగ నీ కంఠహార ♦ విలసితము లివే
కడపితివెట నా దోసము, లుడురాజకలాపరిష్కృ ♦ తోజ్జ్వలమకుటా! 106
- గీ॥ కడఁగి పంచమహాపాతకములఁ జేసి, యును విభూ! నీదు నామంబులను దలంచి
నాశ మొనరించు నాపాపరాశి జనుఁడు, నీకుదోసంబు లెటఁగమ్ము ♦ నీలకంఠ !
- క॥ ధన్యుండవైతి నేనును, ధన్యు నాసిరియు నీదు ♦ దరిసెనమున నా
ధన్యులగు యోగులును నే, మాన్యుని దరిసింపలేక ♦ మఱుగుదు రెదలో.
- అ॥ ఇట్లు పలికి హరుని ♦ యింగిత మారసి, రమకు సన్న సేయఁ ♦ గమలనయనుఁ
డంత లక్ష్మీదెచ్చి ♦ యమృతభిక్షొన్నంబు, హరుకరస్థపాత్ర) ♦ యందు నిడియె.

వ. అంత మహావిష్ణువు భైరవదేవునివెనుకనున్న బ్రహ్మహత్యగాంచి యిట్లనియె.

క॥ ఏటికీ బరమేశ్వరుఁ బని, పాటిగ నిటువెనుకఁ దగిలి ♦ పరఁగెద విత ని
చోట్టువిడి యెందు నేనియు, నీటుగఁ జరియింపువామ్ము ♦ నీకిష్టముగన్. 111

వ. అనుడు బ్రహ్మహత్య యిట్లనియె.

క॥ ఇమ్మిషచేఁ బరమేశు ము, దమ్మున సేవించుచుంటి ♦ దైత్యాంతక! నా
కెమ్మెయి హరుదరిసెన మి, ట్లిమ్మెనయుఁ బవిత్రనగుమ ♦ నెంతయు నేనిన్.

వ. అనిచెప్పి యద్దిపాయక దేవునిపెన్నాడియే యుండెనంత భగవానుండగు భైర
వుండు నారాయణుని ప్రోహితభూతభావంబునకుఁ గరంబలరి లక్ష్మీనారాయణుల
కభీష్టవరంబులిచ్చి యచోట్టువదలి యనేక పుణ్యతీర్థంబులను సేవించుచు నొక్క
నాఁడు భాగీరథిన్ దాటి శ్రీకాశీపురిన్ బ్రవేశింపుడు. 113

క॥ కెప్పుననఱచి భయంబున, నవ్వీటిఁడి బ్రహ్మహత్య ♦ హా హా యనుచున్
జిప్పునఁ జిలువల దరిఁబడె, నవ్వైధనకర్పరంబు ♦ నవనిన్ బడియెన్. 114

వ. అంత భైరవుండును మహాహర్షంబున విశ్వేశ్వరుని యనుమతితోఁ గాశీవాసుల
కెల్లరక్షకుండై యందుఁగాపురంబుండెఁ గపాలవిమోచనతీర్థంబు దన్నాశ్రయించిన
వారలకు సకలాఘంబుల బోఁజిమ్ముచు హరునమ్మునంగు నీయుపాఖ్యానంబుఁ
జదివిన వినిన సకలాభీష్టంబులు చేకుఱఁగలవనిన మునులు సూతున కిట్లనిరి,

—* శ్రీ శరభావతార లీల *

క॥ మును గమతప్రముఖులన, త్తనువులయెడ శివుఁడు విష్ణు ♦ దర్ప మణఁచి సాఁ
కినయట్లు వచించితి వ, ఘ్ననచరితం బానుపూర్వి ♦ గాఁ జెపు మనఘా! 115

గీ॥ అనుడు సూతుఁడు విని వారికనియెఁ దొల్లి, శివుఁడు హరికచ్ఛపాది ప్రసిద్ధభయద
రూపములనిగ్రహించియాటోపమణఁచె. నందున్మహరివిజయమురు ♦ చ్యంబువినుఁడు

మ॥ మును మాసింద్రుఁడు కశ్యపుండు దితి నే ♦ పునఁమీఱు పుత్త్రద్వయిన్
గనినన్ వార లుదగ్రీమూర్తులయి లో ♦ కగ్రామమున్ వేఁపఁగా
ననువాప్సః హరి సూకరాకృతి హిర ♦ ణ్యాత్మున్ వడిన్ జంపె నం
తనె తద్రాత హిరణ్యపూర్వకశిపూ ♦ ద్దండుండు చండాకృతిన్. 118

చ॥ హరిని వధింపనెంచి వన ♦ జాననుగూరిచి నిష్ఠఁబేర్చి య
త్సరుతరతాపసవ్రతమ ♦ హేమాన్నతి నెంతయు మెప్పుఁగూర్చి స
త్సర మనఘానభూరిబల ♦ వైభవముల్ దగఁజెంది యుల్లస
త్తరభుజవీర్యసంఫద ని ♦ తాంతము దిక్కులగెల్చి పెల్చునన్. 119

చ॥ తునిమెద నిష్ట విష్ణు సతి ♦ దుర్లభయుద్ధజయిష్టఁ గీటడం
తును మునిరాజునికా దివిజ ♦ ధూర్వహకోటిని నేటుమీఱ నా
జననికెఁ జిత్తశాంతి నొక ♦ చందమునకా బొనరింతు నాదు కీ
ర్తిని నలుదిక్కులకా మిగులఁ ♦ దేజరిలకా వెలయింతు వేల్కిడికా. 120

గీ॥ అనుచు వైకుంఠమునకేగి యబ్జనయను, దఱియఁబోవుడు హరి వానిచర్య మెఱిగి
మఱియొకపాఠా మొఱకుఁ బట్టి ♦ మట్టు వెట్టఁదలఁచి యగుపట్టకున్న నదైత్యుడేచి.

గీ॥ భీరువై పాటిపోయె గోవిందుఁడెటకొ, యింకనవ్వాని పెదకుట ♦ యేవమనుచుఁ
జక్కసాస్వరాజ్యమును గై న ♦ సంబుఁజేసి, కొనినసించెను శోణపురినిముదమున.

ఉ॥ మీఁదటఁ గొన్నినాళ్ళకు న ♦ మేయగుణాధ్యుడు తత్తుతుండు పృ
థ్వాదుండు విష్ణుభక్తి నన ♦ యంబు ప్రియంబుగఁ జేయ వాని బల్
బాదలపెట్టు నయ్యుసర ♦ పాంసను సంతముసేయ స్తంభమం
దాదట నారసింహతనుఁడై వనజాక్షుండు దోచి యుద్ధతికా. 123

చ॥ పొగరడఁగన్ పిరణ్యకళి ♦ పున్ వడిఁబట్టి నిజోరులందుఁ జే
రఁగఁగొని సాంధ్యవేళి నఖి ♦ రప్రతితిన్ హృదయంబు నచ్చిపెకా
బగఁదెగటార్చె వానిపరి ♦ వారము లొక్కటఁ జాట్టుముట్ట బి
ట్టగు కినుకన్ వధించి భృశ ♦ మార్చె ముఖార్చులజ్వాల లొప్పఁగాన్. 124

వ. అంత.

క॥ దుందుభిరవముల ననిమిష, బృగదం బొనరించె లోక ♦ భీకరుండగు నా
తుండుడుకురక్కనుని మృతి, కిం దనిసియుఁ దనయరై లొగిన్ సురవర్యుల్. 125

మ॥ అతిలోకంబయి లోకభీనిడు నృహ ♦ ర్యతౌస్యమున్ గాంచి యా
తతభీతిన్ దవులన్ వసించి రమరుల్ ♦ దాఁ బద్మసంవాస య
ద్భుతమా నాథునిమూర్తిఁజూచి వెఱచెన్ ♦ భూతార్తి నీక్షించి వా
క్పతిముఖ్యుల్ హరిఁదేర్పఁబంచిరి వెసన్ ♦ బ్రహ్మడు భక్తోత్తమున్. 126

క॥ ఆతఁడును డాసి నృహరికె, బ్రీతిన్ జోతలనుసల్పి ♦ ప్రియసంస్తుతులన్
జేతమునకెక్క సల్పఁగ, శీతలమతిఁజెంది యా నృసింహుం డంతన్. 127

మ॥ తనహస్తంబును భక్తమస్తకమునన్ ♦ దాఁజేర్చి యాలింగనం
బును సల్పెకా ముఖపావకార్చులతెతుల్ ♦ మున్నున్నయట్లున్నఁ గ
న్గొని సంతోషముఁదక్కి యుక్కట సురల్ ♦ గోడెవ్విధిన్ బాయునం
చొనరన్ శంకరుఁ జేరఁబోయిరి విపత్త్యుద్రేకవిద్రావతకా. 128

ఆ॥ పరమశివుని యంఘ్రి ♦ సరసీరుహద్వయి, కెఱిగి లోకసుఖము ♦ నిచ్చగించి
యిట్లు విన్నవించి ♦ తెలమమై శ్రీమహా, దేవ! దేవదేవ! ♦ దీనపాల!

—* దేవతలు శివునిజేరి నృసింహమూర్తికి శాంతిఁగూర్చుమని పార్థింపుట *—

అ॥ పెక్కుతడవ లీవు ♦ పెనుదుఃఖములఁ బాపి, కనికరమున మమ్ము ♦ గాచితయ్య! యిపుడు నృహరిప్రకృతిఁకితవునాపాదించి, తొంటియట్ల మనువుదురునునుడిపి.

చ॥ కడలి మధింపఁగా భువన ♦ కాండవినాశనహేతువై కడున్
బాడమినయట్టి త్వేలమునఁ ♦ బొంకమడంగిన మమ్ము నాపదన్
జెడనియటుల్ కృపణ విసముఁ ♦ జెచ్చెరఁ గఠమునందుఁ జేర్చి యె
క్కుడుగను సాఁకలేదొకొ యశకుంతితశక్తిఁ బ్రపన్నవత్సలా! 131

గీ॥ అనుచు దామోదరోదంతమంతమనవి, చేసిశాంతినిఁ గోరు రాజీవగర్భ
ముఖ్యులఁగాంచితిద్విధమునకుమనను, నొచ్చినరహరిగర్వంబుఁ బుచ్చగడఁగి.

చ॥ తనయుని వీరభద్రుని నెదఁ దలఁపంగ నతండు దత్క్షణం
బునఁ జనుదెంచి రుద్రునకు ♦ మొక్కి కృతాంజలియై ప్రియంబునన్
నను దలఁపన్ బనేమి భువనప్రభు! వేగనొసంగు మానతిన్
ఘనమగు నీప్రసాదమును ♦ గానఁగఁజేయుమ యీయెడన్ ననున్. 133

—* శివుఁడు వీరభద్రునకు నృసింహవతార శాంతిని గుఱించి చెప్పుట *—

క॥ అను వీరభద్రసూక్తుల, విని ప్రేముడి నిట్టులనియె ♦ విశ్వవిభుండీ
యనిమిషుల కకాలంబున, నొనరెను భీ యెంతయేని ♦ యుడుపుము దానిన్.

క॥ నరహర్యనలము మండెడు, దురాపమై దాని నార్పు ♦ దోర్బలమున ముం
దట హితమును గఱపు మతం, డరయనిచోఁ జూపు మధ్మయదభావంబున్. 135

ఉ॥ కావలుఁడట్టు లీతఁడిటు ♦ గానక క్రిందును మీదు మీటి మో
హావిలచిత్తుండై కడిది ♦ హంకృతిఁ జూపుచునున్నవాడికన్
దేవతలెల్ల నీ మహిత ♦ తేజముమెచ్చి నుతింపఁగా జగ
చ్ఛ్రీవహ! వీర రాజనరసింహునిగిట్టి యడంపు హంకృతిన్. 136

గీ॥ సూక్ష్మమున సూక్ష్మమును నిక ♦ స్థూలతేజ
మునను స్థూలంబు హరియించి ♦ పుత్త్ర! తెమ్ము
నృహరి వక్త్రంబునున్ గృత్తి ♦ నిన్ మదాజ్ఞఁ
గొనుము చనుమన నజ్ఞేత ♦ కూర్చిమీటి. 137

చ॥ మురిసి యటుల్ పొనర్తునని ♦ మొక్కి నిజానుచరోత్కరంబు సం
బరమున నార్వఁగా దనుజ ♦ మర్దనుఁ డున్నెడ కేగుదెంచుడున్
హరి గగ్గిమెన్ విపక్షతిమిఁరార్కు శతార్కవిభాసమానదు
ర్ధరమహానీయతేజ నతి ♦ దర్పనృసింహసమూహపూజితున్. 438

శా॥ మాద్యద్వీరసహస్రసంయుతౌ బలోః ♦ స్మత్తారివిధ్వంసన
ప్రోద్యద్భైరవగర్జితౌ జలధర ♦ ప్రోన్నీలగాతోజ్జ్వలుః
ఖద్యోతేందుహిరణ్యవీర్యనయనౌ ♦ క్లాఖండదంష్ట్రాంకురుః
సద్యస్కలజగత్ప్రియక్షయకర ♦ స్ఫారాగ్నిసంకాశునిః. 139

క॥ పురుహూత ధనుఃఖండ, స్ఫురదురుసుభూలతాధ్వృ ♦ శుభ్రశశికలా
పరిశోభితావతంసుః, బరికించెను నృహరి యవర ♦ పరశివమూర్తిన్. 140

మ॥ హరినిఁ డాసి మహేశసూనుఁడు మహా ♦ హ్లాదంబుతో నిట్లనె
సరసీజాక్ష ! జగంబులఁ మనుప వి ♦ శ్వస్రప్తచే మున్ను నే
ర్పజవంగాఁబడినట్లు గాఢకరుణా ♦ పాథోధిపై పెక్కుమా
ర్గిరవొప్పంగ విపత్తులఁ గడపి నీ ♦ వీ విశ్వముల్ ప్రోవవే. 141

—* వీరభద్రుఁడు నృసింహునకు సామోక్తుల శాంతింపుమనుట *

సీ॥ అటుజలజంబవై ♦ హయశిరస్కునిఁగూల్చి, పరమేష్ఠి కిడితివి ♦ ప్రాబలుకుల
కచ్చపమూర్తివై ♦ కవ్యపుగిరిమోచి, యొనవజేసితివి పీ ♦ యూష మద్భి
సింగారిపడుచువై ♦ జేజేల కిడితి వా, యమృతంబు రాకాసు ♦ లరిదిఁజెంద
కిటివై హిరణ్యాక్షుఁ ♦ గెడపి వసుధనురాఁ, బట్టితి వద్దిపాల్ ♦ పడఁగనీక

గీ॥ ఇపుడు సరహరిమూర్తివై యీ హిరణ్య, కశిపుని నధించి నకలలేఁఖవ్రతతుల
బాలుఁబ్రహ్మాదు రక్షించి ♦ బాఢకీర్తి, దనరఁజేసితి వాచంద్ర ♦ తారకముగ.

క॥ శివభక్తుడవగు నీకీ, భువి నధికుఁడు లేఁడులేఁడు ♦ ప్రోతాడువాఁడుఁ
భువనములకెల్ల నీవె ప్ర, భవుఁడవు ప్రభుఁడవు మహాప్ర ♦ భావుడ వేందుఁ.

గీ॥ ఎవ్వడెపుడీ జగములకు ♦ గొప్పతిప్ప, లుప్పతిల్లునో యరసి నీ ♦ ఎవ్వడెపుడు
భువి నవతరించి యవ్వారిఁబోలియఁజేసి, సాఁకుచుందువు ధర్మర ♦ త్నైకచతుర !

ఉ॥ పాతకుఁడౌ దితిప్రసవ ♦ పాంసనుఁ డంతముజెందెఁ దత్పుత్రుం
డాతురతన్ దొరంగి సుఖ ♦ మందె నిలింపులుచెంది రిష్టముల్
ఖ్యాతిగడించె నీతను విఁ ♦ కన్ ద్వరగా నుపసంహరింపు ని
ర్భీతిగ నెల్ల వారలు పా ♦ రిన్ సుఖయింతు రనంతకాలముల్. 144

క॥ అని యిటుల శాంతముగ నా, డిన వీరుని మృదుఘణతుల ♦ డెందమునం దాఁ
గొనక కఠినోక్తులను రయ, మునఁ బల్కె రదములబెదరు ♦ పుట్టించు చిటుల్.

క॥ ఎందుండి వచ్చితివో నీ, వందే చరియింపు పొమ్ము ♦ హరతనయా ! నా.
క్షిందు హితోక్తుల నుడువకు, డిందఁగఁజేతును జగముఁ గడించి బలమునఁ.

చ॥ జగముల కేను నాయకుడ ♦ శాసకుడ౯ జెటుతు౯ బ్రపంచము౯
మగుడ సృజింతుఁ బెంతు నిక ♦ మానుడు నాకొక శాస్త్ర గీస్త వే
టుగ నొకఁ డెందులేడు విను ♦ రూఢిగ నాదు ప్రసాదమొంది చ
క్కఁగ సకలమ్ము స్వాస్థ్యమును ♦ గాంచి రహించును నిర్విశంకత౯. 147

క॥ కలిమియుఁ దెలివి విభూతియు, బలమునుగల సర్వవస్తు ♦ వర్గమును మది౯
దెలియుము మామకతేజో, విలసితమని యెల్ల యెడల ♦ విశ్వతలమున౯. 148

క॥ కర్తను విష్టపకోటికి, భర్తను సకలాబ్జజాండ ♦ పాళికి నింక౯
హర్తను సర్వమున కిటుల్, నేర్తురె లాఁతులు మదీయ ♦ నిపుణత నెఱుంగ౯.

గీ॥ విధులను నిషేధములను వేఁజ్జేట చూపి, ధరఁబ్రవృత్తి నివృత్తులఁ ♦ దనరఁజేసి
యీ సకలలోకముల నెల్ల ♦ నేలుచుందు, నాకుఁ గఱవఁగవచ్చితే ♦ లోకహితము.

ఉ॥ పొక్కిలితమ్మియం దజనిఁ ♦ బుట్టఁగఁజేసితి నెక్కుడైన యా
చక్కని వేదరాశి నిడి ♦ సర్వజగంబుల సంతరించు నే
ర్చెక్కుడు వేడ్కనిచ్చితి మ ♦ తెవ్వఁడు నాకెన ? నే స్వతంత్రుడ౯
నిక్కమెఱుంగువారు గమ ♦ నింతురు నా యసమానసంపద౯. 151

ఉ॥ కావున సర్వశక్తులకుఁ ♦ గారణమై యలరారు నన్ను నీ
భావమునం దెఱింగి వెడ ♦ పల్కులుమాని నమస్కరించి వే
నీ విపుడేగుమిం దికను ♦ నిల్వకు చేట్టుడఁబోకు వీఁకఱ౯
నావుడు వీరభద్రుడై మ ♦ నంబున నల్లక పల్కెనిట్టుల౯. 152

—* వీరభద్రుడై వృసింహునిపైఁ గోపించి భాషించుట *—

చ॥ ఎఱుంగవె లోకనాయకుని ♦ నెల్లరకు౯ హరుడైనవాని ని
ట్టఱిముఱి వెఱ్ఱిపల్కులను ♦ నాడుట నీసరివాని కొప్పునే
మఱచితివే మహేశు నన ♦ మానమహామహిమాభిరాము మేల్
తెఱుంగుఁ దలంపు కీడ్వడకు ♦ తెంపరి! యుద్ధము దంభవాక్యముల్. 153

ఉ॥ నీయవతారముల్ నిలుప ♦ నేరిమిగల్గెనె నీకు వీఁకమై
బాయఁగఁజేయఁడే శివుడు ♦ పాయనిదర్పమెసంగు వాని నీ
వాయెడరు౯ దలంప విపు ♦ డాయతదుఃఖము దారసిల్లె నే
సాయమొనర్చ వచ్చితిని ♦ స్వాంతమునందుఁ దలంపు నానుడుల్. 154

చ॥ ప్రకృతివి నీవు పూరుషుడు ♦ భర్తుడు నీయెడ వీర్యముంపఁదా
వకమగు నాభివద్యమున ♦ బ్రహ్మజనించెను లోకసృష్టికా
తుకమున నాతఁడు౯ దపసు ♦ ధూర్జటిఁగూర్చి యొనర్పఁ బద్మజా
లికమున నుద్భవించె నిజ ♦ లీలఁదనర్పఁగఁ జంద్రహాళియు౯. 155

ఉ॥ ఆహారుఁ డిప్పు నిన్నుఁ దెగ ♦ టార్పంగఁ బంచెను లోకరక్షకై
యోహరి! మంచిమాటలకు ♦ నొప్పిన మే లటుగాక యుండినఁ
దాహము చేసెదఁ నిను ని ♦ తాంతరుషాయతవహ్నికీలక
మోహమునొంది వాఙ్మీనద ♦ ముల్ పొనరించిన నొప్పునే యిటుల్. 156

క॥ సీకూర్మకపాలంబుల, సీకిటిదంష్ట్రలను బేర్చి ♦ సీలగళుఁడు దాఁ
జేకొని ధరించు నిపుడును, శ్రీకాంతా! మఱచెదేల ♦ చింతింపు మెదఁ. 157

మ॥ ప్రతిహారంబున సీన్మసింహశిరముఁ ♦ బ్రస్ఫారరత్నంబుగాఁ
గుతుకంబాప్పగఁ జేర్చి కంఠమున నుగ్రుం డింపుమైదాల్చు సీ
సుతుఁడౌ బ్రహ్మ శిరంబుఁ ద్రుంచి దురిత ♦ క్షోభంబుఁ బోకార్చె ని
ట్లతిదర్పం బిది యేల సీకు నృహరీ! ♦ యజ్ఞతతత్త్వాత్మతఁ. 158

క॥ ఉపకారము సాధులయెడ, నుపయోగించునెడఁ జక్క ♦ నొప్పు గరంబా
యుపకారం బన్యులయెడ, నపకారముగాఁగమాటు ♦ నరయుము నృహరీ! 159

క॥ కావికఁగర్తవు భర్తవు, గావు హరీ! హర్తవెపుడు ♦ గావు దెలియుమీ
యేవలనరయక పల్కితి, వీవు స్వతంత్రుడవుగా విఁకెందేనియునుఁ. 160

క॥ కుమ్మరిచక్రమృట్టుల, నమ్మన్మథహరుని యిచ్చ ♦ సఖలాకృతులఁ
గిమ్మనక యవతరించుదు, విమ్మహి నరకేసరీ! మహేశవశుఁడవై. 161

ఆ॥ దక్షయజ్ఞమందుఁ ♦ దావకోద్ధతిని నే, జూచినాఁడ నీవు ♦ చూడలేదె?
పద్మనయన! యనిని? ♦ బాసినోవఁగలేదె, యేలయెఱిగియెఱిగియిట్లు దొడర.

గీ॥ తామసుఁడవౌట మున్నీట ♦ దందశూక, తల్పమం దెట్లు గాఢని ♦ ద్రావశుండ
వగుచునుండువుపరమాత్మనరయఁజాల, వసురసంహృతి నీకుఁదో ♦ డగునుహరుఁడు.

ఆ॥ చక్రవాణి! నీవు ♦ చక్ర మెవ్వరిచేతఁ, బడసినావా! యట్టి ♦ పరమశివుని
మఱచి యిట్టులాడ ♦ మరియాదొకో! చద్ది, తిన్న రేవు మఱచి ♦ తెగడనగునె?

క॥ మున్ను దధీచిముసిందుఁడు, నన్నుతుఁడు మహేశభక్త ♦ సత్తముఁ డాజిఁ
నిన్నమరులతో గెల్చెను బన్నముచెందితివి నాటి ♦ పస యెఱుంగ వెదఁ.

చ॥ విభుఁ డఖిలేశ్వరేశ్వరుఁడు ♦ విశ్వనిదానుఁడు సర్వశాసకుం
డభవుఁ డనంతవిక్రముఁడు ♦ హంత, హిరణ్మయమూర్తి, దుస్సహ
ప్రభుఁడు స్వతంత్రుఁ డక్షరుఁడు ♦ భైరవపక్షిమృగస్వరూపుఁ డా
ప్రభునివిధం బెదఁదెలిసి ♦ పంకజలోచన! శాంతిఁజెందుమా! 165

క॥ లేకున్న మహాభైరవు, ధాకకు గురియగుదు విపు డిటఁ దత్కృధా
శ్వాకంబగు మృత్యువు నీ, పై కుటికి హరించు వినుము ♦ పవి ద్రిమము నటుల్.

—* శ ర భా వి ర్భా వ ము *—

మ॥ అన నంతఁ విని యన్నిశాచరహరుం ♦ డత్యంతరుష్టాత్ముడై
ఘనరోషంబున మించి యఘ్నుని పీఠకృత్ బట్టి గీటార్చబూ
న్నిని నెట్లాందెనో యన్నిమెషమున నింకి గోటిశీత్యాంశుసం
జనితానూనమహస్సముత్కరము లుచ్చైచ్చర్భంగి శోభిల్లఁగాఁ.

167

ఉ॥ కాదది సార మగ్నిజము ♦ కాదు సుధాకరమూర్తిజంబునన్
గాదు తటిత్రభూతమును ♦ గాదు మహాభరితాంబరౌజమున్
గాదు పమానవర్జితము ♦ గాలహరౌజము సర్వతేజముల్
పాదుగ నందడంగి కను ♦ పట్టెఁ గడున్ గడు ఘోరరూపమై.

168

గీ॥ అంత వేలుపు లెంతయు ♦ నక్కజముగఁ, జూచుచుండఁగ వ్యక్తమైతొంచె బరమ
శివునిసంహారతనువు జేజేలు జయజయధ్వనులు చేసి రెక్కుడు ♦ హర్ష మునను.
వ. అంత.

169

*సీ॥ వేలకుమించిన ♦ వెలయు హస్తములందు, వివిధాయుధంబులు ♦ విస్తరిలఁగ
విరివిమీఱిన జటావిసరమధ్యంబునఁ, దరుణేందు శేఖరంబుజవు దనర
కడు బలిష్ఠంబయి ♦ క్రాలెడు తనువున, తెక్కులునున్ జంచు ♦ వ్రక్కునిగుడ
పదునాఱువన్నెల ♦ బంగారుకన్నను, మిన్నయైయలరారు ♦ వన్నె మెఱయ
గీ॥ వజ్రములఁబోలు నఖములువాసి నెనఁగ, మిగులఁదీక్ష్యంపుదంప్రలుబుగులుగొలుప
నలుకయైలికెడు నేత్రత్రయంబు వెలయఁ, గంఠమున మేచకచ్చాయ ♦ గడలుకొనఁగ.

* శివభురాణే శతద్రుపదసంహితాయాం ద్వాదశాధ్యాయే—

సహస్రబాహురజిల । శృంగార్ధ కృతశేఖరః । సమృద్ధోగ్రశరీరేణ । పక్షాభ్యాం చంచనాద్విజః ।
అతితీక్షణీ మహాదంష్ట్రా । వజ్రాతుల్య నఖాయుధః । కంకశాలో మహాబాహు । శృతుష్పాద్వస్త్రే
సన్నిభః । యుగాస్తోద్వితజీమాత । భీమగంభీరనిస్వనః । మహాకపిత కృత్యాగ్ని । వ్యావృత్త
నయనత్రయః । స్పష్టదంష్ట్రా ధరోష్ఠశ్చ । హుంకార సహితోహరః । ఈద్యగ్నిధ స్వరూపశ్చ ।
హ్యుగ్ర ఆవిర్భూపహ । వాపరిస్తద్దర్శనాదేవ । వినష్ట బలవిక్రమః । విభిద్యామ సహస్రాంశో ।
రథః ఖద్యోత విభ్రమం । అథ విభ్రమ్య పక్షాభ్యాం । నాభిపాదాన్విదారయన్ । పాదాన్మబంధ
పుచ్చేన । బాహుభ్యాం బాహుమండలం । భిన్నమృసి బాహుభ్యా । నిజగ్రాహ పాదోహరిం ।
తతోజగ్మ శృగ్గన । స్థేవాస్సహమహాద్విభిః । సహస్రైవా భయా ద్విష్టుం । సహిశ్యేన యివోరగం ।
ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ్యసంగృహ్య । నిపాత్య చనిపత్యద । ఉడ్డియోడ్డియ భగవాన్ । పక్షుభూత విమో
హితం । హరింహర స్తం పృషభం । వివేకానస్త యీశ్వరః । అనుయాస్తం సురాస్సర్వే । నమో
వాశ్యేనతుష్టుభుః । పృణేముసాదరం ప్రీతాః । బ్రహ్మాద్యాశ్చ మునీశ్వరాః । నీయమానః పర
వశం । దీనవక్త్రైః కృతాంజలిః । తుష్టావ పరమేశానం । హరిస్తం లాలితాత్మతైః । నామ్నామస్త
శతేనైవ । స్తుత్యాతం మృదమేవచ । పునశ్చ పార్థివయామాస । నృసింహ శ్వరభేష్యరం । యదా
యదా మమాజ్ఞేయం । మతిస్సాన్విదర్శయాషితా । తదాతదా పనేతవ్యా । త్వయైవ పరమేశ్వర ॥

సందీశ్వర ఉవాచ॥ ఏవం విజ్ఞాపయస్మిత్వా । శంకరం నరశేసరీ । సత్వాశక్తో భవద్విష్టు ।
గ్రీవితాంత వరాజితః । తద్వక్త్రం శేషగాత్రాస్తం । కృత్యా సర్వస్యవిగ్రహం । శక్తీయక్తం
తదీయాంగం । వీరభద్రోఽహరత్తదా ॥ సందీశ్వర ఉవాచ॥ అథబ్రహ్మ దయోదేవా । శ్వరభం
మావమాస్థితం । తుష్టుభుః శంకరం దేవం । సర్వలోకైక శంకరం ॥

సీ॥ పశ్యయకాలాసలఁ ప్రతిభటద్యుతులు చూ, డ్కుల కెంతయేని సంఁకోచమొదవ
కల్పాంతజీమూతఁ గాఢభయదనాద, హుంకారశబ్దంబుఁ జంకునొసఁగ

స్పష్టదంష్ట్రాధనోఽవ్యంబై న వక్త్రంబు, బ్రహ్మాండకబళనఁ ప్రాణిఁ దెలుప
అతినిష్ఠరములై న యష్టపాదంబులు, హరిదప్టదేశంబుఁ లాకృమింప

గీ॥ బొమలముడితోడ నొప్పు విఁస్ఫూర్ణదుగ్ర, మన్యుభరదీప్తదృష్టులఁమంటలెగయ
నృహరిదర్పంబు శూన్యమై నేలకొమగ, శరభమూర్తిగనంబడెఁ సత్వరమున.

క॥ హరి తద్దర్శనముననే, కరమరుదుగ బలము నడలిఁ గగ్గోల్పడి భా
స్కరభిద్యోతములకువలె, తరమెఱిగి నిజాన్తమయముఁ తప్పదనుకొనెన్.

మ॥ శరభేశానుఁడు వికృమించి నిజపక్షద్వంద్వఘాతంబునన్
హరినాభ్యంఘ్రులఁ జీల్చి పుచ్చమున జంఁ ఘాంకంబులంగట్టి బం
ధురహస్తావళితోడఁ దద్భుజములన్ఁ నొప్పించుచున్ బట్టి దు
ర్ధరపానర్భవధార షక్షమున విఁ స్తారంబుగా వ్రచ్చుచున్.

173

క॥ శ్వేనము పన్నగమునుబలె, దా నరహరి నొడిసి మిన్నుఁ దఱిసి బహువిధో
ద్దీనవిపాతశతంబులఁ, బ్రాణాంతదశన్ బొనర్చిఁ పటుదర్పమునన్.

174

—* నృసింహవతార శాంతి *—

గీ॥ హరికినమ్మోహముడిపిశాంఠాత్మకునిగ, హరుఁడొనర్చెనుబ్రహ్మాదిసురలుమురిసి
యాదరంబున లలితాక్షరాళి నిల్లు, ధ్యానమొనరించి యలరించిఁ రామహేళు.

క॥ హర! సంసారభయంబుల, హరియించుటఁజేసి హరుఁడఁ వైతివి మఱియున్
హరినిపుడు నిగ్రహించుట, హరిహరుఁడవటంచుఁ బరఁగెఁ దయ్య! మహాత్మా!

వ. మఱియును

సీ॥ అష్టమూర్తులచేతఁ నఖిలప్రపంచంబు, విభజించి ధరియించిఁ వెలసినావు
కష్టంబులొంది సుగ్రాక్షగఁగాంచి మమ్ముగ, ట్టెక్కించి పేమించి యేలినావు
పంచకృత్యముల నేఁ ర్పఱిచి రచించుచు, సరియొక్కరుఁడు లేకఁ నాఁకినావు
సచ్చిదానంద లక్షణుడవై ఘనుడవై, నిర్వికారుండవైఁ నెగడినావు

గీ॥ సత్యరూప! ప్రభూ! ప్రాజ్ఞ! సన్నిధాన! విబుధనాయక! విశ్వేశ! వేదవేద్య!
దీనబంధూ! దయాసింధు! ధృతనవేందు, శరభమూర్తి! నళినజాండఁ చక్రవర్తి!

క॥ కమలాక్ష కమలజన్మ, ప్రముఖామరవరుల మునులఁ బశుపతి! నీవే
క్రమముమెయి సృష్టిచేసితి, వమితతపోదృశ్యభాస్వఁ రాయతతేజా!

178

వ. అంత నరహరియును.

మ॥ విరిసెన్ మోహమహాంధకారము లన ♦ ద్విజ్ఞానభానూదయం
బరుసంబొప్పగఁ జేకురెన్ శుభము సం ♦ ప్రాప్తిం చె దేవేశ ! ముం
దఱ నెట్టేనియు మోహమిట్లై పొనఁగన్ ♦ దచ్చాంతిఁ గావించి ను
స్థిరకారుణ్యము నాపయిన్ బరపుమా ♦ చేమోడ్పుఁ గావించెదన్. 179

చ॥ అన విని శంకరుండు గడు ♦ హర్ష మునొంది నృసింహ ! నీవు నా
పనుపున దైత్యులన్ జదిపి ♦ పాలనసేతువు లోకరాజ జే
వననిధియందు జీవనము ♦ వైఖరి నాయెడఁజెందియుందు విం
కను యశమొందు మక్షయము ♦ గా నరవిందదళాయతేక్షణా ! 180

వ. అంత వీరభద్రుండు శివాజ్ఞాజేసి హరి యభీష్టప్రకారంబు గడంగి. 181

ఆ॥ నట్టులేక వేగ ♦ నరకేసరి శిరంబుఁ, గత్తిఁ బెఱికి నఱికి ♦ కృత్తినొలిచి
హరునకొనఁగె శ్రీశుఁ ♦ డానరహరి తను, వంతఁబాసి నీర ♦ జాక్షుండయ్యె. 182

వ. అనంతరంబు శివుండు నృసింహకృత్తిధరుండై తదీయరుండమాలాభూషితుండై
నిజగణంబులుగొల్వ రాజతాద్రిన్ జేరె, వనజాక్షుండును దక్కిన సుపర్వులెల్లరు
జగచ్ఛాంతి కలరి శివుని వినుతింపుచుఁ దమ స్థానంబుల కేగిరి. 183

గీ॥ శారభచరిత్రమీయది ♦ చదువవినిన, భయములను బాపు నపమృత్యుబాధమాన్యు
వ్యాధులనుగొట్టు శత్రుసంహతులగిట్టు, సకలసుఖములఁ జేకూర్చి సాకువినుడు.

క॥ మఱియును భుకంపాదులఁ, గరవృష్ట్యల్పాతివృష్టి ♦ కష్టంబులయం
దురువాతోల్కాపాతము, ల రహిఁ జదివేరేనియును దోలఁగు నవ్వి వెనక్.

గీ॥ ఇఁకఁ జతుర్థశి నష్టమి ♦ నీశ్వరోత్సవముల శివలింగ సంస్థాపనముల నీ మ
హాచరిత్ర మెవ్వఁడేని వారాయణంబొనర్చ శివనన్నిధికిఁగారణముగఁ దనరు.

—* యక్షేశ్వర లీల *

ఉ॥ మున్నుసుధార్థులై సురలుఁ ♦ బుణ్యజనుల్ గలశార్ఙ్గవంబు న
త్యున్నతితో మధింపఁదొలి ♦ నుద్భవమయ్యె మహావిషంబు దా
న న్నైఱిఁ బాసి కీడ్వడి పి ♦ నాకధరున్ శివుఁజేరిమొక్కి యా
పన్నులమైతి మీవిసముఁ ♦ బాపి మమున్ బ్రదికింపు మీశ్వరా ! 187

క॥ ఇంచుకనీవిక జాగొనఁ, రించినఁ జచ్చెదము చంద్ర ♦ రేఖామకుటా !
కాంచి జగమ్ముల యలమటఁ, గొంచక వేగిరముఖోవు ♦ గోపతినాథా ! 188

చ॥ అని యరవిందలోచనము ♦ ఖామరులెల్లరు రక్కసుల్ మునుల్
వనరుచుఁ దన్ను వేడ నత ♦ వత్సలుఁడా శివుఁ డవ్వెసంబుఁ జే
కొని వడిమింగి కంఠమునఁ ♦ గూరిమిమై ధరియించె నంత వే
దనవిడి వారు శంకరు నుదారుఁ గడున్ గొనియాడి రున్నతిన్. 189

ఆ॥ గరిమ నఱుతనిట్లుకాళకూటముఁదాల్చి, కడఁగి శివుఁడు నీల ♦ కంఠుఁడగుడు
నీలకంఠ ! యనుచు ♦ నేర్పునఁ బిలిచిరి, పరమమునులు సురలు ♦ బరమశివుని.

గీ॥ పాలసంద్రంబుమరల జేజేలు రక్కసులును జేరి మధింపఁగా ♦ సురభి వెల్ల
యేన్లు శ్రీదేవి యచ్చర ♦ లిగురుఁజొండ్లు, నిక్కువీనులజక్కిజ ♦ నించెనందు.

క॥ హరి శ్రీదేవిని గొనియెన్, సురపతి గొనె వెల్లయేన్లు ♦ సురభినిగొని రా
దరమున మునులిక జక్కిని, మురియుచు బదిదనుజుఁడొందె ♦ భూరిప్రీతిన్.

గీ॥ అంత నమృతిఘటం బుదయంబునొందె, శ్రీపతియనుగ్రహమున జేజేలు ద్రావి
రసురులెల్లరుఁగమచుండిరందునొక్క, రాహువునుద్రావె దేవపర్ణమునదూటి.

చ॥ చందురు కన్నుసన్న హరి ♦ చక్రముతోఁ దలఁద్రుంచె వాని నా
తుందుడుకండు మృందకయె ♦ తుండము మొండెము నిర్దయైరి యీ
సాంది సుధాకరున్ రవిని ♦ నుక్కఱబట్టి గ్రసించుచుందు ద
క్కందలు రక్కసుల్ వనరి ♦ యాతురులై కడుఁ గడ్పుమంటచే. 194

వ. ఆయుధంబులకా ధరియించి సురలతో డిక్కిని పోరితమ్మొనరింపుడు, 195

క॥ శ్రీవిభుని సాయము ండుట, దైవతనాయకులు సుధను ♦ త్రాగుటచే ను
శ్రీవిక్రమమున దైతే, యానధి నోడింపఁబఱచి ♦ రహిపద మసురుల్. 196

గీ॥ దాననెం తేనిగదవంబుఁబూనిసురలు, మిన్నుచూచుచుఁబెచ్చుగ ♦ మెలఁగుచున్న
గాంచియుడురాజమాళియకక్కునటుఁదీర్చు, నొక్కనాఁడొక్కయత్తురూపొందివేగ.

ఉత్సాహ : పసిడిమలకుఁజేరి యట ను ♦ పర్వవితతి గన్గొనన్
బసమెయి న్నిలింపు లెంతో ♦ ప్రోథగర్వ మేర్పడన్
బినరుహాత్ముతోడఁ గూడి ♦ బింకముల్ గడున్ జవం
బెసఁగఁగొట్టుచున్న డాసి ♦ యిట్టులనియె యత్తుఁడున్. 198

క॥ ఏమిది పదరెద రింతకు, నేమియొనర్చితిరి సెవ్వఁడి నాకన ను
త్రామములు లనిరి యత్తున, కీమాడ్కి నహమిక బెద్ద ♦ యెలుఁగేర్పడఁగాన్.

చ॥ కడలి మధించి శ్రీరమను ♦ గల్పకభూజముఁ గామధేనువుకా
బెడఁగగు సశ్వరత్నమును ♦ వెల్లనియేనిక మానికంబులకా
కడుఁగృశమైన నెన్నడుము ♦ కల్మిచనుంగవ లొప్పు చెల్వలన్
గుడుచుటకున్ సుధాఘటముఁ ♦ గొంటిమి యీహరి యేయి నున్నతిన్. 200

చ॥ పలలము మెక్కునట్టి యల ♦ బాలిశులోర్వక మమ్మెదిర్చినన్
జలమునఁ బట్టిచంపితిమి ♦ చక్కనియుక్కదిలేక రక్కసుల్
పొలిసిరి కొందఱింక వెఱపున్ గొని పాటిరి యారగాలయం
బిలనిక మమ్మెదుర్పుటకు ♦ నెవ్వరు చాలుదురన్న నాతఁడున్.

గీ॥ సరియె యటులైన నంతకుఁజాలువారె, మైన నొకనుడి వినుఁడు మీఁరధికబలులు
పూన్చి గాంచి కదల్పుఁడీఁపూరిరెప్పు, ననుచు నొకతృణముంచెఁ దదగ్రమందు.

—* దేవతలు గడ్డివరకను గదల్పలేకపోవుట *—

వ. అంత నవ్వారద్దిగాంచి గరువంబున నూర్పునను ముఖపవనంబునను చేతుల నాయు
ధంబుల మహాస్త్రంబులఁ గదల్పలేక యాకులపాటుఁజెంది వెకలులై తడఁబడి
యుక్కుఁబాసి గుక్కిళ్ళు మింగుచున్నగాంచి యంబరవాణి పెద్దయెలుంగుతో
నిట్టులనియె. 203

ఉ॥ మోసముఁ జెందినారిటులు ♦ ముగ్ధశ శాంకధరుండె యత్తుఁడ
వేసెముఁ జూచి మోసపడి ♦ వీటిఁడులై తిరికన్ దలంపుఁడి
భాసిలు లోకపుంజములఁ ♦ బాయకసల్పియు సాకి మల్పునా
యీసరుఁడంచుఁ జి త్తముల ♦ నెంతయునేనియు దేవనాయకుల్ ! 204

క॥ అని యుపదేశించిన వా,రనువుగ నవు డరసి వేగ ♦ యక్షేశ్వరపా
వనచరణములకు మ్రొక్కిడి, ఘనముగ నుతియించి రిల్లుకరుణించితులై.

చ॥ ఎఱుంగక గోతిలోఁ బడితి ♦ మీశ్వర ! తప్పు సహింపు మిప్పు డం
దఱమదముఁ హరించి వితఁతంబగు నీదు ననుగ్రహంబు సం
బరమును జెండఁజేసితివి ♦ పల్కఱు నీయెదుటన్ బగల్గముల్
బఱపితి మన్ని యోర్వఁదగుఁ ♦ బాలకపాలక ! సర్వశాసకా ! 306

గీ॥ సర్వమున కీవెక ర్తవుసర్వశక్తు, లకుఁబ్రవ ర్తకుఁడవు నివ♦ ర్తకుఁడ వెందు
అద్వయంబగువరమాత్మవయ్య! నీవు,నిన్నుఁ దెలియఁగఁగల మెఁమన్నింపుమిఁకను.

క॥ అని వినుతించిన శర్వుడు, వనజాక్షప్రముఖదివ్యవర్ణమునకు బో
ధనఁజేసి వినయపద్ధతిఁ, జనియెన్ గైలాసమునకుఁ ♦ జయ్యన నంతన్. 208

గీ॥ ఎవ్వఁడేనియు నీలీల ♦ నెంతయేని, భక్తిఁ జదివిన నవ్వఁడు ♦ పాపజాల
మెడసి యిష్టార్థములఁ జెందుఁనిఁకనుఁ బరమ, శేవుని దివ్యప్రసాదంబుఁజేకొనునిల.

వ. ఇట్లు యక్షేశ్వరలీల నెఱింగించితి నిక దుర్వాసోమున్యవతార లీల నుపన్యసించు
వినుండని నూతుండు మునుల కిట్లనియె. 210

—* దుర్వాసోమున్యవతారలీల *—

క॥ అత్రియను నొక్కముని వై,భాతుఁడు బుధమిత్తుఁ డిద్ధతరభాసురచా
రిత్తుఁడు సద్గుణమణిగణ, పాత్తుం డనసూయనాఁగఁ ♦ బణఁతియుఁదానుఁ.

గీ॥ పుత్త్రసంతానరతులై త్రిమూర్తులను మ,దిన్ భజించుచు నిర్వింధ్యతీరమందుఁ
దవసానర్చి నూతేండ్లు ♦ తాపవేద,నన్ గలంగి జగంబులునలతఁజెంద. 212

క॥ ఆరసి వారలతపసును, నీరజభవ నీరజాక్షుఁ ♦ నీలగళులువే

తారసిలి వరములిచ్చిరి, వారికిఁగొమరులయి తమరు ♦ ప్రభవించునటుల్.

గీ॥ అజుఁడు జాబిల్లియై దానఁవాంతకుండు, దత్తుడై కృత్తివాసుండుఁతాపసేందుఁ
డైనదూర్వాసుఁడై వారిఁయాత్మజులుగఁ, బొడమిరెంతయునున్నతిఁపొల్పుమీఱు.

వ. ఆ మువ్వరయందు దూర్వాసుండు మిగుల తపోధనుండై శిష్యులఁ గూడికొని
మేదినిర్బుణ్యతీర్థస్థలంబులఁ గ్రుమ్మరుచు నొక్కనాఁడు ద్వారకాపురి కేగి
శ్రీకృష్ణుచే నత్తారంబు లొంది తన్మందిరంబునఁ గొన్నినాళ్లు వసించె. శౌరియును
మిగులఁ గోపనుండగు నమ్మునికి విధేయుండై యాతిభ్యంబు నెఱవేర్చుచుండె.
ముని యొక్కనాఁడు పెక్కుసహస్రంబుల వారి యన్నంబుఁ దానొక్కఁడే మెక్కు
చుండు. మఱియొక్కపు డత్యల్పముగ భుజించుచుండు. కారణంబులేక వికవిక
నవ్వుచుండు నట్లులే మిన్నక యేడ్చుచుండు నిట్లు శ్రీకృష్ణావసధంబందు మెలంగుచు
నొక్కనాఁడు కృష్ణుని శయ్యాస్తరణంబులఁగాల్చి యలంకృతలైన గట్టువాలు
కన్నెల వాతలఁబెట్టి యలయించి కృష్ణుఁడేరి పాయసంబుఁ దినియెద వండింపు
మనుడు.

215

క॥ శౌరియుఁ బాయసమును గోక్షీరంబున వండఁజేసి ♦ చెలువుగ దానిఁ

సారతర భక్ష్యములనుఁ, భూరితరాన్నోదకముల ♦ మునివతికొనఁగె. 216

వ. అంత నమ్మునీశ్వరుండును.

అ॥ వేడి పాయసమును ♦ వేగ భుజించి శే, పించినట్టిదాని ♦ ధీప్రముగను
దనువునంతఁ బూసికొనుము కృష్ణా! యన, నతఁడు నొండుదలఁప ♦ కట్లుచేసె.

వ. మఱియు శ్రీకృష్ణుండు భక్తితో మునిప్రసాద మొక్కసాదంబులందుఁ దక్కి
తక్కిన శిరోముఖ్యాంగంబులందు లేవనం బొనరించుకొనియె నంత మునియును
ప్రత్యగ్రపుష్పలతికఁ బోలియుల్లసిల్లు కృష్ణాగ్రప్రత్నిని రుక్మిణిఁ జూచి. 218

గీ॥ ఇకను మిగిలినపాయసఁమెత్తితెచ్చి, యాపెయొడలునఁబూసి రఁయముననామెఁ
బట్టి యొకఁజేరికింగట్టి ♦ బరవసమున, నెక్కి యూరేగె యాదపు ♦ తెల్లరుఁగన.

క॥ మఱియును గృష్ణుఁడు గనఁగాఁ, గొరడాతో నొక్కదెబ్బఁ ♦ గోమలి నేసెఁ
బరికించుచుండి హరి త, త్తఱ మొక్కింతేని గొనఁడు ♦ తాలిమిబల్బి. 220

క॥ పెరియాదపు లప్పట్టున, హరియాదాసీన్యమును శ ♦ తాత్పుండగు మునీ
శ్వరు విధముఁగని కినుకతోఁ, గొఱగొఱలాడంగ నుడిపె ♦ గోవిందుఁడొగి.

గీ॥ మునియునట్టుతెరథ మెక్కిఁ పురమునెల్లఁ, బరుగుతోఁదిర్గుచుండఁగఁ ♦ బథమునందు
నొక్కయెడ రుక్మిణీసతి, యుక్కుమాలి, వాళిల నమ్ముని గళతోడఁ బాదెమరల.

వ. కృష్ణుండు వీక్షించి మనంబునం దెఱియక యవ్వారితో నడచుచుండె నంతఁ
దాపసుండు క్రుద్ధుండై యరదంబు డిగ్గి పదాతియై గినియుచు వడివడిక దెన్ను
మాలి పోవుచుండఁ గృష్ణుం డెదురుపోయి మొక్కి నిలిచి మహాత్మా! యను
గ్రహింపు మనుగ్రహింపుమని వేడుటఁ జూచి తేజస్వియగు నమృహాత్ముండు
పరహర్షితుండై శ్రీకృష్ణున కిట్లనియె. 223

— * దూర్వాసుండు శ్రీకృష్ణునకు వరము లిచ్చుట * —

చ॥ శైలిచిత్రితయ్య! కోపము నొగిన్ బురుషోత్తమ! సుంతతప్పు నీ
వలన నెఱుంగ సంతసము † వాటిలెఁ గోరుమిడక వరంబులన్
గలిమిదనర్ప నిచ్చెదను † గ్రచ్చట నెట్టివియైనఁ జూడు నా
బలితపు వైభవమ్మిపుడు † పాయకసేయు మహార్థసిద్ధులన్. 224

ఉ॥ ఓదనమందుఁ బ్రాణులకు † నొప్పెడు నెల్లు జగంబునందు నా
మోదము నీయెడక దనరు † భూరిగ నట్టులఁ బుణ్యహా యశం
బేడుదు వీ త్రిలోకముల † నెల్లను నున్నతిగందు వెంతయే
నాదరపాత్రమాదువు జనార్దన! సర్వజగద్విభూషణా! 225

ఉ॥ నీనిలయంబునం దికఁను † నే దహియించిన సర్వవస్తువుల్
మానుగఁ దొంటియట్లమరు † మాధవ! యింకను మత్ప్రసాదమున్
బూనిక నెందునెందునను † బూసితివోయట మిత్తిగల్గ ది
ట్లీ నెఱిఁదప్పి పాదముల † నేలొకొపూయపు మెచ్చనేనలుల్. 226

క॥ అనినంతఁ గృష్ణుండును దన, తనువున్ బరికింప నదియుఁ † దద్దయుతేజో
ఘనమైయుండుటఁ గనుగొని, మనమున నక్కజముఁజెందెఁమఱియున్మఱియున్.

గీ॥ మౌనిగుక్మిణినిజూచి † మానసిమ, ణిరొ! మగువలందుఁగడుగీర్తి † నెగడఁగలవు
జరయు రుజయును నీకెప్పుడొరయవమ్మ! , పుణ్యగంధమై దేహంబుఁపొలుచునీకు.

క॥ పదునాఱువేలుమించిన, ముదితలు సీనవతులందు † మురువొప్పుదు వ
మ్మ! దయితుఁడీహరియునుగడు, ముదమునఁగనుఁగొనెడునిన్నఁబూర్ణేందుముఖి!

క॥ అనియిటుల వరములను నిడి, ఘనుఁ డమ్మునినాఘఁడంతఁ † గదలియథేచ్ఛన్
జనియెను హరియును రుక్మిణి, యను భవనమ్మునకుఁ జనిరి † యుత్సాహమునన్.

గీ॥ అందుముని దహియించినయఖిలవస్తు, పులును దొల్లింటికన్న సాంపుగఁగనువడ
మదులఁగడు నచ్చెరువుఁజెంది † మౌనివరుని, శక్తి నెంతయుఁబొగడిరి † సంతసమున.

వ. ఇట్లు దూర్వాసుండు పుడమి ననేకులన్ బరీక్షించి యభీష్టవరంబులిచ్చె. కుంతి
భోజనిటఁ గన్నియయై యున్నపు డమృహాత్ముం డామెపరిచర్యలకు మెచ్చి

సిద్ధమంత్రంబొసంగె, మఱియుఁ బాండవధర్మపత్నియగు ద్రోవది కభీష్టవరంబు లిచ్చె. ఇట్లు మహాతపోధనుండును మునికులౌగ్రగణ్యుండును నగు దుర్వాసా మునిచరిత్రంబుఁ జెప్పితినిక హనుమదవతారలీలక గుఱించి యించుక ముచ్చ టించెద వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె.

232

—* హనుమదవతారలీల *

క॥ తొల్లి శివపీఠమును గొని, యల్ల మహాబలుండు రమణి † యౌ నంజనియం దుల్లంబలరంగఁజేర్పఁగఁ, బోల్లనదతిబలుండు హనుమఁ † డుద్భవమయ్యెన్.

వ. అంత నతఁడు.

ఉ॥ పుట్టిన కొన్నినాళ్ళకె న † భోమణిఁ జూచి ఫలంబు బుద్ధితో నెట్టనఁ జేతఁబట్టి తిన † నేర్పిఁ గడంగుచునుండ వేలుపుల్ చట్టనఁజేరి కాదిది ఫలంబు ప్రభాకరుండంచుఁ జెప్పి తా మెట్టులొ వీడఁజేసిరి ది † నేనుఁ గపిశుని బుజ్జగించుచున్.

234

గీ॥ ఆతఁడును గొంతకాలంబు † నవలఁజడువఁ, గోరి భానునికడకేగి † భూరిమతిని ఆ నవవ్యాకరణముల † నధ్యయనము, చేసె నెంతయుఁ గోవిదుల్ † వాసిఁబొగడ.

వ. అనంతరము పరమేష్ఠియనుమతి రామకార్యార్థమై సుగ్రీవుని ముఖమ్మున దాశ రథిన్ జేరి సాగరలంఘన సీతాసందర్శనాది ఘనకార్యంబులొనర్చి రామునికి బాసటయై వెంబరవిత్తులగు రావణాది రక్షివీరుల విశనంబుఁజేయించి రామ కార్యంబు నెఱపి లోకంబున నసమానయశంబున్ బడసె నిది హనుమదవతారలీల యింక పిప్పలాదమున్యవతారలీల నెఱింగింతు వినుండని సూతుండిట్లనియె.

—* పిప్పలాదమున్యవతారలీల *

క॥ వినుండిక దధీచముని తుప, జననాథుని నొడిసి దనుజ † శాసనముఖులౌ ననిమేషులను శపించిన, ఘనుఁ డనఘుండు శాంభవుండు † కారుణికుండున్.

గీ॥ తత్సతి సువర్చనాఁగ ని † తాంతసుగుణ, రాశి మగనికేజాయ క † రణిమెలఁగుచు సేవఁజేయుచు విభుమన † శ్రీనెఱింగి, సంతసంబునఁ గాలంబు † జరుపుచుండె.

క॥ సురపతి వృత్రాసురుతోఁ, బరిపీడితుండై సిలింప † వర్గము దానుం బరమేష్ఠిఁ జేరఁజని య, తెఱఁగెల్ల వచింప విని వి † ధియు నిట్లనియెన్.

239

చ॥ తెలిసె భవన్మనఁబిక ద † ధీచమహాముని శర్వసత్కృపా కలితవరంబునక బడసె † గాటపువజ్రమయాసివర్గమున్ జెలిమిని నమ్మునిప్రవరుఁ † జేరి తదస్థులగోరి యడ్ల నా బలియుండు వానిమిఁకొనఁగు † భద్రము కాఁగలదిట్లు పొండికన్.

240

క॥ అనిపనిచిన వారు దధీ, చి* నివాసముఁజేరఁబోయి ♦ చింతాయుత్తులై
యనుపముఁడగు నమ్మునివరుఁ, గనుఁగొనియిట్లనిరి భూరికౌతుకమొదవఁ. 241

మ॥ ఇతఁడే తీవ్రతపోవ్రతాధిగతవి ♦ శ్వేతానకారుణ్యసం
చితవిస్ఫుజితదివ్యవజ్రచితా ♦ స్థివాత్రసంశోభితా
యతతేజోమయమూర్తి సర్వసుమనో ♦ హర్షాభినందాయకో
న్నతపుణ్యాతిశయానునర్తి యసమా ♦ నందైకవిస్ఫూర్తియుక్. 242

వ. అనుటయు దధీచిముని యవ్వారలనుజూచి యుచితరీతిఁ బూజించి.

గీ॥ ఆర్తిఁదఱిసిన నవ్వారి ♦ యభిమతమును, దెలిసికొనివేగమునఁ దనఁపొలఁతియకా సు
వర్చనిఁకనొకయాశ్రమఁపదముకనిపి, సురలక నె నేమికాంక్షింతుఁరెఱుఁగఁజెపుఁడు.

వ. అనియడుగఁగా నర్థశాస్త్ర ప్రవీణుండగు శకుండు స్వార్థపరుండై దధీచికిట్లనియె.

చ॥ మునివర ! శైవభూషణ ♦ ముజ్జ్వల ! చారుయశోనిధాన ! నీ
ఘనమగు నస్థివర్ణమును ♦ కాంక్షయొనర్చెద మిమ్ము వాని నే
ర్పొనరఁగ నాయుధమ్ములను ♦ నొద్దికఁగూర్చి తదీయధార వృ
త్తుని నిక నల్లె నయ్యసుర ♦ తోఁ జనుదెంచినవారిఁ గూల్చెదఁ. 244

గీ॥ దాన జగముల కగు శాంతి ♦ మానిచంద్ర !, నీదు కీరితి జగమెల్ల ♦ నిండి యలరు
నెంతదనుకఁ బ్రపంచ మిట్లేపుఁగాంచు, నెంతవఱ కర్మతారేందుఁలెలమిఁగాంఁతు.

వ. సర్వజ్ఞుడవగు నీకు మేము వచింపవలయునే.

—* దధీచిముని యోగముచేఁ బాణములఁబాసి తనువును దేవతల కిచ్చుట *—

చ॥ అన విని మానిచంద్రుఁడు ర ♦ యమ్మున సంతఁ బరోపకారమం
దనురతుఁడై మనమ్మునఁ గృపాకరు నీశ్వరుఁగొల్చి పెల్చునఁ
దనువును బాసె నక్షర ముదారమునై తగు బ్రహ్మధామమున్
గొనియెను విగ్రహంబుపయి ♦ గొప్పగఁజేకుతెఁ బుష్పవృష్టియుక్. 246

గీ॥ కామధేనువుఁ దెచ్చి దుఃస్థములఁ దనువుఁ, గడిగి యవ్వేశ్వకర్మచే ♦ గాటమైన
యస్థివితతినిఁజేయించియాయుధముల, వెన్నెముకఁజెందెన్ద్రుండువృత్తుమలువ.

గీ॥ అంతలోన సువర్చ నిజాశ్రమంబుఁ, జేరి పెన్నిటి లేమియుఁ ♦ జిదియలై న
తనువు నెత్తురునఱదలు ♦ ననిమిషులను, గని తదీయవిధంబు సంతును నెఱింగి.

వ. ఎక్కుడు దుఃఖించి యమ్మహాసాధ్వి కినుకతో ననిమేషులన్ జూచి యిట్లని
శాపించెచ్చె. 249

ఉ॥ తేరగవచ్చె నజ్రమయఁ దివ్యతరాయుధముల్ నిలింపులీ
తీరుగ నెవ్వరేడ్ మునులఁ దెంపునఁ జంపిరె స్వార్థలోభులై
మీరలెఱుంగరే? వెఱవుమీఱి యొనర్చితి రిట్లు మీరు మీ
వారలు సౌఖ్యమున్ బడయఁ దక్కినవారలు చావ నేమగున్ . 250

క॥ పశుకృత్యముఁ జేసితి రిటు, విశయం బొకయింతలేకఁ దేలుపులారా!
పిశితాశుల ననవలెనా? , పశువులగుదు రిఞమీఁదఁ బాలిశమతితోన్ . 251

క॥ అని వేగమ్మన నాసతి, తన పతితోఁగూడ బ్రహ్మఁ ధామముఁ జెందన్
వనకావ్యంబులతోడఁ జితినిఁ బేర్వఁగ గగనభారఁతి యనె నిటు లొగిన్ .

చ॥ వల దిటు సాహసింపకుముఁ వారిజలోచన! నీదు గర్భమం
దలఘతఁజూడ మునివఁ రాగ్రణి తేజముజేరియున్న దు
జ్వలతనుఁడౌ కుమారుఁ గనిఁ చక్కఁగ నిక్కృతినిన్ బొనర్చు మ
వ్వల; నెటనేని చూఁగొనినఁ వారలు గాలరు భర్తతోఁ జితిన్ . 253

క॥ ఆకసపుఁ బలుకు వినియును, నాకులమై యప్పతివ్రాఁ తాభరణము తాఁ
జేకొని యొకశిల నుదరము, జోకఁ బగులఁగొట్ట నందుఁ శోభితలీలన్ . 254

—* పిప్పలాద జననము *—

గీ॥ తనరుచులవెల్లు పదిదెసల్ దనరిమిగుల, రుద్రునివతారమైకడుఁ దుచిరమూర్తి
ఘనుడగుదధీచి తేజోభిఁకలితుఁడగుచుఁ, బొడ మెనందనుఁడొకెకుఁ బొంకముగను.

క॥ నందనుగని తనమది నా, నందము నొందియును దనదుఁ నాథునివేగన్
జెందఁగఁ గడువడిమైఁ జి, చుప్పం దఱియఁగ రావినీడఁ నుతుఁజేర్చియనెన్ .

గీ॥ రావినీడవసింపు చిఠిరంబు తండ్రి! , యెల్ల వారలకును సుఖం దీదలంపు
నేను పతిలోకమునకేగుదాన నీదు, తండ్రి నే నిన్ దలఁతుము రుద్రస్వరూప!

వ. అని యప్పతిదేవత గొడుగును ముద్దుచేసి రయంబునఁ జిచ్చుటికి సార్ధివ తనవుఁ
బాసి దివ్యదేహమై పతితోఁగూడి మహాకైలాసంబుఁ జేరఁబోయి యందుఁ
బరమశివున్ గొల్చుచుండె నంత హరిబ్రహ్మాది సురవరులెల్లఁజేరి రుద్రానితారుం
డగు దధీచిముని తనయున్ గాంచి బహూకరించి పిప్పలామండని నామకరణంబు
జేసి దేవా! లోకంబులకు సుఖంబొనరింపుచుని కోరి దుఃఖివాన్యంబులతో
గంధర్వగానంబులతో నుత్సవం బొనర్చి యంతర్ధానంబొంది రాపిమ్మట బిష్ణు
లాదుం డశ్వధ్రమూలంబుననేవనించి చిరకాలంబుతపంబుచేసి యనరణ్యసుతన్
బెండ్లియాడె నాయుద్వాహకథనంబు మున్నొకమాఱు మీకెఱింగించితి నిఁక
యతినాథలీల నారయుండని సూతుండు మునులక్ష్మినియె.

—* యతినాథ లీల — ఆహుకభిల్ల చరిత్రము *

- ఉ॥ ఆహుకుడన్ వనేచరకు ధీలాగ్రణి యొక్కరుఁ డర్బుదాద్రిపై
నాహుక నాగ సువ్రత మ ధీహాశివభక్తయునైన చానతో
నా హరు శంకరున్ శివుని ధీనర్మిలిఁ గొల్పుచునుండె నంత గో
వాహుడు వారి భక్తిని గృధ్ర పామతిఁ గాంచి పరీక్ష సేయఁగాన్. 259
- క॥ ఆ యెఱుకవానిఁ బోలిన, సోయగమగు మేనిఁజెంది ధీసాంపుగ యతియై
డాయఁగవచ్చెను వేగిర, మా యర్బుడైలమునకు ధీహరుసంబలరన్. 260
- ఉ॥ అత్తటి భిల్లుడున్ దనకు ధీనాత్మవధూటికి భోజనార్థమై
యత్తలమొప్పఁ గైదువుల ధీనాండు విలున్ గొని దవ్వఁజేరి యు
వ్వెత్తుగ మత్తజంతువుల ధీవేటునఁ గూలిచి తెచ్చుచుండె బెం
పెత్తినబత్తిఁ దత్పతి మధీహేశ్వరుఁ గొల్పుచునుండె నిక్కలోన్. 261
- ఉ॥ ఆయతినాథుఁడస్థలికి ధీనాయెడఁజేరి వనేచరాకముం
డాయఁగఁబోయె భిల్లుఁ డట ధీడాసి మహాదర మొప్ప నయ్యతిన్
బాయనిభక్తిఁ గొల్చె యతి ధీవల్లభుఁ డప్త నిషాదుతోన నెన్
సాయముచేళ యయ్యె నెటునాఁగుదు వ్రేఁగగు కొండకానలోన్. 262
- ఉ॥ రాతిరి యెట్టులో వనచరా ! భవదీయపుఁ జక్కిలోన నేఁ
బ్రీతిగనుండి తేవటికి ధీవేగ నెఱేఁ జనువాడనన్న కై
రాతకుఁ డిట్లువల్కె యతిరాణ్యణి ! నీనుడి నిక్కువంబె నా
యీతగు గీము స్వల్పతర ధీమెట్లు వసింపఁగఁజేతు నిన్నిటన్. 263
- చ॥ అన యతి దీనదృష్టిఁ గలయన్ గని పోవఁగనెంచ భిల్లి వే
గనె విభుతోడ నిట్లనియె ధీకర్ణముఁదప్పినఁ దప్పధర్మ మీ
యనఘునిఁబంపఁజూడక గృహంబున నుంపు మితండు నీవు గీ
ముననె పరుండుఁ డే నిరపు ధీముందట నిద్దురపోదు వెల్లుటన్. 264
- గీ॥ ఆయుధమ్ముల నన్నియుఁనవలఁజేర్తు, సుఖముగా మీరలిద్దఱుఁజొక్కుఁ డిందు
నతిథిమెచ్చును ధర్మంబు ధీహానికాదు, గేస్తు తెఱఁగిది కాదేనిఁ గెంటువడును.
- ఉ॥ భిల్లి యిటుల్యచింప విని ధీభిల్లుడు చింతయొనర్చె నుల్లమం
దిల్లిది చాలదయ్యె నతిధీశ్వరు భూరితరాటవీణలిన్
బెల్లగు చీకటిన్ విడువఁ ధీబేరిమి వాయును మాయు ధర్మ మీ
హల్లకపాణి నొక్కరిత ధీనావల గెంటి పరుండఁజెల్లునే? 266
- క॥ ఈ రెండుతీరులందును, నేరమె గన్పట్టుచుండె ధీనేనే యవలన్
జేరెద నాయుధవర్గముఁ, జేరిచెద బహిష్కల్పంబు ధీచేవ యిది యగున్. 267

గీ॥ వీర లిరుగు నిదురింతు ॥ వేశ్యమందు, కాగలట్టిది యగునని ॥ వేగ నాతఁ
డా యుధంబుల నన్నిటి ॥ నవలఁజేర్చి, తానును బరుండె వెలపల ॥ ధర్మమెంచి.

గీ॥ యతియును నిపాదినియును శివహమున నిదురఁ

జెందిరిక నై శతమములు ॥ గ్రొందుకొనియె

నంత నద్దమరేయి సింహములు పులులు

నెఱుకుఁ గని రా నతండును ॥ నేవునూపి.

269

—* భిల్లుఁడు సింగములతోఁ బోరి చచ్చుట *

ఉ॥ కైదువులాంది ధీరతఁ బ్రకాశిల ఘాతుకజంతుమండలిన్
మోఁడుచుఁ బోరుచుండెఁ బసిఁపూని గభాలున నవ్వె భిల్లు మీ
మోడికివచ్చి వచ్చి పోల ॥ మెక్కి యధేచ్ఛనుబోయె నంత సూ
ర్యోదయవేళ నయ్యతివఁగో త్తముఁ డీవలఁజేరి చూడఁగన్.

270

గీ॥ భిల్లుఁ డగువట్టఁడయ్యె యంధెల్ల కడల, శోణితా క్తమా నచ్చోటఁజూడఁబడియె
వానియస్థులఁ గనుగొనిఁదీనుఁడగుచు, గటకటా! యని దుఃఖించెఁగరుణమోటి.

గీ॥ అంత భిల్లియు వేగిర ॥ మచటఁజేరి, భర్తయస్థులఁ బరికించి ॥ ప్రబలశోక
భారపీడితయై కడు ॥ వగచె నచటి, కొండలెల్లఁ బ్రతిధ్వని ॥ గొప్పసేయ.

చ॥ అటు లొకకొంతసేపు హృదయంబున నెవ్వగఁజిక్కి పొక్కి యం
తట వ్యసనంబు మాని మది ॥ ధైర్యముఁజెంది యతీంద్రీవర్యుతో
నిటులనె మామకీనహృదయేశ్వరుఁ డేగిన తెన్నుఁబట్టి లం
పటనయి పోవుదాన ముఁదిపంబెనఁగఁ రచియింపుమీ చితిక.

273

క॥ ప్రార్థకర్మచోదిత, భూరిగహనసత్వచయబుభుక్షావశుఁడై
నారమణుఁడు మడిసెను విభుఁ, జేరఁజనెద నిదియె సూటి ॥ చేడెల కెందుక.

క॥ ధన్యుఁ డితఁడు కృతకృత్యుఁడు, మాన్యుని నిను బూజచేసెఁమాపున నిత నే
మన్యంబెంచక స్థల మిడె, నా న్యాయవిశేషమట్లు ॥ లరయుదురె యొరుల్.

వ. అంతఁ గృతకయతియు.

గీ॥ ఆటవికుబోటి పలుకులఁనాలకించి, తగవిదియటంచు మదిలోనఁదలఁచి వేగ
అస్థులను బోగుచేసి శుష్కావసీజ, ములనుబేరిచి చిచ్చు రఁగులుప నందు.

ఉ॥ ఆశబహిమతల్లి జలమాడి విశుద్ధవటంబుఁ గట్టి యా
వేశముతోడ నచ్చితికి ॥ వేగఁ బ్రదక్షిణ మాచరించి హృ
ద్దేశమునందు సర్వజగతీ పరిశాసనకర్తయైన యా
శ్రీశివమూర్తికి నతులు ॥ చేసి ప్రియంబున నిట్లు వాకొనెక.

277

క॥ తెలిసీ తెలియని నాచే, తల ననుచిత మెంతయేనిఁదనరెడుఁ గృప నా
కలువములఁ బాపు మిదెజో, తలు సేసెద దేవదేవ! దర్పకదమనా! 278

వ. ఇకను.

సీ॥ ఎత్తిన వేడ్కమై యెడపక నీపాద, పద్మచింతనమును ధి బాయసేని
విభుని దైవముగ భావించి తదాజ్ఞఁజే, కొని మేలినడవడి ధి మనెదనేని
కల్ల నెవ్వడు నాలుకక జొరనీక స, త్వంబె పట్టని మదిఁ ధి దలఁతునేని
అతిథులయందు నభ్యాగతులందును, బేర్చి నన్నంబు లభింతునేని

గీ॥ ఇకను జన్మంబు మరల నాకిడదవేని, దాసజనుల కభీష్టముల్ ధి దార్తు వేని
భిల్లు నాహుకునే గూర్చు విభునినాకుఁ, బర్వతేంద్రునుతామనః ధి పద్మమిత్ర! 279

వ. మఱియును.

క॥ జన్మములెన్నియొసంగిన, నిన్మఱవంజాల నట్టి ధి నేటగు భక్తిన్
మన్మనమునఁ బెనుపుము త్రిజ, గన్మోహన! దివ్యచరిత! ధి గారీకాంతా! 280

క॥ అని శివునకుఁ దన మానస, మునఁ బూజనొనర్చి వేగఁ ధి బువుఁబోడి హుతా
శనుమధ్య కెగసి దుమికెను, ఘనతరసాధ్యయశంబు ధి గడలుకొన దిశల్.

వ. అంత శివుం డా కైతవయతి రూపంబు విడిచి ప్రత్యక్షంబై యప్పతివ్రతారత్నం
బున కిట్టనియె. 282

—* భిల్ల నతికి శివుఁడు ప్రసన్నుండై వరంబులిచ్చుట *

ఉ॥ ధన్యవ్ర ధన్యవీ విక ని ధి తాంతము నిన్ వరియించినట్టి సా
జన్యనిధాన మీశబర ధి సత్తముఁ డాహుకనామధేయుఁడున్
ధన్యుఁడు సంతసం బొదవె ధి దద్దయు నీ పరిపూతరీతికిన్
మాన్యచరిత్ర! సందియము ధి మాని వరంబులఁ గోరు మిచ్చెదన్. 283

వ. అనినంత.

గీ॥ ఆతతానందకందమై యలరువరమ, శివునినుడివిని హరుసంబుఁ ధి జెంది మొక్కి
యూరకుండె నిషాదినియురుతరకరు, ణాళుండై యిట్లువల్కెఁ జంధార్ధ్రమాళి.

క॥ ఈజన్మ మిందుఁగడచె వి, రాజితగతి నీకు భిల్ల రామని కిలులన్
బై జన్మమునసిరులు పై, పై జెన్నెసలారఁగలవు ధి పల్కెద వినుమా! 285

ఉ॥ చందురు వంగసంబునఁ బ్రశస్తి వహించిన వీరసేనరా
జేందునికె దనూజుఁడయి ధి యీ శబరుండు నలుండనాఁగ బు
ట్టందుఁ జతుస్సముద్రరశ ధి నోన్నతదీప్యదిలాధినాథసం
కృంద్రుండై సిరిన్ దనరు ధి గాఢయశంబును జెందు నెంతయున్. 286

ఉ॥ సీపు విదర్భనేలు నరఃనేతకు భీమునకున్ గుమార్తవై
యావటిలంగఁ జేర్చి దమఃయంతి యనన్ బడు పేరితో నన
న్యావహరూపకాంతిసుగు ఃణాకరవై యమరేంద్రముఖ్యులన్
బోవిడి యన్నలున్ సృపతిః పూజ్య వరించి సుఖంతు వెంతయున్. 287

ఉ॥ ఏను యతీంద్రరూపమున ః నెంతయు మీ పరిచర్య లొందుటన్
మానిని! రాజహంసనయి ః మంచిగ నీకును నైషధావనీ
జానికి మొక్కలంబయిన ః చక్కని కూరిమిఁ గూర్చి పెండిలిన్
మానుగఁగూర్తు నిర్వురు సః మంచితభోగము లొందుదుర్భువిన్. 288

క॥ ఒక కొమరుఁడు పుట్టును వా, నికి జంద్రాంగదుఁడనాఁగ ః నిరుపమశీలుం
డకలుషుఁడు పొడము నవ్వా, నికి సీమంతిని శివాధ్వఃనిరత సతి యగున్. 289

ప. వీర లిర్వురచే మీవంగడంబుపావనంబై దేదీప్యమానంబుగ లోకప్రసిద్ధంబగు
టయేకాక యనేకజనంబులకుఁ దారకంబై పుణ్యమార్గదాయకంబై యలరు.

మ॥ అవసానంబున మీర లిర్వురును నా ః యాత్యంతికంబైన భ
క్తివిశేషంబునుజెంది యోగము మదిన్ ః గీల్కొల్పి యద్దాన ను
ద్భవ నాశంబులులేని మోక్షపదమున్ ః ప్రాప్తింతునాఁజెప్పి యా
శివుఁ డవ్వారలచోట లింగమయి వాఃసిన్ జెందె మోదంబునన్. 291

క॥ అచలంబగు లింగంబై, నచలముపై వెలసినట్టి ః యక్కతమున నం
దచలేశ్వరుఁడను నాహ్వయ, మచలేంద్రసుతావిభుండు ః హరుఁడొందె నటుల్.

గీ॥ భిల్లదంపతు లట్లు బల్ ః పేర్చిమై న, నంతరపు జన్మమందు రాఃజాధిరాజ
పదవి దంపతులై శివఃభక్తి నొంది, ముక్తి నొందిరి శ్రీశివ ః సూక్తిసరణి.

క॥ ఈ చరితంబు పవిత్రం, బై చెలువగు యతియు రాజః హంసంబుననై
శ్రీచెన్నగు శివులీల, నేచిన రహి వినినఁ గాంతు ః రెల్ల సుఖములన్. 294

క॥ సర్వైహికభోగంబుల, సర్వస్వర్లోకభోగ ః సౌఖ్యంబులనున్
శర్వునిపై భక్తియుఁ గడు, హర్దుగఁ గాంతురు వినిచిన ః నన్యులకుఁ దగన్.

ప. ఇక శివభక్తాగ్రగణ్యుండును బయఃపారావారసాధకుండును బ్రహ్మఋషియునగు
నువమన్యువహమునీందుని చరిత్రంబుఁ దెలుపు సురేశ్వరలీలను జెప్పదభక్తితో
నాలకింపుడని యిట్లనియె. 296

—* సురేశ్వరలీల - ఉపమన్యు చరిత్రము *

క॥ ఉపమన్యుఁడు మునిమాన్యుఁడు, విపులశివకృపానులబ్ధ ః విమలజనిఘనం
డవగతమోహోత్సాహఁడ, నువముఁడు శ్రీవ్యాఘ్రపాత్ర ః సూజుఁడు పుడమిన్.

గీ॥ ధౌమ్యమునిపూర్వజుడతండుఁతనదుపూర్వజన్మమునసిద్ధుడయ్యునేఁచందముననొ
స్వపదముననుండిజాతీయాఁబాడమునికీ, గొమరుడైపుట్టెదైవయోఁగమునఁజేసి.

చ॥ శివునియనుగ్రహంబుననె ఁ చిన్నతనంబునఁ బాలపైఁ దమిక్
దవిలి తపంబొనర్చి సతతంబు కుమారదశక్ గణేశితక్
శివపరతత్వవక్తృతను ఁ క్షీరసముద్రము సర్వవైదుషిక్
శివకరపాదుకాద్యయినఁ ఁ జెంది భువిక్ సిరులొందె బొందుగక్. 299

క॥ అని నొడివిన సూతునినుడి, విని మోదముతోడ మునులు ఁ వేగిరముగ నా
యనఘుండువమన్యుచరి, త్రేను సర్వముఁ జెప్పమనుడుఁజక్కఁగ నతఁడుక్

గీ॥ వినుఁ డతఁ డొకప్పు కడుపసిఁతనమునందుఁ, తల్లితో మేనమామలఁతావుకేరి
కొన్నిప్రాద్దులచొటనుండిఁకోరిమరలఁ, దమయిరవుఁజేరియుండెనఁతనొకనాఁడు

ఉ॥ తావుట కావుపాలొనఁగు ఁ తల్లి! యనంగఁ దదంబ రాగులక్
దా వెనదంచి పిప్లము నుదంబునఁ జేరిచి తెచ్చి పాలుగా
నావిడ యిచ్చుడుక్ బుడుతఁ ఁ డారసి పాలివి గావు తల్లి! న
స్నీవిటు మోసపుచ్చదగుఁనే! యన నాపెయుఁ గుంది యాత్మలోక్. 302

వ. కుమారున కిట్లనియె.

ఉ॥ నిక్కము తండ్రి! నీనుడి; వనిక్ వసియించి యిటున్నవారమా
యెక్కువ యావుపాలు మన ఁ కెట్లు లభించును? మేనమామగా
రిక్కను గోలితీపు కడు ఁ నింపగు నాలపయస్సు లట్టి వీ
చక్కిని దుర్లభంబు తనుఁజా! ననుఁ బొక్కఁగఁజేయ కీయెడక్. 303

ఉ॥ సేద్యములే దొకింతయును ఁ జేడ్చడియుంటిమి లేమితో నిటుల్
చోద్యముగాదె గవ్య మెటు ఁ చొప్పడు నీకుఁ గుమార! పూర్వమం
దాద్యుమహేశ్వరుక్ శివుని ఁ సర్వసేయము ద్రవ్యకాంక్షమై
హృద్యమతిక్ దలంచి యిపు ఁ డీశ్వరుఁగొల్వ లభించు దుగ్ధముల్. 304

అ॥ చోళిపిండి నీటఁ ఁ జొప్పించి యిటు పాల,వలె నమర్చి యిడితి ఁ వాస్తవంబె
చవి నెఱింగియుంటఁసరగున నవ్వానిఁ,ద్రోసి యిట్లు హతముఁదొడరఁజనునె?

మ॥ అనినక్ డింభకుఁ డప్పు తల్లిఁగని ధైర్యంబొంది యిమ్మాద్రీఁ బ
ల్కెను దల్లి! పొగులంగ మాను మిఁకఁ దాల్చిక్జెందు జెందంబునన్
మనదారిద్ర్యమువాసె నేటికి మరుఁన్నాథుండు శర్ముండు నీ
వనిన ట్లున్నయెడక్ దగ్గఁగొలిచి నేనార్జింతు దుగ్ధోదధిక్. 306

క॥ అన నాపెయు నాయన! యే, మనుమానములేదు శంభుఁడాద్యుండు పరముం
డనుకంపించితహృదయుండు,ఘనుఁడార్యాహృదయవిభుండుఁగలఁడుదృఢముగాక్.

క॥ కలఁడు హుతాశనమండలిఁ, గలఁడు గభీరాంబురాశి ♦ కాండములందున్
గలఁడోవధీచయంబులఁ, గలఁడుగలండీ యఖిలజ ♦ గములఁ గుమారా ! 308

—* ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని వైభవంబుఁ జెప్పట *—

ఉ॥ ఆతనిచేతనే జగము ♦ లన్నియు నిట్లు జనించె మించుగా
నాతనిఁ గొల్తు రెల్లసుర ♦ లవ్విధి విష్ణువు లెప్పు దానులై
యాతని సుప్రసాదమున ♦ సక్షరభాగ్యము లొందు నెందు న
ల్లాతఁడె విన్మితక మనకు ♦ నందఱున్ గల దిక్కు పుత్రకా ! 309

ప. కావున.

ఉ॥ ఆ హను నా మహేశ్వరు శుభావహుఁ గొల్పుము లాఁతివేల్పులన్
నీ హృదయంబునన్ దలఁపఁనేరకు చేరకు వారి జాడకెం
దా హిమశైలజావిభుని ♦ నా ప్రమథాధిపతిన్ దయామయున్
గోహయు బాలచంద్రధరుఁ ♦ గూరుచు విద్య నొసంగెదన్ సుతా ! 310

గీ॥ సప్తకోటిమహామంత్ర ♦ సమితియందు
రాణఁ దనరెడు పంచాక్షరమను వెందు
శివున కిది వాచకంబై ప్రసిద్ధిజెందు
సర్వమంత్రంబు లిటఁజేరి ♦ శస్త్రినొందు. 311

గీ॥ సర్వమంత్రంబులందుఁ బ్రశస్త మిద్ది, సర్వరక్షాపరంబయి ♦ జానుమీటు
నిద్ది రసనాంచలముఁజేరఁసేసి దుర్లభం బరుదుగానఁ బంచాక్ష ♦ రంబుఁగొనుము.

గీ॥ అరయు తజ్జాతమగు సఖుఁరాస్త్రమంత్రమును సనుత్తమమైభువి ♦ దనరుత్తైవ
జనసమూహమున కిది రక్షావహంబు, వీనిఁగూరిమి సేవింపు ♦ వేటువలదు. 314

గీ॥ తండ్రి విరజాగ్నిఁగొనిన సుత్తమభసితము, గలదునీకని దాఁచితిఁ ♦ గలుషహరము
మంత్రములతోడనిత్తుఁ గుమార ! కొనుము, దీననీకగురక్ష సంధియములేదు.

ధృవకోకిల : అని కుమారున కాపె మంత్రము ♦ లట్లు చెప్పియు నా విభూ
తిని నొసంగి శివంబు నీకిడు ♦ దేవుఁ డల్ల శివుండనాన్
దనయుఁ డంతఁ గడున్ గడున్ బ్రమ ♦ దంబునొంది మనంబునన్
జననికన్ బలుమాటు మొక్కులున్సల్పి యిట్లనె హెచ్చుగాన్.

క॥ సేవించెద శివు నమ్మరొ !, భావించెద మదిఁ దదీయ ♦ పదనశయుగళిన్
గావించెద ఘనతపమున్, శ్రీవెంచెద శంభుదత్త ♦ సిద్ధుల కలిమిన్. 317

క॥ రఘ్నించెద శివు నిచటికి, మెప్పించెదఁ దన్మనంబు ♦ మేలిమి భక్తిన్
దక్షిణచేద నకలాధులఁ, దెప్పించెదఁ బాలకడలిఁ ♦ దేవున యెసఁగన్. 318

శా॥ శ్రీలాలిత్యముమీఱఁ దల్లికి సమీఁచినోక్తు లిబ్బంగిఁగా
 బూలుం డప్పు వచించి తాఁ బయనమున్ ♦ వాంఛింపఁ దన్నాతయున్
 వాలాయంబుగ నిన్ను మెచ్చు నగజా ♦ పాణేశ్వరుం డీశ్వరుం
 డాలంబున్ బొనరింపఁ డిచ్చుఁ బరమాహ్లాదంబునన్ భద్రముల్. 319

చ॥ మఱియుఁ గుమార! యొక్కనుడి ♦ మంచిగ విన్ను శివుండు భక్తిఁదా
 నెఱుంగఁగఁగోరి సేయును ఒరీక్ష చరాచరజంతుమండలిన్
 నెఱి నొకచేతనాకృతిని ♦ నెక్కిని డాసి భమింపఁజేయు నె
 తైఱఁగుననేని మార్పడక ♦ తేకువ నారయుమా! మహేశ్వరున్. 320

శా॥ దుర్విజ్ఞేయుఁడు చాపలాత్ముల కిలన్ ♦ దుర్దర్శుడై యొప్పు నా
 శర్వుం డర్భక! తద్విచిత్రగతు లెం ♦ చక్షుల రెవ్వారలా
 సర్వేశానుని దివ్యరూపములఁ బ్ర ♦ స్తావించు యోజింపుమీ
 యర్విన్ భక్తులఁ బ్రోవఁబోవుతఱి డాఁయున్ వాని మై దూదుచున్. 321

క॥ కమలజమధురిపురుషుల, విమలాకృతులను మహేంద్ర ♦ విశ్వేదేవ
 ద్యుమణివిధుడసరూపము, లమరికఁ జేకొను మహేశుండరయుము పుత్రా!

చ॥ సరులయు దివ్యపుంగవుల ♦ నారుల రూపములన్ బిశాచకి
 స్నరనరయక్షరాక్షసఫ ♦ ణాధరభిల్లకిరాతమూర్తులన్
 హరిశరభేభసై రిభవృ ♦ పాశ్వతరాశ్వతరక్షుముక్షుసూ
 కరముల వ్యాఘ్రుజంబుకవృ ♦ కప్రకరంబులమూర్తు లొందెడున్, 323

గీ॥ మఱి యులూకబలాశోహ్లా ♦ మకరకాక, గృధ్ర చక్రాంగ కృకలాన ♦ కీరగరుడ
 క్రాంచ మేపాజబర్హిశ్వ్యాగాత్రములను, దవిలిచేకొని బాలేందుధరుఁడు డాయు.

క॥ పాడిమొదలై యొకప్పుడు, దూడయగుచు నొక్కమాటు ♦ తోరపువేడ్కన్
 గోడెయయి లేడియయి మేల్, గోడిగయయి యొక్కమాటు ♦ గూడఁగవచ్చున్.

ఉ॥ పాముల ప్రోగులన్ మఱియుఁ ♦ బాములమేల్మిక డెంబులన్ మఱిన్
 బాములపేరులన్ బడసి ♦ పామునె జందియమున్ బొనర్చి పెన్
 బామునఁ గెంజడల్ మిగుల ♦ వాటముగా బిగియించి కట్టి య
 క్కోమలచంద్రమండనుఁడు ♦ గుల్కుచువచ్చు నెఱుంగు పుత్రా! 326

క॥ గొడుగును గమండలంబును, నిడివగు గజ్జయును దాల్చి ♦ నీటొప్పు నొక
 ప్పడు గత్తిని గొడ్డలిని, బెడిదపురోకలిని గదను ♦ బేర్చి ధరించున్. 327

ఉ॥ ఆడుచునుండు జంత్రముల ♦ హాయిగ మేళనచేసి రాగముల్
 పాడుచునుండు వేదములఁ ♦ బల్కుచునుండును నవ్వచుండు బ
 లేడుక సేయుచుండు పవళించియు నుండును నాపులించు బి
 ట్టెడుచుచుండు వేడబము ♦ లెంచఁగరావు కుమారచంద్రమా! 328

క॥ కడుఁ బసిపాపై యొకపరి, కడుముదుకై యొక్కతటిఁ జొరకాటపు యువయై
పోడనూపు నొక్కతడవను, బొడవుగ నొకమాటు మరలఁ ♦ బొట్టిగఁబొలుచున్.

క॥ జోగిగఁగుగ్గిమ్మరు నలుగడ, యోగిగఁ దనరారుచుండు ♦ నొక్కెడఁ జెప్పి
మూఁగఁగఁ గుంటిగ గుడ్డిగ, దాఁగనువడుచుండు శివుఁడు ♦ తనయా! వినుమా!

ఉ॥ వేలకొలంది బాహువులు ♦ వేలకొలంది పదంబులున్ మఱి
వేలకొలందిగాఁ గనులు ♦ వేలకొలందిగ వీనులున్ గడుఁ
వేలకొలంది నాసికలు ♦ వేలకొలంది తలల్ ధరించి మే
ల్లల నొప్పునల్పుచు లలికా గనవచ్చు శివుండు పుత్రాకా! 331

ఉ॥ ఏనికమోముతోడ మఱి ♦ యేనికగొంగ మొగంబుతోడ సొం
పై నుతికెక్కి నెక్కుడు ము ♦ ఖావళితోడను నూర్ధ్వకేశుడై
జానుగ గోవృద్ధమున ♦ జన్నపుస్తంభమునందు నగ్గినిన్
మానకవేదిమధ్యమున ♦ మారహరుం డలరున్ గుమారకా! 332

క॥ తెల్లనివాఁడై యొకపరి, నల్లనివాఁడై యొకప్పు ♦ నానావర్ణ
పోల్లలితుండై యొకమా, అల్లమహాదేవమూర్తి ♦ యగుపట్టు సుతా! 333

ఉ॥ కావున సుంతయేని మదిఁ ♦ గల్గెలభావముఁ జెందకెంతయున్
భావపురస్కరంబుగ శివావిభు నీశ్వరు నమ్మి కొల్వు మా
డై వతపూజితుండు సముదారవరంబుల నీకొసంగు సు
శ్రీ విలసిల్ల సిద్ధులను ♦ జేకొని రమ్మిఁక వేగిరమ్ముగాన్. 334

—* ఉపమన్యుఁడు హిమాద్రిజేరి శివునిఁగూర్చి తపం బొనరించుట *—

క॥ అని మూర్ఖంబునఁ జేయిడి, పనిచెను దనుజాతు నతఁడు ♦ పరువునఁ దుహినా
ద్రినిఁజేరి యందు గంగా, ధునితటి నిరవొంది సలిపెఁ ♦ దుశ్చర తపమున్.

గీ॥ ఎనిమిదిటుకలతోడ నింపెనయినొక్క, దేవశముఁగట్టియందుఁ బాఠివములింగ
మెలమి నెలకొల్పి శివుఁబార్వతీశునావ, హించి జలబిల్వతతులఁ బూజించుచుండె.

క॥ పంచాక్షరమంత్రమును జపించుచు లింగార్చనమును ♦ వేడ్కనలుపుచున్
జంచలభావమొందక, పంచాబ్జము లొప్పవిప్ర ♦ బాలుఁడు పేర్చిన్. 337

గీ॥ తపసానర్పచునుండఁ గొందఱు మరీచి, శస్త్రులై నట్టి మానిసి శాచు లవుడు
చాపనికాభయపెట్టి తపంబుఁజెటువఁ, బూన నర్భకుఁ డుడుగక ♦ పూన్కి మెఱసి.

క॥ వంచితుఁడుగాక యెపుడును, బంచాక్షరదివ్యమంత్ర ♦ పఠతంతుండై
మించి యుదంచితశక్తి హ, రించెన్ బై శాచవితతి ♦ కృతవిఘ్నములన్. 339

వ. అంత నవ్వారలు పంచాక్షరీనాదశ్రవణంబునఁ దామసభావంబు వీడి రదిమొదలా
చిట్టిముని కుపచారంబు లొనర్చుచుండి రంత నతండును. 340

సీ॥ అవనిని వామపాదాంగుష్ఠమున మోపి, ఫలమునఁ దపసొందె ♦ వందయేండ్లు
పండును విడి శీర్ణ ♦ పత్రంబునున్ దిని, ప్రాణిఁ దపంబొందె ♦ వందయేండ్లు
పత్రంబునున్ మాని ♦ పానీయముల నాని, పరగఁ దపంబొందె ♦ వందయేండ్లు
వారిఁగోలుటఁ బాసి ♦ వాయుభక్షణఁజేసి, తపమొందె నేడువం ♦ దలగునేండ్లు

గీ॥ వర్ష సాహస్ర మిట్లు తపంబుఁజెంద, మునితపంబు నెదన్ మెచ్చి ♦ ముఖ్యభక్తుఁ
డని యెఱింగియుమది మఱిసరయగోరి, భర్తృడంత మహేంద్రరూపంబుఁదాల్చి.

—* శివుఁడు దేవేంద్రుఁడై వచ్చి యుపమన్యునకు వరమిచ్చెద ననుట *

గీ॥ అమరగణములతోడను ♦ నప్పరోజు, నములతోడను సిద్ధగం ♦ భర్తృయక్ష
వరులతోడఁ గిరీటంబు ♦ వజ్రకుండ, లముల ముక్తావళులఁ దాల్చి ♦ కొమరుమీఱ.

చ॥ అమృతమువోలఁ దెల్లనయి ♦ యద్రవలెన్ ఘనమై కడున్ గడున్
స్తిమితములౌ శుక్తిద్వయ ముద్గీర్ణతరారుణ నేత్రయుగ్మమున్
గొమరగు మేలితొండమును ♦ గొప్పమదస్రుతియొప్పి నాల్గు దం
తములుగలట్టి పాగిభ ముదారత నెక్కి మహోత్సవంబునన్. 343

క॥ వెల్ల గొడు గిరుగడల శో, భిల్లఁడు చామరయుగంబు ♦ వెలయఁగఁ బువ్వుల్
చల్లఁగ జేజేల్ గడు రం, జిల్లుచు నచ్చరలు నెలమిచే నటియింపన్. 344

గీ॥ కెలనఁబాలోమిపేర్చిమైయలర నా స, హాస్రనయనుండు మునిడాసి ♦ యనియెనీదు
తపనునకు నేగరంబు ముదంబువడితి, వరములన్ గోరు మిచ్చెద ♦ వాసిమీఱ.

క॥ అనుడు ముని యాబిడౌజనిఁ, గని యంత నమస్కరించి ♦ గారవమున నో
యనిమిషనాథా! శివభ, క్తిని నిడుమని తొంటివలె నొగిన్ దపియించెన్. 346

చ॥ కనుఁగొని దేవవల్లభుఁడు ♦ గ్రక్కున మౌనికుమారుఁ గాంచి నీ
మనసుననున్న గోర్కులను ♦ మా కెఱిగింపకయుంటి వోరి! య
మృనసిజవైరిఁగూర్చి యసమాన తపం బిటు సేయుచుంటి వా
తనివస నేనెఱుంగనిదే! ♦ తల్పుము నిల్పుము నానుడుల్ మదిన్. 347

క॥ అని కొన్ని దూషణోక్తుల, ముని కనుతాపంబుగదురఁ ♦ బురుహూతుఁడు ప
ల్కినవినికినుకనుగొనియతఁ, డనియెను దుశ్చ్యవనుఁగనిమ ♦ హాగ్రహమొదవన్.

మ॥ నిను నేగోరను గోర వాంఛితములన్ ♦ నిక్కంబు దేవేంద్ర! నీ
యనుకంపన్ మదిలోఁ దలంప నెపు డన్యాదిత్యసంఘంబుచే
తనుగానీ గొనఁగాఁ దలంప వరముల్ ♦ తథ్యంబు సర్వేశ్వరుం
డినచంద్రానలలోచనం డిడెడు నా ♦ కిష్టార్థసామ్రాజ్యముల్. 349

ఉ॥ ఈ నుడి నిశ్చితంబనుచు † నెంచుము నీ మదిలో నొకించు †

శానుని సర్వదివ్యగణాశాసను నిందయొనర్చి తీయెడన్

గానక వేదపుంజములఁ † గానక నార్హపథంబుఁ గన్నులన్

గానక శార్వవైభవముఁ † గల్లరి యల్లరి మాని విన్మిఁకన్.

350

క॥ పశుపతినుడి నపుదును నేను శచీపతి పురువునే నఁనోకహమునునేన్

పశుపతిభిన్నోక్తికి నా, వశమగుఁ ద్రైలోక్యలక్ష్మిఁ † బాయుదు నపుడే.

క॥ హరచరణనలినసేవా, నిరతి నమరు పుల్కనునిజ † నిన్ బడయుదు నా

హరుభక్తినిఁగొనని పురం, దరు జన్మముఁగాని యెపుడు † దాల్చును వినుమా !

క॥ చాలున్ జాలును వేటగు, నాలాపము లొందనేల † యన్యకథల నే

వేళను క్షణార్థమేనియుఁ, గాలహరుని భజనవిడక † గడపు జనునకున్.

353

క॥ ఒకధి న మర్ధదినము నే, నొకఁడు ముహూర్తంబునేని † నొకక్షణమేన్న

మృకమైనభక్తి యొనరదు, సకలేశుననుగ్రహంబు † సమకూరనిచోన్.

354

క॥ కృమినేనియులేక పతం, గమునేనియు నట్లుకాక † కడునేవపు శ్వా

నమునేని యగుదు శివునుడి, నమరప్రాభవమునొల్ల † నన్యుల నుడులన్.

355

ఉ॥ నాకముగాని నీయమర † నాయకపీఠముగాని యల్లనా

లీకభవాధిపత్యమును † లేక నిరంజనమకాపదంబుగా

నీ కరమొప్పకోర్కుల నఁనేకములన్ విడనాడి పేర్చిమై

శ్రీకరుణాళుఁడౌ శివుని † సేవకవృత్తిని గోరెదన్జమి.

356

క॥ ఎంతవఱ కిందురేఖా, కాంతజటాజూటు డడ్ది † కన్యాచేతః

కాంతుఁడు మెచ్చఁడౌ యంతకుఁ, గాంతు జరామరణజన్మ † ఘనదుఃఖములన్.

చ॥ రవిశశిపావకగ్రహవిరాజితదీప్తులఁ గప్పు దీప్తివై

భవములమించువాని నిరఁపాయమహామహిమంబువాని నీ

భవనకదంబసారమయి † పొల్చెడు నొక్కని రుద్రు నాద్యు ను

దృవనిధనంబులన్ గనని † బల్లిదుఁగొల్వక శాంతి యబ్బునే ?

357

సీ॥ ఘనమోహనీహార † గతులడంగునె శివా, ర్కమహామయి పృసారమునఁగాక

ప్రబలనైకవిధాఘ † పారంపరీతమం, బవియునే శశిమాళి † యండఁగాక

బహుపూర్వభవభవా † పద్మార్ధిఁగడతురే, నగచాపకారుణ్య † నొకఁగాక

దుర్భరదారిద్ర్య † దుఃఖాగ్నియూరునే, శివకృపారసవృష్టి † సిద్ధిఁగాక

గీ॥ జన్మమృత్యు జరాఘాధి † సమధికార్తి, జాలనిర్వాపణాఘ † మోక్షప్రశస్త

భాగ్యరమచెందునే! † శిశిపాస్తి లేక, ఎట్టివానికినేని మహేంద్ర! † యరయు! 369

క॥ నాదోసంబులచే నిక, నేదేనియు జనిని మరల ♦ నేనెత్తిన నం
దేదుత మహేశుఁ డక్షయ, మై దై వాతెడు ప్రవత్తి ♦ నాదరువగుచున్. 360

వ. అని యిట్లు తన్ను లెక్కనేయక యుక్కుమిగిలి ధిక్కరించుచున్న యమ్ముని
కుమారుఁగాంచి కినుకమించి నముచిసూదనుం డిట్లనియె. 361

క॥ చల్లని మెల్లని నానుడు, లుల్లంబునఁ దలఁచి వరము ♦ లొంద కిటుల బల్
త్రుళ్ళి నను గడ్డివరకగఁ, బిల్లఁడ! చూచెదవె నీదు ♦ పెంపెదొ కనెదన్.

క॥ ఎవ్వం డా రుద్రుఁడు? వర, మెవ్వనిచే గొనఁదలంచి? ♦ తెచ్చట నుండుక?
దవ్వొకొ? దాపొకొ? దాఁవక, చివ్వునఁజెప్తుమన్నతఁడు ♦ చెలఁగుచుననియెన్.

— * కృతకేంద్రున కుపమన్యుఁడు శివుని గుఱించి చెప్పుట * —

ఉ॥ ఎవ్విభునిన్ బదార్థముగ ♦ నెంతరు లేదనుచుండు రట్టులే
యెవ్వనిఁ గంటిమంచు మఱి ♦ యెవ్వడు గన్గొనమంచు నెంతరో
యెవ్వని నొక్కనిన్ భవి నఁ నేకునిగాఁగఁ దలంచుచుండురో
యెవ్విభుఁ డీశ్వరుం డతఁడె ♦ యభ్యుదయంబు లొసంగు నాకికన్. 364

ఉ॥ ఎవ్వఁడు మోహసంతమన ♦ మెల్లను బాఁచఁగఁజేయు జ్యోతియా
నెవ్వని రూపెఱింగి మును ♦ లెవ్వడు దుఃఖము లొందఁబోవ రిం
కెవ్వని జ్ఞానవై భవము ♦ లెంచఁగ రాకయె మించియుండునో
యెవ్విభుఁ డవ్యయుండు విబుధాధిప! నాకిడు మేటిభద్రముల్. 365

ఉ॥ ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల ♦ నేవున భావనచేసి మించెనో
యెవ్వఁడు సర్వదేశముల ♦ నేకవిధంబుగ నిండియుండెనో
యెవ్వఁడు సర్వసంపదల ♦ నీగిజ్జాలునొ భక్త కోటికెం
దవ్వనజోదరాదిజన ♦ నావహుఁ డీశ్వరుఁ డిచ్చు నిష్ఠముల్. 366

చ॥ అవని జలంబు లగ్ని యని॥లాంబరముల్ బదియింద్రియంబులున్
సువిహితముల్ దదర్శములు ♦ శుద్ధమనంబును బుద్ధ్యహంకృతుల్
శివునిగఁ దత్త్వవేదులు వఁచింతురు నిన్నును నన్ను దృశ్య మీ
వివిధచరాచరావళిని ♦ వృత్రహరా! హరుఁగాఁగ నెంచుమా! 367

ఉ॥ యోగులు సాంఖ్యవాదులును ♦ యుక్తిగఁగొల్తురు లెక్కనేతురే
యోగివరేణ్యతేజమును ♦ నొప్పగ దిక్కులు కాల మర్కుతే
జోగరిమల్ గ్రహంబులును ♦ శోభిలుతారలు రాసు లేమహా
భాగుఁడొ యాతఁడె యరయు ♦ పాలకపాలకుఁ డెందు వాసవా! 368

గీ॥ ఊర్ధ్వరేతస్కుండై యుండి॥యువిద నెవ్వ, డర్థతనువున ధరియించి॥ యలరు నెవఁడ
చేటకువిల్తుం డెవనిచేతఁ॥జేటువడియె, నాతఁడె విను విశ్వక ♦ ల్యాణమూర్తి.

- గీ॥ ఎవనియైశ్వర్యమనమాన ధ మెవడుభూత, తతులతోఁ గ్రీడసేయు నితాంతమెవని
గణములతులబలైశ్వర్యః ఘనములగుచు, దర్శమునమించురుద్రుఁడాతంఁడెయరయు.
- క॥ వసువుల ధరించు నెవ్వఁడు, పనఁదగు నోషధుల కెవఁడు ధ ప్రభుఁడగు యోగీ
డ్విసరములు జ్ఞానకల త్రిద, శనమితి కర్మగతి నెవని ధ సంసేవించున్. 371
- గీ॥ వినుము క్షరమక్షరంబు నవిద్యవిద్య, ధర్మమును నధర్మమును గృతంబకృతము
నెవనిచేనేర్పడునతంఁడ యెఱుంగునర్వ, కారణముగాఁగ శక్ర! నిఁక్కంబుగాఁగ.
- గీ॥ తల్లిచేతను విని మది ధ నెల్ల లాఁతి, వేల్పులను నిచ్చుగింపక ధ వీడినాఁడ
వీరలిచ్చెడు వరములఁ వేడికొనుట, “కొఱవితోడుతఁదలగోఁడి ధ కొనుట”గాదె?
- క॥ పిడివాద మేల దడవెదు, వెడలుము ఘోషముఁ దొఱంగి ధ వృత్రహరా! నీ
వెడఁగుబిభీషికలకు నే, జడియుదునని తలఁప కెపుడు ధ స్వాంతములోనన్.
- క॥ హరియును విరించి నీవును, సుర లసురులు సర్వసిద్ధ ధ చూడామణు లా
హరునేఁ బరమునిగాఁ జెపు, దురు నితరం బతనికన్న ధ దొడ్డయుఁ గలఁడే!
- క॥ లాఁతుల హేతువులను బురు, హూతా! నుడువంగనేల? ధ యుత్సృకమతి నా
భూతేశ్వరలింగంబును, నాతురులై కొల్తు రరయు ధ మఖిలనుపర్వల్.
- క॥ మఱి యింక నొక్కనిలింగము, ధరలో నెవఁడేనిఁ గొలువఁ ధ దలఁచినటులు నీ
వెఱుంగుదువె? చెప్పు మెపుడేన్, జరకాలముక్తింద వినినఁ ధ జిత్తంబలరన్.
- క॥ ఎవ్వని లింగము బ్రహ్మయు, నవ్వనరుహనయనుఁ డీవు ధ నఖిలసురలు మేల్
నివ్వటిలఁ బూజసేతురొ, యవ్విభుఁ డధికుండుగాఁడె ధ యరయు మనమునన్.
- క॥ లేరు ప్రజలు పద్మాంకులు, లేరెఱఁ జక్రాంకజనులు ధ లేరెఱ వజ్ర
శ్రీరచితాంకులు జగమున, నారయు లింగాంకులును భగంకలు సర్వల్.
- క॥ విను శక్తిచేతఁ బాలఁతులు, కనఁగ భగంకలు మహేశః ధ ఘనతరలింగం
బునఁబురుషులు లింగాంకులు, ననువుగ గుఱుతోందఁబడుదురరయవె మఘవా?
- క॥ ఇప్పగిది శాంకరప్రజ, నెప్పుడు గనుచుండియును శివేతరు నెవఁడేన్
జెప్పినచోఁ గారణమని, యెప్పుదురే? యట్టి దుర్జనోక్తుల విజ్ఞల్. 381
- క॥ ఈశ్వరుఁడే పుంలింగం, బీశ్వరి స్త్రీలింగ మెందు ధ నిరువురచే నీ
విశ్వము వ్యాప్తంబగుచు న, నశ్వరముగఁ దేజరిల్లు ధ నాదిత్యవతీ! 382
- ఉ॥ కావున దేవరాజ! యింకఁ ధ గర్జము మానినపల్కుఁ బల్కుబో
కీవిపు డేగు ముండు మిట ధ నిష్ఠముచొప్పున నేను శ్రీమహా
దేవునె గొల్తు నాతఁ డిడు ధ దివ్యవరంబును లేక శాపమేన్
దేవురుగొట్టునై యితర ధ దేవుల వేడను గాంక్షితంబులన్. 383

మ॥ అనుడున్ మానక కిన్క నేదొ నుడి జంభారాతి వల్కుంగఁబోఁ
గని యమ్మానికుమారుఁ డీ కుటిలుఁ డింకన్ బోవఁ డెబ్బంగి నీ
తనిఁ దప్పించుకొనంగఁజాలుదును భక్తప్రీతుఁడౌ శర్వుఁ డిం
కను నాపైనిఁ బ్రసాదమున్ సలుపఁ డీ కష్టంబు నెట్లేదెదఁ.

385

—* ఉపమన్యుని మెచ్చి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట *—

క॥ అని యంత నఘోరాస్త్రము, మనమున యోజించుచుండ క మంజుశ ఖేరీ
ధ్వనులును కాహళమురజా, ధ్వనులును విననయ్యె చదలుధవళంబయ్యెన్. 386
వ. వెఱంగుపడి దిక్కులు సూచుచున్నంత నై రావతగజంబుతో నాఖండలుం డద్దు
శ్శుండై యుచ్చోట.

సీ॥ హంసరౌప్యందుకుంధారవిందబిసాళి, జువ్వాడు ధవళవర్ణంబుతోడ
వజ్రసారములు సువర్ణప్రభములు దీ, క్షృంబులై మించు శృంగములతోడ
విపులతరస్కంధ క విలసితంబును సురూ, పంబై యలరు నూపురంబుతోడ
రంగారు బంగారు క రామణీయకతఁ జె, న్నారెడు తొడవుల క తీరుతోడ
గీ॥ మహితమధుపింగళాక్షియు క గ్గంబుతోడ, లీలఁగ్రాలెడు మేల్ గంగ క డోలుతోడ
నింబుమీఱినకృష్ణపుచ్చంబుతోడఁ, దనరువృషభేంద్రమునుముని తనయుఁడుగ నె.

వ. అనంతరంబున.

సీ॥ ఆహిమగిరిఁబోలికనట్టి వృషంబెక్కి, యుమతోడ మురియుచునున్నవానిఁ
బున్నమచందురుఁబోలి తాఁజల్లని, వెన్నెలగురియుచు క వెలయువాని
వేయిసూర్యులఁబోలి క విశ్వంబులెల్లను, గాంతల నిండార క గవ్వవానిఁ
బ్రళయానలము భంగి క బటుతరతేజంబు, లొక్కుమృడిగఁ గుప్పించున్నవాని

గీ॥ శివునిఁ బాడఁగాంచి యుద్విగ్న క చిత్తమునను
మరల నిదియేమొ యని యనుమానమొంది
యంతనే సౌమ్యుడై విధూమాగ్నిపోల్కి
మెఱయు గౌరీశ్వరుని గాంచె క హరుసమునను.

390

ఉ॥ తెల్లని యంబరంబులును క దెల్లని బూదియుఁ దెల్లగందమున్
దెల్లని పుష్పహారములు క దెల్లని జందెము దెల్లనౌ సగల్
దెల్లనిదౌ ధ్వజంబు గఱు క దెల్లనిదౌ యెడ లష్టబాహువుల్
నల్లని కంఠమున్ దీనయనంబులు రంజలు శర్వుఁ గన్నానెన్.

391

ఉ॥ ఈ నుడి నిశ్చితంబనుచు ♦ నెంచుము నీ మదిలో నొకించు కీ
శానుని సర్వదివ్యగణాశాసను నిందయొనర్చి తీయెడన్
గానక వేదపుంజముల ♦ గానక నార్హపథంబుఁ గన్నులన్
గానక శార్వవైభవము ♦ గల్లరి యల్లరి మాని విన్మిళన్. 350

క॥ పశుపతినుడి నవుదును నేను శచీపతి పురువునే ననోకహమునునే
పశుపతిభిన్నోక్తికి నా, వశమగుఁ ద్రైలోక్యలక్ష్మి ♦ బాయుదు నవుడే.

క॥ హరచరణనలినసేవా, నిరతి నమరు పుల్కనునిజ ♦ నిక బడయుదు నా
హరుభక్తినిఁగొనని పురం,దరు జన్మముఁగాని యెపుడు ♦ దాల్చును వినుమా!

క॥ చాలున్ జాలును వేటగు, నాలాపము లొందనేల ♦ యన్యకథల నే
వేశను ఊణార్థమేనియు, గాలహరుని భజనవిడక ♦ గడపు జనునకున్. 353

క॥ ఒకధిన మర్ధదినము నే, నొకఁడు ముహూర్తంబునేని ♦ నొకక్షణమేన్న
మృకమైనభక్తి యొనరదు, సకలేశుననుగ్రహంబు ♦ సమకూరనిచోన్. 354

క॥ కృమినేనియు లేక పతం, గమునేనియు నట్లుకాక ♦ కడునేవపు శ్వా
నమునేని యగుదు శివునుడి, నమరప్రాభవమునొల్ల ♦ నన్యుల నుడులన్. 355

ఉ॥ నాకముగాని నీయమర ♦ నాయకపీఠముగాని యల్లనా
లీకభవాధిపత్యమును ♦ లేక నిరంజనమాపదంబుగా
నీ కరమొప్పకోర్కుల ననేకములన్ విడనాడి పేర్చిమై
శ్రీకరుణాఘోషా శివుని ♦ సేవకవృత్తిని గోరెడజూచు. 356

క॥ ఎంతవఱ కిందురేఖా, కాంతజటాజూటు డద్రు ♦ కన్యాచేతః
కాంత్రుడు మెచ్చుడో యంతకు, గాంత్రు జరామరణజన్మ ♦ ఘనదుఃఖములన్.

చ॥ రవిశశిపావకగ్రహవిరాజితదీప్తులఁ గప్పు దీప్తివై
భవములమించువాని నిరపాయమహామహిమంబువాని నీ
భవనకదంబసారమయి ♦ పొల్చెడు నొక్కని రుద్రు నాద్యు ను
ద్భవనిధనంబులన్ గనని ♦ బల్లిదుఁగొల్వక శాంతి యబ్బునే? 357

సీ॥ ఘనమోహనీహర ♦ గతులడంగునె శివా, ర్కమహారుచి ప్రసారమునఁగాక
ప్రబలనైకవిధాను ♦ పారంపరీతమం, బవియునే శిశిమాళి ♦ యండఁగాక
బహుపూర్వభవభవా ♦ పద్వార్ధిఁగడతురే, నగచాపకారుణ్య ♦ నొకఁగాక
దుర్భరదారిద్ర్య ♦ దుఃఖాగ్నియూరునే, శివకృపారసవృష్టి ♦ సిద్ధిఁగాక

గీ॥ జన్మమృత్యు జరావ్యాధి ♦ సమధికార్తి, జాలనిర్వాపణాధ్య ♦ మోక్షప్రశస్త
భాగ్యరమచెందునే ♦ శివోపాస్తి లేక, ఎట్టివానికినేని మహేంద్ర! యరయు! 359

క॥ నాదోసంబులచే నిక, నేదేనియు జనిని మరల ♦ నేనెత్తిన నం
దేదుత మహేశుఁ డక్షయ, మై దై వాతెడు ప్రవత్తి ♦ నాదరువగుచున్. 360

వ. అని యిట్లు తన్ను లెక్కసేయక యుక్కుమిగిలి ధిక్కరించుచున్న యమ్ముని
కుమారుఁగాంచి కినుకమించి నముచిసూదనుం డిట్లనియె. 361

క॥ చల్లని మెల్లని నానుడు, లుల్లంబునఁ దలఁచి వరము ♦ లొంద కిటుల బల్
త్రుళ్ళి నను గడ్డివరకగఁ, బిల్లఁడ! చూచెదవె నీదు ♦ పెంపెదొ కనెదన్.

క॥ ఎవ్వం డా రుద్రుఁడు? వర, మెవ్వనిచే గొనఁదలంచి? ♦ తెచ్చట నుండున్?
దవ్వొకొ? దాపొకొ? దాఁవక, చివ్వునఁజెపుమన్ననతఁడు ♦ చెలఁగుచుననియెన్.

— * కృతకేంద్రున కుపమన్యుఁడు శివుని గుఱించి చెప్పుట * —

ఉ॥ ఎవ్విభునిన్ బదార్థముగ ♦ నెంతరు లేదనుచుండు రట్టులే
యెవ్వనిఁ గంటిమంచు మఱి ♦ యెప్పుడు గన్దొనమంచు నెంతరో
యెవ్వని నొక్కనిన్ భువి న♦ నేకునిగాఁగఁ దలంచుచుండురో
యెవ్విభుఁ డీశ్వరుం డతఁడె ♦ యభ్యుదయంబు లొసంగు నాకికన్. 364

ఉ॥ ఎవ్వఁడు మోహసంతమన ♦ మెల్లను బాఁవఁగఁజేయు జ్యోతియా
నెవ్వని రూపెఱింగి మును ♦ లెప్పుడు దుఃఖము లొందఁబోవ రిం
కెవ్వని జ్ఞానవై భవము ♦ లెంచఁగ రాకయె మించియుండునో
యెవ్విభుఁ డవ్యయుండు విబుధాధిప! నాకిడు మేటిభద్రముల్. 365

ఉ॥ ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల ♦ నేవున భావనచేసి మించెనో
యెవ్వఁడు సర్వదేశముల ♦ నేకవిధంబుగ నిండియుండెనో
యెవ్వఁడు సర్వసంపదల ♦ నీగికిజాలునో భక్తకోటికెం
దవ్వనజోదరాదిజన ♦ నావహుఁ డీశ్వరుఁ డిచ్చు నిష్ఠముల్. 366

చ॥ అవని జలంబు లగ్గి యనిలాంబరముల్ బదియిందియంబులున్
సువిహితముల్ దదర్శములు ♦ శుద్ధమనంబును బుద్ధ్యహంకృతుల్
శివునిగఁ దత్త్వవేదులు వశించితురు నిన్నును నన్ను దృశ్య మీ
వివిధచరాచరావళిని ♦ వృత్రహారా! హరుఁగాఁగ నెంచుమా! 367

ఉ॥ యోగులు సాంఖ్యవాదులును ♦ యుక్తిగఁగొల్తురు లెక్కసేతురే
యోగివరేణ్యతేజమును ♦ నొప్పుగ దిక్కులు కాల మర్కుతే
జోగరిమల్ గ్రహంబులును ♦ శోభిలుతారలు రాసు లేమహా
భాగుఁడో యాతఁడే యరయు ♦ పాలకపాలకుఁ డెందు వాసవా! 368

గీ॥ ఊర్ధ్వరేతస్కుండై యుండియువిద నెప్పు, డర్ధతనువున ధరియించి
చెఱకువిల్తుం డెవనిచేతఁజేటువడియె, నాతఁడే విను విశ్వక ♦ ల్యాణమూర్తి.

- గీ॥ ఎవనియైశ్వర్యమనమాన ♦ మెవడుభూత, తతులతోఁ గ్రీడసేయు నితాంతమెవని
గణములతులబలైశ్వర్యః ఘనములగుచు, దర్శమునమించురుద్రుడా ♦ తండ్రయరయు.
- క॥ వసువుల ధరించు నెవ్వడు, పసదగు నోషధుల కెవడు ♦ ప్రభుడగు యోగీ
డ్విసరములు జ్ఞానకల త్రిద, శనమితి కర్మగతి నెవని ♦ సంసేవించున్. 371
- గీ॥ వినుము క్షరమక్షరంబు నవీద్యవిద్య, ధర్మమును నధర్మమును గృతంబకృతము
నెవనిచేసేర్పడునతండ ♦ యెఱుంగునర్వ, కారణముగాఁగ శక్తి! నిష్కంబుగాఁగ.
- గీ॥ తల్లిచేతను విని మది ♦ నెల్ల లాఁతి, వేల్పులను నిచ్చగింపక ♦ వీడినాడ
వీరలిచ్చెడు వరముల ♦ వేడికొనుట, “కొఱవితోడుతదలగోకి ♦ కొనుట”గాదె?
- క॥ పిడివాద మేల దడవెదు, వెడలుము ఘోషముఁ దొఱంగి ♦ వృత్రహారా! నీ
వెడఁగుబిభీషికలకు నే, జడియుదునని తలఁప కెపుడు ♦ స్వాంతములోనన్.
- క॥ హరియును విరించి నీవును, సుర లసురులు సర్వసిద్ధ ♦ చూడామణు లా
హరునేఁ బరమునిగాఁ జెపు, దురు నితరం బతనికన్న ♦ దొడ్డయుఁ గలఁడే!
- క॥ లాఁతుల హేతువులను బురు, హూతా! నుడువంగనేల? ♦ యుత్సుకమతి నా
భూతేశ్వరలింగంబును, నాతురులై కొల్తు రరయు ♦ మఖలనుపర్వల్.
- క॥ మఱి యింక నొక్కనిలింగము, ధరలో నెవఁడేనిఁ గొలువఁ ♦ దలఁచినటులు నీ
వెఱుంగుదువె! చెప్ప మెపుడేన్, జరకాలముక్తింద వినినఁ ♦ జిత్తంబలరన్.
- క॥ ఎవ్వని లింగము బ్రహ్మయు, నవ్వనరుహనయనుఁ డీవు ♦ నఖలసురలు మేల్
నివ్వటిలఁ బూజసేతురొ, యవ్విభుఁ డధికుండుగాఁడె ♦ యరయు మనమునన్.
- క॥ లేరు ప్రజలు పద్మాంకులు, లేరెటఁ జక్రాంకజనులు ♦ లేరెట వజ్ర
శ్రీరచితాంకులు జగమున, నారయు లింగాంకులును భగంకలు సర్వల్.
- క॥ విను శక్తిచేతఁ బాలతులు, కనఁగ భగంకలు మహేశః ఘనతరలింగం
బునఁబురుషులు లింగాంకులు, ననువుగ గుఱుతోందఁబడుదురరయవె మఘవా?
- క॥ ఇప్పగిది శాంకరప్రజ, నెప్పుడు గనుచుండియును శివేతరు నెవఁడేన్
జెప్పినచోఁ గారణమని, యెప్పుడురే! యట్టి దుర్జనోక్తుల విజ్ఞల్. 381
- క॥ ఈశ్వరుడే పుంలింగం, బీశ్వరి స్త్రీలింగ మెందు ♦ నిరువురచే నీ
విశ్వము వ్యాప్తంబగుచు న, నశ్వరముగఁ దేజరిల్లు ♦ నాదిత్యపతీ! 382
- ఉ॥ కావున దేవరాజ! యింకఁ ♦ గర్జము మానినవల్కుఁ బల్కుబో
కీవిపు డేగు ముండు మిట ♦ నిష్ఠముచొప్పున నేను శ్రీమహా
దేవునె గొల్తు నాతఁ డిడు ♦ దివ్యవరంబును లేక శాపమేన్
దేవరుగొట్టునై యితర ♦ దేవుల వేడను గాంక్షితంబులన్. 383

మ॥ అనుడున్ మానక కిన్క నేదొ నుడి జంభారాతి వల్కంగఁబోఁ
గని యహ్మానికుమారుఁ డీ కుటిలుఁ డింకన్ బోవఁ డెట్లుంగి నీ
తనిఁ దప్పించుకొనంగఁజాలుదును భక్తప్రీతుఁడౌ శర్వుఁ డిం
కను నాపైనిఁ బ్రసాదమున్ సలుపఁ డీ † కష్టంబు నెట్లీఁదెదన్.

385

—* ఉపమన్యుని మెచ్చి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట *—

క॥ అని యంత సఘోరాస్త్రము, మనమున యోజించుచుండ † మంజుశఠేరి
ధ్వనులును కాహళమురజా, ధ్వనులును విననయ్యె చదలుఁధవళంబయ్యెన్. 386
వ. వెఱుగుపడి దిక్కులు సూచుచున్నంత నై రావతగజంబుతో నాఖండలుం డద్దు
శ్శుండై యచ్చోట.

సీ॥ హంసరౌప్యందుకుంఁదారవిందబిసాళి, అవ్వాడు ధవళవర్ణంబుతోడ
వజ్రసారములు సువర్ణప్రభములు దీ, క్షణంబులై మించు శృంగములతోడ
విపులతరస్కంధ † విలసితంబును సురూ, పంబై యలరు సూపురంబుతోడ
రంగారు బంగారు † రామణీయకతఁ జె, న్నారెడు తోడవుల † తీరుతోడ
గీ॥ మహితమధుపింగళాక్షియు † గ్గంబుతోడ, లీలఁగ్రాలెడుమేల్ గంగ † డోలుతోడ
నింబుమీఱినకృష్ణపుఁచ్చంబుతోడఁ, దనరువృషభేంద్రమునుముని † తనయుఁడుగ నె.
వ. అనంతరంబున.

సీ॥ ఆహిమగిరిఁబోలితనట్టి వృషంబెక్కి, యుమతోడ మురియుచునున్నవానిఁ
బున్నమచందురుఁబోలి తాఁజల్లని, వెన్నెలగురియుచు † వెలయువాని
వేయిసూర్యులఁబోలి † విశ్వంబులెల్లను, గాంతుల నిండారఁ † గవ్వవానిఁ
బ్రళయనలము భంగి † బటుతరతేజంబు, లొక్కుమృడిగఁ గువ్వఁచున్నవాని

గీ॥ శివునిఁ బొడఁగాంచి యుద్విగ్న † చిత్తమునను
మరల నిదియేమొ యని యనుమానమొంది
యంతనే సౌమ్యుడై విధూమాగ్నిపోల్కి
మెఱయు గౌరీశ్వరుని గాంచె † హరుసమునను.

390

ఉ॥ తెల్లని యంబరంబులును † దెల్లని బూదియుఁ దెల్లగండమున్
దెల్లని పుష్పహారములు † దెల్లని జందెము దెల్లనౌ సగల్
దెల్లనిదౌ ధ్వజంబు గడు † దెల్లనిదౌ యెడ లష్టబాహుపుల్
నల్లని కంఠమున్ దీనియనంబులు రంజిలు శర్వుఁ గన్గొనెన్.

391

సీ॥ పల్లజడలలోనఁ ♦ బద్మకోరకమట్లు, బాలేందు శకలంబు ♦ పరిధవిల్లు
తే॥ తాగ్నులట్లు దే॥ దీప్యమానములైన, మూడునేత్రములు వి॥ స్ఫూర్తిరీబాదల
బంగారురంగారు ♦ పద్మహారంబులు, వసుధకెల్లను సౌరభంబు నొసఁగ
తకథోంధిమింధిమిధంధణా యనుచు మ, స్తమున గంగమ్మ నృ॥ త్తంబుసలువఁ

గీ॥ దనకు సరిదూఁగు బలమొప్పి ♦ దట్టులైన
యనుచరశ్రేష్ఠులెల్లడ ♦ ననుసరింప
మూర్తిమంతంబులగు నస్త్ర ♦ ములను గొలువ
నెదురఁ గన్పడె మునికి స॥ ర్వేశ్వరుండు.

392

సీ॥ ఇంద్రాయుధముడాలు ♦ నీసడించుపినాక, మనియెడు సప్తశ్రీ॥ రాహిధనువు
అఱనిముసములోన ♦ నఖిలజగములకు, సున్నజుట్టించు పాశుపతమస్త్ర
మవనినెల్లను రజం॥ బగునట్లు లొనరింపఁ, జాలినయట్టి త్రి॥ శూలవరము
సర్వశూరావళి ♦ సంహారకంబయి, భవ్యకీర్తిదనర్చు. ♦ పరశురాజ

గీ॥ మితర సాధనములును న ♦ నేకవిధము
లగుచు నష్టాదశభుజంబు ♦ లందు నమర
దిక్కురులతూఁగు మాన్పించు ♦ దివ్యడమరు
కార్యటులుమ్రోయఁ గన్పడె ♦ హరుండు మునికి.

393

మ॥ కుడిప్రక్కఁ బరమేష్ఠి హంసమువయిన్ ♦ గూర్చుండి సేవింపఁగా
నెడమన్ బన్నగవైరి నెక్కొని హృషీ ♦ కేశుండునుగ్ గొల్వఁగా
నడుమన్ శ్రీజగదంబ కట్టెదుర ఘం ♦ టాశక్తులదాల్చి స్కం
దుండు నెమ్మిగ్ భజియింప దంతిముఖుండుగ్ ♦ దోడ్తోడ రాణింపఁగా.

394

క॥ రెండవ శంకరుఁ డనఁగా, నిండగుసిరిఁ దనరునంది ♦ నేరువుమీఱగ్
మెండగు త్రిశూలమును గొని, దండిగ నలుగడలఁ గనుచుఁ ♦ దాఁజరియింపగ్.

మ॥ అల స్వాయంభువముఖ్యులౌ మనువు లా॥ యంభోజజన్మాదులుగ్
విలసన్మౌనివతంసులౌ భృగుముఖుల్ ♦ వృత్రాసురఘ్నాది ది
వ్యులు భూతప్రమథాళి మాతృకలునుగ్ ♦ భూతేశ్వరుగ్ జుట్టి పె
క్కులు స్తోత్రంబు లొనర్చుచుండిరి కడుగ్ ♦ గోలాహలంబౌప్పఁగా.

396

క॥ హరి యగ్రసామముక్కులఁ, బరమేష్ఠిరథంతరమునఁ ♦ బాకారి మహా
త్తరశతరుద్రీయంబున, హరునిగ్ స్తుతిఁజేయుచుండి ♦ రవ్యగ్రిమతిగ్.

397

క॥ పరిధిసార్కునివలె ని, ర్జరమధ్య వెలుంగు సాంబశంకరుఁ గని సం
ఃబరమొంది ముఖితస్సూర్యుఁ డు, ధరఁ జాగిలఁబడి యొనర్చె ♦ స్తవ మిప్పగిదిగ్.

—* ఉపమన్యుడు శివుని స్తుతించుట *—

- సీ॥ దేవదేవ! మహానుభావ! యవిష్ణేయ, విగ్రహ! దేవేంద్ర! వేషధారి!
ఆదిత్యలోచన! ♦ ఆదిత్యవక్త్ర! యా, దిత్యబింబగత యాదిత్యవర్ణ!
నారీనరశరీర! ♦ నాగహరగ్రీవ! , సర్వార్థభంజన! ♦ సాంఖ్యగమ్య!
యోగిపూజిత! యచింత్యోదంతదర్శయ! , సర్వవర్ణోజ్జ్వల! ♦ సౌమ్యమూర్తి!
గీ॥ కృష్ణపింగళ! సోమ! యగ్నిముఖనేత్ర! , చంద్రసాహస్రలోచన! ♦ సౌమ్యవదన!
చారుమణిమయమకుటకేయూరధారి! , నందనములొనరించెద ♦ వరద! నీకు.
- క॥ లోకోత్పత్తిస్థితివిల, యాకర! కందర్పదర్ప ♦ హర! కాలహరా!
నాకారిపురహరా! నా, శీకోద్భవశీర్షహర! గొలిచెద మది నినున్. 399
- కవిరాజ } పవనరయోన్నతిభాసుర! భూరిప! ♦ భంజనరూపవి ♦ భాస్వర! చి
విరాజితము } ద్భవన! చిదాత్మక! ♦ పాలితవిష్టవ! ♦ భక్తజనార్థివి ♦ భంగకరా!
భవ! కరుణాకర! ♦ పాలక! యంధకభంజక! దుర్భవభంజక! శ్రీ
శివ శివ శంకర! ♦ శ్రీకర! జోతలఁజేసెదఁ బ్రేముడిఁ జేకొనుమా!
- సీ॥ సురలయెడను నీ వజ్రాడవు రుద్రుల నీల, లోహితుండవు నీవ ♦ లోలహృదయ!
ఆదిత్యులందుఁ బద్మాక్షుండ వగు దీవు, వసువులయందుఁ బావకుండ వీవు
అలమరుత్తుల హరిహాయుడవు జక్కుల, యందుఁ గుబేరుండ ♦ వయ్య నీవు
సాంఖ్యమునన్ బురుషప్రతీతుండవు, నఖిలభూతములందు ♦ నాత్మ వీవు
- గీ॥ గ్రహసముచ్చయమందు భాస్కరుడవీవు, ఋషివితానమున వశిష్ఠఁ ఋషివి నీవు
చుక్కలందును జాబిల్లి ♦ వక్కడలులఁ, బాలకడలివి లోకైక ♦ పాలనీవు! 401
- ఉ॥ కొండలలోన మేరువువు ♦ గొప్పగుయోగుల శంకరుండ వీ
వండజరాజియందు విన ♦ తాత్మజమూర్తివి పాములం దనం
తుండవు గ్రామ్యజంతుతతి ♦ దొడ్డ వృషంబవు వర్ణకోటి వి
పుండవు బాఁవలందునను ♦ పొల్చెద వీశ్వర! దీక్షితుండవై. 402
- క॥ శ్రుతులందు సామవేదము, వతులయజుర్మంత్రతుల ♦ హవశించులస
చ్ఛతరుద్రీయంబవు పితృతతి వై వస్వతుండ వీవు ♦ దాక్షిణ్యనిధీ! 403
- క॥ వసమృగముల సింగమవై, యనువగు నాశ్రమముల గృ ♦ హస్తాశ్రమివై
ఘనగతుల మోక్షమవై, యనిశము రాణించుచుందు ♦ వసద్భృతేజా! 404
- మ॥ పరమేష్ఠి నిజదక్షిణాంగమున విశ్వసృష్టబుట్టించి శ్రీ
ధరు వామాంగమున జగస్థితికి సంధానించి యాపై నెడ
హరణంబు బొనరింప రుద్రునటులే ♦ యావిర్భవింపంగఁ జే
సి రహిన్ జత్రముఁ జూచుచుందువు జగత్ప్రేవ్యా! కృపాంభోనిధీ! 405

చ॥ ఎఱుంగక నీమహేంద్రతను ♦ వెగ్గులుపల్కితి మొక్కుకుంటి నీ
చరణసరోరుహంబులకు ♦ జక్కగఁ బాద్యమొసంగ నైతి నా
దరమున మత్మతంబు దురితంబు నడంపు ఊమింపుమింపునన్
వరద! కృపాకరా! పృణతవత్సల! భక్తుడ జోతచేసెదన్.

306

క॥ అని యడుగులపై వ్రాలిన, మునితనయుని గుచ్చియెత్తి ♦ మోదమున శిర
స్సునఁ జేయిడి మృదుమధురవ, చనములతో నిట్టులనియె ♦ సాంత్యమొప్పన్.

చ॥ మది ముదమొందినాడ నుప ♦ మన్యుమునీశ్వర ! భక్తవర్య ! నీ
కుదురగుభక్తిఁ గన్గొనఁగ ♦ గొప్పగ నిట్లు పరీక్షచేసితిన్
జెదరదు నీకు భక్తి యింక ♦ జెందుము సిద్ధులఁ గోరుకొమ్ము నీ
విదియదియంచుఁ గొంకక యభీష్టచరంబుల నిత్తు వేడుకన్.

408

వ. అనునంత నుపమన్యుండు.

ఉ॥ ఇప్పుడె పుట్టినాడ జగదీశ్వర ! జన్మముభాగ్యమొందె నీ
గొప్పసురల్ మునుల్ ఋషులు ♦ గోరి భజించిననైన దర్శనం
బెప్పు డొసంగనట్టి పరమేశుడ విష్ణులు దర్శనంబు నా
కిప్పు డొసంగి యాదరము ♦ నిచ్చితి వింతకు నెక్కు డున్నదే.

409

గీ॥ వరమునకు నేనుదగియున్న ♦ వరద ! నీదు, భక్తినిడు మఖిలజ్ఞత్వ ♦ భాగ్యమిమ్ము
బంధువులతోడక్షీరాన్నభక్షణంబు, నొసఁగుమాయాశ్రమముననీ ♦ వుండు మెపుడు

— * శివుడు ఉపమన్యునకు వరంబు లిచ్చుట * —

వ. అనుటయు మహేశ్వరుండు.

సీ॥ ముదిమి దెవుల్ మృతిమున్నగునవిలేక, నిత్యయావనముతో ♦ నెగడుచుండు
యశముతేజమునుది ♦ వ్యజ్ఞానమునుజెంది, ఋషులందుఁబెంపాన ♦ హిల్లదనరు
మాచారమును గుణాధ్యతయు సర్వజ్ఞత, ప్రియదర్శనత్వంబు ♦ పెంపుజెందు
మమృతసంయుతము క్షీరాన్నంబుఁ గుడువఁగ, పాలసంద్రింబు నీపజ్జనుండు

గీ॥ బంధువులతోడఁబుడమిఁగ ♦ ల్పంబుమెలఁగి, నన్నుజేరఁగవత్తు వానందమునను
అక్షయంబగు నీవంశ ♦ మలరుదు రిల, బందుగులు నీకు నాయందుభక్తియమరు.

క॥ నీయాశ్రమమున లింగము, నై యుండెద నెల్లకాల ♦ మామోదమునన్
డాయదు నిపుడచ్చొటికి, జేయుదు నీకెప్పు మేలు ♦ సేకుఁగ బుత్త్రా!

412

క॥ పెంతువు నాభక్తిని గా, వింతువు కృష్ణాదులకు భువి మద్గీర్తన్
మింతువు సర్వోన్నతి బో, ధింతువు పాశుపతత్వ ♦ దీవ్యధరిమన్.

413

గీ॥ అనినుడివి పాదుకద్వయి ♦ నమ్మునీందు, నకునొసఁగి బుజ్జగించి పినాకధరుడు
సూర్యకోటిసమప్రభాశోభితుండు, తనదుగణములతోడ నంతర్ధిజెందె.

414

వ. అంత మునీశ్వరుం డత్యంతసంతృప్తుండై నృతసమాప్తి బాసరించి దివ్యతేజస్వియై తత్క్షణంబు తమ యాశ్రమంబుఁజేరి నిజజనసీపాదారవిందంబులకుఁ బునఃపున ర్వందనంబు లొనరించి శివప్రసాదం బాద్యంతంబుఁ దెలిపిన నామహాసాధ్వీయు నమితానందంబునొంది కుమారు నభినందించె. శివానుగ్రహంబున నవ్వారల కఖండధనధాన్యసమృద్ధియు క్షీరసాగరప్రాప్తియుఁ గలుగ బంధుజాలంబుతో నిత్యంబు క్షీరాన్నభక్షణం బొనరించుచు నీశ్వరు సేవించుచు సుఖంబుండి రీ పావన చరిత్రం బెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారలు మనీషీతార్థంబు లొందుదు రిక్కఁ గిరాతేశ్వరలీల నెఱింగింతు వినుం డని నూతుండు మునుల కిట్లనియె.

—* కిరాతేశ్వరలీల ఆర్జునాస్త్రప్రాప్తికథ *—

ఉ॥ కౌరవనాథుఁడా శకుని ♦ కైతవమొప్పిన జూదమందు బల్
ధీరులు శూరులై కడిది ♦ తేజాల మించిన పాండవేయుల
నేరిమి గెల్చి వారిసిరి ♦ నెట్టనఁజేకొనఁ జేసికొన్న య
తీరుపుఁబట్టి కానలకు ♦ దీనత నేగిరి పాండునందనల్.

415

ఉ॥ వారినిఁ జూడఁగా నటకు ♦ వారిజలోచనుడైన శౌరి బల్
పేరెముతోడ వచ్చి కని ♦ బిట్టుగ దుఃఖిలుచున్న దోవదిన్
ధీరులెయ్యయ్య బెన్వఁగలఁ ♦ దేకువమాలిన పాండుపుత్రుల
బేరిమి నూరడించి కడుఁ ♦ బెంపును నింపును గూర్చుచుండుడు.

416

ఆ॥ ధర్మతనయుడనియెఁ దామరసాక్ష! యె, ప్లేనియిడుములోర్చి ♦ యీసమయముఁ
దీర్చువారమవలఁ ♦ దెరువేదిగురుభీష్మ, కర్ణదోణనుతులఁ ♦ గడచుటకును.

417

క॥ రారాజు దుస్ససేనుఁడు, వారల తమ్ములును సింధు ♦ పతియును గడు దు
ర్వారబలదర్పణును లిక్క, వీరల నందఱ జయింప ♦ వీలగు నెట్లుల్.

418

చ॥ ఘటియును రాజసూయమున ♦ మారుతితోడను గీడితోడనున్
బరిభవమొందినట్టి జన ♦ పాలురు మత్సర మొంది యుద్ధతి
గురుపతిఁజేరి మీటి మముఁ ♦ గూల్పఁదలంచుచు నున్నవారు దు
ర్భరమగు వీరినందఱ దుఃఖంబున నోర్వఁగఁ బద్మలోచనా!

419

ఉ॥ ఏది యుపాయ మిందు మము ♦ నెట్లుల సాఁకఁదలంతువయ్య! దా
మోదర! నీవకాక మఱి ♦ యొక్కఁడు గల్గునె మాకు దిక్కు? నీ
వాదటఁ జిత్తమందుఁ గడు ♦ నారసి మేలగునట్టి మార్గమున్
గాదిలిప్రేమఁ దెల్పు మది ♦ గాటపుపూర్ణి నొనర్తు మిత్తఱిన్.

420

క॥ అనిన వనజాక్షుఁ డారసి, యనియెను ధర్మజునితోడ ♦ ననఘచరిత్రా!
మునివరుఁ డుపమన్యునిశా, సనమున నే శివుని గొలిచి ♦ శక్తులు గొంటిన్.

- చ॥ అభవుడు సంశ్రితార్తిహరుఁ ♦ డద్భుతశౌర్యదురంధరుం డన
ద్విభవహరుండు ♦ మూరికను ♦ విశ్వవిమోహనధీరుడైన య
వ్విభుని భజించి చేకొనుడు ♦ వెగ్గలమొప్ప సమస్తసంపదల్
రభసములేని మార్గ మిది ♦ రాజలలామ ! తలంచి చూడుమా ! 422
- గీ॥ పరమశివుని కృపాన్నతిఁ ♦ బడసి యేను, గడుచిరుదలైన రిపుల నుక్కుట వధించి
నాఁడఁ గల్పాణములఁజెందినాఁడ సుతుల, పరమతులఁగాంచినాఁడ నృపాలతిలక !

— * వ్యాసమహాముని పాండవులయొద్దకు వచ్చుట * —

- క॥ అనిచెప్పి వనజనేత్రుఁడు, చనియెను ద్వారకకు సంత ♦ సన్మునినాథుం
డనఘుండు గృష్ణద్యైవా.యనుండు ఘనుం డరుగుదెంచె ♦ నవ్వారిఁ గనన్ .
- ఉ॥ వచ్చిన మాని గన్గొని నృపాలురు చాల ముదంబుఁజెంది మేల్
హెచ్చినభక్తి సర్పనల ♦ నెంతయుఁజేసి సుయోధనుండు బల్
మచ్చరమొప్పఁగాఁ గడిది ♦ మాయపుజూదముఁ బన్ని గెల్చి రా
లచ్చినిఁజెంది కాన కిటులన్ దముఁబంచుటఁ జెప్పి రాఘ్రులై. 425
- క॥ మఱియున్ బాంచాలియుఁ దన, పరిభవమును దుస్ససేను ♦ పశుకృత్యమునున్
గురుపతియవినీతియు దు, ర్భరవేదనఁ జేయు కన్లు ♦ పరుషోక్తులనున్. 426
- క॥ ఎఱుగంగఁజెప్పి కడు వం, దురుచుండఁగ మానివరుడు ♦ దోనదిచింతన్
హరియించుచు బాండవులకుఁ, గరమనురాగముననోర్పుఁ ♦ గఱపుచుననియెన్ .
- ఉ॥ మీరలు చాలఁ గష్టములు ♦ మేకొనినన్ సుకృతార్థులై హితం
బారసి సత్యమున్ దొరఁగ ♦ రభ్యుదయంబగు మీకు నిట్టులే
ధారుణిలోన సజ్జనులు ♦ దద్దయు బ్రాణవిమోక్షమందునున్
మీఱరు ధర్మపుం దెరుపుమేరను ధీరమనీషులై పొరిన్ . 428
- క॥ కౌరవులును మీరును నా, కారయఁగా నొక్కభంగి ♦ యైనను ధర్మ
శ్రీరహిఁజెందుట మీయెడఁ, గూరిమి కరమలరుచుండు ♦ గుణరత్ననిధుల్ !
- వ. అనిసంత.
- ఆ॥ పాండవాగ్రజుండు ♦ పలికె మహాత్మా ! నీ, విందురా ముదంబుఁజెందె మనము
దీటిపోయె వగలు ♦ తెఱసిగా నికమీఁద, సర్వసంపదలు పొసంగఁగలవు.
- ఉ॥ దేవర ! పావనుండు వసు ♦ దేవసుతుం డల శౌరి యమృతహా
దేవు భజించినన్ రిపులఁ ♦ ద్రౌశ్యఁగఁజేయునటంచు నెక్కుడౌ
శ్రీవిలసిల్లు సంపదలఁ ♦ జెన్నెసలారఁగఁ నిచ్చునంచు స
ద్భావన్ముఖౌడఁ జెప్పి చనె ♦ భర్గుని నెల్లు భజించువారమో ? 431

చ॥ అనిన ఋషీందుర్ డిట్లనియె ♦ నద్దియె సౌఖ్యనిధానమా పథం
బనితరతుల్య మా హరు మహాహృన్మిగూర్చి తపంబొనర్ప నీ
యనుజుని గవ్వడిన్ బనుపు ♦ మాతడు ధీరుడు కార్యసిద్ధి వే
గనె పొనరించి వచ్చెడు నకల్పపచిత్త! యటుల్ పొనర్పమా! 432

క॥ మీరిటుల సల్పకున్నను, వైరులఁ జెనకంగలేరు ♦ వాస్తవ మిది య
క్కొరవనాథుడు పెక్కురు, శూరులసాయమును జెంది ♦ శోభిలుచుండెన్.

చ॥ అలఁతులఁ బోదురే గురుడు ♦ నభ్రాధునీతనుజుండు చివ్వలో
నలిగిన వీరి నోర్వఁగల ♦ యాజసికుం డెవఁ డల్లకర్ణుడుఁ
బలియుండు దోణిజుండు పరి ♦ పంధివిదారణధీరుఁ డట్టివా
రలగెలు పొందువారలె? పు ♦ రద్విషు సాయములేక పాండవుల్! 434

చ॥ పరమశివున్ దగన్ గొలువ ♦ భర్గుడు పాశుపతాస్త్రరాజ మా
దరమలరారఁగా నొసఁగు ♦ దాన, నుదగ్రవిరోధికోటులన్
దురమున లెక్కసేయకయె ♦ త్రుంచఁగఁజాలుదు రట్టులాట శం
కరుని భజింపఁబూనుడికఁ ♦ గర్జము నిర్వహిలున్ గుమారకుల్! 435

వ. అర్జునున్ జూచి

చ॥ చనుమిక నింద్రకీలమను ♦ శైలము జహ్నుసుతాతటంబునన్
బొనరు నటన్ వసించి తప ♦ మున్ సలుపంగఁ దలంపు శక్తివి
ద్యను జెపుదున్ మొదల్దొడరి ♦ దైవతనాయకు నాశ్రయింపుమా
ఘనుండిక నెట్టివిఘ్నములఁ ♦ గల్గఁగనీక తపంబు సాఁకెడుఁ.

క॥ అని నొడివిన వివ్వచ్చుండును సమ్మదమొంది నే నటులె సేతుఁ దపం
బనఘా! తపోవిధానం, బును నంత నెఱుంగఁజేయు ♦ పొందికమీఱన్. 437

గీ॥ అనుటయునతండు శక్తివి ♦ ద్యనునొసంగి, పార్థివేశసమర్చనా ♦ పద్ధతియును
దన్మహామంత్రములఁదెల్పి ♦ తఱలెనంత, నర్జునునిఁజెందెదేజశ్చ ♦ యంబులపుడు.

వ. అట్లు తేజంబు లొందినమీఁద

ఉ॥ తక్కిన పాండునందనులు ♦ ద్రౌపదియున్ గడు దివ్యదీప్తులన్
నెక్కిని మించు నర్జునుని ♦ నెట్లనఁ గల్గొని యుబ్బి వైరులన్
జక్కడఁగింతు మింకఁ గొనఁజాలుదు మేమె జయంబు రూఢిగా
నక్కఱకంత దేవుని మహాకరుణన్ గొని యస్త్రలాభముఁ.

క॥ అని సంతసించి యవ్వజ, యునిఁ బాయుట కాత్మఁ దలఁకుచుండిన నవ్వా
రిని గని కిరీటి యచిరంబున సిద్ధిని బడసి వత్తు ♦ పొలుపుగ నిటకున్. 440

గీ॥ సెలవొసఁగుఁడన్నఁబాండవుల్ ♦ చింతఁదక్కి, పోయివేగనె వరసిద్ధిఁ ♦ బొందిరమ్మ
నిరియటల్ కృష్ణ! శివమగునీకుఁబధము, శంకరుఁడుశంకరుండగు ♦ సంతతమ్ము.

—* అర్జునుఁడు తపస్సుకై యింద్రాక్షిలాద్రికి బోవుట *—

వ. అనుటయు సర్జునుం డన్నలగు యుధిష్ఠిర భీముల పదంబులకెఱఁగి కవలఁ గాఁగి
లించుకొని పాంచాలరాజసతక గారవించి పయనంబొనర్చి యుత్తరాభి
ముఖుండై సుశకునంబులఁ బరికించుచు నింద్రాక్షిలాద్రిఁజేరి యందు గంగాకూలంబున
నమరు సశోకవనిక బ్రవేశించి యొక సుస్థలంబు నాశ్రమంబు చేసికొని గురూక్త
ప్రకారంబుగ నింద్రియంబుల నిగ్రహించి నియతంబుగ గంగావగాహనంబొనర్చి
భస్మపుండ్రాంకితతనండై త్రికాలంబుఁ బార్థివలింగపూజనంబొనర్చుచు శక్రవిద్య
సనుష్ఠింపుచు మహేశ్వరున్ గొల్పుచుండె.

గీ॥ అంత శక్రుండు విజయునిఁ యాత్మమును బరీక్ష సేయఁగ బ్రహ్మచారియయి డాయ
సర్జునుఁడు తత్పదమ్ములఁయందు వాల్చి, యర్చనము సల్పినంత నాఁయమరవిభుఁడు.

క॥ తపసేటికి నొనరించెదు, విపులమతీ! యనినఁ గీడి ♦ విప్రోత్తమ! నే
రిపులను జయించి మాదా, యపు సిరిఁ గొననెంచి తపసు ♦ సర్వనొనర్తున్.

క॥ అని తెలిపిన నాతండును, ఘనతప మొనరించి పుడమిఁగాక్షింతురె? ము
క్తినిఁదక్క యొండు నిట్టుల, వినలే దెపుడేని యనుచు ♦ వికవిక నగుచున్.

క॥ కోరుము మోక్షము రాజ్యము, గోరకు వజ్రంబునిచ్చిఁకొందురె కాచం
బారసి యెవ్వండ్డేనియు, ధారుణిలో రాజతిలక! ♦ తలఁపు మిది మదిన్. 446

గీ॥ అనిన ఫల్గునుఁ డనియె ధరామరేంద్ర! నీవనిన వచనం బెంతనిక్కమైన
పదియునాల్గవయేట నేఁబగఱగెడపి, రాజ్య మగ్రజున కొనంగఁబ్రతినఁగొంటి.

క॥ అక్కతన రాజ్యకాంక్షన్, జిక్కితి నన నతఁడిదేటి ♦ చేష్ట యిపుడునే
నక్కతలువాసి మోక్షము, దక్కగొనుము గానిచో వృధాయగుఁ దపమున్.

గీ॥ అనిన గినుకొంది విజయుఁడా ♦ యగ్రకులునిఁ
గని యనియెఁ బామ్ము నీకేటి ♦ కనవసరపు
జోలి యన మానకతఁడు హెచ్చుగ వచింపఁ
జాలు మాటాడ కిఁకమీఁద ♦ శాస్త్రియగును.

449

క॥ అనినంత నమ్మహేంద్రుఁడు, తనయునిధీరమతి కాత్మఁదద్దయు ముదమున్
గొని యంతనె నిజరూపం, బనువుగ ధరియింపఁ గాంచి ♦ యర్జునుఁ డంతన్.

క॥ బిడియపడి యమ్మహేంద్రుని, యడుగులఁబడి యెంతయేని ♦ యభినుతిసేయన్
గడు మెచ్చి యనియె నాకే, శుఁడును గుడాకేశుతోడ ♦ సొంపుగ నిట్టుల్.

క॥ పర మడుగు మిచ్చెదను సత్వరము కుమారా! యనుడు నతం డంత సురే
శ్వర! శాత్రవవిజయము సే,కుఱజేయుము నాకటన్న ♦ గోత్రారియనున్.

ఉ॥ దోణుడు జాహ్నువీనుతుడు ♦ దోర్బలవిక్రముఁ డల్ల కర్ణుడుకా
దోణునుతుండు తావకవిరోధివశంబున నున్నవా రని
ద్రాణపరాక్రముల్ సమరదక్షులు వారల గెల్వఁ జెట్టి గీ
ర్వాణులు శూలపాణి యగు ♦ భర్గుఁ డొకండువినాగ ఫల్గునా!

453

ఉ॥ కాపున నీ వవశ్య మిఁక ♦ గవ్వడి! నెవ్వడిఁ గాలకాలునిన్
భావమునందు నెక్కిని తపం బొనరింపు మతండు సత్కృపా
శ్రీవిభవాంతరంగుఁడు విశిష్టుఁడు సర్వజగంబులందు నా
దేవుఁడు నీకొసంగు నిక ♦ దివ్యము పాశుపతాస్త్రరాజమున్.

454

గీ॥ దాన నీవిక సుకరంబుగా నితాంత, శూరులగు భీష్ముముఖ్యుల ♦ బీరమణచి
ధార్తరాష్ట్రులఁగడపి భద్రముగరాజ్యలక్ష్మిజేకొందువిందు జాలంబులేదు.

క॥ ఇక నామంత్రంబు జపిం,పకుము పినాకినె సతమ్ము ♦ భావములోఁ బా
యక సేవించుచునుండుము, సకలసుఖంబు లొనఁగూడు ♦ శర్వునికరుణన్.

క॥ అని నొడివి యంత సంక్రం, దనుఁడు నిజానుచరులను దనయనకున్ దో
డొనరించియుంచి క్రమ్మఱు, జనియెను స్వస్థానమునకు ♦ సమ్మదమొదవక.

గీ॥ అర్జునుండప్తు జనకుని ♦ యాజ్ఞతీరు, శంకరునిఁ బదిలముచేసి ♦ స్వాంతమందు
ఏకపాదమ్మునన్నిల్చి ♦ యేకనిష్ఠ, సలిపెఁ బంచాక్షరీమంత్రజపము రహిని.

గీ॥ అంతఁ గొన్నాళ్లు జరిగినయంతమోద, శంకరుండు దయన్ జెంది ♦ సవ్యసాచి
నించుకపరీక్షఁజేయఁగ ♦ నెంచియొక కి,రాత రాజాకృతినిజెంది ♦ రాణగదుర. 459

—* మూకొనురుఁడు సూకరాకారముతో పరుసునకుఁ గీడుసేయ వచ్చుట *—

గీ॥ పలువురుగిరాతులనుగూడిపాండవేయు, దరియుచుండగ నొకమూకఁడై త్యుండప్తు
ధార్తరాష్ట్రుని ప్రేరణఁదఱిసి సూక, రాశృతిన్ జెంది నర్జును ♦ సంతకమున. 460

క॥ కడురొదఁ జేయుచు నిటునటు, బుడిబుడిఁ దిరుగుచుఁగిరీటిఁ ♦ బాదువఁగ నుంకిం
చెడు చెడునిశాటుఁ గనుఁగొని, యెడఁదన్ యోజించె నప్పు ♦ డింద్రజుఁడిట్టుల్.

క॥ వీడెవ్వఁడొ రక్కసుఁడిట, బోడిగ నరుడెంచి నన్ను ♦ బాదువఁగనునటుల్
చూడఁగదోచెను మిన్నక, రాఁ డరివర్గంబులోని ♦ రక్కసి యితఁడొ. 462

క॥ పలువురు రక్కసులను సే, బాలియించితి వీడు వారి ♦ పొలఁకువ యగునో
ఖలుఁడగు దురోధనునకుఁ, జెలికాఁడై నన్నుబాదువఁ ♦ జేరెనొ యిట్టుల్.

గీ॥ ఎట్టులైనను సీతం డహితృఁడు నిజము, వీనిఁ గనుఁగొనఁ గలఁగెను॥ మానసంబు
అలరు మిత్రునిఁ జూచిన॥నంతరంగ, మరినిఁ గనుఁగొన వ్యాకులంబై తనర్పు.

గీ॥ కులము నాచార మెఱిగించుఁ డగుడువు నెఱుంగఁ

జేయు దేహంబు శుభ్రమును డ జెప్పు వచన
మట్లు స్నేహంబు నెఱిగించు డ నక్షియెందు
నిందు సందియ మొనర దొ డ క్రింతయేని.

465

క॥ ఆకృతిచేతను నడచే, జోకఁదనరు చెయిదిచేతఁ డ జూపులచేతన్

వాకులచే ముఖకలచే, లోకులు దెలియుదురు మనము॥లోని విధంబున్ .

466

వ. మఱియు లాఁతులఁ జూచునపుడు లోచనం బుజ్జ్వలంబును సరసంబును వక్రంబు
నారకకంబునునై నాల్గువిధంబుల నమరు.

467

గీ॥ చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ ను డ జ్జ్వలమయి తగుఁ

గొమరులన్ జూడ సరసమై డ కొమరుమిగులుఁ
గామినులఁ జూచినంత వ డ క్రమగుచుండుఁ
బగరఁగనఁగ నారకయై డ పరఁగు నక్షి.

468

వ. అట్లు కావున

క॥ వీనిన్ గనుఁగొనినంతనె, నానేందియరాజి గలఁగె డ నాకిక వీనిన్

బోసీకపట్టి చంపుటె, యహా నుచితపుఁదెఱుగు గురుని డ యాజ్ఞయు నిటులే.

వ. అని యిట్లు కృతనిశ్చయండై

గీ॥ గాండివము లాగి బాణమ్ము డ గదియఁ జేయు

చుండ నత్తఱిఁ బురశాస డ నుండు వరుని
పైఁ గలట్టికృపన్ మూక॥వధ నొనర్పఁ
గడఁగి యొనరించె నొకపాటి డ గర్జనంబు.

470

క॥ రోదనుల నిండి యా ధ్వని, భేదిల్లఁగఁజేసె నెంతో డ బిట్టుగ గిరులన్

మోదమ్మున నర్జునుఁ డా, నాదము విని విస్మయము మ॥నమ్మునఁగొనియున్.

గీ॥ ఇట్లు గంభీరమగు నాద॥మీశ్వరుండె, సలిపియుండు మఱొక్కండు డ సలువలేఁడు
శౌరియును బాదరాయణుం॥డారవీందు, పావకాక్షుని లీలలఁ డ బలుకలేదె ?

క॥ ఆశివుఁ గొలిచెడివారికి, లేశంబేనియును సేగి॥లే దఘకర్మా

వేళంబున నొకయెడ నా, వేళించిన నడఁగిపోవు డ విశ్వేశుకృపన్.

473

వ. మఱియు నవశ్యభోగ్యంబగు ప్రార్థనదుఃఖంబునుగూడ నప్పరమేశ్వరుండు గర్భ

ణించి యున్నాననం బొనర్పు.

474

గీ॥ విసము నమృతంబుఁ జేయును ♦ విసముఁజేయు
నమృతమును నిచ్చతోడ నా ♦ యమృతమూర్తి
సర్వమునకు సమర్థుడీ ♦ చందమెఱిగి
కొలిచి సిద్ధులఁ గొందురు ♦ ఘశలమతులు.

475

గీ॥ ఇట్టులనుకొనుచుండఁగ ♦ నీశ్వరుండు, దారసిలి యర్జునునిఁగావ ♦ దానవునివ
యొక్కశరంబే సెనంత నెఱియింద్రసుతుఁడు, కయిదువునుజూర్చెకపటసూక్తిరముమీఁద

—* కృతకకీరాతార్జునులు మాయాసూక్తిరముపై బాణంబులేసి చంపుట *—

గీ॥ శివునిబాణంబు పృథ్వంబుఁజెంది నోట, వెలువడి ధరిత్రిఁజెందెను ♦ శ్వేతవాహ
నునిశరమ్మునునక్త్రంబుఁనుంచిపృథ్వ, మున వెడలివ్రక్కఁబడియె నమ్మార్జుఁడీల్లె,
క॥ సూకరతనువుఁ బోవిడి, రాకాసి నిజాకృతిఁ బరాసుండయ్యె
నాకచరుల్ సుమవృష్టిఁ బి, నాకి పయిక్ నరునిపై నొనర్చిరి వేడ్క.

478

వ. అంత

క॥ తనయమ్మును గొనిరమ్ముని, యనుజీవిని నొకనిఁబంపె ♦ హరుఁ డాతండు
జనుదెంచె సాయకముఁగొనఁ, దనబాణముఁగొనఁగఁగ్రీడిదరిసె నచటికి.

గీ॥ అచటఁ బడియున్న బాణంబు ♦ హరునియనుచ
రుండు గొనఁబోవఁగా నర్జునుండు వేగ
వాని బెదరించి కొనియెను ♦ బాణ మప్పు
డాతఁ డిట్లనె నిదియేటి ♦ యాగడంబు.

480

క॥ విడువుముశరమ్ము ముని! మా,యొడయనిబాణమనుడు విజయుఁడు గడుగినుకన్
వెడగ! యిటులేల పల్కెడు, విడిచితి నేఁగాదె నాదు ♦ విశిఖము నిపుడే.

481

వ. రేఖారూపంబును మన్నామాంకితములగు పుచ్చంబులను గనుఁగొనరాదే యనినఁ
గాననచరుం డర్జునున కిట్లనియె.

482

ఉ॥ తాపనవేసమొంది యిటు ♦ దండిగ నుంటివి గాని నిక్కమా
తాపసి వీవుగా విటుల ♦ దబ్బరలాడుదురే? యైతెనచో
పాపముగాదొకో యెరుల ♦ వస్తువుకై యిటు ప్రాకులాడఁగా
నీ పన యంతయుఁ బొరయు ♦ నీ కిదిదక్క దెలుంగు రూఢిగా.

483

ఉ॥ ఒంటిగ నున్నవాఁ డనుచు ♦ నూహయొనర్చితి వీవు నన్ను బల్
దంటలు భిల్లపుంగవు లుదారులు పెక్కురతోడ నిందె ని
ష్కంటకుఁ డాధ్యుడో విభుఁడు ♦ చక్కఁ గనుంగొనుచున్నవాఁ డదే
యొంటికొనుక శరంబు నిడు ♦ మూరక వాకొక కిట్టులెంతయు.

484

ఉ॥ నీ కుపకారమున్ సలుప ♦ నేగద మాదొర పూన్కితోడ ని

ట్లాకులుండై యిటన్ దటిసి ♦ యమ్మునఁ బ్రాణముఁబుచ్చె వీని నీ
వాక్యతమున్ దలంప విటు ♦ లక్కట! యెక్కతమిష్టసిద్ధియా
వాకున బొంతు మే లిడిన ♦ వానికిఁ గీడు దలంపు మాయురే!

485

ఉ॥ అమ్మున కాననొందితివె? ♦ యట్టులనేని నుదీయనాథు నీ

యమ్మిడుమంచు నద్దుము మహామహుఁ డాతఁ డొసంగు నిట్టి పె
క్కమ్ములు చాలఁగాఁ దనరు ♦ నాతనిదండ వితండ వాదమున్
జిమ్ముము తెమ్ము బాణమును ♦ జెడ్డతనం బొడిగట్ట కిమ్ముగా.

486

వ. అనిన వనేచరునిఁగాంచి సవ్యసాచి మించుటల్కతో మనంబున శివున్దలంచి
యవ్వని కిట్లనియె.

487

ఉ॥ బొంతులు పల్కుచుంటి విటు ♦ పొల్కుగ నీదగు బాతితీగుగా

నింకను నిన్నెదిర్చుటకు ♦ నేదలపన్ దగునొక్కొ రాజనై
మంకుకిరాత! నీదుసరి ♦ మానిసియే యొడయం డిఁకేల యీ
పెంకెతనమ్ము లమ్ముడుగు ♦ పేర్చి నొసంగెద నిచ్చయున్నచో.

488

గీ॥ అనవుడున్ భిల్లుఁ డిట్లనె ♦ నకట! నీవు, ఋషివిగా విల్లు గోరెదుఁరి త్తవావు
నిన్ను హఠేలువొరసాయఁకమ్మువేగఁ, గానివోఁ గడుఁగ్గేఁగిలుఁగఁగఁబువపుడె.

క॥ అనఁ దిరుగఁ బాపఁ డనియెను, వనచర! దోడ్తెమ్ము నీదు ♦ భర్త నతనితో
ననిజేసెద నీతోఁ బెనఁగను సింగము చనునె జంబుకముతోఁ బోరన్.

క॥ చూచెదవుగాని నాపన, వేచని తోడ్తెమ్ము నీదు ♦ విభుని ననఁ గడున్
జూచుచుఁ జని వేగంబె వ, నేచరుఁడు హరునకుఁ దెల్పె ♦ నేటుగ నంతన్.

క॥ విని శంకరుండు సైన్యంబునుగొని చని క్రీడి కెమరఁ ♦ బొందించి రయం
బున మునుపటి యెఱుఁగును బం, పెను నస్తును ధైర్యమరయఁబేరిమి నతఁడున్.

ఉ॥ ఏటికిఁ గోల్పడన్దలఁతు ♦ వీ యటవీస్థలిలోనఁ బ్రాణముల్
మాటికి నీదు సోదరులు ♦ మానిని నీదుకలత్రమున్ గడున్

గాటపుదుఃఖ మొందుచును ♦ గాంక్షయొనర్తురు నీదు రాకకై
వాటముమీఱ శత్రువుల ♦ పాల్పడు రాజ్యము పాఱఁజూడుమా!

493

వ. అనిన విని యస్తునుండును.

గీ॥ నాదు సోదరులును మఱిినాదుసతియు, శోకమెంతేనిఁజెంది నొచ్చుదురుగాక
నాదురాజ్యము శత్రుజనముకెదక్కుఁ, గాక నేనోడుదునె మీకుఁగఱియెఱుఁగు.

క॥ రమ్మను మీయొడయని నే, రమ్మనుమీ! యిట్టులాడ ♦ రాజులతో ఘో
రమ్మనుమీ! బవరము భా, రమ్మనుమీ! యన్యతమెపుడుఁరహిసారసినన్.

495

అ॥ అనిన మరల వాడుఁహరున కీ వచనముల్, వినిచినంత శివుఁడుఁమనమునందు
మెచ్చి పోరుసేయ † మేకొనినిలిచిన, హరునిఁ గుప్పె విజయుఁ † డంపగముల.

క॥ హరునియనుచరులు సైనిక,వరులు నరునిపై న బాణఁవర్షముఁబఱుపఁ
సరకుగొన కెంతయేనియుఁ, గిరీటి మనమందు హరునిఁ † గీల్కొని వేగఁ.

— * మాయాకిరాతార్జునుల యుద్ధము * —

గీ॥ గణవరులకై దువులను దుశ్శిల నొనర్చి, వాఁడినారసములను నఁవ్వారిదూఱ
నేయ నెంతయునొచ్చి సుంఠెడముఁజెంది, రుభ యులీశార్జునులు చేయఁచుండిరనిని.

వ. అందు.

ఉ॥ శంకరుఁ డాత్మమందు దయఁ † జాలఁగనొంది కిరీటిపైఁ గడుఁ
జంకుచు వేయు బాణములు † శక్తిసుతం డిఁక లాగి లాగి బల్
బింకముఁ జూపుచుఁ శివుని † బిట్టుగ మోఁదుచునుండె నమ్ముల
నొంకముమీఱ వీరి దురఁముగ గనుచుండిరి నింగి దేవతల్. 499

గీ॥ అంతఁ గొంతవడికి నర్జునాశుగములు, సస్త్రములు నెల్ల ఖలమయ్యెనాత్మకవచ
మునుసురిగెనచ్చుకొంకఁగిల్లనుఁడు మల్ల, యుద్ధమునకుఁదొడంగె నఁన్నద్ధుఁడగుచు.

క॥ హరుఁడును బాండునుతుండును, గరమరుదుగ ముష్టియుద్ధఁకౌశలులై బల్
బిరుదొప్పు బోరుచుండిరి, హరుసమ్మనఁ జూచుచుండి † రమరులు చదలఁ.

గీ॥ పట్టుదలతోడఁ బాఠ్ఠండుఁభర్గు నొంపఁ, బూని శ్రమఁజెందుచుండ నాఁభూతనాథుఁ
డించుకేని యలయక హఁసించుచున్నఁ, గాంచి లజ్జించి యీశ్వరుఁగాఁ దలంచి.

— * అర్జునుఁడు మాయాకిరాతుని శివునిగాఁ దెలిసికొని స్తుతించుట * —

చ॥ తెలిసితి నయ్య! నిన్నఖలఁదేవశరణ్య! వరేఘ్న నీశ్వరుఁ
బలుమఱు గృష్ణుఁడుగ గురుఁడు † బన్నుగఁజెప్పిరి నీ వినోదముల్
దలఁపఁగలేక యిట్లు దురితమొనరించితి సైఁపు మెట్టులేఁ
గలువచరిత్రు న్ న బరమఁకారుణికాత్మ! మహాత్మ! యాదృతిఁ. 503

గీ॥ అనినయంతనె శివుఁడు పెల్లూదరమున, తనదురూపంబుఁజెంద ఘల్లునుఁడుచూచి
మనమునందక్కజంబొంది తనదుచెడ్డ, కైపునకు సుంతవనరి వేగముగమొక్కి.

క॥ ఎవ్వనిఁ గొలుచుచునుంటినో, ఎవ్వనికృప నివ్వటిలునో † యీ భువనము లిం
కెవ్వఁడు సర్వేశ్వరుఁడో, యవ్విభు నేఁ దెలియనైతి † నజ్ఞత బలిమిన్. 506

వ. అనికొని సాష్టాంగపడి శిరమునం దంజలిఁజేర్చి నిలిచియున్న యమరేంద్రనందను
గనుఁగొని జగన్నాథుం డిట్లనియె. 507

చ॥ వగవ కొకింతయేని నృపఃపల్లభ! నీదగు ధైర్య మారయన్
నిగరపు శోధనం బిటుల ♦ నే నొనరించితి నీ ప్రహారముల్
దగుఁగతి నర్చనోలె నెడఁదక్ష దలపోసితి నీదు తవ్వ సుం
తగుపడ దింకఁ గోరుము రఁయిమ్మున నీదు మనోరథమ్ములన్. 508

వ. మఱియు నాబాణమ్మునుగూడ నేనె మాటుపఱచి యిట్లు దురంబుఁబొసఁగించితి
ననుటయు నర్జునుండు తిరుగ నమస్కరించి పరమేశ్వరున కిట్లనియె. 509

గీ॥ భక్తవల్లభుఁడవగు నీభావమునకుఁ, గన్పడునె నాదు ననుచితఃకార్య మభవ!
యిఁకను నీదు గృహభుత్వమెంతయేని, వర్ణనీయమగుఁగాడెవరద! నాకు. 510

క॥ చదలున రిక్కిలఁ బుడమిన్, బొదలెడు రజములను వృష్టిబొసఁగంబడునా
యుదకకణమ్ముల నీయెడఁ, గుదురగు గుణములను లెక్కఁగొనశక్యమొకో! 511

సీ॥ దేవదేవాయ సుధీగమ్యవిభవాయ, తేజస్వరూపాయతే నమోస్తు
కైలాసవాసాయ ♦ ఘనపంచవక్త్రాయ, త్రివిలోచనాస్థాయతే నమోస్తు
డమరుకపాలఖడ్గకరాయ యజగవ, త్రిశిఖాధ్యహస్తాయ ♦ తే నమోస్తు
కర్పూరపాండురాం ♦ గాయ నాగాజిన, దీప్యచ్ఛరీరాయతే నమోస్తు

గీ॥ త్రిపురదైతేయనాశాయతేనమోస్తు, మానిజననుతచరితాయతేనమోస్తు
త్రిపథగాయుక్తమస్తాయతేనమోస్తు, దృఢకిరాతస్వరూపాయతేనమోస్తు.

కందగర్భిత } సురవరనుతపద సురుచిర కరుణా
మణిగణనికర } కరసురగిరిధగకమలజముఖ సం
వృత్తము } హరపటుతరకర హర హిమకరభా
స్కరకచనముదయ కనకఘనతనూ! 513

క॥ ఎదియెది జగమునఁగనఁబడు, నదియెది నీ తేజమరయ ♦ నఖిలాత్మక! యొ
ప్పొదవఁగఁ జిద్మాపుడవై, పొదలెదవు త్రిలోకములనుబురుషశ్రేష్ఠా! 514

క॥ వరమేమిగోరవలె శివ! యెఱుఁగవె నీ వెల్లవారి ♦ యింగితముల ము
ష్కరులగు నరులమదము నీ, దరిసెనమునఁబాయు సిరులఁదార్పుము దేవా! 515

—* శివుఁ డర్జునునకుఁ బాశుపతాస్త్ర మిచ్చుట *—

వ. ఇట్లని పార్థుండు భక్తవత్సలుండగు శంకరునియడుగులన్ బడి దోయిల్గొయున్న
మహేశ్వరుండు సంతసించి స్వకీయంబును దుర్జయంబునగు పాశుపతాస్త్రం
బర్జునున కిచ్చి యిట్లనియె. 516

క॥ నాయస్త్రంబిది దుర్జయ, మీయెడ నిచ్చితిని నీకు ♦ నింద్రతనయ! దు
ర్జేయుఁడవై యలరెద విఠ, నీయభియాతినిచయమును ♦ నిర్బించి రహిన్. 517

వ. మఱియు నీకిట్టబంధువుండైన కృష్ణుండు నాకంతరంగభక్తుం డాత్మభూతుం డాతనిఁ బ్రేరించి నీకు సాయంబుఁ జేయించెద నాయనుగ్రహంబున నీకు విజయంబగు నిత రాజ్యంబు నిష్కంటకంబుగఁజెంది ధర్మబేమఱక నడుపుమని చేసాచి సవ్య సాచిశిరంబందుంచి గారవించి యంతర్హితుండయ్యె నర్జునుండును సత్ప్రలాభంబు నొంది మురిసి శివుని నుతింపుచు నిజాశ్రమంబుఁ జేరి తనరాకకై ప్రాణంబునట్లు గాక్షించుచున్న సోదరులకును బాంఛాలరాజసుతకును దపోవృత్తాంతం బాద్యంతం బెఱింగించి శివానుగ్రహంబును సత్ప్రప్రాప్తియుం దెలిపిన వారలెల్లఁ గరంబుమురిసి శివునిఁ బెక్కుతీరులఁ గైవారం బొనర్చి రంత దివినుండి పుష్ప వృష్టి గురిసె నావెంట శ్రీకృష్ణుండరుదెంచి యర్జునునిన్ గాఢాలింగనం బొనరించి మహేశ్వరానుగ్రహం బెంతయేనియుఁ గొనియాడె నిట్లు కిరాతేశ్వరలీల మీ కుపన్యసించితి నిద్దాని వినినఁ జదివినవారలకు సర్వార్థంబులు సేకూరుననుడు. 518

క॥ మాధుర్యధుర్యనువచో, బోధామృతదాన చతుర ! బుధజనసేవా
సాధితవిజ్ఞానాసి, చ్ఛేదితశిష్టాఘపాశ ! శివభక్తవశా !

519

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లీలాఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.
శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లింగవైభవఖండము

ప్రథమాశ్వాసము.

యలరంగ నెవ్వఁడు విచిత్రముగా వికృతినదొరంగి యా
తీయపుమాయతోడ జగతీవలయాకృతిఁదాల్చె భోగమో
మోయతనంబు లెవ్వనికృత పాథ్యకటాక్షములే వెలుం గదక
బాయకకాంత్రయోగు లలపర్వతజావిభుఁ గొల్తు శంకరున్.

మ॥ కరుణాశోభితవీక్షణంబు స్మితరం ధగద్గక్త్రపద్మంబు బం
ధురతాపత్రయభంజకంబు హిమరు ధ్రోవాభిరామంబు భా
స్వరసాఖ్యాకరసచ్చిదాత్మకమునున్ ధ్రోవాలేయశై లేంద్రజా
పరిరంభోజ్జ్వలమైన యీశతను వాపాదించుతన్ సౌఖ్యమున్.

2

క॥ శ్రీకోటిశనగావా, గుభాకబరీభూత శర్వపూసంభవ! రా
కాకుముదాప్తజ్యోత్స్న, శ్రీకరసుయశోభిరామ! శ్రీలక్ష్మ్యంబా!

3

వ. అవధరింపుము.

క॥ శౌనకముఖ్యులు పరమే, శౌనకధాశ్రవణజనిత ధ్రువంతోషభర
శ్రీనిధులై యక్కథకున, కానతులై యిత్తైఱుగున ధ్రువడిగిరి వరుసన్.

4

క॥ విన్నారము శివలీలల, గన్నార మనన్యలభ్య ధ్రువకాతుక మెదఁ జే
కొన్నార మభవభాగ్యము, మన్నారము దుఃఖతతులు ధ్రువమరలుటవలనన్.

5

క॥ హరచరితశ్రవణంబున, మరగినమాచేత మద్ధిమాని యలరునే
యురుక్తి! చెవ్వమిఁక శాం, కరలింగంబులను వరుసగా లెక్కమరన్.

6

- క॥ జ్యోతిర్లింగములను దృజ్ఞాతమహాలింగములను ♦ జక్కగఁ దత్సం
భూతియు మా కెఱింగింపుము, సూతబుధేంద్రా! నితాంతశుభగుణసాంద్రా!
గీ॥ ఇవియునుంగాక పుడమిపై ♦ నెన్నియేనిఁ, గలవు శివలింగములు వాని ♦ నెలవులను ద
దీయనామంబులను మాకుఁ ♦ చేటపడఁగఁ, దెలుపుమయ్య! సుధీగేయ ♦ దివ్యచర్య!
వ. అనుటయు నక్కభకుండు కరంబుమురిసి యమృహామునుల కిట్లనియె. 9
గీ॥ లోకములమేలుఁగోరి ను ♦ శ్లోకులార! మిర లడిగితి రెంతయు ♦ మేల్మిమిఱ
మిపయింగల చెల్మికిల్మిన్ నుడివెద, శంభులింగములవిభూతి ♦ సంగ్రహించి.
గీ॥ తెక్క లేనట్లుగా శివ ♦ లింగమూర్తు, లవని దై వాఱుచున్నవి ♦ నాకలోక
మందుఁ బాతాళమునఁ బెక్కు ♦ లట్టివాని, నెల్లఁ దెలియఁగఁ దరముగా ♦ దెవ్వరికిని.
వ. ఐనను నాయెఱింగినయట్లు మీ సాన్ని ధ్యంబునఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుడు. 12

—* సూతుఁడు మునులకు జ్యోతిర్లింగోపలింగంబు లెఱింగింపుట *—

- *సీ॥ సిరిమిఱు సారాష్ట్రానీమ సోమేశ్వరుం, డల శ్రీగిరిని మల్లి ♦ కాష్టనుండు
ఉజ్జయినీపురి ♦ నున్న మహాకాలుఁ, డోంకారభూమి నా ♦ ప్పొందు నీశుఁ
డామిహికాచలం ♦ బందుఁ గేదారుండు, సరవిధాని భీమ ♦ శంకరుండు
అవిము క్తమందు వి ♦ శ్వాధినాథుం డల్ల, గౌతమితటిఁ ద్ర్యంబ ♦ కప్రభుండు
గీ॥ భవ్యమగు నాచితాభూమి ♦ వైద్యభర్త, దారుకావని నాగేశ ♦ ధీరమూర్తి
సేతువునరామనాథాఖ్య ♦ శివుఁడు శ్రీశి, వాలయంబున ఘు శ్చేశ్వ ♦ రాహ్వయుండు,
ఉ॥ ఈ పదిరెండులింగముల ♦ నెవ్వఁడుగాని కడుంబ్రప త్తిమై
నోపికఁజేరి కొల్చు నతఁ ♦ డొందు శుభంబు లిహంబునందు దు
ష్పాప్నవు మోక్షులక్ష్మిఁ గొనఁ ♦ జాలుఁ బరంబునఁ సర్వసిద్ధులన్
జేపెడు నివ్వి భ క్తులకు ♦ సిద్ధముగా మునివంశరత్నముల్ ! 14
గీ॥ లింగములఁ జేరఁబోవఁగా ♦ లేకయున్నఁ, దవిలి లింగాహ్వాయంబులఁ ♦ దలఁచుచుండి
రేనియు సకృత్తుగాస్మరి ♦ యించిరేని, యను శివుం డట్టివారల ♦ కొనఁగుసిరులు. 15
వ. ఇంక నీ జ్యోతిర్లింగములలోఁ దొమ్మిదిలింగముల కుపలింగంబులు తజ్ఞాతంబులై
యెసంగు నవ్వాని వినుండు. 16

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం పరీభమాధ్యాయే—

శ్లో॥ సారాష్ట్రే సోమనాథం । శ్రీవైశే వల్లికాగ్ధనం । ఉజ్జయిన్యాం మహాకాల । మోంకారే పర
మేశ్వరం । కేదారం హిమవత్స్పృష్టే । ధాకిన్యాం భీమశంకరం । వారణాస్యాంచ విశ్వేశం ।
త్ర్యంబకం గౌతమితటే । వైద్యనాథం చితాభూమా । నాగేశం దారుకావనే । సేతుబంధేన
రామేశం । ఘుశ్చేశ్వరంచ శివాలయే । ద్వాదశైతాని నామాని । పాత్రదుదాయయః పఠత్ । సర్వపాప
వినిర్మక్తః । సర్వసిద్ధిఫలం లభేత్ ॥

వ. పోమేశ్వరలింగంబున కుపలింగం బంతకేశలింగంబు వసుమతీసాగరసంయోగం
బున నలరారు, మల్లికార్జునలింగంబున కుపలింగంబు రుద్రేశ్వరలింగంబు, భృగు
కక్షమందు సుఖావహంబై యమరు, మహాకాలలింగజాతంబగు నుపలింగంబు
దుగ్ధేశలింగంబు, సర్వదాతీరంబున బాపహరంబై ప్రసిద్ధంబై యుండు, ఓంకార
జాతంబగు కర్దమేశలింగంబు బిందుసరంబందు సర్వకామఫలప్రదంబై యొప్పొందు
గేదారేశ్వరజాతంబగు భూతేశలింగంబు యమునాతటంబందు ద్రృష్టలకును బూజ
కులకును, మహాపాపహరంబై హరువొందు, భీమశంకరసంభూతంబగు భీమేశ్వర
లింగంబు సహ్యాచలంబందు మహాబలవర్ధక ఖ్యాతిగాంచు, నాగేశ్వరసముద్భూ
తంబగు పూతేశ్వరలింగంబు మల్లికా సరస్వతీతీరంబున దర్శనమాత్రంబున
బాపహరంబై వెలయు. ఘృశ్మేశలింగజాతంబగు వ్యాఘ్రేశ్వరలింగం బిహవర
సాధకంబై యుండు నీ లింగనవకంబు దర్శనమాత్రంబున బాపహరంబులై సకల
కామఫలప్రదంబులై విరాజిల్లు.

17

శ్రీ కాశి

శా॥ గంగాతీరమునందుఁ జెన్నలరుశీ * కాశీపురం బింపుమీ

అంగా లింగము లందుఁ గోటశతముల్ * రాజిల్లు విశ్వేశుఁ డం
దుం గొప్ప నవిముక్త కేశ్వరుఁడు దానున్ * గృత్తివాసేశుఁడున్
బొంగున్ గాంచెదరట్ల వీరిసిరిఁ జూపున్ వృద్ధబాలేశుఁడున్.

18

క॥ మఱియున్ దశాశ్వమేధే, శ్వరుఁడున్ గేదారనాథ * శర్వుం డట్లే
యరుదగు నా తిలభండే, శ్వరుఁడున్ బాగడొందువారు * జగముల మిగులన్.

—* పొచ్చిన దివ్యలింగములు *

క॥ గంగా కూపారంబుల, సంగమముల సంగమేశ * శంకరుఁడొప్పున్
రంగొప్పు కాశికీనది, చెంగట నాగేశ్వరుండు * చెలఁగు సిరులతో.

20

గీ॥ భక్తులకు నెల్ల సిరుల నెచ్చాట నొసఁగు, వలతిభూతేశ్వరుండు కడువాసిఁదనరు
దరిసెనమున నె సిద్ధులఁదార్చు సిద్ధ, నాథలింగము భువిలో ననన్యశక్తి.

21

గీ॥ గండకీతీరమునఁ బలుకప్రభండు, ఫల్గునీతీర పూరేశ * భర్గమూర్తి
తప్త కాతీరవర్తి యుదారకీర్తి, యలకుమారేశ్వరుం డఖిలార్తిహరుండు.

22

గీ॥ తీర్థరాజంబునబ్రహ్మ * దేవవిభుండు, మాధవేశ్వరియునుగూర్చు * మంగళముల
వెలసి సాకేతపురి దోసములనుఁజిమ్మి, యెల్ల సుఖములనొసఁగు నాగేశ్వరుండు.

* ఈ కృత్తివాసేశ శబ్దము మూలములో సంజ్ఞావాచకముగ వాడఁబడినది. కావున సేనల్లే గ్రహించి
తిని. శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ప్రథమాధ్యాయే.

గీ॥ కృత్తివాసేశ్వరస్సాక్షాత్ । తస్మల్లోకృష్ణవృద్ధబాలకః॥

- గీ॥ సింధుతీర కపాలేశశివుడు మఱియు, నెల్లదోసంబులడఁచు వశక్తేశ్వరుండు
ధాతపాపేశ్వరుండు నిశ్చూతభవుడు, తరమె భీమేశ్వరునిపెంపుఁ దలఁప నెపుడు.
- గీ॥ చంద్రకాంతిప్రదుండు శ్రీచంద్రకేశ, విభుడు సిద్ధేశ్వరుం డిష్టవిష్టదాత
అల్లబిల్వేశ్వరుడు మహాహర్షకరుడు, పురుడులేకయెచెలువొందు ముజ్జగముల
- గీ॥ ఇల దధీచిరణోర్వి జ శ్రీశ్వరుండు, ఉత్తరపురి దూరేశ్వరుం డురుసుఖుడు
పూర్ణయందోష్ఠ బూర్ణేశభోగిభూషుఁ, డాభరద్వాజవిభుఁగొనియాడఁదరమె.
- క॥ అంధకుఁ డెచ్చో శివు గ, రావంధుండై చెనకి కూలె డివిష
ద్గంధర్వులు పాడఁ గృపా, సింధుం డా యంధకేశ శివుడు పసిండు. 27
- సీ॥ శ్రుంగేశ్వరుండును డీనేశ్వరుండు గోపీశ్వరుం డమరు వశక్తేశ్వరుండు
వైద్యనాథేశుండు వామేశ్వరుండు కామేశ్వరుండును విమలేశ్వరుండు
వ్యాసేశ్వరుండును భండేశ్వరుండు సుకేశేశ్వరుండు భూతేశమూర్తి
శుక్రేశ్వరుండును సూర్యేశ్వరుండు నా, కేశ్వరుండును సంగమేశ్వరుండు
- గీ॥ అనఘుడు సులోచనేశ్వరుం డా ప్రసిద్ధుఁడైన సిద్ధేశ్వరుం డఖిలార్థదుండు
నందికేశపుంజేశు లానందకరులు, అల్ల రామేశకుంభేశు లార్చిహరులు. 28
- వ. వెండియు సోమేశ్వరుండును శూలటంకేశ్వరుండును మాధవేశ్వరుండును లోకేశ
మహాలింగంబును గంగేశుండును వశేశ్వరుండును సర్వపాపహరుండగు వశక్తేశ్వ
రుండును నందీశ్వరుండును విమలేశ్వరుండును గంటకేశ్వరుండును సర్వలోక
సుఖావహుండగు శరణేశ్వరుండును గర్లమేశుండును అచలేశ్వరుండును ననంత
శ్వరుండును యోగీశ్వరుండును సప్తేశ్వరుండును భద్రేశ్వరుండును జంఙీశ్వరుం
డును సంగమేశ్వరుండును మున్నగు దివ్యలింగంబులు పూర్వదిగ్జాతంబులైక
దక్షిణదిగ్జాతంబులగు దివ్యలింగంబులను జెప్పెద వినుండు. 29

—* దక్షిణదేశ దివ్యలింగములు *

- క॥ కాలంజరపర్వతమున, నీలగ శేశ్వరుండు హరుడు డ నెగ డెడు సిరుల
లీలాలోకనమాత్రమె, కాలుష్యములెల్ల నడచి కాచెడుఁ బ్రజల. 30
- వ. సర్వదానదీతీరస్థంబు లగు పాషాణంబులన్నియు శివలింగంబులు. వానిలోఁ బ్రధా
నంబులు వినుండు. ఆరేశ్వరుండును, బరమేశ్వరుండును, సింహేశ్వరుండును,
శర్యేశ్వరుండును, గుమారేశ్వరుండు, పుండరీకేశ్వరుండు, మండపేశ్వరుండు, తీర్థ
శ్వరుండు, దుంధురేశ్వరుండు, శూలేశ్వరుండు, కుంభేశ్వరుండు, కుబేరేశ్వరుండు,
సోమేశ్వరుండు, మంగళేశ్వరుండు, హనుమత్ప్రతిష్ఠితుండగు మహాకళేశ్వరుండును
బ్రహ్మహత్యాదోషనివారకుం డగు నందికేశ్వరుండును సర్వకామప్రదులై
యెసంగుదురు. 31

గీ॥ చిత్రకూటాద్రి మత్తహాస్తిప్రభుండు, ఈశివునితూర్పునందుఁ గోటిశేలింగ
మలరు గోదావరీసరి ♦ దవరదిశను, బశుపతీశ్వరుఁ డొప్పొందు ♦ భద్రమూర్తి.

క॥ గోదావరికిం దక్కిన, మాదితయం దొప్పమీలు ♦ సతీశ్వరుఁ డా
పాదించె శుభము లననూ, యాదేవికి నత్రిమునికి ♦ నక్షయ మెసఁగె.

క॥ పురుషోత్తమపురిదండఁ, స్ఫురదురుమహిమాస్పదుండు ♦ భువనేశ్వరుఁడె
హరుఁడొప్పు నర్చుదాద్రి శిఖరమునఁ గోటిశ్వరుండు ♦ గలుషము లడఁచుకె.

గీ॥ వంశధారాతరంగిణీ ♦ ప్రాంతమందు, నమరు ముఖలింగమననొప్పు ♦ నాదిదేవుఁ
డిప్పమ్రాకులతోనయం దొప్పమీటి, బోయలకుఁగూడ నిచ్చెను ♦ ముత్తినాత్తు.

క॥ హరువొప్పు రాజరాజే, శ్వరితోడన్ గుక్కుటేశ ♦ శంకరుఁడు రహిన్
బరఁగుచుఁ బీఠపురంబునఁ, గరమరుదుగ సిరుల నొసఁగి ♦ కాచున్ బ్రజలన్.

క॥ ఉండున్ రాజమహేంద్రపు, రిం డాకొని గౌతమీన ♦ రిత్కూలమునన్
ఖండేందు శేఖరుఁడు మా, ర్కండేయశివుండు జగముఁ ♦ గాచుచుఁ గరుణన్.

క॥ ధవళేశ్వరమునఁ గుంభోద్భవమానివరప్రతిష్ఠఁ ♦ బరఁగుచు నిచ్చల్
శివుఁ డల్ల యగస్త్యేశుఁడు, వివిధసుఖంబులను భక్త వితితి కొనంగున్.

క॥ కుక్షిస్థాఖిలభువనుఁడు, రక్షోదక్షుఘ్నఁ డమర ♦ రాజేశ్వరుఁ డా
ద్రాక్షారామంబున నిట, లాక్షుఁడు భీమేశ్వరుండు ♦ హవశించు సిరిన్.

క॥ మాణిక్యాలిక యమర, శ్రేణీసేవితచరణకు ♦ శేశయ నిర్ని
ద్రాణవరాకృతి తద్విభు, రాణి యగుచు మనుచు భక్త రాజ ననువుగాన్.

గీ॥ ఇతను రామేశ్వరుం డగస్త్యేశ్వరుఁడు గ, శేశ్వరుండును నాభైరవేశ్వరుండు
నాకులేశ్వరుఁ డనియెడు ♦ నభవలింగములును భీమేశలింగంబు ♦ పాంతనమరు.

క॥ కుసుమశరారికుమారుం, డనదృశకరుణామయాత్ముఁ ♦ డార్తిహరుఁడు ప
ట్టినమందు వీరభద్రుఁడు, విసువక భక్తులను గాచు ♦ వేయికనులతో.

గీ॥ గౌతమీశైవలీన్యవాగ్భాగమందు, వెలయు వేములవాడ కల్కులకు జాడ
ఇందుఁ దిరముండు రాజరాజేశ్వరుండు, రాజరాజేశ్వరిన్ గూడి ♦ రాణగదుర.

గీ॥ ఈ స్థలికి నాతిదూరమై ♦ యెసకమెసఁగు, చుండుఁ గాళేశ్వరంబును ♦ నూర్జితస్థ
లంబచట సిద్ధులకుఁ దానలంబుగాఁగ, నలరుఁగాళేశ్వరుండు పుణ్యములపండు.

సీ॥ పరుగిడు నేపీటిపడమర విభుజాడ, కృష్ణవేణి సరోజ ♦ కిసలపాణి
పతియాజ్ఞ నే పోలిఁ ♦ బాలించు జగములఁ, గనకదుర్గాదేవి ♦ కాంతమూర్తి
ఇంద్రకీలాచలం ♦ బేపీటిసైనిక, శ్రేణికిఁ గోటయై ♦ చెలువుమీలు
అంధగమేదినికి నాయకరత్నమై సిరి, నెసఁగు నేపురవరం ♦ బింపుమీటి

- గీ॥ అట్టి నగరీవతంసమై యలరు విజయ, వాటికాక్షేత్రమందలి ♦ పర్వతాగ్ర
శృంగమునుజెంది కడిచి వాసిందనర్చు, మల్లికార్జునమూర్తి యాహ్నుతకీర్తి.
- క॥ హేలాపురమందు మహా, కాలుండు జలాపహాఖ్య ♦ క ప్రభుఁ డొప్పున్
లీలాకల్పితవిష్టస, జాలుఁ డగ స్త్యేశుఁ డుండు ♦ జానుగఁ బెడనన్. 46
- క॥ ఈవనిపుడిఁ గరుణాంచ, ద్భావుఁ డగ స్త్యేశ్వరుండు ♦ పరఁగును సిరులన్
గావలుల నడచి భక్తుల, నేవేళన్ దాటికొండ ♦ యీశ్వరుఁడోమున్. 47
- క॥ విమలోదకకృష్ణాధుని, కమరంగా దక్షిణతటి ♦ సమరావతీయం
దమరేశ్వరుండు కరుణో, త్తమ చాముండిశ్వరికి హృదయవిభుఁ డుండున్. 48
- క॥ హరుఁడల్ల శ్రీకపోతే, శ్వరుఁ డంబికతోడ జగముసాకుచు నెపుడున్
గరమరుదు పున్నెముల కా, కరమా చేజెరలయందుఁ ♦ గాపురముండున్. 49
- గీ॥ ఎల్లమంద యనన్బడు ♦ గొల్లమంద, లోన నొక మేటికొండపై ♦ లోకనాథుఁ
డుండు కోటిశ్వరుండు మహాన్నతుండు, అతనికృపలెక్కసేయంగ ♦ నలవియగు నె.
- క॥ కవిజనగీతుండు మాదల, హవశించును సాగరేశుఁ ♦ డార్యాయుతుడై
ధవశేపుర మెపుడుపాయఁడు, ధవశేశ్వరదేవుఁ డిద్ధధర్మము మెఱయన్. 51
- గీ॥ శ్రీగిరికిందూర్పుగవనుగాఁజెలుపుమీటి, యలరుఁదిపురాంతకమను దీప్తవన్నగంబు
గీ॥ అందుఁ దిరముండు శ్రీతిపురాంతకుండు, త్రిపురసుందరితోఁగూడి ♦ తేకువెనఁగ.
శ్రీగిరికి దక్కినంబగు ♦ భాగమందు, శ్రీమహానందికేశ్వర ♦ శివుఁడు వెలయు
నార్యతో భోగమోక్ష శుభావహుండు, తీర్థమట నపురూపమై ♦ తేజరిల్లు.
- గీ॥ ఓంకారక్షేత్రంబున, నోంకారేశ్వరుండు వెలయు ♦ నుడుగనికరుణన్
సంకటము లడచు నిచ్చలుఁ, గింకరులకు నెల్ల వెల్లకీరితి కిరవై. 54
- గీ॥ శ్రీనగమునకుఁ బడమరఁగా నలంపు, రిం దనరుఁ డుంగభద్రాస ♦ రిత్తటమున
జోగులాంబాసహాయుండుభోగమోక్షకరుండుబ్రహ్మేశ్వరుండుగడుగరిమమెనఁగ.
- ప. మఱియు నవబ్రహ్మ లిందుఁ బ్రత్యేకంబుగ శివలింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించుటఁ జేసి
బ్రహ్మేశ్వరలింగంబుతో లింగనవకం బిందు విలసిల్లు, 56
- క॥ ఏలేశ్వర మనఁబడు శ్రీ, శైలంబున కుత్తరమునఁ ♦ జక్కని తీర్థం
బాలించి జనుల మొఱులను, బాలించును సోమనాథ ♦ భర్తం డందున్. 57
- గీ॥ నిడుదవెల్లిగఁ బరుగిడు ♦ నిడుదవెల్లి, వాఁగు దరిఁజేరి కీరితి ♦ వాసిమీఱు
నలమహాలింగవిభుండు వావిలిగుబురులు, దేవళమునుట్టిసేవించు ♦ దిటపుమీటి.
- క॥ పెన్నకుఁ దక్కినమున సొం, పెన్నఁగ నెల్లురినిఁజేరి ♦ యెల్లప్రజకుఁ బా
పు న్నలఁతకలఁతలను జూ, పున్నయము హరిహరవిభుండు ♦ ముదముదలిర్పన్.

క॥ శ్రీకాళహస్తివిభుఁ డతి, లోకుఁడు సుశ్లోకుఁ డఖిలలోకార్చితఁడున్
వాకులకున్ జేకూరునె? , జోకఁగ నద్దేవుఁడెపు ధి సాంపు నుతింపన్. 60

గీ॥ వాయులింగమైయచ్చోటఁవాసిఁగాంచు, ముక్తిఁజెందిన శ్రీయుఁబామునుగజంబు
లింగమందై కృమొందిన ధి లీలలు గను, పట్టు దీవె చలించు నెఁపుట్లు నచట. 61

గీ॥ అలరు జ్ఞానప్రసూనాంబ ధి యనఁగ నామ, హేశ్వరునిరాణి భక్తులకెల్లసిరుల
సంతరించును బొనరించునంబరంబు, నలసువర్ణముభీధుని ధి యచటఁ బరఁగు. .

ప. మఱి యందువేయు కైలాసగిరియందు హరిహరతీర్థంబు కోటిలింగసన్నిధానంబు
మున్నగునవి యనన్యవైభవంబులు. 62

క॥ వేదగీర్వరుఁ డొప్పును, సాదరుఁడై గిరిని నాగమాంబికతోడన్
పేదలసాదల గరుణన్, శ్రీదయితలఁజేయు భక్తి ధి సేవించినచో. 64

గీ॥ భక్తవత్సలనాథుండు ధి పరఁగుఁదిపుర, సుందరీదేవియును దోడసందడించు
నందు భక్తులకూడెడుఁబందురులు గ,డింది మేలొందునని బుధులందురెపుడు.

క॥ కాంచీధరణీరమణిమణి, కాంచి యచటి వైభవములఁ ధి గాటపువేడ్కన్
గాంచి యటఁ గాపురంబున్, గాంచి మిగుల నలరెను సహాకారవిభుఁ డొగిన్.

గీ॥ పదియు నెన్నిదిపీతాల ధి పట్టభద్ర, లై సశక్తులయందెక్కుఁడైనతేజ
లెనఁగుకామాక్షి యప్పరఁమేళురాణి, యందుఁదిరముండిప్రోచుభక్తాళినెపుడు.

గీ॥ హరువుమెయి విష్ణుకంచియందలరుఁబ్రభుని, స్వామికుండెల్లజగముల ధి పాలకుండు
వరదరాజు లసత్కృపా ధి వార్ధిమూర్తి, క్షీరసాగరకన్యతోఁ ధి జెలుపుమీఱి. 63

క॥ కొమరుండు తిరుత్తనియం, దమరికతో దాసజనుల ధి కా యా సిద్ధుల్
సమకూర్చుచుండుఁ గడువేగముతోఁ బ్రేమమున సతము ధి గంటికి తెప్పై.

క॥ శ్రీరహిమితాదు నా కా, వేరికి దక్కినపుడెసను ధి వెలసిరి సిరి మా
యూరేశ్వరుఁ డభయాంబిక, గౌరీ మాయూరమందుఁ ధి గాచుచుఁ బ్రజలన్.

గీ॥ ఆ మహాలింగ మొప్పు మధ్యార్జునమున, శ్రీ బృహత్సుందరీదేవి ధి చిత్తపుండ
రీకమార్తాండ మాశ్రితఁశ్రీకరంబు, తెలియఁ దరమానొకొ! తదియఁదివ్యశక్తి.

క॥ చియ్యాళికొండమీఁదను, నెయ్యముఁ దియ్యంబుమెఱయ ధి నెక్కొని జనులన్
వెయ్యిగనులొప్పఁ గాచెడు, నొయ్యనఁగ నుమామహేశుఁ ధి డురుతరకరుణన్.

ప. కొండదిగువన్ దిపురసుందరీసనాథుండు బ్రహ్మపురీశ్వరుండు దిరముండు. త్రిభు
వన క్షేత్రంబందు శరభావతారం బెత్తిన కంపహారేశ్వరుండు ధర్మసుందరీ
నాథుండుండు. 73

క॥ హృద్యగతినొప్పు నెపు డన,వద్యముగా భవరుజలను ధి బాపుచుఁ గడిమిన్
వై ద్యేశ్వరమందు మహావై ద్యేశ్వర దేవవిభుఁడు ధి బాలాంబికతోన్. 74

క॥ తేజోమయ మరుణాద్రిన్, దై జనలింగంబు సకల ♦ దై వతపూజ్యం
బై జానొందును మహిమం, బా జలజజుడేనిఁ జాలఁ ♦ డరసి నుడువఁగా. 75

క॥ ఆ శివుని రాణివాసము, పేశలకరుణాలయం బశీతకుచయనా
శ్రీశివ రాణించును భవ,పాశంబులఁ ద్రొంచు భక్తపాలి కనువుగాన్. 76

వ. అందలి తీర్థం బసాధారణంబు.

క॥ కావేరి కనతిదూరం,బై వెలయుఁ జిదంబరము విశ్రియల్లింగ మటన్
సేవితమైతగు ముక్తికిఁ. దావల మాయెడ శివుండు ♦ తా నటియించున్. 77

గీ॥ అట నటించు మహానటు ♦ ననుసరించు, దోడ శివకామనుందరి ♦ జోడుగాఁగ
నతనిసిరి కుద్ది ముల్లోకమందు లేదు, కనకచిద్వివ్యసభ లిందుఁ ♦ గానుపించు. 78

క॥ మరకతలింగంబును గొల్తురు మఱువ కహర్నిశంబులును గడుభక్తిన్
హరువగు నాపరివస్యల, నరుదుగఁ గనుఁగొనిన నఘములడఁగున్ ద్రుటిలోన్.

గీ॥ కుంభఘోణము కావేరి ♦ కూల మచట
మంగళాంబికతోడఁ జెలంగు నభవ
మూర్తి కుంభేశ్వరుడు వీరి ♦ పొత్తు గలిగి
యలరుదురు బృహద్విభుడు నాగహ్వయుఁడును. 80

క॥ మఱి యుండునందె సోమే, శ్వరుడాదిగఁ గల్లునట్టి ♦ శంకరమూర్తుల్
కరమొప్పుచుందు ధరణీ, సురు లచ్చట వేనవేలు ♦ శూరులు త్రియిలోక.

క॥ జంబూవనమం దుగ్గిర, జంబూర్జితకరుణఁబాపు ♦ సలిలమయుండె
జంబూకేశానుండు ని, జం బూహాతీత మచటి ♦ చందంబు మునుల్ ! 82

గీ॥ కోరి తవసానరించి యండాటితేటి, నట్టి యఖిలాండరాజ్ఞ కేల్వట్టి యందె
వెలసె శంకరుఁ డక్లేందు ♦ కలశజన్మ, రామతీర్థంబులందుఁ గరంబు మెఱయు.

గీ॥ వెలసిచెలువొందు మఱియుఁగావేరిదరిని, విశ్వగురుండల్లమాతృభూతేశ్వరుండు
కోర్కులీడేర్చుతల్లి శ్రీ ♦ కుంతలాంబ, అంచితోదార యప్పరమాత్మదార.

ఆ॥ దేవదేవుమఱది ♦ కావేరినడుమ శ్రీ, రంగపట్టణమునఁ ♦ బొంగెనంగ
రంగరాజు పాపరాసెజ్జపై యోగ, నిద్రఁజెందియుండు ♦ భద్రకరుడు. 85

గీ॥ పశనియందుఁ గుమారుండుపర్వతంబు, పై నిఁ జెలువొందు భక్తు లెప్పట్లదరిసి
కొలిచికొందురుకోర్కులుఁగొనలుసాఁగ, నవ్విభునితేఱువఁదలంపనలవియగునె

వ. తిరువేయూరునందు ధర్మసంవర్ధనీనాథుండు పంచనాదేశ్వరుండు సకుమారుండై
భాసిల్లు. 87

- గీ॥ రమ్యపాండ్యాననికి నెల్ల ♦ రాజధాని, మధుర యద్దానిఁబాలించు ♦ మధురకీర్తి
నుందరేశ్వరుఁ డురుక్మపాసుందగుండు, వరద మీనాక్షి దేవితో♦వై భవమున.
- క॥ వై హాయసనిన్నగ యం,దే హరువొందును జనంబు♦లెల్ల మురియఁగా
శ్రీహేమపద్మసరసియు, నాహరు నాయుమను గొల్చు♦నామోదమునన్. 89
- గీ॥ కడిమియడవులు మూలలింగమునుదరిసి, చుట్టుఁజేరియు మీనాక్షి♦చుట్టుఁజేరి
బలిసి కొలుచుచునుండుఁబు ♦ ప్పప్రతతుల, నల్ల హరిచంద్రవనంబు ♦ నతకరించి.
- వ. తిరువణందా రనియెడు దివ్యక్షేత్రంబును నరుణజలైశ్వరుండు బృహన్నాయకీ
విభుండు పాలించుచుండు. 91
- గీ॥ తనరు పృథ్వాచలంబున♦దాత్యమొదవ, వృద్ధగిరినాయకుండు మరు♦ద్వృద్ధుఁడెలమి
పృద్ధబాలాంబతో నందె♦విమలవారి, చారుముక్తామణీధుని ♦ నందడించు. 92
- వ. ఉత్తరకోశంబందు మంగళేశ్వరీసంగతుండు మంగళేశ్వరుండు వెలయు. 93
- క॥ శ్రీరామేశ్వరభూమిని, నారామేశానుప్రక్క ♦ హనుమప్రతిష్ఠ
మీఱిన విశ్వేశుండు వేసారక దాసులను సాఁకు ♦ సారెకుఁ గూర్చిన్. 94
- క॥ కడయూరు మోక్షలక్ష్మికి, గడయూరు మృకండుసుతుని ♦ గాలునిదాడి
గడునడలువానిఁ గాచిన, కడింది వేలుపు హరుండు ♦ గాపుండు నటన్. 95
- వ. ఇయ్యవి దక్షిణదిగ్భవలింగంబు లిఁకఁ బ్రతీచి నలరు లింగంబులను వినుండు.

—* పశ్చిమదేశ దివ్యలింగములు *—

- క॥ మహిశూ రనాఁగఁబరఁగెడు, మహిశూరన్ దరుణచంద్ర ♦ మకుటుండు దయా
మహితుండు నంజుండేశుండు, రహి చాముండివిభుండును ♦ రాణింతు రటన్.
- క॥ పంపాసరస్సుకడ నను,కంప విరూపాక్షవిభుండు ♦ కాళీసఖుండై
సొంపుగ నుండెడు వానర, శంపాగాత్రీలు కరంబు ♦ నల్పఁగ సేవల్. 98
- క॥ ఉడిపి దురితంబు వెఱపుల, నుడిపి కడున్ దేజరిల్లు ♦ నొవ్వగఁ బుడమిన్
బడమరసంద్రముకడఁ గొమరుండు సుబ్రహ్మణ్యుఁ డఘహరుండుండు నటన్.
- క॥ గోకర్ణ క్షేత్రంబున, గోకర్ణేంద్రోపవీతి ♦ కోమలశశిశే
ఖాకల్పుండు మహాబలుఁ, డాకేశసుతుని కీర్తి ♦ యలరఁగఁ దనరున్. 100
- క॥ శ్రీవసుదేవసుతుని నెల,వై వాసిన్మీఱు ద్వార♦యభ్యర్ణమునన్
రైవతకాద్రిపయి మహా,దేవుండు గిరికన్యతోడఁ ♦ దేజరిలు సిరిన్. 101
- క॥ తగ వెలసియుండుఁ గపిలా,నగరంబునఁ గాలరామనాథుం డుమతో
నెగడు మహాసిద్ధేశుం, డొగిఁ బడమరకడలి మేలి ♦ యొడ్డున మానుల్ !

గీ॥ ఆ మహామాయనగరి రత్నాకరతటిఁ, బరశురామార్చితంబైన వాలుకేశ
లింగమలరెడుఁ గొండపై లింగమొండు, కలదుపురిని మహామాయ గాచుచుండు.

గీ॥ పండరీపురమందు శ్రీపాండురంగ, విభుని దివ్యశిరఃపీఠి వెలసియుండు
శంభులింగము కరుణాప్రసాదఘనము, దరిసెనందిచ్చు హెచ్చగుఁధన్యులకిల.

ప. ఇవి వ్రత్యగ్భవలింగంబు లింక నుదీచి నలరు లింగంబులను నారయుండు.

—* ఉత్తరదేశ లింగంబులు *

క॥ గంగాద్వారం బింద్రి యనంగ హరిద్వారమని యనంగఁ గలుములన్
రంగారెడు మాయాపురి, సింగారంబొప్ప శివుఁడు శివతో వెలయున్. 106

క॥ తనరు సవరగోకర్ణం, బనఁగ మహావనతలము దశాస్మ్య ప్రతిష్ఠన్
జనుఁ జంద్రఫాలనాథుండు, నై ద్వేశ్వరుఁడనన్ మహాదేవుఁడటన్. 107

గీ॥ మిశ్రఋషివరతీర్థం బమేయమందు, వెలయు దాదీచ శివలింగమలఘుమహిమ
నొనరుఁజుడి నై మిశ్రారణ్యమున ఋషీశ, లింగ మద్దానిఁజేర నడంగు నఘము.

క॥ హత్యాహరతీర్థంబని, స్తుత్యర్థంబగుచు నొప్ప శివలింగమలఘుమహిమ
సత్యద్యుతి శివలింగము, నిత్యంబుగ వెలసి యొనఁగు నిరుపమ రమలన్.

క॥ దేవప్రయాగతీర్థము, దేవఋషీశ్వరివితంబు దివ్యంబచోటన్
రీవియలర లలితేశ్వరుఁ, డా వాసముచెంది కాచు నందఱును గృపన్. 110

గీ॥ పరఁగ నేపాలనగరిలోఁ బరశుపతీశ్వ, రుండు లోకాధినాయకుండుండు సిరుల
సిరసు దరిసెనమగును వాసిగను బూర్వ, కాయమగుపట్టు కేదారకాననమున.

ప. మఱియు సాలగ్రామోత్పత్తికారణంబగు గండకీర్ణ రిణి నేపాలంబందె ప్రవహించు.

గీ॥ తత్ప్రమీషసలంబునఁ దనరుముక్తి, నాథలింగంబు మోక్షైక సాధకంబు
కలవు పెక్కులు పుడమి లింగంబులిట్లు, నుచువనోపనయ ప్లేనునుడివినాడ.

గీ॥ అమరఁ గాశ్మీరమునకుఁ బ్రాంతాశ నమర, నాథలింగము సిరులఁ దనన్పు రంగు
మీఱఁగా నంగదేశ సమీపమందుఁ, దారకేశ్వరుఁడొప్పొందుఁధన్యులార ! 114

గీ॥ అని యిటులు దివ్యలింగంబులమరుచోట్లు, పరుసఁ డెల్పుడుఁ దాపసవరులుమరల
నతని కీ లింగమూర్తు లెట్లవని వెలసి, పేరుగాంచెనొ చెపుమన్నఁ బేర్చినంత. 115

గీ॥ తల్లి! నాపాలికల్పకవల్లి! లక్ష్మీ!, వీరభద్రగురునిరాణి! విమలకీర్తి!
లింగవైభవఖండమన్ రంగుమీఱు, కృతినెఁగొనుప్రథమాశ్వాసమతులసరణి.

గద్య॥ ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివ పురాణము

లింగవైభవఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము.

యోగిరాట్రుసాదన
మాయాతతపోవిభూతి ♦ మహితస్ఫూర్తి !
కాయజవిపక్షమూర్తి !
న్యాయానుసరాధ్వవర్తి ♦ నందితక్షీర్తి !

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

అ॥ చిలువతేనికేని ♦ నలవికా దివ్యాని, తీరులెల్లనరసి ♦ తేటపటుప
నాయెఱింగినంత ♦ మీయంతికంబునఁ, జెప్పవాఁడ వినుఁడు ♦ చెలిమిమీఱు. 2

—* సారాష్ట్రము - సోమనాథలింగము *

క॥ కలువలదొర దక్షునికూఁ, తుల నిర్వదియేడుగురనుఁ ♦ దోయజదళనే
త్రల నశ్విన్యాదికతా, రలఁ బెండిలియాడెఁ గడిఁది ♦ రక్తిదలిర్పఁ. 3

వ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళకు

ఉ॥ చక్కనిచుక్కయై యలరు ♦ జాణను రోహిణి నిచ్చ నెక్కుడౌ
మక్కువ బుజ్జగింపుచు నుమాశముమీఱుఁగ వేడ్క సేయుచుఁ
దక్కినయాండ్ర నొక్కపు డెదం దలపోయకయున్న నందఱుఁ
బొక్కుచుఁ దండ్రితో ననిరి ♦ భూరివిషాదభరంబుతో నిటుల్. 4

ఉ॥ అక్కట తండ్రి! మాదువిభుఁ ♦ డందఱి మమ్మెడఁ జేసిపాసి తా
నొక్కతె రోహిణిఁ దవిలి ♦ యొందుదలంపకయున్నవాఁ డిఁకే
దిక్కగు మాకుఁ దాప మెటు ♦ తీరు సహూదరియైనయద్ది మ
మ్మొక్కరణిఁ వెలార్ప నిది ♦ యెట్లు భరించి తరింతు మీవ్యధఁ. 5

శా॥ తానే చక్కదనాలకిక్కయట ! యంబంబందు నేచేడియల్
గానల్ లేరట ! యద్ది యద్దికనియే ♦ కాంతుండు తత్తుంగతిన్
మానల్ లేడట ! దోసమిందుఁ దనదే ♦ మాత్రంబు లేదంట ! యెం
దేనిన్ వింటివె పల్లదంబులిటు దండ్రి ! యెట్టులోర్నగదగున్.

6

ఉ॥ అందటి నేల యిట్లు జల ♦ జారికి నిచ్చితి వొక్కరోహిణీ
నుందరి నిచ్చినన్ మిగుల ♦ సొంపుగనుండెడి దెక్కడేని మా
కుం దగుభర్త చిక్కకయె ♦ గొడ్డయిపోవునొ పృథ్వి తండ్రి ! యీ
వందురు నెట్లు పాయుదుము ♦ వల్లభుకొల్పెటు చెందు మాకికన్.

7

— * దక్షిణ చంద్రుని శిపించుట * —

చ॥ అని పెనువంత నాయునుఁ దాగురు దక్షుని నొక్కపెట్టునన్
గని విలపించుచున్ బలుకఁ ♦ గల్వలక్షేని కతండు మంచిబో
ధనమొనరించె జంద్రుడది ♦ దాటిమెలంగఁగఁ దొంటికై షడిన్
గినిసి శపించె దక్షుఁ డిక ♦ గీడ్పడుమీ ఊయనంచుఁజెచ్చెన్.

8

ఉ॥ అంతనె యాతఁ డాక్షయము ♦ నంది దురంతనిరంతరా ర్థిమై
యెంతయుఁ జిక్కిపోక్కి తెరు ♦ పెద్దియుఁగాంచ కలందురన్ మరు
త్వంతుండు మున్నుగల్గు సుర ♦ వర్షులు మానివతంసు లాత్మలన్
జింతిలి బమ్మదేవరను ♦ జేరఁగఁబోయి వచించి రంతయున్.

9

ఉ॥ చందురు దుండగంబులను ♦ జక్కనెఱింగినయట్టి నల్వ యీ
చందమెమేలు వీని కన ♦ సర్వసుపర్వులు మాను లీ ఊయన్
జెందినరాజుతో జగము ♦ చెన్నెనలారఁ బ్రకాశమొందునే ?
యొందదె హాస మికువలయొన్నతి ? యారయు మన్న నాతఁడున్.

10

చ॥ గురుసతిఁబట్టి కూడి కొడు ♦ కున్ గనె నాపెనుగూడ స్వీయమం
దిరమునుజేర్చె నత్రియును ♦ నేనును బోయి హితంబుఁజెప్పి య
గ్గురున కొసంగఁజేసితిమి ♦ కోమలినిన్ మగుడన్ గురుండు మా
యరవగుబోధఁగై కొనియె ♦ నుత్పలనేత్రును లజ్జితాత్మఁడై.

11

గీ॥ ఒజ్జ కట్టానరించె మ ♦ హోవకృతినిఁ, గట్టుకొన్నట్టిదారలఁ ♦ గనకయుండె
నొక్కరోహిణితగులంబు ♦ నొందియుండె, మామదక్షునినుడి నవ ♦ మానవఱచె.

ఉ॥ ఐనను లోకసౌఖ్యమును ♦ నారసి చెప్పెద నాప్రభాసమ
న్యూనతరాఘహరియగు ♦ నొద్దిక వీడటఁజేరి శంకరున్
బూనికఁగొల్పుచున్ దవసుఁ ♦ బూని వసించినఁ గొన్నినాళ్ళకీ
గ్లానిని మాన్పఁగాఁగలడు ♦ కాలహరుండు దృఢంబు పొండికన్.

13

క॥ మృత్యుంజయమంత్రజపం, బత్సంతనియమముతోడ ♦ నాటు నెలలటన్
నిత్యం బొనరించినచో, సత్యంబుగఁబాయు త్తయ రు ♦ జయు సురవర్యుల్! 14

వ॥ అని పంచిన

ఉ॥ వేలుపులంత సంతసము ♦ వేకోని యందుల కంప జాబీలిన్
జాలఁ బ్రవత్తితో నతిఁడు ♦ శంకరుఁ గొల్చుచు నాటుమాసముల్
గాలహరోరుమంత్రమును ♦ గాటపుభక్తి జపించుచుండ మేల్
మేలనుచున్ శివుండటకు ♦ మెచ్చుచు వచ్చి యనెన్ హిమాంశుతోన్. 15

—* చంద్రుఁడు శివుని యనుగ్రహమున క్షయరుజను దాయుట *

గీ॥ కోరుము వరంబు నావుడుఁ ఘోరరుజను, బావుమన శంకరుం డొకఁ పక్షమందుఁ
బాసి వృద్ధినిగొను మన్యఁపక్షమందుఁ, గార్వ్యమొందుము పుడమికిఁ ♦ గర్జమల్లె,

క॥ అని చెప్పినఁ జందురుఁ డ, ట్లనె యనుమతిఁజెంది యిమ్మఁ హస్తలమున నీ
వనిశము వసింపుమన విని, యనఘుఁడు సోమేశుఁ డనఁగ ♦ హరుడుండె నటన్.

వ. చంద్రుఁడు ద్రవిష్టనతీర్థంబు జంద్రకుండంబనఁబరంగు నఖిలదురైతాపహరంబు,
అందిప్పగిదిఁ జందురుండు త్తయరోగంబు వ్యవస్థన్ జేసి పాసి. అప్పటినుండి
తక్కిన కళత్రంబుల గారించుచు మెప్పువడయుచుండె నది మొదలుచేసి
యాదివ్యజ్యోతిర్లింగంబు గొలిచినవారలకెల్ల సకలాధివ్యాధులఁ బోకడచుచు
శ్రేయంబు లొసంగుచుండె నది సోమేశ్వరలింగోత్పత్తిచరిత్రం బిక మల్లికేశ
లింగోత్పత్తిని వినుండని సూతుం డిట్లనియె 18

—* శ్రీశైలము - మల్లికార్జున లింగము *

క॥ ఒకమన్వంతరమందు శి, వకుమారుఁడు కొమరుఁడు గణపతి కోడ్పడి పెం
డ్డికిఁ జెందకలిగి సహ్యా, ద్రికటకమునుజేరి యొకఁడె ♦ దిరముండె నటన్. 19

చ॥ కొమరుఁడొకండు సహ్యాగిరి ♦ కూటమునందు విరక్తినుండఁగా
నుమయును శంకరుండు దనఁయున్ దగఁజేరి బహూకరించి ప్రే
మముమెయిఁ గ్రమ్మటన్ దమదు ♦ మందిరశైలముఁ జేరుమన్న న
కొమరుఁడు పోక యాచిటుత ♦ గుబ్బలియందె వసించె నల్కతోన్. 20

చ॥ అది గని శంకరుండును హిమాచలకన్యయుఁ బుత్తుఁబాసి పో
మదిగన కట్టిగట్టకు సుమారుగఁ గొంచెముదూర మున్న య
ట్టిదియగు శ్రీగిరిన్ దఱిసి ♦ తీవిగఁ గాపుర మొంది యందుఁ బెం
పొదవగఁ జూచివత్తురు తనూద్యపుఁ బండుగులందు దండిగన్. 21

గీ॥ మల్లెవిరులను బోలిన ♦ వెల్లెయమరు, దివ్యలింగంబుగా నందుఁ ♦ దేజరిల్లి
మల్లికార్జునుఁడనుపేర ♦ నుల్లసిల్లె, శంకరుఁడు భక్తజనమనః ♦ కింకరుండు. 22

- క॥ మల్లులనిపేర్గొనిన వా, రెల్లరకధి నాధుడగుచు ♦ నెసఁగిన కతనన్
మల్లేశ్వరుడను నామం, బల్లలితేందుధర మూర్తి ♦ యట ధరియించెన్. 23
- క॥ మఱి చంద్రవతియనానొక, ధరణీభృత్తనయ మల్లె ♦ దండనొసఁగి యా
హరుఁ బూజించుట మల్లీ, శ్వరుడని పేరొందెననియుఁ ♦ జాటుదురు పృజల్. 24
- గీ॥ శంకరాద్ధాంగి భామరీశక్తి శక్తు, లరసి కొలువఁగఁ బీఠమందధివసించి
యుండు సట్టులె లింగంబులుండువేన, వేలు మల్లీశలింగంబు ♦ విందుమరగి.
- ఉ॥ ఇవ్వనుధాధరం బిటుల ♦ నీశ్వరుఁ డీశ్వరి తన్నుజేరుటన్
దవ్వులనుండియే శిఖర ♦ దర్శనమున్ బొనరించినంతనే
కొవ్వనఁ బావపుంజములఁ ♦ గూలిచి మోక్షధనం బొసంగు నెం
దవ్వను లాకొలంకులును ♦ నాస్థులును గలవే జగంబునన్. 26
- క॥ పాతాళగంగనాఁ గృ, స్థాతటిని యటన్ గభీరజలసంభృతయై
పాతాళమంటి తనరుచుఁ, జేతోజాతారి నెపుడు ♦ సేవించు రహిన్. 27
- క॥ ఇమ్మల సేవించినవా, రిమ్మహి సంపదలఁబొదలి ♦ హెచ్చుగనిక జ
న్మమ్మొందని యక్షయమో, త్ముమ్మన్ జెందుదురు నిజము ♦ సన్మునిచంద్రుల్ !

—* ఉజ్జయిని - మహాకాళలింగము *

- ఉ॥ గొజ్జఁగిపూటతేనియలఁ ♦ గోల్తుచుఁ దేటులదాటు లింపుమై
యొజ్జలువోలె శీతముల ♦ నోలిఁబరింపఁగ శీపృకూలమం
దుజ్జయినీపురంబు గడు ♦ నున్నతిమిత్రుడు వైభవంబుతో
నిజ్జగమందు నానగరి ♦ కీడగు పట్టణ మొండులేదెటన్. 29
- ఉ॥ మానక యందు నుండు నిగమప్రియుడన్ ద్విజవర్చుఁ డీశ్వరా
ర్చానియతవృతుం డఖిల ♦ సద్గుణశోభితుఁడిదక్తిర్తి య
వ్యానికి నల్వరాత్మజులు ♦ పావనమూర్తులు లోకపూజతుల్
నూనశరారిపూజలను ♦ జొక్కుచున్గుండెడువార లెంతయున్. 30
- వ. దేవప్రియుండు ప్రియమేధుండు సుకృతుండు సువృతుండునను ! నాహ్వయంబులన్
బరంగుచు నన్నలుపురు శివపూజాపరాయణులై నిచ్చలుఁ బార్థివశివలింగంబుఁ
బూజించుచుండి రంత.
- చ॥ నలువవరంబు నొంది యొక ♦ నంజుడు మేవరి పోతరించి భూ
తలముననున్న కర్మతుల ♦ ధర్మములెల్ల నడంచి దైవపూ
జలఁ గికురించి సజ్జనుల ♦ సాదులఁబట్టి వలార్చుచుండె న
క్కలుషున కుక్కి పాసి రిలఁ ♦ గర్మపరుల్ శివకేశవార్చులన్. 31

ఉ॥ నిచ్చలుఁ బార్థివేశ్వరుని * నిష్కభజించుచునున్నయట్టి యీ
సచ్చరితుల్ పలాశుచెడు * సాహస మారసి యుల్కు లేకయే
నచ్చికతో శివార్చనఁ బాఠనర్చుచునుండఁగ రక్కసుండు పెం
పెచ్చిన మచ్చరంబు వహి * యించి కడున్ నడిఁజేరి వారలన్. 32

చ॥ పొడిచెద మిమ్ము లింగమును * బూజయొనర్చిన బాటవేయుఁ డి
వ్వుడు కడతేర్తు నిందఱను * బూన్కిఁ గనుగొనుఁడన్న పించుకే
నడలక వారు పార్థివమ * హాశినలింగముఁ బూని తొంటికై
వడి వడిఁగొల్పుచుండఁగఁ గృ * పాచుముఁగైకొని చెండ నెత్తినన్. 33

చ॥ కదలక బ్రాహ్మణుల్ శివుని * నాంచుచు 'నోంహర' యంచునుండి ర
వ్వుదనున లింగమూర్తిపయి * భారములేని బిలంబు దోచె న
వ్వుదవినె దివ్యలింగము నిభామయ మద్భుతదీప్తిచ్ఛటల్
బొదలఁగ నుద్భవిల్లి పెనుబూది యొనర్చెను మేటిరక్కసున్. 34

గీ॥ దూషణుండని పేర్గొన్న * చుప్తదైత్యు, నట్లు కాల్చి వధించిన * యాతతార్తి
హరుని హరునిఁగనుగొని * యగ్రజన్ము, లుబ్ధికడువడి నాష్టాంగ * మొరఁగి యనిరి.

చ॥ అలుసుగ నెల్లధర్మముల * నడ్డి మమున్ బాలియింపవచ్చు నీ
తులువను జంపి మా వనట * దుగించిన నీదు దయామయాత్మమున్
దెలిసి నుతింపనోపుదుమె ? * దేవర ! యివిటుపోవ నెట్లనీ
స్థలమున నున్కి సేయుచున * శింకరుఁ డొప్పి వసించె నందటల్. 36

ప. అదిమొద లమ్మహాలింగంబు మహాకాలలింగంబనన్ బరంగుచు భక్తజనంబులన్
బాలించుచుండె. మహాదేవియును శివుం డందు వసించుటఁజేసి తానును దఱిసి
వచ్చి యందు మహాకాలి యను నాఖ్యుఁడెంది యుండె నంతఁ గొంత కాలంబు
చనినంత. 37

—* చంద్రసేనమహారాజ చరిత్రము *

ఉ॥ అష్టరమందు నొక్క శమ * నాంతకభక్తుఁడు చంద్రసేనుడనన్
గొప్పనృపుండు పూతమతి * కోమలచంద్రకిరీటలింగమున్
దప్పక పూజసేయుచు ము * దంబుననుండ మహేశ్వరాజ్ఞ నొ
క్కవ్వుడు మాణిభద్రుండను * నాధ్యుడు సిద్ధుడు డాసి వాసిగన్. 38

ము॥ ఒక చింతామణి నిచ్చి దీని గళమం * దుత్కంతమై దాల్చు మీ
విక నీ రత్నము సోడ లోహ మెదియేన్ * హేమంబగున్ దీని చే
రిక నీసీమను వృష్టిదోషములు మా * రీభూతవిస్ఫోటకా
దికపీడల్ సార్థ వెప్తు మంగళము లెంతే సౌఖ్యముల్ సేకుఱున్. 39

చ॥ అని యిటుచెప్పి సిద్ధుడు ని ♦ జానుమతిన్ జనినంత సంతసం
 బున నరనాథుఁ డమ్మణినిఁ ♦ బొంకముగా నటుతన్ ధరించి నూ
 ర్యునివలె వెల్లె రాప్త మది ♦ యొప్పె హిరణ్మయమై ప్రజల్ గడున్
 ధనవతులై యెసంగిరి ని ♦ తాంతము కీరితిమించె ధారుణిన్. 40

క॥ నలుదిక్కుల నరవతులీ, యలుకుడువిని సర్వమరసి ♦ యానకగొని సే
 నలు గూర్చికొని యవంతిని, నలుసలకుల ముట్టడించి ♦ నయమెనలారన్. 41

ఉ॥ కాలరులన్ దగన్ బనిచి ♦ కట్టడిగా నిటు చెప్పియంపిరా
 మేలిమిరత్న మిచ్చి చెలి ♦ మిఁ బొనరింపుము లేదయేని నీ
 వాలముఁజేర రమ్మిఁక రయమ్మున నంచుటు లవ్వనుంధరా
 పాలునిఁ జేరి వాడు నుడువక విని యాతఁడు భీతచిత్తుడై. 42

మ॥ ఒకఁడో యిద్దఱో ముగ్గురో యయినచో ♦ నుత్సాహమేవార నా
 జకిఁ జేరన్ జని నిల్వరించి రిపులన్ ♦ జెండాడుదున్ గొని యీ
 నకలోర్వీపతులేకమై యిటుల ను ♦ చ్చండప్రతాపానల
 ప్రకటజ్వాలలఁ జుట్టుముట్టదరమే ♦ వారింప నేకాకికిఁ. 43

ప. మఱియు

గీ॥ అడిదములు బాకు లీటెలు ♦ నంపగములు
 గదలు గుదియలు మొదలుగాఁ ♦ గలుగు నాయు
 ధములు దురమొనరింపగా ♦ దగినజోదు
 లలఁతి నాకడ నెటుచేరఁ ♦ గలను గలను. 44

ప. అట్లుగాక యిమ్మణిని వీరి కొసంగి చెలికారంబుఁ బడయుదుమన్నను బ్రయో
 జనంబులేదు. 45

చ॥ ఒకనికి నిచ్చినక మఱియు ♦ నొండొకఁ డాజిదొడంగు వీరిలో
 నొకఁ డొకఁ డిప్పు ముందుఁ దన ♦ కొప్పన సేయుమటంచుఁజెప్పు నే
 రికి నొసఁగకవలెక గడిది ♦ రిమ్మసొసంగె నరేంద్రులందు నే
 నిక నెటు లీ వివజ్జలధి ♦ నీది తరించెడువాడ సియెడక. 46

మ॥ అని చింతింపుచు తేడు దా నవుడు సే ♦ యకబోలు కార్యంబు నె
 ట్లును యోజింపఁగఁజాల కీశ్వరు దయా ♦ భుక నెమ్మదిక నమ్మి వే
 గనె బిల్వదినువస్తువుల్ గొని మహా ♦ కాళేశు దివ్యాలయం
 బును జేరక జని మేటి నేమ మొనరక ♦ బూజింపుచుండెక శివుక. 47

—* గోపబాలక చరిత్రము *

ప. ఆ సమయంబున సీశ్వరమాయావిశేషంబున

ఉ॥ వేతమొకర్తు కోవెలకు ♦ వెన్న వసింపుచు నొక్క పాకలో
నాతటి బావజేడ్డ నుర ♦ మందు వహించి కుమారు నగ్గుడిన్
బీతిగఁజేర్చి తేడచట ♦ బిట్టగ శంకరుఁ గొల్చుచున్న తీ
ర్చేతము మెచ్చఁజూపె దన ♦ చిన్నికుమారున కెంతో వింతగన్.

48

వ. అంత

శా॥ విదాతేడుల బాలుఁ డా శివనవ ♦ ర్భన్ భక్తిమై నాత్మలో
నాదర్శంబువలెన్ ధరించి చని యొక్కశ్మంబు నప్పాకయం
దేదోమూలఁ బ్రతిష్ఠచేసి శుచియై ♦ యింహొప్పు నభారలఁ
బూదిక్ బత్తిరిఁ దుమ్మిపుష్పములతోఁ ♦ బూజించుచుండెఁ రహిక్.

49

గీ॥ శివుని కైంకర్యమందు వశించి యొడలెఱుంగ కానందవార్ధి నడంగియున్న
పిన్నపాపని యాకలిగొన్న కడుపు, నరసి కుడువఁగ నవ్వాని ♦ యవ్వ పిలిచె.

చ॥ పిలిచిన నాలింపకయె ♦ పేర్చి శివుఁగనుచున్న బాలకుఁ
బలుమఱు పిల్చి వేసరి జ ♦ వంబున నయ్యెడ కేగుడెంచి పే
రలుక సుతుండు సల్పెడు శి ♦ వార్చనమంతయుఁ ద్రోచివేసి చా
పలమున నల్లలింగమును ♦ బాఱఁగవైచెను దిబ్బపై వడిక్.

51

ఉ॥ అంతనె యార్తిమై హరహారా యని బాలుఁడు మూర్ఛనొందె న
య్యింతయు నల్మతోడఁ జని ♦ యెచ్చటనో నిదురించె నంతఁ గా
లాంతకునత్కృపఁ బుడుతఁ ♦ డల్లన గన్నులువిచ్చి చూడగా
నెంతయు వింతఁ గన్నడియె ♦ హేమమయంబగు దేవళం బటక్.

52

చ॥ అదిగని లోనికేగ నట ♦ నందపువజ్రమయంపులింగముఁ
జదురుగఁ దీర్చికూరిచిన ♦ నందులు శాంకరివిగ్రహంబునుఁ
గుదురగు గర్భగేహమును ♦ గోధ్వజమున్ మధురాంబుపూరమా
హాదమును పూలతోటయును ♦ నబ్రముగాఁ గనువట్టె వానికిక్.

53

శా॥ అర్చావస్తువులెల్ల హేమమయపా ♦ త్రాళిక్ దనర్చెన్ బ్రదీ
పార్పుల్ శోభిలుచుండె నెల్లెడల దీ ♦ వ్యద్రత పాంచాలికల్
వర్చుస్సుల్ నిగుడించుచుండె నిడ న ♦ బ్యాలుండునున్ వింతగా
నర్చివృంతునిఁబోలు తేజమును దా ♦ నష్టాంది వేగంబునన్.

54

చ॥ శివునకు గౌరికిన్ నతులు ♦ చేసి నిజాంబయినర్చినట్టి బి
ట్టవినయకృత్యమున్ సయిపు ♦ మంచు నుతించి తదంబుఁదెచ్చి వై
భవమును జూపఁగోరి తన ♦ పాకకుఁ జేరఁగఁబోవ స్వీయమా
భవనము తేజరిల్లె మణి ♦ బంధురధాళధళీపరితమై.

55

ప. అంత నతండు మఱియు నక్కజంబుతో నిక్కన్ జేరి యందొక్క పసిండిమంచం బుబై నిటుగడల దిండ్రమరించియున్న పట్టుపరుపుమీఁద నెట్టనఁ బవళించినిదు రించుచున్న వేల్పుంబువుఁబోడిఁబోలి కాంతుల వెదఁజల్లు తల్లిన్ గాంచి యచ్చెరు వొంది ప్రబోధంబొనరించి కోవెలకుఁదోడ్తెచ్చి యచ్చిత్రంబెఱింగించి చూపింపుడు నవ్వెలంది వెఱఁగాంది తనచిట్టికొమగుని గట్టినిష్ఠను దేవుని యకారుణకరుణాపరీ వాహలహాసీసాహిత్యంబును నత్యంతంబెఱింగి మెచ్చి తన యపారాధచారంబును మన్నించుమని యర్థించి తత్పూర్వస్థానాదమందు మహాకాల లింగంబు నర్పించు చున్న చంద్రసేననృపాలున కావృత్తాంతం బాద్యంతంబుఁ దెలిపి యన్నరవరున్ దోడ్తెచ్చి స్వాయంభువంబగు నాలింగంబును దేవశంబు మున్నగువానిఁ జూపింప నతం డాశ్చర్యంబునొంది చిట్టివాని ముద్దుగాని శంకరుఁ బలుమఱు గొనియాడు చున్న నప్పట్టున.

56

గీ॥ ముక్కుపచ్చలూని గొల్లఁబుడుతఁడొకఁడు, భక్తి సేయఁగలింగముద్భవముచెందె గుడిహిరణ్మయమవ్వానిఁగుడిసెయంత, కనకమయమయ్యెననిపారఁజనులుమ్రోయ.

గీ॥ నగరి వెల్పుట నున్నట్టి నరబిడొజు, లెల్ల నివ్వార్తవిని తధ్యఁ మెఱుంగఁగోరి చంద్రసేనునికడకాత్మఁజనులనంపి, యతని యనుమతిఁ బురిజేరఁ నాతఁడలరి.

క॥ వారందఱిఁ దగురీతిగ, నారాధనచేసి వల్లఁవార్భకభక్తి శ్రీరచితంబగు కోవెల, జేరిచి చూపింప వెఱఁగుఁజెందిరి వారల్.

59

—* హనుమంతుఁడు ప్రత్యక్షమై గోపబాలని బుజ్జగించుట *—

ఉ॥ ఆ సమయంబునందు నభివాలయగోపురభిత్తి చిత్రమై భాసిలు నంజనీసుతుఁడుఁ పాణికలఁగొని వృద్ధిఁజెంది గో పీసుతు ముద్దుచేసి పృథివీపతులఁ గని పల్క మేదిసీ శాసకులార! కాంచితిరె? శంకరభక్తుల శక్తివైఖరి.

60

చ॥ కడుఁ బసిపాప వీడు శివుఁ గాటపువేడుకఁ గొల్చి తత్కృపఁ బడసె నిటుల్ ప్రియంబుగఁ బ్రపంచమునం దిఁకఁ బెద్దయై సిరుల్ బడయుఁ బ్రతిష్ఠఁగాంచు సరివారలచేఁ బొగడొందుఁ బద్మనా భుఁడు హరి వీని వంశమునఁ బుట్టుకఁగాంచును గొన్నినాళ్ళకుఁ.

61

ప. మఱియును

ఉ॥ గొల్లలకెల్ల నాయకుడఁ గుఁజుడి వీడిక శ్రీకరుండనా నుల్లసిలుఁ భవత్ ప్రితులఁ నుండెడు మందలకెల్ల వీని రా జల్లఁగ రాజుఁజేయుడిఁకఁ జెల్మియొనర్చుడు చంద్రసేనుతో వల్లవబాలుతో సతముఁ భాగ్యములొందుడు పొండు వీండ్రకుఁ.

62

గీ॥ నరవరుల కిట్లుచెప్పి వాఁ నరవిభుండు, వల్లవీనుతు నక్కునఁ ♦ బడసి వాని
కీశ్వరార్చావిధంబెల్ల ♦ నెఱుంగఁజెప్పి, చిత్తరువులోనఁజేరె వి ♦ చిత్రమొదవ.

వ. అంత నారాజవర్షులు

చ॥ బ్రదికితిమింక వాయునుతు ♦ పాల్వడకింతకు నీతఁ డిందటిఁ
జదిపిన నెవ్వరడ్డుము నృ ♦ శంసులమై యిటు చంద్రసేనుపైఁ
గదనముచేయ వచ్చితిమి ♦ కాదవునంచు నెఱుంగఁక్కిం దు
ర్మదమింకఁ బాసి వీరికి నశ్మస్కృతిచేసి చనంగ మేలగుక.

64

వ. అని రాజులందఱా గొల్లపిల్లవాని నెత్తికొని ముద్దిడి పసిండిరథంబు లేనుంగులు
గుఱ్ఱములును బాఁడియూపులమంద లనడ్వాహంబులు నవరత్నఖచితానేకభూష
ణంబులు నేవళంబు లెక్కుడురొక్కంబులిచ్చి చంద్రసేననృపాలునకెఱుగి క్షమా
పణంబుఁగోరి యాతనిమచ్చికఁజెంది మహాకాలలింగంబునకు శ్రీకరలింగంబునకు
నర్చలుచేసి స్వదేశంబులకేగి యచ్చటి వ్రజంబులకెల్ల శ్రీకరుని దొరకజేసిరి.
మహాకాలలింగంబును భక్తిచేసి పూజించిన చంద్రసేనుం డిట్లాపదకాబాసి నుఖ
మొందె. శ్రీకరగోపుండును హనుమత్ప్రొక్కానుసారంబుగ శివునిఁ బూజించుచుఁ
బ్రశస్తిగాంచె నిది మహాకాలలింగమహత్వ్యం బిఁక నోంకార నాథలింగంబును
గూర్చి వినుండని సూతుం డిట్లనియె.

65

— * ఓంకారక్షేత్రము - పారమేశ్వరలింగము * —

క॥ నారదమునీంద్రుఁ డొకపరి, గూరిమి గోకర్ణవిభుని ♦ గొలిచి వెడలి ను
శ్రీరంజలు వింధ్యాద్రికిఁ, జేరఁగ నగరాజు పూజఁచేసి ప్రియమునక.

66

చ॥ మునివర ! యెల్లలోకములఁ ♦ బూన్కిఁ జరించుచునుండు వీవు నా
కెనయనవచ్చు భూమిధర ♦ మెచ్చటనేనియుఁ గల్గియున్నదే ?
యనితరలభ్యవై భవరఁమాయతభూతుల నొండె దండ్రిమై
నొనరిన మూర్తిసంపదను ♦ నొండె నెఱుంగఁగఁజెప్ప మీయెడక.

67

చ॥ అని యడుగంగ మానివరుఁ ♦ డల్లననవ్వి ధరాధరేంద్ర ! నీ
కెనయగు పర్యతంబు గలదే ? యొకఁ డిజ్జగమందు నెందునై
నను విను మా హిరణ్యగిరి ♦ జ్ఞప్తికివచ్చె నవగ్రహంబు లా
ఘనగిరికిన్ బ్రదక్షిణము ♦ గా నడచుక బలుమాటలేటికి.

68

క॥ అది యొకటిదక్క వేటొక, టెదియుక నినుఁబోలదన్న ♦ నెంతయు వగతో
నది విని చతికిలఁబడి యతఁ, డెదలో సిగ్గొంది కడిచి ♦ యీరసమొప్పక.

ఉ॥ మేరునగంబుకన్నఁ గడు † మిన్నగ మిన్నుఁ గడింది పెంపునఁ
జేరి రవీంద్రమార్గముల † చేవ నడంచెదనంచు బౌద్ధివా
కారము లింగముఁ గొలిచి † కాంక్షమెలంగఁగ భక్తదుఃఖిని
స్తారుఁ డుదారుఁ డా హరుఁడు † దాఁ గనవచ్చి వరంబు నన్లుడుఁ. 70

ఉ॥ పెంపునొసంగు లోకమునఁ † బెద్దగఁజేయుము దేవ! నన్నునాఁ
గంపితచిత్తుఁడై శివుఁడు † కర్ణమెఱింగి నగేంద్రుతోడ నీ
వింపుగఁ గోరినట్లు వర † మిచ్చితి నీవిఁక లోకసౌఖ్యముఁ
దెంపరివై యడంపకు మదింది యొనర్చినఁ బాయు నున్నతుల్. 71

క॥ అని చెప్పఁగ నందలి ముని, జనములు దేవతలుఁ గూడి † శంకరు నందే
యునికి యొనరింపుమని ప్రార్థనసేయ వసించె దండధర † దమనుఁ డటఁ. 72

క॥ ఒక తను వోంకారేశ్వరుఁ, డొక తను వమలేశుఁడనఁగ † నొప్పలరుచుఁ దా
నకలము గనుఁగొనుచుండును, నకలంకుడు శంకరుం డనాదివిభుఁ డొగిఁ.

గీ॥ పరఁగ నోంకారవిభుఁడు శంకరుఁడు పృథ్వి, లింగమందిల్లుచేర బెడంగు రంగు
మీఱు నాస్థలమొప్పె నోంకారమనఁగ, సాటి యద్దానికదె వేఱు † సవతులేదు.

వ. ఇఁక నీ యోంకారలింగంబు భక్తులకు సర్వాభీష్టప్రదం బిద్దానిఁ బూజించిన
జనుండు పునర్జన్మంబు నొందఁ డిది యోంకారేశ్వరలింగోద్భవచరితం బిఁకఁ
గేదారలింగోత్పత్తిని వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 75

—* హిమగిరి - కేదారలింగము *

క॥ నరనారాయణు లను నిర్వృరు హరితేజమున ధర్మపుత్త్రికులై శం
కరుఁగొలుచుచుండు రాహిమ, గిరి మునులు ద్రిలోకహితముగీల్కొనిమదిలో.

ఉ॥ వార లహర్నిశంబులును † పార్థివలింగసమర్చనంబు వి
స్తారముదంబు పెంపెనఁగ † సల్పుడు నయ్యడురాజమాళి య
వ్వారలఁ జేరవచ్చి యన † వద్యవరంబును గోరుఁ డన్న స
ద్గీరు లిటఁ వసింపుమన † దేవగ యుండె హిమాటవీధిలిఁ.

గీ॥ తవిలి హిమతిగ్మమైన కేదారభూమి, శంకరుం డిట్లు వెలసి ప్రశస్తికెక్క
దేవతలును ఋషీశ్వరుల్ † దివ్యమునులు, కొలిచిదుఃఖంబులను బాపిఁకొందురెలమి.

శా॥ అంతఁ గొన్నియుగంబులై న పిదపఁ † హర్యశ్వసంకాశులౌ
కుంతీపుత్త్రికు లల్ల లింగమును బల్ † కూర్మిఁ సమీపింప నా
ద్యంతాతీతుఁడు శంభుఁ డొక్క మహిమం † బై పాటుటఁ గాంచి య
క్కొంతేయుల్ గడుభక్తిమై నొడిసిలా † గఁ జిక్కె బుచ్చంబటఁ. 79

ఉ॥ దున్న యద్యశ్యమై చనుడుఁ ♦ దోఁకయొకం డిటు లభ్యమైన వా
రున్నతభక్తిమై గొలిచి ♦ యోర్వగరాని వగ్గదొలంగి సం
వన్నసుఖంబు లొందిరిక ♦ మస్తక మా*నయపాలభూమిలోఁ
బన్నుగఁజేరి నిల్చి సుస ♦ వర్యలఁగాంచుచునుండె మించుగన్.

80

గీ॥ పుచ్చభాగము కేదారభూమియందు, లింగమైవెల్లె నిచ్చలు ♦ రంగుమీఱు
శీర్ష భాగంబు లింగమై ♦ చెన్నుమీఱె, నల్లై నేపాలనగరంబు ♦ నందునతము.

క॥ ఈ కేదారజ్యోతి, శ్రీకరలింగమును నెవఁడు ♦ సేవించిననే
నీకేదారాంబువుఁగొనఁ, జేకొనడు పునర్భవంబు ♦ సిద్ధమిది మునుల్ !

82

వ. ఈ కేదారలింగం బెల్ల వారలకు భోగమోక్షప్రదం బిద్దానిస్వరూపం బెఱింగించితి
నిక భీమశంకరజ్యోతిరింగసంభవంబును వినుండని మునులకు సూతుండిట్లనియె.

—* డాకిని - భీమశంకరలింగము *

శా॥ జానొందున్ సిరికామరూపమను దే ♦ శంబొండు భూమండలిన్
దానన్ గర్కటినాఁగ రక్కసికి బో ♦ ద్యచ్చండసంరంభుడొ
సూనుం డొక్కఁడు భీముడొగడిది పే ♦ ర్శోభిల్ల రాజిల్లుచున్
నానాదివ్యముసీంద్రసంచయములన్ ♦ జాధించుచుండెబారిన్.

84

శా॥ వాఁడొక్కప్పుడు దల్లితోననియె నవ్వా! నన్నుగన్నట్టి య
వ్వాడెవ్వం? డెచట వసించు? నెపుడే ♦ వాడన్ గనరాడు నీ
జాడన్దల్పఁ డొకరైవే మనుదు వీ ♦ చక్కిన్ నిజంబాడుమా!
చూడన్ వేడుకపుట్టె నాదుజనకున్ ♦ సొంపొప్ప సిప్పట్టునన్.

85

చ॥ అని యడుగంగ నద్ది యిసుమంత దలంకి యిటుల్ వచించె నం
దన! విను మేను గర్కటుఁ డ ♦ నంబడు రక్కసుకూతురన్ విరా
ధుని యనుఁగుంబాలంతుకను ♦ దోర్బలధుర్యుడు రామచంద్రుఁ డా
తనిని వధింప నన్నిచటఁ ♦ దండిరి సాతుచునుండె బేర్చిమై.

86

గీ॥ తల్లి పుష్కసి యనునది ♦ తండిరియును, నొక్కనాఁడాకటన్ గడుసుక్కిభక్ష
ణార్థమై సుమహాత్ముడొనాయగస్త్య, శిష్యుఁ బైకొని భస్మావ ♦ శిష్టమైరి.

* టిప్పణి—ఈ నయపాలశబ్దము నేపాలశబ్ద రూపాంతరము. నయం (నీతిం) పాలయతీతి నయపాలః
శివపురాణే ణాటిరుద్రఁంకీతాయాం ఏకాదశాధ్యాయే—

శీ॥ నయపాలాఖ్యపురాణంతు । ప్రసిద్ధాయాం మహితతే ।

లింగంశుభపతిశాఖ్యం । సర్వకామ ఫలప్రదం ॥

ఉ॥ అప్పటినుండి నేనొకన ♦ హామములేక నిరాశ్రయంబుగా
నెప్పుడు దుఃఖితాత్మనయి ♦ యివ్వని నుండఁగఁ గుంభకర్ణుడ౯
గొప్పనిశాటవర్షుఁ డట ♦ కుఁ జనుదెంచి యెదోనిమిత్తమై
యొప్పుగ నన్నఁజూచి మరు ♦ లొంది మనోజశరాభితప్తుడై. 88

ఆ॥ కదిసి రెట్టఁబట్టి ♦ కలియఁబూనిననే న, నాదరించి తొలఁగ ♦ నతఁడు బల్మిఁ
బట్టువిడకమీఱి ♦ నెట్టన భోగించి, చనియె లంక కంత ♦ శంకలేక. 89

గీ॥ రావణనితమ్ముఁ డతఁడు శ్రీరామచంద్రు
చేత నన్నయుఁ దానును ♦ జేటుజెంది
రంట ! నాఁలంక కేను చే ♦ రంగఁబోవ
లేదు నికఁగన్నదాన నా ♦ లీలఁ బడసి. 90

వ. ఇది యథార్థవృత్తాంతం బిందు సత్యేతరంబు లేశంబులేదని యమ్మునుష్వాదిని
నుడువఁ గడుఁగనలి యప్పలాశుండు హృదయంబున 91

ఉ॥ అక్కట ! పక్కిదాల్దొర మ ♦ హాబలు మజ్జనకుఁ వధించెఁ బే
రెక్కిన పెద్దతండ్రిఁ బాలి ♦ యించె విరాధుని గీటడంచె నా
మక్కువతాతముత్తవల ♦ మాని యొకం డటు బూదిచేసె నే
నెక్కరణిక్ సహింతు నిది ♦ యెల్ల నెఱింగి మఱుంగుచుకొ మదికొ. 92

ఉ॥ నేనల కుంభకర్ణుని క ♦ నిందితపుత్తుడనేని శ్రీహరికొ
మానుల దేవతాధముల ♦ మట్టముచేసెదఁ గొట్టెదకొ సిరుల్
ధీనిధి నాదు తల్లికి మ ♦ దిన్ బగదీట ముదంబుఁగూర్చెదకొ
బూనికమైఁ దపించెద న ♦ పూర్వతరోత్తమశక్తులేర్పడకొ. 93

చ॥ అని తనతల్లి సెల్వుగొని ♦ యబ్జజుఁగూర్చి మహాతపంబుఁ బే
ర్చినమతి సల్ప నాతఁడును ♦ జేరి వరం బడుగంగఁగోరె నా
దనుజుఁ డనన్యసాధ్యమయి ♦ తద్దయుమీఱు మహాబలం బతం
డును విధిలేక యిచ్చిచనె ♦ నొచ్చుచు మానసమం దొకింతయుకొ. 94

—* భీమాసురుఁడు శివభక్తుడగు సుదక్షిణునిఁ దత్సతినిఁ జెరయందుంచుట *—

చ॥ అసురయు నంత దేవతల ♦ నందఱి గెల్చి సిరుల్ హరించి యు
క్కెసఁగఁగ శ్రీహరికొ పెదకి ♦ యెందును గానఁగలేక వీడ ని
వ్వసుమతిఁ గామరూపమునఁ ♦ బార్థివముఖ్యు సుదక్షిణాఖ్యు న
క్కసుమెయి నొంచి వానిసిరిఁ ♦ గైకొనియుంచెను బందిగమ్మునకొ. 95

ఆ॥ అతనితోడఁ జెఱును ♦ నాతని గృహిణి ను, దక్షిణయునునుండఁ ♦ దగ నిరువురు
పార్థివేశలింగ ♦ భక్తులై నిచ్చలుఁ, బూజసేయుచుండి ♦ రోజమెఱయ. 96

చ॥ నిరతము పార్థివార్చనము ♦ నెక్కిని శైవషడక్షరీజప
స్థిరమతులై మహేశ్వరుని ♦ చేతముమెచ్చగఁ గొల్పుచున్న నా
యిరువురు రాజదంపతుల ♦ యీతులఁబాపి నుఖంపఁజేయ శం
కరుఁ డెదనెంచి యుండఁ జనఁ ♦ గాలమొకింత యనంతరం బటుల్.

97

వ. అంత

ఉ॥ భీముఁడు లోకభీముఁడయి ♦ బిట్టుగ సర్వసుపక్షవద్యులఁ
భూమినిలింపులఁ మునుల ♦ భూరిమదంబున నేచుచున్ మఖ
స్తామములందు భాగములఁ ♦ జూఱులుగొంచుఁ జరించుచుండె నా
తామసుచేయు బాధలకుఁ ♦ దాళఁగలేక ననేకు లేకమై.

98

ఉ॥ పార్థివలింగపూజనము ♦ భక్తిమెయిన్ బానరింప నంత స
ర్వార్థకరుండు శర్వుఁడు రయమ్మునఁజేరి యభీష్టమడ్లఁగా
నరిమెయిన్ మునిప్రవరు ♦ లయ్యసురన్ హరియింపఁగోరి రిం
ద్వర్ధకిఱుఁ డల్లెయని ♦ యారసి దైత్యునివ్యత్యయంబులన్.

99

గీ॥ తనదు ప్రియభక్తుఁడైన సుదక్షిణుండు, కొలుచుపార్థివలింగంబు ♦ నలఘుశక్తు
లలరఁజేరి ఖలున్ బలఁలాశుఁజంప, సమయమారయుచుండె నిశ్శంకుఁడగుచు.

మ॥ విశితాశుండును గామరూపపతి దేవీయుక్తుడై పార్థివే
శు శివున్ గొల్పెడి తీరెఱింగి యటకున్ ♦ జూత్రెంచి యవ్వారితోఁ
బశుభర్తన్ గొలువంగ నేమియగు? నఁప్పాటిన్ విడుం డిట్లు మ
ద్యశమున్ బాడుచు నన్నుఁ గొల్పు డిఁక మిమ్మట్లైన మన్నించెదన్.

101

క॥ కాదేనిఁ బాడుతు ననఁగా, భూదయితుఁ డొకింత బుగులుఁబొందక యనియెన్
మా దైవంబును గొలిచెద, మేదైనను సరియె సిద్ధ ♦ మెఱుగు దురాత్మా!

క॥ హరుఁడు చరాచరభూతే, శర్వుఁడు దయాకరుఁడు భక్తపరిపాలకుఁ డా
తురులన్ మముఁ గాపాడెడు, సరకుగొనము నీదు డాకఁజను మిఁక దవులన్.

గీ॥ అనిన దనుజుఁడు బిట్టాగ్రహంబుఁ జెంది
పండ్లు పటపటఁ గొఱుకుచుఁ ♦ బార్థివేందు?
పయిఁ గరాళాసి విసరె 'మాంఁపాహి' యనుచుఁ
గనులుమూయఁగ తేఁడు శంకరుఁడు దోచి.

104

—* పార్థివలింగమునుంచి శివుఁడు వెలువడి భీమాసురునిఁ జంపుట *

క॥ భక్తులను సాఁకుటయె గడు, యుక్తంబగు వ్రతము నాకు ♦ యోజంపుము నీ
శక్తి నిఁక మట్టుపఱచెద, నక్తంచర! యేను భీమఁసాధుఁడఁ గనుమా!

105

క॥ అని యనురుని కరవాలము, బినాకముచేతఁ జదువఁ ధిండిగ నాతం
డును మరలఁ ద్రిశూలమువే,యను దునుకలు చేసె దాని ధి నభవుం డలుకన్.

ప. అంత దనుజుండు మరల

ఉ॥ పట్టిస మేసినన్ శివుఁడు ధి భగ్నముచేసెఁ ద్రిశూలధారచే
నట్టియెడన్ నిశాచరుని ధి యానతి రక్కసిమూఁక లుక్కునన్
జుట్టి రణంబుసేయుటకుఁ ధి జొచ్చిన నారదమాని డాసి యీ
చెట్టలఁ జెచ్చెరన్ గడపు ధి చేయకుజాలము దేవ! నాన్ వడిన్. 107

శా॥ హుంకారం బొనరించె గాలహరుఁ డధిత్వగ్రస్వనంబొప్పు నా
తంకంబొంది వడిన్ ధరన్ విరుగుచున్ ధి దైత్యుండు గూలెన్ మహా
హంకారంబున మీటు రక్కసులు హః!హః యంచుఁ బీనుంగులై
రోంకారధ్వనితో నుతుల్ సలిపిరా ధి యుగ్మిన్ శివున్ దేవతల్. 108

ప. అంత గోరికాంతుండు సుదక్షిణునిఁ దత్పతిని ననుగ్రహించి కామరూపంబున
మరల నవ్వారి నభిషిక్తులఁజేసిన వారును దక్కిన దేవమునిగణంబులెల్లఁ బర
మేశ్వరు నాపార్థివలింగంబందె వసింపఁ బ్రార్థింప భక్తవత్సలుం డీయకొని
యట్లుండెఁ దదాదిగ నీ భీమశంకరలింగంబు రక్షిభూతభేతాశాది భయనివార
కంబై భోగమోక్షప్రదంబై భక్తులన్ బాలించుచుండె నీయది భీమశంకర
లింగమాహాత్మ్యం బిఁక నఖిల కల్యాణహేతువును, మోక్షలక్ష్మీ జీవాతువునగు
విశ్వేశ్వరలింగంబుయొక్క చరిత్రంబును వినిచెద నవధరింపుఁడని సూతుండు
మునుల కిట్లనియె. 109

—* శ్రీకాశి - విశ్వేశ్వరలింగము *

ఉ॥ నిర్గుణమై యఖండమయి ధి నిత్యమునై శివమై యనన్యసం
సర్గమునై ప్రకాశిలెడు ధి సారతరోత్తమతేజ మీజగ
త్సర్గముఁగోరి చెల్వమరే ధి శక్తి శివాఖ్యల *స్త్రీ, పుమాంసుడై
నిర్గుతమైన యక్కవయె ధి నేరిమి గారణమయ్యె సృష్టికిన్. 110

క॥ పురుషుండె మహేశ్వరుం డిఁకఁ, దరుణియె యాశక్తి వినుఁడు ధి తథ్య మిది చరా
చరభువనంబెల్ల మహేశ్వరరూపం బారయుండు ధి సచ్చరితు లెదన్. 111

గీ॥ వారు సగ్గాదియందు నివ్వారిఁ బ్రకృతి
పురుషులను సృష్టించెయఁగాఁ ధి బాడమి వారు
గారణులఁ గానఁగాలేక ధి కడు నడలుచు
నుండఁగఁ దపించుఁడను సూక్తి ధి యొక్కఁడు విని. 112

—* శివుడు కాశీ పంచక్రోశమును సృష్టించుట *

ఉ॥ ఎచ్చటనుండి సేయఁగల ♦ మెన్నికమీఱు తపంబు? మాకుఁ జో
తెచ్చటఁ గానరాదు జలమే తుదిముట్టక తోచుచుండె నాన్
గ్రచ్చట నైదుకోసు లెటు ♦ గన్నడునేలను సృష్టిచేసి వా
రచ్చెరువొందఁ జూపి శివుఁ ♦ డందు వసించి తపింపుఁడంచ నెన్ . 113

ఉ॥ తానును లింగరూపమునఁ ♦ దత్పురిఁజేరి కరంబుప్రీతి న
ద్దానిఁ బాయకుండుట సతం బవిముక్తసమాహ్వయంబునున్
బూనెఁ బురంబు లింగమునఁ ♦ బొల్పెసలారెఁ దదాఖ్య శంకరుం
డా నగరిన్ వహించుఁ ద్రిశిఖాగ్రతలంబున నెత్తి నీభుల్ . 114

గీ॥ కడు నసత్కర్మములనెల్లఁ ♦ గౌశలమున, నొడిసి కర్ణ ణగావించినుడియఁజేయఁ
గాశి యనుపేరుఁ జెంది విఖ్యాతమయ్యె, నైదుకోసులఁబరఁగు నయ్యభవభూమి.

గీ॥ అంత నవ్వరిఁ జేరి వాఁరాస్థమెఱయఁ, జరము తపసానరింపుడు ♦ సృష్టిఁ గోరి
పుండరీకక్షణుని తనూద్రుభతమర్మ, సలిల మొక్కండు వాపియైయలరుటయును.

—* చక్రపుష్కరిణి మణికరిక యగుట *

చ॥ మినుసిగవేల్పు డాసి కడుమిక్కిలియచ్చము దీయనైన య
వ్వనరుహనేత్రసంకలితవాప్యదకంబును గాంచి మెచ్చువే
డ్కను దలయూచినన్ బడియెఁ ♦ గర్జమునందలి నజ్రికుండలం
బొనరెను దానఁ దీర్థ మది ♦ యుర్విపయిన్ మణికర్ణికాఖ్యమై . 117

గీ॥ దాన మజ్జనమాడినమానవులకుఁ, దెవులు దురితంబు డిందు నెంతేని నభవ
పదముఁజేరెడుబాట గన్నట్టు నట్టి, తీర్థమెడఁబాయలే రెట్టిదివ్యమునులు . 118

మ॥ హరియన్ శంకరమాయచేఁ బ్రకృతితో ♦ నత్నంతనిద్రాభ్రుడై
యొరుగన్ దద్విభునాభిపద్మమునఁ దా ♦ నుత్పన్నుడై నల్వ శం
కరునాజ్ఞన్ విరచించె నద్భుతగతిన్ ♦ గౌశల్యమొప్పొందఁగా
దిరమా నేబదికోట్ల యోజనమితిన్ ♦ దీపించు భూలోకమున్ . 119

గీ॥ అందు సకలచరాచరప్రాణినిచయ, ములను రచియించెఁ జాతురిపొలుపుమీఱఁ
గాశి నఖిలవ్రలయములఁగాండమందు, మునుఁగనీడుహుండుశూలమునధరించు.

ఉ॥ ఇమ్ముగ బ్రహ్మదేవుఁడట ♦ నెంతయు భక్తి మెయిన్ దశాశ్వమే
ధమ్ము లొనర్చి లింగ మభిధానమువెల్లఁ బ్రతిష్ఠచేసి శ
ర్మమ్మునుజెందె మాను లమరప్రసరుల్ మనుజుల్ దదీయ మా
ర్గమ్మునుబట్టి లింగములఁ ♦ గాశిఁబ్రతిష్ఠనొనర్చి రింపుమై . 121

చ॥ పరశివశక్తియున్ దనదుభర్త శివుండట విశ్వభర్తనాఁ
బరఁగెడు దివ్యలింగమయి ♦ వాసముచెందుటఁ జూచి తాను సం
బరమున నన్నపూర్ణయను ♦ భాస్వరనామముఁదాల్చి చేరి శం
కరుకెలనన్ వసించె ముసికాంత లెఱింగి చెలంగి పొంగఁగాఁ. 122

ఉ॥ తాతకుఁదాతలై కపిలదారుణరోషమహాగ్నికీలక
భూతిగ నేలఁగూలిన యపుణ్యుల నాదృతి నుద్ధరింపఁగాఁ
బ్రీతిమెయిన్ భగీరథుఁడు ♦ పృథ్వీకి గంగనుపెచ్చినంత గం
గాతటినిమతల్లి వడిఁ ♦ గాశినిఁజేరి భజించె శంకరుఁ. 123

క॥ ఆగంగా స్నానంబున, కేగంగాలేనిమనుజుఁ ♦ డెంతయుఁ దమితో
నోగంగా గంగాయని, సాగంగాఁబాయఁగలఁడు ♦ సర్వాఘములక. 124

గీ॥ అజనివంచమశిరముఁ గోయంగఁ దన్ను, వెనుకొనిన బ్రహ్మహత్యయుఁవిధికపాల
మును దొఱఁగిజాఱఁ గాశికాపురినిఁజేరి, భైరవుండుండె నాక్షేత్రపాలకుఁడయి.

వ. మఱియు సం దాకాలభైరవునితోఁగూడి యష్టభైరవులును డుంఠిప్రముఖులగు
నేఁబదియాఱుగురు గణపతులును నవదుర్గలును నేకాదశరుద్రులును ద్వాదశా
దిత్యులును గారీనవకంబును నిరువదియిద్దరు కేశవులును నవగ్రహంబులును
స్వనిర్మితతీర్థోదకంబులతో స్వప్రతిష్ఠితశివలింగంబుల నర్చించుచు ముప్పది మూడు
కోట్ల దేవతలును విలసిల్లుచుండు రిందు మృతినజెందినవార లిఁక మాతృగర్భంబుఁ
జెందక పారమేశ్వరసాయుజ్యంబు నొందుదు రిందు సందియంబులేదీవిశ్వేశ్వర
లింగార్చనం బఖిలభోగమోక్షప్రదంబనుట న్యూనోక్తిగ సంభావింపుడు.

క॥ కాశీక్షేత్రంబును వి, శ్వేశుండును నన్నపూర్ణ ♦ యిభముఁబుడఁడుం
తీసుండు భైరవుం డఘ, పాశంబులఁ ద్రుంతు రొక్క ♦ పరి దలఁచినచోన్.

వ. ఇట్లు విశ్వేశ్వరలింగ చరితంబు సందర్భంబు సూత్రప్రాయంబుగ మీకెఱింగించితి
నిఁక త్రియంబుకేశ్వర జ్యోతిర్లింగస్వరూపంబును వినుండని సూతుం డిట్లనియె.

—* గొతమితటము - త్ర్యంబికలింగము *

చ॥ మునికులమందు గొతముఁ డమోఘతపోవిభవాఢ్యుడై భృశం
బనిశము శంభులింగనియ ♦ తార్చన సల్పుచుఁ బత్నితో వసిం
చెను హరువొప్ప బ్రహ్మగిరి ♦ చేరువ నొక్క వనస్థలంబునం
దనువుగ శిష్యుకోటి తనయండఁ బరింపఁగ న్యాయశాస్త్రముల్. 129

గీ॥ అంతఁ గొండొక కాలంబునందుఁ బుడమిఁ, గడు ననావృష్టిపొదల నెక్కడలఁగాని
త్రావ నీళులుగఱవయ్యె ♦ గాగ్రసమసలె, శూన్యమయ్యెను దెసల నెచ్చోటనేని.

క॥ ఆకట మలమలమాడుచు, దేకువసెడి యెల్లప్రజలు ♦ దిగులుపడి కడున్
జీకాకుతోడ నలుగడ, లేకాకులు గాకులగుచు ♦ నేగిరి పెలుచన్. 131

ఉ॥ ఆయెడరందు గౌతమమహాబుషి యవ్వరుణుజ్ జలేశ్వరుజ్
బాయనిభక్తి గొల్చుడు నశపాపతి యమ్మునికిన్ బ్రసన్నుడై
చేయుదు నీకభీష్టమును ♦ జెప్పమనన్ మునివంశమండనుం
డాయతవృష్టి గోరె నుదఃకాధిపుఁ డందులకొప్ప కిట్లనెన్. 132

ప. మునీంద్రా! పరమేశ్వరున కిష్టంబులేకయున్న యిక్కాలంబందు నేను వృష్టి
కార్యంబునకు సమర్థుండనుగాను. 133

చ॥ ఎవనిభయంబు నెక్కొని నశమీరుఁడు వీచు మతేని యుల్కుచే
రవి యుదయించు నే బిరుదు ♦ త్రాసముఁజేసి మహేంద్రుఁ డగ్గి మృ
త్యువును బనుల్ పొనర్తు రభయం డఖిలాబ్జభవాండనాథుఁ డా
శివుఁడు తదీయమా వశముఁజెంది తనర్చు జగంబు సర్వమున్. 134

ఉ॥ కావున నేను వృష్టి కెటు ♦ గర్తను గాఁగల నొక్కగర్తమున్
నీవిడఁ ద్రవిష్టకొన్నచట ♦ నీరము నించెద జానుదఘ్న ము
చ్చో వివిధౌషధీతతిఁ బ్రసూనఫలదుక్రదంబమున్ ముదం
బావహిలంగఁ గూర్చికొను ♦ మాఱకయుండు జలంబు లెప్పుడున్. 135

-*గౌతమమహర్షి వరుణానుగ్రహంబున నొకచిన్నకుంటను నిర్మించుకొనుట*-

చ॥ అనుడు మునీంద్రవర్యుఁ డటు ♦ లారసి కుంట నొకండు ద్రవ్య జీ
వనభిభుఁ డచ్చనీరమును ♦ నట్టుటలేకయె జానుదఘ్నమై
తనరెడునట్లు నించెను హితమ్ముగ గౌతముఁ డెల్లధాన్యముల్
వనరెడుచేలు పుష్పఫల ♦ పాదపవాటికలన్ దనర్చుడున్. 136

సీ॥ అవిరళఘనసుగం ♦ ధాడ్యమరందని, వ్యందనుందరసుమ ♦ కుందకుటజ
మందారమాధవీ ♦ మాలతీపకుళచం, పకకరవీరకే ♦ తకులతతులు
పరిపక్వఫలగాఙ్గి ♦ భాసురసహకార, దాడిమద్రాక్షౌబ ♦ దరులపక్షి
పనసఖర్జూర రంభాజంబుజంబీర, లికుచబీజాపూర ♦ నికరములును

గీ॥ మెండుగాఁబండి చెన్నారితమీఱుప్రీహి, యనతిలాఢకచణకపి ♦ యంగుమాష
రాజమాషమసురముద్గ ♦ రాజియావ, నాశగోధూమవితతి ఘనముగఁదనరె.

ప. మఱియు వార్తాకర్కటజాలీకోశాతకీకూశ్మాండపిండాలుకందముఖ్యశలాటుశాకం
బులును జీవంతికోపోదకీషిలుచాం గేరీప్రముఖదళశాకంబులును సమితంబులై పొద
లియున్న సమయంబున. 138

—* గౌతమాశ్రమమునకు మునులు వచ్చుట *—

సీ॥ తనతాతతాతకుఁ ♦ దమ్మునికొమరుని, కొడుకంచు నొక్కండు ♦ కూడవచ్చె
తనశండ్రితండ్రి యల్లునిచెల్లెలికి మేటి, మఱిదియంచొక్కండు ♦ దరలివచ్చె
తనమేనమామ వదిలె యల్లునికి బావ, గారని యొక్కండు ♦ గలియవచ్చె
తనతోడిచుల్లుని ♦ తండ్రితండ్రికి మేన, యల్లుడంచును నొక్కఁ ♦ డరసిడాసె

గీ॥ ఇట్లు చుట్టటికంబుల నెఱుంగఁజెప్పి, కొనుచు గుంపులుగుంపులై ♦ మునికులజాలు
అండుబిడ్డలతో గౌతమాశ్రమంబు, పెదకికొనినచ్చి రెంతయు ♦ విందుమీఱు.

వ. అంత గౌతమమహర్షి యును

ఉ॥ వచ్చినవారికెల్లఁ గడు ♦ వాసిదలిర్పఁగఁ దాను భార్యయున్
మచ్చితో నెదుర్కొనుచు ♦ మంచిగ మజ్జనభోజనంబులన్
పెచ్చుగ నిచ్చుచుండె శ్రమ ♦ మేదియులేక భుజించుచున్ గడున్
మెచ్చుచు నందొ అచ్చటనె ♦ మేలుగనుండిరి గావురంబులన్. 140

అ॥ గొప్పవారి చెలిమి ♦ గొప్పగూర్పును దాని, గొప్పవాఁ డెఱుంగుఁ ♦ గొంచెకాఁడె
ఱుంగఁ డెట్టివానిఁ ♦ బొంగి సేవించునో, యట్టి ఫలముఁ జెందునవని నరుడు.

క॥ సింగంబుగూహకుఁ జనెనే, నిం గొను ముత్యములగాసినిన్ జంబుకభూ
మిం గడువేళకమై డా, యంగాఁ బునుకలును బొక్క ♦ లలవడు పెక్కుల్.

క॥ చందనము చెఱకు శాఖలు, గుండనమును నొరులకెప్పుడు ♦ గూర్పును సుఖముల్
బొందిక నిడు స్వార్థము లే, దెందు నటులెకాదె సుజను ♦ లెంతయు భువిలోన్.

గీ॥ పుడమి విజితేంద్రియుడు దయా ♦ లుండును మదము
లేనివాఁడును నుపకారి ♦ యీ నలువురు
స్తంభములయట్లు దాల్తురు ♦ సతత మోపి
యీ జగంబును సందియ ♦ మింత లేదు. 144

వ. అంత

మ॥ బహుకాలం బిటులేగె నొక్కదివస ♦ ప్రాహ్లాంబునన్ గౌతమ
ద్రుహిఁగుం డీశ్వరపూజకై సలిలమున్ ♦ దోడ్తెండనాన్ శిష్యులున్
రహిమీఱున్ గలశంబులన్ గొని సరో ♦ రాజంబుఁజేరంగఁబో
నహివేణుల్ మునిభార్య లప్పుడె జలం ♦ బాడంగ విచ్చేయుడున్. 145

మ॥ కని యగ్గౌతమశిష్యు లా మునిసతీ ♦ కాండంబుతో నొక్కవ్ర
క్కనుజేరుండు ఘనుండు దేశికుడు వేగన్ బూజకై తీరమున్
గొనితేరన్ మముఁబంచె నట్లుదకమున్ ♦ గొంపోవలెన్ దల్లుల
న్నను నవ్వార లటుల్దొలంగక కడున్ ♦ గర్వం బభర్వంబుగాన్. 146

చ॥ చనుండు చనుండు మీర లిక ♦ సత్యమేమిటఁ దీర్థమాడి నీ
శృను గొనిపోవఁగానలెఁ జ ♦ లంబాసరింపకుఁ డల్పు లీరు మా
ఘనత నెఱుంగ కిట్లు వలుకక దొరకొంటి రనంగ వార లం
తనె చని యాశ్రమంబునకుఁ ♦ దద్గురురాజ్ఞిక జెప్ప నాపెయ్యక. 147

చ॥ కడవ నొకండు గైకొని తగ్గఁ సరసీస్థలిఁజేరి నీరముక
వడిఁ గొనితెచ్చి యిచ్చెఁ దన ♦ భర్తకుఁ దాల్చిని దేనపూజ నా
తఁడు పొనరించె నమ్మునుల ♦ దార లహల్య మదంబుతోడ నీ
యెడ మముఁ బల్కరించకయె ♦ యేగెను జిల్కనచేసి తానటుల్. 148

ఉ॥ పోవునుగాక యిహ్విగరు ♦ పోడిమి యూడఁగఁ జేయకుందుమే ?
దేవికి నింత యెల్లిదమె ? ♦ దేబెలె మామగ ? లంతయింతతోఁ
బోవిడువారమే ? యనుచుఁ ♦ బోయి స్వభర్తల సన్నిధానమం
దావిధమెల్ల మార్చి కడు ♦ నల్క జనింపఁగఁ జెప్పి రేడ్చుచుక. 149

ఉ॥ అంత మునుల్ గడుకమదుల ♦ నాగ్రహమొంది కడిందినిష్ఠతో
దంతిముఖు విధానమునఁ ♦ దద్దయుఁగొల్వ నతండు వచ్చి మీ
చింతలదీర్తు వాంఛితముఁ ♦ జెప్పఁడనంగ మునుల్ ముదంబుతోఁ
బంతముమీఱ నివ్వనికిఁ ♦ బావుండు గౌతమునన్న నాతఁడుక. 150

మ॥ తగునే ? యాకలిదప్పలక మఱుఁగుచుక ♦ దారల్ సుతుల్ శిష్యులుక
మిగులకబొక్కుచుఁ బ్రాణభీతి నిటకుక ♦ మీరేగుదేరక దయా
నుగుండై గౌతముఁ డెల్లవారి కివటక ♦ బోనంబు లర్పించి మీ
వగపుక బాపి మనంగఁజేసె నిపుడా ♦ బ్రహ్మణ్య నొప్పింతురే ? 151

క॥ ఉపకృతి సల్పినవారల, కపకృతి సేయంగఁదలఁచు ♦ టతినిందిత మ
ట్లవయశమనక యొనర్చిన, నృపశువు నశియించు నెంత ♦ నేర్పరియేనిక. 152

అ॥ కాన నుడిగి వేటా ♦ కండు వరముగోరుఁ, డనిన వారు మాన ♦ కదియెకోరి
పట్టుబట్టు నతఁడు ♦ భవితవ్యమారసి, యల్లసేతు మీకు ♦ సఖముపొడము. 153

వ. దయాళుండు నాపద్మాంధవుండునగు గౌతముం డించుకకాల మిక్కట్టులకజిక్కి
వందురినను నయ్యనఘన కయ్యది పరిణామనుఖింబై యెసంగఁగలదు సంది
యంబు లేదు. 154

అ॥ మంచివాడు చెడ్డమానిసికాబోవఁ, డెప్పుడు చెడుగు మంచి ♦ నెంచబోడు
కుక్క గోవుగాదు ♦ గోవు గుక్కయుఁగాదు, జగమునందు బ్రహ్మ ♦ శాసన మిది.

—* మునులనిర్బంధముచే గణపతి మాయాధేనువై గౌతమునిచే జచ్చుట *—

వ. అని గణపతి యంతర్ధీనౌండె నంత గౌతమమహర్షి యునుఁ దత్పత్నియు నమ్ము
నుల కైతనంబు నెఱుంగక యానందంబున నున్నంత నొక్కనాఁడు గణపతి
మాయావిశేషంబున. 156

ఉ॥ మిక్కిలిబక్కయా వొకఁడు † మేకొని ప్రీహివనంబు మేయుచున్
దొక్కుచునుండ గౌతముఁడు † దొల్లఁగఁజేయఁగఁ బూరిపోచ పై
నొక్కటివేసె చాన మొద † పుర్వి నమాంతము గూలి యిల్లె హా!
యెక్కడి దోసమొందితి మ†హేశ్వర! యంచు మునీంద్రుఁ డెఱ్ఱుడున్. 157

గీ॥ ఉటజముననున్న తత్పత్ని యును దదీయ, శిష్యులును నార్తరుతి విని†చేరవచ్చి
కారణంబారసి నితాంత†గాఢశోక, గర్తమునఁ గూలి యేడ్చిరి † యార్తిపడుచు.

వ. అంత.

చ॥ కని మునులున్ దదంగనలు † గౌతముఁజేరి విధంబెఱింగి గో
ఘ్న! నిబిడపాపి! యెంతటి య†కార్య మొనర్చితి నోరి! నీ మొగం
బును గన దోస ముప్పతిలుఁ † బామ్మెటకేని వనంబుఁ బాసి నీ
యనుచరపుత్త్రమిత్రదయ † తాదులఁ దోడ్కొని వేగ దవ్వలన్. 159

గీ॥ నీవిచలునుండ మేమిందు † నిలువరాదు, దేవఋషిశిష్యకార్యముల్ † దీర్పరాదు.
హవ్యకవ్యంబులను గొనఁగిన్నిపితలు, సాఁగు సకుటుంబ మెటకేనిఁ † జక్కనిపుడు

వ. మఱియును

క॥ దైవతపితృమఖముల నీ, వేవిధమున సల్పఁగూడ † దెఱుఁగు మిదిమొదల్
నీవొనరించిన దురితం, బేనడుపున నడలఁబడక † యెక్కుడు భరమా. 161

క॥ అని యెల్లరు దిట్టుచు రా, శ్మను విసరుచుఁ దఱుమ మునిల†లాముం డల్లె
చనియెద మెదలన్ గనికర, మొనరింపుండయ్య! యనుచు†నొయ్యన నపుడే. 162

—* గౌతమముషి యాశ్రమమును విడిచి దవ్వేగుట *—

వ. అవ్వారి శాసనప్రకారంబు గలత్రంబును శిష్యజనంబును దోడ్కొని యచ్చటికిఁ
గ్రోశమాత్రప్రదేశంబం దాశ్రమంబుఁ జేసికొని యందొక్కమాసంబట్లు గడపి
యొక్కనాఁడు మునిజనాశ్రమంబుల కించుకసమీపంబున కేగి యవ్వారి నెల్ల నతి
ప్రయాసంబున నొక్కడఁగూర్చి విధేయుండై మహాత్ములారా! నాకుఁ బాటిల్లిన
యీ పాతకంబుబాసి యేనెల్లు పునీతుండనగుదు ననుగ్రహించి సెలవీయుండని
ప్రార్థించిన నవ్వార లిట్లనిరి. 163

క॥ చేసినదోసము నిష్క్రమి, చేసిననేగాని శాంతిఁ † జెందదు పుడమిన్
వాసిగఁ బాయశ్చిత్తముఁ, జేసికొని యఘంబుఁబాయ † సిద్ధమిది మునీ! 164

వ. ఆపాయశ్చిత్తంబు తెఱంగు గెఱింగించెదము వినుము.

క॥ ఇమ్మహి గోహత్యా పా, పమ్మను బొనరించినట్టి ♦ వాడను నేనం
చు మేదిని నాతయనున్, ముమ్మాలు పృథ్వీణమాల ♦ బొనరింపుమొదల్.

వ. అటుమీద నొక్కమాసంబు చాంద్రాయణవ్రతం బొనరింపుము. తదనంతరంబున.

ఆ॥ నూటయొక్కమాటు ♦ పాటిగ బ్రహ్మగిరికి బ్రదక్షిణముఁ బోరిన్ సలుపుము
అంతమీద మృన్మయములైన లింగంబు, లర్థిగూర్చి సేయు ♦ మర్చనంబు.

వ. ఇట్లుచేసినచో నఘంబువాయు నిక మఱియొక పద్ధతి వినుము.

చ॥ దినదిన మిశ్వరున్ గొలిచి ♦ దివ్యతపం బొనరించి దేవగం
గను నిటఁదెచ్చి తద్విమల ♦ కాండమునం దఘమర్చణావగా
హనముఁ బొనర్చినన్ దురితమంతయు డుల్లు శుభాస్తిగోరి యిం
కను శివలింగకోటులను ♦ గల్పనచేసి భజింపు మాపయిన్. 168

—* గౌతముఁడు పార్థివంగార్చనం బొనర్చుట - శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట *

వ. ఈరెండు తెఱంగులయందు నీ కిష్టం బెట్టు లట్లనుసరింపుము. శస్త్రుండ నైనచో
జతనంబుగ నీ ప్రతి ద్వైవిధ్యంబు ననుష్ఠింపుమనుటయు నమ్మునిచందుఁగి శోం
కారధ్వనిచేసి వెడలి మునిగణోక్తంబులనెల్ల నతిసులభంబుగ నతిత్వరితంబుగ
నొనర్చి ప్రత్యహ మహల్భయు శిష్యప్రశిష్యులును దన్ను సేవించుచుఁ బార్థివ
లింగసహస్రంబుల నిర్మించి యిచ్చుచుండ నియతమతిఁ బార్థివలింగపూజనం
బొనర్చుచుండ నంతఁ బరమదయాళుండును భక్తజనావసరమొనర్చుకంఠుండు
నగు శివుం డావిర్భవించి పరంబడుగుమన ముసీంద్రుండు పరమశివుని శాంతసుందర
రూపంబుఁ జూచి హర్షించి నమస్కరించి స్తుతుల్ పొనరించి దేవా! నన్ను
నిష్పాపున్ బొనరింపుమన్న నలరి బాలేందుమాళి యిట్లనియె. 169

ఉ॥ ధన్యుడ వీవు మానికులతల్లజ! పుణ్యుడ వీవు పాపుల
నన్యులు నిన్ వెలార్చి రిటు ♦ లక్కట! యక్కసుతో; ననన్యసా
మాన్య! త్వదీయదర్శనం ♦ మాగతపుణ్యగతిఁ బరిత్యజి
మాన్యతఁ జెందు నీ జగము ♦ మద్వచనం బెద నమ్ము నెమ్మిమ్మె. 170

ఉ॥ వారలె గోఘ్నపాతకులు ♦ వారె కృతఘ్న గురుఘ్న పాంసనుల్
వారలె ధర్మబాహిరులు ♦ వారలె కుత్సితగర్వకర్మతుల్
వారలె ఘాతుకాగ్రణులు ♦ వారె నృశంసులు వారె జాల్ములె
వ్వారలు నిన్నుఁ బుణ్య నిటు ♦ పంచనఁజేసి కలంచినో మదిన్. 171

క॥ వారలసంగతిచే నెవ్వారలు దూషితులుగాక ♦ పరఁగెద రిలలో
వారికి నిష్కృతిలేదిక, ధీరతరమనీష! దీనిఁ ♦ దెలియుము మదిలోన్. 172

వ. ఇది యంతయు నీ యాశ్రమంబున నీచే బోషితులైన మునిజనులు యోషా జనప్రేరితులై యొనర్చిన వృత్తంబుగాని యథార్థంబుగా దీ దివ్యదృష్టిజూడు మని పరమేశ్వరుఁ డవలోకింపఁజేసిన మునివర్చు డవలోకించి విస్మితుండై పరమేశ్వరున్ జూచి.

173

క॥ ఉపకారమె యొనరించిరి, కృపానిధి! నిజంబు వారు ♦ కించులయిన నీ కృపకున్ బాత్రీవనైతిని, నిపుణుడనై నడసికొంటి ♦ నీదరిసెనముఖ. 174

వ. అని యానందించి చొక్కియున్నంత వరంబిచ్చెదఁ గోరుకొనుమనుడు. 175

గీ॥ ఓమహాదేవ! నన్నిట్లులోమఁదలంచి, యుంటి పలుగానఁ బ్రేముడినొసఁగుదేవ గంగ నీయెడ లోకోపకారమగును, నాకును గడున్ బ్రీయంబగుఁ ♦ జోకమెఱయ.

—* శివుఁడు గొంతునికై గంగను భువి కవతరింపఁజేయుట *

వ. అనినంత శివుండు దయాళుండై తథాస్తని నిజజటాజూటమండలాంతగ్గామిని యగు గంగను నియమించి జార్చిన నాపెయు స్త్రీరూపంబునఁ బొడసూపినఁ గాంచి గౌతమమునీంద్రుండు.

177

క॥ తల్లిరొ! ధన్యవుఁ బుణ్యవు, ముల్లోకంబులకు శుద్ధి ♦ బొనరించెద వు త్ఫుల్లాబ్జలోచనా! నను, జల్లఁగ నిర్మలునిఁజేయు ♦ శంకరురాణీ! 178

వ. అని యంజలిచేసిన నగ్గంగాదేవి.

క॥ నీకభిషేకముఁగూరిచి, వీఁకఁజనెద శివునితలకు ♦ వేఁగ ననఁగ బల్ వ్యాకులితుండగు ముని నవ, లోకించి శివుండనియె నిలువుమని గంగన్. 179

వ. గౌతమానుగ్రహార్థం బిందు లోకోపకారంబుగ నీమన్వంతరకాలంబు వసింపు మనుటయు నద్దేవియు నీవును నిఖిలనుపర్చు లిందు వసించుదురేని నేనట్లుండెద నన్న శివుం డంగీకరించి గౌతమార్చితపార్థివలింగంబు నధిష్ఠించి త్రవ్వంబకేశ్వరుం డను నాహ్వాయంబుఁ జెందియుండె నంత దేవత లట దారసిల్లి తల్లీ! జీవుండు సింహరాశిన్ జెందిన వత్సరంబంతయు నీసాన్నిధ్యంబందు నివసించెదము తక్కిన యేఁడులు దివంబున నుండెదమని యొప్పించి యరిగిరి. అంత గంగయు నదీ రూపంబుఁజెంది బ్రహ్మగిరిశిఖరాగ్రవిరాజితౌదంబరవిటపివిటపాశ్లాఘనకట*పురట లతాంతరాశనిర్గతమై.

180

* టిప్పణి — పురటలతాంతరాశనిర్గతమై = బంగారు తీవెలవంటి తీవెలయొక్క మధ్యప్రదేశము నుండి బయలుదేరినదియై

ఇందులకు శ్రీభాగవత పంచమస్కంధ ద్వితీయాధ్యాయమందు - నికటపురటలతారూఢస్థలవిహంగమమిధున -

ఇందులకు శ్రీధర్మవ్యాఖ్య -

నికటపురటలతాః సన్నికృష్ట స్పృగవల్యః- తాస్వారూఢాః స్థలవిహంగమాః మయూరార్దయాః

శా॥ శేఖామాత్రము దోచి యంతనె కడున్ ♦ రెట్టించి దిట్టంబుగా
 శాఖామూలములన్ దిగన్ విడిచి యం ♦ చత్తుంగరంగ త్తరం
 గాఖేలత్కలహంస సారసరథాం ♦ గాఖీస్వనస్వందధా
 టీఖాతస్థలయై విచిత్రగతులన్ ♦ తీర్థి విరాజిల్లుడున్ . 181

ఉ॥ గౌతమహాని తత్పతియు ♦ గంగను మజ్జనమాడిరంత నా
 గౌతమశిష్యులందఱును ♦ గాటపుభక్తిని స్నాతులై రటన్
 గౌతమియంచు ఖ్యాతిఁగొని ♦ గంగచెలంగియెసంగఁ గాంచి యా
 గౌతము నేచినట్టి ముని ♦ కాండము గంగను జేరవచ్చుడున్ . 182

చ॥ కని ధుని ఘోరపాతకులు ♦ కశ్యపులెందుఁ గృతఘ్నుమూర్తు లీ
 మునులిఁకఁ దానమాడుటకు ♦ ముట్టఁగనచ్చిరి వీరితాఁకు నో
 ర్వసు గనరాకపోదునని ♦ వైశమణింగి యదృశ్యయయ్యె నం
 తనె కని గౌతముం డకట ♦ తల్లిరొ! పోయితె పాసి నీసుతున్ .

చ॥ అని వనరంగ నంతనె ద ♦ యాళువునై మునిపై ననుగ్రహం
 బున నటఁ గొంతదూరమటుఁ ♦ బోవిడి కృష్ణుఁడదోచి దివ్యపా
 వనవనపూర్ణయై పొదలి ♦ భాసురతన్ బ్రవహించి మించెఁ గ
 న్గొనిమది గౌతముం డలరి ♦ కోమలనూక్తులఁ బాడె దద్గతిన్ . 184

—* గౌతమ శిష్యులు మునులను నెపించుట *—

వ. అంత గౌతమాంతేవాసిప్రముఖులు.

చ॥ మును లొనరించినట్టి యఘోమున్ సకలమ్మునెఱింగి మట్టుమీ
 తినవడి గౌతమార్కుఁడు మఱిన్ మఱి వారణసేయుచుండినన్
 గనలుచు నమ్మునిబుచ్చులఁ ♦ గన్గొని యిట్లని శాపమిచ్చిరి
 రును భవదీయపంశులు విరోధులు కాఁగల రీశభక్తికే. 185

వ. మఱియును.

గీ॥ యాచకులును దరిద్రులై ♦ యామృదిశను, బాడమి యవిభూతిఫాలులై ♦ పొనరుదురుశ
 తాత్పులై నరకంబులఁ ననుభవింతు, సత్యమిది మా వచనము నిఁస్సంశయముగ.

వ. అని శపించిన వారందఱుఁ దామొనర్చిన యకార్యంబునకు మనంబుల నిందించు
 కొనుచు దక్షిణ దేశం బరిగిరి. ఇందు గౌతమమహర్షి సదారుండై శిష్యవర్గంబుతోఁ
 ద్రియంబకేశ్వరు నారాధించుచు నిత్యానందంబున నుండె నదిమొదలు త్ర్యంబ
 కేశ్వరుఁడు భక్తకల్పదుగ్ధమందై యఖిలజగజ్జేగీయమానదివ్యజ్యోతిర్లింగంబై
 యెసంగె నిది త్ర్యంబకలింగచరిత్రం బీక వైద్యనాథేశ్వరచరితంబు వినుండని
 సూతుం డిట్లనియె. 187

—* శ్రీ వైద్యనాథలింగము *

శా॥ లంకానాయకుడైన రావణుడు నైలాసాచలాధీశ్వరున్
బంకేజాక్షముఖామరాచ్ఛితపదాఙ్ఘాతున్ శివున్ శంకరున్
బింకంబొప్పు భజింప నెంచి హిమభూఙ్ఘృద్వృక్షమండోర్నియం
దోంకారస్మరణంబు సేయుచుఁ దపం * బుత్సాహిమై సల్పుడున్. 188

క॥ చిరకాలము దానవునకు, హరుఁ డగుపడకున్న శిరసు * లాఱును మూఁడున్
నఱికి హవనం బొనర్చెను, బరమేశ్వరుఁ డప్పుడును గృహిన్ గనకున్నన్.

శా॥ అంతః దక్కిన మస్తకంబు నసితో * సంతంబునొందింప ని
శ్చింతన్ బూన శివుండు దారసిలె వచ్చెన్ బూర్వభంగిన్ దలన్
సంతోషంబున శంకరుం డడుగు మిచ్చన్ గూర్తునాన్ దైత్యుఁ డ
త్యంతంబున్ బలమిచ్చి యేడుగడవై యస్మత్పురిన్ జేరుమా! 190

క॥ అని కోరిన విని శంకరుఁ, డెనలేనిబలంబు నతని * కిచ్చి చనవుతో
ననుపమలింగం బొకఁ డిడి, యనఁ గొనిచని దీని నుంపు * మాతృనగరిలో.
గీ॥ లింగమం దేను వసియింతు*లీలమెఱయఁ, దెలివితోఁ జేర్పు పురి కని*దేవుఁ డరిగె
నంత లింగంబుఁ జేకొని*యసురవిభుఁడు, వచ్చుచున్ దెరువున దై వ*వశముఁజేసి.
క॥ మూత్రోత్సర్జనమునకై, యాత్రింబున నొక్క వల్ల*వాంజలి నిడఁ ద
న్మాతృభరమోపక చితా,క్షేత్రంబున నాతఁ డుంచె * శివలింగంబున్. 194

ప. అంత రావణుడు శుద్ధుడైవచ్చి లింగంబు నెత్తికొనఁబోవ నద్ది సప్తాధోలో
కంబులు దాఁటి వాటంబుగఁ బ్రతిష్ఠితంబై కదల్పశక్యంబుగాకుండుటఁ జూచి
యందె యర్చించి తన శిరశ్చిద్రవ్రణంబులనెల్ల వైద్యునియట్లు సులభంబుగ
మాన్చి సుఖంబొసంగినందున వైద్యేశ్వరజ్యోతిర్లింగంబని పిలిచి యాత్మనగరం
బున కేగె ననంతరంబు బ్రహ్మవిష్ణాద్వ్యఖిలదివ్యజనంబులును మునిజనంబులును
వచ్చి పూజించి యాలింగంబు భవరోగంబులకెల్ల వైద్యంబుచేసి మాన్చు
సమర్థంబుగావున వైద్యనాథలింగంబని కొనియాడి రటుమీఁద నొక్కనాడు
నారదఋషి దేవజనప్రేరితుండై రావణునిచేరువకేగి యాతిథ్యసేవలన్ బడసి
యతనికిఁగలిగిన శివప్రసాదంబు తెఱంగును శివలింగప్రతిష్ఠాస్మరూపంబును విని
పెదవినిఱిచి శివుండు కైతవంబొనర్చె నీకిచ్చినబలంబు కరంబుగరిష్ఠంబయేని
నీవిపుడుచని కైలాసాద్రిన్ బెల్లగింపుము దాననంతయుఁ దెల్లంబగు నీరహస్యం
బెవరికిం దెలుపకు నే నరయుచుండెదనన్న నతండు నిక్కంబకావగచి వచ్చి
కైలాసాద్రిన్ బెకలింపుచుండుడుఁ దత్ప్రత్యుల్లరు విత్రస్తులై యుండ పరమ
శివుండు తత్కారణంబడుగఁగాఁ బరమేశ్వరి వాచాటీపరిపాటిఁ బరిహసించుచు
నిటనియె.

ఉ॥ మేలగు శిష్యుఁడెంతయును ♦ మెచ్చుదనఁజేడు రావణాసునుం
డేలికమీఁదనే కినిసి ♦ యేఁడైఁటదారసిలెన్ బలీ! బలీ!
చాలఁగ సంతసంబొదవె ♦ సాత్త్వికశిష్యునిఁ గూర్చికొన్నవా
రీలలిఁజెందెఁ దత్ఫల మిఁ ♦ కేమనువారము దేవ! యిత్తఁటిక.

195

క॥ అని సాక్షేపముగ జగజ్జనని నుడువ హరుఁడు వాని ♦ శపియించె గృత
ఘ్నుని నిట్లు లోరి! యచిరంబున నీమద మణఁగుఁగాక ♦ పొమ్మిక వేగక.

వ. అంత నుడిగి రావణుండు భయంపడి యపచారక్షమాపణం బరించి లంకాపురం
బునకేగె నాటనుండి త్రిలోకంబులవార లీ లింగంబు నర్చించి భోగమోక్షం
బుల నొందుచుండి రిది వైద్యేశ్వరలింగచరితం బిఁక నాగేశ్వరలింగోత్పత్తిని
వినుండని సూతుం డిట్లనియె.

197

—* దారుకవనము - నాగేశ్వరలింగము *

ఉ॥ దారుక నాగరక్కసియుఁ ♦ దత్పతి దారుకుఁ డుగ్రమూర్తి వి
స్తారబలంబుతో నవర ♦ సాగరతీరవనసలిన్ బొరిక
జేరి సమస్తభూప్రజకు ♦ సిల్లులు గూర్చుచునున్న నౌర్వృడన్
ధీరమునిన్ శివవ్రతుని ♦ దివ్యులు మౌనులుచేరి యూర్తిమై.

198

చ॥ వలఁతివి నీవు రక్కసుల ♦ చాల్పడనీక జనంబు నేల నీ
వలన భయంబుఁ బాపికొన ♦ వచ్చితి మిందఱునున్న నాతఁడుక
ఖలులగు దానవాధముల ♦ కల్మష మారసి దైత్యు లీ ధరా
తలమును బాసి వేటుకడఁ ♦ దాము చరింతురుగాక వీఁకఱక.

199

గీ॥ అట్లుచనరేని నశియింతు ♦ రనుచుశాప, మొసఁగఁగ నిశాచరులుగడునులికిదుఃఖ
తాత్మలై మనుగడ యెట్టులందఱమిఁక, నెచటికేగఁగవలయునో యెఱుకపడదు.

క॥ అని వనరుచున్న దారుక, యను నారక్కసి యొయారి ♦ యనె శాంకరి దా
మును నాకిడె నొకఁడువరంబును దదనుగ్రహమునఁ గడ ♦ పుదము కడలిలోన్.

ఆ॥ కడలికుక్షియందుఁ ♦ గాపురంబుండి యీ, పరిజనులును మనము ♦ ప్రక్కలందుఁ
దిరుగు తెరణిజనులఁ ♦ జెఱఁబట్టి వారల, ధనముఁ జూఁగొంద ♦ మనవరతము.

చ॥ అని నుడువంగ దారుకుఁడు ♦ హర్షమునొంది నిశాచరావళిన్
గొని చని దుర్గమాంబునిధి ♦ కుక్షిభువిన్ వసియించి చేవ జీ
వనిధిలోఁ జరించు యుడు ♦ పంబులఁబట్టి ధనంబుఁగొట్టి య
మృనుజుల నార్తి వెట్టుచుఁ గ్ర ♦ మంబుఁదొరంగి రహించుచుండఁగా.

203

క॥ ఒకకలమున బేహారము,నకు ద్వీపాంతరముఁ బరిజనముతోఁ జనఁబో
నొకవైశ్యుని సుప్రియనా,మకు శివపూజకునిఁబట్టి ♦ మదమొప్పారన్.

204

ఉ॥ బందిగనుంచి దాసజన ధనముతో ధనమున్ హరింపగా
బందినె వైశ్యుడుండి శివ భక్తిని మానక పార్థివేశపూ
జం దగనల్పుచుండ దను జప్రభుఁ డారసి నచ్చి వేగ నీ
చందము మాను మిట్టి వెడ జాడఁ దలంచినఁ ద్రుంచివేసెదన్. 205

క॥ అని తెగటార్పన్ దన జనమునకుఁ గనుసన్నసేయఁ మూఁగఁగ వారల్
గని వెఱపుఁగొనియు వైశ్యుఁడు, మనమున శంకరునినమ్మి మఱియిటులనియెన్.

చ॥ మును ద్రిపురాసురుల్ మొనసి భూరిబలంబున నీతిలోక హిం
సను బొనరించుటారసి పృథ్వీశక్తిపాంబునిపానభూతుఁడై
ఘనరణసాధనంబులను గల్గునచేసి జ్వలదృగ్గులఁ
దనుజులఁ దత్పురంబులను దాహముచేసిన సామి యోముడే. 207

క॥ రక్షింపుము శంకర! నను, రక్షింపుము సకలలోక రక్షాదత్తా!
రక్షింపుము శివ! దుష్టుల, చేక్షయముఁ జెందనీక సేవకునిఁ గృపఁ. 208

క॥ నీవే యేడుగడవు శివ! నీవే యొడయఁడవు ద్రవిణ నిధివియు నీవే
నీవాడను నీదాసుడ, నీవియె యీ ప్రాణములిక నిలుపు మహేశా! 209

ప. అని యభ్యర్థించిన నాక్షణంబున శివుండు పార్థివలింగంబందుండి జ్యోతిస్స్వరూపం
బున నెగసి పృథ్వీశక్తిపాంబునిపానభూతుఁడై పాశుపతాస్త్రం బవైశ్యునకొసంగి తత్రహారంబున
రక్కసులనెల్లఁ బోలెయింపిమించిన దారుకాపార్థివతయై మహేశ్వరుని పట్టంపు
రాణి విభునిదరిసి.

—* పార్వతీదేవి దారుకను రక్షింపుమని శివుని వేడుట *

ఉ॥ వేచటి నొందియున్నది వి వేకనిధాన! నిశాటి దీనిపైఁ
బోకడసేయు మాగ్రహముఁ బూను మనుగ్రహభావమున్ జరం
బీకె శిశుత్వమందు నను హెచ్చుగఁగొల్చి పరంబులొందె నా
శ్రీకలనఁ దదాత్మజులు సింధుతటిఁ పసియింతుఁగావుతఁ. 210

ప. అని యిట్లర్థించిన సఖిశ్వరుం డిట్లనియె.

ఉ॥ రాణిరొ! నీమనంబరసి రక్కసిన్కొక్కతెగఁతు నిష్ట పూఁ
బోణి! తదీయనందనులు పొల్పుగ నిందువనింతు నే నని
దానితలింగరూపమునఁ దప్పక యిందునెయుందు మానవ
తానిముగోరి నీవటులె రాణదలిర్పగనుండు మిచ్చటఁ. 211

ప. అనినొడివి భక్తానుగ్రహారం బమ్మహేశ్వరుండు నాగేశ్వరుండను నామధేయం
బుతో నందుఁజేరి వసించియుండె. మహేశ్వరియును నాగేశ్వరి యను పేరుతో
నచ్చటనే వెలసియుండె నదిమొదల నాగేశ్వరజ్యోతిర్లింగం బఖలసిద్ధికరంబై

యొప్పె నిది నాగేశ్వరలింగచరితం బింక రామేశ్వరలింగస్వరూపంబును వినుండని నూతుం డిట్లనియె. 212

—* శ్రీరామేశ్వరలింగము *—

ఉ॥ సీరజలోచనండు రజః ♦ సీచరులన్ వధియింపఁగోరి యీ ధారుణి సూర్యచంశమునఁ ♦ దా జననంబునుజెంది జానకీ వారిజవత్రనేత్రును వి ♦ వాహముచెంది పితృప్రియార్థమై ఘోరతిరాటవిన్ దఱిసి ♦ కోమలిఁ గోల్పడెఁ బజ్జిక్కుకంతుచే. 213

ఉ॥ అంత దురంతచింత హృత్ ♦ దశ్వుకులాగ్రాణి వానరేందుత్తోఁ బొంతముచేసి మారుతిన ♦ మున్నతవిక్రమదీప్తి మైథిలీ కాంతవిధం బెఱింగి ప్లవ ♦ గప్రభుసంకలితోరువాహిని క్రాంతతటాంతరుండగుచుఁ ♦ గాండనిధిన్ వడిఁజేరి ధీరుఁడై. 214

వ. మంతనంబందు.

ఉ॥ రావణుడన్న నల్పుడె? య ♦ రాతిగణంబుల నుక్కడంచి నా నావిధసంపదల్ పొదల ♦ నాయకుఁడై తగుమేటి యమ్మహా దేవునిభక్తిఁజేసి కడుఁ ♦ దేజముఁజెందిన ధీరవర్ముఁడీ జీవనరాశి నల్పసర ♦ సిన్వలె మీతెడుపోడ యారయన్. 215

క॥ మనమందర మిపుడీ యుద, ధిని దాటుటయెట్లు పిదప ♦ దితిజాధిపతిన్ బెనఁకునఁ గూల్చుట యెట్లది, యొనఁగూడునె శివునికరుణ ♦ నొందకయున్నన్.

గీ॥ వినుము సౌమిత్రి! యీసింధు♦వేలయందు, శంభులింగార్చనంబు నిష్ఠమైయినల్పి తత్రసాదంబుఁబడసి యు♦దారశక్తి, నొడిసిదాటుద మంబుధిఁ ♦ గడవ రిపుని. 217

క॥ అని స్థిరహృదయుండై చ, య్యనఁ బార్థివలింగమొందు ♦ హవణికమై స ల్పి నితాంతభక్తిఁగొలుపుడుఁ, బినాకధరుఁ డంతఁబొల్పి ♦ పేముడిఁబలికెన్.

—* శివుఁడు రామునకుఁ బ్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట *—

శా॥ రామా! దాశరథీ! ముదంబౌదవె నీ ♦ రారజ్యమానార్చనన్ బ్రేమన్ గోర్కులఁదెల్పు మిచ్చెదననన్ ♦ బృహ్మీవరోత్తంసుఁ డో హేమగ్రావశరాస! రావణుని తుగ్ధింకించి గిహర్షను ద్దామంబై యలరారుశక్తి నిడుమా ♦ దాక్షిణ్య మేపొందఁగాన్. 219

క॥ మఱియును సేనలతో మే, మఱిముఱి మున్నీరుదాట ♦ ననువగుజతనం బెఱిఁగింపు మీసలంబున, నెఱిమీఱఁగ నీవు సతము ♦ నిలుపు మహేశా! 220

వ. అని యిట్లు వరంబడిగిన శివుండు రామునకు * రావణనిర్వాపణప్రవీణంబగు సామర్థ్యం బొసంగి సేతుబంధనోపాయంబెఱింగించి రామచంద్రార్చితపార్థివ లింగంబందు జ్యోతీరూపంబునఁ బ్రవేశించి రామేశ్వరలింగం బని పేరొంది రామున కిట్లనియె.

221

ఉ॥ ఎంతటిదాఁక నీకువల ♦ యేశ్వరుఁ డీరవి యాయుడువృజం
బెంతటిదాఁక నీదుఁమము ♦ లీనదు లీభవి చెల్వమిఱునో
యంతటిదాఁక నే నిచట ♦ హర్షెనఁగన్ భవదీయలింగమం
దెంతయుఁ బ్రేమతోడ వసి ♦ యింతు యశంబానరింతు నీకిలన్.

222

వ. అని నెలవిచ్చినంత నకలదివ్యజనంబులు మునిజనంబులు వచ్చి యా రామేశ్వర లింగంబున కర్చనంబు లొనర్చి యానందించి చని రదిమొదలాలింగంబు సుప్రసిద్ధంబై తిలోకార్చితంబై వెలసె నంత రామచంద్రుండు.

గీ॥ సేతుబంధన మొనరించి ♦ సింధుదాఁటి, నవచివారము పాలన్తు ♦ జదివి తత్పురికి విభీషణుఁ బ్రీతి నే ♦ లికనుజేసి, సతినిఁగొని పుష్పకంబెక్కి ♦ సంతసమున.

క॥ పారావారము దాఁటి స, దారుండగు రాఘవుండు ♦ దా నటుఁబూర్వంబా
బారాధించిన లింగముఁ, జేరి మహాభక్తిఁగొలిచె ♦ సీతయుఁ దానున్.

225

వ. మఱియు నంత సీతాప్రార్థనజేసి రామచంద్రుండు వేటొకలింగంబుఁ బ్రతిష్ఠింప నెంచి సీతారచిత్రైకతలింగంబొకండును గిందిద్విలంబనంబున నాంజనేయుండు గాళినుండి తెచ్చినలింగంబొకండును బ్రతిష్ఠించిపూజించె సైకతలింగంబును రామ నాథలింగంబనియును హనుమాదాసీతలింగంబును విశ్వేశ్వరలింగంబనియును జెప్పదురు.

246

క॥ ఈ రామేశ్వరలింగముఁ, జేరి నరుం డెవ్వఁడేని ♦ శ్రీగంగాంభో
ధారల నభిషేకించినఁ, జేరును గైలాసశైల ♦ శిఖరపదంబున్.

227

* శివపురాణే కోటిబ్రహ్మసంహితాయాం త్రింశాధ్యాయే—

శ్లో॥ కృతవాన్ రాఘవః పూజాం । శివధర్మపరాయణః । స్తుతించ వివిధాంకృత్వా । ప్రణిపత్య
శివం ముదా । జయంచ ప్రార్థయామాస । రావణాశ్చాతదాత్మనః ।
తతః పునస్సహృదయో । రామభక్త్యా మహేశ్వరః । జయోస్తుతే మహారాజ । ప్రిత్యావ
పునఃప్రబ్రీత్ । పునశ్చ ప్రార్థయామాస । సాంజలి ర్మతమస్తకః ॥ రామః—త్వయా
క్లేయ మిహస్వామిన్ । లోకానాం పాపనాయక । పరేషా ముపకారార్థం । యదితుష్టాసి
శంకర ॥ నూతః—ఇత్యుక్తస్తు శివస్తత్య । లింగరూపో భవత్తదా । రామేశ్వరశ్చ నామ్న
పై । పునర్నిధో జగతీతరే । రామస్తుతత్ప్రసాదేన । సింధుముత్తీర్యచాంజసా । రావణాదీన్
నిహత్యాశు । రాక్షసాన్ ప్రాపతాం ప్రియాం ॥

వ. ఇయ్యది రామేశ్వరలింగచరిత్రం బింక ఘుశ్చేశ్వరలింగచరిత్రంబుఁ జెప్పెద
నాకర్ణింపుడు. 228

—* దేవగిరి శివాలయము - ఘుశ్చేశ్వరలింగము *—

క॥ దేవగిరినికటమున భూ, దేవుడు బ్రహ్మవిదుఁ డభవన్ దీక్షితుఁ డవని
బావనుఁడు భరద్వాజకు, లావిర్భూతుఁడు సుధర్ముఁ డనునొకఁడలరున్.

క॥ అతనికి సుదేహయనునొక, చతురమతి కలత్రమలరు ధీమన్యుని
భిత గృహకార్యవిశారద, పతిహిత సుచరిత్ర ధర్మ పారీణి గడున్. 230

ఉ॥ వారలు దేవతాతిథిన్ పర్యలఁ బేర్చి నొనర్చుచుండి ర
వ్వారికి సంతానముగాక పలు వత్సరముల్ చనినంతఁ జింతతోఁ
గూరి సుధర్ముడేవి మదిఁ గుందుచు వైభవ మెంతయుండినన్
సారెకు దూఱుచున్ విధిన్ సంతస మొందకయుండె నిచ్చలున్. 231

ఉ॥ ధీరుఁడుగానఁ దత్పత్రి మదిన్ గన కెట్టి విచారమున్ మహిమ
దారతతో నిటుల్ నుడువు తన్నిరొ! ఎందుగనేల? యిట్లు లె
వ్వారికి నెవ్వరాదు రిల బండుగులెవ్వరు? తల్లిదండ్రు లె
వ్వారలు? పుత్రులెవ్వ? రిక స్వార్థపరంబు జగంబు సర్వమున్. 232

క॥ కావున వగవక సతతం, బీవు శివుని గొలుచుచుండు మింపుగ నన భూ
దేవియు మానక శ్రీస్వా, భావికగతి సుఖముదప్పి వనరుచుండెన్. 233

గీ॥ అట్టితఱి బారుగింటికి నరిగి యెదియొ, పనికిఁ దత్పత్తితో మాట పట్టుదలకు
జగడమాడఁగనాబడె దెగడియిటుల, నుడివెనును దేహమనసెంతో నొచ్చిపొగుల.

క॥ ఉప్పరము లున్నవనుచున్, గొప్పగు నగ లున్నవనుచు గొప్పవనుచు నీ
వెవ్వడుఁ ద్రొక్కకు బంగరు, కుప్పలుగల రోసి! నాకుఁ గొడుకులుఁ గూతుల్.

ఆ॥ దుడ్లు గలుగనేమె? గొడ్డుదానవు నీవు, తినుట కెవ్వరేని దిక్కులేరు
బిడ్డలున్నదానఁ బేర్చి నా కెనకాదే, తల్లకిందులగుచుఁ దపసుఁగొనిన.

క॥ అనినఁ జివుక్కురుమను మది, గనలుచు నిజగృహముఁజేరి కాంతుని కంతన్
బెనువగ వినిచిన నాతఁడు, వినియు విననియట్లు లుండె విత్తముఁ డౌటన్.

ఆ॥ ఆ సుదేహ యంత కంతకు సంతాన, కాంక్ష యగ్గలింపఁ గాంతుఁ గదిసి
కలదె లేదె నాకుఁగర్భవైభవమంచు, గుచ్చిగుచ్చియడుగఁ గొంకకతఁడు.

ఆ॥ రెండువిరుల శివుని దండ నుంచి యొకండు
గొనుము పణితి! యనినఁ గోమలాంగి
యివ్వనుమము బాసి యీవలి పుష్పంబు
గొనినఁ బెగవి నిజిన్ గోవిదుండు. 239

ఉ॥ ఆరసి యద్ది యంతః బతి ♦ కర్మిలి వేటొకఁ బెండ్లి సేయఁగాఁ
గోరి మహాత్మ! నాకికను ♦ గూనలు గల్గరు తెల్లమయ్యె మేల్
మీఱఁగ వేటుబాలికను ♦ మీరు వివాహము చెందుఁ డాపెకున్
మీఱక పుట్టు నందనుఁడు ♦ మేలగు నందఱకున్ బ్రియంబగున్. 240

క॥ అన విని యిపు డిట్టులె నీ, వనెదవు వేటోర్తిఁ బెండ్లి ♦ యాడిన సవతిన్
గని పోరుసేతు వెంతయు, ననుమానములేదు పెండ్లి ♦ యాడను మరలన్. 241

వ. అనుటయు

క॥ నా చెలియలు పదిరెండే, డ్లేచిన యీ డొప్పుబాల ♦ నిప్పింతు దయన్
జూచి వివాహంబాడుము, నా చెలియలి నేచుదాన ♦ నా? యెటులైనన్. 242

గీ॥ అని దివారాత్మలెంతయు ♦ సధిపుతోడ, నొడివి మదిఁగరఁగించి సెల్వొడిసితనదు
చెలియలిందెచ్చి పెండిలి ♦ చేసి దాసి, యట్లుసేవించుచుండె నయ్యనుజ నెపుడు.

క॥ ధర్మవిదుఁడైనయట్టి ను, ధర్మఁడును సుదేహతోడఁ ♦ దా నిటులనియెన్
నిర్మలమతి! నీచెలియలి, నర్మిలి నీ వేలుచుండ ♦ నగుఁ బసిదానిన్. 244

అ॥ అనుచు ఘుశ్య యనెడు ♦ నాహ్వయం బొప్పెడు, చిన్నయాలి నప్ప ♦ చేతఁబెట్టి
నిత్యవై భవముననెగడుచుండె నతండు, ఘుశ్య యక్క సెలవుఁ ♦ గొనిముదమున.

క॥ దినదినము నూటయొక్కం, డనువుగ మృల్లింగములను ♦ నమరించి శివా
ర్చన విధిమై సలిపి ముగిం, చినమీఁదను వానినెల్లఁ ♦ జెలుపునఁజేర్చున్.

—* ఘుశ్యకుఁ బుత్రిఁడు జన్మించుట *—

క॥ కొన్నేళ్లుజరుగ లింగము, లన్నియు నొక లక్ష యయ్యె ♦ సంత శివకృపన్
జెన్నలరు ఘుశ్య కెంతయుఁ, జిన్నాఁగినుతుండు పొడమెఁ ♦ జేతంబలరన్. 247

క॥ అందముగాఁ బొడమిన తన, నందను నానందభరము ♦ నఁ గని సుధర్మం
డెందు ననానత్తుండై, నం దద్దయు ముదముఁగొనె జ ♦ నంబు లలరఁగాన్. 248

క॥ బందుగులున్ లాఁతులు నిక, నందఱు ఘుశ్యక గరంబు ♦ హరుసంబున మె
ప్పొందఁగఁ గొనియూడిరి వ్యథఁ, జెందె నొకర్తుక సుదేహ ♦ చెనఁటితనమున్.

వ. అంతఁ గొన్నాళ్ళకు

గీ॥ రూపరేఖాకలాశీల ♦ రుచిరుడగుచు, బాలుఁడేపొంద నొకబాడ ♦ బప్రముఖుఁడు
కడిఁదిధనికుఁడు దనకూతుఁగారవించి, యిచ్చి పెండిలిచేసె సొం ♦ పెచ్చుమీఱ.

క॥ వియ్యపువారలు వారల, వియ్యంబులు ఘుశ్యనెంతొ ♦ వేడుకఁజూడన్
గొయ్యతనంబున నోర్వక, గయ్యాళినుదేహ మెండుఁగాఁ దపియించెన్. 251

ఆ॥ జ్యేష్ఠ జ్యేష్ఠయగుచుఁ ♦ జెడుమది నొందఁగా, ఘుశ్శయెటిఁగి వేగఁ ♦ గొడుకు కోడ
లును ద్వదీయులమ్మ! ♦ మనమం దెఱుంగుము, నాదువారుకారు ♦ నమ్ముమిఁకను.

క॥ తల్లిబలెఁ గొడుకు పెనిమిటి, తల్లిబలెన్ గోడ లెదలఁ ♦ దలఁచిరి ప్రియమా
నిల్లాలిగఁ దలఁచును విభుఁ, డుల్లమున సుదేహనట్టు ♦ లొప్పఁడు ఘుశ్శౌ.

క॥ ఈరీతి వారలుండిన, మీఱి సుదేహవధూటి ♦ మేలోర్వక వి
స్తారపుఁబాపము లోఁగొని, నేరంబుల పెదకికొనుచు ♦ నిందితమతియై. 254

గీ॥ ఘుశ్శకన్నీరుచేత నా ♦ కుంగలట్టి, హృదయతాపానలము శమి ♦ యించుఁగాక !
వేఱువిధమైనఁగాదల్లు ♦ నేరమనక, దానిసూను వధింతు నం ♦ తయునుఁ గుదురు.

గీ॥ పైనిఁ గానున్నదగునని ♦ పాపభయము, మాలి చీకటిరాతిరి ♦ మందిరమునఁ
బడఁతితో సెజ్జఁగూరుకుకొడుకు నొడిసి, పొడిచిచంపెను గత్తితో ♦ గడిఁదిపగను.

క॥ కసిదీరినదని కునివడి, వెనఁగొమరుని తుండెములను ♦ పెదకికొని సమీ
పసరన్నన సేసి వడిం, బసరంబై జేరె మరల ♦ మందిరభూమిన్. 257

మ॥ తెలవాఱ్ఱ రుధిరాక్త శయ్యఁగని యెం ♦ తేభీతి నాత్మేశ్వరున్
గలయంగాంచక కోడ లార్తయయి యా ♦ క్రిందధన్వల్ సేయఁగాఁ
గలువస్సొంత సుదేహ సేరి యెఱుంగం ♦ గాలేనియట్టుల్ వృథా
కులవోలెన్ విలపించె నెల్లడరఁ బ ♦ ద్దుగ్ధూడి హా హా యనన్. 258

గీ॥ అవుడు ఘుశ్శయుఁ దాఁ బార్థివార్చనంబు, సలుపుచుండెను నాథుండు ♦ సరసనుండె
గోడుగోడున నేడ్చుచుఁ ♦ గోడ లమ్మి. ధంబుఁ దెలిపిన ధీరయై ♦ తలఁచె నిల్లు. 259

క॥ ఎవనిదయకొ గొడుక్కేర్పడె, నవికలకృపుఁ డతఁడె సాకు ♦ నర్భకు భక్తో
త్సవకరుఁడని పేరొందిన, శివుఁడు మహాకాళమూర్తి ♦ సిద్ధం బిందుకా. 260

ఆ॥ కాకయల్లు శివుఁడు ♦ గాపాడకున్నచో, నెవ్వ రేమియడ్డ ♦ మీ జగమున
మాలకరి విరులను ♦ మహిఁగూర్చు నెడసేయు, నల్లై హరుఁడు జగమునవఘశించు.

క॥ కావున వగపేలని శివ, దేవునియెడ నమ్మకమున ♦ దీన్యల్లింగా
ర్చావిధ్యంతఁబున సర, సీవనమునఁ గలిపి మరలె ♦ శివలింగములన్. 262

వ. అంత

ఉ॥ వచ్చితి వచ్చితిన్ జనని! ♦ వైశమే యేను భవచ్చివార్చనా
సచ్చరితోన్నతిన్ శివుప్ర ♦ సాదసమున్నతి మాఱుఁదల్లిచేఁ
జచ్చియుఁ బుట్టితిన్ మరలఁ ♦ జక్కఁగ నన్ గొనిపొమ్ము గీముకున్
జెచ్చెరనంచుఁ బుత్రీకుఁడు ♦ చేరఁగవచ్చిన జూచి తాల్చిమై. 263

క॥ ఎక్కుడు మోదములేకయె, యక్కపయిన్ గినుకఁగొనక ♦ యాకె గొమరుపైఁ
జిక్కఁగఁజేయఁడెఁగడుమే, చ్చెక్కఁగ ముక్కుంటిసామి ♦ యే తెంచివడిన్.

ఉ॥ మెచ్చితి నీదుపూజనము ♦ మేలగు నీదగు తాల్మికెంతయున్
హెచ్చుగ నిచ్చెనన్ సరము ♦ నీవిడగోరుము నీసపత్ని నేఁ
జెచ్చెర ముక్కుముక్కులుగఁ ♦ జెండెదనిష్ఠ త్రిశూలధారనాన్
గ్గిచ్చుట ఘుశ్మ దానడిగెఁ ♦ గావుము నాస్వసనంచ నాదృతిన్. 265

ప. అంత శివుడు

క॥ ఏమిటి కోమఁగఁజూచెద, వీమెను నీపట్టిబట్టి ♦ హింసించెను పో
రామిన్ దలఁపఁగఁ జనునే? పామునకు బాలుఁబోయ ♦ భావ్యంబగునే? 266

ప. అనిన ఘుశ్మ యిట్లనియె.

క॥ కీడొనరించినవారికి, గూడ ప్రభూ! మేలుసేయఁగూడుగాదే
డొడదె నీ దరిసెనమునఁ, గూడనితలఁవది సుదేహకు సుచరిత్రా! 267

గీ॥ అనిన శివుడట్లె వేటొకఁడడుగు వరమ, నాఁగ నయ్యెలనాగ వేవేగ లోక
రక్షణంబును గోరి యా రాజవశాళి, నందె వసియింపుమ నెదన యూహ్యయమున.

ప. అనిన శివుడు.

క॥ నీవరించినయట్లులె, యీ విమలజలాశయమున ♦ నెంతయు నీ పే
రావహిలన్ ఘుశ్మేశుడ, నా వెలసెద నాలయం బనఁబడు సరసియున్. 269

క॥ ఇక నిట ననుఁగొల్చినవారికి నిష్టార్థముల నిడి పొరిన్ బోచెద మీ
యకలంకాన్వయ మిది నూటికిమించి సుపుత్రు లొప్పి ♦ తీవిగాను నిలన్.

ఆ॥ అనుచు లింగరూపుఁడై యుండె శంకరుం, డనఘుడగు సుధర్మఁడానుదేహ
వచ్చి ఘుశ్మతోడ ♦ వరదు మహేశ్వరుఁ, గొలిచి రంద టింపుగూరుమదుల.

క॥ శరదాగమమున నీటన్, బొరసిన కాలువ్య మవియు ♦ పోల్కి సుదేహం
తరదురితాశయ మెల్లన్, హరదిర్భనమునను విరిసె ♦ హరువాహ్నిందన్.

ప. సుదేహయు జీవితండైన పుత్రుంగాంచి ముఁసి తన చేసిన దోహంబునకులజ్ఞించు
చుండ విభుఁడును ఘుశ్మయుఁ బాపహరంబులగు ప్రాయశ్చిత్తంబులొనరింపఁ
జేసి రంత నంద అన్యోన్యప్రేమలఁ బొదలియుండి రదిమొద లా లింగంబు ఘుశ్మ
శ్వరలింగంబనియు సరోవరంబు శివాలయంబనియుఁ బేరొందె నిది ఘుశ్మేశ్వర
లింగ చరిత్రం బిట్లు ద్వాదశజ్యోతిర్లింగ చరిత్రంబులఁజెప్పితి నికేమి వినఁగోరుదు
రనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లిట్లనిరి. 273

—* లింగస్వరూపకథనము *—

క॥ లింగస్వరూప మెట్టిదో, లింగపథార్థంబెదో? తె ♦ లియఁజెప్పుము మా
కుం గరుణ మెఱయఁగా దీ, నిం గూరిచి చెప్పుచుండ్ర ♦ నేక విధములన్. 274

క॥ అని పశ్చింపుడు సూతుం, డనియెను మునులార ! మీర ♦ లడిగిన విషయం
బును దెలిపెడువాడ జగ, జ్ఞనముల శ్రేయింబుకొఱకు ♦ సాకల్యముగాన్.

క॥ అరయఁగ నాద్యంతములన్, బారయకశోభిల్లు నద్ది ♦ బోధాస్పదమై
ధరఁ బూర్ణమై యఖండ, స్ఫురణంబై యలరు లింగ ♦ మూర్తి ముసీంద్రుల్ ! 276

క॥ అనితరసాధారణమై, యనుపమఘనశక్తియుక్త ♦ మై యచలంబై
మునుకొని సకలజగత్సా, ధనమై లింగంబు వెలయుఁ ♦ దాపసవద్యుల్ ! 277

క॥ ఏకంబై చిన్మయమై, వాకులకున్ మదికి దవుల ♦ వర్తించునట్లై
శ్రీకరమై శ్రీతసేవిత, మై కమపుజోతిరూప ♦ మై బ్రహ్మాంబై. 278

క॥ అమలంబై వేదనిదా, నమునై సర్వార్థభేద ♦ నమునై శివమై
కమలాక్షకమలజన్మా, ద్యమరాతీతస్వరూప ♦ మై యమరు మునుల్ ! 279

ప. ఈ లింగస్వరూపవిభవంబుఁగూర్చి నేనకా దెవ్వార లెంతకాలంబై నను సమగ్రం
బుగా నుడువలే రేను గుఱుతుకై రవిదీపవ్యాయంబుగ నించుక వక్కాణించితి
నిక లింగశబ్ద నిర్వచనంబు వినుడు. 180

క॥ విరివగు సీనకలచరా, చరభవనము లెందుఁడిందు ♦ సర్వంబట్లై
మరలనెటఁ బాడము జగముల, కిరవెయ్యది లింగమది ము ♦ సీంద్రీవతంసుల్ !

ప. ఇఁకఁ బ్రతీకోపాసనయందలి శివలింగంబుఁగూరిచి కొంద టొక మైతిహ్యమున్
జెప్పదు రద్దాని నుడివెద నాలకింపుడు. 282

— * దారుకావనముని చరిత్రము * —

ఉ॥ దారువనంబునాఁగ వసు ♦ ధాతలమందుఁ గరంబు శ్రీల నొ
చ్చారుచుమీఱు నచ్చొట మ ♦ హామహు లిద్ధతపోధనాగ్రుణుల్
ధీరులు మాను లుందురు స ♦ తీసుతశిష్యగణంబు గొల్వ న
వ్వారలఁజూచి తోడిఋషి ♦ వర్యు లడగొని యుందు రెంతయున్. 283

మ॥ శివభక్తింగొని నిత్య మమ్మునివరుల్ ♦ సేవించుచుం దీగ్రు శి
ష్యవరుల్ పుత్రులుగొల్వ నింధనకుశా ♦ ద్యధంబుగా నొక్కనాఁ
డు విదూరాటవికేగి రయ్యెడ శివుం ♦ డున్ వారలకొమెచ్చి హే
చ్చు వరంబుల్ దయసీదలంచి మదులక ♦ శోధింపఁగా నింపుమై. 284

మ॥ కడునందంబగు లేతయావనపుటా ♦ కారంబునుకొజెంది యె
క్కుడువేడ్కొప్ప దిగంబరుండయి ముసీ ♦ టొక్కస్తసీనన్నిధి
బెడఁగొప్పొందఁగ భిక్ష మెత్తుకొన రా ♦ వీక్షించి యవ్వార ల
వెడవిల్లుక గిభరించినట్టిఁడని బ ♦ ల్లిభాగ్ంతలై చింతతో. 285

చ॥ మది గెలువంగ నోడి యల ♦ మారహరున్ వడిఁజేరి విభ్రమా
స్వదమగు తత్తనూజ్జ్వలరస ♦ ప్రసరంబును గన్నుదోయి బే
ర్చుద మొదపంగఁ గ్రోలుచు గ ♦ మల్లములై హరు నన్ని వేశమున్
వదలఁగ లేక పైకొనెడు ♦ బాలి మరల్చుగలేక వీకతోన్.

286

— * మునిభార్యలు శివునిఁజూచి మోహించుట * —

క॥ చక్కెరవిల్చునికోలల, కక్కోమలు లార్చిఁగొని భ ♦ యంబు విడిచి మేల్
నిక్కెడు చనుఁగవఁగుచ్చుచు, నక్కుల బిగ్గఁగ నొడిసి ♦ రమ్మారహరున్.

సీ॥ చిగురుఁబోడియొక్కరై ♦ చికురబంధముజాఁగ, గొఁగిలింపుచుఁబ్రభా! ♦ కాపుమనియె
చెలునయొక్కరై ♦ శివుచేయి తన ఘన, స్తనమండలిఁజేర్చి ♦ సాకుమనియె
విరిదండకై వడియరమందువ్రాలియే, లుముడేన! యని యొక్క ♦ రమణియనియె
పొగరుగుబ్బలను వీకపునఁ గుచ్చి ననుఁబోవు, మనివేడెనొక వికఁచాబ్బగంధి

గీ॥ కదిసిపైకొని ముద్దాడెఁగలికియొకతె, పదమఁలాత్తుచునిలిచెను ♦ భామయొకతె
రమ్మరమ్మనిచెయిలాగె ♦ రామయొకతె, నేనునీదానననిచేరెఁజానయొకతె. 288

చ॥ ప్రిదిలివయట్టి కంచెలను ♦ బిగ్గరబట్టి మఱొక్కకేలితో
వదలెడునీవిబట్టి పసి ♦ పట్టి మదిదగు దీమునెట్టి కొ
మ్మదవతియొక్క భామ యసమానమనోజమనోజ్ఞఘూర్తి! నీ
కిదియె యుపాయనంబిడితి ♦ నీతను వీవు గ్రహింపు మిష్టమన్.

289

సీ॥ దిక్కునీ వేసామి ♦ మొక్కుదానను ననుఁ, బాసిపోవకుమంచు ♦ బల్కెనొకతె
సారంబులేని యీ ♦ సంసార మే నొల్ల, నీవె యేడ్గడవంచు ♦ నిలిచెనొకతె
యిల్లాల్ల విభునొల్ల ♦ నీధనంబొల్ల ని, న్నాసింది వచ్చితి ♦ ననియె నొకతె
ఈవె నాప్రాణంబు ♦ లీవెధనంబు నిన్, విడువలే నంచని ♦ వేడె నొకతె

గీ॥ ఆర్తనేలినఁ బుణ్యమాననియెనొకతె, కనవె సర్వజ్ఞుడవు తాపఁమనియె నొకతె
నన్నిడినఁబాయుదానఁబ్రాణమనెనొకతె, అరసియెటులేనిరక్షింపుఁమనియెనొకతె.

ప. మఱియును గొందఱు గరువతనంపుపోడ లక్కందర్పజేతన్ గాంచి పరవశతై

గీ॥ చనులఁ గంఠాతి చేసె భామిని యొక్కర్తు
చెక్కులను గీతె నొయ్యారి ♦ చెలువ యొర్తు
పయ్యెదన్ జార్చి సరిచేసె ♦ భామ యొర్తు
దీనదృష్టల హృదయంబు ♦ దెలిపె నోర్తి.

292

ప. ఇకను బెక్కండు చక్కని పడంతులు బిడ్డపాపల నింటఁబడవై చి తగులమున
హరున్ దారించి మూఁగిరి.

293

- ఉ॥ ఇంద్రు చుట్టుముట్టి సురశ్రేష్ఠుఁ గడుఁగడుఁ దీవరించుచున్
గందరగోళమున్ సలుపఁగా హరుఁ డెంతయు నిర్వికారుఁడై
యందఱఁగాంచి యిట్లనియె ♦ నక్కట! మీ మగలుండ లాఁతితోఁ
గందువఁ గూడఁగాఁ దగునె? ♦ కశ్యప మియ్యది చేరుఁ డిండ్లకుఁ. 294
- చ॥ అన విని వారలెంతయును ♦ హా! యిటు దోయఁగఁజెల్లునే మమున్
ఘనుడవు కామతంత్రములఁ ♦ గాంచిన ప్రోడవు కోరి వచ్చి చే
రిన ననబోంట్ల కామితము ♦ రిత్తయొనర్చి తొలంగ నొప్పునే?
నిను నిఁక బాసిపోవుటకు ♦ నేర్తుమె? దోసము గీసమున్నున్. 295
- క॥ అని యిటుఁ దెంపునఁ దనపై, ననురాగభరంబు నిలిపి ♦ నట్టి యువతులన్
గని తత్పర్యేంద్రియముల, కనఘుఁడు దలఁపుననె ఘనత ♦ రానందమిడెన్. 296
- గీ॥ అంత నక్కాంతలెల్ల నితాంతహర్ష, పారవశ్యంబునఁమీఱి ♦ పడయరాని
సిరికిఁ జెలరేగి యారాజశేఖరునకుఁ, జెలిమి నుపచారముల నిట్లుచేసి రంత.
- క॥ గొడుగున్ బట్టె నొకర్తుక, తడఁబడుచున్ బాఁలొందె ♦ దన్నియొకతె బ
ల్వడి వింజామరలొందిరి, బెడఁగొప్పఁగ జతలు జతలు ♦ బింబోష్ఠ లొగిన్.
- క॥ అద్దముఁబట్టె నొకతె యొక, నిద్రపుజవరాలు భక్ష్య ♦ నిచయకబళముల్
తద్దయు నొసంగుచుండెను, గద్దెను మోచికొనితెచ్చె ♦ గలికియొకతెయున్.
- వ. ఇట్లు మునివనితారత్నంబులెల్ల బరిపరివిధంబులఁ బరమేశ్వరుసేవించుచు మహా
నందంబున సర్వంబును మఱచి చొక్కియున్న సమయంబున మునివరులు పుత్ర
చ్ఛాత్రసమన్వితులై బహువిధసమిత్కుశఫలాశప్రసూనఫలమూలంబులఁగొని
స్వాశ్రమంబులఁ జేరవచ్చి యందు భిక్షకునిన్ గళత్రంబుల శీలభంగదుర్మృత్యం
బును గాంచి విస్మితులై వీఱిఁడులై విన్నబోయి వగచి మహాగ్రహపరవశతన్
భిక్షునిన్ జేరి యిటు ధర్మించిరి. 300
- ఉ॥ ఎవ్వఁడవీవు గల్గఁమాడ! ♦ యేటికిఁజేరితి వీవనం బిటుల్
గొర్వి దురాత్మకృత్యమున ♦ కున్ వెనుదీయక మావధూటులన్
బువ్వలుకానిసేతిలకుఁ ♦ బూనిచి శీలము గంగఁగల్పితి
వివ్వని నిన్నుఁబూడ్చెద మిఁ ♦ కెవ్వరిఁడెచ్చిన వచ్చినన్ సురల్. 301
- క॥ అనిదూఱిన జడియక య, మృగనివరులన్ జూచి నగుచు ♦ ముగ్ధేందుకలా
కనదవతంసుం డూరక, యె సలిచినన్ వారు మిగుల ♦ హెచ్చగుకినుకన్. 302
- శా॥ పాపాణంబులఁ గట్టలన్ బడితెలన్ ♦ బల్గు ర్దుముగ్గాడి వి
ద్యేపావేశముతోడ బాద శివుఁ డెం ♦ తే వానిఁ దప్పింపుడున్
గోషంబుఁగొని భిక్షులింగమును వా ♦ ర్దులన్ శపింపఁ శివుం
డిమత్తులక లింగమున్ బెఱికి వా ♦ రీక్షింప వైచెన్ ధరన్. 303

—* శివలింగము మునులను బాదించుట *—

అ॥ మునులు సూచుచుండ ♦ భోగిభూషణుఁ డదృ, శ్వేతనుజెందె నంత ♦ జటులలింగ
మేచి భయదమగుచు ♦ హెచ్చగు జ్వాలల, నింగిముట్టి మునుల ♦ నిగిడి చుట్టె.

ఉ॥ వారు భయంబునొంది త్రిడి ♦ నంబు మొదలలచోట్ల కేగ న
వ్వారలఁబంటనే యదియుఁ ♦ బాయకయేగి దహింపఁజొచ్చినన్
భూరివిషాదతప్తులయి ♦ పొక్కుచుఁ బద్మజఁ జేరఁబోయి య
గ్గోరమునెల్లఁ దెల్ప విని ♦ గొబ్బున నాతఁడెఱింగి సర్వమున్. 305

చ॥ పరదుఁడు భక్తలోలుపుఁడు ♦ భర్గుఁడు మిమ్ము ననుగ్రహించుకో
సరము భవద్గృహంబులకుఁ ♦ జక్కఁగవచ్చిన మీరు క్రిందుమీఁ
దరయక తూలనాడి పర ♦ మాత్మన కెగ్గొనరించి యిట్టి దు
ర్భరమగు చెట్టనొందితిరి ♦ రక్షకు లెవ్వ రిక్కన్ మలీమనుల్ ! 306

గీ॥ మిట్టమధ్యాహ్నమందెట్టి ♦ చెట్టగాని, యిరవుఁజేరఁగ నాతిభ్య ♦ మీపలయును
నందు సర్వేశ్వరుఁడె యటు ♦ లరుగుదేర, మొరటులై గీడుచేసితి ♦ రెఱుకఁదప్పి.

క॥ సిరిరా మోకాల్లాడ్డిన, తెఱఁగున మీరెంతయేనిఁ ♦ దేఁకువసెడి వే
గిరపడి యభ్యుదయంబును, గరముఁ జెఱచుకొనిన వారు ♦ కార్పణ్యమునన్.

క॥ అని యీసడింప గోడున, వనరుచు దిక్కివె యవియె ♦ వహ్నిజ్వాలల్
గను మాహుతియగుదుము నీ, కనుకంప జనింపకున్న ♦ నరవిందభవా !

క॥ అని యగ్నికగ్గమగు న, మృనిజనులన్ గాంచి యజుఁడు ♦ భూరితరకృపన్
గొనకొని జతనము నారసి, యనె నిట్టుల జడుపు నుడిపి ♦ యతివేగమునన్.

మ॥ శివ నర్థింపుఁడు వేగ యీశ్వరి కృపా ♦ శీలాత్మ గుహ్యకృతిఁ
శివలింగంబును దాల్చి ప్రోచు నితర ♦ స్త్రీజ్ఞాల రాలింగమున్
శివ గుహ్యకృతిఁజెంద నందు నిలువన్ ♦ జేబ్బాటు దప్పన్ వడిన్
భవనంబుల్ సుఖమొందు లాఁతితెఱఁగేన్ ♦ బోదార్తి యెందేగినన్. 311

వ. అంతదనుక

గీ॥ అష్టదశ మేసియొకకుంభ ♦ మచటనునిచి, పంచపల్ల నములను దూర్వాయవాంకు
రములఁ జేరిచి గంగోద ♦ కముల నింపి, వేదసూక్తుల మంత్రించి ♦ వినయమెసఁగ.

క॥ నతిఁజేసి లింగమునకున్, శత్రుద్రీయమున నీట ♦ స్నాతమొనర్పన్
హితమతితో లింగం బీ, గతినిదొరగి శాంతి నించుకన్ గాంచు వెనన్.

—* సమచితార్చనచే శివలింగంబు శాంతిజెందుట *—

వ. అటుమీఁద నేఁజెప్పినయట్లు పరమేశ్వరీ పరమేశ్వరుల సేవించి తత్కృపాను
భావంబున లింగమునకు శాంతిఁగూర్చి యీభంగంబుఁ బాయుఁడనిన మునులు

పరమేశ్వరీ బురస్కరించుకొని తదుక్తప్రకారంబున జగన్నిదానులగు మహేశ్వరీ
మహేశ్వరుల నర్పించిన నవ్వార లిర్వురు దయామయులై పొడనూపి రండుఁ
బగమేశ్వరియోన్మాదకృత్తి శివలింగంబు నాకర్షింప నయ్యది యందుఁజేరి సుప్ర
తిష్ఠితంబై శాంతిఁజెందె నంత మును లా యుమామహేశ్వరాత్మికంబగు
లింగంబు బూజించి మొక్కి యిట్లనిరి.

చ॥ ఎఱుంగక తప్పఁజేసినను ♦ నెంతయుఁ గూరిమి వేర్పొనిట్లు లా
దరమునఁ బోచు తెంతటి యు ♦ దారమనంబా? ప్రశంసచేయుఁగా
దర మొకొ! మాదృశాజ్ఞలకు ♦ దర్పకశాసక! దేవదేవ! సీత
శరణము నొందినార మప ♦ చారసహస్రములకొ క్షమింపుమా! 314

క॥ తలిదండ్రులు లోకమునకుఁ, దలిదండ్రులు సర్వదేవ ♦ తాతతి కీరల్
తలిదండ్రులొట మాకలు, గలుపాత్ముల మమ్ము నెమ్మి ♦ గాచితిరి ప్రభుల్!

గీ॥ అని నుతులుచేయుచున్న మహర్షివరుల, కీశ్వరేశ్వరు లభయంబునిచ్చి వేగ
నంత నంతరినొందిరి ♦ యఖిలసురలు, చేరి లింగంబు నర్చన ♦ చేసి రపుడు.

ఆ॥ ఆ యుమామహేశ్వరాత్మికంబై న యా, లింగ మద్ది శివుల ♦ లీలమెఱయ
హాటకేశలింగ ♦ మని పేరుచెంది లో, కముల నోముచుండె ♦ గరుణతోడ.

వ. మునులుఁ బరమేశ్వయు నిజనివాసంబులఁజేరి సుఖంబుండి రీయదియో లింగోత్పత్తి
కారణంబనియు నీ లింగరూపంబును నెల్లలోకంబులవా రర్పించుచుండిరనియుఁ
జెప్పుదురిక మఱికొందఱు విజ్ఞమూర్ధన్యు లిట్లు వేఱుతీరు చెప్పుదు గారయుఁడు.

క॥ హరుఁ డాద్యంతంబులఁ దాఁ, బొరయక చెలువొందు నట్లె ♦ పొంకపు సిరి సే
కుఱ లింగము తుదమొదలులఁ, దొరయకయున్నందునఁగొలుతురు ప్రతికృతిగాక.

క॥ తొల్లి విధి విష్ణులకు నని, పెల్లగుడు నఖండదివ్య ♦ పృథులింగంబై
డిల్లఁబడఁజేసి వారలఁ, జల్లార్చెదదాజి శివుఁడు ♦ జగములు మెచ్చక. 320

వ. ఇట్లు లింగోద్భవంబుమొదలెల్ల లోకంబులవా రఖండంబగునట్టి లింగంబు సర్పించు
చుండి రిది లింగస్వరూపచరిత్రం బింకేమడుగుదురన శౌనకాదులు సూతునికీటనిరి.

—* లింగోద్భవచరితము *

క॥ అవ్వనజాతున కజునకుఁ, జివ్వపొసఁగ శివుఁడు గడిదిసిరి లింగంబై
యవ్వారి పోరువాపిన, యవ్వారి నెఱుంగఁజెప్పుమయ్య! యఖిలమున్. 322

మ॥ అనుడుకొ సూతుఁడు హర్ష మొంది మనులా ♦ రా! చెప్పెదన్ విశ్వభా
వనుఁడౌ శర్వుని మేలిలీల వినుడి ♦ పద్మోద్భవుం డొక్కవే
శను రాయంచను నెక్కి యుక్కున సురల్ ♦ శంసాధ్వనుల్ సేయ లో
కనికాయంబును జూచువేడ్కఁ దరలెన్ ♦ గాంతాసమేతంబుగాన్. 323

చ॥ చనిచని దుర్ధరోచ్చతర ♦ చండకరాది గరిష్ఠమండలీ
 ఘననిలయోర్ధ్వసప్త ఋషి ♦ కాశలపేశలతాపసస్థలీ
 కనదురుగాంగతుంగతర కమ్మ) ♦ తరంగసమర్పితాంబుపా
 వనవనజాత గంధసహబాలక ♦ జాలక మండలంబులక్. 324

క॥ చరియించుచు నటనట ని, ర్జరతల్లజులొసఁగునట్టి ♦ సత్కారములక్
 బరిమోదంబునఁ బడయుచు, గరమానందంబెసంగఁగా ♦ నలరుతటిక్. 325

ఉ॥ అంతకుమున్న సారసద ♦ శాక్షుఁడు చక్రి రమా సమేతుడై
 యెంతయు వేడ్కఁ బక్కివయి నెక్కి యిటుల్ భవనంబు లన్నియున్
 బంతుగఁ జూచిచూచి నిజ ♦ వాసముఁజేరఁగఁ బోవుచుండఁగా
 సంతట దైవయోగమున ♦ నంబుజసంభవుఁ గాంచె నొక్కచోక్. 326

— * బ్రహ్మ విష్ణుల కలహము * —

చ॥ కని ముదమొంది పుత్రకుని ♦ గారవమున్ బాసరంగ డాసి నం
 దన ! నుఖమే ? యటన్నఁ గడు ♦ దర్పముతోడుత సర్ప మట్లు చి
 వ్యసఁ గినుకన్ వచించె నిటు ♦ పోటుతనం బిది యేటికోయి ? నీ
 తను విదె కూల్తునా హరియుఁ ♦ దద్దయు నాగ్రహపూరితాత్ముడై. 327

చ॥ కొమరుఁడవంచు నాకుఁ గడుఁ ♦ గూర్చెడు చుట్టమవంచు మించుకూ
 రిమి నినుఁ బల్కరించఁగ మఱిన్ మఱి ♦ మీఱి దురుక్తులాడెదే ?
 రమ యలుగంగనీ భవన ♦ రాజి గలంగఁగనీ దురాత్మ ! మ
 స్తము నిదె ద్రుంచివేసెదను ♦ జక్కఁగఁ గన్పిది చక్రధారచే. 328

వ. అనిన సురజ్యేష్ఠుం డిట్లనియె.

చ॥ తనుజుడ నెట్లు నీ కనుచి ♦ తంబనియెంచక మాటిమాటి కి
 ట్లనెదవు కశ్యపాత్మజుడ ♦ వర్భక ! యేను బితామహుండ నీ
 కనిశము పూజనార్హుడ న ♦ మస్తము విస్మరణం బొనర్చి డీ
 కొన గమకించదే ? యయినఁ ♦ గొంకక నిల్వము చెల్లు సూచెదన్. 329

క॥ మఱియును సర్గాదిని నే, గలువతనం బమర వికచ ♦ కమలదళాక్షా !
 యజువుగ సృష్టియొనర్చితి, నెఱుంగవె యీభవనజాలమెల్ల మనమునన్. 330

క॥ అనుడు హరి యదితిపుత్రుల, వనటను బోసడవఁ దలచి ♦ వాస్తవముగ నం
 శను నొక్కఁడు గైకొనినం, దనధర్మము నట్లు చెంది ♦ నాడ నదితికిన్. 331

వ. ఇంకను

క॥ నను సర్గాదిని బుట్టిం, చినవాడవె? దుడుకుడనముఁ ♦ జెంది యిటుల వె
స్కనుముందుఁ గనక వాగెదు, పనువొకొ! మన్నాభిషద్యమందుఁ బొడమియున్.

ప. అనిన నతండును

క॥ నేనును నట్లే చెందితి, నీనలినోదరమునందు ♦ నీరజనేత్రా!
కానక పరపరిమాణము, సూనుడ సూనుడ యటన్నఁ ♦ జొప్పడు నెట్టుల్. 333

క॥ నీకొక్కనికేగాక నృ,లోకమునకు సర్వదివ్యలోకమున కహీ
శ్లోకమునకు సర్వమునకు, శ్రీకాంతా! కర్తనేను ♦ సిద్ధము వినుమా! 334

చ॥ అన నపు డేను నేనలతి ♦ వల్పుడ నిల్వమునిల్వు త్రుశ్శృడం
తును నదియేనొనర్తు నని ♦ దోర్బలగర్వవిఘ్నూర్ణితాస్వత్తై
యనికిఁ గడంగి యంపఁగమి నార్పుచుఁ బేర్చుచుఁ గుమ్మరింపుచున్
వెను గనకే యహర్నిశలు ♦ వేలకువేల్ వెడలించి రబ్బముల్. 335

క॥ వైరించులు వైష్ణవులును, సారెకు బలదర్పవేగ ♦ శౌర్యోన్నతులన్
మీఱుచుఁ బోరుచునుండిరి, భూరితరగదాసికుంతప్రంజంబులచే. 336

క॥ వారల సమరముఁగన దై,వాతెడు వేడుక సుపర్వవర్యులు చదలన్
జేరి విమానంబుల న, వ్యారల వారలను గనుచు ♦ వర్తిలి రెలమిన్. 337

ఉ॥ దానవసూదనుం డపుడు ♦ తద్దయుఁ గుద్ధతమీటి ధాతపైఁ
గానఁగ రానియట్లు శిరఃకాండములన్ బరఁగింప నాతఁడున్
మానక విఘ్నవక్షిమున ♦ నాటఁగ నింపెను మేటిభల్లముల్
మానసమందు వేల్పు లసమానమహాద్భుత మొంది రోలిన్మె. 338

మ॥ అంతన్ దైత్యకులాంతకుండును మహేశాస్త్రంబు యోజించి దు
గ్ధాంతుండై పరమేష్ఠిపై వినర నుగ్రసూర్తిఁ బదోద్భవం
డెంతేనల్క వహించి పాశుపత మస్త్రేశంబు బిట్టేయఁగా
గంతుల్ వేయుచు వేయిత్తీర్ల వియునుం ♦ గాటంబుగాఁ బోరుడున్. 339

క॥ పదివేల వివస్వంతుల, నొద వెడుతేజంబు పొదల ♦ నుప్పెత్తుగ న
పుదనున సస్త్రద్వయమది, కదనముసేయంగ బెదరుఁ ♦ గాంచి నిలింపుల్. 340

ఉ॥ అక్కట! బ్రహ్మ విష్ణు లిటు ♦ లంతముగానని యాజినొంది యి
ట్లెక్కువయైన సస్త్రముల ♦ నేసిరి వాసిదొలంగి లోకముల్
నెక్కుము వీని మంటలకు ♦ నెట్టనరూపలు నిష్టై మేము నీ
యుక్కకుఁ జత్తుమంచుఁ గడు ♦ నుక్కిరిబిక్కిరియాచు నార్తతన్. 341

చ॥ కలడుగదా మహేశ్వరుడు ♦ కాలహరుండు హరుండు సర్వమా
యలఘునిచేత నే పొడము ♦ నట్టులె పెంపగు నాశమొందుఁ గ
న్నల కగుపట్టకే చను ననుగ్రహమొందును సర్వకార్యకా
శలుడు దయామయుం డతని ♦ సన్నిధికేగి వచింత మీస్థితిన్ .

342

—* దేవతలు శివునితో బ్రహ్మ విష్ణువుల పోరు మాన్పుమని యర్థించుట *—

చ॥ అని మది నిశ్చయించుకొని ♦ యానిముసంబున రాజతాద్రీకిన్
జని వడి నందిసెల్వొగ్గాని ♦ శంకరు నానతశంకరున్ దయా
ఘనుఁ గని జోతచేసి యజకంజదళాక్షుల ఘోరజన్యమున్
జనముల యార్పినిన్ డెలిపి ♦ సత్సరశాంతినిఁ గోర భర్తయున్ .

343

ఉ॥ ఇంతకుమున్నె యారయుదు ♦ నీ సమరంబును లోకదుఃఖమున్
జింతిలుచుంటి దీనికయి ♦ చెన్నట్టులై యల వార లిర్వరి
ల్లెంతయు వంతఁగూర్చి రిక ♦ నే నడగించెద వీరిగర్వమున్
బొంతముమీఱ లోకనుఖమున్ బొసరించెద దేవపుంగవుల్ !

344

వ. అని వక్కాణించి.

సీ॥ డమరుక భేరివటహ కాహళమ్మదంగ, వేణువీణాధ్వనుల్ ♦ వెలసిమోయ
చిత్రధ్వజంబులు ♦ సింగారపుంజామ, రములు వీవనలొంది ♦ ప్రహేళులమర
నలుదిక్కులందును ♦ నాల్గుప్రామినుకులు ♦ నొడికారమొప్ప సన్నుతులుసేయ
కై దండఁజేకొని ♦ కాదంబవనరాజ్ఞ, జగదంబ దాపల ♦ సందడింప.

గీ॥ పలువిధములగువాహన ♦ ప్రతతులొంది, పొందుగా గణపాలురు ♦ ముందునడువఁ
బంచమండలయతమును బ్రణవరూప, మైన తేరెక్కి శివుఁడు పయనమొనర్చె.

ఉ॥ కత్తియుఁ గత్తశం బమరి ♦ కక్ష ధరియించి శిలాదసూతి బల్
హత్తి నవేడ్కఁ బారిషదు ♦ లక్ష గణపాలురఁ జక్కఁజేయుచున్
మిత్తికిమిక్తియకా శివుని ♦ మేలిమిసన్నలతోఁ బ్రయాణ ము
ద్యత్తరభంగిఁగూర్చె దృటి ♦ యందు రణోర్వినిఁ జేరి రందఱున్ .

446

వ. తత్కాలంబునందు శివుండు తన జనంబులనెల్ల నించుక దవ్వులనే నిలిపి,

—* తేజోలింగోద్భవము *—

గీ॥ అమృహేశాస్త్ర పాశుప ♦ తాస్త్రజనిత, ఘనతరజ్వాలలను హరి ♦ కమలభవులఁ
గాంచి వాద్యధ్వనులను జాలించిమించి, యగ్నిలింగమై యచ్చట ♦ నవతరించె.

క॥ అగ్నిస్తంభాకృతి ను, ద్విగ్నుల వగనడఁచ విష్ణువిధుల యహమికన్
భగ్నుముసేయఁగ గరుణా, మగ్నుమతిన్ లింగమై యమరె శివుఁడంతన్ .

348

గీ॥ ఆమహేశాస్త్ర పాశుపతాస్త్రములు జ
వంబుతో నష్టయగ్నిలింగంబుఁ జెంది
యందె యంతర్ధిఁ జెందెఁ బద్మాక్ష పద్మ
భవులు లింగంబు నాకృతిఁ పాఱజూచి.

349

చ॥ తుద మొదలు గనన్ బడవు దొడ్డగ నాకస మంటియుండె ని
య్యది హరియించె నస్త్రములఁ నారయఁగఁదగు నాది యెచ్చటో
యెదియొకొ యంత్యభాగమని యిద్వరు చాల దిద్మక్షజేసి య
య్యదనుననే ప్రయాణము ర యమ్ముగఁజేసిరి వాసిమిఱగన్.

ఉ॥ అంచ యొకండుగా నమరి యంతఃగనన్ జదలొందుచుం బ్రయ
త్నించెను నల్ప యల్లె కిటి దేహముఁజెంది మొదల్ గనుగొనన్
గాంచనచేలుఁ డెంతయును గాశ్యపి ద్రవ్యమఁ బోవుచుండె న
ష్టాంచగరాక వత్సరము లెన్నియొ దాటుచునుండె బర్హునన్,

351

శా॥ పెక్కుల్ వర్షము లిల్లె విష్ణుఁడు ధరన్ భేదింపుచున్ బోయి తా
నక్కాలాంతకలింగమూర్తి యరుదా నానున్ గనకదక్కి తా
నుక్కున్ గోల్పడి చిక్కివేయరలి యా యుద్ధోర్వినిన్ జేరి న
మృక్కాశల్యమతిన్ వసించె మది వి శ్వాత్ముక్ శివుఁ మెచ్చుచున్.

352

క॥ ఎగిరి యెగిరి బమ్మయఁ దా, నగఁగితమగు నంబరమున నరిగి యరిగి యెం
దగుపట్టక లింగాంతము, మిగిలియె యలరుటను గాంచి మిడుకుచునుండన్.

353

గీ॥ కేతకీప్రప్న మొక్కండు ధాతకప్న, గానుపట్టుడుఁ బరికించి కరము మురిసి
దఱిసివుప్పేళ! యెటనుండితరలితీన, నుడునదియు లింగమధ్యంబునుండియనియె.

క॥ మొదలెక్కడ? యన నాతని, కదియనె నేనెఱుంగ నీవు నారయలే వీ
పెదకుమది గట్టిపెట్టుము, పదిలంబుగ నిల్లుజేరు పద్మజ! యనినన్.

355

ఉ॥ సాప్తపదీన మండు విను సఖ్యము నెచ్చెల్లివైతి వీవికన్
గోప్తపుగమ్ము రమ్ము ధర కు శివమస్తముగంటి నందు నీ
వాప్తతమిఱ సాక్షివయి యద్దనిజంబనిపల్కి నాకు సంత
తృప్తియొనర్పమన్న దల దిప్సెను దోయఁగలేక యద్దియన్.

356

—* లింగశిరంబుఁ జూచితివని బ్రహ్మ బొంకుట *

ఉ॥ అంతః బితామహుండును బ్రీ యమ్మునఁ బృథ్వినిజేరి మిఱి యం
ధంతకుమున్నెయన్న కమ లాక్షుని గన్గొనిపల్కె గంటి లిం
గాంతము కేతకీసుమము నారయుఁ డీయదిసాక్షి యన్న నా
వంతయుఁ గొంకకట్లుది పల్కుటకుల్కి సరోజనాభుడున్.

357

ఉ॥ ఓడితి ధాత ! నీన కడు ♦ నుత్తమమూర్తివి పూజసేతు నేఁ
జూడఁగలేదు మూలమన ♦ శూలధరుం డట దోచియెక్కుడౌ
వేడుకతోఁ బ్రసాదమును ♦ వెన్నునిపై వెలయించి ధాత యు
క్మాడని చెల్వుపైఁ గినిసి ♦ కుగ్రధతరేధమహాజవంబునన్. 358

శా॥ భూమధ్వంబుననుండి కైరవు మహా ♦ పోవచ్చండహుంకారలీ
లామాద్యద్రవు వెల్వరింపఁ నతఁ డు ♦ ల్లాసంబునన్ ఫాలమున్
భూమిన్ సోఁకఁగ మొక్కి యొక్కపని కే ♦ పుణమీట శాసింపు దే
వా ! మోదంబునఁ గూర్తు నొక్కనిముసం ♦ బం దిట్ల వేగోన్నతిన్. 359

*గీ॥ అనుడుశివుఁడిట్టులనె వత్స ! యరయువిధిని, జగములకుఁ దొలివేల్పును ♦ జంకకితని
వాడియసిధారఁగొలుపు జ ! వంబుమీఱి, ననుడువిధికై శ్వమున్ బట్టి యతఁడు వేగ.

క॥ ఏ శిరసున బొంకాడెనా, నా శిరసున్ జరిపి తక్కి ♦ నశిరంబులనున్
నాశముసేయఁగఁ గడు నా, వేశముతోఁ గత్తి నెత్త ♦ విధి యార్తుండై. 361

చ॥ మదమును బాసి “భోవరద ! ♦ మాం కరుణాకర పాహి” యంచుఁ ద
త్పదములవ్రాలె వెన్నుఁడును ♦ భర్తనిఁజేరి నమస్కరించి పెం
పొదవఁగఁ గావు మింక నజు ♦ నూడఁగఁజేసితి పాపమస్తమున్
నదయుండ ! నీవుగా కెవరు ♦ సాఁకఁగలా రిటు లార్తపాలనా ! 362

గీ॥ అని నుతించినయంత దే॥వాధినాథుఁ, డపుడు కైరవు వారించి ♦ యజునకనియె
గొప్పకోసరమై యిట్లు ♦ తప్పుదారి, తొక్కిలివిగాన నివ్వడి ♦ పొక్కునూపె,

— * శివుడు బ్రహ్మను శపించుట * —

ఉ॥ ఇంతియకాదు నీకు గుడి ♦ యెవ్వరు గట్టరు పూజసేయజ్ఞో
రెంతయుఁ దావకోత్సవము ♦ లెవ్వరునున్ బొనరింప రింక యు
జ్ఞాంతములందుఁ గర్మనిచ ♦ యాంతములందును నీకుఁ బూజఁ గా
వింతురు లేకయున్నఁ జెడు ♦ విశ్వమునన్ సకలక్రియాతతుల్. 363

వ. అని యట్లఖలేశ్వరుండు బ్రహ్మయెడ నిగ్రహానుగ్రహంబులు బఱపి కూటసాక్షి
యగు కేతికిం గాంచి కసరి యిట్లనియె. 365

క॥ కేతికి ! యంహోభీక, భ్రాతికి నెనుకొనక కల్ల ♦ లాడితి విట్టుల్
పాతకి ! నిను నే దాఁచను, నీతముగా నాసుపూజ ♦ నీకు వెలియగున్. 366

క॥ అని శపియించినఁ గేతికి, మనమున నారటము నొంది ♦ మన్మథహరుఁ గ
న్గొని దేవర ! తుమియింపుం, డనదపయిన్ గినుకదగునె ♦ యధిపున కెందున్.

* శివపురాణే - విద్యేశ్వరిసంహితాయా మప్తమాధ్యాయే - శివః.

శ్లో॥ వత్స సోయంవిధిస్సాక్షాత్ జగతా మాద్యతై వతం । నూనమర్చయభక్తేన । తిగ్మేన జపసాపరం॥

గీ॥ నలువమోమాటమునఁజెట్ట ♦ నాకుఁబొడమెఁ, జాపలంబునఁదవిలి యశివత్యవచన
మాడితినిసేను మన్నించియభవ ! కరుణఁ, బటప్రశాపంబుఁ ద్రిప్పము ♦ గరిమదనర.

చ॥ అవి యిటు నేలవ్రావి శర ♦ శాగతమై బ్రతిచూలుకేతకి
గని హరుఁ డిట్లనెన్ దృఢముగా నిను దాకఁను నేను మత్తుటం
బినియుఁ దనూజులున్ బ్రమథ ♦ వీరులు దాల్తురు పొమ్మనెన్ ముదం
బునుగని యంత నయ్యదియుఁ ♦ బోయెను శంకరులీలఁ బొడుచున్.

—* బ్రహ్మవిష్ణ్వదులు తేజోలింగంబుఁ బూజించి వరములొందుట *—

గీ॥ అపుడు హరియు విరించియు ♦ నఖిలదేవ, గణము లర్చననస్తువ ♦ గ్గంబుఁగూర్చి
యభవలింగంబుఁబూజింపఁనాదరమున, హరుఁడువరమిత్తుఁజెప్పుడన్న ♦ నలరివారు

క॥ ఈలీల దేవవల్లభ! యాలింగావృతిన నలరుమిట నిచ్చలునాఁ
బాలింపుమది శివుఁడు తే, జోలింగమనంగ నుంచు ♦ సూక్ష్మాకృతిన్. 371

వ. అనాద్యంతంబగు నీయాకారంబును మాటుపఱచి సూక్ష్మలింగంబునై యఖిల
జనార్చనంబులఁ గొనుచు నెల్లలోకంబులవారికి భోగమోక్షంబు లిచ్చుచుండును.
అగ్నివర్చితనదృశంబైన లింగంబునైతిగావున నీక్షేత్రం బరుణాచలంబనంబడు.
మార్గశీర్షార్ద్రానక్షత్రంబున నుద్భవించుటఁజేసి యిందు మార్గశీర్షార్ద్రాయందు
నన్ను దరిసించినవారు నాకుఁ గుమారతుల్యులై యొప్పుదురాదినంబున నన్నుఁ
బూజించినవారలు వాగగోచరంబగు ఫలంబు నొందుదురు. మఱియిందలి దాన
హోమామజపంబులు కోటి గుణితంబులై ఫలంబు లొసంగు మామకేనంబులగు
క్షేత్రంబులందెల్ల నిది శ్రేష్ఠతరంబై విరాజిల్లుచు జనంబులకెల్ల స్మరణమాత్రం
బున మోక్షసాధకంబై వెలయునని నొడివి వరమశివుండంతిగ్ధానంబు నొందె
నంత హరివిరించి ప్రముఖ నిఖిలసురలును మురియుచు నాలింగమునర్పించి తమ
ధామంబులఁ జేరి రీలింగోద్భవచరిత్రం బెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారికిఁ బర
మేశ్వరుండు సకలశ్రేయంబు లొసంగుననుడు మునులు సూతునకు మహాత్మా!
మున్ను శివలింగంబు నర్పించి శ్రేయోబలంబులఁ గొన్నవారెవ్వరో యట్టి వారిని
వరుసగా వినఁదలతు మెఱిఁగింపుమనుటయు సూతుం డవ్వారికిట్లనియె.

—* శివభక్తానుక్రమణిక *—

॥ రమతో హరియును వాణీ, రమణీమణితోడ నజుఁడు ♦ రహిని వశిష్ఠా
దిమునులు సధర్మిణులతోఁ, గమలహితాహితులు మున్నుగాఁగలగ్రహముల్.

॥ కుంభభవుఁ డాత్మసతితో, జంభారిప్రముఖులైన ♦ సర్వదీగీశుల్
కుంభినికి గంగఁదెచ్చిన, యంభోజజనిభుండు గౌతమార్జునుడు సతితోన్.

సీ॥ దూర్వానుడును సల ధి యకార్యుడు నారద, ముని బృహస్పతి శక్తి ముని పరాశ
రమునియు సల్ల పాఠాశరీ శుకుడును, భార్గవుండు యదీచి ధి గర్గమునియు
వామదేవుడు యాజ్ఞా వల్క్యుండు జై మిని, యువమన్యుడును శిలాధోగ్రమూర్తి
నంది కేశ్వరుడు నానందుడత్రిమృకండ, మునియు మార్కండేయ మునియు గాఢ

గీ॥ జుడును జమదగ్ని పరశురా ధి ముడును శ్వేత
కేతుడును శౌనకాది వి ధి ఖ్యాతములు
లింగపూజను సల్పి సిద్ధింగనిరి మ
హామహాలు వారిఁ దలఁచిన ధి సఘము దొలఁగు.

౩75

క॥ మఱి యష్టవసువులును దుం, బురుడును గంధర్వసాధ్య ధి ముఖులెల్లరు గి
న్నరులును జారణులును గిం, పురుషులు శివలింగమూర్తి ధి బూజించి రొగిన్.

క॥ సరనారాయణములు బ, దరికాననమందుఁ దనరి ధి దారుణిపత్న్
బరమేశ్వరలింగంబును, నిరతమునున్ గొలుచుదురు మునిపరేశ్వరములు !

గీ॥ శేషవాసుకి తక్షకుల్ ధి శీఘ్రవాహ, నంబు యెసంగు సల నుపశ్చప్రభుండు
ఘనుడు స్వాయంభవుండు నామనువునుంబ్రి, యవ్రతుండును నాతని ధి యనుజుడెలమి
వ. మఱియు నొత్తానపాది యగు భువుండును పృథ్వీండును భరతుండును శివలిం
గంబులఁ బూజించి సిద్ధులంగాంచి రిఁకను.

౩79

చ॥ మునుకొని యా హిరణ్యకశి ధి పుండు తదాత్మజుడు విరోచనుం
డనఘచరితుడైన బలి ధి యాతని పుత్రుడు బాణదైత్యుడు
ఘనుడు గావణాసురు ధి కల్మషుడైన విభీషణుండు నిం
పున శివలింగపూజనము ధి బూన్కి నొనర్చి రనారతంబును.

౩80

సీ॥ వైవస్వతమును వి ధి డ్వాకు కకున్ధ మాం, ధాతలు ముచికుంద ధి ధరణినాథుఁ
డా హరిశ్చంద్రము హా రాజు కల్కాష, పాదుండు సగరభూ ధి పాలకుండు
అల భగీరథుడు ఖట్వాంగుండును దిలీప, నృపుడు రఘుం ధి జననృపతి దశర
థనృపాలకుండును ధి దాశరథియు నను, జులును దత్పుత్రులు ధి సూర్యనంశ

ఆ॥ రాజవర్యులెల్ల ధి రాజనంశాగ్రిణి
యగు పురూరవుండు ధి నసముడైన
నహుషుడును యయాతి ధి నలుడు జంద్రాంగదుం
డల్ల పాండునృపతి ధి యతనిసుతులు.

౩81

క॥ శ్రీకృష్ణుండు ప్రద్యుమ్నుం, డా కృష్ణుని జెనయు సాంబు ధి డల్ల జనకసు
శ్లోకనృపాలుండు వర, శ్రీకజరానంధనృపతి ధి శేఖరుడెలమి,

౩82

వ. వీరువా రసనేల ? నుప్రసిద్ధమహాపురుషు లందఱును దత్పతీములును.

౩83

క॥ శివలింగపూజనంబును, నవధానముతోడఁ జేసి ♦ యా యా సిద్ధుల్
వివిధసుఖంబుల ముక్తివి, భవమును నార్జించి రక్షు ♦ పావనచరితుల్. ౩84

ప. ఇక నేమి వినఁగోరుదు రనిన సూతునకు దయాభూ! తనివిచాలదింకను గొన్ని
లింగవి శేషంబుల నెఱింగింపుమనుటయు సూతుండు మునుల కిట్లనియె. ౩85

—* అంధకేశ్వరలింగచరిత్రము *

ఉ॥ సాగరతీరమందు నొక ♦ చండబిలంబున నంధకుం డనా
వ్రేగగు రక్కసుం డొకఁడు ♦ వీరుఁడు సర్వసురాళి గొట్టి త
ద్యుగతసర్వసంపదలఁ ♦ బూర్తిగఁ గైగొని యెల్లవారల్
గ్రాగఁగఁజేసి తద్దనముఁ ♦ గావలుఁడై కొనుచుండె నుగతి. ౩86

క॥ పవలున్ రాతిరి గర్తము, న వసించు దదీచు హితజఃనంబులతోడఁ
వివిధజను లులుకుదురు దా, నవుఁ డే తెంచునొకొ యని మఃనంబుల నెపుడు.

ప. అంతఁ గొంతకాలంబు చనినంత,

శ॥ దేవతలంతగూడి కడుఁ ♦ దెంపుమెయిన్ శివుఁ జేరి మ్రొక్కి య
క్కావలుఁడైన యంధకుని ♦ ఘాతుకరీతినిఁ దెల్పి యబ్బిలున్
జావఁగఁజేసి లోకముల ♦ సాకుచునాగ నసంగశాసనం
డా వగఁ బాపఁగోరి దనుఁజాగ్రణి ధామముఁజేరి ధీరతన్. ౩88

క॥ సురల ననికి బురికొల్పిన, హరునాసర వారు దురముఁనం దంధకునిన్
దఱుముడు దనుజుఁడు గర్తముఁ, దఱియగఁజన హరుఁడు వానిదర్పంబడఁగన్.

గీ॥ లాఁగిచూలంబెదఁగుచ్చి లావుసెడి ద, నుజుఁడుగూలుటఁగని సురఃప్రజమువాని
యంత్యదశనీదు దరిసెనంబుమరెగాన, వాని ధన్యునొనర్చు కృపానిధి! యన.

ప. దయార్ద్రహృదయుండగుచు మహేశ్వరుం డద్వైత్యుంఁగాంచి నీవేమి వాంఛింతు
విచ్చెదఁ దెలుపుమనిన నవ్వాఁ డిట్లనియె. ౩91

క॥ నాపేరట లింగమనై, యీ పారావారతీర ♦ హృద్వ్యస్థియిం
దోషర మేశ్వర! వెలయుము, నీ పరమకృపావిభూతి ♦ నెగసి వెలుఁగఁగాన్.

ప. అనిన శంకరుం డామోదించి వానిదేహము నాగర్తమందుఁద్రోచి తా నందు
నంధకేశలింగం బను పేరితో వెలసె నంధకుండు శివసాయుజ్యంబునొందె నిక
నా యంధకేశలింగంబు త్రిభువనపూజ్యంబై యెసంగె నా లింగంబు భక్తితో
నాటునెల లర్పించువారలకు సర్వసిద్ధు లొనగూడు, పృత్యర్థ మర్పించినవారు
దేవలకశ్రేష్టులగుదురు. ౩93

—* సుదర్శనుని చరిత్రము *

చ॥ పరఁగ దధీచి నాఁగనొక ♦ బాపఁడు సంతత మంధకేశభా
స్వరతరలింగ మర్చనము ♦ సల్పుచు జీవనవృత్తికై యతం
డరిగె మఱొండు గామమున ♦ కాత్మజు సచ్చోట నుంచి వాఁడునున్
సరవిగ లింగపూజనము ♦ సల్పుచునుండె యథాక్రమంబుగన్. 394

ఉ॥ పేరు సుదర్శనుం డనుచుఁ ♦ బిల్తురువాని, దుకూలనాఁగఁద
న్నారి నికృష్టవంశ్యయగు ♦ నాతుక పెన్నిటి నాత్మనశ్యునిన్
గారచియించె నాతఁడును ♦ గాంతకులోఁగి మెలంగుచుండు న
వ్వాడికి నల్వరాత్మజులు ♦ వర్ధిలుచుండిరి యంతమీఁదటన్. 395

ప. కొంతకాలంబునకు సర్వజనసేవ్యంబును మహావర్సంబును నగు శివరాత్రి
యరుదెంచిన. 396

గీ॥ ప్రొద్దుప్రోద్దునలేచియా♦భూమినురుఁడు, శివునికోవెల కేగుచోఁ ♦ జెలువ యద్దు
కూల పెన్నిటి నొడిసి నన్♦గూడి సురత, సౌఖ్యమొనరించిపోవు మె♦చ్చటికిసేని.

క॥ అని వేగ బలాత్కారం, బొనరించిన నాతఁడల్లె ♦ పొందుగ సౌఖ్యం
బొనరించి యంతగుడికిన్, జని యర్చనచేసె శివుని ♦ జనములు నూడన్. 398

ప. అంత శివుండు కృద్ధుండై.

ఉ॥ ఓరిదుగాత్మ! కల్మషమ ♦ దోధత! హేయచరిత్ర! నేఁడిటుల్
నారినిఁగూడి స్నానము నొ ♦ నర్పకయే ననుఁబూజఁ జేసితే?
ధీరత యెల్లఁ గోలుపడి ♦ తేజముమాలి జడత్వమొందుమా!
నారియునున్ మదంబఱి మ♦నంబునఁ గుఱ్ఱునుగాక చెచ్చెరన్. 399

5. అని శపియించిన నాతఁ డల్లె యున్మత్తుండయ్యెఁ దత్పత్నియునుఁ బరితపించు
చుండె నంత గామీమాంతరముననున్న దధీచి యెఱింగి యాతురుండై వచ్చి కొడు
కున్ గాంచి కోడలి యవివేకకృత్యంబున కనుతాపంబొంది విషాదంబుతో.

6॥ శివుఁడొసర్పినశిక్షకు ♦ శివవినాగఁ, బెఱలుదప్పింపలేరని ♦ ప్రియముమెఱయ
నంబికనుభక్తిఁగొలువఁగ ♦ సార్యయపుడు, వచ్చివరమిత్తుననుడు న♦బృడబుండు.

ప॥ తనయునివృత్త మంతయును ♦ దాఁచకఁదెల్పి యెఱేని వాని వ్యా
ధినిఁ దొలఁగించి ప్రోవుమనఁ ♦ దేఁకువతో శివురాశి యట్లుసే
యను శివుసాయ మర్థి బడ♦యకావలె శంకరు నిష్ఠఁ గొల్వొడి
యనఁగ నె వార లీశ్వరుని ♦ నాదరమొప్ప భజింప నాతఁడున్. 402

గీ॥ వేగవచ్చిన శివయు న♦వ్విప్రసూను, దారకునొసర్పి శివుని యు♦త్సంగమందుఁ
జేర్చి ఘృతధారన్నాతునిఁ♦జేసి యొక్క, జన్నిదంబును మెడవైచి♦సత్కరమున.

- క॥ శివగాయత్రీమంత్రము, నవిశళకృపఁజెప్పి విభుని ♦ కార్యా! స్వతనూ
భవు వీనిఁగావునునుడు న, భవుఁ డామోదమున ననియె ♦ బాలకుతోడన్.
- గీ॥ భక్తులీల నాకొసంగిన ♦ వస్తురాజి, నెల్లఁ గొనుచుండు మఘము నీకేమిగాదు
నాసమర్చనమున భవానీసమర్చ, నమున ముఖ్యుండవగుచునుం ♦ డుముజగమున
- క॥ ప్రాజాపత్యంబున నీ, భోజనమే సిద్ధిఁగూర్చు ♦ బౌసఁగకయున్నన్
రాజిల దావృతము సెడున్, యోజింతురుగాక యటుల ♦ నుర్విజనంబుల్.
- క॥ స్నానము మఱవకు వర్తుల, మౌనటులఁ దలకముంచు ♦ మాస్యతలమునఁ
మానకు మిఁక శివసంధ్య న, నూనమతిన్ నా సమర్చ ♦ నొనరింపు మొగిఁ.
- వ. ఇట్లయిన నీ యఘమంతియుఁ దొలంగి భద్రంబగునని సర్వేశ్వరుం డనుగ్రహించి
నంతఁ బరమేశ్వరియు నానందంబున వాని సంధకేశార్చనంబున నుంచి తత్పుత్ర
కుల నల్గురునటువుల నాల్గుదిక్కులకు శివార్చనయందు నియుక్తులన్ జేసి వారల
కభీష్టవరంబులిచ్చి యంతర్ధానంబునొందిరి. శివానుగ్రహంబున నవ్వారు విస్తరించి
రిఁకఁ దపోవ్రతంబుల నెడఁబాసి దేవలకులనఁ బేరుంగాంచిరైన నీశ్వరశాసనం
బునఁజేసి వార లీశ్వరపూజయం దగ్రుణులైరి. ఆదియందవ్వారిపూజ గానియప్పు
డెవ్వారును బూజింపఁదగ దట్లు పూజించిరేని యప్పుజ నిరర్థకంబగు. మంచి
యేనియుఁ జెడ్డయేనియు వటువును బరిత్యజింపరాదిఁక ప్రాజాపత్యవృతంబున నీ
వటుభోజనంబు వ్రతసంపూర్తిన్, బొనరించు నద్దాని వినుం డంధకేశలింగ పరిసర
పురంబందు భద్రుండను నొక్క నృపుండు.
- ౧॥ ప్రాజాపత్యవృతమును, నోజన్ సలుపంగ శర్వుఁడొక ధ్వజమిడి యీ
భ్రాజద్ధ్వజము నుపస్సుల, రాజేంద్రా! యెత్తుమరల ♦ రాత్రిలనొరగున్.
- అ॥ వృతముజరుగకున్నధ్వజమిది యొరగదు, చూడుమనుచుఁజెప్పిశూలపాణి
చనియెఁబార్థివుండు♦సల్పుచుండెనువృతం, బహరహంబు నీశ్వరాార్చనమున.
- క॥ తేలన్ బావలు సావడ, లీలఁధ్వజ మొరగునట్టులే వడుగొక నాఁ
డోలిమొదల్ గుడిచిచనఁ, వైశంబుగఁ బుడమినొరగెధ్వజ మబ్రిముగాన్.
- చ॥ అదిగని రాజవర్మఁడెద ♦ నబ్బర మొంది మనీషులున్ గడుఁ
విదులగు బ్రాహ్మణోత్తములఁ ♦ బిల్చియనెన్ భవదీయ జగ్ధియాఁ
బిదప ధ్వజంబు వ్రాలు నిది ♦ వింతగనేఁడెటా ముందువ్రాలె మీ
ర్పడిఁ బరికించి చెప్పఁడన ♦ మంచిగయోజనచేసి వారలున్.
- క॥ పటుఁడొకఁడు ముందు భోజన, మిట జేసిచ నెన్ శివాజ్ఞ ♦ హెచ్చగువాఁడీ
చటులవృతమున దానన్, స్ఫుటముగ నాధ్వజమున వ్రాలెఁబుణ్ణచరిత్రా! 413

క॥ చండిపుత్రులు వారలు, నిండించుదదర్చ పేర్ని ♦ నీలగళునకున్
జండిదేవికి ననిరి పృథుండలరెఁ బ్రజల్యశంబు ♦ భోరుకొననొగిన్. 414

ప. ఇట్లంధకేశలింగ చరిత్రంబును వటుకోత్పత్తియు మీకెఱిగించితి నితనతీర్థలింగ
చరిత్రంబును వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 415

—* అతీర్థలింగము *—

ఉ॥ కామదమంచుఁ బేర్పడిన ♦ కాననమొక్కఁడు దక్షిణావనిన్
రామగిరీట్రమిపమున ♦ రాణదనయ్యచునుండె నచ్చటన్
దామరసోద్భవోద్భవుఁ డుదారతపోనిధి యత్యయింఁడె ద
ద్భామ పతివ్రతావ్రతనిధానమునా ననసూయ తోడుతన్. 416

ఉ॥ ఛాత్రులు పల్కు రెప్పు డుట ♦ జమ్మన వేదములన్ బరింపుచున్
శ్రోత్రసుఖంబు సేయుచు విశుద్ధమతిన్ దను గొల్పుచుండఁగా
నతిమహామునీందుఁడు నిజాంగనయా ననసూయతోడ నీ
ధాత్రిని నేరెఱుంగని యుదాత్తతపం బొనరించుచుండఁగాన్. 417

గీ॥ దైవవశమున నూతేండ్లు ♦ దారుణంబు
గా ననావృష్టి యగుడు వృక్షంబులెల్ల
నెండె నెచ్చోటఁ దడిలేక ♦ యుండెఁ బుడమి
నెల్ల జంతువు లెచటికో ♦ యేగె వగను. 418

గీ॥ నిత్యవృత్తి లేదయ్యె ♦ నీరమెందు, వేడిగాడ్పులు చెలరేగి ♦ వీచుచుండె
నెందు హాహారవంబులేయెసఁగుచుండె, నంత ననసూయ మగనితోననియెనిట్లు

క॥ వినఁజాల నార్తనాదము, గనఁజాలఁ బ్రజాతిదాహాకష్టంబుల నిం
కను నేసహింపఁజాల ననిన శివుని దలంచి యట మునినరుం డంతన్. 420

—* అతీర్థముని తపస్సమాధి నొందుట *—

క॥ భీమంబగు డుర్భిక్షము, నామెయిఁబరికించి క్షిప్రమివ్వడె పాగ్గా
యామముచేసి సమాధిన్, నేమమునన్ జెందియెందెనీలగుతపమున్. 421

ప. అంతేవాసు లందఱాఁకలిదప్పల వందురి యెద్దడి నెదురలేక యెందేనిఁ జనిరంత
మీఁద. 422

మ॥ అనసూయాసతి జీవితేశ్వరుని నత్యంతంబు సేవింపుచున్
గొనజొ మృన్మయలింగ మొక్కఁడు గడున్ ♦ బొంకంబుగాఁగూర్చి పా
వనమంత్రంబులఁ గొల్పుచుండె సతమున్ ♦ భావోపచారంబులన్
దనుజుల్ గొందఱు తత్తనూజ్జ్వలత కాత్మన్ బాక్ష్మి కామార్తులై. 423

ఉ॥ ఆమెను దారించి చటు ♦ లాగ్నివిధమ్మునఁ జిమ్ము తచ్చవి
స్తోమముచేత నోరసిలి ♦ సోలి యడఁగొని వాటి రట్లు న
ర్వామరబృంద మద్దిగని ♦ హర్షమునొంది తదీయమా వనిఁ
బ్రేముడిఁజేరి చూచిరి ఎఁజేయుల నమ్ముని నమ్మునీటృతిఁ. 424

చ॥ కని మునిసేయు నత్తపసు ♦ కన్న ముసీందునిగాని సేయు పూ
జనము ఘనమ్ముగా నరసి ♦ చాలఁగ వారల నన్నుతించి చ
య్యన దివికేగి రందొఱు వి ♦ యద్ధనియుఁ హరుఁడుఁ మనంబులఁ
మునిమిథునేప్పితంబులను ♦ బొందుగఁ గూర్పఁదలంచియుండఁగాఁ. 425

క॥ మునియుగతపములు మొద లా, దినమున కేఁబదియునాల్గు ♦ దీరెను సమలం
తనునేని వృష్టియొనరదు, ముని యుగ్మమొనర్చుచుండఁ ♦ బూన్కితపములఁ.

ఉ॥ అంతనె యత్రిహాని తన ♦ ధ్యానము దించి పురంధ్రితోడ న
త్యంతము దప్పి పుట్టెను ర ♦ యమ్మునఁదె మృదకమ్మనాన్ మునీ
టూత కమండలంబుఁగొని ♦ కాన జలంబునుగాన కాత్మలోఁ
జింతిల నేమిసేతు ? నెటఁజేరుదుఁ? గాంతుని దప్పి దీర్పఁగాన్. 427

— * గఁగాదేవి శ్రీరూపముతో ననసూయకు దర్శనమిచ్చుట * —

ఉ॥ లేదుదకం బొకంట నని ♦ లేమమనం బురియాడుచుండఁ గా
లూదక యందు నందుఁ గనుచుండఁగ స్వర్ణది యొక్క నాతియై
యాదృతి నమ్మునీశ్వరుని ♦ యంగన వెన్కొని పల్కె సాధ్వి! నీ
కేది ప్రియంబు సెప్పు మది ♦ యిచ్చెద వచ్చితి మెచ్చి నిన్నిటల్. 428

క॥ నీ సెలపున్ గడుఁగూఁడిమిఁ, జేసెదఁ జెపుమమ్మ! యిట్లు ♦ శివసేవనమున్
నీ సామి సేవనంబును, వాసిగ నొనరించినట్టి ♦ పావన వెలమిన్, 429

క॥ అనుడు మునిసతియు వెనుకకుఁ, గని యాపెన్ జూచిపల్కెఁ ♦ గమలనయన! యెం
దుననుండి వచ్చితివి? నీ, ఘనత నొకింతయును దెల్పుఁగాఁదగు ననినన్. 430

ఉ॥ గంగను నేను గోరుటకు ♦ గన్ దగు నన్న ముసీంద్రపత్ని సా
ప్రాంగముగాఁగ మ్రొక్కి జల ♦ మడ్లఁగఁ గర్తముఁజేయు సీరమున్
బొంగుగఁ గూర్తునాఁ దపసిఁబోటి యటుల్ పొనరించె గంగ యు
ప్పొంగుచు నింపెఁ దత్క్షణమె ♦ పుణ్యజలంబుల గర్తగర్భమున్. 431

క॥ అపుడుజలము గమండలమందునింపి, కొనియు నభిధునికి మ్రొక్కి యనియెన్ని
తల్లి! నా పతి వచ్చు నీదండ కిప్పు, డంతఁజల కీపు గృహనిట ♦ నాగవలయు.

క॥ అన వల్లె యన నాపెయుఁ, జని సలిలము మానికొనగ ♦ సత్వరమున న
య్యనఘుఁ డుదకమునుఁ ద్రావి మ, దిని నలరి జలంబు లెందుఁదెచ్చితి వబలా!

- చ॥ ఎపుడెపు డీవొసంగు జల ధిమిట్టిది కా దమృతోపమానమై
తపనముసేయు నాహృదయ ధి దారుణపీడ హరించె నిద్రి యీ
విషినమునందు దుర్లభము ధి వేయినుడుల్ పనియేమి నీవికన్
జెపుమెటనుండి తెచ్చితివా ధి చెల్వారో! యిమ్మధురోదకంబులన్. 434
- చ॥ అనియడుగంగ నాపె హృదయంబునఁ దర్కముచేసె వాస్తవం
బును దెలుపంగ నాకడిమి ధి పొల్పునుదెల్పిన యట్టులొను గ
ల్లను నుడువంగ నయ్యది దళంపఁగరాని యఘంబగున్ గటా!
యొనరఁగ జీవితేశ్వరున ధి కొప్పుగ నెట్లు వచింతునీయెడన్. 435
- క॥ అని యనసూయాసతి నె, మృనమున యోజించి తమదు ధి మహిమమువలనన్
ఘనమగు శివకృపవలనన్, మనవనమునఁజేరె గాంగధురోదకముల్. 436
- గీ॥ అనిన నత్రయునేఁగాంతుననుచుమురిసి, రాఁదదీయప్రియయు గర్తఁరాజనికట
మునకు నేతరఁగనువట్టెఁబూర్ణసలిల, రుచిరమై చెలువొందు సరోవరంబు. 437
- ప. కనుంగొని బిగాన యం దత్రిముని పీఠుండై స్నాతుండై నిత్యకర్మంబు లొనర్చి
కొనియె ననసూయయు నవగాహనంబుచేసె నంతఁ బరమేశ్వరుండును స్వర్థునియు
దర్శనంబిచ్చి యత్రిమునిని ననసూయను బ్రశంసించి వరంబులిచ్చెద మడుగుఁడనిన
ననసూయ గంగ కిట్లనియె.

—* అనసూయ గంగ నెల్లిప్పు డట వసింపు మనుట *—

- క॥ తల్లీ! యీ తాపననని, నెల్లిప్పుడు మఱచిపాయ ధి క్షీప్రండవలెన్
జల్లఁగ నాయెడఁగల కృప, పుల్లాంబుజనయన! భువన ధి ములు పొలుపొందన్. 438
- క॥ లోకోపకారమును నగు, వీరకన్ గరుణాతిశయము ధి వెల్లివిరియఁగా
నీ కమనీయోదకముల, నీకానన్ సతము నిలిపి ధి తేని మహాత్మా! 440
- చ॥ మునిసతి యిట్లుగోర నల ధి ముగ్ధశృణాంకధరేష్టపత్ని స్వ
ర్థుని యిటువల్లె నబ్ధము హ ధి రున్ భజియించిన పుణ్యమిమ్ము నీ
పనినయటుల్ పొనర్చెద మఁ హత్క! పతినత! యీపతివ్రతం
బున కెనరావు యోగములుఁ ధి బుణ్యములున్ దపముల్ జగంబునన్. 441
- క॥ నీబోఁటి పతివ్రతచే, నాబోటులు శుద్ధిఁగాంత్రి ధి నా మునిసతి గా
రాబొప్ప నొక్కయేటను, దాఁబడయు శివార్చఫలముఁ ధి దడయకయిచ్చెన్
- ప. దేవధునియు ననసూయ గోరినయ ట్లాపుష్కరిణియందుఁ బుష్కరపంబున
సాన్నిధ్యంబు చేసియుండె నంత ననసూయాత్రులు మహేశ్వరు నిట్లుప్రార్థించిరి.
- క॥ మందాకిని యెట్టుల మా, యం దాదరమెనఁగ నిందు ధి నమృతమయంబై
పొందికఁజేరి వసించెనొ, యిందుధరా! యట్టులరసి ధి యీవుండు మిటన్. 444

- క॥ అని యడుగ శివుఁ డటులెయని, యనసూయారచితలింగ ధీమందుఁబ్రవేశం
బొనరించి జగము లేతెను, జను లత్రీశుఁడని పుడమిఁ జాటి యలరఁగా. 445
- వ. అంత యధాపూర్వంబుగ వనంబంతయు బహుపల్లనపుష్పఫలాఢ్యంబై జెలువొంది
యెద్దడిఁబాసిన వలసఁబోయిన ఋషులందఱు మరలఁ దఱలించి శాంతి హోమం
బులు నెరపి రపుడు ఘనాఘనంబులు సువృష్టి నాపాదించె మునులందఱ తానందం
బునఁ బొదలి రిది యత్రీశ్వరలింగ చరిత్రం బిఁక నందికేశలింగోదంతంబును వినుం
డని సూతుండు మునులకిట్లనియె 446

— * నందికేశలింగము—బ్రాహ్మణీచరిత్రము * —

- క॥ రేవానదికిన్ బడమర, గా వర్తిలుతీరమందు ధీ ఘనతరశోభా
సేవితమగు కర్ణికనా, శ్రీవెలయుపురిన్ ద్విజుఁడు వశించు నొకఁడిలన్. 447
- చ॥ అతఁడు తనూజయుగ్గమున ధీ కర్ణముఁబంచి యొసంగి యంగనన్
సుతులకు నప్పగించి శివు ధీచోటగు కాశికి నేగి యందనా
రతము హరున్ భజించి నుక ధీరంబుగ నీశ్వరుఁజెందె నూరిలో
నతనిపురంధ్రి యాత్మజుల ధీ నారయుచుండెను గొంతకాలమున్. 448
- గీ॥ అంతఁ గొన్నేడులకు బాపఁనమ్మ రుజను, జెంది రోజుచు మృతివేళ ధీ సిద్ధమైన
నుసురు లుత్త్రమణంబు గాఁకుంటఁజూచి, యగ్రపుత్రుఁడుదరిసి యిట్లనియెవేగ.
- ఉ॥ అమ్మరొ! నీదు చిత్త మిపు ధీ డక్కట! యేదొ కొఱంతఁజెంది యి
ట్లుమ్మలికమ్మఁజెందు మది ధీ నున్న తెఱంగును దెల్పు నీ యభీ
ప్తమ్మును దీర్తు నత్యవసరం ధీ జయ్యన నాపె దదస్థిరాసిఁ దూ
ర్ణమ్ముగ గంగఁజేర్చును నె ధీ నందనుఁ డలై యొనర్తునంచనెన్. 450
- గీ॥ అంత బ్రాహ్మణి “హరహరా” ధీ యంచు నుసురు
విడిచెఁ గొడుకులునున్ విధి ధీ విహితముగను
శవమును దహించి యస్థిసం ధీ చయన మొనరఁ
జేసి కర్మంబులన్నియుఁ ధీ జేసి రపుడు. 451
- గీ॥ మాసికశాస్త్రమొనరించియీనువాడు, డ నెడువిపాగ్రాసుతుఁడునుధీనమునందుఁ
తల్లిబుణమును దీర్పఁగాఁదలఁచి యుచిత, దానధర్మము లొనరించితిగినయట్లు.
- క॥ తన భార్యాపుత్రులతో, ననుమతిఁగొని శివుని మనము ధీ నందుఁ దలఁచి యొ
క్కనిఁగూడఁ దోడుకొని గం, గనుగూరిచి తఱలె నస్థి ధీ కాండముతోడన్. 452
- క॥ నడిచి యొకయోజనము భా,నుఁడు గుంకుచునుండ బ్రాహ్మణుం డొకవల్లెన్
బొడఁగాంచి చేరి యచ్చట, విడిసి యొకఁడుపాటు నింటి ధీ వేదికయందున్.

వ. సంధ్యావందనాదికమ్ములను సలిసి సేవకునితోడఁ బవళింపుడు నప్పుడం దొకవింత జరిగె నద్దానిఁ జెప్పెద వినుండు.

455

—* ధేనువు సాహసకృత్యము *—

ఉ॥ ఆ యెడలఁ వసించెడి ధ † రామరుఁ డొండొకయూరికేగి యా
సాయమునందె వేగ నిజ † సద్దముఁ జేరఁగవచ్చి యావుపా
లాయెడఁ బిండఁగోరి తన † యాలినిఁ బిల్చి ఘటంబుఁదెమ్మునా
నాయెలనాగ యిచ్చుడు ర † యంబునఁ గ్రేపును బాపి లాఁగఁగాన్.

చ॥ అదియునుబోక బ్రాహ్మణుని † యంఘ్రినిఁ దొక్కఁగ నొప్పిఁజెంది య
ప్పదనున నాతఁ డాగ్రహముఁ † బట్టి కడుఁకవడి దానిఁగొట్టె న
మొదల వది గాంచి యశ్రుకణ † మోచనముఁ బొనరించె దుగ్ధముల్
బిదికి ద్విజుండు లోనికిఁ జ † నెన్ వృషపోతము మాత కిట్లనెన్.

457

ఉ॥ ఏటికిఁ దల్లి! యశ్రువుల † నెంతయురాల్పితి వింతవంత నీ
కేటికి దాపరించె నన † నింతకు నెక్కుడికేమి గావలెన్
గాటులు సెందఁగా నొడలు † గాదిలిబిడ్డని బాఁదుచుండ నా
రాటముచెంది కుందదె క † రంబు భరంబుగఁ జిత్త మాత్మజా!

458

వ. అనిన లేఁగ యిట్లనియె.

క॥ తొలిజన్మంబున మదమున, సలిపినదోసంబు లురక † చనునే? వానిన్
సాలయకఁ గుడువఁగ వలదే? తొలఁగునె దోసంబులెందు † దూఱిన జననీ!

459

క॥ సుకమును దుఃఖంబును నొం, డొక డొనఁగఁగలేడు కర్మ † మొసఁగునుస్వీయం
బిక వగవనేల? సర్వము, స్వకృతఫలంబులని యెఱుంగఁ † జను దేహులకున్.

ఆ॥ అనిన సురభి యిట్లుఁటనియెఁ గుమార! నీ, వనినచందమంతయును నెఱింగి
యన్నదాననైన † నుడుగక మోహవ, శంబుఁజేసి యిట్లు † జాలివడితి.

461

ఆ॥ అనుచు మరలఁ గనులనశ్రులు వెలిపుచ్చు, తల్లికనియె లేఁగ † తగునె మరల
నెఱిఁగియెఱిఁగి యిట్లు † లేడ్వగా నమ్మరో!, యేమిసేయుదాన † వేడ్చియిపుడు.

వ. అనిన ధేనువిట్లనియె.

ఉ॥ నావలె నీ ద్విజన్ముండు ఘనంబుగ దుఃఖముఁజెంది యేడ్వగా
నావగ పాయు నంతకుఁ బా † నర్చునిటుల్ పరితాప మిద్ది నే
నేవగనైన వీనిసుతు † నెల్లి వధించెద చూడునాఁగఁ దా
భావమునందు రోసి వెన † వత్తము ధేనువుతోడ నిట్లనెన్.

463

చ॥ మునుపటి బాములో దురితమున్ బొనరించి పశుత్వమొంది యీ
వనటను జెందినార మిఁక ధిక్కునాథం బొనరించి యిట్లు నూ
తనముగ భూరిచాతకముఁ ధిక్కుకచేకొనఁగాఁ దలంప నీ
మన సెటులొప్పెనో? యెఱుంగ ధిక్కుతరొ! యీతరుణంబు నందిటుల్. 464

క॥ తానెవరో? సుతులెవ్వరో? , నానాబాంధవ సుహృద్భావంబు లెవరో?
లోనరయ నెవ్వ రెవరిన్, గానరు సర్వబును గాంతు? కర్మఫలములన్. 465

గీ॥ కర్మమున జన్మమొదవు నక్కర్మచుంత, మైనఁ గాని లభింప దాఁయమృతపదము
అందు దుష్కర్మ మొనరించునట్టివారి, కంతులేక దుర్జన్మము ధిక్కుమరుచుండు.

చ॥ అన విని యావు తా ననియె ధిక్కునదితంబును బాపునట్టి చో
టును మదిగురైఁజింగియె యిటుల్ పొనరింపఁగఁ బూనినాననన్
విని యురకుండె దూడయును ధిక్కువేదికపైఁ బసఁలించియున్న బా
హ్యుఁడు సువాచుఁ డద్ది విని ధిక్కుజమొదె మదిన్ గడున్ గడున్. 467

వ. అంత

చ॥ తెల తెలవాఱుగా బుడమి ధిక్కుదేవర యగ్రహనాథుఁ డాత్మజున్
బిలిచి కుమార! పాల్కొదవుఁ ధిక్కుబిండుము నేనొక యూరికేగఁగా
వలె నని చెప్పి పాంధుఁడగు ధిక్కుబాపనికిన్ దెలవాఱె యాత్మకై
సలుపు ప్రయాణమన్న విని ధిక్కునాథు నాతఁడు వింతఁ జూడఁగాన్, 468

గీ॥ తలచి “పోయెద నించుక ధిక్కుడని యిపుడె
నొక రించుక నొగిలియున్నాన్” డనంగఁ
బోయె బ్రాహ్మణుఁ డంతఁ దత్పుత్రకుండు
దూడగొని లాగి పిడుకబో ధిక్కుదుగములను 469

ఉ॥ గొడ్డు డటాలునన్ వటునిఁ ధిక్కుగొమ్ములతో నుదరంబుఁ గుచ్చి పై
కొడ్డుగ నెత్తి కూల్చి ధర్మకున్ ద్విజబాలుఁడు వాసఁ బ్రాణముల్
బిడ్డనిపాటుఁ జూచి పృథివీబడి కూయిడె దల్లి యెల్లరా
పడ్డను బాది బాది విడువన్ జనె నయ్యది పేరెమొందుచున్. 470

ఆ॥ బ్రహ్మహత్యచేతఁ ధిక్కుబాంధురవర్ణంబు, తొలఁగి సలుపుఁజెంది ధిక్కుచేఁబసర
మంత యాత్మికుఁడగునాసుప్రతుండును, భృత్యుతోడ దానివెంటనరిగె. 471

ఉ॥ ఆవది తోకయెత్తికొని ధిక్కుయర్చి నర్మదఁజేరి యందునున్
గేవలఘట్టముల్ విడిచి ధిక్కుకేరుచు డగ్గటి నందికేశలిం
గావసభోజ్యులత్తటము ధిక్కునం దవగాహమునొందె బ్రహ్మహ
త్యవీలపంకమున్ దొరఁగి ధిక్కుయంత నె వింతగనొందె శౌక్ల్యమున్. 472

చ॥ కనుఁగొని బ్రాహ్మణుండు మదిఁ ♦ గౌతుకమొంది కడిందిభక్తిఁ బా
వనతరతత్తటాంబువుల ♦ వాసిగ మజ్జనమొంది పోవుచుం
టను గని యొక్క దివ్యకుల ♦ నారి ద్విజన్మునితోడ బ్రాహ్మణా!
చనె దెట కీపు? సెప్పు మిడ ♦ సత్యముదప్పక యన్న నాతఁడుకా.

473

వ. తన యుదంతంబు నెఱింగించిన నాదివ్యభామిని నీతల్లియన్తుల నీతీర్థమునందేయుంపు
మద్దాన నీజనని దివ్యదేహంబునొంది శిలోకంబు సేరఁగల దిది వైశాఖ శుద్ధసప్త
మీదిసం బీవాసరంబందు భాగీరథి యీతీర్థంబందు సాన్నిధ్యంబుసేయు నని చెప్పి
యంతస్థానంబుసేయుటయు ధరామరుం డాపెను గంగాదేవిగా నెఱింగి మరలి
తనతల్లియన్తులలోఁ జక్కనగం బత్తీర్థంబందువేయనంతలో నతనితల్లి దివ్యదేహం
బునొంది గగనపథంబందుండియే కొడుకును గాంచియిట్లనియె.

474

చ॥ కొడుక! కృతార్థతన్ బొరసి ♦ కొంటివి ధన్యుడవైతి వేను ని
ప్పుడె సురలోకవాసమును ♦ బొందెద నీ కెడలేక సౌఖ్యముల్
దొడరెడుఁ బాడివంటలును ♦ దొడ్డగ భాగ్యము సేకుఱున్ గడుకా
గడు భవదీయవంశ మిలఁ ♦ గాంచును వృద్ధి నఖండరీతిగాన్.

475

గీ॥ ఇట్లు పలుమఱుదీవించి ♦ యింద్రలోక
మరిగి చిరకాల మట సౌఖ్యమంది పిదపఁ
బరమశివకృపఁజెందె ని ♦ ర్వాణలక్ష్మి
బాపఁ డదిగాంచి విస్మయం ♦ పడి ముదమున.

476

వ. తక్కిన సగమస్థులనుగూడ నాతీర్థంబదే వేసి సేవకునితోఁ దనపురంబుఁ జేరె
ననుడు మునులు మహాత్మా! నందికేశలింగ చరిత్రంబును వైశాఖ శుద్ధసప్తమీ
తిథియందు మందాకిని యీతీర్థంబుఁజేరుటకుఁగల కారణంబును జెప్పుమనుడు
సూతుం డిట్లనియె.

477

—* ఋషికాచరిత్రము *—

చ॥ ఋషికయనాఁగ నొప్పెడు మహీసురవర్యకుమారియొర్తి బల్
నుషమతనూజ్వలాంగి విధి ♦ చోదన బాల్యవితంతువై కడున్
ఋషికులమెల్ల మెచ్చంగ న ♦ మిద్ధతపం బొనరించుచుండె గ
ల్కషహృదయుండు మూఢుడను ♦ మాంసభుగగ్రణియొక్కఁ డాపెవై.

478

చ॥ వలపునుజెంది పంచశర ♦ భల్లవిదారితచిత్తుడై వడిన్
జెలువను దారించి తన ♦ చిత్తముఁదెల్పి బలాత్కరింప న
త్కులజ శివార్చనాపరయుఁ ♦ గోవిదయై యలరారు నాపె య
క్కులుషు ననాదరింప వెసఁగిన్నను మిన్నను గాన కాతఁడుకా.

479

ఉ॥ పైకొన నుద్యమింప ద్విజః ♦ బాలవితంతువు దిక్కుమాలి య
 పోకిరికిఁ హితోక్తులను ♦ బోధనోసర్పయు లబ్ధిలేమికిఁ
 లోకశరణ్య శంకరుని ♦ లోనఁదలంచి తదీయనామగా
 నైకమనంబుతో నిలుల ♦ నాయమ నాయమ యంచు భీతిమై.

480

ఉ॥ క్రించుదనమ్ముతోడఁ బరి ♦ కించక వీడిటు దుర్మదాంధుడై
 కొంచకశీలభంగమును ♦ గూర్పఁగడంగి పయింబడంగనుం
 కించుచు నున్నవాడెవరు ♦ గిల్చిపమాఁగుదురిందు నీవె యూ
 హించి దయారసంబెద వహించి ♦ ఖలుగ్ గడతేర్పు మీశ్వరా!

481

—* హరిణగతిరగడ *—

శివ శివ శివ శివ ♦ శివ శివ శంకర !
 శివ శివ శివ శివ! ♦ శివమునిశంకర !
 కవిజననుతపద ♦ కంజసముజ్జ్వల
 రవిశశిసయన ! హి ♦ రణ్యతనూజ్జ్వల !
 శ్రీకర ! దయ నిటు ♦ చిమ్ముము నావయి
 వీడ నసురఁ దెగ ♦ వేయుము ప్రాపయి
 తేకువఁ గొనుమీ ♦ దివ్యచిత్తమున
 నీ కెవ రెదురు త్రి ♦ నేత్ర ! మొత్తమున
 నీ పదంబులకు ♦ నెక్కిని మొక్కెద
 నాపదఁ బావిన ♦ నభవా ! దక్కెద
 వాదమేల ? పెఱ ♦ వానికిఁ జిక్కుదు
 మీఁదటఁ గనుఁగొన ♦ మిత్తికి దక్కుదు
 తలకొనఁజాల న ♦ ధర్మము దేవర !
 యలపునఁజేరి కృ ♦ పాకర ! ప్రాసర
 శంకర శంభో ! ♦ శరణుఁ జేసెదను
 పంకజారిధర ! ♦ పదము డాసెదను
 సంకటహర ! నిను ♦ సారెకుఁ దలఁచెద
 హంకృతివిడి నీ ♦ యడుగులఁ గొలిచెద
 పంకిలకర్మము ♦ బాయఁగఁ జేయుము
 పంకలఁబోవక ♦ వశ్యముడాయుము
 కావఁగరావే ♦ కరుణామూర్తి !
 ప్రోవఁగనీవే ♦ పూరితకీర్తి !
 నానేరమిని గ ♦ నందగ దిత్తతి

నీనెఱిఁ దప్పిన ♦ నీల్లును బిత్తరి
 తల్లివి నీవే ♦ తండ్రివి నీవే
 యెల్లలోకముల ♦ కేలిక వీవే
 ముల్లోకములకు ♦ మూలం బీవే
 చలగఁ బ్రజలను ♦ సాకెదు వీవే
 తోడువునీవే ♦ దొరవును నీవే
 నీడవునీవే ♦ నెయ్యిడ వీవే
 నీవే తాతవు ♦ నీవే నేతవు
 నీవే దాతవు ♦ నీవే విధాతవు
 భక్తురాల నీ ♦ పాలఁబడితి నిఁక
 శక్తివతీ! వే ♦ సాకుము గొంకక
 యొప్పరికించిన ♦ నొప్పున నీకది
 తప్పదు నీకిఁక ♦ దారసింప కిది
 రమ్మిఁక రమ్మిఁక ♦ రాజభూషణుడ!
 నమ్మితి నిన్నా ♦ మ్నాయభాషణుడ!
 గౌరీకాంతుడ! ♦ కలుపవిదారుడ!
 శ్రీరమణాదిక ♦ చిత్తవిహారుడ!

—* శివుఁడు రక్తస్థనునిఁ జంపి ఋషికకు వరంబు లిచ్చుట *—

గీ॥ ఆర్తితో నిట్లు వేడఁగ ♦ హరుఁడు వేగ, భక్తరక్షణదాక్షిణ్య ♦ భంగులలర
 వచ్చియనురనువీక్షింప ♦ భస్మరాశి, యయ్యెఁ బలలాశి దత్క్షణంబందెయచట,
 వ. అంత శివుఁడు ఋషికన్ గాంచి.

క॥ కోరినవరముల నిచ్చెద, నీరజదళనేత్ర! సుకృతనిశితచరిత్రా!
 ధీరమతి! యడుగుమన నెదఁ,దేటి ప్రిణతి నిరతమతిని ♦ దెఱవ యిటులనెన్.

క॥ బ్రదికించినాడ వీశ్వర!, సదయహృదయ! దేవదేవ! ♦ శరణాననసం
 పదుదార! దీనబంధూ!, మదమెత్తిన యనురఁ గడపి ♦ మాన్పితి వార్తి. 485

నీ॥ ఆయెఁగా తెరపి మేలాయెగా సుఖముపెం, పాయెగా పోయెఁగాడా యువనట
 ఊడెఁగా మదమువెన్నాడెగా దృశము పోనాడెగా యునురు దై ♦ త్యాధముండు
 పాసెఁగా బాధలోడాసెగా బాధవే, మాసెఁగా వెఱపువిశ్వాసమెసఁగ
 మించెఁగా కోర్కెరుచించెగా భక్తిప్రే, మించెగా హృదయము ♦ దంచితముగ.

గీ॥ నిండెఁగాఁగీర్తి యెల్లెడఁ ♦ బండెఁగామ, దీయపూజనమిది పార్వతీసహాయ!
 పొదలెఁగా బెదరఁఖు దుర్మృదులకెంతొ, సకలలోకై కరక్షణ చతుర! యివుడు.

చ॥ ఇకను వరంబు లేటికి మహేశ్వర! యైనను నీదు పాదసే
నకమతి నాకొసంగు మనఃపాయముగాఁగ జగంబులేల ను
త్సుకత వసింపు మిందనుడుఁ ♦ దోడనె యీశ్వరుడున్ దయామయా
త్మకుడయి లింగరూపమునఁ ♦ దా వసియించె వనస్థంబునన్. 487

వ. అఖిలజనానందకరంబగుట నాలింగంబు నందికేశలింగంబని పేరొందె సంతగంగా
దేవియునున్ దాగనించి యమ్మానిని కిట్లనియె. 488

క॥ అమ్మరొ! తావకసుచరిత్రమ్మునకే నెంతయున్ ముదంబువడితి వ
ర్షమ్మున నొకతడవ త్వదీయమ్మగు మజ్జనమునొప్పుఃసప్పలనుందున్. 489

వ. ఈనాడు వైశాఖశుక్ల సప్తమి యగుట నేటేట నీదినంబందీ తీర్థంబునందుఁబ్రేవే
శించి యమృతనాఁడు చనుదునని యంతగానంబుఁజెందె నిట్లు నందికేశలింగో
త్పత్తియును సర్వదాతీర్థంబునందు గంగాప్రాప్తియును మీకెఱింగించితి నిక
హరీశ్వరలింగచరిత్రంబు నెఱింగింతు వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె.

—* హ రీ శ్వ ర లింగ ము *—

ఉ॥ సర్వజగంబులేలు నలశౌచి నిశాచరమండలిన్ నిజా
ఖర్వపరాక్రమోగ్రత నికామలయం బొనరించుచుండినన్
గర్వముతోడ వారు నురఃకాండముఁబట్టి పలార్చుచుండఁగా
నోర్వఁగలేక లేఖలు రయోన్నతి పెన్నునిఁజేరి యార్తులై. 490

క॥ తమగోడు విన్నవించి రయమునన్ రక్కసులపీఠమడచి జగములన్
మముసాకుమనుచు వేడుడు, గమలాకాంతుండు వెరవుఁగాంచకకించన్.

ఉ॥ ఎందఱిఁబట్టి చంపిన రణేద్యులు రాక్షసనగ్న లేచి యీ
చందము పేల్పులక గలచి ♦ సర్వజగంబుల కార్తిసేయుచున్
ముందుకు నచ్చుచుండిరి యమోఘతరంబగు నాయుధంబు లే
కిందఱి నెట్లు లాజి సమయింతు గడింతు జయాతతోన్నతుల్. 492

క॥ అని మదిదలపోసి పెసక, జనికై లాసాద్రీఁజేరి ♦ శింకరు నెదలోఁ
గొని పార్థివలింగమునకు, గనకాబ్జసహస్రపూజఁ ♦ గావింప నొగిన్. 493

మ॥ ఒకనాఁ డీశ్వరుమాయఁజేసి హరి దా ♦ నుగార్చయందున్న వే
శకు సంఖ్యజమొకండు దక్కువగుడున్ ♦ లక్ష్మీశ్వరుం డీ జగ
న్నికరబంతయు దివ్యదృష్టిఁగని య ♦ స్మరేజరాజంబుఁ గా
నక యీశ్వర్యభయంబులొంది పెలుచన్ ♦ ధైర్యంబుతో సంతనే. 494

-*విష్ణుమూర్తి శివలింగమునకు నేత్రకమలంబర్చింప శివుడు చక్రమిచ్చుట*-

క॥ సునిశితములైన గోళుల, దన నయనాంజ్ఞంబు వ్రచ్చి ♦ దండధరహారా
ర్చనసల్పుడు హరుడు ముదంబునవచ్చి యభీష్టమడుగుము హరి! యనంగఁ.

మ॥ జలజాతుండు శివుఁ గనుంగొని కడుఁ ♦ సంతోసముఁ జెంది వే
ల్పులదుఃఖంబులు కృవ్యభుక్కుల యఘంబుల్ దెల్పి యల్పాయుధం
బుల నద్వైత్యుల దీర్పరామికిఁ గృపాంభోధీ! జగద్రక్షుకై
బలవంతంబగు నాయుధంబు నిడుమా! ♦ పార్థింతు నెంతేనియుఁ. 496

*క॥ అన దేవదేవుఁ డెంతయు, నినకోటిపృథము మహదహితపరి పటలీ
హననచణంబైన సుద, ర్భనమను దివ్యాయుధము నొసంగి యిటులనెన్. 497

ఉ॥ ఎందఱి మీఁదవేసిన రమేశ్వర! మీఱి క్షణంబులోన నా
యందఱిఁద్రొంచి తావకక ♦ రాగ్రమునందుఁ బ్రవేశ మొందు ము
ష్పందఁగనీక నీకు ముద ♦ మొందఁగఁజేయు ధరింపు మింక నీ
కుండెడబాయు లోకముల ♦ కుట సుఖముఁ బొనరింపు దీనిచే. 498

క॥ మఱియును వరంబు లిచ్చెద, సరసీరుహనయన! యడుగు ♦ జంకక యన నా
హరి మురిసి మొక్కి యడిగెను, బరమేశ్వర! నీదు పాదభక్తినిడు మొగి.

ప. వెండియు మత్సమర్చితంబగు నీ పార్థివలింగంబందు నిచ్చలు సాన్నిధ్యంబునెరవు
మని యర్థించిన శంకరుడు తథాస్తని యట్లానర్చి యంతర్థానంబునొందె సంత
మాధవుం డలరి చని దుష్టదైత్యసంహారం బొనరించి లోకరక్షణం బొనర్చుచుండె
నిది హాశ్వరలింగచరిత్రం బిడ గోకర్ణేశ్వర చరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుడని
సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

—* మహాబలేశ్వరలింగము - గోకర్ణము *—

క॥ గోకర్ణస్థలమహిమము, గోకర్ణేశ్వరమహిమము ♦ గొనకొని నుడువన్
గోకర్ణగ్రామేయుడు, గాక యెరులు వలతు లవని ♦ గలరె ఘనీందుల్!

క॥ శివలింగకోటు లచ్చట, భవభంజకతీరకోటి ♦ పాతకకోటిన్
దపుదవ్వుల నవియించును, శివసాక్షాత్కారసిద్ధి ♦ సేకుఁజేయున్. 501

ప. అందు

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం పట్తింశదధ్యాయే—

శ్లో॥ ఏవముక్త్యా దదౌచక్రం । నూర్యాయత సమప్రభం । సుదర్శనం స్వపాదోత్థం । సర్వశత్రు
వినాశనం ॥ విష్ణుశ్చాపి నుసంస్కృత్య । జగ్రాహోదఘ్నిభ్రుస్తదా । నమస్కృత్య మహాదేవ ।
మిత్రం వచన మబ్రవీత్ ॥

- చ॥ కమలజవిష్ణుముఖ్యసుర ♦ కాండహితార్థముగాఁగ రాక్షసా
త్తముఁడగు వజ్రైకంతుని యుదాత్తతపఃఫలమై గణేశదోః
కమలయుగప్రతిష్ఠ నొగి ♦ గాంచినయట్టి మహాబలేశలిం
గము సకలాఘపుంజముల ♦ గృచ్ఛట బాయఁగఁజేయు రూఢిగఁ. 502
- క॥ ఆపాతాశభవనముల, నేపాష్పగ నాక్రమించి ♦ యెలరుటచే దా
నోపె మహాబలుఁడను ప్రథ, కాపర మేళానలింగ ♦ మచ్చోట సిరిన్. 503
- గీ॥ కృతయుగంబునసితము లోహితము తేత, ద్వాపరంబునచీతమంత్తయుగమందు
శ్యామలంబయిరాజిలు ♦ నామహాబ, లేశలింగము వినుఁడు మునీశులార ! 504
- శా॥ శ్రీనాథుండు విరించి వాసవుఁడు వి ♦ శ్వేదేవులున్ దసుగిలున్
భానుద్వాదశకంబునున్ వసువులున్ ♦ బంకేరుహారాతి పా
నానక్షత్రములున్ మరుస్తులు విమా ♦ నస్థాయులై నిత్యమ
న్యూనప్రీతిని బూర్వగోపురమునన్ ♦ యోజింపు ధ్యాసంబులన్. 505
- గీ॥ అమరి రుద్రగణంబులు ♦ జముఁడు మిక్కి, చిత్రగుప్తుఁడు పితరులు ♦ జిత్రభానుఁ
డల్లె దక్షిణగోపుర ♦ మాశ్రయించి, భజన మొనరించుచుందురు ♦ భక్తిమీఱ.
- క॥ వరుణుండు సరిత్పతియును, సరిదగ్రణులల్ల జహ్ను ♦ జాప్రభృతులు శం
కరు నిచ్చులఁ గొలుచుచు నుం,దురు పశ్చిమగోపురమున ♦ దోరపునిష్ఠన్.
- గీ॥ వాయుదేవుఁడు ధనవతిభద్రకాలి, చండికయు మున్నగల్గుప్రీ ♦ శస్త్రమాత్మ
కలు నుదద్వారమందొప్పి ♦ కడిదిభక్తి, గొల్తురు మహాబలేశ్వరుఁ ♦ గూర్చి పేర్చి.
- క॥ గరుడులు గంధర్వులు కిన్నరులును గుహ్యకులు చారణప్రముఖులు కిం
పురుషులు సిద్ధులు విద్యాధరులు మహాబలునిఁ గొల్చెదరు సతమర్ధన్. 509
- క॥ భేతాళులు పేతంబులు, భూతంబులు భీతిజనక ♦ భూరిబలన
ద్వైతేయులు శేషప్రము, ఖాతతఃఫణివరులు గొలుతురా హరు నెపుడున్. 510
- చ॥ కొలిచినవారి కెల్లరకుఁ ♦ గొంగున బంగర మా మహేశ్వరుం
డలఘుతరేప్రీతార్థముల ♦ నారసి యైహికపారమార్థికం
బుల నిడుచుండు నందుఁ దపముల్ పొనరింతురు పల్కు రమృహా
బలశివలింగమున్ గుఱిచి ♦ పల్కుదురార్యులు మోక్షదాతఁగాఁ. 511
- గీ॥ మాఖకృష్ణచతుర్దశీ ♦ మహితవర్మ, మున మహాబలపూజన ♦ మున సమస్త
పాపులెల్లరు మోక్షంబుఁబడయుదురు ది,దృక్ష నేతెంతు రఖిదిగ్దేశజనులు.
- క॥ స్త్రీలుం బురుషులు వృద్ధులు, బాలురును వితంతువులును ♦ బన్యాస్త్రీలున్
నాలుగు వర్తంబులవా, ధూలగ శివరాత్రి కటకు ♦ సాఁగెద గౌరవాన్. 512

గీ॥ వచ్చి దేవేశువీక్షించి వైభవమునఁ, గొలిచి కృతకృత్యతన్ గాంతు ♦ రెలమి కలిమి
నొక్క చండాలిశివలోక ♦ మొందె శర్వ, రాత్రి శివపూజ యొనరించి గాణగదుర.
వ. అనిన సూతునకు మహాత్మా! చండాలి యెట్లు శివపూజనొనర్చి శివలోకంబున
కేగెనో, అయ్యితిహాసం బానుపూర్విగ నెఱిగింపుమని మునులనుటయు సూతుం
డిట్లనియె. 515

—* సోమినీ చరిత్రము *

క॥ చండాలి పూర్వమం దొక. దండిద్విజన్మాగ్రజికి సుతయయి పొడమె నా
తండును సోమిని యని మేల్, నిండారంగ బేరుపెట్టి ♦ నేటుంగఁ బెంచెన్.
గీ॥ యుక్తనయసాందియున్న నయ్యువిద కర్ణుఁడైన వరుదెచ్చితగ వివాహంబునెరపి
విభుని యింటికి బంప నస్వెలది మగసి, తోడ నిష్ప్రసంబు లొందుచు వసించె.
గీ॥ అంతఁ గొన్నిదినంబుల ♦ కాపె పూర్వ, కర్మవశమునఁజేసి మగండు రుజను
దనరిమృతిఁజెందెనాపెవై ధన్యమొందె, బడుచుదనమున నెల్ల రుచి బాపమనఁగ.
క॥ కొన్నాళ్ళవఱకు సోమిని, యున్న తెఱఁగు గానరాక ♦ యున్నతమతితో
పున్నెపుఁదోవనె మెలఁగెను, మిన్నగ బండుగులుఁ బెఱుల మెచ్చఁగఁదన్నున్.
వ. అంతఁ గొన్నిదినంబులకు.
క॥ నిగనిగలాడెడు మేనును, నగులేమొగమును బ్రతిక్షణము పెరుగుపసం
దగుగుబ్బదోయి పిఱుందును, దగుసోమినిగని మరునకు ♦ దలఁకరి యువకుల్.
వ. అంతనాపెయు.
గీ॥ చక్కదనమొప్పునొడలుసాంపెక్కు లేత, స్రాయమునుజెందిమన్మథభల్లములకు
మదినిఁ గాపాడఁజాలక ♦ బెదరి సరసఁ, జేరు యువకులతో బొందు ♦ చేసె సంత.
క॥ చాటుగఁ గొన్నాళ్ళిటు విట, కూటముతో సురతగోష్ఠిఁగూడుచుదమిమై
బోటి చరింపుచునుండగఁ, దేటపడియె నందఱకును ♦ దెఱవ తెఱఁగొగిన్. 522
వ. అంత.

చ॥ కులజనులెల్లఁ గూడుకొని ♦ కూడని తెర్వనఁజేరి యిట్లు ని
ర్మలమగు నన్యయంబునకు ♦ మచ్చ పొసంగఁగఁజేసి తోసి! వ్రం
శ్చలి! మదమెక్కి యుంటివిక ♦ మాకును నీకును బాత్తుగాదు నీ
వలసిన చోటికేగుము జవంబుననంచు మహాగ్రహంబునన్. 523

అ॥ కొప్పుబట్టి యీడ్చి కొనిపోయి యూరికి, దవ్వుగాఁగ విపినతలముఁజేర్చి
యంద విడిచివచ్చి రా బ్రహ్మకులజులు, పొలతి యచటదెసలఁ ♦ గలియఁజూడ.

- చ॥ కమలజవిష్ణుముఖ్యసుర ♦ కాండహితార్థముగాఁగ రాక్షసా
త్తముఁడగు వజ్రీకంఠుని యుదాత్తతపఃఫలమై గణేశదోః
కమలయుగప్రతిష్ఠ నొగి ♦ గాంచినయట్టి మహాబలేశలిం
గము సకలాఘపుంజముల ♦ గృచ్ఛుఁ బాయఁగఁజేయు రూఢిగఁ. 502
- క॥ ఆపాతాశభవనముల, నేపొప్పఁగ నాక్రమించి ♦ యెలరుటచేఁ దా
నోపె మహాబలుఁడను ప్రభ, కాపరమేశానలింగ ♦ మచ్చోట సిరిన్. 503
- గీ॥ కృతయుగంబుననితము లోహితము త్రేత, ద్వాపరంబునఁబీతమంత్తయుగమందు
శ్యామలంబయిరాజిలు ♦ నామహాబ, లేశలింగము వినుఁడు మునీశులారా ! 504
- శా॥ శ్రీనాథుండు విరించి వాసవుఁడు వి ♦ శ్వేదేవులున్ దనుగిలున్
భానుద్వాదశకంబునున్ వసువులున్ ♦ బంకేరుహారాతి పా
నానక్షత్రములున్ మరుత్తులు విమా ♦ నస్థాయులై నిత్యమ
న్యూనప్రీతినిఁ బూర్వగోపురమునన్ ♦ యోజింపు ధ్యాసంబులన్. 505
- గీ॥ అమరి రుద్రగణంబులు ♦ జముఁడు మిక్కి, చిత్రగుప్తుఁడు పితరులు ♦ జిత్రభానుఁ
డట్లై దక్షిణగోపుర ♦ మాశ్రయించి, భజన మొనరించుచుందురు ♦ భక్తిమీఱ.
- క॥ వరుణుండు సరిత్పతియును, సరిదగ్రణులల్ల జహ్ను ♦ జాప్రభృతులు శం
కరు నిచ్చులుఁ గొలుచుచు నుం,దురు పశ్చిమగోపురమున ♦ దోరపునిష్ఠన్.
- గీ॥ వాయుదేవుఁడు ధనవతిభద్రకాలి, చండికయు మున్నుగల్గుప్ర ♦ శస్త్రమాత్మ
కలు నుదద్వారమందొప్పి ♦ కడిదిభక్తి, గొల్తురు మహాబలేశ్వరుఁ ♦ గూర్చిపేర్చి.
- క॥ గరుడులు గంధర్వులు కిన్నరులును గుహ్యకులు చారణప్రముఖులు కిం
పురుషులు సిద్ధులు విద్యాధరులు మహాబలునిఁ గొల్చెదరు సతమర్ధిన్. 509
- క॥ భేతాళులు ప్రేతంబులు, భూతంబులు భీతిజనక ♦ భూరిబలస
ద్దైత్యులు శేషప్రము, ఖాతతఫణివరులు గొలుతురా హరు నెపుడున్. 510
- చ॥ కొలిచినవారి కెల్లరకుఁ ♦ గొంగున బంగర మా మహేశ్వరుం
డలఘుతరేప్రితార్థముల ♦ నారసి యైహికపారమార్థికం
బుల నిడుచుండు నందుఁ దపఃముల్ పొనరింతురు పల్కు రమృహా
బలశివలింగమున్ గుఱిది ♦ పల్కుదురార్యులు మోక్షదాతఁగాఁ. 511
- గీ॥ మాఖికృష్ణచతుర్దశీ ♦ మహితవర్మ, మున మహాబలపూజన ♦ మున సమస్త
పాపులెల్లరు మోక్షంబుఁబడయుదురు ది,దృక్షనేతెంతు రఖిలదిగ్దేశజనులు.
- క॥ స్త్రీలుం బురుషులు వృద్ధులు, బాలురును వితంతువులును ♦ బన్యాస్త్రీలున్
నాలుగు వర్ణంబులవా, ధూలఁగ శివరాత్రి కటకు ♦ సాఁగెగ గెలుక 512

గీ॥ వచ్చి దేవేశువీక్షించి వైభవమునఁ, గొలిచికృతకృత్యతన్ గాంటు ♦ రెలమి కలిమి
నొక్క చండాలిశివలోక ♦ మొందె శర్వ, రాత్రిశివపూజ యొనరించి రాణగదుర.
వ. అనిన సూతునకు మహాత్మా! చండాలి యెట్లు శివపూజనొనర్చి శివలోకంబున
కేగెనో, అయ్యతిహాసం బానుపూర్విగ నెఱిగింపుమని మునులనుటయు సూతుం
డిట్లనియె. 515

—* సోమిని చరిత్రము *

క॥ చండాలి పూర్వమం దొక. దండిద్విజన్మాగ్రణికి నుత్తయయి పొడమె నా
తండును సోమిని యని మేల్, నిండారంగ బేరుపెట్టి ♦ నేటుంగఁ బెంచెన్.
గీ॥ యుక్తనయసాందియున్న నయ్యువిద కర్ములైన వరుదెచ్చితగ వివాహంబు నెరపి
విభుని యింటికిఁ బంప నవ్వెలది మగని, తోడ నిష్టసుఖంబు లొందుచు వసించె.
గీ॥ అంతఁ గొన్నిదినంబుల ♦ కాపె పూర్వ, కర్మవశమునఁజేసి మగండు రుజను
దనరిమృతిఁజెందెనాపెవై ధవ్యమొందె, బడుచుదనమున నెల్ల రుఁబాపమనఁగ.
క॥ కొన్నాళ్ళవఱకు సోమిని, యున్న తెఱఁగు గానరాక ♦ యున్నతమతితో
పున్నెపుఁదోవనె మెలఁగెను, మిన్నగ బందుగులుఁ బెఱుట ♦ మెచ్చఁగఁదన్నున్.
వ. అంతఁ గొన్నిదినంబులకు.
క॥ నిగనిగలాడెడు మేనును, నగులేమొగమును బ్రతిక్షణము పెరుఁగుపనం
దగుగుబ్బదోయి పిఱుఁదును, దగుసోమినిఁగని మరునకుఁ ♦ దలఁచి యవకుల్.
వ. అంతనాపెయు.
గీ॥ చక్కదనమొప్పునొడలుసొంపెక్కు లేత, ప్రాయమునుజెందిమన్మథభల్లములకు
మదినిఁ గాపాడఁజాలక ♦ బెదరి సరసఁ, జేరు యువకులతోఁ బొందు ♦ చేసె నంత.
క॥ చాటుగఁ గొన్నాళ్ళిటు విట, కూటముతో సురతగోష్ఠిఁగూడుచుఁదమిమై
బోటి చరింపుచునుండగఁ, దేటపడియె నందఱకును ♦ దెఱవతెఱఁగొగిన్. 522
వ. అంత.

చ॥ కులజనులెల్లఁ గూడుకొని ♦ కూడని తెర్వనఁజేరి యిట్లు ని
ర్మలమగు నన్వయంబునకు ♦ మచ్చ పొసంగఁగఁజేసి తోసి! పుం
శ్చలి! మదమెక్కి యుంటివిఁక ♦ మాకును నీకును బాత్తుగాదు నీ
వలసిన చోటి కేగుము జవంబుననంచు మహాగ్రహంబునన్. 523

ఆ॥ కొవ్వఁబట్టి యిడ్చి కొనిపోయి యూరికి, దవ్వగాఁగ విపినతలముఁజేర్చి
యంద విడిచివచ్చి రా బ్రహ్మకులజాలు, పొలతి యచటదెసలఁ ♦ గలియఁజూడ.

- చ॥ కమలజవిష్ణుముఖ్యునుర ♦ కాండహితార్థముగాఁగ రాక్షసో
త్తముఁడగు వక్త్రీకంఠుని యుదాత్తతపఃఫలమై గణేశదోః
కమలయుగప్రతిష్ఠ నొగి ♦ గాంచినయట్టి మహాబలేశలిం
గము సకలాఘపుంజముల ♦ గృచ్ఛట బాయఁగఁజేయు రూఢిగఁ. 502
- క॥ ఆపాతాశభవనముల, నేపొప్పఁగ నాక్రమించి ♦ యెలరుటచే దా
నోపె మహాబలుఁడను ప్రథ, కావర మేళానలింగ ♦ ముహూర్త సిరిన్. 503
- గీ॥ కృతయుగంబునసితము లోహితము త్రేత, ద్వాపరంబునబీతమంత్రియుగమందు
శ్యామలంబయిరాజిలు ♦ నామహాబ, లేశలింగము వినుడు మునీశులారా ! 504
- శా॥ శ్రీనాథుండు విరించి వాసవుఁడు వి ♦ శ్వేదేవులున్ దనుజులు
భానుద్వాదశకంబునున్ వసువులున్ ♦ బంకేరుహారాతి పా
నానక్షత్రములున్ మరుత్తులు విమా ♦ నస్థాయులై నిత్యను
న్యూనప్రీతిని బూర్వగోపురమునన్ ♦ యోబిగిసి భ్యాపంబులన్. 505
- గీ॥ అమరి రుద్రగణంబులు ♦ జముఁడు మిక్కి, చిత్రగుప్తుఁడు సితగులు ♦ బిత్రభానుఁ
డల్లె దక్షిణగోపుర ♦ మాశ్రయించి, భజన మొనరించుచుందురు ♦ భక్తిమీఱ.
- క॥ వరుణుండు సరిత్పతియును, సరిదగ్రణులల్ల జహ్ను ♦ బావ్రభృతులు శం
కరు నిచ్చలుఁ గొలుచుచు నుండురు పశ్చిమగోపురమున ♦ దోరపుష్పన్.
- గీ॥ వాయుదేవుఁడు ధనపతిభద్రకాలి, చండికము మున్నగల్గుపి ♦ శక్తిహూత్వ
కలు నుదద్వారమందొప్పికడిదిభక్తి, గొల్తురు మహాబలేశ్వరు ♦ గూర్చిపేర్చి.
- క॥ గరుడలు గంధర్వులు కిన్నరులును గుహ్యకులు చారణావ్రీముఖులు గు
పురుషులు సిద్ధులు విద్యాధరులు మహాబలుని గొల్పుదగు గతమర్హన్. 509
- క॥ భేతాశులు ప్రేతంబులు, భూతంబులు భీతిజనక ♦ భూరిబలన
ద్వైతేయులు శేవప్రము, ఖాతతఘణివరులు గొలుతుఁగా హను నపుమన్. 510
- చ॥ కొలిచినవారి కెల్లరకు ♦ గొంగున బంగర మా మహేశ్వరు
డలఘుతరేప్వితార్థముల ♦ నారసి మైహికపారమార్థికం
బుల నిడుచుండు నందుఁ దపముల్ పొనరింతురు పల్కు రమృహా
బలశివలింగమున్ గుడిది ♦ పల్కుదురార్యులు మోక్షదాతఁగాఁ. 511
- గీ॥ మాఖకృష్ణచతుర్దశీ ♦ మహితవర్ష, మున మహాబలపూజన ♦ మున సమస్త
పాపులెల్లరు మోక్షంబుఁబడయుదురు ది,దృక్షనేతెంతు రఖిదిగ్దేశజనులు.
- క॥ స్త్రీలుం బురుషులు వృద్ధులు, బాలురును వితంతువులును ♦ బ్యాస్త్రీలున్
నాలుగు వర్ణంబులవా, ధూలఁగ శివరాత్రి కటకు ♦ సాక్షాత్ సమన్. 512

గీ॥ వచ్చి జేవేనువీక్షించివైభవమనఁ, గొలిచికృతకృత్యతన్ గాంతు ♦ రెలమి కలిమి
నొక్క చండాళిశివలోక♦ మొందె శర్వ, రాత్రిశివపూజ యొనరించి♦ గాణగదుర.
వ. అనిన నూతునకు మహాత్మా! చండాళి యెల్లు శివపూజనొనర్చి శివలోకంబున
కేగెనో, అయ్యతిహాసం బానుపూర్విగ నెఱిగింపుమని మునులనుటయు నూతుం
డిట్లనిచె.

515

—* సోమిని చరిత్రము *

క॥ చండాళి పూర్వముం దొక. దండిద్విజన్మాగ్రణికి సుతయయి పొడమె నా
తండును సోమిని యని మేల్, నిండారంగ బేరుపెట్టి ♦ నేటుంగఁ బెంచెన్.

గీ॥ యుక్తసయిసొందియున్న నయ్యువిద కష్టంబున నరుదెచ్చితగ వివాహంబునెరపి
విభుని యింటికిఁ బంప నధ్వలఁది మగని, తోడ నిష్ఠనుభంబు లొందుచు నసించె.

గీ॥ అంతఁ గొన్నిదినంబుల ♦ కాపె పూర్వ, కర్మనశమునఁజేసి మగండు రుజను
దనరిమృతిఁజెందెనా ప్పెట్టిధన్యమొండఁ, బడుచుదనమున నెల్ల రుఁబావమనఁగ.

క॥ కొన్నాళ్ళవఱకు సోమిని, యున్న తెఱఁగు గానరాక ♦ యున్నతమతితో
పున్నెపుఁదోసె మెలఁగెను, మిన్నగ బందుగులుఁబెఱుట♦ మెచ్చఁగఁదన్నున్.

వ. అంతఁ గొన్నిదినంబులకు.

క॥ నిగనిగలాడెడు మేనును, సగులేమొగమును బ్రతిక్షణము పెరుఁగువనం
దగుగుబ్బదోయి పిఱుఁడును, దగుసోమినిగని మరునకు ♦ దలఁచి యువకుల్.

వ. అంతనాపెము.

గీ॥ చక్కఁదనమొప్పునొడలుసొంపెన్పు లేత, ప్రయమునుజెందిమన్మథభల్లములకు
మదినిఁ గాపాడఁజాలక♦బెదరి సరసఁ, జేరు యువకులతోఁ బొందు ♦ చేసె సంత.

క॥ చాటుగఁ గొన్నాళ్ళిటు విట, కూటముతో సురతగోష్ఠిఁగూడుచుఁదమిమై
బోటి చరింపుచునుండఁగఁ, దేటపడియు నందఱును ♦ దెఱవఁతెఱఁగొనిన్. 522

వ. అంత.

చ॥ కులజనులెల్లఁ గూడుకొని ♦ కూడని తెన్నునఁజేరి యిల్లొని
ర్మలమగు నస్వయంబునకు ♦ మచ్చ పొసంగఁగఁజేసి తోసి! పుం
శ్చలి! మదమెక్కి యుంటివిక ♦ మాకును నీకును బాత్తుగాదు నీ
వలసిన చోటికేగుము జపంబుననంచు మహాగ్రహంబునన్. 523

ఆ॥ కొప్పుఁబట్టి యిడ్చికొనిపోయి యూరికి, దప్పుగాఁగ విపినతలముఁజేర్చి
యంద విడిచివచ్చి♦రా బ్రహ్మకులజులు, పొలతి యచటదెసఁగ ♦ గలియఁజూడ.

— * సోమిని కూడుగొనకు భార్యయగుట * —

చ॥ ధనికుడు శూన్యఁడొక్కరుఁ డుదారుఁడు దత్తనుయంబునందు న
వ్యసపదమందునుండి తనవాసముఁ జేరఁగఁ బోవుచుండి రో
దన మొనరించుచున్న నల ధి తన్నిని బ్రాహ్మణమ త్తకాశినిన్
గని మరులొంది తారసిలి ధి కాంతకు నిట్లని పల్కె నింపుగన్. 525

ఉ॥ ఎవ్వరిదానఁ వొంటరిగ ధి నెంతయు ఘోరపనప్రదేశమం
దెవ్వరు నిన్నుఁద్రోసిచని ధి రిట్టులఁ గట్టఁడి పూన్కితోడ వా
రెవ్వరుగాని యేమిపని ధి యేడుపుఁబోవిడి వేగిరంబు నీ
విన్ననిఁబాసి నామనికి ధి కిప్పుడు రమ్మిళ నాకు భార్యవై. 526

గీ॥ అనినవిని సోమినియుఁజేయునదియులేక, యనుమతిన్ జూపనాతఁడు హరుస మొంది
వేగఁ దోడ్పొనిపోయి యిట్లెలఁది నాలుఁ, జేసికొని యొప్పునుగములఁజెందుచుండె.
క॥ ఆ సోమిని యా వృషలుని, చే సుతులను సుతఁ బడసి ధి చెలఁగి పిఠిఁగమున్
వాసిగ మెక్కుచుఁ బలుతీ, గ్లాసవములఁ ద్రావుచుండె ధి సహముల రేలన్.

వ. ఇట్లు గొంతకాలంబు జరిగినమీఁద నొకనాఁడు

చ॥ పనివడి యొక్కయూరికి స్వల్పభుజ్జగుడు రేయి సోమిని
వనిత గడున్ యభేచ్ఛముగ ధి వారుణిఁ బాసముచేసి యామినా
రినియయి వత్సముల్ గొతెలు ధి భేనుపులుండెడు గోష్ఠముండి లేఁ
గను దలఁదునై ఖడ్గమునఁ ధి గైపునఁ గానక యద్ది కూయిడన్. 529

గీ॥ చంపి నెలవునకున్ గొనిచని యటన్ బ్రదివకాంతికి లేఁగఁగాఁజెలిసి గుఱిసి
'శివశివా' యని యించుకఁసేపు చింత, చేసి యామీఁద వంటచేసికొని ముసలె.

— * సోమిని అంధచాండాలయై పుట్టుట * —

గీ॥ అంతఁ జిరకాలమునకురోగార్తయగుచు, సోమిని లయించెఁగాఁబడె భృశమదురిత
ములకుఁ దగినట్లు నిరయ బాధలనుగుడిపి, కడకుఁ బుట్టునయోనిలోఁబాడమఁజేసె.

గీ॥ అందు జన్మాంధయై నికృష్టాతికుష్ట, మూర్ఖియై బొగ్గు నన్నియఁబొలిచెనట్లు
తల్లి గర్భంబులోనున్న ధి తఱిసఁదండి, ననుసఁ బుట్టుకతోడనేగనుఁదల్లి. 532

ఆ॥ ఇరుగుపొరుగువార ధి లింతయెంగిలిగఁజి, కూడువేయ గతికి ధి కొనుచుద్రాతి
నంతఁ గుష్ఠరుజ్జృహార్త నాయంధను, బెండ్లియాడఁడయ్యుఁ ధి బేర్చి నెవఁడు. 533

ఉ॥ ఆకటమాడుచుండి యొక ధి యప్పినిజేకొని మాలవాడలో
జీకుది యెంగిలన్నమున ధి జీనన మొందుచుఁ జాలగాల మ
ట్లే కడపెన్ వయస్సుడిగె ధి నెంతయు వార్ధక మేగుదంచె బి
కాకును జెందుచున్ గడువగన్ విలపించుచునుండె నా ర్థయై. 534

— * అంధచాండాలి గోకర్ణక్షేత్రమునకుఁ బోవుట * —

గీ॥ అంత శివరాత్రి యేతేరనగ్ని యందు, భక్తి గోకర్ణమునకేగు ♦ వారినరసి
వారితోఁబయసముచేసి ♦ చేరె నటకు, నశనవసనంబులందలి ♦ యానఁజేసి. 535

సీ॥ కమికెడన్నముఁబెట్టికావఁగాఁ బూనుఁడు, మొక్కు లడ్డులకివే ♦ పుణ్యులార !
అడుగుటే యాలస్యమట్లు దీనులమొఱు, లాలించిసాకు ధర్మాత్ములార !
చేతికడ్డములేక ♦ చేలగి దానముచేసి, పేదసాదల నేలు పెద్దలార !
ఆకలిగొన్న దీనాత్ముల మొకములఁ, గానక ప్రోచెడు ♦ గణ్యులార !

ఆ॥ కనులురెండులేని ♦ కడిది ముసలిదాన, దిక్కులేని చెడ్డ ♦ తెవులుదాన
నన్నువట్లె సురుగుచున్నవి ప్రాణంబు, లన్నమొసఁగి పోవుఁ ♦ డన్నలార !

మ॥ అసి యిబ్బంగిగ నగ్ని యాత్రికసమూ ♦ హంబున్నచోట్లందు య
ప్తిని నూతంగొని నిలుచున్ బడుచు గింతిత్తేని నెందన్నమున్
గనదల్యున్ శివరాత్రి నెల్లదను గోకర్ణేశు నర్పించి వ
స్తుననుండు శివరాత్రిఁ బస్తమరె నచ్చో నాశ్వపాకాంధకున్. 536

వ. అంత.

గీ॥ అనఘుఁడొక్కఁడనుచుండాలియూ గర్భవము, వినిదనదుహస్తముననున్నలిల్వదశము
దానిచేయే భోజ్యంబుగాని దగుట, నది విసరివేయ శివలింగ ♦ మందుఁ బడియె.

క॥ దాన శివరాత్రినత్ర మ, ద్వానికి లభియించె సంతఁ ♦ దమి ముగియఁగ న
బిడ్డనుఁడుపొడుచుడు నది య, చచ్చి సశనము దొరకదనుచు ♦ శోకముతోడన్.

— * అంధచాండాలి మృతజెంది శివలోకమున కేగుట * —

క॥ తనదమూఁకిఁ జనఁగోచె, నిద్రిస నడుగడుగునకుఁ బడుచు ♦ రొప్పుచు నొకచో
టనుబడి యనుపుల విడిచెను, పినాకె నొనరేర దాని ♦ భృత్యులఁ బనిచెన్.

వ. వానిను బంధిభాస్వరంబగు విహాసంబుఁ జెచ్చి యచ్చండాలికి దివ్యరూపంబును
దివ్యవస్త్రధారణగంధమాఘాదులొసంగి సత్సరంబు శివలోకంబుఁజేర్చిరి పూర్వ
భవంబున పితంబుంబంధక్రియ కులంబుఁబాసి జఘన్యునిఁజేపట్టి మధుమాంసాహారమై
గోహాశ్వునొసర్చినపుడు ప్రమాదంబువ “శివ శివా” యని రెండుతడవలుచ్చరి
చుంఁజేసి యాసుకృతంబున నిజన్మంబున గోకర్ణంబుఁజేరె నిందు శివరాత్రియం
దుపవాస జాగరణంబులును శివపూజయు యాదృచ్ఛికంబుగ లభించుటచే శివ
లోకంబుఁజేరి తత్పుణ్యఫలం బిప్పటివఱ కనుభవింపుచుండ నిదియెల్ల నజ్ఞాన
కృతంబై యిట్లెసంగె నిక జ్ఞానంబున మహాబలేశ్వరాశ్చనం బొనర్చినవారి కెట్టి

సిరివట్టునో యారయండిట్లు మహాబలేశ్వరలింగ మాహాత్మ్యంబు దెల్పితి నింకను
నద్భుతంబగు తద్విభూతి నే వక్కాణించెదనని సూతుం డిట్లనియె. 542

— * మిత్రసహోపాఖ్యానము * —

క॥ శ్రీకాంతావాసంబగు, సాకేతిపురంబు మిత్ర ధ సహుడను నృపుఁ డి
త్వాకుకులోద్భవుఁ డేలు న, లోకపరాక్రముఁడు శూర ధ లోకస్తుతుఁడై. 543

క॥ నలునకు దమయంతి యటుల్, వెలసెను మదియంతి నృపతి ధ వీరుని సత్త్వి
లలితగుణరత్ననిధియై, విలసితధర్మివయై వి ధ వేకవతియైనై. 544

గీ॥ ఆనృపుండొక్కపరి మృగ ధ యార్థ మటవి, జేరి విహరించుచుండి దుశ్శీలు సాధు
దుఃఖకరు నొక్కరక్కనుఁదొడరి చంపె, నంత నవ్వాసిసోదరుం ధ డలుకఁబెంచి.

క॥ మోసంబును బన్ని యనా, యాసంబున నరికి దుఃఖ ధ మర్పించుటయే
వాసి యని యెఱిగి వినతుం, డై సేరుడు తేఁడు సూచి ధ యాదరమొప్పన్.

గీ॥ తనకు వాని మహానసాధ్యునిగ నొ, నర్చి యవ్వనిఁ గొన్నిదిసంబు లుండి
తిరిగి దనరాజధాని కే ధ తెంచుటయును, బ్రత్యకము దారించినఁ ధ బరమభక్తి.

చ॥ అనఘుని నవ్వసిష్ఠముని ధ నన్వయదేశికునిన్ నిమంత్రితుఁ
బాసరిచి శౌర్ధమున్ సలుపఁబూన నరామిష మొక్కశాకమం
దనువుగఁగూర్చి వండి మనుజాదుఁడు వడ్డనచేసి తాఁ దొలం
గెను ముని దాని చొప్పరసి ధ కిన్క సహింపక తేని కిట్లనెన్. 548

క॥ మనుజాశనుబల నీవీ, మనుజక్రవ్యంబుఁదెచ్చి ధ మాకర్చింపన్
జనునే నీవిటు వేగమె, మనుజాశనుఁడ వగుమింక ధ మదము దిగంగన్. 549

చ॥ అని శపియించి యద్ది మనుజాధిపకృత్యముగాక లాఁతియూ
దనుజునికృత్యమం చెఱిగి ధ దారుణశాపము ద్వాదశాష్టముల్
దనుక సహింపఁజెల్లు నసలన్ మరలన్ సరపాలమూర్తిహ
దనే నృపుఁడెల్ల నారసి జలాంజలిఁబూని గురున్ శపింపఁగా. 550

చ॥ నిలిచిననంతఁ దదగ్రమణి ధ సీరజనేత్ర కడున్ భయంబుతో
వలదు మహాత్మ! నీగురుని ధ వంచనసేయఁగ నోర్పుమంచు సం
ఘులఁబడి వేడ నామెనుడిఁ ధ గూర్చినపేముడి సల్కఁబాసి త
జ్జలముల నాత్మపాదములఁ ధ జల్లికొనెన్ గడు ధీరచిత్తుఁడై. 551

— * మిత్రసహుడు కల్మాషపాదుం దగుట * —

క॥ పదములు గల్గెషమొందిన, సదయుఁడు గల్గెషపాదసంజ్ఞన్ బడసెన్
బదవడి గురుశాపంబున, నదరిపడుచు ఘోరదనుజాఁడై పురిఁ బాసెన్. 552

చ॥ అడవికిఁ జేరఁబోయి గవళయంబుల నేన్గుల లొట్టిపిట్టలఁ
గడిచివృకంబులన్ బులుల ధి ఖడ్గమృగంబులఁ జెండి మెక్కుచున్
గడువడి మ్రోగులెక్కుచు వికారముగాఁ బరుగెత్తుచున్ వడిన్
మిడిమిడిచూపులఁగనుచు ధి మిత్తినలెన్ జరియించుచుండఁగా.

558

వ. ఒక్కనాడు.

క॥ ఒక నో బేరబ్రాయపుడమి, మకరాంకకీడఁబెనఁగు ధి మానికులకుమా
రకమిథునముఁ బొడఁగని యం, తకనన్నిభుఁ డాపలాశశనవ్రముఖుడొగిన్ .

గీ॥ మృగకిశోరంబుఁ బులిసట్టి మెనుపుపోల్కి, సతికవుంగిట నొదిగినసన్మునినుతు
నొడిసి తినఁబూన నసురకుఁడలి మాని, సతియిటులు ప్రార్థననొనర్చెనత్వరముగ.

చ॥ వలదు మహాశక్తి! నావిభుని ధి బాల్యనయన్ముని సాధువృత్తునిన్
బానియఁగఁజేయ కట్టు తినఁబూనునెడన్ నను జంపి మెక్కు మం
జరి కునినరించెడన్ విడుము ధి చక్కఁగ నావిభు నన్న నాతఁడున్
దలఁకక చంపి మెక్కి చనఁ ధి దన్ని గడున్ విలపింప నార్తము.

556

అ॥ అంత మానికాంతయప్పలాదునిజూచి, నీవు నారిఁజేరి ధి భావజన్ము
కేళిఁజేయనెడలఁగాలంబుఁజెందుదు, వనుచు శాపమిచ్చి ధి యతిరయమున.

గీ॥ మగసియెఁగుల నెల్లి యమ్మగువ చితిని, గూర్చియగ్నిబ్రేవేళించెఁగుందుమాని
అంత నసురకు శాపాంతమగుడు మగుడ, నాత్మచూపంబు పొపింపనరిగెఁ బురికి.

ఉ॥ అందు నమ న్ననాగరమహాజను లా నృపచంద్రుఁజూచి యా
నరపముఁజేసి యుత్సవ మొనర్చిరి గాజనరుండుఁ బేర్చిమై
సందడి గారవించె నిశితయందు రతిప్రియుండై నిజంగనా
మందిరమున నాపె మునిమానినిశాపముఁ పెల్లి గుందుచున్.

559

—* మదయంతి భర్తకు మునిసతీశాపంబుఁ దెల్పుట *

క॥ తా న్నైధన్యభయంబున, భూవిభు వారించె నతఁడు ధి పొగిలి కడువగన్
నాన్గ రాగ్యముఁజెంది మ, హావిషసస్థలినిఁజేరి ధి యందే యుండెన్.

560

క॥ మునిసుతఁ జంపిన యందలి, ఘనదురితబ్రహ్మహత్య ధి గడలికొని నృపున్
పెనుకొని వేధింపఁగఁజూ, చ్చిన నృపవరుఁ డంతయేనిఁజింతిలె మదిలో.

మ॥ పలుతీగ్ధంబులఁ గుంకె నెంతయును వీవృన్మంత్రయోగంబులన్
సలిపెన్ బెక్కువ్రతంబులన్ మభములన్ ధి సమ్యగ్విధానంబు శో
భిలఁగూర్చెన్ మునిహత్య యించుకయునున్ ధి బీర్వోక్త బాధింపఁగాఁ

క॥ అందును బాహ్యోద్యానము, నందు వసతిఁజేసియుండఁ ♦ నచ్చోటికి మా
నీందుఁడు గౌతముఁ డతులూ, నందుఁడు చనుదేట మనుజునాభుఁడు పేర్చిన్.

క॥ కని యధ్వాది సపర్యను, బాసరిచి నతిచేసియున్న ♦ భూభుజుఁగని య
మ్ముని కుశల మడుగుటయు వేఁ, డిని నరపతి నిశ్వసింది ♦ డిల్ల వడి కడున్. 564

గీ॥ తనయవస్థను మాని కంఠయును దెలిసి, నిష్క్రమినిగోరి వేడ మానికులచంద్రుఁ
డరసి కరుణాంతరంగుడై యనియెనిట్లు, బ్రహ్మహత్యాభిభూతుఁడౌ ♦ పార్థివునకు.

శా॥ గోకర్ణంబునకేగు వేగ మచటక ♦ గోరాజవాహుక హుక
శ్రీకల్యాణకరున్ మహాబలశివున్ ♦ సేవింపు మీ బ్రహ్మహ
త్యాకాలుష్యము నాశమొందు సుఖముల్ ♦ పైవాటు సర్వేశ్వరుం
డేశాకారముతో నటన్ దనరు భూమిశానచూడామణి! 566

క॥ అన విని సంతృప్తుండై, మునిసెలవున్ గొని ప్రయాణము సలిపి యటకున్
జని కొల్చి మహాబలుఁ ద, ద్ధ సకృప ద్విజహత్యుఁబాసి ♦ కనియెన్ ముదమున్.

ప. అంత నచ్చటఁ గొంతకాలంబు వసించి మరల సాకేతపురంబుఁజేరి వశిష్ఠప్రసాదం
బున మదయంతియందు వంశకరుండగు నొక్కపుత్రున్ బడసి రాజ్యంబుఁ దద్వ
శంబుఁజేసి శివానుగ్రహంబున మోక్షంబుకొనెందె నిట్లు మహాబలేశ్వరలింగమా
హత్యుంబుఁ జెప్పితి నిక నేమి వినఁగోరుదు రన మునులు మహాత్మా! శివరాత్రి
వ్రతవిధానంబును దద్వ్రతోపాసకభక్తచరిత్రంబు నిక నొండు సలసీయుమన
సూతుం డలరి యిట్లనియె. 568

—* శివవ్రతములు *

క॥ మును విష్ణునకు మహేశ్వరుఁ, డనురాగముతోడ నీ వ్రతానుక్రమ మం
తను జెప్పె హరియు నారద, మునికి నుడువ సతఁడు లోకమున కెఱిగించెక,

ప. నేనును మద్దేశికుని యువదేశంబు నొందినయట్లు మీకుఁ జెప్పెద.

చ॥ వినుఁడు శివార్చనం బఖిల ♦ వేశలయందును సల్పఁజెల్లు నై
నను రజనీముఖంబుల నొనర్చుట యెంతయు శైవ్యభాజకం
బనియును సోమవారమున ♦ నష్టమి నాశివరాత్రియందు నిం
కను బరమోత్తమం బనియు ♦ గాటముగా వచియింతు సన్మనుల్! 570

క॥ పది శైవవ్రతములు సె, ష్టదు రుత్తమమునులు భుక్తి ♦ ముక్తిప్రదముల్
ముదమున నవ్వాని నొన, ర్పదగుక హితకాములైనవారలు ప్రడమి. 571

క॥ అష్టమిరాతిరి భోజన, మిష్టంబుగఁ జేయవలయు ♦ నెల్లరునుగా
లాష్టమి మానఁగవలె వి, స్పష్టముగా భోజనమును ♦ బావనమూర్తుల్! 572

- క॥ సితపత్మైకాదళి నువి, హితముగ నన్నంబును భుజియింపఁ దగదికన్
 సితపత్మైకైకాదళి, హితవుగఁ గుడుచుడు భజించి ♦ యీశ్వరు నిశలన్.
- గీ॥ రహిని శుద్ధత్రయోదళిరాత్రి శివుని, గొలిచి కుడువఁగదగు ధర్మగోప్తిలార!
 అసితపత్మంబునంబైన ♦ సభవభక్తు, వరులు మానఁగనలె జగ్గి ♦ భరమనాక.
- గీ॥ సోమవారంబునందెల్ల ♦ యామినులనె, శివునిబూజించి భుజియింపఁజెల్లు నీ వ్ర
 తంబులందందు శైవులఁదనదుశక్తి, కొలది నాపడఁజేయఁగఁ ♦ గూడునెవుడు.
- వ. ఐహికపరమార్థకశ్రేయంబుఁ గోరువార లీప్రతంబుల నాచరింపనలయు నట్లు
 వ్రతంబు లొసర్పనివారలు దస్కరులై జనియింతురికను ముక్తికి నాలుగు తెరువు
 లుపదేశింపఁబడియె నవి వినుండు.
- క॥ శివభూట * రుద్రజపమును, శివతిథి నుపవాసమును బ్రశిద్ధంబగు నా
 యవిముక్తసగరి మరణము, నివి నాలుగు మోక్షధనము ♦ నిచ్చుఁ బ్రజ కిలన్
- వ. ఇందు రుద్రజపంబునుగూర్చి యుపధరింపుడు రుద్రజపంబనునది రుద్రాధ్యాయ
 జపాభిషేక హోమంబులను త్రయంబున కుపలక్షణంబు అద్వైత రుద్రాధ్యాయ
 జపంబును రుద్రాధ్యాయాభిషేకంబును రుద్రాధ్యాయహోమంబును ననునితై
 అంగున రుద్రాధ్యాయోపాస్తిప్రతంబు ప్రైవిధ్యంబుగ నెసంగు. అందు బ్రత్యేకం
 బీషణ్యులు యాపిత్కారంబుగ నైదువిధంబులై యుత్తరొత్తరాధికంబులై యనంత
 ఫలంబొసంగు నవియోగయుడు. సకృదుర్రుద్రాధ్యాయ చమకాధ్యాయంబులఁ
 జదువుచు సభిషేకంబొనర్చిన నది యావరనాభిషేకంబని చెప్పఁబడు నిది గంగా
 సన్నానపుష్కలంబులంబు మఱియు.

* భూట—రుద్రజపము రుద్రాధ్యాయజపము రుద్రాధ్యాయ భక్తిభాస్కరభాష్యే మేరుతంత్రోక్తం
 శ్లో॥ రుద్రాధ్యాయాధ్యానానిత్యం | ప్రోవచ్యతే తస్మిన్ధాననం | నమస్తరుద్రాగ్నాభిష్టా | ఆత్మ
 ధ్యానస్సంసృజ | ఆనంతసమితిప్రాప్తిం | గంగాస్నానఫలపరీదం | ఆవర్తనాభిషేకంతు |
 యః సర్వభూతైః ప్రత్యహంసరః | తస్మై వ దినబం పాపం | దేహబం నాశమాప్నోయాత్ |
 సుధ్యానంసంసృజి | తస్మై ప్రాప్నోతి సంభవేత్ | ఏకం పాశానమస్త్రీప్య | హ్యసనాకః
 సుప్రసూయ ఏవం భవాయ నమస్త్రీప్య | అగ్ని వ్యాహత స్వదేవకం | యయం రుద్రీసమాభ్యాత |
 సోద్రవాయ నిస్సృతః | అనగాప్రత్యహం యస్తు సర్వాల్లింగాభిషేచనం | బ్రహ్మజన్మకృతం
 పాపం | సప్తమధ్య పరీక్షశ్శతి || రుద్రాభిషేకా చశబ్ది | ర్లఘురద్రువ పరీక్షిత్రితః | అనేనస్తిత్వం
 గుర్గింగం | శేవపశ్యంతి భాస్కరం || ఏకాదశభుగైస్తస్మ | మహారద్రువ ప్రకర్తృతః | నిర్భూ
 యనమాప్నోతి | మహాపాతకనాశనః | అనేన విహితోహం | సోమయాశ ఫలప్రదః ||
 ఏకాదశసూరద్రువ | రుద్రరద్రువ ప్రకర్తృతః | ఆతిపాప హర్యోహ్నాత్ | దృష్ట్వాన్యా ప్రవ
 నిష్క్రమేత్ ||

క॥ ఆనర్తనాభిషేకం, బేవాడేన్ బ్రత్యహంబు † నెలమి సలుపునో

యావాఁడు వాయుదురితము, లేనియునున్ గాని మఱియు † నెట్టివియోనిన్.

వ. ఇక రుద్రాధ్యాయంబొకమాటును జమకానువాకంబొకటియుఁ జదువుచు నభిషేకించి “భవశర్యరుద్ర పశుపత్యుగ్ర మహద్భీశుశాన శబ్దంబుల చతుర్థైక నచనాంతములతో నమశ్శబ్దాంతములతోడను “భవస్య దేవస్య సత్త్వైవమక” ఇత్యాది నామాష్టకంబులతోడను బూజించి సమాప్తియందీడ్చి ప్రత్యేకంబు నామాష్టకంబులతోడఁ దర్పణంబులొసంగి యివ్వధంబుగఁ బదునొందుమాటులు రుద్రాధ్యాయంబును జమకానువాకంబు లొక్కొక్కటియుఁ జదువుచు నభిషేకించి పూర్వోక్తప్రకారంబుగఁ బూజనంబొనర్చిన నది రుద్రీయనంబడును. ఈరుద్ర రౌద్రమునైన మహాపాపంబులఁగూడ నిర్మూలించును. దీనిచే నెవఁడు శివలింగాభిషేకంబొనర్చునో యట్టివాని కెన్నిజన్మంబులపాపంబులేని పరిహృతగులగును ఇక నీ రుద్రీసమర్చన లేకాదశంబులైన అనఁగా నూటయ్యింబదియొక మాటు రుద్రాధ్యాయంబును బదునొకండుతిడనలు చమకంబునుజదువుచు నభిషేకించి పూజించిన నది లఘురుద్రీయనంబడును. ఈ లఘురుద్రీగుణున శివుని బూజించినవారలు యమునిఁజూడరు ఇక నీలఘురుద్రంబులు పదునొకండ్లైన నది మహారుద్రంబగును. ఆపూజనము సోమయాగ ఫలప్రదంబు. అట్టి మహా రుద్రంబులు పదునొకండ్లైన నది యతిరుద్రనామక మహాసననంబగును. అట్టిది సర్వపాపహరం బద్ధానితోఁ దుల్యంబైనదిగాని యధికంబైనదిగాని పేరిండు పూజనవ్రతంబులేదందు సందియంబులేదు. ఇక నిట్లే రుద్రజపహోమంబులుగూడ నెఱుంగునది.

✓ గీ॥ అష్టమియు సోమవారంబు † నసితపక్ష, మందలి చతుర్దశియు శివశాస్త్ర కరము లందు శివరాత్రి యున్నతంబై యలగుట, నావ్రతంబెల్లరకు ముగ్ధులై తనర్చు.

—* శ్రీ శివరాత్రివ్రతవిధానము *

వ. అందును.

గీ॥ మాఘకృష్ణచతుర్దశి † మాన్యతను ద, నను మహాశివరాత్రి సంగిల్లును భరించి అర్ధరాత్రినివ్యాపించునదియెగ్రాహ్య, మితరమగ్రాహ్యమనియున్ గ్రహులవలయు.

గీ॥ ఆ మహాశివరాత్రియం † దభిలజనులు, శివసమర్పావ్రతంబును † చేయవలయు నద్ది కృమమొప్పుజెప్పెద † నవధరింపు, డిదు తత్పరమయ్యై పునీనిద్రులార !

చ॥ తెలతెలవాట లేచి కడుఁ † దేకువతోడుత మజ్జనాదులన్ సలిపి శివాలయంబునకుఁ † జక్కఁగ నేగి శివున్ బరాత్పరున్ జలనములేనియట్టి మది † చందము పొందఁగఁ గొల్చి యంత ధో తల నిడి విన్నవం బిటులు † దా నొనరింపవలెన్ మునీశ్వరుల్ !

గీ॥ నీలకంఠ! మహాదేవ! ♦ నీదువ్రతము, జేయఁబూనితి నీక దయచేసి విఘ్న
భయముఁబోకార్చి కామాది ♦ వైరిజయము, సేకురఁగఁగొనసాఁగింపు శ్రీమహేశ.

ఆ॥ ఇట్లు విన్నవించి యిరవునకేతెంచి, యర్చనాపదార్థ ♦ మంత గుడికి
సాయమందుఁజేర్చి స్నానమచ్ఛేదను, మరలఁజేసి యంత ♦ మడినిఁగట్టి. 488

వ. విభూతి రుద్రాక్షలధరించి సాయంసంధ్యావిధుల నిర్వర్తించి.

క॥ తత్తన్మంత్రంబులతో, దత్తద్వస్తువుల నొసఁగఁదగు శివునకు నీ
వత్తేని సమంత్రముగా, నెఱ్ఱఁగఁగొన నొసఁగఁగూడ ♦ దెఱుఁగఁడు మదిలో.

క॥ శివునకు దక్షిణతలమున, వివిధార్చాద్రవ్యములను ♦ వెలయించి సువా
ద్యవిశేషమును న్యత్రము, లవిహతముగఁ దనరుచుండ ♦ నర్చింపవలె.

క॥ దినదినముఁ బౌర్ణిమావార్చన, మును జేసెడు నెడల సాయమున సంధ్యాదుల్
బొసరిచి పార్థవలింగము, నొనరిచి స్థాపించి పూజ ♦ నొనరింపవలె. 587

క॥ స్తుతిని నొనరించి హరుని న, ప్రతిమంబుగ నలరఁజేయ ♦ వలయును బిదవ
వ్రతమాహాశ్చర్యముఁ దా భ, క్త్యతిశయమునఁ జదువవలయు ♦ నాలింపవలె.

గీ॥ నామాయామంబులందును నాల్గులింగ, ములనురచియించియాహూతి మొదలుగావి
నగ్గమంతకుఁగొలిచియుత్సవములొప్పు, జాగరముసేయవలయును తాహమునను.

క॥ మఱునాఁడు చేగ స్నానము, జరిపి యభవలింగము నొగి ♦ సల్పికొలిచి సం
బరమొప్పు గోయిలొగ్గచు, శిరసున నతిచేసి యాచ్చు ♦ సేయవలె నిటుల్.

గీ॥ ఓ మహాదేవ! నీయాజ్ఞాసించివ్రతము, చేసియిప్పుడు విరతిని ♦ జేయుచుంటి
నాయథాశక్తివెలయ నొనర్పఁజడిన, యీప్రతముచేసలరి వెలయింపుకృపను.

గీ॥ ఇట్లులగునుసూరజలి ♦ నిచ్చినిపున, కెఱఁగి విధితోడ దానఁబులిచ్చివ్రతము
విడిచి శివభక్తులై నట్టి ♦ విప్రులకు య, తలకు నన్నంబులిడి తినవలయుదాను.

సీ॥ ప్రథమయామమునందు ♦ బౌర్ణివలింగంబు, నిర్మించి స్థాపించి ♦ నిష్ఠమెఱయఁ
బంచమంత్రంబుల ♦ బంచనస్తువుల న, ర్పణఁజేసి జలధార ♦ వదలవలయు
స్వస్తిరశ్మితంబు ♦ నభవమంత్రంబు జ, పించి లింగంబుపై ♦ బ్రీతిపూర్వ
కముగ ధారాపూర్వకముగ నీరంబును, విడువఁగావలయును ♦ వేత్తలార!

గీ॥ చిత్రముగు చందనంబుఁ గుశేశయములు, నక్షతములై న బియ్యంబు ♦ నల్లనల్ల
నువులు గన్నేరుఁబూవులు ♦ శివున కిష్టనామములచేత నర్చ నొనర్పవలయు.

వ. భవశర్యరుద్రపశుపత్యుగ్రమహాద్భిషేకాననామంబులను శ్రీకారపూర్వంబులుగా
జతుర్థ్యంతంబులుగా నుచ్చరించి శివునిఁ బూజించవలెను. 594

సీ॥ ధూపదీపము లిచ్చి ♦ తోరంపుఁబక్కాన్న, నై వేద్యములను నొసర్పవలయు
 బిల్వఫలార్ఘ్యంబు ♦ బేర్చిమై నొసఁగి తాం. బూలంబునర్పించి ♦ మొక్కువలయు
 ధ్యానమాచార్యమంత్రజపంబును గడు నిశ్చలమైన మనసుతో ♦ సలుపవలయు
 నటుగానియెడలఁ బంచాక్షరంబులతోడ, శివుని సంతోషింపఁ ♦ కేయవలయు

గీ॥ ధేనుముద్రను జూపించి ♦ తీర్థధార, దర్పణముచేసి యంతక ♦ దమసభ్యు
 లైన నేవురుబావల ♦ కన్న మొసఁగఁ, జత్తమందు సంకల్పముఁ ♦ కేయవలయు.

క॥ పూజాఫలంబు శివునకు, నోజమెయిదాగవోసి ♦ యుత్సృకమత్తినై
 యాజాము నుత్సవంబుల, తో జూనుగఁ గడవవలయుఁ ♦ దోరంపుమతిన్.

ఆ॥ ఇక ద్వితీయయామఁమేతేర సంకల్ప, మును బొసర్పవలయు ♦ ముందుగానె
 నాల్గుజాలసర్పశములకే సంకల్ప, మును రచించి యర్చఁబూసవలయు.

క॥ పూర్వమువలె ద్రవ్యంబుల, శర్యున కర్పింప వలెను ♦ జలగ్ధాగలతో
 బూర్వమునకన్న ద్విగుణము, సర్వేశ్వరమంత్రజపము ♦ సర్వంగవలయున్.

క॥ తిలలును యవలును బద్ధం, బులు బిల్వదళంబు లొసఁగి ♦ పురపానం గొలునన్
 వలె బాయసనై వేద్యం, బలరచి మాదీఫలంబు ♦ నర్ఘ్య మిడవలెన్. 599

వ. ద్విగుణముగా బ్రాహ్మణభోజనమును సంకల్పించి పూజాఫలంబు శివునకర్పించి
 యుత్సవంబుల ద్వితీయయామంబుఁ గడవవలయు నంత తృతీయయామంబునందు
 యథాపూర్వంబుగ నర్పించి. 600

గీ॥ గోమఘటాఁ బుష్పములు నర్క ♦ కుసుమములును
 ధూపదీపంబు లొసఁగి బం ♦ ధురసుశాక
 మోదనంబును నై వేద్య ♦ మొసఁగి దాడి
 మఘలమర్ఘ్యమునిడి పగ్గిణ ♦ మంబు సలిపి. 601

వ. పూర్వజపంబుకన్న ద్విగుణముగా మంత్రజపంబునొనర్చి ద్విగుణబ్రాహ్మణ భోజ
 నము సంకల్పించి యాహంత ముత్సవములతోఁ గడవవలయు నీక నర్ఘ్యమొసా
 మంబందుఁ బూర్వంబువలె బూజించి. 602

చ॥ మినుములుఁ గొట్టిలున్ బెసలు ♦ మేలగు తక్కిన సస్త్రధాన్యముల్
 గొనబగు శంఖపుష్పములుఁ ♦ గోమలబిల్వదళంబు లర్పణ
 బొనరిచి మిన్నగారెలను ♦ నొప్పగుతియ్యనిభక్ష్యముల్ నివే
 దన మొనరించి యంత వివిధంపు ఫలంబుల నర్ఘ్యమొదగున్. 603

క॥ లేనియెడల మోచాఫల, మేనియునున్ దెచ్చి యర్ఘ్య ♦ మీఁదగునిక మం
 త్రానుష్ఠానము ద్విగుణము, గా నెఱవేర్పవలె దొంటికన్న ముసీంద్రుల్ !

వ. అట్లే ద్విగుణబ్రాహ్మణాభ్యవహారంబును సంకల్పించి నృత్యగీతవాద్యంబులతో
యామంబుఁ గడపవలయునుఁ 605

సీ॥ ప్రత్యూషమైన నాఁస్థావంబు నొనరించి, శివునిఁ గ్రమముగఁబూఁ జింపవలయు
నానావిధములగుఁ జానంబులను నర్హు, విప్రుల నెఱిగి యఁ ర్చింపవలయు
యామసంఖ్య నెఱిగిఁయతుల కగ్రజాలకు, సంతర్పణంబులుఁ సలుపవలయు
చేదబుక్త్యసంబుఁ వెలయఁబుష్పాంజలి, నుడురాజహాళికిఁ నొసఁగవలయు

ఆ॥ ఛత్రచామరవ్యఁ జనములొసంగి ద, ర్పణముఁజూపి శంఖఁ రవముఁజేసి
యంత వ్రతఫలంబుఁ నా శివున కొసంగి, ప్రార్థనంబుసేయఁ వలయున్దిన్లు. 607

గీ॥ ఓ మహాదేవ! నీసేవఁ నొసఁగుమా కు, లంబులందెల్ల నిన్నుఁదఁ లంపనట్టి
కులమునందెల్ల జన్మంబుఁవలదు నీదు, వాడ నీయందు నిలిపితిఁ బ్రాణములను.

క॥ కరుణానిధి! నీయందే, మరగించితి నెపుడు నాదుఁమనము నటులు నీ
వరసి తగినట్లుగా నే, ర్పణపుము జోతలఁ బొనర్తుఁ బాలేందుధరా! 609

క॥ ఈ యుపవాసవ్రతమున, నేయున్నతఫలమొ దానిఁ నీవే కొని య
త్యాయతమోదమునను సుఖ, దాయకుడవు గమ్ము నాకుఁ దాక్షిణ్యనిధి!

వ. ఇట్లు ప్రార్థించి తిలకాశీస్సుల బ్రాహ్మణులచేనొంది శివుని విసర్జింపవలె నెవ్వనిచే
నిట్లు స్రవణంబుసేయఁబడునో యవ్వానికి శివుండు దన్వగ నుండఁడు. వాని
పుణ్యంబు నెవ్వరును జెప్పలే రవ్వానికి లభింపని శ్రేయంబులేదు. మోక్షబీజంబు
వాని యటచేతికి లభించినది. వేయియేల? సర్వవిధభుక్తిముక్తులకును శివుం
డవ్వాని కొసంగఁగలఁడు. విష్ణువు మున్నగు వేల్పులెల్ల రావ్రతంబుఁ బ్రీతి
ఁబులు నాచొందిరి. నారదుం డనేలచే నిష్పడమియం దాచరింపఁజేసె నెక
నెద్దొసి యాచరణంబునఁగాని వ్రతంబు సంప్రదానము గానేరదో యట్టి యుద్వ్యా
పనవిధంబుఁ జెప్పెద వినుండు. 611

సీ॥ పదునాల్గుఁగోడలుఁపరంగ నీశినరాత్రి, వ్రతముఁబూన్కి మెయినట్లుంగవలయు
నొగి హూఘక్ష్మ్యత్రయోపశి సేకభు, క్తముఁ జతుర్దశిఁ బన్నుఁ గాంచవలయు
శివరాత్రిదినమునఁ శివునిగుడికిఁ బోయి, స్థిరమతి శివునిఁబూఁ జింపవలయు
పిదప స్వగ్లహమునఁ బేర్చి గౌరీతిల, కమను మండలముఁ జిక్కఁగనమర్చ

గీ॥ వలఁబుఁ దన్వగ్య లింగతోభద్రమ నెడు, మండలంబు రచించి తన్మండలమునఁ
బడునొకండు కలశములఁసప్త్రఫలను, వర్ణసహితంబులను నుంచవలయువినుండు.

వ. ఆ పదునొకండు కలశంబులలో.

గీ॥ కనకకలశంబు మధ్య నొక్కండమర్చి, పలపరిమితంబొ గా కర్తఁ పలపరిమిత
మైనబంగరుతోఁ దుహిఁనాద్రిజాళి, వప్రతిమఁగూర్చియందుఁజేర్పఁగ వలయును.

వ. ఆచార్యఋత్విగ్వరణంబుచేసి వారలసెలవుతో శివపూజనంబు నాల్గుజాములొనర్చి
జాగరణము చేయవలయును. శక్త్యనుసారము ప్రాజాపత్యేష్టిని బాసర్పవలయు
ననంతరము బ్రాహ్మణభోజనము చేయించి భక్తితో దానంబులీనలయును.
ఆచార్యఋత్విగ్వంపతులకు వస్త్రాలంకారభూషణంబు లొసంగవలయు. మఱియు
నాచార్యున కుపస్కరములతో సవత్సయగు కపిలధేనువును శివప్రీతిగనొసంగి
బంగారుకలశముతోఁగూడిన శివప్రతిమను సమర్పించవలయును. అటుమీఁద
దోసిలోగ్గి నస్తుండై ప్రేమతో గద్గదాక్షరము లొప్పనిట్లు మహేశ్వరుని
బ్రార్థించవలయును. 613

గీ॥ దేవదేవ మహాదేవ! ♦ దేవనాథ! భక్తనత్సల! యీనీదుఁనృతముచేతఁ
గరుణఁజులపుము నాయెడ ♦ గాఢభక్తి, నీదువృత్త మొనరించితిఁగిమనంద్బ!

క॥ తెలిసియె తెలియకయో యె, బ్బులొ నృతముఁబొనర్చితిని గఁడున గృహస్థాస్తేఁ
దలచి మహాత్మా! నృతము! స, ఫలముక బాసరింపు రజతఁవర్వతనిలయా! 616

గీ॥ ఇట్లు పరమాత్మయైన మహేశ్వరునకుఁ, బ్రార్థనఁబొనర్చి యంతఁ బుష్పాంజలినిడి
సాఁగిలంబడి జోతసుఁసల్పవలయు, నిదియె యుద్యావనవిధి మునీంద్రులార! 617

వ. ఇతను జ్ఞానంబునఁగాక యదృచ్ఛచే శివరాత్రినృతంబు నొక్కించుకనట్టి కృతా
ర్థుండైన వ్యాధుని చరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుఁడని యిట్లనియె. 618

—* వ్యాధేశ్వరలింగము—వ్యాధచరిత్రము *

క॥ కలఁ డర్బుదాచలాతిక, తలవని నొకభిల్లుఁ డధికఁదగి న్నిర్భతుఁడు
జ్వలబలుఁడు గురుదుఃఖుఁడని, యలరెడువాఁ డభిలజంతుఁహననపరుఁడిలన్.

గీ॥ తల్లిదండ్రులు పెండ్రముఁబిల్లజెల్ల, లొప్పవాఁ డెల్లె యథుముల ♦ కొప్పవాఁడు
దొంగతనమందు మేటియైత్రోవలందు, బాటసారులఁగాఁగిద్రోవనములఁగొనును.

గీ॥ క్రూరుండై బాల్యముననుండిఁకొంకులేక, దోసము లెచేయునుకృతంబుఁగొనఁజనఁడు
గడచెఁ జిరకాలమిట్టు లొక్కప్పు నేర, వచ్చె శివరాత్రి బహుపుణ్యఁఫలవిధాత్రి.

చ॥ గతదినమందె కానను మృగంబులు గన్నడకుంట నాఁకటన్
వెతవడి తల్లిదండ్రులును ♦ పెండ్రముఁ బిల్లలు వేగిరింపఁగా
జతనముతోడ విల్లుగొని ♦ సాంద్రతరాటవిఁజేరి యుత్తర
వెతకిన జంటువేదియు లభింపకయుండెను బోయ కన్తుఁడన్. 622

మ॥ రవి యస్తగంతఁడయ్యె నంతనె హరిద్రాజిన్ వెలుంగుల్ దొలం
గె విగాఢంబగు నంధకారము పరంఁగెన్ విశ్వమందల్ల వ్యా
ధవరుండున్ మదిలోనఁ బల్పొగిలి హా ♦ ధైవంబ! యెందేని జం
తు వెదేన్ గన్నడ దిమ్ము కేనటులబోదున్ శూన్యహస్తాలతో. 623

ఉ॥ ఆకొని సోలుచుండిరి మధర్మకులున్ దలిదండు) లాలునున్
జేకొన కెట్టిగ్రాస మిలు ♦ సేరి యెటుల్ గనుఁగొందు వారి నిం
దే కనుచుందు జంతువు నెదేని నటం చొక చెప్పుచేరువం
దాకులుఁడౌచు శ్రీఫలసఁగాగ్రిము నెక్కి వసించె నయ్యెడన్. 624

ఉ॥ వాఁడును నాఁకటంబడలి ♦ నచ్చునొకో యొక జంతువేని యీ
జాడరు దానిఁ జంపికొని ♦ సద్గముచేరుదునొక్కొ యంచటన్
బోడినుఁదక్కి పెక్కనవుఁ ♦ బూన్కిగనుఁగొనుచుండె నంతలోన్
లేడి యొకండు దప్పిఁగొని ♦ నీళులఁగోలఁగ రా నతండునున్. 625

ప. కనుఁగొని యట్లునిం బంపఁదలఁచి వేగంబుతో.

—* వ్యాధునకు శివలింగార్చన పొసగుట *—

గీ॥ కాశ్చక్రమునెక్కు పెట్టి నక్కగ్లమునను,దునిగిమాలూరదళ మొండఁధోధరిత్రి
పెలయుఁనలింగమునహిమఁనలిలసిక్త, మైవడుడునాద్యయామార్చయియ్యెనద్ది.

క॥ ఆయగ్పాఫలమున నా, బోయకు సకలాఘములునుఁబాలిసె నపుడటన్
డాయఁగవచ్చిన మృగియును, భీయొనరఁగ వాని నడిగె ♦ బిట్టున నిట్టాల్. 627

ఉ॥ ఏమియెనునర్పనెంచెదవొ ♦ యిప్పుడు సెప్పు కిగాత! యన్న వాఁ
డాప్పుగి కిట్లనెన్ మిగుల ♦ యాకొనియుంటిని నింటిలోన నా
ప్రేముడిబిడ్డ లాలుఁ గడుఁవృద్ధులు నాతలిదండు) లాఁకటన్
దీమరియుండి రిట్లు నిను ♦ ద్రోక్కిని చేకొనిపోదు భుక్తికై.

క॥ అన లేడి యడలి యిపు డే, మొసరించుదు? నెటకుఁబోదు?ఁనుక్కలుఁ డీతం
డనికొని యాతని కిట్లనె, ననచర! నే నధికఫలముఁ ♦ బడయుదు దీనన్. 620

గీ॥ నాదుపొలమున నీరును ♦ నీదుజనము, నకును సుకమైన నేనుధన్వనుగదన్న!
ఒరుల కువకాదులగువాఁడొవ్వపుణ్య, మెన్నదరమానె! నూతేండ్ల కేనిబుడమి

గీ॥ ఐన నొకఁడుల్కు - నాదృతిఁనాలకింపు, నాదుబిడ్డలు తెంకి నుఁన్నాను వారి
నాదు చలియలికేనియుఁనాదువిభున, కేని యర్పించి వచ్చెదఁనిపుడు విడిన. 631

క॥ కల్లులు సేఁబల్కును విను, భిల్లనగా! సత్యమిట్టి ♦ పృథ్వియు సంద్రం
బెల్లుజలధారలెల్లను, బెల్లుగ సత్యంబుతోడ ♦ వెలయున్ గాదే! 632

ఆ॥ ఇట్లుచెప్పుఁ గఱకుఁటెఱుకు నెనరులేక, వినకయున్న హరిణి ♦ విస్తయించి
బెదరి యిట్లు నట్లుఁబెట్టుకొనెఁ గిరాత! వినుము నానుడుల వివేకమరసి. 633

గీ॥ వేదవిక్రేతమై సాంధ్యవిధిని సలుప, నట్టిబాపఁడు విభునాజ్ఞు ♦ సతకరించి
మెలఁగుపొలఁతియుధర్మంబుఁమీఱునతఁడు, వడయునఘమేను బడసెదఁబాసఁదప్పి.

క॥ ఇతను గృతఘ్నుండును ద్రవ్యం, బకభక్తివిహీనమతియు ♦ మైత్రీద్రోహుం
డకరుణుడు నొందుదోనము, నకుఁ జిక్కుదు నిటకురాక ♦ సక్కిస నింటన్.

ఆ॥ ఇట్లు చాల నొల్లునిడి నిల్చియున్న నా, హరిణిగాంచి బోయఁ ♦ డడిగిరమ్ము
నాఁగ నీరు ద్రావి ♦ వేగంబుతో నద్ది, చనియెఁ బేరెమొంది ♦ సదృశమునకు.

క॥ భిల్లుండు నిద్దురపోకయె, యెల్లెడలన్ గాంచుచుండ ♦ సంతట మృగికిన్
జెల్లెలు వేటొకమ్మగి దా, నల్లనఁ దన యప్పజాడ ♦ లరయుచు వచ్చెన్.

ఉ॥ వచ్చిన లేడిఁ గన్గొని జ ♦ వంబున భిల్లుండు వింట బాణమున్
గుచ్చుచునుండ బిల్వదళ ♦ గుచ్చము మైమజలాద్ధగి మీశుపైఁ
గచ్చుట రాల బోయ కది ♦ గ్రాలెను రెండవయామపూజయై
చెచ్చెర వానిగాంచి మృగి ♦ చింతితి యేమియొనగ్తు వీవనన్.

638

గీ॥ తొంటివలెవాడు సెప్పడుఁ ♦ దొందరేమి, యొంద కిట్లనె మృగి శలంబోబొందనాదు
పుట్టు ధన్య ననిత్యమిహిల్లయొడలు, పరులకుపకారకం్నన ♦ భాగ్యమెంతో.

క॥ ఐనను నా పసికూనలు, నా నెలపునఁ గలరు వారి ♦ నాథుని చేతన్
నేనిడి వచ్చెద నీసము, ఖానకు విడు మిపుడు వ్యాధ! ♦ కరుణదలిర్పన్.

640

గీ॥ నావుడును వ్యాధుఁడిట్ల నెఁనమృతమ్మ, నీదు మడుల వధింతు సంజిదియములేదు
నాఁగ మృగి గడుభీతయై ♦ వేగ వాటు, తోడ నిట్లుల శపథంబు ♦ బాడఁబొడఁగె.

సీ॥ పరిణయంబాడిన ♦ పడుచును విడనాడి, పెఱనారిఁ జెందడు ♦ బుట్టించుండు
హరిపూజనేయుచు ♦ నమ్మహేశ్వరునిందఁ, గావించుచున్నట్టి ♦ కలుషమున్ ది
ఆమ్నాయధర్మంబులపులబోఁ జిమ్మి క, ల్పితధర్మముల గారవింతుమొలకు
తలిదండులమృతాహములశూన్యముగబుచ్చి, తాను మెక్కిండునట్టిదూరుణాత్మక

గీ॥ డొందు నిరయంబులొందెద ♦ నిందుబాస, జేసి నేనింటఁజూగిన ♦ సిగ్గుమిగ్గు
యనుడువనచరుఁడొడఁబడియరిగిరమ్ము, పొమ్మనఁగనీళ్లులనుగ్రోలిపోయెనదియు.

క॥ ఎఱుకుకు నిద్దురలేకయె, జరిగెను బ్రహరద్వయంబు ♦ క్షుపయంగ్రాణో
నెఱుంగక మృగులవిలంబము, నరయుచుఁ గాసారమునకు ♦ హరిణమనెగన్.

ఆ॥ మిగులబలిసియున్న ♦ మృగమును గన్గొని, కరముపొంగి పేటఁకొండ వింటఁ
దొడిగి బాణమేయఁదొడరఁదోయదళింబు, లీశుశిరస్సుపైఁ బ్రతిపేషముంద.

644

క॥ శరరవము విని మృగము వన, చరునకు నిపుడేమిసేయ ♦ సంకల్పమనా
నెఱుకు మునుపటియటులెనే, యెఱింగించెను దనదు మృత్యుయ ♦ మేర్పడ సంతన్.

క॥ మృగమది బిట్టలరి తగన్, మృగయునక నెఁ గృతిని నేను ♦ మిక్కిలిపుష్టిన్
దగియుంటి మీరుగడువా, రగఁడిని తనియుదురు వనచ శరవ్రముఖ! యింకన్.

ఉ॥ ఎవ్వనిచేత నెఁక బరుల † కే ముపకారము గల్గకున్న వాఁ
డివ్వనుధా వృథాజనితుఁ † డెల్ల విధంబుల నెంచిచూడఁగా
నెవ్వఁడు శక్తియున్న డయి † యే యుపకారము నల్పకుండునో
యనెడవానిశక్తి విత్తయో నరకంబునుజెంది కుండెడున్.

వ. ఐన నిప్పుడు.

గీ॥ ఎఱుకు! విను నాదు బిడ్డల † నెల్లవారి, తల్లులకు నప్పగించి యందఱకుఁ జెప్పి
యరుగుదంచుచునన భిక్షుండబ్రమింది, వలికెనిట్టులమ్మగముతోఁబరవసముగ.

ఉ॥ ఈవఱ కెన్నిఁనూ హరిఁ † లిట్టులె పెక్కులు నీతులాడి న
న్నీ విసంబునం దునిచి † యేగిన హక్కటి గానరా దిఁక
నీవును నట్ల నచ్చి చన † నేర్పు రచించితి విట్లు లందఱి
భోవిడ మాను జీవనము † పొందగు నెవ్విధి? వంచకాత్మకుల్ ! 649

గీ॥ అనిన మృగ మిట్టులనె వ్యాధి! † యస్తతమేమి, లేదు సత్యముచేత నాశీకజాండ
మెల్ల శోభిల్లుచున్నది † యిప్పుది న, శీకవాదికిఁ బుణ్యంబు † లేదు లేదు.

వ. ఇతను నా ప్రతినను వినుము.

సీ॥ సూర్యాస్తమయవేళఁ సురతఁ యుండెడువాఁడు, కూటసాక్ష్యముజెప్పిఁకొ నెడువాడు
శివగాత్రీ సన్నంబుఁబవలు మెక్కిడువాఁడు, సంధ్యవార్ధని విప్రజాతివాఁడు
చాలియు నుపకృతిసల్పకుం డెడువాఁడు, పరులుదాచినసొమ్ముఁబడయువాఁడు
జైల్వదఃములఁ బార్థమునఁగో నెడువాఁడు, దెలిసి యభోజ్యంబుఁ దినెడువాఁడు

గీ॥ తినువునక బూట నిదుగాకఁలొనరనట్టి, వాఁడు శివజనేయక † కూడుంగుడుచు
వాఁడునుక జెందుదురితంబుఁబడయువాఁడ, మరలసీనన్నిధికిరాక † మసలియున్న.

క॥ శివపూజచేత బోసము, లవిసి చనుట నా నిపాదుఁ † డాశంబరమున్
జనమునఁ జని రమ్మన నది, యుపసథమున్ జేరెదావ్రి † యట నుదకములన్.

గీ॥ అందఱును సందుఁజేరి వాఁరరసికొని ప, రస్మరము సత్యనిష్ఠఁ గిఁరాతుఁజేర
నిశ్చయించుకొనుడు మగఁనికి వచించె, బెద్దమ్మగియిట్లు ప్రేముడిఁపెంపుమెఱయ.

క॥ నినుఁగోల్పడి సుతులెట్టులు, మనెదరు మనుగడవుగాదె † మాకందఱికి
వనఘ! యిటనుండు మేనే, చనెదను ముం దేను బాస † నల్పినదాసన్. 654

గీ॥ అనిన రెండవమ్మగియిట్టులనియె మీర, లుండుడిచొట్ట బాలురఁముకొనుచు
పాకు దాసినిగాజే నేఁబోదువ్యాధు, కడకుననుబంపుడిప్పటకృమముమెఱయ.

క॥ అస మృగమిట్లునె నేనే, చనెదను మీరిందె యుండి † సాకుడు సుతులన్
జను మాతృరక్ష బాలుర, కనవరత ప్రేమభరితమై భువిలోనక, 656

గీ॥ విభుడిటులువల్కు హరిణులువిభుఁడు సనిన, విధనలకు బీవితంబెల్ల వితయగాఁడ
యనుచుబిడ్డలనూ రార్చియూముగురును, వ్యాధుకడకేగి రెంతో సత్యంబుపెచ్చి.

క॥ వారినిగని తచ్చిశువులు, వారలకేగతియొ యదియె ♦ ప్రభవిల్లెడు మా
కీరాపేటికి నని వడి, వారలనే తారసించి ♦ పచ్చెబిలుండన్. (558)

క॥ మృగములనెల్ల గనుంగొని, మృగయుడు గడుసొంగి వానిశివినాడ శరములకా
నిగిడింపగజాపము నెత్తంగఁబడియెను దోయబిల్ల ♦ పశుము శివున్మీద. (559)

గీ॥ దాన నాల్గవయామార్చ ♦ దనలెనిట్లు, భిల్లునకుఁగూడ శివనాత్రి ♦ వ్యసభాతె
పూజయంత నెమ్మగములుఁబోయఁజేరి, కొనుమనఘ! బాణములవల్లెఁగొలుగెని.

వ. అనిన భిల్లుం డక్కజంబొంది నైతలబగు తమయంతయంతరించి భాస్వరదీప్యం
బగుచున్నట్లు స్వకీయంబగు నట్లునయంత యంతరించి విష్ణునంబు బొడసూపు
టయఁ దన యంతరంగంబందిట్లు వివర్ణించె. (661)

ఉ॥ అక్కట! యీమృగంబులు సతరాష్ట్రము పాదములన్ దిక్కుది యెఱుఁగ
నిక్కడికేగుదెంచె నిటుతలెంత. ముష్కసములేనినైన నీ
నెక్కుడు జ్ఞానమొప్ప బనియించిన మానినిన్దనఁ దిండెన్
కక్కుఁజిత్తన్ పథింతు మృగశకాండములన్ బ్రతివాసరంబొనన్. (663)

ఆ॥ ఇప్పుడేని వలదె ♦ యివ్వని నీక్షించి, తేలివెయెండు కింకను ♦ టెన్ను మాని
తనదు పొట్టకొఱకుఁ ♦ దనవాఁకొఱవన, నెయిలల పూల సేమా ♦ సర్వనికను.

—* వ్యాధునట శివుడు ప్రత్యక్షమై వరంబు టిచ్చుట *—

క॥ అని నిశ్చయించి మృగముల, కనియెను పొంగున ముష్కశాఖామూలంబు
నును జనియెద నా నెలపున, కపఁ బంద్రకలఁబడెనట్లు ♦ యుండెడి యనన్.

క॥ సకతైశ్వర్యము లింక దా, సక నిలయమునందు నెలఁము ♦ నున వనశీలకం!
సుకముల నొందుము గడు నడ, సక నీ సగళంబు చందు ♦ బడలునెరఁచున్.

వ. మఱియు నిప్పటినుండి నీవు గుహుండను నావ్యయంబు భరించి నా శివగురంబున
కనతిదూరంబున గంగాతీరంబందున్న శృంగిబేరపురంబునందు యంచలి నివా
దులకెల్ల నొడయండై యుండు మందు నీయరపునకుఁ గల్గెమయినతగ్రంబులలో
దాశరథియగు శ్రీరాముండు పత్నీభ్రాతృయైయెల్ల దేవతలచి కరు ముత్రుండ
గును. నీవును సన్నిక నేమటక కొలుచుచుండుము. నీకు దుష్ట భంబగుమోక్షంబు
నొసంగెద నన్నంత సంతండు విష్ణునంబుఁడని శివుననెఱుఁగి. ఇంత మృగంబు
లెల్ల బగదీశ్వరునిగాంచి మించునుడిమి నాపొంగునందుని నిలిపి ఇంకనుండు
వాని గృహదృష్టిగాంచి శాపాననంబుగావించి టెన్నుదేవంబులెచ్చి తన
లోకంబున్ జేల్చె. భిల్లుండును సంతసిల్లి శివశిక్షప్రకారం బులునుంబునంది
శ్రీరామునిచెలిమిఁబడసి శివానుగ్రహంబున శివసాయజ్యంబు నందె నెట్లనంబున

నెఱుంగక శివుని బూజించిన బోయ కిట్టి శివసాయజ్వంబు గలుగ నిడ జ్ఞానం
బున శివార్చనచేసినవార తెట్టితేజంబు నొందుదురో యారయఁజాలుదు రిట్లు. 666
చ॥ అనిశిము సోనువారనుల ♦ సప్తమాలందును శైవరాత్రులం
దును నిరలన్ మహేశ్వరుని ♦ దోయము మించ భజించినట్టివా
రిని సుక భేదబోలును విశిషిన్ ముఖి వారికి సర్వసంపదల్
పొందలి యుగశ్యకాలమాన ♦ మోక్షమొసంగు మహేశ్వరుం డిలక. 667

న. అనిగి శివసో గడుపునునిది సూత్రునకు శౌనకాదిమునులు మఱియునిట్లుపరి.
క॥ మోక్షమును నెట్టిది యను, మోక్షుని దణునూ క్తిరుశల! ♦ మునినుతశీలా!
గతుత్తరై యుము మా, కీమణమున ననుడు సూతుం ♦ డిట్టులు సలికె.

సీ॥ సంసారగోళి భలభసింపను సత్యలితా, నంపబాయినిమై తనరుచ్చ ముక్తి
సూక్ష్మకృత సమాప్త్య ♦ సున్నిధ్యసంజ్ఞల, సూచువిధంబుల ♦ బొనరియుండు
గాఁచుజ్యేష్ఠుని నాన శతీనానింబును, ముక్తిన్మొనర్చియై ♦ మురువురూఱు
పాపపన్నుల ♦ కలుగును సునిగి. సట్టి మోక్షమునకు ♦ నాయఁడె దాత

సీ॥ శ్రీగుణమూలం ప్త బ్రహ్మాండీదేవతాశు, లోని ధర్మాధికామంబులొసఁగువాని
నిర్వకాచము బ్రహ్మగూఱా ♦ నిర్వచనం, శివుడను యేవ్వఁడు విజ్ఞానశీఘ్రుడగును.
న. ముఖి ము సర్వ బుధులను సాక్షియు నద్వయుండగు నాశివుడు భట్టలకుఁ ద్రివ
ర్గియాయుఁడనిచ్చి పుష్పకనమయగబున ముక్తిన్మొసంగు నైదవముక్తి కైవల్య
సంజ్ఞన"పద్ధ సర్వావినివేశంబును వినుండు. 671

క॥ ఎట్లు నెఱ బొడములొనరగా, తెల్ల ననె ప్పుట్టెడెంపి ♦ నెంతయు మఱి య
స్వేదము అయిదు తెగదడు, పట్టునె పుండెబుండు ♦ నీబగ మెల్లన్. 672

క॥ అట్టిది శివసోపరాధి, యట్లు నిష్ఠవల్యుడైవనియు ననఘులొ
మెట్లును ప్పును రహుడు, సట్టి సకలసిద్ధులొత్తు ♦ యై ద్వివిధంబ". 673

చ॥ నెఱుంగఁగ తేజు బాని సారె ♦ నేని నెఱుఁగెని మహాననాదుతే
నెఱుంగఁగని వానిపై నును ♦ నందున ప్పానుఁడు దత్తుమారకుం
దెఱుంగఁడు గొప్పదేవతలు ♦ స్మరిం మూను తెఱుంగ రింకఁ బాఁ
నెఱుంగఁగ సేపు బేవతయే ♦ తెల్లను శాస్త్రములున్ బురాణముల్. 674

క॥ సర్వసాక్షి స మునిసోమ్య, సర్వసృయరహింబు గచ్చి ♦ దాసందంబుక
మెత్తినివిషయము సరసూ, చిత్త్వైత్త తెఱుంగవలయు ♦ నిచ్చము దానిన్. 675

సీ॥ నిరుపాధకండు ♦ నిర్గుణునియి నిరం, జనమగు యవ్యయం ♦ బనఁగలవఁది
శోణంబునున్ గాక ♦ సుమముగాక నా, రిష్టన్ మునుగాక ♦ క్షయ్యనగ్గ
మునుగాక యున్నతిం ♦ బునుగాక ఖర్వంబు, గాక నీవంబును ♦ గాక చిక్కి
పదిగాక వాఁకులు ♦ మదియు నిరుపింపఁ, గాఁబాలనట్టి యశక్య-జప్రచస్తు

గీ॥ వాపరబ్రహ్మ మాకసఃమట్లు నెందు, వ్యాపకము మత్సరవిహీన ధమ్మతరము
ద్వంద్వరీతులకెపు డతీతంబు పరమ, శివ సమాఖ్యకమై మేల్చి జెన్నుమీఱు.

—* భక్తిప్రాబల్య ప్రతిపాదము *

క॥ అట్టి పరమాత్మ మొందఁగ, గట్టి శివజ్ఞానమగును ధారణ మదియున్
నెట్టన భక్తినొనర్చిన, నుట్టిపడును గాన భక్తి ధ్మందఁగవలయున్. 677

గీ॥ జ్ఞానమునకన్న శివభక్తి కరమునుకర, మైనమార్గము గావున దాస శివుని
ముక్తికై భజియింపుడు మోక్షదాత, భక్త్యధీనుడు శర్వుడఁపట్టవినఁడు.

ఆ॥ భక్తి జ్ఞానమాత భక్తిముక్తిప్రద, సులభ దీనిచేత బలువురిలను
ముక్తిజేంది రిద్దిపొలుచు నాఱువిధంబు, లగుచుఁడెలియఁబడఁగ నరయుఁడీరు.

వ. సగుణయనియు నిర్గుణయనియుఁడై ధియనియు స్వాభావికియనియు నైష్ఠికియనియు
ననైష్ఠికియనియు విభజింపఁబడియుండు నందు నైష్ఠికియొక్క డాఱువిధముల
నొప్పు ననైష్ఠికి యొక్కవిధముగానె యుండు మఱియు నీ భక్తులు ఏహితాదిభేది
ములతో ననేకభేదంబుల నొప్పు వాని విస్తరించిచెప్పఁటగు భక్త్యంబుగాదు.

సీ॥ భక్తియు జ్ఞానంబుపరఁగవేర్వేగ్గావు, వలదు భేదముసేయ వాని నెఱుఁగు
భక్తిజేందకయున్న వానికి జ్ఞానంబు, గలుగనేరదు పరి స్కారమిచ్చి
భక్తునకే యెందు బరిభవిల్లును జ్ఞాన, మద్భాస శివభక్తి సందచలయు
సర్వము భక్తిచే సమకూరు సిద్ధంబు, సందియం బిది లేదు సన్మనీంద్రు

ఆ॥ లార ! యీప్రకార మీరడిగినయట్లు, సెప్పినాడ దీనిఁ జెలఁగి వినిన
వారికెల్ల పాప వర్గంబునుండి మో, తుంబు గలుగు సంది యంబులేదు. 681

వ. అని సూతుఁడు శౌనకాదిమహామునులకుఁ జెప్పఁటయు.

గీ॥ తండ్రి ! యుద్భటవంశముఁజ్ఞానలాయ, మాస ! వైవాత్మకరీటమహితశేజ !
లింగవైభవఖండమన్ లీల సనఁగు, కృత్రిగొనుద్వితీయమాశ్వాసమిభవుఁడెలయ.

గద్య. ఇది శ్రీబుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగపీఠేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ
ద్వితీయాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః
శ్రీ శివపురాణము

ఉమా యం ఉము
ప్రథమాశ్వాసము.

శైలయాత్రికౌఘ
ప్రాశస్త్యాన్నప్రదాన ధానురతరచ
ప్రళాదిసోదరత్రయ
వేదలకమసియతీర్థ విలసిత చరితా !

వ. అవధరింపుమా శోనకాదిముసింహులు సగాలెన్ గాంచి.

క॥ తెలిసితివి మున్ను కృష్ణున, కలఘుగ డుపమన్యునగాని యభవునిదీక్షన్
జెలుపుగ నొనగెనని కడుఁ, జెలిమిన్ దచ్చరితి మిందుఁ జెప్పము సూతా !

వ. అనిన సక్కభకుండు శోనకాదిముసింహుల కిట్లనియె.

—* జాంబవతి పుత్రార్థమై శ్రీకృష్ణుని శివునిగూర్చి తపింపు మనుట *

ఉ॥ మున్నొకనాఁడు జాంబవతి ధర్మజునిన్ మదిఁగోరి నిండువే
డకు న్నటినాడను నిట్లడిగెఁ గల్మషవర్జితం గాంతవిగ్రహున్
సన్నతశోభ్యు నొక్కనుటె యిది ! భవాద్యశుఁ బుట్టజేయు నా
శిన్నికవిఁ టునంతనము యెహద్వ ననుగ్రహ మట్లొనర్పమా !

3

శా॥ మున్నొకంబుల నీకసాధ్యమయి రెయి యెన్నె నెండు నొక్కండు నీ
యల్లంబందూ దలంపఁ గొన్న జగముల్ యెఱుఁపఁగానేర్తు పు
త్తుల్లాంభోరుహనేత్ర ! రుక్మిణికి నత్తుతోదయశ్రీ సుగం
ధిల్లన్ జేయఁగ శంభుమూర్తిని హిమాద్రిన్ గొల్లలేదే విభూ !

4

క॥ శివునరమునఁ బ్రద్యుమ్న, ప్రవరులఁ బట్టంపునలికె యడసితివి నను
భవులను నిపు డట్టులే యా, భవునిగొలిది నాకుఁ బుత్రిభాగ్యం బిడుమ !

మ॥ అన నింతిగాని కేశపుండు మదిలో * హన్సించి యెంతేని యి

ట్లనె రాణి! యటులే యొనర్చెన మదీయంహౌ పర్యాయంబు సీ
మనమం దాడయు మన్న నానతియు డే॥మంబున్ శివంబున్ గడున్
బానిరన్ జేయుదు రెందు నీట హరుఁ డంభోబోధ్యపుండున్ రహిన్. 6

క॥ మఱి యాశలుఁ దత్పతులును, హరిదస్వండుఁ జందురుండు॥నఖలుమునులు భా
స్వరనదులుఁ గడలి పుడమియు, నిరతము రక్షింతుగాక * నిను బద్మాక్షా!

గీ॥ అనుచు స్వస్తినిఁ బలికిన * నాతఁ డపున, తల్లిచంక్రమికడ తేరి * చల్లుగాఁ బ
యన మెఱుంగఁజెప్పి యవ్వారియానతినిబలుని సెలవుఁజెందినటలకెల్ల నుచుచింత.

— * శ్రీకృష్ణుడు ప్రవస్తురై హిమగిరికి వచ్చుట * —

క॥ వారందఱి కుశలోత్తుల, చే రహిం గొని గగనుఁ దలుఁపఁజేసె పరిగిన్
వ్వారిజనయనుని హిమసగ, భూరిశ్శలిఁజేర్చి తిరుగఁ * బోయె సతండున్. 9

గీ॥ అంతఁ బద్మాక్షుఁ డచ్చట * సమ్మతంబు, దివ్యము తుంస్సిమండలభివ్యవ
మాన్యమును ప్రాప్త్యుల్లస * మాన్యతఁబు, నై న యుపమన్యులూనిన * రాజేవంబు.
న. ప్రవేశించి పరిహామోదమున.

గీ॥ అచటి పుష్కలతలసొంపు * నొంటిబహుళ, పల లలిత నాఖలులును మనఃస్ఫురింపింపిం
నుందలి విరోధిమృగముల * పొందికయును, నగసి యున్ననిఁజేరి సు * స్థిరగఁ పోయెన్.

క॥ ఆతండును శ్రీకృష్ణున, కాత్తిభ్యము నెఱపి కుశల * మరయఁగఁ గృష్ణుని
డతతమదమున నూనికె, జేతిస్పృహ నెఱుంగఁజేయ * స్థిరగఁ పోయెన్. 12

చ॥ పడసెద సీపు నందనునిఁ * బంకజలోచన! యాత్మసంక్కు
యెడఁ బరమేశ్వరున్ గొలుపు * మిథతపంబున చేన్పె నొకఁడు
తండు గిరిపుత్రితో * గడును * దూరగవప్రసారాంతరంగు
కడుతొనిమున్నవఁ డి నట * గాంతునయినచ్చెద పెన్వనిన గగనన్. 13

ఉ॥ ఆ జగదీశు నా హుని * నొ పగ మేల్వొని గోరి సీనిని
దేజముమీఱఁగాఁ నవసుం * దీర్చుట యెంతయు శ్రేయ మేను నుం
యోజనచేసి యాత్మనూన * నొప్పగ నెం ధానిది శంకనన
రాజత్వైలనాయకుని * రాణవల్లిర్పఁగఁ జూచితిన్ హరీ! 14

ఆ॥ ప్రమథదేవహూని * వర్గంబు లలర నొ, కందు దరి ననంబు * సిద్ధి సుఖము
లిద్దిపోయె ఘనకృతేచ్ఛ మహేశ్వరుం, డట్టి పల్క మొక నొ * కివ్వ డగునె?

క॥ అనఁ గృష్ణుం డుపమన్యున, కనె నట మునినాథ! శర్య * సత్వంతం బ
ర్యస నొసరిచి సిద్ధుల నొందినవారలఁ డల్పు మదికె * దేటపడంగన్. 16

వ. అనిన ముని యిట్లనియె.

—* హిమగిరిలో శివునిగుఱించి తపించి సిద్ధు లొందినవారలు *—

క॥ కృత్రిమ వల స్యాయంభవుఁడు త్రిశతవర్షము లిందుఁ బుత్త్రశిసంతతికై యు
న్నతితపముఁజేసి శివుఁడయి, సుతులను వేయిగురఁ బడసెశిశుభగుణయుతులన్.

క॥ శాకల్యుండను మునియును, శ్రీకంఠ సవాదశతము ♦ సేవించుచు న
బ్రహ్మతపం బూసరించెను, లోకేశుఁడు వెచ్చి యిహ బలిసురంబులనున్. 18

క॥ సావర్ణియనెడు నోకముని, యిహవి ష్ణుశతము ♦ లింపుగఁ దపసున్
గావించిన వెచ్చి మహా, జేపుఁ డభిష్టంబు లొనఁగెఁ ♦ దేకువ మెఱయన్.

క॥ వేదవ్యాసుఁడు ఘనుఁ డా, మోదంబున నిగడుఁ దపముఁజూపి శివుని బ
ల్లదిలియనుగ్రహంబున, మేదురయశమును బడసె నశమిత్రవిఘాతీ! 20

గీ॥ వాలభి ల్బమునులు నిందుశ్రీసరిభవంబుఁ, బాపకొనునిచ్చ నిచటఁదాపంబుఁజేయ
శివుఁడు వెచ్చి సుహృద్దీపిజ్ఞానజేత, నీగు న్నట్టింతురని వరంబిచ్చె శౌరి! 21

క॥ నారదమూనులు శింకరు, నాగధనఁజేసి కొలువ ♦ సమేందుధరుం
డా బునికి బాధతేటయు, గీరితి సంగీతశక్తిఁ ♦ గేసుచు నొనఁగెన్. 22

గీ॥ ఇందుఁడును గాశికను నిందు ♦ నిందుమాళి, భక్తి నారాధన మొనర్చివాజ్రమైన
యట్టిస్వారాజ్యమునుజెగడిపారుసమునను, నెరఁగుచుండెనువృష్టికుశలే! యరయు.

క॥ ఇఁక ననుదలలోన పిర, ల్లకశివుఁ డలశివునిఁగొల్పి ♦ యైంద్రవిభవ ము
లెప్పుడున్ గొని యేతె సకం, టకముగఁ బెక్కింపన్ నందఁనందన! వినుచు!

క॥ ఆతనిపుత్రిఁడు మందనం, డాతతఁగీర్వండు హరుని ♦ యై నవరమునన్
శ్రీతల్పునిచక్రము బుగ, హూతునినజ్రమును గలిచె ♦ హోరాహోరన్. 25

గీ॥ మఱి ముగోమ భుండున్నట్టిశివరుఁడునన్, శతమునిజమాంసహోమంబునన్విశివుని
సరమునన్ యొగశక్తి శాశ్వతపుబలము, జెందెనెంతయు వికచరాజవనయన!

క॥ సేనును నిట శంకరు స, న్యూసదయాసింధుఁగొలిచి ♦ యొందితి నొప్పి
జ్ఞానము దుగ్ధాన్ని సీ, శానుని సాన్నిధ్యమును న ♦ సం బోజంబున్. 27

గీ॥ ఇఁకను విష్ణుపు శక్తిమునీంద్రుఁ డాద, ధీచి తాజాదుఁడును భృగుశిలగుఁ డెల్ల
గాముఁడును శివభక్తిఁగి నింబుఁజెంది, గెయిది రిష్టార్థసిద్ధుల ♦ నురపుగాఁగ.

గీ॥ చూడు మెడపక సర్వార్థశ్రుమగ్న లాభ్య, ములును గంధనమాంబులు ♦ లలిత పతిము
లైతనర్చెడు స్వతుల ♦ తానెటె లి న, శింకరుని సుప్రసాదంబు ♦ సరణి తోచి!

క॥ అస మహాని కనియె నా హరి, విను మాని! ధన్యుండ వీవు ♦ వేయిక్కడు సీ
కెనయాదురే? సాన్నిధ్యం, బునఁ బడసితి విల్లు శివుని ♦ భవసేత్వరునిన్. 30

క॥ నాకును నిట్టులె నీకృప, నా కల్యాణాద్రిచావుఁ ♦ డా భగవంతుం
డా కైలాసనివాసుం, డా కారుణికుండు కనుల ♦ కగువృన్దానాక్! 31

క॥ అనిన విని మౌని యనియెను, వనజేతన! సందియంబు ♦ వల దిఁక సచిరం
బుననే యాఱవమానం, బునఁ జూడఁగఁగలవు శివుని ♦ భూతశరణ్యున్. 32

గీ॥ ఆ శివునిచేత మఱి తదీయార్థమూర్తి
గ్గున జగదంబచేతఁ బ ♦ బాఱు వరము
లొందఁగల విది నిజము ముక్తుండ! సర్వ
కాలవృత్తముల్ గాఁతు ముక్తకంటికృపను. 33

క॥ పెక్కుఱకు వరములిచ్చిన, యక్కాదుణికాంతరంగుఁ ♦ డనఘుండు నీకిం
చెక్కతన నుప్రసాదము, నక్కబముగఁ జేయకుండు ♦ నంబుజనేత్రా! 34

క॥ దేవతలును నిను మెచ్చెన, రీవును బ్రహ్మాంబుడెన్లు నా ♦ షేష్యుండ పమా! నా
జీవవిలోచన! జప్యము, నే పేగన్ జెల్తుదు శివుఁ గ ♦ నెన న్దానన్. 35

గీ॥ అనినఁ దామర నాతనంబు ♦ హరున మొంది, యనియెమూసేంద్రి! నీదు దిశ్యపృథ్విద
మునదనుజనూదనునిగ్రతుభుగ్విభునిగ, నియదహానగుము నర్చిద్యోనీవుపయను.

— * ఉపమన్యుడు శ్రీకృష్ణునరు లైవడిత నిచ్చుట *—

వ. ఇట్లు మహాదేవాశ్రితకథలతో నేనుదినంబులు ముగిసినదింబులన్ని గడిసి యుని
మిదనదినంబున నుపమన్యుండు శ్రీకృష్ణుని యథాపిథి గంగానగానానగంబుఁజేయించి
దండకమండలకుశ మేఘలాచర్రవనసంబు లొసంగి పాశుపతాదిషునచ్చి బ్రహ్మవిద్య
నుపదేశించె ననంతరంబున నన్యులండు తపఃమునర్చి యొక హాసముమాత్రము
ఫలాహారంబునఁ గడవి రెండవ నెలనుండి సలిలాశనంబేయునరించుచు నేకపాదం
బున నిలిచి యూర్ధ్వబాహుండు నిర్ద్రవ్రమతిఁదరించుచుండ న్నదు సలలుగడచి
యాఱవ నెల జరుగుచున్నంత నక్కనాఁడు.

గీ॥ ఆకసమునందు సూర్యసహస్రతేజ, మగుపడియె సమృద్ధిమధ్యమందు మెఱుగు
దీవియంబోలు కిటికీలఁ ♦ దీర్చియుండ, శక్రచాపకృతాంతము ♦ శైలమొనఁడు.

— * శ్రీకృష్ణతపంబుమెచ్చి పార్వతీవరమేశ్వరులు సాక్షాత్కరించుట *—

క॥ అందుఁదవంబునఁ గాంతుల, నుందరతేజమున నలరు ♦ సుదర్శముణితో
జందురునిరేకతో దివి, యందు నినుండట్టులుండ ♦ నభస్రంశ రహిత్. 39

గీ॥ అంతఁగంఠాంతకుండుహామమహాన్ మౌనగ, నక్కజమ్ముగఁగనుఁదమ్ములలరఁగనీడు
జమిలిపాముల జన్మిదం ♦ బమరువాని, నఖలజైవతసంఘూర్తి ♦ హరుని హరుని. 40

సీ॥ గద త్రిశూలం బజఃగవము వజ్రంబు హ, స్తములందు నెంతేనిఁ ♦ దళుకు లీన
నెలబాలుడొప్పొందు ♦ లలితకిరీటంబు, నిగనిగలందంబు ♦ నీటనూప
మొలవయిన్ గట్టిన ♦ పులిచర్మమెంతయుఁ, గర్భురదీధితుల్ ♦ గ్రమ్ముకొనఁగ
నురనున నొప్పొందు ♦ చున్న పసిండి త, మ్మలదండ చీలమండలకుఁ దాఁక

గీ॥ సంజహ్నిద్వస శారద ♦ సమయమందు, మేల్నిపరివేషమందున ♦ మెఱయుచంద్రుఁ
డెల్లు విలసిల్లు సఖిలాబ్ధి ♦ జాండవిభుని, శంకరునిఁ గనుఁగొనియెను ♦ జక్రధరుఁడు.

క॥ ప్రమథగణంబు లతోఁ గడు, గొమరొప్పఁగఁ జుట్టఁబడిన ♦ గోధ్వజుడొప్పెన్
రమణియగుత్పిణివే, మమున నలరు ప్రొద్దునలె నశక్యఁడయి కనన్. 42

వ. మఱియు సప్తరమిపుని

క॥ ఏకాదశతంత్రులు, శ్రీకరు లుడురాజశకల ♦ శేఖరులు ఘన
శ్లోకులు సరమంత్రులగు, శ్రీకంఠ నుతించుచుండి ♦ రి కరము పేర్చిన్. 43

క॥ ఆదిత్యులు వసువులు వి, శ్వేదేవులు నాశ్వినులును ♦ సిద్ధులు గాధ్యుల్
మోదంబులరఁగ శర్వు మ, హాదేవు నుతించుచుండి ♦ రందుఁ గడువడిన్. 44

గీ॥ శతమణులందు విష్ణుండు శతధృతియు ని, తరులు గీర్వాణులును రథంతరముసామ
మును మహేశ్వర సన్నిధ్యమునఁ బఠించు, చుండిరెంతయు నుల్లాస మొప్పమిఱు.

వ. మఱియు సింకను యోగీశ్వరులు బ్రహ్మరులు దేవర్షులు భూమ్యాకాశములు
ఋషిములు గ్రహములు నెలలు పక్షములు ఋతువులు సహారాత్రులు సంవ
త్సరములు క్షణములు ముహూర్తములు యుగములు విద్య లితిహాసములు సన
త్కుమారుడు మరీచి యంగిరుడు నత్రి యగస్త్యుడు పులస్త్యుండు పులహుడు
క్రతువు మనువులు దక్షుడు భృగుడు వశిష్ఠుడు వేదములు జన్మంబులు దక్షి
ణలు త్రేతాగ్నులు హవిస్సును మూర్తిమంతంగులగు యజ్ఞద్రవ్యంబు లనంతాది
నాగరాజులును గంగాది సూర్యసహులును సాగరంబులును దేవతలును దేవపత్నీ
లును దేవకన్యలును దశదీక్షులును మునిసహస్రంబులు పరమేశ్వరుని నమస్క
రించుచుఁ గొలుచుచుండిరిఁకను గీతవాదిత్రోకోవిదులగుగంధర్వులు సచ్చరలు
నాటపాట లాసదృశులండిరిఁకను విద్యాధరులు జగ్గులు దయ్యములు మున్నగు
నవి కొండలు మాకులు మనోవాక్కరణంబుల మహాదేవు నుపాసించుచుండె
నిట్లు కట్టెదుఱఁ బరమేశానుండు పొడనూపి వాసుదేవుని జగంబును గాంచు
చున్నంత హరి యమ్మహాదేవునిఁ గన్గోజాలకుండుటయు నమ్మహేశ్వరుండెఱిగి
యతిని క్రిందియె.

46

క॥ పలుమఱు నీచేతను బూ, జలఁ గొనుచుంటిని హరి! ప్ర శస్త్రచరిత! యు
మ్మల నినుబోలెడు నిష్ఠుఁడు, గలుగఁడు నాకీ జగతి నొకండెనియునున్. 47

—* శ్రీకృష్ణుడు శివుని స్తుతింపుట *—

గీ॥ అనిన విని యాతఁ డిట్లనె॥నమ్మహాత్మునకు నమస్కార మిద్ది యనారతంపుఁ
బుణ్యకారణునకు బ్రహ్మామును లనుదురు, నిన్నుబ్రహ్మాధిపతినిగా ధీ సగము వేద్యు
వ. మఱియును.

క॥ నారాయణునిగ నరునిగ, ధీరులు సెప్పదురు నిన్ను ధీలీనితిని విభూ!
సారసభవుడవు నీవే, శ్రీరుద్రుడవీవే ధీ తక్కు జేజీవీవే! 49

ఉ॥ నీవలనన్ జగంబులిటు నెక్కొనె స్థావరజంగమంబులై
యీవిధమొప్పు ప్రాణములు ధీ నిందియముల్ మనముల్ బ్రతీకము
ల్పానకుడున్ హవిస్సును స ధీ వంబులు సోముడు పేదమంత్రముల్
నీవే మహేశ! దత్తమును ధీ నీవే యధీతము నీవే యారయన్. 50

క॥ నీవే యెల్ల రహృదయము, లో వాసముసేయనా య ధీ లోకపురిమండ
దీవే యణిమవు లఘిమవు, నీవే జోతివి మహాత్మ! ధీ నీకివే ధీతల్. 51

—* దండకము *—

శ్రీమన్మహాదేవ! దేవాదిదేవా! సుదీప్యత్ప్రభావా! భవాపత్నముఁబొందఁగోర్చి
గ్నజీవోద్ధరప్రాధభావా! భవా! సర్వగీర్వాణకుర్వాణకోటిరక్షోగోపకర్తృజ్వల
ద్రాక్షిణిఁగోళిచంచద్ ఘృణీజాలసీరాజితాంచత్పదోత్ఫుల్లనాళిక! నాళికబన్యోది
తాళికవాగోపతన్యస్తవిచ్ఛేదనాటికసవ్యగ్రహస్త్రగ్ర భాస్వన్నభాగ్రా! ప్రశ
స్తేందురేఖాసముత్పింగరంగజ్జటాబంధబందీకృతాకాశగంగా సముత్పింగభంగాభిషి
క్తోత్తమాంగాభిరామా! యుమాదేవి దివ్యాంగరాగోరుసంగంధ్యవిశ్లేపనతిస్థలా!
లాలితకౌంచభిత్కుంజరేంద్రాననా! పాలితశ్రీశిలాదాత్యభూదోస్తతాభీల
వేతాంశుమాలా పరిక్షిప్తసాన్నిధ్యసంశోభితా! శర్వ! సర్వాపనాధానమోదా,
వచోభూతవేదా! భవద్దివ్యమాహాత్మ మూహింపశస్త్రండనే! తావదీనాసనద్యోరు
దేహంబు రూపంబుఁ దేజంబుఁ గారుణ్యభావంబిటుల్ చూపినానన్యమొండంచకే
ధన్యునిజేయవే నిన్ను గన్నారంగంటిక జగంబెన్నఁగొంటిక గడు హస్తమున్
దర్శమున్వేగఁబాలింపుమా పల్కులాలింపుమా సర్వలోకేశ్వరా! శంకరా!
శ్రీకరా! తేనమస్తేనమస్తేనమః.

గీ॥ ఇట్లు కృష్ణుడువలికిన ధీ నెల్ల జగము, లుల్లసిలియట్లై యనునట్లు ధీ లొక్కమాటు
సింహనాదంబులొనరించి చెలఁగెగృహ్య, శిరమునన్ బుష్పనగ్నంబుగిగురిసమిగుల.

గీ॥ అపుడు భగవానుడగు శివుండతిరయమున, దేవియగునుమనున్ శతధృతినిజూచి
నలిన నేత్రున కనే హరి! ధీ నాదుభక్తి, కరమొనర్చెద వీవు నేఁ ధీ గాంచుచుందు.

—* శ్రీకృష్ణనకుఁ బార్వతీశివులు వరంబుల నిచ్చుట *—

క॥ ఎనిమిదినరముల నడుగుము, వనజేశ్వరా! నీయభీష్ట ♦ వాంఛితముల లేదన కే నొసంగెదను నా, మన మిది ప్రేమించు నిన్ను ♦ మానక యెపుడున్.

క॥ పరమశివుఁ డిట్లు డగ్గఱి, కరుణాఁబలికి నట్టినుడుల ♦ కర్ణమెఱిగి తా
మరసాతఁసుం డొకృష్టుఁడు, శిరమున మొక్కులిడి పల్కె ♦ జెన్నుగనిట్టుల్.

చ॥ సుకృతిమనందు దాగ్యము య ♦ శోధనమున్ ఘనమాబలంబు శ
 త్పురుషవిభూతమున్ శతసుత్తుల్ వరవిక్రమవిస్ఫురత్తః
 నకలజనప్రియత్వమును ♦ నారతరోత్తమయోగశక్తి తా
 వకమగు సన్నికర్షము శి ♦ వా! యెసగంగం దలంతు నర్చిలిన్.

*గీ॥ అనిస నట్లుగనఁగా క నె ♦ నమ్మహేశ్వర, డమ్మహేశ్వరి జగదంబ ♦ యనియె నిట్లు
ప్రభుఁ డా "సంగను నీదు నశిరములఁగృష్ణ! యష్టవరములనేనిత్తు ♦ నశ్చైకొనుము.

వ. అనుటయు సతం డంబికను తిరంబున మొక్కి యిట్లు వరంబుల నడిగె. 58

శ్రీ॥ బాపలం దల్క తేమియుం ♦ బరమభోగ
మును సుతశతంబుఁ గులమందు ♦ ముదముఁ దల్లి
దండ్రొయొక్కయు సుప్రసా ♦ దములు శవము
దాట్లము నొసంగు మమ్మ! నెం ♦ తయును జనని!

క॥ అనినఁ దక్షః స్తుతి త్రిభువన, జనని మఱియు ననియె నమర ♦ సన్నిభ ! యెపుడే
నిని నే హుళక్కిం బల్కును, గనెదవు భార్యానహస్రి ♦ కాశల్కంబున్ . 60

గీ॥ మఱియు దారలనాల్ల భ్యం మరుచుమీఱు, బాంధవప్రేమ మక్షయంబలముతనరు
నేడువేలు ద్విజులు నీడు నిమ్మునందుఁ, గుడుతు రిష్టంబు తీరు సేకూరు తనవు.

క॥ వరముల నిష్క్రమణి తగన్, వరదులు శివు లంత దివిజ ♦ వర్ణముతోడన్
సరగున నంతర్నిత్యులై, రరుగమ్మునుజెంది కృష్ణుఁ ♦ డంత రయమునన్. 62

వ. గురుండగు నుపమన్యునిజేరి మహేశ్వరానుగ్రహం బెరింగించినంత మురిసి
యమ్మహామహుండు పద్మలోచనున కిట్టనియె. 63

* శివపురా: ఉదాసంహితాయాం ప్రబోధాధ్యాయే - శ్రీకృష్ణ వచనం —

శ్లో॥ బ్రహ్మస్మై నమరానందహి । దేవదేవ సమోస్తుతే । సర్వేశ్వరస్త్యమేవాసి । మత్ప్రభుశ్చవిశేషతః॥
 సుతుమార టినాచ - తస్య తద్వచనం శృత్వా । తమాహ భగవాన్ భవః । సర్వం భవిష్య
 తీశ్చోపమం । పునస్సుప్రాహకూలభ్యక్ ॥ స్థానబోనామ మహావిగ్రహః । పుత్రస్తే భవితాబలి
శ్రీకృష్ణ ినాచ - శ్లో॥ ఇత్యాద్యానువరాసంతు । ప్రసాదాత్తవ పార్వతి॥ సన
 తుమార టినాచ - తస్య తద్వచనం శృత్వా । దేవీతంచాహ విస్మితా । ఏవ మస్మితిభ
 దంతే । కాశ్యపీ సర్వకామదా ॥

॥క లేడు శివుఁబోలు వేలుపు, లేడు శివున్ బోలు దాత ♦ లీలాకారా!

లేడు శివుఁబోలు సులభుఁడు, లేడు శివున్ బోలు బిరుదు ♦ లెక్కింపంగఁ.

వ. అని సంతసించినంతఁ గృష్ణుం డాయనఘుని సెలవొంది స్వపురంబుఁజేరి జాంబవతియందు సాంబుండన్ గుమారునిఁబడసి సుఖంబుండె నిల్లు శ్రీకృష్ణ పుత్ర లాభోదంతం బెఱింగించితి నిఁకేఱు వినుదురన సూతునకు మునులు మహాత్మా! మున్నెవ్వరెవ్వరు శివమాయామోహితులై జ్ఞానంబుఁబాసి చరించిరో యట్టి వారి నెఱుంగఁజెప్పి యవ్వలఁ బాపభేదంబులను బాపభోగ్యంబులగు నరకభేదంబుల నెఱింగింపుమనిన సూతుం డలరి యిట్లనియె.

—* శివమాయా మోహితులు *—

క॥ కమలాక్షుండా విష్ణుఁడు, భ్రమాత్మికంబైన శివుని ♦ బలువగుమాయన్
దెవలఁగలేక యనేక, ప్రమదలసాంగత్య మొండె ♦ బలుబడన లీలన్. 66

క॥ నలువయు శివమాయఁగఁడున్, నలిగి యలవిగానియట్లు ♦ పట్టినిరిహితేఁ
గలయఁగఁ బూనెను గూఁతున్, బలుమఱు లాఁతులనుఁజూచి ♦ బాళినలదురెన్.

క॥ మీఁదున్ గ్రిందును గనకయె, కాదన కనుచితపురరణిఁ ♦ గానఁబులుగదన్
గాదిలిచెల్లెని వశి, స్థాదులు గనయంగఁగడఁగి ♦ రభవునిమాయన్. 68

వ. మఱియు నజేయంబగు నాశివమాయన్ జేసి.

సీ॥ ఇందుగఁడు గౌతమఃఖుషిపత్ని నాయహ, ల్యను మోసఁజేసి కీ॥జనుబాసరెన్
అగ్ని కృత్తికలను ♦ నార్కురవలచి బ, ల్మరులొంది ప్రియంబుఁ ♦ దూరుఁగఁడొడరె
నమ్మహాబలుఁడును♦నంజనిన్ గామించి, క్రీడించి సృష్టిం చెఁగీశనర్య
మిత్రావరుణు లల్ల ♦ మెలఁతసూర్యశిఁజూచి, గళితేబమ్మలై ♦ కనిరి సుతులఁ

గీ॥ జందురుఁడు గురువనితతో♦సారతోరు, భోగములనొంది తనఁబునిఁబుధునిఁగనియె
శాండిలియనాఁగ నొక కన్నె♦సర్పవైరి, వలచి తొక్కలుగాల్పఁగఁ♦బడియు వినుఁడు.

సీ॥ వాచస్పతి యటంచు ♦ వైభవంబున మించు, జీవుఁడగ్రిజపశ్శిఁ ♦ జెండఁదమిని
బ్రహ్మనిభుండు పరాశరుం డల దాశ, కన్యక తోఁ గూడి ♦ కనియె వ్యాసు
ఘనుఁడొ విభాండకముని లేడిఁగని ముక్త, తేజాఁడై కనియె సుధిన్ గుమారు
నచ్చరయగు మేనయనుపొలంతికిలోఁగి, గాధిపుత్రుఁడు గంగఁగలిపెఁడపసు

గీ॥ ఇక భరద్వాజుఁడ నెడుమానీంద్రుఁడలఘుఁ, డాహరిద్వారమునగంగ♦యందుఁగ్రీడ
లాడెడుఘృతాచియనుదానినభిలషించి, స్తన్నవీర్యుఁడై కనియెనొ♦క్కనిఁదనూజ,

వ. వారువీరననేల! లోకంబందెల్ల వారలు శివమాయామోహితులై కామబాణంబులకు గుఱిగానివారులే రిది సిద్ధం బిఁకను బాపంబుల తెఱంగెఱింగించెదవినుండు.

—* పా వ భే ద ము లు *—

క॥ మనసున నాలుగునున్ వా,క్కున నాలుగు మూర్తి నాలుగును నగు పాపాలను బొనరించినవారలు, చనుదురు నిరయంబు జేర ♦ సన్మనివర్యుల్ ! 72

వ. అవి యెవ్వియందులేని వినుండు.

క॥ పరసత్తిని గవయఁగోరుట, పరధనముల కానవడుట ♦ భావముచేతన్ బయల కవక్ష్మితిని గోగుట, యిరవుగఁ జెడుపనులఁదలచుటెపుడుదగ వెదక.

గీ॥ అప్రియముఁ బల్లుటయుఁ గల్లటలాడుటయును
గొండెములు సెప్పటయు సుంతఁ ♦ గొంకులేక
తిట్టుటయు నను నివి నాల్గు ♦ చెట్ట తెపుడు
వాకు నెడ దోసములు వీనిఁ ♦ బాయవలయు.

74

క॥ తిసఁదగనివి దినుటయుఁ బరధనముల దొంగిలుట పరుల ♦ దారలతోఁ గీర్తి
డనుభూనరించుట హింసయు, ననుచితములు దేహమునకుఁనారయవలయున్. 76

వ. తిసఁ దగని పదార్థంబుల నిట్లెఱుంగుండు.

గీ॥ వినుడి రామాంసములును లశున పలాండు శిగువిడ్వరాహంబులుఁశేలువును న
భక్ష్యములు గాఁగఁజెప్పఁగఁబడుట వాని, వర్జనమొనర్పవలె ధర్మపరుఁడుపుడవి.

వ. ఇంకను నరుసగ దోసంబులను వక్కాణించెద వినుండు.

క॥ శివునికొ గుఱు దలిదండ్రిల, శివభక్తుని మఱియు శైవశిక్షాచార్యున్
శివగర్వంబుల నెపుడే, నవమతి నిందింపఁగూడదఘమగును గడున్. 78

సీ॥ శివలింగమును జూచిఁచేమోడ్వనట్టిండు, శివుగుడికొబాలఁతుకఁ ♦ జెందునతఁడు
శివభసంబులను ముఁచిఁబ్బిలికొనునాతండు, శివరాత్రిఁబవలుబో ♦ సేయునతఁడు
శివననిఁబున్నవాఁజని ఘచ్చునట్టిండు, శివసూజమాని భుజించునతఁడు
శివునని పెఱచేల్చుఁజింతసేయునతఁడు, శివునివ్రతంబులఁ ♦ జెఱచునతఁడు

గీ॥ గుఱుని గొలువక పాతంబుఁగోరునతఁడు, గురునిపరిచర్య నల్పని ♦ కుత్సితుండు
అవదన్ గుందుగురుఁబాసిఁనట్టియతఁడు, చేరుదురు నిరయంబునుఁసిద్ధమిద్ది. 78

సీ॥ అనుచిఁచుటేదాధ్యాయనమొనర్చునతండు, తల్లిదండ్రుల నెవ్వఁడొల్లనతఁడు
పరంపయబ్బంబులఁ ♦ బాసిమెక్కు నతండు, తను గొప్పగా నెన్నుకొనునతండు
చదివిన పేదంబుపదలి మఱచినట్టిఁ, డాలను బోయల ♦ కమ్మునతఁడు
దేవభూదేవ వృత్తినిఁ జూఱగొన్నట్టిఁ, డాలమందలు మేయుఁనట్టి పొలము

గీ॥ నాకృమించిన యట్టిండునాల తెరువు,నందు నగ్గినివేసెడు ♦ నట్టియతఁడు
దీనులగువారిసాత్తు నెంతేనిఁగొనిన, యట్టిండును నిరయంబులఁనందఁగలరు. 79

- క॥ చెఱువులుఁదోటలు గుంటలొనరిచిన వ్రతములను దనదుఁనాతిని సుతలన్
మఱి సుతులను వెలకమ్మెడు, నరుఁడొందఁగలండు ఘోరఁనారకబాధల్: 80
- ఆ॥ వినుఁ డనాథమైనఁవెలఁదిని బాలను, వృద్ధురాలి మిగుల ఁ వెఱచుదాని
సతినిఁ దపసుఁజేయుఁచానను వంచన, చేయువారు నరకఁసీమ నుండు 81
- క॥ వేదక్రితలు మఱియు, వేదమునుఁ దెగడువారు ఁ వేదవిరోధుల్
వేదముఁ జూచి పఠించెడు, చేదస్తులు నిరయగతికిఁ ఁ జేరుదు రవలన్. 82

— * పంచమహాపావులు * —

- క॥ బాపనిఁ జంపినవాఁడు ను, రాపియు గురుతల్పగుఁడు హిఁరణ్యస్తేయుం
డి పావులఁ గూడిన పెను, పావుఁడునుం బంచఘోరఁపావులు స్రవమిన్. 83
- సీ॥ గోవిప్రకన్యకాఁగురుకార్యములకు వి, ఘ్నంబు చేసెడునట్టి ఁ కశ్యపుండు
గురుల దోసములేని ఁ కోమలినిన్ బరి, జనులఁ బాసినయట్టిఁ పాపశాలి
చలిపందిరులమేలి ఁ సత్రంబులను సభా, భవనంబులన్ గూల్చు ఁ పంకమూర్తి
బాలవృద్ధులకును ఁ బరిజనులకుఁ బెట్ట, కన్నంబు ముందు ది ఁ న్నట్టి ఖలుండు
- గీ॥ విల్లు నమ్ముల కత్తులఁవినము నమ్ము, వాఁడు పశువులకున్ ముకుఁద్రాడువేయు
వాఁడు శిలలను మేకులఁబాటకడ్డి, నేయువాఁడును నిరయంబుఁ జెందఁగలరు.
- ఉ॥ కల్లలనాడువాఁడు గురు ఁ కాంతను నోడక ధిక్కరించువాఁ
డుల్లమునందు నక్కటిక ఁ మూననివాఁ డభిచారకృత్యముల్
పెల్లుగ సల్పువాఁడు ద్విజుఁబిల్చియు సుంతయు నీకపంపువాఁ
డొల్లమి సాధులొ ద్విజుల ఁ నూరక దూతెడువారు బాతకుల్. 85
- క॥ పరివేత్తయుఁ బరివీతియుఁ, దెఱవలనున్ దార్చునతఁడు ఁ పంపున వినమున్
బరులఁ దినిపించువాఁడును, నిరతముఁ గామాకులుండుం ఁ నెగఁడువాఁడున్.
- క॥ కన్నెను జెఱచెడువాఁడును, గన్నియధన మపహరించు ఁ కఱి రజముతో
నున్నసతిఁ గూడువాఁడును, బన్నగఁ బర్వముల రతినిఁ ఁ బడసెడువాఁడున్.
- గీ॥ వరుసగానట్టి యువిదతోఁసురతి మొందు, నరుఁడునుం గూటసాక్షియుఁ బరులసామ్మ
దాచనిడ నపహృతిచేయు ఁ దారుణుండు, బశువులనుబట్టి క్రిందించు ఁ పాపశాలి.
- క॥ ఒకబంతియందునున్ వం, ఒకమున భేదంబుఁజేయు ఁ టాటోటును దా
నొకవిస్తరివేనుక తలఁ, కక కుడిచెడువాఁడు నరక ఁ గతులొడు రొగిన్. 89
- గీ॥ ఎపుడు దుర్దానములఁగొంచుఁ నేవపడక, కల్మషాత్ములకడఁ బ్రతిఁగ్రహముసేయు
నట్టి బాపండు నరిగొంచు ఁ నవనిగావ, లేని భూమిశ్వరుండును మఁలీమను లిల.

క॥ కలిమి కడుంగలిగి పేదల, దలఁపక తగినట్టి యీవిఁ ♦ దక్కినవారల్
బలమైన రుజను గడుశో, పిలు పేదకు మందు లిడని ♦ చెన్నటివై ద్యుల్. 91

క॥ కూలుదురు నరకమునఁ గడుఁ, బేలుదురు భృశాన్తులగుచు ♦ బిట్టగ నగ్నిన్
గాలుదురు తెరువుఁగాంచక, సోలుదురు నితాంత భూరి ♦ శోకాతురులై. 92

— * బ్రహ్మఘ్నసమానులు * —

సీ॥ దస్విజెంది జలంబుఁద్రావఁగావచ్చు గో, జాతికి విఘ్నంబుఁ ♦ నల్పువాఁడు
వేదశాస్త్రముల ♦ వివేక మించుకలేక, కొంచక నభల దూఁపించువాఁడు
కడు నందమున నొప్పు ♦ కన్నకూతును దగి, నట్టి భర్తకొనఁగ ♦ నట్టివాఁడు
కుడునంగరమ్మని ♦ గుణశాలియగుబ్రాహ్మ, ణునిబిల్చిమరలఁ బొమ్మ నెడువాఁడు

గీ॥ మఱియు గోఁడై నతంబులమాన్యములను, బాడబునివృత్తి హరియించు ♦ వాఁడునంధ
పంగులబడద్రవిణములఁబడయుఁవాఁడు, బ్రహ్మఘాతులుగాఁజెప్పబడుదురిలను.

గీ॥ చెలిమిఁజేయుచునహితంబుచేయునతఁడు, పిలిచియువిషాన్నమునుదినిపించునతడు
కనుచుహింసనుమాన్పని ♦ ఘాతుకుండు, నరకమునఁ బొక్కుచుండు రనారతంబు.

గీ॥ వీరలందఱు నొకవైపు ♦ వినుఁడుమీరు, మేలు చేసిన వారికి ♦ మీఱి కీడు
చేయువాఁడును నట్టులఁ జేయఁదలఁపు, చేయువాఁడును నొకవైపుఁ జేరగలరు.

క॥ పథులకలిమికిని సంతకుఁ, బరుల మహోన్నత్యమునకుఁ ♦ బాఁయక మదిలో
మఱుఁగుచునుండెడిచెనఱులు, చిరకాలము నరకబాధఁ జెందుదురు మునుల్ !

సీ॥ భూదానమొనరించి ♦ భూమిసీయక తామె, యనుభవించుచునున్న ♦ యట్టివారు
గోదానమొనరించిగోద్రవ్యమును దామె, యారగింపుచునున్న ♦ యట్టివారు
కన్యకాదాన మక్కుఁజేసి కూతును, నల్లున కంపని ♦ యట్టివారు
సత్కంబు లమరించి ♦ చాలఁగ నవ్వాని, యద్దెల కిచ్చుకొ ♦ న్నట్టివారు

గీ॥ జన్నములొనర్చుచును విస్తారధనము, నార్జనమొనర్చి యటుసల్పనట్టివారు
విత్తముల నప్పుఁగొని యెగవేయువారు, చేరుదురు నరకార్తిని ♦ సిద్ధముగను.

గీ॥ ఆలుగుగలును దలి ♦ దండ్రు లాత్మజాతు, లన్నదమ్ములు మిత్రులు ♦ నల్లెగురువు
శిష్యుఁడును వీరలకుఁగల ♦ చెలిమిఁబాపి, కొంకకవిరోధమును ♦ నొడగూర్చువారు

క॥ శలుదోసంబులు తనయెడఁ, గలిగియు వేటొకరియందుఁ ♦ గలుగకయున్నన్
జలమునఁ బరులను దెగఁడెడు, పలుగాఢులు దెఱపిగొనని ♦ పాపులు పుడమిన్.

గీ॥ పన్నుమేతల పంటకుప్పలను బరులఁ, యిండ్లఁగాల్చెడువారు డబ్బీయకప్పు
పత్తిముల సృష్టిచేసెడువారు పరులఁ, జంపువా రొందుదురు నరకంపువసతి.

ఆ॥ అడవి నిరపరాధులై యుండుప్రాణుల, హత్యనేయువాడు † నాలగట్టి
పొలముదున్ను వాడు † పొంక మొప్పగ నెద్దు, నెక్కు వాడునిరయ † మేగగలరు.

క॥ అతికోపను లతిలోలుపు, లతికామను లతిపిశునులు † నతిగర్వులు నెం
దతివచనులు నతిభక్షులు, గుతుకంబట యమునిశిక్ష † కుఱ బాత్రంబుల్. 102

—* న ర క ము లు *—

వ. ఇకను వారల కందఱ కవశ్యానుభోగ్యంబులగు నారకభేదంబుల నెఱింగించెద
వినుండు. నిరయంబు లస్త్రావింశతిపరిమితంబులుగ విస్తృతులు లెక్కవెట్టిని. రౌర
వంబు, మహారౌరవంబు, తామిస్రం, బంధతామిస్రంబు, కుంభీపాకంబు, కాల
సూత్రం, బసిపత్రవనంబు, సూరరముఖం, బంధసూనంబు, కృమిసూనంబు, కృమి
భోజనంబు, తప్తవాలుకంబు, నజ్రకంటకంబు, శాల్మలియు స్త్రోతరణియు,
బూయోదంబును, విశేసనంబును, లాలాభక్షణంబును, సారమేయూదనంబును,
నవీచియు, నథశ్శిరింబును, తౌరకర్దమంబును, రక్షోగణంబును, శూలపోత్రంబును,
దండశూకంబును, వటారోధంబును, మహాబృలంబును, సూచీముఖంబును నను
నవియు మఱియు నీయవి యొక్కొక్క డైదువిధంబులతో నొప్పి నూటసలునట్టి
విధంబులై పరగనిందు యామృతంకంటలు పావులబట్టి పలువిధంబుల బోధించి
వేధించుచుండు రిట్టిపావుల ఘోరదుఃఖంబులఁ బాపజాలు దానధర్మంబుల
నెఱింగింతు వినుండు. 103

—* పాపహరంబులగు దానధర్మములు *—

*గీ॥ ధేనుభూతిలహేమాజ్య † దివ్యనస్త్ర, ధాన్య గుడ రౌప్యలవణము † బ్రహ్మచర్య
బ్రాహ్మణులకీవలయు నివి † పదియు మేటి, దానములు సర్వకోపని † ధర్మకములు.

గీ॥ మేక కేదెయు గొఱియయు † మేలిదాసి, యీనుచున్నట్టి యావును † నిలయుఁ గన్నె
పసిండియేనుఁగుగొఱుంబు † బండినాగ, లియు ననడ్వాహమును † గుడిసయముమీఱు.

క॥ పల్లకియును సెజ్జయునునీ, బెల్లగు ధాన్యములు లెప్ప † బృందముగలనీ

నిల్లు పదియాఱు వీనిని, నుల్లసిలుచు నగ్రజనుల † కొనగఁగనలయున్. 106

క॥ లలితోపానహపాదుక, లలరెడు ఛత్రింబునున్ † ధ † రామచల కిడన్

విలసిలు యానంబులు ల, ట్టుల కిరవగు నిరవు గలుగు † శుభచారితింబుల్ !

వ. మఱియును.

* గీ॥ ధేనుభూతిలహేమాజ్య । వాసోధాన్య గుడానిక । రౌప్యం లవణమిత్వాహుః । దశదానాని
కోవిదాః.

క॥ పీటలు రతనాల్ రజతము, నేటగు పరిజనుడును నవ ధీతము ఫలము
ల్లాటపు దధి తాంబూలము, లాటంకముఁ దక్కి యెసఁగ ధీ నగు బాపలకుఁ.

వ. పెండ్లియు నిడిఁ దలపురుషదాసం బసన్యసాధారణం బపి యివి యననేల ?
యిష్టసన్తువు లన్నియు దానార్హంబు లవ్వాని యోజించి సమయానుసారంబరు
లకు నొసంగవలయును 109

ఉ॥ అన్నముచేతఁ బ్రాణిచయ ధీ మంతయు నాయువుఁ జెందియుండు నా
యన్నములేనియట్లు విల ధీ యంబును జెందును గాన లోకమం
దస్య మె య్త సంతంబయి సుఖావహమై కరమొప్పియుండు నా
యన్నము నిచ్చువారి బర ధీ మాతృము మెచ్చు వదాన్యవర్మలఁ. 110

వ. కాపుస

గీ॥ దానములలోన నుత్తమ ధీ దానపన్న, బాణమిచ్చానఁ గులము గోత్రంబుఁ గనక
యెల్ల వారల కోదనం ధీ బీవలయును, సర్వసౌఖ్యంబు లిదియిచ్చు ధీ స్వర్గమిచ్చు.

చ॥ ఉదకము సర్వజంతువుల ధీ కొవ్వగద్రావఁగఁజెల్లుఁ దొట్లయం
దుదకము పోసియుంచ నది ధీ యెందెడు నాలు వృషంబు లింక నిం
పొదన ననేక జంతుతతి ధీ యెందు జలంబును నట్టులొట మీ
రిది మదియందెఱింగి సతి ధీ మిచ్చు నొనర్పఁడు నీరదానముల్. 112

వ. ఇంకను.

క॥ తిలిపంబులఁ గొలుచుట యె, జ్వలఁ గొలుచుట నతిథి రిక్త ధీ జనులకు నన్నం
బులనిచ్చుట నడబాపులఁ, గొలఁకులఁ జెరువులనుద్రవ్వి ధీ కూర్ప సుకృతమా.

క॥ చలిపందిగులను నికఁ బూ, వులతోటలు ఫలకుజములు ధీ పొల్చెడు తోపు
ల్విలసిలెడు నన్నసభ్రము, లలరుచుఁ గూర్పంగ నాక ధీ మాతని కబ్బుఁ.

క॥ ఇకఁ బాతశాలలును వా, చకమందిరములును బాట ధీ సత్తరువులును
రకమగు భజనగృహము లు, త్సుకుడై కూర్చిన నభీష్ట ధీ సుఖముల నొందుఁ.

గీ॥ శర్వ శాఠిషణాన్య గజముఖ నీర, భద్రకాళీ కాల ధీ భైరవాయ
తనములునుసిందిగావిష్ణుధామములును, దదనతారాయతనములుదార్పుముదము

క॥ బాలురకుఁ జదువుఁజెప్పట, యెలిగ నన్నంబు బట్ట ధీ లొసగుటయు గడుఁ
వీలుగఁ బాశ్చము లిచ్చుట, చాలఁగ సుకృతంబొసర్చు ధీ శర్మము లిచ్చుఁ.

గీ॥ మట్టి మామిడిమున్నగుఁమాకులను బ, థమ్మునందు వరునగ సంధానమొనరఁ
జేయువాడును దపసునుజేయువాడు, బొంకనట్టిడు శ్రేయంబుఁ బొందఁగలరు.

వ. ఈ చెప్పినవన్నియుఁ బాపహరంబులై యొప్పు నందు గోభూదానంబు లుత్తమోత్తమంబులు; అందునుఁ గోదానమందు. 119

గీ॥ వెండిగెట్టెలతోడఁ బడిసిండికొమ్ము, దోయితోఁ గంచుపాత్రతోఁ దూడతోడఁ బటముతోఁ గ్రాసములతోడఁ బాడిమొదవుఁ, దగినవిపునకీనలెఁ దనముతోడ.

క॥ అటులిచ్చిన నాధేనువు, కుటిలమతిఁ జేసినట్టిఁ ఘోరతరాంహః పటలములనెల్లఁ గూలిచి, పటుసౌఖ్యములిచ్చు స్వర్గఁ పదములనిచ్చుక. 121

గీ॥ ఎన్నిరోమంబు లావుయం దెసఁగియుండు, నన్ని నత్పరములు నాకమందు చాత చేరియుండును దరియింతుఁ సిద్ధముగను, సప్తపురుషులనెఱకు నంశంబునందు.

వ. ఇక సర్వధగ్మానుష్ఠానయోగ్యంబగు భూమండలంబు తెఱంగు గెఱుంగనలయు నగుట నుపన్యసించెద నాలకింపుడు భూనలయంబునందు, జంబూ, ప్లక్షు, శాల్మలీ, కుశ, క్రాంచ, శాక, పుష్కరనామకంబులగు సప్తద్వీపంబులు లవణదీప్తియురా సర్పిర్దధిక్షీరజలార్ణవశోభితంబులై యెసంగు. 123

—* భూమి సప్తద్వీపములు *

క॥ భూపద్మమధ్యజంబూ, ద్వీపము యోజనపు లక్షఁ వెడలుపు నటలై యా పొడవును గలిగి కడుక, శ్రీపదమై యొప్పు లవణఁ సింధువృతంబు.

గీ॥ లలితముగ దీనిమధ్య నిలావృతంబు, వర్ష మొప్పెడుఁ దస్యధ్యఁ వాసిమీల మేరుశైలంబు ధారుణీఁ నీరజమునఁ, గర్ణికాకృతిఁ దననుఁ బొంకంబునూఱు.

వ. ఇక్కడ సర్వతలంబు పదియాఱు యోజనంబు లధఃపర్యాయంబున నితఃభూమిగను భూమినుండి యెనుబడినాలుగు యోజనంబులు పొడవుగను నందు బదియూఱు యోజనంబులు శిఖరంబులుగను జెలువొందియుండు నిక నిద్దానికి దక్కనంబున నిషధహేమకూట హిమాచలంబులును నుత్తరంబున నీలశ్యేతశ్శృంగి పర్వతంబులును భాసిల్లియుండు. ఈయవి పదివేల యోజనంబుల పరిమితితో రత్నసంగంబులై యరుణవృథలు గలిగి యొప్పొందు నిక నిలావృతవర్షంబుతోఁ గూడఁ తొమ్మిది యగు భారతాదివర్షంబు లొక్కొక్కటి తొమ్మిదివేల విస్తీర్ణంబుతోఁ గులశైలంబులతో నొప్పుచుండు. భారతవర్షము కింపురుషవర్షము హరివర్షము కేతుమాలవర్షము భద్రవర్ష మిలావృతవర్షము రమ్యకవర్షము హిరణ్మయ వర్షము కురువర్ష మనునవి, అందు మేరువునకు దక్షిణంబున భారత కింపురుష హరివర్షంబులును నుత్తరంబున రమ్యక హిరణ్మయ కురువర్షంబులును మధ్యంబున నిలావృతవర్షంబును దూర్పున భద్రాశ్వవర్షంబును బడమట కేతుమాల వర్షంబును బరంగునిక నిల్లే యీ మేరువునకుఁ బూర్వాది చతుర్దిశలందు

మగదర గంధమాదన విప్రుల సుపార్శ్వంబులను పర్వతంబులును దచ్చిఖరంబు
లందుఁ గదంబజంబూపిప్పలవట వృక్షంబు లొప్పియుండును. 127

క॥ జంబూన్పక్షిములందు గ, జంబులఁ దుల సేయునట్టి ♦ చక్కనిపండ్లో
జంబూన్పక్షిరాలి యవియఁగ, జంబూనది యెదవె దద్రీసంబున నచట౯. 128

గీ॥ ఆనదీరమన నున్న ♦ యఖిల జనులు
తోయముగ నానదీ స్వాదు ♦ తోయమును భృ
శముగ దోయితుల౯ బ్రావి ♦ యమృతరసముఁ
గాఁగఁ బాటించి మోదంబుఁ ♦ గాంతుమిగుల.

క॥ అది త్రావినవారలకె, స్థాదనదు దుర్గంధము జర ♦ యును జెమటయును౯
బ్రీదులపు బిగి నిందియములు, మదికుత్సాహంబు లగ్గు ♦ మఱిమఱి గూర్చు౯.

క॥ ఇందలి వృక్షైకతోడ౯, గుండన మదియొదవు మగల ♦ కుం గొమ్మలకు౯
జెందించుఁగాంతి నగలను, బొందించును హుసమిడు నఁపూర్వతరముగా౯.

వ. ఇతమేగువునకుఁ చూర్చునఁ జైత్రరథంబును దక్కినంబున గంధమాదనంబును
బడమఱి విభ్రాజంబును నుత్తరంబున నందననంబు నను వనంబులును అరు
ణోదంబు మహాభద్రంబు శీతోదంబు మానసంబు నను సరస్సులును బూర్వాదిగ
నొప్పుచుండు మఱియును శీతాంజనంబును గురంగంబును గురరంబును మాల్య
వంతంబునను శైలంబులు మేరువునకు బూర్వకేసరాచలంబులుగను, ద్రికూట
శిఖరపతంగగుచకనివధకపిలగులు దక్షిణకేసరాచలంబులుగను సినివాసము కునుం
భము, కపిలంబు నారదము నాగముమున్నగు నగంబులు పశ్చిమకేసరాచలంబులు
గను శంఖచూడ ఋషభహంస కాలంజర పర్వతంబు లుత్తరకేసరాచలంబులు
గను నొప్పుచుండు నిత మేరువుమీఁద మధ్యభాగంబందుఁ గనకమయంబగు
బ్రహ్మపురంబు పదునాల్గువేలయోజనంబులపరిమితితోఁ జెలువొందు.

గీ॥ ఈవిధి పురంబునకుఁజట్టు ♦ నెంతయేని, యష్టదిక్కులయందేచి ♦ యష్టలోక
పాలకులపట్టణంబులు ♦ నీధిమీఱు, దివ్యజనులందఱుండురు ♦ దీప్తినందు.

వ. మఱియు నిద్దానికి విష్ణుపదవినిస్కాంతయగు గంగానది సీతయని, యలకనంద
యని చతుర్విని, భద్రయని నాల్గుపేరులతోఁ దూర్పునుండి నలుదెసల నానాశైల
వనస్థలలమీఁటి యంగుఁధిజేరు. 133

గీ॥ మేగుగిరిఁజట్టుకొనియున్న ♦ ధానిణీధ్ర, దరులయందును నందనో ♦ ద్యావవనుల
దివ్యజను లవ్వరన్నుద ♦ తీరతమల, సంతతంబు ముఖంతుట ♦ శంకదక్కి. 134

క॥ భారతివర్ణంబిఁకను దు, పానగిరికి దక్కినమున ♦ సంద్రమున కుద
గ్ధాబుణ్ణియై తగుఁద్రుదివ, భూరిసుఖంబులకునిద్ది ♦ మూలమయితగు౯. 135

గీ॥ ద్వీపనవకంబులం దిది ♦ తేజరిల్లు, నవనహస్రపరిమితితో ♦ నగవడుపునఁ
దూర్పునఁగిరాతులుందు రింకించుకొ బడమర, దక్కినంబునయననులు ♦ వగఁజరింతు.

క॥ మఱియుత్తరమునఁబాపను, లురువుగ బ్రాహ్మణులు త్రిలింగములు విటాన్ముద్రిత
పరఁగుదు రిజ్యాజితుల, పరిచర్యలఁ గుశలు లగుదుఁ ♦ ప్రాధీనునపరకొ.

వ. ఇక నిం దుపవర్ణంబు లింద్రద్యున్ను కనేను తామ్రపస్ప గభస్తిమిన్నాగద్వీప
సౌమ్య గంధర్వ వాహుణ భారత సంజ్ఞల నొప్పించుండు. ఇది తోమ్మిదవదియగు
నిందు మహేంద్రము మలయము సహ్యాము సుమతము ఋక్షపర్వతము
వింధ్యము పారియాత్రము నను గులపర్వతంబు లేమను మహేంద్రగిరిబాతంబులగు
త్రియామ ఋషికుల్య మున్నగు సదీనతగిరిములును శుక్తిమహర్షిగ్రామంబులగు
ఋషికుల్య కుమారి మొదలగు సదీనతగిరిములును మలయపర్వతాద్వీపంబులగు
కృతమాల తామ్రవర్ణి మున్నగు సదీతిలకంబులును సహ్యాద్వీపాద్వీపంబులగు
కృష్ణవేణి మున్నగు మహాభునులును ఋక్షపర్వతవిస్మృతంబులగు గోదావరి
భీమరధి మున్నగు మహావాహినులును వింధ్యాద్వీపంబులగు సర్వదాసురస
మున్నగు మహానదులును మంచుగొండనుండి పోనహించిన గంగయమున సింధు
బ్రహ్మపుత్ర మొదలగుతటిసీతంసములును గలవు. ఇందుఁగ్నతోత్రేయ ద్వాపర
కలియుగంబులానట్లుచుండు. ఈభారతవర్ణంబునఁ దపంబును దానగణాని సేవ్యుర
పూజనంబులు నెక్కడొస్తె రిది కర్మభూమియని పేరొందినది భూనాగేశ్వరంబు
దెల్ల జంబూద్వీపంబును, సందునను భారతవర్ణంబును శ్రేష్ఠంబని పేరులు
వచింతు రవ్యంబులు భోగభూములు. నేయింటికొక్కఁడెందు జన్మించు స్వర్గావ
వగ్గాస్తపమార్గంబును సీభారతవర్ణంబునఁ బుట్టుటకు దివ్యులు వారిభూమిల్లు
దక్కినవర్ణంబులతో నొప్పు లక్షయోజనవిస్తేర్ణంబును జంబూద్వీపంబు పోయె
ఱింగించితి నిక దీనికన్న ద్విగుణంబు ప్లక్షుద్వీపం బట్టని సువ్యవహరంబు
కందకంబై యుండు నందు గోమంతము చంద్రము నారవము విష్ణురము బ్రహ్మకము
సుమనశ్శైలము వై భ్రాజంబను పర్వతంబులుండు సిందు బేసగిరిగర్వంబు సూర
వులు వసింతు రిందలి జనంబులు పదివేలేండ్లు జీవింతురిందు, అనుగ్రహ, శిఖ,
పావఘ్న, త్రిదివ, కృప, అమృత, సుకృత యనెడు నేడునదులు ప్రసరిండు
చుండు నా నద్యుదకమును సంశోనంబుతో నందఱు ద్రావుదును. అంగు యుగా
వర్ణలేదు. ఎల్లప్పుడు తేతాయుగంబుబోలి యుండును. బ్రహ్మత్రిలింగ మైశ్వ
శూదుగిలు స్వధర్మపరులై

138

క॥ శంకరుని సర్వవిష్టవ, శంకరు నిక సారసాక్ష ♦ సారసభవులకొ

సంకటహరులను గొలుచుచు, జంకకయుందురు నితాంత ♦ సంతుష్టులునై. 139

వ. ఈద్విపమధ్యమందు జువ్విమాను మధ్యమందుండుటన్ జేసి యిది స్లక్షద్విపంబయ్యె
 నీస్లక్షద్విపంబు నావరించి యిత్తురసార్ణనంబు చుట్టియుండు నద్దానిపైన శాల్మలి
 ద్విపంబు పూర్వద్విపంబుకన్న ద్విగుణంబైయొప్పు నిందు శ్వేతము హారితము
 జీమూతము రోహితము కైకలము మానసము సుప్రభ మనునవి యేడు వర్షం
 బులుండును. ఇక పుణ్యోదకంబులు సుశీతలంబులును నగు శుక్ల, రక్త, హిరణ్య,
 చంద్ర, శుభ్ర, విమోచన, నివృత్తి, యగునేడు సదులు ప్రవహించుచుండును.
 ఇంద్రుని భగవంతుని శంభుని బూజించుచుందురీ ద్విపంబందు బూరుగచెట్టు
 మధ్యయగు దుగండు నిర్జితశాల్మలి ద్విపంబనిపేరొందె నిద్దాని సురాసముద్రం బావ
 రించి యుండు నిక గుశద్విపంబు పూర్వద్విపంబుకన్న ద్విగుణంబు, అందు రక్క-
 సులు బేరుగంధర్వ కింపుగుఘులు బ్రాహ్మణాది నాల్గుజాతులతో నొప్పుమానిను
 లుండును. ఏదిగూడ ట్లముగ్ధుల బూజించుదురు. కుశేశయము, హరి, ద్యుతి
 వరాహము, పుష్పచంశము, మణిదుగ్ధము, హేమకూటము, మందరం, బనెడుపర్వ
 తంబులుండును. భూతిపాప, శివ పవిత్ర సమ్మతి, విద్య, దంభ మహియను పేరు
 లతో నొప్పు సదాబుండును. ఈ కుశద్విపంబుమధ్య కుశస్తంభ మొప్పియుండు.
 ఇది నేటిసంప్రదించేత సమావృతంబై యుండు. క్రొంచద్విపంబు తద్విగుణంబు,
 దక్షిణమండ్రసమావృతిగల్గి శాంచము, వామనము, అంధకారకము, దివాకృతి,
 మహర్షి, పుండరీకము, దూతుభి యగు వర్షంబులతో నొప్పియుండు. గౌరి కుము
 ద్వతి సంద్య గాత్ర ముద్రాన శాంతి పుండరీక యనునదులు శుభోదకంబులు
 హిరణ్యసంబుకలబుగ్ధముండు సుదు సువర్ణశోభితంబులగు వర్షశైలంబులందు
 దేవగణంబులు బ్రహ్మక్షత్రియశైల్యగౌరవులుండు రిందు యోగియగు యద్రుండు
 సూరివలంబుండును. క్రొంచంబనుపర్వతం బిద్దానిమధ్యనుండుట నిది క్రొంచ
 ద్విపంబునందును నిక శానద్విపము శాకవృత్తాధిష్ఠితంబు పూర్వద్విపంబుకన్న
 ద్విగుణంబు, ఇది ద్విపసమావృతసమావృతంబు. ఇగు దుదయగిరి, జలధార, మస్త
 గిరి, అమోగోదగ, కేసరి, శివదేవరిము, దేవయానంబనెడు పర్వతంబులును, సుకు
 మారి, కుమారి, సలిసి, హేమక, యుజు, రేణుక, గభస్తియను నదులును జేలు
 వందగు నాల్గుజాతుల మనుజులుండురు. ఇందు భగవానుండగు సూర్యుండు
 పూర్వంబుండు దుగడు. పాలసముద్రం బన్వలంబుష్కరద్విపంబుండు పూర్వద్విపం
 బుకన్న నిది ద్విగుణంబు. శుద్ధోదకసముద్రసమావృతం బిందు మధ్యంబున హేమ
 పుష్కరం బొప్పునుండు నల్లగుటన్ జేసి యిది పుష్కరద్విపం బనంబడు నాకాం
 చసురశేశయము బ్రహ్మదేవునికి నివాసంబు ఈద్విప మధ్యమందు మానసోత్త
 రంబును పర్వతంబుండు నిది పూర్వాపరంబులనుండు వర్షంబులకు మర్యాదపర్వ
 తంబుగ నుండు. మఱియు నా మానసోత్తరపర్వతంబు చివర సూర్యరథచక్రంబు

నిరంతరంబు మేరుప్రదక్షిణంబు సేయుచు నహోరాత్రంబులఁ దనరఁజేయుచుండు.
ఇందు దివ్యులు పద్మాసనుని బూజింపుచు రుగ్జరా దుశుభరాగ ద్వేషాధర్మంబులు
లేక పదివేలసంవత్సరంబులు జీవించు రిట్లు సప్తద్వీపంబులతోఁ బర్యటించులతో
ధాత్రీమండలంబు పంచాశతోక్తివిస్తీర్ణంబై విరాజిల్లు నిట్లు భూగోళంబుతెఱం
గఁజేరించితి నిక భగోళంబుతీ రెఱింగింతు విడుఁడు. 140

—* భ గో శ ము *—

- క॥ ఇలపైని లక్షయోజన, ములపై రవిమండలంబు ♦ పొలుపెనఁగుడు స
వ్వలను బయి లక్షయోజన, ములమీఁదన్ జందురుండు ♦ మురుపుగనుండున్ .
- గీ॥ వెలయునటువయి నొకపదివేలయోజ, నములపై ఋతుములు టిప్పులమర నట్టి
తారకామండలముపైనిఁదనరుబుధుఁడు, బుధునకన్ధంబుసండుఁగాఁపుగఁడుదసరు
- క॥ ఆకావ్యున కూర్ధంబున, నాకుజుఁ డుల్లసిలు నింక ♦ సంతకుమిఁదన్
శ్రీకరుఁడైన బృహస్పతి, జోకగఁదనరారు సతల ♦ శోభలు దనరన్ . 143
- గీ॥ అందుపైని శనైశ్చరుంఁడిమరియుండు, నొనర నాతనిపై లక్ష ♦ యోజనములు
పైని సప్తర్షిమండలి ♦ పరిధివిల్లు, నందుపై లక్షయోజనా ♦ యామమందు. 144
- క॥ ధ్రువుఁ డుండు నాతనికిఁగై, రవికాంతల సీసడించు ♦ రమ్యతిరమఁసె
భవనము చెలువొందు నజో, ద్భవులగు ససకాదులందు ♦ భాసిలుదు రొగిన్ .
- వ. ఆపైని జనలోకంబు వెలయు నందుఁజేరాజు లుల్లసిలుచుండు రద్ధాన్నిఁగ దపో
లోకం బలరు నందుఁ దపస్సు లుండు రట్లున్గఁ గడుదప్పున బ్రహ్మలోకం బుండు
నద్ది భూలోకంబున కెనిమిదికోట్ల యోజనంబులపై నలగు. 146
- గీ॥ అందు బ్రహ్మణితోఁ జతుఁరాసనుండు, వేదఘోషంబువలయుఁగఁ ♦ పేడ్కనుండు
కుదురుగా నట కెన్నిదికోట్లయోజ, నముల్లసనుండు వైకుంఠ ♦ సగరభూమి.
- క॥ అందున నిందిరతో సర, విందాక్షుఁడు పార్వదోరు ♦ బృందంబులతో
డం దనరియుండు నచ్చిట, నుందుడు చెలువొంద వైష్ణవోత్తములుగఁడున్ .
- వ. అచ్చోటికిఁ బదియాఱుకోట్ల యోజనంబులపైని మహాశిలానందుండు. అద్దాని
పైని వేటొండులేదు. 149
- గీ॥ ఇందు బాలేందుమాళి మహేశ్వరుండు, అమృహేశ్వరితో సత ♦ మృలనుచుండు
కోట్లకొలదిగఁ బ్రమథులుగూర్చిసేన, లాచరించుచునుండు ♦ హనుమేందవ.
- వ. ఇక నందు ముక్తిత్రయంబునొందిన మాహేశ్వరులు సంతింప బీశ్వరుల సాన్ని
ధ్యంబందుండి యవ్వారి గొలుచుచుండు రద్ధానికి సమాసంబులి సమీపంబున గోలో
కంబం దాలఁ బాలించుచు రాధాసనాథుండు కృష్ణుండు వసించి నిచ్చలు గోక్షి

రంబులఁదెచ్చి మహేశ్వరుని కర్పించి యర్పించి మహేశ్వరానుగ్రహంబుఁ
బడయుచుండు నిది భగోళస్వరూపం బిఁకను మహితలంబున కర్వాప్రదేశంబగు
పాతాళంబుఁగూర్చి చెప్పెద వినుండు.

151

—* పాతాళములు —

క॥ వసుమతి కథశ్శలంబున, నెనఁగును బాతాళ మట నుపేందునియంశం
బసస్పృశుఁ డురగేందుఁడు తలల సుమంబులవలె జగంబులకా దాల్చుమునుల్ !

గీ॥ మణివిలతిరంజితాయతఃఫణిసహస్రముల ననలసంయుతశ్వేతభూధ్రమట్లు
శేషుఁడొప్పుచునుండు నశేషసుగుణభూషితుండయి పాతాళభూమియందు.

క॥ మఱియున్ బడిగెలబారుల, విరిదండలఁ జాలఁదాల్చి ♦ విష్ణుపదీవి
స్ఫుగిలరజతాట్రీఁ గోలుచుఁ, గరమలరెడు దందసూకఃఫునుఁ డచ్చోటన్. 154

గీ॥ పొంకమగు ప్పెఁడితీనలఁభోలిమెఱయు, నాగకన్యలు గొలువ నానందమునను
బ్రహ్మదేవుని యనుమతిఁబట్టి యెపుడు, భవనముల నెల్లఁ దలలనుమోయుచుండు.

క॥ కడుభయదహం విసాగ్నిక, గడుకొని బుసకొట్టుచుండుఁ ♦ గదూతనయుం
డడగుచుఁ గల్పాంతంబుల, వెడలిచి యవ్వినము భవనవితతిన్ గాల్చున్. 156

వ. మఱియు.

గీ॥ మహిమభూగర్భిత స్త్రోమంధ్రఁ నుహితఁడతఁ, డెప్పుడే నావలించిననీయిలాత
లంబు కాసునొక్కశైలములతోడఁ, జలనమొందెడుఁ బ్రజలెంతోయులుకుఁజెంద.

వ. ఇఁకనీ పాతాళంబులు పదివేల యోజనంబుల విస్తారంబుతోఁ గ్రిందుగఁ గ్రిందుగ,
నగల విలల సులల రసాతల తలాతల మహతల పాతాళంబులను పేరులతో నేడు
లోకంబులుండు.

158

క॥ ఈయవి రత్నపాణి, గాయతములు హేమభూములఱినుఖదంబుల్
పాయక గుగుడు వసించెన, గాయసురవరేణ్యులు పసనాశనజాతుల్. 159

క॥ రాఁడిటగుఁ దనుచుండును శిశి, రాఁడిటకు గ్రహంబు లుడులురావిఁక నెపుడున్
బోడిమిఁగొనిఁగ మణులేజాడను వెలుఁగును దనర్పు ♦ సంబర మొనవన్.

వ. మఱియు నందు

క॥ ననములు పుంబిక్కిలరుతి, ఘనములు కాసారములు వికచపద్మ సుజీ
వనములు శాశ్వతయావన, ధనవతు లందంబు మించు ♦ తస్మిశ్వేస్తల్

గీ॥ భక్త్యభోజ్యున్న పానముల్ బహువిధములు, జాళువాపట్టువస్త్రముల్ సారభమున
నొప్పు లేవనములు తావిపువ్వుములును, రవలసొమ్ములు నింటింటరాసులొప్పు.

వ. వెండియు వీణావేణువృషంగసంగీతనాదంబు లెంతేనియు సంతసం బొసంగసిద్ధ
పూరుషులు దానవులు కాద్రావేయు లచ్చట సుఖంబు లనుభవించుచుండురిట్లధో
లోకంబుల స్వరూపంబు నేర్పడన్ జెప్పతి నిక నెల్లధగ్ధంబులందు శ్రీరక్షణం
బవసరంబు. శ్రీరక్షణం బానర్చుకొనకున్న సవ్వారు చెడి సంకరంబొనర్చెద
రట్లు గావున మున్నుందు వారల మనంబెఱుంగుట కర్జంబగుట న్దానిఁ దేటఁబ
ఱుట వినుండు. 163

క॥ నారదుఁ డొక్కపు డచ్చర, యౌ రామను బంచమాడ ♦ సరుసమ్మసరన్
జేరి యడిగె శ్రీమానస, చారిత్రంబును నెఱుంగు ♦ చక్కటి సంతసే. 164

—* పంచమాడ శ్రీస్వభావము నారదమునికిఁ జెప్పుట *

గీ॥ పంచమాడయుఁ గేహ్మిడ్చి పలికెనిట్లు, మునికి దేవర! నేనును ♦ బోటిన్న యె
టులవచింపుదుఁబోలఁతులతలఁపుసౌలుపు, నాయమగున్మో! యట్టిచం ♦ సంబునాకు.

చ॥ అనవుడు మాని యిట్లనియె ♦ నచ్చరలేమగు నాతిమిన్న! బాం
కును వచియింప దోసమగుఁ ♦ గూడ దటుల్ నిజమైనవృత్తమున్
వినిచిన నేర మెట్లొనరు? ♦ వేగమెచెప్పము సీముఖంబునన్
వినఁగఁ దలంచినాడ నిటు ♦ పెగ్గలమైన కుశూహలంబునన్. 166

క॥ అనుటయు నారదమానికి, వినయమ్మున శ్రీలతఱుగ్గు ♦ వినిపింప మాన
మ్మునఁబూని చారుహాసిని,యనియె సీటుల్ చెపుదువెను మ ♦ హాత్మ! ముదమునన్.

గీ॥ మంచికులమునఁబొడమిన ♦ మానినులును, రూపవతులును నాథుని ♦ పాపుగలుగు
వార లుచితంపుమర్యాద ♦ మీఱుదురిద, శ్రీనియంపలిదోసంబు ♦ శిష్టచరిత!

క॥ విను మువిదకన్నలోకం, బునఁ బావపుఁబ్రాణిలేడు ♦ ముసికులతిలగా!
కనఁగ నకలాఘములకున్, ననితయె మూలం బరసిన ♦ వాడెపు సీపున్. 169

గీ॥ చేడియలు దమ్మువాంఛించి ♦ సేవఁజేయు, వానిఁ గెలఁగలఁదిరిగిడు ♦ వానిఁగలసి
క్రీడసేయుదు రోడరు ♦ కల్పిషముల, కించుకేనియు నరఁగు మా ♦ సీంద్ర! మదిని.

చ॥ సెఱవుననేని వంగడపుఁ ♦ బేరిమి గౌరవ మెంచియేని బల్
సిరిఁగనియేని నాథుమది ♦ చేడ్పడునంచనియేని మాసదీ
తెఱవలు గాముకాత్మలయి ♦ తెంపున నెప్పునినేని బాసినన్
మరగి సుఖంతు రిందు నను ♦ మాస మొకించుకలేడు సయమి! 171

క॥ మగనియు బావల మఱుదుల, బుగులుననున్ బరిజనముల ♦ బుగులున మదికిం
దగుపురుషులు సేకూరమి, మగువలు మగనికడనుండు) ♦ మరియాపమెయి.

క॥ వీరికి జొరరానిది యెం, దారయఁగా నొనర దగ్గి ♦ వైసను నేటిన్
మీఱిచనుచుందు రేవున, జారునిజేరంగఁ దాపనకులవలెనా! 173

- సీ॥ ఎడవక యొకనెల ♦ నెడమహస్తంబు కం, పంబును నొకతీరు ♦ నడసెనేని
దవడలున్ గొంతు కెంతయును దడిన్ మాలి, మించువైఖరిని శోషించెనేని
తన నీడయందు మస్తకము గన్నట్టక, దురుసున మొండెంబు ♦ దోచెనేని
కాక మేనియు విహంఘంబేని యలకపో, తంబేనిఁ దలయెక్కి ♦ తనపెనేని
- గీ॥ కారణములేక మాత్రిక ♦ గణముదన్ను, జేరి పరివేష్టనంబున ♦ మోక్షనేని
అట్టిమనుజన్ముడొక నెల ♦ యందె జముని, పోలికేగగలం డిందు ♦ బొంతులేదు.
- గీ॥ పట్టపగటను నుల్కాభి ♦ పాతనంబు, నడికిరేయిని నింపుధ ♦ స్వంబులూచె
నేని వాడాలునెలలలో ♦ నినతనూజ, సన్నిధికిజేసి లేదించు ♦ సందియంబు.
- వ. మఱియు నింకను ఛాయాపురుష స్వరూపంబుగూర్చి చెప్పెదను వినుము. 178

— * చాయాపురుష దర్శన ఫలభేదములు * —

- క॥ ఇనునై నను శీతలర, శ్రినినై నను వెనుకఁజేసి ♦ సితపటధరుఁడై
మనసున దైవముఁ దలఁచుచు, దనచాయను జూడవలయు ♦ భావాధరితా !
- వ. అందు శిరోవిహీనంబైన నాటుమాసంబులలో మృతఁడైదు. 189
- గీ॥ ధనశమైనను నాచాయ ♦ ధర్మమొందు, గృష్ణమైనను సుచాయ ♦ కల్పింపంబు
శోణమైనను బందిలోఁ ♦ జొచ్చు బీత, మైనఁ గలహంబువాటిలు ♦ నగన మారి !
- చ॥ మఱి విభుజండాగాఁ దనర ♦ మృంశుదు రిష్టపుబంధువుల యుగం
బొఱగిన యుద్ధయంబు గటి ♦ యుక్ గనుపట్టక యుండనేనియుక్
సురుగును భార్య జంఘ లటు ♦ చొప్పడకున్న ధనంబు పోయెడు
జరణములుక్ గనన్ బడని ♦ చందమునన్ బరచేశ మేగడున్. 191
- క॥ అనుటయుఁ బార్వతి శర్వున, కనియెను మరణంబుఁదెలియు ♦ సర్వవిగమంబు
ల్పినయట్టులే సాంప్రతమున, ననఘా! మృతఁగల్గుజూడ ♦ నానతి యిమ్మా!
- క॥ అనుడున్ శంకరుఁ డగజకు, ననె దేవీ! సర్వజనహితార్థిన్మీ యు
ట్లనువుగ నడిగితి పెంతయు, విను మింక నెఱింగింతు యోగవిద్యాగణేశన్.
- వ. పృథ్వీస్త్రీజోవాయ్యాకాశంబులు పంచభూతంబు లేళత్సమారూపగరించి పంచ
భౌతికంబగు శరీరంబు. అందాకాశంబు సర్వవ్యాప్తియై యుండు. సర్వం బాకాశ
మందు లయించు. 194
- క॥ ఎద్దాని వియోగంబున, నొద్దిక భూతంబులెల్ల ♦ నొందెడు స్వపదం
బద్దాని సన్నిపాతము, నెద్దేవుడు స్థిరముగాఁగ ♦ నేర్పడఁజెప్పన్. 195
- వ. జ్ఞానులగువారు తపోమంత్రబలంబుల నిది యంతయు నెఱుంగుదురనినఁ బరచేవి
మహేశ్వరున కిట్లనియె.

గీ॥ దేవ ! మును ఘోరరూపుఁ డా ♦ దిన్యమూర్తి
కడుఁ గరాలుండు కాలుండు ♦ గర్వమణఁగ
నీదు శూలహతిఁజేసి ♦ నిహతుఁడై మ
రల భవదనుగ్రహంబున ♦ బ్రతుకుఁ గాంచె.

197

క॥ పొరిఁబారి నిను సంస్తుతులన్, మఱిమఱి సంతోసపెట్టి ♦ మరలఁ దనదియా
నురవగు నధికారముఁగొని, పొరిగొనుచుండెను యథేచ్ఛ ♦ భూతవిత్తులన్.

వనమయూరమా: అక్కతన చేవర ! దయామతి యెసంగన్
దిక్కటి మృతిఁగొనెడు ♦ దీనులను నెంతే
జక్కఁగని చెప్పు మిఁక ♦ సాయమగు మార్గం
బెక్కరణిఁ గాలుని జయింతురొ మహాత్మా !

—* మృత్యుంజయ యోగములు *

వ. అనిన మహేశ్వరుండు.

గీ॥ భ్యాసపరులైన యోగు లెట్లుననేని, పంచతనుజెంద రిద్ది ధృతివంబు వారు
కాలునిన్ గలుచుటకెందుఁజాలువారు, రమ్యతరగాత్రి! పర్వత ♦ రాజప్రత్తి!

వ. ఆయోగంబును జెప్పెద.

క॥ హిమకరవదనా! చెప్పుదు వినుము మేదురయోగవిధముననున్ నులుపుగభూ
తములైదు తద్గుణములును, నమరగదేహంబు జననముగు నిలలోనన్. 201

గీ॥ ఆకసంబున వాయువా ♦ యనిలమునను, నగ్ని యద్దాన నుదకంబు ♦ లాజలములఁ
బృథ్వివిజనియించువినుమువిభీతహరిణ, నయనరొ!విలోమగతినల్లెలయముఁజెందు.

క॥ ఇల యైదు గుణంబులతో, సలిలము నాలుగుగుణముల ♦ జ్వలనుడు మూటన్
జెలుపుగ రెంటు సమీరం, బలయంబర మొక గుణముననలరెడుసాధ్వీ! 203

వ. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబులనెడు నీగుణంబులెపుడు భూతంబులఁ బాయునో నపు
డవ్వి విపన్నంబులగును. అందువలనఁ గాలజగీషుండగు యోగిచే శబ్దాది గుణం
బులు స్వస్వకాలంబందుఁ జింతసీయంబులు.

క॥ దేవి! రహస్యముఁజెప్పెద, నీవిక నిద్దాని భక్తి ♦ నిరతుఁడును గడున్
బావనుఁడు శ్రద్ధధానుం, డౌ వానికిఁ జెప్పు వలవదన్యన కెపుడున్. 305

✓ గీ॥ రాత్రిలందున దీవ విశ్రహితమైన, యంధకారమునన్ జనులందఱును ని
దురను జెందుచునున్నప్పడరసిసెజ్జ, యందుఁగూర్చుండి నుశ్వాసమమరుచుండ.

వ. యోగంబు సల్పవలయు నది యెఱింగింతు వినుము.

- గీ॥ రహినిచదర్చనిచేతఁ గల్గి ములనొక్కి, యొక్కమూర్తంబుకాలంబు ధనుచితగతిని
అగ్నిసంభూతమైయొప్పునట్టిశబ్ద, మును వినంగవలయు యోగి శుప్రసాదాక్షి !
- వ. ప్రశస్యహంబిట్లు ఘటికాన్వయంబున నాయాకారంబుఁ బెలియుచుండిన. 208
- క॥ ఇది సర్వరోగములనుకా, గురురంగఁజేయునట్టి జంతుండు ధూరోరపుష్పాన్
జనలున వద్దాముఁడు, చదురున గద్దిల్లఁజేయుఁ ధంజ్రాహుఁడు ! 209
- వ. మఱియు నానాదంబును వినుచున్నట్టివాఁడు సర్వభంగులను సర్వవర్జయునై సర్వ
సిద్ధు లొందును సంసారబంధంబునుండి ముక్తుడగు. యోగులతో శ్రేష్ఠతరుం
డగు. దేవీ! నీకిట్లు శబ్దబ్రహ్మవిధిక్రమంబును జెప్పితిని. 210
- గీ॥ ధాన్యమును గోరువాఁడెట్లు ధాన్యబాల
మును విడి ప్రయత్నమన ధాన్య మును బడఁగునొ
నిత్యమగు బ్రహ్మమునుగోరు ధాన్యకాండ
దా నటులు బంధమునునీడఁ దలఁపవలయు. 211
- వ. మఱియు నన్నకాంక్షులగువారలు శబ్దబ్రహ్మమునుజెంది యాకలి దస్వలఁ
బాయుదు రితను. 212
- గీ॥ కాలపాశవిమోహితుల్ కడఁగి మిత్తి, జెరుగువాని కబుధులు ధనుజులెలను
శాద్విక బ్రహ్మ మెఱుంగఁగఁగఁ జాలఁజెందు, వాగు సరిసారిబుధులొ శివదలలేదు.
- క॥ నిద్దర యాలస్యం బను, పెద్దయగుల్ గొప్ప వేగఁ జీనిని నీనిన
హర్షగు లోఁబడునట్లు, దిద్ది యెవర్చంగులె నీ! యోగిలున్. 214
- ఆ॥ సిన్నపాప మొనరు ధన్యధనివలె ను, లాన్యహితులగునెన నీధూర్జునంబున
గుండుచుండి నలువఁ గుండు శబ్దబ్రహ్మ, యోగివలను నాయు ధూర్జునవసుక.
- వ. ఇట్లాని పరిపాకంబున పృథ్వ్యంబయదేహయస్త్రియై యాయువును నీరల్లవృద్ధిని
జెందు. మాదుకనియందఁగూడ లాభించు నని విశ్వాసము కలఁగఁక దగుఁబలఁ
గురించి చెప్పవలసినదియేమి. 116
- ఉ॥ అక్కఱలేదు మంత్రజప మక్కఱలేదిక బీజసంచయం
బక్కఱలేదికాప్రణాన మక్కఱలేదిక లాఁతిమాంగముల్
జక్కఁగనట్లు శబ్దమయ ధాన్యతరంగులు బ్రహ్మమున్ బసంగ
డెక్కుడుయత్నమున్ గొని యపేక్ష నెఱుంగఁగఁజెల్లఁ గోమలీ ! 117
- వ. ఆశబ్దము నవధిధంబులుగఁ బ్రాణవిదులగు యోగులచే జూపఁబడినది. ఆనాద
స్థితిని గ్రహానుసారముగఁ జెప్పెదనుచినుము. ధూర్జము, కాంశ్యఘ్నసి, శృంగ
రవము, ఘంటానాదము, వీణానిక్కాణము, వంగనిసవము, యగదాభిధ్వానము,
శంఖారావంబు, మేఘగర్జనమను తోమృదివిధము లివ్వారివిడిచి పదియవదియగు

తుంకారమును బాగుగా నభ్యసించవలయును. ఈ ప్రకారమభ్యసించినయెడల యోగి వాపంగులఁజెందడు. యోగపరిపాకమొందిన మృత్యుజిత్తు గును. ఈనవ విధముల స్థితంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుము.

సీ॥ ఘోషమొప్పెడునాత్మశున్ శుద్ధిదము రోగ, హరము వశ్యాకర్షకరమునగుచు
హంస్యస్యనియుఁబ్రాణిగతుల నిరోధించు, భూతంబులను గ్రహం ధులను నెట్టు
సతి! శ్లోగరన మభి ధిచారిత్రానజనో, చ్చాటనమారణ ధి సాధకంబు
ఘంటానినాద మా ధి కర్షణంబొనరించు, నైలింపన్ధి క ధి న్యలకునేని

గీ॥ ఇకను వీణాక్వణనము దివ్యమందునేని, బరగువానిఁ గనంజేయు ధి వంశనినద
మఖిలతాత్మిగ్గసిద్ధిని ధి నమరంజేయు, దుందుభిధ్వానము జరామృతలను బాపు.

క॥ విను శింఖాగావమున భు, ననములనెల్లను జరించు ధి వలతియగుఘనా
ఘనగర్జనమున నాపద, లను బాయు మెట్టివైన ధి లలితాంగి! ధరణ. 220

వ. ఇకను.

ఆ॥ ఏకచిత్తమొంది ధి యెంతయుబ్రహ్మరూ, పంబుగాఁదనర్చు ధి భవ్యమైన
యనునమంబునై నయిల్ల తుంకారంబు, విన నసాధ్యమొకఁడు ధి నెలయదెందు.

గీ॥ మణి శుభ్రాశోభ సర్వజ్ఞధిమండనుఁడును, సర్వదర్శియునై యొక ధి సర్వలోక
చారియున్న చరించు విశానములను, జెంపఁజొక్కింతయాతఁడు ధి శివసముండు.

వ. పరామిత్వో! యిట్లు శబ్దబ్రహ్మరూపంబులీ రెఱింగించితి నిఁకేమి వినవెదవన
సఖిశబ్దంబు యిట్లనియె. బేవా! చాముమాగ్ధంబు ననుసరించి ప్రాణాయామంబా
సర్వసాధుని కాలుని జయింపురందు రచ్చాని నెఱుంగఁ జెప్పమన్న శంకరుండి
ట్లనియె. 223

క॥ జేసి! చెప్పెద వినుమిక, బానసమగు యోగమద్ది ధి ప్రాణాయామం
బేవా ధి కమాసాధము, దా విడువకచేయు మిత్తి ధి బూటఁగలఁడిలన్. 224

వ. పవనధారణంబున జ్ఞానవిజ్ఞానంబులు నుత్సాహమును బ్రవర్తించును. 225

గీ॥ ఎవఁడు పవనంబును జయించియెసఁగు నట్టి, వాఁడు సర్వజగజ్జయభాగ్యమొందు
నిల జరామృత్యువులను జయించుఁబ్రాణ, ధారణధ్యానపరుఁడయితనరవలయు.

గీ॥ లోహకాయఁడు భక్తికలోన గాలి, నెట్లునిండితి తన పనుతెసఁగఁజేసి
కొను నట్లులెయోగియగువాఁడుకూర్మిమీఱ, పవనధారణమభ్యసంపంగవలయు.

గీ॥ వ్యావృత్తిపురస్సరముగగాయత్రిమనువు, రహిశిరనుతోడనాయతప్రాణుఁడగుచు
మూడుమారులుదాజపంబునునొనర్ప, వలెదదేకాత్మఁడగుచుబుద్ధివ్యారుఁబోడి!

ఆ॥ వాయవీయత త్స్య ♦ పరయోగ మియది, పరమయోగిజనుల ♦ భాగ్యలక్ష్మీ
గృహము లర్కశశులు♦గృచ్ఛమరలుదు, రెపుడు మరలఁడతివ!♦యీసుయోగి.

క॥ నూతేంద్రియ విమలతరకుశ, నీరముఁగోలుచుఁ దపించు ♦ నేర్పరికిఁగడున్
జేరెడు సుకృతఫలంబది, చేరుఁబవనధారణంబుఁ ♦ జెందెడుకృతికిన్.

వ. పెండియు నెవఁడు మాంద్యముఁబాసి యేకాంతమందుఁ బ్రాణాయామం బొనర్చునో
యవ్వాఁడు ముసలితనమును రోగంబును మిత్తినిగెల్చి వాయుగమనంబున భేద
రత్నమొందును మఱియు సిద్ధరూపంబుఁజెంది కాంతిని మేధను బరాక్రమంబును
శౌర్యంబును గాడ్పుతోఁదుల్యంబగు గమనంబును సుఖంబుగఁ జెందునిఁకఁజెర్చు
లేల? యేబాపఁ డుదయమునలేచి ప్రాణాయామం బొనరించునో యవ్వాఁడు
బ్రహ్మలోకంబునుజెందు నిందు సందియంబులేదిల్లు వాఁసుసిద్ధినిఁ జెప్పితినిఁకఁ
దేజంబువల్ల నగుదానిన్ జెప్పదువినుము. జనులెల్ల నిద్రించియున్నపుడు దీవియ
లేని యంధకారంబందు సుఖానంబునఁ గూర్చుండి భూమిధ్వమందుఁబ్రకా
శించు వహ్నిజ్యోతినిఁజూడవలయు నిది భూచరిముద్రాయోగము. మఱియుఁ
జేతివేళ్ళతోఁ గన్నుల నించుకపిడించి సగము ముహూర్త మేక భాషుఁడై నెలుంగు
జోతినిఁ జూడఁదగుఁ దెల్లనై యెఱ్ఱనై నల్లనై చిత్రివర్ణమైయుండు నిది భేదరీ
ముద్రాయోగము. 231

గీ॥ కనుబొమలచుధ్యయం దలికంబునందుఁ, బరఁగు బాలార్క తేజోవిభాసురమగు
జోతిఁగనుచున్న పురుషుఁడు♦సురుచిరేష్ట, గాత్రమునుజెందునిఁకఁబరకాయ మొందు.

వ. మఱియు నణిమాదిసంపన్నుండై దూరదర్శన దూరశ్రవణాక్షానవంతెందై బహు
రూపధారణసామర్థ్యంబును భేదరతాసిద్ధినిఁ జెందు నిక వేదాధ్యయన సంపన్ను
లును నానాశాస్త్రవిశారదులును నగువారు త్తము పూర్వకర్మనశంబున
మోహంబుఁ బాయలేరు, 232

గీ॥ కనుచుఁ గనలేరు వినుచునువినఁగలేరు, పాపమోహితులై యంధబధిరులట్లు
తమమునకుదొలనున్న యత్తపనస్థు, నామహాపూరుషునిఁ దెలియఁగఁజెల్లు.

ఆ॥ విను సహస్రశీర్షుఁడును సహస్రాక్షుఁడు, నున్ సహస్రపదుఁడు♦నునయి యొప్పు
నల పురుషుఁడు విశ్వమందు దశాంగుల, సీమనావరించిచెన్నుమీఱు. 233

వ॥ ఇక భూతములలో నాలవదగు నుదకభూతంబున నగు నమరిత్స్వింబును జెప్పెదను
వినుము. నియతమనస్కుండై యోగి సుఖానంబునఁ గూర్చుచుండి సమున్నత
శరీరుండై కూర్చుండిన కరపుటములుగలవాఁడై చంచువునుగోళిన ముఖంబున
మెలమెల్ల గ గాడ్పుఁబీల్చుచుఁ దాలుమూలంబులనుండి జనదాయకములై న్రవించు
నుదకంబులఁ గోలుచుండవలయు నవి శీతలంబు లమృతజలంబు లిట్లు వీని

నిత్యంబు గోలువాడు మిత్తినిఁజెందఁ డాకలి దప్పల గెల్చి మహాతేజస్కుండై
దివ్యకాయుండగును మఱియును. 236

గీ॥ ఏన్లునంటిబలంబు హరింద్రచుట్టి, వేగము నుపన్లునంటిమేల్ ♦ వీక్షణంబు
గలిగి కృష్ణకచములాప్పి ♦ పొలుచుదేవ, గురునిభుండయి దివ్యవత్సరశతంబు.

వ. ఇఁకను నొకవిధంబుఁజెప్పెదనువినుము రహస్యము. యోగియగువాడు నాలుకను
దనడలనునంచి కొంచెముకాలముంచవలయు నట్లైనఁ గ్రామమున లంబికాయోగ
మును జెందును. అటుమీఁదఁ బ్రసరించు చల్లని జలంబును సుధనుబోలె
ద్రాఁగినయెడల నమరత్వమునుజెందును. ఇట్లు తపోవ్రత నియమయోగోపధము
లచే ధర్మవిదులును నయవినయయుతులగువారు మిత్తిని గెలువవలయు నిట్లు
నీవడిగినవానిఁ దెల్పితినిని శివుం డుమతోఁ జెప్పెనని సూతుండు మునుల కెఱింగిం
చిన నవ్వాగు మహాత్మా! మన్వంతరంబులను దద్వంశంబుల నెఱింగింపు మను
టయు సూతుం డిట్లనియె. 238

ప్రతిసర్గము - మన్వంతరంబులు - వంశములు - తదనుచరితములు

క॥ ధున్రుని సమున్నతపదవీ, నివేశితు నెఱుంగఁ జెప్ప ♦ నే? మును మీకున్
సువిహితంఁ డాతఁడు పెక్కేం, డ్లవనిన్ బాలించె విబుధు ♦ లందఱు మెచ్చన్.

క॥ ఆ విభునకు సుతం లిష్టఱు, పావనులగు పుష్టి ధాన్య ♦ భాసురనాముల్
(శ్రీ) జెలయఁగఁ బుష్టికే సుతం, లావిర్భావంబుఁజెంది ♦ రైదుగురు తగన్. 240

వ. రిపుఁడు రిపుంజయుండు విప్రుఁడు నృకలుఁడు నృషతేజుండు ననువారు. 241

క॥ సుగుచికుమారం డుత్తముఁ, డురుగుణానిధియైన నాతఁ ♦ డొక గుహ్యకుచే
దురమునఁ జగపంబడ నా, పరితాపంబున జననియుఁ ♦ బంచతనొందెన్. 242

వ. ధున్రునిసూతులైదుగురలో జ్యేష్ఠుడగు రిపునకుఁ బుష్కరిణియందు సర్వతేజుం
డను సుతండు పొడమె నవ్వానికీ జాతుష మనువు జన్మించె ఆ మనువునకు
నడ్లలయందుఁ బురువు, మాసము, శతద్యుమ్నుడు, తపస్వి, సత్యజిత్తు, కవి,
అగ్నిష్ఠోమాతిరాత్రులు, అతిమన్యువు, సుయశుఁడు ననువారు పదిమంది కొమ
రులు జన్మించిరి. అందుఁ బురువున కాగ్నేయియల దాటుగురు కొమరు లంగుడు,
సుమనుడు, భ్యాతి, క్రతు వాంశీరసుడు, గయుఁడు ననువారు జన్మించి రందు
నంగునకు సునీభ యను ధర్మపత్నియందు దుష్టచేష్టుండగు వేనుండు పొడమె.

క॥ తనయుని చెడునడతలకున్, మనమునఁ గడు రోసి యంగమనుజవిభుఁడు గా
ననుబడి యెందుననేనియుఁ, జనియెను జిత్తం బాకింత ♦ శాంతిన్ జెందన్. 244

వ. అనంతరము,

గీ॥ రాజుగాఁ దనరిన వేనుఁజోజఁ దప్పి, చెడ్డనేతలఁ బ్రజల హింసించుచుండ
దివ్యమును లందఱును జేరిఁ తేకువెనఁగ, నుగులై చంపి రవ్వాని ధూంకరించి.

వ. అటుమీఁద నుసిధాప్రార్థనచేతను సరాజకంబగు లోకంబుఁ గాంచియును దద్దుః
ఖంబుఁ బావగోరి దివ్యమును లవ్వేనునికుడిభుజంబును మధిగ నగుదు ధన్వియుం
గవచియు సూర్యతేజస్వియు నారాయణానతారంబగు పృథువు జనించె. 246

క॥ ఆతఁడు గడుధార్మికుడై, భూతలమును నేలఁగడిమి ధూలుసొప్పఁగి
శ్వాతీతంబగు తేజము, భ్యాతియునుఁ గ్రమ్మికొనఁగఁ ధరిమనురక్తిన్. 247

వ. మఱియు.

గీ॥ రాజసూనూహ్వయమహాధ్వరం బొనర్చి, నట్టి యష్టలలో నీతఁ డగ్రగణ్యుఁ
డశ్వమేధశతంబుల ధనమరజేసె, నర్చియను భార్యతోఁగూడఁ నాన్యమటయ.

వ. అమ్మహీనాథున కర్చి యందు విజితాశ్వఁడు, హర్యశ్వఁడను వారల్పిష్ఠులపుత్రి
లుద్భవించిరి. ఆవిజితాశ్వసకు శిఖండిని యందుఁ బ్రసవించి యనువాఁడుస్త్రీ.
ఆతఁడు సముద్రరాజసుతయగు శతధృతియనుకన్యన్ బండ్లుండ. ఆపకు బహు
యజ్ఞకరుండగు ప్రాచీనబర్హి నలనఁ బదిమందిసుతులు జన్మించిరి. ప్రాచీనసులనఁ
బడు నవ్వారు పిత్రాజ్ఞచే సాముద్రోదకంబందుండి గుర్రగీతంబు బసించుచు శివ
ధ్యానవరాయణులై పదివేలేండ్లు తపించిరంతఁ బ్రాచీనబర్హి యష్టమిందుడు నర
త్యమాణయగు పృథివియందుఁ బ్రజాత్యయంబయ్యె నదికాగచి యగతకుమున్ను
దహిఫలంబుఁజెందియున్న ప్రాచీతసులు నిజరాజధానికొ జేరించుఁ బుడమియంపలి
వృక్షంబులెల్లఁ బెచ్చుబెరిగి మార్గంబులను నిరోధించి బ్రబలియుండుటఁగాంచి
యవ్వాని దహింపఁబూని ముఖమునుండి యగ్నిమాగులులు పిడిచిను నవ్వి ననంబులఁ
గాల్చుచున్నకొ జూచి కొంతవడికి సోముఁడు వానిన్ దారసఁచి యిట్లునాడు. 249

ఉ॥ కాల్పకుండింక భూజములఁ ధానస మీయట దగ్ధమయ్యె నిం
దల్పతరంబులొ ద్రుమము ధానయడ నాయడ నున్నవీట్లు నీ
స్వల్పములై నవాని నిక ధానకదలంపుడు మన్యువేగమున్
మల్పుడు వేగ మామకకు ధానిక యిందు వసించు గాంచుడి ! 250

క॥ ఆకన్నియ సర్చస్విని, మీకదియగు ధర్మపత్ని ధానిక దానికొ
జేకొని వివాహమొందుడు, జోకగ నాదక్షిణాష్ట సుతులైన పాలుచున్.

క॥ పదిమంది కెక్కు లాలగు, నిది యొకతొక యని మనమున ధానచంభోకుం
డిది దైవచోదితంబై, యొదవిన దన వారల్పఁ ధానకబడి పేర్చిన్. 252

ఆ॥ వృక్షజాతయైన ధానికని వార్షిని, బెండ్లి యాడిరంతఁ బేర్చిదనర
వారి కాపెయందుఁ బ్రభవించె దక్షుండు, చాక్షుషాఖ్యమనువు సమయమందు.

వ. అతండు ప్రజాసర్గరతుండై మానసికసృష్టిన్ గూర్చ నయ్యది వృద్ధిగామిన్ జేసి
బ్రహ్మచోదితంబై విధుననిధువనధర్మంబున బ్రహ్మర్థి బొనరింప నెంచి
పరిమేష్టితసూనయగు నసిక్కి యనుదానిన్ బెండ్లాడియున్నంత నాపెయందు. 254

క॥ ఆ దొంగని కలువదిగినను, పైదలులు జనించి రధిక * భానురచరితల్
సాదానుసేప)కాశలు, మేదురతరశేముషీన * మీహితలు గడ్డు.

ఉ॥ వారలలోన ధర్మనకు * బద్ధరంజందున కిర్వదేష్టరన్
ధీరుడు కశ్యపాఖ్యక ను * ధీమణికి బదుమూగు రంగిర
నగ్నాశిన్ గృతాశ్వునకు * సాంపుగ భూతున కిద్ద తీర్థటిక
గోల యగిష్ట సేమికని * గూతుల నల్గుర నిచ్చెఁ బ్రీతిమై. 256

వ. ధర్మని గోతులగు పదుగురు - భానువు, లంబి, కకుష్ఠ, జామి, విశ్వ, సాధ్య, మరు
త్వతి, ససువు, ముహూర్త సంతల్ప యను వార లందు భానువునందు సుతుండై
ఋషభండు పొడిమిన నవ్వాని కిందసేనండు జన్మించె లంబియందు విద్యోతుం
డును మేఘంబు లుద్భవిల్లె. కకుష్ఠునందు సంతలుండువుట్టిడు నవ్వానికి గీటుండు
జనింప వానికి దుగ్ధాభిమానులగు దేవతలు జన్మించిరి. జామికి దుగ్ధాధిష్ఠానదేవ
తలు జన్మించిరి. వాటికి స్వర్గండు సందియును బుట్టిరి. విశ్వయందు విశ్వేదేవులు
పొడిమిరి. సాధ్యయందు సాధ్యులు జన్మించిరి. మరుత్వతియందు మరుత్వంతుండు
(ఇంద్రుండు) జయంతుడుననువా రుద్భవించిరి. జయంతుండు విష్ణువగు నుపేం
ద్రుండు. ఇతసువు సందయుండు ధ్రువుండు సోముండు ధరు డనిలు డనలుండు
ప్రత్యూషుండు ప్రభాసుండు నను వారప్రసన్ను లుత్పన్నులైరి. అందయునకు
పైతండుండు శాంతుండు మునియనువారు కొమరులై పుట్టిరి. ధ్రువుండనువానికి
కాశండును సోమునకు వర్చుండును నవ్వానికి సర్పస్థియు ధరునకు ద్రవిణుండను
వాడును, లంబిలనకు బురోజవుం డవిజ్ఞానగతియు ననువారును నగ్నికి శరస్తంబ
మందు గుమూగుండు జన్మించుడు నాతని శాఖలందు శాఖుండు విశాఖుండును
బృష్టమందు పైగ మేయుండును జన్మించిరి. ప్రత్యూషునకు ఋషీయను దేవలుండు
నవ్వానికిట్టి సుతులు మసీషులు స్రజ్ఞానంతులు పొడిమిరి. ప్రభాసునకు విశ్వ
కర్మజనియించె. ఆ విశ్వకర్మకు మనువుజన్మించె. ముహూర్తయందు మాహుర్తి
తులను దేవగణంబులును సంతల్పజుండు కాముండునుబొడిమిరిక భూతునకును
రూపయనునాప యందు రైవతాభవభీమవామోగ్రవృషాకవ్యజైక పాదహి
ర్బుధ్వ్యుపహురూపమహాత్ములను నేకాదశరుద్రులును రుద్రపారిషదులగు భూతగ
ణంబులు సుత్పన్నంబులయ్యె నితఁగశ్యపున కదితి దితి సురిస అరిష్ట యిల దను
సురభి విసత చేల తామ్ర కోధనశ కద్రువు ముని యను పొలంతులు పదుముగ్గురు
భార్యలైరి వారియం దదితికి వైవస్వత మన్వంతరంబునం దింద్రోపేందులును

మఱియు నర్యముండు ధాత విధాత, త్వష్ట పూష విచన్యంతండు సవిత మిత్రావ
రుణులు, అంశుండు, భగం డతితేషుండు నను పన్నిష్టకు సగాన్యలు జన్మించిరి.

ఆ॥ దివికేబొడమిరికను ♦ సుతులుహిరణ్యక, శివు హిరణ్యవయసులను పొలుపమను
సింహికయను సుతండుఁజెలువొప్పు నాహి, శ్వాశశివునకు ముఖులుఁజెల్పుచిలను.

వ. అనుష్ఠాన సంహృత స్థాన ప్రసాదము లనునారలం దుస్సంగితునను మూర్ఖుడందుం
బులోముండు మహిషుండును, పల్లవునకు భవనియందు వాతాపీల్చులును సంహృత
నకుం గృతియందు బంచజనుండును, బ్రహ్మచర్య విరోధముండును జన్మించి గా
విరోధనునకు బలియును గాతని కశన యను భార్యయందు ముక్తిలేకంబు
జన్మించె నందు జ్యేష్ఠుడగు బాణుగు శివభక్తుగఁగన్మొందె శివుని మోర్పించి
తగ్నాణాపత్య మొందె నికను. 259

గీ॥ ఆ హిరణ్యాక్షునకుం బుత్రుఁడైదుగురగు, నుగ కనుని భూతసంతాపితులును గాల
నాభుండును బిరుదగు మహాహిరణ్యుండు నను, వారతెంతయు విశ్రాంతిభూరియలు.

వ. సింహికను విప్రచిత్తి యనువాడు పరిగ్రహించె నిక దనుననునాపి కరనూము
ఖుండు శంబరుండు కపోలుండు, వామనుండు, వైశ్వానరుండు, పూలోముండు.
విద్రావణుండు మహాశిరుండు, స్వభానుండు నృపవర్మకుం విప్రచిత్తియను మున్న
గువారనేకు లుద్భవించిరందు స్వభానునకుం బ్రభయును కష్టకయును బులోము
నకు శచియును నృపవర్మనకునదారవిహయశిరశ్చర్మియును వైశ్వానునకున
బులోమకాలకలును బొడమిరి. 261

సీ॥ ప్రభయనునామె చేపట్టె నాననూచిని, శచియును జేపట్టె ♦ శక్రుఁడైతి
నలయునదారవి ♦ చూహిరణ్యాక్షుని, బెండును నాయశిరఁచేరిక గ్రోవెను
శర్మిష్ఠయు యమాతిజననాథు నరియించె, నికబులోముండును గాఁజన నుగించి
బెండ్లాడి రరునది ♦ పేలపుత్రులు వార, లగు నుద్భవించిరి ♦ ప్రకటబులులు

గీ॥ ఘనులు పొలోములనువారు ♦ కాలకేయు, లనెడువారు ననన్యలు ♦ పొల్లచరితు
లాహిరణ్య పురంబున ♦ సధిచసింది, యుండిరవ్వాగు ప్రతివీరు ♦ శోకబాహిక.

వ. సింహికయందు విప్రచిత్తికి గాహుప్రముగులగువారు పదుమూఁగులు పొంతులు
జన్మించిరికను దామ్రీయను కశ్యపపత్నిక. 263

క॥ కాకియు శ్వేనియుభాసియు, లూకియు గృధ్రియును శుకి చతురంగశ్వియును
జోకగు సుగ్రీవియును, వీకన్ జనియింది మిగుల ♦ వెలసిరి పుడమిన్. 264

వ. ఇకఁ గాకిఁ గాకులును శ్వేనికి డేగలును భాసికి బాతులును మూఁకక గుడ్డ
గూబలును గృధ్రికి గడ్డలును శుకికి జలుకలును అశ్వికి లొట్టిపిట్టలును గుఱ్ఱములు
గాడిదలును సుగ్రీవికి శుభవక్షులును జన్మించె. మఱియు నికఁ గశ్యపపత్నీలందు

వినతయం దరుణ గరుత్మంతులును సురసయందును ననేక శిరోమండితంబులగు సర్పశ్రేష్ఠములు జన్మించె ఆసర్పశ్రేష్ఠులలోఁ బ్రధానులు - శేషుడు, వాసుకి, తక్షకుడు, విరావతుడు, మహాపద్మడు, కర్కటకుడు, ధనంజయుడు, ధృతరాష్ట్రుడు, కుహుడు, పుష్పదంతుడు, దుర్ముఖుడు, ఖరరోముడు మున్నగు వారు. ఇతఁడు గోభ్రువశకును గద్రువకుఁగూడ సిల్లై సర్పాలులు పుట్టె సురభికి గోమహిషు ధేనువులును నిలసె లతాగృతంబులు దృణజాతులు మున్నగునవి. యర్జును నాహుతిబలు లేఁబడినంది దివ్యులును మునియును నాకె కచ్చరలును చేలయును నాసిక జక్కులు రక్కసులును బాహువి రియ్యది కశ్యపసంతాపం బిద్ధానిచే జగంబెల్ల నిండెనిక

265

క॥ చంద్రుని డిగిసదియొప్పున, సుందరులను జేకొనియు శ్లోశురుశాపమునఁ గుందునది హూత్మకాంతిల, యందు నవత్సరంబుఁజెందఁ డయ్యెను మానుల్ !

వ. ఇతఁ గుహిదారయగు తారయందుఁ జందురునకు జన్మించిన బుధుండు వంశకరుం డయ్యె. మాత్యుఁ గృతాశ్వుం డిచ్చియను నాపెయందు ధూమ్రకేశుని ధిమణ యందు దేవలుని గనె నని నూతునకు మహాత్మా ! మన్వంతరంబుల నెఱింగి పుండరిగ నూతుండిట్లనియె. స్వాయంభవుడు స్వారోచిషుం డుత్తముడు తాప నుడు రైవతుండు చాక్షుషుడు సనువా రతీతమనువులు వర్తమానమనువు వైవస్వతుండు, మాత్యుని సావర్ణి, రాచ్యకమనువు, బ్రహ్మసావర్ణి, ధర్మసా వర్ణి, రుద్రసావర్ణి, దేవసావర్ణి, యింద్రసావర్ణియను మనువులు ముందఱి రాఁగలవారలు. వీరలందఱు పదునాలుగు రీవైవస్వతమన్వంతరమం దీమనువున కిత్సాపు సభగుండు ధృష్టుండు శర్యాతి నరివ్యంతుండు, నాభాగుండు, దిష్టుండు, కరూశకుండు, వృషధ్రుండు, వసుమంతుండుననువారు పదుగురు పుత్తులు - ఆదిత్య ననుబద్ధ) విశ్వేదేవమరుద్గణములు దేవతలు - పురందరుండను వాఁ డిందుండు, కశ్యపాతి) నశిష్ఠవిశ్వమిత్ర) గౌతమజమదగ్ని భరద్వాజులు సప్తర్షులు. కాశ్యపుం డగు వామనుండు విష్ణుం డిట్లులే యతీతమన్వంతరంబులందు నాగామిమన్వంతరం బులందు, ఋషీంద్ర) దేవమనువుత్తులు తత్తాదృశు లొప్పువారిక రాఁగల సావర్ణి మనూద్భవంబు నెఱింగితువినుండు.

—* సావర్ణిమనుజననము *

చ॥ అతులతపోనిధానులు మ ధూత్మకు లారయుఁ డాధ్యుఁ డావివ స్వతునకు సంజ్ఞనాఁగ నొక ధూత సధర్మిణి యుండె నాపెకుఁ నుతులు జనించి రిద్దఱు య శోధరు లమృతువున్ యముండునుక సుతయు నొకర్తుకా యమున ధ శోభితనిర్భరణీవతంసమున్ .

268

చ॥ మగని మహాస్థరోచులకు ♦ మానినిసంజ్ఞ కడున్ నలంగి యి
ముగ నొకకొన్నినాళ్ళు తన ♦ స్మృతినయింట నసింపఁగోరి చె
ల్లుగఁ దగుదాని చాయయను ♦ పొల్లి నొకంగు సృజించి యిట్లు నెన్
మఱుచెరో ! నేనుబోలె విభు ♦ మానకొల్పును సుండు మిండుగన్ . 269

ఉ॥ నీకును సంతగల్గినను ♦ సీవిక భేదముసేయ కింకయున్
నాకొమిరెన్ గునూగులను ♦ నచ్చికమీఱఁగ నొక్కతీరుగా
సాకుచునుండు మివ్వితము ♦ స్వాంతమునందున నుగ్ర మేరికె
జోకదొలంగి చెప్పకము ♦ చూడుము నాచుహితంబు నిశచరీ ! 270

చ॥ అనవది యిట్లువల్కె విను ♦ మక్కరొ ! నానల్లనై స యంతకున్
బెనఁగినచింప నీవితము ♦ బిట్టగునొద్దిడి తారస్థిలి వే
ణిని గ్రహియించి నప్పుడెటు ♦ నిబ్బరమునఁగఁ జెల్లు? జప్తునన్
మనమున నుంతు నంత కనుమానముసేయకు నుగ్రయోనియున్ . 271

క॥ అనియిటులు వల్కె నొడఁబడి, తనసంతతి నప్పగిని ♦ తనదే దరలి పు
ట్టినయింటికేగి యందుల, మనమది నచ్చనికతమున♦నురలిరయమునన్ . 272

ఆ॥ విభునిఁ గలసి మెలసి♦వేడుకలొప్పఁగా, నతిలనెన్ స్థముల విహారముందు
చున్నచాయ సప్త ♦ డువిద గనుంగొని, తనప్రవేశమునకు ♦ సమస్తంగనక.

గీ॥ మూఢమతినయి యిట్టుల♦ముందు వెన్నె, లరయ కొకచేఁగఁ బుట్టించి♦నూత్నవిభుని
బిడ్డలను గాపురంబు నర్పించితి నిటు, లేకు మేకంపు నిపుడిక♦సంధుఁబొమ్మ? 274

క॥ అనిననరుచు సంజ్ఞయు వేగనె కురుజేశాటనలగుఁ ♦ గ్రగ్గునఁజని య
వ్వలనునొక ఘోటియై తపమును సల్పుచునుండు దనవిభునిఁ గూర్చికడున్ .

గీ॥ వస్త్రమితుండు సంజ్ఞయన్ ♦ భానమున నె, చాయతోపిత సౌఖ్యముఁ♦కల్పఁబడయ
ఘనుండు సానర్థి యనుమనుశ్రును శనైశ్చ, గుండుఁ దపతియనుకన్యక♦పొడమిరంత.

మ॥ తనసంతానమునందు నెక్కుడుగ నాశ్రిత జూపుచున్ సంజ్ఞసం
తునెడన్ భేదముసేయు చాయఁగని కృత్తిధ్వంస యముగ డప్పు ద
ల్లినిఁ దన్నన్ బదమెత్త నాపెయు నటన్ ♦ వీడ్చించి సీతాబు మే
దినిఁ గూలంబడుఁగాకనా నతఁడు బల్ ♦ దీనాత్మ్యంబు నుండుచున్ . 277

ఆ॥ తండ్రిఁజేరఁబోయి ♦ తల్లి విధం బిట్లు, లెఱుకసేయ భానుఁ ♦ పంతయోని
సందియంబుఁజెంది ♦ చనునె యిట్లులు పక్ష, పాత మంబు కెం దపత్యముందు.

క॥ తల్లియుఁ బెక్కులు దిట్టినఁ, జెల్ల వపత్యమున నిందుఁ ♦ జెల్ల యచేదో
పెల్లెనఁగెనంచు బాలుని, దల్లడమది వాయ వేగఁ ♦ దరణి యిటు లనెన్ . 279

వ. కుమారా! కృములు నీపాదంబందలికొక్క విన్వించుక హరించి వుడమి జొచ్చు దాన
నీకు సూక్ష్మశాసనము చరిత్రాసంబగు. సత్యవాదివగు నీకిం దరిష్టంబును నభంబును
జూడమదని చెప్పి సత్వరంబున సతిన్ జేరి యిట్లనియె. 280

ఉ॥ కోమలి! నీవు నాయెడలఁ ♦ గూరిమిచేయుచునుందు వెంతయున్
నీమది నిర్మలం బిపుడు ♦ నీవు గుమారు నిటుల్ శపింపఁగా
నానుససాంబె నందియము ♦ నచ్చికతో నెఱిగింపు సర్వమున్
తామరసాక్షిరో! యింకను ♦ బై పముసాక్షిగ నచ్చుమానుచున్. 281

ఆ॥ చెప్పునన్న నిపుడె ♦ శిషింతునన నాపె, బెదరి సంజ్ఞ నీదు ♦ వేడికోవఁ
జాల కిట్లు నన్ను ♦ జన్మింపఁగాఁజేసి, నీదు సేవలోనఁ ♦ బాదుకొలిపి. 282

క॥ తరలెను బుట్టింటికి నా, తెఱిగిది యన నాతఁడరసి ♦ తెఱవయెడల నే
దురితము లేదనుకొని స, త్వరమున యోగమతి సంజ్ఞ ♦ వసతి నెఱుంగన్.

—* అశ్వినీదేవతల జననము *—

క॥ పుగుతాననములలో నొక్కరితయు గోడిగయునై నికామతపంబున్
గురుకొనిచేసెడు సాధ్వినీ, బరికించి మనమున నార్తి ♦ వడివేగమువన్ 284

క॥ ఘోటకన్దై సకిలింపుచు, ఘోటిన్ జేరంగఁబోయి ♦ కూరిమిఁగదియన్
బాటించి పరుఁడొ యనునగ, దాటుచునుండంగ నినుఁడు♦దన్నుఁడెలుపుచున్.

క॥ హేమలహేముచు పెనుకొన, యోసారత్నంబు సంజ్ఞ ♦ ద్యుమణియె దను న
స్వేషించి వచ్చె ననుచు మ,నీష నెఱిగినంతఁ దరణి ♦ నెక్కిని బడబన్. 286

గీ॥ కీరడసేయఁగ జనియించిరిడు లేని, చక్కఁదనమున కిక్కతొ♦చారుమూర్తు
లాశ్వినీయెఱుఁగుభాస్వంతఁ♦డంతనాత్మ, తనువుఁగొనసంజ్ఞ యున్నిజ♦తనువుఁజెందె.

వ. అంత లోకశాంధ్రం డపత్యకశత్రుంబులఁగొని స్వీయమందిరముఁజేరి భార్యా
ద్వయంబుతోఁ బుత్త్రపత్నీంబుతోఁ బుత్త్రీద్వయంబుతో సుఖంబుండె నీ
భాస్కర పుత్త్రులలో జ్యేష్ఠుండగు మనువె యీవ ర్రమాన నై వస్వతమనువు. ద్వితీ
యుండగు యముండు ధర్మనిబద్ధుండై ధర్మరాజనఁ బరఁగి జీవులకుఁ బుణ్యపాపం
బుల ననుభవింపఁజేయు నధికారంబున నియుక్తుండయ్యెదతోదరియగు యమున
పుణ్యసదీపతంసంబై స్వీయోదక స్నానపానంబులఁజేసి సకలదురిత పశమని
యయ్యె. ఇఁకఁదృతీయపుత్రుండగు సావర్ణి యనువాఁడు రాజోవు మనువై యెసం
గఁగలఁడిస్త్ర మేరుశిఖరంబునందుఁ దపించుచున్నవాఁడు. శనై శ్చరుండు శివున్
గొలిచి తత్ప్రసాదంబున నవగ్రహంబులలో నొకగ్రహంబై బృహస్పతి మండ
లంబుకన్న సూర్యభాగంబును వసించెఁ దపతియనుకన్యను సంవరణుండను రాజర్షి
వరించి పెండ్లాడెనిక నాశ్వినీయులు స్వర్చైద్యులై తనరెంత నై వస్వతమనువు.

—* వె వస్వతమను వంశము *

- క॥ చిరకాలము సంతతిలే, కరసి వశిష్ఠనివనుపున యజ్ఞము సేయన్
గరమరుదుగ నిలయను కూర్తురు జన్మింపంగ నడలి ♦ దుష్టముగ మనువున్ .289
- గీ॥ దేశికు వశిష్ఠజేరి యః ప్రైటః గుఁ చెల్వి, కూర్తురేకికిఁ బుట్టెనొకఁ? యనన్ మ
హాత్ముడాయెడరసి తావతాత్మపత్ని, కూర్తుఁ గొలుట నామరుఁడొకఁడె పోల్చె.
- వ. దాస గన్యక జనియించె నైన దీని నా తపోబలంబునఁ బురుషునఁ జేసెదనని యట్లు
సాధించి పురుషునొనర్చిన నతండు సుద్యుమ్నుడనుపేరిఁ బరిఁగించు వరిల్ల సంత
మనువు గొమరుని బట్టాభిషిక్తుఁ జేసిన నతండు. 291
- క॥ లీలమెయి నొక్కనాఁడు భటాళియుఁ గరితరగవీరికిఁ యలరిఁగ మృగయా
కేళీరతుడై ధరణి, పాలుం డటవీసలికిని ♦ బయనము చేసెన్. 292
- వ. అట్లు వెడలి మేరుపర్వతాగ్రాన్యంబుఁ జేరియందు.
- మ॥ పులులన్ దుష్టల నెల్లుబంటుల వసిభూదారరాజున్ నివం
గుల సింగంబుల నేదుపండుల గడున్ ♦ గుట్టల్ నలెన్ గూల్చి శో
షిలి దూషణని నీటికై పెదకి రాజీవాకరిం బొండు న
వ్వలఁగన్పట్టినజేరి రాజనుతుఁ డశిష్టల్ గోలెనంతేనియున్. 294
- క॥ తోడను వచ్చినవారలు, గూడను గంభాణనరము ♦ గూడజలములన్
బోడిగదావఁగ దొర యొక, యూడుదియయ్యును జనంబులొండ్రికిన్.
- క॥ గోడిగ యయ్యును గుట్టము, వీడియు వెఱు వ్యలొంప ♦ విసస్థలి న
చ్చేడియలెల్ల రునున్ గడుఁ, బోడిమిచెడి మెలఁగరొత్త ♦ పొగులు దుష్టగలన్.
- ఆ॥ అనిన శౌనకుఁడు మహాత్మా! యట్టికి, నాడెవారెల్ల ♦ అర్హులెల్ల
మెట్టులయ్యె భూతిఁ మెఱిగింపుమి యస, సూతుఁడెట్లు సప్తఁడొద్ద్యముపవ.
- మ॥ ఒకనాఁ డిశ్విరుఁ డార్యతో సచటఁ గామోద్యోకయుక్తన్ మహా
త్ముఁడై కేళి యొనర్పచుండుడు మునిఁబ్రేమంబు లాసునల్లి
నికటంబున్ దఱియంగవచ్చిన భవానీదేవి లజ్జించె
రక దవ్వేగిరి తాపసేంద్రులు నగాఁరణ్యంబు వేఱొక్కచోన్. 298
- గీ॥ అంత శంకరుఁ డాత్మ ప్రి యానురంజ, నార్థమై పూన్కితో నిష్ఠన్ ♦ సాగ్రభూమిఁ
బురుషు లెవ్వరు చేదనఁ ♦ బాలతులగుదు, రంచు శేషియంచ సద్దాసశివబలైరి.
- వ. అంత రాచపూజోడి నెచ్చెలులంగూడుకొని చింతతో సవ్వసంతంబులఁ
దిరుగుచుండుడు దైవేచ్ఛచే రాజనందనుండగు బుధుండచ్చోటుజేరి యచ్చ
పలలోచనన్ గనుకనిన్ గాంచి. 800

ఉ॥ బంగదుబొంగరంబులన ♦ భాసిలునట్టి మెఱుంగుగుబ్బదో
యిం గరుకొప్పు చూపుల న ♦ హించి యలంచెడి వాలుగన్నులన్
రంగగుళ్ళంగమాలయన ♦ గాజిలుపెన్నెటివేణియందమున్
హంగుగఁజూచి గాజనుటఁ ♦ డార్తత నచ్చపలాక్షి డాసినన్,

301

క॥ అక్కలికిఁగూ సక్కంబుని, సక్కజముగఁగాంచి మగుని ♦ యలమటకుఁ గడున్
జిక్కి యనుమతినిఁ జూసినఁ, గ్రక్కున నాతండుదేల్చె ♦ గలికిరతులన్. 302

—* పురూరవశ్యకృత్తి జననము *—

గీ॥ తోడ నె పురూరవుడుప్రస్థైఁదోయబాక్షి, కంత యక్కంతయు నసిష్ఠ ♦ నంతరంగ
మందుఁ జింతింపవిచ్చేసి ♦ యమ్మహాత్ముఁ, డరసి తద్విధమెల్లఁ బా ♦ యనికరుణను.

క॥ శివునిన్ ముని గడుఁగొలిచిన, నవిరళకృపఁ దఱియవచ్చి ♦ యభవుఁడు వరమే
మి నలగ్గొ కోగుమన నుని, ప్రనగుఁడు సుద్యుమ్నపుంస్త్య ♦ భావమునడిగెన్.

చ॥ అరసి శివునిన్ శాపగతి ♦ నమ్మునియందలి కూర్మిపేర్ని న
ప్రైతనను బూరుషున్ నలుప ♦ ధీరత నాతఁడు ప్రస్తావితోడుతన్
బురమునకేగి వత్తియెడఁ ♦ బొందికతో గుణధుర్యులై నము
స్వరు నుతులన్ గనెన్ మునుల ♦ పూనికి సిద్ధులు గల్గుటబ్రేమే !

305

వ. అట్లుల్లులందును గయుండును విమలుండునను పుట్టెల్లు జన్మించిన సుద్యు
మ్మున డవ్వారిని బెంచి వారలం దుత్కులున రుత్కులదేశంబులను గయునకుఁ
దూర్పు దేశంబును విమలునకుఁ బశ్చిమదేశంబు నొసంగి ప్రతిష్ఠానపురంబుఁ
బురువరపునకెచ్చి యంతఁదహర్గియై తాను వనంబునకేనంత మనువు మరల
పుట్టికొమ్మగియై శతాద్వయంబు దసంబాసరించిన నిత్వైక్యండును శిబి నభగుండు
ధృష్టుండు శతాత్మి సరిన్యంతుండు కరూషుండు నృగుండు పృషధ్ధుండు కవియను
వారలు పశుగురు పుత్తులు జన్మించిరందు నభగునకు నాభాగుండుపాడమె.
నాభాగునగరబరీషుండు జన్మించె నాతనికి విరూపుండనువాఁ డతనికిఁ బృషదశ్వుం
డును నాతనికి రగీతరుండును జన్మించిన నందు రగీతరునకు సంతానంబు లేకున్న
నంగిరసుండును బాహ్యునివలన స్వక్షేత్రంబందు బుత్తులంగనుటయు నవ్వారు
రగీతరగోతులై వరగి రిక ధృష్టుని సంతానంబును దార్జంబును నంశంబై
బ్రహ్మగులంబయ్యెనిక శర్యాతికి.

306

క॥ ఆనందుండును సుతుఁడు గ, లానిధియు సుకన్యయు ♦ లలితసుతయునున్
మానుగ నుద్భవమొందిరి, మానిన్ బెండ్లాడె ♦ మారియుఁ జ్యవనున్.

గీ॥ ముదుకముని బండ్లియాడియు ♦ ముదిత మేలి, శీల నశ్వినులసాయ ♦ మోలిబడసి
విభునిసుందరుఁడరుణఁగా ♦ వించి మేటి, భోగవంతుని యలరెను ♦ బూవుబోడి.

—* వైవస్వతమను వంశము *

- క॥ చిరకాలము సంతతిలే, కరసి వశిష్ఠనివనువునఁ యజ్ఞము సేయన్
గరమరుదుగ నిలయను కూఁతురు జన్మింపంగ నడలి ♦ ద్భ్రతముగమనువున్ .289
- గీ॥ దేశికు వశిష్ఠఁడేరి యఁత్రైట్యగుఁ డెల్పి, కూఁతురేటికిఁ బుట్టెనొకొ? యనన్ మ
హాత్ముఁడాతం డరసి తావఁకాత్మపత్ని, కూఁతుఁ గోరుట నాతీరుఁహోత వేల్చె.
- వ. దాన గన్యక జనియించె నైన దీని నా తపోబలంబునఁ బురుషున్ జేసెదనని యట్లు
సాధించి పురుషునొనర్చిన నతండు సుద్యుమ్నుఁడనుపేరఁ బరఁగుచు వర్ణిల్ల నంత
మనువు గొమరుని బట్టాభిషిక్తుఁ జేసిన నతండు. 291
- క॥ లీలమెయి నొక్కనాఁడు భటాళియుఁ గరితరగవితతియలరఁగ మృగయా
కేళీరతుఁడై ధరణి, పాలుం డటవీస్థలికిని ♦ బయనము చేసెన్. 292
- వ. అట్లు వెడలి మేరుపర్వతాగ్రాణ్యంబుఁ జేరియందు.
- మ॥ పులులక దుష్పల నెల్లుబంటుల వసీభూదారరాజిక్ సివం
గుల సింగంబుల నేదుపందుల గడున్ ♦ గుట్టల్ వలెన్ గూల్చి శో
షిలి దూషణ్ని నీటికై వెదకి రాజీవాకరం బొండు ద
వ్వలఁగప్పట్టినఁజేరి రాజసుతుఁ డఁష్వల్ గోలెనెంతేనియన్. 294
- క॥ తోడను వచ్చినవారలు, గూడను గంభాణవరము ♦ గూడజలములన్
బోడిగఁద్రావఁగ దొర యొక, యాఁడుదియయ్యెను జనంబులొండ్రైరి వెనక్.
- క॥ గోడిగ యయ్యెను గుట్టము, వీడయు వెఱ పగ్గలింప ♦ విపినస్థలి న
చ్చేడియలెల్లరునుగ గడుఁ, బోడిమిచెడి మెలఁగిరెంతొ ♦ పొగులుచువగలన్.
- ఆ॥ అనిన శౌనకుఁడు మహాత్మ! యల్లేటికి, నాఁడువారలైరి ♦ అశ్వరత్న
మెట్టులయ్యె ఘోటియెఱిగింపుమీ యన, సూతుఁడిట్లు సెప్పెఁజోద్యమొదవ.
- మ॥ ఒకనాఁ డిశ్విరుఁ డార్యతో నచటఁ గామోద్యోక్తిన్ మహా
త్ముఁడై కేళి యొనర్చుచుండుడు మునిస్తోమంబు లాసునలీ
నికటంబున్ దఱియంగవచ్చిన భవానీదేవి లజ్జించె జే
రక దవ్వేగిరి తాపసేంద్రులు నగాఁరణ్యంబు వేఱొక్కచోన్. 298
- గీ॥ అంత శంకరుఁ డాత్మ ప్రి యానురంజ, నార్థమైపూన్కితో నివ్వ ♦ నాగ్రభూమిఁ
బురుషు లెవ్వరు చేరనఁ ♦ బూలఁతులగుదు, రంచు శపియించె నద్దానఁనబలైరి.
- వ. అంతి రాచపూఁబోడి నెచ్చెలులంగూడుకొని చింతతో నవ్వనాంతరంబులఁ
దిరుగుచుండుడు దైవేచ్ఛచే రాజనందనుండగు బుధుండచ్చొటుఁజేరి యచ్చ
పలలోచన గనుకనిగఁగించి. 300

ఉ॥ బంగరుబొంగరంబులన ♦ భాసిలునట్టి మెఱుంగుగుబ్బదో
యిం గరుకొప్ప చూపుల న ♦ హించి యలంచెడి వాలుగన్నులన్
రంగగుభంగమాలయన ♦ రాజిలుపెన్నెటివేణియందమున్
హంగుగఁజూచి రాజసుతుఁ ♦ డార్తత నచ్చపలాక్షి డాసినన్, 301

క॥ అక్కలికియు నక్కాంతుని, నక్కజముగఁగాంచి మరుని ♦ యలమటకుఁ గడున్
జిక్కి యనుమతినిఁ జూపినఁ, గ్రీక్కున నాతండుదేల్చె ♦ గలికిరతులన్. 302

— * పురూరవశ్చక్రివర్తి జననము * —

గీ॥ తోడ నె పురూరపుడుపుట్టెఁదోయజాక్షి, కంత యక్కాంతయు వసిష్ఠ♦ సంతరంగ
మందుఁ జింతింపవిచ్చేసి♦యమ్మహాత్ముఁ, డరసి తద్విధమెల్లఁ బా♦యనికరుణను.

క॥ శివునిన్ ముని గడుఁగొలిచిన, నవిరళకృపఁ దఱియవచ్చి ♦ యభవుడు వరమే
మి వలతో కోరుమన ముని, ప్రవరుడు సుద్యమ్నపుంస్త్య ♦ భావమునడిగెన్.

చ॥ అరసి శివుండు శాపగతి ♦ నమ్మునియందలి కూర్చిపేర్చి న
తైఱవను బూరుషున్ సలుప ♦ ధీరత నాతడు పుత్తుతోడుతన్
బురమున కేగి పత్నియెడఁ ♦ బొందికతో గుణధుర్యులై నము
పురు సుతులన్ గనెన్ మునుల ♦ పూనికి సిద్ధులు గల్గుటబ్రీమే ! 305

వ. అట్లుత్కలుండును గయుండును విమలుండునను పుత్తులు జన్మించిన సుద్యమ్న
మ్ముం డవ్వారిని బెంచి వారలం దుత్కలున కుత్కలదేశంబులను గయునకుఁ
దూర్పు దేశంబును విమలునకుఁ బశ్చిమదేశంబు నొసంగి ప్రతిష్ఠానపురంబుఁ
బురూరపునకిచ్చి యంతఃదభోర్థియై తాను వసంబునకేసంత మనువు మరల
పుత్త్రకాముండై శతాబ్దంబులు దసంబాసరించిన నిత్యాకుండును శిబి నభగుండు
ధృష్టుండు శత్రుతి నరివ్యంతుండు కరూషుండు నృగుండు పృషడ్ధుండు కవియను
వారలు పదుగురు పుత్తులు జన్మించిరందు నభగునకు నాభాగుండుపొడమె.
నాభాగునకంబరీషుండు జన్మించె నాతనికి విరూపుండనువాఁ డతనికిఁ బృషదశ్వుం
డును నాతనికి రధీతరుండును జన్మించిన నందు రధీతరునకు సంతానంబు లేకున్న
సంగిరసుండను బాహ్మణునివలన స్వక్షేత్రంబందుఁబుత్తులంగనుటయు నవ్వారు
రధీతరగోతులై పరగి రింక ధృష్టుని సంతానంబును దార్జంబును నంశంబై
బ్రహ్మకులంబయ్యెనిక శత్రాతికి. 306

క॥ ఆనర్తుండను సుతుఁడు గ, లానిధియు సుకన్యయనెడు ♦ లలితసుతయునున్
మానుగ నుద్భవమొందిరి, మానిన్ బెండ్లాడె నక్కు♦మారియుఁ జ్యవనున్.

గీ॥ ముదుకమునిఁ బెండ్లియాడియు♦ముదిత మేలి, శీలమున నశ్వినులసాయ♦మోలిఁబడసి
విభునిసుందరుఁదరుణుఁగా♦వించి మేటి, భోగములఁజెంది యలరెను♦బూవుఁబోడి.

క॥ ఆనర్తనుతుడు రైవతుఁ, డానర్తాఖ్యమగు దేశఁ ♦ మందుం గడుఁ జె
త్వా నగరి గుళస్థలినిన్, దా నిర్మాణంబుచేసి ♦ తినరెనట రహిణ్. 309

వ. అవ్వానికీ గకుద్మి మున్నగువారు నూర్గురునుతు లుద్భవించి రందుఁగకుద్మి యను
వానికి రేవతియను గన్వారత్నంబు లక్ష్మియై జన్మించిన నవ్వాడామెకు మగని
నడుగుటకై యాపెన్ దోడ్కొని బ్రహ్మలోకంబున కేగి యా హిరణ్యగర్భునడి
గిన నాతండు మందహాసంబొనర్చి యిట్లనియె. 310

ఉ॥ నీ విటఁజేరినంత నవ ♦ నీవర ! నీదగు బంధులెల్ల రుణ
నీవనుకొన్న రాసుతులు ♦ నీలిరి నీదగు రాజధానియున్
గావలులైన రక్కసులు ♦ గ్రోచ్చుటఁ బాడొనరించినార లా
శ్రీవిభుఁడైన కృష్ణుఁడటఁ ♦ జెల్వుగఁ గట్టెను ద్వారకాపురిన్. 311

చ॥ ఇరువదియేడుద్వాపరము ♦ లిప్పటికిం జనె నీవుచేర నిం
దిరువదియెన్నిదాయుగ మ ♦ హీనతరవృత్త ! ద్వాపరంబిదే
జరుగుచునున్న దిస్తుచని ♦ చయ్యన శ్రీబలరామమూర్తికి
గరితనొసంగు మట్లయినఁ ♦ గాంక్షితముల్ సమకూరు నిండుగాన్. 312

వ. అనినఁ దన్ని మేషంబున బ్రహ్మచోదితుండై వచ్చి యక్క న్నై బలభద్రమూర్తి
కిచ్చి పెండ్లి చేసెనికఁ బృషద్ధృండనువాఁడు గురునిచే గోరక్షణంబున నియోగిం
పఁబడి యొకచీకటియద్దమరేయి పడిగ వాసగుఱియుచుండ నొక్క శార్దూలం
బువచ్చి కదుపునొకంటింబట్టరానది యెఱిగి యఱచిన నతండు ఖడ్గపాణియైవచ్చి
కటికిచీకటినరయక బెబ్బలియని యాపుతలన్ ద్రుంచె నంతఁబలియు నలుకొంది
పఱచెనంత నతం డుపస్సనఁదెగి పడియున్న మొదపున్ గాంచి దుఃఖితుండై
యున్న సమయంబున గురుండెఱింగి తారసించి యిట్లనియె.

గీ॥ ఓరి ! యనవహితాత్మక ! ♦ యోరివాపి !, సురభిఁ దెగఁదున్మి తిట్టుల ♦ నూటిదప్పి
నీయఘంబిక సురుగదు ♦ నీకు రాజ్య, లభిలేదికఁ జను వృష ♦ లత్వమొంది. 314

వ. అనుటయు నతండజ్ఞానకృతదోషంబు హరించునట్లు మరల గురునిచే ననుగ్రహం
బుపడసి పెద్దకాలం బడవియందుఁ దపించి నిర్మలుండై శివానుగ్రహంబున
మోక్షంబుఁ బడసె నిక నృగుండనువాఁడును సజ్జానంబున గోదానవృత్త్యయం
బునఁజేసి కృకలాసంబై పెద్దకాలంబుఁగడపి కృష్ణునిచే నద్వరితంబుఁబాసి యుత్తమ
లోకంబుఁజెందె. కరూశుండనువానికిఁ గారూశులను తనయులు జన్మించి యుత్త
రంబుననున్న కరూశ దేశంబునకు రక్షకులైరి పరివృంతుండను వానికిఁ జిత్రసేనుం
డను పుత్రుండు జన్మించె నవ్వానివంశంబున నగ్నివేశుండనువాఁడు జన్మించి
మహర్షియయ్యె నాతని సంతతివారు బ్రాహ్మణులైరి.

క॥ కడఁగొట్టు మానవుండీకఁ, గడుఁబుణ్యుఁడు కవిసమాఖ్య † గనినట్టిఁడు దాఁ
బుడమిని భోగంబులఁబడి, పడసె శివానుగ్రహమును † బరమపదంబుకొ. 316

క॥ ఇల నిఱ్ఱొనవుపునకు ను,తులు నూర్గురు వారిలోన † దోర్బలధుర్యుల్
విలసితయశులు విడువ మొదలుగాఁ గలవారు మిగులఁదంటలుకడిమిన్.

వ. అవికుటీ. పురంజయుఁడనియు నింద్రవాహుండనియుఁ గట్టుండనియుఁ బేరొంది
పెక్కురు రక్కసులం జదిసి వేల్పులఁ బోచె నయ్యనఘనకుఁ బృథుండను
సుతుండు పొడమె నాతనికి జంద్రుండనువాఁడును నాతనికి యువనాశ్వుండును
నాతనికి శావస్తియనువాఁడు జన్మించి శావస్తియను పట్టణంబుఁగట్టె. ఇక
నాశావస్తికిఁ గువలయాశ్వుండు జనించె నాతండు మునిపార్థసర్థచేఁ బుత్రి
శతంబుతో ననికివెడలి దుందుండను మహాశూరుండగు దానవున్ బాలియించె
మఱియు సంగరంబం దా రాజోత్తముని పుత్రికలలో మువ్వరుదక్కఁ దక్కిన
వారు మృతులైరి. మిగిలినవారు దృఢాశ్వుండు గపిలాశ్వుండు భద్రాశ్వుండు
ననువారు. దృఢాశ్వునకు హర్యశ్వుండును నవ్యానికిఁ గుంభుండును వానికిఁ
గృతాశ్వుండును వానికి సేనజిత్తునువాఁడును నవ్యానికి యువనాశ్వుండు
జన్మించి యనపత్న్యండై మహర్షులయనుమఱితో నింద్రేష్టి నొనరించి
యద్దమరాతిరి పిపాసతోఁ గలశంబందలి మంత్రోదకంబుఁద్రావె దానఁజూలే
ర్షుడ గర్భంబుఁ జించుకొని మాంధాతయను చక్రవర్తి జన్మించె నింద్రప్రసా
దంబున యువనాశ్వుండంతముఁ జెందక జీవించె. మాంధాతయు దిగ్విజయంబు
చేసి శశిబిందుఁడనువాని కూతున్ బెండ్లాడి యాపెయందు మువ్వరు కొడుకు
లను నేఁబదిమంది కన్నెలనుగని యక్కన్నెల సౌభరియను మునికిచ్చి పెండ్లి
చేసె మాంధాతపుత్రులు పురుకుత్సం డంబరీషుండు ముచికుండు డనువారు.
అంబరీషునకు యువనాశ్వుండాతనికి హరితుండుపుట్టె అంబరీష యువనాశ్వ
హరితులు మాంధాతృగోత్రంబునఁ బ్రవరులు. ఇకఁబురుకుత్సం డనువాఁడు
నర్మదయను నాగకన్యకన్ బెండ్లాడి యాపె యందుఁ ద్రసదశ్వుం డనువాని
బుట్టించె నవ్యాని కనరణ్యుండు పొడమె వానిసంతతియందుఁ ద్రిశంకుండు
జన్మించె. 318

గీ॥ గురునిశాపవశంబునఁగూలి యంత్య, జత్వమొంది త్రిశంకుండు † చటులతేజఁ
డైన కౌశికుదయనొందియాకసమున, నుండె నెంతయు దీప్తులు † దండిశానఁగ.

వ. ఆతనిపుత్రుండు లోకోత్తరుండగు హరిశ్చంద్రుం డాయనకు రోహితుండను
పుత్రుండు నవ్యానికి హరితుం డతనికిఁ జంపనాముండగు సుతుం డుద్భవించి చంప
యను పట్టణంబుఁ గట్టె నాచంపుని సంతతియందుఁ గ్రమంబుగా బాహుకుండు
జన్మించి దైవప్రాతికూల్యంబున శత్రువులగు హైహయులచేఁ బరాజితుండై. 320

- గీ॥ ఎండకన్నను వాసకఃన్నైఱుగనట్టి, పొలతులనుదోడుకొని వేగః భూరిగహన
తలముఁజొచ్చియటనునొర్వఃతాపసేంద్రు, నాశ్రమముఁజేరియుండెభఃయంబుఁదక్కి
- గీ॥ అరసి యేయెండ కాగొడుః గంచునెంచి, భక్తి మెయిఁ దాపసేందునిః పాదసేవ
నంబుఁజేయుచునుండి కొఃన్నాళ్ళమీఁదఁ, గాలధర్మంబుఁజెందఁ దఃత్కంతలపుడు.
- వ. చిచ్చురుకంబూనుడు సందొక్కదాని సంతర్పత్నిగా నెఱింగి యార్చున్ . డాపె
నాపె నమ్మానిని చూలొందియున్నపు డోర్వక సవతులు గరళంబుఁ దినిపించి
రద్దాన నాపెయు గర్భస్థపిండంబును నీశ్వరేచ్ఛచే మరణింపక మనిరి. 323
- ఆ॥ మంచితారయందుఃమంచలగ్న మునందు, నైదుగ్రహము లుచ్చఃయందునుండ
సగరచక్రవర్తిఃజన్మించెఁ గరముతోఁ, నూడ శత్రుకోటిః గుండెలవియ. 324

—* సగరచక్రవర్తి చరిత్రము *

- క॥ మునివరుడగు నొర్వుండా, జనపతితనయునకు జాతః సంస్కారములన్
బొనరిచి వేదత్రితయం, బును నాగ్నేయాస్త్ర మొసఁగెఁ ః బూర్ణ తరకృపన్. 325
- వ. ఇళనారాజపుత్రిండు గరంబుతో జనించుటఁజేసి సగరుండనాఁ బరఁగి మహా
శూరుండై.
- చ॥ కడఁగి రిపూత్కరంబులనుః గార్కుకధారల నస్త్రవహ్నిచే
సుడియఁగఁజేసి హైహయులః జొప్పడఁగించి స్వకీయరాజ్యమున్
బడసి శిశుకాధిరాజులనుః పారదులన్ యవనాధినేతలన్
జెడుఁగుల గెల్చి పట్టి కడుః శిక్షయొనర్చెఁ బ్రతాపమేర్పడన్. 327
- క॥ ఆన్యపునకు సతులిద్ద ఁ, నూనవ్రత లిద్దమతులుః యోగ్యచరిత్రా
ధీనలు గేళిని సుమతి య, నానొప్పెడువారు వికచః నాశీకముఖుల్. 328
- క॥ వారలలోఁ గేళినికె గు, మారుడొకండు వొలిచె నసఃమంజనుడనఁగా
ధీరులు పెక్కురుతనయులు, శూరులు జన్మించిరల్లః సుమతికె గడిమిన్. 329
- క॥ అసమంజసుడను వాఁడెల, నసమంజసుడై ప్రజలకుః ననిశము బాధల్
విసుచక కూర్చుచునుండినఁ, గసితో నృపుఁ డడవి కనిపెఁ గన్నకుమారున్.
- వ. ఆయసమంజసపుత్రిండు.
- క॥ నీతియుతుఁ డంశుమంతుం, డాతతభుజవిక్రముఁడు మః హాబాహుం డా
ఖ్యాతుఁడు శూరాగ్రణులం, దాతని మెచ్చెదరు పౌరుః లందఱొకమఱిన్. 331
- వ. సుమతీ పుత్రి లఱువదివేలవారు శూరులై యొరుల లెక్కసేయక యుక్కు
తునియలై యెక్కుడు గరువంబుతో నిక్కుచుండి రంత సగరుం డశ్వమేధ దీక్షి
తుండై మఖాశ్వంబువెంట రక్షార్థంబు గొడుకులన్ బనిచిన. 332

క॥ జనపదములఁ బట్టణముల, వనపదముల మందలందుఁ ♦ బర్హతములయం
దనువుగ నాహాయముచరిం, చెను దన్ను సగరజులరసి ♦ చెంతలవెలయన్ . ౩౩౩
వ. అంత.

గీ॥ నారదునిచోదసన్ జేసి నాకవిభుఁడు, హయముఁగొనిపోయితగఁగపి ♦ లాశ్రమంబు
ముందఱన్ గట్టివేసెను మోసపోయి, హరినిఁగోల్పడి సాగరులాతుచులయి. ౩౩౪

క॥ పురమును బురమును గిరిని, గిరిని వనంబును వనంబు ♦ క్లేశమనక వే
తిరుగుచు వెదకుచునుండిరి, తురగం బెచ్చొటనుగాని ♦ దోషకయుండెన్.

గీ॥ అంత వారలు భూపలయాంతరాళ, మంతటనుశోధనమొనర్చి ♦ హయము నెందుఁ
గనక వ్యాకులచిత్తులై కడిదివగను, బుట్టలనుద్రవ్యకొనుచు దవ్యులకుఁ జనిరి.

క॥ ఏపుట్ట నెట్టిశేషుడో? రాపొనరింపంగఁ జనునె? ♦ రాజసుతులు దో
శ్రీవరవశులై యరయక, యా పగిదిగఁ బృథివి ద్రవ్యియరయుచునుండెన్.

గీ॥ ఒక్కచోఁ బూరిమేయుచు ♦ నున్నయశ్వ
రత్నమునుగని చాలహా ♦ ర్షంబుఁజెంది
ఎవ్వఁడొకొ? వాజ్ఞముచ్చిలి ♦ యిందుఁజేర్చె
వానిఁ దెగటార్చవలదె యె ♦ వ్యాడుగాని.

౩౩౫

చ॥ అనుకొని వారలందఱర ♦ యన్ గపిలర్షి మహాత్మకుండు పా
వనుఁ డగుపట్టె నంత వడిఁ ♦ బార్థివసూనులు క్రొవ్వమీటి మా
నిని గని యోరి! నిల్వమిఁక ♦ నీవు మఖాశ్వము ముచ్చిలించి యిం
దనువుగ దాచికొంటివె? దు ♦ రాత్మ! యెఱుంగక సాగరావళిన్.

౩౩౬

—* సగరసుతులు కపిలకోపాగ్నిచే బూదియగుట *

క॥ అనియిటు లహంకరించిన, విని యమ్ముని హంకరించె ♦ వేగ సగరజుల్
మునుకొని దహింపఁబడి యం, తనె భస్మంబైరి తమదు ♦ దర్పముతోడన్. ౩౪౦

గీ॥ జన్నమునుగాని జన్నపుంజక్కిగాని, యెఱుంగక మహాతపంబున ♦ నెనఁగు కపిల
సంయమునిఁ దాకి సురిగిరి ♦ సాదురేగ, నేని తల పొలమునఁగాని ♦ నిలువదనరె!

చ॥ కొమరులు రాకయుండుటయు ♦ ఘోటక మాసరిహద్దు నెందు నా
గమనము సేయకుండుటయు ♦ గన్గొని యాసగరప్రభండు జ
న్నమునెడ దీక్షితుండగుట ♦ నందననందను నంశుమంతు ట్టి
ప్రముగ హయంబు జాడఁగనఁ ♦ బంచెను బావనదీప్తిసంచయున్.

౩౪౨

గీ॥ అంత సతఁడును వసుమతిఁనంతఁదిరిగి, గర్తములదూరి యందందుఁ ♦ గలయఁజూడ
నొక్కచోఁ గానుపట్టె నశ్రోత్తమంబు, దానిడగ్గఱఁగనుపట్టె ♦ దావసుండు.

చ॥ కని మునివర్మపాదముల † గ్రక్కునవ్రాలిన నమృహాత్ముడౌ
తనికి సమస్తమున్ దెలిపి † తా హయరత్నమునిచ్చి పంపగా
వనరుచు నాతఁడున్ హయముఁ † బట్టుకపోయియుఁ దాతకిచ్చి తా
వినిచేఁ దదీయపుత్రుకుల † నృత్తము నశ్రులవెల్లి గొల్పుచున్. 344

గీ॥ ఘోరమగు వాక్యముల తేఁడు † కూలిపడి క
డున్ గడున్ దుఃఖమునను మిఁడ్కుచు మఖంబుఁ
గల్పవిధితోడ సంపూర్తిగా నొనర్చి
యవబృథముఁ జెందె భూపజ † లంతమెచ్చ. 345

చ॥ మునికినుకఁ గరంగిన యఁమోఘులఁ బుత్తుల నుద్ధరింపఁ బా
వనియగు స్వర్థునికై భువికి † బాఱఁగఁజేయుఁ డబంచు నారదుం
డనఘుఁడు సెప్పిపోయె నిక † నట్టులొనర్పఁగఁ జాల క్షౌలలో
వనరుచు రాజ్యమేలి తిద్దిఁపంబునకేగె నృపుండు పేర్చిమై.

గీ॥ అంశుమంతుండువభుఁడయి యవనినేలి, ఘనభుజు దిల్లిప్రఁడనునొకఁతనయుఁబడసి
రాజ్యమున వానినిల్పి యరణ్యమునకుఁ, దపసుఁజేయఁగఁ జనియె నుదారమతిని.
వ. అంత.

క॥ భూవుండై చెల్వమరు ది, లీవుడు ధర్మిష్ఠుఁ డును బలిష్ఠుఁడునైన
బాపఘ్నియైన గంగను, భూపదవినిఁ జేర్పలేక † పొగలెన్ మదిలోన్ 348

ఉ॥ ఆనృపవర్యపుత్తుఁడు మహాబలుఁ డిద్ధపరాక్రముండు నా
నానరపాలశేఖరఘనద్యుతిరంజితపాదపద్మఁడున్
మానిజనప్రియుండును సమంచితకీర్తియునొ భగీరథుం
డానరనాథశాసనము † నంది నృపాసనమెక్కి యుక్కునన్ 349

—* భగీరథుడు పుడమికి గంగను దెచ్చట *

వ. ప్రవీతామహులపాటు విని యవ్వారల నుద్ధరించుటకై దేవగంగావతరణంబుఁ
గూరుపఁబూని హిమశైలారణ్యంబునకేగి యందు దేవగంగఁగూఁచి తపించిన
నాయమ పొడసూపి యభిమతంబడుగు మనుడు దివినుండి తన్ను ధరిత్రి నవతర
ణంబుసేయుమన్న నా త్రిభువనపావని యిట్లనియె. 350

చ॥ హరుని భజింపు మాయనఘుఁ † డాశ్రితసౌఖ్యకరుండు నన్ను శం
కరుఁడు వినాగ నొండొకఁడు † కౌశలిమై ధరియింపలేఁ డిటుల్
భరణికిఁజేరవచ్చిన వృధాయగు నీకు ఫలంబుగల్గ ది
త్రైతఁగునఁ బాఠిపోదు బలిధిష్ఠ్యముఁ బన్నగలోక ముద్ధతిన్. 351

క॥ అని యంతగ్ధానం బా,ధుసీవతంసంబు సేయఁదోడనె శివునిఁ
మనముననిల్పి భగీరథుఁ, డనువుగఁ దపసుఁ బొనర్చె॥హానము విధిన్. 352

గీ॥ అంత బాలేందువకాళి పృత్యక్ష మొంది, యాభగీరథునకు ననఁహరునమయ్యె
గంగనుధరించి నీకొసంగఁగల నిష్ఠ, నీదువృషితామహులఘంబుని స్తరింప.

—* గంగావతరణము *

క॥ అని మందాకినిఁ దలఁపుడు, ఘనవేగముతోడ. నాకె ధ కనుపడి శివునిఁ
గాని పాతాళముఁ జేరుట,కును దలఁప శివుఁడు కపర్దకృహరమున ధునిఁ. 354

గీ॥ వేగఁజేరిచి బంధించిబిందువొకటి, నృపునకొసఁగఁగ ధారయై॥నెగడి ధంధ
ణాధణాధణాధణాధణా॥నాదములను, బెక్కుసేయుచు నురువడియుక్కుమీటి. 355

క॥ కలహానగతులతోడను, సలలితముగ గంగ వెడలఁ ధ జక్కగ నృపుఁడా
నెలతలదొరకును గంగకుఁ, బలుతీటు నుతులనుసల్పి ధ వాహిని కనియెన్.

క॥ గంగా! మాకలుషము లడఁగంగాఁ బొనరింపు మమ్మ!॥కారుణ్య మెసం
గంగా సీసరిధుని కలు,గంగా వినమెందు నిజము ధ కంజాతముఖి! 357

క॥ గంగా గంగా యనుచు మ,దిం గడు నిను దలఁచిరేని ధ దేహు లఘములన్
భంగింతురు నాకముకే, గంగలరీనుడినిఁ గల్గ ధ గలుగదు గంగా! 358

గీ॥ అని రథంబెక్కి యానృపుఁడరుగుచుండఁ, దోడనే గంగయును సముత్తంగభంగ
రంగదున్నతమీనతిమింగిలాహి, చకృచక్రాంగచక్రాభి॥నందితయయి. 359

చ॥ చనిచని కాపిలాశ్రమముఁ ధ జక్కగజేరఁగఁబోయి యందులన్
మునివరకోపదగ్ధుల సమున్నతులన్ సగరాత్మపుత్తులన్
ఘనజలపూతులన్ సలిపి ధ గృచ్ఛట నాకముఁ జేరఁబంపి జీ
వననిధిఁ జెందె దివ్యమునినర్గ మనర్గళభంగిఁ బాడఁగన్. 360

వ. మఱియు భగీరథాసీతయగుట భాగీరథియనియుఁ ద్రోవలో జహ్నుముని గృహీ
తనై తత్కర్ణంబునుండి మరల స్రవించుటంజేసి జాహ్నువియనియు నిట్లనేకాహ్ను
యంబుల ధరించియలరె మఱియు నీగంగావతరణచరిత్రం బెవ్వరేని చదివిన వినిన
నవ్వారై హికాముష్మిక సుఖంబులొందెదరిక.

ఆ॥ అల భగీరథునకు ధ నాత్మజుండు శుశ్రుతుండు, పొడమె వానినంశము నెడల ఋతు
పర్ణుఁ డుద్భవించె॥వానికినిన్ సుదా,సుండు పుట్టె మిగుల॥శుభ్రయశుండు 362

వ. అవ్వానివంగసంబున ఖట్వాంగచక్రవర్తియుదయించె నాతనికి దీర్ఘ బాహుండును
వానికి రఘుండును రఘునకుఁ బృథుశ్రీపుండును నాతని కజుండును నతనికి దశర
థుండును జనియించి రాదశరథునకుఁ గౌసలారె కీయాసుమిత్రులను బారాంతరి

యంబునందు శాంతయనుగన్యయును. శ్రీవిష్ణుతత్త్వంబు నాల్గువిధంబులై రామ భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులనువారలు నవతరించి రాశాంతను ఋష్యశృంగుండు పెండ్లియాడెనిక రామచంద్రుండు. 363

క॥ శివువిల్లువితీచి జానకి, నవనీజనుబెండ్లియాడె ♦ ననుజన్ములు మాం డవి నూర్చి శ్రుతకీర్తిని, సువిహితగతిఁ జేకొనిరి వసుంధర మెచ్చన్. 364

వ. మఱియు నారామచంద్రుండు పితృజ్ఞాపాలనార్ధంబు రాజ్యంబుఁబాసి జటావల్కు లంబుల ధరించి సీతాలక్ష్మణసమేతుండై దండకారణ్యంబుఁజేరి పదునాలుగేండ్లందు వసించె నింకను. 365

సీ॥ గాధిజనవనంబుఁ ♦ గావఁగాఁబోయి సు, బాహుదైత్యునిఁజంపె ♦ బాహుశక్తి బదునాల్గువేలపైఁ ♦ బదునాల్గురను జన, స్థానంబునకాజంపె ♦ దాసవులను ఆవిరాధుని గబం ♦ ధానురు వనపథ, మందువధించె బే ♦ రై నకడిమి వాలినిసమయించి ♦ వనధివారధిఁగట్టి, పక్షికంఠుసబాంధ ♦ వముగఁ గడపె

గీ॥ రామనాథుఁ బ్రతిష్ఠించె ♦ రాణగదుర, నశ్వమేధంబుఁ బొనరించె ♦ సతులదీప్తిఁ బదియువేలేండ్లు భూమిని ♦ బాలనంబు, చేసెశ్రీరామచంద్రుండు ♦ వాసిమీఱ.

వ. అనిచెప్పటయు శౌనకాదులొకర్ణించి, మహాత్మా! మానసంబులు తృప్తినొందవు శ్రీరామచరిత్రంబించుక విస్తరించి యానుపూర్విగ వక్కాణింపుమని యర్థింపు టయు. ఆశ్వాసాంతము.

క॥ కాళీశశిశేఖరపద, నాళీకార్చాఢ్యహృదయ ♦ నళినవిరాజ త్కళేశారాధ్యానజ, వ్యాశేశ్వరహారతత్త్వవశ! లక్ష్మ్యంబా!

గద్య. ఇది శ్రీబుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి యుమాఖండంబునఁ

బృధమాశ్లాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః
శ్రీ శివపురాణము

ఉమాఖండము
ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ ముదిగాండ కులార్ణవ
సోమా! సోమేష్టలింగ ధ శోభితపూజా
కామా! కామాదిరపు
స్తోమజయోద్ధామ! దామనురుచిరకీర్తి!

వ. అవధరింపు మక్క-ధకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

—* రామాయణచరితము *—

చ॥ విశదయశోభిశోభితుండు ధ విశ్వమహోన్నతసారవిక్రమ
ప్రశమితసర్వదిగ్గలయ ధ పాథి-నవీర వరప్రతాపుఁడా
దశరథరాజసత్తముఁ డు ధ దారపవిత్రచరిత్రభూషితుం
డశనిధరాభవైభవర ధ మాస్పదుఁ డుండె నయోధ్య శోభిలఁ.

గీ॥ ఆధరాపాలకునకు జా ధ యాత్రాయంబు
వెలసె గౌసల్య కై కేయి ధ యలనుమిత్ర
యనగఁ దనయులు శ్రీరాముఁ ధ డును భరతుండు
లక్ష్మణుండు శత్రుఘ్నుఁ డా ధ లలనలకును.

2

క॥ శ్రీనారాయణతేజం, బా నలుపురుగా విభక్త ధ మై తనరెను సు
శ్రీనిధి యం దగ్గిజుండు ప్ర, ధానుండు యనితరప్ర ధ తావుఁ డయి తగెఁ. ౩

గీ॥ రామలక్ష్మణులకు నిద్ద ధ ఐకును జెలిమి, యెడతెగకయుండు నెప్పట్ల ధ నేని యట్లై
భరతశత్రుఘ్నులకు మైత్రి ధ పరగునైన, నంద ఐందటియెడల సా ధ హర్షప్రదులు.

- సీ॥ అఖిలజనమునకు ♦ హర్షంబొసంగును, శ్రీరామముఖగుర ♦ సీరుహంబు
కడుభయార్తుల కేని ♦ నడలు పోకడఁబెట్టు, శ్రీరామనదయదృ ♦ ప్రిప్రసార
మెట్టిశూరుల కేని ♦ హెచ్చా వెఱపుఁ గూర్పు, శ్రీరామవిక్రమో ♦ దారగరిమ
ప్రబలసంతాపత ♦ ప్రజనంబు నలరించు, శ్రీరామవాక్కుధా ♦ సారధార
- గీ॥ మహితసహకారపరిపాక ♦ మధురమధుర, నవనవరసంబు శ్రీరామ ♦ నామధేయ
మతులవిజ్ఞానభాగ్యమా ♦ గ్గావలంబ, నంబు శ్రీరామపరమపు ♦ ణ్యచరితంబు.
- క॥ అని విజ్ఞపరులు మనముల, ఘనముగ నభినుతిని నల్ప ♦ గా గాధినుతుం
డనఘుం డంతనె దశరథ, జనపాలుని జేరి యడిగెఁ ♦ జనువున నిలులన్. 6
- చ॥ తనయుల రామలక్ష్మణుల ♦ ధన్యపరాక్రమజై తులఁ యశో
ధననిధి! పంపు మత్సేవన ♦ ధర్మము నిర్వహణం బొనర్పు! వే
గనె కొని పోదు వీరలు జ ♦ గన్నతదివ్యధనుకలాభినుం
డను లింక యాతుధాననిధ ♦ న మొనఁగూర్చి ఘటెంతు) జన్నమున్. 7
- చ॥ అన జననాథుఁ డాత్మమున ♦ నక్కజమున్ భయమున్ వహించి యి
ట్లనె మునిచంద్ర! మత్తనయు ♦ లర్భకు లుద్ధతదైత్యమర్దనం
బున కుపయుక్తులౌదురె? న ♦ మున్నతసారశరాసనంబుఁ జే
కొని వనిఁ జేరి రక్కసులఁ ♦ గూల్చెద నేనె మఖంబు నెగ్గఁగాన్. 8
- గీ॥ అనుడు నగి తావసేందుఁ డాతని మనమున. బుగు లడంచి కుమారులభూరిశక్తిఁ
దెలిపి యంగీకృతిఁ జెంది ♦ ధీరులై న, రామలక్ష్మణులఁ గొని య ♦ రణ్యభూమి. 9
- గీ॥ చేరి నడుచుచుఁ జిత్రవి ♦ చిత్రకథల, నలరఁజేయుచు బల నతి ♦ బల యనెండు
విద్యల నొసంగి స్వాశ్రమ ♦ విపిననికట, మొందరాఁబథమందుఁ దా ♦ నొక్క యసురి.
- క॥ తాటకి యనునది జనముల, వేటాడెడునద్ది వారి ♦ వేఁ గని యెదురన్
మేటియగు మాని యనుమతి, వేటెను వధియించె రామ ♦ విభుఁ డద్దానిన్. 11
- మ॥ పరితోషంబును జెంది రామునకు న ♦ వ్యాచంయమిందుండు న
త్వర ముద్యత్తరబాణజాలమును దీ ♦ వ్యజ్ఞంభకాస్త్రంబులన్
వరుణాస్త్రంబనిలానలాస్త్రములునా ♦ బ్రహ్మాస్త్రమున్ మున్ను గా
నరుదా నస్త్రము లిచ్చి తెల్పెను దదీ ♦ యాధానసంహరముల్. 12
- వ. అంత నచ్చటనుండి,
- మ॥ నికటోర్విన్ జెలువొందు స్వాశ్రమము నెం ♦ తేఁ బ్రీతి సావిత్రపు
త్త్రీకులన్ జేరిచి యజ్ఞ విఘ్నకరదై ♦ త్యస్తామసంహారనై
ప్రీతి తొనట్ల విధించి యంత మునిగో ♦ చిష్మంతుఁ డొందెన్ వ్రతం
బకలంకాత్మముతోడఁ గాంచుచు మఖం ♦ బం దుండి రారాసుతుల్.

గీ॥ జన్న మకుతోభయంబుగాఁజరుగుచుండె, సంతఁ బిళితాశు లరుదెంచియద్ది కాంచి
కినిసి విఘ్నాదధానులై * కేరి చదలఁ, జేరి కురిసిరి నెత్తురుఁ * జీము నందు. 14

—* శ్రీరాముఁడు మారీచుని సముద్రమునఁ జేర్చి సుఖహుని జంపుట *

మ॥ మునులెల్లఁ జలితాత్ములై యపుడు సఁ * బోధింప శ్రీరాము డం
తనె మారీచుఁ బ్రభంజనాస్త్రమున హీ * నప్రజ్ఞఁ గావించి య
వ్వనధిక్ గూలఁగ నేసె భాసురబృహ * ద్భాస్యస్త్రధారఁ వధిం
చెను దుర్వ్యాహు సుఖాహుఁ దత్పరిజన * శ్రేణిక్ నిమేషంబులోఁ.

గీ॥ అంతరాయంబు లెల్ల ని * ట్లంతరింప
మునులు నిర్భీకులై ముదం * బున మఖంబుఁ
బూర్తిచేసిరి కౌశిక * మునియు రామ
లక్ష్మణులఁ దోడుకొని మిధి * లకుఁ జనుటకు. 16

గీ॥ తలఁచి పయనంబు నల్ప న * ధ్వంబునందు, గౌతమమహర్షి పత్ని రా * ఘవపదాబ్జ
రజఘు సోకినతోడనేప్రకృతిఁ జెంది, పూజనం బొనరించె రా * మునకు భక్తి. 17

క॥ మునియును దాశరథులు న, వ్వనినుండి యహల్య నాపె * పతినన్నిధికి
బనిచి మిధిలాపురికిఁ జని, కొనిరి విదేహతిథేయ * గురుతరపూజఁ 18

గీ॥ బ్రహ్మఋషి సీతకును రామ * భద్రునినకు వి, వాహ మొనరింప నెంచి వి * దేహరాజ
మాళిరచితోరునియమాభి * మతమనమున, నతని కిట్లనె హర్షభ * రాత్రి మెనఁగ.

ఉ॥ చూపుము శైవచాపము వి * శుద్ధచరిత్ర ! వికర్తనాస్వయుం
డీ పురుషోత్తముండు భవ * దీప్తితమున్ నెరవేర్చి నీదు క
న్యాపరిద త్తభర్తనుమ * హారము నొంది వరించు నా సతి
నీ పరితాప మింకును జ * సించు శుభప్రకరాయతీగతుల్. 20

క॥ నీ సఖుఁడగు దశరథునకుఁ, గౌసల్యకు సుతుఁడు శౌర్య * ఘనుఁ డీ రాముం
డా సౌమిత్రులలో న, గ్రేసరుఁ డీ లక్ష్మణుం డ * రిందముఁడు నృపా ! 21

వ. అనుటయు మిధిలానాథుం డొక్కించుక సంశయించి తాపసేంద్రుని కిట్లనియె. 22

చ॥ దినదిన మెందరో పృథుల * ధీర్ఘ భుజుల్ బలశాలు లిద్దరా
వనతర తేజు లైన నృప * వర్యులునున్ దనుజేంద్రులున్ మహీ
జను వరియింప వచ్చి శివ * చాపము నెత్తఁగ లేక నొచ్చి సి
గ్గును గొని పోదు రార్య ! తమ * గొప్పతనం బది తప్పిపోవఁగన్. 23

వ. అందును,

- సీ॥ అఖిలజనమునకు ♦ హర్షంబొసంగును, శ్రీరామముఖసర ♦ సీరుహంబు
కడుభయాత్తుల కేని ♦ నడలు పోకడఁబెట్టు, శ్రీరామసదయదృ ♦ ప్తిప్రసార
మెట్టిశూరుల కేని ♦ హెచ్చొ వెఱపుఁ గూర్పు, శ్రీరామవిక్రమో ♦ దారగరిమ
ప్రబలసంతాపత ♦ వృజనంబు నలరించు, శ్రీరామవాక్కుధా ♦ సారధార
- గీ॥ మహితసహకారపరిపాక ♦ మధురమధుర, నవనవరసంబు శ్రీరామ ♦ నామధేయ
మతులవిజ్ఞానభాగ్యమా ♦ గ్నావలంబ, నంబు శ్రీరామపరమపు ♦ ణ్యచరితంబు.
- క॥ అని విజ్ఞపరులు మనముల, ఘనముగ నభినుతిని సల్పు ♦ గా గాధినుతుం
డనఘుం డంతె నదశరధ, జనచాలుని జేరి యడిగె ♦ జనువున నిటులన్. 6
- చ॥ తనయుల రామలక్ష్మణుల ♦ ధన్యపరాక్రమజైతులై యశో
ధననిధి! పంపు మత్సవన ♦ ధర్మము నిర్వహణం బొనర్పు! వే
గనె కొని పోదు వీరలు జ ♦ గన్నతదివ్యధనుకలాభిమం
డను లింక యాతుధాననిధ ♦ న మొనఁగూర్చి ఘటింతు జన్మమున్. 7
- చ॥ అన జననాథుఁ డాత్మమున ♦ నక్కజమున్ భయమున్ వహించి యి
ట్లనె మునిచంద్ర! మత్తనయు ♦ లర్భకు లుద్ధతదైత్యమర్దనం
బున కుపయుక్తులౌదురె? స ♦ మున్నతసారశరాసనంబుఁ జే
కొని వనిఁ జేరి రక్కసులఁ ♦ గూల్చెద నేనె మఖంబు నెగ్గఁగాన్. 8
- గీ॥ అనుడు నగి తాపసేంద్రుఁ డాతని మనమున. బుగు లడంచి కుమారులభూరిశక్తిఁ
దెలిపి యంగీకృతిన్ జెంది ♦ ధీరులైన, రామలక్ష్మణులఁ గొని య ♦ రణ్యభూమి. 9
- గీ॥ చేరి నడుచుచుఁ జిత్రవి ♦ చిత్రకథల, నలరఁజేయుచు బల నతి ♦ బల యనెండు
విద్యల నొసంగి స్వాశ్రమవిహిననికట, మొందరాఁబథమందుఁ దా♦నొక్క యసురి.
- క॥ తాటకి యనునది జనముల, వేటాడెడునద్ది వారి ♦ వే గని యెదురన్
మేటియగు మాని యనుమతి, వ్రేటున వధియించె రామ ♦ విభుఁ డద్దానిన్. 11
- మ॥ పరితోషంబును జెంది రామునకు న ♦ వ్యాచంయమిందుగ్రిండు స
త్వర ముద్యత్తర బాణజాలమును దీ ♦ వ్యజ్జింభకాస్త్రంబులన్
వరుణాస్త్రంబనిలాసలాస్త్రములునా ♦ బ్రహ్మాస్త్రమున్ మున్ను గా
నరుదా నస్త్రము లిచ్చి తెల్పెను దదీ ♦ యాధానసంహగముల్. 12
- ప. అంత నచ్చోటనుండి,
- మ॥ నికటోర్విన్ జెలువొందు స్వాశ్రమము నెం ♦ తే బ్రీతి సావిత్రపు
త్త్రీకులన్ జేరిచి యజ్ఞవిఘ్నకరదై ♦ త్యస్తామసంహారనై
ష్ఠికు లొనట విధించి యంత మునిరో ♦ చిష్మంతుఁ డొండెన్ వ్రతం
బకలంకాత్మముతోడఁ గాంచుచు మఖం ♦ బం దుండి రారాసుతుల్.

గీ॥ జన్న మకుతోభయంబుగాజరుగుచుండె, సంతఁ బిశితాశు లరుదెంచియద్ది కాంచి
కినిసి విఘ్నాదధానులై * కేరి చదలఁ, జేరి కురిసిరి నెత్తురుఁ * జీము నందు. 14

—* శ్రీరాముఁడు మారీచుని సముద్రమునఁ జేర్చి సుబాహుని జంపుట *

మ॥ మునులెల్ల జలితాత్ములై యపుడు సఁ * బోధింప శ్రీరాము డం
తనె మారీచుఁ బ్రభంజనాస్త్రమున హీ * నవృజ్ఞఁ గావించి య
వ్వనధిక్ గూలఁగ నేసె భాసురబృహ * ద్భాన్యస్త్రభారక్ వధిం
చెను దుర్యోధను సుబాహుఁ దత్పరిజన * శ్రేణిక్ నిమేషంబులో.

గీ॥ అంతరాయంబు లెల్ల ని * ట్లంతరింప
మునులు నిర్భీకులై ముదం * బున మఖంబుఁ
బూర్తిచేసిరి కౌశిక * మునియు రామ
లక్ష్మణులఁ దోడుకొని మిధి * లకుఁ జనుటకు. 16

గీ॥ తలఁచి పయనంబు సల్ప న * ధ్వంబునందు, గౌతమమహర్షి పత్ని రా * ఘవపదాబ్జ
రజఘు సోకినతోడనేప్రకృతిఁ జెంది, పూజనం బొనరించె రా * మునకు భక్తి. 17

క॥ మునియును దాశరథులు న, వ్వనినుండి యహల్య నాపె * పతినన్నిధికి
బనిచి మిథిలాపురికిఁ జనిఁ, కొనిరి విదేహతిథేయ * గురుతరపూజక్ 18

గీ॥ బ్రహ్మబుష్టి సీతకును రామభద్రునినకు వి, వాహ మొనరింప నెంచి విదేహరాజ
మాళిరచితోరునియమాభిమతమనమున, నతని కిట్లనె హర్షభ * రాత్మ మెసఁగ.

ఉ॥ చూపుము శైవచాపము వి * శుద్ధచరిత్ర! వికర్తనాన్వయుం
డీ పురుషోత్తముండు భవ * దీప్సితమున్ నెరవేర్చి నీదు క
న్యాపరిదత్తభర్మసుమ * హారము నొంది వరించు నా సతి
నీ పరితాప మింకును జ * సించు శుభప్రకరాయతీగతుల్. 20

క॥ నీ సఖుండగు దశరథునకుఁ, గౌసల్యకు సుతుఁడు శౌర్య * ఘనుఁ డీ రాముం
డా సౌమిత్రులలో న, క్రేసరుఁ డీ లక్ష్మణుం డ * రిందముఁడు నృపా! 21

వ. అనుటయు మిథిలానాథుం డొక్కించుక సంశయించి తాపసేంద్రుని కిట్లనియె. 22

చ॥ దినదిన మెందరో పృథులధీర్ఘభుజుల్ బలశాలు లిద్దరా
వనతరతేజులైన నృపపవర్యులును దనుజేంద్రులున్ మహీ
జను వరియింప వచ్చి శివచాపము నెత్తఁగ లేక నొచ్చి సి
గ్గును గొని పోదు రార్య! తమగొప్పతనం బది తప్పిపోవఁగన్. 23

వ. అందును.

ఉ॥ బాలురు వీరు కోమలవిభాస్వరకాంతిసహస్రకోటులకా
మేలిమిసంతసం బాసఁగు ♦ మేనులజానగుతీరు విల్లుగో
సేల మహాత్మ! యాదశరధేందుగ్గుడు నా చెలికాఁడు వీరికిన్
బోలదు రుద్రచాపమును ♦ మోహనరింపఁగ నాలకింపుమా! 24

వ. అనుడు విని మందహాసంబుచేసి యా బ్రహ్మన్ని సంక్రిందనుండు రాజర్షియగు
సీరధ్వజున కిట్లనియె. 25

ఉ॥ ఏటికి సంశయించెద వహీనతరాజ! మహీజ జానకీ
హాటకమూర్తి యీ రఘుకులాబ్ధిశశాంకునకై జనించె ము
మ్మాటికి నమ్ము మీతఁ డసమానమహామహిమోజ్వలుండు విల్
నేటుగ నెక్కువెట్టి వడినీ తనయక గ్రహియించుఁ గాంచుమా! 26

ఆ॥ అని నుడువుడు జనకుఁడా చాపమును జూపె, రాముఁ డద్ది లాఁగభీమధనువు
రెండు తున్న లయ్యెనిండు వేడుక సీత, విరులనరము రాము ♦ నరుత నేసె. 27

—* సీతా కల్యాణము *

వ॥ జనకుఁ డుప్పొంగి గాఢేయానతి దశరథభూమిందుని నైభవంబున రప్పించి
తదనుమతి శ్రీరామునకు మహీజాతయగు సీతను లక్ష్మణున కాత్మజాతయగు
సూర్యుని భరతశత్రుఘ్నులకు నిజానుజతనూజలగు మాండవీ శుత్రులను
గ్రహించుగ నిచ్చి యుద్వాహంబు చేయఁనొడంగి యందు శ్రీరామహస్తంబు
నందు సజలభారంబుగ సీతాహస్తం బునిచి యిట్లనియె. 28

గీ॥ ఇది మదీయదుహిత సీతయినకులీన! భార్యగా నిచ్చితిని నీకుఁబడయు మల్లు
భద్రుమగు నీకు నిక్టామ్నపాణిపల్ల, వమును గ్రహియింపు పాణి సంబరముమీఱ.

వ. అని కన్యాదానంబుచేసి తక్కినకన్యలకుఁ గూడ పూర్వోక్తభంగిఁ గన్యాదానం
బులనెరవేర్చి వివాహంబుల నిర్వహించి బహుతరపారిబర్హంబుల నొసంగి
యయోధ్య కనిపె నంత మధ్యేమార్గంబున భార్గవముని యెదుర్కొని యుగ్రం
పశ్యుండై సామర్థ్యంబుగ సన్నికర్షించి దాశరథి కిట్లనియె. 30

మ॥ వడి మాహేశ్వరచాపమున్ విటిచి యా ♦ వైదేహిఁ బెండ్లాడి యి
ప్పుడమిన్ నాసరిలేరు ధీరు లని బల్ ♦ ప్రోద్యత్తరాహమృతిన్
దుడుకున్ జెయ్యున్ జూపి తొర! యిఁక నీ ♦ దోళ్ళక్తిఁ గన్గొందు న
ప్పుడె మాటొందెనె భార్గవాగ్రకరవి ♦ స్ఫూర్జత్కుతారచ్చవుల్. 31

గీ॥ అనుడు రాముఁడుమొక్కి భక్త్యతిశయప్ర, మోదవినయాదధానోక్తిప్రంజమంజ
కలన వారింప నుడుగని ♦ కతన గెలిచె, దపసిమెచ్చి యాశీస్సిడితిటలెవనికి. 32

వ. అనంతరం బవ్వార లయోధ్యన్ జేరి సుఖంబుగ నున్నంతఁ గొలఁది దినంబుల
మీఁద మేదిసీనాథుండు భరతుని దన్మాతలభ్యర్థితంజ్ఞే శత్రుఘ్నునితోఁ
గైకయరాజధాని కనిపె నాపైని. ౩౩

మ॥ ధరణీపాలకుఁ డగ్రపుత్తుని ఘనో ♦ ద్యద్భాహువిక్రాంతికిన్
వరసాధ్యునిభూతికిన్ మురిసి భా ♦ స్వద్వంశసామ్రాజ్య వి
స్తరభారంబు నహింప నస్తుండని యా ♦ త్యప్రేయులన్ మంత్రులన్
గురులన్ యోజనచేసి మూరుతపుబా ♦ గున్ జూచి భూరీచ్ఛుడై. ౩౪

మ॥ పురిగై సేయఁగఁ బంచి రామునకునున్ ♦ భూజాతకున్ దివ్యగం
ధరసాధ్యుజనసేకభర్తపరి ♦ ధానస్ఫారకస్తూరికా
గరుదీవ్యత్తిలకాంగరాగమకుట ♦ గైవేయముక్తావళీ
తరళాచ్యభరణప్రసాధనము ల ♦ త్యంతంబు గూర్చించియున్. ౩౫

క॥ గురుని వశిష్ఠుని మంగళ, పరికరములతోడ సచివ ♦ బాంధవహితనా
గరముఖ్యులఁ దనయులనున్, ధరణిజ నాస్థాని కనిసి ♦ దర్పం బెసఁగన్. ౩౬

క॥ తానును రయమునఁ గైకే, యీనిలయముఁ జేరి యా మృ ♦ గేక్షణతోడన్
ధీనిధులు కడమరాణుల, తో నాస్థానికిఁ జనన్ గు ♦ తూహలి యగుచున్. ౩౭

గీ॥ తదవరోధముఁ జేర నం ♦ తకును మున్నె, జఱిభి దుర్బంధయైన మంధరయనెండు
దాసి బోధఁగై కేయియెం ♦ తయునుగినుక, మీఁటికోవగృహమ్మును ♦ జేరియుండె.

చ॥ అరసి నరేశ్వరుండు దయి ♦ తాంతికభూమికిఁ జేరి యోసి! యీ
తెఱగది యేమి? హేతువికఁ ♦ బెల్పు మనంగఁ గురంగ నేత్ర శం
బరవధమం దొసంగిన భ ♦ వద్వరయుగ్మము నాత్మమందు సం
స్మరణమొనర్చి వేగ నిడి ♦ సత్యవచస్కుండవై పరంగుమా! ౩౮

గీ॥ రాముఁ బదునాలుగేడు ల ♦ రణ్యభూమి, నుండఁ బంపుటయొండు వేటొండునకల
వసుమతీమండలికి నెల్లఁ ♦ భరతుని యువ, రాజు సేయుట యినకుల ♦ రాజవర్య!

క॥ అనుడు నడలి భూనాథుం, డనుకంపార్ధియయి రాము ♦ నటవీసలికిన్
బనుపగ మానుము వేటొకఁ, డనువుగఁ గోరుము డయామయాత్మం బెసంగన్.

ఉ॥ రాముడు నాదుప్రాణములు ♦ రాజముఖి! విను మల్ల రాముఁ డీ
గ్రామము రాష్ట్రమున్ విడిచి ♦ కానకుఁజెందిన డిందు జీవితం
బేమియు సందియం బొసర ♦ దింతకు నోర్చెదవేని భర్తృహిం
సామహనీయమూర్తి వయి ♦ శాశ్వతమేలుమ! యీవె మేదినిన్.

వ. ఇవిధంబుగ

గీ॥ ఎంతవేడిన నైన ము ధీభయాన

యదయయై పట్టుపదలక ధి యదియె కోర

నృపతి యుద్విగ్నుడై ఘోర ధి విపులదుఃఖ

హః భువిన్ బడియెను మూర్ఛి ధి తాత్పు డగుచు.

43

ఉ॥ అంతనె రాముఁ డవ్వధము ధి సంత నెఱింగి సభన్ దొరంగి కా

సంతయుఁ జింతసేయకయె ధి యాత్మపితన్ వడిఁజేరి కాననా

భ్యంతర మేగువాఁడ నని ధి యంబల కట్టులె చెప్పి యాన మ

ష్టైతయుఁ బూన్కిఁజేసెను ము ధి హీజయు లక్కుమనుండు తోడురాన్.

వ. కుమారోన్నతికై యిష్టదేవార్చనం బొనర్చుచున్న కొసల్యయుఁ దదనుసారిణి

యైన సుమిత్రయు నవ్వైవరీత్యంబంతయు నారసి యత్యంతంబువగచి దుఃఖం

బాపుకొనలేక యందు రామజనని రాముం బట్టుకొని యిట్లనియె.

45

ము॥ కొడుకా! యేటికి పుట్టుకొందితివి యే ధి గొడ్డేని యీలాటియా

రడికిన్ భాజన మానె నిన్నును గన ధి ద్రాజీవమృద్ధంగి యీ

పడుచున్ నట్టడవిన్ దిగ్భరపి యీ ధి పాపిష్ఠమృష్టాన్నముల్

గుడువక జాల నికక దయక బరపి నక ధి గొంపొమ్ము నీతోడుతక.

46

చ॥ అటు లొనరింపకున్న నిను ధి నక్కట! కోల్పడి జీవితంబు నే

నిట ధరియించి యుందునె భ ధి రింతునె నీవనపానదుఃఖముక

గుటిలయుఁ గ్రూరయా సవతి ధి గొల్చుదునే నిముసంబులోన ను

త్కటగతిఁ బ్రాణముల్ సురుగుఁ ధి దప్పదు నీ మదిలో నెఱుంగుమా!

వ. అనిన రామచంద్రుండు తల్లి కిట్లనియె.

చ॥ నలవ దటుల్ దలంపకుము ధి వాసవసన్నిభుఁ డుత్తముం డక

శృలచరితుండు నీ విభుఁడు ధి మా జనకుం డిటు మా యరణ్యపుం

జలనము నీవియోగమును ధి పైతము నోర్వగఁ జాలఁ డమ్మ!య

గ్గలమగుదుఃఖ మొంది విడఁ ధి గాఁగలఁ డీతనువుక రయంబునక.

48

చ॥ పతి శరణంబు దైవ మిలఁ ధి బాటలగంధుల కమ్మరో! తద

న్నతపరిసేవనంబె యగు ధి నాయము హేయముతద్విరుద్ధ మా

నతి యిడు పోయినచ్చెడఁ బి ధి కామములక బొనరించెదక గృహ

తతకుశలోక్తి గీతి శత ధి ధా యొనరింపు! వహింపు మోరిమిక.

49

ఆ॥ అనిన యంత నామె ధి యాత్మంబు దిటమొందఁ, జేసి యనియె నినుఁడుశీతరశ్మి

భూతపంచకంబు ధి భూతనాథుఁడు మిమ్ముఁ, గాఁచుచుండు శివముఁగాతఁబధము.

వ. అపుడు సుమిత్రాదేవియు నెట్టకేలకుఁ గొందలం బణచికొని లక్ష్మణునిఁ జూచి
యిట్లనుశాసించె.

51

గీ॥ రాము దశరథుఁ గాఁగ ధ ✱ రాతనయను

నన్ను గా నమ్మహాకాన ✱ సంబు నీయ

యోధ్యుఁ గా హృదయంబున ✱ నూహసేయు

మయ్య! యిఁక బోయి రమ్మ! సా ✱ ఖ్య మగునట్లు.

52

—* శ్రీరాముఁడు సీతలక్ష్మణులతో నరణ్యమున కేగుట *

వ. అంత వార లయోధ్యనుండి నిర్గమించి యటవీప్రదేశంబుఁ జేరుటయు.

క॥ పౌరులు పెక్కురు వెంబడి, రా రాతిరి వారి నిద్దురను గూచి తా
మా రేయిఁ బయన మొంది మ, హారణ్యముఁజేరి తఱిసి ✱ రా యమరథునిఁ.

గీ॥ భవజటామండలాంతర ✱ పతితపూత, వారివాహినియైన ది ✱ వ్యధుని స్నాన

మాడి యచట వసించు గు ✱ హాభిధానుఁ, డైన వ్యాధునిచే దాటిరా నృపంతి.

వ. అంత భరద్వాజాశ్రమంబుఁ జేరి యవ్వారి సేవించి తదీయనిద్దేశాను సరణిఁ జిత్ర
కూటాచలప్రాంతంబుఁ జేరి

56

చ॥ మునిజనసేవితంబును స ✱ మున్నతసుందరకందరొరుపా

వనవనవాహినీతటవి ✱ భాసితదివ్యఫలదురమావళీ

కనదురుమాకందరస ✱ గంధసుగంధలతావితాన కా

ననఘనమండలంబు నగు ✱ నాగపదంబును గాంచి వేడ్కొమ్మె.

57

వ. అందు.

గీ॥ పల్ల శాలను నొక్కడేర్పఱచుకొని వ, సించి రిఁకను నయోధ్య శోకించుచున్న
దశరథన్మృపాలవర్యుండు ✱ తనయవిరహ, దుస్సహగ్నిసంతప్తుఁడై ✱ దొరఁగెదనువు.

ఉ॥ పౌరులు మంత్రులు భటుల ✱ బంచి తగ్గ భరతుఁ గనిష్ఠుతోఁ

జేరఁగఁ డెచ్చి సర్వమును ✱ జెప్పఁగ నవ్వాడె రామసాదరుం

డోరువలేక మంథరను ✱ నుత్పథయా జననిఁ వధింపఁగా

భూరికృపాణమెత్తఁ గృప ✱ బూని పశిష్ఠుఁడు మాన్వె నుద్ధతిఁ.

59

వ. మఱియు భరతుం డాగ్రహంబున నిజజననిఁ బరికించి తత్రాప్తికూల్యహింసా
కృత్యంబుల కెంతేని దుఃఖించి యిట్లు నిరసించుచు ననియె.

60

ఉ॥ ఏమనె నిన్ను రాఘవుఁ డొకించుక యేవములేక లేకి! శ్రీ

రాముని సీతనుఁ నడియరణ్యము లక్ష్మణుతోడఁ దోచి నీ

స్వామిని మింగి దుర్యశముఁ ✱ జక్కఁగ దిక్కుల నింపి తిట్లీ

భూమిని నాకొసంగెదవె ✱ పో యది నెత్తిని నీవె కొట్టుకో.

61

వ. అని యంత.

చ॥ జనకున కౌర్థ్వదైహికముఁ ♦ జక్కఁగ నల్పి దుకూలరత్నకాం
చనమణిభూషణంబులను ♦ సర్వముఁ బోవిడి వల్కులంబులన్
గొని ధరియించి వాజరథఃకుంజరయోధచయంబుతోడ స
జ్జనహితనాగరప్రముఖ ♦ చక్రముతోడ గమించి కానకున్.

62

గీ॥ చిత్రకూటాచలముఁజేరి ♦ శ్రీరఘువరు, జాడ లరయుచుఁ దఱిసి వి ♦ పాదవేగ
భరితుఁడై భరతుఁడు రామఃపదములందుఁ, బడివడిన్ దెల్పె దశరథఃస్వర్గమనము
వ. శ్రీరామలక్ష్మణులు వైదేహియు నత్యంతంబు వగచి దశరథున కుత్తరక్రియలు
నిర్వర్తించి రట మీఁద.

64

చ॥ భరతుఁడు రామచంద్రపద ♦ పద్మములన్ బడి యేను దీర్చు దు
ష్కరవిసవృత్తంబు నిక ♦ సత్వర మీవు మహీజ లక్ష్మణుం
డురుకరుణానిధాన ! పుర ♦ మొంది యఖండవసుంధరాస్థలిన్
నిరుపమలీలఁ బాలన మ ♦ నిందితరీతి నొనర్పఁ గాఁ దగున్.

65

చ॥ పదుగురు చుట్టి తిట్ట నిది ♦ పాపవధం బనుకోక లోభమున్
మదిఁ గొని నాదుతిల్లి జన ♦ మాన్యునిఁ బుణ్యుని నిన్నుఁ గానకున్
వదలి పతిన్ వధించినది ♦ వాస్తవ మన్నిరయంబు నొందు న
య్యదయ యిఁకేల నామనవి ♦ నారసి వేగ నయోధ్యఁ జేరుమా !

66

చ॥ శునకము సింహపీఠమునఁ ♦ జేరినకై వడి నీదు పీఠమున్
వెను గన కెక్కువాడనె ! ప ♦ విత్రిత యర్హత నెంచి చూడనే
దినకరవంశభూషణ ! మ ♦ దిక్ గురితించి ననున్ తమించి నీ
ధనమును రాజ్యమున్ గొని ము ♦ దమ్మున నేలపె మమ్ము నందఱన్.

67

వ. అని వేడఁటయు.

చ॥ అనుజునిఁ బ్రేమచేసి వర ♦ మట్టిది కాదని తాతపాదునిన్
దినకరవంశమండనుని ♦ దేవసమానుని సత్యనిష్ఠునిన్
మనమున నెంచుమంచుఁ బతి ♦ మాలె రఘూద్వహుఁ డంతఃదమ్ముడున్
విని రఘునాథపాదుకల ♦ వేఁగొని రాష్ట్రముఁ జేరి ధీరుడై.

68

గీ॥ పాదుకల సింహపీఠంబు ♦ పై నమర్చి, పూజయొనరించి తా నందిపురమునందు
వాస మొనరించి భూపరి ♦ పాలనంబు, సేయుచుండెను భూరిసాశీల్యమునను.

69

వ. ఇఁక నిందుసీతారామలక్ష్మణు లాకాంతారంతరంబు నుండి విప్రకృష్టాటవీయ
యామలై ప్రయాణం బొనరించి

70

చ॥ ఒక వనభూమి నుండి మఱి ♦ యొక్క వనస్థలి కేగుచున్ మహా
త్సుకమతి వన్యపుష్పఫల ♦ తోయము లొందుచు సత్తపోధన
ప్రకరసమర్పితాతిధిస ♦ పర్యలఁ జెందుచు నల్ల యుజ్జ్వల
దకకణభుగ్ధునీతలని ♦ ధానఘనావని దండకావని॥

71

గీ॥ అగ్రమందు రఘుశ్రేష్ఠుఁ ♦ డవల సీత, వెనుక సౌమిత్రి నడుచుచు విపినపదముఁ
జేరుచుండవిరాధుడ౯ ♦ జెనఁటిదైత్యుఁ, డొకఁడు పరికించి నిబిడదఁబోవ్దధ్ధతుఁడయి.

—* శ్రీరాముఁడు విరాధుని వధించుట *

చ॥ ఎదురుగ వచ్చి మైథిలిని ♦ నేడైర నెత్తి నిజోరుపీఠపైఁ
జదురుగఁజేర్చి రాము నను ♦ జన్మనిఁ జూచి కఠోరవాక్తతిన్
బెదరు ఘటింపఁజేయ నరి ♦ భీష్ముఁ డారఘువంశవర్ధనుం
డుదితరుషాధిపతుఁ డయి ♦ యుద్ధతదానవు గిట్టి వ్రేటునన్

73

గీ॥ వాని మతిఁగాంచి వసుమతీశ్వభ్రమందుఁ, గూల్చి శరభంగమానిని ♦ గొలిచికుంభ
సంభవాశ్రమమును జేరిచాల మురిసి, భక్తిబూజించి కొనె శుభవాదములను.

క॥ మఱియు నగస్త్యసమర్పిత, పురుహూతధనుశ్మరప్రముఖములఁగొని భా
స్వరసుస్వరశుకపికచయ, తరువాటినిఁ బంచవటినిఁ ♦ దఱిసి యట రహిన్. 75

గీ॥ లక్ష్మణుఁడచితపర్ణశా ♦ లాస్థలిన్ వ, సించి జనకజతో నుఖ ♦ శ్రీ లెసంగ
మునిచయస్తూయమానుడై ♦ యినకులపతి, గడపెను బడేండ్లు దినదశకంబుపగిది.

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు జరిగినమీఁద నొక్కనాఁడు.

చ॥ అనురి యొకర్తు శూర్పణఖ ♦ యంచుఁ బ్రతీతి వహించినట్టి దా
యసమవనాంతరస్థలి వి ♦ హారముసేయుచు రాఘవాశ్రమా
వనధసమీప మొంది రఘు ♦ వల్లభు నల్లనఁ జూచి యంత నే
కుసుమశరార్తచిత్తయయి ♦ కొవ్వన డాసి వచించె నిట్టులన్.

77

ఉ॥ కాముడవో వసంతుండవో ♦ కానకుఁ జెందిన చందురుండవో
శ్యామలకోమలాంగ ! నిను ♦ జక్కఁ గనుంగొని మెచ్చి వచ్చితిన్
సీమనసార భోగము ల ♦ నేకవిధంబుల నొందు మిందు నీ
భామినితోడ నేమిపని ♦ భావజకేళుల నేన తన్వెదన్.

78

క॥ కుసుమశరభోగముల నన్, గునిపెట్టుము నీకుఁ దగిన ♦ క్రొంబొలఁతిని నీ
ముసలివినుగేల విడు సం, తనమున్ బొనరింతు నీకు ♦ నకలవిధములన్.

79

శా॥ నీ యుల్లంబున కెట్లు మెచ్చాదవునో ♦ నే నట్లు లూహించి యా
యా యింపైన వనప్రదేశముల నా ♦ యా రమ్యనేపథ్యలీ
లాయోగం బలరంగ నంగభవగా ♦ ధానందకేళీప్రభో
గాయత్తుక్ బాసరింతుఁ దీక్షును మనో ♦ జానూననానారుజల్.

80

శా॥ ఒచ్చెం బన్నది లేదు నాయెదుట నీ ♦ కుల్లాసమున్ గూర్తు నా
హెచ్చుక్ గన్గొని నీవ మెచ్చెదవు ముం ♦ దేలా! ప్రగల్భోత్పలీ
విచ్చుబాటిన కమ్మపూఁబాదల బల్ ♦ విందొప్పఁ గ్రీడింపుమా!
యుచ్చెల్లీనిఁ బరిత్యజింపకుమ నీ ♦ కొందించు నిష్టార్థముల్.

81

వ. అనినంత శ్రీరాముఁడు సహేలుండై యనుజునిజూపి యతండుంటిగనున్నవాఁడా
తనిదండనుండెదనన్ము పొమ్మనిన దానవియు ననుమతించి లక్ష్మణుఁజేరఁజని
నిజాభిమతంబెఱింగించుటయు నాతండభిముఖుండుగాకుండుటకుఁ గినిసి రాముఁడ
ఱిసి పృథుల జిహ్వాఁసాచి మైథిలిన్ మ్రింగఁబోవుచున్నంత దాశరథి యడ్డువడి
తమ్మున కిట్లనియె.

82

క॥ నీచులతోఁబరియాచక, మేచక్కిగూడదరయు ♦ మీయసురి నసిక్
జూచి వెడలింపుమన నతఁ, డాచెన్నటికర్థనాన ♦ లసిఁగోసెవెనక్.

83

ఉ॥ శోణితవృష్టు లెంతయు వ ♦ సుంధర ముంపఁగ మాంసఖండపా
మాణతతుల్ గడుక్ గుఱియ ♦ సాధ్వసశోకమహారుపార్తిని
ర్యాణగభీరగర్జనవి ♦ రావము లాశలఁ దూట్లుపుచ్చ దు
ర్వాణులఁ గూయుచుక్ జనియె ♦ రక్కసి గ్రక్కునఁ బాసి వారలక్.

84

మ॥ ఖరుండక్ నోదరుఁ జేరి యేడ్చుచుఁ గడుక్ ♦ గంపంబు ద్రాసంబు దు
ర్భరదుఃఖంబు గలంప నిట్లనెఁ బ్రవీ ♦ రా! నీదు తోఁబుట్టునై
సరయెవ్వారలు లేక యుండు నిను నీ ♦ చస్వాంతులౌ మర్త్య లి
క్కరణిక్ శిక్షయొనర్చి రోర్చెదవె వై ♦ కల్యంబు నీక్షింపుచుక్.

85

చ॥ సముచితవల్కలాంబరవ ♦ సానులు సారసనేత్రు లిద్ద ఱు
త్తమబలవిక్రమోన్నతు లు ♦ దారధనుశ్చరఖడ్గశోభితుల్
రమణి యొకర్తు కీగవాన ♦ రాజి విహారముసేయుచుక్ బ్రమో
దమున వసించియుండి రింక ♦ దర్పముతో నను గోసి రిట్లులక్.

86

ఉ॥ నీవును దక్కుసోదరు ల ♦ నిందితశక్తి జిహ్వాంసులై వెనక్
గావలులైన యన్నరులఁ ♦ గామినితోడ వధించి వచ్చి నా
కీ వగఁబాపుఁ డిట్లయిన ♦ నే నింకఁ దదుద్ధిరాంబుపాన మిం
పావహిలంగఁ జేసి ముద ♦ మందెదఁ బొందెద రీరు కీర్తులక్.

87

చ॥ అనుటయు నాతఁ డాగ్రహపఁరాయణుడై పదునాల్గువేల్పై
నిని బదునాల్గురౌ దనుజ ధి నిస్తులయోధులతోడఁ దమ్ములక
గొని వృధివీపదం బదరఁ ధి గోసలజానుతుఁ జేరి సింహగ
ర్జన మొనరించి పిల్చె సమ ధి రం బొనరింపఁగ రమ్మటం చొగిన్. 88

— * శ్రీరాముఁడు ఖరదూషణాదిరాక్షసులను జంపుట * —

చ॥ కని విని రాముఁ డా దనుజ ధి కాండమునుక బాడిసేయ నెంచి భూ
తనయను గాఁచుచుండు మని ధి తమ్ముని నుంచి ధనుస్సహాయుడై
చని వనభూజరాజు దవ ధి జాలశిఖావళి ప్రజ్వరిల్లి కా
ల్చినయటు లా నిశాచరుల ధి చేవయడంచి పెధించె నమ్ములక. 89

ఉ॥ దానవి యంతఁ గన్గొని ని ధి తాంతదురుద్ధరదుఃఖమగ్నయై
దీనతఁ జెందియుక బగను ధి దీర్పఁగఁ బూని రయంబునక జన
స్థానమునాగఁ బేర్వడిన ధి దారుణకానన మప్తు వీడి లం
కానిలయంబుఁ జేరె క్షణ ధి కాలములోన నె దాటి యంబుధిక. 90

గీ॥ రావణాస్థానమున కా ర్త ధి రావరోద, నములతోఁ జని మ్రొక్కి తనదువికృతిని
జూపి శ్రీరాముచే నాత్మసోదరులు ఖ, రాదురెల్లరు మరణించి ధి రనుచుఁ దెలిపి.

క॥ ఆ రామలక్ష్మణులభుజ, సార మపారంబు రామ ధి చంద్రునిసతి బల్
దీరిచిన పసిడిబొమ్మ య, నా రహిఁదగుసాగను నెఱుఁగ ధి నా తరమగునే ! 92

క॥ మీలో ! కనుదోయి లకో, రీలో ! చనుజంట మరుసి ధి రిన్ దనరినమేల్
డాలో ! నూగా రిభతుం, డాలో ! తొడ లట్టిచెలిఁ బడయుట సులువొకో. 93

క॥ పలుకులు పులఖండంబుల, వెలకమ్మును జిటుతనగవు ధి వేయేటి కియక
నిలువఁగ నీడెన్నఁడు వె, న్నెలచలునపుతఁకుబెఁకుకు ధి నేటగునిగ్గుక. 94

ఉ॥ కాదది యపూరోరమణి ధి కాదది నిర్జరనీరజాక్షియున్
గాదది భోగిరాజకల ధి కంఠియుఁ గా దనురాజ్ఞగంధియుక
గాదది మానవీందుముఖ ధి కల్కిని వాఁ డెటనొందెనో ధరక
నీమకళత్రమైన నది ధి నే ముదమొందనె మిన్ను ముట్టుచుక. 95

ఉ॥ సుంత కళంకముకొనని ధి శుభ్రమరీచి యొకప్పు డేని ర
వ్వంతయు మోడ్చుచెందని ను ధి వర్ణ వినూతనపద్మరాజ మె
డ్డెంతకు వెల్లిగాని యమ్మ ధి తేద్రమణిఘటి యా మిటారి నీ
కంతటికాంత రాణి యగు ధి నంతకుఁ జింతకు నంతమున్నదే ? 96

ఉ॥ ఆ యరవిందగంధి విను ♦ యూ శతపత్త్రవిశాలనేత్రీ ఆ
కాయజమోహనాస్త్ర మల ♦ కమ్రసికస్వరసుస్వరోక్తి ఆ
ఆయతకేశపాశ యతు ♦ లాద్భుతబాహుపరాక్రమాంచితం
డై యలరారునీకుఁ జెలి ♦ యైవిలసిల్లిన భాగ్య మెంతయో. 97

ఉ॥ దానిని నీకుఁ జేర్చుటకుఁ ♦ దద్వనభూమికిఁ జేరి లాంగ రా
మానుజుఁ డుగ్మిడై యసిని ♦ సంతముచేసెను గర్జనాసలఁ
గానంగలేక నా వ్యధను ♦ గాదిలిసోదరు లాఖరాదు ల
న్యూనరుషార్తిమై యెదుర ♦ నుక్కఱజంపెను రాముఁ డందఱఁ. 98

గీ॥ ఆ జనస్థాన మంత శూన్యాసురమయి, వెలసె నిస్థితమీఁద భావిగతి యెదియొ
విన్నవించితి నా గోడువిజితవైరి! , బలియుఁడవు నీవు నేఁ జెప్పఁగలనె నీకు. 99

ఉ॥ ఆ చెలియల్ వదించిన య ♦ సర్థములఁ విని యాపెమోముపైఁ
జూచి వ్రణంబులఁ మనుజ ♦ సూదనుఁ డాగ్రహవేగ మొంది సీ
తాచతురేక్షణానుగతతర్జము హర్షము నొంది నీచు మా
రీచునిఁ దోడఁ దోడ్కొని న ♦ రిత్పతి దాటి నృపాలుపాలికిఁ. 100

గీ॥ చేరి మారీచు నొక్కఁబం ♦ గారులేడిఁ, జేసి రామాశ్రమమునకుఁజేర్చ నదియు
సీతకగువడి నడువ భూజాత దానిఁ, బట్టి యిమ్మన శ్రీరామభద్రుఁ డంత. 101

మ॥ శరచాపంబులు దాల్చి హేమమృగిక్తై ♦ శశ్వత్తదస్వేషణం
బరుడై తోవంగ దవ్వుఁ జేరి యట బ్ర ♦ హ్వస్త్రంబు యోజించి వే
సె రహిన్ దాన నిశాచరుండు సమసెఁ ♦ స్వీయాకృతిఁ జెంది సో
దర! హా సీత! యటంచు గూయుచు వినెఁ ♦ దద్రావ ముర్వీజయున్. 102

వ. అంత జానకీదేవి .

ఉ॥ అప్పుడె లక్ష్మణుఁ బిలిచి ♦ యన్నను జేరు మదేమొ సంకటం
బుప్పతిలంగఁ దోచె నన ♦ నొప్పకయుండుడుఁ గాంచి యాతనిఁ
దవ్వులు వల్కి వంపె నిఁక ♦ ద వ్యతఁ డొందినమీఁద రావణుం
డొప్పుదలిర్చ భిక్షుతను ♦ వొంది హరిస్మరణంబు సేయుచుఁ. 103

వ. సీతావాసంబును దారసించినంత

— * రావణుఁడు సీతఁ గొనిపోవుట. * —

ఉ॥ స్నాతకుఁ డన్న నూహఁ గొని ♦ జానకి వానికిఁ బిల్చి భిక్షముఁ
బ్రీతి నొసంగఁ బో నతఁడు ♦ భీషణరూపముఁ జూపి భూమిజఁ
జేతులనెత్తి పుష్పకముఁ ♦ జేరిచి యభ్రపదంబు నొండె ద
న్నాతఁడు గొన్ను బోవుటది ♦ యారసి జానకి శోకమొందుచుఁ. 104

ఉ॥ నా యనుతాప మట్లు తగు ♦ నా యను దేవరు నొవ్వఁ బల్కు తా
నా యను రాముఁ జూడఁ గల ♦ నా యను రావె మహాకృపానిధా
నా యను దుష్టదైత్యదమ ♦ నా యను నాశితజీవితప్రదా
నా యను సర్వదుఃఖశమ ♦ నా యను మాటికి దుఃఖతాత్మయై. 105

వ. అంత రావణుఁ జూచి రోజుచు నిట్లనియె.

చ॥ తగదిది రాక్షసేంద్ర! పర ♦ దారఁ బఠిస్తయైనదానిని
మగఁడు మఱుది దూరగహా ♦ సంబున కేగుట నొంటిదాని నీ
పగిదిగ దొంగలించి కొని ♦ పాటుట చేటగు వేగ నన్నిఁకక
దిగవిడి రాముఁ జేర్చు మిఁక ♦ ధీరుఁ డతండు తుమించి కాంచు నిక. 106

వ. ఇట్లు చెప్పిన నాలింపకయుండుటక గాంచి విలపించుచు నెలుంగెత్తి యిట్లు మొఱ
పెట్టుకొనియె. 107

సీ॥ ధరణిజాతను దుష్టదైత్యుండు గొనిపోవు, చుండె గావరె దివ్యయోధులార !
సీరధ్వజమూరిఁ ♦ జెనఁటిరక్కసి కొని, చనుచుండె మనుపరే ♦ మునులు మీరు
దశరథాగ్రస్నుప ♦ దనుజుం డొడిసి యిట్లు, దరలె నారయరె గంధర్వులార !
శ్రీరామచంద్రుని ♦ చెలువను బలలాశి, చెఱగొనె బోవరే ♦ సిద్ధులార !

గీ॥ గరుడులార ! విద్యాధరా ♦ గ్రసరులార !, యక్షులార ! ధర్మకాధ్వపక్షులార !
వేగిరమె చేరి నకవిడిపింపరయ్య !, కనికరము సెందుఁడయ్య ! పందన మొనర్తు.

వ. ఆ యూర్తస్వరం బాలించి పక్షింద్రుండగు జటాయు వాకసంబునకెగసి రావణున
కడ్డువడిన నతండు కృపాణంబుఁ బెఱకి యవ్వాని యెఱుకల నటికి పుడమిపయి
బడవై చి. 109

గీ॥ కడలి దాటి జవమున లక్ష్మపురంబుఁ, జెంది యందు నశోకవి ♦ చిత్రవాటి
యందుఁ జేరిచి రాక్షసీ ♦ బృందమధ్య, సీత బాగలఁగఁ జెఱునుంచెఁజేటుఁ గనక.

శా॥ మారీచుఁ వధియించి స్వావసధభూ ♦ మార్గంబునక నచ్చునా
శ్రీరాముఁ గని లక్ష్మణుం డఖిలముక ♦ జెప్పంగ హాసీత ! హా
హా రక్షోహృతవైతివా ! యనుచు నా ♦ ర్తరావముల్ సల్పుడుక
ధీరుండై మృతినొందుచుక బలికె బ ♦ త్రిశ్రేష్ఠుఁ డిబ్బంగికాక. 111

ఉ॥ తావకధర్మపత్నిని మ ♦ దంబున రావణదైత్యుఁ డుగ్రీవం
కావించిత్తుండై కొని ర ♦ యమ్మునఁ బుష్పక మెక్కిపోయె నే
వే వినువీధి నడ్డువడి ♦ వీక దురం బొనరించినాడ దు
ర్భావుఁడు తెక్కలక దునిమి ♦ వైచెను బ్రాణము లుత్కమింపఁగక. 112

వ. అని యనంతరంబే వీరశయ్యాశయానుండగు నవ్విహంగేంద్రుం డనువులఁ బాసిన
 శ్రీరామచంద్రుండు వగచి యాతని కగ్నిసంస్కారంబు లొనరించి సీతాశూన్యం
 బైన యుటజావానంబుఁబాసి యత్యంతంబు పలవించుచు సీతాస్వేషణంబునకై
 సానుజుండై దక్షిణాధ్వంబు ననుసరించి నడుచుచుండుడు. 113

— * శ్రీరాముండు కబంధుని వధించుట * —

గీ॥ కాన నంతఁ గబంధుండకఁగర్భురుండు, వికృతుండు బుభుక్షు డాయ వేవేగ వాని
 బాహువులదృంచి పావకఁజ్వాలఁగాల్చి, రతండు శాపవిముక్తి దిఁవ్యాధ్యమెగసె.

వ. మఱియు నతండు రావణుండు సీతను గొనిపోయి లంకయం దుంచెననియు నిచ్చటి
 కనతిదూరంబునఁ బంపానరోవరంబు పార్శ్వంబందు ఋష్యమూకాద్రియందు
 నుగ్గివుండను కపికులనాథుం డాంజనేయునితో నసించి యున్నాడనియు నగ్గిజా
 నిచే నితం డపహృతదారుండై యుండుట మీర లాతనికి సాహాయ్యం బొనర్చిన
 నతండు గృతజ్ఞుండై సీతాస్వేషణ రావణసంహరణం బందుఁ దిరుగ సాయంబొన
 రింపఁ గలఁడనియు నుడివి యధేచ్ఛకజనియె నంత రామలక్ష్మణులు పంపానరో
 వరంబుఁజేరి యందలి రామశీయకంబు భూమిజా విరహదుఃఖంబు నత్యంతంబినుమ
 డింపఁజేయుడు రాఘవుం డనుజున కిట్లనియె.

చ॥ స్ఫురదురుమాకరందరసఁ భూషితభాసితపద్మపండసం
 చరదతిమాత్రకూజితపిఁ చంఢిలమానసవాసచక్రసుం
 దర మగు సీనరోవరముఁ దండ వసింపఁగఁ జెల్ల దుర్విజా
 విరహభరంబు దుర్భరముఁ వేగ మఱొండగు చోటుఁ జేర్చుమా. 115

వ. అని మఱియు నుద్విగ్నుండై సీతను దలంచి.

ఉ॥ జానకి! యెందుఁ జేరితివిఁ జానగు సీనగుమోముఁ జూడకే
 పాణిములన్ భరింపఁగ నుఁ పాయముదోపదు డాయరాదె! నా
 వై నమరక్తి భక్తి గలఁ పాననమూర్తిని నిన్ను నట్టర
 ణ్యానినిఁ గోలుపోయిన ఖిఁ లాత్మునిఁగానెదవా! కృపామయీ! 116

వ. అనుచు సరోవరంబుఁ బరికించి.

సుగంధి } సీరజంబ! చూచినావెఁ సీరజాతలోచనక
 వృత్తము } సారసంబ! చూపరాదె! సారసానుయాననుక
 చారుచక్రవాకి! చూపుఁ చారుచక్రసుస్తనిక
 మీరలెల్లఁ బ్రేమమెంచిఁ మేలుఁగూర్పు డీయెడక. 117

సీ॥ రాజీవముల నెట్లు ♦ రహి నిరీక్షింతు నా, రాజీవగంధి పాఠ్యమున లేక
నవమృణాళములగా ♦ నగ నోర్వగల నెట్లు, నవమృణాలభుజయం ♦ డను మెలగక
కలహంసగతులెట్లు ♦ గదసి వీక్షించెదఁ, గలహంసయాననం ♦ గతి నడువక
చక్రదంపతులరాజున మెట్లు కన్గొందుఁ, జక్రస్తనీయోగ ♦ సరణి గొనక

గీ॥ భ్రమరమాలాభీతసంశ్రవణ మెట్లు, భ్రమరమాలాంశుధమ్మిల్ల ♦ పథ మెనయక
యీ యెడ వసింపఁజాల వేతేడకేని, పంప! పంపఁదలం పను ♦ కంప నింపి.

ప. అని యనంతరంబే ప్రయాణంబుచేసి యచ్చటికి సన్నికృష్టంబును నానావిధపుష్ప
ఫలస్పృక్షవిలసితంబును నగు ఋష్యమూకాచలంబుఁజేరి రక్ష స్తర్జనార్థంబు గుణ
ధ్వని బొనరింపుచు నడుచుచుండుడు. 119

ఉ॥ పాననమైన యక్కుధర ♦ భాగమునం దల వాలిభీతి ను
గ్రీవుఁడు తత్సహాదరు డాగిన్ నిససింపుచు నాంజనేయుతో
భీవహమైన రాఘవులవిండ్లరొదన్ పిని వాలిమిత్రులే
భూవిభులో ననున్ గడువఁ ♦ బూనికచే నిక నచ్చి రం చనన్ ॥ 120

చ॥ సచివుఁడు వాయునందనుఁడు ♦ జంకకుమంచు నచించి యంతఁ దా
నచకితవృత్తి నొక్కయతియై నృపవీరులఁ జేరి తెచ్చి యం
దుచితగతిన్ నిజేశితకు ♦ నుగ్రకరాస్యయమూర్తి కష్టసం
కుచితసఖత్వ మేర్పఱచెఁ ♦ గూరిమిఁజేకొని వార లంతటన్ 121

క॥ అన్యోన్యోద్దంతంబుల, సన్యోన్యం బెఱిగికొని మహాదరపూర్వం
బన్యోన్యసాహ్యములఁ దా, మన్యోన్యముసేయఁ బ్రతినలాడికొని రటన్. 122

ప॥ అంత రాఘవుండు సుగ్రీవవిశ్వాసార్థం బందు దుందుభిశరీరోత్పాదనంబును సప్త
సాలభేదనంబును బొనరించుటను జూచి సంతుష్టాంతరంగుడైన వ్లవంశేశ్వరున
కిట్లనియె. 123

చ॥ సరవిగ విన్ను దిప్యబలశాలిని వాలిని సంహరించెదన్
గురుతరవానరప్రముఖుఁడొటికి నిన్నొనరించెదన్ బ్రభున్
మురిపముమీఱ సిదు విరిఁబోడిని జెంది యనంతసౌఖ్యముల్
దిరముగఁజెందు దగ్గిజనిఁ ♦ దెమ్మిఁకఁ బొమ్మి కపీశ్వరేశ్వరా ! 124

—* శ్రీరాముడు వాలిజంపుట *

గీ॥ అని ప్రబోధించి వాలి నాహ్వనపఱచి, భానుజుని కంఠమందుఁ బుష్పసృజంబు
పైచి గురుతోంది యొకదివ్యబాణరాజ, మేసె వాలిపైఁ బ్రాణంబులెగిరి చనఁగ.

ప. వాలియు నిర్గతంబులగుచున్న ప్రాణంబుల నాగి రాముఁ బరికించి యిట్లనియె. 126

మ॥ అకటా యేటికి రాజువై యిటుల సన్న్యాసంపుహేయంపు ప
 న్నకు లోనైతివి ధీరు లెన్నుదురె? దుఃస్థంత్రంబు నాతోడఁ జి
 వ్వకు రాఁ జాలకపోతి వాయతతరుప్రచ్ఛన్నగాతుండవై
 యకలగకున్ నను జంపినాడవు మహాహత్యాప్రకారంబునన్.

127

ప. అనుటయు విని రామభద్రుం డిట్లనియె.

ఉ॥ కాదిది హత్య వాలి! విను శ కాననజంతువ వౌటఁ బొంచి వ్యా
 పాదముసేయుటే తగవు శ బల్మి మఱందలిపొందుచేసి నీ
 గాదిలితమ్ము నుగ్రగిరిశానన భూమికిఁ దోచినాడ వి
 ట్లా దురితంబు పైవనగునా! తగునా యది రాచవారికిన్.

128

ప. అని నుడివి యంగదుని యువరాజున్ జేయుదునని కందుఁబాపి యభయ మిచ్చు
 టయు వాలి సంతసించి యసువులఁ బాసె నంతఁదారాంగదాదులు తక్కుంగల
 వానర ప్రముఖులు విచ్చేసి వారలును సుగ్రీవుండును తడవుపొద్దు విలపించి
 రంత మహేంద్రతనయుని యశార్థుడై హికక్రియానంతరం బందు రఘునాథుండు
 సుగ్రీవునకుఁ గపిరాజ్యపట్టాభిషేకం బొనర్చి కపిరాజవంశకరీరుండగు నంగదునకు
 యావరాజ్యపట్టం బిచ్చి తాననుజునితో మాల్యవద్గిరి నివసించెనంత.

మ॥ ఒకనాఁడాశివతోఁ గిశోరశశిరే శ భోద్యత్కిరీటుండు సే
 వకవద్యుల్ ప్రమథామరోత్తములు దీ శ వ్యధృక్తి సేవింప బు
 వ్వక మాత్సుర్యముతోడ నెక్కి జగతీ శ భాగంబులన్ గాంచుచున్
 వికలాత్ముండయియున్న రాము నచటన్ శ వీక్షించి తా నిట్లనెన్.

130

ఉ॥ ఈ రఘురాముఁ డర్యమకు శ లేందుఁ డలంఘితదివ్యవిక్రమౌ
 దారుఁడు ధీరుఁ డార్జున శ తాపవిభంజనుఁ డాత్మవేది వి
 స్తారవివేకకోశనిధి శ దానవరాట్టగు వజ్జీకంఠుచే
 దారను గోలుపోయి యిటఁ శ దల్లడమొందెడుఁజూఁడు నుందరీ!

131

గీ॥ అనుడు హసితంబొనర్చి యిట్లాదిదేవి, యనియె వేదనమేడ! యిట్లాలికొఱకు
 తప్తఁడగుటేడ! చేసర! శ తత్జ్ఞులైన, వారలీతీపగాంతురే శ వగలదగల. 132

ప. అనుడు భగవానుండు మరల నిట్లనియె.

గీ॥ ఎట్టివేత్తలకేనియు శ నింపుదనరు, పత్నియెడలను మఱియు సప్త మెడలఁ
 దగుల మణగకయుండు నెంతయునునైనఁ, బామరులకును వీరికి శ వారయుండు.

ప. అందునను శ్రీరామచంద్రుం డనన్యసామాన్యవిజ్ఞానధనుం డంతర్ముఖుండనుటయు
 సఖలాండేశ్వరి యిట్లనియె.

134

గీ॥ వార యెట్టిదిచేస ! నీ ♦ వ కనుగొనుము, సాంప్రతంబందె యీరాజ♦చంద్రు చంద
మేన్ బరిక్షింతుననియాళి♦నిగురుబోధి, జయయ నెడుదానిచిలిచితద్ ♦క్షణమునందు.

వ. సీతాదేవ్యాకృతినొసంగి శ్రీరామునిజూపి తదంతికభూమిన్ బుష్పావచయం బొస
ర్పుచుండుమని పంచిననాపెయు నట్లొనర్చుచుండుడు రఘునాథుండు పరికించి. 136

గీ॥ అఖిలలోక నిదానుఁడా ♦ యభవమూర్తి, సకలజగదేశమాత్మక ♦ శాంకరియును
వేదియున్నారు నీకయి♦వేగనటకుఁ, బయనమొనరింపుమొక్కెద♦జయ! మదంబ !

వ. అని నమస్కరించినంత నాయమ మహాదేవిజేరి యవ్విధంబుఁ దెలిసిన నంబిక
యాశ్చర్యంబొంది శ్రీరాముని యాన్నత్యంబునకుమెచ్చి ప్రశంసించె నంత మహే
శ్వరుం డచిరకాలంబుననే శ్రీరాముఁడు రావణుఁబరిమార్చి సీతఁడోడ్కొని
వచ్చునని యార్యతోనొడివి యటనుండి తిరుగఁ బరివారంబులతోఁ బుష్పకంబెక్కి
కదలి కైలాసగిరిజేరె. 138

గీ॥ కపికులేశ్వరుఁడంత నే♦కాంతభూమి, జేరి తారాప్రముఖభూమి ♦ నీరతములఁ
దవిలి మధుపానమదమునఁ♦ బవలురేయి, భేదమరయక యెంతయుఁ ♦ బ్రీతినుండె.

గీ॥ నాల్గునెలలల్లుగడిపి యంతకును వాన, రప్రవరు యోజఁగాంచక ♦ రామనృపతి
లక్ష్మణునిబన్నుడు నతండు♦స్థవగవరుని, జూచియతిశయకోపవి♦స్ఫూజితఁడయి.

ఉ॥ ఏమిది మర్కటేంద్ర! కృత ♦ మెంచకరాముని విస్తరించి యు
ద్దామమదంబునక జెలగి ♦ చారలతో విహరించుచుంటి వి
ష్ణా మహానీయుసాయమును ♦ నారయవేని నిజాగ్రజన్మనిక
రామశరంబు చేర్చును స♦రాసరి వేసరి యోజనేయుమా ! 141

వ. అనుడు విని తార కాతరమై సుగ్రీవానుమతితో ముందుగ సౌమిత్రిక దారసించి
మొక్కి యిట్లనియె. 142

ఉ॥ దేవర ! వానరుండితఁడు ♦ దీనతఁజేకొని యన్నభీతిఁ బె
ల్లానగ నిల్లునాలును స ♦ మస్తముఁబాసి యొకండు ఋష్యమూ
కావనినుండె నిష్ఠ భవదగ్గజ సాహ్యముతోడ సర్వముక
గై వసవకాడు భోగములఁ ♦ గామనుడై కొనుచుండె గన్తిమై. 143

ఉ॥ ఐననితండు సత్యపథ ♦ మందె చరించెడు వాఁడుగాని యె
డ్డేనియుఁ గాపధంబుఁజొర ♦ నెంచెడు మేటి కృతజ్ఞమూర్తి నీ
యాననొనర్చు విన్మిడ ర♦యంబునఁ బ్రత్యుపకారమెంతయుక
మానుము సందియంబు నస ♦ మానపరాక్రమశౌర్యభూషణా ! 144

వ. అనుచుండ సుగ్రీవుండు ప్రహ్లాదభూతుండై తఱిసిమొక్కి రామానుజున కిట్లనియె.

మ॥ అకటా యేటికి రాజవై యిటుల నశ్శ్వాసంపుహేయంపు ప
నకు లోనైతివి ధీరు లెన్నుదురే? దుఃస్థంత్రంబు నాతోడఁ జ
వ్వకు రాఁ జాలకపోతి వాయతతరుఃప్రచ్ఛన్నగాతుండవై
యకలగుక నను జంపినాడవు మహాహత్యాప్రకారంబునన్.

127

ప॥ అనుటయు విని రామభద్రుని డిట్లనియె.

ఉ॥ కాదిది హత్య వాలి! విను ♦ కాననజంతువ మౌటఁ బొంచి వ్యా
పాదముసేయుచే తగవు ♦ బల్కి మఱందలిపొందుచేసి నీ
గాదిలితమ్ము నుగ్రగిరికానన భూమికిఁ దోచినాడ వి
ట్లా దురితంబు పైపనగునా! తగునా యది రాచవారికిన్.

128

ప॥ అని నుడివి యంగదుని యువరాజున్ జేయుదునని కందుఁబాసి యభయ మిచ్చు
టయు వాలి సంతసించి యసువులఁ బాసె సంతఁదారాంగదాదులు తక్కుంగల
వానర ప్రముఖులు విచ్చేసి వారలును సుగ్రీవుండును తడవుపొద్దు విలపించి
రంత మహేంద్రతనయుని యార్ధ్యదైహికక్రియాసంతరం బందు రఘునాథుండు
సుగ్రీవునకుఁ గపిరాజ్యపట్టాభిషేకం బొనర్చి కపిరాజవంశకరీరుండగు సంగదునకు
యౌవరాజ్యపట్టం బిచ్చి తాననుజునితో మాల్యవద్గిరి నివసించెనంత.

మ॥ ఒకనాఁడాశివతోఁ గిశోరశశిరే ♦ భోద్యత్కిరీటుండు సే
వకవద్యుల్ ప్రమథామరోత్తములు దీ ♦ వృద్ధక్తి సేవింప బు
ష్పక మాత్సుర్యముతోడ నెక్కి జగతీ ♦ భాగంబులన్ గాంచుచున్
వికలాత్ముండయియున్న రాము నచటన్ ♦ వీక్షించి తా నిట్లనెన్.

130

ఉ॥ ఈ రఘురాముఁ డర్యమకు ♦ లేందుఁ డలంఘితదివ్యవిక్రమో
దారుఁడు ధీరుఁ డార్జున ♦ తాపవిభంజనుఁ డాత్మవేది వి
స్తారవివేకకోశనిధి ♦ దానవరాట్టగు పక్షిక్రంతుచే
దారను గోలుపోయి యిటఁ ♦ దల్లడమొందెడుఁజూఁడు సుందరీ!

131

గీ॥ అనుడు హసితంబొనర్చి యిట్లాదిదేవి, యనియె వేదనమేడ! యిట్లాలికొఱకు
తప్తఁడగుటేడ! దేవర! ♦ తత్జ్ఞులైన, వారలీతీరుగాంతురే ♦ వగలదగల. 132

ప॥ అనుడు భగవానుండు మరల నిట్లనియె.

గీ॥ ఎట్టివేత్తలకేనియు ♦ నింపుదనదు, పత్నియెడలను మఱియు నశ్శత్రు మెడలఁ
దగుల మణగకయుండు నెంతయునునైనఁ, బామరులకును వీరికి ♦ వారయుండు.

ప॥ అందునను శ్రీరామచంద్రుని డనన్యసామాన్యవిజ్ఞానధనుం డంతర్ముఖుండనుటయు
సఖలాండేశ్వరి యిట్లనియె.

134

గీ॥ వార యెట్టిదిగేవ ! నీ ♦ వ కనుగొనుము, సాంప్రతంబందె యీరాజ♦చంద్రు చంద
మేన్ బరిక్షింతుననియాళి♦నిగురుబోణి, జయయ నెడు దానిచిలిచితద్ ♦క్షణమునందు,

ప. సీతాదేవ్యాకృతినొసంగి శ్రీరామునిజూపి తదంతికభూమిన్ బుష్పావచయం బొన
ర్పుచుండుమని పంచిననాపెయు నట్లొనర్పుచుండుడు రఘునాథుండు పరికించి. 136

గీ॥ అఖిలలోక నిదానుఁడా ♦ యభవమూర్తి, సకలజగదేకమాతృక ♦ శాంకరియును
వేచియున్నారు నీకయి♦వేగనటకు, బయనమొనరింపుమొక్కెద♦జయ! మదంబ !

ప. అని నమస్కరించినంత నాయమ మహాదేవిజేరి యవ్విధంబుఁ దెలిపిన నంబిక
యాశ్చర్యంబొంది శ్రీరాముని యాన్నత్యంబునకు మెచ్చి ప్రశంసించె నంత మహే
శ్వరుం డచిరకాలంబుననే శ్రీరాముఁడు రావణుఁబరిమార్చి సీతఁదోడ్కొని
వచ్చునని యార్యతోనొడివి యటనుండి తిరుగఁ బరివారంబులతోఁ బుష్పకంబెక్కి
కదలి కైలాసగిరిజేరె. 138

గీ॥ కపికులేశ్వరుఁడంత నే♦కాంతభూమి, జేరి తారాప్రముఖభూమి ♦ సీరతములఁ
దవిలి మధుపానమదమునఁ♦ బవలురేయి, భేదమరయక యెంతయుఁ ♦ బ్రీతినుండె.

గీ॥ నాల్గునెలలట్లుగడిపి యం♦తకును వాన, రప్రవరు యోజఁగాంచక ♦ రామనృపతి
లక్ష్మణునిబన్నుడు నతండు♦ప్లవగవరుని, జూచియతిశయకోపవి♦స్ఫూజితఁడయి.

ఉ॥ ఏమిది మర్కటేంద్ర! కృత ♦ మెంచకరాముని విస్మరించి యు
ద్దామమదంబునక జెలఁగి ♦ చారలతో విహరించుచుంటి వి
ష్ణా మహానీయుసాయమును ♦ నారయవేని నిజాగ్రజన్ముని
రామశరంబు చేర్చును స♦రాసరి వేసరి యోజసేయుమా ! 141

ప. అనుడు విని తార కాతరమై సుగ్రీవానుమతితో ముందుగ సౌమిత్రిక దారించి
మొక్కి యిట్లనియె. 142

ఉ॥ దేవర ! వానరుండితఁడు ♦ దీనతఁజేకొని యన్నభీతిఁ బె
ల్లాసగ నిల్లునాలును స ♦ మస్తముఁబాసి యొకండు ఋష్యమూ
కావనినుండె నిష్ట భవ♦దగ్గిజ సాహ్యముతోడ సర్వము
గై వసవకాడు భోగములఁ ♦ గామనుడై కొనుచుండె గన్తిమై. 143

ఉ॥ ఐననితండు సత్యపథ ♦ మందె చరించెడు వాఁడుగాని యె
న్లేనియుఁ గావధంబుఁజొర ♦ నెంచడు మేటి కృతజ్ఞమూర్తి నీ
యాననొనర్చు విన్మిళ ర♦యంబునఁ బ్రత్యుపకారమెంతయు
మానుము సందియంబు నస ♦ మానపరాక్రమశౌర్యభూషణా ! 144

ప. అనుచుండ సుగ్రీవుండు ప్రహ్లాదభూతుండై తఱిసిమొక్కి రామానుజున కిట్లనియె.

ఉ॥ భూమినుతాగవేషణను ♦ బూని హరిందులఁ బంచితిన్ దిశా
స్తోమమునెల్లఁ గాంచుటకుఁ ♦ దోడ నెవచ్చెద రింకవారు సా
ధ్వీమణి సీత నారసి ర ♦ విప్రభ! యల్కదొలంగు మేను శ్రీ
రాముని విస్మరింతునొకొ ♦ పాణిములర్థము లామహాత్మువే. 146

గీ॥ అని రయమ్మునఁగదలి రామానుజన్ము, తోడ రామునిఁజేరి యైదుదినములకుఁ
గవులు సీతామహాదేవిఁ ♦ గాంచినచ్చు, వారని యమర్పుచుండెను భూరిసేన.

వ. అంతకుమున్ను సుగ్రీవాజ్ఞచే సీతామార్గమాణులై యరిగిన స్థనంగప్రవరులు
వై దేహి నెందునుగానక సముద్రతీరంబుఁజేరి పరితపించుచుండ సంపాదియను
విహంగేశ్వరుండు జానకీదేవిని రావణాసురుండిమార్గంబునఁ గొనిపోయి లంక
యందుఁ జెరనుంచెనని ప్రబోధించె. 148

క॥ ఆమీదఁ బక్ష్మికంఠుని, చే మూషితియైన యట్టి ♦ సీతను వెదుకం
గా మారుతతనయుడు తా, రామార్థము నెగసె దివిజరాజి యలరఁగా. 149

—* హనుమంతుఁడు సముద్రముదాటి లంకకేగుట *

ఉ॥ ఆకసమందునుండియె ప్రి ♦ యాణముసేయుచుఁ జండమారుతా
స్తోకగతిఁ దినార్థమునఁ ♦ దోయధి దాటి నిశాటపీఠ
క్షీకమనీయకర్పరవి ♦ చిత్రనివాసననుంధరాంకల
జ్ఞాకటకంబుఁజేరె వడిఁ ♦ గాండనిధిఁ బడఁద్రోచి సింహాక. 150

గీ॥ సాయమగునంతకు నువేల ♦ శైలమందుఁ, గడపఁదలఁచి యటఁజేరి కాంచుచుండ
భాస్కరుండంత శ్రీరామభద్రకార్య. మరసి యపరాశఁజేరఁగ ♦ నరుగుచుండె.

గీ॥ కాలపురుషుం డపూర్వది ♦ క్కాంతి కెలమి, నతులభాస్కరశోచర త్నాంగుళీయ
కమును బంపినయట్టి పై ♦ ఖరినినంత, ఖరఖరుండుచేరె నపరాధి ♦ గహ్వరమును.

క॥ ఆకాంతయు నొకరత్నము, శ్రీకమనీయమును బతికిఁ ♦ జేర్పఁ బనిచినఁ
ట్లాశసమునందుఁ జంద్రుఁ డ, నాకులుండై చేరి వెలిగె ♦ నమితద్యుతితో. 153

గీ॥ అంత హనుమంతుఁ డెంతయు ♦ హరుస మొంది

కలయఁగని యల్పమూర్తియై ♦ గవను నెగసి

దాటి చనుచుండ లక్ష్మణి ♦ దఱిసి యెదుర

దాని మదమార్చి యటుపైని ♦ దఱలె మగల.

154

ఉ॥ సందుల గొందులక మఱియుఁ ♦ స్నాటికహాటక సాధవీధులం
దైందవరత్ననిర్మిత గృ ♦ హాతరభూములఁ బానశాలలక
సుందరకేళికాభవన ♦ శోభితనిష్కుటకోటులందు న
స్పందమసీమఁ గాంచియును ♦ వందుతె నెందును సీతఁగానమిన్. 155

ప. మఱియుఁ బ్రదేశాంతరంబుల కేగి యందు.

క॥ చదుకములందలిమేడలఁ, గుదురగు గోపురవిహారఁకట్టిమముల సొం
పొదవెడు సర్తనశాలల, గదుల వెదకి వెదకి కనక ♦ కాతరుఁ డగుచున్. 156

చ॥ పదఁపడి రాక్షసాగ్రణుల ♦ వాసగృహంబుల నెల్లఁ జూచి దు
ర్మదుఁడగు రావణాసురుని ♦ మందిర మంతయుఁ గాంచి కేళికా
సదనమునందుఁ దత్కనకశయ్యను రావణసందిలిన్ రహిన్
నిదురను జెందుచున్న నవసీరజనేత్రుని గాంచి భీతుడై. 157

ప. తనలో

ఉ॥ మేలివసిండిపూలమరి ♦ మీఱినవల్వయుఁ గుష్పసంబునున్
జాల నువాసనల్ విసరు ♦ చన్దవపున్దురజఃపరంపరల్
గోలివ మద్యపుంజవులఁ ♦ గుప్పెడు కప్రపువీటికమృనల్
కేళివిహారగోషి నెఱిఁగింపుచు నున్నది యొక్కతీరుగన్. 158

ఉ॥ ఈ రమణీవతంసము దిశేంద్రకులోద్భవసాధ్వీ యానె? కా
నేరదు దీనిచంద మిది ♦ నేగ్రహియింపనె? రామదేవి యి
ట్లాఱిడిదుష్టదైత్యుని విహారము లొందునె? యిద్ది వీని దే
వేరి యధార్థ మల్ల వృధివీనుత నెచ్చట దాచియుంచెనో. 159

చ॥ అనుకొని యా గృహంబు విడి ♦ యంతనె పట్టణవప్ర మెక్కిద
వ్వున ఘనసాలసీలరుచిఁపుంజసురంజితదివ్యమార్గమా
వనపద ముండు టారసి జవమ్మున నచ్చటఁ జేరుచుండఁగాఁ
దనకుడినేత్రమున్ భుజము ♦ తద్దయు స్పందన మొందఁ బ్రీతుడై. 160

—* హనుమంతుఁడు సీతాదేవిన్ జూచుట *

గీ॥ వేగఁ దఱిసి యశోకదుగ్ధవితతివాటి, నెల్ల గాలించి చూచి యొక్కెడను శింశు
పాతరుచ్చాయయెడ బహుయాతెధాన, పనితలలయించు భూమినంధననుగనియె.

చ॥ ఇనకులనాయకుండు దన ♦ కెంతయుఁ జెప్పిన దివ్యరూపపా
వనకమనీయలక్షణవిభాస్వరరేఖల నొప్పదాని నా
ధుని విరహాతిదుఃఖమునఁ ♦ చూలుచు మజ్జనభోజనాదులన్
గొనక కృశించి సంతతముఁ ♦ గుందుచు నున్న విదేహసందనన్. 162

ఉ॥ పాయక గామ రామ యని ♦ పల్కు సతమ్మును బల్కుదాని నీ
లాయతకేశపాశమున ♦ నాటడివంకము వొల్పుదానినిన్
గాయము కట్టుపుట్టములు ♦ గాసిలి మాసినదాని సుప్రభన్
శ్రీయనఁజాలుదానిని ♦ హరిప్రవసుం డటఁగాంచె బేర్పైమై.

163

చ॥ కని ముద మొంది తర్కమునఁ ♦ గాదని యానని కొంతసేపు వా
దన మొనరించి యంత వసుధాసుతయే యని నిశ్చయించి రా
మునకును నాపెకున్ మది నమోయని తత్తువుప్పి తాగ్రమం
దొనరఁగ నుండి వేశఁ గనుచుండెను భూమిజదశఁనార్థియై.

164

క॥ ఇనుఁ డేగుదెంచుముందట, ఘనతరళోణాబ్జదామ♦కాండంబుల న
ధ్వను గై సేయఁగఁ దీర్చిన, యనువుగఁ దూర్పున నరుణమహాద్యుతి యొదవెన్.

గీ॥ ప్రబలదోషాకగుం డాత్మభాగ్య మెల్లఁ, బాసి సందర్శింబునన్ బడఁబలుగువెట్టై
కలువ లార్తితోదలవంచుకాల మమరె, నళిని వల్ల భగోష్టి నానంద మొంద.

మ॥ ఘనమందేహదనూజరాజిని జగత్కల్యాణలిప్సాముదం
బున నాత్మీయకరంబులన్ జదిపి తద్భూరినగ్రవద్రక్తసా
రనితాంతాక్తశరీరుఁ డైనకతనన్ ♦ రక్తాకృతి బాగ్గిరిన్
దనరెన్ దివ్యులు గొల్వఁగాఁదిజగతీ బాంధవ్యుఁ డవ్వారిగాన్.

167

గీ॥ అల్లు భానుఁడు చేర ద♦ శాన్యుఁ డచటి, కేగుదెంచి రఘూర్వహు ♦ నింతిడాసి
సంకుచితగాత్రియై యున్నచంద మరసి, యిట్టులనె బావభీతి యొక్కింత మాని.

ఉ॥ ఏటికి నన్ను జూచి యిటు ♦ లెంతయు నీదు మెఱుంగుచన్గన్
మాటానరింతు వాత్మమున ♦ మానుము పంతమొకింత పంతయున్
హాటకకేతకీదళనిభాంగి ! జగన్నుతదివ్యమూర్తి ! యా
రాటముఁ బాసి నాదగునురమ్మునఁ జేరుము బిగ్గకాఁగిటన్.

169

ఉ॥ మాసినచీరతోడఁ గడు ♦ మాసిన వేణిభరంబుతోడ బల్
గాసిలి రేల్ వవల్ నిదుర ♦ గ్రాసముఁ బాసి యిటుల్ గృశింపఁగా
వాసియొకో ! కనద్వికచవారిజలోచన ! తేరిచూడుమా !
రోసముమానుమా ! పదస ♦ రోజములొత్తెద నాజ్ఞ సేయుమా.

చ॥ చతురుండఁ గామ శాస్త్రమునఁ ♦ జాలినవాడ నమస్తలోకసం
స్తుతుండ మహేంద్రుఁడొదిగల ♦ శూరుల నెల్ల జయించి తన్దన
ప్రతతులఁ గొల్ల గొన్న బల ♦ వంతుండఁ గాంతుండ దివ్యభామిని
ప్రీతతరదృక్కుమార్చితుండఁ ♦ బ్రేముడి నీమది గల్గ దేలొకో.

171

చ॥ సురుచిరదివ్యవస్త్రములు ♦ శోభనకాంచన రత్న భూషణుల
సురభిశ్చందనం బగరు ♦ శుద్ధసుగంధసుమన్రజంబులు
బరిమళమాధురీభరితఃపానము లు త్రమహేమతల్పముల్
స్ఫురదురుహార్యరాజములు ♦ సుందరి ! యొంది రిరంసఁజేయుమా !

ఉ॥ నీదగు లేతజవ్వనము ♦ నీ మురిపెంపుకడానిమేనిసా
రే దివినున్న యచ్చరల ♦ నిమ్మహి నెమ్మనుజేశకాంతలం
దేది ? పసిండిబొమ్మ ! గమ ♦ నింపుము పొంపిరిబోవనీకు నీ
లేఁ దరుణంపుప్రాయము బలేయనిసింపఁగఁ జాలు నందముఁ.

173

గీ॥ నాగనాసోరు ! తెచ్చితి ♦ నాకలోక, సుందరస్త్రీలఁ బాతాళ ♦ మందిరాభి
రామల భుజంగమాపత్యరమణిమణులఁ జేసెదను నిను రాణినాచెలులకెల్ల.

174

ఉ॥ రామునిఁ జేరనెంచెదవు ♦ రాఁగలఁడే యతఁ డెప్పుడేని యీ
భూమికి భూమిపుత్రి ! యిటు ♦ బొంకముదప్పి తలంచె దేటి కీ
భీమమహర్ణవం బిదియె ♦ పెట్టనికోట మదీయలంక కు
ద్దామరణారిమండలవి ♦ దారణశౌండులు నాదుసైనికుల్.

175

గీ॥ చీరవసనుఁడు వసవాసి ♦ చెలువ ! రాముఁ, డేనొ కాంచనపరిధానఃపృథ్వీరత్న
భూషణుండను భూర్భువఃస్వర్భువసకల, లోకనాథుఁడఁ గనుగొమ్ము ♦ లోలనయన !

ఉ॥ సాగరతీరసన్నిహితఃపారువనద్రుమపండమండలిన్
బాగగుమాగధీలతల ♦ పందిరులకొ మధురాన్న పానది
వ్యాగరుచందనోరుమణి ♦ హరివిభూషణరాజి నొంది నా
తోఁ గుతుకంబుమీఱఁగ ర ♦ తుల్ పొనరింపుము రమ్మ ! కోమలీ !

గీ॥ సోమమూకలదొర యిల్లు ♦ సుమత్యార్తి, బచరిన దురుక్తులను వినియదరిచెదరి
తృణము ముండిడి చూచుచు ♦ దీమసంబు, మీఱ రాఘవదేవి యీతీరులబల్కె.

ఉ॥ మరలుపు చేత మీయెడల ♦ మంచిదికాదిది ముష్పనచ్చు నీ
గరితలయందుఁ దీర్చుకొను ♦ కామము నేను పతివ్రతన్ బ్రభా
కరకులయోష నా నృపశి ♦ భామణియైన విదేహపుత్రికన్
బరసతి నాత్మమం దెఱుఁగు ♦ పానసధర్మనిబంధనంబులన్.

179

ఉ॥ నీ సతులందుఁ బావనత ♦ నీ వెటుగోరెదొ యన్యకాంతలం
దాసరినే తలంపు హృద ♦ యంబున నన్యపథంబుఁ బాయుమా !
నీ సిరి నీ పురిన్ మఱియు ♦ నీదునపత్యము నీ కులంబునున్
దోసముతో దహింపకుము ♦ తోయపు నానుడి విన్ము రూఢిగన్.

180

క॥ నీకును సనూనలై తగు, నీకులసతులందు సతము ♦ నీవొందు మన
న్యాయకాంక్ష సతనుభోగము, లీకరణిక్ మెలంగఁబాయ ♦ నీనీసిరులక్. 181

శా॥ నీవొక్కండవు పాపకారివగుచుక్ ♦ నీయందఱక్ జంపఁగా
నీ వాసంబగులంక రత్నమయి వ ♦ గ్నిక్ గాల్పఁగా నీవునుక్
జావంగా మదిలోఁదలంపకు మిఁకా ♦ జాడన్ విడన్ బూనుమా!
శ్రీ వర్ధిల్లఁగ నన్ను జేర్చును! జయ ♦ శ్రీరాము నారామునిన్. 182

చ॥ అతఁడు దయామయుండు శర ♦ ణాగతవత్సలుఁ డాఘ్యుఁ డుత్తమో
చితహితధర్మసంగతుఁడు ♦ జీవిత మాత్రుఁ దలంతువేని యి
ష్టితరము మాని నన్నిటకు ♦ నెట్టులఁదెచ్చితో యట్లై వేగ నా
పతికడఁజేర్చి యాఘునుని ♦ పాదములొందు మతండు గాచు నిన్. 183

క॥ రాముఁడు వదాన్యజగదభి, రాముఁడు రక్షిప్రకరవి ♦ రాముఁడు మాశ్రీ
రాముడు సుజనహితాత్మా, రాముఁడు దెలియు మిపుడేని ♦ రావణ! మదిలోన్.

ఉ॥ నేనెక నీకు లోభపడి ♦ నీసిరి కువ్విళులూరి లోఁగఁగా
ధ్యానమునేయ నెంచకు మ ♦ హస్కరుతోడనె యుండు చాయ యె
డ్డేనియుఁ బాయదంచెఱుఁగు ♦ మీఱ్యుఁడు రాముని చెట్టెబట్టి వే
తేని భుజంబు నేన మన ♦ కెట్టులఁబట్టెదనో తలంపవా! 186

గీ॥ గంధసంఘర రాజభోగములఁ దనియు, నాకరేణువు సూకరం ♦ బభిలషింపఁ
గలియునే యెపుడేని నీ ♦ కరణి నాకు, నీకుఁగల యంతరంబు గ ♦ ణింపు మదిని.

ఆ॥ చేతఁజిక్కినట్టి ♦ చెలువయంచనుకోకు, మదిఁగరంగుననెడు ♦ మాటఁబోకు
దిక్కుమొక్కులేని ♦ దీనగాదీసీత, కలఁడు రాఘవుండు ♦ కాంతుఁ డెఱుఁగు!

వ. అంత వసుమతీతనయ విసువుతో సైరింపరాని యాగ్రహభరంబుతో మఱియు
నిల్లనియె. రాక్షసరాజా! వినుము వినుము. 188

ఉ॥ చెప్పితి ధర్మసూక్తులను ♦ జేడ్పడఁబోకుము చాపలాత్మమై
దెప్పరమైనసంకట మి ♦ దే చనుదెంచెను గాచిసొమ్ము నీ
వప్పులతోనొల్పు నిఁక ♦ నా ధననాథునిగట్టు నొందినన్
దప్పక తెచ్చిత్తుంచు దిన♦నాథకులోద్వహాదివ్యబాణముల్. 189

గీ॥ నీదు శౌర్యంబు చెట్టెక్కు ♦ నీవు మిత్తి, నోటఁ జిక్కఁగలాఁడ వే! నును వివత్తిఁ
గడచిగట్టెక్కఁగలనిఁకఁగలనికావ్ర, చండుఁడిదెవచ్చువడి రాఘుప్రండుఘనుఁడు.

గీ॥ అనియిటులఁ దన్నులెక్కింపఁకతులవరుష, వచనములనాడిన రఘుప్రవరుని సతిని
గాంచికోపించి తలఁద్రుంపఁఖడ్గమెత్త, ధాన్యమాలిని యనురాణి ♦ తఱిసి విభుని.

క॥ ప్రియలు పలువురు గలుగ న, ప్రియవాదిని యీ పెకొరకు ♦ పెనుకువయేలా !
ప్రియవచనం బారసి య, త్ర్యయమున్ బాసరింపబోకు ♦ మబల నఘంబా. 192

మ॥ కమనీయాకృతు లెందఱో దనుజరా ♦ ట్కున్యామణుల్ నీకుఁజే
తము లర్పించి యభీష్టభోగములఁ నొం ♦ దన్ రాగొ మందోదరీ
కమలపేక్షణ యేను మున్నగుభవ ♦ త్కాంతాతతుల్ లేరొ ప
జ్జిముఖేంద్రా ! ధరణీజశాస్తి విడుమా ! ♦ కీడెంచి మేలెంచుమా ! 193

వ. అని తనయేలికసాని యడ్డగించుటయు నుడిగి వైశ్రవణుండు జనకరాజనందనన్ గాంచి. 194

గీ॥ అలుకఁబాయుము రాఘవు ♦ నందలిమదిఁ, ద్రిప్పు మపనోదన మొనర్చు ♦ దీర్ఘతరవి
యోగదుఃఖంబునిక మానఁయుగ్మకాల, మిచ్చితినిగడు వాపైనివచ్చువాడ.

క॥ అప్పటికేనియు నను నీ, వొప్పి విభునిగాఁగ సెజ్జ ♦ నొందిన మేల్ కా
కిప్పటివలె నిలువాగిన, తప్పక భక్షింతు నిన్ను ♦ దరుణీ ! యసురల్. 196

వ. ఇట్లు పలికి యందుఁ గావలియుండి జానకీదేవిన్ గాంచుచున్న దానవీ జనంబులఁ గాంచి. 197

గీ॥ అందములబంతి మురిపంబు ♦ లమరుదొంతి, యనుచు నే గంపెడాసతో♦వర్ధిదెచ్చి
యుందితినియిందు నేతీరు ♦ నొప్పఁబల్కి, యేనిఁగై నస మొందింపుఁ ♦ డిందుముఖని.

వ. అని యనుశాసించి దనుజనాథుం డెట్టకేలకు సపరివారుంజై సగరికిబోయె. 199

క॥ వాని గమనంబుపయి న, వ్యాని నిదేశమున దాన ♦ వస్త్రీ లురపౌ
పూనిక నిర్బంధోక్తుల, జానకీ నదలించుచున్న ♦ సమయము నందున్. 200

వ. ఆ పలలాశనస్త్రీణమండలిలో నొకర్తుకమై కాచుచున్న యట్టి.

గీ॥ త్రిజటయనునది డగ్గటి ♦ దేవవైరి, నారులనుజూచి యుడుగుడు ♦ నాదు స్వప్న
మందు శ్రీరాముఁడిటఁజేరి♦యసురకులము,మలిపికొనిచనె భూమిజఁస్మనురయమున.

వ. నాదుకల కల్లగాదు నిక్కలయగు.

ఉ॥ కావున మీర లాగడ మిఁకన్ విడి యీమెయెడన్ బ్రపన్నులై
సేవలఁ జేయఁజెల్లు నిది ♦ సిద్ధము రాముఁడు రాఁగలం డిటన్
గావలులై న కక్కసులు ♦ గాంచెద రంతము మీర లీసికన్
భావములందుఁ బాయుడు శు ♦ భంబగుమార్గ ముదాహరించితిన్. 203

క॥ అనుటయుఁ దుటారులించుక, మనముల నలుకొంది నిదుర ♦ మైకమున నెడం
జని తూగుడును బిరుందనె, హనుమానుఁడు కుజము డిగ్గి ♦ హరుసముతోడన్.

గీ॥ సీతకు నమస్కరించి తాళిరము వంచి, యంజలియొనర్చి నిలిచి యిట్లనియెదల్లి!
దినకరకులామృతాకరేంద్రుని పురంధ్ర! స్వస్తి నీకు విదేహరాజు జన్యపుత్రి! 204

క॥ అనుటయు వైదేహియు నా, ననపద్మం బెత్తి చూచి నక్తంచరుఁ డీ
యనువునఁ దిరుంగవచ్చెనొ, యనుననుమానమును నాత్మమందుఁగొనుటయున్,
వ. అంజనీతనయుఁ డారసి తల్లీ! సందేహింపకుము రామవాదములనయని రామ
లక్ష్మణుల కుశలోదంతంబును వాలినిగ్రహనుగ్రీవస్నేహంబులును దన్ను వెదకు
టకై నలుదిక్కుల వానరులఁ బంచుటయును భాగ్యవశంబునఁ దన్నుదానిపుడు
చూచుటయును మున్నగునవిచెప్పి విశ్వాసం బొదవఁగ మఱియు నాయమ
కిట్లనియె. 206

చ॥ రవికులనాథుఁ డల్ల రఘు రాముడు సీలపయోదవస్థఁ డా
హవకుశలారిభంజన స మర్థదృఢాయతబాహుయుగ్మకుం
డవిరళతేజః డప్రతిముఁ డమ్మరొ! లక్ష్మణుఁ డచ్చహేమమూ
ర్తి వనజనేతుఁ డగ్రజునఁగిరిందగు నించుక కేమి వారకున్. 207

సీ॥ నీ వియోగంబొంది నీభర్త విరహగ్ని, కీలఁగొగ్గి శుష్కించె నమ్మ!
సౌమిత్రియును రాముఁచందంబుఁ గాంచుచు, గడుదుఃఖితుండయి యడలెనన్తు!
వార లిరువురు హరిప్రభునిసేనలతోడఁ, ద్వరితంబె యిచటికి వత్తురమ్మ!
రఘుపతి రాక్షసరాజును వధియించి, నిన్ను దోడ్కొనిపోవు నిక్క మమ్మ!

గీ॥ కొలఁదికొలంబు నోపికఁ గొని మనోర, ధముల నెల్లను సానుబంధముగ నొందు
మమ్మ! నా నుడులను మదిఁనమ్మ మమ్మ, జనకరాజస్యతనయ! విస్తారసునయ!

వ. అని మఱియు నభిజ్ఞానార్థంబు శ్రీరామదత్తాంగుళీయకంబు సమర్పించి సందియం
బుందీటిచి యాయమసం దేశంబునకై వేచియున్న నమ్మహాసాధ్వి యుంగరంబుఁ
జేకొని కన్నులఁగప్పికొని శిరంబునందిడుకొని వామాక్షిస్పందనంబుఁ బరికించి
వానరవీరుని యాధార్థ్యం బరసి మురిసి బాష్పంబుల నుత్తరీయంబుఁ దడుపుచు
నిట్లనియె హరివర్యా! 209

చ॥ ఒక నెలదాక పాణిముల నోపిక నెట్లా భరింతు దీనర
క్షకు దయమానమానసుఁ బ్రచండభుజాహతదుష్టహానపుణ్
బ్రకటితశౌర్యధుర్యు రఘువర్యు నిజానుజతోడఁ దెచ్చి వం
చకుండగు రావణాసురునిఁ జంపఁగఁ జేసి హరింపు నావృథన్. 210

క॥ ఆపై విలంబ మోర్వఁగ, నోపఁజమీ నిజము నిధనమొందెద రామ
తృప్తియనుగ్రహము నీ, యాపకృతి నమ్మియుంతునంత కనువులన్. 211

వ. అనినఁ బవమానసూనుం డిట్లనియె.

క॥ అన్నాఁడిదే వచ్చెదనని, యన్నాఁడు వధింతు రావణానురు సని తా
నన్నాఁ డడలకుమని కా, దన్నాఁ డింకఁ దడవు నాధుఁ ♦ డారయు తల్లి ! 212

గీ॥ అన శిరోరత్న మానవాల్ ♦ హనుమనికిడి
భ్రాత ! భవదధ్యగతి శివ ♦ తాతీయగుతఁ
బోయి రమ్మని సెలవిచ్చె ♦ భూమితనయ
హరివరుఁడు మొక్కి హరుసించి ♦ యంత వెడలి. 213

వ. తనయాగమనం బసురనాధునకుఁ దెలిపి యవ్వానితోఁ గొండొక భాషింపఁదలఁచి
యశోకవనభూజంబుల నెల్ల నిర్మాళించుటయు వనపాలకు లెదురింప వారల
బిలుకుమార్పుటయును రావణుండెఱింగి యెనుబదివేల సైనికులతోఁ దన తనయుఁ
డగు నక్షునిఁ బంపినంత మహాబలనందనుం డాక్షణంబున బృహత్పాణంబుల
మహావృక్షంబులఁ బ్రయోగించి వారల నంతమొందించె నంత. 214

గీ॥ నై ఋతాధీశ్వరుండు దంతములఁ బటప, టధ్వని నొనర్చి వేగ జ్యేష్ఠసుతునింద్ర
జిత్తు ననువుడునతఁడు దోశ్శీలుఁడుహరి, వరునిబ్రహ్మాస్త్రముననాత్మవశునిఁజేసె.

క॥ హరివరుఁ డరవిందోదరు, వరమునఁ దాఁ బట్టుపడనివాఁ డైనను నా
శరనాధుఁడైన దశకం, ధరుతో భాషింపఁ గడఁగి ♦ తగులము నొండెక. 216

గీ॥ శక్రజి త్తంత రావణానున్నిధాన, మునకుఁ గపిఁ జేర్చ నా వలీముఖుఁడు పక్షి
కంఠసింహాసనంబునకన్న నున్న, తముగ వాలముచుట్టి యద్దాని నెక్కె. 217

వ. అసురనాథుం డవ్వనిఁ జూచి యక్కజపడి యిట్లనియె

క॥ ఎవ్వఁడవు నీవు కపి ! యిం, దెవ్వగఁ జేరితివి ! వాస ♦ మెచ్చో టింక నా
పువ్వులవనిఁ గూలిచి నుతు, నవ్వనపాలురను జదిపి ♦ తలు కేటి కిటుల్. 218

వ. అనుటయు విని యనిలనందనుం డాసోకులయెకిమినిక బరికించి యిట్లనియె. 219

మ॥ రఘువీరుఁ రణధీరు దవ్వులకుఁ జే ♦ రకబంచి తత్సదరుక
లఘుతంత్రంబునఁ బాపి భూమితనయక ♦ లావణ్యధుగ్యక మహీ
మఘవత్సాధ్వి సనన్యరక్షిత నధ ♦ ర్దా ! తెచ్చి తిచ్చోటి కా
యఘముక బాప వచింప వచ్చితిని రా ♦ మాజ్ఞక హరిద్వంశ్యుడక. 220

క॥ కాంచితి నశోకవని నివ, సించిన భూజాత నంతఁ ♦ జెలగి తరులఁ గూ
లించితి నీబలముల మ, ర్దించితిఁ దృంచితిని నక్షు ♦ దితిజప్రముఖా ! 221

వ. ఇంకను బ్రస్తుతం బందు నీకుఁ బ్రబోధింప వచ్చిన నాదు హితోక్తుల నాకర్ణిం
పుము. 222

చ॥ ఎఱిగియొ యెఱుకుండియొ మ ధీశ్వరపత్నిని నొంగలించి నీ
పురమునఁ జేర్చుకుంటి విఁకఁ ధీబోవిడి దుష్టపథంబు మైధిలి
దిరుగ నృపాలుఁ జేర్చి విను ధీత బానరించి మమింపఁగోరుమీ
చిర మనువుల్ ధరింతు విఁకఁ జేటగు వేఱొక బాటఁ బోయినన్.

223

ఉ॥ పిల్లలు జెల్లలు మిగులఁ బెంపునహించి రహింపఁ బెండ్లముల్
కొల్లగఁదెచ్చి చేకొనిన ధీత్రహారంగు మెఱుంగు గుఱ్ఱుల
పెల్లుగ హావభావములఁ బేర్చి దలిర్పఁగఁ జేయ హాయి రం
జిల్లఁ జిరంబు సౌఖ్యములఁ జెందు మలందురఁ బోక నీ విఁకన్.

వ. మఱియు లోకాతిక్రాంతవిక్రముండగు శ్రీరామచంద్రునిఁ జక్కఁగ
నీ వెఱుంగకున్న నే నొక్కింతఁ జెప్పెదను వినుము.

225

సీ॥ కాత్తనీర్పార్జను ధిగడివిన భృగురాము, సవలీల గెలిచిన ధియాజసికుండు
ఆ సుబాహు విరాధు ధి నల్లమారీచుఁ గ, బంధుఁ జంపినయట్టి ధి పౌఢబలుండు
ఖరదూషణాదివి ధి క్రాంతరక్షకోటి, నెల్ల హరించిన ధి యీడ్వమూర్తి
నిను గృమిఁబాలఁ బట్టినవారి నొకబాణ, మునఁ గూల్చినట్టి ధి దుష్టభుజుండు

గీ॥ అట్టి వీరాధినాథుని ధి యట్టి దిట్ట, నట్టి దినకరవంశదు ధి గ్ధాబ్ధిచంద్రు
నిప్పటికి నేని నాబోధఁ నెఱిగి మెలఁగు, మురక యునురులఁ గోల్పో కనురవరేంద్ర !

చ॥ అనుడు దశాస్యఁ డాగ్రహాప ధి రాయణుడై కపినిక వధింపుఁ డం
చనుచరకోటి కాజ్ఞ నిడ ధి నాతనిభ్రాత విభీషణుండు దూ
తను వధియించు తెం దనుచి ధి తంబు తృణంబులఁజుట్టి వాల మం
దనలముఁ జేర్చి కాల్పుఁ డది ధి యర్హతరం బగుదండనం బగున్

క॥ అని సెలవొసఁగిన నంతనె, దనుజులు తృణవస్త్రుఖండ ధి తఱి గపిపుచ్చం
బునఁ జుట్టి తెల మాజ్యం, బును బోసి దహించి విడిరి ధి భూరితరేర్వన్. 228

గీ॥ అంతనాజాడఁ దెలియఁగ ధి నవనిజాత, చింతయొనరించి యగ్ని నొక్కింతఁదలంచి
వేడె హనుమతుఁజల్లనై ధి వెలయువహ్ని!, నే బ్రతిసంతనగుదునేనిక దయాళు !

—* లంకా దహనము *—

వ. అని ధ్యానించినంత నగ్నిదేవుండు పావనికాల్పక చందనశీలుండై యమరిన
ననిలనందనుం డానందించి నిజబాంగూలాంగారజ్వాలానితేజంబున లబ్ధిపట్టణం
బెల్ల రగిల్చి దహించి యశోకవనంబునకేగి జానకీదేవికాంచి మొక్కి
సెలవొంది మున్నీటిదాటి జాంబవత్ప్రముఖులఁ గలిసికొని మొక్కి ప్రత్యూహం
బుల కెడమీక తా నంబుధి తరణంబొనర్చిన యనంతరంబ లంకాపురిక బ్రవేశం

చుటయు రావణాంతఃపురంబుతో నగరంబునంతయు శోధించి యశోకవని
కేగుటయు నందు భాగ్యవశంబున సీతాసందశఁసంబు సేయుటయుఁ జెప్పఁచు.

సీ॥ రాకాసితఘట న ♦ నేకాకృతులఁ దర్ల, మానయై కడు నల ♦ మరెడు సాధ్య
ఘనమేఘమండలి ♦ క్రాంతయా శశిరేఖ, వడుపునఁ దేజ మేఁర్పడని రమణి
దుస్తరంబై నట్టి ♦ దుఃఖసముద్రంబు, నొందియీదఁగలేక ♦ కుందు తన్ని
బలదచ్చితుండైన ♦ పక్షిఁకంటఁ దలంచి, మాటిమాటికి భయంపడెడు నబల

గీ॥ కడుమలినమైన నల్యయు ♦ నొడలుజేసి, యొప్పుమానిని నిదురను ♦ దప్పి నాక
లిని నెఱుంగని ధీరను ♦ ననవరతిము, రాముఁ జేక దలఁచునట్టి ♦ రామసఖిని.

గీ॥ కాంచి సాష్టాంగపడి నమ్మకంబు దోష, రామదూతుఁడ నని యుంగఁరంబొసంగి
ఆనవాల్గి పడసి తా ♦ ససురనాథు, నగరిఁ గాల్చి యిటకు వచ్చి నాఁడ ననియె.

వ. అందఱతోడ నానందంబున నంత వెడలి మాల్యవద్గిరి జేరి సుగ్రీవాది సంసేవితు
లైన దాశరథులకు మ్రొక్కి శ్రీరామునితో నిల్లనియె.

ఉ॥ చూచితి సీత నాతతవి ♦ శుద్ధమహస్కరభాసమానగో
తా! చిరతావకోరువిర ♦ హర్తిసుదుస్సహదుఃఖితన్ హిమా
నీచయపీడ్యమాననళి ♦ నీగతి రాజిలు పుణ్యమూర్తి సం
కోచము మాను మిద్ది కను ♦ గొన్న సతీధృతదివ్యరత్నమున్. 234

గీ॥ కామనీయక మంతయుఁగరగిపోయె, మిగులఁ గృశియించె దనులతఁపగలురేలు
మజ్జనాహరనిద్రల ♦ మానియున్న, దబల నీపయి నునిచి సఁర్వాత్మ మధిప! 235

చ॥ తడవిక నోర్వఁజాలదు ని ♦ తాంతము దుఃఖపరీతచిత్తమై
యడలుచు నున్న దొక్కక్షణ ♦ ముఱ్ఱమువోలె దలంచు మాసమేక
గడువఁగలేదు యానము ని ♦ కక వడిఁ జేసి పలాశనాథుఁ గొ
వ్వడచి వధించి దేవచేఱ ♦ కంతము సేయుము దేవ! మృక్కెదన్.

క॥ ఒత్తిడి సేయుచు నుండిరి, మత్తులు రాత్రిందివంబు ♦ మనుజాదిను లా
యుత్తమను వేగిరము దం, డెత్తు మిదే యదను తడ వి ♦ కేల? మహాత్మా!

క॥ వచ్చునని వేగ నొడయఁడు, మెచ్చునని ముచంబు దనకు ♦ హింస్యండిఁకఁ దా
జచ్చునని రావణుఁడు నక, మెచ్చుననియు నాథుఁ డంటిమేలుగను విభూ! 238

వ॥ అని చూడారత్నంబు సమర్పించి యచ్చటి వృత్తాంతవిశేషంబు లశేషంబుగ
యాధాతధ్యంబుగ నెఱింగించుటయు దాశరథి దుఃఖాశ్రులనించి రత్నంబు
జేకొని గన్నులఁ గప్పికొని హనుమంతు నాలింగనంబొనర్చె. సౌమిత్రియు సుగ్రీ
వాంగదప్రముఖులు హర్షించి హనుమంతున్ బ్రశంసించి రంత రామచంద్రుం
డచ్చటి దైత్యులతీరు లడుగుటయుఁబావని యిట్లనియె. 239

గీ॥ చదువు శౌర్యంబు ధైర్యంబు సాహసంబు. బలము సిరియుర వల రక్త సులకునికను
దయయు దాక్షిణ్యమును సత్యతత్పరతయు, దేవనిష్ఠచృరం బిష్టులెలియుమదిని.

వ. అనుటయు సంత.

ఉ॥ వానరముక్షకోటిబల ధీమంతుల నేటి గ్రహించి మేటి యా
సేసను గూర్చి భానుజుడు ధీశీఘ్రమె యంగదజంబవన్నరు
త్సాను సుపేణసీలనళ ధూర్వహులన్ గొని రామచంద్రునిన్
సానుజుఁ గొల్చుచుక సలిపె యానము యామృది శాభిగామిమై. 241

క॥ సాగరతీరముఁ జేరి మ, హాగలతాకుంజమంజు ధీలాచ్ఛాంబుసరి
త్సాగము మహేంద్రశైలం, బేగి యటన్ విడిసి గాహవేచ్ఛాపరులై. 242

గీ॥ కాలరులచే నది యెఱింగి కద్యుచేంద్రుఁ, డనికి గడగుడు వలదు సీతను రఘువతి
కిమ్మని విభీషణుఁ డనుడు సీరసమున. మందలించిన నతి డనె మగుడ నిట్లు.

సీ॥ పుంఖానుపుంఖంబు ధీబాసలు రాఘవశాణ, జాలంబులకు నోర్వఁజాల వన్న !
అతనికి నెనయగు నాలత్మగుఁడొడ, సమర మొందుటయు దుస్సాధ్య మన్న !
పారదారికభోగ పరతంత్రత యడెల్ల, నెఱుఁగు మధఃపాత హేతు వన్న !
రక్షోవిలాసిని రాజితో రమమాణ, వృత్తివై సుఖముల వెలయు మన్న !

గీ॥ నిన్ను జుట్టినజన మెల్ల సీపునున్ ను, రక్షితముగాఁగ మనుట కర్హంబు గాన
నరసి యిట్లు వచించితినన్న ! దాని, యాభిముఖ్యంబెఱుఁగుమన్న ! యాత్మమందు.

గీ॥ శక్తిధరునకు సబ్రహ్మచారియైన, భార్గవున కోటుఁగూర్చిన ధీబల్లిదుండు
ఘనుఁడు శ్రీరాముఁడవ్వనిఁగడఁగిదురము, సేయఁగాలేమురయమున సీతనిమ్ము !

వ. అనుటయు ననుచేందుగఁడు గినిసి హిత మరయక విభీషణుఁజంపఁ గడంగుచు
నాతని కిట్లనియె. 243

సీ॥ పక్షి కంధరు బాహుబల మెఱుంగక యిట్లు, పలుకుట యనుచిత పథముగాదె
బట్టుమార్గముఁ బట్టి పృథ్వీసులను చదా, చదగతి నెన్న నేపంబు గాదె
ఇది నింద్య మదనింద్య మని వచించుట యెల్ల, భీరులయధ్వంబుతీరు గాదె
దానవాంగనలు బృందారకస్త్రీలు భూ, జాతపదముఁ బోలఁ జాలువారె

గీ॥ తెగి యిటుల నొవ్వఁబల్కి బల్నిగుఱచున్న, నిన్నురక్షింప నెవ్వరు నేర్తురో య
రయు ! మిటకు దెమ్ము కనెద వరాతివర్గ, గామి ! రావణహస్తఖడ్గప్రహతిని.

వ. అని సెగలుపొగలునిగుడఁ గాలకూటంబుఁ గ్రొక్కుచు నిట్లు తర్జించి భర్జించి
యువ్వెత్తుగాఁ గొక్షేయకంబుఁ గాంచునంతలో విభీషణుండు భీతుండై తదక్షణం
బున. 244

క॥ అనుచరచతుష్టయముతోఁ, దనయగ్రజుఁ బాసి కడలి ♦ దాటి రఘుపతిఁ
గని శరణముఁగోరుటయును, నినకులపతి యభయమొసఁగియెంతయుఁ గరుణఁ,

వ. పుణ్యజనేందుని కన్ని మేషంబున లక్ష్మీరాజ్యపట్టాభిషేకం బొనరించి పక్షి-కం
ధరబలస్వరూపంబు శౌటుంగఁ గోరుడు విభీషణుండు రామున కిట్లనియె, 250

చ॥ అనిమిషదైత్యమర్త్యపవ ♦ నాశనవీరుల నొందినట్టివాఁ
డనితరశౌర్యధుర్యవిధ ♦ వాతేశయంబునఁ బొల్చువాఁడు బ్ర
హ్మను నలరుద్రునిఁ గొలిచి ♦ యద్భుతదివ్యవరంబులన్ గడుఁ
గొనినఘనుండు రావణుఁ డ ♦ కుంతితవిక్రముఁ డెందు భూవరా! 251

వ. మఱియు నాతనికంధరాప్రదేశంబునం దమృతఘటంబు గలదుగావున మస్తంబులు
విచ్చేదించిననుగూడ మగుడ నావిర్భవించు నొక్క బ్రహ్మాస్త్రంబున నయ్యవి
యంతమొందు నిక నాతనికి యవీయసాసృదరుండు. 252

చ॥ అతిబలుఁ డున్నతాయతభు ♦ జాంతరుఁ డుగ్రకరాశవక్త్రుఁడు
ద్ధతపరిపంధిపీఠసము ♦ దారరణాంతకుఁ డింద్రమూర్తి య
ప్రతిముఁడు కుంభకర్ణుఁ డని ♦ వార్యపరాక్రముఁ డగ్రజాత్మసం
గతుఁ డిక వానితోఁ దురము ♦ కష్టతరంబు నరేశచంద్రమా! 253

వ. ఇక రావణజ్యేష్ఠపుత్రుండు,

మ॥ శతమన్యుఁ ధృతహైన్యు సల్పిన మహా ♦ చండప్రతాపుండు శం
సితదర్పండు నికుంభిలానాతుఁడు రా ♦ శీభూతతేజస్కుఁ డం
చితదివ్యాస్త్రనిధాన ముత్తమరణ ♦ శ్రేణీపురోగామి యా
ర్జితసత్త్వం డలమేఘనాదుఁడు ధరి ♦ తీపాలచూడామణీ! 254

వ. ఉక్కివుండగు వీనితోఁ బోరు మిక్కిలి వెక్కనంబగు వెండియుఁ దక్కినరావణే
యులును బవరంబునం దుక్కుతునియలు. 255

క॥ మఱియుఁ బ్రహస్తుండు మహా, దరుండు విరూపాక్షవజ్ర ♦ దంష్ట్రప్రముఖుల్
పరచకప్రవర్దనులు త, ద్వరూఢిసీపతులు రామభద్ర! యనేకుల్. 256

వ. ఐనను వినుము.

ఉ॥ రావణ కుంభకర్ణులిక ♦ రామ! భవచ్ఛరపాతు లొదు రా
రావణి నింద్రజిత్వరుని ♦ భ్రాత వధించును లక్ష్మణుండు సు
గ్రీవహనుమాదంగదులు ♦ కేశవరేణులు తక్కినట్టి దు
ర్భావులఁ దచ్చమూవతులఁ ♦ బట్టి వధింతురు చింత మానుమా!

వ. అనుటయు శ్రీరామలక్ష్మణులు వలీముఖముక్షవీరులు సంతసించిరంత రామచంద్రుండు మహోర్విమాలాశోభితంబై యగాధంబగు సాగరంబుఁబరికించి మహేశ్వర సాహాయ్యంబులేక యకూపారంబుఁదరింప దుర్లభంబనియెంచి సన్నాతుండై. 258

గీ॥ కంధితటిఁ బార్థివేశలింకిగ పృతిష్ఠ, * నల్పి యర్పించి శంభుప్రభు సాద మొంది
కడలి నొప్పించి సేతువుగట్టి దాఁచె, గపిబలంబులతోడ రాఘవుఁడు గడిమి.

గీ॥ వృక్షచరబలములతో నుపేలకూట, మందుఁ జేరి రఘూద్రుఁడండు సైన్య
మొక్క మొగ్గరముగఁ బన్నియోధనాథు, లను విభాగించె రక్షణంబనువుమీఱి.

చ॥ హరివరు లంత విక్రమపరాయఁబులై రజనీచరాధిరా
ట్పురమును ముట్టడించి ఘనభూధరగండశిలాభివర్ణ
ద్ధురతరకేళి రక్కసులఁ దుగ్ధిశ్యుడగించి నధించుచుండ సంత
గరమొనరింపఁ బంపె దశశతంబుల డకుంతితయోధవగులక. 261

వ॥ అందుమహోదరవిరూపాక్షధూమాక్ష వజ్రదంష్ట్రాకంపనవిద్యున్నాల్లి ప్రహస్త
ప్రముఖులు తుములసమరంబున మర్కటసైన్యంబుల దైన్య మొందించి మృం
దింతుటయు వలీముఖశ్రేష్ఠు లగు సుగ్రీవహనూమదంగదనీలసుషేణాది యోధు
లును శూరవిభూషణంబైన విభీషణుండును నెదుర్కొని రక్కసులనిక్కుఁబాపి
యంతమొందించి రంతి. 262

ఉ॥ గావణదైత్యుఁ డాగ్రహభరాత్మకుండై త్రిదశేంద్రజిత్వర
శ్రీనహు మేఘనామఁ దనశ్రేష్ఠకుమారు సమీకధీరు యు
ద్ధానని కంపె నాతఁ డురగస్త్రము నేసి నరేంద్రప్రత్యులక
నానని నర్కజప్రహులు వానరులక ఘనబంధనంబునక. 263

ఆ॥ కట్టివేసి దివి కెగసి చేరెలంకకు, యాతుభానవిభుఁడు హరుసమొందె
సంత వైనతేయుఁడా యనీకిని జెంది, సర్వులకును బాపె సర్వబాధ. 264

ఆ॥ ఆ మఱుసటియహమునందు జీమూతనా, దుండు మరల రణముఁదొడరి రోష
రయముతోడ వేసిబ్రహ్మత్రమది వాయు, సూనుముక్షపతులఁజోలి మాలి.

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం త్రింశాధ్యాయే

శ్రీరామః:- శ్లో॥ పునశ్చ పార్థివయామాస సాంజలి ర్నతపస్తకః - త్వయా స్థేయ మిహ స్వామిక
లోకానాం పాపనాయక పరేషా ముపకారార్థం యది తుష్టోసి శంకర! సూతః
ఇ త్యుక్తస్తే శివ స్తత్రీ లింగరూపోభవ త్తదా రామేశ్వరశ్చ నామ్నవై ప్రసిద్ధో
జగతీతరే రామస్తు తత్రపసాదేన సింధు ముత్తీర్య చాంజనా రావణాదీక నిహ
త్యాశు రాక్షసాక ప్రాప తాం ప్రియాం.

క॥ తక్కినవారల నందఱుఁ జక్కడఁచి దినేంద్రవంశఁచందుల మదికిన్
మిక్కిలివెఱపుక గూర్పుడు, నక్కాకుఁజేంద్రుఁ డనియెఁననుజునితోడక. 266

గీ॥ ఆశరుఁడు వేసె బ్రహ్మస్త్రుఁ ధ మద్ది మనల
నిట్లు వేధించుచుండె నీ ధ విపుడు ధైర్య
మొనసి యుండుమనుచుఁ దాను ధ గనులుచూసె
నగ్గజుని ననురోధించె ధ ననుజుఁ డవుడు. 267

సుగంధి } అంత జాంబవంతుఁ డెంతో ధ యల్లి యాంజనేయుతోఁ
వృత్తము } జంతమాని మంచుకొండఁ ధ జేరి జీవవల్ల రిక
} సంతరించి తెచ్చి వాని ధ సారభం బాసంగుమా !
} వింతగా నృపుల్ గవుల్ను ధ వీడువారు మూర్ఖులక.

వ. అని ప్రబోధించినంత నాంజనేయుండు మహారాయంబున సంజీవిని లతలక దెచ్చి
యాఘ్రాణింపఁ జేసినయంతనే రామలక్ష్మణులు సకల వానరవీరులు తద్క్షంబున
మూర్ఖులబాసి తెలివొంది రామిఁద మేఘునాదుండు. 269

గీ॥ మాయసీతను నాయాంజనేయునెదుట, శిరసుఁ దెగవేయుటయువృక్షఁచరవరుండు
వెఱచి విలపింపఁగా నవ్విభీషణుం డ, తథ్యమని చెప్పి యుడిపె నాధైర్యమెల్ల. 270

వ. మఱియు రావణప్రేరితయై. 271

క॥ విద్యుజ్జ్వల్యాయనా నొక, ప్రద్యోతితమాయ యసురఁబాణాగ్రిమునక
సద్యోభిన్నంబై తగు, ప్రద్యోతనకులతిలకుశిరసుఁ దెచ్చి వడిక. 272

మత్తకోకిల॥ సీతముందట వేయ నంతనె ధ క్షిప్ర మాయమ చూచి దుః
ఖాతితాడితయై రయంబున ధ హా విభూ! యని కూయిడక
ఘాతుకాగ్రిఁజేయైన రావణఁకార్య మీయది తల్లి! న
త్యేతరం బిది సమ్ము మంచనియెన్ విభీషణపుత్రి దా. 273

వ. అట్లు త్రిజట యధార్థంబుఁ దెలిపి వైదేహీహృదయతాపంబుఁబాపె నమ్మఱు
నాఁడు రావణుఁడు కుంభకర్ణునకు స్వాపంబుఁ బాపి రప్పించి తనయవస్థక దెలిపి
సాయం బపేక్షింపుడు నాతం డిట్లనియె. 274

చ॥ ఎది హిత మంచు జెప్పెను సయేంగితవేది విభీషణుండు నీ
కదియె హితంబు దాశరథి ధ కర్పణసేయుము మైధిలిక గుణా
స్పద! మదిరాయతేక్షణలు ధ భాసురవృత్తసమున్నత స్తనుల్
వదలక నిన్ను గొల్చెదరు ధ పల్వరు వారలతో సుఖంపుమా ! 275

వ॥ అట్లు సేయవేని.

ఆ॥ నీత లంకకెల్ల ♦ చిచ్చు రగుల్కొల్పు, నగ్గిసెగలమూక ♦ యతివధాక
నాగుఁబాముపడగ ♦ నాతుక మైదీగ, కాళరాత్రి యద్ది ♦ గడుపు మనల. 276

వ. అని చెప్పటయు నంత జనకజానమాగమోత్సనసమారంభసంభావనాపై శున్య
పరాయణుండగు రావణుం డా నచనంబులఁ జెవిఁబెట్టక యనాదరించి యాతని
కిట్లనియె. 277

ఉ॥ శూరుఁడవంచు శాస్త్రవనిఃపూదనమున్ బొనరింపఁ జాలుమేల్
ధీరుఁడవంచు నాకుఁ గల ♦ దీమన మీవ యటంచు నెంచి నిన్
బూరితరోద్యమంబునఁ బ్రభోధముఁగూరిచి సాహ్యమడ్ల నీ
తీరుగ భీరువృత్త ముపఁదేశము చేసెద వేల సోదరా ! 278

—* శ్రీరాముఁడు రుంభకర్ణుని జంపుట *

చ॥ అన నతఁ డగ్రజన్మమనఃమారసి కాలము దాపరించె నీ
తనికిని నీతనిన్ జెనయుఁతక్కినవారల కంచు నెంచి యా
త్మను దృఢమున్ బొనర్చి రణఃధారుణిఁ జేరి హరింద్రసేన నం
తను గబళించుచుండఁ గని ♦ దాశరథుండు వధించె నాతనిన్॥ 279

వ. అంత నింద్రజిత్తు నికుంభిలాప్రతానుష్ఠానం బొనర్చి రామలక్ష్మణులతో వానర
సేన నంత నంతమొందింపఁ గడంగి యట్లానర్పణ బూనుడు విభీషణుం డెఱింగి
హరివీరులచే నద్దాని భగ్నంబుసేయించుటయుఁ గృద్ధుండై నాలుకలుచాచుకొని
వచ్చునాగుఁబాము చందంబున. 280

ఆ॥ మరల నింద్రజిత్తు ♦ దుర మొంది లక్ష్మణున్, గవియ నతఁడు లెక్కఁగనక కినుకఁ
జెంది దివ్యశరనిశితధార దైత్యుని, శిరసుఁ దృంచె దివినివిరులు గురిసె. 281

చ॥ దశముఖుఁ డంత దుఃఖఃపరితప్తరాత్మకుండై కడున్వడిన్
నిశితకృపాణచాపశరఃపిష్ఠరశఃప్రళః దాల్చి సేనతో
దిశలు గలంగ వచ్చి కపిధీరుల నెల్లర దాటి ధాటిమై
యశనిసహస్రశక్తిఁ బ్రలయఃపహాశక్తిని గొట్టె లక్ష్మణున్. 282

క॥ ఘనతరశక్తిప్రహరణ, మున రామానుజుఁడు నొచ్చిఁమూసెఁ గనులు గ
న్గొని రఘునాథుఁడు వనరెను, మనమందలి దీమసంబు ♦ మాటునడంగన్. 283

గీ॥ తండ్రి! సామిత్రి! తెఱువు కస్తమియొక్క, మాతె తెగకుండుఁగాత సమస్తమిద్ది
భానుకులభాగ్య మీరాముఁపాణిమల్ల, యూర్చిళాగళ మాంగల్యఃమూర్జితంబు.

క॥ ఏదేశముఁ జేరిన సతు, లేదేశముఁ జేరఁజుట్ట ♦ లేఱుడుదు రటన్
సోదరుండై తనరెడు తన, సోదరుడిక వేఱుచోటఁ ♦ జూపట్టఁడెటన్. 285

చ॥ నగరును రాష్ట్రమున్ పడిన ♦ నాడును ఘోరమహాటవీస్థలిన్
దగఁగొని కందమూలములఁ ♦ దద్దయుఁ గడ్పెడునాడు తండ్రి స్వ
ర్గగతిని విన్ననాడును ధ ♦ రాసుత సీతను బాసినట్టినాఁ
డగడును జెంద నిన్నుగని ♦ యక్కట యిడ్డెటు లోర్తుఁ దమ్ముఁడా! 286

వ. అని యిట్లు విలపించుచుండుడు దివ్యక్షులరుడెంచి చామీకరకాంతి సందోహబంధు
రంబైన లక్ష్మణ ముఖారవిందంబుఁ బరికించి రామున కిట్లనిరి.

చ॥ వగవకు మయ్య! లక్ష్మణుఁడు ♦ పంచత నొందఁగలేదు నిక్కమా
పగిదిగ రావణాసురవి ♦ భాసుగళక్తిహతిన్ విసంజ్ఞఁడై
మొగిచెఁ గనుల్ తుపారగిరి ♦ మూర్ధమహాపథరాజిఁ దెచ్చి యా
శుగతనయుండు మూర్కొనుపఁ ♦ జూడుము లక్ష్మణుఁడొందు సంస్కృతిన్.

వ. అని యట్లానరింపఁజేసిన యంత లక్ష్మణుండు ప్రిబుద్ధుండై రాహుముక్తజైవా
త్మకున్ బురడింపుచు నన్నను గల్గొనిన రామచంద్రుండు సంతుష్టుండై తమ్మునిఁ
గొగలించుకొనియె నమ్మఱునాడు. 289

ఉ॥ రావణుఁ డుద్ధతాత్ముఁడయి ♦ రాము నెదుర్కొని ఘోరతీక్షణబా
ణావళిఁ గుమ్మరింపుడు న ♦ హస్కరవంశ విభూషణుండు హా
సావృతనేత్రపద్మఁ డయి ♦ యాశరనాయకుఁ దేఱిచూచి పెం
పావహిలంగ నిట్లనియె ♦ నచ్చమధుస్రవమార్జితోక్తులన్. 290

ఉ॥ ధాత కొగిన్ బ్రపాత్రుఁడవు ♦ దక్షుండ వెల్లశృతిప్రబంధనం
ఘాతమునందు వైరిజన ♦ ఘస్కరతాయతవిక్రమాధ్యవి
ఖ్యాతుండ విట్టి సీపు మదిఁ ♦ గశ్యలకృత్య మెఱుంగ వేలొకో
ఘాతుక! చూడు చూడు మిదె ♦ గన్పడు దత్ఫలమంత నేడిటన్. 291

వ. ఇకను వినుము.

ఉ॥ నేడిటనుండి జీవితము ♦ నిల్పి మతెచ్చటి కేగలేవికన్
నాఁ డొనరింపఁజేసిన కన్య ♦ ణమ్ము మనమ్మునఁ జింతసేయు మీ
నాఁ డొనరింపు మట్టివి వి ♦ నాశముసేయును రాఘవాస్త్రముల్
వాడిఁబెనంగు సంగరముఁ ♦ బాయక డాయక తుచ్చమార్గముల్. 292

వ. అనుటయు దశగ్రీవుం డిట్లనియె.

చ॥ నిజము ప్రపాత్రుఁడన్ వినుము ♦ సీరజగర్భున కర్ధనాయకా
నుజుండ సమస్తనిర్జరుల ♦ నున్ నరకిన్నరపన్నగాసుర
ప్రజముల నొంచినాడ నిక ♦ వారక చారణులెల్ల రెప్తు నా
విజయముఁగూర్చి పాడెదరు ♦ వెక్కన మెంచక చేరితీసనిన్. 293

- తరళ॥ చదివినాడను విన్ను రాఘవ ! ♦ సర్వవేదచయంబులన్
బొదలఁజేసితి వానికెంతయుఁ ♦ బొందికొప్పఁగ నంకముల్
పదనుదప్పక దశానంబుల ♦ పారమొందినవాడ నె
ట్టిదియు లేదొక సుంత దక్కున ♦ తీవిగన్గొను మీపునుక. 294
- వ. మఱియుఁ బరదారాపరిగ్రహంబు హామ్యంబనుటయందొట్టుల వినుము. 295
- క॥ రత్నంబులు రమణీజన, రత్నంబులు శూరవరక ♦ రగాగ్రహ్యంబుల్
నూత్నముగాదితైఱఁగు ప్రి, యత్నంబున సీతఁగొంటి ♦ నవల కనిపి నిక. 296
- వ. ఇక సాంప్రతము సాంపరాయంబందు సీక విజయంబయ్యెడు నందువేని వినుము.
- మ॥ కడుక్రిందన్ గనుపట్టునట్టిఁడొకఁడుక ♦ గన్నట్టు నొక్కప్పుడె
క్కుడుగా నుచ్చపదస్థుడై యటులనే ♦ గొప్పైనపీఠంబునక
బెడఁగొప్పక వసియించునాతఁడును ♦ బల్ బీర్వోయి నీచైస్థలిక
బడి కాన్పించెడు నేటికారయఁగ నీ ♦ పాబల్యచౌర్యల్యముల్. 298
- క॥ పుట్టినవారలు గిట్టుట, గిట్టిన దేహియును బుట్టాగిక జెందుటయున్
దిట్టమె దీనిక గూరిచి, యెట్టివిచారంబు సేయ ♦ రెఱిగిన వారల్. 299
- వ. కావున నిపుడు యుద్ధంబు సేయుమనుడు రాఘవుండు గినిసి యిట్లనియె. 300
- క॥ చవలుండ ! “వినాశకాలే, విపరీతమతి”యనునట్టి ♦ విధమున నీ వి
ట్లపథంబుఁ జెందితివి క,స్మిపుడె సమీపించె భయద ♦ హింసాగతి దా. 301
- చ॥ అని యసమానరోషవికృతాననుడై పటుదీప్తబాణముల్
దనుజవరేణ్యునంగములు ♦ దల్లడిలక వడి నేసె నాతఁడుక
గనలి యనేక శ్వాతశర ♦ కాండములన్ రఘువీరు నేసెన
య్యనువున వీరియాహవ మ ♦ నల్ప మకల్పము గాఁగ రాజిలెన్. 302
- వ. ఇట్లు దినత్రయంబుఁ బోరినంత

—* శ్రీరాముండు రావణాసురుని సంహరించుట *

- మ॥ హరిదశ్వాన్వయతల్లజం డలిగి బ్ర ♦ హృస్తాభ్యుపేతంబు వి
స్ఫురదగ్నిప్రతిమాన మొక్కశరముక ♦ బోధ్యద్దతిన్ రావణా
సురుడైవెచ్చె శరంబులుక బదియునుక ♦ జూరయ్యె డై త్యాధిరా
డ్వరుఁ డస్తంగతుఁ డయ్యె బుష్పవితతుల్ ♦ వర్షించి రా నిర్జరుల్. 303
- వ. అనుచరు లెల్లఁ బాటి దిశాంతరంబుల కేగి రంత మందోదరీ ధాన్యమాలిన్యాద్య
సరోధజనమును విభీషణుండును రావణకళేబరంబుఁ జుట్టి మిన్నముట్ట విలపింపుడు
రాఘవుండు విభీషణుక జేరఁచిలిచి తత్సమయసముచితకర్మంబుల నాచరింపఁజేసి

యనంతరంబున పొనరులకు వై దేహిణ్ దెచ్చుట కనుశాసించుటయు వారలంతనె యశోకపనిణ్ జేరి.

304

చ॥ ఘనతరమానిదాఘమునఁ ద్రాగి కృషీటధరోదయా ప్తికై
వనరుచునున్న యట్టియల ద్బర్హిణియ ట్లనురీప్రతప్తయై
ఘనుడగునాత్మనాధునము ద్భిమ్ముఁ గరమ్మెదఁగోరుచున్న పా
వనతరమూర్తి జానకిని ద్వానరవీరులుగాంచి యున్నతిన్.

305

వ. ముందుగ నాంజనేయుండును వెంబడి సుగ్రీవాంగదులు మున్నగువారుచేరి
యాదేవికి నమస్కరించి రావణసంహారంబును శ్రీరామవిజయంబును దెలిపి సత్వ
రంబాయమను శ్రీరామసన్నిధానంబును జేర్చి యామహారాజున కెఱింగించు
టయు దాశరథి మైథిలిణ్ బరికించి పేరలుక నిట్లనియె.

306

చ॥ చౌటివిడిపించితిణ్ దనుజు ద్చేవనడంచి వధించితిణ్ బ్రభా
కరకులవిక్రమక్రిమ మ ద్భండమహీవలయంబు నొందె నీ
హారివరు లాంజనేయుఁ డను ద్దాధిపమాళి విభీషణుండునున్
బరసినసాఖ్య మెంతయును ద్భాసితె నప్రతిమప్రకారమై.

307

శా॥ నీకై యత్నముసేయలేదిది మదిణ్ దిక్కుంబు భావింపు మ
స్తోకంబౌ నరివంచనన్ గడపితిణ్ శుద్ధుండనైతిణ్ రహిణ్
నీకిష్టంబగుచోటి కేగు పురుషున్ దియిచ్చుచొప్పొందు మే
చీకాకున్ బడఁబోకు పొమ్ము ద్దని కించిత్రేని లేదీయెడన్.

308

ఉ॥ ఎప్పుడు నిన్నునెత్తికొని ద్దహెచ్చుగఁబుష్పకమెక్కి రావణుం
డివ్వరిఁజేర్చి యాత్మమది ద్దకింపగు పూవులతోటనుంచెనో
యవ్వడతీతె నంతయుఁ ద్రాగి పాకర మన్యవధంబు కామనుం
డొప్పరికించునే కలయ ద్దకొప్పగ నిప్పటిదాక నార్తతన్.

309

చ॥ అనవిని యంత వేగ జన ద్దకాత్మజ దల్లడమొంది కూలి ల
జ్జను గడురోసమున్ వగవు ద్దజాలవెఱుంపును జెంది యశ్రులన్
గనుగవరాల్పుచున్ విభునిఁ ద్దగాంచి మొగంబొకకొంత నంచి మె
ల్లన నీటుబల్కె దైవము ద్దలంచి కలంచెడు మానసంబునన్.

310

మ॥ అకటా నన్నిటులాడఁగూడునె! మహా! త్యా! కోవిదేంద్రుండవై
నకలంబారసినట్టి తేడవయి నా ద్దసర్వాత్మమందెప్పు ని
న్నొకనిన్ గాక మతోక్కనిన్ దలఁతునే ద్దయుర్వీప్రదేశంబు మీ
దికిఁజేరన్ జనినన్ నభంబును ధరి ద్దతీమండలిన్ వాగ్నినణ్.

311

గీ॥ పల్లెవాడొక్కడేవుమైఁ ♦ బల్లెపడుచు, తోడఁ బదరినయట్టు లి ♦ ట్లాడఁదగునె
సర్వమెఱుంగఁగఁ జాలినఁజాణవెంత, యెఱుంగవే! దేవ! హూమకఁహృదయసరణి.

ఉ॥ నీ వటునమ్మవేని ధర ♦ ణీవర! యారయు పంచభూతముల్
గోవులు సూర్యచంద్రులును ♦ గోవిదు లష్టదిగీశు లెంతయున్
నే వెనుజూడ కాత్మమున ♦ నేరమి నెంచినన్ను నీక్షణం
బే విగతానుఁ జేయుదురు ♦ పేరిమిదక్కి యుదగ్రమూర్తులై. 313

క॥ నను రావణుం డిటకుఁ దె, చ్చినతఱి నాగాత్రమునకుఁ ♦ జెడుగని స్పృశం
బనుచితమైనను లేశం, బును లేదాత్మాఘమద్ది ♦ పొసఁగె విధివిధి. 314

చ॥ అనినను సందియఁబు విడ ♦ కట్టులెయుండిన నాత్మనాథు నం
తనె పరికించి యున్నురని ♦ తాప మణించి మఱుందిఁగాంచి చ
క్కనఁ జితినిజానర్పు మిఠ ♦ జాగొనరింపకు వేగ నగ్ని నీ
తనువును గాల్చి శుద్ధనగు ♦ దానఁ బనేమియులేదు లక్ష్మణా! 315

వ. అనుటయు రామచంద్రుడట్లానర్పుటకు సౌమిత్రికి సన్నచేయుటయు నతండు
సేయునదిలేక యట్లుగూర్చుడు సీతామహాదేవి శ్రీరామునకుఁ బ్రదక్షిణంబొన
రించి గోవులకును దేవులకును బ్రణామంబులాచరించి కరంబులుమోడ్చి
యిట్లనియె. 316

క॥ మనసున వాక్కునఁ గర్మం, బున రామునిదక్క యన్యమును దలఁప విభం
డనుమానమొందె నాపయి, ననఘా! పాలింపు సర్వ ♦ మరసి హుతాశా! 317

గీ॥ అని వడికబావకజ్వాలఁయందు దుముక, నంతనే దేవముఖుఁడు దాఁనదరియొదిగి
సాధ్వి కత్యంతచందన ♦ సారశిశురుఁ, డగుచురాము నిరూపించి ♦ యనియె నిల్లు.

చ॥ అనఘమనీష! యిట్లు వను ♦ ధాతృజ నాడఁగఁ జెల్లునే సతీ
జనతిలకంబు శ్లాఘ్యతరఁసాధుచరిత్ర పవిత్ర యీమెయం
దనుచితమున్నదే యమరు ♦ లబ్జభవుం డభవుండుమున్న నా
యనిమిషు లేగుదెంచిరిదె ♦ యాయమశీల మువన్యసింపగ. 319

వ. అనంతరంబ పద్మసంభవుండును బరమేశ్వరుండును సకలమరబృందగోష్ఠితో
మహేంద్రుండును విమానంబులెక్కి తారసించిరందు విధాత యట్లనియె. 320

చ॥ పరమపతివ్రతామణిని ♦ బామరుడట్టులఁ బల్కి తగ్నులం
మఱుక నుపేక్షచేసితివి ♦ యొప్పునె? చెప్పుము రామచంద్ర! నీ
చరిత మెఱుంగవైతి వల ♦ చక్రధరుండగు విష్ణువీ విఠ్ఠ
సురుచిరగాత్రి శ్రీరమణి ♦ చుమ్మలుమాన్చి సతిఁ గ్రహింపుమా!

క॥ అనుటయు రాఘవుడటఁజే, రిన బృందారకుల కంద ♦ రికి వందనముల్
బొనరించి యిట్టులనియెను, గనదురుమకరందసార ♦ కమనీయోక్తిన్ 323

ఉ॥ ఎఱుఁగుదు జానకీహృదయ ♦ మిథమటంచు మహాత్ములార ! యి
త్తఱి నిటుసల్పనేని బెను ♦ తప్పుడలంచి జనంబులెల్ల న్
దురుసుగ నిందలాడుదురు ♦ తోత్రురు పాపపుగోత సిపె న
చ్చరితమె తన్నుఁగాంచునని ♦ సల్పితి నిట్టు లుపేక్ష నీయెడన్. 323

ఆ॥ అనిన నంత నగ్ని ♦ యమృహాసాధ్యుని, జనకరాజసుతను ♦ జారుమూర్తిఁ
దెచ్చి రామచంద్ర ♦ దివ్యాంకపీఠపై, నునిచె జయజయోక్తు ♦ లొనరితనర. 324

వ. అంత మహేశ్వరుండు రామునకిట్లనియె.

ఉ॥ తామరసాక్ష ! దివ్యజనతా పరితాపముదీతె రావణున్
గామమదున్ వధించితివి ♦ కౌశల మాశలబద్ధై బావన
శ్రీమహానీయమూర్తినిక ♦ సీతనుజేకొని సాకు పృథ్వి ని
దే మహితుండు నీజనకుఁ ♦ డీతఁడె చూచి పవత్తి సల్పుమా !

క॥ అని దశరథస్వపుఁ జూపుట, యును దాశరథియును సీత ♦ యును లక్ష్మణుండున్
ఘనధక్తిఁజేరి మొక్కిరి, తనయుల జానకిని జూచి ♦ తా నృపుఁడంతన్. 326

వ. రామునిగ్రుచ్చి కాగిటఁజేర్చి శిరంబ్రాఘాణించి పరమానందంబునొంది యిట్లు
లనియె. 327

చ॥ కొడుక ! తరించినాఁడ నవి ♦ కుంతితశౌర్య నమోఘవీర్య నిక
బడసినయట్టి పుణ్యమున ♦ భాగ్యమునొందె దినేశవంశ మీ
పడుచు విదేహరాజసుత ♦ పావన యెంతయునేని లక్ష్మణుం
డుడుగక నిన్ను గొల్చుటను ♦ నుజ్జ్వలుఁడయ్యె జగంబుపేర్కొనన్. 328

వ. అనంతరంబ లక్కుమను నక్కునన్ జేర్చుకొని ముద్దుచేసి కోడలిననునయించి
రాఘవచంశనగ్రనం బొనరింపుమని యాశీర్వదించి దివ్యసముచ్చయంబుతో
దివికేగె నంత శ్రీరామచంద్రుండు సీతామహాదేవిక బరిగ్రహించి విభీషణునకు
లంకారాజ్య వట్టాభిషేకంబుఁగావించి తద్దక్షిణంబున విభీషణునితోఁ గపియాధం
బుతో సీతాలక్ష్మణున మేఘంజై పుష్పకంబెక్కి యర్ధికదాటి జానకీదేవికిట్లనియె.

గీ॥ ఇచట మున్నొనరించె మహేశ్వరుండు, అమృహాదేవుడు ప్రసాదమబ్జనయన !
సేతుబంధంబునానిది ♦ ఖ్యాత మఖిల, పాతకహరంబు త్రైలోక్య ♦ పావనంబు.

వ. అని పుష్పకావరోహణం బొనర్చి యప్పు డప్పణ్యప్రదేశంబునఁ బౌలస్త్యహత్యా
పరిహారంబుగా మరల శివలింగప్రతిష్ఠా జేయనెంచి లింగానయనార్థంబు మరు
త్పుత్తుకొబంచి యర్చనాపరికరంబులనెల్ల సమకూర్చుకొని బ్రహ్మమునిమండల

పరివృత్తుండై సుముహూర్తంబు ప్రత్యాసన్నంబగుట వీక్షించి పావన్యగమ సంబుఁగాంచక నిశ్చలసంకల్పుండై.

౩౩1

—* శ్రీరామలింగ ప్రతిష్ఠ *—

గీ॥ సైకతంబున లింగంబుఁ జక్కచేసి, సన్మనీంద్రాభినందిత ధాశరథి శివలింగ సంస్థాపనంబు, సలిపి పూజించె నిజనామ మలరిచెలఁగ*.

ప. తదనంతరంబున శివలింగంబును మోచికొని రోజుచు వచ్చి యచ్చటివృత్తుంబంతఁ బరికించి విస్తుబోయి యస్వస్థునియై సామీరి మీటి కినియుడు శ్రీరామచంద్రుండు తదానీత లింగంబునుగూడ శ్రీరామేశ్వరలింగంబు పార్శ్వంబందుఁ బ్రతిష్ఠించి విశ్వేశ్వరలింగంబని యాహ్వాయంబొనర్చి యద్దాని కగ్రపూజ్యత్వంబేర్పఱచి మారుతిఁ సంతుష్టుని బొనరించి యంత మునిజనాశీర్వచనంబులతోఁ బుష్పకారోహణం బొనర్చి.

౩౩౩

గీ॥ నిముసమున ఋష్యమూకాద్రిని దఱిసి యట, జనకజానుమతిఁ గపిశానరాజ్ఞులై సతారాదులను వ్యోమయాన మెక్క, చేసి వేగఁ బ్రయాణంబుచేసియంత.

ప॥ నిమేషాంతరంబున భరద్వాజాశ్రమంబుఁ జేరి యవ్వారి సేవించి యాంజనేయుని భరతునియెద్దకు స్వాగమనం బెఱింగించి రమ్మని యిట్లు చెప్పివంచ.

౩౩౪

ఉ॥ తల్లులకెల్ల జోతలను ధమ్ముల కిట్టుర కాశిమంబులన్ బెల్లగఁ జేసినాడ నను ధన్వితేంద్రాని తపించు నూర్చిశఁ మెల్లగ సేదదేరు మను మేలను దక్కినతమ్ములాండ్రుకుఁ జల్లగ నెల్ల పౌరులకు సంతసమున్ వచియింపు పావనీ!

౩౩౬

—* శ్రీరామపట్టాభిషేకము *—

ప. అంత మానుమంతుం డట్లెఱింగించి వచ్చె ననంతరంబు భరతుండు రామాగమ సంబు విన్నంత మురిసి సత్వరం బయోధ్యనలంకరించి మాతృజనంబును వధూ జనంబుం దోడ్కొని శత్రుఘ్నునితో బంధుమిత్రామాతృపౌరపరివారవర్గంబులతో వచ్చి యగ్రజపాదారవిందంబుల కభివాదనం బొనర్చిన శ్రీరామచంద్రుండు తమ్ముల నాలింగనంబుచేసికొని తల్లులకు నమస్కరించి యాశీస్సులొందె నమ్మఱు నాఁడు నందిగ్రామంబున సీతాలక్ష్మణులు జటావిసర్జనాభ్యంజనస్నానంబు లొనర్చి యలంకృతులై నంత వశిష్ఠుండు వామదేవాది ఋషులతోఁ గూడి

* పద్మపురాణః శ్లో॥ సేతుమధ్యే మహాతీర్థే గండమాదనపర్వతే । కల్యాణమూర్తి శ్రీరామః స్వయం దశరథాత్మజః । నిహత్య రావణంమూర్ధం తత్పాపవినివృత్తయే । లింగం సంస్థాపయామాస స్వనామ్నా లోకనాయకం,

శ్రీరామచంద్రుని స్తంభేరమాగ్రేనరంబు నెక్కించి యయోధ్యాసానికి జేరిచి
సింహాసనాసీనుఁ జేసి చతుస్పాగరతీర్థంబుల నభిషేకించి బ్రహ్మనిర్మితంబును
మన్వాదిసావిత్రిశిరోమండితంబు నగు వజ్రకిరీటంబు ఘాళి నలంకరించి ముఖం
బున హిరణ్యపట్టంబుఁ గట్టి యాశీర్వదించె 337

సీ॥ పట్టాభిషిక్తుఁడౌ భానుకులునకుఁ దెల్లనిగొడ్డు శత్రుఘ్నుఁ డొనరఁబట్టె
ఇరుపార్శ్వములయందు భరతుండు లక్ష్మణుం, డానందపారవశ్వమున నిలిచి
రల విభీషణుఁడును హరికులేశ్వరుఁడును, జామరసేవను సల్పుచుండి
రమరనాయకచోదితానిలుండు సువర్ణ, వద్దనూలను రఘుపతికి వైచె.

గీ॥ పాడి రున్నతి గంధర్వులలాడి రచ్చ, రలు ప్రసూనంబులను నిలింపులు గురిసిరి
జానకీకంఠమునఁ జంద్రచారుదీప్తి, ఘనము మాక్తికహార మేసెను విభుండు.

గీ॥ సీతయును నాధుననుమతిఁ జెంది దాని, నాంజనేయున కొసఁగెనుహర్ష మెసఁగ
దాన నెంతయు నానందమూని పవన, తనయుఁ డా దేవికిని రఘుపతికి మ్రొక్కె.

ఉ॥ రామస్వపాలుఁ డట్లు కపిరాట్టన కంగదకీశ ర్తకుఁ
బ్రేమమెయిన్ సువర్ణమణి విస్ఫురదు త్రయభూష లిచ్చె ను
ద్దామధనంబులన్ నగలఁ దక్కినమర్కటకోటి కిచ్చె గో
త్రామరవర్గముల్ దనియ నాలను రత్నము లిచ్చె హెచ్చుగఁ. 340

వ. కలిపయదినంబులు శ్రీరాముని సేవింపుచు నయోధ్యయందుండి సంతసించి యంత
రామానుజ్ఞఁ గొని యాంజనేయుండు దక్కతక్కినకపిముత్యవర్ణు లందఱును
విభీషణుండును నాత్మనివేశనంబుల కేగిరి. శ్రీరామచంద్రుండును సకలజనానందం
బుగ వసుమతిన్ బాలింపుచుఁ దమ్ములఁ బ్రేమింపుచు గురుజనంబుల సేవింపుచు
జానకీదేవియందుఁ గుశలవులను బుత్రిద్యయంబును బడసె. 341

— * ప ల కు రి * —

క॥ శ్రీరామచంద్రచరితము, నామోదమునఁ జదివిన నాలించిననుఁ
శ్రీరామభద్రుఁ డర్చిలి, వారలకు శుభంబు లిచ్చు వాంఛలు దీర్చుక. 342

క॥ రామునిఁ బోలినపురుషుండు, భూమిజనుఁ బోలినట్టి పుణ్యయువతియుఁ
సౌమిత్రిభరతులను బోల్, ధీమాన్యులు హనుమఁ బోలు దిట్టలు గలచే! 343

వ. ఆ కుశున కతిధియను పుత్రికిండు జన్మించె నవ్వాని వంశంబున ననేకులు రాజన్య
శ్రేష్ఠు లుదయించి రీయది మహానీయంబగు దివాకరవంశచరితంబిఁకఁ జంద్రవం
శంబు నెఱింగింతు వినుండు. 344

— * చంద్ర వంశ ము * —

చ॥ చినతనమందు దేశికుని ♦ చెల్వను దారను జందుఁ డొందుటకే
గనదురుకాంతిమండలుఁ డభిండయశుండు బుధుండు పుట్టె నం
దనుఁడు పురూరపుం డిల యెడక బొడమెన్ శశిసూతి కూర్వశీ
వనరుహనేత్ర కాతనికిఁ ♦ బల్వురు పుత్తులు పుట్టి రిమ్ముగకే.

345

వ. ఆయువు శుత్రాయువు సత్యాయువు జయంతుండు విజయుండు ననువారు. అందా
యువునకు నహషుండును, త్రేత్రవృద్ధుండును రజయును రంభుండును ననువారు
పుట్టిరి. అందు నహషునకు యతియు యయాతియు సంయాతియు నాయాతియు
వియాతియు గుంతియు ననునాగ్గురు కొడుకులు జన్మించిరి. వారిలో యయాతి
వట్టాభిషిక్తుండై శుక్రతనూజయగు దేవయానను పృథ్వీవర్షసుత యగుశర్మిష్ఠును
వివాహంబై వారియందు యదుదుర్వసుదృహ్యునుపూరు లనువారిఁ బుత్రులఁబడసె.

క॥ వారలలోనక బూసుఁడు, ధీరుండై తండియనుమతిని భూవిభుఁడై
శూరుండై దిగ్విజయముఁ, గూరిచి భూపలయమేలఁ ♦ గుశలత యలరకే. 347

వ. అట్టిపూరుని సంతానపరంపరయందు దువ్యంతుండు పుట్టె. ఆ దువ్యంతునకు
శకుంతలయందు భరతుండుజన్మించె. ఆ భరతునకుఁ గైకేయియందు హుత
మన్యుఁడు పుట్టె నవ్యానికజామీనుండును వానికి సంవరుణుండు జన్మించినూర్వ
తనూజయగు తపతిక బెండ్లాండి యాపెయందుఁ గురుండను సుతున్ బడసె. వాఁడు
కురుక్షేత్రంబునిర్మించె నాకురుని వంశంబునఁ గ్రమంబుగ దేవావీశంతనబాహ్ని
కులు జన్మింప నందు శంతనుండు రాజయ్యె ఆశంతనునకు గంగాదేవియందు
భీష్ముండును సత్యవతియందు విచిత్రవీర్యచిత్రాంగదులను వారునుజన్మించిరి.
భీష్ముండు బ్రహ్మచారివ్రతమును ధరించుటను సాత్యవతేయు లనపత్యులై నశించు
టనుజేసి వ్యాసుండు వారి క్షేత్రంబులందు ధృతరాష్ట్రపాండులన్ గనియె. ధార్త
రాష్ట్రులు నూర్వసువైశున్యంబు నొంది చెడుఁగులగుటఁ బాండుకుమారు
లవ్వారిఁ గురుక్షేత్రంబున యుద్ధముజేసి సమయించి రం దర్బునున కభినున్యండును
నాతనికిఁ బరిక్షి త్తయ్యనఘునకు జనమేజయుండును నవ్యానికి శతానీకశత్రులును
గలిగిరి శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుండను పుత్తుండు జన్మించె నవ్యానివంశంబున
ననేకులు పొడమి రిందుఁ బురూరపుపుత్రులగు శుత్రాయువు మున్నగువారల
వంశపరంపరయందు దివోదాసుండు మున్నగువారలు పొడమి రందుఁగొందఱు
బ్రాహ్మణజాతిక జెందిరిక యయాతిపుత్తుండగు యదుఁడును వాని వంగడంబున
శ్రీమన్నారాయణుండు కృష్ణుండై యనంతుండు బలరాముండై యవతరించి దుష్ట
జనమారణంబొనర్చి ధర్మరక్షణం బొనరించి రీయది చంద్రవంశచరిత్రం బిఁకేమి

వినఁదలంతు రననవ్యారలు మహాత్మా! వేదవిభాగంబుఁజేసి యష్టాదశపురాణంబు
లను భారతేతిహాసంబును రచించిన శ్రీకృష్ణద్వైపాయనుజన్మంబుతీ రెఱింగింపు
మనుడు సూతుఁడీట్లనియె. 348

—* వ్యా స జన్మ ము *—

చ॥ ఘనుఁడు వశిష్ఠాత్మఁడు జ ధిగద్వినుతుం డల శక్తిమానిసం
దనుఁ డననద్యతాపనధ ధి నవ్రచయుండు పరాశరుండనా
మునిపతి శ్రీరఘేనందముఁ ధి బూని రహిణి యమునాతటిన్ నిషా
దునిఁగని యోడఁగూర్చి ననుఁ ధి దొండర నావలిరేవుఁ చేర్చునాన్. 349

క॥ వాఁడును బోసేయుచుఁ బూఁ, బోఁడినిఁ దనకూఁతుఁజూచి ధి పుత్రిక! నీవీ
యీడెనయని మేటిమునిని, నోడను దాటింపు మనలి ధి యొడ్డుకు ననుడున్. 350

క॥ అదియును సట్టలనే యని, ముదమునఁ గల మెక్కఁజేసి ధి ముని నవ్వలిగ
ట్టదరికిఁ జేరుచుచుండఁగ, ముదితను బరికించి దివ్యముని పరవశుఁడై. 351

చ॥ ముసిముసి నప్పులొల్కు మొగమున్ జెవులందెడు కన్నుదోయి పెం
పెనఁగు మెఱుంగురంగుల వహించిన యందపుగుబ్బజంట నీ
రసమయి తోచునెన్నడుము ధి రాణదలిర్చుగ లేతప్రాయపుం
బసలఁ బసందులన్ దొలుకు ధి భామనుజూచి స్మరాశుగార్తుఁడై. 352

గీ॥ నావ దరిఁజేరినంత నె నాతిఁజేరి, చేయిఁబట్టిన నయ్యది ధి సిగ్గుఁజెంది
ఏమియిది దేవరా! యన నెఱుకచేసె, దనదుహృదయంబుఁబొలఁతికిఁదాపసుండు.

ప. అంత నయ్యది యింకనుసిగ్గుతోఁ దలవంచుకొని యమ్మునివరేఁవ్వున కిట్లనియె.

ఉ॥ బోయకులంబుదాన, విను ధి భూసుర! చేపలకంపు నాయొడల్
హేయముగాదె? నీకిది మునీంద్రుఁడవెంతయుఁ బావనుండవున్
నాయమె? యిట్టి నీచకుల ధి నారులతో మరుకేళి సేయఁగా
నీయెదకెల్ల దోచెనొకొ? ధి నేర్పునఁగాంచుము ముందుపెన్మలన్. 353

ఉ॥ అందును నేను గన్నెను మహాత్మక! తల్లియుఁ దండ్రియుం గలా
రందదె గాంచుచుండి రిట ధి నంగజకేళిని నిన్నుఁజెందఁగా
ముందట నన్నుఁగైకొనెడు ధి పూరుషుఁ డుండునె? తల్లిదండ్రులున్
దొందఁసేయరే? యొరులు ధి తుందుడుకంచుఁ దలంపరే? గురూ! 354

తరల॥ అనినఁ దాపసుఁ డిట్లువల్కె ల ధి తాంగి! విన్మిఁక నీయొడల్
ఘనసుగంధపరంపరావృతిఁ ధి గాంచు నీవిఁక రాజనం
దనపు నిక్కము బోయదన్ నుడి ధి తప్పు చూడుము కన్నెచో
వ్వును నడంగడు చూడరెవ్వరు ధి పొంకమా హిమమొప్పెడున్. 355

చ॥ సురతముసేయు వేగముగ † సుందరిలో! యిక నన్నుఁగూడి న
 చ్చరలను లేత జవ్వనపుఁ † జానలఁ బల్కురఁ జూచియుంటి నె
 ప్పరునుననేని నామనము † బద్ధముగాకయె యుండె నేడు తొం
 దరపడుచుండె నీయెడలఁ † దప్పునె దైవగతుల్ మరల్పగాన్. 358

క॥ కనకఘటప్రతిభటనూ, తనపీనస్తనయుగమున † దట్టపు నాలిం
 గనమొసఁగి రతులఁదన్పుము, కనదిందీవరనుగంధి! † గరువమొనరన్. 359

గీ॥ నీవు యోజనగంధివై † నెగడఁగలవు, తనయుఁడుజనించు సత్తపోధనుఁడు ఘనుఁడు
 రాణివగుదువు రాజాధిరాజు నిన్నుఁ, బడయుఁదడవేల చేసెద? పద్మగంధి!

గీ॥ అనిన నది దేహసౌగంధ్య † మమరుటయును
 మంచు గడుఁ గ్రమ్మి తనవారు † మఱుఁగగుటయు
 నరసి మునిని దపోధను † నెఱిఁగి మాఱు
 పలుకుటకు నోడి రతికిష్ట † పడియె మునికి. 361

ఉ॥ అంతనె మాని చెల్వఁగొని † యయ్యమునాతలమందునున్ గడున్
 సంతసమొప్పు బువ్వశర † సంగరభంగులఁ దృప్తిదీరఁగా
 నెంతయుఁ గీడసల్పి చనె † నీధ్యుఁడు వ్యాసమహామునీంద్రిఁ డ
 శ్రాంతతపోధనుం డొదవె † సారసనేత్రసమానుఁ డున్నతిన్. 392

క॥ కుడిచేతఁ గమండలువును, నెడమదియగు చేత దండ † మెసఁగంగ జడ
 ల్గుడుఁదనరఁ గృష్ణతనుఁడై, పొడవి జననిపాదములకు † మ్రొక్కియిటులనెన్.

క॥ ఎవ్వడు పనిగలిగిన నీ, కప్పుడె ననుఁ దలఁవవలయు † నాక్షణముననే
 నొప్పుగ వచ్చియు నాపని, తప్పక నెఱవేర్చువాడ † తల్లిరో! విన్నా! 364

క॥ అనియనుమతిఁగొని వేగమె, చనియెను వ్యాసుండు తపసు † సాధింపఁగ నం
 తనె తర్జకంబువిడి యో, జనగంధియుఁగుండెనెద † విచారంబెరయన్.

వ. సుతునియాకారంబును సద్గుణసౌష్ఠవంబును దలంచుచు మరల నోడయెక్కి
 యవ్వలిగట్టునందున్న తల్లిదండ్రులయెడ కరిగె నంత వ్యాసుండు యమునా
 ద్వీపంబందుఁ బట్టుట ద్వైపాయనుం డనియు నల్లనివాఁ డౌట కృష్ణార్జున
 నుం డనియును వేదవిభాగంబు నొనర్చువాఁడౌట వేదవ్యాసుం డనియుఁ బేరులఁ
 జెంది ముందుగఁ దీర్థరాజంబగు ప్రయాగంబు నొంది యందునుండి నైమిశంబుఁ
 గురుక్షేత్రంబు హరిద్వారంబు నుజ్జయిని నయోధ్యను మధురను ద్వారకాపురి
 నమరావతిని సరస్వతిని సింధుసంగమమును గంగా సాగరసంగమమును ద్ర్యంబకం
 బును సప్తగోదావరీతటంబును గాలంజరంబును బ్రభాసంబును గోదారంబును
 బదరీవనంబును ఓంకార క్షేత్రంబును బురుషోత్తమంబును గోకర్ణంబును

రామేశ్వరంబును గాంచిన భృగుకచ్ఛంబును భృగుతుంగంబునుబుష్కరంబును శ్రీశైలంబు ధారాతీర్థంబును గుమారగిరిని సేవించివారణాసిన్ జేరి. 366

గీ॥ అందు మహాకర్ణికాసాన్నిన ♦ మమరఁజేసి, విశ్వనాథునిఁ బూజించి ♦ విఘ్నపతుల నెల్ల సేవించి గౌరుల ♦ నెల్లఁగాంచి, కాలభైరవు నర్చించి ♦ గణముతోడ. 367

క॥ కేశవుల సఖులదేవా, ధీశుల లోలార్కముఖుల ♦ నినవద్యుల య ట్లేశుని భజించి తగ వ్యా, సేశుఁబ్రతిష్ఠించి కొలిచి ♦ యింపు లమరఁగా. 368

గీ॥ శ్రుతులనువిభాగ మొనరించి, యతులితముగఁ, బదు నెనిమిదిపురాణముల్, పరఁగరచన చేయఁగా నెంచి తాదృశ ♦ సిద్ధి యందు. నేమహాలింగమును భజియింప నొదవు. 369

క॥ సంకటహరుఁడై శ్రితులకుఁ, బంకిలచిత్తులకుఁ గలుష ♦ భంజకుఁ డగునా యోంకా దేశ్వరుఁడును సత, శంకరుఁడగు విశ్వనాథ ♦ సమాజ్ఞుండన్ 370

సీ॥ కాలేశ్వరుఁడు సృష్ట ♦ కాలేశ్వరుండును, కర్ణేశ్వరుండు గో ♦ కర్ణవిభుఁడు జ్యేష్ఠేశ్వరుండు నుర ♦ జ్యేష్ఠేశ్వరుండును, జంద్రేశ్వరుండు హరి ♦ శృంగద్రవిభుఁడు హ్లాదేశ్వరుండు డను ♦ హ్లాదేశ్వరుండును, భాండేశ్వరుండు తిల ♦ భాండవిభుఁడు చండేశ్వరుండు ద్యుమ ♦ చృండేశ్వరుండును. భూతేశ్వరుండు భార♦భూతివిభుండు

గీ॥ మణిఁబుఁ గలశేశ రశ్మేశ ♦ మధ్యమేశ, వీరభద్రేశ వీరేశ ♦ భైరవేశ పార్వతీశ్వర ధర్మేశ ♦ బాహుతేశ, కందుకేశ్వర గంకేశ ♦ కపిలవిభులు. 371

వ. ఇఁకను గుల్మివాసేశ్వరుండును గామేశ్వరుండును దారకేశ్వరుండును దశాశ్వ మహేశ్వరుండును సందికేశ్వరుండును భవాసేశ్వరుండును బర్హతేశ్వరుండును న్యాభీశ్వరుండును గోటిరదేశ్వరుండును హాటకేశ్వరుండును భువనేశ్వరుండును ఔగిషవ్యేశ్వరుండును గోకర్ణేశ్వరుండును బృహస్పతిశ్వరుండును బ్రసన్న వదనేశ్వరుండును మహాలక్ష్మీశ్వరుండును మదాలనేశ్వరుండును నవిముక్తేశ్వరుండును విశాలాక్షీశ్వరుండును వరాహేశ్వరుండును లాంగలీశ్వరుండు మతంగేశ్వరుండు గవగీశ్వరుండు యమునేశ్వరుండును సర్వదేశ్వరుండును హరికేశ్వరుండును మోక్షేశ్వరుండు ప్రమోదేశ్వరుండు మున్నగాఁగల దివ్యలింగంబులనేకంబులుగల విందు నాయభిమతంబుఁ దీర్చుడు లింగం బెద్దియోయని కొండొకతడవు యోజించి యంత నె యవగతంబై నట్లు సంతసించి యవును మఱచితి. 372

సీ॥ తుంబురుండును నార♦దుండును నెవ్వనిఁగొల్చి, సంగీతవిద్యలొఁ ♦ జతురుతైరి అంగిరసుండును ♦ సల శుక్రుఁడవ్వని, భజియించి పాండితీ ♦ ప్రాజ్ఞిఁగనిరి పౌలస్త్యుఁడవ్వని ♦ బరఁగ నర్చించి ధ, సేశుఁడై విద్యాధ ♦ రేశుఁడయ్యె ఖట్వాంగుఁ డనవత్య♦కలుషుఁడై యెవ్వని, బూజించికొంచెను ♦ బుత్త్రులభి

గీ॥ శ్రీకరుడు గోపకుం డేని ♦ నేవఁజేసి, శాంభవగణాధిపత్యంబు ♦ సంతరించె
నట్టి శ్రీమధ్యమేశ్వరుం ♦ డభవుఁడుండ, గొణఁగ నేటికి సిద్ధుల ♦ కొఱకు నేను.

ఉ॥ నేనును మధ్యమేశ్వరుని ♦ నిష్ఠభజించి పురాణకర్తృతా
న్యూనవిభూతిఁ గాంతునని ♦ యొప్పగ జాహ్నువిఁ గ్రుంకి యెక్కుడౌ
పూనికి మధ్యమేశ్వరునిఁ ♦ బూజ యొనర్చుచునుండె బెక్కునా
శ్యా నియతిన్ గనుంగొని ♦ మహాత్మకుఁ డిందుధుండు పేర్చిమై. 374

గీ॥ లింగమధ్యను బాలకశీలఁ దోచి, వరము లిచ్చెద నడుగునా ♦ వ్యాసమాని
సంబరంబున వందనశతముచేసి, యిట్లు వినుతించె నెంతయు ♦ నింపుగదుర. 375

క॥ వాకున మనసునఁ దనువునఁ, జేకొనరాదీశ ! నిన్నుఁజెలఁగెడు శ్రుతులున్
నీకలిమి దెలియవిఁక నీ, వే కర్తవు భర్తవును మహిమ్ హర్తవునున్.

క॥ నీవే యమరులకాద్యుడ, వీవే భవపాశహరుడ ♦ వీవే బ్రహ్మాం
బీవే యానందమయుడ, వీవే యీశ్వరుడ వగుచు ♦ నెనఁగెదవనఘా ! 377

క॥ లేదీశ ! నీకుజన్మము, లేదాహ్వయమెందుఁగులము ♦ లేదెఁకగోత్రం
జేదియు లేదైనను నా, పాదెందువు త్రిజగములకు ♦ భద్రములరహిన్. 378

చ॥ ఎఱుఁగఁగలేరు నిక్కముగ ♦ నెంతయు ధాతయు నిందిరావిభం
డెఱుఁగఁగలేడు శక్రుఁడును ♦ నెంచనెలేరు సుపర్వవల్లభుల్
పరమము యోగిదుర్లభము ♦ భక్తజనప్రియమైన తావకా
క్షరమగు తత్త్వ మట్టి నిను ♦ స్వాంతమునందు నుతింతు నీశ్వరా ! 379

గీ॥ నీవలన సర్వమేర్పడు ♦ నీవెసర్వ, మీశ ! పసిబాలుఁడవు యువ ♦ వెంతయేని
వృద్ధమూర్తివి నీకెడవినుతిఁజేతు, శర్వునకుఁ బరమాత్మకు ♦ శంకరునకు. 380

ప. అని యిట్లు వినుతించిన వ్యాసమునికిఁ బ్రీతుండై పరమేశ్వరుండు నీనభిలషించి
నట్లు నీకఖిలవిద్యల నావహింపఁజేసితి నిఁక నీవాక్కుననుండి పురాణేతిహాసంబుల
రచింపఁజేయుదుఁ గీర్తికరుండవగుము. నీవు నుతించిన యీస్తవంబును నెవ్వఁడేని
జదివిన వినిన నవ్వారు శ్రేయంబులొందెదరని యంతర్నిఁగాంచెనంత వ్యాసమునీం
దుండు సంతసంబున బ్రాహ్మంబు, పాద్మంబు, వైష్ణవంబును శైవంబును భాగ
వతంబును భవిష్యంబు నారదీయంబు మార్కండేయం బాగ్నేయంబును బ్రహ్మ
వైవర్తంబు, లైంగంబు, వరాహంబు, వామనంబు, కౌర్మంబు, మాత్స్యంబు,
గారుడంబు, స్కాందంబు, బ్రహ్మాండంబును పదునెనిమిదిపురాణంబులను భార
తేతిహాసంబును రచించి శిష్యులగు మాకందఱకుఁ జెప్పె నీపురాణంబులను
లోకంబందు వినునట్టి శ్రోతలు పురాణావసానంబందుఁ బురాణావక్తను బూజించి
సువత్త్రంబుల సువర్ణహస్తకర్ణాభరణంబుల సవత్సయగు పాడియావు నేనుంగును

నగ్రహారంబును సమస్తవస్తువుల శక్తిశాత్రవంబుసేయక యొసంగి పురాణగ్రంథమును బూనించి సమర్పించి బ్రాహ్మణభోజనం బాసరింపజేసి దక్షిణలీలలయు సత్తైన బురాణశ్రవణఫలంబు నొందెద రిట్లు మీరడిగిన శ్రీకృష్ణ ద్వైపాయన జన్మ చరిత్రంబుఁజెప్పితి నీకేమి వినుదురనిన మునులు సూతునకిట్లనిరి. మహాత్మా!

గీ॥ శివుని చరితల విని ప్రీతిఁ ♦ జెందినాము, శివసనాతనశక్తియా ♦ శివచరితలఁ దనరు సద్దేవి దివ్యానంతారములను, బోధసేయము మాకిష్టు ♦ పుణ్యమూర్తి!

న. అనిన సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

చ॥ సురభుఁడు డనంగ నొక్క నృప ♦ సోముఁడు భూరిబలుండు కోలయన్ బురమును నేలుచుండఁగ రి ♦ పుల్ చతురంగచమూసమేతులై పారిఁబారి ముట్టడించిరి సృ ♦ పుండును సేనలనెల్లఁ గూర్చి సం గరమున కేగి పోరితము ♦ గాటముగా నొనరించె ధీరుడై. 384

మ॥ పగవాం పుష్కండు మూఁతలై సురభునిన్ ♦ బాహుబలం బెక్కు డొప్పుగ నోడించి వరూధినిన్ జదువఁ దత్స్పృరుల్ ప్రధానుల్ హితుల్ దగురీతిన్ రిప్రగాజితోఁ గలసి నే ♦ స్తంబాంది రంతక గడున్ పగతోడన్ బురిఁబాసి యా సురభభూ ♦ పాలుండు చేరెక పనిక. 385

— * సురభుఁడు సుమేధుఁడుప్రాశ్రమంబుఁ జేరుట * —

గీ॥ అంత నొకశాంతమైన ఋష్యాశ్రమంబుఁ, జేరనమ్ముని నవ్వాని ♦ గారవించి యందునుండుమనియె నతండ్రిట్లుండె, బిదపనొకకొన్నినాళ్ళకుఁబేరుఁడొకఁడు.

క॥ తనవారలతో లోభం, బున పెడలింపఁబడి వచ్చె ♦ భూపుండు వైశ్యుండును ననోన్యం బరసి జ, తనునొప్పి వసించి రందుఁ ♦ దగులముతోడక. 387

గీ॥ అరిజతుండఁ యి నిజజనా ♦ నాదరమున, మఱుఁగుచుండెను భూజాని ♦ మమతదక్కి వంచితంబుయి తనవారివలన పెడలఁ, బడియుఁ గోమటివారికై వలవరించు.

న. ఇట్లనిన కోకనాఁ డమ్మునినరుండు తీరికూర్చున్న సమయంబునఁ దారసింగి ప్రముక్తి యందు భూపాలుం డిట్లనియె. 289

గీ॥ శాత్రవతిర స్పృతుండనంటశత్రుజనులఁబారిగొనఁగ నెంచు నామదిపుణ్యమూర్తి! అడుఁకుట నాదు సచివాదులగులఁజేరి, రుల్లము తపించుచుండెడు ♦ నుడుకుమీటి.

క॥ ఈ బేరుండు తనవారల, చే బిట్టగఁ దరుమఁబడియుఁ ♦ జెన్నటిమదితో నాబందుగులను జేరఁగఁ, దాఁ బరితాపంబుఁజెందుఁ ♦ దహతహయమరక.

వ. ఈ రెండు దుఃఖంబులును మోహజాతంబులగుట నవ్వానిఁ బాపి మమ్మునుగ్రహింపు మనిన రాజునరు మునీంద్రుం డిట్లనియె. 392

గీ॥ విను మహామాయ శివ సనాతని సరేంద్ర! సర్వజనమనములకు సజ్జానరూప
మైనరూపంబుగూర్చు సద్దాని సజము, ఖామరులు పాయలేరు సత్యంబువినము.

క॥ సురలే యమ్మాయను బడి, పరతత్త్వము నెఱుంగలేరు పారిన! యిక నీ
నరు లెఱ్ఱెఱుంగ నేర్తురు, పరగ జగన్మాతృరచితబంధాన్వితులై. ౩94

ప. మఱియు నాయంబ త్రిగుణయై వరదయై విరాజిల్లు.

క॥ ఆపెయె విశ్వముఁ గూర్చెడు, నాపెయె పాలించుచుండు పాదరమణితో
నాపెయె హరించు నిక జనుఁ, డాపె కృపక గనినఁబాయున మోహంబున్.

గీ॥ అనిన నానృపుడడిగె మహానుభావ! యామహామాయ యెవతియో యట్టిదేవి
యెట్లుజనియించెనో మాకు నెఱుంగఁజెప్ప, మనినవారల కిట్లులననియెమాని.

—* మధుకైటభ సంహారము *—

ఉ॥ మున్నొకమాటు సంద్రము సమున్నతవైఖరి నేకమై తగ్గ
బన్నగ రాజతిల్పమునఁ పద్మదళాక్షుఁడు నిద్రఁదూఁగఁగాఁ
బన్నగ విష్ణుకర్ణయుగపంకభవుల్ మధుకైటభాఖ్యులై
నెన్నికమీఱు రక్కసులు పౌచ్చుమెయిన్ బరికించి నల్గడ. ౩97

ఆ॥ కమలనయనునాభి కమలమునందున్న, విధినిజూచి వేగ నధయొనర్చ
గడఁగుచున్న నంత నడలి నల్వ శయానుఁ, డైన హరినిజూచి యాత్మమందు.

గీ॥ జగదధీశ్వరిగూరిచి చక్కనిట్లు, వందనముఁ బాసరించి కడిందిభక్తి
మెఱయసంస్తవమొనరించెదురితహంతి! కాలరాత్రి! మహారాత్రి! గాఢరాత్రి!

క॥ రక్షింపు మహామాయా! రక్షింపుము నన్ను మోహరాత్రి! దయాభా!
రక్షింపు యోగనిద్రా! రక్షింపుము మెఱియలీయ పాతులవలన. 400

ఉ॥ తల్లి రో! నీకృపాగతి నితాంతము నేనును బద్మనేత్రుఁడు
హల్లకబంధుపకాళియగు పాహరుడున్ జగముల్ రచించియున్
జల్లఁగనాఁకుచున్ లయముఁ జక్కనొనర్చుచు నుండు మమ్మ! నీ
వెల్ల జగంబులక గరిమ పాలెడు రాణివి లోకపావనీ! 401

సీ॥ నీవె స్వాహాపు మఱి నీవె యాస్వధవును, నీవె యాలజ్జపు పీవె ధృతివి
నీవె సద్బుద్ధివి పీవె యాసిద్ధివి, నీవె యాప్రీతివి పీవె మతివి
నీవె యాశాంతివి పీవె యాక్షాంతివి, నీవె యాదాంతివి పీవె స్మృతివి
నీవె యాభ్రాంతివి పీవె యాకాంతివి, నీవె యాశక్తివి పీవె రక్తి

గీ॥ నీవె తుష్టివి పుష్టివి పీవె తుష్ట, నీవె తృప్త్యు జాతివి పీవె వృత్తి
నీవె చిత్తువు మాయవు నీవె మోస, పరపు మసురుల మేల్కొల్పు పద్మనయను.

గీ॥ వేధ యిట్టులు పార్థివః వేదమాత, సిద్ధరూపిణి ఘాల్మనః శుద్ధమందు
ద్వాదశీ తిఃకాయందు నితాంతకరుణ, నమ్మహాకాళిః భువి నవతరించె. 403

క॥ నలువను జూచి భయంపడ, వలదిక సత్వరము దైత్యపర్యులమాయన్
బొలియింపజేసె నుప్రజే, జలబాఘునికి మెలకువ సమకూర్తు విధి! 404

క॥ అనినేగ జలజనయను నయనములు విప్పంగజేయ ♦ సచ్యతః డును న
ద్దనుజులంగని వారలతో, ననియెనరిచె నైదువేల హాసములొగిన్. 405

గీ॥ అంత జగదంబమాయచే ♦ నసురవరులు
హరిని గని వరమిచ్చెద ♦ మడుగు కొనుమ
నాంగ హరియును హరుసంబు ♦ ననువచించె
నాకు వధువులు గండని ♦ నయము మీఱ. 446

గీ॥ వారలాపై ని గొంకియు ♦ వాకుమీఱ, కబ్బియెల్లెడ నేకమై ♦ యమరుటయును
జూచి సీథులు లేసట్టి ♦ సుఫలమునఁ, జగప్రమన నలినాఠుఁడు ♦ సంతసించి. 407

క॥ తనయూరులఁగొని పైత్యుల, ఘనతరచక్రహతిఁజంపె ♦ గమలజుడంతక
మనమున నలరి పరాంబును, ననువుగఁగొనియాడి హరికి నభినుతిచేసెన్.

గీ॥ ఇది మహాకాళికోద్భవంబిఁకను జెప్పుదు, శ్రీ మహాలక్ష్మ్యవతరణః శ్రీకచరిత
మింపువ్వు వినుఁ డెద్దాన నీతులవిసి, సంతసము సమకూరు నశాంతముగను.

—* మహిషాసుర చరితము *

క॥ రంభాసురతనయుండు వి,జృంభితవిక్రముఁడు దైత్యసింహము మహిషుం
డంభోజోద్భవునరమున, దంభోభిధరున్ జయించి తాఁగొనె దివమున్. 410

గీ॥ కంద్రసింహాసనంబెక్కి సౌచ్చమీఱఁ, బదియునాటుగుజగములఁ జ్రాధిదనర
వందయొడ్డలే మహిషుఁడ వంధ్యపివిధ, భోగభాగ్యసుఖంబులు పొదలుకొనగ.

ఉ॥ దేవతలంతఁ జింతిలి మదిన్ గడువేనణి గుంపుగూడి వా
ణీవిభుఁడేరబోయి కడు ♦ నిష్టనుతుల్ పొనరించి యెట్టులే
గావలుఁ గానగానుదుని ♦ గండడఁగించి వధించి మమ్మిఁకన్
గావకయున్నఁ జత్తుమని ♦ కృచ్ఛటవేడ విభాత యత్తిటిన్. 412

గీ॥ హరిహరులు వేడ్కనొక్కచో ♦ నపుడు చేరి
యుండుటెఱిగి విరించి ది ♦ వ్యోత్కరముల
నెల్ల గొనిపోయి యవ్వారి ♦ కెఱుకఁ జేసె
మహిషదాష్ట్యంబు వేల్పులు ♦ మఱుఁగుటయును. 413

చ॥ సురలు రమేశ్వరేశులకు ♦ జోతలొసంగి లులాయదైత్యుడు
 ర్భరతరబాధలకా దెలిపి ♦ వాని వధింపఁగఁగోరనంత న
 వ్యరదులు దేవదుఃఖములఁ ♦ బాపఁగఁగోరి రయంబుమీఱు నం
 బరముఁగనకా మహంబొకఁడు ♦ భాసిలె వారల నేత్రజాతమై.

414

—* దుర్గావతారము *

గీ॥ అట్టితేజంబునం దమ ♦ రాధిపతుల, తేజులెల్లనుజేరి దే ♦ దీప్యమాన
 కాంతిపుంజంబగుచునొక్క ♦ కన్నె వెడలెఁగనియువినియు నెఱుంగని కాంతమూర్తి.

వ. అట్టియాయమ్మకు

సీ॥ శంభుతేజంబున ♦ సంభవించెను మోము, విష్ణుతేజంబున ♦ వెలసె బాహు
 లాబ్రహ్మతేజున ♦ నలరె బదంబులు, యామ్యతేజంబుచే ♦ నమరెఁగురులు
 చందురుతేజున ♦ జానొందెజనుదోయి, శచితేజమున నడ్డు ♦ చక్కనమరె
 వరుణుతేజంబునఁ బరఁగె చిక్కలు దొడల్, క్షమతేజమున నితంబముదనర్చె

గీ॥ గోత్రరిపుతేజమునఁ గరాం ♦ గుళులు పొదలె
 గుముదరిపుష్పములకా బదాం ♦ గుళులు దనరె
 శ్రీదుతేజున నాన నుశ్రీవరంగె
 దనరె ద్రేతాన్ని దీప్తి నే ♦ త్రత్రయముగ.

416

క॥ రదములు ప్రాజాపత్యా, స్పదములగుచు దనరె గాడ్పు ♦ భాసిలె శ్రుతులై
 పొదలెడు సాంధ్యశ్రీలకా, గుదురగు కనుతెప్పలొప్పె ♦ గోమలికట్టుల్.

క॥ అరుణమరీచుల నధరము, శరజన్ముని తేజమున నెసఁగె నూర్ధ్వోష్ఠం
 బరుదొప్ప నిట్లు తక్కున, మరమహమున నొదవె లాఁతి ♦ మహితాంగములుకా.

గీ॥ ఇట్లు పొడమిన యిందర ♦ నీక్షణేసి, సురలు మురిసి రయంబున ♦ సుందగాంబ
 రములభూషణములనాయుధములనొసఁగి, సంతసింపఁగఁజేయ నిచ్చకా బానర్చి

—* దుర్గాదేవికి దివ్య లాయుధాదుల నిచ్చుట *

సీ॥ దేవి కిచ్చెను మహాదేవుండు శూలంబు, హరియిచ్చెఁ జక్రంబు ♦ నంబికరును
 పాశి యిచ్చెను శంఖ ♦ పాశంబులార్థకు, శక్తికొసంగెను ♦ శక్తిన్గి
 అమ్మలపొది ఘంట ♦ నశనినిచ్చెను వృష, ఘనమగు విల్లిచ్చెగంధనహుండు
 యముడిచ్చె గాలదండుమును బ్రజాపతి, యక్షమాలనుదెచ్చి ♦ యంబకిచ్చె

గీ॥ బ్రహ్మయిచ్చెఁగమండలుఁ బాలసంద్ర, మొసఁగెఁబట్టుపుట్టంబులనురువుమీఱు
 రవల కడియాల వేళ్ళకురవలయుంగ, రముల ముత్యాలపేరులు ♦ రవలనత్తె.

క॥ బంగరు మంజీరంబుల, బంగరుసందిటికడెములఁ ♦ బరువపువేడ్కఁ
బంగరు బిసరుహమాలలఁ, బొంగుచు సీరధి యొసంగె ♦ భువనేశ్వరికిఁ. 421

గీ॥ గండ్రగొడ్డలి సల విశ్వ ♦ కర్మయొసఁగె, డాలుకత్తులనిచ్చెను ♦ గాలమూర్తి
కామధేనువొసఁగె వజ్ర♦కవచమును మ, హస్త్రములనెల్లఁ బేర్చిమై♦నంబికను.

క॥ నగరాజు సింగమును నె, న్నగరానిరతనములిచ్చె ♦ నళినాక్షికి నిం
పుగ మధుపూరితకలశ మొసఁగెఁ జక్కులతోడ భువన ♦ జననికి వేడ్కఁ.

ప. మఱియు శేషుండు మణికుండలంబులను విచిత్రరచనాయుక్తంబగు నాగహారం
బును సమర్పించె నిట్లు తక్కిన వేల్పులును ననేక రత్నభూషణంబుల నాయుధం
బుల నొసంగి రంత జగదంబ దివ్యాంబరభూషణాయుధాలంకృతయై యట్టహాసం
బుతో గర్జనంబొనర్చె నంత యన్నాదం బాకసంబునిండి ప్రతిధ్వనియొదవఁ
దిలోకంబులు గలంగ సింధు చతుష్టయంబుతోఁ బృథ్విచలించె.

ఆ॥ దానవార్ద్రమాన ♦ దైవతగణములు, భువనజననిఁజూచి ♦ పొంగి మహిష
రాక్షసేంద్రుడింక ♦ రహిఁబాసి పొలసెడు, నంచు మేదిని సంత ♦ సింది యంత.

ప. జయజయ ధ్వానంబులొనర్చి యనేకవిధంబుల మాతను వినుతించి యెలర్చిరంత
సీయలుకుడువిని మహిషానుచరులగు నసురవరులేచి యాకసంబుఁజాట్టి సేనలఁ
గూర్చికొని యాయుధంబులు ధరియించి యంబికను దారసించిరి.

—* మహిషాసురుఁడు దుర్గాదేవికడకు యుద్ధముసరు వచ్చుట *—

మ॥ మహిషుండుఁ భువనత్రయంబు నిజధా ♦ మగ్రామసంఘన్నముఁ
రహిమైఁజేయు మహేశ్వరిఁగనియు గ ♦ జ్ఞాఘోషమాలించి య
మృహితాకారను నాజినొంచుటకునై ♦ మాద్యద్భుట శ్రేణితో
విహితోద్యత్సకలాయుధప్రతితో ♦ విచ్చేసె నుచ్చైర్గతిఁ 427

గీ॥ కాసరానుచరులగు బొమ్మలుండు చిత్తు
రుండు జామరుండు నుదఁగుండు సంద
కుండు నసిలోముండును బిడాఁలుండు దామ్రుఁ
డును మహాహను దుర్ముఖులును రయమున. 428

క॥ నానాశస్త్రాస్త్రంబులతో నంబను బొదువ నార్య ♦ దోర్బలమెసఁగన్
దానవవీరుల శరసం,తానములన్ నొవ్వఁజేసె ♦ దర్పాన్వితయై. 429

గీ॥ మేటినిట్టూర్పు వలన బల్ ♦ మేలిబలము, గలుగు నవకోటిశక్తులఁగ్రమ్మఁజేయ
శక్తులకు రక్కసులకునునమరమొనరె, ఘనగదాశక్తిముద్గరఁఖడ్గములను. 430

ఉ॥ చండియు నంత వేగముగఁ ♦ జండతరాహవలోలయై మహా
ద్వండబలంబునఁ జెలఁగు ♦ దానవవర్జులఁ జిక్కఁబట్టి భే
రుండతరాసిధారలను ♦ దుగ్రించె శిరంబుల నేఁడైఱ్ఱ గరా
లుండగు సైరిభాసురుడు ♦ లోలత నంబను డాసిచెచ్చెరఁ.

431

శా॥ లాంగూలంబున గెట్టెలఁ మఱియు వల్లత్తుండచండాహతిఁ
శృంగద్వంద్వమునఁ పరాంబికచమూ♦శ్రేణిన్ విదారించి చం
పం గాత్యాయని యంత వానిపయి రామత్తాత్ముఁ డదైత్తుఁడుఁ
సింగంబుఁ బోలియింప వాల్చిడ నసిక్ ♦ ఛేదించె నాదేవియున్.

గీ॥ కాసరుండంతనాగ్రహఁకలితుండగుచు, గొమ్ములన్ బెల్లగించిపెన్గొండఁదెచ్చి
చండిపై వేసి గర్జించెశౌర్యమెనఁగ, నంబ శరతతి గిరినిజూర్ణంబొనర్చె. 433

క॥ మరల మహిషుండు నట్టులె, యరవగుశైలముల శిలల ♦ నూడఁబెఱికి యే
డైఱ్ఱ నంబపైని విసరఁగ, శరధారల వాని నుమ రజము చేసెనడిక్ 434

గీ॥ ఇట్లు మహిషునకును దుర్గఁకేపుమీఱ, జరిగెఁ జరకాలము దురంబునర్వదేవ
తాంబయంతఁ గినుకమీఱియడరిమహిషుఁ, బొల్లునేయఁగ నిక్కుచ్చిఁబూనిమదిని.

చ॥ కరముననున్న పాశమునఁ ♦ గాసరుకాశ్మను గట్టినంతనే
హరియయివాఁడు బిట్టెగయ ♦ నంబ తదీయశిరంబుఁద్రుంచె న
త్వగ మతఁడొక్క యోధునివిధమ్మునఁ జర్మకృపాణపాణియై
తఱుముచు నంబపై నడరఁ ♦ దా విశిఖమ్ములఁ గప్పె నంబయన్ 436

—* మహిషాసురసంహారము *

చ॥ సరగున దైత్తుఁ డంత మదసామజమై యుమయెక్కినట్టికే
సరితలఁదుండ దండమునఁ ♦ జక్కఁగ మోదఁగఁ జూచి యంతనే
సరసిజనేత్ర వేగనొక ♦ సాయకధారఁ నదీయతుండముఁ
విటుగఁగఁదుగ్రించె నష్టసుర ♦ వీరుఁడు మేకొని సైరిభాకృతిఁ 437

గీ॥ రుష్టుండై దీప్తశరముల ♦ రోదసీకు, హరము గంపింపఁగా నప్పరాంబమోదఁ
గురిసి దిక్కులుభేదిల్లఁగొప్పగర్జనం బొనర్చినఁగని జగదంబ కనలి. 438

గీ॥ మొనసిపలుమాఱు మధుపానమును బొనర్చి, రక్తలోచనయునుమదరాగరుచిర
వదనయునునయి యసురనుఁబాఱఁజూచి, యిట్టులనియెనునిగ్రహంబుట్టివడఁగ.

క॥ ఓరీ! చలమొనరించెదె, సారెకునాయెదురఁ బెక్కు ♦ చందంబుల బృం
గారకులెవరేనియు నను, మీఱుదురె? దురంబునందు ♦ మేలరయవిటల్.

చ॥ నిలుమిక నంచు బిట్టెగసి ♦ నెట్టన పైత్యునికంత మంఘ్రితో
బలమునఁ దొక్కిపట్టి నిజ ♦ భాస్వరశూలముచేత వ్రచ్చినన్
బాలుపతి యుత్తరాధతను ♦ పున్ బెకలించియు నెట్టలేని న
బ్బలియుఁడు చేగిరంబెగసి ♦ భల్లములన్ గురియించె నంబపై. 441

ప. అంత

చ॥ కలకల నవ్వి పూన్ని మెయిఁ ♦ గాళిక ఘోటకవైరిమస్తమున్
విలసదసిన్ బెగన్నటకె ♦ నేగ హరింద్రము దక్కుపైత్యులన్
బాలియఁగఁజేసెఁ గొందఱిఁకఁ ♦ బొల్పరి జీవితరక్షణేచ్ఛులై
యలభుజగేంద్రలోకమున ♦ కాతురతన్ బరుగెత్తి రత్తఱిన్. 442

క॥ కురిసిరి పువ్వుల వానలు, సురలెల్లరు నంబపైని ♦ సురుచిరగతులన్
మరియుచు నాడిరి యచ్చర,లురుపుగ గంధర్వగణము ♦ లుబ్బుచుఁబాడన్. 443

క॥ ఇది చండిచరితం బిట్టిది నిరాకెఱిఁగించినాఁడ ♦ నింకను నేఁజె
ప్పెదను శతాక్షీమహిమం, బువగ్రయశు లాలకింపుఁ ♦ డురుమోహమునన్. 444

—* దుర్గాసురచరితము *—

క॥ దుర్గమతపోబొందు నిర్గళ విక్రముఁడు గురుమ ♦ హాసురసుతుఁడౌ
దుర్గాసురుండు దివిష, ద్వంద్వంబులఁ దఱిమి స్వర్గ ♦ భాగ్యములొందెన్. 445

ఉ॥ అంతయెకాక పైత్యుఁడు మ♦ హాకలుషాత్మకుఁడై జగంబునన్
బంతముతోని బొల్పలను ♦ బాపల నాల సతీవ్రజంబు న
త్యంతము వేపుచుండ నిక ♦ హాయని కూయుచునుండి రెల్లెడన్
సుంతఁదపంబు జన్నమును ♦ జొప్పడకుండెను ధర్మమెద్దియున్. 446

గీ॥ మఱియుఁ బ్రామినుకుల నెల్లఁ ♦ గరము సంగ్ర
హించి మించి జగంబుల ♦ నేచుచుండె
బాపలెల్ల దురాచార ♦ భరితులైరి
భువి ననావృష్టి పొదలె న ♦ ప్పలునునింకె. 447

గీ॥ ఇకను మేదిని నెచ్చోటనీని నదులు
నదము లంబుధు లుదకశూన్యతనుజెందె
ననతలములెల్ల బయలులై ♦ వనరెఁ జెట్టు
చేమలెవ్వియు లేక నశించె నెందు.

క॥ జనములు హాహాయనుచును, దినుటకుఁ ద్రావుటకులేక ♦ దీమసమఱి రో
దన మొనరించుచు నుండిరి, యనిమేషులు యోగమాయ ♦ నర్పించికడన్.

మత్తకోకిల॥ ఏలు మేలుముమా! మహేశ్వరి! ♦ యాజగంబులఁ బ్రేమమై
జాలుఁగోవము సంహరింపుము ♦ సారభూరికృపానిధీ !
బాలి శాస్త్రులఁ జండముండలఁ ♦ బాపు శుంభ నిశుంభునిన్
గూలఁజేసినయట్లు దుర్గముఁ ♦ గూల్పు మమ్మ! రయంబునన్ . 450

ఆ॥ నిదుర మేలుకొలిపి ♦ నీరజాక్షునిచేతఁ, గంధిలోన మధునిఁ ♦ గైటభుని వ
ధింపఁజేసి బ్రహ్మ♦దేవునిఁ బోదించితి, వమ్మ యోగనిద్ర ! ♦ యరసి దయను.
క॥ ఇఁక సుంత తడవు నీదు మ, దికిఁ గృపరాక్షన్నఁ ద్రిజగ ♦ తీజనములు చా
వక విగులరు తల్లి ! ర, మ్మిఁక లె మృసురన్ హరింపు ♦ మిష జీవనమున్.
చ॥ అడుగడుగందు బాలురకు ♦ నక్కట ! నేరము లొప్పుచుండు న
య్యొడఁ దమతల్లిగాక యిఁక ♦ నేరు సహింతు భవాః! మాకు నె
ప్పుడు కడగండ్లు వాటిలినఁ ♦ బాంకముగా ననతార మప్పుడే
కడిది దయన్ బానర్చి మచఁ ♦ గాచుచునుంటివి తల్లి ! చక్కనన్ 453

— * శతాక్షీ ప్రాదుర్భావము * —

క॥ అని యిటు దుఃఖితులై దను, వినుతించుచునున్నయట్టి ♦ వేల్పులఁ గని చ
య్యన ననఘ కృపామయి తా, ననంత నేత్రమయి తనువు ♦ సప్పుడు సూపేన్.
గీ॥ విల్లునమ్ములుఁ దామర ♦ విఱియు వివిధ
మూలఫలములు నాలుగు ♦ కేలులందుఁ
దాల్చి దయనొప్పుమోముతోఁ♦ద పుత్రులై న
ప్రజలఁగనుఁగొని కరుణాశ్రుభరితియగుచు. 455

క॥ తొమ్మిది దివసమ్ములు గను, దమ్ముల నశ్రువులు రాల్ప ♦ ధర నల్లడ నీ
రమ్యైర్పడుడు నదులు సం, ద్రమ్ములు బావులు చెఱువులు ♦ రయముననిండెన్
గీ॥ దాన ధాత్రీయు నంతనే ♦ తరులతాన, మృద్ధమై సస్యపూర్ణమై ♦ హృద్యశాక
మూలఫలభరితింబునై ♦ మురువు మిగిలె, బచ్చికలు హెచ్చెనాలకుఁ♦బరువమిడుచు.
వ. అంత

ఉ॥ వేలుపులున్ మునుల్ మఱియు ♦ విశ్వమునన్ గలవార లెల్లరున్
జాలఁగ సంతసించి యల ♦ శక్తిని సన్నుతిఁ జేసిరంత ది
వ్యాలినఁ జూచి యార్థయిఁక ♦ నన్యమభీష్టముఁ దెల్పుడన్న వే
దాలనొసంగు వేగమగఁ ♦ దల్లి ! యనన్ జగదంబ యిట్లనన్ 458

గీ॥ సైపుఁడించుక దడవు ప్రిఁజదువు లిత్తు, నన నలరి యంబ కెఱిగి వాఁరరిగి రిండ్ల
కాక్షణం బందె భయద నిఁగ్నాద మొదవి, భూనభంబులు నిండెన♦ద్భుతముగదుర.

— * శతాక్షి దుర్గాసురుని సంహరించుట * —

- క॥ శారవబలములు వడిఁబా, కారిపురిక ముట్టడించె ♦ నదిగని యును య
వ్వారలఁగావఁగఁ జక్రము, ధీరతనందుంచి యసుర ♦ దెసఁగన్గొనఁగాన్. 460
- క॥ సురరిపుఁడు కఱకుటమ్ముల, నురువుగ జగ దేకమాత ♦ యురముననేయక
సరకుఁగొన కమ్మహేశ్వరి, దురుసగునారసములేసె ♦ దుర్గాసురుపై. 461
- గీ॥ మఱియునాయమ్మ మెయినుండిమంజుమూర్తి, లెక్కుడుగమాతలొదవి♦చక్కనప్తు
వారు చంద్రార్ధశేఖర ♦ భాసమాన, లతులవిద్యుత్ప్రమప్రభా♦యుతలు హితలు.
- గీ॥ కాలి తారయు ధూమ్ర బిగలయు ఛిన్నమస్త్రీవిద్య భువనేశిమఱియు ఖైర
వియుఁదిప్రసందరియుమహావిద్యయ నెడు, వారధిస్తాత్రులై యొప్పఁబడసిరిందు.
- క॥ ఆయసురులకును మాతల, కాయోధన మొనరఁగా శతాక్షిహిణులొ
నాయతదైత్యనగూఢిని, కూయిడి తెగటాతె శక్తి ♦ కోటులచేతక. 464
- ఉ॥ దేవియు నంత దుర్గముని ♦ దివ్యతరాయతశూలధారతోఁ
జేవయడంగ మోఁచె నొక ♦ చెట్లువలెక దనుజుఁడు నేలపైఁ
గావరిమెల్లఁ దీఱిపడె ♦ గొరియిటుల్ దనుజుక వధించి యా
దైవతరాజుకిచ్చె శుశ్రిః ♦ తండములక మరలక బ్రయంబుగన్. 465
- వ. అంత నిలిగివులంద ఱత్యంత సంతృప్తులై యమ్మహాదేవికి జోహారు లర్పించియిట్లు
వినుతించిరి 466

— * దే వీ స్తు తి * —

- క॥ జననిరొ ! మాకొఱకై నీ, వనంత నేత్రినుయరూప ♦ మర్ధిఁగొనుట ని
న్ననుదురు శతాక్షియని యను, దిసము జనంబులు జగమునదేకుఁమొఱక. 467
- క॥ నీకాయముతోఁ బొడమిస, శాకంబులచేత మేలు ♦ సునకూరు చే
శాకంభరియను పేరును, లోకంబునఁజెందు దీ చలోలమనీషా ! 468
- క॥ దుర్గమదైత్యుని విప్లవ, నర్గము లలరంగఁజగపి ♦ వైచుటచేక
దుర్గాహ్వయమునఁ బరఁగెడు, భగ్గాత్మామోదదాత్రి ! ♦ పావనాతీ ! 469
- సీ॥ విశ్వజననిని ♦ విజ్ఞానదాత్రికి, యోగనిద్రకు జోతి ♦ లాసఁగుదు మివె
తత్త్వమస్యాదివా ♦ క్షతిభోధిత యనంత, కోట్యజాండేశ్వరి ! ♦ గొనునుతు లివె
వాఙ్మణికాయదు ♦ స్పృహ ! యినేందు పా, చకనేత్రి ! నిను నుతింపఁగదరంబె
తల్లిశతాక్షి ! నీ ♦ నయదక్కజేజేల, కున్నదే యెందేని ♦ నొండుదిక్కు.
- గీ॥ ఇట్టి యిశుములు కలనేని ♦ యెసఁగకుండు, గావుత ! జగంబులకునిచఁగన్నతల్లి !
అరిసి శత్రునిబర్హణం ♦ బమరఁజేసి, సాకుమిట్టల యత్నంబుఁజక్కఁజేసి. 470

—* శతాక్షీ దివ్యుల ననుగ్రహించుట *—

వ. అనినంత మహాదేవి యిట్లనియె.

క॥ క్రేపులు పరుగిడ నొండాక, నైపుచనక యాలు వాని ♦ వరుసనె యురుకుకా
దేవకునటు మీ వెంటడి, కాపుగనే వచ్చుచుందు ♦ గ్రచ్చటలేఖల్ ! 471

సీ॥ ఎడపకనాభక్తి ♦ నెనగుమీరలు మది, నే చింతసేయకు ♦ డింకమీఁద
మున్నునంజుడు దినుమూతలఁ జంపితి, నెల్లెప్పుడును సమయింతువారి
భ్రామర రూపంబుఁబడసి యరుణగిట్టి, భ్రామరి యనుపేరు ♦ బరంగదాన్తు
భీమరూపముఁజెంది ♦ భీష్మదైత్యులమందఁ, జేసి భీమాఖ్యను ♦ జెందుదాన

గీ॥ నంద నందన నైయల ♦ మందలోన
శుంభుని నిశుంభునిని బట్టి ♦ చూఱఁబుచ్చి
నందనుత యనుపేరఁ జెన్నొందు దానఁ
గాంచుదాన మిముగ్ధ గల ♦ కాలమిఁకను. 472

వ. అనిచెప్పి యమ్మహేశ్వరి యంతర్ధానంబుఁజెంద నవ్వేల్పులలరి నిజవాసంబుల
కరిగిరనిన సురధుండు మునివరున కుమాసేవాప్రకారం నెఱింగింపుమనిన ముని
యిట్లనియె. 473

గీ॥ సిద్ధకల్యాణి శ్రీదేవిసేవయందు, గర్భయోగంబు భక్తియో ♦ గంబుమఱియు
జ్ఞానయోగంబుగలవిఁక ♦ వానియందు, మొదటఁగర్భయోగంబునే ♦ పూనవలయు.

గీ॥ కర్మయోగంబునకా భక్తి ♦ గ్రందుకొనెడు, దాన జ్ఞానంబు సమకూరుజ్ఞానసిద్ధి
వలన మోక్షంబుచేకుట ♦ వసుధనెందు, గర్భయోగంబె శ్రేష్ఠమైగానుపించు

క॥ మాయయనంగాఁ బ్రకృతియె, మాయి మహేశ్వరుడు శివుఁడుమహాసీయుండా
ధ్యేయుని భేదం బొందని, కాయంబెఱుఁగుటయె ముక్తిగాఁ జెలియఁదగ్గు.

—* దేవీపూజనము సవరాత్రపూజ *—

గీ॥ దినదినంబర్థిమై మహా ♦ దేవీపూజ, సేయు పుణ్యఫలంబును ♦ శివకుదేవ
శంబు నిర్మించి తద్విగ్ర ♦ హంబునుం బ్రతిష్ఠఁజేసినవాఁడొందు ♦ దేజరిలుచు.

వ. ఇంకను.

క॥ దేవీమూర్తిని నడుమను, శ్రీవెలయఁగనిల్చి తక్కు ♦ జేజేలను నా
యావిధిఁ జుట్టుప్రతిష్ఠం, గావింపఁగ నెగడు నకల ♦ కల్యాణంబుల్. 478

గీ॥ అట్లు చేయఁగలేనివాఁ ♦ డాత్మమఁదు, భగవతీకృప గల్గినఁ ♦ బట్టుబట్టి
కట్టెదను దివ్యహర్ష్యులు ♦ గౌరికేస,టంచుఁదలఁచినసిరులొందు ♦ నశుముఁబాయు,

ఉ॥ ఎవ్వఁడు భక్తితోడఁ బర ♦ మేశ్వరి నిచ్చలుఁ గొల్పుచుండు నిం
కెవ్వఁడు తన్నహామనువు ♦ నిద్ధమతిన్ జపియించుచుండుఁ దా
నెవ్వఁడు చక్రరాజమున ♦ నింపుగఁ జందనకుంకుమాగరుల్
మవ్వపు వేడ్కనుంచు ననుమానమె? వాడిల ధన్యుడౌటకున్. 480

ఆ॥ దుర్గనెపుడుగాని ♦ దులసివిష్ణుకాంత, లను సమర్చనంబు ♦ నొనరుపకుఁడు
పద్మములను బిల్వపత్రంబులను జాతి, కుసుమములను బూజఁగూర్చుఁడెపుడు.
వ. మఱియుఁ గేతకీ మల్లికా చంపకాది సుగంధ కుసుమంబులన్నియుఁ బూజాయో
గ్యంబులే యిఁకను.

గీ॥ దేవిఁ బ్రతిమాన శుద్ధ తృప్తీయయందు, భక్తిమైఁబూజఁజేసినఁ ♦ బడయుజనుఁడు
సంపదల నాయురారోగ్యసంతతులను, భోగమోక్షంబులను నిందుబొంకులేదు.

వ. వెండియునిక నాశ్వయుజశుద్ధ ప్రతిపత్తు మొదలుగఁ దొమ్మిదిరోజులందును
శ్రీ దేవీపూజనంబుఁ గల్పింక పృథ్వీకారంబొనర్చినట్టి వానికిఁ ద్రిలోకంబులందు
దుర్లభంబగు శ్రేయంబులేదనిన సురధుండును వైశ్యుండును మిగుల నలరి యవ్వ
నంబున శరన్నవరాత్రీ వ్రతంబునొసర్చి సురధుండు నిజరాజ్యంబును, సమాధి
యను వైశ్యుండు దుఃఖోపశమనంబునొంది రిక నీశ్రీదేవీమహాత్మ్యంబును జది
విన వినినవారల కిష్టార్థంబులు చేకూరుననిన సూతునకు శౌనకాదిమునులు
మహాత్మా! శివవాచకంబై యొప్పు పృణవార్థంబు తీరెఱింగింపు మనుటయు.

క॥ సమధికతపోవిభూతి, ఓమ మంత్రాధ్యాయత య ♦ జాతవిరోధీ!
విమలమతికలితజైవా,గమ ధర్మరహస్య! గళిత ♦ కాలవ్యతతీ! 485

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీ శ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి ఉమాఖండంబున
ద్వితీయాశ్వాసంబు సర్వము సంపూర్ణము.
(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

శ్రీ కైలాసఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

హైమవతీశివపూ

జేహాపవనాంతరంగఽయిద్ధ జనశ్లా

ఘాహృద్యతరచరిత్రా !

ప్రాహుణికాన్నప్రదానఽపర లక్ష్మ్యంబా !

ప. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

2

చ॥ ఎవఁడు జనించుండఁగ నె యీశ్వరభావముఁ జెందెనో ముని
ప్రవరులలోన నెవ్వఁడు విభాసితమోక్షపథోపదేష్టయా
నెవఁడు మహామహుం డతులుఁ డెవ్వఁడు ధ్వస్తగుణత్రయుండు బ్ర
హ్మవిదుఁడు వామదేవుఁడను యీ నాతఁడు దివ్యముసీందుఁ డున్నతిన్.

3

గీ॥ జ్ఞానియు మహేశనిభుండయి ఘనతమిఱు, నవ్వాహాముని శిష్య వర్గముతోడ
ధరను శుద్ధిబాసర్పచుఁడక్షిణాశఁ, దనరిన కుమారగిరినొక్కఁడినమునందు.

— * వామదేవముని కుమారాద్రిజేరి కుమారుని సేవించుట * —

గీ॥ చేరి స్కంద సరోవరఽనీరమందు, మజ్జనముఁ బొనరించి కుమారదేవ
సముఖమున కేగిమునినికఠములు గొలువ, నటలుగీర్వాణగే ము శ్రీపార్వతీయు.

క॥ దరిసిందిమృక్తి మనమునఁ, గరము మురిసి యంజలిన్ దఁగఁ బూనియిటుల్
వరమధురాక్షరములతో, నరుదుగ సంస్తవముచేసె యతిశయభక్తిన్.

సీ॥ ప్రణవరూపునకును ♦ బ్రణవార్థవేదికి, బ్రణవార్థమునకును ♦ బ్రణవమునకు
నుపనిషదర్థమై ♦ యొప్పినసామికి, నుపనిషద్రూపునకున్నతునకు
సంబంధపునకు నణియుఁడై తగు వానికి, గొప్పకు గొప్పయై ♦ యొప్పువాని
కాత్మగుహారూపుఁడగువాని కాత్మగు, హానిహితునకు గుఁహ్యార్థవేది

గీ॥ కిని గుహున కర్కతేజునకును మహేశ, నుతునకు మహేశశిష్యునకుతులితునకు
శిష్యునకు శివాస్వరాజీనమిత్రి, నకును స్కందునకివె వందనములు సేతు.

క॥ శరకానన శాయికినిన్, గిరిజాపుత్రునకుఁ గార్తికేయునకును దు
ర్ధరశక్తిధరున కాశ్రిత, నరదున కసురసముదాయ ♦ భంజకునకొగిన్. 8

క॥ అల్ల షడక్షరమూర్తికి, నల్ల షడక్షరమహావదార్దజ్ఞున కు
త్ఫల్లారవిందనయనున, కుల్లాసము మెఱయఁజేతుఁనొగి వందనముల్. 9

గీ॥ అభ్రగంగ సుతునకు షడధ్వబాహిరునకు షణ్ముఖునకును శాంతునకు సింధు
రానన నుబుద్ధి వై భన ♦ హర్షితునకు, దివ్యనర్గ సమాజ్ఞిప్త ♦ దేహునకును. 10

క॥ సకలామరమణిమకుట, ప్రకటసక్రూజితాంఘ్రి ♦ పంకజునకు మా
మకహృదయాధిస్థితగురు, నకుఁ జేసెద వందనముల ♦ నమ్మిఁడనగుచున్. 11

గీ॥ తవిలి యిట్లు నుఱించి ప్రతిదక్షిణత్ర, యంబును నొనర్చి సాష్టాంగమలరమై
చేతులను మోడ్చినిలిచినశిష్టమునిని, వామదేవుని గన్దొనిభర్గసుతుఁడు. 12

ఉ॥ సంతసమయ్యె నీనుతికి ♦ సన్మునినాయక! యేమొనర్తు నీ
వెంతయు నిస్పృహుండవును ♦ నీడ్యతరుండవు యోగి వెద్దియేన్
నుంతయు నీకు గాంక్షితము ♦ చొప్పుడదెట్లు పరోపకారమున్
జింతయొనర్చి యిప్పుడమిఁ ♦ జేరిచరించుచు నుండు విమ్ముగన్. 13

క॥ వినఁదగినది యెదియేనియు, మనముననున్న యెడఁదెల్పు ♦ మానీశ్వర! నే
ననువుగ లోకానుగ్రహ, మునుగోరుచుఁ దెల్పువాఁడఁ ♦ బూనికిమెఱయన్. 14

గీ॥ అనిన స్కందుని వచనములాలకించి, వామదేవుఁడు ప్రశ్నియావనతుఁడగుచు
మేఘగంభీరనాదముల్ మెఱయనిట్లు, వల్కె మార్కాతురునితోడఁబ్రాధిమి

ఉ॥ దేవర! నీసదేశమునఁ ♦ దేకువ నేమని విన్నవించెదన్
జీవుల మయ్య! మేము కృపఁ ♦ జేకొని యిట్లులమమ్ము సామటన్
భావమునందుఁ జన్వమరి ♦ వల్కెద జంకును గొంతులేకిటుల్
తావకవాక్రసారము నుదారముఁ గోరుచు నల్పమేధతో. 16

క॥ ప్రణవము శివవాచకమగుఁ, బ్రణవమునకు వాచ్యమరయఁ ♦ బశుపతి శివుఁడా
ప్రణవముతోడ నమరి పశు, గణముల బంధములఁబాపుఁగద లోకమునన్. 17

క॥ ఓ మనునది బ్రహ్మాంబగు, నోమనునది యీసమస్త ధీ మూహింపంగా
నోమనిపాడెడు సానుము, లోమని బ్రాహ్మణుడు బ్రహ్మ ధీ మొందుజగమునన్.

గీ॥ ఇట్లు శివతత్త్వమునకన్న ధీ నితరమొకడు
నుంతయునులేదు జగమునఁ ధీ జూడనభవుఁ
డొక్కఁడె మహేశ్వరుఁడు శివుఁ ధీ డొప్పుమీఱు
సర్వరూపధరుండు శా ధీ శ్వతుఁడు హరుఁడు.

—* వామదేవముని కుమారస్వామిని ప్రణవార్థము సుపదేశింపుమనుట *—

క॥ ఇఁకను సమప్తివ్యప్తి, ప్రకారముల తీరులొప్పు ధీ బ్రణవార్థము నా
కొకఁడును జెప్పఁడు నేటి దనుక దొరకం డొజ్జ యెందుఁను భవాదృశుఁడై.

క॥ తెలుపుము దేవ! తదర్థము, మలపుము నా సందియముల ధీ మానసమరలన్
నిలుపుము నీధక్తులలో, నలుపుము తావకకృపాప్ర ధీ సారాస్పదుఁగాన్. 21

గీ॥ ఇట్లు మునియడ్డఁగాఁ బరఁమేశ్వరాత్మ, భవుఁడుసంతోసమున మనఃపథమునందు
సాష్టత్రింశత్కలాంచితఁసాంబశివుని, బ్రణవగాతునిఁగొలిచి తాపససహితుని.

వ. ఇట్లు వక్కాణింప నుపక్రమించె.

క॥ బాగుగ బాగుగ నడిగితి, వో గుణనిధి! వామదేవ! ధీ యున్నతభావా!
యీగరిమనొప్పు భావము, లే గుణశాలియును నడుగఁ ధీ డెందు మునివరా! 23

—* వామదేవమునికిఁ గుమారస్వామి ప్రణవార్థము చెప్పుట *—

క॥ శివభక్తవ్రతంసుండవు, వివేకనిధివౌట నిట్లు ధీ వృచ్చించితి వీ
వవగతము కాకకాదె, నవచింతును విను మఖిలజ ధీ నశ్రేయముగాన్. 24

ఉ॥ లోకములో జనుల్విషయ ధీ లోలుపు లెంతయు భిన్నభిన్న మా
గ్గాకులు లైశమోహజతు ధీ లారయలేరు మహేశతత్త్వమున్
నీకు వచించెదన్ విను ము ధీ నిప్రవరా! ప్రణవార్థ మల్లను
శ్రీకరుఁడె శివుండు శశి ధీ శేఖరుఁ డారయుమీ యథార్థమున్. 25

గీ॥ ఇదియెసత్యమువినుము చే ధీ యెత్తిచెప్పు, వాడశ్రుతిమతమీయదే బ్రహ్మవేత్త
లై నమునులు పురాణంబులందు ధర్మ, శాస్త్రములయందుఁజెప్పిరి సత్యమిదియె.

గీ॥ ఎవనిదెసనల్ల వాక్కులుహృదయమునను, నరయఁగాలేకమరలెడు ధీ నక్కజముగ
నెవనియానందమెఱిగిన ధీ యిభ్యజనుఁడు, భయపడం డెందు నేనియుభవ్యమూర్తి!

గీ॥ ఎవనివెలుగున నివచంద్రఁబుక్షవహ్ను, లాతటిత్తులు వెలుగక ధీ యల్లెయుండు
నెవనివెలుగుకులోగి దామెల్ల వెలుగు, నెవనివెలుగున నీసర్వమిట్లు వెలుగు.

క॥ సర్వైశ్వర్యముతుండును, శర్యం డాకాశమధ్య ♦ సంచారియునున్
సర్వవ్యాపియునగు నా, సర్వేశుండు చిన్మయుండు ♦ సంసేవ్యుడిలకా. 29

గీ॥ ఆపరాశక్తి నిర్గుణ ♦ ధైర్య మనోహ, రయునునై భావగమ్యమై ♦ రాణమితి
యేపురుషునందుగూఢ్మృత్యు ♦ యెనక మెనగ, నిష్ఠలయునయిశివమయి ♦ నెగడు నెపుడు.

గీ॥ వెలయు శివరూపమిలనుడై ♦ విధ్యమొంది, స్థూలసూక్ష్మపరంబులన్ ♦ తీలఱొప్ప
మోక్షకామూకులగుయోగ ♦ పురుషులరసి, వాసిఁబూజింతురెందు డై ♦ వాఱునిన్.

క॥ సకలము సిష్కలమనియును, నిక నొక భేదంబుపొనఁగు ♦ నెంతయున్జ్ఞానా
త్మకుండై పరమాత్మయనకా, రకముగ నిష్కలప్రవృత్తి ♦ రాజులు మానీ! 32

వ. ఇక సకలంబగు సదాశివమూర్తి.

గీ॥ పంచమంత్రతనుండు కలా ♦ పంచవిగ్ర, హుండును శుద్ధస్ఫటికసన్నిభుండును పంచ
వస్త్రుండు శతభుజుండు ♦ పంచలోచ, నుండును శీతలరశ్మిప్రభుండునయి తగు.

-* ముద్రప్రయోమూర్తి *

సీ॥ ఈశానమస్త్రకో ♦ పేతుండును బూత, నుండును సత్పురుషాన ♦ నుండు సభూర
హృదయుండువామదే ♦ నగర్భగుహ్యుండు న, ద్యోజుతపాదుండు ♦ యోగధరుండు
సర్వజ్ఞతాటి మట్టి ♦ మడంకికృతతనుండు శబ్దాది ♦ వితతశక్తి

గీ॥ తన సత్పురుషుని గూడని ♦ భావమొడఁగు, సకలనిష్కలమూర్తి ప్రతిష్ఠిమితి
దనగు నాగయును కది తి ♦ శ్లోజు జనులు, వామదేవముసింద్ర! సద్భాససాంద్ర!

ప. మంత్రగ్రంథ సిద్ధాంతముల యుద్ధిపన్యసనూగంబున సమిష్టివృత్తిభావాన్
పురస్కరంబుగఁ బ్రభువస్వరూపంబు నెఱిగింతు నం దుపదేశక్రమంబు ముందు
గాఁ జెప్పెను వినుము. 35

గీ॥ ఇలమనుష్యులు సౌఖ్య భాగ్యులుగ నుండు, రండు ప్రసక్తిగలవే ♦ దాధికార
ముఖ్యులుండుటచే న్నాన ♦ సూచితమగు, ధర్మమునువారనుష్ఠింపఁదగుజగమున.

గీ॥ విను శ్రుతిస్మృత్యులతనగు ♦ విమలధర్మ, మరనిచేయుజనుండు సిద్ధి ♦ సందగలఁడు
ఇట్లు వేదవభమును దా ♦ నైఋత్యజ్ఞి శివుడే నచించె ది ♦ వ్యమనిచగద్ర!

ప. ఇట్లు ప్రసిద్ధులగు సర్వముసింద్రులు నగ్నాశ్రమాచారపుణ్యంబుల బరమ్యేగు
నట్లంచి తత్సాయుజ్యంబుఁ బడసిరి. 38

గీ॥ మూడు ఋణములతోడఁ దాఁ ♦ బాడము ద్విజుండు

బ్రహ్మచర్యంబునకా ముని ♦ ప్రకరఋణము
యజ్ఞమున దేవఋణముఁ బు ♦ తాత్పర్య బితల

ఋణముఁ దీర్చంగ వలయు ము ♦ సింద్రవంద్య!

క॥ మానుగ ఋణములఁదీరిచి, వానప్రస్థాశ్రమంబుఁ బడసి సమచుత్తిఁ
బూని విజితేంద్రియుండై, తా నభ్యాసంబు సేయఁ దగు యోగంబున్. 40

గీ॥ ఎపుడు బుద్ధి దృఢంబయి యిండుకేని, చలనమొందకయుండు నా
సర్వకర్మంబులను వేగఁ సన్యసించి, జ్ఞానపూజాపరుండయి కాళివలయు.

వ. మఱియు సన్న్యాసాశ్రమదశ యనన్యాదృశమని యెఱుంగుదువుకదా ! 42

క॥ ఏవికృతుల నొందకయే, తా విలసిలు నిద్రియతహృద యులకుఁ బేర్చి
శ్రీవెలయ శివైక్యమునన్, జీవన్ముక్తి ఫలమిడును సిద్ధము మానీ. 43

వ. అని యంత సన్న్యాసాశ్రమస్వీకార ప్రకారం బంతయు విధ్యుక్త ప్రకారం
బుగ సాంగోపాంగంబుగఁ దెలిపి నంత వామదేవుండు కుమారున కిట్లనియె.

గీ॥ షడ్విధార్థ పరిజ్ఞానఁ సరణి యెట్లు, షడ్విధార్థంబుఁ దెలిపెడు జ్ఞానమెద్ది
ఇంతకును బ్రతిపాద్య మిఁకెవ్వఁ డిట్టి, యెఱుక కెయ్యది ఫలమునాఁకెఱుంగఁ జెప్ప.

క॥ ఇవి తెలియకనేఁబడుతా, ప్రృ విమోహితుండనగుచును భృ శము శివమాయఁ
మిపుల భ్రమించుచునుంటిని, శివనందన ! మోహమఱి వ చింపుము కరుణఁ.

గీ॥ అనిన గుహుఁ డిట్లులనియె సం యమివతంస, నీవడిగినట్టి యర్థంబు నే వచింతు
తనరు వ్యప్తిసమిప్తిభే దములనొప్పు, ప్రణవశివరూప షడ్విధార్థముల నిపుడు.

వ. ప్రథమంబు మంత్రరూపంబు; ద్వితీయంబు మంత్రభావితంబు; తృతీయంబు దేవ
తార్థంబు ; చతుర్థంబు ప్రపంచార్థంబు ; పంచమంబు గురురూపదర్శకంబు ;
షష్ఠంబు శిష్యాత్మరూపదర్శకంబునా నివి షడ్విధార్థంబులు. మంత్రస్వరూపంబు
నెఱింగింతు విను మద్దాని విజ్ఞానమాత్రంబున నరుండు జ్ఞానియగు. 48

— * ప్రణవస్వరూపము * —

గీ॥ ఆద్యమై యొప్పు స్వరమును నైదవదియు, నై న స్వరమున్ బవర్గావ సానవర్ణ
మును బిదపబిండునాదంబులును సమప్తి, రూపమగు మంత్రరూపంబుఁజూపినాడ.

వ. ఇట్లు వేదంబులచేఁ జెప్పఁబడె నందు నాదము సర్వసమప్తియగు బింద్యాడ్యం బగు
వర్ణ చతుష్టయంబున శివవాచకంబగు. ప్రణవంబు వ్యప్తిరూపంబిఁక యంత్ర
రూపంబగు శివలింగంబును గుఱించి విను మన్నిటికన్న క్రిందుగ లింగపీఠంబును
నద్దానికేఁబైనిఁబ్రథమ స్వరంబును దానిపై 'ఉ' వర్ణంబును, అందుపై "మ్"
వర్ణంబును దచ్చిరంబుపై బిందువును దానిపైని బ్రణవరూపమైన నాదమును
లిఖింపవలయును. ఈ యంత్రము సంపూర్ణంబుఁ జెందిన సర్వకామంబులు
సిద్ధించును. 50

గీ॥ ఇట్లుయంత్రమ్మునులిఖించియింపు మెఱయఁ, బ్రణవవేప్తనమొనరింపవలయుదాన
నుత్తమగు నాదమునను దానూహసేయ, వలయు నాదావసానంబుఁబరమమాని!

ప. ఇకను గూఢంబును శంకరప్రోక్తంబునగు దేవతార్థంబుఁ జెప్పెద వినుము
“సద్యోజాతం ప్రపద్యామి” యను నుపక్రమంబు మొదలుచేసి ‘సదాశివో’
మనువఱకు బ్రహ్మపంచక వాచకంబులగు నైదుమంత్రంబులు సూక్ష్మంబులైన
బ్రహ్మరూపంబు లివియె పంచదేవతలు. 52

క॥ ఆయా దేవతలే విను, మా యాదిమదేవుడైన ♦ యభవుని మూర్తుల్
శ్రీయలరంగ నీమంత్రము, లాయభవుని వాచకంబు ♦ లరయుము మహానీ! 53

ప. మూర్తిమూర్తిమంతంబులగు నెక్కుడుభేదంబులేదు. ఈశానముఖోపేతుండని
శివుని విగ్రహము మున్ను చెప్పితినిగాదె? సద్యోజాతాద్యనుక్రమముగా నీశానాం
తమువఱకు శివునిముఖపంచకము చెప్పఁబడినది. మఱియు నీశానదేవునకుఁ జతు
ర్వ్యూహాపదమందుఁ దత్పురుషాద్యంబును సద్యోజాతాంతంబునగు బ్రహ్మరూపంబు
చతుష్టయంబు గలదు. ఈయది పంచబ్రహ్మసమష్టియగు నీశానబ్రహ్మరూపం
బుగ విశ్రుతంబైనది. పురుషాద్యంబు సద్యోజాతాంతంబగునది వ్యష్టిరూపంబు,
అనుగ్రహమయంబగు నీ చక్రము పంచార్థకారణంబు పంచబ్రహ్మత్వకంబు
సూక్ష్మం బనామయంబు నిర్వికారంబు.

గీ॥ తగ ననుగ్రహమును ద్వివిధంబుగాఁగఁ, బరఁగుఁ బ్రభువగునాతిరో ♦ భావము ఖ్య
గోచరంబును మఱి జీవకోటికిం బ, రావరవిముక్తిదంబును ♦ శ్రీనహిల్ల. 54

ప. సదాశివున కీయది కృత్యద్వయముగా నుదాహరింపఁబడినది. అనుగ్రహము
సృష్ట్యాది కృత్యములలో నైదవది. పరబ్రహ్మ స్వరూపులును గల్యాణదాయకు
లునునగు నీ సద్యోజాతాద్యులగువారిందు దేవతలుగఁ జెప్పఁబడుచున్నారు. అను
గ్రహమయంబగు నీచక్రము శాంత్యతీతకలాయంబైన చెప్పఁబడినది. భావితా
త్ములును సదాశివోపాసకులును బ్రాణవాసక్తచేతస్కులును నగు యతులకీపదము
గవ్యుస్థానము. వారీపదమునుబొంది విప్రులంబులగు భోగంబులను బ్రహ్మరూపి
యగు దేవునితోడ ననుభవించి మహాపీలయసంభవమందు శివసామ్యంబును
బొందుచున్నారు. అట్టివారు మరల సంసారాబ్ధియందుఁ గూలరు. ‘తేబ్రహ్మలోకే’
యనెడు సనాతనియగు శ్రుతియిట్లు చెప్పుచున్నది. ఈయదియె శివునియొక్క
సమష్టియగు నైశ్వర్యము. ‘సర్వైశ్వర్యేణసంపన్న’ యనెడు నధర్వశిఖ యిట్లు
చెప్పుచున్నది. ఈశివునకే సర్వైశ్వర్యప్రదాతృత్వమును జెప్పుచున్నారు. ఈ సదా
శివునియొక్క పదముకన్న నధికమగుపదములేదు. అందు బ్రహ్మపంచకవిస్తార
పీఠపంచ మగువట్టుచున్నది. ఈ పంచబ్రహ్మములనుండి నిష్పత్తిమున్నగు కలలు
పొడముచున్నవి. అవ్వి సూక్ష్మభూత స్వరూపంబులుగలవియై యీన్ధూలరూప
స్వరూపంబగు నీపీఠపంచకమునకు గారణములై విశ్రుతంబులైనవి. ఐదువిధము
లుగా నున్న యీబ్రహ్మప్రపంచకంబిట్లు వేఱువేఱుగ విభక్తంబైనది. పురుషుండు

వీనులు వాక్కు శబ్దం బాకసం బీపంచక మీశానరూపబ్రహ్మముచే వ్యాప్తం
బైనది. ప్రకృతియుఁ ద్వక్కు చేయి స్పర్శము గాడ్పు, అను సీపంచకము తత్పు
గుప్రహ్మముచే వ్యాప్తమైనది. బుద్ధి నాలుక పాయువు రస ముదకము వామ
దేవప్రహ్మముచే వ్యాప్తమైనది. మనస్సు నాసిక ఉపథేంద్రియము పరిమళము
భూమి సద్యోజాతప్రహ్మముచే వ్యాప్తములైనవి. బింద్వాద్యంబగు నేచతుష్టయ
ముగలదో అట్టిపంచవర్ణములకు సమష్టియును శివవాచకంబగు ప్రణవము యంత్ర
రూపముగా నిట్లుపదేశింపఁ బడినది. శివోపదిష్టమార్గముచేఁ బరమంబును
మంత్రాధిరాజంబును శివరూపంబునునగు ప్రణవంబునిట్లు యంత్రరూపంబుగ
భావింపనలయును.

56

తే॥ ఇతను జెప్పెద నాలింపుఁ డింపుమీఱు, సృష్టివద్దతి శ్రీసదాశివునివలన
నమ్మహేశాదికచతుష్కమమరువిధము, మును శివుండుమకానతిచ్చినతెఱంగు.
వ. ఆకాశాధిపతియును, ప్రభుండునునగు సదాశివుండు సమష్టియగు. ఈయనయొక్క
సృష్టిధర్మంబుఁ జెందినది మహేశాదిచతుష్టయంబు. సదాశివునియొక్క సహస్రాం
శంబున మహేశ్వరుఁడు౪౪విల్లె నాతండు పురుషుల కనురూపుండగుట వాయు
తత్త్వమున కధిపతియై వెలసె. వామభాగంబున మాయాశక్తియుతుండై
సకలుండై క్రియాయుతుండై యుండు; ఈయనయొక్క వ్యష్టిరూపం బీశ్వర
చతుష్టయంబు; ఈశుండు విశ్వేశ్వరుండు పరమేశుండు సర్వేశ్వరుండు; ఇది
యత్తమంబగు తిరోధానచక్రము; తిరోభావము ద్వివిధంబు; అందొకఁడు రుద్రాది
గోచరము, మఱొండు పశువర్ణసంతతియొక్క దేహభావముచేతఁ గర్మసామ్య
క్షణమువఱకు భోగానురంజనపరము. కర్మసామ్యంబందు ననుగ్రహమయిండగు
ప్రభుం డొకండుండును. అందు దేవతలందఱు సర్వైశ్వర్యులై పరబ్రహ్మత్వములై
నిర్వికల్పులై నిరామయులై కీర్తింపఁబడుదురు.

గీ॥ కను తిరోభావరూపచక్రమిది తాప,సేంద్ర! శాంతికలామయంబిన్ద్రతరము
అమ్మహేశ్వరాధిష్ఠితంబలమహేశ, పాదసేవుల కీయది ధాన్యమరయ. 59

వ. మఱియు సమ్రాహేశ్వరుల కీయది సాలోక్యక్రమంబుగ విముక్తిదాయకంబు.
మహేశ్వరుని సహస్రాంశంబున రుద్రమూర్తి జనించె. అతం డభూరనదనా
కారుండు. తేజస్తత్త్వాధిపతి. వామమందు గౌరీశక్తియుతుండు. సర్వసంహార
కారుండగు ప్రభుండు. ఈతని వ్యష్టిరూపము శివాదిచతుష్టయము — శివుండు
హరుండు, మృదుండు, భవుండు—ఇది మహాదివ్యంబును బరమంబు నద్భుతంబునగు
సంహారచక్రము. ఆసంహారము బుధులచే నిత్యాదిభేదంబులతోఁ ద్రివిధమైనదిగాఁ
జెప్పఁబడినది. నిత్యము జీవసుఖప్తినామకము, నైమిత్తికము విధిచోదితము
మహత్తు నిలయము. ఇట్లు వేదనిదర్శితము. జన్మదుఃఖాది శృంగిలలును ముసి.

తాత్ములునునగు జీవులకు విశ్రాంతినిమిత్తమై కర్మపరిపాకమునకై మహాతేజస్వియగు రుద్రునిచే నీతివిధసంహారము కల్పితంబైనది. ఇది రుద్రునికే గృత్యత్రయంబు. ఈసంహారము—సృష్ట్యాచి పంచకృత్యములలో నొక్కండగును. అందుఁ బరబ్రహ్మస్వరూపులును లోకానుగ్రహకారకులునునగు భవాదులు దేవతలుగాఁ జెప్పఁబడుచున్నాఁగు. ఇది విద్యారూపకలామయంబగు సంహారాఖ్యచక్రింబు రుద్రునిచే సాధిష్ఠింపఁబడిన నిరామయంబైన పదంబు.

గీ॥ రుద్రీశూజానిరతుల కీ ధద్రీపదము, ప్రాప్య మిదిరుద్రీసాలోక్య ధదవినుండి క్రమముగాఁగద్రుఃకాయజ్యోగరినునొసఁగు, సందియము లేదరయుమీశఃచరణభక్త!

వ. రుద్రీశూర్తియొక్క చేయనయంశంబుచేత నిష్ఠువుజన్మించె. అతండు వామదేవచక్రాత్మకమైన ముదకతత్త్వమునకు నాయకుండయ్యె. మఱియు వామభాగంబున రమాశక్తియుఁబడును సర్వరక్షాకరుండును జతుర్ముఖుండు సరవిందాత్మండు శ్యామవర్ణుండు శంఖచక్రాధిపతుండునై యమరు. ఈయనకు వామదేవాది చతుష్టయము వ్యష్టిగూఢము. వామదేవుం డనిరుద్ధండు సంకర్షణుండు ప్రద్యుమ్నుండు సనువారు లీయదిగూర్తిమంబగు సిఠిచక్రము. సిఠియనఁగా ఫలభోగులగు జీవుల కార్యకర్మభోగాంతము సృష్టించఁబడిన జగత్తును గర్తతోఁగూడఁ బాలించుట. ఈసిఠిగూడ పంచకృత్యములలో నొకటి. నిర్వికల్పులును నిరాతంకులును యుక్తులకానందకరులు నగు ప్రద్యుమ్నముఖ్యు లిందు దేవతలుగాఁ జెప్పఁబడిరి. ప్రతిష్ఠారూపంబును సనుత్తిమంబును జగద్దానాధిస్థితంబును బరమపదంబును నగు సిఠిచక్రింబిదియె.

గీ॥ నిష్ఠుపాదాన్వసేనైః శలయైః స్థువులగుఁ బ్రాప్యపదంబయిఁచెలువుమీఱు చక్రమిద్ది బులోత్సాదిశర్మపదము, లోనఁగఁగలదిది బునికులఃవిసరుహభవ !

వ. ఇంక నిష్ఠువుయొక్క చేయనయంశంబుచేత లింగమహంబు పొడవై, అతండు సద్వ్యోమాశముఖాత్మకుండ పృథ్వీతత్త్వసాయకుండయ్యె మఱియు వామాధిష్ఠితవాగ్దేవీసహితంబును సృష్టికర్తయు జగత్ప్రభండును బ్రహ్మస్వంబును రక్తవర్ణంబును రుద్రీశూపస్వరూపవరుండునునై విలసిల్లు. ఈయనకు హిరణ్యగర్భాది చతుష్టయంబు వ్యష్టిగూఢంబు, హిరణ్యగర్భంబు, విగాఢాపురుషంబు, కాలుండు సనువారు. బ్రహ్మపుత్రునితంబునగు సర్వకామార్థదంబును బ్రహ్మోపాసక సుఖాప్రదంబును నగు సృష్టిచక్రమిది. సృష్టియన సరిపారింపఁ బడిన జీవలోకమునకుఁ బ్రకృత్యయందు శాలువలీకఁ దీసి పాదనాంగఫలములతోఁగూడఁ గ్రహభోగాగమ సంగయోజనముసేయుట. ఇది స్వైతామహాకృత్యము. సృష్టహనుఖాసహంబుగ నీజగత్సృష్టి క్రియాన్వితద్యముతోఁ బరంగు జగత్సృష్టియుఁగూడఁ గృత్యవంచకమందలిదే. ఇందుఁగాలాదులు దేవతలుగాఁ బరిఘోర్తులైరి.

అ॥ ఇది నివృత్తిరూపః • మింపగు సృష్టిచ, క్రొంబు శోభితంబు • కాంచనోద
రాదికృతము పద్మజారాధకులకిది, పాప్యపదము ముక్తిభాగ్యకరము. 65

వ. ఈనాల్గు చక్రములందు మహేశాది క్రమముగఁ బ్రణవము గౌణవృత్తిచే వాచకంబగును. ఇది వేదవిశ్రుత వైభవంబగు జగచ్ఛక్రము. శ్రుతియు 'పంచారంచక్రం' అని స్తవము చేయుచున్నది. ఆలాతచక్రభ్రమివలె నవిచ్ఛిన్నలయోదయంబును సృష్ట్యాది పంచావయవంబును బంచారంబును నగు జగచ్ఛక్రమిది యొక్కటే. అంతట వర్తించునది గనుకఁ జక్రమని చెప్పఁబడుచున్నది. అమితతేజస్కుండును హిరణ్యాయండునునగు శివదేవుని యొక్కశక్తికార్యమగు నీచక్రము హిరణ్యజ్యోతిస్సేవితము. ఇతఁనీచక్రముదకముచే నావరింపఁబడినది. ఆయుదక మగ్నిచేతను నాయగ్ని వాయువుచేతను, వాయువాకాశము చేతను నాయాకాశము భూతాదిచేతను నాభూతాది మహత్తుచేతను నామహత్తస్యక్తము చేతను నావరింపఁబడినది సత్తావరింబు లిట్లు విశ్వముయొక్క రక్షణమునకై యేర్పఱుపఁబడినవి. ఇతఁ జక్రముకన్నఁ బదిగుణము లుదకంబెక్కుండుండును. సలిలముకన్నఁ బదిగుణము లెక్కుడుగా నగ్నియును నలుమీఁదఁ దక్కినవికూడ నుత్తరోత్తరము దశగుణాధికంబులై యుండును. ఇదియే బ్రహ్మాండము, ఈ యర్థమునే ప్రకటముగాఁ జక్రసామీప్య మందు జలంబుండుటవలన 'సలిలస్య మధ్యో'యని యుపకృమించిశ్రుతి చెప్పినది. శక్తివిశిష్టుడగు నొక్క శివుడే యీ యనుగ్రహణోభావసంహారస్థితి స్పృష్టలచే సంతతంబు లీలఁ గావించుచుండును. ఇతఁ బహూక్తులే! ముసందా! సారము చెప్పుచున్నాను శక్తివిశిష్టుడగు శివుడే యీయఖిలమని నిశ్చిత తాత్పర్యము. అంత గురూపదిష్టమగు పేదార్థమును విని వామదేవముని పరమాత్మయందు సందిగ్ధార్థంబునిట్లు సాదరంబుగ నడిగెను. 66

గీ॥ జ్ఞానశక్తిధర! పరమానందమూర్తి!, స్వామి! నీమఖిలముల నిష్క్రందనుధను
ద్రావిచెందితిశేమషీదార్థ్యమునును, నమున సందియమంతభీన్నమయినురిగె.

క॥ మఱియు నొకఁడడిగెదను గని, కరమున నద్దానిఁదెల్పుఁ • కారుణికాత్మా!
సిరిమీఱనిన్నుఁబోలెడు, గురుఁడెచ్చట నాకుదొరకు • గుహ! పరమగురూ!

గీ॥ వినుముబ్రహ్మాదికీటాంతవిశ్వమునకు, స్త్రీపురుషరూపమున స్థితి • చెలఁగుచుండు
నిట్టిజగమున కాదియైఁనట్టి మేటి, కారణంబేదో మదిఁ బాడఁ • గానరుంటి. 69

గీ॥ స్త్రీయొప్పురుషుఁడొక్కొమఁటియునపుంస, కంబామిత్రంబాయన్యమోకారణంబు
పలుపురిద్దానిఁగూటిచిఁబహువివాద, ములను సల్పుచునుందురుఁబుధులు భువిని. 70

క॥ జగదుత్పత్తినిఁగూరిచి, తగఁదెల్పెడునట్టి వేద • తత్తులు బహువిధం
బుగఁబల్కుచుండు నిక్కమె, టుగఁజూలరు హరియునేని • దుఃఖిణుండేనిక. 71

గీ॥ కారణోక్తులు సర్వమేకత్యమైందఁ, దెలియఁజెప్ప! మఱొక్కటిదివ్యమూర్తి!
తెలియుచున్నాఁడఁజేసెదదీనిన నెడు, వాఁడెసండాత్మయొక్కో? తత్పరుఁడోయరయ?
వ. సర్వచేహేంద్రియమనోబుద్ధ్యహంకారసంభవంబగు నీవ్యవహారం బాత్మరూపం
బనుటయందు సందియ మెక్కుడుగల దీసందేహంబులు రెండువిషయమంబుల
చందంబున మనోభూమి నావరించియున్న వజ్రానసంభూతంబులగు నవానిఁ బెక
లించిచేసి శివావ్యతకల్పవృక్షావని నొనర్చుమనుడు సుబ్రహ్మణ్యుండు వేదాంత
గర్భితంబగు తత్త్వశ్చిద్యయంబునాలించి స్మేరాననుండై మునిక్కిట్లనియె.

— * పుమాపండు వామదేవునకు జగత్కారపనిగుఱించి చెప్పట * —

గీ॥ ఇదియె మును నాజనకుఁడొమఁపేశ్వరుండు, నాదుమాతకు నీహారఁనగదుహితకు
నే వినుచునుండఁగాఁడెల్పెనీకు దానిఁ, దెలియఁజెప్పెద వినుము సుఁధీవతంస!

క॥ చాలరహస్యంబైనను, మేలిమిశిష్యుండ వౌట ఁ మీఱక నీకున్
లోలతఁ జెప్పెద దీనిన్, బాలసులకు నుడువవలదు ఁ పాపండులకున్. 75

క॥ కొందఱు కాపిలదశాన, మందును దాదృశములందు ఁ నధికభ్రములై
యుందురు మునిశస్త్రులు వా, రందున నవ్వారిపథము ఁ లారయరు మునీ!

వ. విను మనుమానప్రయోగంబున కిం దవకాశంబులేదు. అయ్యది ప్రతిజ్ఞాహేతూ
దాహారణోపనయనిగమంబులను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనిన ధూమంబు
యొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున కగ్నిమద్యానంబుఁ జెప్ప. ప్రత్యక్షంబగు
ప్రపంచంబు దర్శనాలంబం బందుచేఁ బరమాత్మయగు పరమేశ్వరుండు జ్ఞాతృవృండు.
స్త్రీ పుంరూపమయంబగు ప్రపంచంబు ప్రత్యక్షంబుగఁ గన్పట్టుచున్నది గదా!

గీ॥ వినుముషడ్కోశరూపమాఁపిండమందు, ఆద్యమైనట్టి త్రయముమాఁత్రింశజము త
దన్యమైనట్టిత్రయము పిత్రింశజముగ, శుశ్రివచించెడు వినవొ సుశ్లోక! నీవు.

వ. ఇట్లు సర్వశరీరంబులందును బరమాత్మయందును స్త్రీ పుంభావంబు నెఱుంగు
చున్నారు. శుశ్రి బ్రహ్మమునకు సచ్చిదానందరూపంబు గలుగుటను జెప్పుచు
న్నది. అందు సచ్చిబ్దం బనన్నివర్తకంబై పరమాత్మను జెప్పుచున్నది. చిచ్ఛబ్దము
జగత్త్వమునకు వివర్తకంబై విధింపఁబడినది. సచ్చబ్దము త్రిలింగములం దొప్పి
నను నిచ్ఛటఁ బురుషుండ విధింపఁబడును. మఱియు నది ప్రకాశంబుఁ జెప్పెడి
దౌట నవ్వరుషుండు ప్రకాశవిశిష్టుండగును. జ్ఞానశబ్దమునకుఁ బర్యాయమగు
చిచ్ఛబ్దము స్త్రీత్వంబు నొందినది. ప్రకాశంబును, చిత్తును మిథునమై జగత్కా
రణత్వము నొందినది. ఇట్లు సచ్చిదాత్మకము జగత్కారణత్వము నొందఁగా
శివశక్తి భావం బొక్కయెడనే విధింపఁబడినది. తైలవర్త్యాది మాలిన్యము వల్ల
నుంచి ప్రకాశమునకుఁగూడ మాలిన్యము గనుపట్టును. అట్లు మాలిన్య మశి

వత్సము చిత్త్రకాశములయం దగుపట్టుచున్నది. అందుచే శివత్వము వినర్తకంబై నట్లు శ్రుతిచోదితము. ఇక జీవాశ్రితంబగు చిచ్ఛక్తికెప్పుడును దౌర్బల్యమొప్పు చుండు. తన్నివృత్త్యర్థమై శక్తిత్వము సార్వకాలికంబుగ నీశ్వరునియందొప్పు. బలవంతుఁడు శక్తివంతుఁడని వ్యవహారము లొకవేదములందున్నట్లము. ఈ ప్రకారము పరమాత్మయందు శివత్వమును శక్తిత్వమును జూపఁబడినది. శివశక్తి సంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లు. అందుచే బరమాత్మను యోజించి మునులు క్షీణకల్మషులగుచుందురు మఱియు శివరూపంబగు పరమాత్మయందు మనంబును బదిలపఱచి యనామయంబగు శివతత్త్వమును జెందుచున్నారు. సర్వాత్మత్వము శివశక్తులకేయనియు శివతత్త్వమే బ్రహ్మమనియు నుపనిషత్తు లందు గానముసేయఁబడుచున్నది. బృహిధాత్వస్థమగు బృంహణత్వము బృహత్త్వము బ్రహ్మశబ్దము పంచబ్రహ్మమయిండుగ సదాశివునియందు విశ్వప్రతీతితో వెలయుచున్నది. స్వాంగరూపభావంబుల యందు మాయాతత్త్వవిభేద బుద్ధియగు శివుఁడెపుడు పరమైశ్వర్య పూర్వకంబగు స్వకీయరూపంబుదాచి మాయచే సమస్తపదార్థ గ్రాహకుండగుచున్నాఁడో యపుడు పురుషుండను నాహ్వానంబుఁ బొందుచున్నాఁడు. “తత్సప్తస్త్వా తదేవాను ప్రావిశత్” అనెడు శ్రుతి యీయర్థంబును జెప్పుచున్నది.

గీ॥ ఇట్టిపురుషుం డెసంసారిఁ యెంతయేని, మాయచేమోహితుండయిఁ మఱుఁగుపశువు
ఈశ్వరజ్ఞానలేశవిఁహీనుఁడగుచు, బొదలు నానాదురితకర్మ • మూఁఁబుట్టి. 80

గీ॥ విశ్వమెల్ల శివునికన్నభిన్నమెపుడు, గాకయున్నను దన్న జగంబు శివుని
కన్నభిన్నఁబుగా నెంచికాంచుచుండు, పశువుకీమోహ మది లేదుఁప్రభునకెపుడు.

క॥ కనుమైంద్రజాలకుని భ్రమ, ఘనుఁడగు శివయోగి యెపుడు • గననియటలఁబా
వనుఁడైన సద్గురుని బో, ధను నాత్మైశ్వర్య మెఱుంగఁదా శివుఁడయగున్. 82

వ. శివునియందు సర్వకర్తృత్వరూపమును సర్వజ్ఞత్వ స్వరూపిణియుఁ బూర్ణత్వరూప యును నిత్యత్వవ్యాపకత్వస్వరూపిణులగు నైదుశక్తులు సంకుచద్రావభాస్వరం బులై సంకోచరూపంబున నెప్పుడును బ్రకాశించుచుండునిఁకఁ బశువుపశు.

గీ॥ కలయువిద్యయురాగంబుకాలమునుని, యతియునగుభంచతత్త్వంబులమరియుండు
నందుఁగర్తృత్వహేతువైయలఁరెడుఁగల, విద్యతత్త్వసాధకమయివెలయునలఁతి.

క॥ ఇకరాగము విషయసురం, జకఁడై తగుఁగాలమది యె • సంగు నవచ్చే
దకమెల్ల భావములకుఁ, సకలము లాభాసములకు • సంధాయకన్. 85

వ. ఈయదియె భూతాదియని చెప్పఁబడుచున్నది.

గీ॥ అదియెఁగర్తృవ్యమిద్దికాదనెడునట్టి. నియమమేనియతియగుముఁసి! యివియు మ
హేశశక్తులువీనియహీనకలన, మునఁబశువుపడుభ్రమమందుఁమూఁఁడగుచు.

వ. ఈ వంచకంబే స్వరూప వారకంబగుటచే బంచకంచుకంబని పేరొందినది; అంత
రంగంబు సాధనంబనిన వామదేవమునీంద్రుండు మణ్ముఖున కిట్లనియె. 87

-* వామదేవమునికిఁ గుమారస్వామి శక్తివిశిష్టశివాద్వైతంబును జెప్పట *

గీ॥ దేశర! యధస్థలిఁ బ్రకృతియలరారు, పురుషుండు పరిసుండిది సేమఁ మరయుండనుచు
మున్ను చెప్పితిరిపు డెట్టులన్నెమగును, బ్రకృతిచేసంకుచితుండయి ప్రభుఁడెసంగునె?

వ. ఈ సందియంబును విచ్చేదించి తత్త్వం బెఱింగింపుమనిన వామదేవమునికి నుబ్బి
హృదయం డిట్లనియె. 89

క॥ అద్వైతము శివవాదం, బాద్వైతంబును సహింపఁ నరయు మది మునీం
ద్రా! ద్వైతం బశ్వరము శి, వాద్వైత మనశ్వరంబు ఁ హరువొప్పనిలక. 90

గీ॥ శివుఁడు సర్వేశ్వరుండును ఁ సర్వకర్త, సర్వసంపేదియుఁ ద్రిదైవ ఁ జనకుఁ డగుణుఁ
డరయు సచ్చిదానందరూఁపాత్ముఁడైన, సంకుచితుండగు స్వేచ్ఛచేఁస్వప్రకృతికి.

వ. అట్టి మూలగణానంతరూపుఁ డెప్పుడుఁడనబరలని నాతఁడే కలావంచకంబుచేత
భక్తిక్షణాఁ గల్గింపఁడు. 92

గీ॥ ప్రకృతితోఁగలది సహజము ఁ ప్రకృతిజాత
గుణము లన్నియును నందు బుండుండు ని గురుకమునను
అట్లు సహజములను నెఱింగి ఁ డగు పురుషుండు
సంకుచితుఁడగు సందేహము లేదు. 93

వ. చిత్తవృత్తి ప్రకృతివృత్తి ను హృది నాత్మాదిగుణకారణంబు. సత్త్వరజ స్తమోగుణం
బులనుండి వృత్తివృత్తి మహా శివగుణ బుద్ధి యుత్పన్నంబయ్యె. అద్వైతయోగహత్తద్ధాని
దేవతామూలకమునకుఁ బరమహంశారంబున నూత్మంబులగు శిష్టస్వరూప
రిసగంధము నుండి వ్రేల్చి వృత్తివృత్తి నూత్మంబులను పరివర్ణాశక్తివలనను
గంబులను సత్త్వరజతమోగుణములను బుద్ధి వాసనోదయ స్వకాంతమాలింపులగు
మాత్మరూపియవలనూత్మంబులను పరివర్ణాశక్తివలనను పరివర్ణము. ఈ
కార్యక్రమము వంచకంబునకుఁ బరమహంశారంబునను నూత్మంబు
లైనను. ముఱియు శిష్టాదిసంచితవృత్తిలంబులనుండి ఆకాశవాయ్యగ్నిజలభూములను
పరివర్ణాశక్తివలనను లుత్పన్నంబులయ్యె. వీని కవకాశంబునిచ్చుట, వీచుట, కాలపుట,
తేడుపుట, మోచుట యనునవి కార్యంబులనిన గుహనకు వామదేవముని
యిట్లనియె.

గీ॥ మును గలాదులనుండి యభూతకృష్టి, తెలుపఁబడె నిప్తవేటొండుఁ తెఱఁగుగాను
దెలుపుచుంటివి యెట్టిది ఁ దేవ! మేటి, సందియం బుదయించెను ఁ జక్కఁబాపు.

వ. మఱియును, ఆత్మతత్త్వ మకారంబనియును విద్యాతత్త్వం బుకారంబనియును శివతత్త్వము మకారంబనియు బిందునాదంబు సర్వతత్త్వార్థకంబులనియు నీపంచకంబునకు బ్రహ్మవిష్ణురుద్రమహేశ్వర సదాశివులు దేవతలనియుఁ జెప్పియుంటి విపుడు తన్మాత్రలనుండి భూతపంచకం బుదయించెనని చెప్పితి వెట్లు లనిన నుబ్రహ్మణ్యుండిట్లనియె 'తస్మాద్వా'యనెడు శ్రుతిప్రకారము భూతసృష్టి కృమ మందుఁ బంచభూతంబులు గలలచేఁ బుట్టబడిన విద్ది నిశ్చిత మీయవి స్థూల ప్రపంచరూపములై పరమేశ్వరుని తనువులై యొప్పు. శివతత్త్వము మొదలు కొని పృథివ్యంతతత్త్వంబు లుదయక్రమమందుఁ దన్మాత్రలనుండి పుట్టఁబడిన వనుటలోఁ గల్గలేదు. కలలకును దన్మాత్రలకును భూతకారణంబు దవిబుద్ధంబగు నైక్యంబొప్పు - స్థూలసూక్ష్మాత్మకంబగు నీవిశ్వంబందు సనత్కృతంబులగు సూర్యచంద్రాది గ్రహంబులును లాఁతిజ్యోతిర్గణంబులును బ్రహ్మవిష్ణు రుద్రాది దేవజాతులును నింద్రాది దిక్పాలురును దేవరక్షోభూత మానుషకోటులును బశువులుఁ బక్షులును గీటములుఁ బన్నగంబులు మున్నగు సకల జంగమంబులును స్థావరంబులగు తరుగుల్మలతౌషధులును సప్తకులపర్వతంబులును గంగాది పుణ్య నదులును సప్తసముద్రంబులు మొదలగునవియన్నియు జగంబున సర్వపస్తుజాతంబును శ్రీపుంసరూపంబగు విశ్వంబంతయు శివశక్త్యాత్మకంబుగ సంతరంగంబున నెఱుంగు మిందు సందియంబులేదు. ఇట్టి తత్త్వంబే శివజ్ఞానవిశారదులగు నీబోటి విబుధుల కుపాన్యంబు. "సర్వం బ్రహ్మాత్యుపాసీత సర్వోవై రుద్రః" అనెడు శ్రుతులీ యర్థంబునే సెప్పుచున్నవి. అందువలన సదాశివుండే ప్రపంచాత్మ కుండట్టి సదాశివుండను నేననియెడు నా యష్ట త్రింశత్కలాన్యాససామర్థ్యసిద్ధ శివాద్వైతభావనచే భావితాత్మండగువాఁడే గురుండును శివుండును నగు.

గీ॥ సద్గురుమహాప్రబోధనఃక్షపితసకల, బంధనుండయి శంకరఃపాదపద్మ

సక్తుఁడై నట్టి శిశువేని ✧ సత్యముగను, సద్గురుండగు విను తాప ✧ సకులతిలక! 97

క॥ ఎందు గుణోన్నతి నొప్పుచు, విందగు నేవస్తువేని ✧ వెలసినచోఁదా

నిం దలపు పణివవాచ్యము, నుం దళితాఘంబుగాగ ✧ నుక మునివర్యా! 98

-* తుమారుండు వామదేవమునిని శివతత్త్వప్రచారకుడవౌదువని చెప్పుట *-

గీ॥ ఇట్టులు శివప్రియంబును ✧ నీడ్యమైన, నీ శివాద్వైతతత్త్వంబు ✧ నెలమి తోడ

నీకుఁ జెప్పితిభక్తిచే ✧ నీవుదీని, బదిలముగ హృదయంబునఁ ✧ గుదురు పఱచి.

క॥ పొడువుము సకలాఘంబులఁ, దుడువుము పాపండతండ ✧ దుర్వాదములక

విడువుము పెఱదర్శనముల, నడువుము శివభక్తపదవి ✧ నయమెసలారకా. 100

న. ఎవ్వండేని మదగర్వితుండై యాయర్థంబున కన్యధాత్వంబును వ్యపదేశించెనేని
యవ్యానిమస్తకంబు శత్రుకాలాగ్నికల్పంబగుశక్తిచే ఛేదించెదను. నీవు శివా
ద్వైతవిదులలో నెల్ల నెక్కుడై శివజ్ఞానోపదేష్టువై శివాచారంబునకుఁ బ్రవర్త
కుండవు గాఁగలవు.

ఆ॥ ఎవనిదేహ భగ్గుమింత సోకిన సకలాఘ పుంజమెల్ల † నంతరించి
ప్రహృరాతుసుండు † వడసె నస్థనిట్టి, నిన్ను నెఱుంగ నొక్కొనిర్మలాత్మ!

వ. మఱియు నివయోగివగు నీకటాక్షసంపర్కసూత్రంబునఁ బశువు పశుపతియగును.
లోకోపకారకరణార్థంబిట్లు నీవునన్నడిగితివి - సాధులగు వారల చరిత్రంబిట్లులే.
ఇతను లోకరక్షణం బొనర్చుచు సుఖంబునొందుమని వడాననుండు నుడివిన
వామదేవముని విని వినమ్రమూర్తియై సాష్టాంగముగాఁ బ్రణమిల్లి గురుపాదార
వింపమకరంపరసాస్వాదనమిళిందుండై సెలవొంది యథేచ్ఛన్ జనియెనని
సూత్రండు తొనకాదులకు వక్కాణించిన నవ్వారలు మురిసి సూతున్ గొనియాడి
మహాత్మా! మున్ను నైమిశారణ్య వాసులును పట్కులీనులునగు బ్రహ్మర్షులకు
బ్రహ్మచోదితుండై వాయుదేవుం డీశ్వరతత్త్వం బెఱింగించెనని విందు మద్దాని
నీ వెఱింగి యుందువుగావున మా కిపుడయ్యది బోధింపుమని యర్థింపుడు. 103

క॥ పులిసాకపంశముక్తా, ఫలమంజులమూర్తి! పరమపావనకీర్తి!
లలితస్వచిత్త పద్మభ, సలదార్యాశంభు మిధున † జననీ! లక్ష్మీ! 104

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కైలాసఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

వాయవీయఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

యాత్రగుహకుల సకల

శ్రేయస్సుపాదకేచుః శ్రేయస్విగా

ర్చాయత్రాత్మాభిరుచిః

పాయయశోభుర్వః నిరతిభద్రాధిభాగః

వ. అనధరింపు మక్కథకుండు మంగళవార్తలకు బంగారురేఖలు పరమేశ్వరునిట్లు భజనంబొనర్చె. 2

తే॥ సోముడును సగణుండు ససూనుడును బ్రహ్మపురుషునిండును జగత్సర్వరక్షణాంతపాతువునై కరంబలరునట్టి, శివునకేను బ్రహ్మనిండు శివువాడ. 3

తే॥ ఇత ననన్యదృశంబయి యెసంగునెవని, శక్తి మైశ్వర్త్య మొనరి శివర్వగంబు స్వామియై విభుడై జగంబోమునెవడని, అట్టిశివుని భజింతు నేననవరతము. 4

తే॥ ఆయజుని విశ్వకర్మను నవ్యయాత్ము, శాశ్వతుని శివు శ్రితలోకశరణు శత్రు నమ్మహాదేవు వరదు మహాత్ము నాత్మ, గోరిపూజింతుగోరులు గొనలుసాగ.

వ. ఇట్లు వాఙ్మయోపాస్తిక బొనరించి శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

చ॥ మును జిరకాలమందు గడు శివార్చనగల్గు మతీతమైన నంతనె మఱిసూత్నకల్పమిది శివారసిలంగ బ్రవృత్తమయ్యె నందనువుగ సృష్టికార్యమిది నయ్యెడ బోధలుగాడనర్చు నన్మునివరులందు నెక్కుడుగ బుట్టె వివాదమొకండు బిట్టుగన్. 7

—* మునులు-బ్రహ్మజ్ఞానులై చతుర్ముఖునియొద్దకుఁ బోవుట *—

చ॥ ఇది పర మిద్దికాదనుచు ♦ నెంతయు భూరివివాదశీలురై
వదలక త త్త్వన స్తువును ♦ పౌగ్ధి నిరూపణసేయ లేక య
వృదనున నంద టేకమయి ♦ బ్రహ్మపదంబును జేరఁబోవఁగా
మదినిఁ దలంచి మేరుగిరి ♦ మధ్యమశృంగముఁజేరి యందొగిన్.

8

సీ॥ సిద్ధచారణయక్ష♦సేవితంబగుదాని, ఘనమణిమయగుహల్ ♦ గలుగుదాని
శుకపిశ శారికా ♦ సుస్వనంబులదానిఁ, గలహంసయూధముల్ ♦ గలుగుదాని
సురససోఽసర ♦ స్తోమంబెసఁగు దాని, స్వర్నదీకూలమై ♦ పరఁగుదాని
మ త్తభృమరదీప్య ♦ మానతరులదానిఁ, దరుణార్కనదృశమైతనరుదాని

గీ॥ నేపథ్యోపవీరీశమై♦చెలయుదాని, దురితపరుల కగమ్యమైతోచుదాని
నమోఽమరదండంబులఁబాసమిదాని, దాని నిర్యంత్రులంబునఁజేరిసింపునులు.

9

గీ॥ ఇది మూర్త్యుమూర్త్యులందఱునైతమిచ్చి, నొకఁడై పురఁగు గొలుచుకొనియోజకముల
పాదములఁజూపఁజూపి గొలుచునట్లునైతిమనఁజూచుచు నొకఁడైతిలయంగ.
చ. పాదము.

గీ॥ మృత్యువేదాశ్రయమై యు పశుపదనభేరి, శోభనకా నొప్పనొక సముదాఠహర్య
కూటమిని సేమకాశ్రయఁబాజనగ్గి, పీతయునఁ గనకాద్రీనాఠి చెలయువాని.

11

క॥ దివ్యభుజ శసనమండై, దివ్యకుసుమదామనిచయ ♦ దీప్తతనండై
దివ్యాను లేపనమండై, దివ్యరుచిప్రచయభూరి ♦ దిద్ధండగుచున్.

12

గీ॥ దేవఋషిగణస్తు తులచేఁదేజరిల్లు, వానిఁ బ్రభయట్టి చామరఁపాణియైన
వాణిచే నేవీతుండగువాని నజనిఁ, గాంచి సాష్టాంగపడి మొక్కిరికరము భక్తి.

—* మునులు బ్రహ్మను నుతించుట *—

క॥ మూగురు మూర్తుల రూపున, బాగుగ నర్లస్థితిలయ ♦ వైఖరులను బల్
రాగిలుచుఁ గూర్చుప్రధికి వ,చోగురుతన్ బొల్చుదొరకు ♦ జోతలివెయగున్.

ఆ॥ ఆ ప్రధానతనున ♦ కాభృధానక్షోభ, కున కిరువదిమూడగు వికృతులను
జెందినను వికారఁమొందని యట్టివానికిఁ బురాణపురుషుఁనకివె నుతులు.

15

క॥ పరమాత్మకు బ్రహ్మకు భా, సురసర్వజగత్ప్రదార్థఁసురుచిరలీలా
కరునకు జగన్మయున కిదె, పరగ నొనర్చెదము భక్తిపందనశతముల్.

16

క॥ వించుగ జగంబులను సృష్టించియుఁ బెంచియు వారించి ♦ చేవయెసఁగ రా
ణించుచు నున్నను నిను భా,వించఁగ లేమైతి మకల! ♦ బిట్టగుమాయన్.

17

గీ॥ అని నుతించుచు నున్న యశ్శునులఁ జూచి, వనజసంభవుఁ డనియెఁ దాపసవతంసు
లార! మీరందఱి చటికిఁ జేరినట్టి, కారణంబేమొ చెప్పుడన్నఁగఁడఁగి వారు. 18

క॥ కంఞోద్భవునకు నెంతో స, మంజసముగ మరల మొక్కి యతిశయభక్తి
సాంజలిబంధంబుగ నిటు, లం జనవునఁ దెలిపి రాత్మలఁ గలకుందున్. 19

ఉ॥ దేవర! యంధకారమునఁ ♦ దెంపనునట్టిది లేకయుండి యే
వేవో యనేకవాదముల ♦ నెప్పుడు సల్పుచునుందు మజ్జిత
సీపు జగన్నిదానుడవు ♦ నేతవు ధాతవు సర్వకారణం
బీవిక నీ వెఱుంగనిది ♦ యెందును లే దొకయించుకేనియన్. 20

ఉ॥ ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల ♦ కెల్లఁబురాణుఁడుగాఁ దనర్చు? నిం
కెవ్వఁడు శాశ్వతుండు? పర ♦ మేశ్వరుఁ డెవ్వఁడుఁ నిత్యశుద్ధుఁడౌ
నెవ్వఁడు? చిత్రకృత్యముగ ♦ నెన్నినిచే జనియించె నీజగం
బెవ్వనియందు సర్వము ల ♦ యించునో? మాకెఱుంగంగఁ జెప్పమా! 21

క॥ ఎవనికి పశ్యములగు నీ, వివిధములగు భూతములును ♦ వినియోజకుఁ డిం
కెవఁడగు సర్వమునకు నా, యవికారునిఁ జూచుటెట్లులజ! తెల్పఁగదే! 22

— * బ్రహ్మదేవుఁడు యుసులకుఁ బరతత్త్వంబును జెప్పుట * —

క॥ అనియిట్లడిగినఁ బద్మజుఁ, డసఘుల నమ్మునివరులను ♦ నబ్రహ్మలే న
వ్వును దొలుకు వీక్షణంబులఁ, గని తడవాత్మముననోజఁగించి 'శివుఁ' డనెన్. 23

గీ॥ అనియునానందకలితసర్వాంగుఁడగుచు, దోయలిన్ జెందియిటుల నెఁదోయజజుఁడు
నకలజగదంతరాత్మయాశిర్వవిభవ, మరసిచెప్పెదవినుఁడు సత్యముగమునులు!

గీ॥ వాక్కులెచ్చోటనుండి భావంబుతోడ, మరలు నెవ్విధి నిర్ణయం ♦ పంగదక్కి
యెవనియానందమెఱిగినయిద్ధమూర్తి, యెందునుండియభయమొందఁడెప్పుడేని.

ఉ॥ ఎవ్వనిచేత నీయఖిల ♦ మీవిధివిష్ణులు రుద్రశక్రులున్
జివునఁ బంచభూతములు ♦ శ్రీయలరారెడు నింద్రియంబులున్
నివ్వటిలంగ నాదిదగె ♦ నేటగుకారణతోటికెల్లఁ దా
నెవ్వఁడు కారణంబయి రహించునొ శంభుఁడు మింటిమధ్యలోన్. 26

క॥ ఎవఁడు గనె సుతుని నను మొద, లెవఁడిడె జ్ఞానంబునాకు ♦ హెచ్చుగనిటులిం
కెవని ప్రసాదంబున నీ, కవినుతమగు బ్రహ్మపదముఁ ♦ గాంచితినేనున్. 27

క॥ మ్రానువలె నిశ్చలుండై, మానుగ నెవఁ డొకఁడు గగన ♦ మధ్యవసించున్
బూనిక నీయఖిలంబును, బూనె మహాత్మకుఁడెవఁడు ♦ పూర్ణముగాగన్. 28

చ॥ ఎవఁడొక బీజముక ధర న ♦ నేకవిధంబులఁ బుట్టఁజేయు నిం
తెవఁడు సమ స్త లోకముల ♦ నేవునఁగూర్చెడు బీజరాజిచే
ననఁ డఖిలప్రజాహృదయ ♦ మింపుగఁ జెంది కనన్ బడఁడొ తా
నెవఁడొకఁడట్టి రుద్రుఁడు మహేశ్వరుఁడు లేఁడు ద్వితీయుఁడెందునున్. 29

క॥ కాలాత్మయుతములై కడుఁ, గాల్గెడు కారణములను సకలముల నెవ్వం
డోలిగ ననంతశక్తి, శ్రీలలితుండగుచు నధిప ♦ సింఁచును బేర్చిన్. 30

క॥ కటికిచీకటి తిగి పవల్లాని రేయి, గాని లేకయసత్తు సత్తేని లేని
తఱి శివుఁడొకఁడుండె నాతండె నవితృ, వంద్యుఁడతనిచేతనే ♦ ప్రజ్ఞ వెడలె.

క॥ ఆతనికి గార్యకరణము, లేతఱినిన్ గలుగనేర ♦ వీడగునట్టిం
డతనికి మిన్నయును లేఁ, డాతనినిజశక్తి నిత్యమై జ్ఞానదయా,

క॥ క్షరమగు ప్రధాన మమృతా, క్షరమగు పరమాత్మహరుఁడు ♦ శంకరుఁడొకఁడే
క్షరరూప జీవుఁడగు నిది, యరసి యెఱుంగఁదగు దేవు ♦ నాత్మజ్యోతిన్. 33

క॥ వెలుఁగఁడుభానుం డచ్చొట, వెలుఁగఁడు చందురుఁడు భములువిద్యుల్ల తలుక
వెలుఁగవు హవ్యనహుండును, వెలుఁగఁడు తత్తేజమున నె ♦ వెలుఁగు నఖిలమున్.

క॥ ఒకఁడే దేవుఁడు శంకరుఁ, డకలంకాత్ముఁడు మహేశ్వరుఁడె సేవ్యుం
డిక నావరమునకన్న న, ధికమగు పద మొండులేదు ♦ తెలియుం డిరల్. 35

క॥ ఆతని ధ్యానమువలనను, నాతని యోజనమువలన ♦ నాతనితత్త్వం
బూతగఁ దెలియుటవలనను, నాతనిమాయ యది దొలఁగు ♦ నవని నరునకుక.

ఉ॥ అందఱికన్న మీఁదఁదగు ♦ నావసధంబున నుండువాఁడు బి
ట్టందఱియందు నుండెడు మహాత్మకుఁ డెల్ల నెఱింగినట్టివాఁ
డందిక పద్విభాధ్యమయ ♦ మైన జగంబునకెల్ల వల్లభుం
డందఱెఱుంగుఁడిరు పర ♦ మాత్ముని నిట్లు మహామునీశ్వరుల్ ! 37

గీ॥ ఉత్తరోత్తరభూతాళి ♦ కుత్తరుఁడు ని, రుత్తరుండును నానంద ♦ రుచిరభూమి
ప్రభుఁ డరయ ననవచ్చిన్నఁడై భవుండు, నైజశక్త్యమృతాస్వాద ♦ నరసికుండు.

గీ॥ అవిరతానందభూరిర ♦ పైకమాక, రందసందోహభోగమి ♦ శిందమూర్తి
అఖిలజగదండసింహక్రి ♦ యాచతురుఁడు. అరయ స్వేచ్ఛానియుక్త చ రాచరుండు.

క॥ ఈతఁడె యాది జగంబుల, కీతఁ డనంతుండు పరముఁడీతఁడె నాథుం
డితఁడె స్వతంత్రుఁడెంతయు, నీతఁడె పరిపూర్ణ మూర్తియెఱుంగుఁడికమునుల్ !

గీ॥ ఇకను నెక్కుడుభక్తిచేనీశ్వరుండి, తండు పొడనూపుఁగానివే ♦ తొండువిధము
తోడ నెవ్వఁడు గనరాఁడు ♦ దొడ్డతపసు, లేని దానంబులేని యవ్యాని కొఱకె.

గీ॥ శివునిరూపంబు త్రివిధమై * చలగు స్థూల, సూక్ష్మపరభేదములతోడ * స్థూలయన్న
దాదిదృశ్యంబుసూక్ష్మమా * మలఘయోగి, దృశ్యము పరంబు నిత్యమై * తేజరిల్లు
వ. ఆ పరరూపంబు జ్ఞానరూపం బానందమయం బింక పరమేశ్వరనిష్ఠులును దద్విత
ఎరాయణులునగు నచ్చరమేశ్వరులచే నద్ది చూడంబడు నట్టివారు ముక్తులని
యెఱుంగుడు.

గీ॥ భక్తిపాడమును శివుని దీ * వ్యత్రసాద, మున నది జనించు శివుని ప్ర * భూతభక్తి
బీజ మంకురమున నట్లు * బీజమునను, నంకురంబు జనించెడు * నవనియందు.

వ. సర్వంబులగు నర్థసిద్ధులు ప్రసాదపూర్వకంబులగు నందుచే నకలసాధనంబులచేత
శివప్రసాదంబు సాధింపఁజెల్లు. ప్రసాద సాధనంబె పరమధర్మంబని వేదంబునఁ
జూపఁబడినది.

45

గీ॥ అధికధర్మవరుండై న * నఘము పొలియు, గళితమలునకు విజ్ఞాన * కలితభక్తి
సాంబళివునందుఁ బాడము దృ * ఢంబుదాన, జగతిశివభావతుల్య ప్ర * సాదమమరు.

ఆ॥ ఆ ప్రసాదమునను * నఖిలకర్మత్యాగ, మొనరు నది స్వరూప * ముననుగాదు
ఫలముగూర్చియగును * ఫలపరిత్యాగము, నను మహేశధర్మ * మనువు పడును.

వ. ఆదియు గుర్వపేక్షంబనియు దదనపేక్షంబనియు రెండు తెఱంగుల నొప్పు నందన
పేక్షంబుకన్న సాపేక్షంబు శతగుణాధికంబు. ఇంక శివధర్మాన్వయంబున శివజ్ఞాన
సమన్వయంబును నద్దాన సంసారదోషదర్శనంబును దాన విషయమై రాగ్యం
బును, వైరాగ్యంబున భావశోధనంబును - భావశుద్ధునకుఁ గర్మయంఘ్రాక
ధ్యానమందు నిత్యమును జ్ఞానధ్యానయక్తుడగు పురుషునకు యోగబుద్ధియును,
యోగంబున నుత్తమభక్తియును ననంతరంబునఁ బ్రసాదంబును, బ్రసాదంబున
మోక్షంబును పొ * ఁచు. ముక్తుడగువాఁడు శివసముండగు ననుగ్రహప్రకార
మున కొకనియై వేరు.

46

గీ॥ ఎట్టియోగ్యునినిగిరి * ప్తమగ్ని, మోహగర్భం బూరుషునకు నశిస్తమము
వాఁడుముక్తి * డగునొక్క * వాయుబుద్ధుడై మింపు నెచోతలంబున బెరిగి * యును.

క॥ బాలుఁడు తెరుణుఁడు ముదికఁగఁ. బాలునివరక * పదంబు * ధారుణుఁడు
ద్వాలములోఁ బ్రాణి యనుక, మేలుగ నుక్తి * గొను శివుని * మేలియొనరు.

క॥ స్వపదక్షయమున జనిండిక, నప * పవగబొంది మోక్ష * మందు నొకఁడు
ణవదుడయి మతోకజన్మము, విప్రులమతుల్ ! చెంది ముక్తి * వేతోకఁగొందుక.

గీ॥ ఊర్ధ్వలోకంబులొంది యం * దుండియుండి
యొకఁడు మోక్షంబుదడవుగ * నొందఁగలడు

ఇట్లనేక ప్రకారంబు * లెనఁగ దేహు

అట్టి మోక్షంబుఁజెందెద * రయియుండిరు.

52

వ. జ్ఞానభౌవానురూపంబగు శివప్రసాదంబుననే మోక్షంబు లభించు వేటొక్క మార్గంబులేదు. 53

ఉ॥ కావున మీరలెల్లరును ♦ గారుణికాగ్రణియైన యమ్మహా
దేవుని సుప్రసాదమును ♦ దేకువనొందగఁ గోరి వాఙ్మనః
శ్రీవిభవంబునకా సుతులు ♦ చేడెలుఁగూడి శివుఁ మహేశ్వరుఁ
భావనజేయుఁ డెల్లపుడు ♦ భక్తి నొనర్చుఁడు కొల్వుఁడి రహిఁకా. 54

గీ॥ దీర్ఘసత్రమొకఁడు ♦ దివ్యవర్ణసహస్ర, కముగఁ గూర్చుండందుఁగడకు నాదు
సెలవుతో మరుఁడు ♦ చేరరాఁగలఁ డతం, డానతిచ్చు శ్రేయఃమా తెఱంగు. 55

క॥ అటుమీఁద వారణాసీ, పుటభేదనమునకుఁ బీఠిఁ ♦ బొండాశ్రితలం
పటుఁడగు విశ్వేశుం డ,చ్చొట నీశ్వరితోడనుండు ♦ శుభకరుఁడగుచుకా. 56

గీ॥ అందు నక్కజమును గాంచి ♦ యవల నాదు
సన్నిధికిఁ జేరరండు మో ♦ తుంబు చంద
మంతయును జెప్పెదను నొక్కఁ ♦ డైన జన్మ
మందె మోక్షంబు దొరకు మీ ♦ యంజలి యెడ. 57

— * నేమిపతనంబున వనంబు నై మిశారణ్యసంజ్ఞన్ దాల్చుట * —

వ. మనోమయచక్రంబొకండు నిర్మించి యిదియె విడుచుచున్నా నద్దాని నేమి యెచ్చ
టవ్రాలునో యట్టి పాపనంబగు నహోయోగ్యప్రదేశంబని యెఱింగి యందువసించి
సత్రంబు సల్పుడని యట్లు చక్రంబునిర్మించి విడిచిననంత మునులెల్లఁ బితామ
హునికిమొక్కి సెలవొంది చక్రంబు వెంటనడచి రయ్యది యొకవిమలస్వాదు
పానీయశోభితంబగు నొకదివ్యవనంబున నొక్కశిలాతలంబున నేమిప్రాలి యొరగిన
నలువసెలవుచొప్పున మునులందు వసించి రయ్యది నైమిశవనంబని పేరొందె. 58

క॥ పదునెనిమిది ద్వీపంబులు, పదవిగనేలిన పురూరఃపస్పాన్రూ ప్తా
పదమున యూర్వశికివశం, పదుఁడయ్యెను దైవయత్న ♦ పరతంత్రుండు. 59

ఉ॥ ఎచ్చట మున్ను విశ్వస్రుజా ♦ లింపుగ సత్రముఁగూర్చిరో మఱి
కెచ్చట వేదవేత్తలు జ ♦ యింతురో వేదబహిష్కృతావళికా
హెచ్చుగ వేదవిష్ణుముఖ ♦ లెచ్చట వేదవిధుల్ పొనర్తురో
యచ్చటఁజేరి మానినరు ♦ లాదటఁగూర్చిరి సత్రయాగముకా. 60

గీ॥ స్ఫటికమయపర్వతాశ్మప్ర ♦ సరనమృతని, భాంబురమృం బతిరసభ ♦ లాగమంబు
వ్యాలసత్వంబు లుండని ♦ మేలివనము, మునులతపసుల కుచితమై ♦ తనరెమిగుల. 61

గీ॥ అట్టిసుసలమందు దివ్యముఖులంద, తొలసి సత్రంబు నారంభ ♦ మొనరఁజేసి
సుంతలంబు శివార్చనఁసలుపుచును స,మాప్తిచేసిరి దక్షిణ ♦ లధికమొసఁగి. 62

గీ॥ అంత బ్రహ్మజ్ఞునొంది మహాబలుండు, వారిజేరుటయును నంతవారుమురిసి
యెదిరికొని పందనముచేసి హేమమయపు, విష్ణురంబునొసంగిబల్ వేడ్కమిగుల.

క॥ ప్రాణాదులచే నిఖిల, ప్రాణుల సర్వాంగములను భాస్వస్థతులక
బూనఁగఁ బ్రేరణచేసెడు, వాని శరీరములఁ దాల్చు వాని మహాత్ముక. 64

క॥ చదలునఁబుట్టినవానిక, బొదలఁగ శబ్దంబు స్పర్శ మును గలవానిన్
వదలక తనయం దగ్గిని, నొదవించెడువాని నెందు నుండెడువానిన్. 65

గీ॥ బ్రహ్మదేవుని శిష్యుడై పరఁగినట్టి, వాని నణిమాదిసిద్ధులచే నితాంత
మలగువాని నటకునచ్చి నట్టివానిఁ, బూజచేసిరి ప్రియమంది మునితలకులు.

— * ముని వాయుదేవ సంభాషణము * —

వ. అంత గంధవహుండు మునులక గలియక గని పరితోషంబున నిట్లనియె.

చ॥ కుశలమె మీకు నందఱకు గొప్పదనర్చిన నిమ్మఖంబునక
బిశితభుగగ్రీవుల పొదలి విఘ్నములక బాసరింపకుండిరే
వశులయి దేవతాపితల వాసిగ నర్హగతి భజించి కీ
దృశమగు చెట్టలేకయె విధికి బాసరించినవారె సత్యముక. 68

వ. వెండియు సత్సానంతరం బిపుడు మీ రేమిసేయఁ గడంగియుంటిరి చెప్పఁడన్న
వాయుభట్టారకునకు మునులు సంతసంబుతో నిట్లనిరి. 69

శా॥ మాకెల్లక గుశలంబు సేకుటెఁ గడుక మాన్యత్వముక మాతప
శ్రీకిక జెందె మహాత్మ! నీవిటుకు మా శ్రేయార్థివై వచ్చుటక
లోకేశుండగు పద్మసంభవుని ముక యోజించి పూజించ ను
శ్లోకుం డాతఁడు మమ్ము మెచ్చి యనియెక శుద్ధాంతరంగంబునక. 70

గీ॥ దీర్ఘసత్సంబుఁదొడరి యాదేవదేవు, పరమకారణ రుద్రుని భక్తిఁగొలున
నామఖానంతరమున మహాబలుండు, మిమ్ముజేరి విజ్ఞానంబు మీకొసంగు.

క॥ అనిచెప్పిన మేమందఱ, మును దోయజసంభవునకు మొక్కివెడలి యీ
ఘననైమిశవనమున సవ, మును బాసరించితిమి యబ్బముల నొకవేయిక. 72

గీ॥ అజనినుడి తీరు మీ రిట కరుగుడెంచి, తిరి మఱొండిక లేదెట్టి తృప్టుమాకు
మీవలనఁ జెందువార మమేయతేజ! జ్ఞానబోధంబనిన జగత్ప్రాణుండలరి.

వ. మీకెద్ది ప్రప్తవ్యంబెద్ది సందిగ్ధంబది యడుగుండన్న మునులు వాయుదేవునకిట్లనిరి.

గీ॥ ఈశ్వరజ్ఞాన మెట్టుల నెఱుకఁజెంది, తరయ నవ్యక్తజన్ముడౌ యజ్ఞభవున
కెట్లు శిష్యుడవై తివియెఱుగఁజెప్ప,మయ్య! మాకందఱకుమహాత్మా! ముదమున.

గీ॥ అనియడుగవారలకు వాయుననియె శ్వేత, లోహితంబనుకల్పంబు ♦ లోనమున్ను
నాచతుర్వదనుండు సంగ్రాభిలాషు, జేసితపియించె నెంతయు ♦ వాసిమీఱు. 76

క॥ ఘనమగు నాతపనున విధి, కనువుగ శంకరుడు శ్వేతుఁ ♦ డనుమునియై ద
ర్శనము నొసఁగి గాయత్రీ, మనువును విష్ణునధనస ♦ మస్తము నొసఁగెన్. 77

గీ॥ దాన విష్ణునమొంది పద్మజుఁడు సర్వ, భూతములను జరాచరంబుల రచించె
దేవదేవునివలన నెంతేనిబడసి, నట్టిష్టానామృతము నాకు ♦ నర్థి నొసఁగె. 78

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ॥ ఎట్టి ఘనము నొసఁగె దుగ్ధ ♦ హిణుఁడు నీనఁ
దధ్యమగునద్ది యెఱిగింపు ♦ తజ్జతిలక !
ఁగెందు నిష్ఠనుబొనరించి ♦ యీజగమునఁ
బురుషుఁడు సుఖంబుఁజెందును ♦ బుణ్యమూర్తి ! 79

న. అనిన వాఁడు దేవుం డిట్లనియె.

— * వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ బశుపాశపతి స్వరూపంబుఁ జెప్పుట * —

క॥ సశుపాశపతి ఘనము, విశదంబుగఁ బడసినాఁడ ♦ విధివలన మునుల్ !
విశయగుబడిఱ నాయెడ, పశులైకడు నిష్ఠసేయ ♦ భావుక మమరున్. 80

గీ॥ అవని నజ్ఞానజన్మమై ♦ నట్టిదుఃఖ, మెల్ల ఘ్నానోదయంబున ♦ నికిపోవు
నరయ వస్తువరిచ్చేద ♦ మగును జ్ఞాన, మట్టివస్తువు త్రివిధమై ♦ యలరుమునులు!

గీ॥ అజడముబడంబువానిని ♦ యంతయనియు, పశువుపాశము పతియని ♦ పరగుమాడు
నక్షరంబు క్షరంబు క్ష ♦ రాక్షరపర, మనియు నవె చెప్పఁబడియె విజ్ఞాళిచేత.

క॥ ఆరయుఁడు పశు వక్షరమగు, క్షరమగు పాశంబు తాప ♦ సతిలరులు క్షరా
క్షరపరమగు పతియన న, మృదుత్తు కిట్లనిరి మరల ♦ మానిశ్రేష్ఠుల్. 81

గీ॥ ఎద్దిక్షర ? మక్షరంబిక ♦ నెద్ది ? యీద్య, యికిఁబరమమెద్ది ? యననతండ్రిట్టులనియె
ప్రకృతిక్షరముపురుషుఁడక్షరంబువాని, బ్రేరణముసేయుబరముఁడు ♦ విశ్వవిభుఁడు.

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ॥ ఏదిప్రకృతి యది పురుషుండ్డవఁడు వీరి, కరయ నెఱ్ఱాన సంబంధ ♦ మమరు నెవఁడు
ప్రేరకుండుగునిశుండు ♦ ప్రియముతోడఁ, దెలియఁజెప్పుమనంగ ననిలుఁడునుడివె.

క॥ మాయమై ప్రకృతి వినం డ, మ్మాయావృతుఁడా పురుషుఁడు ♦ మలకర్మములన్
జేయంబడు సంబంధం, బాయీశుఁడు ప్రేరకుండు ♦ నగు శివుఁడు మునుల్ ! 82

పు. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ॥ మాయయనునది యెద్దియమ్మాయచేత, నెట్టిరూపంబుతోడుతఁ జుట్టఁబడియె
పురుషుఁ డామల మెట్టిదిఁ పరగె నెట్లు, శివుఁడెవఁడుచెప్పుమా! మాకుఁసేవ్యమూర్తి!
వ. నాపుడు వాయుదేవుఁడిట్లనియె.

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు మాయాస్వరూపంబుఁ జెప్పుట *—

గీ॥ మాయయన శివశక్తియమ్మాయచేతఁ, జుట్టఁబడియెఁ జిద్రూపుండు ఁ సొంతమైన
మలమెయ్యాచ్చాదకంబయ్యెఁమఱివిశుద్ధుఁ, డాశివత్వాస్పదండర ఁ యంగఁదగును.
వ. అనిన మునులిట్లడిగిరి.

గీ॥ వ్యాపియగువాని నెట్లుమాఁయయదియావ,రించు నెక్కారణమున నాఁవృత్తిపురుషున
కేటికింతకు నయ్యది ఁ యెట్లుపాయుఁ, గడగిచెప్పుము మాకు నిఁకఁగముగ దేవ!
వ. వాయుదేవుఁ డిట్లనియె.

గీ॥ వ్యాపియైననుగలుగు నాఁనరణమిఁకను, నెందునఁగలాది వ్యాపియైఁయెనఁగుచుండు
కర్మమేహేతువగును భోగమునకై మ, లక్షయంబున నద్దితోఁలంగు వినుఁడు!
వ. మును లిట్లనిరి.

గీ॥ ఎదియగుఁగలాదిఁయక్కర్మఁమేది?యేది, మొదలుగాఁగల? దెయ్యదిఁతుదఁదనర్చు
నట్టి దిఁకదీనిఫలమేది? యాశ్రయమెది? యెందుకీభోగమాభోగ్యఁ మేదాచెప్రమ!
వ. మఱియు భోగసాధనంబెద్ది? మలక్షయంబునకు హేతువేది? క్షీణమలుండగు
పురుషుం డెట్లులుండు నెఱుంగఁజెప్పు మన్నఁ బవమానుం డిట్లనియె. 92

—* వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాదిపంచకంబు నెఱింగించుట *—

గీ॥ కలయు విద్యయు రాగంబు ఁ కాలమును ని
యతియు నను నైదు నవ్వి క ఁ లాదు లనుచు
ఖ్యాతిఁజెందెఁ బురుషుఁడు భోగ క్తయన నెగఁడె
గర్మమనఁ బుణ్యపాపాత్మ ఁ కం బరయుఁడు. 93

గీ॥ అదియనాది నిజమలభోగఁగాంతమై త, నర్చు నుఖదుఃఖఫలక మఁజ్ఞానవేష్టి
తాత్మసంశ్రియమిఁకభోగఁమగునుగర్మ, నాశమునకయి తెలియుండుఁ జ్ఞానధనులు!
వ. భోగ మవ్యక్తంబు బాహ్యంతఃకరణద్వారంబగు శరీరంబే భోగసాధనంబు.
భవాతిశయలభ్యంబగు ప్రసాదంబుచే మలక్షయంబగు. క్షీణమలుండగు పురు
షుండు శివసముండనిన మును లిట్లనిరి. 95

౮౩॥ అక్కలాదులైన ఁ నైదుతత్వముల ప్ప, త్యేక మొప్పుకర్మ ఁ మెద్దియాత్మ
పురుషుడనుచు నిఁకనుఁభోక్తయనుచును నె, ద్దాన నేర్పఁజును సఁదాచరిష్ణు! 96

వ. అవ్యక్తంబే స్వరూపంబుగనుండు. ఎట్టియాకారంబుచేఁ గర్మఫల మనుభవింపం గలండు, మఱి యింక శరీరంబనిన నెట్టిది యనినఁ బ్రభంజనం డిట్లనియె.

గీ॥ దృక్కియావ్యంజకములు విద్వేయుఁ గలయును
రాగము ప్రవర్తకమయి పరిగెడుఁ గాల
మగు నవచ్ఛేదకంబు నిత్యుతి నియామి
క యగు నరయుండు మానిప్ర ధికాండులార !

98

వ. ఇంకఁ గారణంబగు నవ్యక్తంబు త్రిగుణజనకం బిద్ధానినే తత్వశాస్త్రవేత్తలు ప్రభానంబనియుఁ బ్రకృతియనియుఁ జెప్పదురు. మఱియు నీయది యనభివ్యక్త రూపం బైనను గలావశంబున నభివ్యక్తంబగు. ఇంక సుఖదుఃఖవిమోహాత్మ్యంబు సత్వరజ స్తమోగుణంబులచేఁ ద్రివిధంబుగఁగర్మఫలంబు ననుభవించును.

—* వాయుదేవుండు మునులకు గుణత్రయస్వరూపంబుఁ జెప్పుట *—

గీ॥ సత్త్వము రజంబుఁ దమమునాఁ ధి జను గుణత్రయము
ప్రకృతీసంభవంబయి ధి యలరు నిదియుఁ
ప్రకృతియందున నూత్నరూపమున నుండుఁ
దిలయందెట్లు తైలంబు ధి వెలసియుండు.

గీ॥ సుకము సుఖహేతు విలను సాత్త్వికముగాఁగఁ
సాత్త్విక విరుద్ధమంత రాజసముగాఁగ
స్తంభమును మోహమునుదామ ధి సంబుగావ
చింతురల తద్జ్వలరయుండు శిష్టమునులు.

101

వ. సాత్త్వికి యూర్ధ్వగతియుగను దామసి యధోగతియుగను రాజసి వఃస్థమగతి గను జెప్పఁబడుచున్నవి.

102

గీ॥ వినుండు శబ్దాదులై దునుఃకృష్టమొవలు
గాఁగఁడగు నై దుభూతముల్ ధి గరిమ మెఱయు
జ్ఞానకర్తేంద్రియములు మనంబు బుద్ధ్య
హంకృతులును బ్రధాన మవ్యక్తమగును.

103

వ. మఱియు నది కారణదశావన్నంబై యవ్యక్తంబనియును గార్యదశావన్నంబై ఘటాదివలె వ్యక్తమై శరీరాది యగును.

104

గీ॥ ఘటమునున్నగు కార్యంబుగడఁగిమృత్తు, మున్నగుఁగలయవ్వానికన్నభిన్న
మెపుడుగానట్లువ్యక్తమానీశరీర, మల్లయవ్యక్తమునకు నశన్యంబుగాదు.

105

వ. అందువలన నవ్యక్తమునే ముఖ్యకారణంబుగఁ దెలియుండు. ఇంక నాయవ్యక్తమే యూర్ధాదతియుగాఁగల శరీరంబు భోగసాధనం బనిన మునులు బుద్ధింద్రియః శరీరం

బులకన్న భిన్నమైన యాత్మమెద్ది? అయ్యది యట్టులుంటకు హేతువెద్ది యనిన
వాయుభట్టారంకుం డిట్లనియె. 106

— * వాయుదేవుడు మునుల కౌత్సస్వరూపంబును జెప్పట * —

- గీ॥ వినుడు బుద్ధిందియశరీర ♦ భిన్నమయి వి
భువునయిధుివంబగుచు నాత్మ ♦ పొలుచు నొకడు
అందు హేతువు దుర్విభావ్యముగఁ దెలియుఁ
డాత్మము సకలాంతర్యామి ♦ యనును శ్రుతులు. 170
- వ. బుద్ధిందియ శరీరంబుల కౌత్సత్వంబును విచక్షణులంగీకరింపరు. 108
- గీ॥ సర్వమాత్మంబున నసించుసర్వమందు, శాశ్వతంబయి యాత్మంబు చక్కనుండు
అరయఁగానెట్టి వారలకై న నెంచు, వ్యక్తమైచూడఁబడదది పరమమానులు. 109
- క॥ కనుపడదది నేత్రములకుఁ, గనుపడదదియింకను నన్యకరణములకును
మనమయ్యది శుద్ధంబై, తనని నెఱుంగఁబడు దానతజ్ఞులకెప్పుడున్. 110
- క॥ కాదది స్త్రీయుఁ బురుషుడు, గాదునపుంసకముగాదుకరమూర్ధ్వమునఁ
లేదిక నెక్కుడుకిందఁ, లేదంతరభాగమందు ♦ లేదుమునీందుల్ ! 111
- గీ॥ ఆరయ శరీరముల నశశరీరములను, జలములందును నెల్లడ ♦ స్థావరగుచు
సురుగకున్నట్టియాత్మనుజూచు నెపుడు, ధీరుడైననరుడు జ్ఞానదీప్తిచేత. 112
- క॥ పలుమాటలేల? వినుడి! యలపురుషుడు దేహభిన్నుడని తెలియుం డ
ట్టులగాక దేహమేయని, తెలిసినవాఁ డెపుడు నిజము ♦ తెలియనివాఁడౌ. 113
- గీ॥ ఆపదలకెల్ల బీజమైయనురు దేహమునబురుషుడు స్వకృతకర్మమునవిమూఢుఁ
డగుచు సుఖయునుదుఃఖమునగుచునుండు, మానులార! మహాతపో ♦ భానులార!
- క॥ నీట దడుపంబడిన భువి, నీటుగ మొలకెత్తఁజేయఁసేర్చునొ యిటులన్
గాటమగు నజ్ఞతాపర, పాటిన్ గర్మంబు దేహవర్గముఁ గూర్చున్. 115
- గీ॥ మిగుల వగనిచ్చు నట్టియుఁదెగులు కెప్పు, డాటపట్టయినట్టియునంతమనికిఁ
జేర్చునట్టియుమునుఁగడచినవిగడవఁ, దగుతనువులాత్మకమరు సంతతమువినుడు !
- వ. శరీరంబులు జీర్ణంబులగుచుండ రానురా నీయాత్మ కెచ్చట నెద్దాన ససతియు లభిం
పబడదు. 117
- గీ॥ ఆత్మమిది పెక్కుతనువులనావరింపఁ, బడుచువిడువబడుచునుండుఁబరఁగ నెపుడు
చంద్రమండల మెట్లాకాసంబునందు, దరశభారాధరావళిదగిలియుండు. 118
- గీ॥ వీనికై యొకడుండఁడువీడొకనికి, నై వసింపఁడు బందుగు ♦ లాత్మసుతులు
బాటయందుగలియుదురుపథికులట్లు, వృథగమోహంబుఁగాంతురువీ త్తములును.

గీ॥ కడలియం దెడ్లు కట్టలుగలిసి మెలసి
యంత నొకపరి యెడఁబాయు ♦ నల్లయసని
భూతములుగూడు నెడఁబాయు ♦ బొందుమాలి
యెఱుఁగుఁ డిట్టలు బ్రహ్మము ♦ సింద్రులార !

120

గీ॥ అతఁడునూచు శరీరంబు ♦ నవిరతంబు, నాతనిన్ జూడదు శరీర ♦ మాతనిన్ శ
రీరమును బరికించును ♦ దారుఁ డీశ్వర, డాయువురీశ్వరగనఁజాల ♦ రరయుఁడీరు.

గీ॥ బ్రహ్మదేవుఁడు మొదలుసా♦వరమువఱకు, ఒశువులుగఁగీ ర్తితంబులై ♦ పరఁగుచుండు
ఁట్టి పశువులకెల్ల ను ♦ నిది నిదర్య, నంబుగాఁ జెప్పఁబడియె ని ♦ క్కం బరయుడు.

గీ॥ అట్టి పశువు దురధిగమ్యుఁడైనయీశు, లీలకుసాధనంబుగాఁ ♦ గాగ్రిపాశ
బద్ధుడై సుఖదుఃఖముల్ ♦ పడసికుడుచు, చుండు నెఱుఁగుఁడు తాపసోద్ధండులార !

వ. మఱియు

గీ॥ అజ్ఞుడై సుఖదుఃఖంబు ♦ లందుఁదాఁబ్ర, వేశ నిర్గమములయెడ ♦ విభుఁడుగాక
యుండు సీతండువిభుచోదితుండయి త్రిది, వమ్మునున్ గానిచెందుశ్వఃభ్రమ్ముగాని.

గీ॥ అనిన మునుల్లిట్టలనిరిమహానుభావ, యెవ్వఁడాపశు వాపాశమెద్ది వీని
కిక విలక్షణుఁడెవ్వఁడోగి నుభయలకు, విభుఁడెవఁడోకఁడెఱిగింపువిజ్ఞవర్య !

వ. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె.

—* వాయుదేవుఁడు మునుల కీశ్వరవిషయంబును జెప్పుట *

గీ॥ అపరిమితరమణీయగు ♦ ణాశ్రయిండు, పశువునకుఁబాశముకువేఱు♦ పరఁగువాఁడు
విశ్వనిర్మాతయైకడు♦వెలయువాఁడు, కలడు పతియొక్కరుఁడు బ్రహ్మకల్పులార !

గీ॥ అతఁడు లేకున్న సర్గమెట్లమరుగనుఁడు, అజ్ఞుఁడగుపశువున జడంబై తనర్పు
పాశరూపప్రకృతిచేతఁ ♦ బరఁగునొక్క, బుద్ధిమత్కారణములేకభూతిస్పష్టి,

వ. జగంబు గర్తృసాపేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబునగుటఁ దత్కర్తృ
త్వంబు పశుపాశంబులకు సంభవింప దొక్కింతకర్తృత్వంబు పశువునకుఁబఱిపేరణ
పూర్వంబై యంధునకూతకట్టనుబోలి యొదవినను నద్ది యధార్థజ్ఞానకారణంబుగా
దిక సీపశుపాశపతులయొక్క సత్యంబైన యంతరంబెఱిగినవాఁడు బ్రహ్మవేత్త
యై ముక్తుండుగును.

గీ॥ ఒకఁడుప్రేరిత తానుమఱొక్కఁడనియు, బ్రేరకుఁడెసర్వమునకు నాధారమనియు
నెవఁడెఱిగిొల్పునోయట్టియిభ్యజనుఁడు, అమృతపదవికెఱెందుట♦ కర్ణుఁడగును.

గీ॥ భోక్తయొక్కడని వేటొండు ♦ భోజ్య మనియు
ప్రేరయిత యొక్కడని యిట్లు ♦ ద్వివిధముగను
దెలియుడిక నన్యమేదియు ♦ దెలియదగిన
దించుకయులేదు దివ్య ము ♦ సింద్రులార !

130

గీ॥ తిలలయందున నూనె దధిక్ ఘృతంబు, నదిని సీఘల నరణి ననలముపోల్కి
జగమున నెసంగునొక్క డిశ్వరుడువిభుడు, చూతురవ్వానిదపనుననూనృతమున.

గీ॥ జాలవంతుండు నొక్క డి ♦ శానుడాత్మ, శక్తిబృందంబుచేత నీ ♦ జగములెల్ల
సృష్టిచేసి ప్రభుత్వంబు ♦ చేయునెప్పుడతడు రుద్రుండు లేడిక ♦ నన్యఁడెటను.

గీ॥ విశ్వతత్త్వం డింకను విశ్వతోము, ఖండును విశ్వతఃప్రవేష్టుండు విశ్వ
తోంఘ్రికుండునునగు మహాత్ముండొకండు, పుడమిదివి నెల్ల సురలను బాడమజేసె.

గీ॥ అరసి విశ్వాధికుండు మహర్షియైన, రుద్రుడాది హిరణ్యగర్భుని జనింపఁ
జేసె నాతనికన్నను శ్రేష్ఠుడునుగ, నీయుడునులేడు తన్మయంబీ యఖిలము.

గీ॥ సర్వభూత రూపంబుల ♦ సంతరించి, పేరులను బెట్టి పిలుచునే ♦ ధీరుడెట్టి
పురుషు నాదిత్యవర్ణఁ దమోబహిర్గ, తుని దెలిసికొంటినేను సన్మృనితిలకులు.

ఉ॥ ధాతయుఁ బద్మలోచనుడు ♦ దారవిదగ్గరి శక్రుడనృది
క్షేతలు నెవ్వనిగొటిచి ♦ నేర్పుమెయిగ గమనించి వస్తుతి
వ్రాతముతో భజింతురు పరాత్పరు నాహరునాదిదేవు మా
గ్నేతర మెందులేదిటుల ♦ నెట్లినవాఁ డమృతుండగు మునుల్. 136

క॥ లేదితనికన్నఁబరమది, లేదపరంబితనికన్న ♦ లేదల్పంబు
లేదురువైనది యొకటి య, నాదివిభునిచేతఁ బూర్ణఁ ♦ మఖిలజగమును 137

క॥ మౌనువలె నిశ్చలుండై, జానుగ నొక్కరుడు గడఁగి ♦ చదలుననుండు
బూనిక జగములసలుపఁగఁ, బూనినమాత్రమునఁ బాడముభవనములెల్ల.

ఉ॥ ఎల్లడ నొప్పు నెమ్మొగము ♦ లెల్లడనొప్పు శిరస్సులింకఁదా
మెల్లడనొప్పు కంధరలు ♦ నెల్లడనొప్పు కరాంఘ్రు లట్టులే
యెల్లడనొప్పు వీనులును ♦ నెల్లడనొప్పెడు నీక్షణంబులు
గొల్లగనొప్పి సర్వజన ♦ కోశములందు శివుండు వెల్లెడున్. 139

గీ॥ కనులులేకున్నఁగాంచులోకములనెల్ల, వీనులునులేక యున్నదా ♦ వినునఖిలము
సర్వమును నారయనతండు ♦ సర్వమతని, నారయఁగలేదువినుడిక ♦ ధీరులార !

గీ॥ అణువున కణియుడయ్యు మహత్తునకు మ
హీయుడును నైన నవ్యయుండితఁడు జంతు
హృదయ గుహనుండు నిక జనుండితని నువ
పాదమున నీతనిన్ జూచు ♦ భేద మెడసి.

141

- చ॥ అజయును నేక లోహితయు ♦ నర్జనకృష్ణయుఁ జాలనెక్కుడౌ
ప్రజఁ బ్రసవింపుదానిని వి ♦ భాస్వర నాత్మసమానరూపఁదా
నజుఁడొకఁడొంది సౌఖ్యముఁ ద ♦ దన్యముఁ జెందుచునుండు వేటొకం
డజుఁడిక దానిదవ్వలనె ♦ యారసిపాయును భుక్తభోగనుఁ. 142
- గీ॥ పక్షులెలరెండుసమమగువృక్షమొంది, కూడుకొనియుండునొకడందుఁగూర్చితోడ
స్వాదువగుపిప్పలంబు నశశనమొనర్చు, ననశనుండయివేటొకం ♦ డఖిలమరయు !
- క॥ మాయనుగాఁ బ్రకృతిని నిక, మాయనిగాఁగను మహేశు ♦ మఱియెల్ల జగం
బాయనఘని యవయవభూ, తాయతతమని యెఱుంగుఁడాత్మములందున్.
- గీ॥ సూక్ష్మమునకన్నమిక్కిలి ♦ సూక్ష్మమగుచు, నలలమధ్యంబునందువి ♦ శ్వంబుసృష్టి
చేసియవ్విశ్వమునుజట్టి ♦ చెలఁగుశివుని, బహువిధాకారు నెఱిగితా ♦ పంబువిడుఁడు
- గీ॥ ఈతఁడే పరదైవతం ♦ బీతఁడే మ, హేశ్వరుండు విశ్వకర్మ యి ♦ ట్లితని నొకని
జన్మభీతులజాతుగాఁజక్కదెలిసి, రుద్రదక్షిణముఖముఁ జేరుదురు నిష్ఠ. 146
- గీ॥ ఈశ్వరులలోన నెవఁడు మ ♦ హేశ్వరుండు, దైవతములందునుబరమ ♦ దైవమెవఁడు
పతులలోపల నెవ్వండు ♦ పరమపతియు, భువనవిభుని నెఱుంగుఁడాభూతనాథు, 147
- క॥ అతఁడేకాలము రక్షకు, డతఁడే విశ్వమునకెల్ల ♦ సధిపతియగువాఁ
డతని నెఱింగినయట్లేఁడు, ఐతనొందఁడు శ్చుత్యుపాశ ♦ వేధఁగనఁడికఁ. 148
- గీ॥ అరయబంగారుమృల్లిప్త ♦ మైమలినము, గాఁగనంబడియును నగ్గిఁగాచఁబడి య
ఖండతేజోమయంబుగాఁ ♦ గానుపట్టు, నాత్మగనుపట్టుఁ జిద్యుక్తి ♦ నల్లమునులు !
- క॥ కొంచఱు స్వభావమనియున్, గొందఱు కాలంబనుచును ♦ గొఱుగుదురదియొ
ప్పొందెడు శివుమహిమమె యీ, చందము భ్రమమొందజేయు ♦ సర్వజనములన్.
- గీ॥ ఎవఁడు కాలాత్మ యుతములై ♦ యెసఁగు సర్వ
కారణముల నొకఁడు శక్తి ♦ కలితుఁడగుచు
నప్రమేయుఁ డధిష్ఠించు ♦ నతని దెలిసి
పాశములఁబాపికొనుఁడు ము ♦ నీశులార ! 151
- గీ॥ కారణంబులకెల్లను ♦ గారణమయి, సర్వభూతాంతరాత్మయై ♦ సాక్షియై వ
శియునునై యాత్మయందుండు ♦ సేవ్యునెవ్వ, రెఱుంగఁజాలుదురోవారి ♦ కేనుఖంబు.
- గీ॥ ఆకసంబునఁ జర్మంబునట్లు లెపుడు, చుట్ట సాధ్యంబుగానట్లు ♦ లెట్టివారు
పరమశివతత్త్వమొఱుగక ♦ పాయలేరు, దుఃఖముల నెందునేని యతులచరితులు !
- గీ॥ బ్రహ్మముఖమున నాచేతఁబడయఁబడిన, పాపనాశనమైన యీ ♦ పరమగుహ్య
మిట్లు మీకెఱిగించితినిప్రదుమీరు, శమములేనట్టివాని కొ ♦ సంగఁదగదు. 154
- వ. అనినంత మునుల్లిట్లనిరి.

. — * మునులు వాయుదేవునిఁ గాలస్వరూపంబుఁ జెప్పమనియెడుట * —

క॥ కాలమునఁ బొడము సకలము, కాలమున విపత్తిఁజెందు ♦ గంధనహా! య
క్కాలంబు నపేక్షింపని, దేలాటిది సుంతయెచట ♦ నెనఁగడుగాదే. 155

ప. మఱియును.

క॥ కాలాంతర్గతమై జగ, మోలిగ సర్గంబు లయము ♦ నొందుచు మిగులన్
మేలగు చక్రంబట్టులఁ, జాలఁగఁ బరివర్తనంబు ♦ సల్పుచునుండున్. 156

గీ॥ ద్రుహిణుడును గేశవుండురుద్దుండులాఁతి, నిర్జరులు కాలకృతమగునియతిఁజెంది
దాటఁగా వలతులుగారు ♦ తథ్యమిద్ది, కాలమేసర్వమున కధికారియేమో? 157

గీ॥ అట్టి యీ కాలమెట్టిది ♦ యెట్టివాని, కిద్ది నశవర్తిగా నుండు ♦ నెవఁడు దీని
వశుఁడుగాకుండుఁజెప్పమువాయుదేవ! సర్వమును దెలిసినయట్టి ♦ జాణవనుఁడు.

ప. వాయుదేవుం డిట్లనియెఁ గలాకాస్థానిమేపాదికలాఘటితంబగు కాలంబనునది
యుత్కృష్టంబగు మహేశ్వరతేజంబు.

గీ॥ వినుఁడు సర్వచరాచర ♦ విశ్వమున క, లంఘ్యమైనట్టిదియును బలమయినట్టి
దియు శివాజ్ఞాస్వరూపమై ♦ తేజరిల్లు, నద్ది విశ్వనియామకంబై తనర్చు. 159

క॥ అక్కతనఁ గాలవశమగుఁ, జక్కఁగ జగమది జగతికి ♦ స్వాధీనముగా
దక్కాలము శివవశమగు, నక్కాలవశత్వమొందఁ ♦ డాశివుఁ డెపుడున్. 160

గీ॥ అడ్డులేకయొసఁగుశారస్వమైనతేజ, మెలమిఁగాలంబునన్ నెలఁకొలుపఁబడియె
నట్టికాలంబు నెనఁడు ప్రజ్ఞాతిశయము, చేత మీఱఁగఁజాలెడు ♦ క్షీతితలమున

క॥ ఏకచ్ఛత్రంబుగ నీ, లోకంబును నెల్ల నేలు ♦ లోకోత్తరుఁడున్
వీఁకదాటఁగఁజాలం, డీకాలముఁ గడలిదాటు ♦ నెట్టులవేలన్? 162

గీ॥ ఎవ్వరింద్రియముల నిగ్రహించినకల, మీజగంబునుగడిమి జయించియున్న
వారలేని జయింపఁగలేరుకాల, మునునికన్ గాలముజయించుఁ ♦ బూనివారి.

గీ॥ శీలమున రూపమున బలశ్రీలఁ గులము, చేతఁజేతనుఁ డేదేనిఁ ♦ జింతసేయుఁ
గాలమిఁకనన్యవశాపనిగడఁగిసేయుఁ, గాలముదురతిక్రమ మొందుఁగనుఁడుమునులు

గీ॥ యువయు ముదుసలియగు బలీ ♦ యుఁడును గరము
దుర్బలుండగు భాగ్యవం ♦ తుఁడును పేద
యగును గాలవిపర్యయం ♦ బైనఁ జిత్ర
మగుఁ దదీయప్రసక్తి సం ♦ యమితిలకులు ! 165

గీ॥ అభిజాత్యంబు బలము శీలాభివత్తి, నైపుణియుఁ గాల్యనిర్వహణక్షమములు
గావు కాలము ప్రతిబంధకముగనున్న, నారయందెద నిద్ది మహర్షులార! 166

- క॥ వినుఁడు రసాయనములునుకా, ఘనమగు నౌషధములును నకాలంబున ని
ద్ధినిఁగూర్చు కాలంబది, యనుకూలించిన ఫలంబు ♦ నందఁగఁజేయుకా. 167
- గీ॥ ఇక నకాలంబునను నెవ్వఁడేని సురుగఁ, డెవ్వఁడేనియు జనియింపఁ ♦ డెవ్వఁడేని
పుష్టినొందఁడు సుకమునుబాగులుటయును, గాలమునుబట్టి కలుగునిష్క్రంబువినుఁడు.
- గీ॥ కాలముననీ చుఁజల్ల నై ♦ గాడ్పుపుడమిఁ, గాలమునవృష్టి చేయు మే ♦ ఘములగములు
కాలమున నెల్ల సస్యముల్ ♦ గమియఁబండుఁ, గాలమున సర్వజీవలో ♦ కంబుమ నెడు.

— * కౌ ల ప్ర మౌ ణ ము లు * —

వ. కావుననిట్లు కాలాత్మంబుతత్త్వంబు నిజంబుగ నెవండెఱుంగునో యవ్వాఁడు
కాలాత్మంబు నతిక్రమించి కాలాతీతంబగు పరమాత్మంబును బరికించుననిన
సూతునకు మునులు మహాత్మా! యీకాలంబునం దెట్టిహానంబున నాయుస్సంఖ్య
కల్పింపఁబడినదో సంఖ్యారూపంబగు నిక్కాలంబునకుఁ బరమావధియైదియొ
యెఱిగింపుచునుడు మునులకు సూతుండిట్లనియె—కనుతెప్పపాటగుకాలంబు
నిమేషంబని కీర్తింపఁబడును. అయ్యది యాద్యమానం బట్టి నిమేషంబులు
పదియైదైన నొకకావ్యయగును. అట్టికావ్యలు ముప్పదియైనఁ గలయనఁబడును.
అవి ముప్పదియైన నొకముహూర్తం బవ్వ ముప్పదియైన నొకయఁహూరాత్రంబ
గును. ముప్పది యఁహూరాత్రంబులైన సితాసితపక్షద్వయాత్మకంబగు నొకమా
సంబగును. అద్వి పితృదేవతల కొక్కయహోరాత్రము, మాసంబు లాతైన
నొక్కయయనంబగు నివ్వి రెండైన సంవత్సరమగును. ఈయది దేవతలొక్క
యహోరాత్రము. అందు దక్షిణాయనంబు రాత్రియును నుత్తరాయణంబు
దినంబునగును. ఇట్టివి ముప్పది యహో రాత్రంబులైన మనుష్యమాసంబువలెనే
దేవమాసంబుగను. ఆ దేవమాసంబులు పదిరెండైన దివ్యవత్సరంబగు
నివ్విధంబున మూడువందలయఁజువది మనుష్యసంవత్సరములైన నొక్క దేవవత్స
రంబగును. దివ్యసంవత్సరప్రమాణంబుచేతనే యుగసంఖ్య ప్రవర్తిల్లుచున్నది. ఈ
భారతవర్షంబున గృతత్రేతా ద్వాపర కలియుగంబులను నాల్గయుగంబులు
పండితులు పరిగణించిరి. అందుఁ గృతయుగంబున నాల్గువేలవత్సరంబులును
నెన్నిదివందలేండ్లు సంధ్యాతదంశంబుగను దక్కిన మూడుయుగంబులందు నేకా
పాయంబుగ సహస్రశతంబులు పరఁగుననుటచేఁ ద్రేతాయుగంబందు మూడు
వేల వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబు లాఱునూఱులును ద్వాపరంబున రెండు
వేల వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబులు నాల్గునూఱులును గలియుగంబున
వేయి వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబు లిన్నూఱేండ్లు నగును. ఇట్లు నాల్గు
యుగంబులు పదిరెండువేల సంవత్సరంబులగు ఈచతుర్వ్యుగసహస్రంబు కల్పంబనఁ

బడును మఱియు డెబ్బదియొక్క చతుర్ముగంబు లొకమన్వంతరంబగును. కల్పంబందుఁ బదునాల్గు మన్వంతరంబులు పరివర్తనంబుసేయును. ఈ క్రమముచేతఁ గల్ప మన్వంతరంబు లనేకంబులు గడిచినవి. అవ్వియందఱకుఁ దెలియనివౌటను లెక్కించుటకు శకంబుగాని వౌటను వాని నానుపూర్విగఁజెప్పటకు శక్యముకాదు.

గీ॥ ఇఁకను గల్పంబనునది ద్రుఢిహిణున కొక్క, పగలగు నదేవిధంబు విభావరియును
గల్పయుగంబు దినమిట్లుకంజజనకు, నవి సహస్రంబయిన నబ్ధిమగు నతనికి.

గీ॥ అందఱనిపగలునసృష్టియగునురాత్రి, యందుఁబ్రళయంబొనరునహారంతమందుఁ
బ్రజలు తత్పతులును దేవరాక్షసులును, భూతపంచకతన్మాత్రములును బాలియు.

గీ॥ అటులె రాత్ర్యంతమందు సురాసురులఁ బ్రజాపతులనున్ బ్రజలభూతసమితిదైవ
తములతోసృష్టిచేయు నెంతయునుధాత, శంకరుని యాజ్ఞచేతనిచ్చులునుమునులు!

వ. ఇట్లు బ్రహ్మయొక్క సంవత్సరంబు లేఁబదియైన నొకపరార్థంబనియుఁ గక్కిన యేఁబది మఱొకపరార్థంబనియు ననఁబడును. మొత్తం బీబ్రహ్మవత్సరంబులు శతంబైన బ్రహ్మయ్యుద్దాయంబు నిండు. అప్పుడు శంకరుని మాయయందు సకల లోకంబులుండిండు. ఇంకను బెద్దకాలంబునకుఁ దారతమ్యప్రకారంబుగ విష్ణు రుద్రేశ్వరుల కాయుర్దాయంబమరు. అటుపై న సదాశివునకు లోఁబడి కాలంబు ప్రవర్తించు ననాదినిధనుండగు సదాశివుండొకండు పునస్సర్గంబు వఱకు నిండారు తమంబునడుమ ప్రకాశమాత్రుండై వెలయు నిద్దికాలతత్త్వస్వరూపంబిట్లు చెప్పితినిఁకేమి విననెంతరనిన వాయుదేవునకు మునులు మహాత్మా! పరమేశ్వరుండెట్లు జగంబురచించి కీడనొనర్చుచుండునో మొదట నెయ్యది జనించినదో దేనిచే జగమువ్యాప్తంబైనదో పృథకుక్షియగు నెద్దానజగంబు గ్రహింపఁబడునో యెఱింగింపుమనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె.

173

— * వాయుదేవుఁడు మునులకు సృష్టిప్రకారంబుఁ జెప్పుట * —

గీ॥ శాంత్యతీతపదోత్తరశక్తి శక్తి, మంత్రుండగు శివులన సంభవము చెందె
దానమాయ జనించె నద్దానవెడలె, బరమ మవ్యక్త మదియె విశ్వజనకంబు.

వ. మఱియు.

గీ॥ శాంత్యతీతపదముచేత శాంతిపదము, దాన విద్యాపదమ్ము నద్దాని చేత
నాప్రతిష్ఠాపదంబునునలరె దానఁ, దనరెను నివృత్తియనెడుపదంబు మునులు!

వ. ఈ పంచకముచే నవ్యక్తకారణంబగు నీవిశ్వంబు వ్యాప్తంబై యాత్మాధిష్ఠితంబై యెసంగునిఁగ నీకలలయొక్క యానులోమ్యంబున సృష్టియును బ్రాతిలోమ్యంబున సంహృతియును బ్రవర్తించు మఱియునిఁగ విశ్వకర్తృత్వం బవ్యక్తంబున కాప

చారికంబుగఁ జెప్పఁబడినదికాని యధార్థంబుకాదు. ప్రధానపరమాత్మాదులెల్ల నజేతనంబులు.

176

- గీ॥ అట్లచేతనమగుటచే ♦ నాప్రకృతికి, నజ్ఞుడైన కతమ్మన ♦ నాపురుషున
కీ జగత్కర్తృతఘటిల్ల ♦ దిద్దియెట్లు, బుద్ధి మత్కారణములేక ♦ పానఁగుమునులు!
- వ. జగంబు కర్తృసాపేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబునగుట నద్దానికి
- గీ॥ సర్వశక్తిసంపన్నుండు♦సర్వవేత్త, శక్తుఁడు స్వతంత్రుఁడును మహేశ్వర్యయుతుఁడు
ఆదిమధ్యాంతరహితుఁడ♦నన్యకల్పుఁ, డీశ్వరుఁడు కర్తృ యదియుఁ దదిచ్చఁబొదలు.

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు లయముతీ రెఱింగించుట * —

- వ. మఱియు బ్రహ్మయొక్క నూటుసంవత్సరములకాలముతో నొప్పు బరంబనెడు
పేరుగల బ్రహ్మయుద్ధాయమృపుడు ముగియునో యప్పటివఱ కీ పొడమినజగంబు
వృద్ధిపొందుచు నప్పుడు పృథ్వీయంబునొందును. ఈ పరంబునందలి సగము పరా
ర్థంబని చెప్పఁబడును. పరార్థద్వయకాలాంతంబగు సర్వప్రలయంబుచేకూరినపుడు
- గీ॥ ఆత్మకార్యంబయితగు న♦వ్యక్తమునుగ్రహించి యాత్మము వెలయఁగా♦ నెల్లవికృతు
లింకునుద్రేకముండక్కి♦యేర్పడుదురు, ప్రకృతిపురుషులొత్ప్రొత్ ♦ భావయుతులు.
- వ. అపుడు సర్వము మహాకాలుండగు నీశ్వరునియందే లయించు నంత.

182

- గీ॥ శాంతవాతైకనీరమై♦సమగుణంబు, నైన యవిభాగపుఁ దమోదాయంబునందు
నెట్టిజగమును గనుపట్ట♦దట్టియప్పు, డేకముగనుండుఁ దానమ్మ♦హేశ్వరుండు.
- గీ॥ ఇట్టి మాహేశ్వరియగు నా♦గట్టిరజని, నెల్లఁగడపి యుపన్నున ♦ నీశ్వరుండు
పొరిఁబ్రభానపురుషులఁ♦ద్వరనుజెంది, మాయతోక్షోభపఱచున♦మరుజగములు.
- వ. ఇట్లు పరమేశ్వరాజ్ఞచే నవ్యక్తంబునుండి జగత్ప్రృష్టి యేర్పడు నియ్యది సృష్టి
ప్రకారంబెఱిగించితి నిఁకేమి వినుదురనిన మునులు దేవా! సృష్టిస్థితి సంహారం
బంతయు నీశ్వరవశంబై యున్నట్లును బ్రహ్మవిష్ణులకా మహేశ్వరుండు కారణం
బైనట్లు నీ నుడులఁ దెలియఁబడె నిఁక లోకంబున రుద్రుండు బ్రహ్మపుత్రుండని
యొకవచనంబుఁ జెప్పుదు రద్దియెట్లుపపన్నంబగు నీవాదద్వయంబందు సత్యంబే
దియో యెఱిగింపుమనుడు గంధవాహుండిట్లనియె.

- ఉ॥ మూఁగురు కారణాత్ములు స♦మున్నతులూ పరమేశ్వరాత్మజుల్
యోగధనుల్ విరించిహరి ♦ సోములు శాంభవశాసనంబునన్
బాగుగ విశ్వసర్గపరి ♦ పాలనసంహృతులన్ బాసర్చుచున్
లోఁగఁగఁజేయ నొండొరుల ♦ లోనఁదలంచి కడున్ జవంబునన్.

186

గీ॥ తండ్రియగు పరమేశు నుదారతపము, చేత మెప్పించి శక్తులఁజెందిరంత
రుద్రుఁడొక కల్పమందు సరోజభవుని, విష్ణునికా సృష్టిచేసె బలీకదనక. 187

గీ॥ అల్లె వేటొకకల్పమం దజుఁడు విష్ణు, రుద్రులను సృష్టిచేసెబల్ దరుచిరతనుల
మటొకకల్పమునందునమ్మాధవుండు, బ్రహ్మరుద్రులసృష్టిఁచెఁబ్రాథమతుల.

వ. ఇట్లు బ్రహ్మ విష్ణుని రుద్రుండజుని ననేకప్రకారంబులఁ బరస్పరజయేచ్ఛులై గల్ప
గల్పంబులందుఁ బరస్పరము సృష్టిచేయుచుండు రొక్కొక కల్పంబునందొక్క
టొక రధికులై యుండుట ఆయాకల్ప వృత్తాంతంబు ననుసరించి యవ్వారి యాధి
క్యంబు మహర్షులచేఁ జెప్పఁబడియె నీ మువ్వరకుఁ బరమేశ్వరుండు కారణుండ
తండ్ఁ జగత్కారణుండని యెఱుంగుండన్న మునులు మహాత్మా! మున్నుశివుండు
మృత్యువును సంహరించి మరల నుత్పాదించినట్లు వినియుంటి మదియెట్లు లెఱుం
గఁజెప్ప మనిన వాయుభ్రూరంబు డిట్లనియె. 189

— * మార్కండేయచరిత్రము * —

ఉ॥ శ్రీహిమభూధరాంతికముఁ దెందిన పుణ్యవనప్రదేశమం
దా హరిదశ్యతేజుఁడు మహాత్ముఁడనైన మృకండుమాని త
ద్దేసినియకా మగుద్యతిన దీతిలకంబును భూరిశిష్యునం
దోహము గొల్వఁగా నియతితో శివుఁగొల్పుచునుండె నిచ్చలున్. 190

ఉ॥ కంటికిఁజెప్పవోలె దన దన్నకుమారులయట్లు శిష్యులక
దంటయతండు సాఁకుచు న తమ్మును నర్థుల గోకులమ్ములక
గుంటువడంగ నీక కడుఁ గూరిమిఁబోచుచు నెల్లవారికిన్
బంటవలెన్ దనరెచ్చెడు విభాసురభూసురరాజమాళియె. 191

గీ॥ ఆ మరుద్యతియును నత్తమామలకును, బ్రీతిమై సేవఁజీయుచుఁ దెన్నిటికి న
తమ్ము ప్రియమొనరించుచుఁదమదుశిష్య, జనులదల్లివలెన్ గాఁచుసంపదమున

ఉ॥ ఆమునిదంపతుల్ సతత మావనియందు గృహస్థధర్మమున్
జేముడి నిర్వహింపుచును దెంపెనఁగంగ వసించి రేలొకొ!
యామహనీయమూర్తులకు నక్కట! సంతతి లేకయుండె వా
రేమియుఁ జింతసేయకయె యీశ్వరుఁగొల్పుచునుండి రిమ్మునన్. 193

— * మృకండుముని బ్రహ్మసభాద్వారంబున సవమాసపడుట * —

మ॥ ఒకనాఁ డమ్ముని బంగరం పుమలయం దొప్పొందుపై తామహ
ప్రకటారామముఁజేరి బ్రహ్మసభఁజేరన్ బోవ ద్వారంబునం
దకలంకుండగు నామ్మకండుని యపత్యం బడ్డ దావారికుల్
రకమా నావిధవంబు లేదనె మునీంద్రశ్రేష్ఠుఁ డవ్వారితోన్. 194

గీ॥ అంత వారు నుహాత్మ! బ్రహ్మసభ కీపు, చేరుట కనర్హుడవు సంతుఁచెందనట్టి
వారు చేరంగఁజాల రఁవైధసము స, భాలయంబిక మరలిపొమ్మనలి కిపుడు.

చ॥ అనవిని మానియంత హృదఁ యంబున నెవ్వగఁజెంది కుంది య
వ్వనమునుబాసి స్వీయమగు ఁ వాసముఁజేరంగ వచ్చుచుండె నా
దినమున కొందఱింటికి విదేశమునందులభార్య లిద్దయో
గిను లరుదేర నత్తపసి ఁ గేహిని వారలఁ గాంచి పేమమై. 196

గీ॥ ఎదురుకొని తోడికొనివచ్చిఁయింపుమీఱఁ, బీఠములనిచ్చి కూర్చుండఁజెట్టియర్హ
సశ్శ్రుతులనెల్ల నలిపిభోజనముకొఱకుఁ, బంచభక్ష్యాన్నములనుంచెఁబాత్రీలందు.

క॥ వారలు గని నీవిడ్డలఁ, జేరంగఁబిలువు మీట శిశులు ఁ చేరిన మేము
వారులు బోసేయుదుమిట, ధీరమతీ! యనిన నాపె ఁ దిగులుఁగొని యనెన్.

ఉ॥ నోములు నోచలేదు కొఱ ఁ నోములదానను దల్లులార! న
న్నోముఁ డిఁకెట్లులేనియును ఁ నోదనముల్ దగ నారగించుడి!
శ్రీమహితుల్ దయానిధులు ఁ చెల్వగుమీదు సమాగమం బిఁక
నామది వేడ్కఁదీర్చుడు ప్రణామము లివ్వె యొనర్తు నర్థిలిక్. 199

—* పురుద్వతి మునిభార్యలచే సవమానపడుట *

గీ॥ అనిన వారందఱరిసి రఁయమునఁ బీట, లవలికిఁద్రోసి శిశులు లేనట్టివారి
యన్నములుమేముసావడఁమంచుఁగదలి, పోయిరిమరుద్వతియుఁగడుఁబొగులవగల.

ఉ॥ అంత వృకండుమాని తన ఁ యాశ్రమభూమికిఁ జేరవచ్చుడు
జంతమెయిక్ మరుద్వతియుఁ ఁ జెచ్చెర నాథున కాయుదంత మా
ద్యంతముఁదెల్పి చాలఁ బరితాపముఁజెందఁగఁ జూచి మానిభా
స్వంతుఁడు స్వీయమా పరిభవంబును దెల్పెను భార్య కంతయుక్. 201

వ. అంత

గీ॥ భూరితరదుఃఖభరమునఁబొగులుచున్న, యాత్మ దేనినిఁగనిహృదఁయమునమాని
వరుఁడు కొండాక తేకువఁబడసియిట్లు, లనియెనాకెమనంబెంతోహరుసమొంద.

చ॥ వనరకు మింక దేవి! భగ ఁ వానుఁడు రాజకిరీటుఁ డున్నవాఁ
డనితరతుల్లుఁ డాతఁడు దయాళుఁడు భక్తవరప్రదాత య
ఘనునిగుఱించి నేఁ దపము ఁ గాటముగా నొనరించి మంచిపు
త్త్రునిఁ బడయంగఁజాలుదు సరోజముఖి! ముదమొందు మాతృలో. 102

ఉ॥ మున్ను శిలాదమానిజనముఖ్యున కిచ్చెను సత్కుమారు దీ
వ్యన్నలివాక్షుఁడైన యదు ఁ భర్తకుఁ బుత్రులనిచ్చెఁ బల్కురక్
బన్నుగ నిచ్చు నందనుని ఁ భర్తఁడు నాకును సందియంబులే
దన్నగజామనోదయితు ఁ నాదృతిఁ గొల్పుము చెల్వ! యీపునుక్. 203

చ॥ అనుటయు నాసతీమణియు ♦ నాత్మమునందుఁ బ్రమోదమంది యిట్లనె మునినాథుతో హరుసమయ్యె మహాత్మక! ధన్యురాల నౌదును దమ కిట్టిభావ మదితోఁచిన సర్వసమర్థ లీర లా యనఘుఁడు శంకరుఁడు కరుణాత్ముఁ డొసంగును బుత్త్రభాగ్యమున్. 204

చ॥ తడవించినేల? యీక్షణమె ♦ తాము మహేశ్వరు మానసంబునన్ బడసి తపంబు సేయుటకుఁ ♦ బాల్పడుఁ డేనునుగూడ డెందమం దొడిసి యుమాకశత్రుని సమున్నతిఁ గొల్పుచునుండు నాథ! యే ర్పడెడు శుభంబు వేగ నిడె ♦ స్పందనమొందెను వామ నేత్రమున్. 205

—* మృకండుముని తపస్సొనరించుట *—

గీ॥ అనినఁ దత్క్షణమునఁ దీర్థ ♦ మాడి మఱాని, బూదినిధరించి గణపతిన్ ♦ బూజచేసి యగ్నినిఁబ్రతిష్ఠచేసి పం ♦ చాక్షరీ మ, ఖాత్మకతపంబు దీక్షఁ దా ♦ నపుడుఁజెందె. గీ॥ కడఁగిఫలమూలదశములఁ♦గ్రమముగనువి, సర్జనముచేసిమారుతాశనమెగొనుచు రేయుఁ బవలును నేకాగ్రరీతి శంభు, ధారణ నొకంటఁదవిలియఁతండుదనరె. 207

క॥ సతి గుణవతియైన మరుద్వతి తనపెనిమిటి నరయుచుఁ ♦ దాను నుమాసం యుతునిఁ బశువతిని మానక, సతము మదిన్ గొలుచుచుండె ♦ సముచితభక్తిన్

గీ॥ అట్లు లాయరువురు నిద్ధమైనభక్తిఁ, గోమలేందుని సిగయందుఁ♦గొన్నదొరను గుఱిచి తపమొనరించుచుండిరి కరంబు, తడవు కాలంబుజరిగె నంతట నొకప్లు.

క॥ నారదమాసిందున్ డ, వ్యారలఁ జేరంగవచ్చి ♦ వారితపంబున్ గూరిమిఁగని రజతాద్రికిఁ, జేరి యుమాశివుల కెఱిగి ♦ క్షిప్రమిటులనెన్.

చ॥ కనికరమారయన్వలదె? ♦ గాదిలి భక్తుల సాఁకరాడె? నీ మనము దయామయం బిటుల ♦ మ్రొన్నడేనేలొకొ! తండి! యింకనై నను మునియుగ్మమున్ దలఁపు ♦ నమ్మికతో నిను గొల్పుచున్నవా రనిశము లెమ్ము రమ్ము రయ ♦ మాదటఁ గావఁగ వారలన్ విభూ! 211

క॥ మాతల్లియేనియును దన, చేతంబున నెన రొకింతఁ ♦ జెంది నిను వడిన్ బ్రీతిమెయిఁ బంపకుండిన, దాతురతన్ మునిమిథునము ♦ నారసి కావన్. 212

చ॥ అనినఁ ద్రిలోకమాత దన ♦ యాత్మము పుల్లవడంగ నిట్లనెన్ విను ముని! నేఁ బ్రతిక్షణము ♦ వేడుచునుంటిని నిమ్మహాత్ము నం దనుఁడు జనించునట్లు వరదానము పారికిఁ జేయుమంచు జా గును బొనరించుచుండె మదిఁ ♦ గొంకుచునుంటిని నేను నిట్లులన్. 213

వః అని యిట్లు నారదమునితోఁజెప్పి యా యఖిలాండేశ్వరి ప్రాణేశ్వరున కిట్లనియె.

ఉ॥ పోదము వేగ నవ్వనికిఁ ♦ బూనికి నొక్కక్షణంబునేనిఁ గా
లూదివసింప నిష్పడె దయోన్నత! లెమ్మిళ రమ్మ నాదుపై
నాదరముంపు భక్తజనులం దిటు జాలముసేయ వెన్నఁడున్
మోదముతో నికన్ బయనమున్ బ్రకటింపుము నంది కిమ్ముగన్. 215

వ. అనుటయు సంత

చ॥ పరమశివుండు వారల కృపావచనంబుల నాలకించి తాఁ
జిటునగవొంది నేను నదె ♦ చింతయొనర్చుచునుంటి నట్లె వే
గిరముగఁబోద మచ్చటి కొగిన్ వృషమున్ గయిసేయు నందికే
శ్వర! యని యానతిచ్చె గరుఁపంబునుజెందఁగ నదిబ్రాతయున్. 216

గీ॥ మేలుమేలని కిన్నెర ♦ మేళగించి, శంభుకరుణను గానంబు ♦ సల్పి దేవ
ముని యభేచ్ఛజనియెనంత ♦ ముగ్ధచంద్ర, ధరుఁడుపార్వతితోసపు ♦ త్తముగవేగ
—* పార్వతీ శివులు మునిదంపతులకు సాక్షాత్కరించి వరమిచ్చుట *—

వ. నందికేశాదిగణపాలురతోగూడ యానంబులెక్కి ప్రయాణంబుచేసి మృకండు
ముని యున్న బిల్వవనంబుఁజేరి యవ్వారిఁదఱిసిన వారలును. 218

క॥ కనుఁగొని గౌరీకాంతుని, మనమున ముదమొంది వే నమస్కృతిశతమున్
బాసరించి సంస్తుతులఁ బె, కొనరించి నిలువంబడుడు మహోల్లాసమునన్.

చ॥ శివుఁడును మానిఁజూచి యనెఁ జిత్తమునన్ దగమెచ్చినాడ నీ
మవిమలమైనచిత్తమును ♦ దోరపుభక్తిఁ దపంబుపెంపు నా
యువు కడుఁగల్గువారల నయోగ్యులఁ గొడ్కుల నిచ్చునట్లు నెం
తువా? పదియాఱువర్ష ములతోఁ బరమేగు సుపుత్తుఁగోరెదో? 220

క॥ అని యడిగిన వినిమానియు, మనమున సంకోచమొంది ♦ మఱిగి తఱిగి యం
తనె సర్వము శివవశమని, యనఘునిఁ బదియాఱునమల ♦ యర్చకుఁ గోరెన్.

గీ॥ ఓమని వచించి గణములతో మహేశుఁడంత సంతర్థిఁజెందె సం ♦ యమివతంసుఁ
డవుడుదీక్షాంతమొనరించి ♦ యాత్మదయిత, యగుమరుద్వతితో నిట్టు ♦ లనియెనరసి

క॥ ఎప్పటిమేలప్పుడె శివుఁ, డెప్పుడునున్ గలఁడు మనకు ♦ నిందుముఖి! నీ
వప్పటిమాటఁ దలంపకు, మప్పుడునున్ దోడుపడెడు ♦ నఖిలేశుఁ డొగిన్. 223

వ. ఇకను

గీ॥ పలువురుకుమారకులు కులపాంసనులు జ,నించి దీర్ఘాయువొందిన ♦ మంచిదగునె?
కులము సత్పుత్తుఁడొక్కఁడు ♦ గలిగెనేని, నెల నభంబల్లు సన్నతి ♦ నెగడుజగతి.

వ. అనినంత నా సాధ్వియును

- క॥ కాఁగలదగు సర్వేశుఁడు, బాగే యొనరింపఁగలఁడు ♦ ప్రస్తుతమున నెంత
తే గరువము మనమొందని, లాగున నిమ్మాడ్కిగాఁ దలంచి యిటులనెన్ .
- వ. అని యిరువురు పూర్వంబట్లకలంకమనన్ములై నుఖంబుగనున్నఁ గొన్నినాళ్ళకు
- చ॥ నెలమనలెన్ మరుద్వతికి ♦ నెట్లనఁ జూచుకముల్ పొరిం బారిన్
బలువును నల్పుఁడెందఁ గడుఁ ♦ బాండురత్న జెలువొందె జెక్కులున్
లలితపుదేహయష్టియును ♦ లావుదొరంగె నెసంగె గోర్కులి
ట్లముగఁ జిట్టముల్ దగె నడల్ జడిమన్ గడునొప్పె నొప్పుగా. 227
- గీ॥ పుంసవనమును సీమంతమును మృకండు, హాని సతిఁగొనరించి యుమామహేశ్వ
లనుమదిన్నమ్మియుండె నెలలునుదొమ్మి, దియునుండిన నొకమంచిదినమునందు

—* మృకండు పుత్రోదయము *

- గీ॥ సౌమ్యమైనట్టి మేలినక్షత్రమందు, జీవుఁడు విశేషముగఁజూచు ♦ శ్రీకరమగు
లగ్నమందుఁ గుమారునిలాగునామృ, కండుసతిగర్భమునఁ గుమాఁరుండువాడమె
- వ. అంత నమ్మునీంద్రుండు స్నాతుండై.
- గీ॥ సౌరభేయిగణంబుల ♦ సన్మృనులకు, దానములఁ బొనరించి నిజతనయునకును
జాతకర్మమొనర్చిసత్సముఖమందు, నాహ్వాయంబుమార్చండేయుఁడనుచునుడివె.
- క॥ నెలబాలునివలె బుడుతఁడు, చెలువుగ దినదినము పెంపుఁజెందుచుఁగడుకాం
తులఁదనరుచుండె దలిదం, డ్రులు బండుగులునుమదులఁగడుకా ముదమొందన్.
- గీ॥ పెన్నిధినిఁ బడసిన యట్టి ♦ పేదలట్టు, లామృకండుఁడు తత్సతి ♦ యనవరతము
ముద్దుఁగొమరునిఁ గాంచుచుహద్దులేని, యరుసమున నోలలాడుదుఁరన్నివిడిచి.
- గీ॥ శివునివర మపుడప్పుడు ♦ చిత్తమునకు, దాఁకుచుండినఁగొంకి యంతలతుదిటముః
సేయుచున్ మానసంబునుశివుఁడెమరల, సాఁకఁగలఁడనుచును మునిచక్రనుండు.
- వ. అంత బాలుండు క్రమంబుగ వర్ణిల్లుచు.

—* మార్కండేయుని బాల్యవర్తనము *

- సీ॥ నడువఁగావచ్చిన ♦ నాటనుండియు శివు, దేవశంబుల కేగు ♦ దెంచుచుండు
పలుకఁగావచ్చినప్పటినుండియు “నమశ్శివాయ” యంచే ప్రొద్దుపలుకుచుండు
చదువఁగా వచ్చిన ♦ సమయంబునుండి శై, వప్రబంధములను ♦ బఠనసేయు
వ్రాయఁగావచ్చిన ♦ వరుసనే శివకోటి, మించినవేడ్కలి ♦ ఖంచుచుండు
- గీ॥ బూది సర్వాంగములనెట్లఁ ♦ బూయుచుండుఁ
దవిలిరుదురాకలను మెండు ♦ దాల్చుచుండుఁ
బార్థివేశార్చ యేరోజుఁ ♦ బాయకుండు
భూషణంబయి తనరు నమ్మునినుతుండు.

ప. గర్భాష్టకంబరసి యంత మునిదంపతులు బాలున కువనయనంబును బాశుపత
దీక్షయు నొనర్చి వేదాధ్యయనంబునకై యొజ్జకప్పగించిన.

ఉ॥ వేదములక దదంగముల † వేగనెనేర్చి శివాగమంబు ల
త్యాదరమొప్పఁగాఁ జదివి † యారసి దర్శనజాలమంతయున్
మీఁదట శైవతత్త్వమును † మేల్మీనెటింగి శివుండె సర్వసం
పాదకుడంచు లోఁ దెలిసి † పాయక కొల్చుచునుండె శంకరుక.

236

ప. అంత ముని దంపతులును.

ఉ॥ చిన్నతనంబునుండి తమ † చిన్నికుమారుని సత్తపోర్థసం
పన్నుల కెల్ల పెద్దలకు † బందుగులై తగువారి కెంతయున్
మన్ననతోడ జోతల న † మర్పఁగఁజేయుచు వారిదీ వెనల్
చెన్నగునాయువిచ్చు నని † చేతమునందుఁ దలంతు నిచ్చులుక.

237

గీ॥ అట్లు పదియైదువర్షంబులరిగి పదియు, నాటవశరత్తు ప్రాపింప † నారదర్శి
వారిజేరఁగవచ్చి కుఁమారుఁగాంచి, యలరివారలతో నిట్టులనియె నపుడు.

ఉ॥ మేలగు సందనుం డిటుల † మీ కుదయించెఁ గులగబువెల్లఁగాఁ
బాలఁగ సంతసం బొదవె † సద్గుణశాలి యితండు సంతత
శ్రీలెసఁగంగ నిష్పడమి † శ్రేయము లందఁగలండు గాని మీ
రాలముసేయ కొక్కనుడి † నారయఁగావలె మానిదంపతుల్ !

239

—* నారదుఁడు మృకండునకు మార్కండేయుని యాయువు చెప్పట *

ఉ॥ చేరఁగవచ్చుచున్నయది † చేటాకఁ డీతనిజాడఁ జూచుచుక
మీ రిక నప్రమత్తులయి † మీఱి తదీయవిధం బెఱింగి వి
స్తారపుశక్తి యేర్పడఁగ † దాని హరింపఁగఁజేయఁబూనుఁ డే
తీరుననేని పుత్తునిమృతికొ దొలఁగించుకొనుండు పూన్కినై.

240

క॥ అనిసంతనె వారలు మే, దినిఁ బడి యొడ లెఱుఁగకయె యుదీర్ణ విషాదం
బున వాపోవుచు నారద, మునియడుగులఁబడిన నతఁడు † భూరితరకృపన్.

ఉ॥ కుండఁగనేల! మీరిటులు † కోమలచంద్రధరుండె భక్తులక
వందురనీక సాఁకు నదె † వాసినుమీ ! యలశూలపాణి కే
గందరగోళమున్ గొనక † గాదిలిపుత్తుఁ దపింపుమంచు ము
న్ముందుగఁ బంపుండంత శుభముల్ సమకూరుఁ దొలంగు నంగదల్.

242

క॥ అని వేగనతఁడు చనియెను, మునులును నిట్టూర్పువిడిచిఁముద్దుఁగొమరునికొ
గనిపాయలేక యెంతయు, వనరుచునుండుటయుఁగాంచి † బాలకుడనియెక.

ఉ॥ ఏటికిఁ దల్లి ! తండ్రి ! యిటు ♦ లేడుచుచుంటిరి తద్విధంబు నా
కేటికి జెప్పరైతి? రిక ♦ నేనియుఁ జెప్పఁడనుగ్రహించి చే
డ్పాటదియేమొ దానిని దృఢంబుగఁ బాపి సుఖంబుఁగూర్తు నా
రాటముఁబాయుఁడీ ! మనకు ♦ రాజకిరీటి గలండు తోడుగన్.

244

వ. అనిన నవ్వారలు శివునివరప్రకారంబునంతయుఁ దెలిపి తనకుఁబంచదశవత్స
రంబులు గడచుటయు షోడశవత్సరం బారంభమగుటయు నేడు నారదమునీం
దుగ్రిండాపదను సూచించి తత్పరిహారంబునకై తన్నుఁదపంబున కనువుమనుటయుఁ
జెప్పిన నతండువిని యిట్లనియె.

ఉ॥ ఇంతకె గొప్పచేసియిటు . లెంతయునుక విలపింప జెల్లునే ?
యంతయుఁ జక్కనయ్యె విడనాడుఁడు దైన్యము మన్యువేగమున్
శ్రాంతినిఁజెందుఁ డిట్లై యల ♦ శంకరుఁగూర్చి తపింపఁబోయెదన్
జింతలఁదీర్చి యఘ్నుఁడు ♦ సిద్ధినొసంగుఁ బాసంగుసౌఖ్యముల్.

246

—* మార్కండేయుఁడు తల్లిదండ్రుల సెలవొంది తపంబునకేగుట *

మ. అనుమానం బొక సుంతయేనియును మీరాత్మంబులక జెందఁగఁ
బనిలేదమ్మరొ! నాయనా! వినుఁడు దివ్యంబౌ తపంబొంది నే
ననఘ్నుక జండ్రకలావతంసుని శివుక ♦ హర్షింపఁగఁ జేసి మి
త్తిని భంగంబొనరించి నిశ్చితముగా ♦ దీర్ఘాయువున్ జెందెదక.

247

చ॥ తగునొకొ! యంతకుండు ననుదారసిలంగ మహేశభక్తుకో
టిగతు సహించునే యలతటిదు్రిచిరోరుజటాకలావుఁ డిం
పగునది మీఁదటక దెలియనయ్యెడు మీకిది చెప్పటేల? యి
మ్ముగనిక నాజ్ఞనిండిదియె ♦ పోయి శుభంబును జెంది వచ్చెదక.

248

చ॥ అనిన మృకండుఁడంతఁ దనయాత్మము దిట్టమొనర్చి పుత్రకుక
గని యిటువత్క తండ్రి! నిను ♦ గన్నఫలంబుఁ గనంగఁజేయు మా
కనువమశక్తియు క్తుఁడు మహాకరుణాకరమూర్తి శంకరుం
డనయము నీకు భద్రముల ♦ నాఁదటనిచ్చుతఁ బోయి రమ్మికక.

249

.అంత మరుద్వతియును.

ఉ॥ కానక కానక్కిల్లు నినుగంటిఁ దపస్సొనరించి, యింతతో
మానకపోయెఁ దాపము కుమార! మనం బురియాడుచుండె నే
నీనగుమోముఁ జూడకెటునేర్తు దినంబులఁ బుచ్చనక్కటా!
దీనత దాపరిల్లె నల ♦ దేవుఁడె తీర్పుగలండు సర్వముక.

250

చ॥ హిమకరశేఖరుండు నుమ ధి యిందిర యల్ల రథాంగహస్తండున్
కమలజుడున్ దదీయనతి ధి కంజహితుండు కువాలయాప్తుడున్
క్షమయును నాకసంబును దిశల్ సురభివ్రజముల్ గ్రహంబు లిం
పమరంగ నిన్ను బోచెద రహర్నిశ లాత్మజ! తోడునీడలై. 251

గీ॥ ఇట్లుదీవింప వారంత ధి నెలమింజెంది
మునికుమారుండు జననికి ధి జనకునకును
మొక్కులనొనర్చి శుభలగ్నమునబ్రయాణ
మునుబొనర్చి హిమాచలంబునకు జనియె. 252

గీ॥ అభ్రగంగాతరంగిణీహరివిమల, వారిపరిపూతమై సిరి ధి బరంగునట్టి
బిల్వవనమొండుచేరి సంప్రీతి శంభు, లింగసంస్థాపన మొనర్చి ధి లీలయెసంగ.
క॥ శతరుద్రీయజపంబున, బ్రతిదినము ద్రిసంధ్యమందు ధి బదునొకమాటుల్
గుతుకమున నర్చనంబు ని, యతిమీఱక సల్పుచుండె ధి నతిశయనిష్ఠన్. 254
వ. కందమూలఫలాశనంబుల విడనాడి యేకబిల్వదళమాత్రభోజనంజై యాటు
మాసంబులు గడవిన నంత సంయమనీపురంబునందు. 255

— * యముడు మార్కండేయునియొద్దకు దూతలను బంపుట * —

శా॥ కాలుం డుగ్రతరాత్ముడై యడరి మాఝంజేయుహింసింప నా
భీలాకారుల నాత్మదూతుల గడున్ ధి భీష్మకిర్యాధుర్యులన్
వై శంభారసి పంప వారలు మహావప్తంభ మేపారంగా
బ్రాలేయాద్రితటిన్ వసించు మునిరాడ్బాలుక్ వడిక్ జేరుడుక్. 256

గీ॥ యమునిదూతల గాంచి సంయమికుమారు
డించుక చలింప కాత్మ మహేశునందె
తిరముగా నుంచి పూజనంబురువు మీఱ
సల్పుచుండంగ వారలా ధి చంద మెఱిగి. 248

ఉ॥ కోవెలలోని కేగుటకు ధి గొంకి మునీంద్రజఘోరదివ్యతే
జోవినరాగ్నులక్ బడలి ధి చూడంగజాలక మానిపుత్రకుక్
భీవశులై వడిక్మరలి ధి బిట్టగ నంతకుజేరబోయి య
ప్పావనువృత్తమంతయును ధి భాస్కరిక్ దెలుపంగ నాతడుక్. 258

చ॥ కడువడి రోషవేగమున ధి గన్నుల నివ్వలురాల వీకమై
నడరి చనుండు మీరలు భయాకులు లెంతయు బల్లదంబులక్
బడుగులువోలె నాడుదురు ధి బాలు వధింపంగ నేన పోయెదక్
కడిదిమగం డెవండా నను ధి గానంగవచ్చును గాక యడ్డమై. 259

చ॥ అనియనుచుండ నాక్షణమె ధింబరభాగమునుండి నారదుం
డనఘుడు సేరవచ్చిన నిఁనాత్మజుఁ డమ్ముని కిష్టసత్కృతుల్
పొనరఁగఁ జేయుడుకొ మునియుఁ ధింబంకముగా నెవియేవో ముచ్చటల్
వినిచి మృకండువుత్రకుని ధింవృత్తముఁగూర్చి వచించె బ్రీతిమై. 260

చ॥ అతఁడును నాలకించి ముని! ధింయమ్మునిబాలుని జీవనంబు ను
ద్ధతిఁగొనితేరఁ బృథ్వికిఁ బ్రయాణము సేయుచునుంటి నీదు నా
గతిఁగని యింతకాఁగితి నిఁకకజనుటొప్పు ననంగమాని యా
దృతిమెయిఁబత్కె నప్పితృపఁకెగని యల్లనఁ జల్లఁగానిటుల్. 261

చ॥ వినుము దయాళు! నీ వఖిలధేదివి యమ్మునిదంపతుల్ గడుకొ
ఘనతిరపుణ్యవర్తను లకలృఘు లేకకుమారు లర్భకుం
డనఘుడు శంభుభక్తుఁడు దయకొ వెదఁజల్లుము కొల్లగా నెటో
మనువు మృకండునందనుని ధింమాన్యుము తత్పరితాప మిమ్ముగకొ. 262

క॥ అనుటయు సంతకుఁడది విని, వినుముని! యాయువదినిండ ధింవేటుగఁదలఁపకొ
జనునే యుడుగుమిఁకకొ బోదునిదే తజ్జీవితంబుఁ ధిందొలగించుటకై. 263

గీ॥ అనిన నారదుఁడిట్లనెఁసరయవైతి, వకట! నానుడి మునిబాలుఁడభవుఁగొలుచు
చున్నవాఁడిఁక నీకసాధ్యుండు వానిఁ, జంపలేవీవు కానవుశమన! యిపుడు.

వ. అనినంత యముం డాగ్రహంబుననొడుగఱచి నారదా! నారద! యేమంటి
వేమంటివి? వినుమువినుము.

మహా
స్యగ్ధర } దిననాథుం డెంతయేనికొ ధింకమకవడి ధాత్రీతలం బొందెనేనికొ
కనకక్షౌభ్యత్తు దా లాఘనమమరఁ గడుకొఁగంపముకొ జెందెనేనికొ
వనజాత్తుండుకొ హరుండుకొ ధింవనరుహభవుఁడుకొ ధింవచ్చి పోరాడిరేనికొ
ఘనశక్తికొ బట్టి తెత్తుకొ ధింగదిసి కడిది పీఠకన్ మునిప్రాణరాజకొ.

క॥ అని రయమునఁబాశంబులఁ, గొని సైరిభమెక్కి కడిమిఁఘూర్చిల్లుచు న
మ్మునినుతునిజేరి తద్వ, ర్తనమంతయుఁ గాంచి యనియెఁ ధిందామనమొదవకొ.

-* యముఁడు మార్కండేయుని ధర్మించుట *-

చ॥ చాలును జాలుఁ బూజనము ధింశర్వుఁడు సంతసమొందె నీకికకొ
గాలము చేరువయ్యె మృతిఁగాంచెదు వెల్పులకేగుదెమ్ము నే
గాలుఁడ నీదుప్రాణములఁ ధింగైకొనఁగా నిటువచ్చితికొజుమీ!
మేలుగ నీకువోక్షమది ధింమేకొను సందియమొండు లేదికకొ. 263

మ॥ అనినక బాలకుఁ డంతకుఁ గని రనంతైనక భయంబొంద కి
 ట్లనియెక భానుజ! నే మహేశ్వరుని నిష్ఠర్పించుచున్నాఁడ న
 య్యనఘుం డాఘ్యుఁడు సర్వలోకవిభుఁ డాహ్లాదంబునక నన్నుసాఁ
 కును నాజీవితముక హరింపఁదరమొక్కో! నీకుఁ బో పొమ్మికక.

269

ప. అనుటయు సంతకుండును.

చ॥ తెలియదు పిల్ల కాయ విటుతెంపుగ నోటికి వచ్చినట్టులన్
 బలుకుచునుంటి పొచ్చెముగ ధైసికఁజెల్లదు లేచిరమ్ము వే
 ల్పులు నిను సాఁకువారె? కడముట్టగఁ జేయుదు నిష్ఠై కన్ము నా
 యలపును బాశపుంబలిమి ధ సర్భక! నిర్భయసూక్తు లింకఁగక.

270

క॥ శివుఁడు గివుఁ డడ్డమే? యా,యువు చెల్లినవెన్న నితనుయోగ్యుఁడవని యి
 ట్లవబోధము నొనరించితి, నవునిది కాదనియెటుంగ ధ వకటా తగునే?

271

ప. అనిన మార్కండేయుం డిట్లనియె.

ఉ॥ ఏటికిటుల్ పగల్బముల ధ సంతయు గర్వము మీఱనాడఁగా
 మేటితనంబె? శంకరుఁడు ధ మిన్నగఁ గన్పడఁడయ్యెనే? యికక
 మాటలువేయునేల? నను ధ మన్వఁగలండు శివుండు నీవికక
 మోటుతనంబుపాల్పడక ధ ముందఱిపాటుఁ దలంచుకొన్మొదక.

272

గీ॥ మంచినెబ్బర లరయకమందమతులు, ముక్కునూటిగఁజని కర్మములఁబొనర్చి
 ముష్పఁజెందుదురిందు మోమోటపడక, చెప్పచుంటిని దలపోయుచిత్తమందు.

చ॥ అనినఁ గడుక గడుక గినుకనంది మహాద్భుతదారుణధ్వనిన్
 బొనరిచి చూడు చూడు మిదె ధ పొంకమణంగు నురుంగుఁ బ్రాణముల్
 మునిసుత! యంచు దేహళికి ధ ముందటనుండి కరాళపాశముక
 గొని శిశుకంధరన్ వయిచి ధ కొంకక లాగఁదొడంగె నత్తఱిన్.

274

ప. అంత మార్కండేయుఁ డంతకునిచెయ్యెఱింగి తనకు శంకరుండే శరణంబనికడంగి
 శివలింగంబు నాలింగనంబు నొనర్చికొని స్థిరమతి నిల్లు శివుని వాఙ్మయోపాస్త్రి
 జేయుచుండె.

275

—* మార్కండేయకృత శివస్తోత్రము *

సీ॥ బంగారుమలవిలుఁ ధ బరఁగఁ బట్టెడువాని, వెండికొండను సతం ధ బుండువానిఁ
 బాపరానాతిఁ ధ బరిధవిల్లెడువాని, వెన్నుండు తూపుగా ధ వెలయువానిఁ
 గడువేగఁ ద్రిపురముల్ ధ గాల్చిమీఱినవాని, జేజేలజోతలఁ ధ జెందువాని
 వేల్పుచెట్టులవిరుల్ ధ వెలయు నడ్డులవాని, గాముఁగాల్చిన యగ్గిఁకంటివాని

గీ॥ బూదిఁబూసిన మెయివానిఁ బూలియనట్టి, వాని దోసంబులను నెడఁ బాపు వాని
నేన్గుచర్చంబుఁబై గప్పి యెసఁగువానిఁ, గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి గెలుతునివుడు.

సీ॥ నల్వ వెన్నులయర్చ నడగు నడ్లులవాని, చదలేటిసిరొందు ♦ జడలవానిఁ
జిలువరాపోగులఁ ♦ జెలఁగు వీనులవాని, గిత్తకిలాతంబు ♦ సొత్తువాని
నారదాదుల నుతుల్ ♦ నయముగ వినువాని, నెల్ల జగంబుల ♦ నేలువాని
అంధకుండను మేటి ♦ యనురఁ గూల్చినవానిఁ, జేరుభక్తుల వేల్పుచెట్టువాని

గీ॥ జక్కులొడయనిచెల్మి నెసంగువాని, భగునికను లూడబెటికిన బలియుండైన
వానిఁ బాములసొమ్ముల వాని నెలమిఁ, గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి గెలుతునివుడు.

సీ॥ విసము మెక్కుట నల్పు ♦ వెలయు కుత్తుకవాని, గొడ్డలి లేడిఁగై కొనెడువాని
భవరుజలిక్కుట్టు పాపఁగాఁ దగువానిఁ, ద్రిగుణాత్ముండై తేజరిల్లువానిఁ
గడగి దక్షసవంబు నడఁగఁదొక్కినవాని, మూడుకన్నులుగల్గి ముఱియువాని
బోసంబుముత్తినిఁ బాసఁగ నిచ్చెడువానిఁ, జెలఁగి దోసముల భంజించువాని

గీ॥ భక్తులందునఁ బ్రేముడిఁ బరగువాని, క్షయము లేనట్టివానిఁ బచ్చనివలువలఁ
గట్టువానినిఁ గొలతలే నట్టివానిఁ, గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి గెలుతునివుడు.

గీ॥ పొలియఁజేయుచునున్న నుభవనములను, మరలజనియింపఁగాఁజేసి మనుచువానిఁ
బ్రమథగణములచేఁగొల్వఁ బడెడువానిఁ, గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి గెలుతునివుడు

గీ॥ అవని సీళ్లులు నగ్ని గాఁజ్ఞాకసంబు
చదలుమానికముచు నికఁ ♦ జలువలదొర
యాజి యనుతనువులఁ జెంది ♦ యమరువానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి ♦ గెలుతునివుడు.

280

క॥ కొండలయొడయనికూతును, గొండగుతమి సాముమేనఁ ♦ గొన్నట్టిదొరఁ
నిండారు నెనరుకడలిని, నిండగుబత్తి గొలుతును ♦ నిరసింతు జమున్.

క॥ అవిరతము దుద్రుఁ బశుపతిఁ, గవిసన్నతు స్థాణు సీలకంతు నపణ్ణా
ధవుఁ గాలానలమూర్తిన్, శివుఁగొలిచెదఁ గాలుఁడేమి ♦ సేయఁగలఁడికన్. 282

క॥ కాలగళుఁ గాలమూర్తిన్, గాలనియామకునిఁ గాలకాలు ననంతున్
శూలాయుధధరుని మహా, వ్యాళధరున్ గొలుతు గెలుతు ♦ సంతకుఁబెలుచన్.

క॥ అవ్యయుని శాంతు యోగిజ, నవ్యక్తుని నక్షురక నద్వైతకరునిన్
దివ్యజనేశ్వరుఁ బరమున్, భవ్యాత్మున్ గొలుతు గెల్తు ♦ వైవస్వతునిన్. 284

క॥ ఆనందమయుని నిత్యుని, గోనాథధ్వజుని హరుని ♦ గువలయహితరే
ఖానద్ధపాటలజటున్, దీనశరణుఁ గొలుతుఁ బితృపతిన్ గిగురింతున్. 285

క॥ భస్మోద్ధూళితవిగ్రహం, సస్మితముఖ మోక్షదానః చణు సర్వేశున్
విస్మయకరవైభవ నా, కస్మికకారుణ్యం గొలుతుఁ డ గాలుని గెలుతున్. 286

క॥ శివ! శంకర! యీశ! నదా, శివ! శర్య! మహేశ! శ్రీశ! సేవితచరణా!
భవ! కల్పాయువు నాకి, మృవిరశక్రపఁ దెవులులేని యట్టులు చక్కన్. 287

శంభుప్రియ } శంకర! పోవుము ధండకలాధర! సంకటభంజన! సన్ననిరంజన!
వృత్తము } పంకజలోచన! బాణ! కృపాఘన! కింకరుగావుము కీర్తనచేయుదు.

ప్రార్థనా } మాతండి! నీవురావె ధండకసంహర! హర!
వృత్తము } చేతాముదంబుతోడ సేవచేసెద శివ!
నాతల్లి గారితోడ సన్నగావఁగమది
నాతవ్వలొప్పిరమ్మి నందివాహన! ఘన! 289

వ. అని యిట్లు చిటుతతపసి మదిన్ గట్టిచేసి గట్టువిలుతుదొర నర్థించుచుండునంతలో
గీ॥ నారదుండట్లు యమునిననాదరించి, మునిసుతుని రక్షయందు బూన్గినివహించి
వేగమున నాకసంబునవెడలి యల్ల, రజతశైలంబుఁజేరి బల్ రాణగదుర. 291

—* నారదుఁడు మార్కండేయుని రక్షింపుమని పార్వతీశివుల నర్థించుట *

శంకరప్రియ } కావఁగరావే ధండకపతిలోలా! పోవఁగలేవే మునిజనపాలా!
వృత్తము } ఈవేశరణ్యం బిదిగనుమాత్మక, బావనమూర్తి! పరమసుకీర్తి!

మ॥ అని గానం బొనరింపుచు గోసుతా ధండకేశ్వరున్ దేవదే
వుని జేరకజని మొక్కి మోనిసుతువి సుష్కవృత్తపారీతిద
జ్ఞసనీగుర్వనచాయదుఃఖగతినిక జండాత్మత మిత్తి పై
కొని వేగంబునవచ్చు నుద్ధతిని సం కోచంబులే కెంతయున్. 293

గీ॥ నాడివి రక్షింపుమనుచు నాయుడుపతిధరు, దేవియగు జగదంబను దేవురింప
శివయురయమున బాలురక్షింపుమనుచు, విభుని నెంతయుబ్రతిమాలివేడహరుడు.

చ॥ మునితనుజన్మకంఠమున ధండకలుండై యముఁ డేసినట్టి య
ష్టనమగు కాలపాశమది కంఠగతంబయి కానుపట్టి నం
తన పెనుమోత బిట్టడర దారుణరోషవరీతచిత్తుండై
యనువుగ లింగమధ్యమున నద్భుతరీతిగఁదోచి యుద్ధతిన్. 295

* శివుఁడు త్రిశూలధారచే యమునిగూల్చి మార్కండేయున రథయ మిచ్చుట *

చ॥ కరతలశూలధార యము ధండకముగ్రుచ్చ నతండు శోణితం
బురవుగఁ గ్రక్కుచున్ దొలగి యుర్వి నమాంతము గూలినంతి నా
దరమున బాలునెత్తిపయి దాఁజెయినుంచి కుమార! యీవికన్
వెఱుపునుమాని యిష్టముల వేడుము బాధముగా నొసంగెదక. 296

గీ॥ అనినమునిపుత్త్రిడభవుని యడుగులందు, వ్రాలియిక్కాటుబ్రదికింపు॥ గాజముకుట!
యెట్టులై నను నాకోసం ♦ మీతఁడిట్టు, లయ్యెనందఱకును శుభం ♦ బగుత సతము.

—* శివుఁడు మార్కండేయ ప్రార్థనచే యముని డీవింపఁజేయుట *

వ. అనిన నమృతాంశుమాళి యంతకున్ మరల జీవింపఁజేసియాతని కిట్లనియె.

చ॥ ఎఱుంగవె? నాదుభక్తుల మహిమన్ ఘనశక్తులఁ బుణ్యయుక్తులన్
మఱచితివే? ననున్ బలిసి ♦ మానసమందు నికేని యెట్టిటుల్
గరువముఁజెంది నాయలరు ♦ గాదిలిభక్తులపైనిఁ జేయిడన్
దొరకొన కిట్టిబెట్టిదవుఁ ♦ దుందుడుకుల్ పొనరింపఁబోకుమీ!

299

వ. అనిన నంతకుండు నుదుట నంజలిన్ గదియించి మ్రొక్కి యిట్లనియె.

గీ॥ దేవరయె పదియాతేడుశ్రీ వడుగున, కాయుపంచు వచించుట ♦ యరసి యేను
పాశమును వేసితిని ముని॥ బాలునిపయి, దలఁపునకురాదు నాకు నాతప్పిదంబు.

వ. అనిన శివుఁడు మందహాసంబుచేసి యిట్లనియె.

గీ॥ ఎప్పటికిఁ బదియాతేడ్లయెలవయస్సు, తోడనొప్పెడునాయువుఁ ♦ బాడిమీఱ
నిచ్చితిని దాని నిట్లు నీవెఱుంగకెట్టు, లాఱడికి నొడిగట్టితి ♦ వై నఁజనుము.

వ. అనుచుండ నారదోద్బోధితులై మృకండుమునియును మరుద్వతియును గుమూ
రుని జాడ లరయుచు నచ్చటికివచ్చి యవ్విధమంతయున్ గాంచి యఖిలేశ్వరుని
దయామయత్వంబుఁ బెక్కుభంగులఁ బ్రశంసించుచుండిరి. నారదుండును నచ్చ
టికి వచ్చి మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి యమునిఁ గుశలం బడిగిన నంతమీఁద
యముండు విన్నఁబోయి చింకంబణించికొని శివుని సెలవొంది నిజపురంబునకుఁ
జనియె శివుండును శివయును మార్కండేయునిఁ జూచి యిట్లనిరి.

302

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు మార్కండేయునకు బ్రహ్మయువు నిచ్చుట *

గీ॥ ఎప్పు డజకల్పమగునొ యిఁకెట్లు గడలి, జలజనయనుండు వటపత్ర॥ శాయయగునొ
అంతవఱ కీవు పుడమిపై॥ నధిపసింపు, కరము చిరజీవియగుచు మృకండుతనయ!

వ. మఱియు నీయొనరించిన స్తవరాజం బెవ్వరేని యస్మదీయలింగనన్నిధిన్ జేరి
పఠించిరేని యవ్వారలు మృత్యుభయంబుఁ జెందరని వరంబిచ్చి మృకండుమునినిఁ
జూచి ముసీందాగ్రి! వరంబు లిఁకేమేనిఁగోరుదు వేని నిచ్చెద ననిన నతండ్రిట్లనియె.

గీ॥ ఇంతకన్న వరంబు నాకేమివలయు, దేవ! తీర్చితివయ్య! నాదీనదశను
దయకుఁ బాతునిఁజేసి నన్ దనిపినావు, వరన! యేమనికొనియాడవలఁతినగుదు.

వ. అని యమ్మనిదంపతులు మార్కండేయుండును మహేశ్వరులకు మ్రొక్కినయంత
మహేశ్వరు లంతర్ధానంబు నొందిరి, నారదుండును శివుని గానంబుసల్పుచు

యధేచ్ఛన్ జనియె. మరుద్వతీ మృకండులు గొమరునిఁ దోడ్కొని స్వాశ్రమం
బునకరిగి సుఖంబుండిరి. 306

క॥ ఈచరితం బెవ్వరుగానీ చదివిన వినిన మిత్తి ♦ నెట్టి చిరాయు
శ్రీచెలువుమీఱ సౌఖ్యము, లాచంద్రకిరీటువయను ♦ నందెద రవనిన్ 307

వ. ఇట్లు శివుఁడు మిత్తిన్ భంజించి మరల సంజీవితృజ్జేసెననిన వాయుభట్టారకునకు
మునులు దేవా! మున్నొకప్పుడు మహాదేవిని సమాధానింపజేయుటకై మహా
దేవుఁడు విశ్వంబునెల్ల వాగధాత్మకమనియు నాజ్ఞైకసారంబనియు, ఆజ్ఞ ఆనుహ
దేవియే యగుటను నెఱింగించెనని వింటి మాసర్వంబును నానుపూర్విగ మాకు
పవ్యసింపుమనుటయు నామరుద్దేవుండిట్లనియె.

— * వాయుదేవుఁడు మునులకు పడధ్వప్రకారంబుఁ జెప్పట * —

క॥ వినుఁడిఁక వాగధాత్మంబును మఱియే పడధ్వరూపమును వచియింతున్
కనరాద శబ్దమర్థము, కనరాదెందును నిరర్థకము శబ్దంబున్. 309

గీ॥ ఇట్టి సమయంబునెఱిగిన ♦ నెల్ల శబ్ద, ములును నర్థబోధంబులై ♦ యలరుచుండు
ఇట్లు శబ్దార్థభావితంబిది ద్వివిధము, ప్రకృతి పరిణామమరయుఁడు♦ప్రాజ్ఞులార!

క॥ అదియును బరమాత్మలునున్, సదయులునగు శివులభూతి ♦ సంపత్తిగ మీ
ర్మఁడెలియుఁడు శబ్దాత్మికమిది త్రివిధయటంచు విబుధు ♦ లెంచిరియిట్లుల్.

గీ॥ సూలసూక్ష్మయుఁ బరయంచు ♦ సూల శోత్ర
గోచరయటంచు సూక్ష్మచిం ♦ తాచితయు న
టంచుఁ జింతారహితము పరాఖ్యనమరు
నంచు వచియింతురాచార్యు ♦ లనఘులార! 312

వ. ఆ పరయే శివతత్త్వసమాశ్రయయగు క్రియాశక్తిగ నెఱుంగుఁడు జ్ఞానశక్తి సమా
యోగంబున నిచ్చాశక్తి యుద్భవిల్లు. 313

గీ॥ సర్వశక్తి సమస్తాత్మ ♦ శక్తితత్త్వ, నామమున సర్వకార్యసం ♦ ధానమూల
హైతువగుప్రకృతియయితా♦ననఁగెమాయ,ఆమెయేకుండలినియును♦ద్ధాధ్వపరమ

గీ॥ అదివిభాగాకృతిఁగొనివ ♦ డధ్వరూప, మునవిరాజిలై శాబ్దాధ్వములుత్రయంబు
అట్లై అధ్వాధ్వములు♦శ్రయంబనిరి యెల్ల,వారలకు నివ్వి నిజశుద్ధి ♦ కారణములు.

వ. మంత్రాధ్వము పదాధ్వము వర్ణాధ్వము భువనాధ్వము తత్త్వాధ్వము కలాధ్వమను
నవి పడధ్వము లిందు మంత్రాధ్వ పదాధ్వ వర్ణాధ్వములు మూడును శబ్దాధ్వ
ములు భువనాధ్వ తత్త్వాధ్వ కలాధ్వములు మూడును సద్ధాధ్వములు. ఇందన్నిటి
కిని బరస్పరంబు వ్యవ్యవ్యాపకత్వము చెప్పఁబడినది. మంత్రంబులన్నియు
వాక్యరూపంబులగుటఁ బదములచే వ్యాప్తంబులు, పదములు వర్ణసమూహంబు

లగుటఁ నర్హవ్యాప్తంబులు. వర్ణంబులు (అక్షరంబులు) భువనంబులందుఁ జలయుట భువనవ్యాప్తంబులు భువనములును నండమునకంతర్బహిస్సులందుఁ గ్రహముగఁ గారణములగు తత్త్వములచే వ్యాప్తంబులగుటఁ దత్త్వవ్యాప్తంబులు. భువనంబు లండాంతస్థితంబులు, పురాణబ్రహ్మాసిద్ధంబులు. తత్త్వంబులు సాంఖ్యయోగప్రసిద్ధం బులు. ఆ తత్త్వంబులు శివశాస్త్రప్రసిద్ధంబులునైయున్న వికలలచేత వ్యాప్తం బులు. కలలు పరమైనప్రకృతియొక్క పంచధా పరిణామంబులు. నివృత్తి ప్రభృ తులు. షడధ్యులలో నవిభక్తయగుపరాశక్తిచే నివియైదును వ్యాప్తంబులు. వ్యాపిక పరాశక్తియగు నిక నీపరాశక్తియు శివతత్త్వమునుండి వెలసినదాట.

గీ॥ శక్తిప్రభృతిపృథివ్యంతః ♦ సకలతత్త్వ, సముదయంబిది శివతత్త్వ ♦ జనితమగును అరయుఁడొకమృత్యుచేత ♦ గుంభాదిసర్వ, పరికరంబులు పుడమినే ♦ అప్రదేహునట్లు న. కావున నీ షడధ్యములచేత శివతత్త్వంబు ప్రాప్యంబు. ఈ పంచతత్త్వపరిశోధనం బునఁ దద్వ్యాపికయగు శక్తియే ప్రాప్తయగుచున్నది. నివృత్తిచేత రుద్రవర్మంత మండంబు స్థితి శోధింపఁబడుచున్నది. ప్రతిష్ఠచేతఁ దదూర్ధ్వం బవ్యక్తగోచరం బగుపఱకును విద్యచేతఁ దదూర్ధ్వంబు విద్యేశ్వరాధిగను శాంతిచేఁ దదూర్ధ్వ మును శాంత్యతీతచే నధ్వాంతమందు విశుద్ధియు శోధింపఁబడుచున్నది. ఏ శాంత్య తీతను బరప్రకృతియోగంబునఁ బరమంబగు వ్యోమయని పరమార్థజ్ఞులు చెప్ప చున్నారో. ఇవి పంచతత్త్వములు, వీనిచే జగంబంతయు వ్యాప్తమైనది. సాధ కులచే నిదియే సర్వము చూడఁదగినది. 318

మత్తకోకిల॥ ఎవ్వఁడధ్వవిధానమిట్లుల ♦ నెల్లకెంతయు శుద్ధిఁదా నివృట్టిల్లఁగఁజేయ నెంచునా ♦ నిందితుం డది చెందలేఁ డెవ్విధంబుగ శక్తిపాతమఁపీఠ్యయోగములేక తా నివ్వసుంధర తత్త్వతత్త్వము ♦ లెఱుఁ దగ్గతి శుద్ధులఁ. 306

సీ॥ శక్తియనశివాజ్ఞ ♦ చిద్రూప పరమేశి, యెద్దానశివుఁడొందు ♦ నీయఖిలము దానిచేతవికార ♦ మూనడాయజులేశు, డదియునాశివునందు ♦ నడఁగియుండు లేదుబంధంబును ♦ లేదుమోక్షంబును, బరమశివునకునె ♦ ప్పట్లనేని బంధమోక్షవిధాత్రి ♦ బహుభాగ్యపరశక్తి, అవ్యభిచారిణి ♦ హరునకిద్ది.

గీ॥ అగుసమానధర్మిణియునా ♦ యావిశేష, భావములచేత నీ పెచేఁబరమశివుఁడు గృహియగునుదద్విధంబుగఁగృహిణియగును, శక్తిశివుచేత జగముతఁతనంతతియగు.

న. కావున.

గీ॥ ఆశివుఁడు కర్తకరణమాఁయాదిదేవి, వారలకు భేదమద్దివ్య ♦ వస్థితంబు శివుఁడు తానొక్కరుఁడెయిట్లుఁద్వివిధముగను, స్త్రీపురుష భావముననుండుఁసద్భిమిద్ది

క॥ శివునకు సమవాయినియై, శివవెలయు నభిన్నయగుచుఁ ♦ జిద్రూపిణితా
రవియందుఁబ్రభతెఱంగున, వ్యవస్థితి యిదనిరి కతిపయః♦బుధవరేణ్యుల్. 322

ఆ॥ అందుచేశివుండెయఖలమునకు హేతు, వామహేశ్వరియుఁద♦వాఙ్మయాపె
చేతఁబ్రేరిత యయిఁచెలగునిట్టులశైవి, మూలప్రకృతిమాయ ♦ భూరిమాయ.

క॥ త్రిగుణయముమాడు విధములఁ, దగుకార్య విభేదములను ♦ తానషడధ్యల్
జగము రచించునెఱుంగుఁడు, జగమిది వాగర్థమయము ♦ షడ్విధమధ్యల్ 324

వ. ఇట్లు షడధ్యరూపంబగు జగంబునెఱుంగుఁడిద్దాని విస్తరంబశేషంబు శాస్త్ర
జాతంబెఱింగించు ననుడు మునులుసంతుష్టులై దేవా! మున్నుపమన్య మునీం
దుండు శ్రీకృష్ణునకు శైవదీక్షయొసంగిన పిదప శివతత్త్వరహస్యంబఖలంబును
దెల్పెననివిందుము. 325

గీ॥ ఎట్టులుపమన్యమౌని మ♦హేశతత్త్వ, నూహరికిఁజెప్పె నెఱింగింపు♦మయ్యమాకు
పాశుపతమగు జ్ఞానమే♦పగిదినుండు, శివుఁడు పశుపతియెటులయ్యె♦సేవ్యమూర్తి!

వ. యనియడిగిరని సూతుండుచెప్పిన శౌనకాదు లాసలియుదంతంబుఁజెప్పమనుటయు.

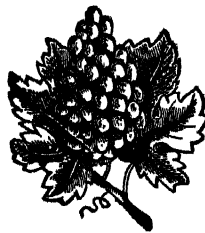
క॥ కుసుమశరాంతకపూజా, ప్రసక్తబసవార్యసహజ! ♦ బహుశిష్యసము
ల్లసదర్శనాభిరామాం, ఘ్రిసరోరుహ! బుధజనాభిగీతచరితా! 328

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి వాయవీయఖండంబునందు

ప్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

వాయవీయఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

శివలింగసమర్పా

కౌశల్యాయతనమూర్తి! ధనుకారుణ్యా

వేశమనోవర్తి! యా

త్యేశ మహానృతవిధానహిత! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అవధరింపు మక్కధకుండు శౌనకాదుల కిట్లనియె నంత మహాబలుండు నైమిశ మునులకీ వక్ష్యమాణ ప్రకారంబుగఁ జెప్పఁదొడంగి. 2

గీ॥ ప్రబలసంసారచక్ర విభ్రామణ హేతు, ప్రసక్త గౌరీఘనస్తనాభాగలిస్త
సురభికస్తూరిగంధ విస్ఫురితవక్షు, నకును బ్రహ్మాండ విభునకు ధనులొనన్తు. 3

వ. అనియిట్లు మంగళంబొనరించి యిట్లనియె.

క॥ మును శ్రీకంఠుండు మందర, మను పర్వతశిఖరమందు ధనార్ధకుఁ దాజె
ప్పిన పాశుపత జ్ఞానం, బును గృష్ణునకెఱుంగఁజెప్పె ధనునివరుఁడెలమిన్. 4

క॥ అదిమీకెఱుంగఁగఁజెప్పెద, సదయున కుపమన్యుఁమునికి జలజాక్షుఁగు వం
దనమునొనరించి ప్రశ్రయ, ముననిట్టులఁబల్కె వినుఁడుఁమునికుల తిలకుల్ !

చ॥ మునికుల సార్వభౌమ! మును ధన్వంతరీశాంకధరుండు భూమి భృ
త్తనయకు నాదితక్తికి ముదంబున మందరశైలమందుఁ బ
ల్పిన ఘనకా విభూతియును ధన్వంతరీ ముపాశపతంబు జ్ఞానమి
ష్టనప్రగఁ దెల్పునాకు వితతాయతదుఃఖతమంబు లింకఁగన్, 6

వ. అనుటయు మాసింద్రుండు సంతృప్తుండై మనంబందు మహాదేవీమహాదేవులకుఁ
బ్రణమిల్లి యిట్లనియె.

—* ఉపమన్యుముని శ్రీకృష్ణునకు శివమహత్త్వంబుఁ జెప్పట *—

గీ॥ కమలజాదులు స్థానరాంతములు శర్వు, నకుఁ బశువులై పరంగుదుఁ రిఁకమహేశుఁ
డతఁడుపతియాట వీనికిఁనఖిలజగము, లందుఁ పశుపతియను నాఖ్యఁనందికొనియె.

మ॥ మలమాయాదిక పాశజాలముల సంఘంబంధించు వశ్శావళిఁ
గలయన్ జూచి ప్రపత్తిమై గొలుచు భక్తశ్రేణికిఁ మోక్షమున్
సలుపుఁ లీలగ శర్వుఁడెఱ్ఱిదియునున్ యన్తైన తత్త్వంబులే
బలమా జీవనిబంధనంబులును నున్ బాశంబులై యొప్పెడున్. 9

గీ॥ ఇట్టి పాశంబులనునా మహేశ్వరుండు, బ్రహ్మమొదలు గన్తంబంబువఱకుఁగలుగు
పశులబంధించిచేయించున్ స్వకముకార్య, మనవరతమిది తెలియు పద్మాక్ష! నీవు

క॥ ఇఁక నమ్మహేశునానతిఁ, బ్రకృతియుఁబరుషోచితమతిఁ యన్తవించును మీ
రక నదహంకృతి నదియుఁ బదాకంఠగు నిందియనిచయమున్తొడిచున్ 11

గీ॥ మఱియుఁ దన్మాత్రపంచకంబు రహిసల్పు, నల్లతన్మాత్రలొనరించు యన్తవునాజ్ఞ
నానుపూర్విగఁ దామెయిఁయఖిలభూరి, భూతముల నవ్వెఱ్ఱిదిములరచించు.

వ. ఇఁక.

ఆ॥ బుద్ధి నిశ్చయమును యన్తవించు నాయహంకృతి యహమ్మతిని నొగిరచించు
చిత్తమెపుడుభావ సిద్ధినిగూర్చు సం, కల్పములనుసల్పుఁ గాదెమనము 14

సీ॥ వేత్వీరుశబ్దాది విషయములఁగొను శ్రోత్రాదీంద్రియములు యన్తరాజ్ఞచేత
అటులెవాగాదీంద్రి యములీశ్వరాజ్ఞచే, దమతనుకర్మంబు లమరఁజేయు
శబ్దాదికంబులు యన్తభాజ్ఞగ్రహియింపఁ, బడువచనాది సల్పబడునల్ల
అకాశము శివాజ్ఞ నవకాశమిడునల్ల, బహిరంతరంబుల యన్తవనుడొనరు

గీ॥ ఆహరుని యాజ్ఞచేతహంకారతానండు, హవ్యము సుపర్వులకునుగవ్యాశులకును
గవ్యము వహించియొసఁగు పాకంబుమున్ను, గాఁగలుగువానిసల్పునుఁఖంబుగాను.

చ॥ సలిలము లీశ్వరాజ్ఞ మెయిఁజక్కఁగ జీవనమురచించు నీ
యిలయు జగంబుమోయుఁ బరమేశ్వరునానతి శేషుడెల్లెని
శ్చలుఁడయి సర్వలోకముల యన్తతమున్ వహియించుచుండు నా
బలరిపుముఖ్యులా శివుని యన్తననేలుదు రెల్లలోకముల్. 15

గీ॥ హరుని శాసనమునఁజతుఁరాననుండు, జగములసృజించు హరియురక్షణమొనర్చు
నల్లరుద్రుండు సమయించునఖిలభువన, జాలములనెల్లఁ దెలియుముజలజనయన!

వ. మఱియును

క॥ కాలమురచించుజగములఁ, గాలమె యవ్వానిబెంచుఁ ♦ గాలమెత్తించుకొ
కాలమె సర్వముఁగూర్చును, గాలహరునిశాసనమునఁ ♦ గాంచుముకృష్ణా ! 17

క॥ దివిభానుఁడు వెల్లుచు శాం, భవశాసనమునఁ బ్రబోధ ♦ వర్షము నొసఁగుకొ
గువలయ బాంధవుఁడట్లే, కువలయసస్యములఁ బెంచుఁగూర్చుకొ ముదముకొ 18

ప. మఱియు నాదిత్యులు వసువులురుదుగ్రీవాశ్వినులు మరుత్తులు ఋషులు సిద్ధులు
గంధర్వయక్షరక్షో విద్యాధరగణంబు లప్సరోగణంబులు కిన్నరులు నరులు
పన్నగవ్రాతంబులు పశుపక్షికిటవ్రాతంబులు నదులు సముద్రంబులువారిధరంబులు
జ్యోతిర్వితానంబులు శైలంబులు వృక్షలతాగుల్మంబులతోఁ గూడినకాననంబులు
జలచరోత్కరంతో నమరిన సరోవరంబులు సాంగవేదంబులు శాస్త్రంబులు
మంత్రంబులు సోమయజ్ఞాదులు కాలాగ్ని ముఖ్యంబులును శివాంతంబులు నగు
భువనంబుల సంఖ్యకంబులగుబ్రహ్మాండంబు లవ్వానియానరణంబులు భూత
భవిష్యద్వర్తమానకాలంబులు మఱియుఁ గాలభేదంబులు కలాదులు నికసి
జగంబందుఁ గన్పడునట్టిదియు వినఁబడునట్టిదియు స్థిరమైనట్టిదియుఁ జరమైనట్టిదియు
చిద్విశిష్టంబు నచిద్విశిష్టంబునై న యత్కించి తృదార్థమది సర్వంబును శివాధిష్ఠి
తంబుగ నెఱుంగవలయును. 19

— * శ్రీకృష్ణున కుపమన్యుముని పంచబ్రహ్మతత్త్వంబుఁ జెప్పుట *—

గీ॥ అరయు! శ్రీకృష్ణ! శివపర ♦ మాత్మ నిజత, నువుల నీజగమంతయుఁనుకొ జరాచ
రంబు వ్యాప్తంబుగాను సర్వమగుజగము, నామహేశుం డధిష్ఠించెనాత్మతనుల.

క॥ ఆవిభునకుఁ బరశివునకుఁ, నావిష్కృతమూర్తులెఱుఁగు ♦ మరవిందభవుం
డావిష్ణుండును రుద్రుం, డావిశ్వేశ్వర సదాశివహ్వాయులు హరీ ! 21

గీ॥ పంచబ్రహ్మసమాఖ్యముల్ ♦ పరమశివత
నువులు మఱియైదుగలవు వినుము కృమముగ
అల్ల ఈశానపురుషంబు ♦ లాయఘోర
వామసద్యోజములు నాగ ♦ వానుదేవ ! 22

క॥ అందీశానతనువు మొద, టందనరు గరిష్ఠమగుచు ♦ తనశిల్లెడు నిం
కందాఁబ్రకృతికి భోక్త య, నందగు తేత్రజ్ఞునందు ♦ నధ్యక్షించుకొ. 23

గీ॥ భువననాథు తత్పురుషాఖ్య ♦ మూర్తి భోగ్య
మును గుణాశ్రయాత్మకమునై ♦ పొదలుచున్న
యట్టి యవ్యక్తమందుఁ దా ♦ నధివసించు
దేవకీసతి గర్భశుక్తిఫలమూర్తి ! 24

గీ॥ భోగిభూషునఘోరాఖ్యమూర్తి మిగుల

పూజ్య ధర్మాదికాష్టాంగ ధిబుద్ధితత్త్వ
మును నధిష్ఠించియుండుఁ బెం ధి పొనర నరయు
యదుకులక్షీరసింధుహింసాంశుమూర్తి !

25

గీ॥ ఆ మహాదేవు వామదేవాఖ్యమూర్తి, యలయహంకారమందుఁదా ధి నధివసించి
యుండునని వేదవిద్వదుద్బండులనుదు, రిల్లెఱుంగుము నీమదినిద్ధవృద్ధయ ! 26

గీ॥ అమితవర్చస్కుడైన దేవాధినాథు, నల్లనద్యోజ నామధేయమగు మూర్తి
మానసంబునధిష్ఠించి ధి జానుమిఱుఁ, దెలియుదురు మతిమంతులీతీరుకృష్ణ ! 27

గీ॥ శ్రుతులకునువాక్కులకు శబ్దతతికిగగన, మునకునున్ విభవీశానమూర్తియనుచు
ద్వక్తు నకుఁ బాణికిన్ స్పృశఁవాయువులకు, నేతగాఁదత్పురుషమూర్తి నీ వెఱుఁగుము.

గీ॥ అక్షిపదరూపములకును ధి నగ్నికిని న, ఘోరమూర్తి యధిష్ఠాత ధి గోపమూర్తి !
రసనకుఁ బాయువునకునుఁరసమునకుద, మునకు నావామదేవాఖ్యమూర్తిప్రభువు.

గీ॥ ఘాతమునకు నుపస్థకు ధి గంధమునకు, భూమికిని నిక నద్యోజమూర్తితానె
ఈశ్వరియగు నెఱుంగుమిఁదేను శివుని, మూర్తు లర్చనీయంబులుఁబుధులకెల్ల.

—* ఉపమన్యుడు శ్రీకృష్ణున కష్టమూర్తితత్త్వం బెఱింగించుట *—

క॥ ఇకఁగూడశివుని మూర్త్యు, ప్లవమయమి సర్వవిశ్వ ధి సముదాయంబా
సకలేశునందెజగము ల, వికలంబుగనుండు సూత్ర ధి నేష్ఠితమణులై. 31

వ. శర్వుండు భవుండు రుద్రుండు ధీముండు పశుపతి యీశానుండు మహా
దేవుండు ననువార లష్టమూర్తులుగ విశ్రుతులు. భూమ్యుదకాగ్ని మరుదాకాశ
క్షేత్రజ్ఞరవిచంద్రులు మహేశ్వరుని శర్వాదిమూర్తులచే నధిష్ఠితులు. 32

క॥ వినుము చరాచరవిశ్వం, బునునంత ధరించు వృధివి ధి పురుషోత్తమ ! శం
భుని యలశర్వునిమూర్తియై, యనియామ్నాయముల నిశ్చయంబిదియరయన్.

గీ॥ జగములకు జీవనంబైన ధి సలిలమెల్ల, శివుని భవమూర్తిగా నెంచు ధి శ్రీసహాయ !
జగము బహిరంతరంబులఁజక్కనిండి, యలరు తేజము శివునిరుద్రాఖ్యమూర్తి.

క॥ కదలింపుచు విశ్వంబును, గదలుచు ధరియించుచుండు ధి గంధవహుడు శ
క్తిదయితుని యుగ్రమూర్తి గ, యదువంశోద్భూతమాక్తి ధి కా! యరయుమదిన్.

గీ॥ సర్వమున కవకాశంబా ధి సంగుచు సర్వ, మందు వ్యాపించియును భూతబృందభేది
కయయిరాజిల్లుచుండునాఁకసముహరుని, భీమమూర్తిగఁ దెలియుముఁబిసరుహాక్ష !

క॥ సర్వాత్మాధిష్ఠాతయు, సర్వక్షేత్రతలవర్తి ధి చక్కనరయుమా !
శర్వుని పశుపతి మూర్తియై, సర్వపశుల పాశములను ధి సంఘేదించున్. 37

గీ॥ దివ్యమూర్తి జగములకుఁ దెల్పిదీప్తి, జక్కనిడు రవి శివుని యీశానమూర్తి
అఖలవిశ్వంబునకుననాఁపవ్యయమొసఁగు, శశిమహాదేవమూర్తియే శౌరియరయు!

గీ॥ ఇట్లు మూర్త్యుప్తకంబున నీజగములు, సర్వములునిండి వెలసెడు శంకరుండు
ఆ శివునిగొల్వ జగములకమరువృద్ధి, శాఖమూలసేకంబున శాఖలెసఁగు. 39

క॥ సర్వాభయప్రదానము, శర్వానుగ్రహణమును బ్రశస్తచరిత్రా!
సర్వోపకారకరణము, శర్వార్చనమనుచుఁదెలియు స్యాంతములోన౯. 40

గీ॥ పితకుఁ బుత్రపౌత్రాది సంతప్రీతియెటులఁ, బ్రీతికరమో యటుల్ జగఁప్రీతిశివునిఁ
బ్రీతుఁజేయునెవ్వనికేని బీడసేయ, శంకరునకగుబీడ సంశయములేదు. 41

వ. అని యుపదేశించిన విని మరలఁ బురుషోత్తముఁ డిట్లడిగె.

క॥ దేవా! మూర్త్యుప్తకమున, నీవిశ్వము సర్వమిట్లు లీశ్వరమయమై
తావెలయఁగ ప్రేపూరుష, భావాత్మంబెట్లు హేతుభావము నొందె౯. 43

వ. అని యడుగుడు గురుం డిట్లనియె.

—* శివశక్తి సమాన ధర్మకథనము *

క॥ శక్తి మహాదేవియొక్క, శక్తియుఁతుండు శివుండు దేవచక్రేశ్వరుఁడా
శక్తి శివభూతిలేశమె, నక్తంచరహర! జగద్గణం బఖలమును౯. 44

గీ॥ అరయుమొక్కింత చిద్రూపమైన వస్తు, వట్ల చిద్రూపమొక్కింతయైనవస్తు
వదియు శుద్ధమశుద్ధమునపరమును బరమును శివశక్తిమయము సర్వమిదిచక్రి!

గీ॥ శౌరి! చిచ్ఛక్రమెదియచిచ్ఛక్రియతము, నగుచుసంస్మృతినొందునయ్యదియెశుద్ధ
మదియెయవరంబు తదితరంబైనయద్ది, పరమనుచునీ వెఱుంగుము భావమందు.

గీ॥ చిదచిదాత్మకమిద్దయి శ్రీకళత్ర! శివునియొక్కయు శివయొక్కశ్రీఘనంపు
స్వాత్మ్యముగను దదీయనిసర్గజముగఁ, దెలియు మంతరంగంబునఁ దేటపడును.

క॥ వశమగువిశ్వము శివులకు, వశులుశివుల్లారు విశ్వ వలయమునకటుల్
కుశల! జగమిశితవ్యము, విశదంబిది తెలియుశివులు విశ్వేశానుల్. 48

క॥ శివుఁడెట్లో శివ యట్లే, శివయెట్లో శివుండునట్లే సిద్ధంబిదియా
కువలయరాత్మాముదులకు, నవిరళయోగంబెకాక యంతరమెట్లొ. 49

గీ॥ చంద్రిక వినాగమెరయండు చందురుండు
శివుండు శక్తివినాయున్న శ్రీలంగనండు
ప్రభవినా భానుఁడెపుడు సం భవము నొందఁ
డా ప్రభయుభానుని వినాగ నమరదరయు. 50

వ. ఇట్లు శక్తి శక్తిమంతుల సంస్థితి పరస్పరాపేక్షంబై యొనరుచుండు. 51

క॥ శక్తి శివుఁబాసియొనరదు, శక్తినిబాసి శివుఁడొనరఁ ♦ జాలఁడు వినుమా
శక్తుఁడగు శివుఁడు శక్తిని, భక్తిని ముక్తినిడు భక్త ♦ పుంజంబులకుఁ. 52

గీ॥ ఆద్యపర చిన్మయియును శివాశ్రయియును, ఆశివానుగుణయును శివానుధర్మ
యునుబ్రసవధర్మిణియునయియొప్పశక్తి, విశ్వమునొనర్చునుశివేచ్ఛ♦వివిధగతుల.

— * శక్తి మయ జగద్వర్ణనము * —

గీ॥ అట్టి మూలప్రకృతి మాయయైన శక్తి, త్రిగుణయై త్రివిధంబుగఁ ♦ దేజరిల్లు
నాపెచేతనె యీవిశ్వమంతనిండు, నాపెచే విశ్వమిది విప ♦ ర్యస్తమగును. 54

గీ॥ తానయేకవిధయు ద్వివిధయును ద్రివిధ, దశవిధయు శతవిధ శతదశవిధయును
నగుచుఁ బెక్కురుశక్తులై వ్యవహరించు, విశ్వమందిట్లుదెలియు సంవిన్మయాత్మ!

గీ॥ ఆదిస్థమందాశక్తి ♦ యలశివేచ్ఛఁ, బరమశివతత్త్వమందైక్య ♦ భావమొంది
విస్ఫురించుచునుండు బల్ విందుమీఱఁ, దిలలయందెట్లు తైలంబు ♦ తేజరిలునొ.

గీ॥ శక్తిమంతునిచే శక్తి ♦ జనితమైన, ఆక్రియాశక్తి విక్షోభ ♦ మందనంత
నాదము సముద్భవంబయ్యెనాదమునను, బిందువాబిందువున నుద్భ♦వించెశివుఁడు.

క॥ ఆయతులుచే మహేశ్వరుఁ, డాయనచే శుద్ధవిద్వ ♦ యది జన్మించెన్
ఆయనువాక్కులకీశ్వరి, యై యలవాగీశరాజ్ఞ ♦ యై చెలువొందెన్. 58

ప, ఆ వాగీశ్వరియే వర్ణస్వరూపంబుచేత మాతృకయని వ్యవహరింపఁబడును.

గీ॥ అంత విను యదునాథ! య ♦ సంతయోగ
మునను నమ్మాయ దాఁ గాల ♦ మును గలను ని
యతిని విద్యను రాగంబు ♦ నాకృమమునఁ
బూరుషులను నిర్మించెబల్ ♦ పొంకముగను. 60

గీ॥ తిరుగ నామాయచేతనే ♦ త్రిగుణరూప, మైన యవ్యక్తమొదపె నద్దానఁదిగుణ
ములు విభక్తంబులై జగంబునను సత్త్వ, మును రజంబుతమంబునాదనరెనిండి.

గీ॥ ఖోభ్యమాణత్రిగుణముల ♦ గుణపతులయి, బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాఖ్యులు ♦ పరఁగిరంత
నాత్రిమూర్తులువారిచేనమ్మహత్తు, మున్నుగలతత్త్వములుగ్రమమ్ముగనుబాదలె.

ప. శివాజ్ఞ చే నవ్యానిచేత నసంఖ్యాకంబులగు సంకషిండంబులుద్భవించె. అవ్వి చక్ర
వర్తులగు ననంతాది విద్యేశ్వరులచే నధిష్ఠితంబులై యుండు. ఇఁక శరీరాంతర
భేదంబున స్థూలసూక్ష్మంబులననుసరించి నానారూపలగు శక్తులయొక్క భేదం
బులు కీర్తితంబులయ్యె. త్రిమూర్తులందాశక్తి త్రిశక్తిస్వరూపిణియగు. సర్వ
విశ్వంబు శక్త్యాత్మకంబు శక్తిభరితంబు. దేహంబెట్లు లంతరాత్మతోవెలయునట్లే
ఈ స్థావరజంగమంబగు నఖిలజగంబు శక్తిమయంబుగ నెఱుంగుము. పరమాత్మ
కలచే నీ పరమశక్తి నిరూపింపఁబడినది. 63

- గీ॥ ఈశ్వరేచ్ఛానుయాయని ♦ యిదియెవరమ, శక్తి యిద్దిచరాచర ♦ జగమునెల్లఁ
జక్కనిచ్చాక్రియాజ్ఞానశక్తులనెడు, నాత్మశక్తులచేఁజేయు ♦ నబ్జనాథ! 64
- గీ॥ శక్తిమంతుడేశ్వరుఁడు విశ్వంబునెల్ల, నిండియుండునుదానెప్పు ♦ నీరజాక్ష!
ఇద్దియిట్టులనిట్లుకా ♦ దద్దియనెడు, నదియెశివుని యిచ్చాశక్తి ♦ యదెనియింతి,
- గీ॥ జ్ఞానశక్తియొ తత్కార్యసాధకములు, కరణకారణములును జొక్కమగుబుద్ధి
ఇకఁగ్రియాశక్తి యీప్రితంబెట్టులట్లు, జగమునుక సర్వకార్యముల సరగఁడిర్చు.
- గీ॥ పసవధర్మిణిశక్తి యీనకలజగము, నిట్లువిరచించు శివుఁడుదా ♦ నిట్లుశక్తి
యోగమునశక్తిమంతుఁడై యొప్పువిశ్వ, మిట్లుశైవంబుకా క్తమైయెనఁగవినుము.
- క॥ తలిదండ్రితేకకొమరుఁడు, పాలుచునె విశ్వమున శివశివుఁడును వినాతా
వెలయునెటుల్ చరమచరమ, ఖలవిశ్వము నీవెఱుంగుమొ ♦ గిక్ శ్రీకృష్ణా! 68
- * పార్వతీపరమేశ్వరాత్మక శ్రీపుంస పురుష నిరూపణము *
- క॥ శ్రీపుంసప్రభవంబును, శ్రీపుంసాత్మకమునైన ♦ త్రిభువనమెల్లక
శ్రీపుంసాధిష్ఠితమును, శ్రీపుంస విభూతియనుచుఁ ♦ దెలియుము కృష్ణా! 69
- క॥ పరమాత్మ శివుఁడుశివయును, బరమాత్మ శివుఁడునదా శివప్రధనమరుక
హరి! శివతానమనోన్మని, యరయుమహేశ్వరుఁడు శివుఁడెయలమాయశివౌ.
- సీ॥ రుద్రుఁడుశివుఁడుదా ♦ రుద్రాణిశివయగు, హరి శివుం డా శివయగునులక్ష్మీ
బ్రహ్మయేశివమూర్తి ♦ బ్రహ్మాణిశివతానె, భానుండుశివుఁడు శివయెప్రభయగు
ఇంద్రుండుశివుఁడుదా ♦ నింద్రాణియగుశివ, అగ్నిశివుండుస్వా ♦ హయేశివయగు
యముఁడెల్లశివుఁడు తదవరోధమేశి, క్రవ్యాది శివుఁడు తత్కాంతశివయె
- గీ॥ నరుణుఁడుశివుండు వరుణాని ♦ యరయుశివయె
గంధవహుఁడుశివుండు తత్కాంత శివయె
రాజరాజశివుండు త ద్రాష్ట శివయె
శివుఁడె యీశానుఁడాతని ♦ చెలువశివయె. 71
- క॥ శివుఁడేసోముఁడురోహిణి, శివయెయనంతుండుశివుఁడు ♦ శివతత్పతియా
శివుఁడెల్ల పూరుషులుదా, శివయే భువనములలోని ♦ శ్రీతెల్లహరీ! 72
- క॥ విషయంబాపరమేశ్వరి, విషయ మహేశ్వరుఁడు తేత్రవితతి శివయగున్
విషహరుఁడాతేత్రజ్ఞుఁడు, విషజాతనయన! యెఱుంగు ♦ విదితమిదిమదిక. 73
- క॥ ద్రష్టవ్యవస్తువులునుక, స్పష్టవ్యవదార్థములును ♦ బరమేశ్వరియే
ద్రష్టయునుక మఱియునికా, స్పష్టయుఁ బరమేశ్వరుండె ♦ జలజాతాతా! 74
- గీ॥ అరయుపాగ్నిస్థితియఖలంబాశివాని, ప్రాణమాశివుఁ డుత్కుల్లవద్యనేత్ర!
శిబ్దజాలంబుసర్వమాశంభురాజ్ఞి, అర్ధమఖలంబుదెలియు చుం ♦ ద్రార్థమాశి. 75

—* జగదంతర్భూత శివ విభూతి *—

వ. ఇక విశ్వమందలి పదార్థంబులలోని శక్తియుఁదేజంబు సర్వంబు మహేశ్వరీ మహేశ్వరులుగఁ దెలియుము. జగంబందుఁ బాణ్యంబై నదియుఁ బవిత్రంబై నదియు మంగళంబై నదియునగు నెల్లనుమామహేశ్వరతేజంబుగ నెఱుంగుము. మఱియు శ్వావ్యమంతవ్యవోధవ్యంబులు మున్నగునవి మహేశ్వరిగను శ్రోతయు మంతయు వోధయు మున్నగునట్టిండు మహేశ్వరుఁడుగ నెఱుంగుము. 76

క॥ శివతా నిశ శంకరుఁడే, పవ లాకాశంబుశివుఁడు ♦ వసుమతిశివ సింధువుశివుఁడు వేలయేశివ, భవుఁడుమహావృక్ష మాభ ♦ వానిలతయగున్. 77

క॥ దీపశిఖయెట్లుగృహమును, దీపింపఁగఁజేయునో య ♦ దేవిధ మొప్పక దీపింపఁజేయుబూర్ణం, బాపర మేశ్వరుల తేజ ♦ మఖిలజగంబుక. 78

క॥ సర్వాకారాత్మకులును, సర్వశ్రేయస్సమృద్ధి ♦ సంధాయకులౌ శర్వుఁడుశర్వాణియునుక, సర్వజగత్పూజ్యులనుచు ♦ శౌరి! యరయుమా! 79

గీ॥ ఇట్లునాప్రజ్ఞ కొలదిమ ♦ హేశ్వరులయ, ధార్థమగునాత్మవిధ ముపన్యాసమొనరఁజేసినాఁడనునీక్తిప్తు ♦ శివుల యాత్మ, వైభవంబింతయేకాద ♦ వాచ్యమరయు. 80

గీ॥ చెప్పటకుశక్యమెఱులగు ♦ శివులయాత్మ, విభవముమహాపురుషమనో ♦ వీధులకుబహిర్గతంబయియేయుండు ♦ నీశ్వరై క, చిత్తులకనన్యులకు ♦ నదిచేతమొందు. 81

గీ॥ అట్లుతక్కినవారికె ♦ ప్పట్లనంద, దందిననునట్లుగాదు ప ♦ ద్భాక్ష! యిదియుఁ బ్రాకృతివిభూతియిఁకనునప్రాకృతియొప, రంబుగుహ్యంబుగుహ్యవిదాజధనము. 82

గీ॥ మరలునెద్దానవాక్కులు ♦ మానసంబు, తోడనింద్రియవర్గంబు ♦ తోడఁగూడ అద్రియప్రాకృతియుఁ బారమాత్మికయును, నైనయట్టివిభూతి శుద్ధాత్మ! తెలియు. 83

క॥ అదియేపరమపుధామం, బదియేపరమమగుగతియు ♦ నదియేపరమాస్పదమగుపరశివవిభవం, బదినొందయంత్రయోగు ♦ లాశితచిత్తుల్. 84

క॥ సంసారాశీవిమవిమ, హింసాహరణౌషధము మ ♦ హేశవిభవమా శంసార్వా మెఱిగినట్టిండు, కంసాంతక! నెఱవఁడెట్టి ♦ కారణములచే. 85

గీ॥ ఇట్లాటంగించితిని పరమేశ్వ ♦ రులయ, ధార్థమానాత్మవిధమునీ ♦ వస్తుఁడవుమహేశ్వరాత్మంతభక్తుడ ♦ వెఱిగిమదిని, నీవునుకదెల్పకు మభక్తనికరమునకు. 86

క॥ తెలిపెడు నెడనిలుబోలున, ఖలులకుభక్తులకు బోధఁ ♦ గావింపుము! యోగ్యులకిది యుపదేశంబును, సలిసిననతఁడొందుశర్వ ♦ సాయుజ్యంబున్. 87

క॥ ఇది తెలియలేరుపశుల, జ్ఞులుపాశబలంబుఁజేసి ♦ సూక్ష్మమరయకేయదునందన! శివునొక్కని, బనుగురుపదివిధములుగను ♦ పచియింతురొగిన్, 88

—* శివధృత నానారూప వర్ణనము *

గీ॥ హరి! పరబ్రహ్మరూపంబు పరమునపర, ముగవిలసిలు ననాద్యంతముగఁదనరుఁబరమని భూతేంద్రియాంతఃకరణప్రధాన, విషయరూపంబపరమని విశదముగను.

వ. పరమగు పరబ్రహ్మరూపంబు చిదాత్మకంబనాద్యంతంబు “బృహత్వాత్ బృహణత్వాత్ పరం” బని విజ్ఞులు నిశ్చయించిరి. పరమపదంబగు సీరెండును బ్రహ్మణః పతియగు పరమేశ్వరునిరూపంబులే. 90

క॥ ఇకనునవిద్యావిద్యా, తృకుఁడీశ్వరుఁడని కతిపయ ♦ తజ్జలనుదు రీ సకలప్రాణులువిద్యయు, సకలాచేతన మవిద్య ♦ శౌరి! యరయుమా! 91

వ. విద్యా విద్యాత్మకమగు విశ్వంబంతయు విశ్వగురునిరూపంబుగా విజ్ఞులు సెప్పదురు విశ్వంబంతయు నీశ్వరునికి నశంబై యుండుటను—ఇక.

గీ॥ భ్రాంతివిద్యయుఁబరమును ♦ బరమశివుని, రూపమంచువచింతురు ♦ రూఢి మెఱయ అర్థముల నయథాబుద్ధియగునుభ్రాంతి, విద్యయొయధార్థసంవిత్తి ♦ మినుముకుంద! 92

వ. ఇక వికల్పరహితంబై నది పరంబుగా నెఱుంగుము. తదాజ్ఞాధిస్థితంబై జగంబుపెలయుటచేత మఱియును గొందఱీశ్వరుని సదసద్రూపుఁడనియును సదసత్వతీయనియును జెప్పచున్నారు. 94

గీ॥ సత్యమున సాధువందును సత్పురుషులు, పరగ సచ్చబ్దమునువాడు ♦ దురు తదితర మందసచ్చబ్దమును నెఱు ♦ వ్యాహరింతు, రిట్టి సదసజ్జగంబు మ ♦ హేశమూర్తి! 95

వ. ఇందుచే సదసద్రూపుఁడనియు నిట్టి సదసజ్జగంబునకుఁ బతియౌట సదసత్వతీయను జెప్పచున్నారు. 96

క॥ అవ్యక్తమునుసమష్టిగ, నావ్యక్తమువ్యష్టిగాఁగ ♦ ననుశాసంత్రాయవ్యక్తవ్యక్తములూ, యవ్యయనకురూపములు తదాత్మానుసృతిన్. 97

వ. మఱియు నివ్యానికి శివుఁడేకారణంబగుటఁ గారణార్థవిదులు శివుని సమష్టివ్యష్టికారణంబనియును జెప్పచున్నారు. 99

గీ॥ అనెదరుప్రధానపూరుష ♦ వ్యక్తకాల, రూపుఁడని మఱిగొందఱా ♦ రుక్మభుజుని బ్రకృతియెప్రధానమగునుక్షేత్రజ్ఞుఁడల్ల, పురుషుఁడౌవ్యక్తమిఱ్ఱది ♦ మూడుచూడు. 98

వ. కాలము కార్యప్రపంచమునకుఁ బరిణామకారణము. ఈయన్నింటికిశ్వరుఁడును ధాతయుఁ బ్రవర్తననివర్తకుఁడును నావిర్భావతిరోభావహేతుండును సజండును నగు వాఁడొక్కండు పరమేశ్వరుండుయగుటఁ బ్రధానపూరుష వ్యక్తకాలస్వరూపుఁడని యనుచున్నారు. మఱిగొందఱు విరాట్టగు హిరణ్యగర్భుండునియు వేణొక్కరంతర్యామియనియును జెప్పచున్నారిత్లనేకప్రకారంబుల నూహించివచింపుచుఁ బరమేశ్వరుని యాధాత్మ్యంబు నిశ్చయింపలేకున్నారు. 100

—* శివప్రభావ ప్రతిపాదనము *—

- గీ॥ కలుగదాణవబంధంబు॥కార్మబంధ, మికనుమాయేయ బంధము॥ప్రకృతిబంధ
మల్ల జౌద్ధమాబంధము॥హంకృతిజపు, బంధమును లేవుశివునకే॥బంధములును.
- క॥ కాలముఁగలయును విద్యయు, నీలగీవునకులేవు ॥ నియతియురాగం
బేలాటి వగయుమఱియిక, నేలీప్సయులేదు తెలియు॥మీ శునకుహరీ. 102
- గీ॥ కనుము! సత్త్వర్మమును ససత్త్వర్మమును ద,దీయము విపాకమామహా॥దేవునకిక
లేవునుఖదుఃఖములునల్లె॥లేవుతత్ఫలములు లేవెట్టికాలభో॥గములుకృష్ణ! 103
- క॥ హరి! శివునకుఁగర్తయునుక, గరణంబునులేదు మొదలు॥గలుగదు తుదియున్
మఱిబాంధవుండునుండం,డరియును విభుండును సముండు॥నధికుండరయక, 104
- క॥ జననముమరణము శివునకు, నొనరదువిధియును నిషేధ॥మొనరదుబంధం
బును మోక్షంబునునొనరది, కొనరదకల్యాణమెదియు॥నూహింపు మిటుల్. 106
- ప. పరమశివుండగుట సకలకల్యాణంబులు స్వతస్సిద్ధంబులై యుండు.
- మత్తకోకిల॥ ఈశితవ్యము నీ ప్రపంచము ॥ నెంతయేని ముదంబుతో
నీశలైచెలువొందు శక్తుల॥నెట్లెఁగూడి యనాదియా
నీశుండచ్యుత భావుడొక్కరు॥డేసమస్తమునిండి ల
క్ష్మీశ! పాలనసేయుచుండు గ్రహింపు! స్థానసమాఖ్యుడై. 107
- గీ॥ పరశివాధిష్ఠితంబు విశ్వంబు సకల, జంగమస్థావరంబిది ॥ శరస్వరూప
మనుచు నెవ్వఁడెఱుంగునో॥జనుండతండు,మోహమునుజెందఁడెప్పట్ల॥బురుషతలక.
- చ॥ పురుషుండు రుద్రుఁడీశ్వరుండు॥భోగివిభూషణుండది॥జేశుడుక
బరుండు పినాకపాణివృష॥వాహనుండున్ భగవానుండొద్దుడ
యరుణుండు కృష్ణపింగలుండ ॥ నంతుండు సౌమ్యుండు ఘోరమూర్తియ
క్షురుండు హిరణ్యకేశుండును ॥ స్వర్ణభుజుండు శివుండుచూడుమా. 109
- క॥ ఆ పురుషవిశేషుండును, నాపరమశివుండు నంత॥కాంతకుండును నౌ
నాపరమ పరముండేన్,రోష్టపరిపర్తి యనియెఱుంగు ॥ మున్నతచరితా. 110
- శా॥ వాలాగ్రకృతిమాత్రుండై వెలయుహృ ॥ తృద్ధంబు మధ్యంబునం
దాలోకేశ్వరుండా జగన్మయుండు ప ॥ ద్వాత్సుండు తాముండునుక
నీలగీవుండునై చరించు నితఁడే ॥ నిత్యుండు భావంబునం
దీలీలాధరునీహరుక దెలియలే॥వేలాటి మోహంబులుక. 111
- ప. ప్రతిసర్గప్రసూతులును గాలావచ్ఛేదపర్తులునగు బ్రహ్మలకెల్ల నీతఁడే యామ్నా
యపాతంబు నుపదేశించు. మఱియు గాలావచ్ఛేదయక్తులగు గురులకెల్ల నీతండే
గురుఁడీశ్వరుండు కాలావచ్ఛేదపర్జితుండు. 112

- ॥ అతనిసిద్ధిస్వాభావికి ♦ యతనిశక్తి, దెలియుసర్వాతిశాయిని ♦ దివ్యమూర్తి !
అప్రతిమముజ్ఞానంబు దేహంబునిత్య, మును విశుద్ధమైశ్వర్యమోయనితరంబు.
- ॥ మఱియుఁ దేజమువీర్యం, బరయుప్రభావంబుక్షమయు ♦ నలకరుణయునుఁ
సరిలేనివనుచుమనమున, నెఱుఁగుముశివునందునతత ♦ మిద్ధవిచారా ! 114
- ॥ అనఘ ! పరిపూర్ణుఁడౌ శర్వునకీసర్గాదులనునె ♦ పుడు నెట్టిప్రియో
జనమదిలేదన్నియునౌ, పనులకితరులఁగలకృపయె ♦ ఫలమరయంగఁ. 115
- ॥ అట్టిదేవుండుశివపర ♦ మాత్మయతని, వాచకముప్రణవంబు శివభవరుద్ర
శబ్దములలోనమిగులు వాచకముప్రణవ, మాప్రణవజపమున నెక్కుఁడగునుసిద్ధి.
- క॥ అక్కతనఁజెప్పదురుబుధు, లక్ష్మీమలచంద్రాధరుని ♦ నఖిలగురుని దా
మొక్కయక్కరపువేల్చుని, యొక్కటి శబ్దార్థములని ♦ యూహింపుమిటుల్. 117
- వ. ఈప్రణవంబునకు నాల్గుమాత్రీలరకు అకారంబు ఉకారంబు మకారంబు నాదంబు
అకారంబుమహాబీజంబు రజంబు స్రష్టయగు చతుర్ముఖుండు ఉకారంబు సత్త్వ
గుణంబు ప్రకృతి యోని పాలయిత విష్ణుండు మకారంబుపురుషుండుబీజంబు
తమస్సుసంహారకుఁడుహరుండు నాదముపరమపురుషుండీశ్వరుండు నిర్గుణుండు
నిష్క్రియుండుశివుండు ఇట్టిశ్వరుండు మూడుమాత్రీలచేతఁ ద్రివిధంబుగఁ బ్రతి
పాదించి యర్థమాత్రముచేత స్వకీయంబగు శివాత్మమును బోధించుచున్నాఁడు.
అకారము ఋగ్వేదంబుగ ఉకారంబు యజుర్వేదంబుగ మకారంబు సామవేదం
బుగ నాదంబాధర్వణవేదంబుగఁ జెప్పఁబడినది. 118
- ఉ॥ ఎవ్వఁడుసర్వభావముల ♦ నీశ్వరునందుఁబ్రవన్నుఁడో దృఢం
బవ్విభునామహేశ్వరున ♦ యత్నముగాఁబడయంగఁ జాలువాఁ
డెవ్వఁడుశంకరున్ గవి మహేశ్వరు నెఱుఁడో బద్ధపాశుఁడై
యవ్వెడ గుగ్రిదుఃఖభవ ♦ మందు భ్రమించును జక్ర నేమియై. 119
- క॥ ఎవఁడుగను రుక్మవణుఁని, గవినిజగత్కారుబ్రహ్మ ♦ కారణుఁబురుషున్
సువిదితుఁడౌవిద్వాంసుఁడు, భవములనెడఁబాసిచెందు ♦ బరమపదంబుఁ. 120
- గీ॥ ఆవిరూపాక్షుశక్తిస్వా ♦ భావికియును, విద్య విశ్వవిలక్షణ ♦ వివిధరూప
ములను బెక్కులనొంది యంభోజబంధు, భాయనన్ దగిభాసిల్లు ♦ బద్ధనయన !
- గీ॥ అట్టిశక్తికిశక్తుల ♦ సంతలుందు, రిచ్ఛజ్ఞానంబుక్రియయు నానెనఁగువార
లల్ల మాయాదికలునుహ ♦ వ్యవహునందు, విస్ఫులింగంబులట్టుల ♦ విశ్వమందు.
- క॥ పురుషులుసదాశివాద్యులు, మఱియునువిద్యేశ్వరాది ♦ మహితులునట్లే
శరమలరుదురవ్నాడికి, బరాత్పరయుప్రకృతి శక్తి ♦ భాసిలుసతమున్. 123

గీ॥ వినుము! మహాదాదితత్త్వంబులును నజాది
మూర్తులును నన్యమును సర్వ ♦ మునునుశక్తి
కార్యమాశంకలేదు సూక్ష్మయుఁబ్రబోధ
రూప సర్వగయానందరూప యాపె.

124

క॥ శివుఁడరయుశక్తిమంతుఁడు, శివుఁడిక వేద్యమగునెట్లు ♦ శివవిద్యయగుక
శివయేశ్రుతియును స్మృతియును, శివయేప్రజ్ఞయునునాజ్ఞ ♦ శివస్థితిధృతియున్.

చ॥ శివుఁడెటు సర్వకర్తయయి ♦ చెన్నెసలారునొ విశ్వకోటికా
శివయును సర్వకర్తయయి ♦ చెన్నెసలారునటుల్ సతంబిఁకీ
కవకు వియ్యక్తియుండదు ను ♦ గంధము పద్మముఁ బాయనట్లు స
త్కవి నమృతోక్తివీడనిప్ర ♦ కారమెఱుంగు! రమామనోహరా!

126

గీ॥ పశ్యతియలమాయ జీవుఁడు♦వికృతియట్లు, సర్వమగునదసత్తులా ♦ శక్తితతము
లామహాదేవిమాయమోహముఁగూర్చు, మోక్షమిడు లీలచేసర్వభువనములకు.

వ. సర్వేశుండిపెతోఁగూడి సప్త వింశత్రయకారంబుగ విశ్వంబువ్యాపించియుండు నాతని
వలన మోక్షంబుప్రసరిల్లు. మున్నొకప్పుడు ముముక్షులగుకొందఱు మునులు
బ్రహ్మమునుగూర్చి సంశయావిప్లవృద్ధయై యిల్లు విమర్శించిరి.

128

— * ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు జగత్కారకునిగూర్చి చెప్పట *—

గీ॥ ఎద్ది కారణమగుబ్రహ్మ♦మెందువలన, బుట్టినారిమిఁ కెద్దానఁ ♦ బోషితులము
ఎందునున్నారమిట్టల ♦ నీసుఖ తది,తరములందు వర్తింతుము ♦ తవిలినతము.

గీ॥ కాలమొ స్వభావమొక్కొ యక్కడిఁదినియతి
యో యదృచ్ఛయో భూతంబులో పశ్యతియొ
పురుషుఁడో వీనిసంయోగమో యరయఁగఁ
గారణము తొనె జడము లెక్కడనుగాని.

130

క॥ పూరుషుఁడు సుఖయుదుఃఖయు, గారణమగునొక్కొ విభుఁడు♦గానియతఁడిటుల్
సారెకుఁ బరస్పరంబు విచారణ యొనరించి ధ్యాన ♦ సంగతినంతన్.

131

గీ॥ అప్రదు సూచిరి మునులు దేవతాత్మశక్తి, నీశ్వరినిఁ ద్రిగుణంబుల♦నెంతయునుని
గూఢమగుదానిఁ బాశంబుఁగుశలగతిని, ద్రించుదాని వివేకంబుఁబెంచుదాని.

గీ॥ ఆపచే భిన్నపాశులై ♦ యచ్చదృష్టి, సర్వకారణకారణ ♦ శక్తిమంతు
నమ్మహాదేవుఁ బొడఁగనిరప్రమేయు, నేకతేజమై యెల్లడ♦ననఁగువాని.

133

వ. అద్దేవుని ప్రసాదయోగంబునఁ బరమంబగు యోగంబునను దృఢంబగు భక్తి
యోగంబునను దివ్యపదంబు నొందిరందున.

134

- గీ॥ అతనిసిద్ధిస్వాభావికి ♦ యతనిశక్తి, దెలియునర్వాతిశాయిని ♦ దివ్యమూర్తి !
అప్రతిమముజ్ఞానంబు దేహంబునిత్య, మును విశుద్ధమైశ్వర్యమోయనితరంబు.
- క॥ మఱియుఁ దేజమువీర్యం, బరయుప్రభావంబుక్షమయు ♦ నలకరుణయునుఁ
నరిలేనివనుచుమనమున, నెఱుఁగుముశివునందునతత ♦ మిద్ధవిచారా ! 114
- క॥ అనఘ ! పరిపూర్ణుఁడా శ్రుద్వనకీసర్గాదులనునె ♦ పుడు నెట్టిప్రియో
జనమదిలేదన్నియునౌ, పనులకితరులఁగలకృపయె ♦ ఫలమరయంగఁ. 115
- గీ॥ అట్టిదేవుండుశివపర ♦ మాత్మయతని, వాచకముప్రణవంబు శివభవరుద్ర
శబ్దములలోనమిగులు వాచకముప్రణవ, మాప్రణవజపమున నెక్కుఁడగునుసిద్ధి.
- క॥ అక్కతనఁజెప్పుదురుబుధు, లక్ష్మీమలచంద్రధరుని ♦ నఖిలగురుని దా
మొక్కయక్కరపువేల్పని, యొక్కటి శబ్దార్థములని ♦ యూహింపుమిటుల్. 117
- ప. ఈప్రణవంబునకు నాల్గుమాత్రలలరు అకారంబు ఉకారంబు మకారంబు నాదంబు
అకారంబుమహాబీజంబు రజంబు స్రష్టయగు చతుర్ముఖుండు ఉకారంబు సత్త్వ
గుణంబు ప్రకృతి యోని పాలయిత విష్ణుండు మకారంబుపురుషుండుబీజంబు
తమస్సుసంహరకుఁడుహరుండు నాదముపరమపురుషుండిశ్వరుండు నిర్గుణుండు
నిష్క్రియుండుశివుండు ఇట్టిశ్వరుండు మూడుమాత్రలచేతఁ ద్రివిధంబుగఁ బ్రతి
పాదించి యర్థమాత్రముచేత స్వకీయంబగు శివాత్మమును బోధించుచున్నాఁడు.
అకారము ఋగ్వేదంబుగ ఉకారంబు యజుర్వేదంబుగ మకారంబు సామవేదం
బుగ నాదంబాధర్వణవేదంబుగఁ జెప్పఁబడినది. 118
- ఉ॥ ఎవ్వఁడునర్వభావముల ♦ నీశ్వరునందుఁబ్రవన్నఁడో దృఢం
బవ్విభునామహేశ్వరున ♦ యత్నముగాఁబడయంగఁ జాలువాఁ
డెవ్వఁడుశంకరున్ గవి మహేశ్వరునెఱ్ఱఁడో బద్ధపాశుఁడై
యవ్వెడ గుగ్రిదుఃఖభవ ♦ మందు భ్రమించును జక్రనేమియై. 119
- క॥ ఎవఁడుగను రుక్మవణుఁని, గవినిజగత్కరుబ్రహ్మ ♦ కారణుఁబురుషున్
సువిదితుఁడవిద్వాంసుఁడు, భవములనెడఁబాసిచెందు ♦ బరమపదంబుఁ. 120
- గీ॥ ఆవిరూపాక్షుశక్తిస్వా ♦ భావికియును, విద్య విశ్వవిలక్షణ ♦ వివిధరూప
ములనుబెక్కులనొంది యంభోజబంధు, భాయనన్ దగిభాసిల్లు ♦ బద్ధనయన !
- గీ॥ అట్టిశక్తికిశక్తుల ♦ సంతలుందు, రిచ్ఛజ్ఞానంబుక్రియయు నానెనఁగువార
లల్ల మాయాదికలునుహ ♦ వ్యవహునందు, విస్ఫులింగంబులట్టుల ♦ విశ్వమందు.
- క॥ పురుషులునదాశివాద్యులు, మఱియునువిద్యేశ్వరాది ♦ మహితులునట్లే
కరమలరుదురవ్యాధికి, బరాత్పరయుప్రకృతి శక్తి ♦ భాసిలునతమున్. 123

గీ॥ వినుము! మహాదాదితత్త్వంబులును నజాది
మూర్తులును నన్యమును సర్వ ♦ మునునుశక్తి
కార్యమాశంకలేదు సూక్ష్మయుఁబ్రజోధ
రూప సర్వగయానందరూప యాపె.

124

క॥ శివుఁడరయుశక్తిమంతుఁడు, శివుఁడిఁక వేద్యమగునెట్లు ♦ శివవిద్యయగుక
శివయేశ్రుతియును స్మృతియును, శివయేప్రజ్ఞయునునాజ్ఞ ♦ శివస్థితిధృతియున్.

చ॥ శివుఁడెటు సర్వకర్తయయి ♦ చెన్నెసలారునొ విశ్వకోటికా
శివయును సర్వకర్తయయి ♦ చెన్నెసలారునటుల్ సతంబిఁకీ
కవకు వియ్యక్తియుండదు ను ♦ గంధము పద్మముఁ బాయనట్లు స
త్కవి నమృతోక్తివీడనిప్ర ♦ కారమెఱుంగు! రమామనోహరా! 126

గీ॥ పశ్యతియలమాయ జీవుఁడువికృతియట్లు, సర్వమగునదసత్తులా ♦ శక్తితత్వము
లామహాదేవిమాయమోహముఁగూర్చు, మోక్షమిడు లీలచేసర్వభుననములకు.
ప. సర్వేశుండీపెతోఁగూడి సప్త వింశత్రయకారంబుగ విశ్వంబువ్యాపించియుండు నాతని
వలన మోక్షంబుప్రసరిల్లు. మున్నొకప్పుడు ముముక్షులగుకొందఱు మునులు
బ్రహ్మమునుగూర్చి సంశయావిప్రహృదయులై యిట్లు విమర్శించిరి. 128

— * ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు జగత్కారకునిగూర్చి చెప్పట *—

గీ॥ ఎద్ది కారణమగుబ్రహ్మమెందువలన, బుట్టినారమిఁ కెద్దానఁ ♦ బోషితులము
ఎందునున్నారమిట్లు ♦ నీనుఖ తది,తరములందు వర్తింతుము ♦ తవిలినతము.

గీ॥ కాలమొ స్వభావమొక్కొ యశక్తిఁగడిదినియతి
యో యదృచ్ఛయో భూతంబులో పశ్యతియొ
పురుషుఁడో వీనిసంయోగమో యరయఁగఁ
గారణము తొనె జడము లెక్కడనుగాని. 130

క॥ పూరుషుఁడు సుఖయుదుఃఖయు, గారణమగునొక్కొ విభుఁడుగానియతఁడిటుల్
సారెకుఁ బరస్పరంబు విచారణ యొనరించి ధ్యాన ♦ సంగతినంతన్. 131

గీ॥ అపుడు సూచిరి మునులు దేవాత్మశక్తి, నీశ్వరినిఁ ద్రిగుణంబులనెంతయునుని
గూఢమగుదానిఁ బాశంబుఁగుశలగతిని, ద్రించుదాని వివేకంబుఁబెంచుదాని.

గీ॥ ఆపచే భిన్నపాశులై ♦ యచ్ఛదృష్టి, సర్వకారణకారణ ♦ శక్తిమంతు
నమ్మహాదేవుఁ బాడఁగనిరప్రమేయు, నేకతేజమై యెల్లడనెనఁగువాని. 133

ప. అద్దేవుని ప్రసాదయోగంబునఁ బరమంబగు యోగంబునను దృఢంబగు భక్తి
యోగంబునను దివ్యపదంబు నొందిరందున. 134

గీ॥ అట్టి చిచ్చుక్కితోఁ గూడఁనమ్మహేశు, నెవఁడెఱిగి హృదయంబునఁ నెట్లు జూచు
అట్టి వానికి శాశ్వతమైన శాంతి, యమరు నితరులకమర దట్లరయుమెనను.

గీ॥ విప్రయోగంబు శక్తితోఁ వెలయ దెపుడు, శక్తిమంతుండు శివునకేఁచందమునను
ఈ ద్వయంబు ప్రసాదంబు నెలమిఁ జెంది, కరతలస్థితముగ ముక్తిఁ గాంచుజనుఁడు.

ప. మోక్షమందు జ్ఞానకర్మంబులకమంబు వివక్షింపఁబడలేదు. ఇక నెట్టివాఁడుగాని
పరమేశ్వరప్రసాదంబునొందెనేని నిస్సంశయంబుగ ముక్తుండగును. ఆప్రసాదంబు
భక్తిచేతను భక్తి శివప్రసాదంబుచేతను జనియించుననియు ఈప్రసాదభక్తులు
రెండును బరస్పరము కార్యకారణభావంబునొందుననియుఁ జెప్పదు రనేకజన్మంబు
లందు శ్రౌతస్మార్తానువర్తులును విరక్తులగు ప్రబుద్ధులయెడ మహేశ్వరుండు
ప్రసన్నుడగుననియు ఆయన ప్రసాదంబున భక్తిపొడముననియు నది వృద్ధినొంది
కమిమ్ముగ సర్వపాశంబులనుండి మోక్షంబొనరించుననియు నుపమన్యుహాసం
దుగిండు చెప్పినవిని శ్రీకృష్ణుండు మరల యిట్లర్పించె.

137

క॥ దేవా! వినఁదలఁతు మహా, దేవోక్తము వేదసారఁదిపిత మాతృ
శ్రీవిజ్ఞానము నిజభక్తావళికిఁ ముక్తిజనక ఁ మగునద్దానిక.

138

గీ॥ భక్తి లేనట్టివారి కఁప్రాజ్ఞులకును, గోచరముగానిదెంతయు ఁ గూఢమైన
దా శ్రుతితదంగములనుసాంఘ్యముననుద్భృతంబయినదానిఁదెల్పుముఁతాపసేంద్ర.

—* ఉపమన్యుముని శ్రీకృష్ణునకుఁ దెల్పిన ఆత్మజ్ఞానము *

క॥ అనుడు నుపమన్యుఁడిట్లనె, వినుమిఁకఁ దెల్పెదను సర్వవేదోక్తము శ
ర్వునిచేఁ బరిభాషితమును, ఘనము ననాయాసమోక్షకారణము హరి!

140

మ॥ మును నవ్యక్తమునుండి శబ్దంబు జగమున్ సృష్టిచేయంగ నీ
హను మున్ముందుగ దేవపూర్వు నలబ్ధిహృన్ బ్రీతిఁ బుట్టించె న
ఘనుఁడుక దండిని సర్వకారణుని దాఁ గాంచెక మహాదేవు నం
తనె రుద్రుండు సృజంపు విశ్వమని వేదంబుల్ సమర్పింపుడుక.

141

గీ॥ అతఁడు జగముసృజించి వఁణ్ణాశ్రమవ్యవస్థవేత్తేటలు చేసెనపంబుకొఱకు
సోమువెడలించె నాతనిఁచొప్పనన్ ధరాన్ని రవిసురరాడ్యజ్ఞ హరులమఁదిరి.

క॥ వారందఱు వేగంబుగ, శ్రీరుద్రాధ్యాయగీతి ఁ శివుని నుతింపక
భూరికరుణాంబుడై యవ్వారలముందఱను దోచెఁవై భవమలరక.

143

గీ॥ అంత లీలార్థమై యమ్మహాత్ముడప్తు, వారిజ్ఞానంబును హరింపవారలపుడు
నీవెవండవనుచు మోహానిష్ఠితులయి, యడుగనురలకు రుద్రుఁడిట్లనియెవేగ.

గీ॥ నేకొకండెనె పూర్వండు॥నేనె తొలుత, నుండియుండితి నివ్వడు॥నుంటి నుండఁ
గలను నాకంటె నన్యుడొక్కండులేడు, నేనెనడిపెద జగముల॥నెమ్మిగనుచు.

ఆ॥ ఇట్లు చెప్పి రుద్దుఁడెలమినంతర్నిని, జెందె నంత సురలు ॥ చేవదక్కి
పరమశివుని గనక॥భక్తితోడ నభర్వ, శిరసుతోడ నుతులు ॥ చేసిరంత. 146

క॥ వారల ననుగ్రహింప ను, మారమణుడు దేవితోడ॥మర్త్యుల యెదుట
భూరికరుణాహృదయుడై, చేరఁగ నవ్వారుగాంచి ॥ చెలఁగి పృణతులై. 147

గీ॥ పరమశక్తి యెడమపక్క॥భాసిలంగ, సిద్ధులౌ పాశుపతు లొలి ॥ సేవసల్పు
యోగులకు నెదఁ గన్నడు॥చుండువాని, శివునిజూచి నుతుల్ పెక్కు॥చేసిరంత.

వ. పరమేశ్వరుండును గృహచే నవ్వారిన్ గాంచి సంతుష్టుండనైతి ననుడు దివ్యజను
లాదరంబున నిట్లడిగిరి. 149

గీ॥ దేవ! నీకపచితి యెట్లు॥దీర్చవలయు, నెవనికర్పయం దధికార॥మేర్పడునొ య
ధార్మమంతయు మాకిష్ట॥డానతిమ్మ, నుడు శివుం డల్పహాసంబు॥నుంబొనర్చి. 150

— * శివుండు దేవతలకు సూర్యాత్మక నిజతనువు॥ జూపుట *—

క॥ దేవిని గని యంత మహా, దేవుండు సూర్యాత్మకంబు ॥ దివ్యతనువు న
ద్యానంబునఁ జూపుటయు॥, దేవతలంతయునుజూచి ॥ తేకువ మెఱయు॥. 151

గీ॥ ఘోరమునుసకలాశ్చర్య॥గుణాయతమును, సర్వతేజోమయంబును॥ శక్తియుతము
అష్టభుజము చతుర్వక్త॥మద్భుతమును, సర్ధనారికమునుగాంచి॥హరుస మొంది.

క॥ తెలిసి దివాకరుదేవుని, గలువలరాజైన దేవి ॥ గనుగొవి భువనం
బులు తన్మయములుగాఁగని, సలిలము సర్వమునుబట్టి ॥ సల్పి రిటు నుతుల్. 153

క॥ సింధూరపద్మనకు సం, క్రందనగోవిందధాతృ॥కారణునకును॥
నుందరసుమండలున కర, విందధరున కబ్జనేత్ర॥విలసితునకును॥. 154

క॥ కనకమణిభూషణునకును, ఘనరవిరూపునకు నాది॥కారణునకు వి
ష్ణునకును బ్రహ్మకును॥ రు, ద్రుని కార్యాసహితునకు ను॥తులిపె శివునకు॥.

గీ॥ రత్నపూర్ణాంబు సనువర్ణ॥రసము సకుశ
సుమమును సుకుంకు మాధ్యంబు ॥ సుప్రశస్త
మును సహేమపాత్రంబును॥మోదమెసఁగఁ
గొను మొసంగెద మర్ఘ్యము॥ గోశతాంగ ! 156

న. అని ప్రార్థించి పరమపురుషున కర్ఘ్యంబు లొసఁగిరి.

గీ॥ ఇట్లు లీనమండలంబున ॥ నింపుమీఱ, శివుని నవధానమునఁ బూజ ॥ చేసి యెవ్వఁ
డర్ఘ్యమిచ్చునొ కాలత్రో॥యంబునందు, వాని కిలదుర్లభములేధు॥వడయుముక్తి.

వ. మఱియును.

క॥ ఈస్తుతి నెవ్వండేనిఁ బ్ర, శస్త్రమతిఁ జపముసేయు * జదువుచునుండుఁ
నిస్తులవిభవములొందును, స్వస్తిఁ జేకొను నతండు * సత్యమిదియగుఁ. 159

—* తిరోహితశాస్త్రప్రతిష్ఠ *—

వ. అంత మండలాంతర్గతుండగు హరుండు సర్వాగమోత్తరంబగు శాస్త్రంబు
నొసంగిన నందుఁ బూజాధికారంబు ద్విజాతుల కని యెఱింగి మహేశ్వరుని
సెలవొంది బృందారకు లందఱు యథాగతంబుగఁ జనిరంతఁబెద్దకాలంబున
కాశాస్త్రంబు తిరోధానంబగుడు నొకప్పుడు మహేశ్వరిచే సంబోధితుండై
శివుండు మరల సర్వాగమోత్తరంబగుశాస్త్రంబు ననువదించె నద్దిబ్రహ్మను
మతి నాచే నగ స్తునిచే దధీచి ముష్ణగువారిచే స్వయంబుగ శివావతారంబుల
చేతను లోకంబునఁ బ్రవర్తితంబయ్యె. 160

చ॥ అనవుడుఁ గృష్ణుఁడిట్లనె వ॥డాననసన్నిభ! జ్ఞానమూర్తి! నీ
వనయము శిష్యపాశహర॥ణాఘృడ వీశ్వరతత్త్వయోగచిం
తనుండవు సీముఖాబ్జశివ * తత్త్వసుధారసధార లాని తృ
ప్తినిఁ గొనజాలకుంటి నిటు * దెల్పుము శార్వవిభూతి నింకనున్. 161

గీ॥ మును జగన్మాత శర్వాంకమునవసించి, లోకనిశ్చేయసంబెంచి॥లోకగురుని
శివునిసేవిప్రశ్నించెనో॥శివకునాథుఁ, డేమి తెల్పెనోయెఱింగింపు॥మిపుడుదయను.

వ. అనిన నుపమన్యుం డిట్లనియె. 162

—* ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు ముఖ్యాంశంబును జెప్పట *—

చ॥ విను యదువంశమాక్తికమ! * విశ్వగురుండు హరుండు మందరా
ద్రుని నొక చారుకందరస * రిత్తటదివ్యవనసలిన్ జగ
జ్జననియుఁ దా విహారమును * నల్పుచు నెచ్చెలి దెచ్చినట్టి నూ
తనవికచప్రసూనదళ * దామములన్ గయిసేయఁగా నుమన్. 163

గీ॥ తనదుతోడ నెక్కజేసి ని॥తాంతకాతు,కమున కీబ్బడఁగై సేసి * కడిదిహర్ష
మొప్పనున్నతఱిన్ దేవి॥యొప్పుమీఱ,విభుని లోకోపకృతి టిటుల్॥వేగనడిగె.

గీ॥ దేనిచే వశమయ్యెదు * దేవదేవ! అల్పశక్తులు నకృతాత్ములైన యట్టి
మానవులకీపువచియింపు॥మా! కరంబు, నాదుచిత్తంబుపొంగనా॥నందమునను.

వ. అనియడిగిన మహేశ్వరికి మహేశ్వరుండాదరంబున నిట్లనియె. 166

గీ॥ కానువశ్యుడనెపుడును॥గర్భమునను, జపమునన్ దపమునను వి॥జ్ఞానమునను
నన్యమున దేనిచేనిక * నవధరింపు, భక్తిచేతను వశమూదు * భక్తతతికి. 167

గీ॥ భక్తియెక్కుడుగలిగినఁబఁఁత! మాని, నులకువశమూదు॥జేమతోఁ బూడఁబడుదు
మాటలాడుదుముట్టుదు॥మఱియునెంత, యేనిబ్రియమొనరింపుదు॥నిగురుబోఁడి!

- క॥ దానన్ బడయగ వలయు న,నూనంబగు భక్తిభవి ననున్ గోరెడున
మూనవులు వర్ణయక్తులు, మానిని! ధర్మాభివృద్ధి † మనుమరుదీనన్. 169
- గీ॥ భామ! వర్ణాశ్రమాచారపరులకే యె,సంగు నచ్చంపుభక్తి పాసంగదవ్య
జనులకిది మామకాజ్ఞ చేపనజభవుఁడు, వారలకుఁగూర్చుచుండును†వై భవముగ
వ. మఱియు వర్ణాశ్రమధర్మంబుగూడ నాచే నుత్పాదింపఁబడి చతుర్ముఖునిచేఁ బ్రవ
ర్తింపఁజేయఁబడినదౌట నన్నుఁ గోరువారెల్ల నియతితో వర్ణాశ్రమధర్మంబు
ననుష్ఠింపవలయును. అట్టి వర్ణధర్మానుస్థాతలకే మదీయభక్తిజ్ఞానంబులం
దధికారం బన్యులకులేదు. 171
- ఆ॥ అందుఁజేసి మామకాజ్ఞానునర్తులై, వర్ణధర్మనిరతి † వాసిమీఱ
భక్తిఁజెంది పాపపాశంబులను బాసి, నన్నుఁజేరవలయు † నలినసేత్ర! 172
- వ. ఇక దైవవర్ణ్యసంజాతులుగాక తక్కినవారలుగూడ వేదోక్తవిధానంబులేకయే
నిర్మలహృదయంబున విశుద్ధభక్తిన్ జెంది దృఢభక్తులై నన్నుసేవించిరేని సత్యం
బుగ మత్ప్రసాదంబునొందుదురిందు సందియంబులేదు. అజ్ఞుఁడును నమాయికుఁ
డునగువాని కొదవుభక్తి నిశ్చలయగు ననియిట్లుచెప్పినంత నమృతహేళ్యరి సంత
ప్తయై దేవా! జనంబులందలి సీదుభక్తి నెఱుంగుటకుఁ దగులక్షణంబులను సీవొ
నర్చినట్టి వర్ణాశ్రమధర్మనిబంధనంబుల నెఱింగింపుమని ప్రార్థించిన మహేశ్వరుం
డిట్లనియె. 173
- గీ॥ విను! మదర్పితచిత్తులైతనరు నమృతహేతులఁగలట్టి గురుతులఁసన్నియిపుడు
బుధులులెక్కించిరవియష్టవిధములనుచు, వానిదెల్పెదనిట్లు భవాని! నీకు. 174
- గీ॥ నాదుభక్తజనంబులందలి ప్రపత్తి, నాసమర్చనమతి యర్చనము స్మరణము
నాకొఱకుఁదగుకృపి నాకథాకుతుకము, స్వరదృగంగవికృతి జీవచర్యయివియె.
- క॥ ఇవిచిహ్నంబులరయు మ, వైవిధంబులు భక్తికదిఁజాతరొ! జగమం
దెవనియెడనుండునోయీ, యవి వాఁడేపూజ్యుఁడునుమదాకారుడునొ. 176
- గీ॥ పత్తిపుష్పఫలాంబుల † భక్తితోడ, నెనఁడునాకొనఁగునొవాని † కెపుడునేను
గన్నడుచునుందు. వాఁడునుగన్నడుచు నె,యుండునాకును దెలియునమున్నతాత్మ!
- వ. ఇక వర్ణాశ్రమధర్మనిబంధనంబిట్లు తెలియు మందు బ్రాహ్మణులకు. 178
- గీ॥ స్నానము త్రికాలముల నగ్ని † చర్య శర్వ
లింగపూజయు శివభావ † ముంగరుణయు
దానము సహింస ముదము సత్యంబు హీయు
యోగ మధ్యయనము బోధయును మఱియును. 179
- గీ॥ బ్రహ్మచర్యముసత్త ధాశ్రవణముతప, మునుక్షమయుశౌచమునుశిఖాపుణ్యతంతు
ధృతియునుత్తరీయోష్ణీషధృతయుభస్మ, ధారణంబక్షశివలింగ † ధారణంబు. 180

క॥ మఱియు నిసిద్ధత్యాగం, బురువుగఁ బర్వములనర్చి యును సల్పవలెన్
హరువొప్పనన్నదానం, బరవిందనయన! యొనర్పనగు సారయుమా ! 181

వ. ఇఁకనుమిక్కిలి నిసిద్ధంబులైన భోజనంబుల నత్యంతంబు వర్జింపవలయు నిట్లు
వినుము. 182

గీ॥ అరసివిడవలె నానాకిఁగ్రాన్యములను, నల్లై పర్యషితాన్నశాఁధాన్యములను
యావకాన్నమునికను మఁద్యమునుమద్య, గంధనై వేద్యములను సంగ్రహింపజుండు

వ. ఈధర్మంబులు బ్రాహ్మణసామాన్యోపదేయంబులికనిందు గృహస్థులగువారలకు
ధర్మపత్నీగమనంబు యుక్తంబు. బ్రహ్మచారివానప్రస్థయతులు స్త్రీపరాజ్ఞు
ఖులై యుండవలయును, మఱియు దివాభిక్షాన్నంబు రాత్రియందుపవాసంబు
సీబ్రహ్మచారివానప్రస్థయతులకుచితంబిఁక వీరిధర్మంబులు. 184

క॥ ఊమయునుశాంతియు సంతోషమునుఁ సత్యంబు బ్రహ్మచర్యము వైరా
గ్యము నస్తేయము మఱి జ్ఞానము భసితపుసేవ వర్జితము సంగమునఁ. 185

వ. ఇఁక ఊత్రియులకు.

సీ॥ సర్వవర్ణములకు యంతఃకూటంబును, సమరమందున శత్రు యుద్ధంబు
దుష్టసత్త్వములకు యదుష్టలకునుశాత, నంబు నెల్లజనంబు యన్యకునికి
కాలమందు స్వకీయ యంతావిహారంబు, పై న్యరక్షణమున యశాంతముగను
కోశరక్షణ మనా యన్యోశమన్యులయెడ, బంధునుహృజ్జన యపాలనంబు

గీ॥ అనుదినము చారవిదితవృత్తాంతివేద, నంబు శస్త్రాస్త్రచయధారణంబునతము
భసితకంచుకధారణంబసితవేణి, ఊత్రియులకెల్లనిది ధర్మసంగ్రహంబు. 186

వ. మఱియును.

గీ॥ తగదు ఊత్రికులజల కధ్యాపనంబు, యాజనంబు ప్రతిగ్రహం యబ్జవిదన !
వైశ్యులకుఁగూడ తగదివ్విహారుసల్ప, వలయుబేహారమునుగృహి యపశులరక్ష.

వ. ఇఁక జతుర్థకులజలగూర్చి

క॥ సర్వోపకరణనిర్మితి, సర్వభవన నిర్మితియును యన్యజ్ఞుతిమై
సర్వవననిర్మితియును, హర్షగసల్పుటయె యుచితమంఘ్రిజులకిలఁ. 188

వ. ఇఁక స్త్రీజనంబులకు

క॥ పతియేగురుఁడునుదైవము, పతిసేవయె పరమహితము యభామలకెందుఁ
పతియేముఖ్యంబన్నిట, బతింబాసిన. లేదిహంబు యపర మువిదలకుఁ. 189

వ. పతియనుజ్ఞనిచ్చిన దేవతారాధనంబుసేయవలయు లేకయున్న మానసలయునిక
యతంతుస్త్రీధర్మంబులు వినుము. 190

- గీ॥ బ్రహ్మచర్యంబున్నానంబుభసితలేప, నమును శాంతియుమానంబుఁజ్ఞమయున క్త
భుక్తిపరోపవాసంబు ♦ భూశయనము, నాదుధ్యానజపంబులుఁనాసమర్చ. 191
- వ. ఇఁక నెల్లవారలగ్నత నెఱింగి మదీయ మంత్రజపధ్యానంబులను లింగపూజనంబున
భోగమోక్షంబుల నొందవలయునని మహేశ్వరుండు చెప్పినంత మహేశ్వరిసంతు
ప్తయై భక్తిభావంబునఁ బరమేశ్వరునుపాసించెననిన శ్రీకృష్ణుండుమురిసి నమస్క
రించి దేవా! సర్వవిద్యాధిరాజంబును బ్రహ్మవిద్యాపట్టభద్రుంబునగు శ్రీ షడక్షరీ
విద్యయొక్క స్వరూపంబు నుపాసనావిధానంబు నెఱింగింపుమనుటయును గురుం
డిట్లనియె. 192
- గీ॥ అశివుఁడుశివుఁ యజింపననర్హుఁడగును, శివుఁడయిశివార్చనంబుఁదాఁజేయవలయు
*నట్లుగావునదీక్షాత్రయంబుగురుని, చేతఁబడసి యుపాసింపఁ జెల్లుశివుని. 193
- వ. మఱియుగురుండు శిష్యునియోగ్యతనారసి షడధ్వశుద్ధిభానరించి శివదీక్షల
నొసంగవలయును. ఆషడధ్వశుద్ధిక్రమం బెఱిగింతువినుము. 194
- క॥ కలలైదు నివృత్త్యాదులు, జలజాక్ష! కలాధ్వయనుచుఁ జక్క నెఱుఁగు! పైఁ
గలయైదధ్వములై దగు, కలలకవ్యాప్తములుగాఁగఁ గనుమల్లెమదిన్. 195
- గీ॥ వినుము శివతత్త్వమాదిగాఁ ♦ బృథివివఱకుఁ
నమరుతత్త్వంబు నిఱుది ♦ యారుచెప్పఁ
బడియెఁ దత్త్వాధ్వమాధార ♦ ప్రభృతియున్న
నాంతమఱువది భుననాధ్వ ♦ మింతఁ దెలియు! 196
- గీ॥ అక్షరములేఁబదియును వఃస్థాధ్వమిఁకను, పదములానుష్ఠిజంతముల్ ♦ ప్రాబలుకుల
కవయవములై యమరుచుఁబదాధ్వమనఁగఁ, బరగెనారయుయాదవపట్టభద్ర! 197
- వ. ఇఁక సప్తకోటి మహామంత్రంబులు మంత్రాధ్వమనఁబడియె. 198
- గీ॥ తత్త్వనాథుండుశివుఁడు తత్త్వంబులందు, గణనఁజెందనియట్టుల ♦ గణనఁచెంద
దెఱుగుమంత్రనాయకమునునిర్ధవరమ, విద్యయగుశివమంత్రంబుఁవిమలహృదయ!
- వ. ఇఁకనీషడధ్వములందుఁ గలాధ్వంబు వ్యాపకంబనియుఁ దక్కిన పంచాధ్వంబులు
వ్యాప్యంబులనియుఁ దెలియుము. ఇట్లు దెలియనివాఁడు షడధ్వశోధనంబున
కనర్హుండు. మఱియు నీషడధ్వములస్వరూపంబెఱుంగనివానికందు వ్యాప్యవ్యాపక
భావంబెఱుంగఁబడదు. కావున ముందుగ షడధ్వస్వరూపంబును ఆపైని
తద్వ్యాప్యవ్యాపకత్వమునెఱింగి యనంతరము షడధ్వశోధనమొనర్పవలయును.
- గీ॥ శ్రీషడక్షరమంత్రప్రభావః సిద్ధవిధివి, ధానమెఱింగించెద విను దైత్యఘ్న! యిఁకను
మంత్రమూర్తియాశ్రీగురుఁమహితచరణ, నశినములఁబూజ చేసియానందమతిని.

* వేదాదీక్ష క్రియాదీక్ష మంత్రదీక్ష ఈదీక్షలకుపదీక్ష లిటుపదియొకటి.

- గీ॥ ఆదియందునమః పద ♦ మంతమున శివాయ యనుపదమిది మంత్ర ♦ వర్ణసరణి
ఇదియె పంచాక్షరీమను ♦ విందు ముందు, తారమమరషడక్షరి ♦ తానయగును.
- క॥ గాయత్రీచ్ఛందంబును, నాయతబ్రహ్మఋషికంబు ♦ నలశివదైవం
బైయలరుప్రణవబీజం, బైయార్యాశక్త్యభవ మ ♦ హాకీలకమై. 20౩
- గీ॥ తనువడూర్చినివృత్తికై ♦ ఘనతరంపు, షట్స్థలబ్రహ్మనిర్వాణా ♦ సౌఖ్యసంప
దాప్తికై శ్రీషడక్షరాఽయతమనుజవ, మేనొనర్చెదననివల్కి ♦ పూనినియతి.
- గీ॥ అవహితమనస్తుఁడై కరఁన్యాసమును గ్రమముగ నంగన్యాసమును నీమంత్రవర్ణ
ములను నొక్కొక్కడను చునుసలిపియంత, గురుని మనువునుధ్యానింపఁగూడునిట్లు.
- గీ॥ ఆశివాగ్ని బీజనకును ♦ హరునకుఁబర,మాత్మ కోమంత మంత్రఃసూపాంచితునకు
మూలపంచాక్షర స్వరూపునకు శివున,కిదెనమస్సని జోతలనిజగవలయు. 206
- గీ॥ పరగనోంకార పదనంబువాయకార, బాహుయుగ్మంబును శిక్షారభాసమాన
మధ్యమును నమకారసమంచితాఘ్రి, యుగమునైయొప్పు పంచాక్షరీరువిద్య.
- గీ॥ తారయు క్తయు లింగ రూపోరుతరయు, శివమహామంత్రీవాదినిశివనిధాన
మద్వపుఃప్రతిష్ఠితయై యమరునుగాత, ననుచుఁదలఁచి యుపాస్తిసేయంగవలయు.
- గీ॥ షట్స్థలబ్రహ్మరూపిణి! షట్స్థలవ్రసాదపరమసుఖప్రద! జనని! శుభద
శ్రీషడక్షరమనుదేవి! సిద్ధవిద్య, నీకగు నమశ్శతంబులు ♦ చేకొనుకృప.
- ప॥ ఇట్లనుజ్ఞనొంది ప్రత్యహంబిరువదియొక్క వేయి యారువందలు షడక్షరీ జపం
బానర్పవలయును శక్తిచాల నివారును దీక్షికలేనివారును, నటువదియొక్కవంద
యేని జపించవలయును పూజాసమయంబు నందొక్క సహస్రంబుగాని యాఱు
శతంబులుగాని యధమము తిశతంబుగాని జపింపవలయును. 210
- గీ॥ ప్రణవమర్థంబు నాదివర్ణ ద్వయంబు, యాంతవర్ణ త్రయంబును ♦ నగునమష్టి
ఒక్క వాక్యంబుగామది ♦ నూహసేయు, మనఘ! వికసితఫద్దదళాక్ష! నీవు. 211
- గీ॥ అర్ధరూపయైనట్టి విద్యయెవరయగు, వర్ణరూపయెవశ్యంతి ♦ పదసమాకృ
తయగుమధ్యమ వాక్యరూపయెయెఱుఁగుము,వైఖరియటంచునిభృంగివాసుదేవ!
- గీ॥ అర్ధము మనోభవంబగు ♦ నక్షరంబు, దృగ్భవంబగు పదమిఁక ♦ వాగ్భవంబు
వాక్యము నపుర్రపంచిట్లు ♦ భాసితెడును, మనసుదృగ్వాగ్వాపుస్సులు ♦ మహితతేజ!
- గీ॥ మననలక్షణమైయొప్పు ♦ మనముమినుము, దృక్కగువిలోకనాకృతివాక్కువచన
లక్షణయగువపుస్సు తలంపఁ దాలు,దంతజహ్వోవయోగ విధంబెఱుఁగుము.
- ప. ఇట్టిబ్రహ్మవిద్య మానసియుఁ జాతుషీయు జాప్యయు వాచకియునై పరాపశ్యంతీ
మధ్యమావైఖరులనుచుఁ గ్రమముగ వ్యవహరింపఁబడును. 215

వ. ఇక మంత్రార్థంబు

క॥ ఓమనఁగా బ్రహ్మాంబగు, నోమనసర్వప్రపంచ ♦ మోమనుచులనిన్
వేమాటుబాడుసామము, లోమనఁగనుమామహేశు ♦ లూహింపుమి

గీ॥ ఆనమఃపదమగునుమయల్ల శివప, దంబుశివుడయశ్శబ్దంబు ♦ తదుభయైక
యోగమికసోమతత్త్వమీయత్తమమను, రాజసిద్ధార్థమిది యదు♦రాజతిలక !

క॥ లింగముశివుడేక, నుమయే యంగంబిద్ధానఁజేరి ♦ యభవుడు సోమా
ఖ్యంగరిమనెనగునిట్టులె, అుంగుముహృదయంబునన్ ♦ గరుత్మద్గమనా ! 218

వ. ఇక నిమ్మనురాజంబునకుఁ బురశ్చరణావ్రకారంబు వినుము. 219

గీ॥ ఆరులక్షలుజపమును ♦ నజువదియగు, వేలుతర్పణమును నాటు♦వేలుహోమ
మాటునూటులశంభు భక్తాగ్రణులకు, భోజనంబిడవలయును♦ బూన్కి మెఱయ.

గీ॥ శక్తిచాలనిచోనొక ♦ షష్టికేని, నాటుగురికేని జగ్గిస ♦ మర్పణంబు
చేయవలయు మహాత్ములొ ♦ శిష్టజనుల, కట్లునున్ జాలకున్నను ♦ నరయుమిట్లు.

గీ॥ అరసివత్స్థలబ్రహ్మ సమాకృతియు ష, డంగలింగసంయుక్తుడై♦యమరునట్టి
సిద్ధమూర్తినినొక్కనిఁ ♦ జేరఁబిలిచి, స్వర్ణపటగంధపుష్పభూ ♦ షణములొసఁగి
భోజనంబిడికొలిచినఁ ♦ బూర్తియగును, మనుపురశ్చరణం బసమానగతుల.

వ. ఇక నీపంచాక్షరీమహావిద్య ప్రసారవశంబున భిన్నభిన్నరూపంబుగ అష్టావింశత్యు
త్తర శతనామంబులతో అష్టావింశత్యుత్తర శతవిధంబై యుపాసకులకు సర్వ
విధార్థసిద్ధులనొసంగువాని స్వరూపంబులఁ బంచాక్షరీకల్పంబునం దెఱుంగుము.
మఱియు నిమ్మహావిద్యకు శివాత్మంబును బాశుపతాత్మంబును బ్రహ్మాత్మంబు
శురికాత్మంబు వ్యోమాత్మంబుఁబహూరాత్మంబు మున్నగునవి యంగవిద్యలుగ
నారయుమనిన శ్రీకృష్ణుండు సంతుష్టుండై మహత్మా! సర్వైహికాముష్మిక ఫల
దాయకంబగు శివపూజాక్రమంబు నుపదేశింపుమనుటయు నుపమన్యుడింటనియె.

చ॥ శివుడేక లింగమారయుము ♦ శ్రీపనితాప్రియ ! లింగపీఠమా
శివయగు లింగపూజనము ♦ చేనుభయార్చన సంఘటిల్లు నా
భవునికిని భవానికిని ♦ భాస్వరదేహము లింగ మెల్లఁ
దివిజులు లింగపూజను విధిఁ బొనరింతు రనారతంబునున్. 244

వ. ఈలింగార్చనంబాభ్యంతరంబు బాహ్యంబని ద్వివిధంబు అందాభ్యంతరంబును
యోగులగువారొనరింతురు. బాహ్యార్చనంబిఁకఁ బంచసూత్రఘటితంబులగు బాణ
స్ఫాటికాదిలింగంబులను శిరోముఖ్యాంగంబులందు ధరించి శైవాగ్రణులు పూజిం
తురు మఱికొందఱిట్టిలింగంబులను బరివారంబులతోఁ బీఠమందమర్చి యర్చింతు
రికను కొందఱు పార్వలింగంబుల నొనర్చి యర్చించి యరాంతంబున నుత్తర

- క॥ శివభావులు శివకరులును, శివవిజ్ఞానామృతాంబు ♦ సేవులుమఱియున్
శివసంస్కృతులగుగణరాక్ష, దివిజచమూపతులుమాకు ♦ దీర్తురుముదముల్.
- గీ॥ మందరతుషారశైలోప ♦ మానతనుడు, ధవళనుందరతరకకు ♦ దృంతుండిద్దుః
డిశ్వరధ్వజవాహనుం ♦ ఓశనిభుడు, నందికేశుడొసగుతనా ♦ నందములను'

—* అష్టత్రింశత్కలావిశిష్టత *—

- వ. ఇత శుద్ధస్ఫటికసంకాశంబును మూర్ధాభిమానంబును శాంతంబును శాంత్యతీతా
త్కంబును స్వస్థలస్థితంబును పంచాక్షరాంతిమబీజంబును గలాపంచకయుతంబును
శక్తివిశిష్టంబగు సీశాన్యపదబ్రహ్మంబును బాలసూర్యప్రతీకాశంబును బూర్వ
వక్త్రాభిమానంబును శాంత్యాత్మకంబును మరుత్సంస్థంబును దురీయశివబీజంబును
జతుష్కలంబును బూర్వదిష్టాండితంబును శక్తివిశిష్టంబగు తత్పురుష పరమ
బ్రహ్మంబును అంజనాద్రిప్రతీకాశంబును దక్షిణవక్త్రంబును ఘోరవిగ్రహం
బును విద్యాపదయుతంబును వహ్నిమండలమధ్యస్థంబును దృతీయశివబీజంబును.
అష్టకలాన్వితంబును శక్తివిశిష్టంబగు నఘోరపరబ్రహ్మంబును కుఙ్కుమక్షోద
సజ్జాశంబు నుత్తరవక్త్రంబును బ్రతిష్ఠాపద (కలా) ప్రతిష్ఠితంబు నుదకమండల
మధ్యస్థంబును ద్వితీయశివబీజంబును ద్రోణోదకకలాసమన్వితంబును శక్తివిశిష్టం
బునగు వామదేవపరబ్రహ్మంబును శంఖకుండేందుధవళంబును పశ్చిమవక్త్రంబును
సౌమ్యలక్షణంబును నివృత్తిపదనిష్ఠంబును పృథివీసమవస్థితంబును బృథమశివబీజం
బును కలాష్టకయుతంబును శక్తివిశిష్టంబునునగు సర్వోజాతపరబ్రహ్మంబును నాచే
దత్తత్వదేశంబులందర్చింపఁబడిన వీయవియును. బంచావరణస్థదేవతలును నాకుఁ
బౌర్ధితంబు నొసంగుదురుగాతయని యిట్లు ప్రస్తుతింపవలయునని యుపమన్య
ముసీందుండు చెప్పిన వివిశ్రీకృష్ణుండు సంతుష్టుండై మఱియును శివలింగతత్త్వం
బును బూజాయోగరహస్యంబులనడిగి తెలిసికొని కృతార్థుండయ్యెనని వాయు
దేవుండు మునులకుఁదెల్పి యంతర్హితుండయ్యెనంత. మఱునాటి ప్రభాతంబునఁ
దపోధనులగు నానైమిశీయములు సత్కాంతంబున నవబృంధంబునొనర్చు బ్రస
న్నస్వాదుసలీలయగు సరస్వతీనదిన్ జేరి యందు శివంబులగు తజ్జలంబులన్నాన
మాడి దేవాదితర్పణంబులొనర్చి పూర్వవృత్తాంతంబును స్మరించి వారణాసికేగిరి.
- గీ॥ అందు నుత్తరవాహినిఁయైన గంగ, మునుకలొనరించియల యవిఁముక్తనాథ
లింగమును విధిసర్పించిఁలీలమరలు, చుండ నచ్చోట నొకతేజఁముద్భవించె. 246
- క॥ ఆతేజ మర్కతోటి, వాతప్రతిమానమగుచు ♦ వరుసగ రోదః
స్థితంబై కరమలరుడు, గౌతుకమున మునులు మహాముఁగాంచుచునుండన్.
- గీ॥ పాశుపతులగు సిద్ధులుఁపరమమునులు, భస్మసంఘన్నతనులు తపస్సు లట్టి
తేజమునవచ్చి చేరి యంఁదే విలీను, లైరియతేజ మటుమీఁదఁనంతరించె. 248

క॥ అదిగని నైమిశవనమునఁ, బొదలెడు నమ్మునివరులు ప్రభుతాశ్చర్యం
బొదవఁగ నిది యేమని యజ, సదనమునకు మేరువనికిఁజనిరి రయమునక. 249

—* నారదుఁడు తుంబురునితో సామ్యంబుఁ బడయుట *

క॥ ఇంతకుమున్నే పవనుం, డెంతయువేగముగ నటకునేగి విధికిఁ గా
లాంతకత త్వము మునులకు, నంతయుఁ జెప్పితిని సత్రమవసితమయ్యెన్. 250

గీ॥ నీదు సెల వొనరించితి నిగమవంద్య! యనుచు విజ్ఞప్తి యొనరించియబ్జభవుని
యానతిన్ గొని నిజపురికిరిగె నంత, బ్రహ్మ యాస్థానికేగ నురలు గొలువఁగ.

గీ॥ అందుఁ దుంబురుతోఁ గలహాశనర్పి, గానమున స్పర్థసేయుచుఁగడిచి పూన్కి
నాఁడు తనశక్తిఁ జూపింపవేడుటయు విరించి యియ్యకొనియెను జేరి పలువురు.

వ. గంధర్వు లప్పరోజనంబులు గీతవాదిత్రకుశలులగువారు చేరి రా నమయంబున
సభాప్రదేశంబు మిక్కుటంబుగ నిండియున్న కతంబున ద్వాస్థజనులు నైమి
శారణ్యమునుల నడ్డగించుటఁజేసి యవ్వారు సభాలయంబుఁ బ్రవేశింపలేక తత్పా
ర్శ్వంబునఁగూరుచుండి యుండిరంత. 253

గీ॥ నారదుం డాటితేటి గానమున నాఁడు, తుంబురునితోడఁ దాఁదులఁదూఁగె నపుడు
బ్రహ్మదేవుండు మెచ్చి నారద మునికినిఁ, దుంబురున కనపాయసఖ్యంబుఁ గూర్చె

వ. అంత నారదుండును.

క॥ కైలాసపర్వతంబున, కైలాదిమునీంద్రునకును నిశంభునకును వీ
ణాలలితకాశలంబును, జాలఁగఁజూపింప గీతచతురుల తోడన్. 255

వ. తుంబురుఁ దోడ్కొని బిరబిరఁ జనుచుండ నైమిశమునులు డాసి బ్రహ్మ
సభాప్రవేశంబు నర్థింపుడు నతండు బ్రహ్మకటిఁగించి యాస్థానముఁ జేర్చుడని
దావారికులకుఁజెప్పి చనుటయు వార లట్లొనర్ప నమ్మునులు బ్రహ్మాన్ జేరి
సాష్టాంగమొంది నిలిచిన నలువయు సవ్వారల కుశలం బడిగి యిట్లనియె. 256

గీ॥ మీసంసూచారమంతయుఁ నాసదాగతి ముఖముననింతకుమున్నే తెలిసికొంటి
నతఁడు మీసముఖముఁబాసియవలకేగి, నంతమీఁదియుదంతంబు నంతఁజెపుడు.

వ. అనుటయు మను లవబృథావసానంబున వారణాసి కేగుటయు నందు గంగా
స్నానం బొనరించి దేవప్రతిష్ఠితంబులగు శివలింగంబుల దర్శించుటయు నవి
ముక్తేశ్వరలింగంబు నర్చించుటయును నాకాశంబున మహాతేజం బొకఁడు
గవ్వట్టుటయు నందుఁ బాశుపతినైధమునులు చేరి తిరోధానంబు నొందుటయు
నద్దాని యాధాత్యంబు దెలియకుండుటయు నటుమీఁదఁ దమ సన్నిధానంబున
కరుగుదెంచుటయును జెప్పి ప్రణమిల్లిన విని చతుర్ముఖుండు శిరశంపం బొనరించి
గంధీరవాక్కుల నిట్లనియె. 258

ఉ॥ దాకొనె మోక్షలక్ష్మి నియం తమ్ముగ సత్రమునందు శంకరుణ్
 లోకగురుణ్ భజించితిరి లోలతదక్కి మునీంద్రతల్లజుల్ !
 మీకిది భావిసూచకము మీరలు గన్గొనినట్టి తేజమా
 శ్రీకరుడౌ మహేశ్వరుడు చెందుదు రీరలు దత్ప్రసాదముణ్. 259

గీ॥ అట్టిసమయముడగ్గతె నభవకృపను, మీరలింక దక్షిణంబగు మీరుశిఖర
 మునకుఁ జేరుడుమామకపుత్తుఁడౌన, నత్కుమారుండ చటనుండు నందికొఱకు.

— * బ్రహ్మ సనత్కుమారుని శాపమోక్షము తెఱఱగు చెప్పట * —

చ॥ శివుడును మున్ను నాకొమరుఁ జేరఁగవచ్చినఁ జూచి నాతనూ
 భవుడు భ్రమంబుఁ జెంది గరు పంబున నందనపూజనాదికా
 ర్థవిధుల సల్పకున్నఁగని యక్కట తండుడు గిన్నమేటిలొ
 ట్టైవయి చరింపుమిందని కడిందిరయంబున శాపమిచ్చుడుణ్. 261

గీ॥ పుత్రుడు కృమేశకంబయి పొగలుచుండ, నే మహాదేవునంబను నిష్ఠఁగొలిచి
 నందిని బుజ్జగించి నానందనునకు, నుప్రతనుబాపితి స్వమూర్తి నొందెనతఁడు

ఉ॥ అత్తటి దేవదేవుడు మహాదృతి నందినిఁ జూచివత్సే ధీ
 రోత్తమ! బ్రహ్మపుత్తుఁడీతఁ డుల్లమునన్ ననుబోల్చు లేక కిం
 చిత్తువరాకుఁజెంది యిటు శిక్షితుడయ్యెనికన్ మదీయ భా
 స్వత్రతత్త్వముణ్ దెలుపు చక్కని శిష్యుడునీకుఁ జేకుటెణ్. 263

గీ॥ ఇట్లు నందికిఁజెప్పె మహేశ్వరుండు, నందియును జిత్తమందు నా నందమొంది
 విభుని యాజ్ఞతలన్ దాల్చి వేగనిటకు, రాగడఁగియుండెనీలోన వేగమీరు. 264

గీ॥ నాదుసెలవున నందివ్ర సాదమొంద, నందుఁ దపియించుచున్ననా నందనుఁడున
 నత్కుమారుని కడకేసి నందికేళ, బోధలను వినుడికమీఁదమునితిలకులు! 265

— * నైమిశమునులు స్కందసరోవరంబుఁ జేరుట * —

వ. దానమీ కచిరంబుగ శివప్రసాదంబు సమకూరుననుటయు నవ్వారలు సుమేరు
 దక్షిణంబందలి కుమారశిఖరమ్మునఁ దనరు నమృతాచ్చస్వాదుశిశిరాగాధల
 ఘూషకంబును సర్వస్తుస్ఫుటకునుమమంజరీరంజితానేకతేరువాటికాచ్ఛాద్దితాఘల
 దిష్టుఖంబును, పరితస్సంఘటితాయతవిభాస్వరస్ఫాటికోపలవేదీవిరాజితింబును స్థూల
 సీలశిలామయసుఖవతరణారోహవిలసితంబును గాంచనారవిందసంచయానేకకుము
 డేందీవరసుందరంబును, తంగదుత్తుంగాభంగతరంగసంశోభితంబునునగు స్కందసరో
 వరంబుఁగాంచి యుండు. 266

సీ॥ ఒక-చోటమునుఁగంచు ♦ నొక-చోటఁదేలెడు, గజయూధపతులనక్కజముఁగనుచు
 నొక-చోటఁబట్టావ ♦ నొందిబల్ పరువుల,బరతెంచుతేళ్ళ యా ♦ తురతిఁగనుచు
 నొక-చోటఁ దటమున ♦ నుత్థాతకేళుల, నొనరించు వృషముల ♦ యొప్పుఁగనుచు
 నొక-చోట నుదకంబు ♦ నొందియచ్చటినుండి, వెడలెడు నెమ్మల ♦ వేడ్కఁగనుచు

గీ॥ నొక్క-చోనవగాహంబులొంది దేవ,మునిపితలతర్పణముసేయు ♦ మునులగనుచు
 నొక్క-చోనంచపిండులనొక్క-చోటఁగోకములమూఁకఁగనుచుబల్ ♦ కుతుకమునను

వ. అన్వేషింపుచుఁ జని సరోవరోత్తరతీరంబందుఁ గల్పవృక్షంబునీడను వజ్రమయ
 వేదియందు మృదులంబగు మృగచర్మంబందుఁ గూర్చుండియుండిన వాని నప్పుడే
 సమాధినుండి బహిర్గతుండయినవాని యోగ్రీందులగు పలువురు మునీంద్రులచే
 సేవింపఁబడుచున్న వానిఁ గుమారాకారుని సనత్కుమారమునినిఁ గన్గొనిప్రణతులై
 త్రతృశ్నంబుననుసరించి తమ వచ్చినకతంబుఁ జెప్పుచున్నంత నాకసంబునందు
 దివ్యులనగారామోఽతలతో భానునన్నిభంబగునొకవిమానంబు దోచి యందు
 గణేశ్వరబృందంబులతోఁ బరివేష్టితుండై సేవింపఁబడుచున్న సుకీర్తిప్రాణవల్లభుం
 డపరహరుండు పొడనూపిన సనత్కుమారుండెదుర్కొని జోతఁగావించి సముచి
 తార్చనలఁ బ్రీతుఁజేసి దోయిలోగ్గి షట్కలీయులగు నైమిశమునులు బ్రహ్మనుజ్ఞచేఁ
 దమయనుగ్రహార్థమైవచ్చిరని చూపిన నద్దేవుండు సనత్కుమారునినుడు లాలకించి
 దృష్టిపాతమాత్రంబున మునులపాశంబులఁ ద్రొంపివేసి యైశ్వర్యంబగు శివజ్ఞాన
 యోగంబు సనత్కుమారునితోఁగూడ మునులకొసంగి జయధ్వానములతోఁ
 దిరుగ శివసన్నిధానంబున కేగెననుడు శౌనకాదిమునులు సూతున్ గాంచి
 మహాత్మా! నందికేళుండు సనత్కుమారునకును షట్కలీయమునులకుఁ జెప్పిన శివ
 జ్ఞానయోగంబందలి ముఖ్యసారంబు మా కెఱింగింపుమనిన సూతుండిట్లనియె. 268

—* నందికేళుఁడు చెప్పిన ముఖ్యసారము లింగధారణము *—

గీ॥ వినుఁడు జ్ఞానసారంబును ♦ విమలమును బ,విత్రమునునగు శివలింగ ♦ వితతధార
 ణముఁగుఱించి వచించెను ♦ నందికేళుఁ, డెఱుఁగుఁడీ యదిమీరు మా ♦ నీంద్రులార!

గీ॥ భృమరసంగతిఁ గీటంబు ♦ భృమరమైన, కరణి శివలింగసంగతిఁగాంచి జీవుఁ
 డభవుడగు నిటుశ్రుతిచెప్ప ♦ హరివిరించి,ముఖులుశివలింగధారణం ♦ బునుబడసిరి.

క॥ మఱియున్ గౌతమముఖముని, వరులును దిక్పాలకులును ♦ వాసిగఁబాణిఁ
 శిరసునఁ బవిత్రమునుచును, హరువుగ శివలింగ మొంది ♦ రరయుఁడు తపనుల్! 271

వ. ఆ లింగధారణంబునందును.

గీ॥ స్ఫాటికంబును బాణంబుఁజద్రకాంత,మయమును ♦ దినమణికాంత ♦ మయము హేమ
 రావ్యకృతమును శ్రీగిరి ♦ గ్రావకృతము, నై న లింగంబు ధరియింప ♦ నగును మునులు.

వ. తక్కినవి పూజనీయంబులుగావు. మఱియును.

గీ॥ స్ఫాటికాదిలింగంబులు శక్తియుక్త, ములును బంచసూత్రఘటితములునునరసి
ధారణమునొందిపూజింపఁదగునులింగ, మరయుఁడగ్ధాంగుళిన్యూనః మైనఁదగదు.

వ. అంగుళాయంబుకన్న నున్నతంబైనదియుఁగూడ ధారణార్హంబుగాదు. 274

క॥ శక్తియనలింగపీఠం, బుక్తము శర్వండులింగ ధర్మాహింపుఁడిటుల్
శక్తియునువైనధనహృతి, భక్తునకగుగీడు శివుని ధరిమితియురు వెన్. 275

వ. ఇతఁ బంచసూత్రములనన్నిట్లు దెలియుఁడు. 276

గీ॥ లింగమస్తకవిస్తృతి ధరింగపున్న, తియునుమల్యంబుగానరసియు గుణితముఁ
బరిధిఁగూరిచి పీఠమాపగిదిదీర్చి, యట్టులెప్పవాళికనుగూర్చు సగునుబుధులు.

వ. పంచసూత్రనిర్ణయంబన నీప్రకారమే. ఇతఁ నీలింగధారణంబు నిగమాగమ
కల్పాక్తప్రకారంబు మడద్వశోధనపురస్కరంబుగానొంది యావజ్జీవంబు నపాయం
బుగ శివలింగంబు నర్చించవలయు అట్లు ధరించి పూజింపఁజాలకున్న సామాన్య
వైవదిక్షునొంది ప్రాణంబులున్నంతవఱకు శివలింగంబును బూజింపవలయు నిది
వేదసారంబు జ్ఞానసారంబని యుపదేశించె. 278

క॥ శ్రీవీరభద్రగురురా, జ్ఞీ! విమలజ్ఞానదీప ధరిశ్చలహృదయా!
సేవితమహేశపదరా, జీవా! నిరతాన్నదాన శీలా! జననీ. 279

క॥ ధవళేశలింగసంగత, ధవళపురీరాజ్యవిభవ ధరితక్షిణభగినీ!
కవిజనసన్నతచరితా, శివతత్త్వవిచారపూత ధరిముషి! జననీ! 280

క॥ నాగేడ్భూషణపదరత, నాగాంబానుజ! నగేంద్రధానిధి
నాగాజనచేలార్చా, జాగరహృదయా! దయావశా! లక్ష్మణబా! 281

గద్య. ఇది శ్రీబుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి వాయవీయఖండంబు

సర్వము సంపూర్ణము.

(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

* గౌతమీతంత్రే! శ్లో॥ లింగమస్తకవిస్తానో లింగోచ్చాయస్సమౌమతః । పరిధిస్త్రగుణితః । తద్వ
పీఠం వ్యవస్థితం । ప్రవాళికాతదైవాస్యాత్ । పంచసూత్ర వినిర్ణయః ।

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

విద్యేశ్వరఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

శివమంత్ర ధ్యానని

వేశమనఃపుండరీక ♦ విలసితఘనవిద్

కోశాద్భిరశితత్త్వ

ప్రాశస్త్య! మహాత్మా! వీరభద్రద్రాహ్మణ్య!

వ. అవధరింపుము.

క॥ సూతునితో మునితల్లజు, లాతతసంప్రీతినిట్లు ♦ లనిరి మహాత్మా!

చేతిము శుద్ధంబయ్యెఁ బు, నీతులనైఁజేసి కరంబు ♦ నీదగుబోధన్.

2

గీ॥ లింగపూజాప్రకారంబు ♦ లింగభేద, సంగతిని భూతి రుద్రాక్షసంగతులను

గ్రమముతోడుతనవ్వనిఁ ♦ గల్ప విధముఁ, దెలియజెప్పముమాకిందుఁ దేలపడఁగ.

వ. నావుడు సూతుండు

చ॥ మునివరులార! లింగమును ♦ బూజయెనర్చగఁజెల్లుఁ బీఠమం

దున నిఁక హస్తపీఠమునఁ ♦ దోరపుభక్తిచెలంగ వేదవ

ర్త్రునియతి నాగమోక్తవిధిఁ ♦ దద్విధమున్ మును గొంతదెల్పియుం

టిని నిపుడున్ వచింతు వినుఁ ♦ డీ సకలంబు ముదంబుమీఱఁగన్.

4

—* హస్తపీఠంబులందుఁ లింగమును బూజించిన ఫలములు *

గీ॥ రహిశివార్చనమందు బేరమునులింగ,మును యజించెద రద్దానముఖ్యమగుచు
లింగసంపూజనం బొప్పెసంగుబేర, పూజనముగూడ యుక్తమైపొల్పుమీఱ.

క॥ పెఱవేల్పులకెల్లను నె, పురుసునఁ బ్రతిమార్చనంబె † పరిభవలు నిఁకన్
బరముఁడగు శివునొక్కని, కరుదుగ నితైఱఁగు ద్వివిధమర్చ తనర్చున్. 6

గీ॥ ధరఁబ్రవృత్తపథంబునఁదనరి సతత, మైహికసుఖంబులనుమాత్రమభిలషించు
వాఁడు పీఠస్థలింగంబువాసియమరఁ, బూజసేయఁగవలయును † బొంకముగను.

వ. శాల్యన్ననైవేద్యం బొసంగి పూజావసానంబున సంపుటంబునందుంచి పూజా
గృహంబున నుంచవలయును. 8

గీ॥ ఇఁకఁబ్రవృత్తినివృత్తులఁనెసక మెసఁగ, భోగమోక్షంబులను జెందఁబూనువాఁడు
ఆత్మకరపీఠమున లింగమర్థి సముచి, తార్చనముసేయవలయు నాహ్లాదమొప్ప.

వ. స్వభాజ్యపదార్థంబు నివేదనం బొనరించి పూజావసానంబందు లింగంబును శిరో
ముఖోత్తరకాయంబులందు ధరించవలయును.

—* లింగభేదంబులు *—

గీ॥ క్షత్రియునకెట్లు బాణలింగంబురాజ్య, సంపదాపహమగు నూరుఁజాతునకు ను
వర్ణలింగంబు ధనధాన్యవర్ణమిచ్చుఁ, బాదజల కశ్యలింగంబు † వైభవమిడు. 11

గీ॥ స్ఫాటికము బాణలింగంబుసర్వులకును, సర్వకామదమగును యోపాజనంబు
లందుఁ బార్థివలింగమామైదువులకుఁ, బటికపున్ లింగము వితంతుభామినులకు.

వ. పూజార్హంబై యభీష్టావహంబై యొప్పు

క॥ మఱియు నివృత్తిపథంబునఁ, బరఁగెడు ననదలు యజంపవలె రసలింగం
చిరవుగ బాలలు వృద్ధులు, ధరఁ బటికపులింగమర్థి † దగఁగొల్వవలెన్. 13

వ. ఇఁక నెవరికెట్టిలింగంబులు విధించినను దాదృశలింగంబు దొరకమి నితరలింగంబు
నర్పించుటయందుఁ బ్రత్యవాయంబులేదిఁకను బార్థివలింగంబుఁగూరించి వినుండు.

గీ॥ లింగములలోనఁ బార్థివలింగముత్త, మంబయితనర్పు నద్దానిమహి ననేక
మునులు పూజంచి సిద్ధులఁబొందిరఖిల, సురలునున్ గొల్చిపడసిరిసిరులనుగడు.

గీ॥ పృథమయుగమునశ్రేష్ఠంబురత్నలింగ, మల్లతేతాయుగంబున † హైమలింగ
మాతృతీయయుగమున రసాఢ్యలింగ, మిఁకఁగలిన్ బార్థివపులింగమే! హితంబు.

క॥ శివు నెనిమిదిమూర్తులలో, భువియెట్టుల ముఖ్యమగుచుఁబాలుపొందెనొ పా
ర్థివలింగ మట్టులే యీ, వివిధములగు లింగములను † వెలయును సిరులన్. 17

మ॥ సురలం దెక్కుడు శ్రేష్ఠతన్ దనరునో † శుభ్రాంశుచూడుండు ని
ర్భరణీవర్ణమునందు జాహ్నువియెటుల్ † రాజిల్లునో శ్రేష్ఠమై
ధరలో వర్ణములందు బ్రాహ్మణుడెటుల్ † దైవాఱునో ముఖ్యుడై
సిరిమీఱన్ బ్రణవంబు వర్ణములలో † శ్రేష్ఠత్వమెట్లాందెన్!

క॥ ఎట్టులఁగాశి నగరులం, దెట్టుల దేవీతతిఁ మహేశ్వరి యురవౌ
నట్టులఁ బార్థివలింగము, నెట్టన లింగంబులందు ధీ నేటు ముసీంద్రుల్! 19

గీ॥ తనకు నుపలబ్ధముగు పదార్థములతోడ, నాస్థఁ బార్థివలింగసమర్చనంబు
సేయువాఁడాయరున్నతిన్ శ్రీలఁబుత్తి, సంతతినిఁజెందుఁబరమునశంభుఁడగును.

గీ॥ ఇఁకఁ ద్రిసంధ్యంబునం దెవఁడింపుమెఱయు, బార్థివేశ్వరిలింగంబుఁబట్టుదలను
బ్రాణమోక్షంబువఱకు సమర్చనంబుఁ, జేయునోదానిఁగూర్చి నేఁజెపుదువినఁడు.

క॥ శివలోకమునకుఁ జని యట, శివసవిధంబునఁ జరము వసించి తిరుగ నీ
భువియందు మేటి యగు బాధివుండై జనియింపఁగలఁడు ధీజంబెనఁగన్.

ప. సకాముండై యర్చించినవాఁ డివ్విధం బిఁకనిష్కాముండై యర్చించినవాఁడు శివ
సాయుజ్యంబునొందును మఱియిఁకను.

గీ॥ పంచసూత్రీఘటితమైన ధీ పార్థివంపు, లింగ మిట్టులఁ గల్పొక్కలీలఁబూజ
సేయవలయుఁ గుతర్కంబుసేయరాదు, వేదశాస్త్రాభిమతమిదివిజ్ఞులార! 24

క॥ మేలగుఁ బ్రాణత్యాగము, మేలు శిరఃకర్తనంబు ధీ మేదినిలోనఁ
బాలశశిమాళిలింగము, లోలతఁగొలువకయె కుడుచు ధీలోలువునకిలన్. 25

క॥ భువి విప్రుండయి పొడమియు, శివలింగము నెవఁడుప్రీతిసేవింపఁడో యా
యవివేకి నరకమున ననుభవించు దుఃఖములఁబెక్కు ధీ వత్సరశతముల్.

ప. మఱియు నీలింగంబులలో స్థావరలింగంబులందు ద్విఖండంబులుగ చరలింగంబులం
దఖండంబులుగను సమకూర్చుకొనవలయు నిఁక రత్నస్వర్ణ పారదస్ఫాటిక పుష్ప
రాగపార్థివలింగంబులం దఖండలింగంబులనే స్వీకరించవలయును.

గీ॥ స్థావరంబు నఖండంబుచరమిఁకను ద్విఖండమునునగు లింగంబుగఁడఁగిపూజ
సేయుటొప్పదిది యెఱింగిసేయుఁడిరు, శంభులింగార్చనంబు బ్రీతిశస్త్రముగను. 28

— * పార్థివలింగ పూతావిధానము * —

క॥ ఇఁకఁ బార్థివలింగార్చన, ప్రకారమంతయును నిష్ఠ ధీ బ్రహ్మకలుల్ వై
దికమార్గముతో మీఁకిటఁ, బ్రకటముఁ జేసెద వినుండుబద్ధాదరులై.

ప. సూత్రోక్తవిధి నుషఃకాలంబున స్నాతులై సంధ్యనుపాసించి బ్రహ్మయజ్ఞతర్పణ
ములనొనర్చి వైత్యకకర్మల నన్నిటన్ జక్కనొనర్చి శివస్మరణతో భస్మ
పుద్రాక్షధారియై పార్థివలింగంబును బూజింపవలయును.

గీ॥ అరసి పుణ్యనదీతీరః॥మందునుం జ,లాశయాంతికమున శైలః॥మందు వనము
నందు శ్రీశంకరాలయః॥మందు శుద్ధతలమునన్ బార్ధివార్చనః॥సలుపవలయు.

క॥ తెల్లనిమృత్తున బాపం, డల్లనృపతి యెఱ్ఱమట్టి॥ నర్వకులుగడుక్
నల్లనిమట్టిని లింగము, నుల్లమలర సల్పవలయు॥ నున్నతచరితుల్. ౩౩

వ. అంఘ్రిజం డెద్ది సంభవించిన నద్దానితో లింగంబునల్పి పూజింపఁదగు.

గీ॥ శుద్ధమైన ప్రదేశంబుఁజూచి యచటి, మృత్తికనుదెచ్చి యింటిలో॥మిగుల శుద్ధ
మైన సుస్థలమందు నద్దాని నుంచి, దినదినమును లింగంబులఁదీర్చవలయు. ౩౪

వ. మఱియు సద్యోజాతమంత్రపఠనంబొనరింపుచు మృదాహరణం బొనరించి వామ
దేవమంత్రంబున నుదకప్రక్షేపం బొనరించి, యఘోరమంత్రంబున లింగనిర్మాణం
బొనరించి, తత్పురుష మంత్రంబున నావాహనం బొనర్చి, యీశాన మంత్రంబున
వేదీసంయోజనంబు సేయవలయు. ౩౫

ఆ॥ మఱియు నంతఁదా “నమశ్శివాయ”యను మం,త్రంబుతోడ వస్తు॥రాజిపై ను
దకముఁ జల్లి చేయఁదగు క్షేత్రశుద్ధిని, ‘భూరసి’ యనుమంత్ర॥మునను మునులు.

వ. అనంతరమం ‘దాపోస్తా’ననుమంత్రంబున జలసంస్కారం బొనరించి “నమస్తే
రుద్ర” యనుమంత్రంబున క్షేత్రశుద్ధినిబొనర్చి ‘నమః’ పూర్వకంబగు నద్దానఁ
బంచామృతంబులకుఁ బోక్షణం బొనర్పవలయు. ‘నమోనీలగ్రీవాయ’ యను
మంత్రంబున శివలింగప్రతిష్ఠా బొనర్చి ‘ఏతత్తేరుద్రాయ’ యనుమంత్రంబున
లింగమున కాసనంబొసఁగవలయు. ‘మానోమహంత’మనుమంత్రంబున నావాహనం
బొనరించి ‘యాతేరుద్ర’ మంత్రంబున నుపవేశనంబు భావింపవలయు
‘యామిషు’ మను మంత్రంబున న్యాసంబొనరించి ‘అధ్యవోచ’ యను మంత్రం
బునఁ బ్రేమతోనధివాసం బొనర్పవలయు. ‘జీవ’ యనుమంత్రంబున దేవ
తాన్యాసం బొనరించి ‘అసాయోవసర్పతి’ యను మంత్రంబున నుపసర్పణంబు
చేయవలయును. ‘నమస్తేనీలగ్రీవాయ’ యనుమంత్రంబునఁ బాద్యంబును రుద్ర
గాయత్రీ మంత్రంబున నర్ఘ్యంబును ‘త్ర్యంబక’ మంత్రంబున నాచమనంబు
నొనర్పఁదగు. ‘పయఃపృథివ్యామ్’ అను మంత్రంబున క్షీరస్నానంబును ‘దధిక్రా
వణ్ణ’ మంత్రంబున దధిస్నానంబును ‘ఘృతయావ’యను మంత్రంబున ఘృతస్నా
నంబును ‘మధువాతా’ యనుమంత్రంబున మధుస్నానంబును ‘తాచ్ఛర్కరా’
యనుమంత్రంబున శర్కరాస్నానంబును నొనర్పఁదగు. ‘నమసోమాయేతి’ మం
త్రంబున శుద్ధోదకస్నానంబునొనర్పఁదగు. అటుపై న ‘మానస్తాకే’ యనుమంత్రం
బునఁగటిబంధనం బొనర్చి ‘నమోధృష్ణవే’ యనుమంత్రంబున నుత్తరీయమును
ధరింపఁజేయవలయును. ‘యాతేఘాతి’ యను మంత్రచతుష్టయంబుతో శివునకు

వస్త్రసమర్పణంబొనరించి 'సమశ్శబ్ద' యనుమంత్రంబున శ్రీగంధంబును 'నమస్తక్షబ్ద' యను మంత్రంబున నక్షతలను సమర్పించవలయును. 'సమఃపారాయ' యనుమంత్రంబునఁ పృత్యగ్రపుష్పంబులను 'సమఃపణ్డాయ' యనుమంత్రంబున బిల్యవత్రంబులను 'సమఃకపర్దినే' యనుమంత్రంబున ధూపంబును 'సమఃకవ' యనుమంత్రంబున దీపంబును 'సమోజ్యేష్ఠాయ' యనుమంత్రంబున నుత్తమంబగు సన్నబియ్యంపుటన్నంబు నైవేద్యంబును 'త్ర్యంబక' మనుమంత్రంబున బునరాచ మనమును, 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబున ఫలసమర్పణంబును 'సమోప్రజ్ఞాయ' యనుమంత్రంబున తాంబూలాది సకలమును శివున కర్పింపవలయును 'మానోమహంత' మనునట్టియు 'మానస్తోకే' యనునట్టియు మంత్రద్వయంబుతో నేకాదశాక్షతలతో నేకాదశ రుద్రులఁగూర్చి లింగమును బూజింపవలయును. 'హిరణ్యగర్భ' యనుమంత్రంబున దక్షిణనిచ్చి 'దేవస్యత్వా' యనుమంత్రంబునఁ బునరభిషేకంబుఁ జేయఁదగు. దీపమంత్రముచేతఁ గర్పూరసీరాజనంబిచ్చి 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబునఁ బుష్పంబులనొసఁగి 'మానోమహంత' మనుమంత్రంబునఁ బ్రదక్షిణంబొనర్చి 'మానస్తోకే' యనుమంత్రంబున సాష్టాంగ వందనంబొనర్చి 'ఏషతేరుద్ర' యనుమంత్రంబున శివముద్రనుజూపి 'యతేయత' యనుమంత్రంబున సభయముద్రను 'త్ర్యంబక' మంత్రంబుచే జ్ఞానముద్రను, 'సమఃసేనాయ' యనుమంత్రంబున మహాముద్రను 'సమోగోభ్య' యనుమంత్రం బున ధేనుముద్రను నిట్లు పంచముద్రలను జూపించి శివమంత్రంబును శతరుద్రీ యంబును జపింపవలయును సంతతంబునఁ బంచాంగపఠనం బొనర్చి "దేవా గాతు" మనుమంత్రంబున శివుని విసర్జనము సేయవలయు నిది వైదికశివపూజా విధాన మిది మతాకపద్ధతి వినుఁడు.

37

క॥ గురుదత్తమైసవంచా, క్షరమనువును పోడశోప † పూరంబుల శం

కరలింగపూజనంబును, సరవిగ నొసరింపవలయు † సన్మనివరుల్ !

38

వ. వెండియు నిక వేటొండుపద్ధతి.

శ్లో. భవాయ భవనాశాయ । మహాదేవాయధీమహి

ఉగ్రాయచోగ్రినాశాయ । శర్వాయ శశిమాళినే ॥

39

ఈ మంత్రముచే శివలింగమును బూజింపవలయును నీయవి వైదికపూజన క్రమములింకను వేటొకరితి నారయుఁడు. మృదాహరణంబు మొదలొని ప్రతిష్ఠాహ్వనన్నవనపూజన విసర్జనాంతము "ఓం హరాయనమః ఓం మహేశ్వరాయనమః ఓం శంభవేనమః, ఓంశూలపాణయేనమః ఓంపినాకధారిణేనమః

ఓం శివాయనమః ఓం పశుపతయేనమః, ఓం మహాదేవాయనమః” అను నీ నామంబులచే గ్రమంబుగ సర్వోపచారంబుల భక్తితోఁ బూజింపవలయును. అటుమీఁద షడక్షరీ మంత్రంబున షడంగన్యాసములొనర్చి యిట్లు ధ్యానము సేయవలయును.

“శ్లో. కై లాసపీతాసనమధ్యసంస్థం । భక్తైస్సనందాదిభి రర్చ్యమాసమ్ ।
భక్తార్తిదావానలమప్రమేయం । ధ్యాయేదుమాలింగిత విశ్వనాథమ్ ॥

శ్లో. ధ్యాయేన్నిత్యం మహేశం రజతగిరినిభం । చారుచంద్రావతంసం
రత్నాకలోపజ్జ్వలాంగం పరశుమృగవరా । భీతిహస్తం ప్రసన్నం
పద్మాసీనం సమంతాత్ స్థిత మమరగజై । ర్వాఘ్రుక్రృత్తింపసాసమ్
విశ్వాద్యం విశ్వవంద్యం నిఖిలభయహరం । పంచవక్త్రం త్రినేత్రం ॥”

ఈ మంత్రంబులచేతను శశిపద్మీయము మున్నగువానిచేత శివుని ధ్యానము చేసి యిట్లు ప్రార్థింపవలయును.

క॥ నీవాఁడను నీభక్తుఁడ, నీవిమలగుణముల నునురు ♦ నిలిపితి నీయం
దే వెలయించితి మదినిఁ గృపావార్ధి భూతనాథ! ♦ పాలింపఁగదే ! 40

క॥ ఎఱిగియొ యెఱుఁగకయో యిటు, వరద! జపార్చుల సలిపితి ♦ వాసిగ నీబం
ధురకృప సఫలమొనర్చుము, పరమేశ్వర ! సర్వలోక ♦ పాలనచతురా ! 41

గీ॥ కడిఁదిపాపుఁడనేను నిఁకక్కుముగ దేవ! పావనుఁడవిప్రు లోకైకకపాలమూర్తి!
దీనినారసిసికెట్లుమానసమునఁ, దోచునోయట్లు లొనరింపుతుహినధవళ ! 42

గీ॥ వేదములచేత బహుశాస్త్ర ♦ వితతిచేత
వివిధదర్శనసిద్ధాంత ♦ వేదులైన
ఋషివతంసులచేత నీవెఱుకపడక
యుందువిక మాదృశుండెట్లు ♦ లూహసేయు. 43

క॥ ఎట్టులుగాని యిఁకను నే, గట్టిగ నీవాఁడ వినుముగౌరీశ్వర! నీ
వెట్టులొ యక్కటిక గొని, నెట్టన రక్షింపవలయు ♦ నేరిమి మీఱక. 44

స. ఇట్లర్థించి పుష్పాంజలినొసంగి ప్రదక్షిణవందనంబు లొనర్చి విసర్జనము సేయ
వలయు నిట్లు పార్థివపూజావిధానం బనేకవిధంబు లుపన్యసించితి.

క॥ ఇఁకనిష్ఠలింగపూజను, సుకరంబగు భంగివినుతు ♦ సురుచిరచరితుల్
ఘోరకటనమున దొంగెడి మా, మకథోరణిఁ బొంగగనట్ల ♦ మర్చు శివుఁడెటక.

—* మహాశివలింగపూజ *—

*క॥ ఇటువదినాల్గుపచారము, * లరుదగుపదిరెండుపూజ † నాంగంబులుగ
పురపునివాళియుజోతుల, లర*దశనీరాజనంబు † లనొసంగవలె

గీ॥ తద్విధానంబెటుంగు డంతయువచింత, స్నానమొనరించి శుద్ధవస్త్రములంగట్టి
భస్మరుద్రాక్షములమేనఁ † బడసిసంధ్య, వార్చి బ్రహ్మయజ్ఞాదులవరుసదీర్చి.

గీ॥ గోమయాంభుః ప్రిసిక్తమాకుతలమందు, శ్వేతతండులరజమునఁ † జిత్రమొప్ప
*భద్రమండలమమరించి*పావ్పచయముఁ, జల్లి పూజాపరికరముల్ *సంతరించి.

ప. ముందు గణనమస్కారంబొనరించి “నతత్రసూర్యోభాతి” యను మంత్రమున
మండలమందు దీపద్వయంబును వెలిగించి శివనామములతో నాచమనముచేసి
ప్రాణాయామ దేశకాలసంకీర్తనపూర్వకముగ “పరశివేష్టలింగముద్దిశ్య పరశివే
ష్టలింగ ప్రీత్యర్థం ప్రాతర్మాధ్యాహ్నిక (రాత్రి)యందు) సాయాహ్నిక మహా
పూజాం కరిష్యే” యని సంకల్పమొనర్పవలయును.

ఆ॥ అంత రంగవల్లియందుసామాన్యార్ఘ్య, పాత్రమునిచి యందుభస్మచంద
నములఁబుష్పములను*నమరించిపూదయమం, త్రముననుదకమునిచి*తలఁచినుధగ.

ఇరువదినాల్గుపచారములు. వైవాగమేవాతూలాత్తరే —

*శ్లో॥ అవాహనాసన్వార్హణి । పాద్యమాచమనీయకం । యజ్ఞోపవీతమాల్యాదుః । లేపనాభరణానిచ ।
ఛత్రంఛచామరంచైవ । తాళవృత్తంచదర్పణం । ఘంటాంశంఘంచగీతంచ । వాత్యంవృత్తంచద
క్షిణం । దమస్కాగస్త్యునితిర్యాచా ॥ విజ్ఞప్తిశ్చవిసర్జనం । ఇత్యేవముపచారాశ్చ । చతుర్వింశ
తిథాస్మృతాః॥

పదిరెండు పూజనాంగంబులు —

*శ్లో॥ విభూత్యభ్యుంక్షణంలింగే । కగణంస్సపనస్యచ । అంగారితాపనంచైవ । ధూపసంపీజనంతిధా
ధూపప్రసాగణంచైవ । తతోగంధావతంసకం । అక్షతాగోపణాచైవ । నైవేద్యస్యసమగ్నణం ।
తాంబూలస్యప్రదానంచ । వస్త్రసాగ్రవగణంతతః । ఏవంద్వాదశధాపోక్తాః । శివలింగాగ్న
కియాః॥

దశనీరాజనంబులు —

*శ్లో॥ సానుగాగండశక్లానావ । సరౌ మజ్జవమేవచ । మాంగల్యంచైవశృంగాగో । మహానీరాజనంతథా ।
ఆనందశ్చైవతాంబూల । మసంఖ్యాతందశైవహి । నీరాజనానిపోక్తాని । శివపూజాపరాయణై ।
రవికర్మువదీపశ్చ । శ్లోతీంషికగదీపికాః । అభితశ్శాంకరంలింగం । దశకాయోత్ పూజాశ్చోత్తమః॥

భద్రమండలం —

*శ్లో॥ ష్టేతేనస్తపఃకృతే । నవపదేమధ్యేలిఖేత్ । కర్ణికాం కింజల్కాన్వితమప్తపద్మసహితం । పద్మం
తదభ్యగ్రగే । వేదాశాస్థితకోవ్యకాని । మతిమాన్ సంత్యజ్యశిష్టేషుస త్రోగ్రహేష్ట్యుపసగోరు
హణి । విలిఖేత్ స్యాద్భద్రద్రదంమండలం.

వ. పంచబ్రహ్మమంత్రములచేత నభిమంత్రించి నిరీక్షణ పోక్షణ తాడనావకుంఠనా భ్యుంక్షణములచేత సంస్కరించి ధేనుముద్రచే నమృతీకరించి కమలలింగముద్రలఁ గాన్పింపఁజేసి సామాన్యార్ఘ్య పాత్రకుత్తరముగాఁ బాద్యాఘ్రాచమన పాత్రంబులఁ బక్షిరూపంబుగనునిచి పాద్యపాత్రమునఁ దెల్లవాలు కుంజుమపూవు గరికె చెంగల్వకోష్ఠ పచ్చకర్పూరము విభూతి చందనకుసుమంబులనుజేర్చి “ఓం హ్రీం హృదయాయనమః । ఓం హ్రీం శిరసేస్వాహా । ఓం హ్రీం శిఖాయైవ వత్ । ఓం హ్రీం కవచాయహుం । ఓం హ్రీం నేత్రత్రయాయవౌషట్ । ఓం హ్రీం అస్త్రాయఫట్” అను మంత్రముచేత నుదకముఁబూరించి సద్యోజాతాది పంచబ్రహ్మమంత్రములచే నభిమంత్రించవలయును. ఆపాద్యపాత్రకుత్తరమందున్న అర్ఘ్యపాత్రమందు కుశాగ్రములను దిలయవప్రీతులను దెల్లవాలను నావుపాలను భస్మచందనకుసుమంబులనుజేర్చి “ఓం హ్రీం హృదయాయనమః” అను మంత్రంబున నుదకముఁబూరించి మూలమంత్రమునఁ బద్యోండుమాటు లభిమంత్రింపవలయును. తదుత్తరమందలి యాచమనపుపాత్రయందుఁ ద్రిఫలమును జాపతి పచ్చకర్పూరము వట్టివేటు చంగల్వకోష్ఠ విభూతి చందనకుసుమములఁజేర్చి షడంగమంత్రములతో నుదకముఁబోసి పంచబ్రహ్మమంత్రములతో నభిమంత్రించవలయును. ఈపాద్యాదిపాత్రములకుఁ దూర్పుదెసను ద్యౌగపాత్రంబును జ్ఞానపాత్రంబును ఆనందపాత్రమును వరుసగనునిచి త్యాగపాత్రమందు భస్మచందనకుసుమంబులనునిచి షడంగమంత్రములతో నుష్ణోదకముఁబూరించి ఓం హ్రీం హ్రీం సమశ్చివాయ యను ప్రాసాదపంచాక్షరీమంత్రముతో నాటుమాటులభిమంత్రించి తదుత్తరమందున్న జ్ఞానపాత్రమందు భస్మచందనపుష్పంబులనునిచి హృదయమంత్రములచేతఁ జందనోదకముఁబూరించి యఘోరమంత్రమున నాటుమాటులభిమంత్రించి యానందపాత్రమందు భస్మచందనపుష్పంబులనునిచి హృదయమంత్రముచేత శీతలోదకముఁబూరించి వామదేవమంత్రముచే నొకమాఱభిమంత్రించవలయును. ఈపాత్రములకుఁ దూర్పుదిశను స్నానోదక పాదోదక ప్రసాదోదక ధారణార్థమై మూడుపాత్రలను వరుసగఁ బక్షిరూపంబున నుంచవలయును. సామాన్యార్ఘ్యపాత్రకుఁ దూర్పుదెసను శివకుంభమునునిచి యందు భస్మచందనాక్షతపుష్పబిల్వంబులనునిచి హృదయమంత్రముచేత బాసీ యోదకమునుబూరించి “ఆకలశేషుధావతి” యను మంత్రమునను, “కలశస్య ముఖేరుద్రః” యను మంత్రమునను “ఈశానః కలశస్యాగ్రే” యను మంత్రమునను శివకుంభమునర్పించి, ప్రాసాదమంత్రమునను, “అపోవా ఇదగ్ం సర్వం” అను మంత్రమునను నుదకంబునభిమంత్రించి పూజాద్రవ్యంబులందాయుదకంబును బుష్పంబుచేఁ జల్లవలయును. అనంతరము శ్రీగురునిబూజించి తదనుగ్రహంబుఁ

బడయవలయు నిది భక్తస్థలకృత్యం బామిద “అయం మేహస్తోభగవాన్” అను మంత్రముతో వామహస్తంబుగడిగి యభిమంత్రించి “సర్వభూతస్థమాత్మానం” అను మంత్రమున భస్మాసనంబుసేర్పఱచి “వేదాహమేతం పురుషం మహాంతం” అను మంత్రమునను “సర్వలింగస్థస్థావయతిపాణిమంత్రం పవిత్రం” అను మంత్రమున, లింగమును గరపీఠమందునునిచి “తవశ్రియే మరుతోష్ఠ్యయంతః” అను మంత్రమున ఆవాహనము నాననమునర్పించి ఆపైని షడక్షరీమంత్రమును సహస్రంబునుగాని షట్చతంబునుగాని జపింపవలయు నిది మాహేశ్వరస్థలకార్యంబింక లింగముమీద భస్మంబునిచి “తమేవ ధీరోవిజ్ఞాయ” అను మంత్రముచేత తెప్పలార్పక లింగమును దశావధానములతో * నిరీక్షింపవలయు నిది ప్రసాదిస్థలకార్యంబింక మూలమంత్రమున లింగమునకు విభూతినలఁది లింగమందొక పుష్పమునిచి “అసౌయస్తామో అరుణ” యను మంత్రమున దశానసీరాజనమొసఁగవలయును. అటుమీద లింగమునకు బాద్యమర్ఘ్యము నాచమనముఁ దదాఖ్యపాత్రోదకముల నొసఁగి త్యాగపాత్రోదకమున స్నానముచేయించి యాయుదకధారను శిరస్సునఁజల్లికొని “ఆవహంతీవిత్వానా” యను మంత్రమున లింగమునకుఁ దడియొత్తి యాచమనమర్పించి జ్ఞానపాత్రోదకమునఁ బాద్యమొసఁగి “ఇమం మేవరుణ” యను మంత్రమున మంత్రించి “కదుద్ద్రాయప్రచేతసే” యను మంత్రమున సంస్కరించి “ఋతగ్ంసత్వం” అను మంత్రమునఁ బాశనముచేయవలయును. అనంతరము లింగమునకు విభూతిగంధాక్షతపుష్పములను దత్తస్త్రుంత్రములచే నర్పించి “యోవైరుద్రస్సభగవాన్ । యశ్చాగ్నిర్భూర్భువస్సువః । తస్మైవై నమోనమ । శ్రీర్నంజనదోఽవిశ్వరూపోసి” అను మంత్రమున నవనరసీరాజన మొసఁగి యవసరార్థమై ద్రాక్షాఫలాదివై వేద్యమును ఆనందపాత్రోదకపానీయము నర్పించి నివేదిత ప్రసాదతీర్థంబులఁ దదాధారపాత్రములఁబట్టి పాశనముచేసి, ఆనందపాత్రమును బ్రసాదోదకపాత్రమును మున్నున్నచోట్ల నధోముఖంబుగ నుంచవలయు నంత మూలమంత్రముతోఁ బుష్పపూజనొనర్చి సుగంధధూప మొసఁగి “ఈరాంవహతో” యను మంత్రమున మజ్జనసీరాజన మర్పించి లింగముపై నొకపుష్పముమాత్రమునిచి తక్కిన నిర్మాల్యమును దీసి వేసి “ఏతావానస్యమహిమా” యను మంత్రమునఁ బాద్యమొసఁగి ఆపాద్యపాత్రమున్నచోటనే యధోముఖంబుగ నుంచవలయును. తర్వాత అర్ఘ్యపాత్రోదకముచే “హగ్ంసశ్శుచిషద్వసు” అను మంత్రమున నర్ఘ్యమిచ్చి అర్ఘ్యపాత్రమున్నచోటనే యధోముఖముగ నుంచవలయును. ఇంక ఆచమనపాత్రోదకముచే

* దశావధానవైశేష్యమును గురుముఖంబునఁ గాని మహాశివపూజానిబంధనగ్రంథములునఁ గాని యెఱుఁగఁదగును.

గాయత్రీమంత్రమున ఆచమనమునొసఁగి ఆచమనపాత్రమున్నచోటనే యథా ముఖంబుగ నుంచవలయును.

51

గీ॥ అంతఃబైద్యాగపాత్రస్థితాంబుధార, నమకచమకపూరుషనూక్తః ॥ విమలమంత్ర తతులనభిషేకమొనగియాంధారపాత్ర, మునఁదదంబులఁగొనిమూర్ధమునగ్రహించి.

ప. త్యాగపాత్రమును దదాధారపాత్రమును బూర్వస్థానములందఱోముఖంబుగ నుంపవలయును. “ఆవహంతీవితన్వానా” యను మంత్రమున లింగమునకుఁ దడియొత్తి జ్ఞానపాత్రోదకముచే లింగమునకుఁబాద్యమిచ్చి యాత్మీరమును దదాధారపాత్రమునఁబట్టి “కదుగ్ద్రాయ” యను మంత్రముతో నభిమంత్రించి “ఋతగ్ంసత్యం” అను మంత్రముతో బ్రాశనచేసి జ్ఞానపాత్రమును దదాధారపాత్రమును బూర్వస్థలములందఱోముఖంబుగ నుంపవలయును. అటుపై “ఆవహంతీ” యను మంత్రమున లింగమునకుఁ దడియొత్తి “యోవైరుద్రస్సభగవాన్ । యశ్చవాయుర్భూర్భువస్సువః” అను మంత్రమున ధూపసంవీజనమొనర్చి “యోవైరుద్రస్సభగవాన్ । యశ్చవ్యోమ భూర్భువస్సువః” అను మంత్రమున ధూపప్రసారణము చేసి “ఉద్దివ్యస్వజాతవేదో” అను మంత్రమున మాంగల్యసీరాజనమొనఁగి “యస్తంతునాభవ” యను మంత్రమున సస్త్రార్ధాక్షతములర్పించి “అగ్నిరితిభస్మ” యను మంత్రమున భస్మావలేపనమొనర్చి “సమోహరికేశాయోపవీతినే” యను మంత్రమున యజ్ఞోపవీతార్పణముచేసి “గంధద్వారాం” అనుమంత్రమున సాక్షత గంధార్పణముచేసి “యోవైరుద్రస్సభగవాన్ । యశ్చసోమో భూర్భువస్సువః” అనుమంత్రమునగంధానులేపనముచేసి “ఆకాశాద్వాయుః” అను మంత్రమునను “యోవైరుద్రస్సభగవాన్ । యశ్చనక్షత్రాణి” యను మంత్రమున ధవళాక్షతములర్పించి “అపాణిపాదోహం” అను మంత్రమునను “యోవైరుద్రస్సభగవాన్ । యాచజ్యోత్స్నా” యను మంత్రమునను గర్పూరసీరాజనమీవలయును. “తదేవర్తం తదసత్యమాహుః” అను మంత్రమున సురభిశకుసుమాల్యములనర్పించి “ఓం నమోహిరణ్యబాహవే...పశుపతయే నమోనమః” అను మంత్రమునఁ గటకమకుటాద్యాభరణములనొసఁగి “యాతేరుద్రశివాతనూళ్ళివా” యను మంత్రమున శృంగారసీరాజనమిచ్చి “నిధనపతయేనమః” అనెడు ననువాకంబునను సహస్రనామముల అష్టోత్తరశతనామములఁ బుష్పార్చనముచేసి “వాదిత్యోజాయత తతోబిల్వ ఉదతిష్ఠతు” అను మంత్రమునను “త్రిసువర్ణమయాచితం బ్రాహ్మణాయ” అను మంత్రమునను బిల్వపూజనొనర్చి బిల్వదళంబులపై విభూతిఁజల్లవలయును. “నమఃఉధ్రియాచ చాతప్యాయచ” అను మంత్రమున ఛత్రముఁబట్టి “నమోవాత్మాయచ రేష్మియాచ” అను మనువునఁ జామరము వీచి “చంద్రమామనసోజాతః” అను మనువునఁ దాళవృంతముతోవిసిరి “సయ

శ్చాయంపురుషే” అను మనువున నద్వముఁజూపి “యోవేదాదాస్వరః ప్రోక్తః” అను మనువున ఘంటాధ్వనివినిది “అధ్యవోచదధివక్తా” యను మంత్రమున శంఖధ్వనిచేసి “సమోచుందుభ్యాయ చాహనన్యాయచ” అనుమనువున వాద్యమువినిది “అసౌయోవసర్వతిసీలగ్రీవో” యను మనువున గుడిచేతితో నాట్యమభినయించి “ఉద్యంతమస్తంయంతమాదిత్య” మను మంత్రమున గుడిచేతితో బ్రదక్షిణమభినయించి “సమోఅస్తుసీలగ్రీవా” అను మంత్రమున నమస్కారంబు లర్పించి “సమోవృద్ధాయచ సంవృద్ధనేచ” అను మంత్రమున స్తుతిచేసి “వైవోయోమానుషోగంధః” అను మంత్రమున ధూపమర్పించి “సతత్రసూర్యోభాతి” అను మంత్రమున మహాసీరాజనమొసఁగి “ఈరాంవహతో” అను మనువునఁ గరదీపికలనుబట్టి “జ్యోతిష్కృతీంత్యాసాదయామి” అను మంత్రమున జోతులను వెలిగించి చూసి “యాతేమద్ర శివాతనూరఘోరా” అను మంత్రమున యాచ్ఛ చేసి “అహం ఇత్యేవకశ్చిద్భీరుః ప్రవద్యతే” అను మనువున విజ్ఞప్తిచేసి లింగముమీఁద నిగ్మ్యాతేతమునిచి తక్కినవాని దీసివేయవలయు నిది ప్రాణలింగిస్థలకార్యము. “అగ్నిరితిభస్మ” యను మంత్రమున భోజ్యపదార్థములందు భస్మీకకమునుజల్లి గాయత్రీమంత్రముచేతను రుద్రగాయత్రీమంత్రముచేతను బరిహేచనమొసర్చి భోజ్యపదార్థములను బరిశీలించి తెలిసికొని పదార్థనామములుచ్చరించి “ఆచారలింగ గురులింగ శినలింగ చరలింగ ప్రసాదలింగ మహాలింగ ముఖేభ్యస్సద్యోజాత వామదేవాఘోరదత్పురుషేశాన పరశివలింగేభ్యః । అన్నాదిభోజ్యమహానై వేద్యం సమర్పయామి” అని నై వేద్యముచేయవలయును. ఇది శరణస్థలకార్యమిఁక నై క్యస్థలమందు మూలమంత్రముతో లింగముమీఁదఁ బుష్పమునిచి ధూపముచేసి “యతోవావో నినర్తంతె” యను మంత్రమున నానందసీరాజనమిచ్చి “సవిశ్వకృద్విశ్వవిదాత్మయోనిః” అను మంత్రమునఁ దాంబూలమొసఁగి “ఆరభ్య కర్మాణి” యను మంత్రమునఁ దాంబూలసీరాజనమొసఁగవలయు నామీఁద “సహస్ర శీరుషం దేవం” అను ననువాకముఁ జదివి మంత్రపుష్పమొసఁగి “అసంఖ్యాతా స్సహస్రాణి” అను మంత్రమున అసంఖ్యాత సీరాజనమిచ్చి “సోబ్రవీత్ అహమేకః ప్రథమమానం” అను మంత్రమున వస్త్రప్రావరణముసల్పి “అహోరణీయానహమేవ... శినరూపనుస్మి” అను మంత్రమున హృదయపేటికయందెప్పు లింగము నునిచికొనవలయును. అనంతరమందుఁ బ్రసాదము నారగింపవలయును. 53

క॥ ఇదె యిష్టలింగపూజన, మిదె వేదాగమనిబంధ ♦ నేద్రవిధానం

బిడ గ్రెందు శేఖరకృపా, స్పదము పదముభోగమోక్ష ♦ భాగ్యములకిలక. 54

వ. అని యుపదేశించి సూతుఁడెఁకేమి వినఁదలఁతురనిన మునుల్లిట్లనిరి. మహాత్మా!

జగజ్జగీయమానంబుగ నిట్లు శివపూజనంబు ప్రతిపాదితంబయియుండఁగా. 55

క॥ శివలింగనివేదితములు, భువనచ్ఛదసుమఫలాన్న ♦ ములు గైకొనరా
నివియనియు వానినొందుట, యవిసీతియనియును గొందఁజుందురదియెటుల్. 56
వ. ప్రసాదంబుఁగొనక పూజించుటెట్లులీ సందియంబుఁబాయ నెఱింగింపుమనుటయు
సూతుండిట్లనియె. 57

— * శివనిర్మాల్యము వైవదీక్షితునకు గ్రాహ్యము * —

గీ॥ శుచియు శుద్ధుండు సద్రవతఁడునునై న, శంభుభక్తుండొకింతయుఁసందియంబు
లేకయె శివప్రసాద మస్తోత్రభక్తి, ననుభవింపఁగఁ దగును మహాత్ములార ! 58
క॥ శివనైవేద్యముఁజూచిన, నవియును ఘోరంబులైన నశుతతు లింకన్
శివనైవేద్యముఁ దినినన్, వివిధమహాపుణ్యతతులువేగ మెఱెందున్. 59
క॥ చాలును యజ్ఞసహస్రము, చాలును యజ్ఞార్చదములు ♦ చక్కఁగనిఁకనా
బాలేందుధరుప్రసాదము, మేలుగభుజియించి నరుడు ♦ మేకొనుముక్తి. 60
క॥ వచ్చిన శివనైవేద్యము, మచ్చితోఁగాంచి తనదు ♦ మస్తకమునఁదా
పెచ్చుగ మొక్కుల నిడి శివు, మెచ్చుచు భోజనముసేయఁమేలుగమానుల్ !
క॥ ఎవనికి శివనైవేద్యము, నవిరుద్ధమనీషపొడమి ♦ నట్లుచు విడునో
యవిరళనరకాగ్నులఁబడి, యవిరతముఁ దపించుచుండు ♦ నాతండు మునుల్ ! 62
క॥ శివదీక్షఁగొనిన భక్తుం, డవని నిఖిలలింగవితతియందుఁ బ్రసాదం
బవునని కాదనియెంచక, ప్రవిమలమతి నారగింప ♦ వలయు ముసీంద్రుల్ ! 63
వ. భగవతి యగు శుక్తియేయిట్లు; “రుద్రభక్తుంభుంజీయాత్ రుద్రప్రీతంపిభేత్ రుద్రా
ఘ్రాతం జిహ్వేత్” అని శివతీర్థప్రసాదపుష్పాదులగ్రహణంబు నుపదేశించిన
వేటొక్కడు కాదనఁగలఁడే ! ఇఁకను శివేతరదీక్షఁ జెందినవారలకొఱకై ముని
కృతనిర్ణయంబిట్లు వక్కాణించెన వినుండు. 64
గీ॥ హృదయమునస్వర్ణ రొప్పాభిహృద్యలింగ, ముననుశశికాంతమణిలింగముననురత్న
లింగమునను స్ఫటికరసలింగములను, బాణలింగంబునందు బాణమునను. 65
క॥ జ్యోతిర్లింగములందును, ఖ్యాతమహాసిద్ధమాని ♦ కలితములయెడ
బ్రీతి స్వయంభూలింగ, వ్రాతములఁ బ్రసాదభుక్తి ♦ వ్రాతవై భవమా. 66
వ. తక్కినచోట్ల.
క॥ చండాధికార మెచ్చట, నుండునొయట సాపడఁగ ననుచితంబగు నా
చండాధికార మెచ్చట, నుండదొయట నారగింపనుచిత మెఱుంగుఁడి. 67
సీ॥ బాణలింగములందు ♦ స్ఫటికలింగములందు, గాంచనరొవ్యలింగములయందు
సరవి సాలగ్రామ ♦ జాతలింగములందు, రసలింగములయందు ♦ రత్నలింగ
మందు లాహికలింగమందు జ్యోతిర్లింగ, ములయందును సుసిద్ధమునివరప్ర
తిష్ఠితములయెడఁదేవప్రతిష్ఠిత, ములయెడలను స్వయంభువులయెడల

గీ॥ ప్రతిమలందెల్ల యెడల నిఁప్పాక్షికముగ, లేదుచండాధికారంబు ♦ లేదుదోస
మరసి తత్ప్రసాదంబులఁబారగించ, వలయుశ్రేయంబులొందఁగఁదలంచువారు. 68

గీ॥ బ్రహ్మహింసకుఁడైననుభర్తలంగ, మూర్తివై వేద్య మర్థి మై ♦ భోజనంబు
చేసేనేనియుఁ బాపంబుఁబాసెనుఖము, లొందునిశ్చితమిందువేఁటొండులేదు. 69

గీ॥ వీరభద్రునిచేత శఁపింపఁబడిన, వారలు మహేశభక్తివివర్జితములును
నిక శివేతరభక్తులై యెసఁగువారు, శివప్రసాదచతుష్కంఠుఁడెందఁదగదు. 70

గీ॥ విధియుతంబుగ లింగంబువిమలవారి, స్నానమొనరింపఁజేసి యాసలెలమర్థి
మూడుమాటులుగోలినమాడిపోవు, తిరివిధమరితము లీధరిఁజీరితలమున. 71

వ. ఇట్లుమీకునై వేద్యనిర్ణయంబెఱింగించితి నిక బిల్వమాహాత్మ్యంబుఁ దెల్పెదవినుఁడు.

— * బిల్వమాహాత్మ్యము * —

చ॥ ఇలవయిఁ బుణ్యతీర్థతతు ♦ లెన్ని విరాజలుచుండునో సిరిన్
వెలసిన యవ్వియన్నియును ♦ వేడుక మీఁజఁగఁ జెందియుండు శ్రీ
ఫలతరుమూలమందు నిక ♦ భద్రుని నచ్చటఁ బూజచేసినన్
విలసిలు వైభవంబు లిక ♦ విశ్వగురుండు హరుండు ప్రీతుఁడౌ. 73

గీ॥ మఱియు నిక బిల్వమూలంబుఁమంత్రయుక్తి, గంధపుష్పాక్షతాదులఁగరముభక్తిఁ
బూజచేసిననుఖములఁ బొందిశంభు, లోకమునకేగిశివునితో ♦ షోకనమరు. 74

వ. ఇకను బిల్వదళంబుల స్వయముగఁ గోసితెచ్చి శివునిఁబూజించిన వాఁడును
బిల్వాలవాలంబు నుదకంబునఁ బూరించినవాఁడును బిల్వసాన్నిధ్యంబున మహేశ
భక్తునకు జగినిడువాఁడును నక్షయంబగు శివలోకంబుఁ జెందుదురిందు సంది
యంబులేదిక భస్మమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు. 75

— * భస్మవిషయము * —

గీ॥ భస్మమిది రెండువిధములఁబరఁగునిల మ, హాభసిత మల్పభసితమంఛాద్యమికను
శ్రౌతమనిస్మార్తమనిలోకజాతమనియు, తిరివిధమైయొప్పుచుండు నెఁజేసిదీప్తి. 76

క॥ శ్రౌతస్మార్తములైనవి, భూతులురెండునుధరింపఁ బోలు ద్విజాతుం
డేతదితరమగు లోకక, భూతిని నితరుండు చాల్పఁబూనఁగవలయున్. 77

గీ॥ “అగ్నిరితి”యనుమంత్రంబునగ్రజనుఁడు, చదువుకొనుచుభస్మంబునుసలెలమునను
దడిపిధరియింపవలయుమంత్రంబులేక, యితరులీభస్మమునుధరియింపవలయు. 78

గీ॥ పరఁగ యజ్ఞాగ్నిభస్మ మాపాసనాగ్ని, భస్మమును దగ్ధగోమయ ♦ భస్మరజము
బిల్వకాష్ఠాగ్నిభస్మంబుఁబ్రీతితోగ్రహించిధరియింప వలయుముఁసింద్రులార ! 79

క॥ శివుఁడును బంకజనేతుఁడు, శివయును నిందిరయునున్ గుశేశయగర్భ
ద్భవుఁడును దత్సతి బూడిన్, దవిలిధరించెదరు మేటితర్జుముతోడన్. 80

౩॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియోరుజః • పాదజులును, సంకరకులులు భస్మంబు • సంతరించి
తనువులధరించిబహుపాపతండములను, బాఱజిమ్ముదురెంతయుఁ • బరమమునులు

౪. ఇకను

౪॥ భస్మత్రిపుండ్రము • ల్పరంగదాల్పనివాఁడు, వర్ణాశ్రమభ్యుప • పత్తిగనఁడు
భస్మత్రిపుండ్రము • ల్పరంగదాల్పనివాఁడు, భవదుఃఖములనెడఁ • బాసిపోఁడు
భస్మత్రిపుండ్రము • ల్పరంగదాల్పనివాఁడు, ఘనదురితంబులఁ • గడవలేడు
భస్మత్రిపుండ్రము • ల్పరంగదాల్పనివాఁడు, దివ్యశివజ్ఞాన • దీప్తిగనఁడు

౫॥ భస్మముననుద్రిపుండ్రముల్పరంగదాల్పఁ, నట్టిఁడు విరుద్ధఫలముల • నందఁగలఁడు
ఘోరపాపావళులఁగూడుఁకొన్ననరున, కమరుభస్మత్రిపుండ్రంబు • లందునరతి. 82

౬॥ ఎనలేనిదోసకారియుఁ, జనవున మెయిబూదినొందఁజను దోసము లిం
కను దేవమాన్యుఁడగు భ, క్తున కమరిన నద్దియెంతో • గొప్పగునొ మునుల్ ! 83

౭. 'మానస్తాక' యను మంత్రంబున మంత్రితంబొనర్చి బ్రాహ్మణక్షత్రియులును
త్రియంబకమంత్రంబున నైశ్వండును పంచాక్షరమంత్రంబున స్త్రీలును వృషలుం
డురు భస్మంబును ధరింపవలయును. మఱియు బ్రాహ్మణులలోఁ బంచబ్రహ్మ
మంత్రపఠనంబుతో గృహస్థులును ద్రియంబకమంత్రపఠనంబుతోఁ బ్రహ్మచారు
లును, అఘోరమంత్రపఠనంబున వానప్రస్థులును బ్రణవోచ్ఛారణంబున యతు
లును భస్మంబును ధరింపవలయునిక భస్మధారణంబులేక భుజించిరేనిఁ ద్రాప్త
యశ్చిత్తంబుగ నాశ్రమత్రితయులు గాయత్రీజపంబునను జతుర్థాశ్రమంబు వారు
ప్రణవజపంబునను శుద్ధిఁగాంతురు. 84

౮॥ శ్రాఘ్నమునయజ్ఞ జపహోమ • సమయములను, దాన వేదాధ్యయనసుకృ • త్యములయందు
భూతిపుండ్రముల్ దనువునఁ • బూసినట్టి, వాఁడుమిత్తి నిగెలువంగ • వలఁతియగును. 85

౯. మఱియు స్నానంబులలో నెల్ల భస్మస్నానం బుత్తమంబై సర్వ • పహరంజి
యలరారు. 86

౧౦॥ ఉదకమునఁ దానమాడిన • నుడుగురజము, భస్మమున స్నాన మొనరింపఁ • బరంగుశుద్ధి
మంత్రజపమున జలమాడ • మలముడుల్లు, జ్ఞానమునస్నాన మొనరింపఁ • గలుగుము క్త.

౧౧॥ కాదది శుద్ధిస్నానము, కాదది హరిహరులధ్యాన • కలనం బింకన్
కాదది యాత్మజ్ఞానము, బూదియొకఁడు దాల్చకున్న • మునికులచంద్రుల్ ! 88

౧౨॥ వితయగునుభస్మ మొందని • వెడఁగు మొగము, వితయగుశివాలయము లేని • వెడపురంబు
వితయగుశివుఁ గొలువనిదు • ర్గతితనువది, వితయగుశివుఁ జెందని • పెట్టివిదై. 89

౧౩. ఇక భస్మరేఖాత్రయంబున నొక్క • దానియందుఁ దొమ్మండుగురు వేల్పులుండు
ధాక్రమం బెఱింగింతు వినుఁడు, ప్రథమరేఖయం దకారము, గార్హపత్యాన్ని

భూమియు ధర్మంబు రజోగుణంబు ఋగ్వేదంబును గియాశక్తియుఁ బ్రాతస్సవనంబును మహాదేవుండు నుండును. ద్వితీయరేఖయం దుకారంబు దక్షిణాగ్నియు నభము సత్యము యజుర్వేదము మధ్యందినసవన మిచ్ఛాశక్తి, అంతరాత్మము మహేశ్వరుండు నుండును. తృతీయ రేఖయందు మకారం బాహవనీయాగ్నియు పరమాత్మయు తమము దివంబును జ్ఞానశక్తి సామవేదంబును సాయంసవనమును శివుండునునుండు నిట్లుశివదీక్షాపరులు దెలిసికొని స్నానదేవతలన్ భక్తితోఁ దలఁచి కొలిచి సభృత్తిపుండ్రంబుల ధరింతురుగాక. మఱియు నీ భస్మపుండ్రములు ముప్పదిరెండుస్థానములందుఁ గాని పదియాఱుస్థానంబులందుఁ గాని యెనిమది చోటులందుఁగాని యైదుచోటులందుఁగాని తిరియాయుష మంత్రంబులతో ధరింపవలయు నవి వక్కాణింతు వినుండు.

90

సీ॥ శిర సలికమ్మునుఁచెవిదోయి కనుఁగవ, ముకు నోరు కుత్తుక ధుజయుగంబు మఱియు మోచేతులుఁమనికట్టు లెదయును, పక్కలజతయునుఁబొక్కిలియును ముష్కద్వయం బంకములు చీలమండలు, జానులు జంఘలుఁజరణములును పరఁగునీయవియెముఁప్పదిరెండుస్థానంబు,లిఁకఁబడియాఱుచోఁ ట్లెఱుఁగఁజెపుడు.

గీ॥ శిరసునిటలంబునున్ గండఁ సీమలంస,యుగమునుక భుజకూర్పర యుగ్మములును బరఁగుమనికట్టులెదనాభిఁ ప్రక్షలకవ,పృష్ఠమివిపదియాఱుచోఁ ట్లెఱుఁగుఁడెలమి.21

వ. ఇఁక నష్టస్థానంబులు వినుడు.

గీ॥ అలికమునుశ్రుతియుగ్మంబుఁనంసయుగ్మ,మెదయుఁబొక్కిలిగుహ్యమిఁటెనిమిదియగు చోటులింక నువినుఁడైదుఁచోట్లుశిరసు,భుజయుగముహృదయంబునుఁబొక్కిలియును

వ. ఈ స్థానంబుల నెఱింగి శక్త్యనుసారంబుగ భస్మత్రిపుండ్రంబుల నొనర్పదగు. ఈ నాల్గువిధంబులందుఁగూడ నశక్తుండైన ద్రినయనుండును త్రిగుణాధారుండును ద్రిమూర్తిజనకుండు నగు శివుని స్మరింపుచు లలాటంబున భస్మత్రిపుండ్రములు ధరించునది. ఇట్లు ధరించినవాఁడు సర్వతీర్థస్నానఫలంబును సర్వవేదాధ్యయనఫలంబును సకలరుద్రీజవఫలంబును జెంది సకలభోగంబు లొంది దేహావసానంబున శివసాయుజ్యంబు నొందు. ఈభస్మమాహాత్మ్యంబు శ్రద్ధతోఁ జదివిన వినిన యట్టివాఁడును గృతార్థుడగు నిఁక రుద్రాక్షమహిమంబు వినుండు.

—* రుద్రాక్షధారణము — తన్మాహాత్మ్యము *

క॥ మును బరదేవత కీయది, పినాకధరుఁడెఱుఁగఁజెప్పెఁ బ్రీతిమెయి భుశం దున కెఱిఁగించెను మోదం, బున శ్రీకాలాగ్నిరుద్రీమూర్తి మునీంద్రుల్ ! 94

వ. నేనును దత్పరకారంబు మీ కెఱిఁగించెద నిష్క డాలకింపుడు.

- గీ॥ చిరముదపియించి యాశశి ♦ శేఖరుండు, కనులు దెఱచిన జలజల ♦ కాండకణము
లననిరాలినయంతరు♦ద్రాక్షతటలు, పొడమెరుద్రాక్షఫలములు♦పొలిచెనందు. 95
- క॥ ప్రియతమములు రుద్రాక్షలు, త్రియీతనుడు శివునకెల్ల ♦ దర్శనముననుక
మెయి ధరియించుటవలనన్, గయిగొనిమంత్రజపకృతిని♦గలుషములడఁగూ. 96
- గీ॥ గొడదేశంబునజనించు♦ గాశిమధుర, యలయయోధ్యనులంక ♦ సహృదయందుఁ
బేర్చి బాలుచువిశదరక్త ♦ పీతకృష్ణ, వర్ణములతోడ విప్రాదివర్ణములయి. 97
- గీ॥ బ్రాహ్మణుడువిశదంబును♦బరగక్షత్రి, యుండునులోహితంబు వై ♦శ్శుండుపీత
మునుజఘన్యజుడునుగృష్ణ♦మునుధరింప, వలయురుద్రాక్షములయందు♦వరుసమీఱ
- క॥ ఈరుద్రాక్షలదాల్చి ది, వారాత్రికృతాఘతతుల ♦ బాయదురు జనుల్
తేఱికన లక్షపుణ్యము, ధారణమొనరింపఁ గోటి ♦ తనరు ముసీంద్రుల్ ! 99
- ఆ॥ నిరతధారణమున ♦ నెగడుపుణ్యముకోటి, శతము తజ్జపమున ♦ జక్కనొందు
లక్షకోటిశతము ♦ లక్షకోటిసహస్ర, ముల సుకృతఫలంబు ♦ పొందుమీఱ. 100
- చ॥ ఉసిరికపండ్లఁబోలినవి ♦ యొప్పుగత్రైవ్యముఁగాంచు రేగుపం
డ్లసరిగనున్నయవ్వయొ దృ ♦ ధంబుగ మధ్యమరీతినిందు సొం
పెనగుచణాకృతిన్ బాలించి ♦ యేవుదనర్చినవేకసీయముల్
పసఁదగు వీనివై భవము ♦ బాగుగఁజెప్పితి మీకు వీఁకతో. 101
- క॥ సమములు దృఢంబులును స్నిగ్ధములును స్థూలములు కంటకయుతంబులు శ్రే
ష్ఠములై తనర్చువాని ము, దముతో ధరియింపవలయు♦ధార్మికవర్మల్ ! 102
- గీ॥ వినుఁడుక్రిమిదష్టమును ఛిన్నభిన్నమునుని, కనుసకంటకమును వ్రణాకలితమును న
యొక్కమునునగునద్దాని♦నొంది ధారణంబుసేయంగఁ దగదుత్యాజ్యంబరయుడు.
- గీ॥ స్వయముగ నెద్వారయు క్తమైవాసినమరు, నట్టిరుదురక్తయత్తమంబగునుబురుష
యత్నసంయోజితద్వార♦మైనదాని, మధ్యమంబుగఁజెపుదురు♦మహానివరులు. 104
- గీ॥ కుందనపురేకచందంబుఁజెందురేక, నొప్పురుదురాకశ్రేష్ఠమై ♦ యొప్పుమీఱు
నిట్టివానిని మెఱయుచు♦నెనఁగునట్టి, వానిఁబట్టునగుచ్చి తాల్పంగవలయు. 105
- వ. ఆధారణం బిట్లు లెక్కయెఱిగి యొనర్పఁదగు.
- సీ॥ సిగయందునొక్కటిశిరసున మున్నూఱు, పరగగళమునము ♦ పృథియునాఱు
బాహుద్వయంబునఁబదియాఱుబదియాఱు, మణికట్టులందును ♦ బదియురెండు
బదియురెండునుస్కంధపదమున నేనూఱు, వందపై నెనిమిది ♦ జందియంబు
గాఁజేసి ధరియింపఁగా♦నొప్పఁగంతంబు, నందుఁ బెక్కుసరంబులోందవలయు 106
- గీ॥ మఱియు రుద్రాక్షకుండలమకుటములును, గర్జికాహారకేయూరకటకములును
నమరుకటిబంధమును శ్రేష్ఠముగఁగూర్చి, ధారణముసేయువారలు♦ధన్యులెందు,

గీ. నిదురనొందుచునున్నను నీరుదాగివు, చున్నరుదుగాకలనుదాల్చి యుండవలయు
వేయిలేరున్న నేను వియునులేక, యన్నమున్నూఱునేని దానొందవలయు. 107

—* మంత్రపూర్వకరుద్రాక్షధారణము - తత్ఫలము *—

సహస్రధారణం బుత్తమంబిడను శిరసున నీశానమంత్రంబుచేతను, గంఠమునఁ
దత్తురుషమంత్రంబుచేతను, గళిహృదయంబుల సహారమంత్రంబుచేతను హస్తం
బులం దఘోరదీపమంత్రంబుచేతను, ఉదరంబున వామదేవమంత్రంబునను బంచ
బ్రహ్మాంగమంత్రంబులచేతను బంచదశరుద్రాక్షగ్రాంత్రంబులగు మూడుగాని
యేడుగాని యేడుగాని మాలలను ధరింపవలయును. నుతీయు మూలమంత్రంబుచే
వక్త్రంబున నెల్లెడ దక్కిన రుద్రాక్షంబుల ధరింపవలయు నితను నీరుద్రా
క్షము లనేకముఖంబులై యొప్పుండు నవ్వాని భేదంబులను దత్కృతఫలంబులను
తెల్ప వినుండు. ఏకవక్త్రంబగు రుద్రాక్షంబు పరతిత్వస్వరూపంబు ఓం హ్రీం
సమః అని ధరింపవలయు నద్దానిధారణంబున జనుం డింద్రియజయంబును బడసి
తత్త్వంబున లీనంబగు నుతీయు సీయది పూజింపఁబడుచున్నచోట మహాలక్ష్మి,
సాన్నిధ్యమొందు నుపద్రీపంబులెల్ల చొలఁగును. సర్వకామార్థంబులు సంఘటి
ల్లును. ద్విముఖంబు బర్ధనారీశ్వరాత్మకంబు నద్దాని ఓంసమః యను మంత్రంబున
ధరింపవలయు నట్లు ధరించుటచే నర్ధనాశింకుడు ప్రియంబుండు. త్రిముఖరుద్రా
క్షంబు త్రేతాగ్నిస్వరూపంబున ఓంసమః యనుమంత్రంబున భరింపఁదగునట్లు
దాల్చుటవలన నగ్నిసంతోషించు. చతుర్ముఖరుద్రాక్షంబు బ్రహ్మస్వరూపంబు.
ఓం హ్రీం సమః యను మంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నిట్లుధరించిన
బ్రహ్మదేవుండు ప్రీతుండగు. పంచముఖంబు పంచబ్రహ్మస్వరూపంబు. ఓం హ్రీం
సమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నట్లు ధరించిన బంచస్త్రిండు
బ్రహ్మహత్యాదోషంబుఁబావు. షణ్ముఖంబు కార్తికేయవినాయకాధిదైవతంబు
ఓం హ్రీం హుంసమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయును. అట్లుధరించిన
నుత్తమారోగ్యము నందును నుతీయు మేధాసంపత్తి గోరువారల కీయది
ముఖ్యంబు. సప్తముఖంబు సప్తగూత్రాధిదైవతంబు. ఓం హుం సమః యను
మంత్రంబునధరించిన నుత్తమారోగ్యంబుఁజెందును. జ్ఞానసంపత్తియు గొప్పగాఁ
గలుగును. అష్టముఖరుద్రాక్షంబు సస్వప్తకాధిదైవంబు. ఓం హుంసమః యనుమం
త్రంబున నద్దానిధరించిన బూర్ణాయుధ్దాయంబును సవసాసంబున శివత్వంబును
జెందును. సప్తముఖంబు నవశక్త్యాధిదైవతంబు. ఓం హ్రీం హుం సమః యనుమం
త్రంబున ధరించిన జనుండు శివసమానుండగు. దశముఖంబు యమదైవతంబు.
ఓం హ్రీం సమః యనుమంత్రంబున ధరించిన సర్వపాపక్షయంబగు నైకాదశ
ముఖంబు రుద్రాగ్రాదశదైవతంబు. ఓం హ్రీం హుం సమః యనుమంత్రంబున

గీ॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియోరుజః ♦ పాదజలును, సంకరకులులు భస్మంబు ♦ సంతరించి
తనువులధరించిబహుపాపతండములను, బాపజమ్ముదురెంతయుఁ బరమమునులు

౪. ఇకను

సీ॥ భస్మత్రిపుండ్రము ♦ ల్పరంగదాల్పనివాఁడు, వర్ణాశ్రమాభ్యుప ♦ పత్తింగనఁడు
భస్మత్రిపుండ్రము ♦ ల్పరంగదాల్పనివాఁడు, భవదుఃఖములనెడఁ ♦ బాసిపోఁడు
భస్మత్రిపుండ్రము ♦ ల్పరంగదాల్పనివాఁడు, ఘనదురితంబులఁ ♦ గడవలేడు
భస్మత్రిపుండ్రము ♦ ల్పరంగదాల్పనివాఁడు, దివ్యశివజ్ఞాన ♦ దీప్తింగనఁడు

గీ॥ భస్మముననుద్దిపుండ్రముఁబ్పరంగదాల్పఁ, నట్టిఁడు విరుద్ధఫలములఁనందఁగలఁడు
ఘోరపాపావళులఁగూడుకొన్ననరున, కమరుభస్మత్రిపుండ్రంబుఁలందునరతి. 82

క॥ ఎనలేనిదోసకారియుఁ, జనవున మెయిబూదినిందఁజను దోసము లిం
కను దేవమాన్యుడగు భ, క్తున కమరిన నద్దియెంతో ♦ గొప్పగునా మునుల్ ! 83

౪. 'మానస్తాక' యను మంత్రంబున మంత్రితంబొనర్చి బ్రాహ్మణక్షత్రియులును
త్రియంబకమంత్రంబున వైశ్యుండును పంచాక్షరమంత్రంబున స్త్రీలును వృషలుం
డును భస్మంబును ధరింపవలయును. మఱియు బ్రాహ్మణులలోఁ బంచబ్రహ్మ
మంత్రపఠనంబుతో గృహస్థులును ద్రియంబకమంత్రపఠనంబుతోఁ బ్రహ్మచారు
లును, అఘోరమంత్రపఠనంబున వానప్రస్థులును బ్రణవోచ్ఛారణంబున యతు
లును భస్మంబును ధరింపవలయునిక భస్మధారణంబులేక భుజించిరేని దత్వా
యశ్చిత్తంబుగ నాశ్రమత్రితయులు గాయత్రీజపంబునను జత్కుశ్రమంబు వారు
ప్రణవజపంబునను శుద్ధిగాంతురు. 84

గీ॥ శ్రార్థమునయజ్ఞ జపహోమఁసమయములను, దానవేదాధ్యయనసుకృత్యములయందు
భూతిపుండ్రముల్ దనువునఁబూసినట్టి, వాఁడుమిత్తినిగెలువంగఁవలఁతియగును. 85

౪. మఱియు స్నానంబులలో నెల్ల భస్మస్నానం బుత్తమంబై సర్వపాపహరంబు
యలరారు. 86

గీ॥ ఉదకమునఁ దానమాడినఁనుడుగురజము, భస్మమున స్నానమొనరింపఁబరంగుశుద్ధి
మంత్రజపమున జలమాడఁమలముడుల్లు, జ్ఞానమునస్నానమొనరింపఁగలుగుము క్త. 87

క॥ కాదది శుద్ధిస్నానము, కాదది హరిహరులధ్యాన ♦ కలనం బింకన్
కాదది యాత్మజ్ఞానము, బూదియొకఁడు దాల్పకున్న ♦ మునికులచంద్రుల్ ! 88

గీ॥ వితయగునుభస్మమొందనిఁవెడఁగుమొగము, వితయగుశివాలయములేనిఁవెడపురంబు
వితయగుశివుఁ గొలువనిదుర్గతితనువది, వితయగుశివుఁజెందని ♦ క్షాణ్ణివిదై. 89

౪. ఇక భస్మరేఖాత్రయంబున నొక్కొకదానియందుఁ దొమ్మిండుగురు వేల్పులుందు
భూక్రమం బెఱింగింతు వినుఁడు. ప్రథమరేఖయం దకారము, గార్హపత్యాన్ని

భూమియు ధర్మంబు రజోగుణంబు ఋగ్వేదంబును గిరియాశక్తియుఁ బ్రాతస్సవనంబును మహాదేవుండు నుండును. ద్వితీయరేఖయం దుకారంబు దక్షిణాగ్నియు నభము సత్యము యజుర్వేదము మధ్యందినసవన మిచ్చాశక్తి, అంతరాత్మము మహేశ్వరుండు నుండును. తృతీయ రేఖయందు మకారం బాహవనీయాగ్నియు పరమాత్మయు తమము దివంబును జ్ఞానశక్తి సామవేదంబును సాయంసవనమును శివుండునునుండు నిట్లుశివదీక్షాపరులు దెలిసికొని స్థానదేవతలన్ భక్తితోఁ దలఁచి కొలిచి సభృత్తిపుండ్రంబుల ధరింతురుగాక. మఱియు నీ భస్మపుండ్రములు ముప్పదిరెండుస్థానములందుఁ గాని పదియాఱుస్థానంబులందుఁ గాని యెనిమది చోటులందుఁగాని యైదుచోటులందుఁగాని తిరియాయుష మంత్రంబులతో ధరింపవలయు నవి వక్కాణింతు వినుండు.

90

- సీ॥ శిర సలికమ్మునుఁచెవిదోయి కనుఁగన, ముకు నోరు కుత్తుకఁ భుజయుగంబు మఱియు మోచేతులుఁమనికట్టు లెదయును, పక్కలజతయునుఁబొక్కిలియును ముష్కద్వయం బంకఁములు చీలమండలు, జానులు జంఘలుఁజరణములును పరఁగునీయవియెముఁప్పదిరెండుస్థానంబు,లిఁకఁబడియాఱుచోఁ ట్లెఱుఁగఁజెపుడు.
- గీ॥ శిరసునిటలంబునున్ గండఁ సీమలంస,యుగమునుఁ భుజకూర్పరఁ యుగ్మములును బరఁగుమనికట్టులెదనాభిఁ ప్రక్కలకవ,పృష్ఠమివిపదియాఱుచోఁ ట్లెఱుఁగుఁడెలమి. 21
- న. ఇఁక నష్టస్థానంబులు వినుఁడు.
- గీ॥ అలికమునుఁబ్రేతియుగ్మంబుఁనంసయుగ్మ,మెదయుఁబొక్కిలిగుహ్యమిఁటైనిమిదియగు చోటులింకనువినుఁడైదుఁచోట్లుశిరసు,భుజయుగముహృదయంబునుఁబొక్కిలియును
- వ. ఈ స్థానంబుల నెఱింగి శక్త్యనుసారంబుగ భస్మత్రిపుండ్రంబుల నొనర్పదగు. ఈ నాల్గువిధంబులందుఁగూడ నశక్తుండైన ద్రినయనుండును త్రిగుణాధారుండును ద్రిమూర్తిజనకుండు నగు శివుని స్మరింపుచు లలాటంబున భస్మత్రిపుండ్రములు ధరించునది. ఇట్లు ధరించినవాడు సర్వతీర్థస్నానఫలంబును సర్వవేదాధ్యయనఫలంబును సకలరుద్రీజపఫలంబును జెంది సకలభోగంబు లొంది దేహోపసానంబున శివసాయుజ్యంబు నొందు. ఈభస్మమాహాత్మ్యంబు శ్రద్ధతోఁ జదివిన వినిన యట్టివాడును గృతార్థుడగు నిఁక రుద్రాక్షమహిమంబు వినుండు.

—* రుద్రాక్షధారణము — తన్మాహాత్మ్యము *

- క॥ మును బరదేవత కీయది, వినాకధరుఁడెఱుఁగఁజెప్పెఁ బ్రీతిమెయి భుశం దున కెఱింగించెను మోదం, బున శ్రీకాలాగ్నిరుద్రీమూర్తి మునీంద్రుల్ ! 94
- వ. నేనును దత్ప్రకారంబు మీ కెఱింగించెద నిప్పు డాలకింపుఁడు.

- గీ॥ చిరముదపియించి యాశశి ♦ శేఖరుండు, కనులు దెఱచిన జలజల ♦ కాండకణము
లననిరాలినయంతరు ♦ ద్రాక్షతరులు, పొడమెరుద్రాక్షఫలములు ♦ పొలిచెనందు. 95
- క॥ ప్రియతమములు రుద్రాక్షలు, త్రయీతనుండు శివునకెప్పు ♦ దర్శనముననున్
మెయి ధరియించుటవలనన్, గయి కొనిమంత్రజపకృతిని ♦ గలుషములడఁగున్. 96
- గీ॥ గౌడదేశంబునజనించు ♦ గాశిమధుర, యలయయోధ్యనులంక ♦ సహ్యాద్రియందుఁ
బేర్చి బాలుచువిశదరక్త ♦ పీతకృష్ణ, వర్ణములతోడ విప్రాదివర్ణములయి. 97
- గీ॥ బ్రాహ్మణుండువిశదంబును ♦ బరంగక్షత్రియండును లోహితంబు వై ♦ శ్వుండుపీత
మునుజఘన్యజుండును గృష్ణ ♦ మునుధరింప, వలయురుద్రాక్షములయందు ♦ వరుసమీఱ
- క॥ ఈరుద్రాక్షలదాల్చి ది, వారాత్రికృతాఘతతుల ♦ బాయుదురు జనుల్
తేటికన లక్షపుణ్యము, ధారణమొనరింప గోటి ♦ తనరు ముసీంద్రుల్ ! 99
- అ॥ నిరతధారణమున ♦ నెగడుపుణ్యముకోటి, శతము తజ్జపమున ♦ జక్కనొందు
లక్షకోటిశతము ♦ లక్షకోటిసహస్ర, ముల సుకృతఫలంబు ♦ పొందుమీఱ. 100
- చ॥ ఉసిరికపండ్లఁబోలినవి ♦ యొప్పుగత్తైష్ఠ్యముఁగాంచు రేగుపం
డ్లసరిగనున్నయవ్వియొద్దు ♦ ధంబుగ మధ్యమరీతినొందు సొం
పెనగుచణాకృతిన్ బాలించి ♦ యేపుదనర్చినవేకనీయముల్
పసఁదగు వీనివై భవము ♦ బాగుగఁజెప్పితి మీఱు వీఁతల్. 101
- క॥ సమములు దృఢంబులును స్నిగ్ధములును స్థూలములు కంటకయుతంబులు శ్రే
ష్ఠములై తనర్చువాని ము, దముతో ధరియింపవలయు ♦ ధార్మికవర్మల్ ! 102
- గీ॥ వినుండుక్రిమిదప్తమును చిన్న ♦ భిన్నమునునిఁ, కనుసకంటకమును న్రణాకలితమును న
యొక్కమునునగునద్దానినొంది ధార,ణంబుసేయంగఁ దగదుత్యాజ్యంబరయుండు.
- గీ॥ స్వయముగ నెద్వారయు క్తమై ♦ వాసినమరు, నట్టిరుదురక్తయత్తమం ♦ బగునుబురుష
యత్నసంయోజితద్వార ♦ మైనదాని, మధ్యమంబుగఁజెపుదురు ♦ మానివరులు. 104
- గీ॥ కుందనపురేకచందంబుఁ ♦ జెందురేక, నొప్పుదురాక శ్రేష్ఠమై ♦ యొప్పుమీఱు
నిట్టివానిని మెఱయుచు ♦ నెనఁగునట్టి, వానిఁబట్టనగున్ ద్వి తాల్పంగవలయు. 105
- వ. ఆధారణం బిట్లు లెక్కయెఱిగి యొనర్పఁదగు.
- సీ॥ సిగయందునొక్కటి ♦ శిరసున మున్నూఱు, పరంగగళమునము ♦ ప్పదియునాఱు
బాహుద్వయంబునఁ ♦ బదియాఱుబదియాఱు, మణికట్టులందును ♦ బదియరెండు
బదియరెండును స్కంధ ♦ పదమున నేనూఱు, వందపై నెనిమిది ♦ జందియంబు
గాఁజేసి ధరియింపఁగా ♦ నొప్పుగంతంబు, నందుఁ బెక్కుసరంబు ♦ లొందవలయు 106
- గీ॥ మఱియు రుద్రాక్షకుండల ♦ మకుటములును, గర్జికాహారకేయూర ♦ కటకములును
నమరుకటిబంధనమును శ్రేష్ఠముగఁగూర్చి, ధారణముసేయువారలు ♦ ధన్యులెందు,

గీ|| నిదురనొందుచునున్నను నీసిరుదాపు, చున్నరుదు రాకలనుదాల్చి యుండవలయు
వేయిలేదున్న నేను వియును లేక, యున్న మున్నూ యునేని దాని నొందవలయు. 107

—* మంత్రప్రహర్యకరుద్రాక్షహరణము - తత్ఫలము *—

సహస్రధారణం బుత్తమంబిడను శిరసున నీశానమంత్రంబుచేతను, గంతమునఁ
దత్తురుషమంత్రంబుచేతను, గళిహృదయంబుల సహస్రమంత్రంబుచేతను హస్తం
బులం దహస్రబీజమంత్రంబుచేతను, ఉదరంబున వామదేవమంత్రంబునను భువ
బ్రహ్మాంగమంత్రంబులచేతను బంచదశరుద్రాక్షగ్రథితంబులగు మూడుగాని
యైదుగాని యేడుగాని మాలలను ధరింపవలయును. మఱియు మూలమంత్రంబుచే
వక్కినచోట్లను నెల్లెడ దక్కిన రుద్రాక్షంబుల ధరింపవలయు నికను నీరుద్రా
క్షము లనేకముఖంబులై యొప్పుందు నవ్వాని భేదంబులను దత్త్వతఫలంబులను
లెల్లెడ వినుండు. ఏకవక్త్రంబగు రుద్రాక్షంబు పరతిత్త్వస్వరూపంబు ఓం హ్రీం
నమః అని ధరింపవలయు నద్దానిధారణంబున జనుం డింద్రియజయంబును బడసి
తత్త్వంబున లీనంబగు మఱియు నీయది పూజింపఁబడుచున్నచోట మహాలక్ష్మీ
సాన్నిధ్యమొందు నుపద్రవంబులెల్ల దొలఁగును. సర్వకామార్థంబులు సంఘటి
ల్లును. ద్విముఖంబు బర్ధనారీశ్వరాత్మకంబు నద్దాని ఓంనమః యను మంత్రంబున
ధరింపవలయు నట్లు ధరించుటచే నర్ధనారీశుండు ప్రియంబొందు. త్రిముఖురూద్రా
క్షంబు త్రేతాగ్నిస్వరూపంబునై ఓంనమః యనుమంత్రంబున ధరింపఁదగునట్లు
దాల్చుటవలన నగ్నిసంతోషించు. చతుర్ముఖురూద్రాక్షంబు బ్రహ్మాస్వరూపంబు.
ఓం హ్రీం నమః యను మంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నిట్లుధరించిన
బ్రహ్మదేవుండు ప్రీతుండగు. పంచముఖంబు పంచబ్రహ్మాస్వరూపంబు. ఓం హ్రీం
నమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నట్లు ధరించిన బంచస్త్రిండు
బ్రహ్మహత్యాదోషంబుఁబాపు. షణ్ముఖంబు కార్తికేయవినాయకాధిదైవతంబు
ఓం హ్రీం హుంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయును. అట్లుధరించిన
సుతమారోగ్యము నొందును మఱియు మేధాసంపత్తిఁగోరువారల కీయది
ముఖ్యంబు. సప్తముఖంబు సప్తహత్యాధిదైవతంబు. ఓం హుం నమః యను
మంత్రంబునధరించిన సుతమారోగ్యంబుఁజెందును. జ్ఞానసంపత్తియు గొప్పగాఁ
గలుగును. అష్టముఖురూద్రాక్షంబు షష్టష్టకాధిదైవంబు. ఓం హుంనమః యనుమం
త్రంబున నద్దానిధరించిన బుద్ధాయుర్దాయంబును సవసాసంబున శివత్వంబును
జెందును. సప్తముఖంబు నవశక్త్యాధిదైవతంబు. ఓం హ్రీం హుం నమః యనుమం
త్రంబున ధరించిన జనుండు శివసమానుండగు. దశముఖంబు యమదైవతంబు.
ఓం హ్రీం నమః యనుమంత్రంబున ధరించిన సర్వపాపక్షయంబగు నైకాదశ
ముఖంబు రుద్రైక్యాదశదైవతంబు. ఓం హ్రీం హుం నమః యనుమంత్రంబున

ధరించిన సౌభాగ్యవృద్ధియగు. ద్వాదశముఖులు ద్వాదశాదిత్యుడై వతంబు. ఓం
క్రోం ఠేం కాం నమః యనుమంత్రంబున నాదిత్యరూపంబు జెందును. త్రయోదశ
ముఖులు కామ్యుడై వతంబు. ఓం హ్రీం నమః యనుమంత్రంబున ధరించిన గామ
దేవుండు పృథ్వీసన్నుండగు. సర్వకామంబులు సంఘటిల్లు జతుర్దశముఖులు శివాధి
దైవతంబు ఓం నమః అనుమంత్రంబున ధరించిన సఖిలరోగపరిహారంబున నారో
గ్యంబును జెందునిట్లు మంత్రజపంబుతో రుదురాకల దాల్చవలయు. మంత్రము
వినాగధరించినది యెక్కుడు ఫలసిద్ధి నీయుదు. 108

గీ॥ ఎలమి రుద్రాక్షముల ధరియించినట్టి, వానిగని భూతపై శాచనర్గములును
శాకినీధాకినీపేత శాంతతులును, నాభిచారికదుర్విధు లంతమొందు. 109

వ. ఇతనిరుద్రాక్షంబుల సర్వవణ్ణాశమంబులవారలు స్త్రీలుం బురుషులు కన్ని
యలైదువులు వితంతులు సర్వజనంబులు ధరింపజెల్లు. 110

క॥ శివుడును శివయును లక్ష్మీ, ధవుడును సిరి తమ్మిచూలి తద్దేహినియున్
రవియును గణనాథుండును, మివులన్ రుద్రాక్షమొంద మెచ్చెదరు మునుల్ !

గీ॥ అలరు రుద్రాక్షమూలంబునందు బ్రహ్మ, నాశమందున నరవిందనయనుడుండు
మొకమునందునరుదుగ్గిండు పాలుచునికడ, దీయబిందుననుండురు చివ్వులెల్ల.

గీ॥ గ్రహణమున విషువమున సం క్రమణమందు
నయనమున బున్నములయందు నమచనలను
నిర్మురోజుల రుదురాక దండినిష్ఠ
దాల్చినట్టివానికి దురి తములు సమయు. 113

సీ॥ ధరలోన రుదురాక దలచినవానికి, బదియాలదానంబు ఫలముగలుగు
చేత రుద్రాక్షము స్మృతయించితాల్చ ద్వి, నాహస్రగోదాన శర్మమమరు
చెవులందు రుదురక్క జేర్చిన పదుకొండు, వేలయావులయీవి శ్రీలనొందు
శిరసున రుద్రాక్ష జెందింపగోటియా, వులబానమొసంగిన ఫలముజెందు

గీ॥ సక్తిజాబాల సదుపని పత్తునెవడు, నిత్య మధ్యయనముసేయు సేర్పుమీఱ
బాలుడై ననయువయైన శౌభుడగుచు, సర్వులకుమంత్రగురుడగు శాగురుడగు.

క॥ గురుదత్తము రుద్రాక్షం, బిరవుగ గళమందుగాని యింక బాహులగా
ని రహి సికయందు నేనియు, నరుణొంది గురునకు దక్షిణాన సంగడగున్. 115

వ. సప్తద్వీపవతియగు వసుమతినంతను దక్షిణాన సంగినను జాల జులగావున
భక్తితో నొక్క పాడియావును సమర్పింపవలయునిక నిరుద్రాక్షపనిష్ఠును
బ్రాతస్సాయంబుల బరించినవార లనేకజన్మాఘంబుల బాయుదురు. లక్షయు
జులవేల గాయత్రీజపఫలంబు లొందుదురిక పంచమహాపాతకంబులనుండి విడు

వఁబడుదురు. పక్షిశత సహస్రంబును బావనంబుచేయుదురు శివ సాయుజ్యంబు
నొందుదు రట్టివారలకు మరలఁ బుడమిజన్మంబులేదిక శివనామవైభవంబును
గూరిచి కొండొకవినుండు. 116

— * శివనామ పుణ్యము * —

గీ॥ సర్వపాపజనితదుఃఖఃసంచయములు, సమయు శివనామ సంస్మరణమున నికను
నరయుఁడెంతేనిఁబుల్కునుం డై నశివుని, బలికినకావానిబంతి సావడఁగనొప్పు.
వ. నిరపేక్షప్రమాణంబగు నామ్నాయవచనంబే “అపివాయశ్చందాలశ్చివ ఇతివా
చంపదేతై నసహభుంజీత”యని ప్రతిపాదించినది. 118

సీ॥ పంచమహాపాప ధావకాంబుధరంబు, శివనామమున్నత శ్రీపదంబు
ప్రబలరోగాహితీవ్రవిషజాంగులికంబు, శివనామమున్నత శ్రీపదంబు
ఘోరదారిద్ర్యదు స్పృశాబ్ధిపోతంబు, శివనామమున్నత శ్రీపదంబు
సమధికారిత్రాస హిమచయబ్రహ్మంబు, శివనామమున్నత శ్రీపదంబు
గీ॥ చటులతాపత్రయానిలా శ్రాంతదుఃఖ, బృందనిపతితకాశ్వతా నందపదము
శంభుపదగతికుశలపు వృకవరంబు, సేవ్యశివనామమున్నత శ్రీపదంబు. 119

క॥ వాడే వైదికజనుఁడును, వాడే పుణ్యాత్మకుండు వాడే ధన్యుం
డీడెనయని పుణ్యుండే, వాడిల శివనామజపము వాసినొనర్చున్. 120

క॥ శివనామం బిలనగు జా, హ్నవి భసితము యమునయై త నర్చును రుదురా
క విధిపథాటియునగు నీ, త్రివేణిబూతుఁడగు జనుఁడు దివ్యుండుభువిన్. 121

వ. ఉపలక్షణంబుగ శివనామంబునుగూర్చి బోధించితిని. తక్కినట్టి శంభు శంకర
శర్వాది నామంబులన్నియు నిట్టివేయని యోజింపుఁడు. 122

చ॥ చెలఁగి సనత్కుమారముని చేతను మాగురుఁ డీ సమముస్తన్
దెలిసి కడిందిపేర్చినుప దేశము నాకొనరించె సేనునున్
జెలువుగ మీకుఁ జెప్పితిని జెప్పుకుఁ డెప్పుడు నాస్తికాళికిన్
ఖలుల కభక్తకోటికినిఁ గాదని చెప్పినఁ గల్గు దోసముల్. 123

— * పురాణ ఫలప్రతి * —

గీ॥ మఱియు వేదానుగతముగుమార్గమునను, నీశివపురాణమును నెవ్వరేనిఁ జదివి
రేని వినిరేనిఁ బాత్రమునిచ్చిరేని, ఆత్రివర్గముఁగొనిమోక్షమధిగమింతు. 124

క॥ హరువుగ నాచే మీచే, బురాణయజ్ఞోత్సవంబు పుణ్యశ్లోకుల్ !
జరువఁబడె నిట్లు లుపకృతి, పరస్పరం బమరె జనుదు భద్రము మీకా. 125

గీ॥ ఇట్టులాశీస్సులిడి సూతుఁడేగినంత, నాసువృత్తులు మనులు యాగావసాన
మవుడు పొనరించి వేగమెయచటినుంచి, కాశికేగిరి నిర్వాణారాశికలరి. 126

క॥ అందును బశుపాశస్థుఁడు, తుండసరుఁడు, పశుపతిప్రశస్తవ్రతమున్.
జెంది యధిగతనుబోధా, స్పందితులై యొందిరంతఁ బరమపదంబున్. 127

గీ॥ శివపురాణంబు ప్రియమగుశివునకును శివకును దత్తుత్పులకు గణపాలురకును
నికనుబాఠకులకు భక్తినిచ్చుమిగుల, భుక్తిముక్తిప్రదంబగు మోదమొసఁగు.

గీ॥ శివపురాణంబుఁ జదివినశిష్టులకును, శివపురాణంబు వినిన సుశ్రీకులకును
శివుఁడుశివయునుదత్తుత్పుల్ శివగణములు, శివమునిచ్చుచునుతురుస్థిరముగాను.

మత్తకోకిల॥ మంగళంబగు శంభునూర్తికి మంగళంబగు గారికిన్
మంగళంబగు దారికారికి మంగళంబిభవమాళికిన్
మంగళంబగు వీరరాష్ట్రకు మంగళంబగు నందికిన్
మంగళంబగు సంతతంబు న మస్తశాంభనకోటికిన్. 130

క॥ ఆశశితారార్కముగా, స్థితైవపురాణకృతి మహేశుఁడు విబుధా
ధీశు లలరసాతుతఁ గా, వ్యేశుల కిడుఁగాత మోక్ష మెంతయుఁబ్రీతిన్. 131

క॥ శ్రీవేదవిహితార్థ, శ్రీవిభవ విరాజమాన సిద్ధతరాత్మా!
కోవిదజనపరిమోదిత, పావనఘనచర్య! వీర భద్రాద్రాధ్యా! 132

క॥ సారశివలింగయోగ విశారద వీరేశలింగశర్మాగ్రజ! వి
స్తారకరుణాంతరంగా! శ్రీరాజచ్చరభమంత్ర సిద్ధవతంసా! 133

వనమయూరవృక్షము. శ్రీమనుమహాజపను సిద్ధమహిమా! యు
ద్ధామరసవత్సుకవి తాప్రబలకామా!
తామరసవత్సమ తా మహితనేత్రా!
హేమవరవర్ణవద హీనశుభగాత్రా! 134

శ్లో॥ శివోమేస్తి శివోమేస్తి శివోమేస్తి శివాస్తిహే
శివస్తాత శ్శివామాతా శివస్తాతాశివావనీ.

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి విద్యేశ్వరఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

